

ANGOL IDEGEN NYELV

4-8. évfolyam

Magyarországon az élő idegen nyelvet a közoktatásban részt vevő minden diáknak kötelező tanulnia a negyedik évfolyamtól a tankötelezettség végéig. Az idegen nyelv tanításának és tanulásának alapvető célja a *használató nyelvtudás* megszerzése. Ez az adott szituációnak megfelelő nyelvhasználati képességet, a sikeres kommunikációt jelenti, melyek mérése és értékelése a négy nyelvi alapkészségen (*beszédértés, beszédképesség, olvasásértés és írásképesség*) keresztül valósulhat meg. Az élő idegen nyelv műveltségi terület céljai és tartalma összhangban vannak az alaptanterv többi műveltségi területének céljaival és tartalmával, valamint az Európa Tanács ajánlásaival.

Kulcskompetenciák megjelenése

A Nemzeti alaptanterv kiemelt fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákra épülnek, amelyek összekötik a műveltségterületek bevezetőit és fejlesztési feladatait.

Az *idegen nyelvi kommunikáció* az *anyanyelvi kommunikáció* elemeivel jellemezhető: fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül – oktatás és képzés, munka, családi élet és szabadidős tevékenységek –, az egyén szükségleteinek megfelelően. Az idegen nyelvi kommunikáció olyan képességeket is igényel, mint például a közvetítés, más kultúrák megértése (vö. *szociális és állampolgári kompetencia*). Az ehhez szükséges képességek felölelik a szóbeli üzenetek megértését, beszélgetések kezdeményezését, folytatását és lezárását, valamint a szövegolvasást, -értést és -alkotást az egyéni igényeknek megfelelően.

A fentiekén kívül a nyelvtanítás és -tanulás lehetőleg járuljon hozzá a gyermek személyiségének alakításához a holisztikus, vagyis az egész személyiséget figyelembe vevő általános nevelési célok szem előtt tartásával. A nyelvi nevelés csupán egy területe a személyiségfejlesztésnek, a nyelvórán azonban gondot kell fordítanunk a *testi, érzelmi, társas és érzelmi fejlesztésre* is.

Ha a tanulói tevékenységekből indulunk ki, fontos szerephez jut az *esztétikai-művészeti tudatosság és* (főként) *kifejezőképesség kompetencia*, pl. projektmunka, daltanulás, szerepjátás során.

A nyelvoktatás alkalmas terep egyéb általános készségek és kompetenciák (például: *gondolkodási, szövegértési készségek, a koncentráció képességének alapozása, az önismeret elmélyítése*) elsajátítására és begyakorlására is.

Óraterv

	4. évfolyam	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	2	3	3	3	3
Éves óraszám	72	108	108	108	108

4. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Én és a családom: születésnap, családtagok bemutatása. Köszönés.	12 + 2
Otthonom: szűkebb környezetem, kedvenc játékaim, kedvenc állataim.	12 + 2
Az iskola világa: az osztályterem tárgyai.	11
Étkezés: néhány élelmiszer neve és leírása.	10 + 1
Idő: a hét napjai, napszakok, az óra.	12
Öltözködés: alapvető ruhadarabok, színek	8 + 2
Összes óraszám	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Én és a családom	Órakeret 12+2
Előzetes tudás	Az első idegen nyelv tanulása közben szerzett ismeretek, készségek. Személyes adatok, családtagok ismerete, család szerkezete. Napirend.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes adatokra vonatkozó kérdésfeltevés, és egyszerű nyelvi eszközökkel válaszadás a hozzá intézett kérdésekre. Szövegből néhány alapvető információ kiszűrése. Rövid, egyszerű tanári utasítások megértése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Konkrét, egyszerű, mindennapos kifejezések megértése. Számok megismerése 0-10. Angolul feltett kérdések megértése.</p> <p>Információcsere szóban:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ információkérés, információadás, ➤ személyes adatok; ➤ családtagok bemutatása, ➤ születésnap, ➤ köszönés. 		<p><i>Környezetismeret: együttélés a családban.</i></p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: család és lakóhely.</i></p> <p><i>Erkölcstan: társas kapcsolatok, szokások.</i></p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: időbeosztás, napirend.</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, családtagok, szokások, napirend, jelenidejűség. Személyes adatok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Otthonom: szűkebb környezetem, kedvenc játékaim, kedvenc állataim	Órakeret 12+2
Előzetes tudás	Az első idegen nyelv tanulása közben szerzett ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eleinte nonverbális eszközökkel is támogatott célnyelvi órávezetés követése, a rövid, egyszerű tanári utasítások megértése. Személyes adatok megadása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Egyszerű információkat tartalmazó, rövid leíró szövegek fő gondolatának megértése. Egyszerű, képekkel támogatott instrukciók követése. A tanuló észreveszi a magyarul illetve angolul történő olvasás, írás közötti különbségeket. Szavak és rövid, jól olvasható szövegek másolása. Angol ABC megismerése. Ház és települések részei. Ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott egyszólatos kérdést vagy állítást pontosan megért.		<i>Környezetismeret:</i> lakóhelyi környezet. <i>Matematika:</i> tájékozódás a térben. <i>Hon- és népismeret:</i> az én városom, falum.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékok és állatok nevei. Ház részei.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az iskola világa: az osztályterem tárgyai	Órakeret 11
Előzetes tudás	Iskola házirendje. Tanterem tárgyai. Iskolai kifejezések ismerete magyarul.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Otthonukhoz hasonlóan be tudják mutatni második otthonukat. Szókincsbővítés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Mindennapjaikban előforduló szavak angol megfelelőjének megtanulása. Tantárgyak, órarend, a hét napjai. Magyar és angol iskolák összehasonlítása. Hallott szöveg értése. <i>There is/there are</i> szerkezet állító, tagadó és kérdő alakjai. Főnevek egyes és öbesszáma.		<i>Erkölcstan:</i> társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, segítő kapcsolat.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tárgyak, tantárgyak, órarend, hét napjai.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Étkezés: néhány élelmiszer neve és leírása	Órakeret 10+1
Előzetes tudás	Az első idegen nyelv tanulása közben szerzett ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészséges életmód. Kedvenc és kevésbé kedvenc ételek.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Can</i> segédige képesség kifejezésére. Időbeli viszonyok kifejezése. <i>Like/Don't like</i> alkalmazása. Egyszerű mondatalkotás.</p>		<p><i>Természetismeret:</i> az ember megismerése és egészsége: étrend. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges életmód.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ételek, étkezések nevei. Tud, kedvel, nem kedvel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Idő: a hét napjai, napszakok, az óra	Órakeret 12
Előzetes tudás	Az első idegen nyelv tanulása közben szerzett ismeretek. Az óra használata. Évszakok és hónapok. A hét napjai és a napszakok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját napirend megfogalmazása, leírása idegen nyelven. Az idő leolvasása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Idő leolvasása, idő mérése. Napszakok meghatározása. Hét napjainak megtanulása és leírása helyesírás szerint.</p>		<p><i>Természetismeret:</i> az időjárás tényezői, ciklusok a természetben. <i>Matematika:</i> számok írása, olvasása, állítások igazságának eldöntése, tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rögzítése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hét napjai, napszakok, óra.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Öltözködés: alapvető ruhadarabok, színek	Órakeret 8+2
Előzetes tudás	Az első idegen nyelv tanulása közben szerzett ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri ismert szavak írott alakját, ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatot elolvas.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A tanuló felismeri ismert szavak írott alakját, ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatot elolvas.</p> <p>Ismert témákról, tanult tárgyokról, élőlényekről képes rövid mondatokkal, nonverbális elemekkel támogatva beszélni.</p> <p>Ruhadarabok meghatározása, kedvenc ruhadarabok, színek.</p> <p>Párbeszéd betanulása, eljátszása. Számolás.</p> <p>Melléknevek.</p>		<p><i>Környezetismeret; technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges életmód öltözködés.</p> <p><i>Matematika:</i> halmazok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vevő, eladó, ruhadarabok. Számok.	

5. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Iskola	16 + 2
A család, barátok	16 + 4
Szabadidő	16
Lakóhelyünk, otthonunk	17 + 2
Étkezés	16 + 2
Ünnepek	17
Összes óraszám	108

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Iskola	Órakeret 16+2
Előzetes tudás	Az iskolán kívül, az iskoláztatás során és az első idegen nyelv tanulása közben szerzett tapasztalatok, ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű mondatok írása a legegyszerűbb nyelvi szerkezetek használatával (például hol lakik, mit csinál a tanuló vagy mások).	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<u>Szókincsbővítés, témafeldolgozás idegen nyelven:</u> Iskolánk, tantárgyaink. Földünk népei, országai. Idő, időzónák. Sportok, hobbik.		<i>Erkölcstan:</i> társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, segítő kapcsolat.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tantárgyak, iskolai szabályok, országok, sportok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A család, barátok	Órakeret 16+4
Előzetes tudás	Az iskolán kívül, az iskoláztatás során és az első idegen nyelv tanulása közben szerzett tapasztalatok, ismeretek. Társas kapcsolatok jelentősége. Család funkciója.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A családhoz és barátokhoz való kötődés. Aktív állampolgárságra nevelés.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Egyszerű, az osztálytermi rutincselekvésekhez kapcsolódó kommunikáció. Házi és ház körüli munkák felsorolása, szerepvállalás.</p> <p>Hazai és angol családmodell összehasonlítása.</p> <p>Beszédszándék kifejezése verbális és nonverbális eszközökkel (például bemutatkozás, bemutatás, valamint az üdvözlés és elköszönés alapvető formáinak használata, kérés, kínálás, érdeklődés mások hogyléte felől, reagálás hírekre).</p> <ul style="list-style-type: none"> – javaslat és arra reagálás; – udvarias kérés; – meghívás és arra reagálás; – tanácsadás; – figyelmeztetés, utasítás; – segítség felajánlása, elfogadása 		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> család és lakóhely.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> társas kapcsolatok, szokások.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> időbeosztás, napirend.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Családmodell, szerepek a családban. Barátság. Segítségnyújtás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szabadidő	Órakeret 16
Előzetes tudás	Sportok ismerete, kikapcsolódási lehetőségek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók természettudományos gondolkodásmódjának fejlesztése. Az egészséges életmódra való törekvés. Helyes időbeosztás.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Szabadidős tevékenységek felsorolása. Hasznos és káros tevékenységek megkülönböztetése, felismerése. Kulturális műsorok megszerettetése, érdeklődés felkeltése.</p> <p>Szórakozás, mozi, zene</p> <p>Falusi és városi élet</p> <p>Szabadidő eltöltése</p> <p>Hobbik</p>		<p><i>Testnevelés és sport:</i> sportok.</p> <p><i>Ének–zene:</i> zenehallgatás.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> színház, előadások.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> múzeumok, kiállítások.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sportok, színház, mozi, falusi élet, városi élet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Lakóhelyünk, otthonunk	Órakeret 17+2
Előzetes tudás	Élő és élettelen környezet. Természeti erőforrásaink.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ember természetben elfoglalt sajátos helyzetének és ezzel kapcsolatos felelősségének megértése a természetes és mesterséges életközösség különbségeinek megismerésével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A települések eltérő társadalmi, gazdasági szerepének bemutatása konkrét példákon. Hagyományok, szokások elmesélése röviden. Népszokások gyűjtése. Közlekedés, kapcsolattartás. Legyenek képesek saját házuk, településük bemutatására.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> lakóhely és környék hagyományai</p> <p><i>Földrajz:</i> településtípusok, más népek kultúrái</p> <p><i>Informatika:</i> számítógépen keresztül való kapcsolattartás, infokommunikációs eszközök</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Otthon, falu, város, környezet, háziállatok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Étkezések	Órakeret 16+2
Előzetes tudás	Táplálkozás, egészség, betegség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Átfogó kép kialakítása az egészséges életmódról, egészséges táplálkozásról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az egészségvédelemmel kapcsolatos információk iránti érdeklődés felkeltése. Az egészséget veszélyeztető tényezők felismerése. Az emberi test felépítésével és működésével kapcsolatos meglévő ismeretek rendszerezése. Gyorséttermek elterjedése a világon. Önellátás fontossága.</p>		<p><i>Földrajz:</i> életminőségek különbségei</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges ételek, tudatos vásárlás</p> <p><i>Informatika:</i> számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, infokommunikációs eszközök</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gyorsétterem. Egészséges ételek és italok. Különlegességek. Étkezési szokások.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ünnepek		Órakeret 17
Előzetes tudás	Országismeret.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ünnepeink és más népek ünnepeinek összehasonlítása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Az én ünnepeim. Ünnepek itthon és a nagyvilágban.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Születésnap ➤ Halloween ➤ Hálaadás ➤ Anyák napja <p>Gyermekdalok, gyermekversek, mondókák, mozgással kísért rövid történetek, cselekvéssorok, mesék, leírás (pl. tanulói munka bemutatása).</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: hétköznapiak, ünnepek.</i></p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ünnepek fogalma. Családi ünnep. Állami ünnep.		

6. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Iskola	16 + 2
A család, barátok	16 + 2
Szabadidő	16 + 2
Lakóhelyünk, otthonunk	16 + 2
Étkezés, ételek	17 + 2
Ünnepek	17
Összes óraszám	108

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Iskola	Órakeret 16+2
Előzetes tudás	Aktív részvétel az órai tevékenységekben, a célnyelvi óravezetés követése, az egyszerű tanári utasítások és kérdések, valamint a korábban feldolgozott szövegek megértése, begyakorolt rövid párbeszéd folytatása, minta alapján egyszerű szövegek alkotása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismert témához kapcsolódó, egy-egy rövid mondatból álló kérdések, néhány rövid mondatból álló megnyilatkozások megértése. Rövid beszélgetés folytatása a társakkal a tanult témáról, rövid, egyszerű szövegek közös előadása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Kommunikálás begyakorolt beszédfordulatokkal (pl. bemutatkozás, bemutatás, üdvözlés, köszönés, alapvető információ kérése és adása saját magáról, társairól, közvetlen környezetéről, különböző dolgok kérése és adása, tetszés, nemtetszés kifejezése).</p> <p>Meg nem értés esetén nonverbális elemekkel, pl. testbeszéddel támogatott ismétlés, magyarázat kérése.</p> <p>Hallott, látott jelenségekre (pl. váratlan osztálytermi történésekre, időjárással kapcsolatos megfigyelésekre) való reagálás egyszerű nyelvi eszközökkel.</p> <p>Projekt munkák: a témakörökhöz kapcsolódó projekt munkák készítése egyéni, pár-, vagy csoport munkában.</p>		<p><i>Erkölcstan:</i> társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, segítő kapcsolat.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a tudás fogalmának átalakulása</p> <p><i>Informatika:</i> számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, infokommunikációs eszközök</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Iskolánk szokásai, tantárgyak Nemzetek zászlói Földrajzi ismeretek Testnevelés
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A család, barátok	Órakeret 16+2
Előzetes tudás	Az iskolán kívül, az iskoláztatás során és az első idegen nyelv tanulása közben szerzett tapasztalatok, ismeretek. Társas kapcsolatok jelentősége. Család funkciója.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A családhoz és barátokhoz való kötődés. Aktív állampolgárságra nevelés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Egyszerű, az osztálytermi rutincselekvésekhez kapcsolódó kommunikáció. Házi és ház körüli munkák felsorolása, szerepvállalás.</p> <p>Hazai és angol családmódel összehasonlítása.</p> <p>Beszédzándék kifejezése verbális és nonverbális eszközökkel (például bemutatkozás, bemutatás, valamint az üdvözlés és elköszönés alapvető formáinak használata, kérés, kínálás, érdeklődés mások hogyléte felől, reagálás hírekre).</p> <ul style="list-style-type: none"> – javaslat és arra reagálás; – udvarias kérés; – meghívás és arra reagálás; – tanácsadás; – figyelmeztetés, utasítás; – segítség felajánlása, elfogadása <p>Tanári ösztönzésre a hallott szövegből kiszűrt információk egyre tudatosabb összekapcsolása a témával kapcsolatos egyéb ismeretekkel, és ezek alapján következtetések levonása a tartalomra vonatkozóan.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> család és lakóhely.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> társas kapcsolatok, szokások.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> időbeosztás, napirend.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Családmódel, szerepek a családban. Barátság. Segítségnyújtás. Szabadidős tevékenység.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szabadidő	Órakeret 16+2
Előzetes tudás	Sportok ismerete, kikapcsolódási lehetőségek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók természettudományos gondolkodásmódjának fejlesztése. Az egészséges életmódra való törekvés. Helyes időbeosztás.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Szabadidős tevékenységek felsorolása. Hasznos és káros tevékenységek megkülönböztetése, felismerése. Kulturális műsorok megszerettetése, érdeklődés felkeltése, motiváció.</p> <p>Szórakozás, mozi, zene Falusi és városi élet Szabadidő eltöltése Hobbik</p> <p>Különböző beszélők egyre biztosabb megértése, amennyiben azok a célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez igazított tempóban, szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat hangsúlyozva, megismételve beszélnek.</p> <p>Kommunikálás begyakorolt beszédfordulatokkal (pl. bemutatkozás, bemutatás, üdvözlés, köszönés, alapvető információ kérése és adása saját magáról, társairól, közvetlen környezetéről, különböző dolgok kérése és adása, tetszés, nemtetszés kifejezése).</p>		<p><i>Testnevelés és sport:</i> sportok.</p> <p><i>Ének–zene:</i> zenehallgatás.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> színház, előadások.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> múzeumok, kiállítások.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sportok, színház, mozi, falusi élet, városi élet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Lakóhelyünk, otthonunk	Órakeret 16+2
Előzetes tudás	Élő és élettelen környezet. Természeti erőforrásaink.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ember természetben elfoglalt sajátos helyzetének és ezzel kapcsolatos felelősségének megértése a természetes és mesterséges életközösség különbségeinek megismerésével.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A települések eltérő társadalmi, gazdasági szerepének bemutatása konkrét példákon. Hagyományok, szokások elmesélése röviden. Népszokások gyűjtése. Közlekedés, kapcsolattartás. Legyenek képesek saját házuk, településük bemutatására.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> lakóhely és környék hagyományai</p> <p><i>Földrajz:</i> településtípusok, más népek kulturái</p> <p><i>Informatika:</i> számítógépen keresztül való kapcsolattartás, infokommunikációs eszközök</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Otthon, falu, város, környezet, háziállatok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Étkezések, ételek	Órakeret 17+2
Előzetes tudás	Részvétel interakciót igénylő tevékenységekben, egyszerű nyelvi eszközök alkalmazásával. Táplálkozás, egészség, betegség, sérülés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Átfogó kép kialakítása az egészséges életmódról, egészséges táplálkozásról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az egészségvédelemmel kapcsolatos információk iránti érdeklődés felkeltése. Az egészséget veszélyeztető tényezők felismerése. Az emberi test felépítésével és működésével kapcsolatos meglévő ismeretek rendszerezése. Gyorséttermek elterjedése a világon. Önellátás fontossága.</p>		<p><i>Földrajz:</i> életminőségek különbségei</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges ételek, tudatos vásárlás</p> <p><i>Informatika:</i> számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, infokommunikációs eszközök</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gyorsétterem. Egészséges ételek és italok. Különlegességek. Étkezési szokások.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ünnepek	Órakeret 17
Előzetes tudás	Részvétel interakciót igénylő tevékenységekben, egyszerű nyelvi eszközök alkalmazásával. Néhány összefüggő mondat elmondása önmagáról és a tanult témákról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Néhány egyszerű nyelvtani szerkezet és mondatfajta használata; a szavak, szócsoportok, egyszerű cselekvések, történések összekapcsolása kötőszavakkal Ünnepeink és más népek ünnepeinek összehasonlítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Rövid, egyszerű, írott instrukciók követése képek segítségével. Egy-két mondatos üzenet, illetve bejegyzés írása internetes közösségi oldalon, blogban vagy fórumban.</p> <p>Az én ünnepeim. Ünnepek itthon és a nagyvilágban.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Születésnap ➤ Halloween ➤ Hálaadás ➤ Anyák napja ➤ Mikulás ➤ Karácsony <p>Mesék, leírás (pl. tanulói munka bemutatása).</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat;</i></p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> hétköznapiak, ünnepek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ünnepek fogalma. Családi ünnep. Állami ünnep.	

7. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
A mi világunk	16 + 2
Ember és természet	16 + 2
Szabadidő	16 + 1
Egészség és betegség	16 + 2
Szórakozás	17
Utazás	17 + 3
Összes óraszám	108

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A mi világunk	Órakeret 16+2
Előzetes tudás	Gazdagodó nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetés megértése, egyszerű, rövid, hangzó szövegekhez kapcsolódó feladatok megoldása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű és közvetlen információcserét igénylő feladatokban kommunikáció ismert témákról, egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal; kérdésfeltevés kiszámítható, mindennapi helyzetekben, válaszadás a hozzá intézett kérdésekre, illetve rövid párbeszéd folytatása; az első lépések megtétele a célnyelv spontán módon történő használata útján	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Egyre bővülő szókinccsel, egyszerű nyelvi elemekkel megfogalmazott szöveg elmondása felkészülés után. Történet elmesélése, élménybeszámoló, előre megírt szerep eljátszása egyszerű nyelvtani szerkezetekkel, mondatfajtákkal. Minta alapján összefüggő szöveg alkotása; szavak, szócsoporthoz, cselekvéssorok összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, de, azután), illetve magyarázatok, indoklások, ok-okozati kapcsolatok kifejezése kötőszavakkal (pl. mert, ezért, tehát). A mondanivaló jelentésének pontosítása, tisztázása a testbeszéd tudatos alkalmazásával.</p> <p>Tanári példa vagy autentikus hangzóanyag meghallgatás utáni elisméltése, a célnyelvi normához közelítő kiejtés gyakorlása.</p>		<p><i>Erkölcstan:</i> társas kapcsolatok, egymás segítése, tisztelete; Férfias / nőies foglalkozások; Férfi és női szerepek; Ízlésformálás;</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önismeret, barátság, szerelem. Sport. A munka világa. Divat, ruhák, kiegészítők.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ember és természet	Órakeret 16+2
Előzetes tudás	Életközösség. Természeti erőforrások és a társadalmi gazdasági folyamatok összefüggése, táj jellemzés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Globális problémák felismerése. Az osztálytermi tevékenységekhez kapcsolódó tanári utasítások megértése; Aktív állampolgárságra nevelés a helyi környezeti problémák okainak és következményeinek felismerésén alapuló, a környezet védelméért való aktív együttműködésre való késztetéssel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A korosztálynak megfelelő, ismert témakörökhöz kapcsolódó, rövid, egyszerű autentikus szövegek bemutatásának aktív követése; a tanult nyelvi elemek felismerése; következtetés levonása a szövegfajtára, a témára és a lehetséges tartalomra vonatkozóan.		<i>Testnevelés</i> <i>Természetismeret,</i> természeti képződmények; Tájékozódás az erdőben; Munkavédelem Biológia: védett fajok; Egzotikus sportok, táborok;
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Veszélyes foglalkozások. Természet. Környezetvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szabadidő	Órakeret 16+1
Előzetes tudás	A gazdagodó nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetés megértése, egyszerű, rövid, hangzó szövegekhez kapcsolódó feladatok megoldása. Sportok ismerete, kikapcsolódási lehetőségek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók természettudományos gondolkodásmódjának fejlesztése. Az egészséges életmódra való törekvés. Helyes időbeosztás.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Szabadidős tevékenységek felsorolása. Hasznos és káros tevékenységek megkülönböztetése, felismerése. Kulturális műsorok megszerettetése, érdeklődés felkeltése. Szórakozás, mozi, zene Falusi és városi élet Szabadidő eltöltése Hobbik		<i>Testnevelés és sport:</i> sportok. <i>Dráma és tánc:</i> színház, előadások. <i>Vizuális kultúra:</i> múzeumok, kiállítások. <i>Informatika:</i> Az információs technológián alapuló kommunikációs formák, médiainformatika.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sportok, színház, mozi, falusi élet, városi élet.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egészség és betegség	Órakeret 16+2
Előzetes tudás	Táplálkozás, egészséges életmód, betegségek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Átfogó kép kialakítása az egészséges életmódról, egészséges táplálkozásról. Egyszerű és közvetlen információcserét igénylő feladatokban kommunikáció ismert témákról, egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az egészségvédelemmel kapcsolatos információk iránti érdeklődés felkeltése.</p> <p>Az egészséget veszélyeztető tényezők felismerése. Érvelések a káros dolgok ellen és az egészséges dolgok mellett. Tudatosan megválasztott nonverbális elemekkel támogatott mondanivaló kifejezése, egyre bővülő szókinccsel, begyakorolt beszédfordulatokkal, egyszerű nyelvi eszközökkel.</p> <p>Egyszerű, tényszerű információk megszerzése és továbbadása.</p> <p>Vélemény, gondolat, érzés kifejezése, illetve ezekre való rákérdezés egyszerű nyelvi eszközökkel.</p> <p>Az emberi test felépítésével és működésével kapcsolatos meglévő ismeretek rendszerezése.</p> <p>Gyorséttermek elterjedése a világon.</p> <p>Önellátás fontossága.</p> <p>Jelenkor betegségei.</p> <p>A jó közérzet, testedzés, helyes táplálkozás.</p>		<p><i>Egészségtan:</i> Népi gyógymódok; Modern sporteszközök;</p> <p><i>Erkölcstan:</i> hobbyállattartás;</p> <p><i>Biológia:</i> hasznos táplálékaink Mentális problémák (elhízás);</p> <p><i>Természetismeret:</i> az ember megismerése és egészsége: étrend.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges életmód.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gyorsétterem. Egészséges ételek és italok. Különlegességek. Étkezési szokások. Állattartás. Farm. Diéta. Gyógynövények, természetes gyógymódok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szórakozás	Órakeret 17
Előzetes tudás	Anyanyelvi kommunikáció, a szociális kompetencia, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, valamint a hatékony, önálló tanulás. Sportok ismerete, kikapcsolódási lehetőségek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók természettudományos gondolkodásmódjának fejlesztése. Az egészséges életmódra való törekvés. Helyes időbeosztás.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Szabadidős tevékenységek felsorolása. Hasznos és káros tevékenységek megkülönböztetése, felismerése. Kulturális műsorok megszerettetése, érdeklődés felkeltése, motiváció.</p> <p>Tudatosan megválasztott nonverbális elemekkel támogatott mondanivaló kifejezése, egyre bővülő szókincssel, begyakorolt beszédfordulatokkal, egyszerű nyelvi eszközökkel.</p> <p>Egyszerű, tényszerű információk megszerzése és továbbadása.</p> <p>Szórakozás és művelődés. Karrier, hírnév, a munka világa.</p> <p>Különböző beszélők egyre biztosabb megértése, amennyiben azok a célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez igazított tempóban, szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat hangsúlyozva, megismételve beszélnek.</p>		<p><i>Ének-zene:</i> zenehallgatás.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> színház, előadások.</p> <p><i>Rajz és vizuális kultúra:</i> múzeumok, kiállítások.</p> <p><i>Médiaismeret:</i> Tudatos médiahasználat; Televízió, sikerfilmek, filmelemzés; Pályairányítás, karrier;</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sportok, színház, mozi, falusi élet, városi élet. Munka. Média, televíziózás. Filmek típusai.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Utazás	Órakeret 17+3
Előzetes tudás	Anyanyelvi kommunikáció, a szociális kompetencia, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, valamint a hatékony, önálló tanulás. Sportok ismerete, kikapcsolódási lehetőségek. Táborozás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók természettudományos gondolkodásmódjának fejlesztése. Motiváció, érdeklődés felkeltése más nemzetek iránt. Kalandvagy. Minél több kultúra megismerése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Angol nyelvű országok bővebb megismerése, annak bemutatása, jellemzése. Közlekedési eszközök. Utazáshoz szükséges kifejezések használata párbeszéd formájában. Képekkel illusztrált történetek, kisfilmek, a célnyelvi kultúrát bemutató multimédiás anyagok, a korosztálynak szóló egyéb hangzó anyagok; tanárral, tanulótársakkal, más országokból érkező személyekkel folytatott rövid párbeszéd, tanári beszéd, interaktív feladatok.</p> <p>Különböző beszélők egyre biztosabb megértése, amennyiben azok a célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez igazított tempóban, szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat hangsúlyozva, megismételve beszélnek.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedés.</p> <p><i>Hon- és népismeret:</i> az én városom, falum, a hazai táj, a világörökség elemei.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Táborok, osztálykirándulás. közlekedési eszközök.</p>

8. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
A szabadidő hasznos eltöltése	16 + 2
Fantázia és valóság	16
Modern kommunikáció	16 + 2
Környezetünk védelme	16 + 4
Modern világunk	17 + 1
Múltunk és jövőnk	17 + 1
Összes óraszám	108

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szabadidő hasznos eltöltése	Órakeret 16+2
Előzetes tudás	Környezetvédelem, természet. Szórakozás, sport, egészség. Kikapcsolódási lehetőségek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók természettudományos gondolkodásmódjának fejlesztése. Helyes időbeosztás. Az ismert témakörökben elhangzó szövegekben a beszélők gondolatmenetének követése; a lényeg és néhány alapvető információ kiszűrése az ismert témakörökben elhangzó szövegekből, részben önállóan, részben a megértést segítő, változatos feladatokra támaszkodva; Néhány, a megértést segítő alapvető stratégia egyre önállóbb alkalmazása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Szabadidős tevékenységek felsorolása. Hasznos és káros tevékenységek megkülönböztetése, felismerése. Kulturális műsorok megszerettetése, érdeklődés felkeltése, motiváció.</p> <p>A célnyelv tudatos használata a tanórai tevékenységek során, spontán kommunikálás strukturált, előre látható szituációkban (pl. pár- vagy csoportmunka során társakkal).</p> <p>Lehetőség esetén kapcsolatfelvétel, rövid társalgásban való részvétel, spontán kommunikálás célnyelvi beszélőkkel.</p> <p>Beszélgetés során meg nem értés esetén ismétlés, magyarázat kérése, visszakérdezés alkalmazása, illetve szükség esetén a saját mondanivaló átfogalmazása, egyszerűsítése, pontosítása a kommunikáció fenntartása érdekében.</p> <p>Foglalások elintézése.</p>		<p>Környezettudatosság: Iskolai faültetés; „A víz napja” program; Szemégyűjtés a környékünkön</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Kiemelkedő sportteljesítmények; Kedvenc sportágaink;</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sportok, színház, mozifilmek. Programszervezés.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Fantázia és valóság	Órakeret 16
Előzetes tudás	Anyanyelvi kommunikáció, a szociális kompetencia, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, valamint a hatékony, önálló tanulás. Fantáziák világa.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismert témákhoz kapcsolódó egyszerű kérdések és kijelentések megértése; a tanult témakörökben elhangzó szövegekben a tanult szavak, szó- és beszédfordulatok felismerése, és ezekből következtetés a szövegek témájára, tartalmára.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Kedvenc olvasmányok elmesélése, történetének rövid összefoglalása.</p> <p>Fantasztikus történetek; Földünk titkai</p> <p>Tudatosan megválasztott nonverbális elemekkel támogatott mondanivaló kifejezése, egyre bővülő szókinccsel, begyakorolt beszédfordulatokkal, egyszerű nyelvi eszközökkel.</p> <p>Egyszerű, tényszerű információk megszerzése és továbbadása.</p> <p>Dalok, versek, képekkel illusztrált mesék és történetek, kisfilmek, a célnyelvi kultúrát bemutató multimédiás anyagok, a korosztálynak szóló egyéb hangzó anyagok; tanárral, tanuló társakkal, célnyelvi országokból érkező személyekkel folytatott rövid párbeszéd, tanári beszéd, interaktív feladatok.</p> <p>Különböző beszélők egyre biztosabb megértése, amennyiben azok a célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez igazított tempóban, szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat hangsúlyozva, megismételve beszélnek.</p>		<p><i>Fizika:</i> UFO-k magyarázata;</p> <p><i>Földrajz:</i> Bermuda háromszög Babonák, hiedelmek, népszokások</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> dramatikus játékok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> képzeletem világa, műalkotások.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Földrajzi fogalmak, babonák, hiedelmek. Regény, olvasmány, illusztráció.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Modern kommunikáció	Órakeret 16+2
Előzetes tudás	Anyanyelvi kommunikáció, a szociális kompetencia, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, valamint a hatékony, önálló tanulás. Fantáziák világa.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók természettudományos gondolkodásmódjának fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A munkahelyi közösségbe való beilleszkedés problémáinak modellezése szerepjáték keretében.</p> <p>Az egyéni és a vállalati érdek ütközését megjelenítő viták szervezése.</p> <p>Sms-írás, telefonhasználat; Jelnyelv, múltbeli titkosírás; Más népek szokásai</p>		<p><i>Erkölcstan:</i> mindennapi kapcsolattartás szeretteinkkel;</p> <p><i>Történelem:</i> az írás és a titkosírás funkciói; Más nemzetek kulturális szokásai; A számítógép szerepe a modern kommunikációban</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs eszközök, fejlődés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Környezetünk védelme	Órakeret 16+4
Előzetes tudás	Életközösség. Természeti erőforrások és a társadalmi gazdasági folyamatok összefüggése, táj jellemzés, tájvédelem.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudomány világa; Környezetszennyezés – Környezetvédelem; Természeti katasztrófák	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Beszélgetés során meg nem értés esetén ismétlés, magyarázat kérése, visszakerdezés alkalmazása, illetve szükség esetén a saját mondanivaló átfogalmazása, egyszerűsítése, pontosítása a kommunikáció fenntartása érdekében.</p> <p>Érvelések, természetvédelem jelentőségének hangsúlyozása.</p> <p>Környezeti értékeink bemutatása röviden. Természetvédelmi területek, nemzeti parkok.</p> <p>Pusztító katasztrófák megismerése, katasztrófák elkerülésének lehetőségei.</p>		<p><i>Biológia:</i> a víz az élet forrása; A víz, mint szórakozás, sportok, közlekedés, utazás közege;</p> <p><i>Történelem:</i> roncok a múltból; a vizek szennyezése;</p> <p><i>Földrajz:</i> áradások, viharok;</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Környezetvédelem. Katasztrófák.
------------------------------------	---------------------------------

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Modern világunk	Órakeret 17+1
Előzetes tudás	Táplálkozás, egészséges életmód, betegségek, járványok, éhínség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Átfogó kép kialakítása az egészséges életmódról, egészséges táplálkozásról. Egyszerű és közvetlen információcserét igénylő feladatokban kommunikáció ismert témákról, egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az egészségvédelemmel kapcsolatos információk iránti érdeklődés felkeltése.</p> <p>Az egészséget veszélyeztető tényezők felismerése. Érvelések a káros dolgok ellen és az egészséges dolgok mellett. Tudatosan megválasztott nonverbális elemekkel támogatott mondanivaló kifejezése, egyre bővülő szókinccsel, begyakorolt beszédfordulatokkal, egyszerű nyelvi eszközökkel.</p> <p>Egyszerű, tényszerű információk megszerzése és továbbadása.</p> <p>Vélemény, gondolat, érzés kifejezése, illetve ezekre való rákérdezés egyszerű nyelvi eszközökkel.</p> <p>Az emberi test felépítésével és működésével kapcsolatos meglévő ismeretek rendszerezése.</p> <p>Gyorséttermek elterjedése a világon.</p> <p>Önellátás fontossága.</p> <p>Jelenkor betegségei.</p> <p>A jó közérzet, testedzés, helyes táplálkozás.</p>		<p><i>Egészségtan:</i> Népi gyógymódok; Modern sporteszközök; <i>Erkölcstan:</i> hobbiállattartás; <i>Biológia:</i> hasznos táplálékaink Mentális problémák (elhízás);</p> <p><i>Természetismeret:</i> az ember megismerése és egészsége: étrend.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges életmód.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gyorsétterem. Egészséges ételek és italok. Különlegességek. Étkezési szokások. Diéta. Médiabetegség. Gyógynövények, természetes gyógymódok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Múltunk és jövőnk	Órakeret 17+1
Előzetes tudás	Anyanyelvi kommunikáció, a szociális kompetencia, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, valamint a hatékony, önálló tanulás. Sportok ismerete, kikapcsolódási lehetőségek. Táborozás szabályai. Nemzetek szokásai, nevezetességek felismerése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók természettudományos gondolkodásmódjának fejlesztése. Motiváció, érdeklődés felkeltése más nemzetek iránt. Kalandvágy. Minél több kultúra megismerése. Fejlesztések iránti igény, alkotóképesség. Önismeret, öntudatosság, magabiztosság.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Angol nyelvű országok bővebb megismerése, annak bemutatása, jellemzése. Közlekedési eszközök. Utazáshoz szükséges kifejezések használata párbeszéd formájában. Képekkel illusztrált történetek, kisfilmek, a célnyelvi kultúrát bemutató multimédiás anyagok, a korosztálynak szóló egyéb hangzó anyagok; tanárral, tanulótársakkal, más országokból érkező személyekkel folytatott rövid párbeszéd, tanári beszéd, interaktív feladatok.</p> <p>Hobbik, furcsa időtöltések; Furcsa nemzeti szokások: 'La Tomatina'; Órák a TV / számítógép előtt; Vásárlás-őrület: korunk betegsége;</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedés.</p> <p><i>Hon- és népismeret:</i> az én városom, falum, a hazai táj, a világörökség elemei.</p> <p><i>Földrajz:</i> magas épületek, rendkívüli helyek a világban;</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Táborok, osztálykirándulás. közlekedési eszközök, népszokások. Bevásárlóturizmus.

Biológia

A változat

7–8. évfolyam

A biológia tantárgy tartalma a természettudományos műveltség sajátos és egyben szerves része. Különös jelentőségét az adja, hogy az élő természettel foglalkozik, amelynek része a társadalomban élő, tanuló ember is. Az e kerettantervben szereplő biológia tantárgy témakörei, és azok feldolgozási módjai a NAT azon törekvésére építenek, amely szerint a természettudományokban való alapvető jártasság nemcsak az orvosok, mezőgazdászok, környezetvédők, biológusok és a szaktudósok, hanem minden ember számára fontos. A biológia tanulása által a diákok nemcsak az élő természet szépségét és változatosságát, de saját szervezetük működését is megismerik, miközben egyre jobban megértik a természeti törvényszerűségeket, a jelenségek háttérében zajló folyamatokat és a közöttük lévő összefüggéseket.

Az általános iskolai biológia az alsó tagozatos környezetismeret, illetve az 5–6. évfolyamon tanult természetismeret tantárgy folytatása, de azoktól eltérően már csak az élők világával foglalkozik. A tantárgy tanulásának fontos feladata a természetről és az emberről, a kettő kapcsolatáról való szemlélet formálása, a diákok egészséges életmódjának és környezettudatos magatartásának alakítása.

Annak érdekében, hogy diákjaink nyitottak legyenek a világra, tudjanak tapasztalati tényekből következtetéseket levonni, felismerjék a problémákat, keressék azok okait, és életkoruknak megfelelő válaszokat fogalmazzanak meg a felvetődött kérdésekre, a biológia tanulása során a mindennapi életben tapasztalható jelenségekből, problémákból kiindulva jutunk el a megoldáshoz szükséges ismeretekhez, és azok alkalmazásához.

A tartalmak egy része lehetőséget ad a társadalom és a gazdaság aktuális problémáinak felismerésére és értelmezésére, az aktív és felelős állampolgári magatartás gyakorlására.

A célok megvalósításához elengedhetetlen, hogy a tanulók aktívan részt vegyenek az ismeretszerzés folyamatában. Ehhez megfelelő motiváció, tanulási környezet és az (inter)aktív tanulási formákat támogató tanulásszervezés szükséges, amelynek során folyamatosan fejlődik a természettudományos gondolkodáshoz nélkülözhetetlen megfigyelőképesség, a könyvtári és más információforrások használata, az információk rögzítésének és felidézésének képessége. Ennek során alakul a diákok egyéni tanulási stílusa és együttműködési képessége, megtanulnak másokkal együttműködni és csoportban tanulni.

A 7–8. évfolyamon a diákoknak az élővilág és az élőlények iránti szeretetére és kíváncsiságára építve – a fiatalabb korra jellemző – közvetlen megfigyelésen és tapasztalatszerzésen alapuló, többnyire leíró jellegű tudásépítés mellett egyre erőteljesebben jelenik meg az absztrakt gondolkodás fejlesztése. A természet szépségére, az élővilág „érdekes dolgaira” történő rácsodálkozás a kíváncsiság kielégítése és fenntartása mellett azokat a pozitív érzelmeket mozgósítja, melyek motiváló hatása a tanulás fáradtságosabb szakaszain is átsegíti a tanulót.

A tanítás-tanulás folyamatát a fejlesztő értékelés segíti, amely támogatja a tanulónak a tanulás folyamatában való aktív részvételét, segíti a reális önismeret alakulását és az önálló tanulási stratégiák kiépítését.

A tananyag a természet leíró megismeréséből kiindulva fokozatosan halad a jelenségek háttérében lévő általános természeti törvények felismerése, a természetben lévő kölcsönhatások megismerése és megértése felé. A Föld nagy tájai zonális életközösségeinek megismerése során, e biotopok jellegzetes élőlényeinak megismerése által világossá válnak a fajok elképesztő sokfélesége mögött rejlő alapvető törvényszerűségek: a testfelépítésnek és a működésnek, illetve az állati viselkedésnek a környezeti feltételekhez való alkalmazkodása. Példák sorozatán keresztül derül fény az életközösségek felépülésének törvényszerűségeire, és a fajok közötti kapcsolatok különböző típusainak megismerésére. Sor kerül a fajok sokféleségében való rendszerezés szükségszerűségének belátására és a tudományos rendszerezés alapjainak a megismerésére.

Az egyedekből álló szerveződés, valamint az egyedek jellemzésének és működési sajátosságainak a megismerését az egyed alatti szerveződési szintek megismerése követi: a struktúra és a funkció közötti kapcsolat megvalósulása a sejtekben és a szövetekben, a növényi és az emberi szervekben, szervrendszerekben. A környezettudatosság és a fenntarthatóság tantárgyakon átívelő nevelési feladat, amely karakteresen kötődik a természettudományos tárgyakhoz és a biológiához. Megvalósítása leginkább az életközösséggel és az emberrel foglalkozó tematikus egységeknél valósítható meg.

A tudományos megismerés során nemcsak a „mi van a természetben?“, hanem „miért éppen úgy van?“ kérdésre is keressük a választ. Több témakör tartalma ad lehetőséget arra, hogy a tanulók tervezett megfigyeléseket, kísérleteket, méréseket végezzenek, és tapasztalataikról feljegyzéseket készítsenek. A balesetmentes kísérletezés fegyelemre szoktat, miközben fejleszti a megfigyelés és az elemzés képességét. Az önálló tanulás megvalósítását segítik a gyűjtőmunkára épülő, prezentációval is kísért kiselőadások és projektek, melyek információhordozók alkalmazására és természettudományi témájú ismeretterjesztő források keresésére, követésére, értelmezésére épülnek. A tudomány gyakorlati alkalmazásának felelősségét az egészség, a természeti erőforrások és a környezeti rendszerek állapotának kontextusában helyezük el.

Az ember megismerése és egészsége fejlesztési feladataihoz kapcsolódó tartalmaknak és tevékenységeknek meghatározó szerepük van a kamaszok reális önismeretének alakításában. Nevelési feladataink súlypontjai a testi-lelki egészségre, a családi életre nevelésre, az önismeret és a társas kultúra fejlesztésére és a fenntarthatóságra koncentrálnak. Szándékainknak azonban van erkölcsi-állampolgári vetülete is, azaz az önmaga cselekedeteiért és azok következményeiért viselt felelősség tudatával rendelkező személyiség alakítása.

Óraterv

	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	1,5	1,5
Éves óraszám	54	54

7. évfolyam

Tematikai egység címe	Órakeret
Az élőlények változatossága I. Csapadékhoz igazodó élet a forró éghajlati övben	9 + 1
Az élőlények változatossága II. Az élővilág alkalmazkodása a négy évszakhhoz	11 + 1
Az élőlények változatossága III. Az élővilág alkalmazkodás a hideghez, és a világtenger övezeteihez	9 + 1
Rendszer az élővilág sokféleségében	10 + 1
Részekből egész	10 + 1
Összes óraszám	54

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az élőlények változatossága I. Csapadékhoz igazodó élet a forró éghajlati övben	Órakeret 9+1
Előzetes tudás	Az éghajlat elemei, talaj (humusz), éghajlati övezetek jellemzői, a környezeti tényezők hatása az élőlényekre, táplálkozási lánc, a víz körforgása a természetben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerszemlélet fejlesztése az élővilág és a környezet kapcsolatának, az életközösségek szerkezetének, időbeni változásának elemzése során. Az életközösségek belső kapcsolatainak megértése a fajok közötti kölcsönhatások típusain keresztül. Az életközösségek veszélyeztetettségének felismerése, a lokális környezetszennyezés globális következményeinek feltárása.	

<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Hogyan határozzák meg az élettelen környezeti tényezők az élőket, az élőket az élőket, az élettelen az élőket, az élettelen az élettelen?</i></p> <p>A környezeti tényezők (fény, hőmérséklet, levegő, víz, talaj) hatása a növényzet kialakulására.</p> <p><i>Miért elképzelhetetlen az ÉLET víz nélkül?</i></p> <p>A víz szerepe a földi élet szempontjából (testalkotó, élettér, oldószer).</p> <p><i>Szobanövényeink egy része trópusi eredetű. Milyen ápolási igényben nyilvánul ez meg (pl. orchideák, broméliák, kaktuszok, filodendron)?</i></p> <p>Példák az élőlényeknek a magas hőmérsékletre való alkalmazkodásra.</p> <p>Az életközösségek vízszintes és függőleges rendeződése, mint a környezeti feltételek optimális kihasználásának eredménye.</p> <p>A forró éghajlati öv jellegzetes biomjainak jellemzése (területi elhelyezkedés, kialakulásuk okai, főbb növény- és állattani jellemzői).</p> <p>Fajok közötti jellegzetes kölcsönhatások (együttélés, versengés, élősködés, táplálkozási kapcsolat) a trópusi éghajlati öv életközösségeiben.</p>	<p>Példák a növények környezethez való alkalmazkodására (szárazságtűrő, fénykedvelő, árnyéktűrő).</p> <p>Példák a víz fontosságára.</p> <p>A magas hőmérséklet mellett a csapadék mennyiségéhez, illetve eloszlásához való alkalmazkodási stratégiák (testfelépítés, ételmód, élőhely és viselkedés) bemutatása néhány jellegzetes forró éghajlati növény és állat példáján keresztül.</p> <p>Az élővilággal kapcsolatos térbeli és időbeli mintázatok magyarázata a forró éghajlati öv biomjaiban.</p> <p>A kedvezőtlen környezet és a túlélési stratégiákban megnyilvánuló alkalmazkodás felismerése.</p> <p>Táplálkozási lánc összeállítása a forró éghajlati öv biomjainak jellegzetes élőlényeiből.</p> <p>A trópusokról származó gyümölcsökkel és fűszerekkel kapcsolatos fogyasztási szokások elemzése; kapcsolatuk a környezetszennyezéssel.</p>	<p><i>Kémia:</i> a víz szerkezete és jellegzetes tulajdonságai.</p> <p><i>Földrajz:</i> A Föld gömb alakja és a földrajzi övezetesség, a forró éghajlati öv. Tájékoztató térképen.</p> <p><i>Matematika:</i> modellezés; összefüggések megjelenítése.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A tengeren túli kereskedelem jelentősége (Kolumbusz Kristóf)</p>

<p><i>Milyen következményekkel jár az erdők kiirtása? Milyen forrásból tudjuk C-vitamin szükségletünket kielégíteni a téli hónapokban?</i> A trópusi éghajlati öv fontosabb haszonnövényei, szerepük a táplálkozásban.</p> <p><i>Mi befolyásolja az élőlények ismétlődő, ritmusos aktivitását?</i> A biológiai óra.</p> <p><i>Milyen következményekkel jár az erdők kiirtása?</i> Az élőhelyek pusztulásának, azon belül az elsivatagosodásnak az okai és következményei.</p>	<p>Projektmunka lehetősége: a forró éghajlati övben megvalósuló emberi tevékenység (az ültetvényes gazdálkodás, a fakitermelés, a vándorló-égető földművelés, a vándorló állattenyésztés, túllegeltetés, az emlősállatok túlzott vadászata) és a gyors népeséggyarapodás hatása a természeti folyamatokra; cselekvési lehetőségek felmérése. Az elsivatagosodás megakadályozásának lehetőségei.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Környezeti tényező, életfeltétel, tűrőképesség, környezethez való alkalmazkodás; trópusi esőerdő, erdős és füves szavanna, trópusi sivatag, elsivatagosodás; versengés, együttélés, táplálkozási lánc; gerinces, hüllő, madár, emlős.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Az élőlények változatossága II. Az élővilág alkalmazkodása a négy évszakhhoz</p>	<p>Órakeret 11+1</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A környezeti tényezők hatása az élőlényekre, az éghajlat elemei és módosító hatásai, éghajlati övezetek, táplálkozási lánc.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Életközösségek felépítésének és belső kapcsolatrendszerének megismerése megfigyelések és más információforrások alapján. Az élőlények alkalmazkodásának bizonyítása a testfelépítés, életmód, élőhely és viselkedés kapcsolatának elemzésével. Az emberi szükségletek kielégítésének környezeti következményei, veszélyei feltárása során a globális problémákról való gondolkodás összekapcsolása a lokális, környezettudatos cselekvéssel.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Mely környezeti tényezőknek van elsődleges szerepük a növényzeti övek kialakulásában a mérsékelt övezetben?</i> A természetes növénytakaró változása a tengerszint feletti magasság, illetve az egyenlítőtől való távolság függvényében. A mérsékelt övezet és a magashegységek környezeti jellemzői.</p> <p><i>Hogyan változik egy rét, vagy a park füve a nyári szárazságban, illetve eső után?</i> A mérsékelt éghajlati övezet biomjainak (keménylombú erdők, lombhullató erdőségek, füves puszták jellemzői) jellemzése (földrajzi helye, legjellemzőbb előfordulása, környezeti feltételei, térbeli szerkezete, jellegzetes növény- és állatfajok).</p> <p><i>Honnan „tudja” egy növény, hogy mikor kell virágoznia?</i> <i>Honnan „tudja” a rigó, hogy mikor van tavasz?</i> A mérsékelt öv biomjainak jellegzetes növényei és állatai.</p> <p>Fajok közötti kölcsönhatások néhány jellegzetes hazai társulásban (erdő, rét, víz-vízpart).</p>	<p>A környezeti tényezők és az élővilág kapcsolatának bemutatása a mérsékelt övi biotopok néhány jellegzetes élőlényének példáján.</p> <p>A környezeti tényezők élővilágra tett hatásának értelmezése a mérsékelt övi (mediterrán, kontinentális, tajga, magashegységi övezetek, déli és északi lejtők) fás társulások összehasonlításával.</p> <p>A megismert állatok és növények jellemzése (testfelépítés, életmód, szaporodás) csoportosítása különböző szempontok szerint.</p> <p>Példák az állatok közötti kölcsönhatásokra a jellegzetes hazai életközösségekben.</p> <p>A lakóhely közelében jellegzetes természetes és mesterséges életközösségek összehasonlítása.</p> <p>Az ember és a természet sokféle kapcsolatának elemzése csoportmunkában: – A természetes élőhelyek pusztulásának okai (pl. savas eső, fakitermelés, az emlősállatok túlzott vadászata, felszántás, legeltetés, turizmus) és veszélyei; a fenntartás lehetőségei.</p>	<p><i>Földrajz:</i> Mérsékelt övezet, mediterrán éghajlat, óceáni éghajlat, kontinentális éghajlat, tajgaéghajlat, függőleges földrajzi övezetesség. Időjárási jelenségek, a földfelszín és az időjárás kapcsolata, légköri és tengeri áramlatok (Golf-áramlat, szélrendszerek). Csapadékfajták.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> formakarakterek, formaarányok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata. Petőfi: Az Alföld.</p>

<p>Az ember természetátalakító munkájaként létrejött néhány tipikus mesterséges (mezőgazdasági terület, ipari terület, település) életközösség a Kárpát-medencében.</p> <p><i>Hogyan alakulnak ki a savas esők és hogyan hatnak a természetre?</i> A környezetszennyezés jellemző esetei és következményei (levegő, víz, talajszennyezés).</p> <p><i>Melyek a parlagfű gyors elterjedésének okai és következményei?</i> Invazív és allergén növények (parlagfű).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Aktuális környezetszennyezési probléma vizsgálata. – Az invazív növények és állatok betelepítésének következményei. – Gyógy- és allergén növények megismerése. Gyógy -növények felhasználásának, az allergén növények ellen való védekezés formáinak ismerete és jelentőségének felismerése. <p>A lakókörnyezet közelében lévő életközösség megfigyelése: a levegő-, a víz- és a talajszennyezés forrásainak, a szennyező anyagok típusainak és konkrét példáinak megismerése, vizsgálata.</p> <p>Lehetséges projekt munka: helyi környezeti probléma felismerése, a védelemre vonatkozó javaslat kidolgozása.</p>	<p><i>Matematika:</i> Algoritmus követése, értelmezése, készítése. Változó helyzetek megfigyelése; a változás kiemelése (analízis). Adatok gyűjtése, rendezése, ábrázolása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Keménylombú erdő, lombhullató erdő, füves puszta, tajga, nyitvatermő, zárvatermő, gerinces, hulló, madár, emlős; táplálkozási hálózat.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Az élőlények változatossága III. Az élővilág alkalmazkodása a hideghez, és a világtenger övezeteihez</p>		<p>Órakeret 9+1</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Éghajlati övezetek, vizek– vízpartok élővilága; környezeti tényezők, életfeltételek, a fajok közötti kölcsönhatások típusai</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az élővilág sokféleségének, mint értéknek felismerése. Az életközösség anyag- és energiaáramlása és az egyensúlyi állapot közötti összefüggés megértése. A Föld globális problémáinak összegzése, a fenntarthatóságot támogató életvitel, illetve az egyéni és közösségi cselekvés megalapozása. A tudomány és a technika a társadalomban és a gazdaság fejlődésében játszott szerepének bemutatása konkrét példák alapján. A kutató és mérnöki munka jelentőségét felismerő és értékelő attitűd megalapozása.</p>		

<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Miért élhetnek fenyők, illetve örökzöld növények a mediterrán és az északi mérsékelt éghajlaton is? - <i>Miben hasonlít a sivatagi, illetve a hideg égővi állatok túlélési stratégiája?</i> A hideg éghajlati övezet biomjainak jellemzése az extrém környezeti feltételekhez való alkalmazkodás szempontjából.</p> <p><i>Miben mások a szárazföldi és a vízi élőhelyek környezeti feltételei?</i> A világtenger, mint élőhely: környezeti feltételei, tagolódása. A világtengerek jellegzetes élőlényei, mint a vízi környezeti feltételekhez való alkalmazkodás példái. <i>Mi kapcsolja össze a közös élőhelyen élő fajokat?</i> Az életközösségek belső kapcsolatai, a fajok közötti kölcsönhatások konkrét típusai. Anyag- és energiaáramlás a tengeri életközösségekben.</p> <p>Az élőhelyek pusztulásának okai: a prémes állatok vadászata, a túlzott halászat, a bálnavadászat, a szennyvíz, a kőolaj, a radioaktív hulladék, a turizmus következményei.</p> <p><i>Milyen veszélyekkel jár a globális fölmelegedés a sarkvidékek és az egész Föld élővilágára?</i></p>	<p>Az extrém környezeti feltételekhez (magas és alacsony hőmérséklet, szárazság) való alkalmazkodás eredményeként kialakuló testfelépítés és életmód összehasonlítása a hideg és a trópusi övben élő élőlények példáin.</p> <p>Önálló kutatómunka: a világtengerek szennyezésével kapcsolatos problémák. A megismert élőlények csoportosítása különböző szempontok szerint.</p> <p>Táplálkozási lánc és táplálékosztály piramis összeállítása a tengeri élőlényekből. Példák a fajok közötti kölcsönhatásokra a tengeri életközösségekben.</p> <p>Kutatómunka: nemzetközi törekvések a környezetszennyezés megakadályozására, illetve a környezeti terhelés csökkentésére. Az ember természeti folyamatokban játszott szerepének kritikus vizsgálata példák alapján.</p> <p>Az életközösségek, a bioszféra stabil állapotait megzavaró hatások és a lehetséges következmények azonosítása. A környezeti kár, az ipari és természeti, időjárás katasztrófák okainak elemzése, elkerülésük lehetőségeinek bemutatása.</p>	<p><i>Földrajz:</i> hideg övezet, sarkkörtéri öv, sarkvidéki öv.</p> <p><i>Matematika:</i> táblázatok, rajzos modellek, diagramok, grafikonok leolvasása, megértése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése.</p> <p><i>Fizika:</i> Az energia-megmaradás elvének alkalmazása. Az energiatermelés módjai, kockázatai.</p>

<p>A Föld globális problémái: túlnépesedés - a világ élelmezése, fogyasztási szokások – anyag- és energiaválság, környezetszennyezés – a környezet leromlása.</p> <p>Konkrét példák a biológiának és az orvostudománynak a mezőgazdaságra, az élelmiszeriparra, a népesedésre gyakorolt hatására.</p> <p><i>Hogyan függ az egyén életvitelétől a fenntarthatóság?</i> A fenntarthatóság fogalma, az egyéni és közösségi cselekvés lehetőségei a fenntarthatóság érdekében. Az éghajlat hatása az épített környezetre (pl. hőszigetelés).</p>	<p>A tejtermékek, antibiotikumok előállítása és a mikrobák, továbbá a biológiai védekezés és a kártevő-irtás, valamint a védőoltások és a járványok kapcsolatának feltárása.</p> <p>Az energia-átalakító folyamatok környezeti hatásának elemzése, alternatív energiaátalakítási módok összehasonlítása. Az energiatakarékos magatartás módszereinek és ezek fontosságának megismerése önálló forráskeresés és feldolgozás alapján. Az ismeretszerzés eredményeinek bemutatása, mások eredményeinek értelmezése, egyéni vélemények megfogalmazása.</p>	<p>A Nap energiatermelése. Időjárási jelenségek, a földfelszín és az időjárás kapcsolata. Csapadékfajták. Természeti katasztrófák. Viharok, árvizek, földrengések, cunamik.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tundra, plankton, egysejtű, moszat, szivacs, csalánozó, gerinces, hal, madár, emlős; környezeti tényező, tűrőképesség, táplálkozási hálózat, táplálkozási piramis, fenntartható fejlődés, táplálkozási piramis.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Rendszer az élővilág sokféleségében</p>	<p>Órakeret 10+1</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A főbb növény- és állatcsoportok tulajdonságai. A környezethez való alkalmazkodás formái; a testfelépítés, életmód, élőhely és viselkedés kapcsolata.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az élővilág rendszerezésében érvényesülő szempontok értelmezése. A hierarchikus rendszerezés elvének alkalmazása. A tudományos modellek változásának felismerése. A tudományos módszerek és a nem tudományos elképzelések megkülönböztetése.</p>	

<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Mire jó a dolgok (könyvek, zenék, ruhák, gyűjtemények) csoportosítása és rendszerezése a hétköznapi életben?</i> Az élőlények csoportosításának lehetőségei.</p> <p><i>Milyen szempontok szerint lehet csoportosítani az élőlényeket?</i> <i>Igaz-e, hogy az ember a majomtól származik?</i> A tudományos rendszerezés alapelvei a leszármazás elve, és néhány jellegzetes bizonyítéka.</p> <p>Az élővilág törzsfelődésének időskálája.</p> <p>Baktériumok, egyszerű eukarióták, gombák, növények és állatok általános jellemzői. A növények és állatok országa jellegzetes törzseinek általános jellemzői.</p>	<p>A rendszerezés és a csoportosítás közti különbség megértése. Irányított adatgyűjtés, majd vita a darwinizmussal és az evolúcióval kapcsolatos hitekről és tévhitekről.</p> <p>Rendszertani kategóriák (ország, törzs, osztály, faj) megnevezése, a közöttük lévő kapcsolat ábrázolása.</p> <p>A földtörténeti, az evolúciós és a történelmi idő viszonyának bemutatása, az egyes változások egymáshoz való viszonyának érzékelése.</p> <p>A hazai életközösségek jellegzetes fajainak rendszertani besorolása (ország, törzs). A főbb rendszertani csoportok jellemzőinek felismerése 1-1 tipikus képviselőjének példáján. Egy magyar múzeumban, nemzeti parkban, természettudományi gyűjteményben stb. tett látogatás során látott, korábban ismeretlen fajok elhelyezése – a testfelépítés jellegzetességei alapján – a fő rendszertani kategóriákban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Egy hétköznapi kifejezés (rendszerezés) alkalmi jelentésének felismerése; a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése. Kulturált könyvtárhasználat.</p> <p><i>Matematika:</i> Halmazok eszközjellegű használata. Fogalmak egymáshoz való viszonya: alá- és fölérendeltségi viszony; mellérendeltség. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok.</p> <p><i>Földrajz:</i> a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségei. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> tájékozódás a térben és időben.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Rendszerezés, rendszertani kategória; ország, törzs, osztály.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Részekből egész	Órakeret 10+1
Előzetes tudás	A növények és az állatok testfelépítése; táplálkozási lánc; szaporodási típusok a növény- és az állatvilágban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A rendszerszemlélet fejlesztése rendszer és környezete kapcsolatának elemzésén keresztül.</p> <p>A rész és egész viszonyának felismerése az élő egységes egész és a benne összehangoltan működő szerveződési szintek összefüggésében.</p> <p>A növényi és az állati sejt hasonlóságainak megállapításával a természet egységére vonatkozó elképzelések formálása.</p> <p>Az ember természetben elfoglalt helye a természetben megjelenő méretek és nagyságrendek érzékeltetésével.</p> <p>A sejtszintű és a szervezetszintű életfolyamatok összekapcsolása a növényi sejt és növényi szervek működésének példáján.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Hogyan tudunk különbséget tenni élő és élettelen, növény és állat között?</i></p> <p>Az élő szervezet, mint nyitott rendszer.</p> <p>A rendszer és a környezet fogalma, kapcsolata, biológiai értelmezése.</p> <p><i>Miért nem képes a szövetes élőlények egy-egy sejtje az összes életműködés lebonyolítására, míg az egysejtűek egyetlen sejtje igen?</i></p> <p>A biológiai szerveződés egyeden belüli szintjei, a szintek közötti kapcsolatok.</p> <p>Testszerveződés a növény- és állatvilágban.</p> <p>Az eukarióta sejt fénymikroszkópos szerkezete, a fő sejtalkotók (sejthártya, sejtplazma, sejtmag) szerepe a sejt életfolyamataiban.</p>	<p>Az élővilág méretskálája: a szerveződési szintek nagyságrendjének összehasonlítása.</p> <p>A rendszer és a környezet fogalmának értelmezése az egyed, és az egyed alatti szerveződési szinteken.</p> <p>A rendszerek egymásba ágyazottságának értelmezése az egyeden belüli biológiai szerveződési szintek példáján.</p> <p>Növényi és állati sejt megfigyelése, összehasonlításuk.</p> <p>A felépítés és a működés összefüggései a növényi és az állati sejt példáján.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben megfogalmazott feltételeket teljesítő példák azonosítása.</p> <p><i>Fizika:</i> lencsék, tükrök, mikroszkóp.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya: alá- és főlérendeltségi viszony; mellérendeltség értelmezése.</p>

<p><i>Minek a megfigyelésére használunk távcsövet, tükröt, nagyítót, mikroszkópot?</i> A fény-, illetve az elektronmikroszkóp felfedezése, jelentősége a természettudományos megismerésben.</p> <p><i>Miért keletkezik két egyforma sejt egy egysejtű élőlény kettőosztódásakor?</i> A sejtosztódás fő típusai, és szerepük az egyed, illetve a faj fennmaradása szempontjából.</p> <p>A növényi és az állati szövetek fő típusai, jellemzésük.</p> <p><i>Mi a magyarázata annak, hogy a táplálkozási láncok általában zöld növényrel kezdődnek?</i> A növények táplálkozásának és légzésének kapcsolata; jelentősége a földi élet szempontjából.</p> <p><i>Mire lehet következtetni abból, hogy a sejteket felépítő anyagok az élettelen természetben is megtalálhatók?</i> Az élőlényeket/sejteket felépítő anyagok (víz, ásványi anyagok, szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) és szerepük az életműködések megvalósulásában.</p> <p><i>Miben egyezik, és miben különbözik a madarak tojása, a halak ikrája és a mohák spórája?</i> A szaporodás mint a faj fennmaradását biztosító életjelenség. Fő típusai.</p>	<p>Kutatómunka a mikroszkópok felfedezésével és működésével kapcsolatban. Növényi és állati sejtek megfigyelése fénymikroszkópban.</p> <p>A sejtosztódási típusok összehasonlítása az információátadás szempontjából.</p> <p>Néhány jellegzetes növényi és állati szövettípus vizsgálata; a struktúra és a funkció közötti kapcsolat jellemzése a megfigyelt szerkezet alapján. A struktúra-funkció kapcsolatának elemzése zöld levél szöveti szerkezetének vizsgálata alapján. Néhány jellegzetes állati és növényi szövet megfigyelése fénymikroszkópban. Vázlatrajz készítése.</p> <p>A sejt anyagainak vizsgálata. A balesetmentes kísérletezés szabályainak betartása.</p> <p>Az ivaros és ivartalan szaporodási módok összehasonlítása konkrét példák alapján.</p>	<p>Tárgyak, jelenségek, összességek összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik (méret) szerint; becslés, nagyságrendek.</p> <p><i>Informatika:</i> adatok gyűjtése az internetről.</p> <p><i>Kémia:</i> a víz szerkezete és tulajdonságai, oldatok, szerves anyagok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szerveződési szint, sejt, szövet; sejtalkotó, táplálkozás, anyagszállítás, légzés, ivaros és ivartalan szaporodás.</p>	

A fejlesztés várt eredményei a 7. évfolyam végén

- A tanuló értse az éghajlati övezetek kialakulásának okait és a biotopok összetételének összefüggéseit az adott térségre jellemző környezeti tényezőkkel.
- Ismerje a globális környezetkárosítás veszélyeit, értse, hogy a változatosság és a biológiai sokféleség érték.
- Ismerje és megfelelő algoritmus alapján tudja jellemezni a jellegzetes életközösségeket alkotó legfontosabb fajokat, tudjon belőlük táplálékláncot összeállítani.
- Példákkal tudja illusztrálni az élőlények közötti kölcsönhatások leggyakoribb formáit.
- Tudja bemutatni az egyes életközösségek szerkezetét, térbeli elrendeződésük hasonlóságait és különbségeit.
- Ismerje az életközösségek változatosságának és változásának okait.
- Tudjon különbséget tenni csoportosítás és rendszerezés között.
- Legyen tisztába a fejlődéstörténeti rendszer alapjaival.
- Ismerje az élővilág országait, törzseit és jellegzetes osztályait.
- Tudja elhelyezni morfológiai jellegzetességeik alapján, az ismert élőlényeket a fejlődéstörténeti rendszerben (maximum osztály szintig).
- Lássa a sejtek, szövetek, és szervek felépítése és működése közötti összefüggést.
- Értse a sejt- és a szervezetszintű életfolyamatok közötti kapcsolatot.
- Ismerje az ivaros és az ivartalan szaporodás előnyeit és hátrányait, szerepüket a fajok fennmaradásában, a földi élet változatosságának fenntartásában.
- Legyen tisztába a bőr és a mozgásrendszer felépítésével és alapvető működési sajátosságaival.
- Tudjon önállóan és társaival együttműködve megfigyeléseket, vizsgálódásokat, kísérleteket végezni, tapasztalatairól feljegyzéseket készíteni.
- Rendelkezzen jártassággal a mikroszkóp használatában.

8. évfolyam

Tematikai egység címe	Órakeret
Szépség, erő, egészség	10 + 1
A szervezet anyag- és energiaforgalma	15 + 2
A belső környezet állandóságának biztosítása	11 + 2
A fogamzástól az elmúlásig	12 + 1
Összes óraszám	54

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szépség, erő, egészség	Órakeret 10+1
Előzetes tudás	A kültakaró és a mozgás szerveinek legfontosabb jellemzői; a hám-, a kötő- és támasztó-, valamint az izomszövetek szerkezete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egészséges életvitel szokásrendszerének kialakítása érdekében a rendszeres testmozgás és a bőrápolás iránti igény felkeltése. Az egészséget veszélyeztető tényezők azonosítása, az ismeretek és tapasztalatok felhasználása a veszély időbeni érzékelése és elhárítása érdekében. A fogyatékkal élő emberekkel tanúsított elfogadó, segítő, megértő magatartás erősítése. A reális énkép és az önismeret fejlesztése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az emberi test síkjai, szimmetriája, formavilága, esztétikuma. <i>Milyen szerepe van a bőrnek és függelékeinek (haj, köröm) a vonzó megjelenésben?</i> <i>Mikor és miért izzadunk?</i> A bőr felépítése és funkciói. A bőr szerepe a külső testkép kialakításában: a bőr kamaszkori változásainak okai, következményei.	A kétoldali szimmetria felismerése, példák szimmetrikusan és aszimmetrikusan elhelyezkedő szervekre. A bőr szöveti szerkezetének és működésének összefüggése. Példák a szerkezeti változás – működésváltozás összefüggésére. A pattanás, a zsíros és a száraz bőr, a töredezett haj és köröm összefüggése a bőr működésével.	<i>Informatika:</i> adatok gyűjtése az internetről. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony felismerése.

<p><i>Házi kozmetikumok használata, illetve hogyan válasszunk kozmetikai szereket?</i> A bőr- és szépségápolás. A bőr védelme; bőrsérülések és ellátásuk. Bőrbetegségek (bőrallergia, fejtetvesség, rühatka, gombásodás).</p> <p><i>Milyen kapcsolat van az ember mozgása és fizikai munkavégzése között?</i> A mozgásszervrendszer aktív és passzív szervei. Az ember mozgásának fizikai jellemzése (erő, munkavégzés).</p> <p><i>Hogyan alkotnak a csontok egységes belső vázát?</i> A csontok kapcsolódása. Az ízület szerkezete. A porcok szerepe a mozgásban.</p> <p><i>Miként befolyásolja az életmód a mozgásszervrendszer állapotát?</i> Mozgássérülések (ficam, rándulás, törés) ellátása, mozgásszervi betegségek (csípőficam, gerincferdülés, lúdtalp) és megelőzésük.</p> <p>A mozgás, az életmód és az energia-szükséglet összefüggései.</p>	<p>Környezetkímélő tisztálkodási és tisztítószerek megismerése, kipróbálása. Öngyógyítás és az orvosi ellátás szükségessége. Elsősegélynyújtás bőrsérülések esetén.</p> <p>Az emberi csontváz fő részei, a legfontosabb csontok felismerése. A szervezet mozgása és a szervek, szövetek működésének kapcsolata.</p> <p>Példák a jellegzetes csontkapcsolatokra.</p> <p>Elsősegélynyújtás mozgássérülések esetén. A mozgássérült és mozgáskorlátozott emberek segítése.</p> <p>Sportoló és nem sportoló osztálytársak napi-és hetirendjének összehasonlítása, elemzése a mozgás (edzés), pihenés, tanulás egyensúlya a test napi energiaigénye szempontjából.</p> <p>Önálló kutatómunka: sportolók, edzők, gyógytornászok, ortopéd orvosok stb. élményei, tapasztalatai a mozgás és a testi-lelki egészség kapcsolatáról.</p>	<p><i>Matematika:</i> Modellezés; összefüggések megjelenítése. Szimmetria, tükrözés.</p> <p><i>Kémia:</i> az oldatok kémhatása.</p> <p><i>Fizika:</i> erő, forgatónyomaték; mechanikai egyensúly.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> a bemelegítés szerepe a balesetek megelőzésében.</p>
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>	<p>Kültakaró, mozgás-szervrendszer, ízület.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szervezet anyag- és energiaforgalma	Órakeret 15+2
Előzetes tudás	A sejt felépítése, sejtszintű életfolyamatok, a tápcsatorna szakaszai és fő működéseik, a táplálékok tápanyagtartalma. A légző szervrendszer részei és működéseik; a keringés szervei és szerepük a szervezet működésében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sejtszintű és a szervezetszintű életfolyamatok összekapcsolásával a rendszerfogalom mélyítése. A saját és mások egészségének megőrzése iránti felelős magatartás erősítése. Az egészséges táplálkozás jellegzetességeire építve a tudatos fogyasztói szokások megalapozása, erősítése. Az orvoshoz fordulás céljának, helyes időzítésének tudatosítása, illetve baleset esetén a tudatosan cselekvő magatartás megalapozása.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Miért van szüksége szervezetünknek különböző tápanyagokra (fehérjékre, szénhidrátokra és zsírokra)?</i> Az élőlényeket felépítő szervetlen és szerves anyagok (víz, ásványi anyagok, szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) szerepe.</p> <p><i>Miért nincs önemésztés a tápcsatornában?</i> A tápcsatorna részei és szerepük a tápanyagok emésztésében és felszívódásában.</p> <p><i>Melyek az alultápláltság, a túlsúly, az elhízás okai és következményei?</i> Az egészséges táplálkozás jellemzői (minőségi és mennyiségi éhezés, alapanyagcsere, testtömeg-index, normál testsúly).</p>	<p>A táplálékok csoportosítása jellegzetes tápanyagtartalmuk alapján.</p> <p>A fő tápanyagtípusok útjának bemutatása az étkezéstől a sejtekig.</p> <p>Számítások végzése a témakörben (pl.: testtömeg-index, kalóriaszükséglet)</p> <p>Lehetséges projektmunka: – Felvilágosító kampány összeállítása az egészséges táplálkozás megvalósítására; a testsúllyal kapcsolatos problémák veszélyeinek megismerésére.</p>	<p><i>Kémia:</i> a legfontosabb tápanyagok (zsírok, fehérjék, szénhidrátok) kémiai felépítése</p> <p><i>Matematika:</i> Adatok, rendezése, ábrázolása. Matematikai modellek (pl. függvények, táblázatok, rajzos modellek, diagramok, grafikonok) értelmezése, használata.</p>

<p><i>Hogyan jutnak tápanyaghoz és oxigénhez a szervezetünk belsejében található sejtek?</i> A vér és alkotóinak szerepe az anyagszállításban és a vérárvadásban.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az egészséges étkezési szokások népszerűsítése. – A táplálkozásnak és a mozgásnak a keringésre gyakorolt hatása, az elhízás következményei. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben alkalmazott speciális jelrendszerek működésének magyarázata (táblázat).</p>
<p><i>Miben különbözik a be- és a kilélegzett levegő összetétele, és mi a különbség magyarázata?</i> A légzési szervrendszer részei és működésük. Hangképzés és hangadás.</p>	<p>A szív működést kísérő elektromos változások (EKG) gyógyászati jelentősége; a szív megállás, szívinfarktus tüneteinek felismerése.</p>	
<p>Milyen történések játszódnak le a szív működésekor? A keringési rendszer felépítése és működése.</p>	<p>A pulzusszám, a vércukorszint, a testhőmérséklet és a vérnyomás fizikai terhelés hatására történő változásának megfigyelése és magyarázata.</p>	
<p>A táplálkozás és a légzés szerepe szervezet energiaellátásában. A vér szerepe a szervezet védelmében és belső állandóságának fenntartásában. Immunitás, vércsoportok. A védőoltások jelentősége.</p>	<p>A vér- és vizeletvizsgálat jelentősége, a laborvizsgálat legfontosabb adatainak értelmezése.</p>	
<p><i>Mitől függ, hogy mennyi folyadékot kell elfogyasztanunk egy nap?</i> A kiválasztásban résztvevő szervek felépítése és működése. A vízháztartás és a belső környezet állandósága. A só- és vízháztartás összefüggése.</p>	<p>Vénás és artériás vérzés felismerése, fedő- és nyomókötés készítése.</p>	
<p>Hogyan függ össze a szívinfarktus a kockázati tényezőkkel? Vérzéstípusok - vérzescsillapítások.</p>	<p>Önálló kutatómunka: milyen feltételekkel köthet életbiztosítást egy egészséges ember, illetve aki dohányzik, túlsúlyos, magas a vérnyomása, alkoholistá vagy drogfüggő? Adatgyűjtés arról, hogy milyen hatással van a dohányzás a keringési és a légzési szervrendszerre, illetve a magzat fejlődésére.</p>	
<p>Légzőszervi elváltozások, betegségek megelőzése.</p>		

<p>A szív és az érrendszeri betegségek tünetei és következményei.</p> <p>Az alapvető életfolyamatok (légzés, pulzusszám, vérnyomás, testhőmérséklet és vércukorszint) szabályozásának fontossága a belső környezet állandóságának fenntartásában.</p> <p>A rendszeres szűrővizsgálat, önvizsgálat szerepe a betegségek megelőzésében.</p> <p>Melyek az egészségügyi ellátáshoz való jog főbb ismérvei? Betegjogok: az orvosi ellátáshoz való jog; házi- és szakorvosi ellátás.</p>	<p>Az interneten található betegségi tünetek értelmezése és értékelése.</p> <p>Vita a rendszeres egészségügyi és szűrővizsgálatok, az önvizsgálat, a védőoltások, valamint az egészséges életmód betegség-megelőző jelentőségéről.</p> <p>Az eredményes gyógyulás és az időben történő orvoshoz fordulás ok-okozati összefüggésének összekapcsolása.</p>	<p><i>Informatika:</i> adatok gyűjtése az internetről, prezentáció készítése.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> betegjogok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tápanyag, anyagcsere, alapanyagcsere, emésztés, vér, vércsoport, véralvadás, immunitás, szűrlet, vizelet, só- és vízháztartás.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A belső környezet állandóságának biztosítása</p>	<p>Órakeret 11+2</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A sejt felépítése, külső- és belső környezet, egyensúlyi állapot, környezethez való alkalmazkodás, az érzékszervek specializálódása adott inger felfogására.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A szervezet és a környezet kölcsönös egymásra hatásának megértése. A környezeti jelzések kódolásának és dekódolásának értelmezése az érzékelés folyamatában. Az alkohol és a kábítószeres káros élettani hatásának ismeretében tudatos, elutasító attitűd alakítása.</p>	

<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A környezeti jelzések érzékelésének biológiai jelentősége.</p> <p><i>Mi történik, ha valamelyik érzékszervünk nem, vagy nem megfelelően működik? Mit jelent a szemüveg dioptriája?</i></p> <p>A hallás és egyensúlyozás, a látás, a tapintás, az ízlelés és a szaglás érzékszervei.</p> <p><i>Miben hasonlít, és miben különbözik az EKG és az EEG?</i></p> <p>Az idegrendszer felépítése; a központi és a környéki idegrendszer főbb részei, az egyes részek Az idegsejt felépítése és működése.</p> <p>A feltétlen és a feltételes reflex. A feltételes reflex, mint a tanulás alapja.</p> <p><i>Meddig tudjuk visszatartani a lélegzetünket, tudjuk-e szabályozni a szívverésünket?</i></p> <p>Az alapvető életfolyamatok (légzés, pulzusszám, vérnyomás, testhőmérséklet és vércukorszint) szabályozásának működési alapelve.</p> <p>Mely tényezők veszélyeztetik az idegrendszer egészségét?</p> <p>Az alkohol egészségkárosító hatásai.</p> <p>A lágy és kemény drogok legismertebb fajtái, hatásuk az ember idegrendszerére, szervezetére, személyiségére. A megelőzés módjai.</p>	<p>Az érzékeléssel kapcsolatos megfigyelések, vizsgálódások végzése, a tapasztalatok rögzítése, következtetések levonása.</p> <p>Az érzékszervi fogyatékkal élő emberek elfogadása, segítségük kulturált módja.</p> <p>Adatgyűjtés a leggyakoribb szembetegségekről és korrekciós lehetőségeikről.</p> <p>Annak megértése, hogy az érzékelés az érzékszervek és az idegrendszer együttműködéseként jön létre.</p> <p>Az EEG működésének alapja és elemi szintű értelmezése.</p> <p>Az idegsejt különleges felépítése és működése közötti összefüggés megértése.</p> <p>Példák arra, hogy a tanulás lényegében a környezethez való alkalmazkodásként.</p> <p>Az egyensúlyi állapot és a rendszerek stabilitása közötti összefüggés felismerése, alkalmazása konkrét példákon.</p> <p>A személyes felelősség tudatosulása, a szülő, a család, a környezet szerepének bemutatása a függőségek megelőzésében.</p> <p>A kockázatos, veszélyes élethelyzetek megoldási lehetőségeinek bemutatása.</p>	<p><i>Fizika:</i> A hang keletkezése, hangforrások, a hallás fizikai alapjai. Hangerősség, decibel. Zajszennyezés. A fény. A szem és a látás fizikai alapjai. Látáshibák és javításuk.</p> <p><i>Matematika:</i> Változó helyzetek megfigyelése; a változás kiemelése (analízis). Modellek megértése, használata.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés - a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata; egy hétköznapi probléma megoldása a szöveg tartalmi elemeinek felhasználásával.</p> <p><i>Informatika:</i> szövegszerkesztés.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Receptor, érzékszerv, reflex, reflexkör, feltétlen és feltételes reflex, központi és környéki idegrendszer.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A fogamzástól az elmúlásig	Órakeret 12+1
Előzetes tudás	Sejtosztódás, szaporodási típusok a növény-és állatvilágban, a nemi érés jelei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Felkészítés a felelősségteljes párkapcsolatra alapozott örömteli nemi életre és a tudatos családtervezésre. Az életszakaszok főbb testi, lelki és magatartásbeli jellemzőinek megismerésével azoknak a viselkedési formáknak az erősítése, melyek biztosítják a korosztályok közötti harmonikus együttélést. Az önismeret fejlesztésével hozzájárulás önmaguk kibontakoztatásához, mások megértéséhez, elfogadásához, a boldogságra való képesség kialakításához.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Mi a szexualitás szerepe az ember életében?</i></p> <p>A férfi és a nő szaporodási szervrendszerének felépítése és működése.</p> <p>Milyen változások zajlanak le a szervezetben a női nemi ciklus alatt?</p> <p>Elsődleges és másodlagos nemi jellegek.</p> <p>A nemi hormonok és a pubertás. Az ivarsejtek termelődése, felépítése és biológiai funkciója.</p> <p>A menstruációs ciklus.</p> <p>Az önkielégítés.</p> <p>Melyek a különböző fogamzásgátlási módok előnyei és hátrányai?</p>	<p>Az örökítő anyagot megváltoztató környezeti hatások megismerése, azok lehetséges következményeinek megértése, felkészülés a veszélyforrások elkerülésére.</p> <p>Másodlagos nemi jellegek gyűjtése, magyarázat keresése a különbségek okaira.</p> <p>A biológiai nem és a nemi identitás megkülönböztetése.</p> <p>A petesejt és a hím ivarsejt termelődésének összehasonlítása.</p> <p>A nemek pszichológiai jellemzőinek értelmezése.</p>	<p><i>Informatika:</i> szaktárgyi oktatóprogram használata.</p> <p><i>Fizika:</i> ultrahangos vizsgálatok az orvosi diagnosztikában.</p> <p><i>Matematika:</i> ciklusonként átélt idő és lineáris időfogalom; időtartam, időpont.</p>

<p>A fogamzásgátlás módjai, következményei. Az abortusz egészségi, erkölcsi és társadalmi kérdései. A nemi úton terjedő betegségek kórokozói, tünetei, következményei és megelőzésük. <i>Mely környezeti és életmódbeli hatások okozhatnak meddőséget?</i> A fogamzás feltételei, a méhen belüli élet mennyiségi és minőségi változásai, a szülés/születés főbb mozzanatai.</p> <p>Hogyan változik az építő- és lebontó anyagcsere aránya az egyes életszakaszokban? A méhen kívüli élet főbb szakaszainak időtartama, az egyed testi és szellemi fejlődésének jellemzői.</p> <p>Mikor alakul ki és meddig változik a személyiség? A serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői. A személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok Az önismeret és az énfejlesztés fontossága.</p> <p>Melyek a jó emberi kapcsolatok jellemzői? Leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban. A családi és az egyéni (rokoni, iskolatársi, baráti, szerelmi) kapcsolatok jelentősége, szerepük a személyiség fejlődésében. A viselkedési normák és szabályok szerepe a társadalmi együttélésben.</p>	<p>A biológiai és társadalmi érettség különbözőségeinek megértése. Érvelés a tudatos családtervezés, az egymás iránti felelősségvállalásra épülő örömteli szexuális élet mellett. Hiedelmek, téves ismeretek tisztázására alapozva a megelőzés lehetséges módjainak tudatosítása.</p> <p>Mikortól tekinthető a magzat embernek/élőlénynék? – Érvelés a tudatos gyermekvárás mellett.</p> <p>A születés utáni egyedfejlődési szakaszok legjellemzőbb testi és pszichológiai megnyilvánulásainak összehasonlítása, különös tekintettel az ember életkora és viselkedése összefüggésre.</p> <p>Az adott életkor pszichológiai jellemzőinek értelmezése kortárs-segítők és szakemberek segítségével. Példák a családi és iskolai agresszió okaira, lehetséges kezelésére, megoldására. Szerepjáték (önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma-feloldás). Szerepjáték, illetve kortárs irodalmi alkotások bemutatása a szerelemnek az egymás iránti szeretet, tisztelet és felelősségvállalás kiteljesedéseként történő értelmezéséről.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: szövegértés</i> - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony felismerése; a bibliográfiai rendszer mibenléte és alkalmazása; a szövegben megfogalmazott feltételeket teljesítő példák azonosítása.</p>
---	---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ivarsejt, nemi hormon, elsődleges, másodlagos nemi jelleg, nemi szerv, szexualitás, abortusz, fogamzásgátlás, tudatos családtervezés.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén

- A tanuló értse az éghajlati övezetek kialakulásának okait és a biotopok összetételének összefüggéseit az adott térségre jellemző környezeti tényezőkkel.
- Ismerje a globális környezetkárosítás veszélyeit, értse, hogy a változatosság és a biológiai sokféleség érték.
- Ismerje és megfelelő algoritmus alapján tudja jellemezni a jellegzetes életközösségeket alkotó legfontosabb fajokat, tudjon belőlük táplálékláncot összeállítani.
- Példákkal tudja illusztrálni az élőlények közötti kölcsönhatások leggyakoribb formáit.
- Tudja bemutatni az egyes életközösségek szerkezetét, térbeli elrendeződésük hasonlóságait és különbségeit.
- Ismerje az életközösségek változatosságának és változásának okait.
- Tudjon különbséget tenni csoportosítás és rendszerezés között.
- Legyen tisztába a fejlődéstörténeti rendszer alapjaival.
- Ismerje az élővilág országait, törzseit és jellegzetes osztályait.
- Tudja elhelyezni morfológiai jellegzetességeik alapján, az ismert élőlényeket a fejlődéstörténeti rendszerben (maximum osztály szintig).
- Lássa a sejtek, szövetek, és szervek felépítése és működése közötti összefüggést.
- Értse a sejtszintű és a szervezetszintű életfolyamatok közötti kapcsolatot.
- Ismerje az ivaros és az ivartalan szaporodás előnyeit és hátrányait, szerepüket a fajok fennmaradásában, a földi élet változatosságának fenntartásában.
- Legyen tisztába saját teste felépítésével és alapvető működési sajátosságaival.
- Legyen tisztába a férfi és a nő közötti különbséggel és a kamaszkor biológiai-pszichológiai problémáival.
- Ismerje a betegségek kialakulásának okait, megelőzésük és felismerésük módjait, az egészséges életmód és az elsősegélynyújtás legfontosabb szabályait.
- Értse a szűrővizsgálatok jelentőségét a betegségek sikeres gyógyításában.
- Tudjon önállóan és társaival együttműködve megfigyeléseket, vizsgálódásokat, kísérleteket végezni, tapasztalatairól feljegyzéseket készíteni.
- Rendelkezzen jártassággal a mikroszkóp használatában.

ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja az 1–4. évfolyamon, hogy a kulcskompetenciák fejlesztésével a gyermek az életkori sajátosságainak megfelelő szinten tapasztalatokat szerezzen az őt közvetlenül körülvevő világról. A készségek és képességek alakítása során olyan módszereket sajátítson el, amelyek egyaránt segítik a tájékozódásban, a természeti, társadalmi és technikai környezetbe való beilleszkedésében és az örömmel végzett alkotó munkájában. Támogassa az óvodai játékból az iskolai munkába való átmenetét, elősegítse a hatékony és egyre önállóbbá váló tanulását, a mindennapokban nélkülözhetetlen elemi ismeretek befogadását, a kezűgyesség fejlődését szolgáló játékos tevékenységeket, a tanulás és a munka tiszteletét, megszeretését, a tudás, az alapvető értékek, a megőrzendő hagyományok megbecsülését. Egyre fontosabbá válik az önálló, egyéni munkálkodás mellett a csoportmunkában történő, egymást segítő munkavégzés. A szociális és állampolgári kompetencia alakítása a közvetlen környezet, a családi életvitel formálásával, a családi és iskolai körben vállalható feladatok, valamint a munkamegosztás lehetőségeinek megismerésével kezdődik. Az anyanyelvi kommunikáció készségeinek fejlesztése kiemelt terület a célok, feladatok megvalósítása során. A különböző játékok közben szinte észrevétlenül bővül a szókincs, fejlődik a nyelvhasználat. A mindennapokban elvégzendő munkák során az anyagok felhasználásához, feldolgozásához, átalakításához szükséges szokások és elemi munkafogások ismeretei a mozgáskoordináció fejlesztését, az eszköz- és szerszámhasználat gyakorlását szolgálják. A matematikai kompetencia fejlődését a becslések, mérések, számítások, a síkbeli és térbeli alakzatokkal történő manipuláció, a válogatások és a csoportosítások segítik. A műszaki rajzi ismeretek megalapozása is ebben az időszakban kezdődik. A kezdetben mintakövetéssel készített, majd az alkotó fantázia által vezérelt önálló munkavégzéssel kialakított munkadarabok hozzájárulnak az esztétikai érzék fejlődéséhez. A kézműves foglalkozások, a népművészeti alkotások megismerése révén, az esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztésével a tanulók nyitottá válnak a világ sokfélesége és nemzeti kulturális örökségünk iránt. Az egészséges és környezettudatos életmódra nevelést szolgálja az egyéni életvitel formálása a táplálkozás, az öltözködés, a higiénia, és a helyes időbeosztás terén.

Minden évben visszatérő programok a családi, az osztály- és az iskolai rendezvények. A kisebb és nagyobb közösségek ünnepei a közösségi összetartozást megalapozó közös értékek őrzése mellett a kikapcsolódást, a szabadidő hasznos eltöltését segítik. Mintát adnak az ünnepre való felkészüléshez, az ünnepléshez, az ünneplés utáni teendők végzéséhez. A „kezdeményezőképeség és a feladatvégzésre vállalkozás” fejlesztését szolgálja a tervezés, szervezés, irányítás, vezetés feladataival való ismerkedés, a kommunikáció, az egyeztetés, a feladatok megosztása, részfeladatok elvállalása és végrehajtása, a kockázati tényezők mérlegelése, a munkavégzés egyénileg és csapatban, a tapasztalatok (eredményesség és etikus magatartás) életkornak megfelelő értékelése, elemzése, s ezek megszívlelése.

A gyalogos közlekedés alapvető tudnivalóinak, a veszélyhelyzetek és a balesetek megelőzését célzó szabályok megismerése és azok szituációs játékokban való élményszerű alkalmazása megalapozza a biztonságos és önálló közlekedéshez szükséges szokások kialakulását.

Az értékelés elvei

A technika órákon az értékelés célja a tanulók órai tevékenységének, hozzáállásának motiválása, bátorítása, pozitív megerősítő jutalmazása.

Az értékelés akkor lesz hatékony és fejlesztő jellegű, ha figyelembe vesszük a gyerekek egyéni képességeit.

Ennek a munkának az alapja a folyamatos megfigyelés, melyet a jó teljesítmény megerősítésével érhetünk el.

Fejlesztjük a gyerekek önértékelését a mások munkájának megfigyelésével és a saját produktumok fejlesztési lehetőségeinek megbeszélésével.

A manuális készségek terén küzdő gyermekeket egyéni segítségnyújtással, személyre szabott tanácsokkal fejlesztjük.

Az értékelés lehetőségei a technika órákon

- Részvétel a tervezési folyamatban.
- A munkafolyamatok fázisainak betartására irányuló igény.
- A munkához való hozzáállás, motiváltság.
- A fantázia, kreativitás megjelenése az egyéni munkákban.
- Törekedjen a munkadarab esztétikus elkészítésére.

Óraterv

	1. évfolyam	2.. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Heti óraszám	1	1	1	1
Éves óraszám	36	36	36	36

1. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Család, otthon, háztartás	7 + 1
Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	16 + 1
Közlekedés	4 + 1
Közösségi munka, közösségi szerepek	5 + 1
Összes óraszám	36

Tematikai egység	Család, otthon, háztartás	Órakeret 7+1
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: élmények, tapasztalatok elmondása; lakhely ismerete; családtagok és rokonok bemutatása; alapvető viselkedési szabályok betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés a közvetlen természeti, társadalmi és technikai környezet megismertetése és megismerése során.</p> <p>A környezet- és egészségtudatosság egyes elemeinek megalapozása.</p> <p>A családkép és a családi otthon képének alakítása.</p> <p>A rendszeresség és a rendszeret iránti igény formálása.</p> <p>Együttműködési képesség kialakítása a családtagokkal, az iskolatársakkal, felnőttekkel.</p> <p>Szókincsbővítés.</p> <p>Az önismeret fejlesztése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. Élet a családban</i> Hétköznapi és ünnepek eseményeinek megkülönböztetése. Családtagok bemutatása családrajzzal, síkbábokkal. Ajándékok készítése családtagok számára, különböző alkalmakra.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, szövegalkotás, beszédkultúra, kommunikáció.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> család, egészséges életmód, növényismeret, évszakok, napszakok, időjárási tényezők, lakhelyek, higiéné.</p>
<p><i>1.2. Biztonságos otthon</i> Házimunkák számbavétele. Munkamegosztás a családban. Otthoni balesetek megelőzése.</p>		
<p><i>1.3. Családi időbeosztás</i> Munkaidő, tanulási idő, szabadidő, pihenés ideje. Egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése. Rajzos programajánlat készítése.</p>		

<p><i>1.4. Tisztaság és rend</i> Tisztaság és rend a környezetünkben. Az otthon tisztasága, munka- és a taneszközök épen és rendben tartása. Személyes higiéné, tisztálkodás szabályainak ismerete. Környezetünk tisztán tartása. Takarékosság energiával, vízzel.</p>	<p><i>Matematika:</i> tájékozódás térben és időben - időtartam, nap, napszakok.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Én és a közvetlenebb és tágabb környezetem, közösségeim, társaim. Családtagok, családi, baráti kötődések, szeretetkapcsolatok, a környezetnek való megfelelés szándéka, beilleszkedés.</p>
<p><i>1.5. Táplálkozás</i> Az egészséges, korszerű táplálkozás alapelemei. Étrend összeállítása képek válogatásával. Zöldség- és gyümölcsfal, szendvics készítése.</p>	
<p><i>1.6. Testápolás</i> Higiéné. Testápolás (kézmosás, körömápolás, mosakodás, fürdés, hajmosás, intim területek tisztántartása) eszközei és anyagai.</p>	
<p><i>1.7. Célszerű öltözködés</i> A napszaknak, évszaknak, hétköznapi tevékenységeknek és ünnepi alkalmaknak megfelelő öltözködés. Ruhadarabok válogatása, csoportosítása, hajtogatása. Öltöztetőbaba modell ruhatárának rajzolása, öltöztetése.</p>	
<p><i>1.8. Növényápolás, állatgondozás</i> Otthoni és iskolai szobanövényeink ápolása és védelme. A növények életfeltételeinek biztosítása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Család, családtag, életmód, lakhely, családi ház, lakás, otthon, háztartás, házimunka, veszélyforrás, baleset, munkamegosztás, ünnep, egészséges életmód, táplálkozás, testápolás, öltözködés, időbeosztás, napirend, szabadidő, környezet, takarékoság, hulladék.</p>

Tematikai egység	Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	Órakeret 16+1
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: az óvodáskorban használt, megmunkált anyagok és készített tárgyak ismerete; az anyagok tulajdonságainak megállapítása érzékszervi vizsgálattal; anyagalakítás: gyurmázás, formázás, hajtogatás, nyírás; eszközhasználat: író- és rajzeszközök, olló; szabálykövetés, mintakövetés, önállóság a tevékenységek során.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Információk célzott keresése tapasztalati úton (megfigyeléssel), valamint a tanár által bemutatott nyomtatott (rövid szöveg, egyszerű ábra, rajz, kép), illetve elektronikusan megjelenített (kép, hang, videó) forrásokban.</p> <p>A munka során felhasználandó anyagok technológiai tulajdonságainak megtapasztalása, irányított (felhasználás célja szerinti) vizsgálata. A nyert információk alapján a megfelelő technológia kiválasztása segítséggel.</p> <p>Alkotás folyamata a probléma felismerésétől a megoldáson keresztül az értékelő elemzésig.</p> <p>Kézügyesség fejlesztése.</p> <p>Az eszközök célnak és rendeltetésnek megfelelő használata.</p> <p>Szabálykövetés. Rend és tisztaság a munkakörnyezetben.</p> <p>Tanulási szokások (sorrendiség, időbeosztás, hatékonyság) alakítása.</p> <p>Az anyagok, az energia, az idő célszerű és takarékos, egészség- és környezettudatos felhasználása a szabályok, előírások és a kapott utasítások szerint. A használt eszközök megóvása.</p> <p>Figyelem és elővigyázatosság; a tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. Balesetvédelmi rendszabályok ismerete. Segítségkérés baleset esetén.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>2.1. Az anyagok</i></p> <p>Az anyagok fajtái, tulajdonságai, felhasználhatóságuk.</p> <p>Anyagvizsgálatok érzékszerveinkkel (látás, tapintás útján).</p> <p>A természetes és az átalakított anyagok csoportosítása megfigyelhető tulajdonságaik alapján.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>vizuális megjelenítés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>anyagok, érzékszervek, érzékelés.</p>	
<p><i>2.2. Képlékeny anyagok, papír, faanyagok, fémhuzal, szálak anyagok, textilek alakítása</i></p> <p>Képlékeny anyagokból (gyurma, só-liszt gyurma, agyag, tészta) egyszerű formák alakítása gyúrással, lapítással, gömbölyítéssel, hengerítéssel.</p> <p>Papír alakítása tépéssel, hajtogatással, nyírással, ragasztással.</p> <p>Fűzőlapmunka.</p> <p>Faanyagok (hurkapálca, fenyőléc) megmunkálása tördeléssel, darabolással, csiszolással.</p> <p>Síkbábok készítése papír, fa, fonal és textilanyagok felhasználásával.</p> <p>Tárgyak készítése természetes anyagokból (termésekből, csuhéból stb.)</p> <p>Takarékos anyagfelhasználás.</p> <p>A végzett tevékenységekkel kapcsolatos mesterségek régen és napjainkban.</p>	<p><i>Matematika:</i> Tárgyak tulajdonságainak kiemelése; összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás, halmazképzés.</p> <p>Tárgyak, alakzatok, összehasonlítása mérhető tulajdonságaik szerint; mérés, becslés.</p>	

<p>2.3. <i>Építés</i></p> <p>Építés építőelemekből (pl. konstrukciós játékok – faépítő, fémépítő, Lego – felhasználásával) utánnázással, kép és rajz alapján, illetve önálló elképzeléssel.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés (egyszerű, rövid útmutató jellegű szövegek olvasása, értelmezése, rövid szövegben az események sorrendjének felismerése).</p> <p><i>Erkölcstan:</i> az alkotó ember és az épített világ tisztelete, értékek óvása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Anyag, anyagvizsgálat, szélesség, hosszúság, magasság, természetes anyag, sablon, mintaelem, szálas anyag, anyagtakarékosság, újrahasznosítás, építmény, építőelem.</p>

Tematikai egység	Közlekedés	Órakeret 4+1
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: közlekedés és óvatosság – fegyelmezett viselkedés a közlekedési környezetben; a család közlekedési szokásai; az óvoda (majd iskola) és a lakóhely közötti közlekedés lehetőségei; élmények, tapasztalatok a településen belüli közlekedésről.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A biztonságos és fegyelmezett gyalogos közlekedési ismeretek alapjainak kialakítása. Figyelem és elővigyázatosság; a közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. A közlekedési balesetek okainak azonosítása, a megelőzés, az elhárítás, a segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése és gyakorlása. Az utazással kapcsolatos illemszabályok megismerése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>3.1. <i>Gyalogos közlekedés szabályai</i></p> <p>A gyalogos közlekedés alapszabályainak megismerése. A közlekedés irányított megfigyelése, szabályainak értelmezése. Szabálykövető magatartás a közlekedési környezetben. A közlekedésben való részvétel gyakorlása. Átkelés az úttesten. A forgalomirányítás jelzései: a közlekedési jelzőlámpa.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> közlekedési eszközök.</p>

<p>3.2. <i>A közösségi közlekedés viselkedési szabályai</i> A biztonságos, udvarias közösségi közlekedés szabályai. Az időjárás és a napszakok befolyása a gyalogosok és a járművek közlekedésére. Az utazással kapcsolatos magatartásformák megismerése és gyakorlása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, fogalommagyarázat, képi jelzések és szóbeli utasítások, szövegértés</p>
<p>3.3. <i>A közlekedésben rejlő veszélyek</i> A gyermekbalesetek okai, forrásai, megelőzésük.</p>	<p>(képi, ikonikus kódok és szövegek jelentésének egymásra vonatkoztatása, párosítása).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gyalogos közlekedés, gyalogátkelőhely, úttest, járda, megállóhely, jelzőlámpa, jelzőtábla, jármű, sorompó, baleset, biztonság, biztonsági öv, gyerekülés, gyerekzár.</p>

Tematikai egység	Közösségi munka, közösségi szerepek	Órakeret 5+1
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: a családi, baráti, iskolai és egyéb közösségi rendezvényeken szerzett élmények és tapasztalatok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tapasztalatszerzés a környezetből, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. A saját felelősség belátása, vállalása és érvényesítése a közvetlen környezet alakításában. Kölcsönös odafigyelés, alkalmazkodás a társakhoz, együttműködés a tevékenységek során, a feladatok megosztása, részfeladatok elvállalása és végrehajtása. Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>4.1. <i>Családi rendezvények, ünnepek, események</i> Születésnap, névnap, megünneplése, az ezekkel kapcsolatos szokások, hagyományok. Meghívó, kellékek, ajándékok készítése. Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása. A tapasztalatok megbeszélése.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> szokások, hagyományok, jeles napok, családi és közösségi ünnepek.</p>
<p>4.2. <i>Iskolai és osztályrendezvények</i> Iskolai és osztályrendezvények (pl. Mikulás, Karácsony, Farsang,</p>		

<p>Anyák napja, Gyermeknap, osztálykirándulás, sportnap, játszódélután, nemzeti ünnepek) előkészítése. A helyszín berendezésével, az ünneplés lebonyolításával kapcsolatos tudnivalók.</p> <p>A szükséges kellékek (meghívó, programfüzet díszletek, jelmezek stb.) előállítása vagy beszerzése.</p> <p>A közös tapasztalatok megbeszélése, az átélt érzések megfogalmazása.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> családi hagyományok, ünnepek, élmények feldolgozása, játékok.</p>
<p>4.3. <i>A közösségért végzett munka</i></p> <p>Teremdekoráció készítése a tanult technikák alkalmazásával.</p> <p>A munka megszervezése, lebonyolítása, értékelése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ünnep, jeles nap, népszokás, program, dekoráció.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei az 1. évfolyam végén</p>	<p>A természeti, a társadalmi és a technikai környezet megismert jellemzőinek felsorolása..</p> <p>A család szerepének, időbeosztásának és egészséges munkamegosztásának felismerése, megértése.</p> <p>A hétköznapijainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaik megállapítása érzékszervi megfigyelések és vizsgálatok alapján.</p> <p>Életkori szintnek megfelelő problémafelismerés, problémamegoldás..</p> <p>Célszerű takarékoság lehetőségeinek ismerete.</p> <p>Képlékeny anyagok, papír, faanyagok magabiztos alakítása.</p> <p>Építés mintakövetéssel és önállóan.</p> <p>Az elvégzett munkáknál alkalmazott eszközök biztonságos, balesetmentes használata.</p> <p>A munka közbeni célszerű rend, tisztaság fenntartása.</p> <p>Elemi higiéniai és munkaszokások szabályos gyakorlati alkalmazása.</p> <p>Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során.</p> <p>A közlekedési veszélyforrások tudatosulása. Az úttesten való átkelés szabályainak tudatos alkalmazása. A kulturált és balesetmentes járműhasználat (tömegközlekedési eszközökön és személygépkocsiban történő utazás) szabályainak gyakorlati alkalmazása.</p> <p>Az alkalmakhoz illő kulturált viselkedés és öltözködés.</p>
---	---

2. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Család, otthon, háztartás	7 + 1
Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	16 + 1
Közlekedés	4 + 1
Közösségi munka, közösségi szerepek	5 + 1
Összes óraszám	36

Tematikai egység	Család, otthon, háztartás	Órakeret 7+1
Előzetes tudás	Az 1. osztályban elsajátított szinten: élmények, tapasztalatok elmondása; lakhely ismerete; családtagok és rokonok bemutatása; alapvető viselkedési szabályok betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés a közvetlen természeti, társadalmi és technikai környezet megismertetése és megismerése során.</p> <p>A környezet- és egészségtudatosság egyes elemeinek megalapozása.</p> <p>A családkép és a családi otthon képének alakítása.</p> <p>A rendszeresség és a rendszeret iránti igény formálása.</p> <p>Együttműködési képesség kialakítása a családtagokkal, az iskolatársakkal, felnőttekkel.</p> <p>Szókincsbővítés.</p> <p>Az önismeret fejlesztése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. Élet a családban</i></p> <p>Hétköznapi és ünnepek eseményeinek megkülönböztetése.</p> <p>Családi szerepek.</p> <p>Ajándékok készítése családtagok számára, különböző alkalmakra.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>szókincsbővítés,</p> <p>szövegalkotás,</p> <p>beszédkultúra,</p> <p>kommunikáció.</p>
<p><i>1.2. Biztonságos otthon</i></p> <p>Háztartási eszközök, gépek használatának lehetőségei.</p> <p>Otthoni balesetek megelőzése.</p> <p>Veszélyforrások a háztartásban: sérülést okozó tárgyak, tüzgújtóeszközök, gáz, elektromosság, gyúlékony, maró, illetve mérgező vegyszerek, romlott ételek. Veszélyt jelző piktogramok megismerése.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> család, egészséges életmód, növényismeret, évszakok, napszakok, időjárási tényezők, lakhelyek, higiéné.</p>

<p><i>1.3. Családi időbeosztás</i> Munkaidő, tanulási idő, szabadidő, pihenés ideje. Időbeosztás megbeszélése, napirend készítése. Egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése.</p>	<p><i>Matematika:</i> tájékozódás térben és időben - időtartam, nap, napszakok.</p>
<p><i>1.4. Tisztaság és rend</i> Tisztaság és rend a környezetünkben. Az otthon tisztasága, munka- és a taneszközök épen és rendben tartása. Alapvető takarítószeres és eszközök használata. Személyes higiéné, tisztálkodás szabályainak ismerete. Környezetünk tisztán tartása. Takarékosság energiával, vízzel. A szelektív hulladékgyűjtés célja, jelentősége és megvalósítása.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> Én és a közvetlenebb és tágabb környezetem, közösségeim, társaim. Családtagok, családi, baráti kötődések, szeretetkapcsolatok, a környezetnek való megfelelés szándéka, beilleszkedés.</p>
<p><i>1.5. Táplálkozás</i> Az egészséges, korszerű táplálkozás alapelemei. Étrend összeállítása képek válogatásával. Zöldség- és gyümölcsfal, szendvics készítése.</p>	
<p><i>1.6. Testápolás</i> Higiéné. Testápolás (kézmosás, körömápolás, mosakodás, fürdés, hajmosás, intim területek tisztántartása) eszközei és anyagai.</p>	
<p><i>1.7. Célszerű öltözködés</i> Ruhadarabok válogatása, csoportosítása, hajtogatása. Szekrényrendezés.</p>	
<p><i>1.8. Növényápolás, állatgondozás</i> Hobbiállatok gondozása, felelős állattartás.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Család, családtag, életmód, lakhely, családi ház, lakás, otthon, közösség, háztartás, háztartásvezetés, házimunka, veszélyforrás, baleset, háztartási eszköz, háztartási gép, háztartási baleset, munkamegosztás, ünnep, egészséges életmód, táplálkozás, higiéné, testápolás, öltözködés, időbeosztás, napirend, szabadidő, környezet, környezetvédelem, takarékoság, hulladék, szelektív hulladékgyűjtés.</p>

Tematikai egység	Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	Órakeret 16+1
Előzetes tudás	Az 1. osztályban használt, megmunkált anyagok és készített tárgyak ismerete; az anyagok tulajdonságainak megállapítása érzékszervi vizsgálattal; anyagalakítás: gyurmázás, formázás, hajtogatás, nyírás; eszközhasználat: író- és rajzeszközök, olló; szabálykövetés, mintakövetés, önállóság a tevékenységek során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Információk célzott keresése tapasztalati úton (megfigyeléssel), valamint a tanár által bemutatott nyomtatott (rövid szöveg, egyszerű ábra, rajz, kép), illetve elektronikusan megjelenített (kép, hang, videó) forrásokban.</p> <p>A munka során felhasználandó anyagok technológiai tulajdonságainak megtapasztalása, irányított (felhasználás célja szerinti) vizsgálata. A nyert információk alapján a megfelelő technológia kiválasztása segítséggel.</p> <p>Alkotás folyamata a probléma felismerésétől a megoldáson keresztül az értékelő elemzésig.</p> <p>Kézügyesség fejlesztése.</p> <p>Az eszközök célnak és rendeltetésnek megfelelő használata.</p> <p>Szabálykövetés. Rend és tisztaság a munkakörnyezetben.</p> <p>Tanulási szokások (sorrendiség, időbeosztás, hatékonyság) alakítása.</p> <p>Az anyagok, az energia, az idő célszerű és takarékos, egészség- és környezettudatos felhasználása a szabályok, előírások és a kapott utasítások szerint. A használt eszközök megóvása.</p> <p>Figyelem és elővigyázatosság; a tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. Balesetvédelmi rendszabályok ismerete. Segítségkérés baleset esetén.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>2.1. Az anyagok</i> Az anyagok fajtái, tulajdonságai, felhasználhatóságuk. Anyagvizsgálatok érzékszerveinkkel (látás, tapintás útján). A természetes és az átalakított anyagok csoportosítása megfigyelhető tulajdonságaik alapján.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális megjelenítés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> anyagok, érzékszervek, érzékelés.</p>
<p><i>2.2. Képlékeny anyagok, papír, faanyagok, fémhuzal, szálas anyagok, textilek alakítása</i> Képlékeny anyagokból (gyurma, só-liszt gyurma, agyag, tészta) egyszerű formák alakítása gyúrással, lapítással, gömbölyítéssel hengerítéssel, mélyítéssel, mintázással. Papír alakítása tépéssel, hajtogatással, nyírással, ragasztással. Faanyagok (hurkapálca, fenyőléc) megmunkálása tördeléssel, darabolással, csiszolással. Fémhuzal alakítása hajlítással.</p>		<p><i>Matematika:</i> Tárgyak tulajdonságainak kiemelése; összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás, halmazképzés. Tárgyak, alakzatok, összehasonlítása mérhető tulajdonságaik szerint; mérés, becslés.</p>

<p>Szálás anyagok, fonal jellemzőinek vizsgálata (elemi szál, ágak, sodrat). Egyszerű fonalmunkák (sodrás, fonás, csomózás, pompon készítése) és egyéb kézműves technikák (nemezelés, gyöngyfűzés). Gombfelvarrás. Tárgyak készítése természetes anyagokból (termésekből, csuhéból stb.) Maradék anyagokból és hulladékból készíthető tárgyak. Takarékos anyagfelhasználás. A végzett tevékenységekkel kapcsolatos mesterségek régen és napjainkban.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés (egyszerű, rövid útmutató jellegű szövegek olvasása, értelmezése, rövid szövegben az események sorrendjének felismerése).</p> <p><i>Erkölcstan:</i> az alkotó ember és az épített világ tisztelete, értékek óvása.</p>	
<p>2.3. <i>Építés</i> Építés építőelemekből (pl. konstrukciós játékok – faépítő, fémépítő, Lego – felhasználásával) utánnázással, kép és rajz alapján, illetve önálló elképzeléssel.</p>			
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>		<p>Anyag, anyagvizsgálat, anyagi tulajdonság, becslés, mérés, méret, szélesség, hosszúság, magasság, természetes anyag, átalakított anyag, sablon, mintaelem, szálás anyag, fonás, csomózás, nemezelés, anyagtakarékosság, újrahasznosítás, építmény, építőelem.</p>	
<p>Tematikai egység</p>		<p>Közlekedés</p>	
<p>Órakeret 4+1</p>			
<p>Előzetes tudás</p>		<p>Az 1. osztályban elsajátított ismeretek: közlekedés és óvatosság – fegyelmezett viselkedés a közlekedési környezetben; a család közlekedési szokásai; az iskola és a lakóhely közötti közlekedés lehetőségei; élmények, tapasztalatok a településen belüli közlekedésről.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>		<p>A biztonságos és fegyelmezett gyalogos közlekedési ismeretek alapjainak kialakítása. Figyelem és elővigyázatosság; a közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. A közlekedési balesetek okainak azonosítása, a megelőzés, az elhárítás, a segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése és gyakorlása. Az utazással kapcsolatos illemszabályok megismerése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>3.1. <i>Gyalogos közlekedés szabályai</i> Szabálykövető magatartás a közlekedési környezetben. A közlekedésben való részvétel gyakorlása. Átkelés az úttesten. A forgalomirányítás jelzései: a rendőri karjelzések és a gyalogos közlekedésnél jelentős jelzőtáblák ismerete.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> közlekedési eszközök.</p>	

<p>3.2. <i>A közösségi közlekedés viselkedési szabályai</i> A biztonságos, udvarias közösségi közlekedés szabályai. Az időjárás és a napszakok befolyása a gyalogosok és a járművek közlekedésére. Az utazással kapcsolatos magatartásformák megismerése és gyakorlása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, fogalommagyarázat, képi jelzések és szóbeli utasítások, szövegértés (képi, ikonikus kódok és szövegek jelentésének egymásra vonatkoztatása, párosítása).</p>
<p>3.3. <i>A közlekedésben rejlő veszélyek</i> A gyermekbalesetek okai, forrásai, megelőzésük. A veszélyhelyzetek elemzése, megbeszélése, megelőzési stratégiák kialakítása. Helyes magatartás a baleseti helyszínen.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gyalogos közlekedés, közlekedési szabály (KRESZ), közút, gyalogátkelőhely, úttest, járda, megállóhely, jelzőlámpa, jelzőtábla, forgalomirányítás, tömegközlekedés, jármű, sorompó, baleset, biztonság, biztonsági öv, gyerekülés, gyerekszár.</p>

Tematikai egység	Közösségi munka, közösségi szerepek	Órakeret 5+1
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az 1. osztályban tanult szinten: a családi, baráti, iskolai és egyéb közösségi rendezvényeken szerzett élmények és tapasztalatok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tapasztalatszerzés a környezetből, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. A saját felelősség belátása, vállalása és érvényesítése a közvetlen környezet alakításában. Kölcsönös odafigyelés, alkalmazkodás a társakhoz, együttműködés a tevékenységek során, a feladatok megosztása, részfeladatok elvállalása és végrehajtása. Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>4.1. <i>Családi rendezvények, ünnepek, események</i> Születésnap, névnap, házassági évforduló megünneplése, az ezekkel kapcsolatos szokások, hagyományok. Esküvő, temetés, baráti összejövetelek célja, az ezeken való viselkedés szabályai. Példaadás, mintakövetés, programszervezés, a rendezvényhez illő környezet megteremtése. Meghívó, kellékek, ajándékok készítése. Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása. A tapasztalatok megbeszélése.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> szokások, hagyományok, jeles napok, családi és közösségi ünnepek. <i>Erkölcstan:</i> családi hagyományok, ünnepek, élmények feldolgozása, játékok.</p>

<p><i>4.2. Iskolai és osztályrendezvények</i></p> <p>Iskolai és osztályrendezvények (pl. Mikulás, Karácsony, Farsang, Anyák napja, Gyermeknap, osztálykirándulás, sportnap, játszódélután, nemzeti ünnepek) előkészítése. A helyszín berendezésével, az ünneplés lebonyolításával kapcsolatos tudnivalók.</p> <p>A szükséges kellékek (meghívó, programfüzet díszletek, jelmezek stb.) előállítása vagy beszerzése.</p> <p>A biztonságos környezet megteremtése.</p> <p>A közös tapasztalatok megbeszélése, az átélt érzések megfogalmazása.</p>	
<p><i>4.3. A közösségért végzett munka</i></p> <p>Teremdekoráció készítése a tanult technikák alkalmazásával.</p> <p>Az iskola esztétikus, harmonikus külső és belső környezetének alakítása.</p> <p>A munka megszervezése, lebonyolítása, értékelése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Rendezvény, ünnep, jeles nap, népszokás, munkaszervezés, program, dekoráció.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a 2. évfolyam végén</p>	<p>A természeti, a társadalmi és a technikai környezet megismert jellemzőinek felsorolása.</p> <p>Tapasztalatok az ember természetátalakító (építő és romboló) munkájáról.</p> <p>A család szerepének, időbeosztásának és egészséges munkamegosztásának megértése, káros sztereotípiák lebomlása.</p> <p>A háztartási és közlekedési veszélyek tudatosulása, egészséges veszélyérzet.</p> <p>Alapvető háztartási feladatok, eszközök, gépek és az ezekkel kapcsolatos veszélyforrások ismerete.</p> <p>Példák ismerete az egészséges, korszerű táplálkozás és a célszerű öltözködés terén.</p> <p>A hétköznapijainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaik megállapítása érzékszervi megfigyelések és vizsgálatok alapján, a tapasztalatok megfogalmazása.</p> <p>Életkori szintnek megfelelő problémafelismerés, problémamegoldás.</p> <p>Anyagalakításhoz kapcsolódó foglalkozások megnevezése, az érintett szakmák, hivatások bemutatott jellemzőinek ismerete.</p> <p>Célszerű takarékoság lehetőségeinek ismerete.</p> <p>Képlékeny anyagok, papír, faanyagok, fémhuzal, szálás anyagok, textilek magabiztos alakítása.</p> <p>Építés mintakövetéssel és önállóan.</p> <p>Az elvégzett munkáknál alkalmazott eszközök biztonságos, balesetmentes használata.</p> <p>A munka közbeni célszerű rend, tisztaság fenntartása.</p> <p>Elemi higiéniai és munkaszokások szabályos gyakorlati alkalmazása.</p> <p>Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során.</p> <p>A közlekedési veszélyforrások tudatosulása. Az úttesten való átkelés szabályainak tudatos alkalmazása. A kulturált és balesetmentes járműhasználat (tömegközlekedési eszközökön és személygépkocsiban történő utazás) szabályainak gyakorlati alkalmazása.</p> <p>Az alkalmakhoz illő kulturált viselkedés és öltözködés.</p>
--	---

3. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Család, otthon, háztartás	7+ 1
Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	16 + 1
Közlekedés	4 + 1
Közösségi munka, közösségi szerepek	5 + 1
Összes óraszám	36

Tematikai egység	Család, otthon, háztartás	Órakeret 7+1
Előzetes tudás	<p>Közvetlen tapasztalatok megfogalmazása a családról és tevékenységeinek szerepéről.</p> <p>Egészséges családi munkamegosztás és elemi munkaszokások ismerete.</p> <p>Cselekvő hozzáállás, személyes felelősségvállalás példáinak ismerete.</p> <p>Odafigyelés a környezetre, együttműködés a családi és az iskolai közösségben.</p> <p>Természeti, társadalmi és technikai környezetünk és a megtapasztalt természetátalakító munkák alapvető ismerete.</p> <p>Információszerzés a problémák megoldására irányuló tevékenységekkel kapcsolatban, és a kapott információk felhasználása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Értékek közvetítése által a pozitív akarati tulajdonságok fejlesztése.</p> <p>Az elvárt jó magatartási elemek (engedelmesség, alkalmazkodás, udvariasság) gyakoroltatása és a tulajdonságok tárházának bővítése (önállóság, határozottság, segítőkészség, közösségi érzés, másokon való segítség, tolerancia) a tevékenységek végzése közben.</p> <p>Elvárások, normák megfogalmazása, közösségi egyeztetése, betartásuk elvárása, az együttműködés és egymás munkájának jó szándékkal történő értékelése, érzések és ellenérzések építő jellegű kifejezése, a vélemények nyílt közlése, egyszerű indoklása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. Önkiszolgálás, vendéglátás</i></p> <p>Az életkornak, fejlettségnek megfelelő, különböző élethelyzetekben történő önkiszolgáló tevékenység gyakorlása.</p> <p>Teafőzés.</p> <p>Vendéglátás. Néhány egyszerű vendégváró étel, csemege elkészítése. Asztalterítés és tálalás szabályai. Szalvétahajtogatás.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>család, rokonság.</p> <p>Hétköznapi és ünnepi alkalmak, emberi test, egészséges életmód.</p>

<p><i>1.2. Családi ünnepek</i> Ünneplés a családban. Családi szokások és hagyományok. Az ünnep hangulatát kifejező dekoráció készítése. Ajándékkészítés, csomagolás. Az ajándékozás módja, formája.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás, szaknyelv használata, beszédkultúra, kommunikáció.</p> <p><i>Matematika:</i> problémamegoldás, számok, alapl műveletek, becslés.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> egészség és környezeti hatások, önismeret, felelősség, példakép, kapcsolatépítés, kapcsolattartás.</p>
<p><i>1.3. Gazdálkodás a háztartásban</i> Takarékoság alapanyaggal, energiával, idővel, pénzzel, fogyasztási cikkekkel.</p>	
<p><i>1.4. Egészségünk</i> Egészség és betegség fogalma. Betegségek tünetei. Betegségek elleni védekezés módjai. Betegápolás (egyszerű gondozási műveletek). Segélyhívószámok (mentők, tűzoltók, rendőrség). A telefonos segélyhívás szabályai.</p>	
<p><i>1.5. Önismeret</i> Önismeret, felelősségvállalás, tudatosság a munkák végzésekor. Önellenőrzés, hibák javítása.</p>	
<p><i>1.6. A háztartásban használt vegyszerek</i> A háztartásban használt vegyszerek (pl. tisztítószerek, kozmetikumok, festékek, ragasztók) használati utasításainak tanulmányozása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Életvitel, élővilág, tárgyi (épített) környezet, szolgáltatás, segélyhívószám, mentő, tűzoltóság, rendőrség, mosószer, tisztítószer, használati utasítás, egészség, betegség, járvány, betegápolás.</p>

Tematikai egység	Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	Órakeret 16+1
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A feladatmegoldáshoz szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása. Tárgyak elkészítése segítséggel, mintakövetéssel. Eszközök biztonságos alkalmazása, tapasztalatok megfogalmazása. Természetes anyagok felismerése.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról. A tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</p> <p>Mintakövetéssel a feladat végrehajtási lépéseinek megtervezése, a szükséges idő, anyag, munkamennyiség becslése.</p> <p>A tevékenységhez használt szöveges, rajzos és képi minta követéséből származó egyszerű utasítások, tervek végrehajtása.</p> <p>Figyelem és elővigyázatosság; a tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra.</p> <p>A tevékenységhez kapcsolódó baleseti veszélyek és más biztonsági kockázatok felismerése és megelőzése, a segítségnyújtás lehetőségeinek ismerete.</p> <p>Az eszközök célnak és rendeltetésnek megfelelő, biztonságos használata. Kézügyesség, mozgáskoordináció, jó testtartás, megfelelő erő kifejtés képességének fejlesztése.</p> <p>Munka közbeni célszerű rend, tisztaság fenntartása, törekvés a takarékosagra.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>2.1. Ismerkedés a felhasznált anyagok tulajdonságaival</i> Anyagvizsgálat szemrevételezéssel, tapintással, szaglással. Az anyagok felhasználási lehetőségeiket befolyásoló tulajdonságai.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> anyagi tulajdonságok.</p>
<p><i>2.2. Tárgyak készítése, technológiák elsajátítása</i> Kézi varrás és hímzés eszközei (varrótű, hímzőtű, varrócérna, hímzőcérna, szabóolló, gyűszű), alapöltései (előöltés, tűző öltés, pelenkaöltés), díszítőöltések (pl. száröltés, láncöltés, laposöltés, keresztöltés, gobelin-öltés), hímzések gyakorlása. Szabás előrajzolással, minta vagy sablon alkalmazásával. Munkadarab készítése választott népi minta szerinti díszítőöltésekkel. Körmönfonás, szalagszövés. Textilek készítése fonalból szövással. Ujjbábok készítése. Egyszerű használati tárgyak, dísz tárgyak, játékok, ajándékok készítése természetes anyagok, papír, textil, bőr, fa, fonal, fémdrót, illetve maradék- vagy hulladékanyagok, -tárgyak felhasználásával minta vagy rajz alapján. Mérés, előrajzolás, méretre alakítás gyakorlása. Épületmakett és járműmodell készítése különféle anyagokból, vagy konstrukciós játékok (pl. faépítő, fémépítő, Lego) felhasználásával minta, kép, illetve rajz alapján. A munkahely célszerű rendjének fenntartása. Baleset-megelőzés. Kéziszerszámok biztonságos alkalmazása, tárolása, veszélyforrások felismerése tárgykészítés közben, segítségnyújtás.</p>	<p><i>Matematika:</i> mérés, becslés, szerkesztés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> rajzeszközök használata, épületek jellemzői.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Szellemi termékek az emberiség szolgálatában. A tudás hatalma. A világ megismerése. Tárgyaink világa. A világ öröksége.</p>

<p>2.3. Ismerkedés a műszaki ábrázolás elemeivel Vonalfajták (vastag, vékony, folytonos, szaggatott, pontvonal). Körvonalrajz, alaprajz, vázlatrajz felismerése, készítése.</p>	
<p>2.4. A technika vívmányainak mindennapi használata A háztartásban lévő eszközök, berendezések és a megismert egyszerű termelési (készítési) folyamatok, valamint fogyasztási cikkek azonosítása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Anyag, alapanyag, termék, szerszám, anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, minta, körvonalrajz, alaprajz, méret, mérés, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás.</p>

Tematikai egység	Közlekedés	Órakeret 4+1
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az úttesten való átkelés szabályainak fegyelmezett és tudatos alkalmazása. Helyes viselkedés csoportos közlekedési helyzetben. A gyalogosok közlekedését szabályozó elemi közlekedési jelzések, táblák, lámpák, útburkolati jelek ismerete. Viselkedési normák, illemszabályok ismerete a helyi közösségi közlekedésben.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A biztonságos, fegyelmezett, tudatos gyalogos közösségi közlekedési magatartás és szokások megszilárdítása. A közösségi közlekedési környezet és a gyalogos közlekedési szabályok ismerete. Figyelem és elővigyázatosság; a közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. A közlekedési balesetek lehetséges okainak felismerése, a megelőzés, az elhárítás és a segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése és gyakorlása. A kerékpár felépítésének és működésének megismerése. Kerékpározás forgalomtól elzárt területen és kerékpárúton. A városi, országúti, vasúti, vízi és légi közlekedés szerepének átlátása, eszközeinek megismerése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>3.1. <i>Gyalogos közlekedési ismeretek</i> A gyalogos közlekedés szabályai, lakott területen és lakott területen kívüli közlekedés. A gyalogos közlekedés elsőbbségi helyzetei. Közlekedési terepasztal készítése természetes anyagok, hulladéktárgyak és egyéb építőelemek (pl. konstrukciós játékok – faépítő, Lego) felhasználásával, közlekedési szituációk megjelenítéséhez.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> beszédértés, szaknyelvhasználat, szövegértés, piktogramok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i></p>
<p>3.2. <i>Közösségi közlekedés és morál a tömegközlekedésben</i> Viselkedési normák a közlekedési környezetben. Jegyvásárlás, jegykezelés, leszállási szándék jelzése. Balesetmentes, fegyelmezett viselkedés a helyi közlekedési járműveken.</p>	<p>lakóhelyismeret, térképismeret.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> közlekedési morál, udvariasság,</p>
<p>3.3. <i>Közlekedési eszközök, környezet- és egészségtudatos közlekedés</i> A szárazföldi, vízi és légi közlekedés eszközei. Közlekedési környezetünk veszélyforrásai: figyelmetlenségből, szabályok be nem tartásából fakadó balesetveszély, levegőszennyezés.</p>	<p>kommunikáció.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Úttest, gyalogos forgalom, közösségi (tömeg)közlekedés, helyi és helyközi közlekedés, károsanyag-kibocsátás, légszennyezés, biztonsági szabály, udvariassági szabály.</p>

Tematikai egység	Közösségi munka, közösségi szerepek	Órakeret 5+1
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A családi, baráti, iskolai és egyéb közösségi rendezvényeken szerzett élmények és gyakorlati tapasztalatok. Néhány szokás, hagyomány ismerete. A megbeszélte öltözködési és viselkedési szabályok betartása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Kulturált ünneplés. Közös értékek, szokások, hagyományok őrzése. A szabadidő hasznos eltöltésének tudatosítása. Az ünnepre való felkészülés, ünneplés, ünneplés utáni teendők végzésének természetes és megőrzendő szokásként való kezelése. Ismerkedés a tervezés, szervezés, irányítás, vezetés feladataival, folyamatos kommunikáció, egyeztetés. Alkalmassá tétel a feladatok megosztására, részfeladatok egyre önállóbb végrehajtására. A kockázati tényezők felismerése, mérlegelése. Munkavégzés egyénileg és csapatban. A tapasztalatok (eredményesség és etikus magatartás) értékelése, elemzése, s ezek megszívlelése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>4.1. Iskolai és osztályrendezvények</i> Iskolai és osztályrendezvények (pl. Mikulás, Karácsony, Farsang, Anyák napja, Gyermeknap, osztálykirándulás, sportnap, játszódélután, nemzeti ünnepek) előkészítése. A helyszín berendezésével, az ünneplés lebonyolításával kapcsolatos tudnivalók. A szükséges kellékek (meghívó, programfüzet díszletek, jelmezek stb.) előállítása vagy beszerzése. A biztonságos környezet megteremtése. A közös tapasztalatok megbeszélése, az átélt érzések megfogalmazása.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> szokások, hagyományok, jeles napok, családi és közösségi ünnepek.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegalkotás, egyszerű tipográfiai eszközök használata.</p>
<p><i>4.2. A közösségért végzett munka</i> A közösségi tér alakítása: teremdekoráció, faliújság készítése. Az iskola esztétikus, harmonikus külső és belső környezetének alakítása. A munka megszervezése, lebonyolítása, értékelése.</p>		<p><i>Erkölcstan:</i> hagyományok, szokások, ünnepek, élmények feldolgozása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közösségi munka, közösségi szerep, rendezvény, ünnep, munkaszervezés, programszervezés.	

A fejlesztés várt eredményei a 3. évfolyam végén	<p>Mindennapokban nélkülözhetetlen praktikus ismeretek – háztartási praktikák – elsajátítása és begyakorlása. Használati utasítások értő olvasása, betartása. Sikerélmények (a felfedezés és önálló próbálkozás öröme, a motiváló hatás érvényesülése tárgyaláskor). A hétköznapjainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaik megállapítása érzékszervi megfigyelések és vizsgálatok alapján, a tapasztalatok megfogalmazása. Egyszerű tárgyak elkészítése mintakövetéssel. Munkaeszközök célszerű megválasztása és szakszerű, balesetmentes használata. A gyalogosokra vonatkozó közlekedési szabályok tudatos készség szintű alkalmazása. Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során. Elemi higiéniai és munkaszokások szabályos gyakorlati alkalmazása.</p>
---	--

4. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Család, otthon, háztartás	7 + 1
Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	16 + 1
Közlekedés	4 + 1
Közösségi munka, közösségi szerepek	5 + 1
Összes óraszám	36

Tematikai egység	Család, otthon, háztartás	Órakeret 7+1
Előzetes tudás	<p>Közvetlen tapasztalatok megfogalmazása a családról és tevékenységeinek szerepéről.</p> <p>Egészséges családi munkamegosztás és elemi munkaszokások ismerete.</p> <p>Cselekvő hozzáállás, személyes felelősségvállalás példáinak ismerete.</p> <p>Odafigyelés a környezetre, együttműködés a családi és az iskolai közösségben.</p> <p>Természeti, társadalmi és technikai környezetünk és a megtapasztalt természetátalakító munkák alapvető ismerete.</p> <p>Információszerzés a problémák megoldására irányuló tevékenységekkel kapcsolatban, és a kapott információk felhasználása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Értékek közvetítése által a pozitív akarati tulajdonságok fejlesztése.</p> <p>Az elvárt jó magatartási elemek (engedelmesség, alkalmazkodás, udvariasság) gyakoroltatása és a tulajdonságok tárházának bővítése (önállóság, határozottság, segítőkészség, közösségi érzés, másokon való segítség, tolerancia) a tevékenységek végzése közben.</p> <p>Elvárások, normák megfogalmazása, közösségi egyeztetése, betartásuk elvárása, az együttműködés és egymás munkájának jó szándékkal történő értékelése, érzések és ellenérzések építő jellegű kifejezése, a vélemények nyílt közlése, egyszerű indoklása.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. Önkiszolgálás, vendéglátás</i> Az életkornak, fejlettségnek megfelelő, különböző élethelyzetekben történő önkiszolgáló tevékenység gyakorlása. Egyszerű hideg étel (pl. szendvics, hidegtál) elkészítése. Vendéglátás. Néhány egyszerű vendégváró étel, csemege elkészítése. Asztalterítés és tálalás szabályai. Szalvétahajtogatás.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> család, rokonság, hétköznapi és ünnepi alkalmak, emberi test, egészséges életmód.</p>
<p><i>1.2. Családi ünnepek</i> Ünneplés a családban. Családi szokások és hagyományok. Az ünnep hangulatát kifejező dekoráció készítése. Ajándékkészítés, csomagolás. Az ajándékozás módja, formája.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás, szaknyelv használata, beszédkultúra, kommunikáció.</p>
<p><i>1.3. Gazdálkodás a háztartásban</i> Takarékosság alapanyaggal, energiával, idővel, pénzzel, fogyasztási cikkekkel. Bevételek, kiadások. Zsebpénz kezelése, beosztása.</p>	<p><i>Matematika:</i> problémamegoldás, számok, alpműveletek, becslés.</p>
<p><i>1.4. Egészségünk</i> Egészségkárosító és környezetszennyező hatások a háztartásban. Megelőzés, kármentesítés. Elemi elsősegély-nyújtási ismeretek. Segélyhívószámok (mentők, tűzoltók, rendőrség). A telefonos segélyhívás szabályai.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> egészség és környezeti hatások, önismeret, felelősség, példakép,</p>
<p><i>1.5. Önismeret</i> Önismeret, felelősségvállalás, tudatosság a munkák végzésekor. Önellenzés, hibák javítása.</p>	<p>kapcsolatépítés, kapcsolattartás.</p>
<p><i>1.6. A háztartásban használt vegyszerek</i> A háztartásban használt vegyszerek (pl. tisztítószer, kozmetikumok, festékek, ragasztók) használati utasításainak tanulmányozása. Környezetbarát termékek előnyben részesítése. Házi praktikák gyűjtése, ismertetése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Életvitel, élettér, élővilág, tárgyi (épített) környezet, gazdálkodás, költségvetés, bevétel, kiadás, megtakarítás, zsebpénz, szolgáltatás, segélyhívószám, mentő, tűzoltóság, rendőrség, mosószer, tisztítószer, használati utasítás, egészség, betegség, járvány, betegápolás.</p>

Tematikai egység	Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	Órakeret 16+1
Előzetes tudás	<p>A feladatmegoldáshoz szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása.</p> <p>Tárgyak elkészítése segítséggel, mintakövetéssel.</p> <p>Eszközök biztonságos alkalmazása, tapasztalatok megfogalmazása.</p> <p>Természetes anyagok felismerése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról. A tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</p> <p>Mintakövetéssel a feladat végrehajtási lépéseinek megtervezése, a szükséges idő, anyag, munkamennyiség becslése.</p> <p>A tevékenységhez használt szöveges, rajzos és képi minta követéséből származó egyszerű utasítások, tervek végrehajtása.</p> <p>Figyelem és elővigyázatosság; a tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra.</p> <p>A tevékenységhez kapcsolódó baleseti veszélyek és más biztonsági kockázatok felismerése és megelőzése, a segítségnyújtás lehetőségeinek ismerete.</p> <p>Az eszközök célnak és rendeltetésnek megfelelő, biztonságos használata. Kézügyesség, mozgáskoordináció, jó testtartás, megfelelő erőkifejtés képességének fejlesztése.</p> <p>Munka közbeni célszerű rend, tisztaság fenntartása, törekvés a takarékosagra.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>2.1. Ismerkedés a felhasznált anyagok tulajdonságaival</i> Az anyagok felhasználási lehetőségeiket befolyásoló tulajdonságai.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> anyagi tulajdonságok.</p>
<p><i>2.2. Tárgyak készítése, technológiák elsajátítása</i> Kézi varrás és hímzés eszközei (varrótű, hímzőtű, varrócérna, hímzőcérna, szabóolló, gyűszű), alapöltései (előöltés, tűző öltés, pelenkaöltés), díszítőöltések (pl. száröltés, láncöltés, laposöltés, keresztöltés, gobelin-öltés), hímzések gyakorlása. Szabás előrajzolással, minta vagy sablon alkalmazásával. Szövött anyagok, filcanyagok felhasználása. Egyszerű használati tárgyak, dísz tárgyak, játékok, ajándékok készítése természetes anyagok, papír, textil, bőr, fa, fonal, fémdrót, illetve maradék- vagy hulladékanyagok, -tárgyak felhasználásával minta vagy rajz alapján. Mérés, előrajzolás, méretre alakítás gyakorlása. Épületmakett és járműmodell készítése különféle anyagokból, vagy konstrukciós játékok (pl. faépítő, fémépítő, Lego) felhasználásával minta, kép, illetve rajz alapján.</p>		<p><i>Matematika:</i> mérés, becslés, szerkesztés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> rajzeszközök használata, épületek jellemzői.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Szellemi termékek az emberiség szolgálatában.</p> <p>A tudás hatalma. A világ megismerése. Tárgyaink világa. A világ öröksége.</p>

<p>A munkahely célszerű rendjének fenntartása.</p> <p>Baleset-megelőzés. Kéziszerszámok biztonságos alkalmazása, tárolása, veszélyforrások felismerése tárgykészítés közben, segítségnyújtás.</p>	<p><i>Magyar irodalom:</i></p> <p>Neves magyar feltalálók élete, munkássága, érdekességek a pályafutásukból</p>
<p><i>2.3. Ismerkedés a műszaki ábrázolás elemeivel</i></p> <p>Mérés eszközei, használatuk. Méretazonosság megállapítása.</p> <p>Vonalfajták (vastag, vékony, folytonos, szaggatott, pontvonal).</p> <p>Körvonalrajz, alaprajz, vázlatrajz felismerése, készítése.</p>	
<p><i>2.4. A technika vívmányainak mindennapi használata</i></p> <p>A háztartásban lévő eszközök, berendezések és a megismert egyszerű termelési (készítési) folyamatok, valamint fogyasztási cikkek azonosítása.</p> <p>Neves magyar, illetve külföldi találmányok, feltalálók.</p> <p>Technikatörténeti érdekességek.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Anyag, alapanyag, termék, szerszám, fizikai tulajdonság, technológiai tulajdonság, anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, minta, körvonalrajz, alaprajz, méret, mérés, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás.</p>

Tematikai egység	Közlekedés	Órakeret 4+1
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az úttesten való átkelés szabályainak fegyelmezett és tudatos alkalmazása. Helyes viselkedés csoportos közlekedési helyzetben.</p> <p>A gyalogosok közlekedését szabályozó elemi közlekedési jelzések, táblák, lámpák, útburkolati jelek ismerete.</p> <p>Viselkedési normák, illemszabályok ismerete a helyi közösségi közlekedésben.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A biztonságos, fegyelmezett, tudatos gyalogos közösségi közlekedési magatartás és szokások megszilárdítása.</p> <p>A közösségi közlekedési környezet és a gyalogos közlekedési szabályok ismerete.</p> <p>Figyelem és elővigyázatosság; a közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra.</p> <p>A közlekedési balesetek lehetséges okainak felismerése, a megelőzés, az elhárítás és a segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése és gyakorlása.</p> <p>A kerékpár felépítésének és működésének megismerése. Kerékpározás forgalomtól elzárt területen és kerékpárúton.</p> <p>A városi, országúti, vasúti, vízi és légi közlekedés szerepének átlátása, eszközeinek megismerése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>3.1. <i>Gyalogos közlekedési ismeretek</i> A gyalogos közlekedés szabályai, lakott területen és lakott területen kívüli közlekedés. A gyalogos közlekedés elsőbbségi helyzetei.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> beszédértés, szaknyelvhasználat, szövegértés, piktogramok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> lakóhelyismeret, térképismeret.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> közlekedési morál, udvariasság, kommunikáció.</p>
<p>3.2. <i>Kerékpározási alapismeretek</i> A kerékpár részei, működése, közlekedésbiztonsági állapota, kötelező felszerelési tárgyai, biztonsági eszközök. Közlekedés lakó-pihenőövezetben, kerékpárúton. A kerékpárút közlekedési jelzései. Jelzőtáblatípusok – elsőbbséget jelző táblák, veszélyt jelző és tilalmi táblák. Az úttest részei. Útburkolati jelek. Kerékpárosok és gyalogosok viszonya a közösen használt területeken.</p>	
<p>3.3. <i>Közösségi közlekedés és morál a tömegközlekedésben</i> Viselkedési normák a közlekedési környezetben. Jegyvásárlás, jegykezelés, leszállási szándék jelzése. Balesetmentes, fegyelmezett viselkedés a helyi közlekedési járműveken.</p>	
<p>3.4. <i>Közlekedési eszközök, környezet- és egészségtudatos közlekedés</i> Közlekedési környezetünk veszélyforrásai: figyelmetlenségből, szabályok be nem tartásából fakadó balesetveszély, levegőszennyezés. Egészségünk és a gyalogos, ill. kerékpáros közlekedés közötti kapcsolat.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Úttest, kerékpárút, gyalogos forgalom, fényjelző készülék, alul- és felüljáró, útburkolati jel, közösségi (tömeg)közlekedés, helyi és helyközi közlekedés, kerékpározás, forgalomtól elzárt terület, irányjelzés, bekanyarodás, károsanyag-kibocsátás, légszennyezés, védőfelszerelés, biztonsági szabály, udvariassági szabály.</p>

Tematikai egység	Közösségi munka, közösségi szerepek	Órakeret 5+1
Előzetes tudás	A családi, baráti, iskolai és egyéb közösségi rendezvényeken szerzett élmények és gyakorlati tapasztalatok. Néhány szokás, hagyomány ismerete. A megbeszélte öltözködési és viselkedési szabályok betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kulturált ünneplés. Közös értékek, szokások, hagyományok őrzése. A szabadidő hasznos eltöltésének tudatosítása. Az ünnepre való felkészülés, ünneplés, ünneplés utáni teendők végzésének természetes és megőrzendő szokásként való kezelése. Ismerkedés a tervezés, szervezés, irányítás, vezetés feladataival, folyamatos kommunikáció, egyeztetés. Alkalmassá tétel a feladatok megosztására, részfeladatok egyre önállóbb végrehajtására. A kockázati tényezők felismerése, mérlegelése. Munkavégzés egyénileg és csapatban. A tapasztalatok (eredményesség és etikus magatartás) értékelése, elemzése, s ezek megszívlelése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>4.1. Iskolai és osztályrendezvények</i> Iskolai és osztályrendezvények (pl. Mikulás, Karácsony, Farsang, Anyák napja, Gyermeknap, osztálykirándulás, sportnap, játszódélután, nemzeti ünnepek) előkészítése. A helyszín berendezésével, az ünneplés lebonyolításával kapcsolatos tudnivalók. A szükséges kellékek (meghívó, programfüzet díszletek, jelmezek stb.) előállítása vagy beszerzése. A biztonságos környezet megteremtése. A közös tapasztalatok megbeszélése, az átélt érzések megfogalmazása.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> szokások, hagyományok, jeles napok, családi és közösségi ünnepek. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegalkotás, egyszerű tipográfiai eszközök használata.</p>
<p><i>4.2. A közösségért végzett munka</i> A közösségi tér alakítása: teremdekoráció, faliújság készítése. Az iskola esztétikus, harmonikus külső és belső környezetének alakítása. A munka megszervezése, lebonyolítása, értékelése.</p>		<p><i>Erkölcstan:</i> hagyományok, szokások, ünnepek, élmények feldolgozása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közösségi munka, közösségi szerep, rendezvény, ünnep, munkaszervezés, programszervezés.	

A fejlesztés várt eredményei a 4. évfolyam végén	<p>Mindennapokban nélkülözhetetlen praktikus ismeretek – háztartási praktikák – elsajátítása és begyakorlása.</p> <p>Használati utasítások értő olvasása, betartása.</p> <p>Sikerélmények (a felfedezés és önálló próbálkozás öröme, a motiváló hatás érvényesülése tárgyalkotáskor).</p> <p>A hétköznapijainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaik megállapítása érzékszervi megfigyelések és vizsgálatok alapján, a tapasztalatok megfogalmazása.</p> <p>Egyszerű tárgyak elkészítése mintakövetéssel.</p> <p>Munkaeszközök célszerű megválasztása és szakszerű, balesetmentes használata.</p> <p>A kerékpár használatához szükséges ismeretek elsajátítása.</p> <p>Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során.</p> <p>Elemi higiéniai és munkaszokások szabályos gyakorlati alkalmazása.</p>
---	--

ÉNEK-ZENE

A változat

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömeivel, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott repertoár.

Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye: a zenei gyakorlat és a zenehallgatás során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban.

Az iskolai zenepedagógiai munka Kodály Zoltán alapelveire épül, az aktív éneklést és zenélést szorgalmazza, tradicionális népzene és igényes műzene alapul. A zenei hallásfejlesztés a relatív szolmizáció segítségével történik. A klasszikus remekművek értő befogadása fejleszti az érzelmi intelligenciát.

A kerettantervben feltüntetett anyagon keresztül a tanulók megismerik népzene és más népek zenéje, nemzeti zenei kultúránk és a klasszikus zene, a jazz, valamint a populáris műfajok igényes szemelvényeit. A zenepedagógiai munka a tanulók részben az iskolában, részben az iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve adott esetben zenei gyakorlatára épül, s ezáltal ösztönzi őket énekkarokban és házi zenélésben való aktív részvételre.

Az iskolai ének-zene óra elsősorban nem ismeretszerzésre való, hanem a pozitív zenei élmények és gyakorlati tapasztalatok megszerzésére.

Az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok nem válnak szét élesen órakeretre, tananyagegységekre. A megjelölt órakeretek a tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelölik. Minden órán sor kerül éneklésre, folyik a növendékek zenei generatív készségének fejlesztése, zenét hallgatnak. Ezt segíti a minden órán megjelenő felismerő kottaolvasás és a befogadói kompetenciák fejlesztése. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

A tantárgy fejlesztési céljai a következők:

Zenei reprodukció

Éneklés

- Az iskolai ének-zenei nevelés elsődleges élményforrása a közös éneklés és az elmélyült zenehallgatás. Az ének-zene órán tanult zenei anyag egy részét énekléssel és kreatív zenei gyakorlatokkal készítik elő, illetve sajátítják el.
- Az énekórai műhelymunkát kórus egészíti ki, amely közösségformáló erőt képvisel. Cél, hogy a kóruséneklés örömét a tanulók a hétköznapi számos területén megoszthassák másokkal. (Pl. közös éneklés a kirándulásokon, baráti

összejöveteleken, közösségi alkalmakon, saját koncertek szervezése hozzátartozóknak, ismerősöknek.)

- Az énekes anyag egy része mindvégig a magyar népdal marad, a 3. osztálytól kezdve a klasszikus zenei szemelvények száma növekszik, s a 7. osztálytól kezdve kiegészül a jazz és az igényes populáris zene válogatott szemelvényeivel – elsősorban a befogadói hozzáállás különbségeinek érzékeltetése és a zenei minőség iránti érzékenység fejlesztése céljából, amely műfaji határoktól függetlenül értelmezhető.

Generatív és kreatív készségek fejlesztése

- A generatív – létrehozó, alkotó – készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják és azokkal képesek legyenek újat alkotni. A generatív tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek, fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összpontosító képességét. Segítik őket a zene elemeinek önálló és magabiztos használatában, fejlesztik a tanulók önkifejező képességét, ötletgazdagságát, kreativitását és zenei fantáziáját.
- A generatív zenei tevékenységek a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhatnak, s bennük a játékos alkotói munka öröme érvényesül. A generatív tevékenységet mindenkor megelőzi a zenei alkotóelemek (pl. ritmus, dallam, polifónia, harmónia, forma) vagy egy adott zenei stílushoz kapcsolódó zenei jelenségek (pl. a klasszika formaérzéke) megismerése az aktív zenélésen keresztül.

Felismerő kottaolvasás

- A kottaolvasás a zene értésének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely segíti őket abban, hogy eligazodjanak a zenei tartalmakban. A zenével való ismerkedés kezdeti szakaszában a felismerő kottaolvasás képessége a zeneértés alapozza meg. Az önálló zenélésben nélkülözhetetlen eszközzé válik.
- Az ötvonalas kottaképet a gyerekek látják már akkor is, mikor a jelrendszereket még nem tudják megfejteni. A tanulók a felismerő kottaolvasás segítségével egyre több zenei jelenséget képesek jelrendszerről felismerni. A kottaolvasás nem cél, hanem eszköz az iskolai zenetanulás folyamatában.
- A felismerő kottaolvasáshoz kapcsolódó zenei ismeretek tanítása soha nem elvontan, hanem az énekes és hangzó zenei anyaghoz kapcsolódóan történik. A népdalokból vett zenei fordulatokat felhasználják a ritmikai, metrikai és dallami elemek tudatosítására, formájuk megismerése pedig segít a formaérzék fejlesztésében. Az elemző megközelítés helyett válasszák a műfaji meghatározást, találják meg az élethelyzet, az érzelmi kifejezés, az esztétikai szépség személyes kapcsolódási pontjait. A népdalok szövegének értelmezése rávilágít a népdalok gazdag szimbolikájára, megvilágítja a magyar szókincs gazdagságát. A népdalok nem a felismerő kottaolvasás gyakorló példái. Csak akkor kell szolmizáltatni, ha az a szebb, tisztább megszólaltatást segíti.

Zenei befogadás

Befogadói kompetenciák fejlesztése

- A befogadói kompetenciák fejlesztése a zenehallgatás anyagának mélyreható megismerését segíti elő. A befogadói kompetenciák fejlesztése során az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyának kell érvényesülnie. A befogadói kompetenciák fejlesztésével megalapozható a tanulók zenehallgatási magatartása, akik a zenehallgatás során olyan élményeket – minél többféle és valóságos zenei tapasztalatokat – szereznek a hallgatott zenéről, amelyek hatására egyre inkább különbséget tudnak tenni az elmélyült zenehallgatás (vagyis a zene befogadása) és a háttérzene fogyasztása között.
- Csend és teljes figyelem nélkül nem jön létre élményt adó zenei befogadás. A művészi értékű zene befogadójává csak az a tanuló válik, aki teljes figyelmét képes a hallott zene felé irányítani. A befogadói kompetencia fejlesztése éppen ezért részben a figyelem készségének kialakítása és folyamatos erősítése felé irányul. Az alsó tagozatban a gyermek a játékos tevékenység során képes leginkább az elmélyült figyelemre. Az alsóbb osztályokban a mozgás és az éneklés szorosan összekapcsolódik. A mozgás és a zenei élmény kapcsolata lehetőséget ad a zenei jelenségek megéreztetésére és megértésére, a zenei készségek elmélyítésére is.
- Rendszeres zenehallgatás. A zeneművek zenei és zenén kívüli tartalmának, üzenetének megértéséhez szükség van a zenei élmények rendszeres biztosítására: minden órán legyen zenehallgatás, amely az élmény (örömszerző) funkción túl alapját adja a generatív készségek formálódásának, hiszen a generativitás a sokrétű zenei élményből fejlődik ki.
- Adekvát befogadói attitűd. A zenehallgatási anyag értő befogadását segíti az adekvát befogadói attitűd kialakítása, azaz fontos, hogy a tanulók kellő nyitottsággal forduljanak a hallgatott zene felé. A nyitott befogadói attitűd támogatja a zenei hatás megfelelő megélését, így segíti a zene különböző megnyilvánulásainak, például funkciójának, stílusának és műfajának pontos értelmezését, elfogadását és pozitív értékelését.
- A befogadói kompetencia fejlesztését segíti elő elsősorban a zenében rejlő gesztusok, karakterek, érzelmek, hangulatok érzékelésének és átérzésének képessége, másodsorban pedig a biztos és differenciált hallási képesség (ritmus-, dallam- és hangszínérzék) és a zenei memória. Ezeket rendszeres és nagy mennyiségű énekléssel és a generatív készségek más fejlesztő gyakorlataival lehet kialakítani.
- A zeneelméleti és zenetörténeti alapismeretek minden esetben a zenei befogadást segítik, az elméleti és a lexikális adatok közül elsősorban a kiválasztott művel kapcsolódókkal kell foglalkozni. A lényegláttatásnak és az életszerűségnek minden esetben kulcsszerepet kell kapnia, ezért teljes mértékben mellőzendő az öncélú adatközlés és a nagy mennyiségű szöveges memorizálás. Egy szerzői életrajz ismertetésében például nem az önmagukban semmitmondó dátumok és a tartózkodási helyek felsorolása és visszakérdezése, hanem a szerző személyiségének bemutatása, művészi és emberi élethelyzeteinek, a környezetével való

kölcsönhatásának, problémáinak, sorsfordulatainak átéreztetése, és mindennek művészetére gyakorolt hatása az elsődleges feladat. Ezt helyenként megtámogathatják a jól megválasztott tényadatok (dátumok, helyszínek), mindenkor kiegészítő, tájékozódást könnyítő jelleggel. Ugyanez érvényes az elméleti ismeretekre: a formatan, az összhangzattan vagy a szolmizáció alapinformációi csak akkor válnak hasznossá, ha zenei érzetekhez kapcsolódnak, ha eszköztárak felhasználása segít a gyerekeknek átérezni a zenei jelenségeket.

Zenehallgatás

- A rendszeres és figyelmes zenehallgatás a tanulók zene iránti fogékonyságát és zenei ízlését formálja.
- A zenehallgatási anyag kiválasztásakor a zenei teljességre kell törekedni. Lehetőleg teljes műveket hallgassanak meg, hiszen a tanulók befogadói kompetenciáját, s elsősorban zenei formaérzékét a teljes kompozíciók bemutatása fejleszti. A műalkotás egészéről kell benyomást szerezniük, mielőtt a részletekre irányítják a figyelmüket. Miközben a figyelem irányítása bizonyos jelentés tartalmak megvilágítása érdekében fontos, fokozottan kell figyelni arra, hogy a szempontok ne terejlék el a tanulók figyelmét a mű egészének élményszerű befogadásáról.
- Az első hat osztályban nem kronológiai rendbe szervezve ismertetjük meg a tanulókat a zeneművekkel, hanem az életkori sajátosságok gondos figyelembevételével a kétéves ciklusok mindegyikében a zeneirodalom, a zenei stílusok és műfajok teljes spektrumából válogatunk. Az általános iskola utolsó két osztályában sor kerülhet kronologikus rendszerezésre, de csak az ismeretközlés szintjén. A 6 és 8 osztályos gimnáziumban a zenei stíluskorszakok tudatosítása csak a 9–10. osztály tantervének feladata.
- Zenehallgatásnál – figyelve a ma felnövő generációk vizuális igényére – törekedjünk DVD-n elérhető koncertfelvételek bemutatására is.
- Az iskolai zenehallgatás célja nem lehet minden remekmű s az összes zenei műfaj megismertetése, sokkal fontosabb a befogadói kompetenciák fejlesztése és a zenehallgatás igényének kialakítása, amely biztosítja az egész életen át tartó zenei érdeklődést. Bízniuk kell abban, hogy a meg nem ismert műveket a tanulók életük folyamán megismerik, amennyiben kialakították bennük az igényt az értékes művek hallgatására.
- Az iskolai zenehallgatás mellett keresni kell a lehetőséget az élő zenehallgatásra, a rendszeres hangverseny-látogatásra, és ösztönözni a tanulókat a zenei információk gyűjtésére. Fontos szempont, hogy a hangversenyek kifejezetten az adott korcsoporthoz szóljanak. Rendkívül fontos, hogy a hangverseny legyen előkészített, az órákon a tanulók ismerjenek meg néhány zenei témát, a művek kontextusát, majd az azt követő alkalommal beszélgetéssel segítsük az élmények feldolgozását.

Az értékelés elvei és eszközei

Az ének-zene órákon az értékelés célja a tanulók erőfeszítéseinek jutalmazása,- a bátorítás és motiválás. Az értékelés akkor látja el hatékonyan motiváló, fejlesztő funkcióját, ha személyre szabott. Ezt folyamatos megfigyelés alapján, a jó teljesítmény megerősítésével érhetjük el. A tanulókat mindig egyéni előrehaladásukhoz viszonyítva értékeljük, ezzel mintát adunk az önértékeléshez és mások értékeléséhez. Az intonációs problémákkal küzdő gyerekek segítő, formáló értékelésére kiemelt figyelmet kell fordítanunk.

Az értékelés lehetőségei az ének-zene órákon:

- Részvétel a közös éneklésben és játékban, órai aktivitás.
- A tanult dalok ismerete, szövegtudás, a dallam és a ritmus egységes megszólaltatása.
- A közös éneklés szabályainak megtartása, a dalok hangulatának megfelelő előadásmód.
- A tanult zenei elemek felismerése, reprodukálása.
- Az írásbeli munkák önálló megoldása.
- A megtapasztalt hangszínek felismerése. (tárgyi, környezeti, emberi hangszínek, hangszerek)
- A zenehallgatások során megfogalmazott észrevételek, egyéni vélemények.

Az iskolába belépő gyerekek zenei adottságai, ismeretei, élményei jelentősen különbözhetnek, ezért elengedhetetlen a tanulók minél több sikerélményhez juttatása, mely játékos módszerekkel érhető el.

A zenei nevelés általános és legfőbb célja az érzelmi, értelmi és jellemnevelés, a teljes személyiség sokoldalú fejlesztése. Ennek megalapozása az alsó tagozatban kezdődik, ahol a NAT-ban meghatározott fejlesztési területek, nevelési célok közül öt kiemelten fontos: az erkölcsi nevelés (elfogadják és cselekvéseik mércéjévé teszik az emberi kapcsolatok elfogadott normáit és szabályait); nemzeti öntudat, hazafias nevelés (hagyományok, ünnepek, szokások ismerete, különböző kultúrákkal való ismerkedés és azok tisztelete); állampolgárságra és demokráciára nevelés (képesek társaikkal a kooperációra, el tudják magukat helyezni a közösségben, megértik a szabályok fontosságát); az önismeret és társas kultúra fejlesztése (kommunikációs képességük, a társaikkal való együttműködés képessége és a mások iránt érzett empátia továbbfejlődik); testi és lelki egészségre nevelés (kiegyensúlyozott és harmonikus személyiség fejlesztése, a mozgással erősített testtudat, érzelmi intelligencia). Legfontosabb kulcskompetenciák: esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kommunikáció, szociális és állampolgári kompetencia, kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia.

*Fejlesztési célok:***Reprodukció (éneklés, generatív készségek, felismerő kottaolvasás)**

- Az éneklésre épülő tanítás első lépése az éneklés örömeinek és az éneklés helyes szokásainak kialakítása, amelynek elemei az értelmes frazeálás, kifejező artikuláció és a megfelelő hangterjedelem. Az éneklést sok mozgás, néptánc és szabad mozgásos improvizáció kíséri. A helyes testtartás, az egyszerű mozgáselemek és lépések elsajátítására a népi gyermekjátékok és a néptánc kiváló lehetőséget nyújtanak.
- Dalkincsbővítés. A népdalokat és gyermekdalokat a tanulók elsősorban hallás után tanulják, és csokorba szedve is énekeljék. Az összeállítás mind a zenei, mind a tartalmi szempontokat figyelembe veszi.
- Zenei ismeretszerzés. A tanulók az énekelt dalok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, tanári rávezetéssel tudatosítják, s felismerik kottaképről, esetleg tanári segítséggel reprodukálják. A zenei elemeket, a dallami, ritmikai, hallási és többszólamú készségeket improvizációs és kreatív játékos feladatokkal gyakorolják.
- A zenei tevékenységek élményszerűek, játékosak, mozgásosak legyenek, jellemezze azokat a tapasztalás- és tevékenységközpontúság.

Zenehallgatás (Zenei befogadás, zenehallgatás)

- Ebben az életkorban alapozható meg az adekvát zenehallgatói magatartás, a gyerekek tapasztalatokat szereznek a tudatos zenehallgatói tevékenységről. A zenehallgatás során a tanulók spontán és tudatos élményeket gyűjtenek a hangzó világról, a hangszínekről, hangszerekről, hangszercsoportokról, előadó-együttesekről, tempóról, dinamikáról és zenei formákról, valamint megismerkednek hosszabb lélegzetű zeneművekkel is. A kiválasztott anyag egy része kapcsolódik az órai énekes anyaghoz.

Óraterv

	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Heti óraszám	2	2	2	2
Éves óraszám	72	72	72	72

1. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Zenei reprodukció – Éneklés	36 + 4
Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	7 + 1
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	7 + 1
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	8
Zenei befogadás – Zenehallgatás	7 + 1
Összes óraszám	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 36+4
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Dalkincs bővítése gyermekdalok játszásával, hallás utáni daltanítással. Az éneklés helyes szokásainak kialakítása: helyes testtartás, helyes légzés, életkornak megfelelő hangerő, helyes hangképzés (diszfóniás gyermekek szűrése), érthető szövegejtés, kifejező artikuláció, helyes frazeálás. Az éneklés örömeinek felkeltése. Dalkezdés megadott hangról c²-d² hangterjedelemben, megadott tempóban, helyes ritmusban, törekedve a tiszta intonációra.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Népi gyermekjátékok, mondókák elsajátítása: kiolvasók, csujogatók, sétáló, szerepváltó és párcserélő körjátékok, leánykérő játékok, hidas játékok, különféle vonulások (biton, triton, tetraton, pentachord, pentaton hangkészlettel).	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció. <i>Matematika:</i> számfogalom erősítése.</p>	

<p>Magyar népdalok megtanulása: névnapköszöntők, csúfolódók, tréfás dalok, párosítók, (pentaton, hexachord hangkészlettel).</p> <p>Más népek dalainak megismerése (környező népek, nemzetiségek dalai).</p> <p>Művészi értékű komponált gyermekdalok és megzenésített versek tiszta éneklése (ajánlott: Kodály Zoltán, Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő).</p> <p>Felelgető éneklés, kérdés-felelet játékok, hangutánzó dallamosztinátó dalhoz.</p> <p>Egyenletes mérő és a dal ritmusának megkülönböztetése (nagytesti mozgással, tapsolással, ritmushangszerekkel, dallamhangszerekkel).</p> <p>Dallamvonal szemléltetése nagytesti mozgással.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> szabálytudat erősítése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> természeti képek, évszakok, állatok.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népi gyermekjátékok drámai történései, népdal és néptánc kapcsolata.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a népi tárgykultúra.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, helyes légzés, testtartás.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Légzés, hangerő, egyenletes mérő, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély, kezdőhang, záróhang, dallamsor, mondóka, gyermekdal, népdal, népi játék, népszokás, staféta éneklés, kérdés-felelet.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 7+1
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Kisgyermekkorai zenei élményanyag. Népi mondókák, gyermekjátékok, gyermekversek. Ehhez kapcsolódó nagytesti mozgások, hangutánzó dallam és ritmusmotívumok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Koordinált ritmikus mozgás, térérzékelés, egyenletes mérő, tempó változások érzékelése és reprodukciója, metrikus egységek és kisebb formai egységek érzete, játékos feladatok megoldása alap ritmusokkal és hangokkal, a belső hallás fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Ritmikai készség fejlesztése:</p> <p>Egyenletes mérő és a dal ritmusának hangoztatása (nagytesti mozgással, tapsolással, ritmushangszerekkel).</p> <p>Negyed, nyolcadpár, negyed szünet.</p> <p>Ritmusmotívumok hangoztatása ritmustapssal és ritmushangszerekkel. Rritmusolvasás, ritmusfelelgetés, ritmuspótlás, ritmuslánc, ritmusmemoriter.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> írás-készség fejlesztése.</p>

<p>Komplex mozgásfejlesztés egyszerű tánclépésekkel (kilépések, kijárások), a ritmus változatos megszólaltatással (kéz és láb által).</p> <p>2/4, ütemmutató. Ütemhangsúly érzékeltetése ütemezéssel. Motorikus képességek változatos mozgással és ütemezéssel.</p> <p>Ismétlődés a zenében, ritmusosztinató. Gyors-lassú érzékeltetése.</p> <p>Hallásfejlesztés:</p> <p>Hangrelációk érzékeltetése, nagymozgással, reláció térbeli mutatóival, kézzel.</p> <p>Énekes rögtönzés hangokkal, ellentétpárok: csend és hang, beszéd és énekhang, hangutánzás, hangos és halk, mély és magas, rövid és hosszú, saját név éneklése szabadon vagy a tanult dallamfordulatokkal, énekbeszéd.</p> <p>A tanult dalokból a dallam kiemelésének képessége:</p> <p>dallamfordulatok: sm, lsm</p> <p>Tanult mondókák éneklése rögtönzött dallammal a tanult dalok hangkészletének felhasználva, tanult dalok átköltése, más befejezéssel, énekes párbeszéd.</p> <p>Belső hallást fejlesztő énekes gyakorlatok: dallambújtatás, dallamelvonás.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Egyenletes mérő, tempó, ritmus, ritmusérték, negyed, nyolcadpár, negyedszünet, ismétlés, ütem, ütemvonal, ütemmutató, hangmagasság, dallam, dallamfordulat, dallamrajz, dallamsor, kíséret, variáció, énekbeszéd.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 7+1
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Mondókák, gyermekdalok éneklése. Életkornak megfelelő ütem- és ritmusérzék, zenei hallás.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A hallás utáni daltanulás és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján ismerkedés a zenei notáció alapjaival; a zene jelrendszerének felismerése kézzelről, betűkottáról.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármasságában.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum:</p> <p>A mérő és ritmus megkülönböztetése.</p> <p>A tanult dalokból, dalrészletekből, versekből a tanulandó ritmus kiemelése.</p> <p>Ritmikai elemek megnevezése gyakorlónévvel: tá (negyedérték), titi (nyolcadpár), szün(negyed szünet)</p> <p>Ritmikai elemek jele.</p> <p>Ritmikai elemek értéke (viszonyítva a korábban megtanult elemekhez).</p> <p>A hangsúlyos és hangsúlytalan ütemrész megkülönböztetése, ütemmutató, ütemfajta: 2/4</p> <p>Dallami elemek:</p> <p>Tanult dalokból dallamfordulat új hangjának kiemelése, megnevezése szolmizációval: szó-mi-lá</p> <p>Az új szolmizációs hang kézjele és betűjele: s-m-l</p> <p>A vonalrendszer megismertetése: öt vonal, négy vonalköz.</p> <p>Az új szolmizációs hang helye a vonalrendszerben, a kottakép alapjainak megismertetése.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jelek és jelrendszerek ismerete.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> jelek, jelzések értelmezése.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskultúra fejlesztése: nagytести mozgásoktól az apró mozgásokig.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tájékozódás térben, irányok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szolmizációs név, kézjel, betűjel, kettes ütem, záróvonal, ismétlőjel, hangsúlyjel, vonalrendszer, vonal, vonalköz.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 8
Előzetes tudás	Éneklési készség, akusztikus tapasztalatok környezetünk zörejeiről, hangjairól, emberi hangokról. Hallás utáni tájékozódás a térben, irány és távolság megnevezése. Első zenehallgatási élmények kisgyermekkorból.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének kialakítása az éneklés, az örömteli zenei játékok, a tánc és szabad mozgás improvizációja során. Képességfejlesztés a különböző műfajú, stílusú és karakterű zeneművek befogadásához a rendszeres zenehallgatás által. A hangszínhallás, a többszólamú hallási készség és a formaérzék fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A teljes figyelem kialakításának fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – táncsal és/vagy szabad mozgás improvizációval: leginkább gyors tempójú, táncos klasszikus zenei idézetekhez kapcsolódóan teljes zeneművek vagy zenei részletek többszöri meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával); – kezdés és befejezés megfigyeltetése, és kifejezése a szabad mozgás elkezdésével és befejezésével; – zenei eszközök megfigyeltetésével dinamikai ellentétpárok megkülönböztetése (halk-hangos), fokozatos dinamikai erősödés és halkítás megfigyeltetése és reprodukálása játékos feladatokkal, hirtelen hangerőváltás megfigyelése és reprodukciója; – alapvető tempókülönbségek és tempóváltások megfigyelése, összehasonlítása és reprodukciója. <p>A hangszínhallás és a többszólamú hallás fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – természetünk és környezetünk hangjai, – emberi hangszínek (magas, mély, gyerek, férfi és női hang), – a hangszer hangszíneinek megtapasztalása gyakorlati úton, azok megkülönböztetése és azonosítása a hangszer kezelése szerint, – szóló és kórus, szólóhangszer és zenekar, dalok felismerése különböző hangszerekről. <p>Formaérvék fejlesztése a helyesen tagolt éneklésen és mozgáson keresztül.</p> <p>Absztrakció: a dalok szövegének értelmezése, a dalszövegekhez vagy zeneművekhez kapcsolódó dramatizált előadás (drámajáték, báb), valamint a zene keltette gondolatok vizuális megjelenítése (festés, formázás).</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> türelem, tolerancia.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> természetünk és környezetünk hangjai, hangutánzás.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> dalszövegekhez kapcsolódó dramatizált előadás, szabad mozgásos improvizáció.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kezdés, befejezés, hangerő, hangerő változás, tempó, tempóváltás, férfi és női hang, szóló, kórus, hangszer, zenekar, hangszín.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 7+1
Előzetes tudás	Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Esztétikai és érzelmi kompetencia fejlesztése a tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerésével. Az életkornak megfelelő zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban, figyelve a műfaji és stílusbeli sokszínűségeire.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Zenehallgatás tanári bemutatással vagy felvételről (audio, video) az évfolyam énekes és generatív tevékenységeihez valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan válogatva a zeneirodalom különböző korszakaiból beleértve a 20. század és korunk zeneirodalmát is különösen a következő témakörökben: csend és hang, hangszerek, természet a zenében, szólóhang-kórus, szóló hangszer-zenekar, ellentétpárok (beszéd-ének, gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély)		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> zeneművek tartalma, irodalmi kapcsolatok.
Cselekményes és programzene hallgatása (pl. mesebalett) a cselekmény megfigyelésével, a szereplők karakterének zenei eszközökkel történő azonosításával (pl. tündér, boszorkány, királylány, királyfi, udvari bolond és „varázserejű” hangszerek).		<i>Dráma és tánc:</i> cselekményes programzenék, mese, mese-szereplők, dramatizált megjelenítés, pl. bábozás, pantomim. <i>Vizuális kultúra:</i> zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Énekes zene, hangszeres zene, vonós, fúvós, ütős, pengetős, billentyűs hangszer, zenei karakter, népdalfeldolgozás.	

A fejlesztés várt eredményei az első évfolyam végén	<ul style="list-style-type: none">– A tanulók 20 népdalt és gyermekdalt elő tudnak adni a kapcsolódó játékokkal emlékezetből c’-d” hangterjedelemben. Csoportosan bátran, zengő hangon jó hangmagasságban énekelnek, képesek az új dalokat rövid előkészítést követően hallás után könnyedén megtanulni.– Kreatívan részt vesznek a generatív játékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes lüktetést, tartják a tempót, érzékelik a tempóváltozást. A 2/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák.– A tanult zenei elemeket (ritmus, dallam) felismerik kottaképről (kézjel, betűkotta). A megismert ritmikai elemeket tartalmazó ritmusgyakorlatot pontosan, folyamatosan szólaltatják meg csoportosan és egyénileg is. A tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjelről, betűkottáról és tanári segítséggel szolmizálva éneklük.– Képesek csendben, társaikkal együtt a zenét hallgatni, megfigyelésekkel tapasztalatokat szereznek, melyek esztétikai és egyszerű zenei elemzés alapjául szolgálnak. Fejlődik hangszínhallásuk és formaérzékük. Ismereteket szereznek a hangszerekről. Szívesen és örömmel hallgatják újra a meghallgatott zeneműveket.
--	---

2. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Zenei reprodukció – Éneklés	36 + 4
Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	7 + 1
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	7 + 1
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	8
Zenei befogadás – Zenehallgatás	7 + 1
Összes óraszám	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 36+4
Előzetes tudás	Az első osztályban tanult dalok pontos éneklése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Dalkincs bővítése gyermekdalok játszásával, hallás utáni daltanítással. Az éneklés helyes szokásainak további alakítása. (helyes testtartás, helyes légzés, megfelelő hangerő, helyes érthető szövegejtés, kifejező artikuláció, helyes frazeálás) Dalkezdés megadott hangról c’-d” hangterjedelemben, megadott tempóban, helyes ritmusban, törekedve a tiszta intonációra.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Népi gyermekjátékok, mondókák elsajátítása: kiolvasók, csujogatók, sétálók, szerepváltó és párcserélő körjátékok, leánykérő játékok, hidas játékok, különféle vonulások (biton, triton, tetraton, pentachord, pentaton hangkészlettel). Magyar népdalok megtanulása: névnapköszöntők, csúfolódók, tréfás dalok, párosítók, (pentaton, hexachord hangkészlettel). Más népek dalainak megismerése (környező népek, nemzetiségek dalai). Művészi értékű komponált gyermekdalok és megzenésített versek tiszta éneklése	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció. <i>Matematika:</i> számfogalom erősítése. <i>Erkölcstan:</i> szabálytudat erősítése. <i>Környezetismeret:</i> természeti képek, évszakok, állatok. <i>Dráma és tánc:</i> népi gyermekjátékok drámai történései, népdal és néptánc kapcsolata.	

<p>(ajánlott: Kodály Zoltán, Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő).</p> <p>Felelgető éneklés, kérdés-felelet játékok, hangutánzó dallamosztinátó dalhoz.</p> <p>Egyenletes mérő és a dal ritmusának megkülönböztetése (nagytesti mozgással, tapsolással, ritmushangszerekkel, dallamhangszerekkel).</p> <p>Dallamvonal szemléltetése nagytesti mozgással.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> a népi tárgykultúra.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, helyes légzés, testtartás.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Légzés, hangerő, egyenletes mérő, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély, kezdőhang, záróhang, dallamsor, mondóka, gyermekdal, népdal, népi játék, népszokás, staféta éneklés, kérdés-felelet.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 7+1
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az első osztályos zenei élményanyag. Gyermekdalok, népi mondókák, gyermekjátékok, gyermekversek. A megismert dallam és ritmusmotívumok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Koordinált ritmikus mozgás, térérzékelés, egyenletes mérő, tempó változások érzékelése és reprodukciója, metrikus egységek és kisebb formai egységek érzete, játékos feladatok megoldása alap ritmusokkal és hangokkal, a belső hallás fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Ritmikai készség fejlesztése:</p> <p>Egyenletes mérő és a dal ritmusának hangoztatása (nagytesti mozgással, tapsolással, ritmushangszerekkel).</p> <p>Negyed, nyolcadpár, negyed szünet, félérték.</p> <p>Ritmusmotívumok hangoztatása ritmustapssal és ritmushangszerekkel. Ritmus osztinátó, ritmusolvasás, ritmusfelelgetés, ritmuspótlás, ritmuslánc, ritmusmemoriter.</p> <p>Komplex mozgásfejlesztés egyszerű tánc lépésekkel (kilépések, kijárások), a ritmus változatos megszólaltatással (kéz és láb által).</p> <p>2/4, 4/4 ütemmutató. Ütemhangsúly érzékeltetése ütemezéssel. Motorikus képességek változatos mozgással és ütemezéssel.</p> <p>Ismétlődés a zenében, ritmusosztinátó. Gyors-lassú érzékeltetése.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> írás-készség fejlesztése.</p>

<p>Hallásfejlesztés:</p> <p>Hangrelációk érzékeltetése, nagymozgással, reláció térbeli mutatásával, kézzel.</p> <p>Énekes rögtönzés hangokkal, ellentétpárok: csend és hang, beszéd és énekhang, hangutánzás, hangos és halk, mély és magas, rövid és hosszú, saját név éneklése szabadon vagy a tanult dallamfordulatokkal, énekbeszéd.</p> <p>A tanult dalokból a dallam kiemelésének képessége:</p> <p>dallamfordulatok: sm, lsm, smd, mrd, rdl, mrdl, ötfokú hangsorok dallamfordulatai: a lá pentaton hangsor (smrdl,) dó pentaton (lsmrd) és lefutó lá pentachord (mrdl,) dó pentakord (sfmrd), kézlejjel.</p> <p>Tanult mondókák éneklése rögtönzött dallammal a tanult dalok hangkészletének felhasználva, tanult dalok átköltése, más befejezéssel, énekes párbeszéd.</p> <p>Belső hallást fejlesztő énekes gyakorlatok: dallambújtatás, dallamelvonás.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Egyenletes mérő, tempó, ritmus, ritmusérték, negyed, nyolcadpár, negyedszünet, fél, ismétlés, ütem, ütemvonal, ütemmutató, ritmus osztinató, hangmagasság, dallam, dallamfordulat, dallamrajz, dallamsor, kíséret, variáció, énekbeszéd.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek</p>	<p>Órakeret 7+1</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Mondókák, gyermekdalok éneklése. Életkornak megfelelő ütem- és ritmusérzék, zenei hallás.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A hallás utáni daltanulás és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján ismerkedés a zenei notáció alapjaival; a zene jelrendszerének felismerése kézzelről, betűkottáról és hangjegyről.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármasságában.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jelek és jelrendszerek ismerete.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> jelek, jelzések értelmezése.</p>	

<p>Ritmikai elemek, metrum:</p> <p>A mérő és ritmus megkülönböztetése.</p> <p>A tanult dalokból, dalrészletekből, versekből a tanulandó ritmus kiemelése.</p> <p>Ritmikai elemek megnevezése gyakorlónévvvel: tá (negyedérték), titi (nyolcadpár), szün(negyed szünet), táá (félérték) és szüün(félérték szünete).</p> <p>Ritmikai elemek jele.</p> <p>Ritmikai elemek értéke (viszonyítva a korábban megtanult elemekhez).</p> <p>A hangsúlyos és hangsúlytalan ütemrész megkülönböztetése, ütemmutatók, ütemfajták: 2/4, 4/4.</p> <p>Dallami elemek:</p> <p>Tanult dalokból dallamfordulat új hangjának kiemelése, megnevezése szolmizációval: szó-mi-lá-dó-ré- alsó lá.</p> <p>Az új szolmizációs hang kézjele és betűjele: s-m-l-d-r-l.</p> <p>A vonalrendszer megismertetése: öt vonal, négy vonalköz, alsó pótvonal.</p> <p>Az új szolmizációs hang helye a vonalrendszerben, a kottakép alapjainak megismertetése. (Hangjegy, hangszár irányának megfigyeltetése.)</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskultúra fejlesztése: nagytesti mozgásoktól az apró mozgásokig.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tájékozódás térben, irányok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szolmizációs név, kézjel, betűjel, kettes ütem, négyes ütem, záróvonal, ismétlőjel, hangsúlyjel, vonalrendszer, vonal, vonalköz, hangjegy, hangszár.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 8 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Éneklési készség, akusztikus tapasztalatok környezetünk zörejeiről, hangjairól, emberi hangokról. Hallás utáni tájékozódás a térben, irány és távolság megnevezése. Zenehallgatási élmények.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének kialakítása az éneklés, az örömteli zenei játékok, a tánc és szabad mozgás improvizációja során. Képességfejlesztés a különböző műfajú, stílusú és karakterű zeneművek befogadásához a rendszeres zenehallgatás által. A hangszínhallás, a többszólamú hallási készség és a formaérzék fejlesztése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A teljes figyelem kialakításának fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – táncsal és/vagy szabad mozgás improvizációval: leginkább gyors tempójú, táncos klasszikus zenei idézetekhez kapcsolódóan teljes zeneművek vagy zenei részletek többszöri meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával); – kezdés és befejezés megfigyeltetése, és kifejezése a szabad mozgás elkezdésével és befejezésével; – zenei eszközök megfigyeltetésével dinamikai ellentétpárok megkülönböztetése (halk-hangos), fokozatos dinamikai erősödés és halkítás megfigyeltetése és reprodukálása játékos feladatokkal, hirtelen hangerőváltás megfigyelése és reprodukciója; – alapvető tempókülönbségek és tempóváltások megfigyelése, összehasonlítása és reprodukciója. <p>A hangszínhallás és a többszólamú hallás fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – természetünk és környezetünk hangjai, – emberi hangszínek (magas, mély, gyerek, férfi és női hang), – – a hangszerek hangszínének megtapasztalása gyakorlati úton, azok megkülönböztetése és azonosítása a hangszer kezelése szerint, – szóló és kórus, szólóhangszer és zenekar, dalok felismerése különböző hangszerekről. <p>Formaérvék fejlesztése a helyesen tagolt éneklésen és mozgáson keresztül.</p> <p>Absztrakció: a dalok szövegének értelmezése, a dalszövegekhez vagy zeneművekhez kapcsolódó dramatizált előadás (drámajáték, báb), valamint a zene keltette gondolatok vizuális megjelenítése (festés, formázás).</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> türelem, tolerancia.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> természetünk és környezetünk hangjai, hangutánzás.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> dalszövegekhez kapcsolódó dramatizált előadás, szabad mozgásos improvizáció.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kezdés, befejezés, hangerő, hangerő változás, tempó, tempóváltás, férfi és női hang, szóló, kórus, hangszer, zenekar, hangszín.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 7+1
Előzetes tudás	Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Esztétikai és érzelmi kompetencia fejlesztése a tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerésével. Az életkornak megfelelő zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban, figyelve a műfaji és stílusbeli sokszínűségekre.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zenehallgatás tanári bemutatással vagy felvételtől (audio, video) az évfolyam énekes és generatív tevékenységeihez valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan válogatva a zeneirodalom különböző korszakaiból beleértve a 20. század és korunk zeneirodalmát is különösen a következő témakörökben: csend és hang, hangszerek, természet a zenében, szólóhang-kórus, szóló hangszer-zenekar, ellentétpárok (beszéd-ének, gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély).</p> <p>Cselekményes és programzene hallgatása (pl. mesebalett) a cselekmény megfigyelésével, a szereplők karakterének zenei eszközökkel történő azonosításával (pl. tündér, boszorkány, királylány, királyfi, udvari bolond és „varázserejű” hangszerek).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> zeneművek tartalma, irodalmi kapcsolatok.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> cselekményes programzenék, mese, meseszereplők, dramatizált megjelenítés, pl. bábozás, pantomim.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Énekes zene, hangszeres zene, vonós, fúvós, ütős, pengetős, billentyűs hangszer, zenei karakter, népdalfeldolgozás.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<ul style="list-style-type: none">– A tanulók 40 népdalt és gyermekdalt elő tudnak adni a kapcsolódó játékokkal emlékezetből c’-d” hangterjedelemben. Csoportosan bátran, zengő hangon jó hangmagasságban énekelnek, képesek az új dalokat rövid előkészítést követően hallás után könnyedén megtanulni.– Kreatívan részt vesznek a generatív játékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes lüktetést, tartják a tempót, érzékelik a tempóváltozást. A 2/4 és 4/4es metrumot helyesen hangsúlyozzák.– A tanult zenei elemeket (ritmus, dallam) felismerik kottaképről (kézjel, betűkotta). A megismert ritmikai elemeket tartalmazó ritmusgyakorlatot pontosan, folyamatosan szólaltatják meg csoportosan és egyénileg is. A tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjelről, betűkottáról és tanári segítséggel szolmizálva éneklük.– Képesek csendben, társaikkal együtt a zenét hallgatni, megfigyelésekkel tapasztalatokat szereznek, melyek esztétikai és egyszerű zenei elemzés alapjául szolgálnak. Fejlődik hangszínhallásuk és formaérzékük. Ismereteket szereznek a hangszerekről. Szívesen és örömmel hallgatják újra a meghallgatott zeneműveket.
---	---

3. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Zenei reprodukció – Éneklés	37 + 3
Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	7 + 1
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	7 + 1
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	4
Zenei befogadás – Zenehallgatás	10 + 2
Összes óraszám	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 37+3
Előzetes tudás	A tanult dalok pontos dallammal, ritmussal, szöveggel, megfelelő tempóban, tiszta intonációval, és szép hangon való éneklése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Dalkincs bővítése elsősorban hallás utáni, a könnyebb dalok megfelelő előkészítéssel jelrendszerről tanítással.</p> <p>A többszólamú éneklés fejlesztése.</p> <p>Az éneklés helyes szokásainak további alakítása (helyes légzés, helyes hangzóformálás, hangadószerv megóvása, a hangerő akaratlagos alkalmazása, szövegejtés, artikuláció, frazeálás), a hangterjedelem bővítése (a–e”).</p> <p>A dalok metrumára, ritmikájára és dallamára vonatkozó megfigyelések megfogalmazása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Magyar népdalok megtanulása a már korábban elsajátított dalkészlet figyelembevételével.</p> <p>Műzenei példák többféle zenei stílusból válogatva (dalok és könnyen énekelhető témák hangszeres művekből a zenehallgatási anyagból.</p> <p>Többszólamú éneklés többféle zenei stílusból válogatva: biciniumok, kánonok, dalok ritmushangszer kísérettel (ajánlott: Kodály Zoltán, Kerényi György, Bárdos Lajos, Szőnyi Erzsébet)</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincs bővítése, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népdal és néptánc kapcsolata, népszokások dramatizált előadása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a népi tárgykultúra jellemző példáinak ismerete.</p>

Népi gyermekjátékok: lakodalom, leánykérés, kézfogó, magyar népdalok: változatos téma és hangulat szerint válogatva, dalos kalendárium: betlehemes, farsang, Gergely-járás, stb. Más népek dalainak éneklése magyar nyelven.	<i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, helyes légzés, testtartás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tempo giusto és alkalmazkodó ritmus, hangszerkíséret, dallamvonal.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 7+1
Előzetes tudás	Egyenletes mérő, tempótartás, tempóváltozás érzete. Metrumérzet, helyes hangsúlyozás. Irányított rögtönzés, a hang jellemzőinek tapasztalata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A páros tagolódású zenei formaegységek érzete, kérdés-felelet improvizáció, a 4/4-es metrum érzete és helyes hangsúlyozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Tempó, ritmus, metrum: Tempó metrum (4/4) és ritmikai változások felismerése, reprodukciója és gyakorlása kreatív feladatokkal. Énekléssel megismert ritmusképletekhez kapcsolódó egy- és felelgetős többszólamú ritmus gyakorlat változatosabb mozgásokkal (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobantás), ritmusnevekkel vagy más szótagokkal csoportosan és párban (ritmusvariáció, ritmusimitáció párban, ritmuslánc, hiányzó ritmusmotívumok pótlása).</p> <p>Dallam: Dinamikai változások gyakorlása kreatív gyakorlatokkal. Ritmuskíséret komponálása, ritmus osztinató, dallam két szólamra elosztva, tartott hangos/hangcsoportos kíséret, dudabasszus.</p> <p>Zenei formaalkotás egyszerű szerkezettel: Kérdés-felelet játékok dallami kiegészítés. Egyszerűbb, saját költésű, vagy népdalszerű dallam improvizációja.</p> <p>Belső hallás és zenei memória fejlesztése: Játékos memória gyakorlatok rögtönzött dallamfordulatokkal, hangzó és „néma” éneklés.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondatszerkezetek – kérdés és felelet.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> önkifejezés erősítése, néptánc.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmusvariáció, osztinató, dudabasszus, orgonapont, zenei forma, kérdés és felelet, zenei mondat, (forte, piano, crescendo, decrescendo), memória, „néma” éneklés.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 7+1
Előzetes tudás	A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, és azok hangoztatása tanári segítséggel csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallás utáni daltanulás és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján a zenei notáció újabb elemeivel. A zene jelrendszerének olvasása kézjelről, betűkottáról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés-tudatosítás-gyakorlás/alkalmazás hármasszoros egységében.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum: Ritmikai elemek: önálló nyolcad és szünete, szinkópa, egész kotta és szünete.</p> <p>Dallami elemek: Belépő szolmizációs hangok: alsó szó, felső dó' A pentaton dallamfordulatai.</p>		<p><i>Matematika:</i> halmazok, számsorok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A ritmusok neve és gyakorló neve, a dallami elemek szolmizációs neve, kézjele, betűjele.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Csendre való képesség, figyelem a zenehallgatásra, fejlődő hangszínhallás, többszólamú halláskészség és formaérzék. Alapismeretek hangszeréről, a zene befogadásának képessége a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének további fejlesztése. A tanulók zeneértővé nevelése a rendszeres zenehallgatás által. Hangszínhallás, a többszólamú halláskészség és a formaérzék fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A teljes figyelem kialakításának fejlesztése: táncal és/vagy szabad mozgás improvizációval (egyéni, párban vagy csoportosan) – differenciált karakterű zeneművek vagy zenei részletek többszöri meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával); a figyelem időtartamának növelése hosszabb énekes és zenehallgatási anyag segítségével;</p> <p>teljes zenei befogadás kiegészítve egy-egy zenei megfigyelésre koncentráló feladattal; zenei memória gyakorlatok.</p> <p>Zenei jelenségek megfigyeltetésével: hangfajták (szoprán, mezzo, alt) hangszínhallás fejlesztése; a hangszerek hangszínének megkülönböztetése és azonosítása a hangadás módja szerint; zenei együttesek (szimfonikus zenekar, fúvós együttes, vonózenekar, énekkar és zenekar együttes) megszólalása, a zenei analízis képessége a következő fogalmak használatával: azonosság (visszatérés), hasonlóság, variáció és különbözőség, a forma mozgásos és vizuális ábrázolása, kérdés-felelet; differenciált karakterek zenei ábrázolásának megfigyeltetése, ellentétpárok: szóló-tutti, forte-piano, egyszólamú-többszólamú; a dallam és kíséret különbözőségeinek megfigyelése.</p> <p>Fejlesztő hatás fokozása, tanult ismeret elmélyítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rövid történetek zeneszerzőkről, híres előadóművészekről; – a dalok szövegének értelmezése, dramatizált előadás; vizuális megjelenítés (különböző technikák); – népi játékhangszerek készítése: dobok, sípok, húros hangszerek. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> memóriafejlesztés, hangszín, hangerő.</p> <p><i>Matematika:</i> elemző képesség fejlesztése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenei élmények vizuális megjelenítése. Kreativitás, manuális készség fejlesztése</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kórusfajta, zenekartípus, azonosság (visszatérés), hasonlóság, variáció, különbözőség, zenei ellentétpár, szóló-tutti, forte-piano, egyszólamú-többszólamú, hangszercsaládok.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás		Órakeret 10+2
Előzetes tudás	Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően. Ismeretek hangszerekről.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerése. Más, a korosztály számára befogadható zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban. Műfaji és stílusbeli sokszínűség. Közös zenei élmények feldolgozása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Zenei példák hallgatása és zenei tartalmak megfogalmazása az énekes, generatív tevékenységeihez és a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódva: Természet ábrázolása a klasszikus zeneirodalomban.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Különböző zenei karakterek, ellentétpárok. – Énekhang: a gyermekkórus hangszíne, nőikar és férfikar, vegyeskar. – Kapcsolódás a zeneelméleti ismeretekhez (pl. metrum, ritmus), zenei szemelvények az azonosság, különbözőség, hasonlóság és a variáció megtapasztalásához. <p>Zenés mese, gyermekopera, balett.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A cselekmény és a zenei folyamatok összevetése. – A szereplők karakterének azonosítása, kifejezőeszközök felismerésével. – Feszültség és oldás megfigyeltetése zenei anyag felidézésével a szereplő felismertetése. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> memória fejlesztése a tanult szövegeken keresztül.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> zeneművek erkölcsi tartalma, üzenete, viselkedési normák a zeneművekben.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenei tartalmak vizuális megjelenítése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zenei téma, kíséret, kórusok típusai, zenés mese, gyermekopera, balett.		

A fejlesztés várt eredményei a harmadik évfolyam végén	<ul style="list-style-type: none">– A tanulók 20 dalt (15 népzenei és 5 műzenei szemelvény) el tudnak énekelni emlékezetből a-e” hangterjedelemben több versszakkal, csoportosan. A népdalokat csokorba szedve is éneklük. Csoportosan bátran és zengő hangon jó hangmagasságban énekelnek a dalok élményekből kiinduló, szövegtartalmat kifejező megszólaltatásával. Képesek az új dalokat rövid előkészítést követően tanári segítséggel kézjelről vagy betűkottáról előbb szolmizálva, majd szöveggel megtanulni. Többszólamú éneklési készségük fejlődik (ritmus osztinató, kánon).– Kreatívan részt vesznek a generatív játékokban és feladatokban. Képesek ritmusvariációt, ritmussort alkotni. A 2/4 és 4/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák.– A tanult zenei elemeket (pl. metrum, ritmus, dallam, dinamikai jelzések) felismerik kottaképről (kézjel, betűkotta). Az ismert dalokat olvassák kézjelről, betűkottáról és csoportosan. A megismert ritmikai elemeket tartalmazó ritmus gyakorlatot pontosan, folyamatosan szólaltatják meg csoportosan és egyénileg is. A tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjelről, betűkottáról és hangjegyről szolmizálják.– Megkülönböztetik a tudatos zenehallgatást a háttérzenétől. Meg tudják nevezni a zeneművekben megszólaló ismert hangszertípusokat. Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit (azonosság, hasonlóság, különbözőség, variáció) meg tudják fogalmazni. Fejlődik zenei memóriájuk és belső hallásuk.– Figyelmesen hallgatják az életkori sajátosságaiknak megfelelő zenei részleteket.
---	---

4. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Zenei reprodukció – Éneklés	37 + 3
Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	7 + 1
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	7 + 1
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	4
Zenei befogadás – Zenehallgatás	10 + 2
Összes óraszám	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 37+3
Előzetes tudás	A tanult dalok pontos dallammal, ritmussal, szöveggel, megfelelő tempóban, tiszta intonációval, és szép hangon való éneklése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Dalkincs bővítése elsősorban hallás utáni, a könnyebb dalok megfelelő előkészítéssel jelrendszerről tanítással.</p> <p>A többszólamú éneklés fejlesztése.</p> <p>Az éneklés helyes szokásainak további alakítása (helyes légzés, helyes hangzóformálás, hangadószerv megóvása, a hangerő akaratlagos alkalmazása, szövegejtés, artikuláció, frazeálás), a hangterjedelem bővítése (a–e”).</p> <p>A dalok metrumára, ritmikájára és dallamára vonatkozó megfigyelések megfogalmazása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Magyar népdalok megtanulása a már korábban elsajátított dalkészlet figyelembevételével.</p> <p>Műzenei példák többféle zenei stílusból válogatva (dalok és könnyen énekelhető témák hangszeres művekből a zenehallgatási anyagból.</p> <p>Többszólamú éneklés többféle zenei stílusból válogatva: biciniumok, kánonok, quodlibetek, dalok ritmushangszer kísérettel (ajánlott: Kodály Zoltán, Kerényi György, Bárdos Lajos, Szőnyi Erzsébet)</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincs bővítése, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népdal és néptánc kapcsolata, népszokások dramatizált előadása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a népi tárgykultúra jellemző példáinak ismerete.</p>

Népi gyermekjátékok: lakodalom, leánykérés, kézfogó, magyar népdalok: változatos téma és hangulat szerint válogatva, dalos kalendárium: betlehemes, farsang, Gergely-járás, stb. Más népek dalainak éneklése magyar nyelven. A Himnusz éneklése csoportosan.	<i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, helyes légzés, testtartás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rubato, parlando, tempo giusto és alkalmazkodó ritmus, váltakozó ütem, hangszerkíséret, dallamvonal.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 7+1
Előzetes tudás	Egyenletes mérő, tempótartás, tempóváltozás érzete. Metrumérzet, helyes hangsúlyozás. Irányított rögtönzés, a hang jellemzőinek tapasztalata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A páros tagolódású zenei formaegységek érzete, kérdés-felelet improvizáció, a 4/4-es és 3/4-es metrum érzete és helyes hangsúlyozása,	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Tempó, ritmus, metrum:</p> <p>Tempó metrum (3/4, 4/4) és ritmikai változások felismerése, reprodukciója és gyakorlása kreatív feladatokkal.</p> <p>Énekléssel megismert ritmusképletekhez kapcsolódó egy- és felelgetős többszólamú ritmus gyakorlat változatosabb mozgásokkal (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobantás), ritmusnevekkel vagy más szótagokkal csoportosan és párban (ritmusvariáció, ritmusimitáció párban, ritmuslánc, hiányzó ritmusmotívumok pótlása).</p> <p>Dallam:</p> <p>Dinamikai változások gyakorlása kreatív gyakorlatokkal.</p> <p>Ritmuskíséret komponálása, ritmus osztinató, dallam két szólamra elosztva, tartott hangos/hangcsoportos kíséret, dudabasszus.</p> <p>Zenei formaalkotás egyszerű szerkezettel:</p> <p>Kérdés-felelet játékok dallami kiegészítés.</p> <p>Egyszerűbb, saját költésű, vagy népdalszerű dallam improvizációja.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondatszerkezetek - kérdés és felelet.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> önkifejezés erősítése, néptánc.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció.</p>

Belső hallás és zenei memória fejlesztése: Játékos memória gyakorlatok rögtönzött dallamfordulatokkal, hangzó és „néma” éneklés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmusvariáció, $\frac{3}{4}$ ütemmutató, osztinató, dudabasszus, orgonapont, zenei forma, nyitás és zárás, kérdés és felelet, zenei mondat, (forte, piano, crescendo, decrescendo), memória, „néma” éneklés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 7+1
Előzetes tudás	A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézzelről, betűkottáról, és azok hangoztatása tanári segítséggel csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallás utáni daltanulás és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján a zenei notáció újabb elemeivel. A zene jelrendszerének olvasása kézzelről, betűkottáról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés-tudatosítás-gyakorlás/alkalmazás hármas egységében.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum: Ritmikai elemek: nyújtott és éles ritmus. Ütemmutató, ütemfajta: $\frac{3}{4}$.</p> <p>Dallami elemek: Belépő szolmizációs hangok:, alsó ti, fá, és ti. A pentaton, pentachord, hexachord és a hétfokú hangsor dallamfordulatai.</p> <p>Hangközök: Tiszta hangközök: oktáv, kvint, kvart, prím</p>		<p><i>Matematika:</i> halmazok, számsorok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A ritmusok neve és gyakorló neve, a dallami elemek szolmizációs neve, kézjele, betűjele, hármas ütem, violinkulcs, <i>kereszt</i> és <i>b</i> mint előjegyzés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Csendre való képesség, figyelem a zenehallgatásra, fejlődő hangszínhallás, többszólamú halláskészség és formaérzék. Alapismeretek hangszerekről, a zene befogadásának képessége a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének további fejlesztése. A tanulók zeneértővé nevelése a rendszeres zenehallgatás által. Hangszínhallás, a többszólamú halláskészség és a formaérzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A teljes figyelem kialakításának fejlesztése: táncal és/vagy szabad mozgás improvizációval (egyéni, párban vagy csoportosan) - differenciált karakterű zeneművek vagy zenei részletek többszöri meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával); a figyelem időtartamának növelése hosszabb énekes és zenehallgatási anyag segítségével; teljes zenei befogadás kiegészítve egy-egy zenei megfigyelésre koncentráló feladattal; zenei memória gyakorlatok.</p> <p>Zenei jelenségek megfigyeltetésével: hangfajták (szoprán, mezzo, alt) hangszínhallás fejlesztése; a hangszerek hangszínének megkülönböztetése és azonosítása a hangadás módja szerint; zenei együttesek (szimfonikus zenekar, fúvós együttes, vonószekerek, énekkar és zenekar együttes) megszólalása, a zenei analízis képessége a következő fogalmak használatával: azonosság (visszatérés), hasonlóság, variáció és különbözőség, a forma mozgásos és vizuális ábrázolása, kérdés-felelet; differenciált karakterek zenei ábrázolásának megfigyeltetése, ellentétpárok: szóló-tutti, dūr és moll jelleg, forte-piano, egyszólamú-többszólamú; a dallam és kíséret különbözőségeinek megfigyelése.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> memóriafejlesztés, hangszín, hangerő.</p> <p><i>Matematika:</i> elemző képesség fejlesztése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenei élmények vizuális megjelenítése. Kreativitás, manuális készség fejlesztése</p>

Fejlesztő hatás fokozása, tanult ismeret elmélyítése: <ul style="list-style-type: none"> – rövid történetek zeneszerzőkről, híres előadóművészekről; – a dalok szövegének értelmezése, dramatizált előadás; vizuális megjelenítés (különböző technikák); – népi játékhangszerek készítése: dobok, sípok, húros hangszerek. 		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kórusfajta, zenekartípus, azonosság (visszatérés), hasonlóság, variáció, különbözőség, zenei ellentétpár, szóló-tutti, dúr és moll jelleg, forte-piano, egyszólamú-többszólamú, hangszercsaládok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 10+2
Előzetes tudás	Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően. Ismeretek hangszerekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerése. Más, a korosztály számára befogadható zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban. Műfaji és stílusbeli sokszínűség. Közös zenei élmények feldolgozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Zenei példák hallgatása és zenei tartalmak megfogalmazása az énekes, generatív tevékenységeihez és a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódva:</p> <p>Természet ábrázolása a klasszikus zeneirodalomban.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Különböző zenei karakterek, ellentétpárok. – Énekhang: a gyermekkórus hangszíne, nőikar és férfikar, vegyeskar. – Kapcsolódás a zeneelméleti ismeretekhez (pl. metrum, ritmus), zenei szemelvények az azonosság, különbözőség, hasonlóság és a variáció megtapasztalásához. <p>Zenés mese, gyermekopera, daljáték, balett.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A cselekmény és a zenei folyamatok összevetése. – A szereplők karakterének azonosítása, kifejezőeszközök felismerésével. – Feszültség és oldás megfigyeltetése zenei anyag felidézésével a szereplő felismertetése. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> memória fejlesztése a tanult szövegeken keresztül.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> zeneművek erkölcsi tartalma, üzenete, viselkedési normák a zeneművekben.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenei tartalmak vizuális megjelenítése.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zenei téma, kíséret, kórusok típusai, zenés mese, gyermekopera, daljáték, balett.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<ul style="list-style-type: none"> – A tanulók 40 dalt (30 népzenei és 10 műzenei szemelvény) el tudnak énekelni emlékezetből a-e” hangterjedelemben több versszakkal, csoportosan. A népdalokat csokorba szedve is éneklük. Csoportosan bátran és zengő hangon jó hangmagasságban énekelnek a dalok élményekből kiinduló, szövegtartalmat kifejező megszólaltatásával. Képesek az új dalokat rövid előkészítést követően tanári segítséggel kézjelről vagy betűkottáról előbb szolmizálva, majd szöveggel megtanulni. Többszólamú éneklési készségük fejlődik (ritmus osztinató, kánon). – Kreatívan részt vesznek a generatív játékokban és feladatokban. Képesek ritmusvariációt, ritmussort alkotni. A 3/4-es és 4/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák. – A tanult zenei elemeket (pl. metrum, ritmus, dallam, dinamikai jelzések) felismerik kottaképről (kézjel, betűkotta). Az ismert dalokat olvassák kézjelről, betűkottáról és csoportosan. A megismert ritmikai elemeket tartalmazó ritmus gyakorlatot pontosan, folyamatosan szólaltatják meg csoportosan és egyénileg is. A tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjelről, betűkottáról és hangjegyről szolmizálják. – Megkülönböztetik a tudatos zenehallgatást a háttérzenétől. Meg tudják nevezni a zeneművekben megszólaló ismert hangszertípusokat. Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit (azonosság, hasonlóság, különbözőség, variáció) meg tudják fogalmazni. Fejlődik zenei memóriájuk és belső hallásuk. – Figyelmesen hallgatják az életkori sajátosságaiknak megfelelő zenei részleteket. A negyedik évfolyam végére olyan gyakorlati tapasztalatokat szereznek a zenehallgatásról, amelyre építve a zenei stílusérzék és zeneértés egyre árnyaltabbá válik.
---	--

ÉNEK-ZENE

A változat

5–8. évfolyam

A felső tagozatban tanított ének-zene konkrét céljai és feladatai

A gyerekek felszabadultan, önfeledten, örömmel énekeljenek.

A magyar zenétől kiindulva vezessen az út az egyetemes zene megismeréséhez és megértéséhez.

Olyan általánosan művelt embereket kell képezni, akik a saját nemzeti hagyományaik ismeretével és szeretetével, értői és élvezői lesznek más népek kultúrájának is.

Az egységes magyar nemzeti kultúra megteremtése mellett, utat kell mutatni az őrzés és nyitás képességének kialakítására

A kifejező, szöveges éneklés lehetőségeivel élni kell a személyiségfejlesztés területén is (ráérzés, tolerancia, átélés, stb.).

A zenei anyanyelvi műveltség írásbeli lehetőségeivel, az írás-olvasás képességének fejlesztésével, az elméleti anyag folyamatos tágításával bővüljenek az ismeretek.

Fejlődjön a fantázia és a memória, továbbá erősödjön és fokozódjon a zeneszeretővé válás folyamata.

A ritmus, mint kifejezőeszköz, annak belső átélésével váljék tudatossá (megfigyelés, utánzás, alkalmazás). Törekedjünk a ritmikában rejlő emocionális tartalom felfogására és megértésére (kognitív folyamatban).

A zenetörténet ismeretek elsajátításának folyamatában törekedni kell arra, hogy a gyerekek képesek legyenek elkülöníteni az egyes korokat, ismerve azok zeneszerzőit, a jellemző formákat és műfajokat, a kiemelt művek felismerésével, megnevezésével és a fő témák vokális megszólaltatásával.

A zenei nevelés tartalmi munkájában helyet kell adni a tantárgyi koncentrációnak, aminek segítségével megismertethetjük azokat az összefüggéseket, amelyek a művészetek fejlődése útján, meghatározott történelmi viszonyok között jöttek létre! A szorosabb kapcsolatok lehetőségein keresztül, új kapukat kell nyitni az anyanyelvhez, az irodalomhoz, a történelemhez és a képzőművészetekhez! (A művészek gondolkodásmódja, megjelenítő ereje és eszköztára: pl.: hogyan ábrázolja történelmünk meghatározó egyéniségét / Hunyadi Lászlót – Erkel Ferenc a zeneszerző, Egressy Béni az író, és Madarász Viktor a festő?)

Tanításunk középpontjába a zenei élmények kerüljenek, amelyeket igényesen és az életkornak megfelelő hangzó szemelvények kiválasztásával lehet megteremteni, ha igazán zeneszerető, kiegyensúlyozott nemzedéket szeretnénk felnevelni.

Megfelelő motiválással fokozzuk a tanulói tevékenység intenzitását a művészetekben, az iskolában, a külvilágban – a mindennapi életben, a fokozott aktivitás, kreativitás és az önállóság megalapozása, kifejlesztése érdekében.

Az ének-zene tanítása során fejlett esztétikai érzéket, fegyelmezett magatartást, közösségi érzést, gazdag érzelmvilágot és világnézeti-erkölcsi szemléletet kell megvilágítani, fejleszteni!

A zeneművészet iránti érdeklődés felkeltésével és fokozásával igényt kell kialakítani arra, hogy minden ember életének szerves részévé váljon a MUZSIKA!

Kompetenciák

I. Tiszta, kifejező éneklés

- Zenei nevelésünk elsősorban vokális elemekre épül.
- A tiszta, szép éneklés képességének megalapozása érdekében, követeljük meg a helyes testtartás és légzés technikáját, megfelelő artikulálással a beszéd érthetőségét, kulturáltságát és a környezet esztétikumát!
- A tiszta intonálást, a hangmagasság biztos megtartását és az érthető szövegmondást a rendszeres hangképzéssel alapozhatjuk meg.
- A hang-, és hallásképzés, ami a zenei írás-olvasás tudását is feltételezi, a zene hatékonyabb megismerésére, elemzésére és megszólaltatására is irányul.
- Kifejező és átélt éneklés csak abban az esetben várható el, ha a gyerekek a teljesség igényével ismerik a dal témáját, s abból fakadó hangulatát.

II. Magyar népzene

- Fontos a népdalok szerkezeti felépítése, dallamvonala, hangsora, előadásmódja, stílus-rétege, azonban ezek az ismeretek csupán elméleti tények. Gondot kell fordítani a hagyományörző népnyelv és a magyar népdalok sokirányú megismerésére, hiszen zenei anyanyelvünk kultúrája: nemzeti öntudatunk hű tükré.
- A népdalokat tudni kell földrajzilag elhelyezni, mert ennek ismeretéből sok mindenre lehet következtetni. A népzenei ismeretek mellett beszélni kell az adott területen élő emberek életviteléről, szokásaikról, jellemző viseletükről, építkezésükről, munkájukról, mely ismeretek segítségével könnyebbé válik a megértés, az elsajátítás és a meg-szerettetés.
- A gyermekek életében kiemelt szerepe van a játékoknak, ezért helyet kell adni a népi játékoknak – a dalokat is eljátszhatják!
- A zene és a mozgás együttesét, kölcsönhatását tudatosítani kell, beépítve a magyar nép kultúrájába, amivel az új ismereteken túl, a kevésbé „énekes” gyerekeknek is tudunk élményt nyújtani!
- A népi hangszerekkel való megismerkedésen túl, a furulya megszólaltatásának megtanulása nem nehéz feladat. Igazi zenei élményt jelent egy-egy dallam eljátszása, a legkönnyebb fogásmódban: *F*-ben. Bizonyított tény, hogy nem kizárólag szakosított tan-tervű osztályokban valósítható meg a furulya-tanítás. Egyértelműen a szaktanár igényességén, minőségileg is sokrétű fejlesztő munkáján és elhivatottságán múlik.
- El kell érnünk, hogy a gyerekek tiszteljék és becsüljék Vikár Béla, Bartók Béla és Kodály Zoltán életét meghatározó népdalgyűjtő és rendszerező munkáját! Azonban nem szabad megfeledkezni a követőkről: Schneider Lajos, Lajtha László, Nagy Miklós, Békefi Antal, Borsai Ilona; továbbá a napjainkban is élő népzene kutatókról sem: Olsvai Imre, Barsi Ernő és Birinyi József.

- Motiváljuk a diákokat, a lakóhelyükön vagy környékükön végzett gyűjtőmunkára, különböző szempontok megjelölésével, pl.: népdalgyűjtők, népdalok, népmesék, jellegzetes szavak, viselet, szokások, hagyományok, eszközök, stb.!
- Magyar népdalkincsüket soha ne használjuk az elméleti ismeretek illusztrálására, gyakorlására!

III. Elméleti ismeretek

Az általános iskolákban nagyon kevés a muzsikás, illetve a zenei orientáltságú gyermek. Azonban az általános műveltség alapjait minden diáknak biztosítani kell! Az elvont, bonyolult, magasról érkező levezetések helyett sok játékkal, és szinte észrevétlenül kell megértetni, meghallatni (nem biztos, hogy minden gyerek hallja azt, amit a tanár) azokat a zenei elemeket, amelyek ismerete nélkülözhetetlen: hangközök, hangzatok, hangsorok. A játékok, az ötletes zenei feladatok nem riasztóan hatnak majd, hanem sikerélményt jelenthetnek.

IV. Zenetörténet

- Történelmi múltunk meghatározza szemléletünket s alakítja nemzeti meggyőződésünket. Feltétlenül gazdagítanunk kell, a sok vihart megélt magyarság, napjainkban felnövő nemzedékének történelmi dalkincsét!
- Fontos a történelmi háttér tanítása, megismerése, hiszen ennek függvényében élt és alkotott minden mester.
- Az egyes zenetörténelmi korszakot ne szakítsuk meg elméleti ismeretek bővítésével és gyakorlásával! Ne okozzunk törést, hiszen csak a folyamatosság vezethet a megértéshez, az összefüggések felfedezéséhez, az átlátáshoz!
- A tanítási órák anyagába feltétlenül be kell építeni a zeneszerzők magyar és nemzetközi kapcsolatait (pl.: Liszt Ferenc – Richard Wagner, Vajda János, Jókai Mór vagy Bartók Béla – Benny Goodman).

V. Zenehallgatás

- A kialakult gyakorlat célszerű és eredményes, azonban nem szabad megtorpanni, tudni kell haladó módon tovább lépni.
- A népzenei feldolgozások és komolyzenei művek mellett, helyet kell kapnia annak a zenének is, amelyben a gyerekek maguk is élnék, s amit sajátjuknak tartanak: történelmi rock-opera és a musical.

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömeivel, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott repertoár.

Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye: a zenei gyakorlat és a zenehallgatás során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban.

Az iskolai zenepedagógiai munka Kodály Zoltán alapelveire épül, az aktív éneklést és zenélést szorgalmazza, tradicionális népzene és igényes műzene alapul. A zenei

hallásfejlesztés a relatív szolmizáció segítségével történik. A klasszikus remekművek értő befogadása fejleszti az érzelmi intelligenciát.

A kerettantervben feltüntetett anyagon keresztül a tanulók megismerik népzeneink és más népek zenéje, nemzeti zenei kultúránk és a klasszikus zene, a jazz, valamint a populáris műfajok igényes szemelvényeit. A zenepedagógiai munka a tanulók részben az iskolában, részben az iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve adott esetben zenei gyakorlatára épül, s ezáltal ösztönzi őket énekkarokban és házi zenélésben való aktív részvételre.

Az iskolai ének-zene óra elsősorban nem ismeretszerzésre való, hanem a pozitív zenei élmények és gyakorlati tapasztalatok megszerzésére.

Az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok nem válnak szét élesen órakeretre, tananyagegységekre. A megjelölt órakeretek a tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelölik. Minden órán sor kerül éneklésre, folyik a növendékek zenei generatív készségének fejlesztése, zenét hallgatnak. Ezt segíti a minden órán megjelenő felismerő kottaolvasás és a befogadói kompetenciák fejlesztése. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

A tantárgy fejlesztési céljai a következők:

Zenei reprodukció

Éneklés

- Az iskolai ének-zenei nevelés elsődleges élményforrása a közös éneklés és az elmélyült zenehallgatás. Az ének-zene órán tanult zenei anyag egy részét énekléssel és kreatív zenei gyakorlatokkal készítik elő, illetve sajátítják el.
- Az énekórai műhelymunkát kórus egészíti ki, amely közösségformáló erőt képvisel. Cél, hogy a kóruséneklés örömét a tanulók a hétköznapi számos területén megoszthassák másokkal. (Pl. közös éneklés a kirándulásokon, baráti összejöveteleken, közösségi alkalmakon, saját koncertek szervezése hozzátartozóknak, ismerősöknek.)
- Az énekes anyag egy része mindvégig a magyar népdal marad, a 3. osztálytól kezdve a klasszikus zenei szemelvények száma növekszik, s a 7. osztálytól kezdve kiegészül a jazz és az igényes populáris zene válogatott szemelvényeivel – elsősorban a befogadói hozzáállás különbségeinek érzékeltetése és a zenei minőség iránti érzékenység fejlesztése céljából, amely műfaji határoktól függetlenül értelmezhető.

Generatív és kreatív készségek fejlesztése

- A generatív – létrehozó, alkotó – készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják és azokkal képesek legyenek újat alkotni. A generatív tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek, fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összpontosító képességét. Segítik őket a zene elemeinek önálló és magabiztos használatában, fejlesztik a tanulók önkifejező képességét, ötletgazdagságát, kreativitását és zenei fantáziáját.

- A generatív zenei tevékenységek a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhatnak, s bennük a játékos alkotói munka öröme érvényesül. A generatív tevékenységet mindenkor megelőzi a zenei alkotóelemek (pl. ritmus, dallam, polifónia, harmónia, forma) vagy egy adott zenei stílushoz kapcsolódó zenei jelenségek (pl. a klasszika formaérzéke) megismerése az aktív zenélésen keresztül.

Felismerő kottaolvasás

- A kottaolvasás a zene értésének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely segíti őket abban, hogy eligazodjanak a zenei tartalmakban. A zenével való ismerkedés kezdeti szakaszában a felismerő kottaolvasás képessége a zeneértés mélységeihez is jelentősen hozzájárulhat. Az önálló zenélésben nélkülözhetetlen eszközzé válik.
- Az ötvonalas kottaképet a gyerekek látják már akkor is, mikor a jelrendszereket még nem tudják megfejteni. A tanulók a felismerő kottaolvasás segítségével egyre több zenei jelenséget képesek jelrendszerről felismerni. A kottaolvasás nem cél, hanem eszköz az iskolai zenetanulás folyamatában.
- A felismerő kottaolvasáshoz kapcsolódó zenei ismeretek tanítása soha nem elvontan, hanem az énekes és hangzó zenei anyaghoz kapcsolódóan történik. A népdalokból vett zenei fordulatokat felhasználják a ritmikai, metrikai és dallami elemek tudatosítására, formájuk megismerése pedig segít a formaérzék fejlesztésében. Az elemző megközelítés helyett válasszák a műfaji meghatározást, találják meg az élethelyzet, az érzelmi kifejezés, az esztétikai szépség személyes kapcsolódási pontjait. A népdalok szövegének értelmezése rávilágít a népdalok gazdag szimbolikájára, megvilágítja a magyar szókincs gazdagságát. A népdalok nem a felismerő kottaolvasás gyakorló példái. Csak akkor kell szolmizáltatni, ha az a szebb, tisztább megszólaltatást segíti.

Zenei befogadás

Befogadói kompetenciák fejlesztése

- A befogadói kompetenciák fejlesztése a zenehallgatás anyagának mélyreható megismerését segíti elő. A befogadói kompetenciák fejlesztése során az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyának kell érvényesülnie. A befogadói kompetenciák fejlesztésével megalapozható a tanulók zenehallgatási magatartása, akik a zenehallgatás során olyan élményeket – minél többféle és valóságos zenei tapasztalatokat – szereznek a hallgatott zenéről, amelyek hatására egyre inkább különbséget tudnak tenni az elmélyült zenehallgatás (vagyis a zene befogadása) és a háttérzene fogyasztása között.
- Csend és teljes figyelem nélkül nem jön létre élményt adó zenei befogadás. A művészi értékű zene befogadójává csak az a tanuló válik, aki teljes figyelmét képes a hallott zene felé irányítani. A befogadói kompetencia fejlesztése éppen ezért részben a figyelem készségének kialakítása és folyamatos erősítése felé irányul. Az alsó tagozatban a gyermek a játékos tevékenység során képes leginkább az elmélyült figyelemre. Az alsóbb osztályokban a mozgás és az éneklés szorosan összekapcsolódik. A zeneérzés fejlesztése mellett a mozgás is

lehetőséget ad a zenei jelenségek megéreztetésére és megértésére, a zenei készségek elmélyítésére is.

- Rendszeres zenehallgatás. A zeneművek zenei és zenén kívüli tartalmának, üzenetének megértéséhez szükség van a zenei élmények rendszeres biztosítására: minden órán legyen zenehallgatás, amely az élmény (örömszerző) funkción túl alapját adja a generatív készségek formálódásának, hiszen a generativitás a sokrétű zenei élményből fejlődik ki.
- Adekvát befogadói attitűd. A zenehallgatási anyag értő befogadását segíti az adekvát befogadói attitűd kialakítása, azaz fontos, hogy a tanulók kellő nyitottsággal forduljanak a hallgatott zene felé. A nyitott befogadói attitűd támogatja a zenei hatás megfelelő megélését, így segíti a zene különböző megnyilvánulásainak, például funkciójának, stílusának és műfajának pontos értelmezését, elfogadását és pozitív értékelését.
- A befogadói kompetencia fejlesztését segíti elő elsősorban a zenében rejlő gesztusok, karakterek, érzelmek, hangulatok érzékelésének és átérésének képessége, másodsorban pedig a biztos és differenciált hallási képesség (ritmus-, dallam- és hangszínérzék) és a zenei memória. Ezeket rendszeres és nagy mennyiségű énekléssel és a generatív készségek más fejlesztő gyakorlataival lehet kialakítani.
- A zeneelméleti és zenetörténeti alapismeretek minden esetben a zenei befogadást segítik, az elméleti és a lexikális adatok közül elsősorban a kiválasztott művel kapcsolódókkal kell foglalkozni. A lényegláttatásnak és az életszerűségnek minden esetben kulcsszerepet kell kapnia, ezért teljes mértékben mellőzendő az öncélú adatközlés és a nagy mennyiségű memorizálás. Egy szerzői életrajz ismertetésében például nem az önmagukban semmitmondó dátumok és a tartózkodási helyek felsorolása és visszakeresése, hanem a szerző személyiségének bemutatása, művészi és emberi élethelyzeteinek, a környezetével való kölcsönhatásának, problémáinak, sorsfordulatainak átéreztetése, és mindennek művészetére gyakorolt hatása az elsődleges tartalom. Ezt helyenként megtámogathatják a jól megválasztott tényadatok (dátumok, helyszínek), mindenkor kiegészítő, tájékozódást könnyítő jelleggel. Ugyanez érvényes az elméleti ismeretekre: a formatan, az összhangzattan vagy a szolmizáció alapinformációi csak akkor válnak hasznossá, ha zenei érzetekhez kapcsolódnak, ha segítenek a gyerekeknek átérezni azokat a zenei jelenségeket, amelyekről szólnak.

Zenehallgatás

- A rendszeres és figyelmes zenehallgatás a tanulók zene iránti fogékonyságát és zenei ízlését formálja.
- A zenehallgatási anyag kiválasztásakor a zenei teljességre kell törekedni. Lehetőleg teljes műveket hallgassanak meg, hiszen a tanulók befogadói kompetenciáját, s elsősorban zenei formaérzékét a teljes kompozíciók bemutatása fejleszti. A műalkotás egészéről kell benyomást szerezniük, mielőtt a részletekre irányítják a figyelmüket. Miközben a figyelem irányítása bizonyos

jelentéstartalmak megvilágítása érdekében fontos, fokozottan kell figyelni arra, hogy a szempontok ne terelessék el a tanulók figyelmét a mű egészének élményszerű befogadásáról.

- Az első hat osztályban nem kronológiai rendbe szervezve ismertetjük meg a tanulókat a zeneművekkel, hanem az életkori sajátosságok gondos figyelembevételével a kétéves ciklusok mindegyikében a zeneirodalom, a zenei stílusok és műfajok teljes spektrumából válogatunk. Az általános iskola utolsó két osztályában sor kerülhet kronologikus rendszerezésre, de csak az ismeretközlés szintjén.
- Zenehallgatásnál – figyelve a ma felnövő generációk vizuális igényére – törekedjünk DVD-n elérhető koncertfelvételek bemutatására is.
- Az iskolai zenehallgatás célja nem lehet minden remekmű s az összes zenei műfaj megismertetése, sokkal fontosabb a befogadói kompetenciák fejlesztése és a zenehallgatás igényének kialakítása, amely biztosítja az egész életen át tartó zenei érdeklődést. Bízniuk kell abban, hogy a meg nem ismert műveket a tanulók életük folyamán megismerik, amennyiben kialakították bennük az igényt az értékes művek hallgatására.
- Az iskolai zenehallgatás mellett keresni kell a lehetőséget az élő zenehallgatásra, a rendszeres hangverseny-látogatásra, és ösztönözni a tanulókat a zenei információk gyűjtésére. Fontos szempont, hogy a hangversenyek kifejezetten az adott korcsoporthoz szóljanak. Rendkívül fontos, hogy a hangverseny legyen előkészített, az órákon a tanulók ismerjenek meg néhány zenei témát, a művek kontextusát, majd az azt követő alkalommal beszélgetéssel segítsük az élmények feldolgozását.

5–8. évfolyam

A következő fejlesztési célokat segíti az ének-zene tantárgy kerettanterve: erkölcsi nevelés, nemzeti öntudat és hazafias nevelés, állampolgárságra, demokráciára nevelés, az önismeret és a társas kultúra fejlesztése, a testi és lelki egészségre nevelés, felelősségvállalás másokért és önkéntesség, médiatudatosságra nevelés, a tanulás tanítása. A kulcskompetenciák tekintetében az esztétikai – művészeti tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kommunikáció, idegen nyelvi kommunikáció, digitális kompetencia, szociális és állampolgári, a hatékony, önálló tanulás kompetenciája fejlesztéséhez is hozzájárul.

Fejlesztési célok

Reprodukció. Az éneklésre épülő tanítás első lépéseként a tanulóknál az éneklés örömeinek és helyes szokásainak kialakítása játszott a fő szerepet. Ebben az életkorban már az éneklés tisztasága, kifejező ereje, a zenei stílusnak megfelelő előadásmód, a kommunikatív muzikalitás kialakítása kerül a fejlesztés középpontjába. A magyar és más népek zenéje továbbra is jelen van az énekes anyagban, azonban a hangsúly folyamatosan eltolódik a klasszikus szemelvények irányába, majd a 7. és 8. osztályban a populáris zene szemelvényei is megjelennek a tananyagban. Ezek elemzésénél fontos, hogy rámutassunk arra, hogy a klasszikus zene fordulatai, formai megoldásai miként hatnak alapvetően, meghatározóan e

művek stílusára. A tanulók a zenei elemeket improvizációs, kreatív játékos és intellektuális feladatokkal is gyakorolják.

Zenehallgatás. A felső tagozat zenehallgatási anyagára a sokszínűség jellemző. Elsődleges cél a stílus jellegzetességeinek megismertetése: szerkesztés módok, formai megoldások, egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok bemutatása. Kronologikus áttekintésre majd a 8. osztályban kerül sor. A felső tagozatos zenehallgatásra ajánlott alkotások többsége nagy lélegzetű, előkészítése, többszöri meghallgatása és feldolgozása sokszor meghaladja a tanítási óra adta időkeretet. Inspiráljuk a tanulókat órán kívüli meghallgatására is és más, az órai anyaghoz kapcsolódó zeneművek megismerésére.

Óraterv

	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	1	1	1	1
Éves óraszám	36	36	36	36

5. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Zenei reprodukció – Éneklés	15+1
Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	3+1
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	3+1
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	4+1
Zenei befogadás – Zenehallgatás	7
Összes óraszám	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret: 15+1
Előzetes tudás	Az alsó tagozatban megismert népzenei és műzenei szemelvények ismerete. Az éneklési és generatív készségek korosztálynak megfelelő szintje, és az átélt zenei élmények mennyiségének megfelelő befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Éneklési készség fejlesztése a korábban elsajátított dalkincs ismétlésével és bővítésével az életkor adta hangyi lehetőségek figyelembe vételével (hangterjedelem: a-e”, törekvés a tiszta intonációra). Kifejező és stílusos éneklésre való törekvés kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Magyar népzene: válogatás régi rétegű és új stílusú népdalokból (5 magyar népdal éneklése). Gregorián zenei szemelvények (1). Magyar történelmi énekek: az 1848–49-es szabadságharc dalai (2). Nemzeti énekeink: Erkel Ferenc–Kölcsey Ferenc: Himnusz, Egressy Béni–Vörösmarty Mihály: Szózat éneklése fejből. Más népek dalai, a műzene tonális és funkciós zenei nyelvének megismerését segítve. Zongorakíséretes dalok: különböző zenei korokból. Többszólamúság: kánonok, könnyű reneszánsz (2).	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> magyar történelmi énekek és a magyar történelem párhuzamai.</p>	

A dalanyag tiszta, kifejező, éneklése, kiscsoportos és egyéni előadásmódban, törekvés a stílusos éneklésre.	<i>Erkölcstan:</i> mű (szöveg) értelmezése erkölcsi szempontok alapján. <i>Dráma és tánc:</i> Népdal-néptánc, hangszeres népzene, a tánc funkciója.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Régi és új stílusú népdal, gregorián ének, Himnusz, Szózat, kórusmű, társas ének.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret: 3+1
Előzetes tudás	Egy- és többszólamú ritmusgyakorlatok a tanult ritmuselemekkel és ritmus osztinató. Zenei kérdés-felelet alkotása ritmussal és dallammal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Visszatérő forma, rögtönzés fejlesztése, dúr-moll dallami fordulatok.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Ritmus, metrum: Kreatív gyakorlatok változatos ritmusképletekkel, verssorok ritmizálása, osztinató. 3/4 helyes hangsúlyozása, páros-páratlan metrumok váltakozásának megéreztetése mozgásos gyakorlatokkal. Egyszerű, stilizált tánclépésekből lépéssor kombinálása régi korok zenéjéhez. Dallami improvizáció: Adott ritmus motívumra dallamvariációk pentachordokkal, dúdolással, szolmizálva. Zenei forma alkotás: Kérdés-felelet játékok funkciós környezetben, négy és nyolcütemes egységekben. Zenei forma alkotása visszatérő elemekkel (rondó). Változatos ritmusképletek használata. Dallami és harmóniai rögtönzés, a tanult zenei formák alkalmazásával.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dúr, moll, visszatérő forma, rondó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret: 3+1
Előzetes tudás	Az alsó tagozatban az énekléssel és a generatív tevékenységekkel megszerzett és egyre gazdagodó ritmikai, metrikai és dallami ismeretek. A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, hangjegyről és azok hangoztatása tanári segítséggel, csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt szemelvényeknél könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciója a felismerő kottaolvasás és a fejlődő belső hallás segítségével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés - tudatosítás - gyakorlás/alkalmazás hármasságában.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum: triola, kis éles és kis nyújtott ritmus, tizenhatodok</p> <p>Dallami és harmóniaelemek: r' és m' hangok, dūr és moll hangsorok.</p> <p>Hangközök: kis és nagy szekund, kis és nagy terc.</p> <p>Zenei előadásra vonatkozó jelzések: tempójelzések és dinamikai jelek.</p> <p>Ütemfajták, ritmikai elemek megkülönböztetése és egyszerűbb ritmusgyakorlatok során reprodukálása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jelek és jelrendszerek ismerete.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.</p> <p><i>Matematika:</i> számsorok, törtek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	triola, kis éles és kis nyújtott ritmus, dūr és moll hangsor, abszolút hangnevek (pontosítva), violinkulcs, allegro, andante, pianissimo.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret: 4+1
Előzetes tudás	Figyelem a zenehallgatásra, fejlett hangszínhallás, valamint fejlődő formaérzék. Ismeretek hangszerekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra kiválasztott művek értő befogadása a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódó tevékenységeken keresztül, az énekléssel és a generatív tevékenységekkel fejlesztett differenciált hallási készség és zenei memória által.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Korábbi tevékenységek folytatása, elmélyítése.</p> <p>Hangszínhallás és többszólamú hallás készség fejlesztése: énekes hangfajok ismerete (szoprán, mezzo, alt, tenor, bariton, basszus).</p> <p>Formaérvék fejlesztése: visszatéréses kéttagú forma, rondó forma.</p> <p>A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: a zenei befogadást segítő legszükségesebb elméleti ismeretek, lexikális adatok (népzenehez kapcsolódva, pl. népszokások, néphagyomány, a szöveg jelentése; a komolyzene befogadásához kapcsolódva, pl. zenetörténeti ismeretek, zeneszerzői életrajz megfelelő részei, a megismert zeneművek műfaja és formája).</p> <p>A hangszerek megkülönböztetése és azonosítása a következő szempontok szerint: dallamhangszer, ritmushangszer, műzenei és népi hangszer (duda, tekerő, cimbalom, citera).</p> <p>Szemléltetéssel a különböző zenei formák felismerése.</p> <p>Tájékozottság a szemelvények történeti korával, a zeneszerző életével, a művek műfajával és formájával kapcsolatban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, értelmezés.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> tánctételek a nép- és műzenében.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hangköz, formai egység (dallamfordulat, dalforma, rondó forma).</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret: 7
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Egyes tanult zenei műfajokat, formákat, hangszercsoportokat felismerik. Ezeket a zenei folyamatokat figyelemmel tudják kísérni és zenei kifejezésekkel is meg tudják nevezni.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>zene tárházából és a megjelölt korok zeneműveiből válogatva a tanulók érdeklődését erősítve törekvés a zeneirodalom remekműveinek megismertetésére. verseny-látogatásra nevelés.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az énekes anyaghoz kapcsolódó eredeti népzenei felvételek meghallgatása, ezek művészi szintű adaptációi mai autentikus előadóktól.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> magyar történelmi énekek, irodalmi párhuzamok.</p>

<p>Más népek zenéje, világzenei feldolgozások nemzetiségeink zenei hagyományainak megismerése. Reneszánsz kórusdalok, barokk szemelvények. Zeneirodalmi szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva: vokális művek, hangszeres művek – rondó forma, hangszeres művek – versenymű, daljáték/operarészletek. A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése. A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (pl. hangversenylátogatás motivációs szerepének felhasználásával).</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi korok, korstílusok. <i>Erkölcstan:</i> zeneművek erkölcsi tartalma, üzenete, viselkedési normák. <i>Dráma és tánc:</i> Reneszánsz táncok, táncformák, zenés játék. <i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gregorián ének, reneszánsz tánc, madrigál, dal, daljáték, menüett, szvit, concerto.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei az 5. évfolyam végén</p>	<p>Az énekes anyagból 10 dalt (5 magyar népdal, 1 gregorián ének, 2 katonadal 1848–49-ből, 2 kánon) és zenei szemelvényt emlékezetből énekelnek stílusosan és kifejezően csoportban és egyénileg is. Törekvés a többszólamú éneklésre. A generatív készségfejlesztés eredményeként továbbfejlődött érzetük, metrum-, ritmus-, formaérzékük és dallami készségük. A tanult zenei elemeket felismerik. Előkészítés után a tanult zenei anyagnál könnyebb gyakorló feladatokat szolmizálva olvasnak. Képesek egy-egy zenemű tartalmát közvetítő kifejezőeszközöket, megoldásokat felismerni és megnevezni. (tempó, karakter, dallam, hangszín, dinamika, formai megoldások). A többször meghallgatott zeneműveket felismerik hallás után. A zenehallgatásra ajánlott, többféle stíusból, zenei korszakból kiválasztott zeneművek egy részét (min. 5 alkotás) megismerték.</p>
---	---

Ajánlott zenehallgatási anyag

Magyar népzene.

Gregorián énekek a magyar és európai gregorián hagyomány alapján.

Henry Purcell: Artúr király

Johann Sebastian Bach: János passió

Georg Friedrich Händel: Tűzijáték szvit

Georges Bizet: Carmen – „Az utcagyerekek kórusa”

6. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Zenei reprodukció – Éneklés	15 + 1
Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	4 + 1
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	3 + 1
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	3 + 1
Zenei befogadás – Zenehallgatás	7
Összes óraszám	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret: 15+1
Előzetes tudás	Az alsó tagozatban megismert népzenei és műzenei szemelvények ismerete. Az éneklési és generatív készségek korosztálynak megfelelő szintje, és az átélt zenei élmények mennyiségének megfelelő befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Éneklési készség fejlesztése a korábban elsajátított dalkincs ismétlésével és bővítésével az életkor adta hangyi lehetőségek figyelembe vételével (hangterjedelem: a-e”, törekvés a tiszta intonációra). Kifejező és stílusos éneklésre való törekvés kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Magyar népzene: válogatás régi rétegű és új stílusú népdalokból (10 magyar népdal éneklése).</p> <p>Magyar történelmi énekek: históriás énekek, kuruc kori dalok, az 1848–49-es szabadságharc dalai.</p> <p>Más népek dalai, a műzene tonális és funkciós zenei nyelvének megismerését segítve.</p> <p>Zongorakíséretes dalok: bécsi klasszikus és más zenei stílusból.</p> <p>Többszólamúság: kánonok.</p> <p>A dalanyag tiszta, kifejező, éneklése, kiscsoportos és egyéni előadásmódban, törekvés a stílusos éneklésre.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> magyar történelmi énekek és a magyar történelem párhuzamai.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> mű (szöveg) értelmezése erkölcsi szempontok alapján.</p>

	<i>Dráma és tánc:</i> Népdal-néptánc, hangszeres népzene, a tánc funkciója.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Régi és új stílusú népdal, históriás ének, kuruc kori dal, kórusmű.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret: 4+1
Előzetes tudás	Egy- és többszólamú ritmusgyakorlatok a tanult ritmuselemekkel és ritmus osztinató.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Visszatérő forma és variáció alkotásának fejlesztése. A rögtönzés fejlesztése a következő zenei ismeretek felhasználásával: 6/8-os metrum, felütés, dúr-moll dallami fordulatok, tercparhuzam.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Ritmus, metrum: Kreatív gyakorlatok változatos ritmusképletekkel, verssorok ritmizálása, osztinató. 6/8, 3/4 helyes hangsúlyozása, páros-páratlan metrumok váltakozásának megéreztetése mozgásos gyakorlatokkal. Egyszerű, stilizált tánclépésekből lépéssor kombinálása régi korok zenéjéhez. Dallami improvizáció: Adott ritmus motívumra dallamvariációk pentachordokkal, dúdolással, szolmizálva. Tercparhuzamok szerkesztése Zenei forma alkotás: Zenei forma alkotása visszatérő elemekkel (rondó, variáció). Változatos ritmusképletek használata. Dallami és harmóniai rögtönzés, a tanult zenei formák alkalmazásával.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondatszerkezetek: kérdés és felelet, versek ritmusa, szótagszáma, verssorok ritmizálása. <i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése. <i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. <i>Dráma és tánc:</i> stilizált tánclépések.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hatnyolcad, dúr, moll, tercmenet, zenei periódus, visszatérő forma, rondó, dallami variáció, szekvencia.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 3+1
Előzetes tudás	A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, hangjegyről és azok hangoztatása tanári segítséggel, csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt szemelvényeknél könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciója a felismerő kottaolvasás és a fejlődő belső hallás segítségével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármasságában.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum: új ütemfajták: 6/8, 3/8, felütés, csonka ütem, triola.</p> <p>Dallami és harmóniaelemek: fi, szi, dúr és moll hangsorok.</p> <p>Hangközök: kis és nagy szekund, kis és nagy terc.</p> <p>Zenei előadásra vonatkozó jelzések: tempójelzések és dinamikai jelek.</p> <p>Ütemfajták, felütés, ritmikai elemek megkülönböztetése és egyszerűbb ritmusgyakorlatok során reprodukálása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jelek és jelrendszerek ismerete.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.</p> <p><i>Matematika:</i> számsorok, törtek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	6/8, 3/8, felütés, csonka ütem, triola, dúr és moll hangsor, vezetőhang, kis és nagy szekund, kis és nagy terc, basszuskulcs, allegro, andante, mezzoforte, pianissimo.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret: 3+1
Előzetes tudás	Figyelem a zenehallgatásra, fejlett hangszínhallás, valamint fejlődő formaérzék. Ismeretek hangszerekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra kiválasztott művek értő befogadása a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódó tevékenységeken keresztül, az énekléssel és a generatív tevékenységekkel fejlesztett differenciált hallási készség és zenei memória által.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Korábbi tevékenységek folytatása, elmélyítése.</p> <p>Hangszínhallás és többszólamú hallás készség fejlesztése: énekes hangfajok ismerete (szoprán, mezzo, alt, tenor, bariton, basszus),</p> <p>Formaérzék fejlesztése: visszatéréses kéttagú forma, triós forma, rondó forma, variációs forma.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, értelmezés.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> táncjátékok a nép- és műzenében.</p>

<p>A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: a zenei befogadást segítő legszükségesebb elméleti ismeretek, lexikális adatok (népzenehez kapcsolódva, pl. népszokások, néphagyomány, a szöveg jelentése; a komolyzene befogadásához kapcsolódva, pl. zenetörténeti ismeretek, zeneszerzői életrajz megfelelő részei, a megismert zeneművek műfaja és formája).</p> <p>A hangszerek megkülönböztetése és azonosítása a következő szempontok szerint: dallamhangszer, ritmushangszer, műzenei és népi hangszer.</p> <p>Szemléltetéssel a különböző zenei formák felismerése.</p> <p>Tájékozottság a szemelvények történeti korával, a zeneszerző életével, a művek műfajával és formájával kapcsolatban.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hangköz, formai egység (dallamfordulat, dalforma, variációs forma, triós forma és rondó forma).</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei befogadás – Zenehallgatás</p>		<p>Órakeret: 7</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Egyes tanult zenei műfajokat, formákat, hangszercsoportokat felismerik. Ezeket a zenei folyamatokat figyelemmel tudják kísérni és zenei kifejezésekkel is meg tudják nevezni.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A népzene tárházából és a megjelölt korok zeneműveiből válogatva a tanulók érdeklődését erősítve törekvés a zeneirodalom remekműveinek megismertetésére. Hangverseny-látogatásra nevelés.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Az énekes anyaghoz kapcsolódó eredeti népzenei felvételek meghallgatása, ezek művészi szintű adaptációi mai autentikus előadóktól.</p> <p>Más népek zenéje.</p> <p>Zeneirodalmi szemelvények a stílusérzék fejlesztéséhez – a bécsi klasszika zeneirodalmából.</p> <p>Zeneirodalmi szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva: vokális művek, hangszeres művek – szerenád, divertimento, szimfónia tétel (triós forma, rondó forma), hangszeres művek (variáció, versenymű), daljáték/operarészletek.</p> <p>A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> magyar történelmi énekek, irodalmi párhuzamok.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi korok, korstílusok.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> zeneművek erkölcsi tartalma, üzenete, viselkedési normák.</p>	

A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (pl. hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).	<i>Dráma és tánc: Zenés játék, opera cselekménye.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dal, daljáték, opera, szerenád, divertimento, versenymű, szimfónia.

A fejlesztés várt eredményei a 6. évfolyam végén	<p>Az énekes anyagból 10 dalt (5 magyar népdal, 3 történeti ének, 2 műdal) és zenei szemelvényt emlékezetből énekelnek stílusosan és kifejezően csoportban és egyénileg is. Törekvés a többszólamú éneklésre. A generatív készségfejlesztés eredményeként továbbfejlődött érzetük, metrum-, ritmus-, formaérzékük és dallami készségük.</p> <p>A tanult zenei elemeket felismerik. Előkészítés után a tanult zenei anyagnál könnyebb gyakorló feladatokat szolmizálva olvasnak. Képesek egy-egy zenemű tartalmát közvetítő kifejezőeszközöket, megoldásokat felismerni és megnevezni. (tempó, karakter, dallam, hangszín, dinamika, formai megoldások).</p> <p>A többször meghallgatott zeneműveket felismerik hallás után. A zenehallgatásra ajánlott, többféle stílusból, zenei korszakból kiválasztott zeneművek egy részét (min. 10 alkotás) megismerték.</p>
---	---

Ajánlott zenehallgatási anyag

Magyar népzene, más európai népek zenéje.

Joseph Haydn szimfóniái közül: G-dúr, „Üstdobütés” szimfónia

Wolfgang Amadeus Mozart: Egy kis éji zene (Eine kleine Nachtmusik), K. 525

Wolfgang Amadeus Mozart: A varázsfuvola (Die Zauberflöte), K. 620 – részletek

Ludwig van Beethoven: D-dúr hegedűverseny, op. 61 IV. tétel

Ludwig van Beethoven: IX. szimfónia IV. tétel – Örömóda

7. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Zenei reprodukció – Éneklés	11 + 1
Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	4 + 1
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	3 + 1
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	4 + 1
Zenei befogadás – Zenehallgatás	10
Összes óraszám	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret: 11+1
Előzetes tudás	Biztos éneklési készség, kifejező és stílusos előadás csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A dalkincs ismétlése és folyamatos bővítése: többféle zenetörténeti stílusból válogatott szemelvény, magyar népdalok, más népek dalai. Az énekhang további képzése, figyelve a tanulók egyéni vokális fejlődésére (mutálás).	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Magyar népzene az életkornak megfelelő csoportokból válogatva. Más népek dalai. Zongorakíséretes dalok. Többszólamúság. A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó énekes anyag: dal- és témarészletek a romantika korából. A fenti zenei példák éneklése közben az életkori sajátosságoknak megfelelő tiszta intonáció és helyes hangképzés, továbbá stílusos, kifejező éneklésre törekvés.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése. <i>Idegen nyelvek:</i> más népek dalai.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Verbunkos dal, romantikus dal.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 4+1
Előzetes tudás	Ritmus- és dallamvariálási készség, fejlődő formaérzék,.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kialakított készségek továbbfejlesztése. Generatív képességfejlesztés komponálással, rögtönzött folytatással.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Különböző metrikájú, egyszerű ritmusgyakorlatok alkotása és reprodukálása. Ritmus, metrum: különböző táncok metrikai és ritmikai jellemzőinek megfigyelése, reprodukciója ritmusimprovizáció; szinkópálás. Dallam: hétfokú hangsorok. Komponálás és rögtönzés összekapcsolása: egyszerű dallam alkotása megadott paraméterekkel (hangkészlet, metrum, ritmikai elemek, szekvencia), rögtönzött folytatás (pl. kérdés és felelet rögtönzés).</p>		<p><i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése. <i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmusvariációk, augmentáció, diminúció.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret: 3+1
Előzetes tudás	Ritmikai, metrikai és dallami alapkészségek: a tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kottaképről és azok alkalmazásának és újraalkotásának képessége a különböző generatív tevékenységek során. Könnyű olvasógyakorlatok énekes reprodukciójának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt zenei anyagnál könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciójával a belső hallás fejlesztése. Felismerő kottaolvasási képesség fejlesztése egy-egy meghallgatott zenemű kottaképének követése alapján.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármasságában: a változó ütemmutató felismerése, fejlődés a felismerő kottaolvasás terjedelmében és sebességében. Ritmikai elemek, metrum: új ütemfajták: Dallami és harmóniaelemek: harmóniai változások megfigyelése. Hangközök: kis és nagy szext, kis és nagy szeptim (megismerés szintjén).</p>		<p><i>Matematika:</i> törtek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kis és nagy szext, kis és nagy szeptim.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 4+1
Előzetes tudás	A megszerzett éneklési és generatív készségek szintjével, valamint az átélt zenei élmények mennyiségével arányos befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetettebb, hosszabb, fokozott koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásához szükséges kompetenciák fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó zenei tapasztalatok</i> Klasszikus szonáta forma megfigyelése. Nemzeti jelleg a romantika zenéjében, a kelet-európai népek népzeneje. A népdalfeldolgozás módjai Bartók és Kodály művészetében. Műzene és népzene megkülönböztetése hangszerek megfigyelésével. A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: Alapvető ismeretek, a mű keletkezésének körülményeiről, zeneművek történeti koráról, a zeneszerzők életéről, a művek műfajáról és formájáról. Ismerkedés a partitúrával (a zenehallgatást segítő egyszerűsített kottakép). Más műveltségi területekhez tartozó kapcsolódások felfedeztetése, bemutatása, az önálló ismeretszerző tevékenységre való ösztönzés, önálló gyűjtések, kutatások (zenei példa és ismeretanyag). Összefüggések bemutatása a zenei stíluskorszakok és történelmi események között, önálló gyűjtőmunka segítségével.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> nemzeti romantika, romantikus vers, szövegelemzés. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata. <i>Erkölcstan:</i> műalkotások erkölcsi üzenete. <i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Műzene, népzenei feldolgozás, romantikus zene.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret: 10
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Zenehallgatóvá nevelés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az énekes anyaghoz kapcsolódó szemelvények meghallgatása, zeneirodalmi szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva:</p> <p>a romantika zenéje: romantikus dal, operarészlet, zongoradarabok, programzene, szimfonikus költemény.</p> <p>A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése.</p> <p>A meghallgatott szemelvények felismerése.</p> <p>A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> romantikus költészet, szövegelemzés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok ismerete.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szimfonikus költemény, kamarazene.	

<p>A fejlesztés várt eredményei a 7. évfolyam végén</p>	<p>Az énekes anyagból 15 dalt (8 magyar dal: népdal, népies dal, népies műdal; 4 műdal; 1 többszólamú ének; 2 zenemű főtémája) és zenei szemelvényt emlékezetből énekelnek kifejezően csoportban.</p> <p>A generatív készségfejlesztés eredményeként továbbfejlődött a ritmusérzékük, dallami készségeik, többszólamú és harmonikus hallásuk, formaérzékük.</p> <p>Az új zenei elemeket felismerik kottaképről. Előkészítést követően a megismert zenei anyagnál könnyebb gyakorló feladatokat szolmizálva olvassák.</p> <p>Képesek egy-egy zenemű adekvát befogadására annak adott funkciójához, stílusához, műfajához mérten.</p> <p>A zenehallgatásra ajánlott, stílusból, zenei korszakból kiválasztott zeneműveket (min. 10 alkotás) megismerték, a halott műveket jellemző részleteik alapján felismerik.</p>
--	---

Ajánlott zenehallgatási anyag

Európán kívüli kultúrák népzeneje
Franz Schubert: Die Schöne Müllerin – dalciklus
Erkel Ferenc: Hunyadi László – részletek
Liszt Ferenc: Les Preludes
Kodály Zoltán: Székelyfonó – Görög Ilona balladája

8. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Zenei reprodukció – Éneklés	11+1
Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	4+1
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	3+1
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	4+1
Zenei befogadás – Zenehallgatás	10
Összes óraszám	326

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 11+1
Előzetes tudás	Biztos éneklési készség, kifejező és stílusos előadás csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A dalkincs ismétlése és folyamatos bővítése: többféle zenetörténeti stíusból válogatott szemelvény, magyar népdalok, más népek dalai, kiegészítve a magyar populáris zene műfajaiból válogatott néhány példával. Az éneklés további képzése, figyelve a tanulók egyéni vokális fejlődésére (mutálás).	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Magyar népzene az életkornak megfelelő csoportokból válogatva. Zongorakíséretes dalok, népdalok 20. századi vagy mai feldolgozásai.</p> <p>Többszólamúság.</p> <p>Példák a populáris zenéből.</p> <p>A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó énekes anyag: dal- és témarészletek.</p> <p>A fenti zenei példák éneklése közben az életkori sajátosságoknak megfelelő tiszta intonáció és helyes hangképzés (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról), továbbá stílusos, kifejező éneklésre törekvés.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése, versmegzenésítések irodalmi alapja.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Társadal, verbunkos dal, keserves, romantikus dal, táncnóta.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret: 4+1
Előzetes tudás	Ritmus- és dallamvariálási készség, fejlődő formaérzék.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kialakított készségek továbbfejlesztése. Generatív képességfejlesztés komponálással, rögtönzött folytatással.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Különböző metrikájú, egyszerű ritmusgyakorlatok alkotása és reprodukálása.</p> <p>Ritmus, metrum: különböző táncok metrikai és ritmikai jellemzőinek megfigyelése, reprodukciója ritmusimprovizáció; szinkópálás.</p> <p>Dallam: hétfokú hangsorok blues skála megismertetése.</p> <p>Komponálás és rögtönzés összekapcsolása: egyszerű dallam alkotása megadott paraméterekkel (hangkészlet, metrum, ritmikai elemek, szekvencia), rögtönzött folytatás (pl. kérdés és felelet rögtönzés).</p>		<p><i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmusvariációk, augmentáció, diminúció.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret: 3+1
Előzetes tudás	Ritmikai, metrikai és dallami alapkészségek: a tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kottaképről és azok alkalmazásának és újraalkotásának képessége a különböző generatív tevékenységek során. Könnyű olvasógyakorlatok énekes reprodukciójának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt zenei anyagnál könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciójával a belső hallás fejlesztése. Felismerő kottaolvasási képesség fejlesztése egy-egy meghallgatott zenemű kottaképének követése alapján.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármass egységében: a változó ütemmutató felismerése, fejlődés a felismerő kottaolvasás terjedelmében és sebességében.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum.</p> <p>Dallami és harmóniaelemek: harmóniai változások megfigyelése.</p>		<p><i>Matematika:</i> törtek.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Hangközök, alap hármashangzatok, hangsorok, hangnemek, hangnemi váltások	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret: 4+1
Előzetes tudás	A megszerzett éneklési és generatív készségek szintjével, valamint az átélt zenei élmények mennyiségével arányos befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetettebb, hosszabb, fokozott koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásához szükséges kompetenciák fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó zenei tapasztalatok</i></p> <p>Szerkesztési és formai ismeretek: homofon és polifon szerkesztésmód, egytémájúság és egy-egy zenei ötlet kibontása a barokk zenében, klasszikus szonáta forma megfigyelése.</p> <p>Nemzeti jelleg a romantika zenéjében, a kelet-európai népek népzeneje.</p> <p>A népdalfeldolgozás módjai Bartók és Kodály művészetében.</p> <p>Műzene és népzene megkülönböztetése hangszerek megfigyelésével.</p> <p>Impresszionizmus a festészetben és a zenében.</p> <p>A populáris dalok zenei jellemzőinek megfigyelése a következő szempontok alapján: forma, szöveg, szövegábrázolás, dallami jellemzők, alaprítmus és más érdekes ritmikai elemek, hangszerelés, improvizáció, dallami díszítés, különleges előadói megoldások.</p> <p>A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: Alapvető ismeretek, a mű keletkezésének körülményeiről, zeneművek történeti koráról, a zeneszerzők életéről, a művek műfajáról és formájáról.</p> <p>Ismerkedés a partitúrával (a zenehallgatást segítő egyszerűsített kottakép).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> középkori világi költészet, nemzeti romantika, romantikus vers, szövegelemzés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> énekes művek eredeti nyelven.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> műalkotások erkölcsi üzenete.</p>

Más műveltségi területekhez tartozó kapcsolódások felfedeztetése, bemutatása, az önálló ismeretszerző tevékenységre való ösztönzés, önálló gyűjtések, kutatások (zenei példa és ismeretanyag). Összefüggések bemutatása a zenei stíluskorszakok és történelmi események között, önálló gyűjtőmunka segítségével.	<i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Homofónia, polifónia, zenei impresszionizmus, műzene, népzenei feldolgozás, klasszikus zene, populáris zene.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret: 10
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Zenehallgatóvá nevelés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az énekes anyaghoz kapcsolódó szemelvények meghallgatása, zeneirodalmi szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva: a középkor és a reneszánsz zenéje: gregorián és trubadúr ének, madrigál, barokk zene: kantáta és oratórium szvit, concerto, concerto grosso részletek, bécsi klasszicizmus: vonósnégyes, versenymű, szimfónia, a romantika zenéje: romantikus dal, operarészlet, zongoradarabok, programzene, szimfonikus költemény, a 20. század zenéje: kórusművek, daljáték, opera, táncjáték, kamarazene, jazz és a rock születése, kortárs zenei művek megismerése. A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése. A meghallgatott szemelvények felismerése. Zenetörténeti korszakok, stílusjegyek, műfajok és formák rendszerezett ismerete. A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> romantikus és kortárs költészet, szövegelemzés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok ismerete.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Trubadúr ének, madrigál, oratórium, kantáta, concerto grosso, vonósnégyes, versenymű, szimfonikus költemény; táncjáték, kamarazene, jazz, rock.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a 8. évfolyam végén	<p>Az énekes anyagból 15 szemelvényt (8 magyar népdal, 4 történeti ének, 1 műdal, 2 XX. századi zenemű főtémája) emlékezetből énekelnek kifejezően csoportban.</p> <p>A generatív készségfejlesztés eredményeként továbbfejlődött a ritmusérzékük, dallami készségeik, többszólamú és harmonikus hallásuk, formaérzékük.</p> <p>Az új zenei elemeket felismerik kottaképről. Előkészítést követően a megismert zenei anyagnál könnyebb gyakorló feladatokat szolmizálva olvassák.</p> <p>Képesek egy-egy zenemű adekvát befogadására annak adott funkciójához, stílusához, műfajához mérten.</p> <p>A zenehallgatásra ajánlott, stílusból, zenei korszakból kiválasztott zeneműveket (min. 10 alkotás) megismerték, a halott műveket jellemző részleteik alapján felismerik.</p>
---	--

Ajánlott zenehallgatási anyag

Gregorián énekek, korai többszólamú művek részletei

Georg Friedrich Händel: Messiás (Messiah), HWV 56: For unto us a child is born, Halleluja

Joseph Haydn: Évszakok (Die Jahreszeiten), Hob. XXI:3 – Szüreti kórus

Maurice Ravel: Bolero

Bartók Béla: Concerto, BB 123 IV. tétel – Megszakított közjáték

Benjamin Britten: Variációk és fuga egy Purcell-témára

Presser Gábor, Kocsák Tibor, a Szörényi–Bródy szerzőpáros és más magyar szerzők egy-egy zenés színpadi művének részlete.

ERKÖLCSTAN

1–4. évfolyam

Az erkölcstan oktatásának célja

Az erkölcsi nevelés a minden emberben jelen lévő erkölcsi érzék kiművelését jelenti; ami nem kifejezetten egyik vagy másik tantárgy feladata. Az iskolai környezet, a pedagógusi példa, az osztályközösség élete a maga egészében nyeri el erkölcsi jelentőségét. A helyes magatartás és a jó döntés elveiről kialakított álláspontok párbeszéde végigkíséri a civilizáció történetét. Az erkölcstan és az etika feladata, hogy megismertessen ezzel a hagyománnyal. Nem kész válaszokat kínál, hanem a kérdések felismerésére és értelmezésére törekszik. A morális helytállás értelmének sokoldalú megvilágításával segít különbséget tenni jó és rossz döntés között. Az etika oktatása feltárja, és fogalmilag megragadhatóvá teszi azokat az értékelveket, amelyeken a társadalmi együttélés bevett normái alapulnak és segíti a kulturális sokszínűség értékének felismerését.

A nemzeti köznevelésről szóló törvény rendelkezései szerint az általános iskola 1-8. évfolyamán az erkölcstan tantárgy oktatása kötelező tanórai keretben történik. Az erkölcstan tantárgy anyagához 1-4. osztályban a Nat Magyar nyelv és irodalom, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlat, valamint Művészetek műveltségterületének azok a fejlesztési követelményei és közműveltségi tartalmai az irányadók, amelyek az életkori sajátosságoknak megfelelő beszélgetési témákat, magatartásmintákat, életvezetési szokásokat közvetítenek. Az 5-8. évfolyamon az erkölcstan tantárgyra az Ember és társadalom műveltségterület Erkölcstan, etika közműveltségi tartalmai érvényesek.

Kulcskompetenciák

Anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a fogalmak, gondolatok, érzések, tények, vélemények kifejezését és értelmezését, megőrzését és közvetítését szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás szóban és írásban), valamint a helyes, öntudatos és alkotó nyelvhasználatot az oktatásban és képzésben, a társadalmi és kulturális tevékenységek során, a családi és a társas életben, a munkában és a szabadidős tevékenységekben, a társas valóság formálásában.

Az anyanyelvi kommunikáció az anyanyelv elsajátításának folyamata és eredménye, amely természeténél fogva kapcsolódik az egyén kognitív képességeinek fejlődéséhez. Az anyanyelvi kommunikáció feltétele a megfelelő szókincs, valamint a nyelvtan és az egyes nyelvi funkciók ismerete. Ez a tudásanyag felöleli a szóbeli és írásbeli kapcsolattartás fő típusainak, az irodalmi és nem irodalmi szövegek egész sorának, a különböző nyelvi stílusok sajátosságainak, valamint a különféle helyzetekben a nyelv és a kommunikáció változásainak ismeretét.

Az ember rendelkezik azzal a képességgel, hogy változatos helyzetekben, szóban és írásban képes másokkal érintkezni, kommunikációját figyelemmel tudja kíséni, és a helyzetnek megfelelően tudja alakítani. Képes nyelviileg megalkotni és kifejezni saját valóságát és valóságértelmezését, a nyelvhasználaton keresztül mások valóságértelmezését megismerni és a sajátjával összevetni, összehangolni, vagy ütköztetni. Képes a nyelvhasználat útján ismereteket szerezni és ismereteit gazdagítani, illetve új ismereteket, tudást létrehozni. Képes megkülönböztetni és felhasználni különböző típusú szövegeket, továbbá információkat keresni, gyűjteni, feldolgozni és közvetíteni. Tud segédeszközöket használni, saját szóbeli és írásbeli érveit a helyzetnek megfelelően, etikusan és meggyőzően kifejezni.

A pozitív attitűd magában foglalja a társas viszonyokra érzékeny, tudatos, érdeklődő és önkritikus magatartást, a törekvést az építő jellegű párbeszédre, az igényes megnyilvánulás értékének felismerését, az esztétikai minőség tiszteletét, mások megismerésének igényét és az anyanyelv iránti felelősség vállalását. Ehhez ismerni kell az anyanyelv és a nemzeti kultúra, a nyelv és a valóság, a kommunikáció és a társas világ közötti összetett kapcsolatot, a nyelv változó-változtató természetét, másokra gyakorolt hatását, a társadalmilag felelős nyelvhasználat jelentőségét.

Digitális kompetencia

A digitális kompetencia az IKT természetének, szerepének és lehetőségeinek megértését, alapos ismeretét, illetve ennek alkalmazását jelenti a személyes és társadalmi életben, a tanulásban és a munkában.

A tanulóknak értenie kell, miként segíti az IKT a kreativitást és az innovációt, ismernie kell az elérhető információ hitelessége és megbízhatósága körüli problémákat, valamint az ezek kiszűrésére használatos alapvető technikákat, továbbá az IKT interaktív használatához kapcsolódó veszélyeket és etikai elveket, valamint a szerzői jogból és a szoftvertulajdonjogból a felhasználókra vonatkozó jogi kereteket.

A szükséges készségek magukba foglalják az információ megkeresését, összegyűjtését és feldolgozását, a kritikus alkalmazást, a valós és a virtuális kapcsolatok megkülönböztetését. Ide tartozik a komplex információ előállítását, bemutatását és megértését elősegítő eszközök használata, valamint az internet alapú szolgáltatások elérése, az ezek segítségével történő keresés, az IKT alkalmazása a kritikai gondolkodás, a kreativitás és az innováció területén.

Az IKT használata kritikus és megfontolt attitűdöket igényel az elérhető információ és az interaktív média felelősségteljes alkalmazása érdekében. A digitális kompetencia fejlődését segítheti továbbá az aktív részvétel a kulturális, társadalmi és/vagy szakmai célokat szolgáló közösségekben és hálózatokban.

Szociális és állampolgári kompetencia

A személyes, értékalapú, személyek és kultúrák közötti párbeszédre nyitott szociális és állampolgári kompetenciák a harmonikus életvitel, valamint a közösségi beilleszkedés feltételei. A közjó iránti elkötelezettség és tevékenység felőleli a magatartás minden olyan formáját, amelynek révén az ember hatékony és építő módon vehet részt az egyre sokszínűbb társadalmi és szakmai életben, továbbá – ha szükséges – képes a konfliktusok megoldására.

Az állampolgári kompetencia lehetővé teszi, hogy a társadalmi folyamatokról, struktúrákról és a demokráciáról kialakult tudást felhasználva aktívan vegyünk részt a közügyekben.

Az állampolgári kompetencia kialakítása során olyan képességekre és készségekre is támaszkodni kell, mint a közügyekben kifejtett hatékony együttműködés, a helyi és a tágabb közösségeket érintő problémák iránti érdeklődés, valamint a megoldásuk során tanúsított szolidaritás.

A pozitív attitűdök az emberi jogok teljes körű tiszteletén alapulnak, ideértve az egyenlőség, a demokrácia, a vallási és etnikai sokszínűség tiszteletben tartását. Az alkotó részvétel az állampolgári tevékenységeket, a társadalmi sokféleség és kohézió, valamint a fenntarthatóság támogatását és mások értékeinek, magánéletének tiszteletét is jelenti.

A személyes és szociális jólét megköveteli, hogy az egyén rendelkezzen a saját fizikai és mentális egészségére vonatkozó ismeretekkel és alkalmazza is őket. A kiegyensúlyozott kapcsolatok és a társadalmi életben való aktív, sikeres részvétel érdekében elengedhetetlen a normatudat és az általánosan elfogadott magatartási szabályok elsajátítása. Fontos az egyénnel, a csoporttal, a munkaszervezettel, a nemek közti egyenlőséggel, a megkülönböztetés-mentességgel, a társadalommal és a kultúrával kapcsolatos alapvető fogalmak ismerete. E kompetencia alapja az a sokféle képességre épülő készség, hogy az ember különféle területeken tud hatékonyan kommunikálni, figyelembe veszi és megérti a különböző nézőpontokat, tárgyalópartnereiben bizalmat kelt, és empátiával fordul feléjük.

Az attitűdök vonatkozásában az együttműködés, a magabiztosság és az integritás a legfontosabb. Nélkülözhetetlen még a társadalmi-gazdasági fejlődés, az interkulturális kommunikáció iránti érdeklődés. Az attitűd fontos része a személyes előítéletek leküzdése és a törekvés a kompromisszumra. Ide tartozik még a stressz és a frusztráció megfelelő kezelése, valamint a változások iránti fogékonyság.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség magában foglalja az esztétikai megismerést, illetve az elképzelések, képzetek, élmények és érzések kreatív kifejezésének elismerését, befogadását mind a hagyományos művészetek nyelvén, mind a média segítségével, különösen az irodalomban, a zenében, a táncban, a drámában, a bábjátékban, a vizuális művészetekben, a tárgyak, épületek, terek kultúrájában, a modern művészeti kifejezőeszközök, a fotó és a mozgókép segítségével.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség feltételezi a helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökség tudatosítását, a főbb művészeti alkotások értő és beleérző ismeretét a népszerű kortárs kultúra és kifejezőmódok vonatkozásában is. Ide tartozik az európai országok, nemzetek és a kisebbségek kulturális és nyelvi sokfélesége megőrzésére irányuló igénynek, a közízlés fejlődésének, valamint az esztétikum mindennapokban betöltött szerepének a megértése is.

Olyan képességek és készségek értendők ide, mint a művészi önkifejezés, a művészi érzék, a műalkotások és előadások értelmezése és elemzése, a saját nézőpont összevetése mások véleményével, a kulturális tevékenységben rejlő gazdasági lehetőségek felismerése és kiaknázása, s ez által az általános életminőség javítása.

A pozitív attitűdök alapját a művészet szeretete, a művészi kifejezés sokfélesége iránti nyitottság és az esztétikai érzék fejlesztésére való hajlandóság képezi. A nyitottság, az érdeklődés, a fogékonyság fejleszti a kreativitást és az azt támogató készséget, hogy a művészi önkifejezés és a kulturális életben való részvétel révén gazdagodjon az állampolgárok önismerete, emberi kapcsolatrendszere és eligazodó készsége a világban.

A hatékony, önálló tanulás

A hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy az ember képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt, ideértve a hatékony gazdálkodást az idővel és az információval. Felismeri szükségleteit és lehetőségeit, ismeri a tanulás folyamatát. Ez egyrészt új ismeretek szerzését, feldolgozását és beépülését, másrészt útmutatások keresését és alkalmazását jelenti. A hatékony és önálló tanulás arra készíti a tanulót, hogy előzetes tanulási és élettapasztalataira építve tudását, a képességek együttesére támaszkodó készségeit a legkülönbözőbb helyzetekben alkalmazza: tanulási és képzési folyamataiban, otthon, valamint a munkában egyaránt. A motiváció és a magabiztosság e kompetencia elengedhetetlen eleme.

Az életben jól hasznosítható, a munka- vagy karriercélok elérését szolgáló tanuláshoz az embernek megfelelő ismeretekkel kell rendelkeznie saját képességeiről, a szükséges kompetenciákról, tudástartalmakról és szakképesítésekről. A hatékony és önálló tanulás feltétele, hogy ismerje és értse saját tanulási stratégiáit, készségeinek és szaktudásának erős és gyenge pontjait, valamint képes legyen megtalálni a számára elérhető oktatási és képzési lehetőségeket, útmutatásokat, támogatásokat.

A tanulóknak képesnek kell lenniük a közös munkára és arra, hogy tudásukat másokkal megosszák, saját munkájukat tárgyilagosan értékeljék, és szükség esetén tanácsot, információt, támogatást kérjenek.

A pozitív attitűd tanulás iránti belső motivációt feltételez, amelynek folyamatos fenntartásához elengedhetetlen, hogy az ember korábbi tanulási és élettapasztalatait felhasználja, új tanulási lehetőségeket kutasson fel, és a tanultakat az élet minden területén széles körben alkalmazza.

Az erkölcstan alapvető feladata az erkölcsi nevelés, a gyerekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a tanulók viselkedésének belső szabályozó erőivé váljanak.

A tantárgy középpontjában a formálódó gyermeki személyiség áll – testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmának szerkezetét. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az erkölcstan a személy egyediségét és méltóságát helyezi a középpontba. Erre az alapelvekre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az erkölcstan magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását – önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz –, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban – azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az erkölcsi kérdésekről való gondolkodás során az elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződéseké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget.

A cselekedetek és az elmulasztott cselekedetek, a társadalmi teljesítmények megítéléséről azonban csak akkor folyhat értelmes párbeszéd, ha léteznek olyan erkölcsi alapelvek, amelyeket a nagy többség mértékadónak tart. Az értékrelativizmus elkerülése érdekében fontos tehát hangsúlyozni, hogy az erkölcstan tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

A különböző társadalmakban azonban nem egészen egységes a közösnek tekinthető értékek és normák értelmezése – különösen olyankor nem, amikor ezek konkrét helyzetekben ütköznek egymással, vagy sajátos érdekek befolyásolják a róluk való gondolkodást. Ezért az értékek és a normák megítélése minden korban gyakran képezte vita és egyeztetés tárgyát a közösségeken belül – és sokszorosan így van ez napjainkban, amikor a környezet a korábbiaknál kevesebb biztos tájékozódási pontot kínál a fiatalok számára. A saját értékek keresése közben azonban fontos megérteni azt is, hogy az értékek sokfélék és kulturálisan változatosak, s a tanulóknak nyitottá kell válniuk a sajátjukétól eltérő értékrendek befogadására is. A magatartást befolyásoló értékek/erények egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Más részük interperszonális – másokra és a hozzájuk fűződő kapcsolatainkra vonatkozik. S megint más részük alapvetően társadalmi jellegű – közösségeinkhez és környezetünk egészéhez kapcsolódva fontos szerepet játszik abban, hogy világunk élhető és utódainkra is átörökíthető maradjon.

Az erkölcsi érzék, illetve mélyebb szinten a lelkiismeret fejlesztése azt jelenti, hogy képessé tesszük gyermekeinket arra, hogy olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeihez. Közben pedig fejlődnek bennük azok a pozitív belső késztetések is, amelyek segítségükre vannak a jó és a rossz felismerésében, az elkövetett hibák kijavításában, valamint a büntudat kezelésében.

Értékeken alapuló, felelős döntést azonban csak szabadon lehet hozni, aminek előfeltétele az autonómia. Az erkölcsi nevelés kitüntetett célja ezért az önálló, felelős és kritikai gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Ugyanilyen fontos jellemzője a felelős magatartásnak az empátia, a másik ember helyzetének megértése és átérzése. Az erkölcsi nevelés alapvető feladata ezért a másokkal való törődés, a szolidaritás képességének erősítése is. S végül a felelős cselekvés harmadik elengedhetetlen összetevője az a képesség, hogy elvont, egyetemes nézőpontból is rá tudjunk tekinteni a dolgokra. Ebből a szempontból az erkölcsi nevelés fő feladata az igazságosság és a méltányosság elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. A nevelés e három területének ugyanakkor szerves részét képezi az érzelmi intelligencia fejlesztése is, amely a viselkedést a kognitív

szint alatt – e szintnél erősebben – befolyásolja, s amelynek hiánya, illetve fejletlensége elemi akadálya lehet a kívánatos értékek bensővé válásának.

Az iskolai tanulásra jellemző módon az erkölcstan is számos ismeretet közvetít. A tantárgy felépítése azonban nem elsősorban ismeret-, hanem sokkal inkább érték- és fejlesztésközpontú. A fejlesztés célja a magatartást meghatározó erkölcsi kategóriák jelentéstartalmának évről évre való gazdagítása, az életkornak megfelelő szinten való megtapasztalása, tudatosítása, illetve szükség szerinti újrendezése. Mindennek személyes tapasztalatokon, reflexiókon és véleményalkotáson kell nyugodnia. A tananyag felépítése ezért nem lineáris, hanem spirális szerkezetű. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek háttérben évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza – más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal –, építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva azokat. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, leginkább helyben, a tanulócsoporthoz ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalma inkább épül a hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra, illetve személyes élményekre, mint elméleti jellegű ismeretekre. Ezeket természetesen módon egészíthetik ki az életkornak megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az erkölcstan a tanulóknak nem közlések befogadóiaként, hanem a tanulási folyamat aktív – gondolkodó, kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső – résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik – ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is –, a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tisztá lapként” lépnek be az iskola kapuján. Valamilyen ösztönösen és/vagy tudatosan már meglévő erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban vagy ezzel vitatkozva kell megpróbálni segítséget nyújtani nekik ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni.

Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a pedagógus feladata nem erkölcsi kinyilatkoztatások megfogalmazása, az erkölcsi jóval kapcsolatos ismeretek vagy egyes értékek verbális hangoztatása, hanem elsősorban a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni – különösen az általános iskolai korosztály esetében –, hogy az eredmény döntő mértékben nem a közlések tartalmán, hanem a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, csupán a példája révén erősebb és maradandóbb erkölcsi hatást tud gyakorolni a gyerekekre, mint mások a szavaikkal.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai módszer és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az élményszerűség, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az erkölcstanórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb

mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés jó lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, a helyi közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység, illetve az önkéntes munka.

Mindezzel összhangban az értékelés módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése – szóban vagy bármilyen egyéb formában – egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthat a tanulói portfólió. Osztályzattal is értékelhető az egyéni vagy közös feladatokban való részvétel, illetve egy-egy konkrét tevékenység. Soha nem irányulhat viszont az értékelés azoknak a személyes vélekedéseknek a minősítésére vagy osztályozására, amelyek értékközpontú kialakítása a tantárgy lényegi funkciója.

1–2. évfolyam

Az iskolai erkölcsi nevelés nem előzmény nélküli: kisgyermekkori alapokra építhet. A kisgyermek azonosul a szeretett személyekkel. Az általuk megjelenített szociális normák alakítják első ítéleteit arról, hogy mi a jó és mi a rossz. Ezért fontos, hogy a pedagógus ismerje a szubkultúra(ka)t, ahonnan tanítványai érkeznek. A gyermekek az óvodában megismerkednek a társas normák első intézményesített formáival, amelyek betartása révén tapasztalatokat szereznek a családnál tágabb közösséghez tartozás élményéről és rendjéről. A gyerekek többsége az óvodáskor végére érti meg teljesen, hogy a nem az ember állandó jellemzője, és többé-kevésbé kialakul nemi identitásuk. Négyéves koruk körül kezd formálódni etnikai identitásuk. Saját bőrszínükhöz és etnikumukhoz való viszonyuk alakulása azonban erősen függ attól, hogy az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezet milyen képet alkot az ő csoportjukról, mint egészről. Mások bántása és a másoknak való segítségnyújtás képessége – az agresszió és a proszociális viselkedés – általában hároméves kortól kezdve jelenik meg a gyerekek magatartásában. Mindkét viselkedési mód alakulása nagymértékben függ azonban a környezeti hatásoktól, és döntő módon visszahat a gyermek én-tudatának, illetve egész személyiségének fejlődésére. Az alapvető viselkedési normák az iskolába lépés idejére kezdenek rögzülni a gyerekekben, ami lehetőséget teremt arra, hogy fokozatosan megtanuljanak uralkodni saját késztetéseiken, és képesek legyenek érzelmeiket, mozgásukat, választásaikat ellenőrizni – vagyis fokozatosan képessé váljanak az önkontrollra.

Az általános iskola 1–2. évfolyamán egyre több időt töltenek a gyerekek a kortársaikkal, s ennek eredményeként felerősödnek a versengések, az együttműködést igénylő helyzetekben átélt sikerek és kudarcok, illetve a külső visszajelzések. Ezek hatására spontán módon kezd átformálódni a gyerekek önértékelése. Ez a folyamat jó alapot kínál az önismeret és a társas kultúra, valamint a szociális kompetencia fejlődésének tudatos pedagógiai eszközökkel való támogatására.

A tanulók megismerési folyamatai – az észlelés, a figyelem, az emlékezet, a képzelet és a gondolkodás – szintén jelentős változáson mennek át ebben az életszakaszban, amire az

erkölcstanórákon is ráépülhet a szóbeli anyanyelvi kommunikáció célzott fejlesztése. Mindazonáltal az önkifejezés legjellemzőbb formája ebben az időszakban a tanulságok direkt módon való megfogalmazása helyett a mesélés, az élményeken alapuló rajzolás, festés, mintázás és a mozgás. Ez jó lehetőséget teremt az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség életkornak megfelelő formálásához is.

A nevelői közösségnek érzékenyen kell alkalmazkodnia az eltérő szociokulturális háttérrel rendelkező gyerekek magukkal hozott sokféle normájához, az ezekből fakadó kulturális és képességbeli sokszínűséghez. Egyúttal azonban – a családi érték- és normarendszert kiindulási alapnak tekintve –, el kell kezdenie támogatni a gyerekeket abban, hogy fokozatosan be tudjanak illeszkedni az iskolai közösség érték- és normavilágába. Nagyon fontos, hogy a pedagógus és a gyermek kapcsolatában ne jelenjék meg az agresszió semmilyen formája, és a tanító magatartása az általa is elvárt proszociális viselkedés mintáit közvetítse tanítványai felé. Ugyanilyen fontos, hogy kontroll alatt tartsa esetlegesen meglévő előítéleteit, valamint a tanítványai körében spontán módon megjelenő előítéletes viselkedési elemeket. Jelentős mértékben függ ugyanis ettől, hogy miként alakul az osztály kisebbség(ek)hez tartozó tagjainak énképe és autonóm erkölce.

Az 1–2. osztályosok gondolkodásának általános sajátossága a konkrét művelési jelleg. Igazán tárgyak és események jelenlétében tudnak problémákat mérlegelni és megoldani. Hosszabb ideig képesek már szándékos figyelemre, de könnyebben tudnak valamit átélni, mint figyelmüket szándékosan a feladatra összpontosítani. Idegrendszerük működését még az agyuk érzelmi-indulati életet szabályozó központja uralja. A tantárgy keretében felvetődő erkölcsi kérdéseket ezért érdemes mindig valamilyen konkrét és az adott pillanatban jelen lévő – látott, hallott vagy cselekvéses módon átélhető – élményhez kapcsolni. Az életkornak leginkább megfelelő élmények közege pedig ebben az életszakaszban a mese világa. A gyerekek ugyanis 7–8 éves korukig a mesék közegeiben tudják legkönnyebben kezelni félelmeiket és szorongásaikat. Az élet olyan nagy kérdéseire, mint például az elválás vagy a halál, ebben a közegeben kapnak számukra feldolgozható módon választ – miközben azért persze már pontosan különbséget tudnak tenni a mese és a valóság között.

Bár a tantárgy egészében később fontos szerepet töltenek be a dilemmák és a viták, az 1–2. osztályos gyerekek foglalkozásain ezeknek még kevésbé van helye. Ennek a korosztálynak mindenekelőtt állandóságra és érzelmi biztonságra van szüksége a fejlődéshez. A társas helyzeteken belüli nézőpontváltás – hol egyik, hol másik szerepbe helyezkedve – azonban már az ő esetükben is jól gyakoroltatható, előkészítve ezzel az empátia és az érvelő vita képességének későbbi kialakulását.

Óraterv

	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Heti óraszám	1	1	1	1
Éves óraszám	36	36	36	36

1. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Az én világom	6
Társaim – Ők és én	6+1
Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	9+1
Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	6+1
A környező világ	6
Összes óraszám	36

Tematikai egység	Az én világom	Órakeret
Előzetes tudás, tapasztalat		6
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<i>Az énkép, az önkifejezés és az önbizalom fejlesztése. A saját környezet elemeihez való viszonyulás tudatosságának fejlesztése.</i>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Ki vagyok én?</i> Hogyan és hányféle módon szólítanak engem mások? Mit jelent a nevem? Hol születtem és mikor? Hány éves vagyok? Kik a szüleim? Mit tudok magamról? Milyen voltam kisebb koromban? Miben változtam? Milyen jelek tartoznak hozzám, amelyek az én helyemet, az én dolgaimat jelölik és megkülönböztetik azokat a másokéitól?</p> <p><i>Ilyen vagyok</i> Milyennek látom magam, ha tükörbe nézek? Hasonlítok-e valakire a családban? Mit szeretek magamon? Van-e olyan, amit nem szeretek, és ha igen, miért? Minek szoktam örülni, mitől leszek szomorú, és mitől félek? Ha szomorú vagyok vagy félek, mitől múlnak el ezek a rossz érzések?</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> személyes élmények megjelentetése sík vagy plasztikus alkotásokban. Magyar nyelv és irodalom: - beszédkészség, beszédbátorság fejlesztése - önismereti gyakorlatok - a szituációnak megfelelő nyelvhasználat fejlesztése</p>

<p><i>Kedvenc helyeim, tárgyaim és tevékenységeim</i></p> <p>Hol szeretek lenni, és hol nem, miért? Hová szeretnék eljutni? Melyek a legkedvesebb játékaim és tárgyaim? Miért szeretem ezeket? Hogyan vigyázok rájuk? Mit szeretek játszani és kivel? Mit szeretek csinálni és mit nem? Miért?</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lány, fiú, születésnap, változás, öröm, szomorúság.

Tematikai egység	Társaim – Ők és én	Órakeret 6+1
Előzetes tudás, tapasztalat	<i>Személyes tapasztalatok az elemi szintű kommunikációról.</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p><i>A személyes kapcsolatok és vonzódások világában való tájékozódás képességének fejlesztése, mások elfogadásának segítése.</i></p> <p><i>Az alapvető kommunikációs formák tudatos használatának fejlesztése.</i></p> <p><i>A személyes érzések és gondolatok kifejezésének gyakoroltatása.</i></p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Akiket ismerek</i></p> <p>Kiket ismerek a rokonságból, az iskolából és máshonnan? Milyen kapcsolat fűz hozzájuk? Ki mennyire áll közel hozzám?</p> <p>Kiket szeretek, kiket nem, és miért? Miért jó, ha különféle ismerőseink vannak?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>különbség a felnőttek és a gyerekek között.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>egyszerű ítéletalkotás mesék szereplőiről; mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban; szöveges üzenetek érzelmi tartalmának megértése.</p> <p>A szituációnak megfelelő nyelvhasználat alkalmazása.</p> <p>Nem verbális jelzések felismerése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> átélt esemény vizuális megjelenítése; a kép és a hang szerepének megfigyelése animációs mesékben; a közvetlen és közvetett kommunikáció közti különbségek felismerése.</p>	
<p><i>Kapcsolatba lépek másokkal</i></p> <p>Milyen helyzetekben és milyen okból lépek kapcsolatba másokkal? Hogyan szólítsam meg a különböző korú közeli és távolabbi ismerősöket? Hogyan szólítsam meg az iskola idősebb tanulóit, a tanárokat és az iskolában dolgozó többi felnőttet?</p>		

<p>Hogyan kérhetek segítséget felnőttektől és gyerekektől? Hogyan szólítsak meg egy ismeretlen embert, ha segítségre van szükségem? Hogyan viselkedjek, ha engem szólítanak meg? Hogyan illik viselkednem különböző helyzetekben? Mit tegyek, ha idegen ember szólít meg az utcán? Kiben bízhatok meg?</p>	
<p><i>Gondolataim és érzéseim kifejezése</i> Honnan tudhatom egy másik emberről, hogy mit érez? Mi mindent tudok kifejezni szavakkal, gesztusokkal és képekkel? Hogyan mutathatom meg, ha szeretek valakit? Miként fejezhetem ki elfogadható formában azt, ha nem szeretek valakit? Milyen jelek árulják el számomra, hogy milyen érzéseket vált ki másokból, amit mondok vagy teszek? Miben más az, ha személyesen találkozunk valakivel, mint ahogy telefonon vagy interneten beszélünk vele?</p>	
<p><i>Gondolataim és érzéseim kifejezése</i> Honnan tudhatom egy másik emberről, hogy mit érez? Mi mindent tudok kifejezni szavakkal, gesztusokkal és képekkel? Hogyan mutathatom meg, ha szeretek valakit? Miként fejezhetem ki elfogadható formában azt, ha nem szeretek valakit? Milyen jelek árulják el számomra, hogy milyen érzéseket vált ki másokból, amit mondok vagy teszek?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ismerős, ismeretlen ember, megszólítás, udvariasság, illem, segítségkérés, érzés, gondolat, öröm, bánat, szeretet, rokonszenv, ellenszenv.</p>

Tematikai egység	Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	Órakeret 9+1
Előzetes tudás, tapasztalat	<i>A család és rokonság elemi szintű ismerete. Személyes tapasztalatok a családi és közösségi ünnepek kapcsán.</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	<p><i>A családi-rokonsági kapcsolatok személyes értékeinek tudatosítása.</i> <i>A családi hagyományok és ünnepek átérzésének elősegítése.</i> <i>Az iskoláskor életmódbeli sajátosságainak tudatosítása.</i> <i>Annak felismertetése, hogy más családokban egészen más módon élhetnek a gyerekek.</i> <i>A mások szokásai iránti tisztelet megalapozása.</i></p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Különféle közösségeim</i> Milyen csoportokhoz tartozom? Mi változott ezen a téren óvodás korom óta? Melyek az én közösségeim az iskolában és az iskolán kívül?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> az iskolai élet rendje.</p>
<p><i>Család és rokonság</i> Kikből áll a mi családunk? Milyen a kapcsolat azokkal a családtagjaimmal, akikkel együtt lakom? Vannak-e olyan közeli családtagjaim, akikkel nem közös lakásban lakunk? Hogyan tudjuk segíteni egymást? Vannak-e szabályok a családban, amelyeket be kell tartani? Kik tartoznak még a rokonságunkhoz, és velük milyen a kapcsolat? Mit jelent számunkra az, hogy rokonok vagyunk? Vajon más családok ugyanúgy élnek, mint mi? Mi mindenben különbözhet egyik család a másiktól?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> az internethasználat szabályai; videojátékokkal kapcsolatos élmények feldolgozása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> élet a családban; családi rendezvények, ünnepek, események; iskolai és osztályrendezvények.</p>
<p><i>Családi hagyományok</i> Milyen hétköznapi családi szokásaink vannak? Mit szerettek ezek közül és mit nem? Miért? Milyen családi ünnepeink vannak, és hogyan tartjuk meg azokat? Mit szerettek közülük és miért? Van olyan is, amit nem szerettek? Miért?</p>	
<p><i>A gyerekek élete</i> Hogyan telik egy napom az iskolában? Milyen a hétvégém? És milyen számomra egy ünnepnap vagy az iskolai szünet egy napja?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak Család, rokon, segítségnyújtás, szokás, hagyomány, ünnep, hétköznapi feladat, szabadidő.</p>	

Tematikai egység	Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	Órakeret 6+1
Előzetes tudás, tapasztalat	<i>Személyes tapasztalatok a környezetben élő emberekkel kapcsolatban.</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	<i>A helyi társadalomba való beágyazottság tudatosítása. A lakóhelyi közösséghez fűződő kapcsolatok és értékek tudatosítása. A lakóhelyi közösség hagyományainak megismertetése. Annak megértetése, hogy más emberek sokszor más körülmények között élnek.</i>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Akik körülöttünk élnek</i> Kik élnek körülöttem, és kivel milyen kapcsolatban vagyok? Mi köt össze azokkal, akikkel egy helyen (községben, városi lakónegyedben, utcában, társasházban) élek? Vannak-e közös lakóhelyi szokásaink és hagyományaink? Ha igen, részt szoktam-e venni ezekben? Mi a jó bennük?</p> <p><i>Más lakóhelyek, más szokások</i> Másutt hol jártam már a családommal vagy az iskolával? Milyen más helyekkel állnak kapcsolatban a szüleim és a rokonaim? Mi mindenben különböznek ezek a mi lakóhelyünkötől? Vajon vannak-e egészen másféle lakóhelyek is hazánkban és a világ más részein?</p>		<i>Vizuális kultúra: környezetünk külső és belső terei.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lakóhely, szomszéd, falu, város, szokás, hagyomány.	

Tematikai egység	A környező világ	Órakeret 6
Előzetes tudás, tapasztalat	<i>Mesék, versek alapján szerzett tapasztalatok a fantáziavilágról. A környezet élővilágának ismerete személyes tapasztalatok útján.</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<i>A lakóhelyi élővilághoz fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése. A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása.</i>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Kicsik és nagyok</i> Mi nagyon kicsi, és mi óriási?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> szobanövények és házi kedvencek gondozása; veszélyeztetett fajok.</p>
<p><i>A képzelet határai</i> Hová tudunk eljutni, és hová nem tudunk? Merre járunk az álmainkban? Hol játszódnak a mesék, és kik a szereplők? Kiknek a fejében születnek a mesék? Én is kitalálhatok meséket?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> a természeti környezet elemeinek megjelenítése.</p>
<p><i>A jó és a rossz</i> Kik a jók és kik a rosszak a mesékben? Honnan tudjuk? Mi mindent tesznek a jó és mit a gonosz szereplők? Miért és hogyan harcolnak egymással a mesékben a jó és gonosz oldal hősei?</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> növényápolás, állatgondozás. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a mesék világa; alapvető erkölcsi-esztétikai kategóriák (szép-csúnya, jó-rossz, igaz-hamis).</p>
<p><i>Növények és állatok a környezetünkben</i> Miért jó, hogy vannak körülöttünk növények? Hogyan tudunk vigyázni rájuk és részt venni a gondozásukban? Vajon felelősek vagyunk-e az erdőkben és a réteken élő növényekért is? Mit tudunk tenni értük? Milyen állatok élnek a környezetünkben? Hogyan tudunk részt venni a gondozásukban? Mit jelentenek számunkra a velünk élő házi állatok?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> elképzelt dolog vizuális megjelenítése; különböző anyagok használata a kifejezés szándékával; képzeletbeli helyek, terek megjelenítése; meseszereplők megjelenítése</p>
<p><i>A természet védelme</i> Melyek a kedvenc helyeim a vidékünkön, és miért éppen ezeket szeretem? Én hogyan tudok hozzájárulni a természet és az élővilág értékeinek megóvásához?</p>	<p>különféle technikákkal.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Természet, vidék, környezet, táj, növény, állat, felelősség, gondozás, természetvédelem. Kicsi, nagy, óriási, mese, álom, képzelet, jó, rossz, gonosz</p>

2. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Az én világom	5
Társaim – Ők és én	6 + 1
Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	9 + 1
Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	6 + 1
A környező világ	6 + 1
Összes óraszám	36

Tematikai egység	Az én világom	Órakeret 5
Előzetes tudás, tapasztalat	<i>A személyes adatok elemi szintű ismerete. Tapasztalatok a problémás helyzetekről.</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<i>Az énkép, az önkifejezés és az önbizalom fejlesztése. A saját környezet elemeihez való viszonyulás tudatosságának fejlesztése.</i>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Ki vagyok én?</i> Hol születtem és mikor? Hány éves vagyok? Kik a szüleim? Mit tudok magamról? Milyen voltam kisebb koromban? Miben változtam? Milyen jelek tartoznak hozzám, amelyek az én helyemet, az én dolgaimat jelölik és megkülönböztetik azokat a másokéitól?</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> személyes élmények megjelentetése sík vagy plasztikus alkotásokban.</p>
<p><i>Ilyen vagyok</i> Milyennek látom magam, ha tükörbe nézek? Hasonlítok-e valakire a családban? Mit szeretek magamon? Van-e olyan, amit nem szeretek, és ha igen, miért? Minek szoktam örülni, mitől leszek szomorú, és mitől félek? Ha szomorú vagyok vagy félek, mitől múlnak el ezek a rossz érzések? Hogyan tudok vigyázni magamra és az egészségemre? Miben kell erősödnöm?</p>		

<p><i>Kedvenc helyeim, tárgyaim és tevékenységeim</i></p> <p>Hol szeretek lenni, és hol nem, miért? Hová szeretnék eljutni? Melyek a legkedvesebb játékaim és tárgyaim? Miért szeretem ezeket? Hogyan vigyázok rájuk? Mit szeretek játszani és kivel? Mit szeretek csinálni és mit nem? Miért?</p>	
<p><i>Nehéz helyzetek</i></p> <p>Mit könnyű megtennem, és mit nehéz? Voltam már olyan nehéz helyzetben, amikor először nem tudtam, mit kell tennem? Végül mit tettem? Mit csinálnék most, ha ugyanabban a helyzetben lennék?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	Lány, fiú, születésnap, változás, öröm, szomorúság.

Tematikai egység	Társaim – Ők és én	Órakeret 6+1
Előzetes tudás, tapasztalat	<i>A rokonság ismerete. A személyes kapcsolatok alapszabályai</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p><i>A személyes kapcsolatok és vonzódások világában való tájékozódás képességének fejlesztése.</i></p> <p><i>Az alapvető kommunikációs formák tudatos használatának fejlesztése.</i></p> <p><i>A személyes érzések és gondolatok kifejezésének gyakoroltatása.</i></p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Akiket ismerek</i></p> <p>Kiket ismerek a rokonságból, az iskolából és máshonnan? Milyen kapcsolat fűz hozzájuk? Ki mennyire áll közel hozzám?</p> <p>Kiket szeretek, kiket nem, és miért?</p> <p>Miért jó, ha különféle ismerőseink vannak?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>különbség a felnőttek és a gyerekek között.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>egyszerű ítéletalkotás mesék szereplőiről; mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékban; szöveges üzenetek érzelmi tartalmának megértése.</p>	
<p><i>Mások másolyen</i></p> <p>Milyenek más gyerekek? Mi mindenben különböznek tőlem? Vajon milyenek látnak ők engem?</p>		

<p><i>Kapcsolatba lépek másokkal</i></p> <p>Milyen helyzetekben és milyen okból lépek kapcsolatba másokkal? Hogyan szólítsam meg a különböző korú közeli és távolabbi ismerősöket? Hogyan szólítsam meg az iskola idősebb tanulóit, a tanárokat és az iskolában dolgozó többi felnőttet?</p>	<p><i>Vizuális kultúra: átélt esemény vizuális megjelenítése;</i></p> <p>a kép és a hang szerepének megfigyelése animációs mesékben; a közvetlen és közvetett kommunikáció közti különbségek felismerése.</p>
<p>Hogyan kérhetek segítséget felnőttektől és gyerekektől? Hogyan szólítsak meg egy ismeretlen embert, ha segítségre van szükségem? Hogyan viselkedjek, ha engem szólítanak meg? Hogyan illik viselkednem különböző helyzetekben?</p> <p>Mit tegyek, ha idegen ember szólít meg az utcán? Kiben bízhatok meg?</p>	
<p><i>Gondolataim és érzéseim kifejezése</i></p> <p>Honnan tudhatom egy másik emberről, hogy mit érez? Mi mindent tudok kifejezni szavakkal, gesztusokkal és képekkel?</p> <p>Hogyan mutathatom meg, ha szeretek valakit? Miként fejezhetem ki elfogadható formában azt, ha nem szeretek valakit?</p> <p>Milyen jelek árulják el számomra, hogy milyen érzéseket vált ki másokból, amit mondok vagy teszek?</p>	
<p>Miben más az, ha személyesen találkozunk valakivel, mint ahogy telefonon vagy interneten beszélünk vele?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ismerős, ismeretlen ember, megszólítás, udvariasság, illem, segítségkérés, érzés, gondolat, öröm, bánat, szeretet, rokonszenv, ellenszenv.</p>

Tematikai egység	Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	Órakeret 9+1
<p>Előzetes tudás, tapasztalat</p>	<p><i>Iskolai és családi tapasztalatok a közösségi események, ünnep és hagyományok kapcsán.</i></p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:</p>	<p><i>A családi-rokonsági kapcsolatok személyes értékeinek tudatosítása.</i></p> <p><i>A családi hagyományok és ünnepek átérzésének elősegítése.</i></p> <p><i>Az iskoláskor életmódbeli sajátosságainak tudatosítása.</i></p> <p><i>Annak felismertetése, hogy más családokban egészen más módon élhetnek a gyerekek.</i></p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Különféle közösségeim</i> Milyen csoportokhoz tartozom? Melyek az én közösségeim az iskolában és az iskolán kívül?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> az iskolai élet rendje.</p>
<p><i>Család és rokonság</i> Kikből áll a mi családjunk? Milyen a kapcsolatunk azokkal a családtagjaimmal, akikkel együtt lakom? Vannak-e olyan közeli családtagjaim, akikkel nem közös lakásban lakunk? Jó, ha együtt vagyunk? Mit kapok tőlük, és én mit adok nekik? Hogyan tudjuk segíteni egymást? Vannak-e szabályok a családban, amelyeket be kell tartani? Kik tartoznak még a rokonságunkhoz, és velük milyen a kapcsolatunk? Mit jelent számunkra az, hogy rokonok vagyunk? Vajon más családok ugyanúgy élnek, mint mi? Mi mindenben különbözhet egyik család a másiktól?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> az internethasználat szabályai; videojátékokkal kapcsolatos élmények feldolgozása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> élet a családban; családi rendezvények, ünnepek, események; iskolai és osztályrendezvények.</p>
<p><i>Családi hagyományok</i> Milyen hétköznapi családi szokásaink vannak? Mit szerettek ezek közül és mit nem? Miért? Milyen családi ünnepeink vannak, és hogyan tartjuk meg ezeket? Mit szerettek közülük és miért? Van olyan is, amit nem szerettek? Miért? Miben különböznek más családok szokásai és ünnepei a mieinktől?</p>	
<p><i>A gyerekek élete</i> Hogyan telik egy napom az iskolában? Milyen a hétvégém? És milyen számomra egy ünnepnap vagy az iskolai szünet egy napja? Vajon máshol hogyan telik el a gyerekek egy-egy napja? Mi mindenben lehet más az életük, mint az enyém?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Család, rokon, segítségnyújtás, szokás, hagyomány, ünnep, hétköznapi feladat, szabadidő.</p>

Tematikai egység	Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	Órakeret 6+1
Előzetes tudás, tapasztalat	<i>A lakóhely ismerete.</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	<i>A helyi társadalomba való beágyazottság tudatosítása. A lakóhelyi közösséghez fűződő kapcsolatok és értékek tudatosítása. A lakóhelyi közösség hagyományainak megismertetése. Annak megértetése, hogy más emberek sokszor más körülmények között élnek.</i>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Akik körülöttünk élnek</i> Kik élnek körülöttem, és kivel milyen kapcsolatban vagyok? Mi köt össze azokkal, akikkel egy helyen (községben, városi lakónegyedben, utcában, társasházban) élek? Vannak-e közös lakóhelyi szokásaink és hagyományaink? Ha igen, részt szoktam-e venni ezekben? Mi a jó bennük?</p> <p><i>Más lakóhelyek, más szokások</i> Másutt hol jártam már a családommal vagy az iskolával? Milyen más helyekkel állnak kapcsolatban a szüleim és a rokonaim? Mi mindenben különböznek ezek a mi lakóhelyünktől? Vajon vannak-e egészen másféle lakóhelyek is hazánkban és a világ más részein?</p>		<p><i>Vizuális kultúra: környezetünk külső és belső terei.</i></p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Lakóhely, szomszéd, falu, város, szokás, hagyomány.	

Tematikai egység	A környező világ	Órakeret 6+1
Előzetes tudás, tapasztalat	<i>Ismeretek a környezetében élő növényekkel és állatokkal kapcsolatban. A mesevilág megkülönböztetése a valós környezettől.</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<i>A lakóhelyi élővilághoz fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése. A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása.</i>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Kicsik és nagyok</i> Mi nagyon kicsi, és mi óriási? Mi van nagyon közel és mi van borzasztóan messze? Mi van alattunk, és mi van felettünk? Mi volt nagyon régen, és mi lesz a távoli jövőben? Honnan tudhatunk ezekről a dolgokról?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> szobanövények és házi kedvencek gondozása; veszélyeztetett fajok. <i>Vizuális kultúra:</i> a természeti környezet elemeinek megjelenítése.</p>
<p><i>A képzelet határai</i> Hová tudunk eljutni, és hová nem tudunk? Merre járunk az álmainkban? Hol játszódnak a mesék, és kik a szereplőik? Kiknek a fejében születnek a mesék? Én is kitalálhatok meséket?</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> növényápolás, állatgondozás.</p>
<p><i>A jó és a rossz</i> Kik a jók és kik a rosszak a mesékben? Honnan tudjuk? Mi mindent tesznek a jó és mit a gonosz szereplők? Miért és hogyan harcolnak egymással a mesékben a jó és gonosz oldal hősei?</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a mesék világa; alapvető erkölcsi-esztétikai kategóriák (szépcsúnya, jó-rossz, igaz-hamis). <i>Vizuális kultúra:</i></p>
<p><i>Növények és állatok a környezetünkben</i> Miért jó, hogy vannak körülöttünk növények? Mi változna meg, ha hirtelen eltűnnének? Hogyan tudunk vigyázni rájuk és részt venni a gondozásukban? Vajon felelősek vagyunk-e az erdőkben és a réteken élő növényekért is? Mit tudunk tenni értük? Milyen állatok élnek a környezetünkben? Hogyan tudunk részt venni a gondozásukban? Mit jelentenek számunkra a velünk élő házi állatok? Mi az, amit megtehetünk egy állattal, és mi az, amit nem szabad megtennünk?</p>	<p>elképzelt dolog vizuális megjelenítése; különböző anyagok használata a kifejezés szándékával; képzeletbeli helyek, terek megjelenítése; meseszereplők megjelenítése különféle technikákkal.</p>
<p><i>A természet védelme</i> Melyek a kedvenc helyeim a vidékünkön, és miért éppen ezeket szeretem? Miért hívnak egyes tájakat, növényeket vagy állatokat védettnek? Én hogyan tudok hozzájárulni a természet és az élővilág értékeinek megóvásához?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Természet, vidék, környezet, táj, növény, állat, felelősség, gondozás, védett növény és állat, természetvédelem. Kicsi, nagy, óriási, múlt, jövő, mese, álom, képzelet, jó, rossz, gonosz, harc.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló életkorának megfelelő reális képpel rendelkezik saját külső tulajdonságairól, tisztában van legfontosabb személyi adataival.</p> <p>Átlátja társas viszonyainak alapvető szerkezetét.</p> <p>Képes érzelmileg kötődni környezetéhez és a körülötte élő emberekhez.</p> <p>Képes kapcsolatba lépni és a partner személyét figyelembe véve kommunikálni környezete tagjaival, különféle beszédmódokat tud alkalmazni.</p> <p>A beszélgetés során betartja az udvarias társalgás elemi szabályait.</p> <p>Érzi a szeretetkapcsolatok fontosságát.</p> <p>Érzi, hogy a hagyományok fontos szerepet játszanak a közösségek életében.</p> <p>Törekszik rá, hogy érzelmeit a közösség számára elfogadható formában nyilvánítsa ki.</p> <p>Képes átélni a természet szépségét, és érti, hogy felelősek vagyunk a körülöttünk lévő élővilágért.</p> <p>Képes rá, hogy érzéseit, gondolatait és fantáziaképeit vizuális, mozgásos vagy szóbeli eszközökkel kifejezze.</p> <p>Tisztában van vele és érzelmileg is képes felfogni azt a tényt, hogy más gyerekek sokszor egészen más körülmények között élnek, mint ő.</p> <p>Meg tudja különböztetni egymástól a valóságos és a virtuális világot.</p>
--	---

3–4. évfolyam

9–10 éves koruk körül társas életük és mentális képességeik változását megalapozó jelentős biológiai átalakuláson mennek keresztül a gyerekek. Ez teszi képessé őket arra, hogy figyelmüket irányítsák, terveket készítsenek és önmagukra is reflektáljanak. E változások jó lehetőséget kínálnak a testi és lelki egészségre neveléshez, a hazafias nevelés, valamint a családi életre nevelés különféle témáinak feldolgozásához – a tanulási formákat pedig jól össze lehet hangolni az anyanyelvi kommunikációs kompetencia aktuális fejlesztési céljaival.

Ebben az életszakaszban erősödik meg a gyerekekben a szabályok elfogadásának belső késztetése, ami a közösségi szabályok megalkotásában és betartásuk ellenőrzésében való részvétel gyakorlása révén jó kiindulási pontot ad az állampolgárságra és demokráciára nevelés megalapozásához.

Az írás-olvasás alapvető készségeinek elsajátítását követően ebben az időszakban már ráépülhet az alapkészségek bázisára a digitális kompetenciafejlesztés néhány eleme – elsősorban hangfelvételek, képek és videók készítése, illetve lejátszása, valamint képek szerkesztése és rövid szövegek alkotása számítógép segítségével – az erkölcstan óra tevékenységeihez kapcsolódóan.

Bár ebben az életszakaszban nő a szóbeliség súlya az önkifejezésben, a foglalkozások témakörei még mindig jó lehetőséget kínálnak az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztésére – immár kiegészülve a szöveges-dramatikus és bábjátékos formák alkalmazásával.

9–10 éves korban nagymértékben erősödik a gyerekek realitásérzéke, növekszik áttekintő, absztraháló, analizáló-szintetizáló képességük. Érzelmi életük is sokat változik. Megszűnik a kisgyerekkori „álomszerű” lét. Az öntudatra ébredést, a külső és a belső világ szétválását gyakran egyedüllétként élik át. Az ebből fakadó magányosság és feszültség feloldásában sokat segíthetnek nekik azok a szabad beszélgetések, amelyek az erkölcstan órák egyik legfontosabb munkaformájának tekinthetők. Bár a rajzolás-festés-mintázás még mindig sokak számára az önkifejezés kedves formája, az egyre összetettebbé váló érzések és gondolatok kifejezésére fokozatosan alkalmasabbá válik a beszéd. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy az órai beszélgetések csak akkor lesznek valóban személyiségformáló hatásúak, ha légkörük feszültségmentes, mindenki számára elfogadó – és őszinteségének csupán a többiek tiszteletben tartása szab korlátot, ami hosszabb távon a kulturált vita szabályainak elsajátítását jelenti.

Ebben az életszakaszban a felnőtt minta követésének fokozatosan helyébe lép a kortárs minta követése, s egyre inkább a kortársak közül kerülnek ki azok, akikre a tanulók referencia személyként tekintenek. Ez nem csökkenti annak a fontosságát, hogy a pedagógusnak mindenkor hiteles erkölcsi modellt kell közvetítenie, viszont előtérbe hozza az órákon azokat a hétköznapi, irodalmi vagy filmbeli témákat, amelyek már nem a tündérmesékhez, hanem a tanulók realitásos világához kapcsolódnak.

A gyerekek általában kilenc éves koruk táján kezdenek el kételkedni a korábban elsajátított normák, világgépi elemek érvényességében, s fontos átalakuláson megy keresztül kritikai érzékük is. Így ebben a szakaszban már helye van az életkornak megfelelő dilemmák felvetésének, és az olyan jellegű értékelő beszélgetések kezdeményezésének, amelyekből később majd megszülethet a klasszikus erkölcsi dilemmavita.

Mivel analízáló-szintetizáló gondolkodásuk fejlődése révén a gyerekek egyre inkább képessé válnak a különböző viselkedési formák és hatásaik közötti kapcsolat felfedezésére, ekkor már teremthetők számukra olyan valós vagy fiktív döntési helyzetek, amelyekben a várható következményeket mérlegelve, lelkiismeretük szavára kell hallgatniuk.

3. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Milyen vagyok, és milyennek látnak mások?	5
Közösségben és egyedül – a társaim és én	6 + 1
Az osztály és az iskola	6 + 1
Kulturális-nemzeti közösség	9 + 1
Környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ	3
A mindenség és én – Születés és elmúlás	4
Összes óraszám	36

Tematikai egység	Milyen vagyok, és milyennek látnak mások?	Órakeret 5
Előzetes tudás, tapasztalat	<i>Elemi szintű gyakorlat személyek jellemzésében.</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<i>Az önismeret erősítése és az önfogadás segítése. Az önkontroll és a szociális magatartás kialakulásának támogatása. A sajátán kívüli nézőpontok felvételének gyakoroltatása, értéket képviselő példaképek keresése.</i>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Tulajdonságaim</i> Milyen külső és belső tulajdonságaim vannak? Mi változott meg rajtam az iskolába lépésem óta és mi nem? Mitől változnak a tulajdonságaim? Miben vagyok ügyes, és miben kevésbé? Milyen tulajdonságaimat szeretem a legjobban? Miért?	<i>Környezetismeret: mitől látunk valakit szépnek; külső és belső tulajdonságok.</i>	

<p><i>Szokásaim, érzelmeim és indulataim</i> Hogyan szoktam játszani? Hogyan tanulok? Hogyan vigyázok az egészségemre? Milyen feladataim vannak otthon, a családban és az iskolában? Mivel és hogyan töltöm a szabad időmet? Szoktam-e segíteni a szüleimnek, a testvéreimnek és az osztálytársaimnak? Miben és hogyan?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> emberábrázolás a művészetben; portré és karikatúra; emberi gesztusok értelmezése és kifejezése; a karakterábrázolás filmes eszközei; saját érzelmek felismerése és kifejezése mozgóképek és hanganyagok segítségével.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jellemzés készítése emberekről; vélemények összevetése.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> önismeret.</p>
<p><i>Ahogy mások látnak engem</i> Mit szeretnek bennem a szüleim, a testvéreim, a nagyszüleim és más rokonaim? Milyennek látnak a tanáraink, a barátaink és mások?</p>	
<p><i>Hősök és példaképek</i> Kik a kedvenc hőseim és miért? Kire szeretnék hasonlítani? Miben és miért? Milyen tulajdonságaimon szeretnék változni? Miért és hogyan tudnám ezt megtenni?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p> <p>Külső tulajdonság, belső tulajdonság, önismeret, szokás, érzelem, indulat, öröm, szomorúság, düh, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép.</p>	

Tematikai egység	Közösségben és egyedül – a társaim és én	Órakeret 6+1
Előzetes tudás, tapasztalat	<i>A testbeszéd alapelemeinek ismerete. Személyes tapasztalatok az osztályközösség működéséről.</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<i>A hatékony kommunikáció elemi feltételeinek tudatosítása. A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése. A mások kirekesztését elutasító szociális érzékenység erősítése.</i>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Párbeszéd</i> Milyen helyzetekben beszélünk vagy beszélgetünk valakivel? Vannak-e a párbeszédnek szabályai? Mi segítheti, és mi gátolhatja a párbeszédet?</p>		

<p>Mi mindent tudunk jelezni egymásnak arcjátékkal, testtartással, hanglejtéssel? Honnan tudom, hogy pontosan megértettem, amit a másik mondani akar? Mi mindent kell figyelembe vennem ahhoz, hogy a másik pontosan megértse, amit közölni akarok vele? Hogyan beszélgetünk otthon? Mi a különbség a családi és az iskolai beszélgetések között?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> az emberi kommunikáció; beszéd, testbeszéd, arckifejezés, gesztusok; barátság; kommunikáció a barátok között. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> figyelem a beszélgetőtársra.</p>
<p><i>Az igazi barát</i> Mitől függ, hogy kikkel vagyok szívesen együtt? Kikkel tudom megosztani örömeimet és bánataimat? Kinek mondhatom el a titkaimat? Kit nevezhetek a barátomnak?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> médiaszövegek értelmezése és létrehozása; a közvetlen és az online kommunikáció összehasonlítása.</p>
<p><i>Békében és haragban</i> Szoktam-e veszekedni vagy verekedni? Ha igen, miért? Hogyan alakulnak ki ilyen helyzetek, és hogyan lehetne elkerülni azokat? Ki szoktunk-e utána békülni? Hogyan lehet egy összeveszés után kibékülni? Hogyan lehet elérni, hogy a békesség tartós legyen?</p>	
<p><i>Elfogadva és elutasítva</i> Mikor szoktam egyedül érezni magam? Milyen érzés ez? Mit csinálok ilyenkor?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Párbeszéd, odafigyelés, testbeszéd, arcjáték, testtartás, hanglejtés, barátság, öröm, bánat, titok, harag, veszekedés, kibékülés, magányosság, elfogadás, kirekesztés.</p>

Tematikai egység	Az osztály és az iskola	Órakeret 6+1
<p>Előzetes tudás, tapasztalat</p>	<p><i>Az osztály szintjén megélt különböző tapasztalatok a tanórákhoz és egyéb közösségi tevékenységekhez kapcsolódóan.</i></p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:</p>	<p><i>Annak felismerése, hogy mindannyian többféle közösséghez tartozunk.</i> <i>Az összetartozás érzésének megerősítése az osztályon belül.</i> <i>A szabályok szerepének megértése a közösségek életében.</i> <i>A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése.</i></p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Közösségeim</i> Milyen csoportokhoz tartozom? Mi változott ezen a téren az utóbbi időben? Vannak-e új közösségek az életemben? Van-e olyan közösség, amelyikkel szorosabbá vagy lazábbá vált a kapcsolatam? Mi lehet ennek az oka? Mit jelent nekem a családom az életem jelenlegi szakaszában? Változott-e valami a kapcsolatunkban a korábbiakhoz képest?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> magatartásformák, szabályok, viselkedési normák különféle élethelyzetekben; együttélés a családban; baráti kapcsolatok, iskolai közösségek.</p>
<p><i>A mi osztályunk</i> Mi minden kapcsol egymáshoz bennünket az osztályban? Mi a közös bennünk, és miben különbözünk egymástól? Milyen közös szokásaink vannak? Összetartó csapat vagyunk-e? Miből derül ez ki? Miben és hogyan tudjuk segíteni egymást?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> figurális alkotások létrehozása a környezetben élő emberek megjelenítésével.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p>
<p><i>Az osztály működése</i> Milyen közös szabályaink vannak az órán, a szünetben és egyéb helyzetekben? Ki találta ki ezeket a szabályokat? Készen kaptuk, vagy magunk alakítottuk ki azokat? Melyik szabálynak mi a célja? Mennyire tartjuk be ezeket a szabályokat?</p>	<p>iskolai és osztályrendezvények; a közösségért végzett munka.</p>
<p><i>A mi iskolánk</i> Ki az iskolánk névadója, és mivel érdemelte ki, hogy iskolát neveztek el róla? Milyen szokások és hagyományok vannak a mi iskolánkban? Fontosak-e ezek? Vajon máshol milyenek az iskolák, és milyenek a hagyományaik? Lehet-e közöttük olyan, amelyet érdemes lenne átvenni?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Csoport, közösség, csapat, összetartozás, hagyomány, szabály, szabályszegés, büntetés, szabályalkotás, felelősség.</p>

Tematikai egység	Kulturális-nemzeti közösség	Órakeret 9+1
Előzetes tudás, tapasztalat	A családban, az iskolában és a lakóhelyen a korábbiakban megélt, ciklikusan visszatérő ünnepek és szokások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak megértetése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek; az ezekkel való azonosulás elősegítése.</p> <p>Annak megmutatása, hogy Magyarországon belül számos kisebbség él, amelyek kultúrája a nemzeti kultúrát gazdagítja. A kisebbségek szokásainak és ünnepeinek bemutatása, elfogadásuk természetességének megalapozása.</p> <p>Annak megértetése, hogy más népeknek is megvannak a maguk kulturális hagyományai, amelyek ugyanolyan értékesek, és számukra ugyanolyan fontosak, mint nekünk a mieink.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>A nyelv, ami összeköt</i> Milyen nyelven beszélek én, a szüleim, a nagyszüleim; milyen nyelven beszélnek egymással és velem? Milyen nyelvet használnak a szomszédaink? Hogyan kapcsol össze bennünket a közös nyelv? Milyen érzéseket kelt bennünk, ha valaki nem érti a nyelvet, amelyen mi beszélünk? És milyen érzés az, amikor mindenki más nyelven beszél körülöttünk? Mit lehet tenni egymás megértése érdekében, ha nem érjük egymás nyelvét? Hogyan lehet segíteni a közösség más anyanyelvű vagy nyelvi nehézséggel küzdő tagjait?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> jeles napok, ünnepek, helyi hagyományok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> ítéletek megfogalmazása, érvelés, vitakészség; mások véleményének megértése, elfogadása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Jelek a mindennapi életben; különböző kultúrák tárgyi világával való ismerkedés; a viselkedés szabályai az online közösségekben; kommunikációs szokások.</p>	
<p><i>Szokások és jelképek</i> Milyen népszokások élnek a mai Magyarországon? Fontos-e ezek megőrzése? Milyen jelképek fejezik ki a magyarság összetartozását? Mit jelentenek számomra ezek a jelképek?</p>		
<p><i>Ünnepek</i> Milyen ünnepeket tart meg a magyar családok többsége? Közülük melyik mennyire fontos neked? Melyek a nemzeti és állami ünnepeink? Mit ünneplünk ilyenkor, és mit jelentenek neked ezek az ünnepek?</p>		

<p><i>Magyarországon együtt élő kulturális közösségek szokásai</i></p> <p>Milyen kulturális közösségek élnek Magyarországon? Miben különböznek ezek szokásai és ünnepei és miben hasonlítanak egymásra?</p> <p><i>Más kultúrák – más szokások – más ünnepek</i></p> <p>Milyen érdekes szokásokat ápolnak, és milyen ünnepeket tartanak a világ más részein élő kulturális közösségek?</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyanyelv, jelkép, nemzeti jelkép, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep, vallási ünnep.

Tematikai egység	Környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ	Órakeret 3
Előzetes tudás, tapasztalat	<i>Helyi vagy múzeumi honismereti tapasztalatok.</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	<i>Annak megéreztetése, hogy mindannyiunknak lehet szerepe a múlt értékeinek megőrzésében és továbbörökítésében. A tudatos vásárlói szemlélet kialakulásának támogatása.</i>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Lakóhelyi épített örökségünk</i></p> <p>Milyen utcákat, tereket, épületeket örököltünk az előttünk élő nemzedékektől? Mit érdemes megőrizni és miért a múlt építményeiből? Hol vannak ezek jobb helyen: ott, ahová eredetileg épültek vagy a múzeumfalvakban?</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> települési típusok; lakóhelyünk, hazánk fő nevezetességei; a lakóhely története és természeti környezete; nemzeti park, tájvédelmi körzet; háztartási eszközök.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> helyek, helyszínek megjelenítése személyes élmények alapján; a környezetben észlelhető változások megfigyelése és megjelenítése; terekhez kapcsolódó érzelmek, hangulatok azonosítása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a technika vívmányainak mindennapi használata.</p>
<p><i>Tárgyaink világa</i></p> <p>Milyen tárgyak vesznek körül minket? Miben különböztek ezektől szüleink és nagyszüleink gyermekkorának tárgyai? Milyen régi tárgyakat őrzött meg a családjuk, és miért? Miért őrzik a régi világ tárgyait számos múzeumban? Miért változnak a tárgyaink?</p>		
<p><i>A világ öröksége</i></p> <p>Melyek a világ legszebb, legkülönlegesebb helyei és építményei? Vajon miért fontos ezek védelme és megőrzése?</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Épített örökség, tárgyi örökség, nemzedék, múzeum, világörökség, hagyomány, emlékezet.	

Tematikai egység	A mindenség és én – Születés és elmúlás	Órakeret 4
Előzetes tudás, tapasztalat	<i>Tapasztalatok a születésről, a halálról és az elhunytakra való emlékezésről.</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	<i>Érzések és ismeretmorzsák társíttatása a kezdet és a vég elvont kategóriáinak jelentéssel való megtöltéséhez. Közös gondolkodás a világ megismerésének módjairól és lehetőségeiről.</i>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Kezdet és vég:</i> Hogyan keletkeznek a dolgok a világban? Hogyan és miért érhetnek véget? Hogyan képzelték el az emberek a világ és egyes dolgok keletkezését különböző mítoszokban? Milyen kép jelenik meg a Bibliában a világ teremtéséről és a végéről?</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> születés és halál; a Föld alakjára vonatkozó mítoszok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> fantáziajátékok, elképzelt helyzetek megjelenítése; ismerkedés különböző információhordozókkal; információk keresése és kezelése; műélvezet, a beleélés megtapasztalása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> kitalált történetek és szereplők megjelenítése; képzeletbeli utazás megjelenítése.</p>
<p><i>A világ megismerése</i> Mi lehet az oka annak, hogy kíváncsiak vagyunk a világra és kutatjuk a titkait? Milyen módon, milyen forrásokra támaszkodva tudhatok meg dolgokat saját magamról és a körülöttem lévő világról?</p>		
<p><i>Fantázia és kreativitás</i> Hogyan működik a képzeletem? Mi minden jelenhet meg benne? Ki tudok-e találni, létre tudok-e hozni olyan dolgokat, amelyek most még nem léteznek a világban?</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Születés, elmúlás, kezdet, vég, élet, halál, mítosz, eredetmonda, túlvilág, képzelet.	

4. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Milyen vagyok, és milyennek látnak mások?	5
Közösségben és egyedül – a társaim és én	6 + 1
Az osztály és az iskola	5 + 1
Kulturális-nemzeti közösség	9 + 1
Környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ	3
A mindenség és én – Születés és elmúlás	5
Összes óraszám	36

Tematikai egység	Milyen vagyok, és milyennek látnak mások?	Órakeret
Előzetes tudás, tapasztalat	<i>Elemi szintű gyakorlat személyek jellemzésében.</i>	5
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<i>Az önismeret erősítése és az önfogadás segítése. Az önkontroll és a szociális magatartás kialakulásának támogatása. A sajátán kívüli nézőpontok felvételének gyakoroltatása, értéket képviselő példaképek keresése.</i>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Tulajdonságaim</i> Milyen külső és belső tulajdonságaim vannak? Mi változott meg rajtam az iskolába lépésem óta és mi nem? Mitől változnak a tulajdonságaim? Milyen tulajdonságaimat szeretem a legjobban? Miért? Mit nem szeretek magamban és miért? Mi az, amin szeretnék változtatni?</p> <p><i>Szokásaim, érzelmeim és indulataim</i> Hogyan vigyázok az egészségemre? Milyen feladataim vannak otthon, a családban és az iskolában? Mit teszek, ha örülök, ha szomorú vagy dühös vagyok? Mit teszek, amikor önző vagyok, és mit teszek, amikor önzetlen? Szoktam-e segíteni a szüleimnek, a testvéreimnek és az osztálytársaimnak? Miben és hogyan?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> mitől látunk valakit szépnek; külső és belső tulajdonságok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> emberábrázolás a művészetben; portré és karikatúra; emberi gesztusok értelmezése és kifejezése; a karakterábrázolás filmes eszközei; saját érzelmek felismerése és kifejezése mozgóképek és hanganyagok segítségével.</p>	

<p><i>Ahogy mások látnak engem</i> Milyennek látnak a tanáraink, a barátaink és mások? Ők mit szeretnek bennem és miért? Mit nem szeretnek és miért? Fontos-e, hogy mindenki szeresse az embert</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jellemzés készítése emberekről; vélemények összevetése.</p>
<p><i>Hősök és példaképek</i> Kik a kedvenc hőseim és miért? Kire szeretnék hasonlítani? Miben és miért? Milyen tulajdonságaimon szeretnék változni? Miért és hogyan tudnám ezt megtenni?</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> önismeret.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p> <p>Külső tulajdonság, belső tulajdonság, önismeret, szokás, érzelem, indulat, öröm, szomorúság, düh, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép.</p>	

Tematikai egység	Közösségben és egyedül – a társaim és én	Órakeret 6+1
Előzetes tudás, tapasztalat	<i>A testbeszéd alapelemeinek ismerete. Személyes tapasztalatok az osztályközösség működéséről.</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<i>A hatékony kommunikáció elemi feltételeinek tudatosítása. A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése. A mások kirekesztését elutasító szociális érzékenység erősítése.</i>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Párbeszéd</i> Milyen helyzetekben beszélünk vagy beszélgetünk valakivel? Vannak-e a párbeszédnek szabályai? Mi segítheti, és mi gátolhatja a párbeszédet?</p>		
<p>Honnan tudom, hogy pontosan megértettem, amit a másik mondani akar? Mi mindent kell figyelembe vennem ahhoz, hogy a másik pontosan megértse, amit közölni akarok vele? Hogyan beszélgetünk otthon? Mi a különbség a családi és az iskolai beszélgetések között?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> az emberi kommunikáció; beszéd, testbeszéd, arckifejezés, gesztusok; barátság; kommunikáció a barátok között.</p>	

<p><i>Az igazi barát</i> Kinek mondhatom el a titkaimat? Kit nevezhetek a barátomnak? Mit tesz, és mit nem tesz egy igazi barát? Mi mindent tennék meg a barátomért? Mit tegyek, ha a barátom olyasmit csinál, amivel én nem értek egyet?</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> figyelem a beszélgetőtársra.</p>
<p><i>Békében és haragban</i> Mi a jó és fontos nekem? Mi a jó és fontos másoknak? Szoktam-e veszekedni vagy verekedni? Ha igen, miért? Hogyan alakulnak ki ilyen helyzetek, és hogyan lehetne elkerülni ezeket? Ki szoktunk-e utána békülni? Hogyan lehet egy összeveszés után kibékülni? Hogyan lehet elérni, hogy a békesség tartós legyen?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> médiaszövegek értelmezése és létrehozása; a közvetlen és az online kommunikáció összehasonlítása.</p>
<p><i>Elfogadva és elutasítva</i> Mikor szoktam egyedül érezni magam? Milyen érzés ez? Mit csinálok ilyenkor? Honnan tudom, hogy szeretnek-e a társaim, vagy sem? Milyen lehet az, ha valaki úgy érzi, senki sem szereti? Milyen okai lehetnek ennek? Mit tegyek, ha valakivel kapcsolatban ezt tapasztalom?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Párbeszéd, odafigyelés, testbeszéd, arcjáték, testtartás, hanglejtés, barátság, öröm, bánat, titok, harag, veszekedés, kibékülés, magányosság, elfogadás, kirekesztés.</p>

Tematikai egység	Az osztály és az iskola	Órakeret 5+1
<p>Előzetes tudás, tapasztalat</p>	<p><i>Az osztály szintjén megélt különböző tapasztalatok a tanórákhoz és egyéb közösségi tevékenységekhez kapcsolódóan.</i></p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:</p>	<p><i>Annak felismerése, hogy mindannyian többféle közösséghez tartozunk. Az összetartozás érzésének megerősítése az osztályon belül. A szabályok szerepének megértése a közösségek életében. A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése.</i></p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Közösségeim</i> Milyen csoportokhoz tartozom? Mit jelent nekem a családom az életem jelenlegi szakaszában? Változott-e valami a kapcsolatunkban a korábbiakhoz képest?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> magatartásformák, szabályok, viselkedési normák különféle élethelyzetekben; együttélés a családban; baráti kapcsolatok.</p>	

<p><i>A mi osztályunk</i></p> <p>Mi minden kapcsol egymáshoz bennünket az osztályban? Mi a közös bennünk, és miben különbözünk egymástól? Milyen közös szokásaink vannak? Összetartó csapat vagyunk-e? Miből derül ez ki? Miben és hogyan tudjuk segíteni egymást?</p>	<p>Iskolai közösségek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> figurális alkotások létrehozása a környezetben élő emberek megjelenítésével.</p>
<p><i>Az osztály működése</i></p> <p>Milyen közös szabályaink vannak az órán, a szünetben és egyéb helyzetekben? Ki találta ki ezeket a szabályokat? Készen kaptuk, vagy magunk alakítottuk ki azokat? Melyik szabálynak mi a célja? Mennyire tartjuk be ezeket a szabályokat? Kinek jó, ha betartjuk azokat? Mi a következménye annak, ha megszegjük a szabályokat? Van-e olyan szabályunk, amelyet esetleg érdemes lenne megváltoztatni? Hogyan lehetne ezt véghezvinni?</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> iskolai és osztályrendezvények; a közösségért végzett munka.</p>
<p><i>A mi iskolánk</i></p> <p>Ki az iskolánk névadója, és mivel érdemelte ki, hogy iskolát neveztek el róla? Milyen szokások és hagyományok vannak a mi iskolánkban? Fontosak-e ezek? Vajon máshol milyenek az iskolák, és milyenek a hagyományai? Lehet-e közöttük olyan, amelyet érdemes lenne átvenni?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Csoport, közösség, csapat, összetartozás, hagyomány, szabály, szabályszegés, büntetés, szabályalkotás.</p>

Tematikai egység	Kulturális-nemzeti közösség	Órakeret 9+1
<p>Előzetes tudás, tapasztalat</p>	<p><i>A családban, az iskolában és a lakóhelyen a korábbiakban megélt, ciklikusan visszatérő ünnepek és szokások.</i></p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p><i>Annak megértetése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek; az ezekkel való azonosulás elősegítése.</i></p> <p><i>Annak megértetése, hogy más népeknek is megvannak a maguk kulturális hagyományai, amelyek ugyanolyan értékesek, és számukra ugyanolyan fontosak, mint nekünk a mieink.</i></p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A nyelv, ami összeköt</i> Milyen érzéseket kelt bennünk, ha valaki nem érti a nyelvet, amelyen mi beszélünk? És milyen érzés az, amikor mindenki más nyelven beszél körülöttünk? Mit lehet tenni egymás megértése érdekében, ha nem érjük egymás nyelvét? Hogyan lehet segíteni a közösség más anyanyelvű vagy nyelvi nehézséggel küzdő tagjait?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> jeles napok, ünnepek, helyi hagyományok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> ítéletek megfogalmazása, érvelés, vitakészség; mások véleményének megértése, elfogadása.</p>
<p><i>Szokások és jelképek</i> Milyen népszokások élnek a mai Magyarországon? Fontos-e ezek megőrzése? Milyen jelképek fejezik ki a magyarság összetartozását? Mit jelentenek számomra ezek a jelképek?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> Jelek a mindennapi életben; különböző kultúrák tárgyi világával való ismerkedés; a viselkedés szabályai az online közösségekben; kommunikációs szokások.</p>
<p><i>Ünnepek</i> Milyen ünnepeket tart meg a magyar családok többsége? Közülük melyik mennyire fontos neked? Melyek a nemzeti és állami ünnepeink? Mit ünneplünk ilyenkor, és mit jelentenek neked ezek az ünnepek?</p>	
<p><i>Más kultúrák – más szokások – más ünnepek</i> Milyen másfajta kulturális közösségek élnek a mienken kívül Magyarországon? Miben különböznek az ő szokásaik és ünnepeik a mieinktól? Vannak-e olyan jellemzőik is, amelyekben hasonlítanak? Milyen érdekes szokásokat ápolnak, és milyen ünnepeket tartanak a világ más részein élő kulturális közösségek?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Anyanyelv, jelkép, nemzeti jelkép, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep.</p>

Tematikai egység	Környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ	Órakeret 3
Előzetes tudás, tapasztalat	<i>Helyi vagy múzeumi honismereti tapasztalatok.</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	<i>Annak megéreztetése, hogy mindannyiunknak lehet szerepe a múlt értékeinek megőrzésében és továbbörökítésében. A tudatos vásárlói szemlélet kialakulásának támogatása.</i>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Lakóhelyi épített örökségünk</i> Mit érdemes megőrizni és miért a múlt építményeiből? Hol vannak ezek jobb helyen: ott, ahová eredetileg épültek vagy a múzeumfalvakban?</p> <p><i>Tárgyaink világa</i> Milyen tárgyak vesznek körül minket? Miben különböztek ezektől szüleink és nagyszüleink gyermekkorának tárgyai? Milyen régi tárgyakat őrzött meg a családjuk, és miért? Miért őrzik a régi világ tárgyait számos múzeumban? Miért változnak a tárgyaink? Mi történik napjainkban a megunt, elromlott vagy divatjamúlt tárgyakkal? Lehetne esetleg más is a sorsuk?</p> <p><i>A világ öröksége</i> Mi mindent hagy örökül egy nemzedék az utána következőre? Mit lehet az összes ember közös kincsének tekinteni a mai világban? Melyek a világ legszebb, legkülönlegesebb helyei és építményei? Vajon miért fontos ezek védelme és megőrzése?</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> települési típusok; lakóhelyünk, hazánk fő nevezetességei; a lakóhely története és természeti környezete; nemzeti park, tájvédelmi körzet; háztartási eszközök.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> helyek, helyszínek megjelenítése személyes élmények alapján; a környezetben észlelhető változások megfigyelése és megjelenítése; terekhez kapcsolódó érzelmek, hangulatok azonosítása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a technika vívmányainak mindennapi használata.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Épített örökség, tárgyi örökség, nemzedék, múzeum, világörökség.	

Tematikai egység	A mindenség és én – Születés és elmúlás	Órakeret 5
Előzetes tudás, tapasztalat	<i>Tapasztalatok a születésről, a halálról és az elhunytakra való megemlékezésről.</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	<i>Érzések és ismeretmorzsák társíttatása a kezdet és a vég elvont kategóriáinak jelentéssel való megtöltéséhez. Közös gondolkodás a világ megismerésének módjairól és lehetőségeiről.</i>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Kezdet és vég:</i> Hogyan keletkeznek a dolgok a világban? Hogyan és miért érhetnek véget? Hogyan képzeltek el az emberek a világ és egyes dolgok keletkezését különböző mítoszokban? Milyen kép jelenik meg a Bibliában a világ teremtéséről és a végéről? Mit gondolnak az emberek a halálról?</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> születés és halál; a Föld alakjára vonatkozó mítoszok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> fantáziajátékok, elképzelt helyzetek megjelenítése; ismerkedés különböző információhordozókkal; információk keresése és kezelése; műélvezet, a beleélés megtapasztalása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> kitalált történetek és szereplők megjelenítése; képzeletbeli utazás megjelenítése.</p>
<p><i>A világ megismerése</i> Mi lehet az oka annak, hogy kíváncsiak vagyunk a világra és kutadjuk a titkait? Milyen módon, milyen forrásokra támaszkodva tudhatok meg dolgokat saját magamról és a körülöttem lévő világról? Mi az, amiről képes vagyok személyes tapasztalatokat szerezni? Létezhet-e olyan dolog a világban, amiről nem nyerhetünk közvetlen tapasztalatot?</p>		
<p><i>Fantázia és kreativitás</i> Hogyan működik a képzeletem? Mi minden jelenhet meg benne? Ki tudok-e találni, létre tudok-e hozni olyan dolgokat, amelyek most még nem léteznek a világban?</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Születés, elmúlás, kezdet, vég, élet, halál, mítosz, eredetmonda, túlvilág, képzelet.	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén.</p>	<p>A tanulónak életkorának megfelelő szinten reális képe van saját külső és belső tulajdonságairól, és késztetést érez arra, hogy fejlessze önmagát.</p> <p>Oda tud figyelni másokra, szavakkal is ki tudja fejezni érzéseit és gondolatait, be tud kapcsolódni csoportos beszélgetésbe.</p> <p>Képes másokkal tartós kapcsolatot kialakítani, törekszik e kapcsolatok ápolására, és ismer olyan eljárásokat, amelyek segítségével a kapcsolati konfliktusok konstruktív módon feloldhatók.</p> <p>Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához</p> <p>Érti és elfogadja, hogy az emberek sokfélék és sokfélék a szokásaik, a hagyományaik is; kész arra, hogy ezt a tényt tiszteletben tartsa, és kíváncsi a sajátjától eltérő kulturális jelenségekre.</p> <p>Érti, hogy mi a jelentősége a szabályoknak a közösségek életében, kész a megértett szabályok betartására, részt tud venni szabályok kialakításában.</p> <p>Érti, hogy a Föld mindannyiunk közös otthona, és közös kincsünk számos olyan érték, amit elődeink hoztak létre.</p> <p>Képes a körülötte zajló eseményekre és a különféle helyzetekre a sajátjától eltérő nézőpontból is rátekinteni.</p> <p>Képes jelenségeket, eseményeket és helyzeteket erkölcsi nézőpontból értékelni.</p>
---	--

ERKÖLCSTAN

5–8. évfolyam

Célok, feladatok

Az erkölcstan alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, a gyerekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a tanulók belső szabályozó erőivé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll – testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az erkölcstan a személy egyediségét és méltóságát helyezi középpontba. Erre az alapelvre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az erkölcstan magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását – önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz –, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Cél, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból eltérő csoportokhoz tartozó gyerekek fejlődésére.

Az erkölcsi nevelés fő *célja* a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban – azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az erkölcstan tanulása során elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződéseké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget.

A cselekedetek és az elmulasztott cselekedetek, a társadalmi teljesítmények megítéléséről azonban csak akkor folyhat értelmes párbeszéd, ha léteznek olyan *erkölcsi alapelvek*, amelyeket a nagy többség mértékadónak tart. Az értékrelativizmus elkerülése érdekében fontos tehát hangsúlyozni, hogy az erkölcstan tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

A különböző társadalmakban azonban a közösnek tekinthető értékek és normák értelmezése nem egészen egységes, – különösen akkor nem, ha ezek konkrét helyzetekben ütköznek egymással, vagy sajátos érdekek befolyásolják a róluk való gondolkodást. Ezért az értékek és a normák megítélése minden korban gyakran képezte *vita és egyeztetés* tárgyát a közösségeken belül – és sokszorosan így van ez napjainkban, amikor a környezet a korábbiaknál kevesebb biztos tájékozódási pontot kínál a fiatalok számára. A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az erkölcstan órákon erősíteni kell. Más

részük interperszonális – másokra és a hozzájuk fűződő kapcsolatainkra vonatkozik. S megint más részük alapvetően társadalmi jellegű – közösségeinkhez és környezetünk egészéhez kapcsolódva fontos szerepet játszik abban, hogy világunk élhető és utódainkra is átörökíthető maradjon.

Az *erkölcsi érzék*, illetve mélyebb szinten a *lelkiismeret* fejlesztése azt jelenti, hogy képessé tesszük gyermekeinket arra, hogy olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeihez, miközben fejlődnek bennük azok a pozitív belső késztetések, illetve erények, amelyek segítenek a jó és a rossz felismerésében, az elkövetett hibák kijavításában, a büntudat kezelésében.

Értékeken alapuló, *felelős döntést* azonban csak szabadon lehet hozni, aminek előfeltétele az autonómia. Az erkölcsi nevelés kitüntetett célja ezért az önálló és felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Ugyanilyen fontos jellemzője a felelős magatartásnak az *empátia*, a másik ember helyzetének megértése és átérzése. Az erkölcsi nevelés alapvető feladata ezért a másokkal való törődés, a *szolidaritás* képességének erősítése is. S végül a felelős cselekvés harmadik elengedhetetlen összetevője az a képesség, hogy elvont, egyetemes nézőpontból is rá tudjunk tekinteni a dolgokra. Ebből a szempontból az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértése és elfogadtatása a gyerekekkel. A nevelés e három területének ugyanakkor szerves részét képezi az *érzelmi intelligencia* fejlesztése is, amely a viselkedést a kognitív szint alatt – e szintnél erősebben – befolyásolja, s amelynek hiánya, illetve fejletlensége elemi akadálya lehet a kívánatos értékek bensővé válásának.

Az iskolai tanulásra jellemzően az erkölcstan is számos ismeretet közvetít, a tantárgy felépítése azonban nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*. A fejlesztés célja a magatartást meghatározó erkölcsi kategóriák jelentéstartalmának évről évre való gazdagítása, az életkornak megfelelő szinten való megtapasztalása, tudatosítása, illetve szükség szerinti újrendezése. Mindennek személyes tapasztalatokon, reflexiókon és véleményalkotáson kell nyugodnia. A tananyag felépítése ezért nem lineáris, hanem *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek háttérében évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza – más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal –, építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, leginkább helyben, a tanulócsoport ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalma inkább épül a hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre*, mint elméleti jellegű ismeretekre. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az erkölcstan a tanulóakra nem közlések befogadóként, hanem a tanulási folyamat aktív – kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső – résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik – ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is –, a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem

„tisztá lapként” lépnek be az iskola kapuján. Valamilyen ösztönösen és/vagy tudatosan már meglévő erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban vagy ezzel vitatkozva kell megpróbálni segítséget nyújtani nekik ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni.

Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a *pedagógus feladata* nem erkölcsi kinyilatkoztatások megfogalmazása, az erkölcsi jóval kapcsolatos ismeretek vagy egyes értékek verbális hangoztatása, hanem elsősorban a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni – különösen az általános iskolai korosztály esetében –, hogy az eredmény döntő mértékben nem a közlések tartalmán, hanem a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, csupán a *példája révén* erősebb és maradandóbb erkölcsi hatást tud gyakorolni a gyerekekre, mint mások a szavaikkal.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az erkölcstanórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés jó lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység, illetve az önkéntes munka.

Értékelés

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése – szóban vagy bármilyen egyéb formában – egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthatna a tanulói portfólió. Osztályzattal is értékelhető az egyéni vagy közös feladatokban való részvétel, illetve egy-egy konkrét tevékenység. Soha nem irányulhat viszont az értékelés azoknak a személyes vélekedéseknek a minősítésére vagy osztályozására, amelyek értékközpontú kialakítása a tantárgy lényegi funkciója.

Az értékelés formái: beszélgetés, csoportos tevékenységek, kooperációs munkák, munkalapok feladatainak értékelése, tesztek, rajzok, gyűjtőmunka, plakát, poszter, prezentáció készítése megadott témákban, egyeztetett szempontok alapján.

Óraterv

	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	1	1	1	1
Éves óraszám	36	36	36	36

5–6. évfolyam

Ebben az életszakaszban megerősödik a távlatosabb *időszemlélet*, és ez alapot kínál ahhoz, hogy a tanulóknak fokozatosan kialakuljon a közös európai és a magyar múlt öröksége iránti megbecsülés. Erre építve az erkölcstan számos témaköre sikeresen kapcsolható össze *a nemzeti öntudat és a hazafias nevelés* céljaival. Ugyanennek a fejlődésbeli váltásnak a talaján egyre inkább kialakul a gyerekekben az előrelátás képessége, amely fontos lelki alapja lehet a *másokért való felelősségvállalás és a környezettudatos életmód* kialakulásának, valamint a *kezdeményezőképeség és a vállalkozói kompetencia* megalapozásának.

11–12 éves korban már megélt tapasztalatai vannak a gyerekeknek a jogok és kötelezettségek közötti kapcsolatról, mint ahogy arról is, hogy a társas együttéléshez szükségképpen hozzátartoznak az érdekellentétek és a konfliktusok. Az erkölcstan keretében ekkor feldolgozásra kerülő témák jó alkalmakat kínálnak *az önismeret és a társas kultúra, a demokráciára nevelés* alapjainak lerakására, valamint *a szociális és állampolgári kompetencia* erőteljes fejlesztésére.

Mivel erre az életszakaszra általában kialakul a szóbeli és az írásbeli önkifejezés alapvető eszköztára, az erkölcstan órák – az infokommunikációs eszközök használatára épülő kapcsolattartás, gondolatcsere és kreatív írás-alkotás révén – hasznos támogatói lehetnek az *anyanyelvi kommunikáció* és a *digitális kompetencia* fejlődésének is.

Ezeket az éveket a nagy barátkozások jellemzik, ami felértékeli a gyerekek számára *az önismerettel és a társas kapcsolatokkal* összefüggő témákat. Ugyancsak fontos feladata ennek az életkornak *az anyagi javakhoz és a pénzhez való viszony* elmélyült feldolgozása annak érdekében, hogy a kívánatos módon alakuljon a tanulók értékhierarchiája.

Az erkölcsi témák ezekben az években jó nyersanyagot kínálnak az érdek- és értékkonfliktusok felismeréséhez és feldolgozásához is. A foglalkozásokon érdemes kiemelt szerephez juttatni az elkövetett hibák vagy rossz döntések miatt bekövetkező *károk enyhítéséről, a jóvátételről és a jó visszaállításának lehetőségeiről* való gondolkodást, valamint az ehhez kapcsolódó kommunikációs és közösségi technikák életkornak megfelelő szinten való elsajátítását.

A konfliktusok elemzése során fel kell mutatni, illetve meg kell erősíteni a problémák *erőszakmentes, konstruktív és morálisan elfogadható* kezelésének a mintáit. Szinte valamennyi témakör alkalmas a tanulók szociális érzékenységének fejlesztésére, amihez ebben az életkorban különösen jó eszközt kínálnak a szerepjátékok. A szabad beszélgetés mellett talán ez a forma tudja leginkább elősegíteni a tanulókat foglalkoztató kérdések felszínre hozatalát, a kételyek megfogalmazását és a közös válaszkeresést.

5. osztály

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Ötödikesek lettünk	3
Test és lélek	5 + 1
Kapcsolat, barátság, szeretet	4 + 1
Kortársi csoportok	5 + 1
Társadalmi együttélés	4 + 1
A technikai fejlődés hatásai	5
A mindenséget kutató ember	3
Évzáró	3
Összes óraszám	36

Tematikai egység	Ötödikesek lettünk	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	Az alsós iskolai élmények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Bevezetés a felső tagozat életébe, elvárások, feladatok, beilleszkedés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Évkezdő</i> Milyen élményeket hozok alsóból? Mit hallottam a felső tagozatról? Miben lesz más a felső tagozat? Mit várok el magamtól ötödikben? Milyen érzések, gondolatok foglalkoztatnak év elején?</p> <p><i>Névkártya</i> Ki vagyok én? Miért fontos a nevem? Más ember lennék, ha más lenne a nevem?</p> <p><i>Beilleszkedés</i> Hogyan tudjuk egymást segíteni a beilleszkedésben? Tudunk-e alkalmazkodni egymáshoz? Milyen tulajdonságaim segítik a beilleszkedést?</p>		<p><i>Dráma és tánc:</i> ön- és társismereti játékok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önismeret, beilleszkedés, rokonszenv, megértés.	

Tematikai egység	Test és lélek	Órakeret 5+1
Előzetes tudás, tapasztalat	A főbb emberi szervrendszerek ismerete. Az egészséges életmóddal kapcsolatos alapvető ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók testi és lelki egészséggel kapcsolatos ismereteinek gyarapítása és az önmagukért való felelősség érzésének erősítése. A beteg és a fogyatékkal élő emberek iránti empátia fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Ki milyennek lát?</i> Mit gondolok, milyennek látnak a többiek? Milyenek látom magam? Mik azok a tulajdonságaim, amiben szeretnék változtatni magamon?</p> <p><i>Fejlődés és szükségletek</i> Hogyan változtak testi, (lelki, szellemi) tulajdonságaim az évek során? Mire van szükség ahhoz, hogy a testem jól fejlődjön? Mi kell a lelkem és az értelmem fejlődéséhez? Melyek az ember legfontosabb fizikai, (lelki és szellemi) szükségletei?</p> <p><i>Egészség és betegség</i> Milyen az egészséges ember? Hogyan kerülhet veszélybe és hogy védhető meg az egészség? Én egészségesen élek? Van olyan szokásom, amelyen jó lenne változtatnom az egészségem érdekében?</p> <p><i>Fogyatékoság</i> Milyen képessége hiányozhat annak, aki valamilyen téren fogyatékos? Vannak-e olyan speciális képességeik a fogyatékkal élőknek, amelyekben ügyesebbek másoknál? Hogyan lehet egy fogyatékkal élő gyereket támogatni az osztályban? Mit tanulhatnak az ép gyerekek fogyatékkal élő társuktól? Élhetnek-e teljes értékű életet a fogyatékos emberek?</p> <p><i>Ép testben ép lélek?</i> Milyen a jó és milyen a rossz lelkiállapot? Hogyan örizhetjük meg a lelki egészségünket? Lehet-e beteg lélek ép testben, és beteg vagy fogyatékosággal élő testben ép lélek? Mi minden befolyásolhatja ezt?</p>		<p><i>Természetismeret:</i> Kamaszkori változások: testkép, testalkat; az egészséges táplálkozás alapelvei; a serdülő személyiségének jellemző vonásai; az önismeret és az önfejlesztés eszközei; veszélyforrások különféle élethelyzetekben; káros szenvedélyek.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> ön- és társismereti játékok.</p>

<p><i>Egy belső hang: a lelkiismeret</i> Mi a lelkiismeret, és miből érezzük a jelenlétét? Hogyan hat a tetteinkre? Mi történik, amikor hallgatunk rá, és mi történik, amikor nem?</p> <p><i>Önismeret</i> Miért fontos, hogy ismerjem magam? Mennyire ismerem magam? Mennyire vagyok őszinte magamhoz?</p> <p><i>Az időbeosztás</i> Miért kell tudnom, hogy aznap mit akarok csinálni? Miért fontos, hogy a munkára és a pihenésre is szánjak időt?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Testi tulajdonság, lelki tulajdonság, szellemi képesség, szükséglet, fejlődés, egészség, betegség, fogyatékoság, lelkiismeret, szándék, döntés.</p>

Tematikai egység	Kapcsolat, barátság, szeretet	Órakeret 4+1
Előzetes tudás, tapasztalat	Olvasott, hallott, látott, megélt történetek, amelyek középpontjában a barátság témája áll.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A saját kapcsolati háló szerkezetének tudatosítása. Annak megéreztetése, hogy az őszinte baráti kapcsolatok fontos szerepet játszanak az ember életében. Olyan kommunikációs technikák megismertetése, amelyek segíthetnek a barátság ápolásában és az esetleges konfliktusok feloldásában.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Én és a társaim</i> Milyen tulajdonságaim segítik a kapcsolataimat? Melyek nem? Hogyan szerezhetek magamnak társakat?</p> <p><i>Te választasz</i> Rajtam múlik, hogy mikor mit választok? Ki dönthet helyettem? Hajlandó vagyok szembenézni a problémáimmal?</p> <p><i>Kapcsolataim</i> Kikkel tartok szorosabb vagy lazább kapcsolatot? Kihez mi fűz, és milyen mélységűek ezek az érzések? Mi tesz vonzóvá és mi tesz ellenszenvenné valakit? Milyen módon lehet elnyerni valakinek a rokonszenvét?</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a közlési szándéknak megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata; mindennapi kommunikációs szituációk gyakorlása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg.</p>

<p>Milyen eszközöket nem szabad vagy nem érdemes használni ennek során? Miért?</p> <p><i>Baráti kapcsolatok</i></p> <p>Lehetnek-e a barátoknak titkaik egymás előtt? Mit jelent az, hogy őszinték vagyunk valakihez? Mit jelent a barátságban a másik tisztelete? Hogyan tudják segíteni egymást a barátok? Hogyan lehet bocsánatot kérni és megbocsátani?</p> <p><i>A kapcsolat ápolása</i></p> <p>Milyen formái vannak a szeretet kimutatásának és a figyelmességnek? Milyen problémák és milyen konfliktusok zavarhatják meg a barátságot? Hogyan lehet feloldani ezeket?</p> <p><i>A szeretet</i></p> <p>Mit jelent a szeretet? Miért kell szeretnem magamat, a társaimat, a környezetemet, a mindennapi munkáimat? Meg tudom érteni magam és a másik embert? Meg tudok bocsátani, ha megbántottak?</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> együttműködés némajátékos, szöveges és mozgásos tevékenység során; alkalmazkodás, érdekérvényesítés dinamikus változtatása a csoportos tevékenységek során.</p>
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>	<p>Barát, ismerős, rokonszenv, ellenszenv, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, sértés, megbocsátás, konfliktus.</p>

Tematikai egység	Kortársi csoportok	Órakeret 5+1
<p>Előzetes tudás, tapasztalat</p>	<p>Iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A közösséghez való tartozás fontosságának megéreztetése. A csoporttagok közötti összetartozás érzését kiváltó legfontosabb tényezők tudatosítása. Egy-egy személy csoporton belüli helyzetének felismertetése. A csoporton belüli konfliktuskezelés és kárenyhítés néhány technikájának gyakorlati megismertetése. Annak megértetése, hogy mások csoportjai mások számára ugyanolyan értékesek.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>Kikhez tartozom?</i></p> <p>Miben hasonlítanak és térnek el a közösséghez tartozó emberek? Mi tartja össze a közösségeinket? Kikhez tartozom? Milyen kapcsolatomban van a csoportjaimmal?</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> közéleti kommunikáció:</p>	

<p><i>Közösségeim</i> Milyen csoportokhoz tartozom? Mi változott ezen a téren az utóbbi időben? Milyen okai vannak a változásnak? Melyik csoporthoz mennyire kötődöm, és miért?</p> <p><i>A mi csoportunk</i> Melyik csoportomban érzem a legjobban magam, és miért? Mi minden kapcsolja össze a csoport tagjait? Milyen közös tevékenységeink, jeleink, szokásaink és szabályaink vannak?</p> <p><i>Mások csoportjai</i> Milyen más csoportok vannak körülöttem, amelyekbe nem tartozom bele? Milyennek látom e csoportok tagjait? Mit tudok róluk? Valóban különböznek-e a tagjaik a mi csoportunk tagjaitól? Ha igen, miben?</p> <p><i>Konfliktusok a csoportban</i> Milyen problémák és milyen konfliktusok fordulhatnak elő a csoportokon belül? Hogyan lehet ezeket megoldani, és mi történik, ha nem sikerül? Lehet-e valaki egyszerre két egymással vetélkedő csoport tagja? Ha igen, hogy oldható ez meg? Ha nem, miért nem?</p> <p><i>Együttműködés</i> Miben kell és miben nem szükséges együttműködnünk? Milyen tulajdonságok segítik az együttműködést? Tudok változtatni a gondolkodásomon, ha a többiek ötlete jobb? Szükségünk van vezetőre? Miért?</p> <p><i>Kommunikáció</i> Hogyan kommunikálunk egymással? Megértjük egymást? Milyen eszközöket használhatunk és hogyan a kommunikációhoz?</p> <p><i>Szabályok a mindennapokban és a közösségben</i> Kellenek-e szabályok az embereknek? Miért? Milyen szabályokkal találkozunk a mindennapjainkban? Kinek a felelőssége a szabályok betartása?</p>	<p>megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, alkalmi beszéd, köszöntés, kiselőadás.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> konszenzus kialakításának képessége és eszköztárának megismerése a dramatikus tevékenységek előkészítése során; Egymás munkája iránti tisztelet, figyelem, őszinteség és tapintat a megbeszélések során, belső irányítású csoportszerveződés dramatikus tevékenységek során.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, idegen, kirekesztés, általánosítás, előítélet, hiba, vétség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség.</p>

Tematikai egység	Társadalmi együttélés	Órakeret 4+1
Előzetes tudás, tapasztalat	Történelmi és irodalmi ismeretek különféle népekről, vallásokról és a társadalmi egyenlőtlenségekről. Személyes lakóhelyi tapasztalatok ugyanezekről. Internetes virtuális közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az etnikai és vallási sokszínűség tudatosítása és elfogadtatása, a kisebbségi tanulók esetében ezek identitáselemként való megerősítése. A szociális érzékenység fejlesztése és a személyes felelősség érzésének felkeltése. Az internet használatával és a virtuális közösségekkel kapcsolatos veszélyek tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Összetartozunk?</i> Milyen népcsoportok, jelképek és szokások vannak Magyarországon a szűkebb környezetben? <i>Együtt élünk</i> Mi köti össze az együtt élőket? Mi ronthatja el a kapcsolatokat? Milyen szempontok alapján csoportosíthatjuk az embereket? <i>Etnikai közösségek</i> Mit tudunk a magyarországi kisebbségi népcsoportokról? Milyen sajátos jelképeik, szokásaik, hagyományaik és ünnepeik vannak? Jó-e, ha egy országban többféle nép és többféle kultúra él egymás mellett? Miért? <i>Vallási közösségek</i> Milyen vallási közösségek működnek Magyarországon, illetve a környékünkön? Melyek alkotják a többséget, és melyek tartoznak a kisebbséghez hazánkban? Mit tudunk róluk? <i>Társadalmi egyenlőtlenségek_6.-ban tanítjuk</i> Kire mondhatjuk, hogy gazdag, illetve szegény? Minek alapján? Miért alakulnak ki vagyoni különbségek az emberek között? Mennyire függ az egyéntől, hogy milyen anyagi körülmények között él? Elképzelhető-e olyan társadalom, amelyben mindenki egyforma anyagi helyzetben van? Ha lenne ilyen, az igazságos társadalom lenne? Kell-e a gazdagoknak segíteniük a szegényeket?</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a magyarság eredete; mondókák, krónikák, nyelvtudomány; hasonlóságok és különbségek a katolikus és a protestáns vallások között.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> valóság és képzelet.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> némajátékos, szöveges és mozgásos improvizációk; improvizációk összefűzése jelenetsorokká; történetek feldolgozása különféle drámajátékos tevékenységekkel.</p>

<p>Mikor jogos valakit kedvezményben részesíteni? Hogyan lehet és hogyan nem szabad másokkal szemben előnyösebb helyzetbe jutni?</p> <p><i>Virtuális közösségek_6.-ban tanítjuk</i></p> <p>Milyen okai lehetnek annak, hogy az interneten gyorsan ki tud alakulni egy virtuális közösség? Milyen előnyei és milyen hátrányai lehetnek az ilyen csoportokhoz való tartozásnak? Mi az, amit nem illik vagy éppen veszélyes közreadni magunkról és másokról egy internetes közösségi oldalon?</p> <p><i>Ünnepeink</i></p> <p>Mit jelent a hagyomány? Hogyan változtak ünnepi szokásaink? Miért kellene az ünnepek és a hagyományok? Te hogyan ünnepelsz?</p> <p><i>Illik vagy nem illik?</i></p> <p>Hogyan viselkedünk otthon, az utcán, az iskolában, vendégségben, a közlekedésben? Hogyan tanuljuk meg viselkedési szabályainkat?</p> <p><i>Erkölcsei értékeink</i></p> <p>Mit jelent a becsületesség? Igazat mondunk magunknak és egymásnak? Őszinték vagyunk magunkhoz és egymáshoz?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Népcsoport, vallási közösség, többség, kisebbség, szokás, hagyomány, ünnep, társadalom, vagyon, egyenlőség, egyenlőtlenség, igazságosság, igazságtalanság, tisztességes és tisztességtelen előnyszerzés, gazdagság, szegénység, szolidaritás, virtuális közösség.</p>

Tematikai egység	A technikai fejlődés hatásai	Órakeret 5
<p>Előzetes tudás, tapasztalat</p>	<p>Az ember és a természet közötti kapcsolatra vonatkozó általános ismeretek. Példa értékű technikatörténeti ismeretelemek. Különböző technikai eszközök használatához kapcsolódó személyes tapasztalatok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Annak tudatosítása, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és mi magunk is szerepet játszhatunk a természet károsításában vagy védelmében. A tulajdonhoz való személyes viszony árnyalása a közösségi és a köztulajdon fogalmának bevezetésével. A modern technika mindennapi életet érintő pozitív és negatív hatásainak felismertetése. A média viselkedést befolyásoló hatásainak tudatosítása.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Út az ismeretlenbe</i></p> <p>Szükség van a technikai fejlődésre? Miért? Hogyan fejlődnek az ember által használt eszközök? Hogyan segítik a technikai eszközök az embert?</p> <p><i>Kíváncsiság és megismerés</i></p> <p>Kíváncsinak tartod magad? Miért jó, ha kíváncsiak vagyunk? Mire lehetünk kíváncsiak? Hogyan segíti a kíváncsiság a megismerést?</p> <p><i>Az ökológiai lábnyom</i></p> <p>Milyen kapcsolatban áll egymással az ember és a természet? Mit tehetek a saját ökológiai lábnyomom csökkentése érdekében?</p> <p><i>Az ember és a technika</i></p> <p>Hogyan befolyásolja a technika fejlődése az ember életét? Mik az előnyei, mik a hátrányai és mik a veszélyei? Lehet-e függővé válni egy technikai eszköztől?</p> <p><i>Enyém, tied, mienk_6.-ban tanítjuk</i></p> <p>Mit tekinthetek a saját tulajdonomnak? Milyen védelem illeti meg a magántulajdont?</p> <p>Lehet-e közös tulajdonom más emberekkel? Hogyan használható és miként védhető meg a közös tulajdon?</p> <p>Kié a köztulajdon? Hogyan használható és miként védhető meg? Mikor lehet és mikor nem közös tulajdont vagy köztulajdont magáncélra használni?</p> <p><i>A mozgóképek hatása 6.-ban tanítjuk</i></p> <p>Miért van annyi reklám a tévében és az interneten?</p> <p>Milyen eszközökkel próbálnak meg befolyásolni minket a reklámok?</p> <p>Miért és hogyan hatnak ránk a televíziós filmsorozatok?</p> <p>Hogyan alakítják a reklámok és a tévésorozatok a választásaimat és a véleményemet?</p> <p><i>Az ember felelőssége</i></p> <p>Milyen következményei vannak a víz-, a levegő-, a talajszennyezésnek, a növényzet károsításának? Hogyan tud az ember vigyázni a vízre, a levegőre, a talajra, a növényekre és az állatokra? Miért kell vigyáznunk a Földre?</p>	<p><i>Természetismeret:</i> a környezet és az ember egysége.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a tömegkommunikáció legfőbb üzeneteinek dekódolása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> környezettudatosság.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tervezett és alakított környezet; vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ökológiai lábnyom, fogyasztás, technikai eszköz, függőség, magántulajdon, közösségi tulajdon, köztulajdon, visszaélés, média, reklám.
------------------------------------	---

Tematikai egység	A mindenséget kutató ember	Órakeret 3
Előzetes tudás, tapasztalat	A tudományos kutatás és a művészi alkotás eszköztárának használatával kapcsolatos személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vallások sokszínűségével és közös jellemzőivel kapcsolatos, különféle forrásokból származó ismeretek bővülésének elősegítése és rendszereztetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A világ és az ember</i> Miért foglalkoztatja az embert a világ megismerése? Mennyire lehet megismerni a világot? Milyen módokon lehet megismerni a világot?</p> <p><i>A tudomány</i> Mit csinálnak a tudósok? Milyen kérdésekre keresik a válaszokat és milyen módon? Milyen mélységben ismerhető meg a világ? Én milyen kérdéseket tennék fel a világról?</p> <p><i>A művészet</i> Mit csinálnak a művészek? Miért fontos számukra az, amit tesznek? Milyen eszközökkel fejezik ki érzéseiket és gondolataikat? Bárkiből lehet művész?</p> <p><i>A vallás, mint lelki jelenség</i> Miért gondolja az emberek jelentős része, hogy létezik egy embernél hatalmasabb erő is a világban? Milyen elképzelések alakultak ki különböző kultúrákban erről az erőről? Hogyan próbálnak az emberek kapcsolatba lépni a természetfeletti világgal, és miért fontos ez nekik? El lehet-e képzelni a világot természetfeletti erő létezése nélkül is?</p>		<p><i>Természetismeret:</i> a Föld helye a Naprendszerben és a Világegyetemben; Kopernikusz tudománytörténeti jelentősége.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a Biblia; történetek az Ószövetségből; a görögök és rómaiak vallása; Az Újszövetség; Jézus története; a kereszténység kialakulása és elterjedése: üldözött vallásból államvallás; a római katolikus egyház felépítése, jellemzői. Az iszlám vallás megjelenése és alapvető tanításai.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> képek és formák a költészetben; az irodalmi művek szóbeli és írásbeli szövegműfajainak jellemzői.</p>

<p><i>Vallási közösség és vallási intézmény_6.-ban tanítjuk</i> Milyen keretei, szertartásai és jelképei alakultak ki a természetfeletti erő(k) tiszteletének? Milyen helyeket, könyveket és tárgyakat tartanak szentnek egyes kultúrákban az emberek? A világ vallásai közül melyek vannak jelen a lakóhelyünkön és Magyarországon? <i>Az idő</i> Miért méri az ember az időt? Milyen eszközökkel mérhetjük az időt? Mikor érezzük, hogy gyorsan, vagy lassan telik az idő?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Természeti erő, természetfeletti erő, vallás, egyház, templom, szertartás, vallási jelkép, ima, s böjt, zarándoklat, szent könyv, szent hely, tudomány, tudományos megismerés, művészet, művészi alkotás, világkép, világnézet.</p>

Tematikai egység	Évzáró	Órakeret 3
<p>Előzetes tudás, tapasztalat</p>	<p>Az éves munka, élmények, megfigyelések.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai</p>	<p>Az ötödik osztály tapasztalatainak összegzése, a felső tagozatban végzett munkák, elvárások, feladatok értékelése, tudatosítása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Mit mutat az év végi tükör?</i> Milyen témákkal foglalkoztunk az idei erkölcstan órákon? Melyik téma állt közelebb hozzám? Milyen területekről tudtam meg többet, miben változott a véleményem? <i>Ki vagyok én?</i> Jobban ismem magam? Ki és mi segített ebben? Miben hasonlítok a többi emberre? Miben különbözök a többiektől? <i>Kik vagyunk mi?</i> Tudunk alkalmazkodni egymáshoz? Segítjük egymást? Örülünk egymás jó eredményeinek? Betartjuk a közösségi szabályokat? Év végére jobban ismerjük egymást?</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> némajátékos, szöveges és mozgásos improvizációk; jelenetek bemutatása. Egymás munkája iránti tisztelet, figyelem, őszinteség és tapintat a megbeszélések során.</p>	

6. osztály

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Test és lélek	5 + 1
Kapcsolat, barátság, szeretet	5 + 1
Kortársi csoportok	5 + 1
Társadalmi együttélés	5 + 1
A technikai fejlődés hatásai	6
A mindenséget kutató ember	6
Összes óraszám	36

Tematikai egység	Test és lélek	Órakeret 5+1
Előzetes tudás, tapasztalat	A főbb emberi szervrendszerek ismerete. Az egészséges életmóddal kapcsolatos alapvető ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók testi és lelki egészséggel kapcsolatos ismereteinek gyarapítása és az önmagukért való felelősség érzésének erősítése. A beteg és a fogyatékkal élő emberek iránti empátia fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Fejlődés és szükségletek</i> Melyek az ember legfontosabb fizikai, lelki és szellemi szükségletei? Miben térnek el egymástól a gyerek, a felnőtt és az idős ember szükségletei? Miben különbözik egy ember az összes többi élőlénytől, és miben hasonlít rájuk?</p> <p><i>Egészség és betegség</i> Miben különbözik egy beteg ember az egészségestől? Hogyan és miért betegedhet meg valaki? Mi változik meg ettől az életében? Milyen az, amikor én beteg vagyok?</p> <p><i>Fogyatékoság</i> Milyen képessége hiányozhat annak, aki valamilyen téren fogyatékos? Vannak-e olyan speciális képességeik a fogyatékkal élőknek, amelyekben ügyesebbek másoknál?</p>		<p><i>Természetismeret:</i> Kamaszkori változások: testkép, testalkat; az egészséges táplálkozás alapelvei; a serdülő személyiségének jellemző vonásai; az önismeret és az önfejlesztés eszközei; veszélyforrások különféle élethelyzetekben; káros szenvedélyek.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> ön- és társismereti játékok.</p>

<p>Mi a különbség a fogyatékoság és a betegség között? Hogyan alakulhat ki ilyen állapot? Miben és hogyan akadályozza a fogyatékkal élő embereket állapotuk a hétköznapi tevékenységekben? Hogyan lehet elhárítani vagy csökkenteni ezeket az akadályokat? Hogyan lehet egy fogyatékkal élő gyereket támogatni az osztályban? Mit tanulhatnak az ép gyerekek fogyatékkal élő társuktól? Élhetnek-e teljes értékű életet a fogyatékos emberek?</p> <p><i>Ép testben ép lélek?</i></p> <p>Milyen a jó és milyen a rossz lelkiállapot? Milyen lehet a lélek, amikor sérült vagy beteg? Milyen jelei vannak ennek? Hogyan őrizhetjük meg a lelki egészségünket? Lehet-e beteg lélek ép testben, és beteg vagy fogyatékosággal élő testben ép lélek? Mi minden befolyásolhatja ezt?</p> <p><i>Egy belső hang: a lelkiismeret</i></p> <p>Mi minden hat a döntéseinkre? Mi a lelkiismeret, és miből érezzük a jelenlétét? Hogyan hat a tetteinkre? Mi történik, amikor hallgatunk rá, és mi történik, amikor nem?</p>	
--	--

Tematikai egység	Kapcsolat, barátság, szeretet	Órakeret 5+1
Előzetes tudás, tapasztalat	Olvasott, hallott, látott, megélt történetek, amelyek középpontjában a barátság témája áll.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A saját kapcsolati háló szerkezetének tudatosítása. Annak megérettetése, hogy az őszinte baráti kapcsolatok fontos szerepet játszanak az ember életében. Olyan kommunikációs technikák megismertetése, amelyek segíthetnek a barátság ápolásában és az esetleges konfliktusok feloldásában.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Kapcsolataim</i></p> <p>Kikkel tartok szorosabb vagy lazább kapcsolatot? Kihez mi fűz, és milyen mélységűek ezek az érzések? Mi tesz vonzóvá és mi tesz ellenszenvenné valakit? Milyen módon lehet elnyerni valakinek a rokonszenvét? Milyen eszközöket nem szabad vagy nem érdemes használni ennek során? Miért?</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a közlési szándéknak megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata; mindennapi kommunikációs szituációk gyakorlása.</p>	

<p><i>Baráti kapcsolatok</i></p> <p>Lehetnek-e a barátoknak titkaik egymás előtt? Mit jelent az, hogy őszinték vagyunk valakihez? Megengedhető-e a hazugság a barátok között? Csak szavakkal lehet hazudni vagy más módon is? Mit jelent a barátságban a másik tisztelete?</p> <p>Hogyan tudják segíteni egymást a barátok? Mi az, amivel fájdalmat tudnak okozni egymásnak? Hogyan lehet bocsánatot kérni és megbocsátani? Van-e olyan vétség, ami megbocsáthatatlan?</p> <p><i>A kapcsolat ápolása</i></p> <p>Milyen formái vannak a szeretet kimutatásának és a figyelmességnek? Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozásoknak, a telefonnak, az internetnek és a közös programoknak?</p> <p>Milyen problémák és milyen konfliktusok zavarhatják meg a barátságot? Hogyan lehet feloldani ezeket?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> együttműködés némajátékos, szöveges és mozgásos tevékenység során; alkalmazkodás, érdekérvényesítés dinamikus változtatása a csoportos tevékenységek során.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Barát, ismerős, rokonszenv, ellenszenv, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, sértés, megbocsátás, konfliktus.</p>

Tematikai egység	Kortársi csoportok	Órakeret 5+1
<p>Előzetes tudás, tapasztalat</p>	<p>Iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A közösséghez való tartozás fontosságának megéreztetése. A csoporttagok közötti összetartozás érzését kiváltó legfontosabb tényezők tudatosítása. Egy-egy személy csoporton belüli helyzetének felismertetése. A csoporton belüli konfliktuskezelés és kárenyhítés néhány technikájának gyakorlati megismertetése. Annak megértetése, hogy mások csoportjai mások számára ugyanolyan értékesek.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>Közösségeim</i></p> <p>Milyen csoportokhoz tartozom? Mi változott ezen a téren az utóbbi időben? Milyen okai vannak a változásnak? Melyik csoporthoz mennyire kötődöm, és miért?</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> közéleti kommunikáció: megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, alkalmi beszéd, köszöntés, kiselőadás.</p>	

<p><i>A mi csoportunk</i></p> <p>Melyik csoportomban érzem a legjobban magam, és miért?</p> <p>Mi minden kapcsolja össze a csoport tagjait? Milyen közös tevékenységeink, jeleink, szokásaink és szabályaink vannak?</p> <p>Egyenrangú-e mindenki a csoportban, vagy van-e valamilyen különbség a tagok között?</p> <p><i>Mások csoportjai</i></p> <p>Milyen más csoportok vannak körülöttem, amelyekbe nem tartozom bele? Milyennek látom e csoportok tagjait? Mit tudok róluk? Valóban különböznek-e a tagjaik a mi csoportunk tagjaitól? Ha igen, miben?</p> <p>Mi az oka annak, ha valakit vagy valamilyen csoportot idegennek érzünk? Mi mindenben különbözhet tőlünk egy idegen?</p> <p>Válhat-e barátta, aki korábban idegen volt? Ha igen, milyen módon? Ha nem, miért nem?</p> <p><i>Konfliktusok a csoportban</i></p> <p>Milyen problémák és milyen konfliktusok fordulhatnak elő a csoportokon belül? Hogyan lehet ezeket megoldani, és mi történik, ha nem sikerül?</p> <p>Mi történik, ha valaki véletlenül vagy szándékosan kárt okoz a csoport többi tagjának?</p> <p>Mit fejez ki a büntetés, milyen elfogadható és el nem fogadható módjai vannak a bűnhődésnek? Mitől függ, hogy helyre lehet-e hozni a vétséget?</p> <p>Lehet-e valaki egyszerre két egymással vetélkedő csoport tagja? Ha igen, hogy oldható ez meg? Ha nem, miért nem?</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> konszenzus kialakításának képessége és eszköztárának megismerése a dramatikus tevékenységek előkészítése során;</p> <p>Egymás munkája iránti tisztelet, figyelem, őszinteség és tapintat a megbeszélések során,</p> <p>belső irányítású csoportszerveződés dramatikus tevékenységek során.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, idegen, kirekesztés, általánosítás, előítélet, hiba, vétség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség.</p>

Tematikai egység	Társadalmi együttélés	Órakeret 5+1
<p>Előzetes tudás, tapasztalat</p>	<p>Történelmi és irodalmi ismeretek különféle népekről, vallásokról és a társadalmi egyenlőtlenségekről. Személyes lakóhelyi tapasztalatok ugyanezekről. Internetes virtuális közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az etnikai és vallási sokszínűség tudatosítása és elfogadtatása, a kisebbségi tanulók esetében ezek identitáselemként való megerősítése. A szociális érzékenység fejlesztése és a személyes felelősség érzésének felkeltése. Az internet használatával és a virtuális közösségekkel kapcsolatos veszélyek tudatosítása.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Etnikai közösségek</i> Milyen népcsoportok élnek hazánkban, illetve a környékünkön? Kik vannak többségben az országban, és kik alkotják a kisebbséget? Én hová tartozom? Mit tudunk a magyarországi kisebbségi népcsoportokról? Milyen sajátos jelképeik, szokásaik, hagyományaik és ünnepeik vannak? Jó-e, ha egy országban többféle nép és többféle kultúra él egymás mellett? Milyen értékek és milyen nehézségek forrása lehet ez a helyzet?</p> <p><i>Vallási közösségek</i> Milyen vallási közösségek működnek Magyarországon, illetve a környékünkön? Melyek alkotják a többséget, és melyek tartoznak a kisebbséghez hazánkban? Mit tudunk róluk? Jó-e, ha egy társadalomban többféle vallási csoport él egymás mellett? Milyen értékek és milyen problémák származhatnak egy térségben a vallási sokszínűségből?</p> <p><i>Társadalmi egyenlőtlenségek</i> Kire mondhatjuk, hogy gazdag, illetve szegény? Minek alapján? Miért alakulnak ki vagyoni különbségek az emberek között? Mennyire függ az egyéntől, hogy milyen anyagi körülmények között él? Elképzelhető-e olyan társadalom, amelyben mindenki egyforma anyagi helyzetben van? Ha lenne ilyen, az igazságos társadalom lenne? Kell-e a gazdagoknak segíteniük a szegényeket? Mikor jogos valakit kedvezményben részesíteni? Hogyan lehet és hogyan nem szabad másokkal szemben előnyösebb helyzetbe jutni?</p> <p><i>Virtuális közösségek</i> Milyen okai lehetnek annak, hogy az interneten gyorsan ki tud alakulni egy virtuális közösség? Milyen előnyei és milyen hátrányai lehetnek az ilyen csoportokhoz való tartozásnak?</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a magyarság eredete; mondókák, krónikák, nyelvtudomány; hasonlóságok és különbségek a katolikus és a protestáns vallások között.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> valóság és képzelet.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> némajátékos, szöveges és mozgásos improvizációk; improvizációk összefűzése jelenetsorokká; történetek feldolgozása különféle drámajátékos tevékenységekkel.</p>

Mi az, amit nem illik vagy éppen veszélyes közreadni magunkról és másokról egy internetes közösségi oldalon?	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népcsoport, vallási közösség, többség, kisebbség, szokás, hagyomány, ünnep, társadalom, vagyon, egyenlőség, egyenlőtlenség, igazságosság, igazságtalanság, tisztességes és tisztességtelen előnyszerzés, gazdagság, szegénység, szolidaritás, virtuális közösség.

Tematikai egység	A technikai fejlődés hatásai	Órakeret 6
Előzetes tudás, tapasztalat	Az ember és a természet közötti kapcsolatra vonatkozó általános ismeretek. Példa értékű technikatörténeti ismeretelemek. Különböző technikai eszközök használatához kapcsolódó személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak tudatosítása, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és mi magunk is szerepet játszhatunk a természet károsításában vagy védelmében.</p> <p>A tulajdonhoz való személyes viszony árnyalása a közösségi és a köztulajdon fogalmának bevezetésével.</p> <p>A modern technika mindennapi életet érintő pozitív és negatív hatásainak felismertetése. A média viselkedést befolyásoló hatásainak tudatosítása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az ökológiai lábnyom</i> Milyen kapcsolatban áll egymással az ember és a természet? Miért nem egyforma az emberek ökológiai lábnyoma a Föld minden részén? Mit tehetek a saját ökológiai lábnyomom csökkentése érdekében?</p> <p><i>Az ember és a technika</i> Hogyan befolyásolja a technika fejlődése az ember életét? Melyek a mai világ legfontosabb technikai eszközei? Hogyan hat ezek jelenléte az egyének és a közösségek életére? Mik az előnyeik, mik a hátrányaik és mik a veszélyeik? Lehet-e függővé válni egy technikai eszköztől?</p> <p><i>Enyém, tied, mienk</i> Mit tekinthetek a saját tulajdonomnak? Milyen védelem illeti meg a magántulajdont? Lehet-e közös tulajdonom más emberekkel? Hogyan használható és miként védhető meg a közös tulajdon?</p>		<p><i>Természetismeret:</i> a környezet és az ember egysége.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a tömegkommunikáció legfőbb üzeneteinek dekódolása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> környezettudatosság.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tervezett és alakított környezet; vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg.</p>

<p>Kié a köztulajdon? Hogyan használható és miként védhető meg? Mikor lehet és mikor nem közös tulajdont vagy köztulajdont magáncélra használni?</p> <p><i>A mozgóképek hatása</i></p> <p>Miért van annyi reklám a tévében és az interneten? Milyen eszközökkel próbálnak meg befolyásolni minket a reklámok?</p> <p>Miért és hogyan hatnak ránk a televíziós filmsorozatok? Hogyan alakítják a reklámok és a tévésorozatok a választásaimat és a véleményemet?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ökológiai lábnyom, fogyasztás, technikai eszköz, függőség, magántulajdon, közösségi tulajdon, köztulajdon, visszaélés, média, reklám.</p>

Tematikai egység	A mindenséget kutató ember	Órakeret 6
<p>Előzetes tudás, tapasztalat</p>	<p>A tudományos kutatás és a művészi alkotás eszköztárának használatával kapcsolatos személyes tapasztalatok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A vallások sokszínűségével és közös jellemzőivel kapcsolatos, különféle forrásokból származó ismeretek bővülésének elősegítése és rendszerezése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>A vallás, mint lelki jelenség</i></p> <p>Miért gondolja az emberek jelentős része, hogy létezik egy embernél hatalmasabb erő is a világban? Milyen elképzelések alakultak ki különböző kultúrákban erről az erőről? Hogyan próbálnak az emberek kapcsolatba lépni a természetfeletti világgal, és miért fontos ez nekik? El lehet-e képzelni a világot természetfeletti erő létezése nélkül is?</p> <p><i>Vallási közösség és vallási intézmény</i></p> <p>Milyen keretei, szertartásai és jelképei alakultak ki a természetfeletti erő(k) tiszteletének? Milyen helyeket, könyveket és tárgyakat tartanak szentnek egyes kultúrákban az emberek?</p> <p>A világ vallásai közül melyek vannak jelen a lakóhelyünkön és Magyarországon?</p>	<p><i>Természetismeret:</i> a Föld helye a Naprendszerben és a Világegyetemben; Kopernikusz tudománytörténeti jelentősége.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a Biblia; történetek az Ószövetségből; a görögök és rómaiak vallása; Az Újszövetség; Jézus története; a kereszténység kialakulása és elterjedése: üldözött vallásból államvallás; a római katolikus egyház felépítése, jellemzői. Az iszlám vallás megjelenése és alapvető tanításai.</p>	

<p><i>A tudomány</i> Mit csinálnak a tudósok? Milyen kérdésekre keresik a válaszokat és milyen módon? Vajon mitől függ, hogy találnak-e választ az általuk feltett kérdésekre? Milyen mélységben ismerhető meg a világ? Én milyen kérdéseket tennék fel a világról, ha tudós lennék?</p> <p><i>A művészet</i> Mit csinálnak a művészek? Miért fontos számukra az, amit tesznek? Milyen eszközeik vannak arra, hogy kifejezzék az érzéseiket és a gondolataikat? Miért érdekel olyan sok embert az, amit mások előadnak vagy alkotnak? Bárkiből lehet művész? Hozzám melyik művészeti terület áll a legközelebb és miért?</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> képek és formák a költészetben; az irodalmi művek szóbeli és írásbeli szövegműfajainak jellemzői.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Természeti erő, természetfeletti erő, vallás, egyház, templom, szertartás, vallási jelkép, ima, böjt, zarándoklat, szent könyv, szent hely, tudomány, tudományos megismerés, művészet, művészi alkotás, világkép, világnézet.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért.</p> <p>Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék, és elfogadja a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget, valamint az etnikai és kulturális különbségeket.</p> <p>Gondolkodik saját személyiségjegyein, törekszik vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére.</p> <p>Gondolkodik rajta, hogy mit tekint értéknek; tudja, hogy ez befolyásolja a döntéseit, és hogy időnként választania kell még a számára fontos értékek között is.</p> <p>Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására; átlátja saját kapcsolati hálójának a szerkezetét; rendelkezik a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák kijavításának néhány, a gyakorlatban jól használható technikájával.</p> <p>Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes átlátni és elfogadni a közösségi normákat.</p> <p>Nyitottan fogadja a sajátjától eltérő véleményeket, szokásokat és kulturális, illetve vallási hagyományokat.</p> <p>Érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek, képes együttérzést mutatni az elesettek iránt, és lehetőségéhez mértén szerepet vállal a rászorulóak segítésében. Megbecsüli a neki nyújtott segítséget.</p> <p>Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet.</p> <p>Ismeri a modern technika legfontosabb előnyeit és hátrányait, s felismeri magán a függőség kialakulásának esetleges előjeleit.</p> <p>Tisztában van vele, hogy a reklámok a nézők befolyásolására törekzenek, és kritikusan viszonyul a különféle médiaüzenetekhez.</p> <p>Érti, hogy a világ megismerésének többféle útja van (különböző világképek és világnézetek), s ezek mindegyike a maga sajátos eszközeivel közelít ugyanahhoz a valósághoz.</p>
--	---

7–8. évfolyam

Az általános iskola szakasz záró éveiben megnő azoknak a kérdéseknek a köre és bővül azoknak az élethelyzeteknek a sora, amelyekben a fiatalok önálló döntéseket hoznak – s ezzel együtt fokozódik a felelősségük önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben. Ez a helyzet fontos kapcsolódási pontokat kínál a *másokért való felelősségvállalás és az önkéntesség*, valamint a *pályaorientáció* témakörének nevelési céljaihoz, illetve a *kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia* fejlesztéséhez.

Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a *testi és lelki egészségre*, illetve a *családi életre való nevelés* általános céljainak megvalósításában.

13-14 évesen a tanulók már nagymértékben önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, így az erkölcstan órák keretében is kitüntetett helyet kell kapnia a *médiatudatosságra* nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az *állampolgárságra és demokráciára* nevelésnek, valamint az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* fejlesztésének is.

A 7-8. évfolyamon a tanulók már képesek pontosan érzékelni az egyes társadalmi csoportok lehetőségei és életesélyei közötti különbségeket, fel tudják fogni a *társadalmi igazságosság* kérdéskörébe sorolható problémákat, és képesek minderről összefüggésekben gondolkodni. Következésképpen az erkölcstan órák keretében direkt formában is felvetődhetnek a kirekesztettség, az előítéletek, valamint a méltányosság kérdéseit feszegető témakörök. Az órai beszélgetéseknek hála ugyancsak lehetővé válik a *lelkiismeret* szociális dimenziójának a fejlődése.

Szintén fontos sajátossága ennek az életkornak, hogy megkezdődik a *személyes világkép* és világnézet kialakulása, amely ugyan csak évek múltán válik teljesen összerendezetté, de ezekben az években az iskola fontos feladata, hogy ezt a folyamatot a maga eszközeivel támogassa. A formálódó világképben testet öltő értékekre támaszkodva a fiatalok fokozatosan elkezdik elhelyezni magukat a létezés tágabb összefüggésrendszerében.

Az életkorra jellemző *önállósodást*, az iskola *véleményt, választást és döntést igénylő helyzetek* teremtésével tudja támogatni. Ebből az erkölcstan valós, vagy a valóságoshoz nagyon hasonló morális dilemmák mérlegeltetésével veheti ki a maga részét. Ekkoriban a dilemmák már hangsúlyosan célozhatják a *személyes jövőkép* kialakítását, valamint az *identitás* különféle dimenziókban való stabilizálódását. E folyamat kiegészítőjeként fontos szerepet kap az erkölcstan órákon annak a megerősítése, hogy másnak ugyanúgy joga van a saját identitáshoz, amelynek a szokásokban és vélekedésekben megnyilvánuló másságát tiszteletben kell tartani.

Ebben a szakaszban kiemelt szerep juthat az órákon az adott konkrét témákhoz kapcsolódó *információk* különféle forrásokból való összegyűjtésének és rendszerezésének, a *kritikai gondolkodás fejlesztésének* és a jelenségek érvekkel alátámasztott *értékelésének*, valamint *disputa* jellegű vitáknak és az *erkölcsi dilemmavitáknak* is.

7. osztály

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?	5 + 1
Párkapcsolat és szerelem	5 + 1
Egyén és közösség	5 + 1
Helyem a világban	6
Mi dolgunk a világban?	6
Hit, világkép, világnézet	5 + 1
Összes óraszám	36

Tematikai egység	Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?	Órakeret 5+1
Előzetes tudás, tapasztalat	A nyelv és nyelvhasználat, valamint az emberi kommunikáció témakörében szerzett anyanyelvi ismeretek. A tettek belső mozgatóerőivel kapcsolatos személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése a saját mozgatóerőkre való reflektálás révén. Az önfogadás és az akaraterő fejlődésének támogatása. Ösztönzés a személyes értékválasztásra és az ezzel járó feszültségek kezelésének gyakorlása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Nyelv és gondolkodás</i> Vajon hogyan születik a gondolat? Mi minden befolyásolja, hogy mit gondolok? Mindig van-e célja a gondolkodásnak? Milyen kapcsolat van a gondolkodás és a nyelv, a fogalmak és a szavak között? Milyen kapcsolat van a szavak és a tettek között?</p> <p><i>Tudás és értelem</i> Mi az, ami igazán érdekel? Hogyan és mit tanulok könnyen? Miben vagyok sikeres? Mi az, amiben kevésbé vagyok sikeres, és vajon miért? Akarok valamin változtatni ezen a téren? Ha igen, miért és hogyan?</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kommunikációs céloknak megfelelő szövegek írása; a nyelv állandósága és változása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tanulási pálya; környezet és pályaválasztás; megélhetés.</p> <p><i>Biológia és egészségtan:</i> a serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői; a személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok.</p>

<p><i>Ösztönzők és mozgatóerők</i></p> <p>Mi minden befolyásolja a tetteimet és a döntéseimet? Mik az ösztönök, és hogyan hatnak a viselkedésünkre? Mikor jó, hogy hatnak ránk, és mikor nem? Tudjuk-e befolyásolni az ösztönös késztetéseinket? Milyen igények, vágyak és célok alakítják a döntéseinket? Mi az, ami akarattal elérhető, és mi az, ami nem? Hogyan hat ránk a siker, a kudarc és a válság?</p> <p><i>Érték és mérték</i></p> <p>Mi igazán fontos az életemben? Vannak-e olyan értékek, amelyek mindenkinek egyformán fontosak? Mik az én értékeim? Tudok-e valamilyen sorrendet felállítani az értékeim között?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> érzelmek, hangulatok kifejezése; látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nyelv, gondolkodás, szó, fogalom, tett, nyelvhasználat, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc, felelősség, ösztön, érzés, érzelem, igény, vágy, cél, döntés, válság, akarat, érték, értékrend, értékütközés.</p>

Tematikai egység	Párkapcsolat és szerelem	Órakeret 5+1
Előzetes tudás, tapasztalat	A nemi éréssel és a szaporodással kapcsolatos biológiai ismeretek. A párkapcsolatok terén szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy milyen szerepet játszik az intim párkapcsolat az emberek életében. Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése. A szexuális visszaélések veszélyeinek tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Vonzódás</i></p> <p>Milyen testi változásokkal jár a serdülőkor, és ezeknek milyen lelki hatásai vannak? Milyen okai lehetnek annak, hogy egyesekhez vonzódunk, míg mások inkább taszítanak bennünket?</p> <p><i>Együttjárás</i></p> <p>Mit jelent a másik tisztelete és az egymás iránti felelősség a párkapcsolatban? Hogyan tudják segíteni egymást a szerelmesek?</p> <p>Milyen forrásai és formái lehetnek a problémáknak és a konfliktusoknak egy párkapcsolatban? Hogyan lehet és meddig érdemes feloldani ezeket?</p>	<p><i>Biológia és egészségtan:</i> nemi jellegek, nemi hormonok; a menstruációs ciklus folyamata; másodlagos nemi jellegek, lelki tulajdonságok; a fogamzásgátlás módjai, következményei; az abortusz egészségi, erkölcsi és társadalmi kérdései; a fogamzás feltételei, a méhen belüli élet mennyiségi és minőségi változásai, a szülés/születés főbb mozzanatai.</p>	

<p><i>Házasság, család és otthonteremtés</i></p> <p>Milyen családot és milyen otthonot szeretnék? Milyen a jó házasság? Mivel és hogyan lehet elrontani? Le lehet-e élni egy életet egyetlen ember mellett? Miért dönt úgy két ember, hogy családot alapít?</p> <p><i>Visszaélés a nemiséggel _8.-ban tanítjuk</i></p> <p>Mit jelent a prostitúció, a pedofília, a pornográfia és a szexuális bántalmazás kifejezés? Hogyan lehet elkerülni, hogy ilyesminek az áldozataivá váljunk? Hol lehet segítséget kérni ilyen jellegű fenyegettség esetén? Mi a teendő, ha egy társunkat ilyen veszély fenyegeti?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, nemi vágy, szexuális kapcsolat, házasság, család, gyerekvállalás, terhesség, prostitúció, pornográfia, szexuális bántalmazás, áldozat.</p>

Tematikai egység	Egyén és közösség	Órakeret 5+1
Előzetes tudás, tapasztalat	Formális és informális, iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, valamint az autonóm gondolkodás és cselekvés iránti igény felkeltése, megerősítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Közösségeim</i></p> <p>Milyen csoportokhoz tartozom és miért? Mi változott ezen a téren az utóbbi időben? Milyen okai vannak a változásnak? Melyik csoporthoz mennyire kötődöm?</p> <p><i>Erőt adó közösség</i></p> <p>Miért van szükségünk arra, hogy együtt legyünk másokkal? Milyen szerepet töltök be a közösségeim életében? Mit kapok tőlük, és mit adok nekik? Mitől érzem magam jól vagy rosszul egy csoportban?</p> <p><i>Korlátozó közösség</i></p> <p>Lehet-e egy csoporton belül másképp viselkedni, mint ahogy a többség teszi? Milyen következményekkel járhat ez? Meg tudja-e változtatni egy ember egy csoport nézeteit vagy viselkedését?</p>		<p><i>Biológia és egészségtan:</i> leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban; mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma feloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe.</p>

<p><i>Szabadság és korlátozottság</i></p> <p>Mennyire vagyok szabad és önálló a tetteimben és választásaimban? Mi az, amihez alkalmazkodnom kell egy közösségben, és mi az, amiről valóban szabadon dönthetek? Kitől kaphatok segítséget, ha döntenem kell? Kiknek és milyen szabályoknak kell mindenképp engedelmeskednem?</p> <p>Hogyan segíthet a lelkiismeret a jó és a rossz közötti választásban?</p> <p>Figyelmeztet-e a lelkiismeretem saját tévhiteimre és előítéleteimre?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.</p>

Tematikai egység	Helyem a világban	Órakeret 6
Előzetes tudás, tapasztalat	Az Európáról, a globalizációról és a multikulturális társadalmakról szerzett történelmi és földrajzi ismeretelemek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az európai identitás kialakulásának támogatása a tanulóknál.</p> <p>A más kultúrák iránti nyitottság erősítése; annak elfogadtatása, hogy napjaink globális világában a kultúrák és a népcsoportok számos ok miatt keverednek egymással, ami előnyökkel és nehézségekkel is együtt járhat.</p> <p>A legfontosabb általános társadalmi normák funkciójának megértetése és a betartásukra vonatkozó igény elfogadtatása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Tágabb otthonunk: Európa</i></p> <p>Melyek az Európai Unió jelképei, és mit jelentenek ezek számomra? Miben hasonlítanak egymásra Európa különböző országainak lakói, és mi mindenben különböznek egymástól?</p> <p><i>Színesedő társadalmak</i></p> <p>Miért akarnak egyes emberek máshol tanulni vagy dolgozni, mint ahol megszülettek? Milyen pozitív és negatív hatásai lehetnek e jelenségnek az egyének és a közösségek életére?</p> <p>Melyek a más néphez vagy más kultúrához tartozó emberekkel szembeni sztereotípiák és előítéletek forrásai?</p>		<p><i>Földrajz:</i> éhezés és szegénység a világban; Európa változó társadalma; az Európai Unió lényegének megértése; népességmozgások és menekültáradat; a Kárpát-medence népei.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> egyenlőség és egyenlőtlenségek a társadalomban; állampolgári jogok és kötelességek; a nyugati integráció kezdetei;</p>

<p>Mire van szükség ahhoz, hogy létrejöjjön a bizalom és az együttérzés a különböző kultúrákhoz tartozó emberek között?</p> <p><i>A társadalmi együttélés közös normái</i></p> <p>Milyen jellegű szabályok vonatkoznak a társadalom minden tagjára? Milyen esetekben fogadható el a kivételezés? Hogyan alakulnak ki ezek a közös szabályok? Miért baj, ha egyesek nem tartják be ezeket a szabályokat? Jogos-e, ha ezért megbüntetik őket? A büntetés milyen formái fogadhatók el? Milyen módon lehet jóvátenni, ha valaki vétett a társadalom közös normái ellen?</p> <p><i>Új technikák, új szabályok</i></p> <p>Vajon az, ami fenn van a világhálón, a világ közös tulajdonának tekinthető-e? Mi az, amit szabadon használhatunk fel az interneten elérhető tartalmak közül, és mi az, amit nem?</p> <p>Vannak-e a mobil telefon használatának közösségi szabályai?</p>	<p>Az Európai Unió létrejötte és működése; a globalizáció előnyei és veszélyei; Magyarország Alaptörvénye; a magyarországi nemzetiségek és etnikai kisebbségek; a cigány (roma) népesség helyzete.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Európai Unió, menekült, befogadó ország, sztereotípiá, előítélet, etnikai konfliktus, társadalmi norma, szabályszegés, korrupció, büntetés, megelőzés, szerzői jog.</p>

Tematikai egység	Mi dolgunk a világban?	Órakeret 6
<p>Előzetes tudás, tapasztalat</p>	<p>Az alkohol, a cigaretta és a drogok káros hatásaival kapcsolatos egészségügyi ismeretek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A személyes jövőkép kialakításának ösztönzése, az egyéni és közösségi boldogulást támogató értékek melletti elköteleződés támogatása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Jóllét és jólét</i></p> <p>Mitől érzem jól magam a bőrömben, és mitől érzem rosszul? Miről tudnék könnyen lemondani a jelenlegi életem javai és lehetőségei közül? Mi az, amihez mindenképp ragaszkodnék? Mit szeretnék elérni az életemben? Mit kell tennem azért, hogy egészséges maradjak?</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a sajtóműfajok alapvető jellemzőinek tudatosítása; hírek, események a médiában.</p>

<p><i>Boldogulás, boldogság</i> Hogyan képzelem el a jövőmet? Milyen szerepe lehet a jövőm alakulásában a tanulásnak, a munkának, az alkotásnak? Milyen foglalkozást tudok elképzelni magamnak? Mit tartok még fontosnak a boldoguláshoz? Mivel tudom enyhíteni a rosszkedvem vagy a bennem lévő feszültséget, ha valami nem úgy sikerül, ahogy elképzeltem? Amit sokan tesznek, azt helyes is tenni? Mit tehetek és mit nem szabad tennem a boldogulásomért?</p> <p><i>A média és a valóság</i> Mit tudhatunk meg a világról a tévéből, az újságokból és az internetről? Honnan tudjuk, hogy a valóságot mutatja-e be az, amit az újságban olvasunk, a tévében látunk, az interneten találunk?</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> tudományos és technikai forradalom; a világháló.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> képek, látványok, médiaszövegek, események önálló elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak felhasználásával; a mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, drog, alkohol, függőség, értelmes élet, média, befolyásolás, korrupció, hitelesség.</p>

Tematikai egység	Hit, világkép, világnézet	Órakeret 5+1
<p>Előzetes tudás, tapasztalat</p>	<p>Különböző vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti ismeretek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tények és vélemények elkülönítése; érvényes állításoknak és értékeléseknek a megfogalmazása; ezek gyakorlása, fejlesztése. A nagy világvallások legfontosabb tanításainak megismertetése. A világértelmezések közötti párbeszéd fontosságának elfogadtatása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Az ember mint értékelő és erkölcsi lény</i> Hogyan tudunk különbséget tenni a tények és a vélekedések között? Miért fontos ezek megkülönböztetése? Hogyan tudjuk eldönteni, hogy egy állítás igaz vagy nem? Miért fontos ezt tudni? Mi a különbség a meggyőződés és a hit között?</p> <p><i>A nagy világvallások világképe</i> Milyenek mutatja be a világ kezdetét, működését és végét a judaizmus, a kereszténység, az iszlám, a hinduizmus és a buddhizmus?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> személyes véleményt kifejező vizuális megjelenítés adott témában.</p> <p><i>Földrajz:</i> a világvallások társadalmat, gazdaságot, környezetet befolyásoló szerepe; kultúrák találkozásai a Föld különféle térségeiben.</p>	

<p><i>A nagy világvallások erkölcsi tanításai</i></p> <p>Mit mond a kereszténység a jóról és a rosszról, a helyesről és a helytelenről? Melyek a világvallások közös értékei?</p> <p><i>Párbeszéd és együttműködés</i></p> <p>Miről érdemes együtt gondolkodniuk a mai világban a különböző keresztény felekezetek képviselőinek, a keresztény és zsidó vallású embereknek, a keresztényeknek és más vallások követőinek, a hívőknek és a nem hívőknek?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit, sztereotípiá, előítélet, Tízparancsolat, meggyőződés, világkép, világnézet, hit, vallás, világvallás, erkölcsi tanítás.</p>

8. osztály

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?	5 + 1
Párkapcsolat és szerelem	5 + 1
Egyén és közösség	5 + 1
Helyem a világban	6
Mi dolgunk a világban?	6
Hit, világkép, világnézet	5 + 1
Összes óraszám	36

Tematikai egység	Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?	Órakeret 5+1
Előzetes tudás, tapasztalat	A nyelv és nyelvhasználat, valamint az emberi kommunikáció témakörében szerzett anyanyelvi ismeretek. A tettek belső mozgatóerőivel kapcsolatos személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése a saját mozgatóerőkre való reflektálás révén. Az önfogadás és az akaratereő fejlődésének támogatása. Ösztönzés a személyes értékválasztásra és az ezzel járó feszültségek kezelésének gyakorlása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Nyelv és gondolkodás</i> Vajon hogyan születik a gondolat? Mi minden befolyásolja, hogy mit gondolok? Mindig van-e célja a gondolkodásnak? Milyen kapcsolat van a gondolkodás és a nyelv, a fogalmak és a szavak között? Milyen kapcsolat van a szavak és a tettek között? Hogyan befolyásolhatja a nyelvhasználat a társas kapcsolataimat? Vajon aki más nyelvet beszél, az másképp is gondolkodik?</p> <p><i>Tudás és értelem</i> Mi az, ami igazán érdekel? Hogyan és mit tanulok könnyen? Miben vagyok sikeres? Mi az, amiben kevésbé vagyok sikeres, és vajon miért? Akarok valamin változtatni ezen a téren? Ha igen, miért és hogyan?</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kommunikációs céloknak megfelelő szövegek írása; a nyelv állandósága és változása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tanulási pálya; környezet és pályaválasztás; megélhetés.</p> <p><i>Biológia és egészségtan:</i> a serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői; a személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok.</p>

<p>Miben vagyok tehetséges? Hogyan használom és hogyan fejlesztem a tehetségemet? Vajon már a születéskor eldől, hogy milyen teljesítményt érhet el valaki, vagy a tanulás szerepe a meghatározó?</p> <p><i>Ösztönzők és mozgatóerők</i> Mi minden befolyásolja a tetteimet és a döntéseimet? Mik az ösztönök, és hogyan hatnak a viselkedésünkre? Mikor jó, hogy hatnak ránk, és mikor nem? Tudjuk-e befolyásolni az ösztönös késztetéseinket?</p> <p><i>Összefoglalás</i> Hogyan hatnak a testi és lelki állapotunkra, tetteinkre a pozitív és a negatív érzések és érzelmek? Lehet-e befolyásolni az érzelmeket? Milyen igények, vágyak és célok alakítják a döntéseinket? Mi az, ami akarattal elérhető, és mi az, ami nem? Hogyan hat ránk a siker, a kudarc és a válság?</p> <p><i>Érték és mérték</i> Mi igazán fontos az életemben? Vannak-e olyan értékek, amelyek mindenkinek egyformán fontosak? Mik az én értékeim? Előfordult-e már olyan döntési helyzet, amikor ütköztek ezek az értékek egymással, és választanom kellett közöttük? Mit tettem akkor, és mit tennék hasonló helyzetben most? Tudok-e valamilyen sorrendet felállítani az értékeim között?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> érzelmek, hangulatok kifejezése; látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nyelv, gondolkodás, szó, fogalom, tett, nyelvhasználat, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc, felelősség, ösztön, érzés, érzelem, igény, vágy, cél, döntés, válság, akarat, érték, értékrend, értékütközés.</p>

Tematikai egység	Párkapcsolat és szerelem	Órakeret 5+1
<p>Előzetes tudás, tapasztalat</p>	<p>A nemi éréssel és a szaporodással kapcsolatos biológiai ismeretek. A párkapcsolatok terén szerzett személyes tapasztalatok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Annak megértetése, hogy milyen szerepet játszik az intim párkapcsolat az emberek életében. Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése. A szexuális visszaélések veszélyeinek tudatosítása.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Vonzódás</i> Milyen testi változásokkal jár a serdülőkor, és ezeknek milyen lelki hatásaik vannak? Milyen okai lehetnek annak, hogy egyesekhez vonzódunk, míg mások inkább taszítanak bennünket? Honnan tudhatja egy lány és egy fiú, hogy egymás iránti vonzódásuk kölcsönös? Ki tegye meg az első lépést és hogyan? Mi minden lehet félreértések forrása? Mit szabad és mit nem szabad tenni abban az esetben, ha a vonzódás nem kölcsönös?</p> <p><i>Együttjárás</i> Milyen forrásai és formái lehetnek a szerelemben az örömnél és a boldogságnál? Mit jelent a másik tisztelete és az egymás iránti felelősség a párkapcsolatban? Hogyan tudják segíteni egymást a szerelmesek? Mikor elég érett egy fiatal a szexuális kapcsolatra? Hogyan kerülhető el a nem kívánt terhesség? Mit jelent és hogyan teremthető meg az intimitás a szexuális kapcsolatban? Milyen forrásai és formái lehetnek a problémáknak és a konfliktusoknak egy párkapcsolatban? Hogyan lehet és meddig érdemes feloldani ezeket? Honnan lehet észrevenni, hogy a vonzódás már nem kölcsönös? El lehet-e kerülni a lelki sérüléseket egy szakítás során?</p> <p><i>Házasság, család és otthonteremtés</i> Milyennek képzelem azt az embert, aki majd felnőttként a társam lesz az életben? Milyen családot és milyen otthont szeretnék? Fontos-e a házasságkötés ahhoz, hogy két egymást szerető ember együtt éljen? Milyen a jó házasság? Mit lehet tenni a fenntartása érdekében? Mivel és hogyan lehet elrontani? Le lehet-e élni egy életet egyetlen ember mellett? Lehet-e, érdemes-e erre törekedni? Miért dönt úgy két ember, hogy családot alapít? Fontos-e, hogy amikor egy gyerek világra jön, a szülei házastársak legyenek?</p>	<p><i>Biológia és egészségügy:</i> nemi jellegek, nemi hormonok; a menstruációs ciklus folyamata; másodlagos nemi jellegek, lelki tulajdonságok; a fogamzásgátlás módjai, következményei; az abortusz egészségi, erkölcsi és társadalmi kérdései; a fogamzás feltételei, a méhen belüli élet mennyiségi és minőségi változásai, a szülés/születés főbb mozzanatai.</p>

<p><i>Visszaélés a nemiséggel</i></p> <p>Mit jelent a prostitúció, a pedofília, a pornográfia és a szexuális bántalmazás kifejezés? Hogyan lehet elkerülni, hogy ilyesminek az áldozataivá váljunk? Hol lehet segítséget kérni ilyen jellegű fenyegettség esetén? Mi a teendő, ha egy társunkat ilyen veszély fenyegeti?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, nemi vágy, szexuális kapcsolat, házasság, család, gyerekvállalás, terhesség, prostitúció, pornográfia, szexuális bántalmazás, áldozat.</p>

Tematikai egység	Egyén és közösség	Órakeret 5+1
<p>Előzetes tudás, tapasztalat</p>	<p>Formális és informális, iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az önismeret fejlesztése, valamint az autonóm gondolkodás és cselekvés iránti igény felkeltése, megerősítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Közösségeim</i></p> <p>Milyen csoportokhoz tartozom és miért? Mi változott ezen a téren az utóbbi időben? Milyen okai vannak a változásnak? Melyik csoporthoz mennyire kötődöm? Melyikben mennyire érzem szabadnak magam?</p> <p><i>Erőt adó közösség</i></p> <p>Miért van szükségünk arra, hogy együtt legyünk másokkal? Miben különbözik a közösséghez tartozás a páros kapcsolattól, és miben hasonlít rá? Milyen szerepet töltek be a közösségeim életében? Mit kapok tőlük, és mit adok nekik? Mitől érzem magam jól vagy rosszul egy csoportban? Mit tehetek azért, hogy a csoportban, amelyhez tartozom, mindenki jól érezze magát?</p> <p><i>Korlátozó közösség</i></p> <p>Milyen érzés, ha valamilyen kérdésben mást gondolok, mint a csoport többi tagja? Lehet-e egy csoporton belül másképp viselkedni, mint ahogy a többség teszi? Milyen következményekkel járhat ez? Meg tudja-e változtatni egy ember egy csoport nézeteit vagy viselkedését?</p>		<p><i>Biológia és egészségtan:</i> leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban; mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma feloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe.</p>

<p><i>Szabadság és korlátozottság</i></p> <p>Mennyire vagyok szabad és önálló a tetteimben és választásaimban? Mi az, amihez alkalmazkodnom kell egy közösségben, és mi az, amiről valóban szabadon dönthetek? Kitől kaphatok segítséget, ha döntenem kell? Kiknek és milyen szabályoknak kell mindenképp engedelmessé válnom? Milyen előnyei és milyen veszélyei lehetnek az engedelmességnek? Van-e olyan helyzet, amikor nem szabad engedelmessé válnom?</p> <p>Hogyan segíthet a lelkiismeret a jó és a rossz, a bűn és az erény közötti választásban? Milyen helyzetekben mondhat mást a lelkiismeretem, mint a szabályok vagy a közösségem tagjai?</p> <p>Figyelmeztet-e a lelkiismeretem saját tévhiteimre és előítéleteimre?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.</p>

Tematikai egység	Helyem a világban	Órakeret 6
Előzetes tudás, tapasztalat	Az Európáról, a globalizációról és a multikulturális társadalmakról szerzett történelmi és földrajzi ismeretelemek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az európai identitás kialakulásának támogatása a tanulóknál. A más kultúrák iránti nyitottság erősítése; annak elfogadtatása, hogy napjaink globális világában a kultúrák és a népcsoportok számos ok miatt keverednek egymással, ami előnyökkel és nehézségekkel is együtt járhat. A legfontosabb általános társadalmi normák funkciójának megértetése és a betartásukra vonatkozó igény elfogadtatása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Tágabb otthonunk: Európa</i></p> <p>Melyek az Európai Unió jelképei, és mit jelentenek ezek számomra? Európa mely térségeiben élnek olyan emberek, akiket közelebbről vagy távolabbról ismerek? Mi kapcsol össze velük? Miben hasonlítanak egymásra Európa különböző országainak lakói, és mi mindenben különböznek egymástól?</p>		<p><i>Földrajz:</i> éhezés és szegénység a világban; Európa változó társadalmi jellege; az Európai Unió lényegének megértetése; népességmozgások és menekültáradatok; a Kárpát-medence népei.</p>

Színesedő társadalmak

Miért akarnak egyes emberek máshol tanulni vagy dolgozni, mint ahol megszülettek? Milyen pozitív és negatív hatásai lehetnek e jelenségnek az egyének és a közösségek életére?

Mi az oka annak, hogy sokan elmenekülnek saját hazájukból, és más országban akarnak letelepedni? Be kell-e engedni egy gazdagabb országnak a saját területére a világ szegényebb térségeiből menekülőket? Milyen előnyei származhatnak a külföldiek befogadásából egy országnak, és milyen problémák forrása lehet ez? Vajon ugyanolyan jogok illetik-e meg a külföldről érkezőket, mint a befogadó ország polgárait?

Melyek a más néphez vagy más kultúrához tartozó emberekkel szembeni sztereotípiák és előítéletek forrásai? Miért fordulnak elő Magyarországon és Európa más részein is etnikai háttérű konfliktusok? Mire van szükség ahhoz, hogy létrejöjjön a bizalom és az együttérzés a különböző kultúrákhoz tartozó emberek között?

A társadalmi együttélés közös normái

Milyen jellegű szabályok vonatkoznak a társadalom minden tagjára? Milyen esetekben fogadható el a kivételezés? Hogyan alakulnak ki ezek a közös szabályok? Miért baj, ha egyesek nem tartják be ezeket a szabályokat? Jogos-e, ha ezért megbüntetik őket? A büntetés milyen formái fogadhatók el? Milyen módon lehet jóvátenni, ha valaki vétett a társadalom közös normái ellen? Hogyan lehet a vesztegetést, a korrupciót megszüntetni? Lehet-e a hála jele a hálapénz? Hibázik-e az, aki adja vagy az, aki kapja? Melyik hatékonyabb, a büntetés vagy a megelőzés? Mit tehet az egyén és a közösség a megelőzés érdekében?

Új technikák, új szabályok

Vajon az, ami fenn van a világhálón, a világ közös tulajdonának tekinthető-e? Mi az, amit szabadon használhatunk fel az interneten elérhető tartalmak közül, és mi az, amit nem? Mi az, amit szabadon letölthetünk és mi az, amit nem? Honnan lehet tudni, hogy mit véd a szerzői jog és mit nem?

Vannak-e a mobil telefon használatának közösségi szabályai?

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:

egyenlőség és egyenlőtlenségek a társadalomban; állampolgári jogok és kötelességek; a nyugati integráció kezdetei; az Európai Unió létrejötte és működése; a globalizáció előnyei és veszélyei; Magyarország Alaptörvénye; a magyarországi nemzetiségek és etnikai kisebbségek; a cigány (roma) népesség helyzete.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Európai Unió, menekült, befogadó ország, sztereotípa, előítélet, etnikai konfliktus, társadalmi norma, szabályszegés, korrupció, büntetés, megelőzés, szerzői jog.
------------------------------------	--

Tematikai egység	Mi dolgunk a világban?	Órakeret 6
Előzetes tudás, tapasztalat	Az alkohol, a cigaretta és a drogok káros hatásaival kapcsolatos egészségügyi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyes jövőkép kialakításának ösztönzése, az egyéni és közösségi boldogulást támogató értékek melletti elköteleződés támogatása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Jóllét és jólét</i> Mivel lehet a legnagyobb örömet, illetve bánatot okozni nekem? Mitől érzem jól magam a bőrömben, és mitől érzem rosszul? Miről tudnék könnyen lemondani a jelenlegi életem javai és lehetőségei közül? Mi az, amihez mindenképp ragaszkodnék? Mit szeretnék elérni az életemben? Mit lehet pénzért megkapni és mit nem? Mit kell tennem azért, hogy egészséges maradjak?</p> <p><i>Boldogulás, boldogság</i> Hogyan képzelem el a jövőmet? Mikor érezném sikeresnek, értelmesnek az életem alakulását? Milyen szerepe lehet ebben a tanulásnak, a pénznek, a munkának, az alkotásnak és az emberi kapcsolatoknak? Milyen foglalkozást tudok elképzelni magamnak? Mit tartok még fontosnak a boldoguláshoz? Mivel tudom enyhíteni a rosszkedvemet vagy a bennem lévő feszültséget, ha valami nem úgy sikerül, ahogy elképzeltem? Mit gondolok ezzel kapcsolatban a drogról és az alkohorról? Vajon mindent érdemes kipróbálni az életben, vagy van olyasmi, amit egyszer sem? Amit sokan tesznek, azt helyes is tenni? Mit tehetek és mit nem szabad tennem a boldogulásomért?</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a sajtóműfajok alapvető jellemzőinek tudatosítása; hírek, események a médiában.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> tudományos és technikai forradalom; a világháló.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> képek, látványok, médiaszövegek, események önálló elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak felhasználásával; a mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése.</p>

<p><i>A média és a valóság</i> Mit tudhatunk meg a világról a tévéből, az újságokból és az internetről? Honnan tudjuk, hogy a valóságot mutatja-e be az, amit az újságban olvasunk, a tévében látunk, az interneten találunk? Mitől függ, hogy egy információt hitelesnek érzünk-e vagy sem? Hogyan kell tájékozódni ahhoz, hogy valós információhoz jussunk? Tudjuk-e mi magunk is alakítani a világot a médián keresztül?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, drog, alkohol, függőség, értelmes élet, média, befolyásolás, korrupció, hitelesség.</p>

Tematikai egység	Hit, világkép, világnézet	Órakeret 5+1
<p>Előzetes tudás, tapasztalat</p>	<p>Különböző vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti ismeretek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tények és vélemények elkülönítése; érvényes állításoknak és értékeléseknek a megfogalmazása; ezek gyakorlása, fejlesztése. A nagy világvallások legfontosabb tanításainak megismertetése. A világvallások közötti párbeszéd fontosságának elfogadtatása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Az ember mint értékelő és erkölcsi lény</i> Hogyan tudunk különbséget tenni a tények és a vélekedések között? Miért fontos ezek megkülönböztetése? Hogyan tudjuk eldönteni, hogy egy állítás igaz vagy nem? Miért fontos ezt tudni? Hogyan alakulnak ki a tévhitek, a sztereotípiák és az előítéletek? Mi járul hozzá ezek fenntartásához, és mi segíti elő a lebomlásukat? Mi a különbség a meggyőződés, a hit, a világkép és a világnézet között?</p> <p><i>A nagy világvallások világképe</i> Milyenek mutatja be a világ kezdetét, működését és végét a judaizmus, a kereszténység, az iszlám, a hinduizmus és a buddhizmus? Milyen egyéb világképek élnek más vallásokban? Miben hasonlítanak ezek egymáshoz, és miben különböznek?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> személyes véleményt kifejező vizuális megjelenítés adott témában.</p> <p><i>Földrajz:</i> a világvallások társadalmat, gazdaságot, környezetet befolyásoló szerepe; kultúrák találkozásai a Föld különféle térségeiben.</p>	

<p><i>A nagy világvallások erkölcsi tanításai</i></p> <p>Mit mond a kereszténység a jóról és a rosszról, a helyesről és a helytelenről? Mit mondanak ugyanerről a judaizmus, az iszlám, a hinduizmus és a buddhizmus tanításai? Melyek a világvallások közös értékei?</p> <p><i>Párbeszéd és együttműködés</i></p> <p>Miről érdemes együtt gondolkodniuk a mai világban a különböző keresztény felekezetek képviselőinek, a keresztény és zsidó vallású embereknek, a keresztényeknek és más vallások követőinek, a hívőknek és a nem hívőknek?</p> <p>Milyen új vallási mozgalmak kialakulásának lehetünk tanúi napjainkban? Vajon miért nem a régi vallások közül választanak maguknak ezek követői?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit, sztereotípiá, előítélet, Tízparancsolat, meggyőződés, világkép, világnézet, hit, vallás, világvallás, erkölcsi tanítás.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és tudatos lény, akit veleszületett képességei alkalmassá tesznek a tanulásra, mások megértésre és önmaga vizsgálatára. Érti, hogy az emberek viselkedését, döntéseit tudásuk, gondolataik, érzelmeik, vágyaik nézeteik és értékrendjük egyaránt befolyásolják. Képes reflektálni saját maga és mások gondolataira, motívumaira és tetteire. Életkorának megfelelő szinten ismeri önmagát, hosszabb távú elképzeléseinek kialakításakor képes reálisan felmérni a lehetőségeit. Képes erkölcsi szempontok szerint mérlegelni különféle cselekedeteket, és el tudja viselni az értékek közötti választással együtt járó belső feszültséget. Képes ellenállni a csoportnyomásnak, és saját értékrendje szerinti autonóm döntéseket hozni. Tisztában van vele, hogy baráti és párkapcsolataiban felelősséggel tartozik a társaiért. Kialakultak benne az európai identitás csírái. Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására. Érti a szabályok szerepét az emberi együttélésben, s e belátás alapján igyekszik alkalmazkodni hozzájuk; igényli azonban, hogy maga is alakítója lehessen a közösségi szabályoknak. Van elképzelése saját jövőjéről, és tisztában van vele, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie. Életkorának megfelelő szinten tisztában van vele, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár. Fontosnak érzi a közösséghez tartozást, miközben törekszik személyes autonómiájának megőrzésére is. Képes megfogalmazni, hogy mi okoz neki örömet, illetve rossz érzést. Tisztában van a függőséget okozó szokások súlyos következményeivel. Tudja, hogy ugyanazt a dolgot különböző emberek eltérő módon ítélik meg, ami konfliktusok forrása lehet.</p>
--	--

FIZIKA

B változat

7–8. évfolyam

A természettudományos kompetencia középpontjában a természetet és a természet működését megismerni igyekvő ember áll. A fizika tantárgy a természet működésének a tudomány által feltárt legalapvetőbb törvényszerűségeit igyekszik megismertetni a diákokkal. A törvényszerűségek harmóniáját és alkalmazhatóságuk hihetetlen széles skálátartományát megcsodálva bemutatja, hogyan segíti a tudományos módszer a természet erőinek és javainak az ember szolgálatába állítását. Olyan ismeretek megszerzésére ösztönözzük a fiatalokat, amelyekkel egész életpályájukon hozzájárulnak majd a társadalom és a természeti környezet összhangjának fenntartásához, a tartós fejlődéshez és ahhoz, hogy a körülöttünk levő természetnek minél kevésbé okozzunk sérülést.

Nem kevésbé fontos, hogy elhelyezzük az embert kozmikus környezetünkben. A természettudomány és a fizika ismerete segítséget nyújt az ember világban elfoglalt helyének megértésére, a világ jelenségeinek a természettudományos módszerrel történő rendszerbe foglalására. A természet törvényeinek az embert szolgáló sikeres alkalmazása gazdasági előnyöket jelent, de ezen túl szellemi, esztétikai örömet és harmóniát is kínál.

A tantárgy tanulása során a tanulók megismerik az alapvető fizikai jelenségeket és az azokat értelmező modellek és elméletek történeti fejlődését, érvényességi határait, a hozzájuk vezető megismerési módszereket. A fizika tanítása során azt is be kell mutatnunk, hogy a felfedezések és az azok révén megfogalmazott fizikai törvények nemcsak egy-egy kiemelkedő szellemóriás munkáját, hanem sok tudós századokat átfogó munkájának koherens, egymásra épülő tudásszövetét jelenítik meg. A törvények folyamatosan bővültek, és a modern tudományos módszer kialakulása óta nem kizárják, hanem kiegészítik egymást. Az egyre nagyobb teljesítőképességű modellekből számos alapvető, letisztult törvény nőtt ki, amelyet a tanulmányok egymást követő szakaszai a tanulók kognitív képességeinek megfelelő gondolati és formai szinten mutatnak be, azzal a célkitűzéssel, hogy a szakirányú felsőfokú képzés során eljussanak a választott terület tudományos kutatásának frontvonalába.

A tantárgy tanulása során a tanulók megismerkedhetnek a természet tervszerű megfigyelésével, a kísérletezéssel, a megfigyelési és a kísérleti eredmények számszerű megjelenítésével, grafikus ábrázolásával, a kvalitatív összefüggések matematikai alakú megfogalmazásával. Ez utóbbi nélkülözhetetlen vonása a fizika tanításának, hiszen e tudomány fél évezred óta tartó diadalmenetének ez a titka.

Fontos, hogy a tanulók a jelenségekből és a köztük feltárt kapcsolatokból leszűrt törvényeket a természetben újabb és újabb jelenségekre alkalmazva ellenőrizzék, megtanulják igazolásuk vagy cáfolatuk módját. A tanulók ismerkedjenek meg a tudományos tényeken alapuló érveléssel, amelynek része a megismert természeti törvények egy-egy tudománytörténeti fordulóponton feltárt érvényességi korlátainak megvilágítása. A fizikában használatos modellek alkotásában és fejlesztésében való részvételről kapjanak vonzó élményeket és ismerkedjenek meg a fizika módszerének a fizikán túlmutató jelentőségével is.

A tanulóknak fel kell ismerniük, hogy a műszaki-természettudományi mellett az egészségügyi, az agrárgazdasági és a közgazdasági szakmai tudás szilárd megalapozásában sem nélkülözhető a fizika jelenségkörének megismerése.

Célok és feladatok

Az általános iskolai természettudományos oktatás, ezen belül a 7–8. évfolyamon a fizika tantárgy tanításának és tanulásának legfőbb célja és feladata a tanulók felvértezése mind a személyiségük, tudásuk, készségük és képességük, mind a gondolkodásuk fejlesztésével arra, hogy majd boldoguljanak, helytálljanak magánéletükben, élethivatásukban és a 21. századi társadalomban.

Ennek érdekében a **NAT Ember és Természet műveltségterülete előírásainak megfelelően a legfőbb feladat a természettudományos és más alapkompenciák fejlesztése**, a gyermekekben ösztönösen meglévő kíváncsiság és tudásvágy megerősítése, a sikerélmény biztosítása, a tantárgy megszerettetése, a fizika további tanulásának érzelmi és értelmi megalapozása.

A **fizika alaptudomány**, mert saját, a többi természettudomány alapjául is szolgáló fogalomrendszere, alapelvei és törvényei vannak. Ezért bizonyos előismereteket a többi reál tantárgy tanításához a fizikának kell biztosítani. A fizikának meghatározó szerepe és felelőssége van a természet megismerésében és védelmében, a technika fejlesztésében és az ahhoz való alkalmazkodásban is.

A tanítási-tanulási folyamatban központi szerepet kell biztosítani legfontosabb szereplőknek, a tanulóknak. Ezért

- figyelembe kell venni a tanulók többségére jellemző **életkori sajátosságokat**;
- minél **aktívabb szereplővé** kell tenni őket a tudás megszerzésében (tanulói kísérletek, a bemutatott kísérletek közös elemzése, önálló adatgyűjtés stb.);
- gondoskodni kell a többség **sikerélményéről**, mert ez a legfontosabb tényezője a tantárgy megszerettetésének, tehát érzelmileg és értelmileg is hozzá kell kötni a tanulókat a fizikához;
- mivel a tanulók azt az ismeretet, gondolatot fogadják be legkönnyebben, ami **jól kapcsolódik a már meglévő ismereteikhez**, tudásuk bővítésénél építeni kell a korábban megszerzett iskolai vagy iskolán kívüli konkrét tapasztalataikra, ismereteikre. Érdemes ezeket az egyes témák feldolgozása előtt céltudatosan feleleveníteni, bővíteni;
- figyelembe kell venni, hogy a tanulók ebben az életkorban egyre több területen képesek az elvontabb (absztrakt, formális) gondolkodásra. Ezt nagymértékben erősíti, fejleszti, ha azt **megfigyelések, kísérletek, mérések, ezek elemzése** előzi meg, és a későbbi gyakorlati alkalmazások igazolják helyességüket;
- a tanulók ismerjék meg és gyakorolják be a hagyományos és a **korszerű ismeretszerzési módszereket** és a korszerű eszközök alkalmazását, mert ezzel hatékonyabbá és könnyebbé tehetjük munkájukat;
- lehetőséget kell adni **csoporthatására**, mert az jellemformáló, és felkészíti őket a felnőttkori feladatok elvégzésére.

Fejlesztési feladatok

A fizika tanulása, tanítása **nem lehet öncélú** (csak a fizikai tartalomra figyelő), formális (csak a jelenségek, fogalmak, törvények stb. emlékezeti tudását segítő és elváró). Ezért ezt a műveltségi területet az egész természettudomány és az általános műveltség részeként kell feldolgozni úgy, hogy a fizika minél több szállal kapcsolódjon ezekhez. Közös munkával (a tanulókkal és a többi kollégával) el kell érni, hogy a tanulók döntő többsége elinduljon, és évről évre előrelépjen azon a fejlődési folyamaton, amelynek eredményeként 18 éves korára képes lesz:

- **biztonsággal tájékozódni** a természetben, a társadalomban, a rázúduló információhalmazban, felismerni abban a helyét és feladatait, és ezek ismeretében képes lesz rendszerben gondolkodni és önállóan cselekedni;
- megismerni az ehhez szükséges fizikai jelenségeket, fogalmakat, törvényszerűségeket életkorának megfelelő alkalmazási szinten és kialakítani önmagában az olyan logikus (a természettudományokra jellemző, de általánosan felhasználható) gondolkodásmódot, amely segíti **felismerni és megkülönböztetni az áltudományos tanokat** a bizonyított ismeretektől, így tudatosan tudja, hogy döntéseiben mit vegyen figyelembe;
- észrevenni a kapcsolatot a fizika fejlődése és a társadalom változása, a történelmi folyamatok kialakulása között, megismerni, értékelné a legkiválóbb fizikusok munkásságát, tudományos eredményeit, ezek hatását az emberiség életére.
- **eldönteni, hogy miben tehetséges**, és ez alapján meghatározni azt az életpályát, amire sikeresen felkészülhet.

Biztosítani kell a tanulóknak, hogy:

- irányítással vagy önállóan, egyedül vagy csoportosan megtervezhessenek és végrehajthassanak megfigyeléseket, kísérleteket, ezek elemzését, közös értékelését és az eredményeket szakmailag és nyelvileg is helyesen fogalmazzák meg. Ismerjék és alkalmazzák a balesetvédelmi szabályokat.
- hagyományos mérőeszközök (mérőszalag, óra, hőmérő, mérleg, rugós erőmérő, feszültség- és áramerősségmérő stb.) és ezek korszerű változatát alkalmazhassák; az ismeretszerzés minél többféle lehetőségét (könyvtár, számítógép, internet, multimédiás eszközök stb.) felhasználják;
- a fizikai ismeretek rendszerében felismerjék, hogy melyek azok az alapvető fogalmak, elvek, törvények, amelyekre a rendszer épül. Ezekkel kiemelt hangsúllyal kell foglalkozni, pl.: az anyag és ennek mindkét fajtája (a részecskeszerkezetű, ill. a mező), valamint legfontosabb tulajdonságaik (halmazállapot, tehetetlenség, gravitáló képesség, a kölcsönható képesség, mágneses és elektromos tulajdonság stb.); a megmaradási törvények; a tér, idő, tömeg elemi szintű értelmezése.
- észrevegyék és tudatosan használják az **a)** anyag, test, változási folyamatok, **b)** ezek tulajdonságai, **c)** az ezeket jellemző mennyiségek összetartozó, de alapvetően különböző jellegű fogalmát.
- értsék az energia és energiaváltozás (munka, hőmennyiség) mint **mennyiségi fogalmak** jelentőségét az állapot és az állapotváltozás általános jellemzésében, az energiával kapcsolatos köznapi szóhasználatok szakmailag helyes értelmezését és

annak elfogadását, hogy ezek célszerű, egyszerűsített kifejezések, pontatlanok ugyan, de használatuk mégis elfogadható, ha tudjuk, mit „rejtjelezünk” velük.

- A fizika tantárgy a NAT-ban meghatározott **fejlesztési területek és kulcskompetenciák** közül különösen az alábbiak fejlesztéséhez járulhat hozzá:

Természettudományos kompetencia: A természettudományos törvények és módszerek hatékonyságának ismerete, az ember világbeli helye megtalálásának, a világban való tájékozódásának elősegítésére. A tudományos elméletek társadalmi folyamatokban játszott szerepének ismerete, megértése; a fontosabb technikai vívmányok ismerete; ezek előnyeinek, korlátainak és társadalmi kockázatainak ismerete; az emberi tevékenység természetre gyakorolt hatásának ismerete.

Szociális és állampolgári kompetencia: a helyi és a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti szolidaritás és érdeklődés; kompromisszumra való törekvés; a fenntartható fejlődés támogatása; a társadalmi-gazdasági fejlődés iránti érdeklődés.

Anyanyelvi kommunikáció: hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás a témával kapcsolatban, mind írásban, a különböző gyűjtőmunkák esetében, mind pedig szóban, a felelések és prezentációk alkalmával.

Matematikai kompetencia: alapvető matematikai elvek alkalmazása az ismeretszerzésben, a mennyiségi fogalmak jellemzésében és a problémák megoldásában, ami a 7–8. osztályban csak a négy alapműveletre és a különböző táblázatok elkészítésére, grafikonok rajzolására és elemzésére korlátozódik.

Digitális kompetencia: információkeresés a témával kapcsolatban, adatok gyűjtése, feldolgozása, rendszerezése, a kapott adatok kritikus alkalmazása, felhasználása, grafikonok készítése.

Hatékony, önálló tanulás: új ismeretek felkutatása, értő elsajátítása, feldolgozása és beépítése; munkavégzés másokkal együttműködve, a tudás megosztása; a korábban tanult ismeretek, a saját és mások élettapasztalatainak felhasználása.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: az új iránti nyitottság, elemzési képesség, különböző szempontú megközelítési lehetőségek számbavétele.

Estétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: a saját prezentáció, gyűjtőmunka esztétikus kivitelezése, a közösség számára érthető tolmácsolása.

Mindezekre és sok más sikeres fejlesztésre és a sikerélmény széleskörű biztosítására a **legalkalmasabb módszer** a gyermekközpontú, az életkori sajátosságokat tiszteletben tartó, gyakorlati szemléletű, rendszerben gondolkodtató, **színvonalas fizikatanítás**.

Óraterv

	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	1,5	1,5
Éves óraszám	54	54

7. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Természettudományos vizsgálati módszerek	11
Mozgások	15 + 3
Energia, energiaváltozás	10 + 1
Hőjelenségek	10 + 1
Év végi összefoglalás	3
Összes óraszám	54

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természettudományos vizsgálati módszerek kölsönhatások	Órakeret 11
Előzetes tudás	A tulajdonság és mennyiség kapcsolata. A mérés elemi fogalma. Hosszúság-, idő-, hőmérséklet-, tömegmérés gyakorlati ismerete. A megfigyelés és a kísérlet megkülönböztetése. A tömeg és térfogat elemi fogalma.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Együttműködési képesség fejlesztése. A tudományos megismerési módszerek bemutatása és gyakoroltatása. Képességek fejlesztése megfigyelésre, az előzetes tudás mozgósítására, hipotézisalkotásra, kérdésfeltevésre, vizsgálatra, mérés tervezésére, mérés végrehajtására, mérési eredmények kezelésére, következtetések levonására és azok kommunikálására.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A természetismeretben tanultak felelevenítése. Milyen kísérleteket láttatok és végeztetek az 5. osztályban természetismeret-órán? <i>Ismeretek:</i> A tanulói kísérleti munka szabályai. Veszélyforrások (hő, vegyi, elektromos, fény, hang stb.) az iskolai és otthoni tevékenységek során.	Ismeretek felidézése, rendszerezése. Fényképek, ábrák, saját tapasztalatok alapján a veszélyek megfogalmazása, megbeszélése. Csoportmunkában veszélyre figyelmeztető, helyes magatartásra ösztönző poszterek, táblák készítése.	Természetismeret 5. évfolyam: <i>I. Az anyag és néhány fontos tulajdonsága; IV. Állandóság és változás környezetünkben, kölcsönhatások.</i> <i>Technika, életvitel és gyakorlat:e</i> baleset- és egészségvédelem.

		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció.
<i>Ismeretek:</i> Megfigyelés. Leírás, összehasonlítás, csoportosítás. Céltudatos megfigyelés. A természet megfigyelésének fontossága a tudósok természettörvényeket feltáró munkájában.	A megfigyelőképesség ellenőrzése egyszerű feladatokkal. Szempontok megfogalmazása jelenségek megfigyelésére, a megfigyelés végrehajtására és a megfigyelésről szóbeli beszámoló. Megfigyelések rögzítése, dokumentálása.	<i>Kémia:</i> a kísérletek célja, tervezése, rögzítése, tapasztalatok és következtetések.
<i>Problémák, alkalmazások:</i> Hogyan kell használni a különböző mérőeszközöket? Mire kell figyelni a leolvasásnál? Hogyan tervezzük meg a mérési folyamatot? Hogyan lehet megjeleníteni a mérési eredményeket? Mire következtethetünk a mérési eredményekből? Mérőeszközök a mindennapi életben. <i>Ismeretek:</i> Mérőeszközök használata. A mért mennyiségek mértékegységei és átváltásai.	Hosszúság, terület, térfogat, tömeg, idő, hőmérséklet stb. mérése, meghatározása csoportmunkában, az eredmények egyéni feljegyzése. Mérési javaslat, tervezés és végrehajtása az iskolában és a tanuló otthoni környezetében. Hipotézisalkotás és értékelés a mérési eredmények rendszerbe szedett ábrázolásával. Előzetes elképzelések számbavétele, a mérési eredmények elemzése (táblázat, grafikon). Egyszerű időmérő eszköz csoportos készítése. A tömeg és a térfogat nagyságának elkülönítése. (Jellegzetes tévképzet: a két mennyiség arányos kezelése.) Önálló munkával különféle információhordozókról az élővilág, az épített környezet és az emberi tevékenység hosszúság- és időbeli méretadatainak összegyűjtése tanári és önálló feladatválasztással.	<i>Földrajz:</i> időzónák a Földön. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az időszámítás kezdetei a különböző kultúrákban. <i>Matematika:</i> mértékegységek; megoldási tervek készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Test – tulajdonság – mennyiség. Megfigyelés, mérés, mértékegység, átlag, becslés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Mozgások	Órakeret 15+3
Előzetes tudás	A sebesség naiv fogalma (hétköznapi tapasztalatok alapján). A sebességváltozást eredményező kölcsönhatások és a különféle erőhatások felismerése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A hétköznapi sebességfogalom pontosítása, kiegészítése. Az egyenletes mozgás vizsgálata és jellemzése. Lépések az átlagsebességtől a pillanatnyi sebesség felé. A mozgásállapot és a lendületfogalom előkészítése. A közlekedési, balesetvédelmi szabályok tudatosítása, a felelős magatartás erősítése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Milyen mozgásokat ismersz? Miben különböznek, és miben egyeznek meg ezek? <i>Ismeretek:</i> Hely- és helyzetváltozás. Mozgások a Naprendszerben (keringés, forgás, becsapódások). Körmozgás jellemzői (keringési idő, fordulatszám). A testek különböző alakú pályákon mozoghatnak (egyenes, kör, ellipszis= „elnyúlt kör” – a bolygók pályája).</p>	<p>Mozgással kapcsolatos tapasztalatok, élmények felidézése, elmondása (közlekedés, játékszerek, sport). Mozgásformák eljátszása (pl. rendezetlen részecskemozgás, keringés a Nap körül, égitestek forgása, a Föld–Hold rendszer kötött keringése). A mozgásokkal kapcsolatos megfigyelések, élmények szabatos elmondása.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgások. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Petőfi és a vasút; Arany: a levéltovábbítás sebessége Prága városába a 15. században. <i>Matematika:</i> a kör és részei.</p>
<p><i>Problémák:</i> Hogyan lehet összehasonlítani a mozgásokat? Milyen adatokat kell megadni a pontos összehasonlításhoz? Hogyan lehet eldönteni, hogy ki vagy mi mozog? <i>Ismeretek:</i> A mozgás viszonylagossága.</p>	<p>A viszonyítási pont megegyezéssel rögzítése, az irányok rögzítése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> tájképek. <i>Matematika:</i> Descartes-féle koordináta-rendszer és elsőfokú függvények; vektorok.</p>

<p><i>Problémák:</i></p> <p>Milyen sebességgel mozoghatnak a környezetünkben található élőlények, közlekedési eszközök? Mit mutat az autó, busz sebességmérőjének pillanatnyi állása? Hogyan változik egy jármű sebességmérője a mozgása során? Hogyan változik egy futballlabda sebessége a mérkőzés során (iránya, sebessége)? Miben más ez a teniszlabdáéhoz képest?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A sebesség. Mozgás grafikus ábrázolása. A sebesség SI-mértékegysége.</p> <p>Az egyenes vonalú mozgás gyorsulása/lassulása (kvalitatív fogalomként). Átlagos sebességváltozás közlekedési eszköz egyenes vonalú mozgásának különböző szakaszain. A sebességváltozás természete egyenletes körmozgás során. Ha akár a sebesség nagysága, akár az iránya változik, változó mozgásról beszélünk.</p>	<p>Az egyenletes mozgás sebességének meghatározása az út és idő hányadosaként, a fizikai meghatározás alkalmazása egyszerű esetekre. Egyszerű iskolai kísérletek, sportmozgások, közlekedési eszközök egyenes vonalú mozgásának megfigyelése, ábrázolása út-idő grafikonon, és a sebesség grafikus értelmezése.</p> <p>Az egyenes vonalú egyenletes mozgásra egyszerű számítások elvégzése (az út, az idő és a sebesség közti arányossági összefüggés alapján). Következtetések levonása a mozgásról. Az átlag- és a pillanatnyi sebesség fogalom értelmezése. Út-idő grafikonon a mozgás sebességének értelmezése, annak felismerése, hogy a sebességnek iránya van. A gyorsulás értelmezése kvalitatív szinten mint az aktuális (pillanatnyi) sebesség változása. Egymás utáni különböző mozgásszakaszokból álló folyamat esetén a sebesség változásának értelmezése. A sebesség fogalmának alkalmazása különböző, nem mozgás jellegű folyamatokra is (pl. kémiai reakció, biológiai folyamatok).</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek (fékidő), sebességhatárok.</p> <p><i>Matematika:</i> arányosság, fordított arányosság.</p> <p><i>Földrajz:</i> folyók sebessége, szélsősebesség.</p> <p><i>Kémia:</i> reakciósebesség.</p>
<p><i>Jelenségek:</i></p> <p>Az egyik szabadon mozgó testnek könnyebb, a másiknak nehezebb megváltoztatni a sebességét.</p>	<p>A tulajdonság és - annak jellemzője- a mennyiség kapcsolatának és különbségének felismerése.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> lendület a sportban.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési szabályok, balesetvédelem.</p>

<p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A tömeg. A tehetetlenség, mint tulajdonság, a tömeg, mint mennyiség fogalma. Mértékegység.</p> <p><i>Problémák, jelenségek:</i></p> <p>Minek nagyobb a tömege 1 liter víznek, vagy 1 dm³ vasnak? Minek nagyobb a térfogata 1 kg víznek, vagy 1 kg vasnak? Azonos térfogatú, de különböző anyagból készült, illetve azonos anyagú, de különböző térfogatú tárgyak tömege.</p> <p><i>Ismeret:</i></p> <p>A sűrűség, mint, tulajdonság és mint az anyagot jellemző mennyiség.</p> <p><i>Jelenség:</i></p> <p>Nem mindegy, hogy egy kerékpár, vagy egy teherautó ütközik nekem azonos sebességgel.</p> <p>A gyermeki tapasztalat a lendület fogalmáról. Felhasználása a test mozgásállapotának és mozgásállapot-változásának a jellemzésére: a nagy tömegű és/vagy sebességű testeket nehéz megállítani.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A test lendülete a sebességtől és a tömegtől függ. A magára hagyott test fogalmához vezető tendencia. A tehetetlenség törvénye.</p>	<p>Az alap és a származtatott mennyiség megkülönböztetése.</p> <p>A testek tömegének összekapcsolása a részecskemoddellal (a tömeget a testeket felépítő részecskék tömegének összege adja).</p> <p>Egyes anyagok sűrűségének kikeresése táblázatból, és a sűrűség értelmezése.</p> <p>Annak felismerése, hogy a test mozgásállapotának megváltoztatása szempontjából a test tömege és sebessége egyaránt fontos.</p> <p>A mozgás és a mozgásállapot megkülönböztetése. Konkrét példák annak bemutatása, hogy egy test lendületének megváltozása mindig más testekkel való kölcsönhatás következménye.</p> <p>Annak a kísérletsornak a gondolati elemzése és a gondolatmenet bemutatása, amiből leszűrhető, hogy annak a testnek, amely semmilyen másik testtel nem áll kölcsönhatásban, nem változik a mozgásállapota: vagy egyenes vonalú egyenletes mozgást végez, vagy áll.</p>	<p><i>Matematika:</i> elsőfokú függvények, behelyettesítés, egyszerű egyenletek <i>Kémia:</i> a sűrűség; részecskeszemlélet.</p>
---	---	--

<p><i>Jelenségek, kérdések:</i></p> <p>Milyen hatások következménye a mozgásállapot megváltozása. Az erő mérése rugó nyúlásával.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Az erőhatás, erő. Az erő mértékegysége: (1 N). Az erő mérése. A kifejtett erőhatás nagysága és az okozott változás mértéke között arányosság van. Az erőhatás, mint két test közötti kölcsönhatás, a testek mozgásállapotának változásában (és ezt követő alakváltozásában) nyilvánulhat meg.</p>	<p>Rugós erőmérő skálázása.</p> <p>Különböző testek súlyának mérése a saját skálázású erőmérővel.</p>	
<p><i>Problémák:</i></p> <p>Hogyan működik a rakéta? Miért törik össze a szabályosan haladó kamionba hátulról beleszaladó sportkocsi?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A hatás-ellenhatás törvénye. Minden mechanikai kölcsönhatásnál egyidejűleg két erőhatás lép fel ezek egyenlő nagyságúak, ellentétes irányúak, két különböző testre hatnak, az erő és ellenerő jellemzi ezeket.</p>	<p>Demonstrációs kísérlet: két, gördeszkán álló gyerek erőmérők közbeiktatásával, kötéllal húzza egymást – a kísérlet ismertetése, értelmezése.</p> <p>Kapcsolódó köznapi jelenségek magyarázata, pl. rakétaelven működő játékszerek mozgása (elengedett lufi, vízi rakéta).</p>	
<p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Az erő, mint vektormennyiség. Az erő vektormennyiség, nagysága és iránya jellemzi.</p>	<p>Annak tudása, hogy valamely test mozgásállapot-változásának iránya (ha egy erőhatás éri) megegyezik a testet érő erőhatás irányával (rugós erőmérővel mérve a rugó megnyúlásának irányával).</p>	<p><i>Matematika:</i> a vektor fogalma.</p>

<p><i>Problémák:</i> Miért nehéz elcsúsztatni egy ládát? Miért könnyebb elszállítani ezt a ládát kiskocsival? Mitől függ a súrlódási erő nagysága? Hasznos vagy káros a súrlódás?</p> <p><i>Ismeretek:</i> A súrlódás. A súrlódási erő az érintkező felületek egymáshoz képesti elmozdulását akadályozza. A súrlódási erő a felületeket összenyomó erővel arányos, és függ a felületek minőségétől. Gördülési ellenállás. Közegellenállás jelenség szintű ismerete.</p>	<p>A súrlódási erő mérése rugós erőmérővel, tapasztalatok rögzítése, következtetések levonása. Hétköznapi példák gyűjtése a súrlódás hasznos és káros eseteire. Kiskocsi és megegyező tömegű hasáb húzása rugós erőmérővel, következtetések levonása. Érvelés: miért volt korszakalkotó találmány a kerék.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek (a súrlódás szerepe a mozgásban, a fékezésben). <i>Testnevelés és sport:</i> a súrlódás szerepe egyes sportágakban; speciális cipők salakra, fűre, stb. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a kerék felfedezésének jelentősége.</p>
<p><i>Problémák:</i> Miért esnek le a tárgyak a Földön? Miért kering a Hold a Föld körül?</p> <p><i>Ismeret:</i> A gravitációs kölcsönhatás, gravitációs mező. Gravitációs erő. A súly fogalma és a súlytalanság. 1 kg tömegű nyugvó test súlya a Földön kb. 10 N.</p>	<p>Egyszerű kísérletek végzése, következtetések levonása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a testek a gravitációs mező \vec{g} hatására gyorsulva esnek; – a gravitációs erőhatás kiegyensúlyozásakor érezzük/mérjük a test súlyát, minthogy a súlyerővel a szabadesésében akadályozott test az alátámasztást nyomja, vagy a felfüggesztést húzza; – ha ilyen erőhatás nincs, súlytalanságról beszélünk. <p>Kísérleti igazolás: rugós erőmérőre függesztett test leejtése erőmérővel együtt, és a súlyerő leolvasása – csak a gravitációs hatásra mozgó test (szabadon eső test, az űrhajóban a Föld körül keringő test) van a súlytalanság állapotában.</p>	<p><i>Matematika:</i> vektorok.</p>

	(Gyakori tévképzet: csak az űrben, az űrhajókban és az űrállomáson figyelhető meg súlytalanság, illetve súlytalanság csak légtelen térben lehet.)	
<p><i>Jelenségek:</i> Asztalon, lejtőn álló test egyensúlya.</p> <p><i>Ismeretek:</i> A kiterjedt testek egyensúlyának feltétele, hogy a testet érő erőhatások „kioltják” egymás hatását.</p> <p><i>Jelenségek:</i> A csigán, pallóhintás levő testek egyensúlya.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Az erőhatás forgásállapotot változtató képessége. A forgatónyomaték elemi szintű fogalma.</p>	<p>Testek egyensúlyának vizsgálata. Az egyensúlyi feltétel egyszerű esetekkel történő illusztrálása.</p> <p>Példák keresése az erőhatások forgásállapot-változtató képességének szemléltetésére.</p>	
<p><i>Alkalmazások:</i> Egyszerű gépek. Emelő, csiga, lejtő.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Az egyszerű gépek alaptípusai és azok működési elve. Az egyszerű gépek esetén a szükséges erő nagysága csökkenthető, de akkor hosszabb úton kell azt kifejtetni.</p>	<p>Az egyszerű gépek működési elvének vizsgálata konkrét példákon. Példák gyűjtése az egyszerű gépek elvén működő eszközök használatára. Alkalmazás az emberi test (csontváz, izomzat) mozgásfolyamataira.</p> <p>Tanulói mérésként/kiselőadásként az alábbi feladatok egyikének elvégzése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – arkhimédészi csigasor összeállítása; – egyszerű gépek a háztartásban; – a kerékpár egyszerű gépként működő alkatrészei; – egyszerű gépek az építkezésen. 	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> háztartási eszközök, szerszámok, mindennapos eszközök (csavar, ajtóférfi, rámpa, kéziszerszámok, kerékpár).</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> arkhimédészi csigasor, vízikerek a középkorban.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Viszonyítási pont, a mozgás jellemzői (sebesség, átlagsebesség, gyorsulás (kvalitatív), periódusidő, fordulatszám). A tehetetlenség és a tömeg, tömegmérés, sűrűség.</p> <p>Erőhatás, erő, gravitációs erő, a súly, súrlódási erő, hatás-ellenhatás, Egyensúly. Forgatónyomaték.</p>
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Energia, energiaváltozás	Órakeret 10+1
Előzetes tudás	A különféle kölcsönhatások, állapotváltozások felismerése. Erő, elmozdulás mennyiségi fogalma. A mennyiség, mint a tulajdonság jellemzője.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az energia fogalmának mélyítése. Az energiaváltozással járó folyamatok, termelési módok, kockázatainak bemutatásával az energiatakarékos szemlélet erősítése. Energiatakarékos eljárások. A természetkárosítás fajtái fizikai hátterének megértése során a környezetvédelem iránti elkötelezettség, a felelős magatartás erősítése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, gondolatok az általános szemléletmód erősítésére:</p> <p>Keressünk különféle módokat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy test felmelegítésére! - egy vasgolyó felgyorsítására! - mi a közös ezekben a változásokban, és mi a különböző? <p>Van-e valami közös a különféle változásokban, ami alapján mennyiségileg össze lehet hasonlítani azokat?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Az energia elemi, leíró jellegű fogalma. Az energia és megváltozásai.</p>	<p>Jelenségek vizsgálata, megfigyelése során energiafajták megkülönböztetése (pl. a súrlódva mozgó test felmelegedésének megtapasztalása, a megfeszített rugó mozgásba hoz testeket, a rugónak energiája van; a magasról eső test felgyorsul, a testnek magasabb helyzetében a gravitációs mezőnek nagyobb energiája van stb.). Annak megértése, hogy minden olyan hatás, ami állapotváltozással jár, legáltalánosabban energiaváltozással jellemezhető.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az őseMBER tűzgyújtási eljárása (fadarab gyors oda-vissza forgatása durva falú vályúban).</p> <p><i>Földrajz:</i> energiahordozók, erőművek.</p> <p><i>Kémia:</i> kötési energia.</p>

<p>Az energia megmaradásának felismerése és értelmezése. Munkavégzés és a munka fogalma. A fizikai munkavégzés az erő és az irányába eső elmozdulás szorzataként határozható meg. A munka, mint az energiaváltozás egyik fajtája. A munka és az energia mértékegysége.</p> <p>A testen végzett munka eredményeként változik a test energiája, az energia és a munka mértékegysége megegyezik: neve joule. A joule jele: J.</p> <p><i>Jelenségek:</i> Különböző munkavégzések vizsgálata, elemzése. Olyan esetek felismerése, amelyeknél az erőhatások ellenére nincs munkavégzés.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Az energia különböző fajtái: belső energia, „helyzeti” energia, mozgási energia, rugóenergia, kémiai energia, a „táplálék” energiája. A mozgó testnek, a megfeszített rugónak, a gravitációs mezőnek energiája van.</p>	<p>Eseti különbségtétel a munka fizikai fogalma és köznapifogalma között. A hétköznapi munkafogalomból indulva az erő és a munka, illetve az elmozdulás és a munka kapcsolatának belátása konkrét esetekben (pl. emelési munka). A munka fizikai fogalmának definíciója arányosságok felismerésével: az erő és az irányába eső elmozdulás szorzata. ($1 \text{ J} = 1 \text{ N} \cdot 1 \text{ m}$)</p>	
<p><i>Jelenségek, ismeretek:</i> Energiaátalakulások, energiatípusok: vízenergia, szélenergia, geotermikus energia, nukleáris energia, napenergia, fosszilis energiahordozók. Napenergia megjelenése a földi energiahordozókban.</p>	<p>Konkrét energiatípusok felsorolása (napenergia, szélenergia, vízenergia, kémiai energia /égés/), és példák ismertetése egymásba alakulásukra.</p>	<p><i>Kémia:</i> hőtermelő és hőelnyelő kémiai reakciók, fosszilis, nukleáris és megújuló energiaforrások (exoterm és endoterm reakciók, reakcióhő, égéshő).</p>

<p>Problémák, gyakorlati alkalmazások: Energia és társadalom. Az energiával kapcsolatos köznapi szóhasználatok értelmezése! Miért van szükségünk járó folyamatok létrehozására? Milyen tevékenységhez, milyen energiaváltozással járó folyamat szükséges? <i>Ismeretek:</i> Energiamérleg a családi háztól a Földre. James Joule élete és jelentősége a tudomány történetében.</p>	<p>Saját tevékenységekben végbemenő energiaváltozással járó folyamatok elemzése. A köznapi nyelvben használt energiával kapcsolatos kifejezések értelmezése (pl. energiaszállítás, energiaforrás, energiatakarékosság, energiahordozó, energiaelőállítás stb.) és annak belátása, hogy ez egyszerűsíti ugyan a szóhasználatot, de mindig tudni kell, hogy mit fejez ki valójában. Az energiatakarékosság szükségszerűségének megértése, az alapvető energiaforrások megismerése.</p>	
<p><i>Gyakorlati alkalmazások:</i> Egyszerű gépek működésének vizsgálata energiaváltozások szempontjából <i>Jelenségek, problémák:</i> A társadalom és a gazdaság fejlődése egyre kevesebb izomerőt igényel! A gépek működtetéséhez üzemanyag kell. Mi ennek a feltétele és mi a következménye? <i>Ismeretek:</i> Energiaforrások: Fosszilis energiahordozók és kitermelésük végessége. A vízenergia, szélenergia, megjelenése a földi energiahordozókban. A geotermikus energia, a nukleáris energia, haszna, kára és veszélye.</p>	<p>Annak felismerése, hogy egy jelenség több féle szempontból is vizsgálható, és ha helyes a következtetés ugyanazt az eredményt kapjuk. Annak elmagyarázása, hogy miként vezethető vissza a fosszilis energiahordozók (szén, olaj, gáz) és a megújuló energiaforrások (víz, szél, biomassa) léte a Nap sugárzására. Részvétel az egyes energiaváltozással járó folyamatok, lehetőségek előnyeinek, hátrányainak és alkalmazásuk kockázatainak megvitatásában, a tények és adatok összegyűjtése. A vita során elhangzó érvek és az ellenérvek csoportosítása, kiállítások, bemutatók készítése. Projektlehetőségek a földrajz és a kémia tantárgyakkal együttműködve:</p>	<p><i>Kémia:</i> kémia az iparban, erőművek, energiaforrások felosztása és jellemzése, környezeti hatások, (energiakészletek). <i>Földrajz:</i> az energiaforrások megoszlása a Földön, hazai energiaforrások. Energetikai önellátás és nemzetközi együttműködés.</p>

<p>A Föld alapvető energiaforrása a Nap. Az egyes energiahordozók felhasználásának módja, környezetterhelő hatásai.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Erőműmodell építése, erőmű-szimulátorok működtetése. – Különböző országok energia-előállítási módjai, azok részaránya. – Az energiahordozók beszerzésének módjai (vasúti szénszállítás, kőolajvezeték és tankerek, elektromos hálózatok). 	
<p><i>Jelenségek, problémák:</i></p> <p>Van, aki ugyanannyi idő alatt több munkát végez, mint mások. Hogyan jellemzik az ilyen szorgalmas és ügyes ember tevékenységét?</p> <p><i>Ismeret:</i></p> <p>A teljesítmény és a hatásfok fogalma.</p>	<p>Az energiaváltozással járó folyamatok jellemzése gyorsaság és hasznosság szempontjából.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Energia, energiaváltozás, energiamegmaradás. Munkavégzés, munka. Energiafajták: mozgási, belső-, rugalmas „helyzeti” energia. A megújuló energia: vízi, szél-, geotermikus, napenergia. A nem megújuló energia: fosszilis.</p> <p>Teljesítmény, hatásfok.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hőjelenségek	Órakeret 10+1
Előzetes tudás	Hőmérséklet-fogalom, csapadékfajták. Halmazállapotok és változásaik. Az energia fogalma és mértékegysége. Az energiaváltozások jellemzése. Az energia fajták sokfélesége. Az anyag egyik fajtájának részecskeszerkezete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az egyensúly (sok területre érvényes) fogalmának alapozása, mélyítése (egyensúlyi állapotra törekvés, termikus egyensúly). A részecskeszemlélet és az energiaváltozás kapcsolata. Az anyagfogalom mélyítése. Az energiatakarékosság szükségességének beláttatása, az egyéni lehetőségek felismertetése. A táplálkozás alapvető energetikai vonatkozásai kapcsán az egészséges táplálkozás fontosságának beláttatása.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek:</i></p> <p>Milyen hőmérsékletű anyagok léteznek a világban?</p> <p>Mit jelent a napi átlaghőmérséklet? Mit értünk a „klíma” fogalmán?</p> <p>A víz fagyás- és forráspontja; a Föld legmelegebb és leghidegebb pontja.</p> <p>A Nap felszíni hőmérséklete. A robbanómotor üzemi hőmérséklete.</p> <p>Hőmérséklet-viszonyok a konyhában.</p> <p>A hűtőkeverék.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Nevezetes hőmérsékleti értékek.</p> <p>A Celsius-féle hőmérsékleti skála és egysége.</p>	<p>A környezet, a Föld, a Naprendszer jellegzetes hőmérsékleti értékeinek számszerű ismerete és összehasonlítása.</p> <p>A víz-só hűtőkeverék közös hőmérséklete alakulásának vizsgálata az összetétel változtatásával.</p> <p>A Celsius-skála jellemzői, a viszonyítási hőmérsékletek ismerete, tanulói kísérlet alapján a hőmérő kalibrálási módjának megismerése.</p>	<p><i>Biológia–egészségtan:</i> az élet létrejöttének lehetőségei.</p> <p><i>Földrajz:</i> hőmérsékleti viszonyok a Földön, a Naprendszerben.</p> <p><i>Matematika:</i> mértékegységek ismerete.</p> <p><i>Kémia:</i> a hőmérséklet (mint állapotváltozó), Celsius-féle hőmérsékleti skála (Kelvin-féle abszolút hőmérséklet).</p>

<p><i>Alkalmazások:</i></p> <p>Otthoni környezetben előforduló hőmérőtípusok és hőmérséklet-mérési helyzetek.</p> <p><i>Ismeret:</i></p> <p>hőmérőtípusok.</p>	<p>A legfontosabb hőmérőtípusok (folyadékos hőmérő, digitális hőmérő, színváltós hőmérő stb.) megismerése és használata egyszerű helyzetekben.</p> <p>Hőmérséklet-idő adatok felvétele, táblázatkészítés, majd abból grafikon készítése és elemzése.</p> <p>A javasolt hőmérséklet-mérési gyakorlatok egyikének elvégzése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Pohárba kiöntött meleg víz lehülési folyamatának vizsgálata. – Elektromos vízmelegítővel melegített víz hőmérséklet-idő függvényének mérése (melegedési görbe felvétele, különböző mennyiségű vízre, különböző ideig melegítve is). – Só-jég hűtőkeverék hőmérsékletének függése a sókoncentrációtól. <p>A melegítés okozta változások megfigyelése, a hőmérséklet mérése, az adatok táblázatba rendezése, majd a hőmérséklet időbeli alakulásának ábrázolása, következtetések megfogalmazása.</p>	<p><i>Matematika:</i></p> <p>grafikonok értelmezése, készítése.</p> <p><i>Informatika:</i> mérési adatok kezelése, feldolgozása.</p> <p><i>Kémia:</i></p> <p>tömegszázalék, (anyagmennyiség-koncentráció).</p>
<p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A hőmérséklet-kiegyenlítődés. A hőmennyiség (energia) kvalitatív fogalma, mint a melegítő hatás mértéke. Egysége (1 J).</p>	<p>Hőmérséklet-kiegyenlítődési folyamatok vizsgálata egyszerű eszközökkel (pl. hideg vizes zacskó merítése meleg vízbe).</p> <p>Hőmérséklet-kiegyenlítéssel járó folyamatokra konkrét példák gyűjtése; annak felismerése, hogy hőmennyiség (energia) cseréjével járnak.</p> <p>Annak felismerése, hogy a közös hőmérséklet a testek kezdeti hőmérsékletétől, tömegüktől és anyagi minőségüktől függ.</p>	<p><i>Földrajz:</i></p> <p>energiahordozók, a jéghegyek olvadása.</p> <p><i>Biológia–egészségtan:</i></p> <p>az emberi testhőmérséklet.</p> <p><i>Kémia:</i> „hőtermelő és hőelnyelő” folyamatok (exoterm és endoterm változások).</p>

<p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i> A víz sűrűségének változása fagyás során. Jelentősége a vízi életre, úszó jéghegyek, a Titanic katasztrófája. Miért vonják be hőszigetelő anyaggal a szabadban lévő vízvezeték? Miért csomagolják be a szabadban lévő kőszobrokat? A halmazállapot-változásokkal kapcsolatos köznapi tapasztalatok (pl. ruhaszáritás, csapadékformák, forrasztás, az utak téli sózása, halmazállapot-változások a konyhában stb.)</p> <p><i>Ismeretek:</i> Halmazállapotok és halmazállapot-változások. Melegítéssel (hűtéssel) az anyag halmazállapota megváltoztatható. A halmazállapot-változás hőmérséklete anyagra jellemző állandó érték. Olvadáspont, forráspont, olvadáshő, forráshő fogalma. Csapadékformák és kialakulásuk fizikai értelmezése.</p> <p><i>Problémák, alkalmazások</i> A tüzelőanyagok égése és annak következménye. Az égés jelensége, fogalma és a vele kapcsolatos energiaváltozás jellemzése. A gyors és a lassú égés. Élelmiszerek szerepe az élő szervezetekben. Az élő szervezet mint „energiafogyasztó” rendszer. Annak tudása, hogy mely átalakulásoknál nő energia, illetve melyeknél csökken.</p>	<p>A különböző halmazállapotok és azok legfontosabb jellemzőinek megismerése.</p> <p>Tanári mérést követő csoportmunka alapján a jég-víz keverék állandó intenzitású melegítésekor fellépő jelenségek bemutatása a részleges elforrálásig, a melegedési görbe felvétele és értelmezése.</p> <p>A mindennapi életben gyakori halmazállapot-változásokhoz kapcsolódó tapasztalatok, jelenségek értelmezése.</p> <p>Az égés és a környezetszennyezés kapcsolata.</p>	<p><i>Földrajz:</i> a kövek mállása a megfagyó víz hatására.</p> <p><i>Biológia–egészségtan:</i> a víz fagyásakor bekövetkező térfogat-növekedés hatása a befagyás rétegességében és a halak áttelelésében.</p> <p><i>Kémia:</i> halmazállapot-változások, fagyáspont, forráspont (a víz szerkezete és tulajdonságai).</p> <p>Keverékek szétválasztása, desztillálás, kőolaj-finomítás</p> <p><i>Kémia:</i> égés, lassú oxidáció, energiaátalakulások, tápanyag, energiatartalom.</p> <p><i>Biológia–egészségtan:</i> egészséges táplálkozás, az egészséges énkép kialakítása.</p>
--	---	--

<p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A halmazállapotok és változások értelmezése anyagszerkezeti modellel.</p> <p>Az anyag részecskékből való felépítettsége, az anyagok különböző halmazállapotbeli szerkezete.</p> <p>A kristályos anyagok, a folyadékok és a gázok egyszerű golyómodellje. A halmazállapot-változások szemléltetése golyómodellel.</p> <p>A belső energia. Belső energia szemléletesen, mint golyók mozgásának élénksége (mint a mozgó golyók energiájának összessége).</p> <p>Melegítés hatására a test belső energiája változik.</p> <p>A belsőenergia-változás mértéke megegyezik a melegítés során átadott hőmennyiséggel.</p>	<p>Az anyag golyómodelljével kapcsolatos ismeretek felfrissítése és alkalmazása az egyes halmazállapotok leírására és a halmazállapot-változások értelmezésére.</p> <p>Annak felismerése, hogy melegítés hatására a test belső energiája megváltozik, amit jelez a hőmérséklet és/vagy a halmazállapot megváltozása.</p> <p>Egy szem mogyoró elégetésével adott mennyiségű víz felmelegítése az energiatartalom jellemzésére.</p> <p>Tanári útmutatás alapján az élelmiszerek csomagolásáról az élelmiszerek energiatartalmának leolvasása.</p> <p>Az élelmiszereken a kereskedelemben feltüntetik az energiatartalmat.</p>	<p><i>Kémia:</i></p> <p>halmazállapotok és halmazállapot-változások. Értelmezésük a részecskeszemlélet alapján.</p>
<p>Milyen anyag alkalmas hőmérő készítésére?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Hőtágulás és gyakorlati szerepe. Hőtan és táplálkozás: az életműködéshez szükséges energiát a táplálék biztosítja.</p>	<p>Egyszerű kísérletek bemutatása a különböző halmazállapotú anyagok hőtágulására.</p> <p>Gyűjtőmunka alapján beszámoló tartása a hőtágulás jelentőségéről a technikában és a természetben.</p>	<p><i>Matematika:</i> egyszerű számolások.</p>
<p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i></p> <p>Elraktározhatjuk-e a meleget? Mely anyagok a jó hővezetők, melyek a hőszigetelők? A Nap hősugárzása, üvegházhatás. A légkör melegedése.</p>	<p>Egyszerű demonstrációs kísérletek alapján a hőátadás különböző módjainak, alapvető jelenségfajtáinak megismerése. Jó és rossz hővezető anyagok megkülönböztetése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>energiatakarékossági lehetőségek a háztartásban (fűtés, hőszigetelés).</p>

<p>A hőáramlás szerepe a fűtéstechnikában. Hősugárzás, a hőkameraképek és értelmezésük. Az energiatudatosság és a hőszigetelés.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>„Hőátadás”, hővezetés, hőáramlás, hősugárzás.</p>	<p>Gyűjtőmunka alapján gyakorlati esetek alapján annak bemutatása internetes képekkel, videofelvételekkel, hogy mikor van szükség jó hővezetésre, mikor szigetelésre.</p> <p>A hőszigetelés és az ezzel kapcsolatban lévő energiatakarékosság jelentőségének felismerése.</p>	<p><i>Földrajz:</i> a Nap sugárzásának hatása, jelentősége; légköri folyamatok; hideg és meleg tengeri áramlatok.</p> <p><i>Kémia:</i> üvegházhatás (a fémek hővezetése).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hőmérséklet, halmazállapot, halmazállapot-változás, olvadáspont, forráspont, termikus egyensúly. Égés, égéshő. Hőtágulás. Hőterjedés.</p>	

8. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Nyomás	14 + 2
Elektromosság, mágnesség	19 + 3
Optika, csillagászat	13
Tanév végi összefoglalás	3
Összes óraszám	54

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyomás	Órakeret 14+2
Előzetes tudás	Matematikai alpműveletek, az erő fogalma és mérése, terület.	
Tantárgyi fejlesztési célok	<p>Helyi jelenségek és nagyobb léptékű folyamatok összekapcsolása (földfelszín és éghajlat, lég- és a tengeráramlások fizikai jellemzői, a mozgó fizikai hatások; a globális klímaváltozás jelensége, lehetséges fizikai okai).</p> <p>A testek súlya és a természetben előforduló, nyomással kapcsolatos jelenségek vizsgálata (víznyomás, légnyomás, a szilárd testek nyomása).</p> <p>A víz és a levegő, mint fontos környezeti tényező bemutatása, a velük kapcsolatos takarékos és felelős magatartás erősítése.</p> <p>A hallással kapcsolatos egészségvédelem fontosságának megértetése.</p> <p>A matematikai kompetencia fejlesztése.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Miért lehet a rajzszeget beszúrni a fába? Mi a különbség a síléc, túsarkú cipő, úthenger, és a kés élének hatása között? Hol előnyös, fontos, hogy a nyomás nagy legyen? Hol előnyös a nyomás csökkentése?</p>	<p>Különböző súlyú és felületű testek benyomódásának vizsgálata homokba, lisztbe. A benyomódás és a nyomás kapcsolatának felismerése, következtetések levonása.</p> <p>A nyomás fogalmának értelmezése és kiszámítása egyszerű esetekben az erő és a felület hányadosaként.</p>	

<p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A nyomás fogalma, mértékegysége.</p> <p>Szilárd testek, folyadékok és gázok által kifejtett nyomás.</p>	<p>Szilárd testekkel kifejtett nyomáson alapuló jelenségek és alkalmazások ismertetése.</p>	
<p><i>Jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>A folyadékoszlop nyomása. Közlekedőedények, folyadékok sűrűsége. Környezetvédelmi vonatkozások: kutak, vizek szennyezettsége.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Nyomás a folyadékokban:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nem csak a szilárd testek fejtenek ki súlyukból származó nyomást; – a folyadékok nyomása a folyadékoszlop magasságától és a folyadék sűrűségétől függ. 	<p>Annak belátása, hogy, gravitációs mezőben levő folyadékoszlop nyomása a rétegvastagságtól és a folyadék sűrűségétől függ.</p> <p>Közlekedőedények vizsgálata, folyadékok sűrűségének meghatározása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>ivóvízellátás, vízhalózat (víztornyok). Vízszennyezés</p>
<p><i>Gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>hidraulikus emelő, hidraulikus fék.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Dugattyúval nyomott folyadék nyomása.</p> <p>A nyomás terjedése folyadékban (vízibuzogány, dugattyú).</p> <p>Oldalnyomás.</p>	<p>Pascal törvényének ismerete és demonstrálása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>közlekedési eszközök.</p>
<p><i>Jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>autógumi, játékléggömb.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Nyomás gázokban, légnyomás. Torricelli élete és munkássága.</p>	<p>A gáznyomás kimutatása nyomásmérő műszerrel.</p> <p>A légnyomás létezésének belátása. Annak megértése, hogy a légnyomás csökken a tengerszint feletti magasság növekedésével.</p>	<p><i>Kémia:</i> a nyomás mint állapotjelző, gáztörvények.</p> <p><i>Földrajz:</i> a légnyomás és az időjárás kapcsolata.</p>

<p><i>Gyakorlati alkalmazások:</i> Léghajó.</p> <p><i>Ismeretek:</i> A folyadékban (gázban) a testekre felhajtóerő hat. Sztatikus felhajtóerő.</p> <p>Arkhimédész törvénye.</p>	<p>Arkhimédész törvényének kísérleti igazolása. A sűrűség meghatározó szerepének megértése abban, hogy a vízbe helyezett test elmerül, úszik, vagy lebeg.</p> <p>Egyszerű számítások végzése Arkhimédész törvénye alapján. A következő kísérletek egyikének elvégzése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cartesius-búvár készítése; – kődarab sűrűségének meghatározása Arkhimédész módszerével. <p>Jellemző történetek megismerése Cartesius (Descartes) és Arkhimédész tudományos munkásságáról.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> halak úszása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hajózás.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> úszás.</p> <p><i>Földrajz:</i> jéghegyek.</p>
<p><i>Gyakorlati alkalmazások:</i> Nyomáskülönbségen alapuló eszközök.</p>	<p>Néhány, a nyomáskülönbség elvén működő eszköz megismerése, működésük bemutatása. (Pipetta, kutak, vízlégszivattyú, injekciós fecskendő. A gyökér tápanyagfelvételének mechanizmusa.)</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> tápanyagfelvétel, ozmózis.</p> <p><i>Kémia:</i> cseppentő, pipetta, ozmózis.</p>

<p>A hanggal kapcsolatos problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</p> <p>Mi a hang? Mitől kellemes és mitől kellemetlen a hang? Hangrobbanás. Miért halljuk a robbanást? Jerikó falainak leomlása. Mi a zajszennyezés, és hogyan védhető ki? Ultrahang (pl. denevérek, bálnák, vesekő-operáció).</p> <p><i>Ismeret:</i> A hang keletkezése, terjedése, energiája. A terjedési sebesség gázokban a legkisebb és szilárd anyagokban a legnagyobb. Az emberi hallás első lépése: átalakulás a dobhártyán.</p> <p>Zajszennyezés. Hangszigetelés.</p>	<p>Hangforrások (madzagtelefon, üvegpohár-hangszer, zenei hangszerek) tulajdonságainak megállapítása eszközkészítéssel.</p> <p>Annak megértése, hogy a hang a levegőben periodikus sűrűségváltozásként terjed a nyomás periodikus változtatására, és hogy a hang terjedése energiaváltozással jár együtt.</p> <p>A zaj, zöreij, döreij, másrésztől a zenei hangskálák jellemzése.</p> <p>A hangok emberi tevékenységre gyakorolt gátló és motiváló hatásának megértése.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> hangszerek, hangskálák.</p> <p><i>Biológia–egészségtan:</i> hallás, ultrahangok az állatvilágban; ultrahang az orvosi diagnosztikában.</p> <p><i>Matematika:</i> elsőfokú függvény és behelyettesítés.</p>
<p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Rengés terjedése a földkéregben és a tengerekben: a földrengések kis rezgésszámú hangrezgések formájában történő terjedése, a cunami kialakulásának leegyszerűsített modellje.</p>	<p>Szemléltetés (pl. animációk) alapján a Föld belső szerkezete és a földrengések kapcsolatának, a cunami kialakulásának megértése.</p>	<p><i>Földrajz:</i> a Föld kérge, köpenye és mozgásai.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nyomás, légnyomás. Sűrűség. Úszás, lebegés, merülés. Hullámterjedés. Hang, hallás. Ultrahang.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Elektromosság, mágnesség	Órakeret 19+3
Előzetes tudás	Mágneses és elektrosztatikus alapjelenségek, földmágnesség.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az elektromos alapjelenségek értelmezése és gyakorlati alkalmazása; Az egyen- és a váltóáram megkülönböztetése. Összetett technikai rendszerek működési alapelveinek, jelentőségének bemutatása (elektromos hálózatok felépítése). Az elektromosság, a mágnesség élővilágra gyakorolt hatásának megismertetése. Érintésvédelmi ismeretek elsajátíttatása.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Hogyan lehet könnyen összeszedni az elszórt gombostűket, apró szögeket?</p> <p>Mit tapasztalsz két egymáshoz közel levő mágnesrúd különböző helyzeteiben?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Mágnesek, mágneses kölcsönhatás.</p> <p>Ampère modellje a mágneses anyag szerkezetéről.</p> <p>Földmágnesség és iránytű.</p>	<p>Kis csoportos kísérletek végzése permanens mágnesekkel az erőhatások vizsgálatára (mágnesrudak vonzásának és taszításának függése a relatív irányításuktól), felmágnesezett gemkapocs darabolása során pedig a pólusok vizsgálatára; tapasztalatok megfogalmazása, következtetések levonása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – az északi és déli pólus kimutatása; – bizonyos anyagokat (pl. vas) mágnesessé lehet tenni; – a mágneses pólusokat nem lehet szétválasztani. <p>Az iránytű orientációjának értelmezése, egyszerű iránytű készítése.</p>	<p><i>Földrajz:</i> tájékozódás, a Föld mágneses tere.</p> <p><i>Kémia:</i> vas elkülönítése szilárd keverékből mágnessel (ferromágnesség).</p>
<p><i>Jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Elektrosztatikus jelenségek a hétköznapokban (műszálas pulóver feltöltődése, átütési szikrák, villámok, villámhárító).</p>	<p>Tanári bemutató kísérlet alapján a kétféle elektromos állapot kialakulásának megismerése dörzs-elektromos kísérletekben, a vonzó-taszító kölcsönhatás kvalitatív jellemzése.</p> <p>Tanári irányítással egyszerű elektroszkóp készítése, működésének értelmezése.</p>	<p><i>Kémia:</i> elektromos töltés, elektron, elektrosztatikus vonzás és taszítás, a fémek elektromos vezetéseinek anyagszerkezeti magyarázata.</p>

<p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Az anyag elektromos tulajdonságú részecskéinek (elektron, proton és ion) létezése. Az atomok felépítettsége. Az elektromos (elektrosztatikus kölcsönhatásra képes) állapot. Az elektromos töltés, mint mennyiség, értelmezése. Bizonyos testek többféle módon elektromos állapotba hozhatók. Az elektromos állapotú testek erőhatást gyakorolnak egymásra. Kétféle (negatív és pozitív) elektromos állapot létezik, a kétféle „töltés” közömbösíti egymás hatását. Az elektromos tulajdonságú részecskék átvihetők az egyik testről a másikra.</p>	<p>Az elektromos tulajdonság és az elektromos állapot megkülönböztetése.</p>	<p>Ionos kötés, ionrács, ionvegyületek elektromos vezetése oldatban és olvadéokban.</p>
<p><i>Jelenségek:</i></p> <p>Elektrosztatikus energia bizonyítéka a hőhatás alapján: az átütési szikrák kiejtik a papírt. A töltött fémgömb körül a próbatöltés-inga megemelkedik.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A feszültség fogalma és mértékegysége. A töltések szétválasztása során munkát végzünk.</p>	<p>A feszültség fogalmának hozzákapcsolása az elektromos töltések szétválasztására fordított munka végzéséhez. Az elektromos mező energiájának egyszerű tapasztalatokkal történő illusztrálása.</p>	<p><i>Kémia:</i> az elektron, a töltés és a feszültség.</p>
<p><i>Ismeret:</i></p> <p>Az elektromos áramkör és részei (telep, vezetékek, ellenállás vagy fogyasztó). A telepben zajló belső folyamatok: a különböző elektromos tulajdonságú részecskék szétválasztása a két pólusra. A két pólus közt feszültség mérhető, ami az áramforrás elektromos mezejének mennyiségi jellemzője.</p>	<p>Egyszerű áramkörök összeállítása csoportmunkában, különböző áramforrásokkal, fogyasztókkal.</p> <p>A feszültség mérése elektromos áramkörben mérőműszerrel.</p>	<p><i>Kémia:</i> a vezetés anyagszerkezeti magyarázata. Galvánelem.</p>

<p><i>Ismeret:</i></p> <p>Az elektromos egyenáram. Az elektromos egyenáram, mint töltéskiegyenlítési folyamat. Az áram erőssége, az áramerősség mértékegysége (1 A).</p> <p>Adott vezetéken átfolyó áram a vezető két vége között mérhető feszültséggel arányos. A vezetőket jellemző ellenállás fogalma, mérése és kiszámítása. Az ellenállás mértékegysége. (1 Ω). Ohm törvénye.</p>	<p>Áramerősség mérése (műszer kapcsolása, leolvasása, méréshatárának beállítása).</p> <p>Ellenállás meghatározása Ohm törvénye alapján (feszültség- és árammérésre visszavezetve).</p> <p>Mérések és számítások végzése egyszerű áramkörök esetén.</p>	<p><i>Kémia:</i> az elektromos áram (áramerősség, galvánelem, az elektromos áram kémiai hatásai, Faraday I. és II. törvénye).</p>
<p><i>Gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Az elektromágnes és alkalmazásai. Elektromotorok.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Az áram mágneses hatása: az elektromos áram mágneses mezőt gerjeszt. Az áramjárta vezetők között mágneses kölcsönhatás lép fel, és ezen alapul az elektromotorok működése.</p>	<p>Oersted kísérletének kvalitatív értelmezése.</p> <p>Tekercs mágneses terének vizsgálata vasreszelékkel, hasonlóság kimutatása a rúd-mágnessel. Az elektromotor modelljének bemutatása.</p> <p>Csoportmunkában az alábbi gyakorlatok egyikének elvégzése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – elektromágnes készítése zsebtelep, vasszög és szigetelt huzal felhasználásával, a pólusok és az erősség vizsgálata; – egyszerű elektromotor készítése gemkapocs, mágnes és vezeték felhasználásával. <p>Egyéni gyűjtőmunka az elektromágnesek köznapi/gyakorlati felhasználásáról.</p>	

<p><i>Problémák, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Milyen változás észlelhető az elektromos fogyasztók alkalmazásánál?</p> <p>Mi a hasznos célú és milyen az egyéb formájú, felesleges energiaváltozás különböző elektromos eszközöknél (pl. vízmelegítő, motor)?</p> <p>Mit mutat a havi villanyszámla, hogyan becsülhető meg realitása?</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> elektromos eszközök biztonságos használata, villanyszámla értelmezése, elektromos eszközök energiafelhasználása, energiatakarékosság.</p>
<p><i>Ismeret:</i></p> <p>Az áram hőhatását meghatározó arányosságok és az azt kifejező matematikai összefüggés ($E=UIt$), energiakicsatolás, fogyasztók.</p>	<p>Az Ohm-törvény felhasználása egyszerű esetekben.</p> <p>A rendszerben gondolkodás erősítése.</p>	<p><i>Matematika:</i> egyszerű számítási és behelyettesítési feladatok.</p>
<p><i>Problémák, jelenségek:</i></p> <p>Miben különbözik az otthon használt elektromos áram a „zsebtelepek” által létrehozott áramtól?</p> <p>Az elektromos árammal mágneses mezőt hoztunk létre. Lehet-e mágneses mezővel elektromos mezőt létrehozni?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Az elektromágneses indukció jelensége. Váltakozó áram és gyakorlati alkalmazása.</p>	<p>Egyéni gyűjtőmunka az alábbi témák egyikében:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hol használnak elektromos áramot? – Milyen elektromossággal működő eszközök találhatók otthon a lakásban? <p>Milyen adatok találhatók egy fogyasztón (teljesítmény, feszültség, frekvencia)?</p> <p>Az elektromosság gyakorlati jelentőségének felismerése. A hőhatás jelenségét bemutató egyszerű kísérletek ismertetése (pl. az elektromos vízmelegítés mértéke arányos az áramerősséggel, a feszültséggel és az idővel. A fogyasztó fényerejének változása folytonosan változtatható kapcsolóval.</p>	

	<p>Ellenállásdrót melegedése soros és párhuzamos kapcsolású fogyasztókban az áramerősség növelésével.) Annak megértése, hogy az elektromos fogyasztó energiaváltozással, átalakítással („fogyaszt”) jár.</p> <p>Tanári vezetéssel egy családi ház elektromos világításának megtervezése, modellen való bemutatása.</p> <p>A balesetvédelem fontosságának felismerése.</p> <p>Annak megítélése, hogy a háztartásokban előforduló elektromos hibák közül mit lehet házilag kijavítani és mi az, amit szakemberre kell bízni.</p>	
<p><i>Problémák, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Miért elektromos energiát használunk nagy részben a mindennapi életünkben? Melyek az ország energiafogyasztásának legfontosabb tényezői? Honnan származik az országban felhasznált elektromos energia? Az elektromos energia „előállítása”, szállítása.</p>	<p>Az erőművek és a nagyfeszültségű hálózatok alapvető vázszerkezetének (generátor, távvezeték, transzformálás, fogyasztók) bemutatása.</p> <p>Annak belátása, hogy az elektromos energia bármilyen módon történő előállítása hatással van a környezetre.</p> <p>Csoportos gyűjtőmunka a hazai erőműhálózatról és jellemzőiről (milyen energiaforrással működnek, mikor épültek, mekkora a teljesítményük, stb.).</p> <p>Magyarország elektromosenergia-fogyasztása főbb komponenseinek megismerése, az elektromos energia megtakarításának lehetőségei.</p>	<p><i>Földrajz:</i> az energiaforrások földrajzi megoszlása és az energia kereskedelme.</p> <p><i>Kémia:</i> energiaforrások és használatuk környezeti hatásai.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mágneses hatások, pólusok, mágneses mező. Elektromos tulajdonság, elektromos állapot, töltés, elektromos mező. Áramerősség, feszültség, ellenállás, áramkör, elektromágnes. Elektromágneses indukció, váltakozó áram, generátorok és motorok. Erőmű, transzformátor, távvezeték.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Optika, csillagászat	Órakeret 13
Előzetes tudás	Hosszúságmérés, éjszakák és nappalok váltakozása, a Hold, látszólagos periodikus változása. Sebesség, egyenletes mozgás. Energia, energiaváltozás. Hősugárzás. Frekvencia.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az anyag és a kölcsönhatás fogalmának bővítése. A fény tulajdonságainak megismerése. A fény szerepe az élő természetben. A beszélgetések és a gyűjtőmunkák során az együttműködés és a kommunikáció fejlesztése. A tudomány és a technika társadalmi szerepének bemutatása. A földközéppontú és a napközéppontú világgép jellemzőinek összehasonlítása során a modellhasználat fejlesztése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Árnyékjelenségek. Fényáteresztés. Visszaverődés, törés jelensége. Hétköznapi optikai eszközök (síktükör, borotválkozó tükör, közlekedési gömbtükör, egyszerű nagyító, távcső, mikroszkóp, vetítő, fényképezőgép). Száloptika alkalmazása a jelátvitelben és a gyógyászatban. Távcsövek, űrtávcsövek, látáshibák javítása, fényszennyezés.	Az árnyékjelenségek magyarázata a fény egyenes vonalú terjedésével. Fény áthatolásának megfigyelése különböző anyagokon és az anyagok tanulmányozása átlátszóságuk szempontjából. Jelenségek a visszaverődés és a fénytörés jelenségének vizsgálatára. Periszkóp, kaleidoszkóp készítése és modellezése.	<i>Biológia–egészségtan:</i> a szem, a látás, a szemüveg; nagyító, mikroszkóp és egyéb optikai eszközök (biológiai minták mikroszkópos vizsgálata). <i>Matematika:</i> geometriai szerkesztések, tükrözés.

<p><i>Ismeretek:</i></p> <p><i>A fény egyenes vonalú terjedése.</i></p> <p><i>A fényvisszaverődés és a fénytörés:</i> a fény az új közeg határán visszaverődik és/vagy megtörik; a leírásuknál használt fizikai mennyiségek (beesési szög, visszaverődési szög, törési szög rajzolása).</p> <p>Teljes visszaverődés.</p> <p>Hétköznapi optikai eszközök képződése. Valódi és látszólagos kép.</p> <p>Síktükör, homorú és domború tükör, szóró- és gyűjtőlencse. Fókusz.</p> <p>A szem képződése.</p> <p>Rövidlátás, távollátás, színtévesztés.</p>	<p>A sugármenet kvalitatív megrajzolása fénytörés esetén (plánparalel lemez, prizma, vizeskád).</p> <p>Kvalitatív kapcsolat felismerése a közeg sűrűsége és a törési szögnek a beesési szöghöz viszonyított változása között.</p> <p>A teljes visszaverődés jelenségének bemutatása alapján (pl. az akvárium víztükrével) a jelenség kvalitatív értelmezése.</p> <p>Az optikai szál modelljének megfigyelése egy műanyag palack oldalán kifolyó vízszögár hátulról történő megvilágításával.</p> <p>Kép- és tárgytávolság mérése gyűjtőlencsével, fókusz távolságának meghatározása napfényben.</p> <p>Sugármenetrajzok bemutatása digitális táblán.</p> <p>A tanuló környezetében található tükrök és lencsék képződésének kísérleti bemutatása.</p> <p>Tükrök esetén a kép keletkezésének értelmezése egyszerű sugármeneti rajzzal.</p> <p>Gyakorlati különbségtétel a valódi és a látszólagos kép között.</p> <p>A fókusz kísérleti meghatározása homorú tükör és gyűjtőlencse esetén.</p> <p>Az emberi szem, mint optikai lencse működésének megértése, a jellegzetes látáshibák (távollátás, rövidlátás) és a korrekció módja (szemüveg, kontaktlencse).</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a színtévesztés és a színvakság társadalmi vonatkozásai.</p>
--	---	--

<p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A fehér fény színeire bontása. Színkeverés, kiegészítő színek.</p> <p><i>A tárgyak színe:</i> a természetes fény különböző színkomponenseit a tárgyak különböző mértékben nyelik el és verik vissza, ebből adódik a tárgy színe.</p>	<p>A fehér fény felbontása színekre prizma segítségével; a fehér fény összetettségének felismerése.</p> <p>Tanulói kísérlettel a színkeverés bemutatása forgó szinkoronggal.</p> <p>A tárgyak színének egyszerű magyarázata.</p>	<p><i>Biológia–egészségtan:</i> a színek szerepe az állat- és növényvilágban (klorofill, rejtőzködés).</p>
<p><i>Problémák:</i></p> <p>Milyen folyamatokban keletkezik fény? Mi történhet a Napban, és mi a Holdon? Minek a fényét látják a „kék bolygót” megfigyelő űrhajósok?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Elsődleges és másodlagos fényforrások.</p> <p>Fénykibocsátó folyamatok a természetben.</p>	<p>Az elsődleges és másodlagos fényforrások megkülönböztetése, gyakorlati felismerésük.</p> <p>Fénykibocsátást eredményező fizikai (villámlás, fémek izzása), kémiai és biokémiai (égés, szentjánosbogár, korhadó fa stb.) jelenségek gyűjtése.</p>	<p><i>Kémia:</i> égés, lángfestés.</p> <p><i>Biológia–egészségtan:</i> lumineszcencia.</p> <p><i>Földrajz:</i> természeti jelenségek, villámlás.</p>
<p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i></p> <p>Milyen az ember és a fény viszonya?</p> <p>Hogyan hasznosíthatjuk a fényvel kapcsolatos tapasztalatainkat a környezetünk megóvásában?</p> <p>Milyen fényforrásokat használunk?</p> <p>Milyen fényforrásokat érdemes használni a lakásban, az iskolában, a településeken, színpadon, filmen, közlekedésben stb. (színérzet, hőérzet, élettartam)?</p> <p>Mit nevezünk fényszennyezésnek?</p> <p>Milyen Magyarország fényszennyezettsége?</p>	<p>Hagyományos és új mesterséges fényforrások sajátosságainak összegyűjtése, a fényforrások és az energiatakarékosság kapcsolatának vizsgálata (izzólámpa, fénycső, kompaktlámpa, LED-lámpa).</p> <p>Az új és elhasznált izzólámpa összehasonlítása.</p> <p>Összehasonlító leírás a mesterséges fényforrások fajtáiról, színéről és az okozott hőérzet összehasonlítása.</p> <p>A fényforrások használata egészségügyi vonatkozásainak megismerése.</p> <p>A fényforrások használata környezeti hatásainak megismerése.</p>	<p><i>Biológia–egészségtan:</i> a fényszennyezés biológiai hatásai, a fényszennyezés mint a környezetszennyezés egyik formája.</p> <p><i>Kémia:</i> nemesgázok, volfrám, izzók, fénycsővek.</p>

<p><i>Ismeretek:</i> Mesterséges fényforrások. Fényszennyezés.</p>	<p>A fényszennyezés fogalmának megismerése.</p>	
<p><i>Problémák, jelenségek:</i> A csillagos égbolt: Hold, csillagok, bolygók, galaxisok, gázködök. A Hold és a Vénusz fázisai, a hold- és napfogyatkozások. Milyen történelmi elképzelések voltak a Napról, a csillagokról és a bolygókról? <i>Ismeretek:</i> Az égbolt természetes fényforrásai: a Nap, Hold, bolygók, csillagok, csillaghalmazok, ködök stb. A Naprendszer szerkezete. A Nap, a Naprendszer bolygóinak és azok holdjainak jellegzetességei. Megismerésük módszerei. Geocentrikus és heliocentrikus világkép. A tudományos kutatás modelleken át a természettörvényekhez vezető útja, mint folyamat.</p>	<p>A csillagos égbolt megfigyelése szabad szemmel (távcsővel) és számítógépes planetáriumprogramok futtatásával. Az objektumok csoportosítása aszerint, hogy elsődleges (a csillagok, köztük a Nap) vagy másodlagos fényforrások (a bolygók és a holdak csak visszaverik a Nap fényét). A csillagok és a bolygók megkülönböztetése képüknek kis távcsöbéli viselkedése alapján. A fázisok és fogyatkozások értelmezése modellkísérletekkel. A Naprendszer szerkezetének megismerése; a Nap egy a sok csillag közül. A csillagos égbolt mozgásainak geocentrikus és heliocentrikus értelmezése. Ismeretek szerzése arról, hogy a Naprendszerről, a bolygókról és holdjaikról, valamint az (álló-) csillagokról alkotott kép miként alakult az emberiség történetében. Differenciált csoportmunka alapján Ptolemaiosz, Kopernikusz, Galilei, Kepler munkásságának megismerése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az emberiség világgépének változása. Csillagképek a különböző kultúrákban. <i>Kémia:</i> hidrogén (hélium, magfúzió). <i>Matematika:</i> a kör és a gömb részei. <i>Földrajz:</i> a Naprendszer. A világűr megismerésének, kutatásának módszerei.</p>

<p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i></p> <p>A Nap és más fényforrások felbontott fénye (pl. gyertya lángja megsózva).</p> <p>Infralámpa, röntgenkép létrejötte (árnyékhatás), mikrohullámú sütő.</p> <p>A röntgen ernyőszűrés az emberi szervezet és ipari anyagminták belső szerkezetének vizsgálatában, az UV sugárzás veszélyei.</p> <p>A hőtanhoz továbbvezető problémák: Mit hoz a villám, amivel felgyújtja a fát, amibe belecsap? Mit sugároznak ki a fénnel együtt az izzított fémek? Mit ad a fény a kémiai reakcióhoz?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A napfény és más fényforrások (elektromágneses) spektruma: rádióhullámok, mikrohullámok, infravörös sugárzás, látható fény, UV sugárzás, röntgensugárzás.</p> <p>A Nap fénye és hősugárzása biztosítja a Földön az élet feltételeit.</p> <p>A napozás szabályai.</p> <p>Példák az infravörös és az UV sugárzás, a röntgensugárzás élettani hatásaira, veszélyeire, gyakorlati alkalmazásaira a technikában és a gyógyászatban.</p>	<p>A különböző sugárzások hatásairól a köznapis és a médiából származó ismeretek összegyűjtésével a látható fénytartomány kibővítése elektromágneses spektrummá, kiegészítése a szintén közismert rádió- és mikrohullámokkal, majd a röntgensugárzással. Annak felismerése, hogy a fény hatására zajlanak le a növények életműködéséhez nélkülözhetetlen kémiai reakciók.</p> <p>Az infravörös és az UV sugárzás, a röntgensugárzás élettani hatásainak, veszélyeinek, gyakorlati alkalmazásainak megismerése a technikában és a gyógyászatban.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> növényi fotoszintézis, emberi élettani hatások (napozás); diagnosztikai módszerek.</p> <p><i>Kémia:</i> fotoszintézis, (UV fény hatására lejátszódó reakciók, kemilumineszcencia).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Egyenes vonalú terjedés, tükör, lencse, fénytörés, visszaverődés. A fény hatása az élő természetre. Fényszennyezés.</p> <p>Nap, Naprendszer. Földközéppontú világgép, napközéppontú világgép.</p>	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén

A tanuló használja a számítógépet adatrögzítésre, információgyűjtésre.

Eredményeiről tartson pontosabb, a szakszerű fogalmak tudatos alkalmazására törekvő, ábrákkal, irodalmi hivatkozásokkal stb. alátámasztott prezentációt.

Ismerje fel, hogy a természettudományos tények megismételhető megfigyelésekből, célszerűen tervezett kísérletekből nyert bizonyítékokon alapulnak.

Váljon igényévé az önálló ismeretszerzés.

Legalább egy tudományos elmélet esetén kövesse végig, hogy a társadalmi és történelmi háttér hogyan befolyásolta annak kialakulását és fejlődését.

Használja fel ismereteit saját egészségének védelmére.

Legyen képes a mások által kifejtett véleményeket megérteni, értékelni, azokkal szemben kulturáltan vitatkozni.

A kísérletek elemzése során alakuljon ki kritikus szemléletmódja, egészséges szkepticizmusa. Tudja, hogy ismeretei és használati készségei meglévő szintjén további tanulással túl tud lépni.

Ítélje meg, hogy különböző esetekben milyen módon alkalmazható a tudomány és a technika, értékelje azok előnyeit és hátrányait az egyén, a közösség és a környezet szempontjából. Törekedjék a természet- és környezetvédelmi problémák enyhítésére.

Legyen képes egyszerű megfigyelési, mérési folyamatok megtervezésére, tudományos ismeretek megszerzéséhez célzott kísérletek elvégzésére.

Legyen képes ábrák, adatsorok elemzéséből tanári irányítás alapján egyszerűbb összefüggések felismerésére. Megfigyelései során használjon modelleket.

Legyen képes egyszerű arányossági kapcsolatokat matematikai és grafikus formában is lejegyezni. Az eredmények elemzése után vonjon le konklúziókat.

Ismerje fel a fény szerepének elsőrendű fontosságát az emberi tudás gyarapításában, ismerje a fényjelenségeken alapuló kutatóeszközöket, a fény alapvető tulajdonságait.

Képes legyen a sebességfogalmat különböző kontextusokban is alkalmazni.

Tudja, hogy a testek közötti kölcsönhatás során a sebességük és a tömegük egyaránt fontos, és ezt konkrét példákon el tudja mondani.

Értse meg, hogy egy adott testet érő gravitációs vonzást a Föld (vagy más égitest) gravitációs mezője okozza.

A tanuló tudja, hogy az energiával kapcsolatos köznapi szóhasználat egy rövidített kifejezési forma, amelynek megvan a szakmailag pontosabb változata is.

Magyarázataiban legyen képes az energiaátalakulások elemzésére, a hőmennyiséghez való kapcsolódásuk megvilágítására. Tudja használni az energiafajták elnevezését. Ismerje fel a hőmennyiség cseréjének és a hőmérséklet kiegyenlítésének kapcsolatát.

Fel tudjon sorolni többféle energiaforrást, ismerje alkalmazásuk környezeti hatásait. Tanúsítson környezettudatos magatartást, takarékoskodjon az energiával.

A tanuló minél több energiaátalakítási lehetőséget ismerjen meg, és képes legyen azokat azonosítani. Tudja értelmezni a megújuló és a nem megújuló energiatípusok közötti különbséget.

A tanuló képes legyen arra, hogy az egyes energiaátalakítási lehetőségek előnyeit, hátrányait és alkalmazásuk kockázatait elemezze, tényeket és adatokat gyűjtsön, vita során az érveket és az ellenérveket csoportosítsa, és azokat a vita során felhasználja.

Képes legyen a sebesség, gyorsulás, tömeg, sűrűség, az erő, a nyomás fogalmának értelmezésére és kiszámítására egyszerű esetekben.

Tudja, hogy nem csak a szilárd testek fejtenek ki nyomást.

Tudja magyarázni a gázok nyomását a részecskéképpel.

Tudja, hogy az áramlások oka a nyomáskülönbség.

Tudja, hogy a hang miként keletkezik, és hogy a részecskék sűrűségének változásával terjed a közegben.

Tudja, hogy a hang terjedési sebessége gázokban a legkisebb, és szilárd anyagokban a legnagyobb.

Ismerje az elektromossággal kapcsolatos biztonsági szabályokat, az elektromos áramkör részeit, képes legyen egyszerű egyenáramú áramkörök összeállítására, és azokban az áramerősség mérésére.

Tudja, hogy az áramforrások mezőjének kvantitatív jellemzője a feszültség.

Tudja, hogy az elektromos fogyasztón energiaváltozás és átalakulás jön létre.

A tanuló képes legyen az erőművek alapvető szerkezetét bemutatni.

Tudja, hogy az elektromos mező bármilyen módon történő előállításuk terheli a környezetet.

FÖLDRAJZ

7–8. évfolyam

A földrajzoktatás megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőivel, folyamataival, továbbá a környezetben való tájékozódást, eligazodást segítő alapvető eszközökkel és módszerekkel. Vizsgálódásának középpontjában a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, azok kölcsönhatásai, illetve napjaink gazdasági, környezeti eseményei állnak. A földrajz tantárgy a természet- és társadalomföldrajz, valamint a regionális tudomány mellett számos földtudományt képvisel a közoktatásban, integrálja a földtani, a légkörtani, a hidrológiai, a talajtani és a planetológiai tudást. Tantárgyi előzménye az alsó tagozatos környezetismeret, illetve 5–6. évfolyamon a természetismeret, így annak követelményrendszerére épül, amelynek teljesítését feltételezi.

A földrajzi tartalmak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete. Megértik, hogy a természet egységes egész, a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást. Az oknyomozó tudásszerzés elvéből kiindulva a tananyag feldolgozása során a tanulók minden tényt, jelenséget és folyamatot elsődlegesen térbeli, emellett időbeli változásában, fejlődésében ismernek meg, meglátatva azok okait és lehetséges következményeit is. Így fokozatosan kialakulhat felelős magatartásuk a szűkebb és a tágabb természeti, illetve társadalmi környezet iránt. A helyi és a regionális gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok értékelésével és a globális folyamatok érzékelésével lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő tevékenységét, valamint az ebből fakadó, szintén világméretű természeti, társadalmi és környezeti problémákat.

A tartalmak feldolgozása a szűkebb és a tágabb környezet földrajzi jellemzőire épül. Elsődleges célja a térbeli intelligencia fejlesztése. Kiemelt része a haza és környezete földrajzi-környezeti jellemzőinek megismertetése, amelynek során megalapozódik a hazához és a magyarsághoz való kötődés. Az Európai Unió, valamint a távoli országok természeti és társadalmi-gazdasági sajátosságainak bemutatásával hozzájárul az eltérő kultúrák megismerése iránti igény, a nyitott és befogadó magatartás, illetve szemlélet kialakulásához. Mindezt úgy valósítja meg, hogy közben elősegíti a természeti és a kulturális értékek iránti tisztelet, illetve a következő nemzedékek számára történő megőrzésük iránti igény kialakulását. Ezzel hozzájárul a felelős és tudatos környezeti magatartás, a jövő generáció érdekeit is szem előtt tartó gondolkodás fejlődéséhez. A hazáról, a földrészünkről és a távoli földrészekről való tudásszerzés mellett nagymértékben segíti a tanulók képességeinek fejlődését. A más anyanyelvű országok és kultúrák megismerése elősegítheti a tanulóknak az adott célnyelven történő kommunikáció igényének kialakulását, ez pedig megkönnyítheti az idegen nyelvi kommunikáció fejlődését. A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését.

A természeti és a környezeti folyamatokban megfigyelhető kölcsönhatások feltárásával a földrajzoktatás hozzájárul a természettudományi szemlélet és gondolkodásmód

kialakulásához. Folytatja az 5–6. évfolyamon megkezdett integrált tudásszerzést és az egységes természettudományi szemlélet alakítását. Az állandóság és a változás látszólagos ellentmondásosságát, a rendszerek törvényszerűségeit, a struktúra és a funkció összefüggéseit, az anyag, az energia, az információ különböző formáit regionális megjelenésükben vizsgálja. A természeti jellemzőkhöz mindig hozzákapcsolja azok társadalmi-gazdasági felhasználását, illetve egymáshoz illeszti a társadalmi élet és a gazdaság elemeit is, ezáltal megveti a társadalomtudományi szemlélet alapjait is. Szüntelenül változó és globalizálódó világunk természeti, környezeti és társadalmi-gazdasági folyamatainak megismeréséhez és megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás és információszerzés, valamint a nyitott gondolkodás. Ezért a tartalmi elemek elsajátítása elképzelhetetlen a tanulók egyre önállóbbá váló információkezelő tevékenysége nélkül. Így a tanítási-tanulási folyamatban nagy hangsúlyt kap az információszerzés és az információfeldolgozás képességének fejlesztése, különös tekintettel a tapasztalati és a digitális világ nyújtotta lehetőségek felhasználására. Mivel a földrajz tantárgy feladatának tekinti a tanulók megismertetését a helyi, a regionális és a globális környezetükkel, a valóság pedig gyorsan változik, ezért a tanulók kénytelenek állandóan önállóan frissíteni ismereteiket. A távoli tájak megismerésében nagy szerepet kapnak a mediatizált kommunikációs eszközök (nyomtatott sajtó, televízió, internet) által szerzett információk. A földrajz tantárgynak tehát célkitűzése, hogy ösztönözze a médiumok által közvetített világ kritikus elemzését, értelmezését, megértesse a tanulókkal, hogy a világ itteni ábrázolása nem azonos a valósággal, az eseményeknek és a jelenségeknek az alkotók által konstruált változatát láthatják.

A tanítási-tanulási folyamat kiemelt célja a folyamatos önképzés iránti igény felébresztése, valamint az élethosszig tartó tanulás képességének kialakítása. Hazánk és a világ társadalom-földrajzi jellemzőinek bemutatásával a tantárgy elősegíti a szociális és állampolgári kompetenciák fejlődését. Napjaink társadalmi-gazdasági folyamatainak megismertetése nagymértékben hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók a gazdasági élet eseményeiben eligazodó aktív, kreatív, rugalmas és vállalkozóképes állampolgárrá válhassanak. A tantárgy komplex ismeretanyaga révén segíti a tanulók pályaválasztását, eligazodását a munka világában, illetve felkészíti őket a szakirányú középfokú tanulmányokra. Hozzájárul ahhoz, hogy az általános iskolából kilépő diákok képesek legyenek felelős döntéshozatalra az állampolgári szerepek gyakorlása során.

A földrajztanulás során a tanulók megszerzik a szemléleti térképolvasás képességét, és jártasságot szereznek az okfejtő térképolvasásban (különböző méretarányú és ábrázolásmódú térképeken). A dokumentum topográfiai és kulcsfogalmi listája csak az adott témában újonnan megjelenő és azokat a fogalmakat tartalmazza, amelyek a kerettanterv tartalmi és szemléleti újdonságainak pontosítása érdekében szükségesek, a korábbi életkori szakaszban vagy a megelőző témák során feldolgozottakat tudottnak feltételezi.

Óraterv

	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	1,5	1,5
Éves óraszám	54	54

7. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
A szilárd Föld anyagai és folyamatai	8 + 1
A földrajzi övezetesség alapjai	7 + 1
Gazdasági alapismeretek	5
Afrika és Amerika földrajza	15 + 2
Ázsia földrajza	10 + 1
Ausztrália, a sarkvidékek és az óceánok földrajza	4
Összes óraszám	54

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szilárd Föld anyagai és folyamatai	Órakeret 8+1
Előzetes tudás	<p>Szemléleti kép a Föld belső gömbhéjairól. Megfigyelések és vizsgálódások alapján szerzett tapasztalatok a szűk környezetben található szilárd anyagokról. A belső és külső erők, hatásaik felismerése, modellezése. A talajképződés lényege hazai talajtípusok vizsgálata alapján. Emberi és természetföldrajzi időléptékek, időtartamok érzékelése. Konkrét, lakóhelyhez közeli példák ismerete környezetalakító tevékenységre, természeti értékek védelmére.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A térszemlélet fejlesztése az ember által tapasztalható méretek (pl. hegyek) és a Föld méretviszonyainak összehasonlítása révén.</p> <p>Az időfogalom, az időbeli tájékozódás fejlesztése az ember által tapasztalható időtartamok és a földtörténeti időegységek arányainak érzékelésével.</p> <p>A felfedezettő tanulási stratégia alkalmazása (megfigyelések, vizsgálódások, mérések megadott szempont alapján tanári irányítással), a bal- és jobbkezes és biztonságos eszközhasználat gyakoroltatása, a tapasztalat rögzítés önállóságának fokozatos növelése.</p> <p>Az oksági gondolkodás erősítése, mélyítése több ok együttes hatására bekövetkező jelenségek vizsgálata során.</p> <p>A szükségletek kielégítése és a fenntarthatóság közötti egyensúly lehetőségének bemutatása, a környezettudatos gondolkodás, a fenntarthatóság iránti elkötelezettség megalapozása.</p> <p>A természet, mint megbecsülendő és védendő érték beláttatása a talaj példáján.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Környezetünk anyagainak vizsgálata</i> Ásványokból összetett természetes (kőzetek, ércek) és mesterséges anyagok (pl. beton, téglá) összehasonlítása egyéni és csoportos vizsgálódással. A legfontosabb bio- és ércásványok, kőzetalkotó ásványok, drágakövek, magmás, üledékes és átalakult kőzetek (vas- és rézérc, bauxit, agyag, márvány) tulajdonságainak megfigyelése, mérése, vizsgálata; csoportosításuk. A talaj anyagainak és szerkezetének megismerése különböző talajtípusok vizsgálata, összehasonlítása során. A talajkeletkezési folyamat és a talaj tulajdonságainak összekapcsolása. A földtani képződmények védelmének megismerése környékbeli példákön közvetlen tapasztalatszerzéssel. <i>A folyamatosan változó bolygó és környezet</i> A földövek és méreteik, a kőzetöv és a kőzetlemezek felépítésének megismerése. A földtani és a természetföldrajzi kontinensfogalom összekapcsolása. Geológiai (belső) erők megnyilvánulásainak megértése a kőzetlemezek mozgásának és következményeinek összekapcsolásával (hegyláncok felgyűrődése, gyűrődés; mélytengeri árkok és óceáni hátságok keletkezése; vulkánosság és földrengés; emelkedés és süllyedés, vetődés, rögösödés; magmás, átalakult kőzetek keletkezése). A földrajzi (külső) erők felismerése folyamatokban (aprózódás és mállás; lepusztulás és felhalmozódás, feltöltődés; üledékképződés, üledékes kőzetek keletkezése). A geológiai erők és a földrajzi erők harcának értelmezése. A kontinensek területét gyarapító és fogyasztó folyamatok megkülönböztetése. A szárazföldek és a tengerek mindenkori földgömbi helyzete természetföldrajzi és környezeti következményeinek felismerése a mai földrészek kialakulásához vezető állapotok példái alapján <i>Tájékozódás a földtörténeti időben</i> Tájékozódás a geológiai mozgások, változások időskáláján egyes események időpontjának, folyamatok időtartamának elhelyezésével, idővonalzó készítésével.</p>	<p><i>Kémia:</i> Szerves és szervetlen anyag, keverék, szilárd anyag, egyes ásványok és kőzetek összetétele. Halmazállapotok.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> élő anyag.</p> <p><i>Matematika:</i> Képzelti mozgatás, szétvágások. Időegységek, időtartammérés, számok a számegeyenesen.</p> <p>Fizika: úszás, sűrűség, erőhatások, szilárd testek fizikai változása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kőzetöv; ásvány, kőzet, érc; magmás, üledékes és átalakult kőzet; ősmaradvány; építőanyag, nyersanyag, energiahordozó anyag. Geológiai (belső) és földrajzi (külső) erő. Óceáni és kontinentális lemez, magma, vulkán, láva, földrengés. Szilárdhulladék-lerakó, földtani természetvédelem. Geológiai idő, földtörténeti időegységek.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A földrajzi övezetesség alapjai	Órakeret 7+1
Előzetes tudás	Időjárási elemek, jelenségek. A besugárzás és a felmelegedés, a víz körforgása és halmazállapot-változásai, a felhő- és csapadékképződés jelenségek felismerése. Példák hozatala az időjárási elemek térbeli és időbeli változásaira, az éghajlat-módosító tényezők megnyilvánulására. A nedves és a száraz kontinentális éghajlat jellemzése, társadalmi-gazdasági hatásainak felismerése hazai példákon. A Föld gömb alakjának és az éghajlati övezetek kialakulásának összekapcsolása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A modellszemlélet alapozása a földrajzi övezetességi rendszer elemeinek példáival a regionális földrajzi tanulmányok előtt. A földrajzi és az éghajlati övezetesség különbségének megértetése. A földrajzi övezetesség elemeinek összeillesztése különböző típusú összefüggéseket mutató ábrák (diagramok, modellek, magyarázó ábrák) elemzése során.</p> <p>A kutatásos stratégia alkalmazása (természeti adottságok értékelése a társadalom szempontjából, társadalmi-gazdasági hatásaik, környezeti következményeik meglátása példákban).</p> <p>Az övezetek, övek bemutatási szempontjainak és a tipikus tájak jellemzési algoritmusának megismertetése.</p> <p>Szociális nevelés a környezet és az életmód kapcsolatának felfedezésével.</p> <p>Családi életre nevelés a más kultúrákban jellemző családi életmódok bemutatásával.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Éghajlati alapismeretek</i> Az éghajlati elemek, az éghajlatot alakító és módosító tényezők érvényesülésének felismerése, magyarázata; az éghajlat övezetességét kialakító tényezők értelmezése; éghajlati diagram olvasása.</p> <p><i>A forró övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok feltárása</i> Esőerdővidék (a felszálló légáramlás következménye, jellemzői, erdőirtás és termőföld-erózió); szavannavidék (az évszakos esőzés következményei, legelőváltó gazdálkodás, az elsivatagosodás folyamata); sivatag (a leszálló légáramlás uralma, jellemzői, napenergia-készlet).</p> <p><i>A mérsékelt övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok értelmezése</i> A mediterrán táj és a mediterrán gazdálkodás jellemzése; a természetföldrajzi jellemzők a földrészek belseje felé való változásának felismerése a valódi mérsékelt övben, a füves területek és a vegyes szántóföldi gazdálkodás összefüggéseinek bemutatása; a tajgavidék és az erdőgazdálkodás jellemzése.</p>		<p><i>Fizika:</i> fény, hullám, hőmérséklet, halmazállapot, csapadék.</p> <p><i>Matematika:</i> modellek és diagramok megértése, adatleolvasás.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> életfeltételek, életközösségek, biotopok, ökológiai kapcsolatrendszerek.</p> <p><i>Informatika:</i> adatgyűjtés az internetről, időjárási térképek, előrejelző rendszerek.</p>

<p><i>A hideg övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok feltárása</i> A megvilágítás évszakos különbsége következményének felismerése a szélsőséges természeti viszonyokban.</p> <p><i>A függőleges földrajzi övezetesség</i> A természetföldrajzi adottságok függőleges változásának és a hegység éghajlat- és vízváltó szerepének felismerése; a magashegységi táj jellemzése; a vízenergia-hasznosítás modellszerű értelmezése; helyes magatartás lavinaveszélykor.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vízszintes és függőleges földrajzi övezetesség, földrajzi övezet és öv. Szélrendszer (passzát, nyugatias, sarki); éghajlat (egyenlítői, szavanna-, forró övezeti sivatagi, mediterrán, óceáni, tajga); éghajlat- és vízváltó hegység; vízjárás. Sivatagi vázталaj, szürke erdei talaj. Elsivatagosodás, hóhatár, gleccser. Vízenergia, napenergia. Tipikus táj (esőerdő-, szavanna- és tajgavidék, sivatag, mediterrán és magashegységi táj). Gazdálkodás (erdő-, vegyes szántóföldi és legelőváltó gazdálkodás).</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Gazdasági alapismeretek	Órakeret 5
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A gazdaság természeti feltételeinek, a gazdasági ágazatok tevékenységeinek felismerése példákban. A családi bevétel és kiadás példáinak ismerete.</p>	
<p>Tantárgyi fejlesztési célok</p>	<p>Közgazdasági szemlélet alapozása az üzletekben vásárolható termékeket előállító gazdasági ágazatok tevékenysége közötti szoros kapcsolat és az egyes termékek árát befolyásoló sokféle tényező felismertetésével. A kreatív gondolkodás fejlesztése a piac működési alapelveinek, a kereslet és a kínálat szerepének köznapi gyakorlati példákon keresztül történő megértése során. Gazdasági és pénzügyi nevelés, a felelős gazdálkodás megalapozása a családi gazdaság működésének helyzetgyakorlatokban való bemutatásával.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>A gazdaság értelmezése</i> A gazdasági ágazatok feladatának, szerepének megismerése egy ország életében; a szolgáltatás és a mindennapi élet kapcsolatának megfigyelése (lakóhelyen és a világhálón igénybe vehető szolgáltatások); az országok és a gazdasági fejlettség alapadatainak megismerése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a gazdasági ágazatok történelmi kialakulása; nemzetközi együttműködések.</p>	

<p><i>Pénzügyi alapismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Egy termék árát befolyásoló tényezők (ráfordítások, kereslet, kínálat) és kapcsolatuk megértése. A pénz és szerepe, típusai, fizetési módok megismerése. – A piac működési alapelveinek, a kiadás-bevétel rendszer megértése egyszerű köznapi példákban. A kölcsön veszélyeinek felismerése. A takarékosodás és a megtakarítások lényege. – Nemzeti és közös valuták, árfolyam egyszerű értelmezése, a valutaváltás eljárásának megismerése helyzetgyakorlatokban. – Nemzetközi együttműködések: A nemzetközi együttműködések szükségességének felismerése különböző típusú szervezetek példáin (EU, ENSZ, WHO, UNESCO, WWF, regionális és civil szervezetek). 		<p><i>Matematika:</i> mennyiségek összehasonlítása, százalékszámítás, egyenes arányosság.</p> <p><i>Informatika:</i> adat- és ténygyűjtés az internetről.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gazdasági ágazat és ág, gazdasági szerkezet. Kereskedelem, vám. Pénz, kiadás, bevétel, kölcsön, megtakarítás. Valuta, árfolyam.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Afrika és Amerika földrajza	Órakeret 15+2
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A földrészek szerkezetfejlődési modelljének ismerete. Eligazodás a földtörténeti időben.</p> <p>A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságainak és környezeti problémáinak összefüggései. A földrajzi övek és a tipikus tájak földrajzi jellemzési algoritmusának használata. A földrészek és az óceánok megnevezése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Átfogó kép kialakítása Afrika és Amerika természetföldrajzi jellemzőiről a Föld fejlődéséről és a földrajzi övezetességi rendszerről való tudás alkalmazásával.</p> <p>Térszemlélet fejlesztése az ábrázolt térben való tájékozódással. A valós térbeli viszonyok megismertetése térkép alapján, a szemléleti térképolvasás képességének fejlesztése.</p> <p>A kritikai gondolkodás fejlesztése a földrészek társadalmi-gazdasági jellemzői és a természeti adottságok, a történelmi események, a világban zajló gazdasági folyamatok elemzésével, illetve a földrajzi tényezők életmódot meghatározó szerepének, a gazdasági fejlettség területi különbségeinek, okainak, társadalmi és környezeti következményeinek megláttatásával. Az országjellemzés algoritmusának alkalmaztatása.</p>	

	<p>A környezeti szemlélet fejlesztése a regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának érzékeltetésével, az emberiség közös felelősségének megértésével a környezet állapotában, valamint a hosszú távú természeti, környezeti folyamatok példákban való felismertetésével.</p> <p>Családi életre nevelés a más kultúrákban lévő életmódok megismertetésével.</p> <p>A kommunikációs képességek fejlesztése a szövegbeli speciális jelrendszerek működésének megfigyelésével, valamint különböző jellegű információs anyagokban való célszerű kereséssel, tabló-összeállítással és beszámoló-készítéssel (országcsoportok, országok bemutatása).</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Afrika természetföldrajza</i> Afrika domborzatának és tájainak megismerése. Erőforrások: a földtani szerkezet és az övezetesség következményeinek, valamint az ásványkincs- és energiahordozó-készletek területi és gazdasági ellentmondásosságának értelmezése.</p> <p><i>Afrika társadalomföldrajza.</i> Emberfajták, népek és kultúrák találkozása. A népességrobbanás, a fiatal népesség és következményeinek összekapcsolása esetleírásokban (etnikai feszültségek, országok közötti és polgárháborúk). A trópusi mezőgazdaság változatos formái (talajváltó, ültetvényes, oázis- és legeltető gazdálkodás) és az azokhoz kötődő életmódok különbségeinek feltárása. Száhel, az éhezés és a szegénység földje: a természeti, társadalmi, egészségügyi veszélyhelyzetek (pl. menekültek, járványok, túllegeltetés), ökológiai katasztrófa okozati megismerése, nemzetközi segítségnyújtás szükségességének felismerése. Egyiptom: az ősi kultúra és a globális világ ellentmondásainak megértése.</p> <p><i>Amerika természetföldrajza</i> A földrész szerkezeti tagolódásának, a szerkezetfejlődési múlt gazdaságot és életmódot meghatározó szerepének megismerése. Észak-, dél- és közép-amerikai tájtípusok összehasonlító elemzése. A természetföldrajzi övezetesség, az É-D-i nyitottság és K-Ny-i zárttság következményeinek, veszélyhelyzeteinek felismerése. Az aszimmetrikus vízgyűjtő terület következményeinek megismerése, a vízrendszer-hasznosítás modellezése.</p> <p><i>Amerika társadalomföldrajza</i> A földrész népességföldrajzi tagolódásának megismerése; a népességkeveredésből fakadó társadalmi-gazdasági előnyök, hátrányok felismerése példákban.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> A forró övezet élővilága. Városi ökoszisztéma.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Gyarmatosítás, ókori öntözéses kultúrák. Amerika meghódítása. Urbanizáció, technológiai fejlődés.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> lokális cselekvések és globális problémák.</p>

<p>A népességkoncentrációk, a városodás és a városiasodás, a település-együttesek, az agglomerációs zóna kialakulási folyamatának értelmezése példákban.</p> <p>A farmgazdálkodás modellezése, a mezőgazdasági övezetesség átalakulásának értelmezése (pl. elmetérképezéssel).</p> <p>Az erőforrás-gazdálkodástól a tudásalapú társadalomig való fejlődési út értelmezése; a technológiai övezet jellemzése.</p> <p><i>Amerika országföldrajza</i></p> <p>Eltérő szerepű országok (világgazdasági nagyhatalom, felzárkózó erőterek, banánköztársaságok) földrajzi összehasonlítása.</p> <p>Amerikai Egyesült Államok mint világgazdasági vezető hatalom; Brazília mint gyorsan fejlődő ország.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tagolatlan és tagolt partvidék; gyűrt- és röghegységrendszer, szárazföldi árokrendszer. Hurrikán, tornádó; vízesés, időszakos folyó, artézi kút, tóvidék, sivatagtípus.</p> <p>Emberfajta, bennszülött. Túlnépesedés, éhségövezet, menekült, járvány, túllegeltetés, ökológiai katasztrófa. Gyűjtögetés, talajváltó, ültetvényes és oázisgazdálkodás, vándorló és istállózó állattartás, monokultúra, vadfoglalkozás, farmgazdaság. Egyoldalú gazdaság, banánköztársaság, gazdasági befolyás, bérmunka, világceg, tudásalapú társadalom, világgazdasági nagyhatalom. Tipikus táj (ültetvény, farm, rezervátum, menekülttábor, technológiai övezet, urbanizáció, városövek, városövezet, agglomerációs zóna).</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Afrikai- és Kanadai-ösföld, Atlasz, Andok, Appalache, Sziklás-hegység, Dél- és Kelet-afrikai- magasföld, Brazil-felföld, Mexikói-fennsík, Amazonas- és Kongó-medence, Szahara, Szudán; Mississippi- és Paraná-alföld, Préri, Floridai- és Kaliforniai-félsziget; Száhel. Amerika részei. Vöröstengeter, Guineai- és Mexikói-öböl, Amazonas, Kongó, Mississippi, Nílus, Orinoco, Paraná; asszuáni Nagy-gát; Nagy-tavak, Panama-csatorna.</p> <p>Egyiptom, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Mexikó, Venezuela; Alexandria, Atlanta, Brazíliaváros, Chicago, Houston, Kairó, Los Angeles, New Orleans, New York, Rio de Janeiro, San Francisco, São Paulo, Szilícium-völgy, Washington.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ázsia földrajza	Órakeret 10+1
Előzetes tudás	<p>A földrészek szerkezetfejlődési modelljének ismerete. Eligazodás a földtörténeti időben.</p> <p>A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságaival és környezeti problémáinak összefüggései.</p> <p>A sivatag, a tajgavidék, a magashegység, az agglomeráció és a technológiai park tipikus tájak jellemzői, az országok jellemzési algoritmusának használata.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Oksági gondolkodás fejlesztése Ázsia természetföldrajzi jellemzőinek okaival, társadalmi-gazdasági következményeivel és a világ gazdasági folyamataival való összefüggésekben történő feldolgozásával. A földrajzi tényezők életmód-meghatározó szerepének felismertetése.</p> <p>Prognosztikus szemlélet fejlesztése az ázsiai gazdasági fejlettség területi különbségeinek és okainak megláttatásával, a társadalmi és környezeti következményeik elképzelésével.</p> <p>Környezeti szemlélet fejlesztése a regionális társadalmi-gazdaság, környezeti problémák világméretűvé válásának példákban való érzékeltetésével, az egészséges környezet megőrzésében a társadalmi felelősségnek bemutatásával.</p> <p>Az időbeli tájékozódás fejlesztése a rövidebb időtartamú társadalmi és környezeti folyamatok példákban való felismertetésével.</p> <p>A szemléleti térképolvasás fejlesztése különböző tartalmú térképeken való önállóan tájékozódással, az információk közötti összefüggések indoklásával.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Ázsia természetföldrajza</i></p> <p>A „legek” földrésze: óriástájak és szerkezeti egységek, változatos éghajlat és termőföldhiány, vízbőség és vízszegénység kontrasztjának, okainak megismerése. Természeti veszélyhelyzetek (földrengés, vulkánkitörés, cunami, tájfun) felismerése, a helyes magatartás megismerése.</p> <p>Belső-ázsiai sivatagok: kontinensbelseji zárt fekvés következményeinek megértése.</p> <p>Monszun vidék és terület: a kialakító okok összehasonlítása a forró és a mérsékelt övezetben, jellemzésük, az öntözéses monszungazdálkodás modellezése.</p> <p><i>Ázsia társadalomföldrajza</i></p> <p>Népek és kultúrák jellemzőinek, népességkoncentrációk kialakulási okainak és következményeinek megismerése. Az ősi kultúrák, a világvallások társadalmat, gazdaságot, környezetet befolyásoló szerepének felismerése példákban.</p>	<p><i>Matematika:</i> ok-okozati gondolkodás, modellezés.</p> <p><i>Fizika:</i> légköri jelenségek fizikai törvényszerűségei, természeti katasztrófák.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> ókori jelentős ázsiai kultúrák, napjaink gazdasági fejlődése; a gazdasági hatalomváltás.</p>	

<p>Területi fejlettségi különbségek felismerése. A világ új fejlődési és gazdasági pólusa, felgyorsult gazdasági növekedés, technológiaátvitel-folyamat értelmezése.</p> <p><i>Ázsia regionális földrajza</i></p> <p>Eltérő szerepkörű országcsoportok: olajországok, mezőgazdasági alapanyag-termelők, összeszerelő-beszállítók, újonnan iparosodott országok, új gazdasági hatalmak megismerése.</p> <p>India: a hagyományos zárt társadalom és az informatikai társadalom ellentmondásai.</p> <p>Japán: a termőföld-, energia- és nyersanyagszegénység; a biotechnológián és elektronikán alapuló gazdasági hatalom; a természeti katasztrófhelyzetek földrajzi alapjai, életmódbeli és környezeti következményei.</p> <p>Kína: a világ meghatározó gazdasága; a tengerparti és a belső területek fejlettségekülönbségének természeti alapjai, életmódbeli és környezeti következményei.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> biotechnológiai forradalom, életfeltételek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vulkáni szigetív. Kontinentalitás, szélsőségesen szárazföldi terület, monszunvidék és monszunterület; mérsékelt övezeti sivatagi, forró és mérsékelt övezeti monszun éghajlat, tájfun, cunami, talajpusztulás. Népeségrobbanás, világvallás, zarándokhely. Öntözéses gazdálkodás, zöld forradalom, technológiaátvitel, csúcstechnológia, informatikai társadalom.</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Eurázsia, Ázsia részei, Közel- és Távol-Kelet; Arab-félsziget, Fülöp- és Japán-szigetek, Indokínai-félsziget, Indonéz-szigetvilág, Dekkán- és Közép-szibériai-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Himalája, Pamír, Csomolungma, Fuji, Góbi-sivatag, Hindusztáni-, Kínai- és Nyugat-szibériai-alföld, Mezopotámia, Tajvan, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Urál; Fekete-, Japán- és Kaszpi-tenger, Perzsa-öböl, Aral- és Bajkál-tó, Boszporusz, Brahmaputra, Indus, Jangce, Gangesz, Mekong, Ob, Sárga, Urál-folyó, Tigris.</p> <p>Dél-Korea, India, Japán, Kína, Kuvait, Szaúd-Arábia, Thaiföld, Törökország; Hongkong, Kalkutta, Kanton, Mumbai, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Tokió, Újdelhi.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Ausztrália, a sarkvidékek és az óceánok földrajza</p>	<p>Órakeret 4</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A szerkezetfejlődési folyamatok által létrehozott képződmények példái. Eligazodás a földtörténeti időben. A forró és a hideg övezet és öveik főbb természeti adottságainak, környezeti problémáinak ismerete. Az óceánok és a tengerek tulajdonságainak elkülönítése, a földrészek és az óceánok megnevezése.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Átfogó kép alkotása Ausztrália és a sarkvidékek természetföldrajzi jellemzőiről, az okok és a jellemzők közötti összefüggések felismertetése a Föld fejlődéséről és az övezetességi rendszerről való tudás alkalmazásával.</p> <p>A környezetgazdálkodási szemlélet fejlesztése a tengeri erőforrások globális folyamatokban betöltött szerepének felismertetésével példákban, sérülékenységeinek és következményeinek megértésével. A modellszerű gondolkodás fejlesztése elméleti modellalkotással a térség problémáiról.</p> <p>Az információszerző stratégia fejlesztése a tengert ábrázoló térképeken való tájékozódással, információleolvasással.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p><i>Ausztrália, a kontinensnyi ország</i> Elszigetelt fekvés, ellentmondásos természeti adottságok (sivatag és artézivíz-készlet, termékeny alföldek és hegyvidék) és következményeik ismerete.</p> <p><i>A sarkvidékek földrajza</i> Az Északi- és a Déli-sarkvidék összehasonlító földrajzi jellemzése; az ózonréteg-elvékonyodás okainak és következményeinek átlátása; a sarkvidék mint speciális élettér értelmezése; az Antarktika szerepének, a kutatóállomások jelentőségének megismerése.</p> <p><i>A világtenger földrajza</i> Az óceánok és tengerek földrajzi jellemzőinek, a tengeráramlások szerepének, a világtenger mint erőforrás (ásványkincsek, árapályenergia, halászat) és mint veszélyforrás (szökőár) megismerése; a veszélyeztető folyamatok (pl. vízszennyezés, túlhalászás) egyszerű értelmezése.</p> <p>Szigetvilág az óceánban (Óceánia), a speciális fekvés gazdasági, társadalmi és környezeti következményeinek (hajózás, idegenforgalom stb.) megismerése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> nagy földrajzi felfedezések; hajózás.</p> <p><i>Kémia:</i> ózon; sósvíz és édesvíz; vízszennyezés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> életfeltételek, a hideg övezet és a tengerek élővilága.</p> <p><i>Fizika:</i> Felhajtóerő, hőszigetelés. A tengermozgások fizikai alapjai (hullámok vízfelületen).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Állandóan fagyos és tundraéghajlat, fahatár, belföldi jégtakaró, jéghegy, ózonréteg, korallzátony, jégsivatag. Világtenger; tengeráramlás; árapályenergia, túlhalászás, kutatóállomás. Őslakos, bevándorló.</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-Vízválasztó-hegység, Nyugat-ausztráliai-ösföld, Új-Guinea, Grönland, Hawaii; Murray. Ausztrália, Új-Zéland; Melbourne, Perth, Sydney. Északi-sarkvidék, Déli-sarkvidék (Antarktisz).</p>

8. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Európa általános földrajza	4 + 1
Észak- és Mediterrán-Európa földrajza	5 + 1
Atlanti-Európa földrajza	6 + 1
Kelet- és Közép-Európa földrajza	7 + 1
A Kárpát-medencevidék földrajza	5
A hazánkkal szomszédos országok földrajza	6 + 1
Magyarország természeti és kulturális értékei	5 + 1
Magyarország társadalomföldrajza	10
Összes óraszám	54

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Európa általános földrajza	Órakeret 4+1
Előzetes tudás	Szerkezetfejlődési folyamatok által létrehozott képződmények felismerése példákban. Eligazodás a földtörténeti időben. A földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságai, környezeti problémái. A szélrendszerek éghajlatot meghatározó szerepe. A földrészek és országcsoportok szerepe a világ gazdaságban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az Európa-tudat megalapozása az integrációs folyamat céljainak megismertetésével, napjaink törekvéseinek érzékeltetésével.</p> <p>A tanulni tudás képességének fejlesztése az előzetes (a távoli földrészekkel kapcsolatos) tudás előhívásával és alkotó felhasználásával.</p> <p>Az analízis képesség fejlesztése Európa természetföldrajzi adottságai és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségek, környezeti veszélyek feldolgozásával.</p> <p>A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése az európai kulturális sokszínűség földrajzi okainak és a népsűrűségkeveredés következményeinek elemzése során. A közös európai kultúra, főként földrajzi alapjainak ismerete és a megőrzésére irányuló igény kialakítása.</p> <p>Az információszerzési képesség fejlesztése adatok, egyszerű adatsorok, diagramok értelmezésével, elemzésével, a földrajzi övek jellemzési szempontjainak önálló használatával.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Európa általános természetföldrajzi képe</i> Szerkezetalakító folyamatok és a külső erők felszíni következményeinek, a domborzati adottságok következményeinek és a nagytájak mozaikjának megismerése. Európa változatos és szeszélyes éghajlatának, a nyitottság a többi természetföldrajzi tényezőre való hatásának megismerése. A természeti adottságok szerepének meglátása az európai társadalmi-gazdasági életben.</p> <p><i>Európa társadalomföldrajzi képe és folyamatai</i> Európa változó társadalmi erőforrásainak, az előregedő társadalom gazdasági következményeinek megismerése. Az európai erőter gyengülő világgazdasági szerepének felismerése, az új válságjelenségek (növekvő eladósodás, munkanélküliség) értelmezése; a transzkontinentális infrastruktúra szerkezetének térképezése. Az Európai Unió földrajzi lényegének megértése; az országok és térségek változó szerepének felismerése az integrációs folyamatban.</p>		<p><i>Fizika:</i> erőhatások.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A természeti adottságok és a történelmi események kapcsolata. Európa mint évszázadokon át a Föld legfejlettebb és vezető térsége; az integráció története, intézményrendszere; infrastruktúra és fejlődés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> életkor.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Kaledóniai-, variszkuszi- és alpi hegységképződés; eljegesedés. Időjárási front. Öregedő társadalom; indo-európai nyelvcsalád; soknemzetiségű ország; uniós polgár, állampolgár; letelepedési engedély, munkavállalási engedély. Gazdasági és politikai integráció; euró-övezet, Schengeni övezet.</p>	
Topográfiai ismeretek	<p>Európa részei; Észak-atlanti-áramlás. Az Európai Unió tagállamai és fővárosuk; Strasbourg, Vatikán.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Észak- és Mediterrán-Európa földrajza	Órakeret 5 +1
Előzetes tudás	<p>Áttekinthető kép Európa természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségekről. A hideg mérsékelt és a meleg mérsékelt öv, a mediterrán táj és gazdálkodás jellemzőinek, a vándorló állattartás lényegének ismerete. Az Európai Unió országai és fővárosuk megnevezése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Lényegkiemelő és összehasonlító képesség fejlesztése a két kontinens-rész közös és egyedi földrajzi-környezeti vonásainak, azok okainak és következményeinek feltárásával. Gyakorlatorientált szemlélet fejlesztése az ismert világ folyamatos tágulása a fejlődésben máig érzékelhető hatásainak, valamint a természeti és gazdasági körülmények, hagyományok gondolkodásmódot, életmódot befolyásoló hatásának felismertetésével.</p>	

	<p>Az információfeldolgozás képességének fejlesztése ismeretekről való leírás készítésével segédeszközök használatával, tanári irányítással.</p> <p>A szociális kompetencia fejlesztése az országcsoportok környezeti problémáinak irányított projekt módszerrel történő feldolgozásával.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A tenger, a tagolt partvidék szerepe az észak- és dél-európai népek életében</i></p> <p>A tengerparti fekvés elszigetelő és a világ más részeivel összekötő szerepének, az életmódra gyakorolt hatásának belátása.</p> <p><i>Észak-Európa földrajza:</i> az északi fekvés következményeinek megismerése; az eltérő jellegű természeti tájak, az adottságaikhoz igazodó munkamegosztás modellezése; országai jóléte, gazdagsága okainak, összetevőinek értelmezése.</p> <p><i>Mediterrán-Európa földrajza</i></p> <p>Dél-Európa természetföldrajzi jellemzése; a napfényövezet, a kikötőövezet és az üdülőövezet földrajzi-környezeti modelljének megalakítása.</p> <p>Az országok gazdasági életének, a szolgáltató ágazatok súlyának megismerése.</p> <p>A népességmozgások és a menekültáradat kialakulási okainak és következményeinek értelmezése Olaszország példáján. A környezetben lejátszódó események, folyamatok, helyzetek bemutatása helyzetgyakorlatokban.</p> <p><i>A Balkán-térség</i></p> <p>A térség természetföldrajzi jellemzése, a karsztvidékek modellezése; a kultúrák találkozási következményeinek felismerése példákban.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Földrajzi fekvés szerepe a világ-gazdasági helyzetben; nagy földrajzi felfedezések; munkamegosztás. Gyarmatosítás következményei (gyarmattartók). Kultúrák ütközése.</p> <p><i>Informatika:</i> bemutató készítése.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Fjord, moréna. Kikötőövezet, üdülőövezet, karsztvidék, tengeri bányászat, vízerőmű, földhőerőmű. Kereskedelmi flotta, bérfuvarozás, parasztgazdaság, földbérleti rendszer, mezőgazdasági szövetkezet, munkamegosztás, vendégmunkás, munkaerő vándorlás, időszakos idegenforgalom.
Topográfiai ismeretek	Adriai-, Balti- és Északi-tenger; Appenninek, Appennini-, Balkán-, Pireneusi (Ibériai)-, Skandináv-félsziget, Izland, Kréta, Szicília. Balti-ősföld, Balkán-, Dinári- és Skandináv-hegység, Pireneusok, Dalmácia, Etna, Finnóvidék, Vezúv; Pó. Norvégia; Bergen, Helsinki, Oslo, Várna, Velence, olasz ipari háromszög.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlanti-Európa földrajza	Órakeret 6+1
Előzetes tudás	<p>Áttekintő kép Európa természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségek, környezeti veszélyhelyzetek ismerete. A valódi mérsékelt öv természetföldrajzi jellemzői, az óceáni éghajlat. A tenger szerepe a társadalom életében.</p> <p>Az Európai Unió országai és fővárosuk megnevezése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A kritikai gondolkodás fejlesztése az öregedő társadalom, a túltermelés és a társadalom nagymérvű környezetátalakító tevékenysége következményeinek feltárásával (mentális térképkészítés). A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése a termelés más kontinensekre való áthelyezése következtében kialakuló válsághelyzet és az új fejlődési pályák választása konfliktusának elemzésével.</p> <p>A környezeti szemlélet alakítása a környezeti állapot javítására tett kezdeményezések bemutatásával, a regionális és a globális szemlélet összekapcsolása.</p> <p>Földrajzi-környezeti tartalmú, különböző céloknak megfelelő, másodlagos információhordozók kiválasztása tanári irányítással.</p> <p>A térbeli intelligencia fejlesztése az országok népességi, gazdálkodási adatai egymáshoz való viszonyának, nagyságrendjének érzékeltetésével.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Atlanti-Európa földrajzi jellemzői és problémái</i></p> <p>A nyugati fekvés földrajzi következményeinek felismerése, Nyugat-Európa természetföldrajzi jellemzése.</p> <p>A fosszilis energiahordozó és ásványi nyersanyag-készletek fogyása következményeinek felismerése. Bányavidékek és ipari körzetek átalakulási folyamatának és a gazdasági szerkezet modernizációjának értelmezése. A szélenergia-hasznosítás; a környezet savanyodása, a vízszennyeződés okozati és prognosztikus értelmezése.</p> <p><i>Nyugat-Európa meghatározó országai</i></p> <p>Regionális földrajzi sajátosságaik megismerése összehasonlító elemzéssel.</p> <p>Egyesült Királyság (a gyarmattartó szigetország, a világ műhelye és a profilt váltó iparvidékek).</p> <p>Franciaország (az élelmiszertermelés és a könnyűipar hagyományainak, a modern ipar kialakulásának földrajzi összefüggései).</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> gyarmatosítók, ipari forradalom, technológiai váltás.</p> <p><i>Matematika:</i> kritikai gondolkodás, nagyságrendi viszonyítás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Multikulturalizmus. Bányavidék, átalakuló ipari körzet, szélpark, savas ülepedés és eső, a környezet savanyodása.	
Topográfiai ismeretek	<p>Brit-szigetek, Francia-középhegység, Londoni- és Párizsi-medence, Mont Blanc, Pennine; La Manche, Rhône, Szajna, Temze.</p> <p>Anglia; Birmingham, Glasgow, Lyon, Manchester, Marseille; Középanyangliai-iparvidék.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kelet- és Közép-Európa földrajza	Órakeret 7+1
Előzetes tudás	<p>Áttekintő kép Európa és Ázsia északi része természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségek, környezeti veszélyhelyzetek.</p> <p>A hideg és a valódi mérsékelt öv földrajzi jellemzőinek, a kontinentalitás térbeli változásának ismerete. A mérsékelt szárazföldi és a szárazföldi terület természetföldrajzi jellemzői, a hegyvidéki függőleges övezetesség és hatásuk az életmódra. Magashegység, tajgavidék, bányavidék, átalakuló ipari körzet, kikötőövezet mint tipikus tájak, táj-jellemzési algoritmus.</p> <p>Az Európai Unió országai és fővárosuk megnevezése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az oksági gondolkodás fejlesztése a nyersanyagban való gazdagság, szegénység és a függőség, valamint a történelmi, politikai változások és a társadalmi-gazdasági hatások felismertetésével.</p> <p>A tájfejlődés társadalmi összetevőinek, illetve a térbeli kölcsönhatások és érdekek érvényesülésének felismertetése (a különböző adottságú tájak átalakítása kultúrtájakká).</p> <p>A közép-európai regionális tudat megalapozása hazánk közvetlen környezetének európai összefüggésben való megismertetésével, a közép-európai országok és hazánk kapcsolatának értelmezésével.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Kelet-Európa, kapocs Ázsia és Európa között</i></p> <p>A kontinensbelseji fekvés és a hatalmas kiterjedés természet- és társadalom-földrajzi következményeinek felismerése (összehasonlító tematikus térképolvasás). A termelési kapcsolatrendszer (ásványi nyersanyag-, energiahordozó-kitermelés és feldolgozóipari ágazatok; energiagazdaság, erdőgazdálkodás és fafeldolgozás; eltérő célú mezőgazdasági termelés) megértése.</p> <p><i>Oroszország</i></p> <p>Az európai és ázsiai erőközpont sokszínű természeti és társadalmi alapjai, nagy területi fejlettségkülönbségek.</p> <p><i>A hegyvidéki Közép-Európa:</i> a közép-európai magashegyvidék természetföldrajzi jellemzői társadalmi életet befolyásoló hatásának bizonyítása; a tej- és az erdőgazdaság, az idegenforgalom meghatározó szerepének igazolása.</p> <p><i>A medencei Közép-Európa</i></p> <p>A gazdasági-társadalmi élet eltérő jellegű feltételeinek feltárása a Közép-európai-sík- és rögvidék feltöltött alföldjein, dombvidékein, középhegységi tipikus tájain.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Technológiai kapcsolatok. Szocialista világrend, hidegháború, Szovjetunió. Osztrák-Magyar Monarchia, világháború.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> életközösségek.</p>

<p>A közép-európai országok összefonódó gazdasági múltjának és jelenének értelmezése. A vegyipari és a gépipari kapcsolatrendszerek felismerése.</p> <p>Lengyelország és Csehország összehasonlító komplex földrajzi jellemzése.</p> <p>Németország földrajza, az európai gazdaság motorjának elemzése (esetelemzés, mentális térképkészítés).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Természetátalakítás, kultúrtáj. Katonai és politikai nagyhatalom, tervgazdálkodás, gazdasági körzet, nagyüzemi gazdálkodás, családi mezőgazdálkodás, energiagazdaság, hegyi turizmus.</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Alpok, Kaukázus, Lengyel- és Német-középhegység, Szudéták, Cseh-medence, Kelet-európai-síkság, Német–Lengyel-alföld, Kaszpi-mélyföld; Ruhr-vidék, Szilézia; Boden-tó, Dnyeper, Don, Duna–Majna–Rajna vízi út, Visztula, Volga.</p> <p>Oroszország, Svájc; Brno, Frankfurt, Gdańsk, Hamburg, Katowice, Köln, Krakkó, Moszkva, München, Plzeň, Stuttgart, Szentpétervár, Volgográd.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A Kárpát-medencevidék földrajza</p>	<p>Órakeret 5</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A földszerkezetet alakító folyamatok. Éghajlatot alakító és módosító tényezők, a vízhálózat.</p> <p>Áttekinthető kép Európa és benne Közép-Európa természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségekről, környezeti veszélyhelyzetekről.</p> <p>A magas- és a középhegyvidék, a dombvidék és a feltöltött síkság tipikus tája. A közép-európai és a magyarországi nagytájak ismerete.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az oksági gondolkodás fejlesztése a medencejelleg közvetlen és közvetett földrajzi következményeinek, az ember életmódját meghatározó feltételeknek az összekapcsolásával, illetve prognosztizálással.</p> <p>A kritikai és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése stratégiai tervezéssel társadalmi, környezetvédelmi témájú feladatmegoldásban tanári útmutatással.</p> <p>Időszemlélet fejlesztése különböző léptékű földtani, földrajzi, környezeti folyamatok elemzésével (a Kárpát-medencevidék kialakulása, az ember környezet-átalakító tevékenysége).</p> <p>A szociális kompetencia fejlesztése a medencevidék népeinek, országaiknak együttműködésében rejlő lehetőségek, az együttműködés szubjektív korlátainak felismertetésével.</p> <p>A digitális kompetencia fejlesztése digitális prezentációs kiselőadás készítésével.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A Kárpát-medencevidék természetföldrajzi egysége</i> A Kárpát-medence szerkezetének, domborzatának összekapcsolása a földtani fejlődési folyamatokkal; a medencejelleg modellezése. A medencejelleg következményeinek bizonyítása az éghajlatban, a vízrajzban és vízkészletekben, a környezeti állapotban. A medencevidék nagytájainak földrajzi jellegzetességei, az azokból adódó környezeti különbségek, veszélyhelyzetek értelmezése. <i>A Kárpát-medencevidék társadalom-földrajzi egysége</i> A medencejelleg társadalmi hasznosításának, a tájatalakításnak és következményeinek az ok-okozati rendszerű megismerése, prognosztizálása. A Kárpát-medencei népesség összetételének értelmezése, a Magyarország határán túli néprajzi tájegységek és földrajzi alapú népszokásaik megismerése.</p>		<p><i>Fizika:</i> fizikai folyamatok a földkéregben. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> tájjal, szülőfölddel kapcsolatos irodalmi művek. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Magyar Királyság, magyar kultúra. <i>Erkölcstan:</i> nép, nemzet, nemzetiség, etnikum.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Földtani alapszerkezet, medencejelleg, szeszélyes időjárás és vízjárás, aszályveszély, árvízveszély, vízrendezés, vízkészlet, földcsuszamlás, kultúrpuszta, szikesedés; földhőenergia, biomassza. Vásárvonal, vásárváros, hídváros. Magyarság, nemzetiség, nemzeti kisebbség, etnikum, néprajzi csoport, néprajzi táj, nyelvsziget; székely, csángó.	
Topográfiai ismeretek	Kárpát-medencevidék, Kárpátok; Erdélyi-hegyvidék, Erdélyi-medence; Király-hágó, Vereckei-hágó. Délvidék, Erdély, Felvidék, Kárpátalja, Székelyföld, Órvidék, Partium.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A hazánkkal szomszédos országok földrajza	Órakeret 6+1
Előzetes tudás	Áttekintő kép Közép-Európa és benne a Kárpát-medence, Kelet-Európa és a Balkán térség természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségekről. A magas- és középhegyvidék és a feltöltött síkság tipikus tájainak, a kárpát-medencei nagytájak ismerete. A magyarság kárpát-medencei múltjának, jelen helyzetének ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nemzeti öntudat fejlesztése a szomszéd országok hazánkkal való múltbeli és jelenlegi kapcsolatának tudatosításával, a magyarsághoz kapcsolódó országrészek földrajzi-környezeti jellemzőinek megismertetésével.	

	<p>Oksági gondolkodás fejlesztése az országok földrajzi jellemzőinek rendszerezésével (összehasonlító táblázat, mérlegelés, logikai sorok, idő- és térsorok, folyamatvázlatok, sémák stb.).</p> <p>A kritikai gondolkodás fejlesztése tényelemzéssel (országok földrajzi-környezeti jellemzői).</p> <p>A tanulni tudás képességének fejlesztése az előzetes (a Közép-Európával kapcsolatos) tudás előhívásával és alkotó felhasználásával.</p> <p>Médiatudatosságra nevelés és a digitális kompetencia fejlesztése internetalapú szolgáltatások célirányos használatával (pl. tények, adatok, képek, idegenforgalmi ajánlatok keresése).</p> <p>A kommunikatív és a művészi kifejezőkészség fejlesztése országbemutatók során (tanulói kreatív módszerek).</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A Kárpát-medence magashegységi keretének országai</i></p> <p>Az alpi és a kárpáti országok természet- és társadalom-földrajzi jellemzőinek összehasonlítása; történelmondás hazai és külföldi utazások átélt élményeiről.</p> <p>Ausztria mint a legfejlettebb gazdaságú alpi szomszéd földrajzi jellemzése. Magyar szórványok, Őrvidék; a hazánkkal való társadalmi-gazdasági kapcsolatok.</p> <p>Szlovénia mint a legfejlettebb délszláv térség és Szlovákia mint a fiatal kárpáti ország (a Felvidék) földrajzi jellemzőinek megismerése és bemutatása.</p> <p><i>A keleti termékeny vidékek országai</i></p> <p>Románia gazdag természeti erőforrásokra épülő útkereső gazdaságának bemutatása; Erdély és Partium földrajzi jellemzése.</p> <p>Ukrajna mint Kelet-Európa potenciális éléstára, energiaszolgáltatója földrajzi-környezeti kapcsolatrendszerének feltárása; Kárpátalja földrajzi jellemzése.</p> <p><i>A déli hegyvidékek országai</i></p> <p>Horvátország és Szerbia: hasonló nyelv, eltérő vallás és kultúra (országok összehasonlító természet- és társadalom-földrajzi jellemzése); a Vajdaság, Délvidék magyarlakta termékeny tájának földrajzi jellemzése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Trianoni szerződés és következményei. Szovjetunió. Jugoszlávia, délszláv háború.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	
Topográfiai ismeretek	<p>Bécsi-medence, Duna-delta, Grazi-medence, Isztria, Magas-Tátra, Hargita; Maros, Olt, Vág. Horvátország, Szerbia, Ukrajna; Vajdaság; Arad, Belgrád, Brassó, Fiume, Graz, Kassa, Kijev, Kolozsvár, Marosvásárhely, Munkács, Nagyvárad, Salzburg, Újvidék, Ungvár, Temesvár, Zágráb.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyarország természeti és kulturális értékei	Órakeret 5+1
Előzetes tudás	A Kárpát-medence természet- és társadalom földrajzi jellemzői, nagytájai. Magyarország nagytájai és egyes középtájai, megyei, néhány városa. A hegységek és a felszín alatti vizek típusai. A középhegység, a karsztvidék és a feltöltött alföld tipikus táj.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A térszemlélet fejlesztése Magyarország földjének a Kárpát-medencevidék egészében való földrajzi értelmezésével. Az oksági gondolkodás fejlesztése az országrészek, tájak földrajzi jellemzőinek összevetésével (az összehasonlító földrajzi elemzés módszerével, a jellemzők okainak és következményeinek összekapcsolásával). A szülőföld és a haza szeretetének megalapozása a mikrokörnyezet megismerésétől induló, egyre bővülő tudásszerzéssel; a haza- és a nemzettudat formálása. Környezettudatosságra nevelés a természet-, környezet- és értékvédelem alapvető céljainak, közös és sajátos feladatainak megismertetésével, illetve információgyűjtéssel, és az azokkal kapcsolatos személyes és közösségi cselekvési lehetőségek felismertetésével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A magyarországi nagytájak</i> A medencei fekvés nagytájanként eltérő következményeinek értelmezése; az alföldi, a dombvidéki és a középhegységi nagytájak természet- és társadalom-földrajzi jellemzése, a természeti adottságok felhasználásának értelmezése és a táj átalakításának modellezése.</p> <p><i>A magyar nemzeti kultúra:</i> a magyarországi néprajzi csoportok és földrajzi alapú hagyományaik értelmezése; a magyar földrajzi felfedezők, utazók és tudósok kiemelkedő teljesítményeinek bemutatása tanulói kutatómunka alapján.</p> <p><i>Természeti, kulturális és történelmi értékvédelem, eredetvédelem</i> A védettség különböző fokozatainak és jellegének összehasonlítása helyek, objektumok példáin; a védelem lényegének megértése, a védett helyeken engedélyezett tevékenységek megismerése; kulturális hungarikumok megismerése projektmunkában.</p>		<p><i>Hon- és népismeret:</i> nemzeti kultúra, néprajzi csoport, népszokások.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveges információgyűjtés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> ökológia és természetvédelem.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hordalékkúpsátság, löszvidék, árterület, szikes puszták, dombvidék, hegységközi medence, romhegység, tanúhegy, karsztosodás. Világörökségi védettség, nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék, történelmi emlékhely, a törvény erejénél fogva védett terület és érték, bioszféra-rezervátum, Ramsari terület, termék-eredetvédelem.	

Topográfiai ismeretek	Aggteleki-karszt, Badacsony, Balaton-felvidék, Baradla, Bükk-fennsík, Budai-, Kőszegi-, Soproni-, Tokaj-Eperjesi- (Zempléni-), Villányi-hegység, Cserhát, Gerecse, Pilis, Vértes, Baranyai-, Somogyi- és Tolnai-dombság, Bodroghöz, Dráva menti és Pesti-síkság, Győri-, Marcal- és Tapolcai-medence, Hajdúság, Hegyalja, Jászság, Órség; Szigetköz, Mohácsi- és Szentendrei-sziget, Tihanyi-félsziget; Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Sajó, Sió, Tisza-tó, Zagyva, Zala. A magyarországi világörökség helyszínek és nemzeti parkok.
------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyarország társadalomföldrajza	Órakeret 10
Előzetes tudás	A Kárpát-medence társadalomföldrajzi jellemzői. Magyarország megyéi, néhány városa. A gazdasági ágazatok szerepe az országok életében és kapcsolataik különböző példái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Reális tudáson alapuló nemzettudat kialakítása a magyar gazdaság világgazdaságban és az európai gazdasági erőterben változó helyzetének értelmezésével.</p> <p>Gazdasági nevelés a gazdasági ágazatok jellegzetességeinek, értékeinek, gondjainak problémaközpontú megközelítésével, gondolatvázlatok készítésével és stratégiai tervezéssel.</p> <p>A kreativitás, a kezdeményező- és vállalkozóképesség szerepének felismerése a társadalmi-gazdasági fejlődésben regionális és hazai példákban.</p> <p>A földrajzi környezetben, a köznapi életben való eligazodás és a konfliktuskezelés képességének fejlesztése. Állampolgárságra nevelés a hírek földrajzi-környezeti tartalmú információinak értelmezésével, nézetek megfogalmazásával, kifejtésével.</p> <p>A tanulni tudás képességének fejlesztése kooperatív módszerekkel, hálózatos tanulással.</p> <p>A gyakorlati életre nevelés az internetalapú szolgáltatások (pl. adattárak, menetredek, idegenforgalmi ajánlatok) használatával, a szerzett ismeretek másokkal való digitális megosztásával, valamint a tudatos vásárlói magatartás jellemzőinek bemutatásával.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Népesség és településhálózat</i></p> <p>A népességfogyás értelmezése; a népességszám-csökkenés és a társadalom öregedése okainak, következményeinek feltárása; népesség-szerkezet megismerése.</p> <p>A településfajták, a településhálózat átalakulásának értelmezése; lakókörnyezetek és életmódbeli jellemzők (nagyvárosi, városi, falusi települések, természeti, épített és emberi környezet, gazdasági, szociális eltérések).</p> <p>A régiók és Budapest földrajzi jellemzése, változó súlyuk okainak elemzése; a falusias térségek válsághelyzetének, felzárkózásuk lehetőségeinek megismerése.</p> <p><i>Magyarország gazdasági szerkezete</i></p> <p>Magyarország gazdasági szerkezetének elemzése; a fejlettség és az életmód kapcsolata, a regionális különbségek megismerése.</p> <p>A fogyasztási szokások változásának belátása, okaik feltárása és következményeik megvitatása.</p> <p>A magyar gazdaság főbb működési területei.</p> <p>Az átmenő forgalom jellemzői és infrastruktúrája; a térben és szerkezetében változó külgazdasági kapcsolatok.</p> <p>Az idegenforgalom szerepe a gazdaságban, elérő jellegű körzetei (okozati és prognosztikus bemutatás).</p> <p>Hagyományos mezőgazdasági termékek, élelmiszerek, ételek; a hagyományok földrajzi alapjai.</p> <p>A magyar mezőgazdaság helye a globális gazdaságban, európai integrációban.</p> <p>A húzóágazatok (autóipar, gyógyszeripar, kommunikációs ágazat) szerepe, jövőbeli lehetőségei.</p> <p>A tudásipar feltételei és jellemzése; az ipari és infoparkok szerepe.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Népesedési ciklus, infrastruktúra-fejlődés a történelmi Magyarországon.</p> <p>Kommunikációs és technológiai fejlődés.</p> <p><i>Matematika:</i> Modellek megértése. Adatok jegyzése, ábrázolása.</p> <p><i>Informatika:</i> internet-alapú szolgáltatások használata.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Fogyó társadalom, településhálózat, régió, eurorégió, tranzitország, menekültstátusz, termelői támogatási rendszer, kistermelő, vállalkozás, fogyasztói kosár, idegenforgalmi körzet, gyógyturizmus, bor- és gasztronómiai turizmus, falusi turizmus, szolgáltatáskereskedelem, tudásipar, infopark.</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Magyarország megyei jogú városai. Balatonfüred, Gyöngyös, Gyula, Hajdúszoboszló, Hatvan, Hévíz, Kalocsa, Keszthely, Komárom, Kőszeg, Mohács, Paks, Röske, Siófok, Százhalombatta, Szentendre, Szentgottárd, Tihany, Tiszaújváros, Visegrád, Visonta, Záhony.</p>

**A fejlesztés várt
eredményei a két
évfolyamos cik-
lus végén**

A tanulók átfogó és reális képzetekkel rendelkezzenek a Föld egészéről és annak kisebb-nagyobb egységeiről (a földrészekről és a világtengerről, a kontinensek karakteres nagytájairól és tipikus tájairól, valamint a világ-gazdaságban kiemelkedő jelentőségű országcsoporthajairól, országairól). Legyen átfogó ismeretük földrészünk, azon belül a meghatározó és a hazánkkal szomszédos országok természet- és társadalomföldrajzi sajátosságairól, lássak azok térbeli és történelmi összefüggéseit, érzékeljék a földrajzi tényezők életmódot meghatározó szerepét. Birtokoljanak reális ismereteket a Kárpát-medencében fekvő hazánk földrajzi jellemzőiről, erőforrásairól és az ország gazdasági lehetőségeiről az Európai Unió keretében. Legyenek tisztában az Európai Unió meghatározó szerepével, jelentőségével.

Ismerjék fel a földrajzi övezetesség kialakulásában megnyilvánuló összefüggéseket és törvényszerűségeket. Legyenek képesek alapvető összefüggések, tendenciák felismerésére és megfogalmazására az egyes földrészekre vagy országcsoporthajokra, tájakra jellemző természeti jelenségekkel, társadalmi-gazdasági folyamatokkal kapcsolatban, ismerjék fel az egyes országok, országcsoporthajok helyét a világ társadalmi-gazdasági folyamataiban. Érzékeljék az egyes térségek, országok társadalmi-gazdasági adottságai jelentőségének időbeli változásait. Ismerjék fel a globalizáció érvényesülését regionális példákban. Ismerjék hazánk társadalmi-gazdasági fejlődésének jellemzőit összefüggésben a természeti erőforrásokkal. Értsek, hogy a hazai gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok világméretű vagy regionális folyamatokkal függenek össze.

Tudják példákkal bizonyítani a társadalmi-gazdasági folyamatok környezetkárosító hatását, a lokális problémák globális következmények elvének érvényesülését. Legyenek tisztában a Földet fenyegető veszélyekkel, értsek a fenntarthatóság lényegét példák alapján, ismerjék fel, hogy a Föld sorsa a saját magatartásukon is múlik.

Rendelkezzenek a tanulók valós képzetekkel a környezeti elemek méreteiről, a számszerűen kifejezhető adatok és az időbeli változások nagyságrendjéről. Tudjanak nagy vonalakban tájékozódni a földtörténelmi időben. Legyenek képesek természet-, illetve társadalom- és gazdaságföldrajzi megfigyelések végzésére, a különböző nyomtatott és elektronikus információhordozókból földrajzi tartalmú információk gyűjtésére, összegzésére, a lényeges elemek kiemelésére. Ezek során alkalmazzák digitális ismereteiket. Legyenek képesek megadott szempontok alapján bemutatni földrajzi öveget, földrészeket, országokat és tipikus tájakat.

	<p>Legyenek képesek a tanulók a térképet információforrásként használni, szerezzék meg a logikai térképolvasás képességét. A topográfiai ismeretekhez tudjanak földrajzi-környezeti tartalmakat kapcsolni. Topográfiai tudásuk alapján a tanulók biztonsággal tájékozódjanak a köznapi életben a földrajzi térben, illetve a térképeken, és alkalmazzák topográfiai tudásukat más tantárgyak tanulása során is.</p> <p>Legyenek képesek a társakkal való együttműködésre. Alakuljon ki bennük az igény arra, hogy későbbi életük folyamán önállóan tovább gyarapítsák földrajzi ismereteiket.</p>
--	---

HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

(za nastavu jezika u narodnosnom obrazovanju)

1-8. razred

1-4. razred

Prvenstveni cilj nastavnog predmeta hrvatskog jezika i književnosti u nižim razredima osnovne škole je formiranje i razvijanje sposobnosti komunikacije na materinskom jeziku te usvajanje za to potrebitih/nezaobilaznih spoznaja. Razvijanje sposobnosti materinskog jezika nije samo cilj već i sredstvo skladnog razvoja osobnosti.

Hrvatski jezični odgoj i u nižim razredima ima osnovnu ulogu u formiranju i razvoju ključnih kompetencija, jer se bazirajući na njemu i zahvaljujući njemu omogućava aktivno prihvaćanje hrvatske kulture, formiranje jezičnog identiteta, samostalno stjecanje spoznaja i samostalno učenje.

Daljnji važni zadaci nastavnog predmeta hrvatskog jezika i književnosti su formiranje i intenzivni razvoj onih osnovnih sposobnosti koje su potrebite za usvajanje samostalne usmene i pismene komunikacije, učenje načina uporabe jezika koji se koriste na raznim poljima života, odnosno kontinuirano uvježbavanje adekvatnog i raznovrsnog korištenja jezika koje je bazirano na aktivnostima učenika.

Osnovni *cilj* nastave hrvatskog jezika je da učenike, sukladno osobitostima njihova uzrasta, pripremi za govor, čitanje, pisanje i komunikaciju.

Osnovna je zadaća kompleksno razvijanje izražajnih sposobnosti učenika memoriterima, dramatizacijama, igrama i uvježbavanjima situacija svakodnevnice, koristeći metode i tehnike modernog obrazovanja.

Učenici nižih razreda prilikom stupanja u školu na različitim razinama znaju i koriste hrvatski jezik. Zadaća učitelja u prvom razredu obrazovanja je uvježbavanje u različitim komunikacijskim situacijama, odnosno stvaranje okoliša za motivirani jezični razvoj. Vježbama kroz igru i vježbama samoizražavanja se stvaraju mogućnosti za svjesnost u jeziku, za kreativnost, za nijansirano samoizražavanje, za potrebu razumijevanja drugoga i za razvoj sposobnosti. Kasnije se na taj razvojni proces može nadograditi upoznavanje hrvatske jezične i književne kulture.

Književni odgoj u učeniku formira i razvija potrebu za upoznavanjem djela hrvatske književnosti. Njen prvenstveni cilj je da učenik zavoli čitanje te pobuđivanje i jačanje interesa za čitanje. U postavljanju osnova za stjecanje književne naobrazbe u nižim razredima putovi se otvaraju preko interpretativnog zajedničkog promišljanja u svezi s pročitanim tekstom, razlaganja svojih misli, upoznavanja mišljenja jedni drugi i otkrivanja estetskih i moralnih vrijednosti. Sve to može imati ozbiljan utjecaj na razvoj emocionalnog života, razvoj samospoznaje i na formiranje društvenih veza i odnosa.

Djelatnostima koje se vezuju uz različite komunikacijske situacije stvaraju se povoljni uvjeti za ciljani razvoj sposobnosti samostalnog učenja te za upoznavanje i uvježbavanje različitih tehnika obrada spoznaja.

Tematski krugovi koji se preporučaju za 1.-4. razreda navedeni su u obliku tabele na kraju Nastavnog programa. Njihovom obradom razvijamo sva polja kompetencija i ostvarujemo razvojne ciljeve.

Plan sati

RAZRED	1.	2.	3.	4.
Broj sati u tjednu	5	5	5	5
Godišnji broj sati	180	180	180	180

1-2. razred

Emotivna osjetljivost i moralno promišljanje učenika je bar na toj razini da je u stanju prepoznati i imenovati osnovne hrvatske jezične situacije i prirodne pojave. Uključuje se u razgovore na satu o pojmovima dobar, loš; lijep, ružan. Sudjeluje u igrama uloga pomoću kojih razvija osjećaj za ritam, kulturu pokreta i hrvatsko jezično znanje Postaje sposoban za prisjećanje i tumačenje svojih doživljaja, za jednostavno izražavanje emocija i mišljenja. Rado sudjeluje u ritmičnim i pjevanim improvizacijama, različitim kreativnim igrama. U stanju je doživjeti svakodnevne probleme u lutkarskim i dramskim igrama. Tijekom rješavanja zadataka i zajedničkih djelatnosti na zanimanjima hrvatskog jezika i književnosti stječe iskustva o *suradnji* s vršnjacima i iskustva o iniciranju aktivnosti. Zahvaljujući vježbama kroz igru učenik stječe znanja o nekoliko vježbi memorije kojima razvija sposobnost koncentracije.

U procesu razumijevanja čitanja razvija se njegov hrvatski fond riječi i sposobnost prepoznavanja jezično-logičnih veza. Uz pomoć učitelja sposoban je za usmjereno, a kasnije i samostalno pronalaženje informacija te na ustrojenje kratkih hrvatskih rečenica. Uz pruženu pomoć prepoznaje svoje potrebe, zna postaviti pitanja, tražiti i pružati informacije.

Djeca prije stupanja u školu prvo od svog užeg okruženja mogu naučiti hrvatski jezik. Zadaća nastavnog predmeta je formiranje tog instinktivnog znanja jezika i razvijanje jezične svjesnosti.

Najvažniji zadaci u 1.-2.razredu su učenje grafema i glasova koji odstupaju od mađarskih, njihovo čitanje i pisanje, pravilan izgovor—što predstavlja osnovu za daljnji odgoj na materinskom jeziku.

U prva dva razreda se, obzirom na individualne osobitosti učenika, a radi preventivnog sprečavanja neuspjeha u učenju i strahova u svezi s jezikom, nastava—unutar toga proces i tempo napretka čitanja i pisanja, mora organizirati diferencirano.

Polja hrvatskog jezičnog odgoja treba razvijati razmjerno te treba postići da razvijanje sposobnosti različitih polja i njene spoznaje čine jedinstvenu cjelinu. Istaknut zadatak čine razvijanje hrvatskog fonda riječi, adekvatna uporaba riječi, izričaja i tipskih rečenica u danim komunikacijskim situacijama.

U razvijanju čitanja s razumijevanjem važnu ulogu ima rad na tekstu. Tijekom čega pored primarnog razumijevanja jednostavnih tekstova i retroaktivnog pronalaženja određenih informacija, važnu ulogu ima i doživljaj zadovoljstva čitanja.

Kao rezultat razvoja za očekivati je da učenik razumije bit tekstova i uputa svojih udžbenika koje pročita nijemim čitanjem.

Čitko, precizno pisanje, pravilna primjena glasa uz odgovarajuće slovo, pravilna primjena slova koja odstupaju od mađarskih pomažu učeniku u postavljanju osnova normi pismenosti.

Pomoću spoznaja o hrvatskom jeziku možemo formirati svjestan pogled na jezik, svjesnu uporabu jezika. U okviru njega učenici mogu steći *osnovne spoznaje* o sustavu hrvatskog jezika.

Uz gramatičke spoznaje se vezuje formiranje poznavanja *pravila pravilnog pisanja* i formiranje *osnovne razine vještine pravilnog pisanja*.

Za postavljanje osnova samostalnog učenja učenika je potrebno formiranje i poticanje učenika za samostalno, kreativno i samouvjereno rješavanje zadataka. Najvažnija sredstva njegova ostvarenja su uključivanje u pedagoški proces kontinuiranih, diferenciranih, individualnih i grupnih tipova djelatnosti koje se nadovezuju jedne na druge.

1.razred

Tematska jedinica	Fond sati
Govorne sposobnosti, razumijevanje, interpretiranje i stvaranje usmenih tekstova	71 + 5
Čitanje, razumijevanje pisanog teksta	35 + 5
Pisanje, stvaranje teksta	20 + 4
Razvijanje sposobnosti učenja.	8
Kultura na materinskom jeziku, spoznaje o materinskom jeziku	15 + 2
Književna kultura, interpretacija književnih djela	10 + 2
Razvijanje osjećaja za prosuđivanje, razvijanje moralnog, estetskog i povijesnog osjećaja	3
Ukupni broj sati:	180

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Govorne sposobnosti, razumijevanje, interpretiranje i stvaranje usmenih tekstova	Fond sati: 71+5
Predznanje	Zrelost za školu.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Postavljanje osnova jednostavne usmene i pismene komunikacije. Postavljanje temelja za održavanje veza s okolicom na hrvatskom jeziku. Priprema iskazivanja jednostavnih misli, emocija i mišljenja spajanjem dviju ili više rečenica.	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
Čista artikulacija glasova, pravilan izgovor dužina i spojeva glasova. Pravilan naglasak i pravilna intonacija riječi, rečenica i tekstova čitanja i tekstova memoritera. Postavljanje osnova aktivnog fonda riječi. Spajanje jednostavnih hrvatskih rečenica na osnovi slika i nizova slika, o zadanoj ili slobodnoj temi.	Učenik – govori razgovijetno; – razumije jednostavna objašnjenja, upute i priopćenja svojih vršnjaka; – u predstavljanju i oslovljavanju odraslih i vršnjaka koristi prikladne jezične forme;	<i>Pjevanje-glazbena kultura; tjelesni odgoj i sport:</i> brojalice, ritmične priče, igre. <i>Vizualna kultura:</i> slikovno uprizorenje (npr. slikom, nizom slika) jednostavnih radnji i događaja). <i>Mađarski jezik i književnost:</i> naglasak, pravilna artikulacija, fond riječi, priče, pripovijetke.

<p>Razgovor udvoje ili u grupi (npr. <i>o vremenu, o kupovini, u vrtu</i>).</p> <p>Oslovljavanje odraslih i vršnjaka u situacijskim igrama i igrama zamjena uloga te situaciji primjeno korištenje jezika (<i>pozdravljanje, predstavljanje, telefoniranje</i>).</p> <p>Vježbanje, ponavljanje, test.</p>		<p><i>Drama i ples</i>: izvođenje situacijskih igara, igara riječima, prizora i jednostavnih koreografija.</p> <p><i>Hrvatski narodopis</i>: predstavljanje bliže okolice u situacijskim igrama (obitelj, selo).</p>
<p>Milw pk"rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Tempo, ritam, stanka, silina tona, naglasak, mimika, pogled, stav/držanje tijela, predstavljanje, pozdravljanje, oslovljavanje, molba, izražavanje zahvalnosti.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	kvcplg."tc w o klxcp g"rkucpq i"vgmuvc	Fond sati: 35+5
Predznanje	Zrelost za školu.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Prepoznavanje razlika između hrvatskih i mađarskih slova i glasova te njihova pravilna artikulacija. Čitanje naglas riječi, rečenica, jednostavnih dijaloga i kratkih tekstova. Razvijanje sposobnosti čitanja naglas i nijemog čitanja. Razumijevanje jednostavnih tekstova, pronalaženje odgovora (pjesma, pripovijetka, kratka priča).	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Formiranje narodnog nacionalnog identiteta (<i>npr. predstavljanje obitelji, naselja, imenovanje školskih aktivnosti</i>).</p> <p>Prepoznavanje hrvatskih slova koja odstupaju od slova mađarske abecede, razvijanje sposobnosti i parcijalnih sposobnosti potrebitih za čitanje (<i>uočavanje fonema, pozornost, tempo, ritam, fond riječi, komunikacijske sposobnosti, jezična svjesnost</i>).</p> <p>Pravilno naglašavanje hrvatskih riječi. Prilagođavanje intonacije rečenice priopćajnoj namjeri (<i>intonacija dijaloga</i>).</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – motiviran i pokazuje interes za čitanje hrvatskih tekstova; – raspolaže osnovnim spoznajama i hrvatskim fondom riječi u odnosu na hrvatsko čitanje i hrvatsku pismenost; – njegovo je čitanje motivirano, iskazuje interes, poznaje velika i mala slova hrvatske abecede; posjeduje sigurnu sposobnost prepoznavanja i spajanja glasova čitanjem; 	<p><i>Vizualna kultura</i>: Prikaz, ilustracija, strip; tip slova, oblik slova. Strip, križaljka. Gledanje filmskih adaptacija priča i djela dječje književnosti, obrada doživljaja crtežom.</p> <p><i>Pjevanje-glazbena kultura</i>: ritam, tempo, melodija, takt, refren.</p> <p><i>Hrvatski narodopis</i>: čitanje tekstova (usmene) narodne književnosti.</p>

<p>Razvijanje fonda riječi na osnovi pročitanih tekstova, objašnjenja riječi (<i>npr. opis blagdana, istaknutih datuma i godišnjih doba</i>).</p> <p>Ponavljanje, vježbanje naučenog.</p>	<p>– razumijevanje teksta potvrđuje odgovorima na jednostavna pitanja na osnovi teksta ili kratkim sažimanjem radnji i događaja.</p>	<p><i>Mađarski jezik i književnost</i>: tekst, ritam; riječ, rečenica, rečenična intonacija.</p> <p><i>Poznavanje okolice</i>: usmeno i pismeno razumijevanje tekstova (mjesto stanovanja, obitelj, godišnja doba, blagdani...).</p> <p><i>Vizualna kultura; mađarski jezik i književnost</i>: priča, pripovijetka, fond riječi.</p>
<p>Mnlw p^lrql o qxkl pojmovi</p>	<p>Slovo, glas, abeceda, autor, pisac, čitatelj, naslov, tekst, rečenica, interpunkcijski znak, priča, pripovijetka.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Pisanje, stvaranje teksta		Fond sati: 20 +4
<p>Predznanje</p>	<p>Zrelost za školu.</p>		
<p>Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice</p>	<p>Čitko, precizno pisanje, pravilna primjena pridruživanja slova uz odgovarajući glas, učenje hrvatskih slova koja odstupaju od slova mađarske abecede.</p> <p>Pisanje i prepisivanje jednostavnih, kratkih i povezanih tiskanih i pisanih tekstova.</p> <p>Postavljanje temelja za prepoznavanje osnovnih jezičnih pogrešaka.</p>		
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije	
<p>Pisanje i pravilno korištenje slova i elemenata slova koja odstupaju od mađarske abecede.</p> <p>Pravilno formiranje i spajanje malih i velikih pisanih slova.</p> <p>Spajanje slova, pisanje jednostavnih hrvatski riječi.</p>	<p>Učenik(u)</p> <ul style="list-style-type: none"> – su jasne osnovne razlike u pismu hrvatskog i mađarskog jezika; – pozna i koristi pisane oblike hrvatske abecede; njegov je rukopis uređen, slova formira i spaja čitko; 	<p><i>Mađarski jezik i književnost</i>: pisanje slova, mala i velika slova.</p> <p><i>Pjevanje-glazbena kultura</i>: razvijanje sluha; tempo, ritam.</p>	

Prepisivanje s pisanog, a kasnije s tiskanog uzorka: riječi, skupova riječi, kratkih rečenica. Prepisivanje dvije-tri povezane rečenice.	<ul style="list-style-type: none"> – pri prepisivanju obraća pozornost na hrvatska slova koja se razlikuju; – označava početak i kraj rečenice; 	<i>Hrvatski narodopis:</i> prepisivanje kraćih tekstova iz hrvatskog narodopisa.
Ml w pk rql o qxkl pojmovi	Element slova, malo slovo, veliko slovo; margina, tiskano slovo, grafem, slog, riječ, rečenica, tekst.	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Tc xklcplg " urquqdpquvk " w gplc 0		Fond sati: 8
Predznanje	Zrelost za školu.		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Usvajanje sposobnosti učenja potrebitih za stjecanje osnovnih jezičnih spoznaja, upoznavanje različitih tehnika učenja.		
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije	
Učenje pomoću više djelatnosti i više čula: <i>vježbe ritma, pokreta i govorne vježbe, kombinirane vježbe pamćenja, vježbe učenja teksta.</i> Postavljanje temelja hrvatskog fonda riječi <i>primjenom kartica za riječi i slikama.</i>	Učenik <ul style="list-style-type: none"> – u procesu učenja primjenjuje naučene tehnike učenja teksta. – je sposoban za djelatnost obrade teksta i postupke promišljanja (postavljanje pitanja, sistematizacija informacija). 	<i>Vizualna kultura</i> ilustriranje djela književnosti za djecu i ilustriranje svakodnevnih doživljaja. <i>Mađarski jezik i književnost:</i> tekst, govor, fond riječi. <i>Hrvatski narodopis:</i> memoriranje narodnih pripovijedaka, brojalica; djela hrvatskih autora iz Mađarske.	
Ml w pk rql o qxkl pojmovi	Abecedni red, dječje novine, igra riječi, memorijske kartice, strip, lutkarska igra, pripovijetka.		

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Kultura na materinskom jeziku, spoznaje o materinskom jeziku	Fond sati: 15+2
Predznanje	Zrelost za školu.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Usvajanje osnovnih gramatičkih spoznaja potrebitih za preciznu uporabu hrvatskog jezika. Postavljanje temelja za korištenje hrvatskog jezika kao sredstva komunikacije. Primjena pravopisnih pravila u usmenom i pismenom korištenju jezika.	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
Prepoznavanje i imenovanje rečenice, riječi, glasa i slova. Navođenje slova hrvatske abecede (<i>pjesma, pričalica o abecedi</i>). Prepoznavanje namjere govornika u rečenici (<i>npr. formuliranje molbe, uljudnog upozorenja</i>). Besprijekorno pisanje poznatih ili naučenih riječi. Učenje nekoliko osnovnih pravila pravopisa. Označavanje početka rečenice velikim slovom i kraja rečenice interpunkcijskim znakom.	Učenik – prepoznaje i imenuje naučene gramatičke pojmove i priopćajne namjere govornika; – zna značenje najfrekventnijih riječi, izričaja; – u okviru uvježbanog fonda riječi primjenjuje osnovna pravopisna pravila.	<i>Mađarski jezik i književnost</i> : glasovi, slova, gramatičke jedinice; vrste rečenica, pravopisna pravila. <i>Pjevanje-glazbena kultura</i> : ritmičke igre. <i>Hrvatski narodopis</i> : poznavanje hrvatskih narječja/mjesnih hrvatskih govora.
Mnlw pkl rql o qxkl pojmovi	Glas, slovo, abeceda, slog, riječ, rečenica, interpunkcijski znakovi, vrste rečenica, tekst; narječje/dijalekt.	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Književnost i kultura na materinskom jeziku, spoznaje o materinskom jeziku	Fond sati: 10+2
Predznanje	Zrelost za školu.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Poticanje potrebe za čitanjem. Prepoznavanje vrijednosti koje se pojavljuju u djelima narodne književnosti i beletristike. Postavljanje temelja osnovnih književnih spoznaja (npr. pjesme, pričalice, pripovijetke, likovi). Otkrivanje identičnosti i paralelizama u djelima na mađarskom i hrvatskom jeziku (pričalice, brojalice, pripovijetke, itd.).	

Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Upoznavanje djela narodne književnosti, prepoznavanje vrijednosti i tradicija koje se pojavljuju u djelima narodne književnosti. Upoznavanje s književnim djelima domaćih hrvatskih autora i hrvatskih autora matične države.</p> <p>Praćenje uzrastu primjerene predstave, lutkarske predstave (npr. <i>Crvenkapica</i>, <i>Pahuljice</i>).</p> <p>Igre uloga koje se vezuju uz sadržaj štiva.</p> <p>Stanislav Femenić: <i>Puž na ljetovanju</i>, Grigor Vitez: <i>Pjesme</i>.</p>	<p>Učenik</p> <ul style="list-style-type: none"> – rado sluša kratke, jednostavne pripovijetke, pjesme, priče; – nekoliko pjesama i pričalica zna napamet; – u dramskim igrama surađuje sa svojim vršnjacima; 	<p><i>Drama i ples</i>: dramske igre i igre zamjene uloga.</p> <p><i>Pjevanje-glazbena kultura</i>: ritam, ponavljanje, refren.</p> <p><i>Vizualna kultura</i>: maska, pribor, lutka, scenografija, tisak za djecu, strip, animirani filmovi primjereni životnoj dobi.</p> <p><i>Moralni odgoj</i>: razlike između dobrog i lošeg, istinitog i lažnog, lijepog i ružnog itd.</p> <p><i>Hrvatski narodopis</i>: kraći tekstovi iz tematskog kruga hrvatskog narodopisa.</p>
<p>Milw pk"rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Priča, pričalica, pjesma, pripovijetke u stihu, stih, rima, ritam, ponavljanje.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Tc xklcplg"qulg clc" c"rtquw kxcplg."tc xklcplg" o qtcnpqi."guvgvumqi"k"rqxklgupqi"qulg clc	Fond sati: 3
Predznanje	Zrelost za školu.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Postavljanje temelja za kulturno samoizražavanje i formiranje mišljenja. Prepoznavanje pouka kratkih hrvatskih pripovijedaka i priča koje su primjerene uzrastu učenika. Postavljanje temelja osnovnih moralnih i estetskih pojmova, kategorija (lijep, ružan, dobar, loš, istinit, lažan).	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
Jednostavne prosudbe likova pripovijedaka, pjesama, kratkih priča, npr. <i>Zlatna ribica</i> , <i>Lisica i gavran</i> .	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznaje i razumije strukturu i uzajamne povezanosti kratkih priča. 	<i>Drama i ples</i> : sudjelovanje u dramatisiranim igrama.

<p>Doživljaj svakodnevnih konflikata kroz dramske, dramatizirane igre, lutkarske igre (npr. kako provoditi slobodno vrijeme, pravila ponašanja pri jelu).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – u stanju jednostavnim riječima ispričati svoje mišljenje i poslušati mišljenja drugih. – pomoću dramskih i dramatiziranih igara u stanju doživjeti svakodnevne konflikte, te ih riješiti na razini svoga uzrasta. 	<p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> izreke, poslovice, pripovijetke, pjesme, izričaji uljudnog ponašanja.</p> <p><i>Moralni odgoj:</i> članovi moje obitelji, ljubav, prijateljstvo (doživljaj konfliktnih situacija preko igara).</p> <p><i>Upoznavanje okolice:</i> odgovarajuće ponašanje u različitim situacijama.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> pouke mjesnih priča, pripovijedaka.</p>
<p>Mnlw p"rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Pouka, konflikt, poslovica, izreka, uljudnost, samoizražavanje.</p>	

2.razred

Tematska jedinica	Fond sati
Govorne sposobnosti, razumijevanje, interpretiranje i stvaranje usmenih tekstova	71 + 4
Čitanje, razumijevanje pisanog teksta	35 + 5
Pisanje, stvaranje teksta	20 + 5
Razvijanje sposobnosti učenja.	8
Kultura na materinskom jeziku, spoznaje o materinskom jeziku	15 + 2
Književna kultura, interpretacija književnih djela	10 + 2
Razvijanje osjećaja za prosuđivanje, razvijanje moralnog, estetskog i povijesnog osjećaja	3
Ukupni broj sati:	180

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Govorne sposobnosti, razumijevanje, interpretiranje i stvaranje usmenih tekstova	Fond sati: 71+4
Predznanje	Zrelost za školu.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Postavljanje osnova jednostavne usmene i pismene komunikacije. Postavljanje temelja za održavanje veza s okolicom na hrvatskom jeziku. Priprema iskazivanja jednostavnih misli, emocija i mišljenja spajanjem dviju ili više rečenica.	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
Postavljanje osnova aktivnog fonda riječi. Spajanje jednostavnih hrvatskih rečenica na osnovi slika i nizova slika, o zadanoj ili slobodnoj temi. Razgovor udvoje ili u grupi (npr. <i>o vremenu, o kupovini, u vrtu</i>). Oslovljavanje odraslih i vršnjaka u situacijskim igrama i igrama zamjena uloga te situaciji primjeno korištenje jezika (<i>pozdravljanje, predstavljanje, telefoniranje</i>).	Učenik – govori razgovijetno; – razumije jednostavna objašnjenja, upute i priopćenja svojih vršnjaka; – u predstavljanju i oslovljavanju odraslih i vršnjaka koristi prikladne jezične forme; – uključuje se u zajedničke aktivnosti, prilagođava se njihovim pravilima.	<i>Pjevanje-glazbena kultura; tjelesni odgoj i sport:</i> brojalice, ritmične priče, igre. <i>Vizualna kultura:</i> slikovno uprizorenje (npr. slikom, nizom slika) jednostavnih radnji i događaja). <i>Mađarski jezik i književnost:</i> naglasak, pravilna artikulacija, fond riječi, priče, pripovijetke.

Prepoznavanje sadržaja neverbalnih znakova i njihovo korištenje u govoru (<i>igra pantomime–predstavljanje radnji, pogađanje zanimanja</i>). Kontrola znanja		<i>Drama i ples:</i> izvođenje situacijskih igara, igara riječima, prizora i jednostavnih koreografija. <i>Hrvatski narodopis:</i> predstavljanje bliže okolice u situacijskim igrama (obitelj, selo).
Mlwt pkrql oqxkl pojmovi	Tempo, ritam, stanka, silina tona, naglasak, mimika, pogled, stav/držanje tijela, predstavljanje, pozdravljanje, oslovljavanje, molba, izražavanje zahvalnosti.	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	kveplg."tc w o klxcpig"rkuepq i"vgmuvc	Fond sati: 35+5
Predznanje	Zrelost za školu.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Prepoznavanje razlika između hrvatskih i mađarskih slova i glasova te njihova pravilna artikulacija. Čitanje naglas riječi, rečenica, jednostavnih dijaloga i kratkih tekstova. Razvijanje sposobnosti čitanja naglas i nijemog čitanja. Razumijevanje jednostavnih tekstova, pronalaženje odgovora (pjesma, pripovijetka, kratka priča).	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
Formiranje narodnog nacionalnog identiteta i postavljanje temelja jezične motivacije dosljednim korištenjem narodnog jezika (<i>npr. predstavljanje obitelji, naselja, imenovanje školskih aktivnosti</i>). Pravilno naglašavanje hrvatskih riječi. Prilagođavanje intonacije rečenice priopćajnoj namjeri (<i>intonacija dijaloga</i>). Sigurno čitanje naglas i nijemo čitanje, na razini životne dobi učenika.	Učenik (je) – motiviran i pokazuje interes za čitanje hrvatskih tekstova; – raspoložbe osnovnim spoznajama i hrvatskim fondom riječi u odnosu na hrvatsko čitanje i hrvatsku pismenost; – njegovo je čitanje motivirano, iskazuje interes, poznaje velika i mala slova hrvatske abecede; posjeduje sigurnu sposobnost prepoznavanja i spajanja glasova čitanjem; – razumijevanje teksta potvrđuje odgovorima na jednostavna pitanja na osnovi	<i>Vizualna kultura:</i> Prikaz, ilustracija. Strip, križaljka. Gledanje filmskih adaptacija priča i djela dječje književnosti, obrada doživljaja crtežom. <i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> ritam, tempo, melodija, takt, refren. <i>Hrvatski narodopis:</i> čitanje tekstova (usmene) narodne književnosti.

<p>Evociranje i slušanje s razumijevanjem pripovijedaka, kratkih priča i pjesama (<i>basne, narodne pripovijetke, kratke pjesme</i>).</p> <p>Razvijanje fonda riječi na osnovi pročitanih tekstova, objašnjenja riječi (<i>npr. opis blagdana, istaknutih datuma i godišnjih doba</i>).</p>	<p>teksta ili kratkim sažimanjem radnji i događaja.</p>	<p><i>Mađarski jezik i književnost</i>: tekst, ritam; riječ, rečenica, rečenična intonacija.</p> <p><i>Poznavanje okolice</i>: usmeno i pismeno razumijevanje tekstova</p> <p><i>Vizualna kultura; mađarski jezik i književnost</i>: priča, pripovijetka, fond riječi.</p>
<p>Mulw pk^lrql o qxkl pojmovi</p>	<p>Slovo, glas, abeceda, autor, pisac, čitatelj, naslov, tekst, rečenica, interpunkcijski znak, priča, pripovijetka.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Pisanje, stvaranje teksta		Fond sati: 20+5
<p>Predznanje</p>	<p>Zrelost za školu.</p>		
<p>Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice</p>	<p>Čitko, precizno pisanje, pravilna primjena pridruživanja slova uz odgovarajući glas, učenje hrvatskih slova koja odstupaju od slova mađarske abecede.</p> <p>Pisanje i prepisivanje jednostavnih, kratkih i povezanih tiskanih i pisanih tekstova.</p> <p>Postavljanje temelja za prepoznavanje osnovnih jezičnih pogrešaka.</p>		
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije	
<p>Pisanje i pravilno korištenje slova i elemenata slova koja odstupaju od mađarske abecede.</p> <p>Prepisivanje s pisanog, a kasnije s tiskanog uzorka: riječi, skupova riječi, kratkih rečenica. Pisanje kratkih riječi po sjećanju (<i>npr. ime učenika, imenovanje životinja, voća</i>).</p> <p>Prepisivanje dvije-tri povezane rečenice.</p> <p>Pisanje samostalno formuliranih kratkih rečenica na osnovi</p>	<p>Učenik(u)</p> <ul style="list-style-type: none"> – su jasne osnovne razlike u pismu hrvatskog i mađarskog jezika; – pozna i koristi pisane oblike hrvatske abecede; njegov je rukopis uređen, slova formira i spaja čitko; – pri prepisivanju obraća pozornost na hrvatska slova koja se razlikuju; – označava početak i kraj rečenice; 	<p><i>Mađarski jezik i književnost</i>: pisanje slova, mala i velika slova, dijakritički znakovi, interpunkcijski znakovi, pravopis.</p> <p><i>Pjevanje-glazbena kultura</i>: razvijanje sluha; tempo, ritam.</p>	

<i>Preporučениh tematskih krugova.</i>	– u okviru uvježbanog fonda riječi primjenjuje veliko slovo na početku riječi.	<i>Hrvatski narodopis:</i> prepisivanje kraćih tekstova iz hrvatskog narodopisa. <i>Tjelesni odgoj i sport:</i> harmonično kretanje, pokreti fine motorike.
Mnlw pk"rql o qxkl pojmovi	Element slova, malo slovo, veliko slovo; margina, tiskano slovo, grafem, slog, riječ, rečenica, tekst.	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Tc xklcplg"urquqdpquvk"w gplc0		Fond sati: 8
Predznanje	Zrelost za školu.		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Usvajanje sposobnosti učenja potrebitih za stjecanje osnovnih jezičnih spoznaja, upoznavanje različitih tehnika učenja.		
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije	
Učenje pomoću više djelatnosti i više čula: <i>vježbe ritma, pokreta i govorne vježbe, kombinirane vježbe pamćenja</i> , vježbe učenja teksta. Aktiviranje mašte i uobrazilje radi stjecanja spoznaja (<i>odigravanje priča, lutkarske igre</i>). Upoznavanje kooperativnih tehnika. Dodatno djelovanje slika i tekstova u ilustriranim tekstovima (<i>crtanje kratkih stripova</i>). Formiranje tehnika stjecanja informacija putem pisanih jezičnih izvora, knjiga i novina.	Učenik – u procesu učenja primjenjuje naučene tehnike učenja teksta. – je sposoban za djelatnost obrade teksta i postupke promišljanja (postavljanje pitanja, sistematizacija informacija).	<i>Vizualna kultura</i> ilustriranje djela književnosti za djecu i ilustriranje svakodnevnih doživljaja. <i>Mađarski jezik i književnost:</i> tekst, govor, fond riječi. <i>Hrvatski narodopis:</i> memoriranje narodnih pripovijedaka, brojalica; djela hrvatskih autora iz Mađarske.	
Mnlw pk"rql o qxkl pojmovi	Abecedni red, dječje novine, igra riječi, memorijske kartice, strip, lutkarska igra, pripovijetka.		

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Kultura na materinskom jeziku, spoznaje o materinskom jeziku	Fond sati: 15+2
Predznanje	Zrelost za školu.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Usvajanje osnovnih gramatičkih spoznaja potrebitih za preciznu uporabu hrvatskog jezika. Postavljanje temelja za korištenje hrvatskog jezika kao sredstva komunikacije. Primjena pravopisnih pravila u usmenom i pismenom korištenju jezika.	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
Besprijekorno pisanje poznatih ili naučenih riječi. Učenje nekoliko osnovnih pravila pravopisa. Prepoznavanje, primjena i memoriranje čestih izričaja mjesnog hrvatskog govora (<i>npr. imenovanja zanimanja i (vrsta) životinja</i>). Zajednička primjena opisa i pravilnog izgovora. Jezični uzorci (<i>uvježbavanje tipski rečenica, reproduciranje akcenta i rečenične intonacije</i>). Označavanje početka rečenice velikim slovom i kraja rečenice interpunkcijskim znakom.	Učenik: prepoznaje i imenuje naučene gramatičke pojmove i priopćajne namjere govornika; – zna značenje najfrekventnijih riječi, izričaja; – prepozna istoznačne riječi mjesnog hrvatskog govora i hrvatskog književnog jezika; – u okviru uvježbanog fonda riječi primjenjuje osnovna pravopisna pravila.	<i>Mađarski jezik i književnost</i> : glasovi, slova, gramatičke jedinice; vrste rečenica, pravopisna pravila. <i>Pjevanje-glazbena kultura</i> : ritmičke igre. <i>Hrvatski narodopis</i> : poznavanje hrvatskih narječja/mjesnih hrvatskih govora.
Mlwt p"rql o qxl pojmovi	Glas, slovo, abeceda, slog, riječ, rečenica, interpunkcijski znakovi, vrste rečenica, tekst; narječje/dijalekt.	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Književnost i kultura, spoznaje o književnosti	Fond sati: 10+2
Predznanje	Zrelost za školu.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Poticanje potrebe za čitanjem. Prepoznavanje vrijednosti koje se pojavljuju u djelima narodne književnosti i beletristike. Postavljanje temelja osnovnih književnih spoznaja (<i>npr. pjesme, pričalice, pripovijetke, likovi</i>). Otkrivanje identičnosti i paralelizama u djelima na mađarskom i hrvatskom jeziku (<i>pričalice, brojalice, pripovijetke, itd.</i>).	

Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Upoznavanje djela narodne književnosti, prepoznavanje vrijednosti i tradicija koje se pojavljuju u djelima narodne književnosti. Upoznavanje s književnim djelima domaćih hrvatskih autora i hrvatskih autora matične države.</p> <p>Imenovanje naslova, teme, likova i važnijih radnji štiva. Uočavanje osobina likova, njihovo imenovanje.</p> <p>Praćenje uzrastu primjerene predstave, lutkarske predstave (npr. <i>Crvenkapica</i>, <i>Pahuljice</i>).</p> <p>Dramsko uprizorenje, lutkarsko uprizorenje kratkih pripovijedaka, priča (npr. <i>Vuk i sedam kozlića</i>). Igre uloga koje se vezuju uz sadržaj štiva.</p> <p>Stanislav Femenić: <i>Puž na ljetovanju</i>, Grigor Vitez: <i>Pjesme</i>.</p>	<p>Učenik</p> <ul style="list-style-type: none"> – rado sluša kratke, jednostavne pripovijetke, pjesme, priče; – nekoliko pjesama i pričalica zna napamet; – u dramskim igrama surađuje sa svojim vršnjacima; – vjerno tekstu navede nekoliko beletrističkih djela, odnosno njihove fragmente. 	<p><i>Drama i ples</i>: dramske igre i igre zamjene uloga.</p> <p><i>Pjevanje-glazbena kultura</i>: ritam, ponavljanje, refren.</p> <p><i>Vizualna kultura</i>: maska, pribor, lutka, scenografija, tisak za djecu, strip, animirani filmovi primjereni životnoj dobi.</p> <p><i>Moralni odgoj</i>: razlike između dobrog i lošeg, istinitog i lažnog, lijepog i ružnog itd.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost</i>: narodna poezija, pričalice, brojalice, pitalice, priče.</p> <p><i>Hrvatski narodopis</i>: kraći tekstovi iz tematskog kruga hrvatskog narodopisa.</p>
<p>Milw pk"rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Priča, pričalica, pjesma, pripovijetke u stihu, stih, rima, ritam, ponavljanje.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Tc xlclplg"qulg clc" c"rtquw kxcplg."tc xlclplg" o qtcnpqi."gugvumqi"i"r"qxklgupqi"qulg clc	Fond sati: 3
Predznanje	Zrelost za školu.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Postavljanje temelja za kulturno samoizražavanje i formiranje mišljenja. Prepoznavanje pouka kratkih hrvatskih pripovijedaka i priča koje su primjerene uzrastu učenika. Postavljanje temelja osnovnih moralnih i estetskih pojmova, kategorija (lijep, ružan, dobar, loš, istinit, lažan).	

Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Usporedba pouka upoznatih priče i događaja s vlastitim iskustvom, događajima. Primjena jednostavnih poslovice i izreka. Doživljaj svakodnevnih konflikata kroz dramske, dramatizirane igre, lutkarske igre (<i>npr. kako provoditi slobodno vrijeme, pravila ponašanja pri jelu</i>).</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznaje i razumije strukturu i uzajamne povezanosti kratkih priča. – u stanju jednostavnim riječima ispričati svoje mišljenje i poslušati mišljenja drugih. – u stanju doživjeti i identificirati se prilikom usvajanja djela koja su primjerena njegovu uzrastu. – pomoću dramskih i dramatiziranih igara u stanju doživjeti svakodnevne konflikte, te ih riješiti na razini svoga uzrasta. 	<p><i>Drama i ples:</i> sudjelovanje u dramatiziranim igrama.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> izreke, poslovice, pripovijetke, pjesme, izričaji uljudnog ponašanja.</p> <p><i>Moralni odgoj:</i> članovi moje obitelji, ljubav, prijateljstvo (doživljaj konfliktnih situacija preko igara).</p> <p><i>Upoznavanje okolice:</i> odgovarajuće ponašanje u različitim situacijama.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> pouke mjesnih priča, pripovijedaka.</p>
<p>Mnlw pk"rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Pouka, konflikt, poslovice, izreka, uljudnost, samoizražavanje.</p>	

<p>Q gmkxcpk" razvojni rezultati na kraju fxqi qfk-plgi" ciklusa</p>	<p>Neka razumije jednostavna objašnjenja, upute i informacije svojih vršnjaka na hrvatskom jeziku. U svezi sa svojom okolicom i u svezi sa samim sobom neka odgovara na pitanja i neka postavlja jednostavna pitanja. Pri predstavljanju, pozdravljanju, oslovljavanju i iskazivanju molba neka koristi jezične forme uljudnog ponašanja. Neka je u stanju pravilnim izgovorom govoriti memoritere na hrvatskom jeziku. Neka poznaje pisana i tiskana slova te hrvatske znakove koji se razlikuju od mađarskih. Poznate i uvježbane tekstove neka čita trudeći se biti precizan. Sukladno svom uzrastu neka pozna djela hrvatske narodne i umjetničke književnosti. Neka usvoji osnovna jezična i gramatička pravila potrebna za hrvatski jezik.</p> <p>Neka su mu jasni osnovni ciljevi učenja hrvatskog jezika, neka se trudi na preciznost u jeziku.</p> <p>Neka prepozna moralne pouke koje su primjerene njegovoj životnoj dobi.</p>
---	---

Neka je motiviran u odnosu na razvijanje jezičnih sposobnosti i neka je otvoren za upoznavanje različitih tehnika učenja.

364. razred

Konstantna zadaća učitelja hrvatskog jezika je razvijanje razumijevanja i interpretiranja jednostavnih tekstova na hrvatskom jeziku. Jačanje uporabe hrvatskog jezika primjerene danoj situaciji je važna jer to čini osnovu i ishodišnu točku svih nanovo označenih jezičnih aktivnosti.

Posebno je važno postavljanje temelja kulturnog jezičnog ponašanja, aktiviranje fonda riječi zadacima stvaranja teksta.

Formiranje osnovne hrvatske jezične komunikacije pruža mogućnost za održavanje veza s Hrvatima u Mađarskoj i s Hrvatima u Hrvatskoj.

Vježbanjem čitanja naglas i nijemog čitanja pruža se mogućnost samostalnog razumijevanja pisanih i slušanih tekstova na hrvatskom jeziku—što stvara temelje za samostalno stvaranje tekstova.

Obradom kraćih tekstova i štiva razvija se kritički osjećaj učenika, te pored formuliranja svoga mišljenja, slušajući druge, razvija i sposobnosti donošenja sudova.

Obradom tekstova stvara se mogućnost za stjecanje iskustava o jednostavnijim književnim formama, za otkrivanje konstrukcijskih osobina, za upoznavanje tradicija hrvatskog jezika i književnosti, za razvijanje osjećaja ljubavi prema čitanju.

Stvaranje pisanih tekstova se može razvijati obradom različitih štiva na hrvatskom jeziku te se na taj način razvija i formiranje bogatog i nijansiranog fonda riječi.

Usvajanje postupaka samostalnog učenja u službi je intenzivnog razvoja sposobnosti čitanja i razumijevanja teksta te razvijanja sposobnosti stjecanja spoznaja. Važno je učenje navika i tehnika učenja, upoznavanje različitih izvora i korištenja informacija, upoznavanje mogućnosti prikupljanja informacija.

Ciljevi razvoja pravilnog pisanja u 3.-4. razredu su formiranje jezičnih i pravopisnih vještina koje su primjerene uzrastu.

Usvajanjem osnovnih gramatičkih spoznaja hrvatskog jezika počinje proces formiranja svjesnog jezičnog nazora. Započinje razvoj težnje za zahtjevnim jezičnim izrazom, razvoj sposobnosti samovrednovanja, razvoj kritičkog osjećaja i težnja za raznovrsnom i izražajnom uporabom jezika u raznim komunikacijskim situacijama.

3. razred

Tematska jedinica	Fond sati
Govorne sposobnosti, razumijevanje, interpretiranje i stvaranje usmenih tekstova	69 + 4
Razumijevanje čitanog, pisanog teksta	33 + 4
Pisanje, stvaranje teksta	20 + 4
Razvijanje sposobnosti učenja.	7 + 1
Kultura na materinskom jeziku, spoznaje o materinskom jeziku	15 + 3
Književna kultura, interpretacija književnih djela	13 + 2
Razvijanje osjećaja za prosuđivanje, razvijanje moralnog, estetskog i povijesnog osjećaja	5
Ukupni broj sati:	180

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Govorne sposobnosti, razumijevanje, interpretiranje i stvaranje usmenih tekstova	Fond sati: 69+4
Predznanje	Razumijevanje jednostavnih usmenih priopćenja. Davanje kratkih i suvislih odgovora na postavljena pitanja. Primjena osnovnih formi svakodnevne komunikacije na razini navika: pozdrav, predstavljanje, oslovljavanje, postavljanje pitanja, molba, iskazivanje zahvale, pozdravljanje.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Daljnje razvijanje razumijevanja i usmene komunikacije na hrvatskom jeziku te aktivno obogaćivanje hrvatskog fonda riječi. Razvijanje sposobnosti stvaranja teksta putem stvaranja kratkih tekstova i govora.	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
Primjena pravilnog izgovora i rečenične intonacije u različitim komunikacijskim situacijama svakodnevne (npr. dijalog, situacijske vježbe, razgovor po malim grupama).	Učenik – razgovijetno i suvislo izražava svoje misli. – u svakodnevnim kontaktima koristi jezične obrate uljudnog ponašanja.	<i>Svi nastavni predmeti:</i> suvisli govor. <i>Vizualna kultura:</i> vizualno predstavljanje svog doživljaja.

<p>Nastojanje biti precizan u čitanju i govorenju tekstova. Obraćanje pozornosti prema sugovorniku u komunikaciji na hrvatskom jeziku (<i>npr. kupovina, predstavljanje</i>).</p> <p>Razumijevanje biti razgovora i reakcije na govor.</p> <p>Interpretativno kazivanje stihova (<i>npr. pjesme o godišnjim dobima, blagdanima, životinjama</i>).</p> <p>Stvaranje tekstova od nekoliko rečenica o sadržaju štiva.</p>	<p>– se uključuje u grupne razgovore, u stvaranje priče, u razgovore i ocjene o zajedničkim doživljajima i djelatnostima.</p>	<p><i>Mađarski jezik i književnost</i>: usporedba ustaljenih hrvatskih spojeva riječi/sintagmi s mađarskim.</p> <p><i>Pjevanje-glazbena kultura</i>: vježbe ritma.</p>
<p>Mulw pk" rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Naglasak, intonacija, silina tona, tempo govora, narječje/dijalekt, ustaljeni spojevi riječi/sintagme, ritam.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Tc w o l g x c p l g" kvcpqi." rkucpqi" vgmuvc	Fond sati: 33+4
<p>Predznanje</p>	<p>Posjedovanje najosnovnijih spoznaja u svezi s hrvatskim čitanjem i pisanjem.</p>	
<p>Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice</p>	<p>Razvijanje čitanja naglas i nijemog čitanja. Razvijanje čitanja s razumijevanjem obradom različitih tipova tekstova. Traženje informacija u jednostavnim hrvatskim tekstovima.</p> <p>Razvijanje dirigitiranog govorenja sadržaja i snalaženja u različitim tekstovima.</p>	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Upoznavanje i razumijevanje kratkih hrvatskih tekstova svakodnevnog govora i tekstova književnih djela–koji su primjereni uzrastu učenika (<i>npr. odijevanje u skladu s godišnjim dobima, grane sportova</i>).</p> <p>Samouvjereno čitanje naglas i nijemo čitanje jednostavnih rečenica, u skladu s osobitostima životne dobi učenika.</p>	<p>Učenik (je)</p> <p>– motiviran i pokazuje interes za čitanje.</p> <p>– interpretira i ocjenjuje informacije i misli hrvatskih tekstova koji su primjereni njegovu uzrastu.</p> <p>– posjeduje odgovarajuću jezičnu svijest.</p>	<p><i>Poznavanje okolice</i>: formiranje samostalnog učenja, obrade teksta.</p> <p><i>Moralni odgoj</i>: ja sam; moj svijet.</p> <p><i>Vizualna kultura</i>: slikanje na osnovi svojih doživljaja i književnog teksta.</p>

<p>Usmjereno čitanje, pronalaženje podataka iz jednostavnih tekstova, prikaza i tabela, njihova primjena u razumijevanju teksta (<i>npr. karakteristike vremena, jedenje, kupovina</i>).</p> <p>Izražavanje misli, pronalaženje informacija, interpretacija, odnosno iskazivanje doživljaja u svezi sa štivima (<i>npr. predstavljanje prometa, mjesta stanovanja</i>).</p>		<p><i>Hrvatski narodopis:</i> čitanje kraćih tekstova narodne književnosti, eventualno dijalektalnih tekstova.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> čitanje naglas i nijemo čitanje.</p>
<p>Mlwl pklrql o qxi/ pojmovi</p>	<p>Tekst, podatak, razumijevanje teksta, tabela, informacija.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Pisanje, stvaranje teksta		Fond sati: 20+4
<p>Predznanje</p>	<p>Prepoznavanje i pisanje hrvatskih slova koja odstupaju od slova mađarske abecede. Prepisivanje hrvatskih riječi, skupova riječi i kratkih rečenica s pisanog i tiskanog uzorka teksta, identificiranje karakteristika rečenice. Stvaranje kratkih rečenica i njihovo spajanje u kratki tekst.</p>		
<p>Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice</p>	<p>Besprijekorno prepisivanje jednostavnih tekstova. Razvijanje samoizražavanja preko upoznavanja različitih forma tekstova. Razvijanje sposobnosti stvaranja tekstova svakodnevnih tema putem pisanja jednostavnih tekstova na hrvatskom jeziku.</p>		
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije	
<p>Pisanje nizova riječi, rečenica i jednostavnih tekstova prepisivanjem, diktatom i po pamćenju.</p> <p>Izbjegavanje osnovnih jezičnih pogrešaka.</p> <p>Poznavanje tipova tekstova (prozni, stih).</p> <p>Pisani prijevod riječi, spojeva riječi i svakodnevnih izričaja.</p>	<p>Učenik</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozna osnovna jezična pravila i osnovne jezične norme. – naučene spoznaje o stvaranju teksta koristi pri pisanju sastavaka. – koristeći naučene spoznaje o pisanju sastavaka piše kratke sastavke na hrvatskom jeziku. – o zadanoj ili izabranoj temi piše opis ili karakterizaciju od 5-6 rečenica. 	<p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> tekst, tipovi tekstova, jednostavna rečenica, sastavak (naslov, stavak).</p> <p><i>Poznavanje okolice:</i> usmeno stvaranje teksta; opis, predstavljanje prirode.</p>	

<p>Spoznaje o ulozi naslova, o strukturi tekstova, o karakteristikama različitih tipova tekstova, o ulozi novih stavaka (<i>npr. pripovijetka u stihu, pripovijetka, dijalog</i>).</p> <p>Poznavanje postupaka stvaranja teksta: <i>izbor naslova, raščlanjivanje teksta na stavke, oblikovanje dijaloga</i>.</p> <p>Uporaba odgovarajućih jezičnih sredstava pri pisanju sastavaka.</p>		<p><i>Vizualna kultura:</i> prikazivanje jednostavne radnje nizom slika; prikazivanje svijeta oko nas nizom slika.</p>
<p>Milw pk"rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Pripovijetka, opis, karakterizacija; tema, mjesto radnje, lik, radnja/fabula, dijalog; izbor teme, skupljanje riječi, izbor naslova; pismo, razglednica, pozivnica, SMS, pozdrav, čestitka.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Tc xklcplg"urquqdpquvk"w gplc		Fond sati: 7+1
<p>Predznanje</p>	<p>Tehnike učenja potrebite za formiranje osnovnih jezičnih sposobnosti. Poznavanje različitih tehnika učenja.</p>		
<p>Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice</p>	<p>Razvijanje sposobnosti samostalnog i djelotvornog učenja. Upoznavanje i uvježbavanje tehnika, postupaka i načina učenja potrebitih za stjecanje osnovne naobrazbe.</p>		
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije	
<p>Jednostavni načini i strategije učenja. Učenje iz različitih tipova tekstova.</p> <p>Vježbe memorije (koncentracije) i tehnike učenja tekstova kombinirane s vježbama ritma, pokreta i govora (<i>npr. brojalice, pričalice</i>).</p> <p>Izrada skice usmjeravanjem, sažimanje pomoću skice.</p>	<p>Učenik</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznaje izvore informacija. – sposoban je samostalno učiti. – u cilju rješavanja različitih zadataka učenja, poznaje i primjenjuje nekoliko načina i strategija učenja. – motiviran je za učenje hrvatskog jezika, sukladno svom interesu pronalazi informacije. 	<p><i>Poznavanje okolice:</i> prikupljanje informacija.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> izrada skice, knjižnica, rječnici.</p> <p><i>Informatika:</i> pronalaženje informacija, Internet, web-stranice.</p>	

	– vjerno tekstu navodi djela hrvatske narodne književnosti/beletristike (priče, pjesme), odnosno njihove dijelove.	<i>Hrvatski narodopis:</i> kalendari, slikovni rječnici, časopisi.
Mnlw pk"rql o qxkl pojmovi	Informacija, znanje, knjižnica, učenje, skica; Internet, rječnik, časopis.	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Kultura na materinskom jeziku, spoznaje o materinskom jeziku	Fond sati: 15+3
Predznanje	Korištenje hrvatskog jezika kao sredstva komunikacije na osnovnoj razini. Posjedovanje osnovnih gramatičkih spoznaja potrebitih za primjenu hrvatskog jezika. Pisanje jednostavnih hrvatskih riječi i rečenica sukladno pravilima pravopisa. Formirana svijest o identitetu. Pisanje velikog slova na početku rečenice. Primjena naučenih interpunkcijskih znakova na kraju rečenice.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje praćenja jezičnog uzorka. Proširenje gramatičkih i leksičkih spoznaja hrvatskog jezika (vrste riječi, vrste rečenica). Razvijanje samostalnosti učenika u izvršavanju zadataka, u prikupljanju i obradi informacija i u samokontroli. Povećavanje svijesti o jeziku. Proširivanje spoznaja o mjesnom govoru. Razvijanje sposobnosti pravilnog pisanja.	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
Prepoznavanje priopćajne namjere u jednostavnim hrvatskim rečenicama (<i>npr. traženje informacija za orijentaciju, iskazivanje vremena, nuđenje pri jelu</i>). Prepoznavanje i imenovanje naučenih vrsta riječi. Pravilno korištenje i konjugacija glagola u prezentu—u govoru i u pismu. Sistematizacija imenica po rodovima i brojevima. Prepoznavanje i sročnost pridjeva (rodovi, jednina/množina).	Učenik – prepozna i imenuje naučene vrste riječi, primjenjuje pravila. – prepozna, imenuje i obilježava na odgovarajući način vrste rečenica. – sistematizira svoje spoznaje o hrvatskom materinskom jeziku naučenih u nižim razredima. – početak rečenice započinje velikim slovom, i zaključuje je odgovarajućim interpunkcijskim znakom.	<i>Poznavanje okolice:</i> vlastita imenica na zemljovidu; izrada skice zemljovida s naznakom vlastitih imenica. <i>Mađarski jezik i književnost:</i> vrste riječi, rečenice, pravopis. <i>Strani jezik:</i> slične riječi.

<p>Razumijevanje uloge zamjenica (lične, posvojne, upitne) i njihova primjena u rečenicama.</p> <p>Poznavanje ostalih najfrekventnijih vrsta riječi (prilog, čestice, prijedlog).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – u okvirima uvježbanog fonda riječi sa sigurnošću primjenjuje naučena pravopisna pravila. – su radovi uređeni, čitki; svoj pravopis provjerava samokontrolom i po potrebi ispravlja pogreške. 	
<p>Mnlw p^kr^ql o^qxkl pojmovi</p>	<p>Vrste riječi; imenice, opće imenice, vlastite imenice, imena ljudi, imena životinja, nazivi ustanova, zemljopisni nazivi, nazivi proizvoda/brenda, adresa; glagol; konjugacija; pridjevi, sročnost; brojevi, glavni brojevi, redni brojevi, zamjenice, lične zamjenice, posvojne zamjenice, upitne zamjenice.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Mplkflgxp^c"mwnvw t^c."kpvgt r tgvcek^l"mplkflgxp^kj" flgnc	Fond sati: 13+2
<p>Predznanje</p>	<p>Posjedovanje osnovnih spoznaja potrebitih za čitanje tekstova na hrvatskom jeziku. Poznavanje i sravnjivanje mađarskih književnih djela, književnih djela hrvatske narodnosti i hrvatskih književnih djela matičnog naroda (pričalice, brojalice, pripovijetke, itd.). Posjedovanje osnovnih književnih spoznaja (pjesma, pripovijetka, lik).</p>	
<p>Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice</p>	<p>Razvijanje sposobnosti čitanja hrvatskih tekstova. Prepoznavanje jednostavnih tekstova po njihovoj formi, književnoj vrsti i priopćajnoj namjeri. Upoznavanje tradicija hrvatske nacionalne kulture povezano sa sadržajem štiva.</p>	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Prepoznavanje hrvatskih tekstova po njihovoj formi, književnoj vrsti i priopćajnoj namjeri.</p> <p>Sistematizacija hrvatskih štiva po temama (<i>npr. tekstovi o školi, prirodi, blagdanima</i>).</p> <p>Prepoznavanje za pripovijetke karakterističnih spojeva riječi i motiva koji se ponavljaju.</p> <p>Samostalno čitanje kraćih književnih djela (pjesme, pripovijetke). Vježbe memorije kombinirane s vježbama ritma, pokreta i govora.</p>	<p>Učenik</p> <ul style="list-style-type: none"> – imenuje autore štiva, likove i njihove osobine; – identificira vrijeme i mjesto radnje te redosljed događaja. – u konkretnim slučajevima prepozna karakteristične obrate, spojeve riječi i karakteristične elemente pripovijetke. – sadržaj pripovijedaka jednostavnih struktura ispriča u nekoliko rečenica. 	<p><i>Poznavanje okolice:</i> štiva s temama o prirodi, okolini i zaštiti prirode.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> struktura pjesama i prozних djela.</p> <p><i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> tekstovi narodnih pjesama.</p>

<p>Sudjelovanje u grupnim igrama, lutkarskim igrama prizorima (<i>npr. idemo u cirkus, bili smo u gostima</i>).</p> <p>Proširivanje spoznaja o djelima domaće narodnosne hrvatske književnosti i hrvatskim djelima matičnog naroda.</p> <p>Tekstu vjerno reproduciranje nekoliko pjesama i dijelova tekstova sljedećih djela: Stanislav Femenić: <i>Puž na ljetovanju</i>, Zvonimir Balog: <i>Pjesme sa šlagom</i>, Grigor Vitez: <i>Pjesme, Neposlušne stvari</i> Sunčana</p> <p>– priče, pripovijetke i dječje pjesme hrvatskih autora iz Mađarske: npr. Đuro Franković: <i>Eci, peci, pec, Na vo mlado ljeto</i>, Stipan Blažetin: <i>Tralala, tralala, propjevala svirala</i>;</p>		<p><i>Vizualna kultura:</i> pripovijetke, djela dječje književnosti i njihova filmska, animirana adaptacija.</p> <p><i>Drama i ples:</i> igre uloga, lutkarske igre, dramatisirani prizori.</p> <p><i>Tjelesni odgoj i sport:</i> ritam, vježbe pokreta.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> kraći hrvatski tekstovi s temom narodopisa.</p>
<p>Mnlw pl"rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Priča, legenda, poslovice, izreka, zagonetka, pripovijetka, likovi, ponavljanje, ritam.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Tc xk cplg"qulg clc" c"rtquw kxcplg."tc xk cplg" o qtcnpqi."guyvumqi"r qxklgupqi"qulg clc	Fond sati: 5
<p>Predznanje</p>	<p>Osnove kulturnog samoizražavanja. Formiranje mišljenja u jednostavnim situacijama. Prepoznavanje moralnih pouka u hrvatskim pričama i pripovijetkama koje su primjerene njihovom uzrastu.</p>	
<p>Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice</p>	<p>Upoznavanje moralnih i estetskih kategorija. Razvijanje sposobnosti formiranja mišljenja u jednostavnim situacijama ili na osnovi hrvatskih književnih djela/fragmenta djela koja su primjerena uzrastu. Prihvatanje tuđeg mišljenja.</p>	

Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Primjena pouka hrvatskih književnih djela u situacijama svakodnevnog života. Razumijevanje i prihvaćanje tuđih mišljenja, sučeljavanje mišljenja, argumentiranje u prilog jednom mišljenju.</p> <p>Doživljavanje konflikata svakodnevne u dramskim i dramatiziranim igrama, lutkarskim igrama (<i>npr. pravo prijateljstvo, pružanje pomoći školskim prijateljima</i>).</p>	<p>Učenik</p> <ul style="list-style-type: none"> – razumije pouke priča i prepoznaje ih u situacijama svakodnevne. – prihvaća mišljenja koja odstupaju od njegovog. – pri usvajanju djela koja su sukladna njegovom uzrastu sposoban je za doživljavanje i identificiranje. – je pomoću dramskih i dramatiziranih igara sposoban za doživljavanje konflikata svakodnevne, i iz svog i iz tuđeg aspekta te ih je u skladu sa svojim uzrastom u stanju riješiti. 	<p><i>Moralni odgoj:</i> formiranje sustava vrijednosti, moja bliža i dalja okolica, prijateljstvo, samospoznaja.</p> <p><i>Poznavanje okolice:</i> zdrav način života, norme ponašanja.</p> <p><i>Drama i ples:</i> dramske igre, lutke.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> moralne pouke književnih djela.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> pouke mjesnih priča, pripovijedaka.</p>
<p>Mnlw pk"rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Pouka, mišljenje, konflikt, samospoznaja, norme ponašanja.</p>	

4. razred

Tematska jedinica	Fond sati
Govorne sposobnosti, razumijevanje, interpretiranje i stvaranje usmenih tekstova	69 + 4
Razumijevanje čitanog, pisanog teksta	33 + 4
Pisanje, stvaranje teksta	20 + 4
Razvijanje sposobnosti učenja.	7 + 1
Kultura na materinskom jeziku, spoznaje o materinskom jeziku	15 + 3
Književna kultura, interpretacija književnih djela	13 + 2
Razvijanje osjećaja za prosuđivanje, razvijanje moralnog, estetskog i povijesnog osjećaja	5
Ukupni broj sati:	180

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Govorne sposobnosti, razumijevanje, interpretiranje i stvaranje usmenih tekstova	Fond sati: 69+4
Predznanje	Razumijevanje jednostavnih usmenih priopćenja. Davanje kratkih i suvislih odgovora na postavljena pitanja. Primjena osnovnih formi svakodnevne komunikacije na razini navika: pozdrav, predstavljanje, oslovljavanje, postavljanje pitanja, molba, iskazivanje zahvale, pozdravljanje.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Daljnje razvijanje razumijevanja i usmene komunikacije na hrvatskom jeziku te aktivno obogaćivanje hrvatskog fonda riječi. Razvijanje sposobnosti stvaranja teksta putem stvaranja kratkih tekstova i govora.	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
Nastojanje biti precizan u čitanju i govorenju tekstova. Obraćanje pozornosti prema sugovorniku u komunikaciji na hrvatskom jeziku (<i>npr. kupovina, predstavljanje</i>). Razumijevanje biti razgovora i reakcije na govor. Interpretativno kazivanje stihova (<i>npr. pjesme o godišnjim dobima, blagdanima, životinjama</i>).	Učenik – razgovijetno i suvislo izražava svoje misli. – u svakodnevnim kontaktima koristi jezične obrate uljudnog ponašanja. – se uključuje u grupne razgovore, u stvaranje priče, u razgovore i ocjene o zajedničkim doživljajima i djelatnostima.	<i>Svi nastavni predmeti:</i> suvisli govor. <i>Vizualna kultura:</i> vizualno predstavljanje svog doživljaja. <i>Mađarski jezik i književnost:</i> usporedba ustaljenih hrvatskih spojeva riječi/sintagmi s mađarskim.

<p>Interpretiranje ustaljenih hrvatskih spojeva riječi/sintagmi, izreka i poslovice u pročitanim tekstovima–njihova usporedba s odgovarajućim mađarskim inačicama.</p> <p>Obogaćivanje aktivnog hrvatskog fonda riječi uporabom u tekstovima pronađenim, manje frekventnim riječima i riječima mjesnog govora (<i>nazivi cvijeća, rodbinsko nazivlje</i>).</p> <p>Stvaranje tekstova od nekoliko rečenica o sadržaju štiva.</p>		<p><i>Pjevanje-glazbena kultura: vježbe ritma.</i></p>
<p>Mnlw pk"rql o qxl pojmovi</p>	<p>Naglasak, intonacija, silina tona, tempo govora, narječje/dijalekt, ustaljeni spojevi riječi/sintagme, ritam.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Tc w o klgxcplg" kvcpqi."rkucpqi"vgmuvc	Fond sati: 33+4
<p>Predznanje</p>	<p>Posjedovanje najosnovnijih spoznaja u svezi s hrvatskim čitanjem i pisanjem.</p>	
<p>Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice</p>	<p>Razvijanje čitanja naglas i nijemog čitanja. Razvijanje čitanja s razumijevanjem obradom različitih tipova tekstova. Traženje informacija u jednostavnim hrvatskim tekstovima.</p> <p>Razvijanje dirigiranog govorenja sadržaja i snalaženja u različitim tekstovima.</p>	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Upoznavanje i razumijevanje kratkih hrvatskih tekstova svakodnevnog govora i tekstova književnih djela–koji su primjereni uzrastu učenika (<i>npr. odijevanje u skladu s godišnjim dobima, grane sportova</i>).</p> <p>Usmjereno čitanje, pronalaženje podataka iz jednostavnih tekstova, prikaza i tabela, njihova primjena u razumijevanju teksta (<i>npr. karakteristike vremena, jedenje, kupovina</i>).</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – motiviran i pokazuje interes za čitanje. – interpretira i ocjenjuje informacije i misli hrvatskih tekstova koji su primjereni njegovu uzrastu. – posjeduje odgovarajuću jezičnu svijest. 	<p><i>Poznavanje okolice:</i> formiranje samostalnog učenja, obrade teksta.</p> <p><i>Moralni odgoj:</i> ja sam; moj svijet.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> slikanje na osnovi svojih doživljaja i književnog teksta.</p>

<p>Izražavanje misli, pronalaženje informacija, interpretacija, odnosno iskazivanje doživljaja u svezi sa štivima (<i>npr. predstavljanje prometa, mjesta stanovanja</i>).</p> <p>Prepričavanje sadržaja kratkih štiva uz usmjeravanje učitelja (<i>moji ljetni doživljaji, moji prijatelji</i>).</p>		<p><i>Hrvatski narodopis:</i> čitanje kraćih tekstova narodne književnosti, eventualno dijalektalnih tekstova.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> čitanje naglas i nijemo čitanje.</p>
<p>Mlw pk' rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Tekst, podatak, razumijevanje teksta, tabela, informacija.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Pisanje, stvaranje teksta		Fond sati: 20+4
<p>Predznanje</p>	<p>Prepoznavanje i pisanje hrvatskih slova koja odstupaju od slova mađarske abecede. Prepisivanje hrvatskih riječi, skupova riječi i kratkih rečenica s pisanog i tiskanog uzorka teksta, identificiranje karakteristika rečenice. Stvaranje kratkih rečenica i njihovo spajanje u kratki tekst.</p>		
<p>Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice</p>	<p>Besprijekorno prepisivanje jednostavnih tekstova. Razvijanje samoizražavanja preko upoznavanja različitih forma tekstova. Razvijanje sposobnosti stvaranja tekstova svakodnevnih tema putem pisanja jednostavnih tekstova na hrvatskom jeziku.</p>		
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije	
<p>Pisanje rečenica i jednostavnih tekstova prepisivanjem, diktatom i po pamćenju.</p> <p>Izbjegavanje osnovnih jezičnih pogrešaka.</p> <p>Poznavanje tipova tekstova (prozni, stih).</p> <p>Pisani prijevod riječi, spojeva riječi i svakodnevnih izričaja.</p> <p>Poznavanje postupaka stvaranja teksta: <i>izbor naslova, raščlanjivanje teksta na stavke, oblikovanje dijaloga.</i></p>	<p>Učenik</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozna osnovna jezična pravila i osnovne jezične norme. – naučene spoznaje o stvaranju teksta koristi pri pisanju sastavaka. – koristeći naučene spoznaje o pisanju sastavaka piše kratke sastavke na hrvatskom jeziku. – o zadanoj ili izabranoj temi piše opis ili karakterizaciju od 5-6 rečenica. 	<p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> tekst, tipovi tekstova, jednostavna rečenica, sastavak (naslov, stavak).</p> <p><i>Poznavanje okolice:</i> usmeno stvaranje teksta; opis, predstavljanje prirode.</p>	

<p><i>Opis</i> jednostavnih predmeta, biljaka, životinja. Vanjska i unutarnja <i>karakterizacija</i> ljudi. Formuliranje kratkih tekstualnih poruka, sms-ova za različite prigode (<i>npr. pozivnica, čestitka, pozdrav</i>).</p> <p>Uporaba odgovarajućih jezičnih sredstava pri pisanju sastavaka.</p>		<p><i>Vizualna kultura:</i> prikazivanje jednostavne radnje nizom slika; prikazivanje svijeta oko nas nizom slika.</p>
<p>Mnlw pk"rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Pripovijetka, opis, karakterizacija; tema, mjesto radnje, lik, radnja/fabula, dijalog; izbor teme, skupljanje riječi, izbor naslova; pismo, razglednica, pozivnica, SMS, pozdrav, čestitka.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Tc xkleplg"urquqdpquvkw gplc		Fond sati: 7+1
<p>Predznanje</p>	<p>Tehnike učenja potrebite za formiranje osnovnih jezičnih sposobnosti. Poznavanje različitih tehnika učenja.</p>		
<p>Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice</p>	<p>Razvijanje sposobnosti samostalnog i djelotvornog učenja. Upoznavanje i uvježbavanje tehnika, postupaka i načina učenja potrebitih za stjecanje osnovne naobrazbe.</p>		
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije	
<p>Vježbe memorije (koncentracije) i tehnike učenja tekstova kombinirane s vježbama ritma, pokreta i govora (<i>npr. brojalice, pričalice</i>).</p> <p>Izrada skice usmjeravanjem, sažimanje pomoću skice.</p> <p>Načini prikupljanja podataka, informacija. Osnovne spoznaje o radu knjižnice. Karakteristike hrvatskog jezičnog rječnika (abecedni red, natuknica), način upotrebe rječnika. Upoznavanje s hrvatskim časopisima (<i>npr. Hrvatski glasnik, Hrvatske novine, Smib, Modra lasta</i>).</p>	<p>Učenik</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznaje izvore informacija. – sposoban je samostalno učiti. – u cilju rješavanja različitih zadataka učenja, poznaje i primjenjuje nekoliko načina i strategija učenja. – motiviran je za učenje hrvatskog jezika, sukladno svom interesu pronalazi informacije. – vjerno tekstu navodi djela hrvatske narodne književnosti/beletristike (priče, pjesme), odnosno njihove dijelove. 	<p><i>Poznavanje okolice:</i> prikupljanje informacija.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> izrada skice, knjižnica, rječnici.</p> <p><i>Informatika:</i> pronalaženje informacija, Internet, web-stranice.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> kalendari, slikovni rječnici, časopisi.</p>	
<p>Mnlw pk"rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Informacija, znanje, knjižnica, učenje, skica; Internet, rječnik, časopis.</p>		

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Kultura na materinskom jeziku, spoznaje o materinskom jeziku		Fond sati: 15+3
Predznanje	Korištenje hrvatskog jezika kao sredstva komunikacije na osnovnoj razini. Posjedovanje osnovnih gramatičkih spoznaja potrebitih za primjenu hrvatskog jezika. Pisanje jednostavnih hrvatskih riječi i rečenica sukladno pravilima pravopisa. Formirana svijest o identitetu. Pisanje velikog slova na početku rečenice. Primjena naučenih interpunkcijskih znakova na kraju rečenice.		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje praćenja jezičnog uzorka. Proširenje gramatičkih i leksičkih spoznaja hrvatskog jezika (vrste riječi, vrste rečenica). Razvijanje samostalnosti učenika u izvršavanju zadataka, u prikupljanju i obradi informacija i u samokontroli. Povećavanje svijesti o jeziku. Proširivanje spoznaja o mjesnom govoru. Razvijanje sposobnosti pravilnog pisanja.		
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije	
<p>Uporaba bliskoznačnica/djelomičnih sinonima.</p> <p>Pravilno korištenje i konjugacija glagola u prezentu—u govoru i u pismu.</p> <p>Prepoznavanje vrsta općih i vlastitih imenica: imena osoba, životinja, zemljopisni nazivi, nazivi ustanova, nazivi proizvoda/brendova, adrese.</p> <p>Prepoznavanje i sročnost pridjeva (rodovi, jednina/množina).</p> <p>Razumijevanje uloge zamjenica (lične, posvojne, upitne) i njihova primjena u rečenicama.</p> <p>Poznavanje ostalih najfrekventnijih vrsta riječi (prilog, čestice, prijedlog).</p>	<p>Učenik</p> <ul style="list-style-type: none"> – prepoznata i imenuje naučene vrste riječi, primjenjuje pravila. – prepoznata, imenuje i obilježava na odgovarajući način vrste rečenica. – sistematizira svoje spoznaje o hrvatskom materinskom jeziku naučenih u nižim razredima. – početak rečenice započinje velikim slovom, i zaključuje je odgovarajućim interpunkcijskim znakom. – u okvirima uvježbanog fonda riječi sa sigurnošću primjenjuje naučena pravopisna pravila. – su radovi uređeni, čitki; svoj pravopis provjerava samokontrolom i po potrebi ispravlja pogreške. 	<p><i>Poznavanje okolice:</i> vlastita imenica na zemljovidu; izrada skice zemljovida s naznakom vlastitih imenica.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> vrste riječi, rečenice, pravopis.</p> <p><i>Strani jezik:</i> slične riječi.</p>	

Mnlw pk"rql o qxkl pojmovi	Vrste riječi; imenice, opće imenice, vlastite imenice, imena ljudi, imena životinja, nazivi ustanova, zemljopisni nazivi, nazivi proizvoda/brenda, adresa; glagol; konjugacija; pridjevi, sročnost; brojevi, glavni brojevi, redni brojevi, zamjenice, lične zamjenice, posvojne zamjenice, upitne zamjenice.
-----------------------------------	---

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Mplkflgxp c"mwvwt c."kpvgt r tgvcek l c"mplkflgxp k j" flgc	Fond sati: 13+2
Predznanje	Posjedovanje osnovnih spoznaja potrebitih za čitanje tekstova na hrvatskom jeziku. Poznavanje i sravnjivanje mađarskih književnih djela, književnih djela hrvatske narodnosti i hrvatskih književnih djela matičnog naroda (pričalice, brojalice, pripovijetke, itd.). Posjedovanje osnovnih književnih spoznaja (pjesma, pripovijetka, lik).	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje sposobnosti čitanja hrvatskih tekstova. Prepoznavanje jednostavnih tekstova po njihovoj formi, književnoj vrsti i priopćajnoj namjeri. Upoznavanje tradicija hrvatske nacionalne kulture povezano sa sadržajem štiva.	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
Otkrivanje karakterističnih književnih tema, motiva u jednostavnim hrvatskim proznim tekstovima i u <i>pjesmama (pjesme za Dan majki, božićne pjesme, basne, pripovijetke)</i> . Uočavanje karakteristika strukture djela, konstatiranje redoslijeda događaja i osobe pripovjedača. Vježbe memorije kombinirane s vježbama ritma, pokreta i govora. Sudjelovanje u grupnim igrama, lutkarskim igrama prizorima (<i>npr. idemo u cirkus, bili smo u gostima</i>). Proširivanje spoznaja o djelima domaće narodnosne hrvatske književnosti i hrvatskim djelima matičnog naroda.	Učenik – imenuje autore štiva, likove i njihove osobine; – identificira vrijeme i mjesto radnje te redoslijed događaja. – u konkretnim slučajevima prepozna karakteristične obrate, spojeve riječi i karakteristične elemente pripovijetke. – sadržaj pripovijedaka jednostavnih struktura ispriča u nekoliko rečenica.	<i>Poznavanje okolice:</i> štiva s temama o prirodi, okolini i zaštiti prirode. <i>Mađarski jezik i književnost:</i> struktura pjesama i proznih djela. <i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> tekstovi narodnih pjesama. <i>Vizualna kultura:</i> pripovijetke, djela dječje književnosti i njihova filmska, animirana adaptacija. <i>Drama i ples:</i> igre uloga, lutkarske igre, dramatisirani prizori.

<p>Tekstu vjerno reproduciranje nekoliko pjesama i dijelova tekstova sljedećih djela: Škrinjarić: <i>Kuća od slova</i>, Pajo Kanižaj: <i>Šarabara, pjesme</i>, Zvonimir Balog: <i>Male priče o velikim slovima</i>, Gustav Krklec: <i>Prvi snijeg</i>, Gustav Krklec: <i>Majmun i naočale</i>, Gustav Krklec: <i>Telegrafске basne</i>;</p> <p>– priče, pripovijetke i dječje pjesme hrvatskih autora iz Mađarske: npr. hrvatska djela ili fragmenti djela autora dane regije.</p>		<p><i>Tjelesni odgoj i sport:</i> ritam, vježbe pokreta.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> kraći hrvatski tekstovi s temom narodopisa.</p>
<p>Mnlw pk"rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Priča, legenda, poslovice, izreka, zagonетка, pripovijetka, likovi, ponavljanje, ritam.</p>	

<p>Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi</p>	<p>Tc xkcleplg"qulg clc" c"rtquw kxclg."tc xkcleplg" o qtcnpqi."gugvumqi" k"rqxklgupqi"qulg clc</p>	<p>Fond sati: 5</p>
<p>Predznanje</p>	<p>Osnove kulturnog samoizražavanja. Formiranje mišljenja u jednostavnim situacijama. Prepoznavanje moralnih pouka u hrvatskim pričama i pripovijetkama koje su primjerene njihovu uzrastu.</p>	
<p>Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice</p>	<p>Upoznavanje moralnih i estetskih kategorija. Razvijanje sposobnosti formiranja mišljenja u jednostavnim situacijama ili na osnovi hrvatskih književnih djela/fragmenta djela koja su primjerena uzrastu. Prihvatanje tuđeg mišljenja.</p>	
<p>Djelatnosti/Spoznaje</p>	<p>Zahtjevi</p>	<p>Korelacije</p>
<p>Primjena pouka hrvatskih književnih djela u situacijama svakodnevnog života. Interpretacija pouka djela u odnosu na svoju ulogu i svoju situaciju svakodnevnog života, prikaz primjerom te sve ovo predstavljeno i drugim sredstvima (npr. dramske igre).</p>	<p>Učenik</p> <ul style="list-style-type: none"> – razumije pouke priča i prepoznaje ih u situacijama svakodnevice. – prihvaća mišljenja koja odstupaju od njegovog. – pri usvajanju djela koja su sukladna njegovom uzrastu sposoban je za doživljavanje i identificiranje. 	<p><i>Moralni odgoj:</i> formiranje sustava vrijednosti, moja bliža i dalja okolica, prijateljstvo, samospoznaja.</p> <p><i>Poznavanje okolice:</i> zdrav način života, norme ponašanja.</p> <p><i>Drama i ples:</i> dramske igre, lutke.</p>

<p>Razumijevanje i prihvaćanje tuđih mišljenja, sučeljavanje mišljenja, argumentiranje u prilog jednom mišljenju.</p> <p>Doživljavanje konflikata svakodnevice u dramskim i dramatiziranim igrama, lutkarskim igrama (<i>npr. pravo prijateljstvo, pružanje pomoći školskim prijateljima</i>).</p>	<p>– je pomoću dramskih i dramatiziranih igara sposoban za doživljavanje konflikata svakodnevice, i iz svog i iz tuđeg aspekta te ih je u skladu sa svojim uzrastom u stanju riješiti.</p>	<p><i>Mađarski jezik i književnost: moralne pouke književnih djela.</i></p> <p><i>Hrvatski narodopis: pouke mjesnih priča, pripovijedaka.</i></p>
<p>Milw pk"rql o qxl pojmovi</p>	<p>Pouka, mišljenje, konflikt, samospoznaja, norme ponašanja.</p>	

<p>Q gmkxcpk" razvojni rezultati na kraju fxqi qfk-plgi" ciklusa</p>	<p>Neka učenik svoje misli na hrvatskom jeziku izrazi jednostavno i razgovijetno. U zadacima stvaranja teksta neka aktivira svoj hrvatski fond riječi. Neka u svakodnevnim kontaktima koristi uljudne jezične obrate. Svoj stil govora neka prilagodi sugovorniku. Neka se uključi u grupne razgovore o zajedničkim doživljajima i aktivnostima.</p> <p>Poznate kratke hrvatske tekstove, nakon pripreme, neka pročita tečno i razgovijetno. Tekst koji je primjeren njegovom uzrastu i njegovoj jezičnoj razini neka razumije i nijemim čitanjem. Svoje mišljenje o pročitanom neka kratko formulira.</p> <p>Za rješavanje svojih zadataka, po potrebi, neka koristi usluge školske knjižnice. Neka je u stanju orijentirati se među hrvatskim knjigama, dječjim časopisima i novinama.</p> <p>Tekstu vjerno, odgovarajućim naglašavanjem neka kazuje stihove i prozu na hrvatskom jeziku.</p> <p>Neka o zadanoj ili izabranoj temi, korištenjem naučenih znanja o pisanju sastavaka na hrvatskom jeziku, napiše sastavak od 5-6 rečenica.</p> <p>Neka njegove spoznaje o materinsko jeziku naučene u nižem razredima budu sistematizirane, neka prepozna vrste riječi i imenuje ih i u tekstu. U okvirima uvježbanog fonda riječi neka pravilno primijeni naučena pravopisna pravila. Svoj pravopis neka provjerava samokontrolom i po potrebi ispravi pogreške.</p> <p>Neka su mu jasni osnovni ciljevi učenja, njegov osjećaj za donošenje sudova, moralni i estetski i povijesni osjećaj neka su na razini primjerenoj njegovoj životnoj dobi. Neka je otvoren i motiviran za razvijanje jezičnih sposobnosti.</p>
---	---

Tc xkleplg"tc nk kvk.j" hqt o c"wu o gpg" k" rku o gp"mq o wpmckelg" w" unlgfg k o "vg o cvumk o " krugovima 1.-4. razred	
Rtgrqtw gpk"vg o cvumk"mtwiqk	Korelacije
<p><i>Obitelj</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Predstavljanje, obitelj, članovi obitelji predstavljanje članova obitelji, rodbina, prijatelji. – Zanimanja. – Dnevni red. – Pravila ponašanja. 	<p><i>Poznavanje okolice:</i> suživot u obitelji.</p>
<p><i>Dom</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Moj dom, moja bliža okolica, stan, soba, namještaj. – Moje omiljene igračke. – Moje prebivalište, moje šire okruženje, zgrade, nazivi ulica. – Naselja, sela, naselja Hrvata u Mađarskoj. 	<p><i>Poznavanje okolice:</i> okolica u mjestu stanovanja.</p> <p><i>Matematika:</i> orijentacija u prostoru, skupovi.</p>
<p><i>Obrazovanje, škola, prijatelji</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Moja škola, moja učionica. – Moji nastavni predmeti, raspored sati. – Moji razredni drugovi, prijatelji. – Školski praznici, školske priredbe, programi, natjecanja. 	<p><i>Poznavanje okolice:</i> prijateljske veze, školske zajednice.</p> <p><i>Matematika:</i> orijentacija u prostoru, skupovi.</p>
<p><i>Kulturni život, slobodno vrijeme</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Aktivnosti u slobodno vrijeme. – Moje omiljeno zanimanje/provođenje vremena. – Putovanje, ljetovanje, izlet, knjiga, kućni poslovi, odlazak u goste. – Kino, kazalište, novine, kupovina ulaznica, TV, računalo. – Plesovi, pjesme i narodne igra Hrvata iz Mađarske. 	<p><i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> slušanje glazbe.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> kreativna ostvarenja.</p>
<p><i>Jedenje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Dnevna ishrana. – Zdrava ishrana/hrana–moja omiljena jela i pića. – Jednostavni recepti. – Postavljanje stola, pribor za pukućstvo. – Namirnice. 	<p><i>Poznavanje okolice:</i> upoznavanje čovjeka, njegovo zdravlje: hranjivi sastojci, namirnice, režim ishrane.</p> <p><i>Matematika:</i> skupovi, donošenje odluke o istinitosti tvrdnje, bilježenje i registriranje iskustvenih podataka u tabelu.</p>

<p><i>Vrijeme/vremenska situacija</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Godišnja doba i mjeseci. – Dani u tjednu i doba dana. – Sat. – Vremenska situacija. 	<p><i>Poznavanje okolice:</i> mjerjenje vremena, izražavanje vremena u svakodnevnoj komunikaciji; doba dana, promjena godišnjih doba.</p> <p><i>Matematika:</i> pisanje i čitanje brojeva, donošenje odluke o istinitosti tvrdnje, bilježenje i registriranje u tabelu iskustvenih podataka.</p>
<p><i>Odijevanje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Godišnja doba i odjevni predmeti: ženski i muški. – Moji omiljeni odjevni predmeti, boje, moda narodna nošnja. 	<p><i>Poznavanje okolice:;</i> <i>tehnika, način života i praktičan rad:</i> zdrav način života– odijevanje.</p> <p><i>Matematika:</i> skupovi.</p>
<p><i>Sport, zdravlje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ljudsko tijelo, dijelovi tijela, njega tijela, raspoloženje, fizička aktivnost. – Moj omiljeni sport, dijelovi tijela, bolesti, kod liječnika. – Sport, sportske grane, fizička aktivnost. – Kružok, hobi, igre, dječje igre narodnosti. 	<p><i>Poznavanje okolice:</i> dijelovi tijela, čuvanje zdravlja.</p> <p><i>Tjelesni odgoj i sport:</i> igre pokreta.</p>
<p><i>Priroda, životinje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Doba dana, dani u tjednu, mjeseci, godišnja doba. – Vremenske prilike. – Izražavanje/iskazivanje vremena. – Male životinje. – Moje omiljene životinje. – Životinje oko kuće. – Divlje životinje i životinje u zoološkom vrtu. 	<p><i>Poznavanje okolice:</i> vremenska situacija, kronološka vrpca, životinjske vrste.</p>
<p><i>Okolica</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Život na selu i u gradu. – Poljoprivredni radovi. – Domaće životinje. – Biljke: povrće, voće, cvijeće, vrt. 	<p><i>Poznavanje okolice:</i> životinjske i biljne vrste.</p>
<p><i>Društveni život, blagdani i tradicije</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Moji blagdani, obiteljski blagdani: rođendani, imendani, godišnjice/obljetnice. – Domaći nacionalni i vjerski blagdani, odnosno nacionalni vjerski blagdani u kulturi matičnog naroda. – Tradicije naselja. 	<p><i>Hrvatski narodopis, upoznavanje okolice:</i> blagdani, tradicije.</p>

<p><i>Mašta i zbilja</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Moje omiljene pripovijetke, knjige. – Moj svijet mašte. – Cirkus. 	<p><i>Drama i ples:</i> dramske igre.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> štiva.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> moj svijet mašte.</p>
<p><i>Usluge</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kupovina, pošte, telefon, restoran, tržnica. – Prometala. 	<p><i>Drama i ples:</i> dramske igre</p> <p><i>Tehnika, način života i praktičan rad:</i> prometne spoznaje.</p>
<p><i>Politika i povijest</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Povijest naselja. – Znamenitosti, zgrade. – Poznate osobe. 	<p><i>Hrvatski narodopis:</i> povijest naselja, znamenite/poznate osobnosti.</p>
<p><i>Hrvatska književnost</i> <i>Narodna književnost:</i> pričalice, narodne pjesme, brojalice, narodne igre, pitalice, zagonetke, priče i pripovijetke Hrvat iz Mađarske i matičnog naroda. <i>Priče, pripovijetke i pjesme autora iz Hrvatske:</i> npr. Stanislav Femenić: <i>Puž na ljetovanju</i>, Zvonimir Balog: <i>Pjesme sa šlagom</i>, Grigor Vitez: <i>Pjesme</i>, Sunčana Škrinjarić: <i>Kuća od slova</i>, Toma Podrug: <i>Od Solina do Solina</i>, Pajo Kanižaj: <i>Šarabara, pjesme</i>, Stanislav Femenić: <i>Krijesnice, pjesme</i>, Zvonimir Balog: <i>Male priče o velikim slovima</i>, Gustav Krklec: <i>Prvi snijeg</i>, Zlata Kolarić-Kišur: <i>Tko bi svima ugodio</i>, Grigor Vitez: <i>A zašto ne bi</i>, Stanislav Femenić: <i>Krijesnice, Puž na ljetovanju</i>, Gustav Krklec: <i>Majmun i naočale, Telegrafske basne</i>, Mladen Kušec: <i>Volim te</i>, Zvonimir Balog: <i>Nevidljiva Iva, 365 braće</i>, Gustav Krklec: <i>Telegrafske basne</i>, Luko Paljetak: <i>Miševi i mačke naglavačke</i>, Nada Iveljić: <i>Dodji da ti pričam</i>, Sunčana Škrinjarić: <i>Kakva je to ljubav bila</i>, Grigor Vitez: <i>Neposlušne stvari</i>, Stjepan Jakševac: <i>Ima jedan razred</i>, Zvonimir Golob: <i>Čemu služe roditelji</i>. <i>Priče, pripovijetke i pjesme hrvatskih autora iz Mađarske:</i> npr. Đuro Franković: <i>Eci, peci, pec</i>, <i>Na vo mlado ljeto</i>, Stipan Blažetin: <i>Tralala, tralala, propjevala svirala</i>.</p>	

5-8. razred

Osnovni ciljevi i zadaci nastave hrvatskog jezika i književnosti u 5.-8. razredu su daljnje razvijanje sposobnosti razumijevanja i stvaranja teksta utemeljenih u nižim razredima, razvijanje potrebe čitanja; daljnje razvijanje govora i pisanje sastavaka sukladnih komunikacijskoj situaciji; daljnje razvijanje vještine pravilnog pisanja.

Slijedom karaktera nastavnog predmeta, važan je zadatak razvijanje hrvatske jezične i književne kulture, uvježbavanje i daljnje razvijanje načina i tehnika individualnih stjecanja spoznaja.

Na polju hrvatskog jezičnog odgoja istaknuti je zadatak–bazirajući se na stečeno znanje učenika i polazeći od stajališta govornika–uočavanje i stjecanje iskustva o hrvatskom jeziku kao o sustavu koji je u funkciji i koji se mijenja.

Važno je da se učenici tijekom učenja hrvatskog jezika mogu nadovezati na spoznaje koje su stekli u okviru drugih nastavnih predmeta.

Daljnji važan cilj nastavnog predmeta hrvatskog jezika i književnosti je da učenici postanu takvi mladi ljudi sa samostalnim razmišljanjem koji su u stanju i o moralnim pitanjima, sukladno svojoj životnoj dobi i spoznajama, donijeti odgovarajuće samostalne sudove. Glede obiteljskog života primjerom koji valja slijediti smatraju skladan suživot i odgovorno ponašanje jednih prema drugima. Važnu ulogu u Okvirnom nastavnom planu hrvatskog jezika i književnost imaju odgovoran i svjestan odnos prema prirodi i medijima, fizičko i psihičko zdravlje te formiranje nijansirane samospoznaje. U odgoju za prihvaćanje demokratskih vrijednosti i u formiranju nacionalne svijesti posebno mjesto zauzimaju djela hrvatske književnosti. Njihovom obradom učenici upoznaju duhovne i materijalne vrijednosti hrvatskog naroda te prednosti znanja jezika.

Nastavni predmet hrvatskog jezika i književnost ima odlučujuću ulogu u razvijanju ključnih kompetencija materinskog jezika, osim toga može znatno doprinijeti razvoju ključnih digitalnih, socijalnih kompetencija, ključnih kompetencija državljanstva te ključnih kompetencija pod nazivom estetsko-umjetnička svjesnost i sposobnost izražavanja. U nastavi hrvatskog jezika istaknuto mjesto zauzimaju i razvijanje sposobnosti-vještina učinkovitog i samostalnog učenja.

Tematski krugovi koji se preporučaju za 5.-8. razred navedeni su u obliku tabele na kraju Nastavnog programa. Pojedini elementi tematskih krugova upoznatih u 1-4. razredu se nekoliko puta javljaju, pružajući tako mogućnost da se ranije stečene spoznaje obrade s drugačije točke gledišta, te da spoznaje na taj način budu produbljene i proširene. Njihovom obradom razvijamo sva polja kompetencija i ostvarujemo razvojne ciljeve.

Plan sati

RAZRED	5.	6.	7.	8.
Broj sati u tjednu	5	5	5	5
I qfk-plk"dtql" sati	180	180	180	180

5-6. razred

Prvenstveni cilj nastavnog predmeta je razvijanje učeničkih kompetencija stvaranja i razumijevanja slušanih i pisanih tekstova, uvažavanjem osobitosti uzrasta i individualnih sposobnosti učenika; proširivanje i produbljivanje predmetnih i iskustvenih (na bazi doživljaja stečenih) spoznaja o jeziku, nastavka postavljanja temelja za uspješno školsko učenje i za kompetencije koje su potrebite za učinkovito učenje.

U 5.-6. razredu učenici već dobro čitaju, mogu upoznati i relativno duže tekstove.

Shodno tome u 5.-6. razredu treba na poljima raznih sposobnost dostići odgovarajuću razinu. Neka se govor učenika u 5.-6. razredu dalje razvija glede odgovarajuće artikulacija. Neka je u stanju kratko rezimirati kratak slušani tekst. U svojim usmenim očitovanjima na satu hrvatskog jezika, a i van njega neka se prilagodi sugovorniku, temi i govornoj situaciji. Pri čitanju neka je u stanju uočiti različitosti književnih vrsta tekstova, te neka je u stanju o pročitanoj usmeno i pismeno formulirati svoje mišljenje u nekoliko rečenica. Neka je u stanju stvarati kraće tekstove, formulirati osobne doživljaje.

Dodro je ako je učenik u stanju koristiti različite skice, razumjeti i formulirati tekstove različitih tema i književnih vrsta. Potrebno je da učenik bude sposoban za interpretativno čitanje, za čitanje s namjerom pronalaženja informacija, odnosno za kazivanje kratkog sadržaja. Učenik u tom periodu uočava nekoliko osobitosti pjesničkog izraza, pokoji književnu vrstu, nekolicinu karakteristika strukture, inačice tema, nadalje pojmove koji su propisani nastavnim planom.

Važan je cilj da učenik proširi svoje spoznaje o povijesti, tradiciji i kulturi hrvatskog naroda i Hrvata u Mađarskoj.

Učenik upozna jezične forme iskazivanja dopadanja, shvaća važnost poštivanja različitih kultura i naroda.

5.razred

Tematska jedinica	Fond sati
Govorne sposobnosti, razumijevanje, interpretiranje i stvaranje usmenih tekstova	70,5 + 3,5
Čitanje, razumijevanje pisanog teksta	28 + 3
Pisanje, stvaranje teksta	15 + 4
Razvijanje sposobnosti učenja.	7 + 2
Kultura na materinskom jeziku, spoznaje o materinskom jeziku	19 + 3
Književna kultura, interpretacija književnih djela	16,5 + 2,5
Razvijanje osjećaja za prosuđivanje, razvijanje moralnog, estetskog i povijesnog osjećaja	5
Ukupni broj sati:	180

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Govorne sposobnosti, razumijevanje, i stvaranje usmenih tekstova	Fond sati: 70,5+3,5
Predznanje	Hrvatska jezična usmena komunikacija i razumijevanje u svakodnevnom komunikacijskim situacijama. Razgovijetan govor na hrvatskom jeziku korištenjem osnovnog fonda riječi. Posjedovanje sposobnosti stvaranja teksta na osnovnoj razini, stvaranje kratkog teksta, govora. Poznavanje i primjena osnovnih formi uspostave komunikacije: pozdravljanje, predstavljanje, oslovljavanje, postavljanje pitanja, molba itd.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje sposobnosti razumijevanja govora dramskim igrama i kazivanjem tekstova. Razvijanje dobro formiranog govora na hrvatskom jeziku kojim se prenosi komunikacijski cilj u različitim govornim situacijama.	

Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Razumijevanje govora u dramatiziranim vježbama i situacijskim igrama.</p> <p>Razumijevanje raznih slušanih tekstova, informacija, priopćenja sugovornika na hrvatskom jeziku te reagiranje na njih (npr. <i>planovi za ljetovanje, izlet</i>).</p> <p>Usmeno sažimanje jednostavnih tekstova.</p> <p>Aktivno sudjelovanje u raznim komunikacijskim situacijama. Predstavljanje i dramatizacija kratkih tekstova pomoću slika, ilustracija (npr. <i>zdrava ishrana, putovanje raznim prijevoznim sredstvima</i>).</p> <p>Vježbanje svakodnevnih komunikacijskih situacija u raznim prilikama: uspostava odnosa, postavljanje pitanja, molba, razgovor (npr. <i>na pošti, u supermarketu</i>).</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – razumije slušane tekstove na hrvatskom jeziku. – se zna prilagoditi raznim komunikacijskim situacijama. – za to raspolože odgovarajućim fondom riječi koji se kontinuirano proširuje. – rado sudjeluje u igrama uloga i vježbama dramatizacije. 	<p><i>Drama i ples:</i> komunikacijsko uspostavljanje veza, situacije, situacijske igre.</p> <p><i>Pjevanje-glazbeni kultura:</i> moderne pjesme i narodne pjesme.</p> <p><i>Strani jezik:</i> fond riječi sličnih situacija.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> poslovice, običaji, blagdani.</p> <p><i>Moralni odgoj:</i> samospoznaja, značaj osobnih veza, uljudnost/pristojnost.</p>
<p>Mnlw pk" rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Govorna situacija, mimika, gesta, držanje/stav tijela, komunikacijski proces, glazbeno sredstvo (melodija, naglasak, tempo, silina tona, stanka).</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	kvcplg."tc w o klxcpplg" rkucpqi "vgmuvc		Fond sati: 28+3
Predznanje	Hrvatsko nijemo čitanje i čitanje naglas na osnovj razini. Razumijevanje, obrada i pronalaženje određenih informacija u jednostavnim hrvatskim tekstovima. Prepoznavanje i razumijevanje naučenih različitih tipova i vrsta tekstova. Uzrastu sukladna interpretacija i ocjena informacija i misli teksta, usmjeravano kazivanje sadržaja.		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Uvježbavanje obrade svakodnevnih i književnih tekstova na hrvatskom jeziku. Prepoznavanje veza između teksta i slike uz tekst, interpretacija jednostavnijih prikaza, tabela i znakova. Održavanje interesa za hrvatsku književnu kulturu i djela hrvatske umjetnosti. Prepoznavanje i ispravak pogrešaka u čitanju i razumijevanju tekstova.		
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije	
<p>Nijemo i izražajno čitanje naglas tekstova raznih tipova (<i>npr. ljetovanje u Hrvatskoj, moj omiljeni recept</i>).</p> <p>Razvijanje sposobnosti čitanja i razumijevanja tekstova raznih tema i tipova—u elektroničkom i tiskanom obliku (<i>snalaženje po računu, snalaženje po redu vožnje</i>).</p> <p>Orijentiranje i pronalaženje (<i>po abecedi, sadržaju/kazalu</i>) informacija u raznim tipovima dokumenata (<i>knjiga, časopis</i>), u priručnicima namijenjenih tom uzrastu (<i>rječnik, slikovni leksikon</i>), u znanstveno-popularnim izvorima.</p> <p>Pronalaženje informacija iz svakodnevnih i književnih tekstova. Razvijanje fonda riječi na osnovi raznih tekstova (književni, svakodnevni, dijalektalni).</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – sposoban razgovijetno, raščlanjeno i izražajno čitati naglas i nijemo čitati s razumijevanjem. – se zna usmeno i pismeno orijentirati, zna pribaviti odgovarajuće informacije iz raznih izvora. – sposoban svojim riječima interpretirati tekst, predstaviti likove i otkriti ine uzajamne povezanosti teksta. 	<p><i>Matematika;</i> <i>poznavanje prirode:</i> razumijevanje teksta, interpretacija tekstova zadataka.</p> <p><i>Informatika:</i> orijentiranje, pronalaženje informacija.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> otkrivanje uzajamnih povezanosti između slike u teksta.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> dijalektalni tekstovi.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> korištenje usluga knjižnice.</p>	

<p>Aktivnosti u svezi s pisanim tekstovima (<i>izrada ilustracija, sistematizacija slika, sparivanje slike-teksta</i>).</p> <p>Sažeto formuliranje pouke teksta svojim riječima. Predstavljanje likova teksta. Otkrivanje i interpretacija uzajamnih veza između teksta i slike.</p>		
<p>Mnlw pkl rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Tekst, slika, ilustracija, abecedni red, sadržaj/kazalo, knjižnica, rječnik, leksikon.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Pisanje, stvaranje teksta		Fond sati 15+4
<p>Predznanje</p>	<p>Razvijanje sposobnosti stvaranja pisanog teksta prepisivanjem i stvaranjem jednostavnih tekstova pisanih na hrvatskom jeziku. Obrada jednostavnih hrvatskih tekstova na osnovi pitanja. Prevođenje riječi, spojeva riječi i svakodnevnih izričaja. Poznavanje postupaka stvaranja teksta: izbor teme, naslov, skupljanje riječi, raščlanjivanje teksta na odjeljke.</p> <p>Aktiviranje samoizražavanja upoznavanjem različitih forma tekstova i daljnjim razvijanjem sposobnosti stvaranja teksta.</p>		
<p>Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice</p>	<p>Učenje popunjavanja jednostavnog hrvatskog formulara, pisanja razglednice i pisma. Dopunjavanje naučenih hrvatskih tekstova, pripreme za samostalno stvaranje teksta i izradu skice.</p> <p>Opis doživljaja i događaja primjenom raznih vrsta priopćavanja.</p> <p>Razvijanje sposobnosti otkrivanja osnovnih jezičnih pogrešaka.</p> <p>Upoznavanje najosnovnijih tipova i vrsta tekstova.</p> <p>Prevođenje kraćih rečenica i tekstova pomoću rječnika.</p>		
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije	
<p>Razumijevanje i stvaranje pisanog i tiskanog teksta na hrvatskom jeziku, izrada skice. Formuliranje osobnog doživljaja različitim tipovima tekstova: priča, pripovijetka, opis, pismo, (<i>npr. u gostima kod rođaka, opis sportskog događaja</i>).</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – svoje osobne doživljaje i utiske zna formulirati jednostavnim povezanim rečenicama. – pozna tehniku prevođenja i zna je primijeniti. 	<p><i>Strani jezik:</i> formule uljudnosti, formuliranje jednostavnih poruka.</p> <p><i>Povijest, spoznaje o društvu i državljanstvu:</i> pripovijedanje.</p>	

<p>Prijevod kraćih hrvatskih rečenica i tekstova samostalno i/ili pomoću rječnika.</p> <p>Popunjavanje/pisanje jednostavnog hrvatskog formulara/obrasca, razglednice, pisma, dopunjavanje naučenih hrvatskih tekstova.</p>	<p>– u stanju formulirati jednostavne poruke i tekstove na hrvatskom jeziku.</p>	<p><i>Vizualna kultura:</i> tekst slike.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> pisanje različitih tipova tekstova.</p>
<p>Mnlw pk"rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Prikupljanje materijala, pripovijetka, opis, pismo, formular/obrazac, razglednica.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Tc xklcplg"urquqdpquvk" w gplc	Fond sati 7+2
Predznanje	Poznavanje tehnika i postupaka učenje potrebitih za stjecanje osnovne naobrazbe.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Postavljanje osnova za kulturno i učinkovito korištenje usluga knjižnice i Interneta. Upoznavanje postupaka koje pomažu u učenju, njihovo uvježbavanje.	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Jednostavni načini i strategije učenja. Vježbe memorije, tehnike učenja teksta kombinirane situacijskim vježbama (vježbe koncentracije).</p> <p>Jezične vježbe asocijacije, vježbe dramatizacije radi razvijanja sposobnosti usmenog izražavanja i tekstualnog pamćenja.</p> <p>Primjena kooperativnih tehnika (rad po parovima, grupni rad) uz usmjeravanje učitelja (<i>npr. u trgovini, putovanje vlakom</i>).</p> <p>Utemeljene spoznaje o funkcioniranju knjižnice.</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozna i primjenjuje nekoliko praktičnih načina i strategija učenja koje su prilagođene njegovoj osobnosti i koje su u službi izvršavanja raznih zadataka učenja. – pokazuje interes za učenje hrvatskog jezika. – tekstu vjerno navodi djela hrvatske narodne književnosti. 	<p><i>Povijest, spoznaje o društvu i državljanstvu:</i> prikupljanje informacija.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> izrada skica, knjižnica, rječnici, kooperativne tehnike.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> kalendari, rječnici, leksikoni, časopisi, zbirke pjesama.</p>
<p>Mnlw pk"rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Informacija, knjižnica, učenje, skica; rječnik, časopis.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Kultura na materinskom jeziku, spoznaje o materinskom jeziku	Fond sati 19+3
Predznanje	<p>Učenik je u stanju slijediti hrvatski jezični uzorak. Posjeduje osnovne gramatičke, pravopisne i leksičke spoznaje o hrvatskom jeziku (vrste riječi i vrste rečenica).</p> <p>U stanju je samostalno izvršiti zadatak, prikupiti i primijeniti informacije te izvršiti samokontrolu.</p> <p>Njegovo svjesno korištenje hrvatskog jezika je utemeljeno. U stanju je stvarati kratke hrvatske tekstove. Ima spoznaja o mjesnom hrvatskom govoru/narječju.</p> <p>Zna interpretirati sadržaj poznatih poslovice i uzrečica.</p> <p>Jasna mu je artikulacija, izgovor i pisanje glasova koji odstupaju od mađarskog.</p>	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	<p>Primjena najfrekventnijih pravila pravilnog pisanja u pisanoj komunikaciji. Pružanje pomoći u samostalnom korištenju frekventnijih jednostavnih morfoloških i sintaktičkih konstrukcija. Razvijanje pravopisa i uvježbavanje normi, najfrekventnijih i najosnovnijih pravila pravopisa koja se vezuju uz vrste riječi. Kontinuirano proširenje hrvatskog fonda riječi. Korištenje u govoru i pismu frekventnih izričaja mjesnog hrvatskog govora/narječja.</p>	
<i>Djelatnosti/Spoznaje</i>	<i>Zahtjevi</i>	<i>Korelacije</i>
<p>Uvježbavanje i svjesno korištenje osnovnih pravila hrvatskog pravopisa.</p> <p>Nastojanje za zahtjevnim pravopisom u svakodnevnim pismenim ostvarenjima i za samostalnim ispravljanjem pogrešaka (<i>npr. obitelj, škola, godišnja doba</i>).</p> <p>Tvorba riječi: osnova, nastavak, sufixi/dometak. Značenje, korištenje u rečenici i uloga stalnih spojeva riječi, izreka i poslovice (<i>npr. na pošti, u trgovini, blagdani, tradicije</i>).</p> <p>Pojam vrsta riječi, pregled grupa vrsta riječi, njihova uloga u stvaranju teksta: imenice, glagoli, zamjenice, pridjevi, brojevi, prijedlozi, infinitiv (vidi: <i>Preporučeni tematski krugovi</i>).</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozna osnovna gramatička i pravopisna pravila te ih nastoji pravilno primijeniti, a pogreške ispraviti. – zna riječi razdvojiti na tvorbene jedinice. – pravilno artikulira i piše hrvatske glasove/slova/grafeme koji odstupaju od mađarskih, uspoređi ih s glasovima stranog učenog jezika. – prepozna najosnovnije vrste riječi. 	<p><i>Svi nastavni predmeti:</i> pravilno pisanje pojmova, vlastitih imenica i zemljopisnih naziva karakterističnih za nastavne predmete.</p> <p><i>Strani jezik:</i> fond riječi i nekoliko stalnih spojeva riječi/sintagmi učenog stranog jezika.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> uzrečice, poslovice.</p> <p><i>Strani jezik; mađarski jezik i književnost:</i> spoznaje o vrstama riječi.</p>

Vrijeme, broj i lice glagola. Izuzeci. Kategorije imenica: vrste vlastitih imenica. Jednina i množina imenica, padeži. Pravopis vlastitih imenica.		
Mnlw pkrql oqxkl pojmovi	Samoglasnici/vokali, suglasnici/konsonanti, abeceda, fonološka pravila, osnovne vrste riječi (glagoli, imenice, pridjevi, brojevi, zamjenice, infinitiv, prijedlozi).	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Mplkflgxp"mwvwtc."kpvgrtgveklc"mplkflgxpjk" flgnc	Fond sati 16,5+2,5
Predznanje	Sa sigurnošću čita hrvatske tekstove. Nadovezujući se na sadržaje štiva poznaje tradicije hrvatske nacionalne kulture. Poznaje djela narodne i umjetničke poezije Hrvata iz Mađarske i djela narodne i umjetničke poezije matičnog naroda. Pozna nekoliko klasičnih djela hrvatske narodne i umjetničke pripovijetke, odnosno poznata melodije i tekstove narodnih pjesama. Posjeduje spoznaje o književnim djelima koja su u svezi s obitelji, prirodom, zavičajem. Poznaje književna djela koja se vezuju uz njegovu regiju.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Produblјivanje interesa za čitanjem. Čitanje, sažimanje i karakterizacija likova kraćih epskih i lirskih djela (usmena predaja, priča, pripovijetka, legenda; pjesma). Razvijanje dramatizacije fragmenata pripovijesti, legenda, predaja.	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
Čitanje i dramatizirana predstava kratke hrvatske narodne i umjetničke pripovijetke (<i>vidi: tematski krugovi Kulturni život, mediji</i>). Tipovi pripovijedaka i osobitosti književne vrste. Hrvatski pripovjedači. Samostalno čitanje, sažimanje i karakterizacija likova kraćih epskih i lirskih djela (usmena predaja, priča, pripovijetka, legenda; pjesma).	Učenik (je) – zna izražajno/interpretativno pročitati i dramatizirati priču. – zna razlikovati priču od zbilje. – uz pomoć učitelja zna uraditi kratku, sadržajno jednostavnu analizu. – surađujući s razredom zna karakterizirati osobe i tako razvijati samospoznaju. – zna kazivati, odigrati priču.	<i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> narodne pjesme. <i>Vizualna kultura:</i> reflektiranje na književne, glazbene i filmske doživljaje; gledanje filmova i animiranih filmova koji se vezuju uz temu; blagdanski motivi.

<p>Druga djela raznih razdoblja koja se tematski vezuju, uključujući i književna djela iz regije i iz mjesta (<i>mjesna predaja, legende</i>).</p> <p>Predaje koje se vezuju uz narodne običaje i narodne blagdane (<i>npr. božićne priče, blagdan sv. Martina/Martinje</i>).</p> <p>Zajedničko čitanje fragmenata djela koja su uključena u nastavni plan, uvježbavanje razgovijetnog, preciznog, čistog, raščlanjenog čitanja s odgovarajućim tempom. Kazivanje dijelova sadržaja i predstavljanje s pokretima povezanom dramatizacijom djela <i>Ivana Brlić-Mažuranić: Čudnovate zgode šegrta Hlapića</i>.</p>		<p><i>Hrvatski narodopis: mjesne legende, narodni običaji, tradicije.</i></p> <p><i>Povijest, spoznaje o društvu i državljanstvu: blagdani, tradicije.</i></p> <p><i>Moralni odgoj: samopoštovanje, pripadanje zajednici, pozitivne/negativne ljudske osobine.</i></p>
<p>Mnlw pk"pojmovi/ pojmovi</p>	<p>Pjesma, priča, radnja, mjesto radnje, ponavljanje, pripovijetka, roman; pripovijedanje, naglasak, govornik, pripovjedač, legenda, tradicija/nasljeđe, nacionalna tradicija, nacionalna kultura, narodna pripovijetka, roman, roman za mladež, karakterizacija, opis, dijalog, refren, sadržaj, forma.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Tc xklcplg"qulg clc" c"rtquw kxcplg."tc xklcplg" o qtcnpqi."gugvumqi"r"rqxklgupqi"qulg clc	Fond sati 5
<p>Predznanje</p>	<p>Upoznavanje estetskih i moralnih kategorija, formiranje mišljenja u jednostavnim situacijama ili na osnovi hrvatskih književnih djela/fragmenata djela koji su primjereni njegovom uzrastu.</p>	
<p>Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice</p>	<p>Razvijanje kulturnog samoizražavanja, samostalnog promišljanja i zauzimanja stavova. Prepoznavanje i prihvaćanje tuđeg mišljenja, mišljenja koje odstupa od svog.</p>	

Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Formiranje kratkog mišljenja od nekoliko rečenica u svezi sa svakodnevnim situacijama i na osnovi doživljaja stečenih čitanjem (<i>npr. pravila ponašanja, ponašanje u skladu s kućnim redom</i>).</p> <p>Doživljavanje konflikata svakodnevice u književnim, glazbenim, likovnim djelima (<i>npr. Sunčana Škrinjarić: Ulica predaka</i>).</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – razumije pouke priča, u stanju je formulirati samostalno mišljenje. – prihvaća mišljenja koja odstupaju od njegovog. – u stanju kulturno formulirati svoj samostalni vrijednosni sud. – tijekom doživljavanja glazbenih, književnih i likovnih doživljaja razvija se njegova senzibilnost na probleme. 	<p><i>Moralni odgoj:</i> formiranje sustava vrijednosti, vrijednosni sud, samospoznaja; norme ponašanja.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> likovna ostvarenja.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> moralne pouke književnih djela.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> moralne pouke djela mjesnih autora.</p>
<p>Mnlw pkl'rqlo qxkl pojmovi</p>	<p>Pouka, mišljenje, konflikt, samospoznaja, norme ponašanja, vrijednosni sud, likovna umjetnost.</p>	

6. razred

Tematska jedinica	Fond sati
Govorne sposobnosti, razumijevanje, i stvaranje usmenih tekstova	70,5 + 3,5
Čitanje, razumijevanje pisanog teksta	29 + 3
Pisanje, stvaranje teksta	15 + 4
Razvijanje sposobnosti učenja	7 + 2
Kultura na materinskom jeziku, spoznaje o materinskom jeziku	19 + 3
Književna kultura, interpretacija književnih djela	16,5 + 2,5
Razvijanje osjećaja za prosuđivanje, razvijanje moralnog, estetskog i povijesnog osjećaja	5
Ukupni broj sati:	180

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Govorne sposobnosti, razumijevanje, i stvaranje usmenih tekstova	Fond sati 70,5+3,5
Predznanje	Hrvatska jezična usmena komunikacija i razumijevanje u svakodnevnim komunikacijskim situacijama. Razgovijetan govor na hrvatskom jeziku korištenjem osnovnog fonda riječi. Posjedovanje sposobnosti stvaranja teksta na osnovnoj razini, stvaranje kratkog teksta, govora. Poznavanje i primjena osnovnih formi uspostave komunikacije: pozdravljanje, predstavljanje, oslovljavanje, postavljanje pitanja, molba itd.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje sposobnosti razumijevanja govora dramskim igrama i kazivanjem tekstova. Razvijanje dobro formiranog govora na hrvatskom jeziku kojim se prenosi komunikacijski cilj u različitim govornim situacijama. Formiranje izražajne komunikacije. Primjena odgovarajućeg fonda riječi u osobnim izvješćima, kazivanjima događaja i opisu/karakterizaciji osoba.	

Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Razumijevanje raznih slušanih tekstova, informacija, priopćenja sugovornika na hrvatskom jeziku te reagiranje na njih.</p> <p>Usmeno sažimanje jednostavnih tekstova, formuliranje svoga mišljenja u svezi s njim.</p> <p>Prilagođavanje govornoj situaciji i komunikacijskom cilju.</p> <p>Primjena priopćajnoj namjeri sukladnog fonda riječi, izgovora (naglasak, tempo, silina tona itd.) (npr. usporedba selo-grad, načini provođenja slobodnog vremena).</p> <p>Stvaranje raznih, komunikacijskim ciljevima skladnih govornih situacija, igrama uloga i dramsko-pedagoškim vježbama (npr. na tržnici, kod liječnika).</p> <p>Razlike u komunikaciji muškaraca i žena, odraslih i djece, komunikacijska pravila (uljudnog ponašanja) (muškarci i žene, odrasli i djeca). Izražajno i tekstu vjerno tumačenje naučenih tekstova.</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – razumije slušane tekstove na hrvatskom jeziku. – u stanju usmeno sažeti i formulirati svoje mišljenje. – se zna prilagoditi raznim komunikacijskim situacijama. – za to raspolože odgovarajućim fondom riječi koji se kontinuirano proširuje. – se jezično prilagođava osobama koje sudjeluju u komunikaciji. 	<p><i>Drama i ples:</i> komunikacijsko uspostavljanje veza, situacije, situacijske igre.</p> <p><i>Pjevanje-glazbeni kultura:</i> moderne pjesme i narodne pjesme.</p> <p><i>Strani jezik:</i> fond riječi sličnih situacija.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> poslovice, običaji, blagdani.</p> <p><i>Moralni odgoj:</i> samospoznaja, značaj osobnih veza, uljudnost/pristojnost.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> usmene književne vrste, postupci i spoznaje stvaranja teksta.</p>
<p>Mnlw pk"rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Govorna situacija, mimika, gesta, držanje/stav tijela, komunikacijski proces, glazbeno sredstvo (melodija, naglasak, tempo, silina tona, stanka).</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	kvcplg."tc w o kl gxcplg" rkucpqi "vgmuvc	Fond sati 29+3
Predznanje	Hrvatsko nijemo čitanje i čitanje naglas na osnovj razini. Razumijevanje, obrada i pronalaženje određenih informacija u jednostavnim hrvatskim tekstovima. Prepoznavanje i razumijevanje naučenih različitih tipova i vrsta tekstova. Uzrastu sukladna interpretacija i ocjena informacija i misli teksta, usmjeravano kazivanje sadržaja.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Uvježbavanje obrade svakodnevnih i književnih tekstova na hrvatskom jeziku. Prepoznavanje veza između teksta i slike uz tekst. Održavanje interesa za hrvatsku književnu kulturu i djela hrvatske umjetnosti. Prepoznavanje i ispravak pogrešaka u čitanju i razumijevanju tekstova.	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Razvijanje sposobnosti čitanja i razumijevanja tekstova raznih tema i tipova—u elektroničkom i tiskanom obliku (<i>snalaženje po računu, snalaženje po redu vožnje</i>).</p> <p>Pronalaženje informacija iz svakodnevnih i književnih tekstova. Razvijanje fonda riječi na osnovi raznih tekstova (književni, svakodnevni, dijalektalni).</p> <p>Sažeto formuliranje pouke teksta svojim riječima. Predstavljanje likova teksta. Otkrivanje i interpretacija uzajamnih veza između teksta i slike.</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – sposoban razgovijetno, raščlanjeno i izražajno čitati naglas i nijemo čitati s razumijevanjem. – se zna usmeno i pismeno orijentirati, zna pribaviti odgovarajuće informacije iz raznih izvora. – sposoban svojim riječima interpretirati tekst, predstaviti likove i otkriti ine uzajamne povezanosti teksta. 	<p><i>Poznavanje prirode:</i> razumijevanje teksta, interpretacija tekstova zadataka.</p> <p><i>Informatika:</i> orijentiranje, pronalaženje informacija.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> otkrivanje uzajamnih povezanosti između slike u teksta.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> dijalektalni tekstovi.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> korištenje usluga knjižnice.</p>
Mnlw pk" rql o qxkl pojmovi	Tekst, slika, ilustracija, abecedni red, sadržaj/kazalo, knjižnica, rječnik, leksikon.	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Pisanje, stvaranje teksta		Fond sati 15+4
Predznanje	Razvijanje sposobnosti stvaranja pisanog teksta prepisivanjem i stvaranjem jednostavnih tekstova pisanih na hrvatskom jeziku. Obrada jednostavnih hrvatskih tekstova na osnovi pitanja. Prevođenje riječi, spojeva riječi i svakodnevnih izričaja. Poznavanje postupaka stvaranja teksta: izbor teme, naslov, skupljanje riječi, raščlanjivanje teksta na odjeljke. Aktiviranje samoizražavanja upoznavanjem različitih forma tekstova i daljnjim razvijanjem sposobnosti stvaranja teksta.		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Učenje popunjavanja jednostavnog hrvatskog formulara, pisanja razglednice i pisma. Dopunjavanje naučenih hrvatskih tekstova, pripreme za samostalno stvaranje teksta i izradu skice. Opis doživljaja i događaja primjenom raznih vrsta priopćavanja. Razvijanje sposobnosti otkrivanja osnovnih jezičnih pogrešaka. Upoznavanje najosnovnijih tipova i vrsta tekstova. Vježbanje upotrebe nekoliko digitalnih tipova tekstova.		
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije	
<p>Razumijevanje i stvaranje pisanog i tiskanog teksta na hrvatskom jeziku, izrada skice. Formuliranje osobnog doživljaja različitim tipovima tekstova: priča, pripovijetka, opis, karakterizacija, pismo, dijaloške forme (<i>npr. u gostima kod rođaka, opis sportskog događaja</i>).</p> <p>Pismenom priopćajnom cilju sukladno korištenje hrvatskog fonda riječi (<i>npr. pismo mom prijatelju</i>).</p> <p>Prikupljanje materijala iz raznih tiskanih i elektroničkih izvora za izradu pismenog rada. Nastojanje izbjegavanja osnovnih jezičnih pogrešaka tijekom stvaranja teksta.</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna sastaviti jednostavnu skicu na hrvatskom jeziku. – svoje osobne doživljaje i utiske zna formulirati jednostavnim povezanim rečenicama. – u stanju formulirati jednostavne poruke i tekstove na hrvatskom jeziku, u stanju je izbjeći osnovne jezične pogreške. 	<p><i>Strani jezik:</i> formule uljudnosti, formuliranje jednostavnih poruka.</p> <p><i>Povijest, spoznaje o društvu i državljanstvu:</i> pripovijedanje.</p> <p><i>Informatika:</i> pronalaženje podataka na Internetu.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> pisanje skice, pisanje različitih tipova tekstova.</p>	
Mnlw pk" rql o qxkl pojmovi	Prikupljanje materijala, skica, pripovijetka, opis, karakterizacija, pismo, formular/obrazac, razglednica, sms, e-mail.		

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Razvijanje sposobnosti u gplc	Fond sati 7+2
Predznanje	Poznavanje tehnika i postupaka učenje potrebitih za stjecanje osnovne naobrazbe.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Postavljanje osnova za kulturno i učinkovito korištenje usluga knjižnice i Interneta. Upoznavanje tehnika i postupaka učenja potrebitih za stjecanje osnovne naobrazbe. Upoznavanje postupaka koje pomažu u učenju, njihovo uvježbavanje.	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Samostalna izrada skice, učenje i sažimanje pomoću skice.</p> <p>Primjena kooperativnih tehnika (rad po parovima, grupni rad) uz usmjerenje učitelja (<i>npr. u trgovini, putovanje vlakom</i>).</p> <p>Proširivanje znanja o korištenju audiovizualnih sredstava (<i>npr. slušanje izvornih tonskih zapisa</i>).</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozna i primjenjuje nekoliko praktičnih načina i strategija učenja koje su prilagođene njegovoj osobnosti i koje su u službi izvršavanja raznih zadataka učenja. – pokazuje interes za učenje hrvatskog jezika, sukladno svome interesu pronalazi informacije. – tekstu vjerno navodi djela hrvatske narodne književnosti/beletristička djela (pričalica, pjesma, priča, fragment pripovijetke, legenda). 	<p><i>Povijest, spoznaje o društvu i državljanstvu:</i> prikupljanje informacija.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> izrada skice, knjižnica, rječnici, kooperativne tehnike.</p> <p><i>Informatika:</i> pronalaženje informacija, Internet, web-stranice.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> kalendari, rječnici, leksikoni, časopisi, zbirke pjesama.</p>
Mnlw pkrql oqxkl pojmovi	Informacija, knjižnica, učenje, skica; Internet, rječnik, časopis.	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Kultura na materinskom jeziku, spoznaje o materinskom jeziku		Fond sati 19+3
Predznanje	<p>Učenik je u stanju slijediti hrvatski jezični uzorak. Posjeduje osnovne gramatičke, pravopisne i leksičke spoznaje o hrvatskom jeziku (vrste riječi i vrste rečenica).</p> <p>U stanju je samostalno izvršiti zadatak, prikupiti i primijeniti informacije te izvršiti samokontrolu.</p> <p>Njegovo svjesno korištenje hrvatskog jezika je utemeljeno. U stanju je stvarati kratke hrvatske tekstove. Ima spoznaja o mjesnom hrvatskom govoru/narječju.</p> <p>Zna interpretirati sadržaj poznatih poslovice i uzrečica.</p> <p>Jasna mu je artikulacija, izgovor i pisanje glasova koji odstupaju od mađarskog.</p>		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	<p>Primjena najfrekventnijih pravila pravilnog pisanja u pisanoj komunikaciji. Pružanje pomoći u samostalnom korištenju frekventnijih jednostavnih morfoloških i sintaktičkih konstrukcija. Razvijanje pravopisa i uvježbavanje normi, najfrekventnijih i najosnovnijih pravila pravopisa koja se vezuju uz vrste riječi. Kontinuirano proširenje hrvatskog fonda riječi. Stjecanje iskustva o tome kako se isti sadržaj može izreći s više inačica i drugim riječima. Otkrivanje sličnosti i razlika u strukturama hrvatskog, mađarskog i učenog stranog jezika.</p> <p>Korištenje u govoru i pismu frekventnih izričaja mjesnog hrvatskog govora/narječja.</p>		
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije	
<p>Stjecanje iskustva o hrvatskom glasovnom sustavu. Otkrivanje sličnosti i razlika glasova hrvatskog, mađarskog i učenog stranog jezika.</p> <p>Odstupanja glasova svoje varijante jezika od razgovornog jezika.</p> <p>Opažanje uloge zamjenica: (lične, posvojne, pokazne, upitne) i njihovo korištenje u stvaranju teksta.</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozna osnovna gramatička i pravopisna pravila te ih nastoji pravilno primijeniti, a pogreške ispraviti. – zna riječi razdvojiti na tvorbene jedinice. – zna i samouvjereno koristi uzrečice i poslovice u svakodnevnom životu. – pravilno artikulira i piše hrvatske glasove/slova/grafeme koji odstupaju od mađarskih, uspoređi ih s glasovima stranog učenog jezika. 	<p><i>Svi nastavni predmeti:</i> pravilno pisanje pojmova, vlastitih imenica i zemljopisnih naziva karakterističnih za nastavne predmete.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> uzrečice, poslovice.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> govorni organi čovjeka, vrste riječi, spoznaje o vrstama riječi.</p>	

<p>Pojam i vrste brojeva (glavni, redni), pisanje datuma/nadnevka, izražavanje vremena. Najčešći prijedlozi i njihovi padeži. Pojam pridjeva, komparacija/stupnjevanje pridjeva. Posvojni pridjevi, njihov pravopis. Usporedba strukture hrvatskog jezika s leksičkom strukturom mađarskog i učenog stranog jezika.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – prepozna najosnovnije vrste riječi. – zna usporediti osobitost struktura jezika koje poznaje. 	<p><i>Strani jezik; mađarski jezik i književnost:</i> spoznaje o vrstama riječi.</p>
<p>Mnlw pk"rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Samoglasnici/vokali, suglasnici/konsonanti, abeceda, fonološka pravila, osnovne vrste riječi (glagoli, imenice, pridjevi, brojevi, zamjenice, infinitiv, prijedlozi), blisko značnice/sinonimi i riječi suprotnog značenja, osnova/korijen riječi, nastavak, sufiks/dometak, stalna sintagma, poslovice, uzrečica, razdvajanje (riječi).</p>	

<p>Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi</p>	<p>Mplklfgxpc"mwvvtc."kpvgr tgvcklc"mplklfgxpkj" flgnc</p>	<p>Fond sati 16,5+2,5</p>
<p>Predznanje</p>	<p>Sa sigurnošću čita hrvatske tekstove. Nadovezujući se na sadržaje štiva poznaje tradicije hrvatske nacionalne kulture. Poznaje djela narodne i umjetničke poezije Hrvata iz Mađarske i djela narodne i umjetničke poezije matičnog naroda. Pozna nekoliko klasičnih djela hrvatske narodne i umjetničke pripovijetke, odnosno pozna melodije i tekstove narodnih pjesama. Posjeduje spoznaje o književnim djelima koja su u svezi s obitelji, prirodom, zavičajem. Poznaje književna djela koja se vezuju uz njegovu regiju.</p>	
<p>Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice</p>	<p>Širenje kruga književnih djela Hrvata iz Mađarske i književnih djela matičnog naroda. Produblivanje interesa za čitanjem. Iniciranje interesa za vrijednosti, probleme i pitanja koja se pojavljuju u hrvatskim književnim djelima. Čitanje, sažimanje i karakterizacija likova kraćih epskih i lirskih djela (usmena predaja, priča, pripovijetka, legenda; pjesma). Razvijanje dramatizacije fragmenata pripovijesti, legenda, predaja. Pomoću njih prepoznavanje važnosti i značaja nacionalnih tradicija i kulture, te razvijanje narodnosne svijesti. Postavljanje temelja za analizu lirskih ostvarenja.</p>	

Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Analiza lirskih djela različitih razdoblja, uključujući i hrvatska književna djela dane regije.</p> <p>U svezi s obradom upoznatih djela: formalni i sadržajni elementi karakterizacije, osobitosti pripovijedanja i opisa, jednostavnije dijaloške forme.</p> <p>Poznavanje priča, pripovijedaka, predaja hrvatskih autora, te poznavanje fragmenata pripovjednog romana, dječjeg romana jednostavnije strukture (npr. Ivana Brlić Mažuranić: <i>Priče iz davnine</i>, Grigor Vitez: <i>Pjesme</i>, Luko Paljetak: <i>Roda u drugom stanju</i>, Ivana Brlić - Mažuranić: <i>Čudnovate zgode šegrta Hlapića</i>, Pajo Kanižaj: <i>Zeleni brkovi</i>, Gustav Krklec: <i>Pjesme</i>, Zvonimir Balog: <i>Veseli zemljopis</i>, Sunčana Škrinjarić: <i>Ulica predaka</i>).</p> <p>Učenik pozna pjesme, priče i pripovijetke hrvatskih autora iz Mađarske: npr. Jolanka Tišler: <i>V modrini neba</i>, Stipan Blažetin: <i>Srce na dlanu</i>, Josip Gujaš Džuretin: <i>Povratak u Podravinu</i>, Lajoš Škrapić: <i>Droptine</i>, Mate Šinković: <i>Na našoj gori</i>).</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna razlikovati priču od zbilje. – uz pomoć učitelja zna uraditi kratku, sadržajno jednostavnu analizu. – sudjeluje u razgovorima u svezi sa životom obitelji (obiteljske veze, uloge, podjela poslova). – zna čitati tekst razgovijetno, raščlanjeno i u odgovarajućem ritmu. – zna kazivati, odigrati priču. – zna izražajno/interpretativno čitati pjesmu, kazivati stihove. – jednostavnim riječima govori o osjećajima i mislima opisanih u književnim djelima. – pročitano u raznim književnim djelima reproducira u formi priče, opisa i karakterizacije. 	<p><i>Vizualna kultura:</i> reflektiranje na književne, glazbene i filmske doživljaje; gledanje filmova i animiranih filmova koji se vezuju uz temu; blagdanski motivi.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> mjesne legende, narodni običaji, tradicije.</p> <p><i>Povijest, spoznaje o društvu i državljanstvu:</i> blagdani, tradicije.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> mađarska književna ostvarenja, pripovijesti, roman za mladež; rima, ritam, naglasak.</p> <p><i>Moralni odgoj:</i> samopoštovanje, pripadanje zajednici, pozitivne/negativne ljudske osobine.</p> <p><i>Drama i ples:</i> izražavanje emocija dramatisacijom, pokretima.</p>
<p>Mnlgw pk pojmovi/ pojmovi</p>	<p>Pjesma, priča, ritam, rima, radnja, mjesto radnje, ponavljanje, paralele, suprotnost/kontrast, pripovijetka, roman; pripovijedanje, naglasak, govornik, pripovjedač, legenda, tradicija/nasljeđe, nacionalna tradicija, nacionalna kultura, narodna pripovijetka, roman, roman za mladež, karakterizacija, opis, dijalog, refren, sadržaj, forma.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Tc xkleplg"qulg clc" c"rtquw kxcplg."tc xkleplg" o qtcnpqi."guyvumqi"r"rqxklgupqi"qulg clc	Fond sati 5
Predznanje	Upoznavanje estetskih i moralnih kategorija, formiranje mišljenja u jednostavnim situacijama ili na osnovi hrvatskih književnih djela/fragmenata djela koji su primjereni njegovom uzrastu.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje kulturnog samoizražavanja, samostalnog promišljanja i zauzimanja stavova. Prepoznavanje i prihvaćanje tuđeg mišljenja, mišljenja koje odstupa od svog. Upoznavanje tehnika rješavanja konflikata, formiranje potrebe za samostalnim stjecanjem spoznaja.	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Prepoznavanje utjecaja moralnih i estetskih vrijednosti djela hrvatske književnosti u situacijama svakodnevice (npr. <i>Ivan Kušan: Koko u Parizu</i>).</p> <p>Razumijevanje novih emocionalnih sadržaja kroz različita umjetnička djela (film, kazalište, glazba).</p> <p>Doživljavanje konflikata svakodnevice u književnim, glazbenim, likovnim djelima (npr. Sunčana Škrinjarić: <i>Ulica predaka</i>).</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – razumije pouke priča, u stanju je formulirati samostalno mišljenje. – prihvaća mišljenja koja odstupaju od njegovog. – u stanju kulturno formulirati svoj samostalni vrijednosni sud. – tijekom doživljavanja glazbenih, književnih i likovnih doživljaja razvija se njegova senzibilnost na probleme. 	<p><i>Moralni odgoj:</i> formiranje sustava vrijednosti, vrijednosni sud, samospoznaja; norme ponašanja.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> likovna ostvarenja.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> moralne pouke književnih djela.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> moralne pouke djela mjesnih autora.</p>
Mnlw pk"rql o qxkl pojmovi	Pouka, mišljenje, konflikt, samospoznaja, norme ponašanja, vrijednosni sud, likovna umjetnost.	

<p>Q gmkxcpk" razvojni rezultati na kraju fxqiqfk-plgi" ciklusa</p>	<p>Učenik se trudi svoje mišljenje na hrvatskom jeziku formulirati razgovijetno i sukladno situaciji.</p> <p>U stanju je na hrvatskom jeziku razumjeti, sažeti i proslijediti tuđe kraće poruke i kraće poslušane priče.</p> <p>Poznaje i zna primijeniti najosnovnije načine prikupljanja materijala i načine izrade skice. U stanju je u naučenim vrstama (pripovijedanje, opis, karakterizacija, sms, e-mail itd.) stvoriti tekst na hrvatskom jeziku. Trudi se biti zahtjevan, precizan i pravilan u pisanju i pisanju sastavka.</p> <p>U stanju je na opće razumijevanje teksta, na retroaktivno pronalaženje informacija iz teksta.</p> <p>Učenik poznaje osnovne karakteristike osnovnih vrsta riječi hrvatskog jezika (glagoli, imenice, pridjevi, brojevi, prijedlozi, glagolski prilog, glagolski pridjev, zamjenice), važnija pravila pravopisa u svezi s njima koje u svojim pismenim radovima nastoji i primijeniti.</p> <p>Hrvatske riječi, poslovice i izreke koje je upoznao pokušava koristiti i u svakodnevnoj komunikaciji.</p> <p>Zna formulirati razlike između različitih književnih vrsta. Zna razlikovati rimovane i ritmične tekstove od proze. Zna nabrojiti tri-četiri djela iz hrvatske književnosti i književnosti Hrvata iz Mađarske. U književnim djelima zna odijeliti veće sastavne jedinice. Zna rezimirati radnje nekolicine kraćih hrvatskih djela. Razgovijetno i precizno, čisto, raščlanjeno i u odgovarajućem ritmu zna pročitati poznate tekstove na hrvatskom jeziku. Jednostavnim je rečenicama u stanju sudjelovati u raspravama o poznatim temama, u stanju je formulirati mišljenje. U stanju je karakterizirati likove priča koje su mu poznate.</p> <p>U stanju je vjerno tekstu navesti/citirati/kazivati nekoliko iz nastavnog plana izabranih pjesama.</p>
--	---

7-8. razred

Glavni su ciljevi daljnji razvoj i učvršćenje već utemeljenih kompetencija, prepoznavanje, retroaktivno pronalaženje, predstavljanje i razmjena informacija; komunikacijska suradnja preko Interneta; produbljivanje i sistematizacija naučenih spoznaja o jeziku, promatranje strukture jezika postupcima gradnje rečenica i teksta.

Učenik u svom govoru u 7.-8. razredu ne samo da artikulira na odgovarajući način, već njegov izgovor izražava namjere govornika, nadalje, na odgovarajući način koristi i sredstva rečenične i tekstualne fonetike. U stanju je ne samo sažeti pročitano već i argumentirati te surađivati sa sugovornikom. Ne prilagođava se samo govornoj situaciji već je u stanju primijeniti i razne tehnike komunikacije. U stanju je ne samo koristiti skicu već ju je sposoban i samostalno izraditi. U stanju je interpretirati tekstove.

Upoznaje se s lirskim i pripovjednim strukturama, načinima karakterizacije, nadalje, upoznaje pojmove koji su propisani nastavnim planom.

Glede sposobnosti donošenja moralnih sudova, u stanju je iskazati dopadanje i izraziti drugačije mišljenje.

Pozna osnovne uzajamne povezanosti funkcioniranja medija i njihov utjecaj na društvo te njihovu ulogu u očuvanju i razvitku hrvatskog jezika i kulture.

7. razred

Tematska jedinica	Fond sati
Govorne sposobnosti, razumijevanje, interpretiranje i stvaranje usmenih tekstova	69,5+3,5
Čitanje, razumijevanje pisanog teksta	26+4
Pisanje, stvaranje teksta	15+4
Razvijanje sposobnosti učenja	5
Kultura na materinskom jeziku, spoznaje o materinskom jeziku	24+3
Književna kultura, interpretacija književnih djela	17,5+3,5
Razvijanje osjećaja za prosuđivanje, razvijanje moralnog, estetskog i povijesnog osjećaja.	5
Ukupni broj sati:	180

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Govorne sposobnosti, razumijevanje, interpretiranje i stvaranje usmenih tekstova	Fond sati 69,5+3,5
Predznanje	Izražajna komunikacija, uporaba odgovarajućeg fonda hrvatskih riječi u osobnim izvješćima, u kazivanju priča i karakterizaciji osoba. Hrvatska jezična komunikacija u poznatim situacijama, prilagođavanje raznim govornim situacijama.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Uvježbavanje i razvijanje načina govora i fonda riječi koji je primjeren raznim školskim govornim situacijama i malim grupnim govornim situacijama. Razvijanje izražajnog i preciznog kazivanja stihova i proze.	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Izražajno, koristeći neverbalne znakove sukladno govornoj situaciji, očitovanje na hrvatskom jeziku.</p> <p>Različita svakodnevna očitovanja na hrvatskom jeziku, odnosno razumijevanje poruka masovne/javne komunikacije (<i>npr. vremenska prognoza, plakati, promidžbene poruke</i>).</p> <p>Odlučnost u govoru, jačanje sposobnosti usmenog izražavanja u stvarnim govornim situacijama, u danim tematskim krugovima, o svakodnevnim temama.</p> <p>Dogovor/razgovor o uvježbanim svakodnevnim temama po malim grupama (<i>npr. daljnje školovanje, zaštita prirode</i>).</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – sposoban na jednostavnu i kontinuiranu komunikaciju na hrvatskom jeziku koja je primjerena svakodnevnim situacijama. – motiviran za sudjelovanje u stvarnim govornim situacijama ili govornim situacijama koje se vezuju uz tematske krugove. 	<p><i>Svaki nastavni predmet: referat/malo predavanje, sudjelovanje u raspravi, u razgovoru.</i></p> <p><i>Hrvatski narodopis: upoznavanje zemlje.</i></p> <p><i>Strani jezik: fond riječi sličnih tema, komunikacijske situacije.</i></p>
Mlwtw p"pojmovi/ pojmovi	Mišljenje, dogovor, istupanje u raspravi, molba, istupanje u raspravi, referat/malo predavanje.	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	kveplg."tc w o klgxcplg" pisanog teksta	Fond sati 26+4
Predznanje	<p>Obrada na osnovnoj razini svakodnevnih i književnih tekstova na hrvatskom jeziku. Prepoznavanje uzajamnih povezanosti između teksta i slike uz tekst, interpretacija jednostavnijih prikaza, tabela i znakova. Čitanje i interpretiranje jednostavnijih hrvatskih dijalektalnih tekstova, njihova usporedba s književnim jezikom, obogaćivanje leksika.</p> <p>Prepoznavanje pogrešaka u čitanju i razumijevanju teksta.</p> <p>Primjena različitih naučenih strategija razumijevanja i obrade teksta na različitim tipovima i oblicima tekstova.</p>	
Odgovno-razvojni ciljevi tematske jedinice	<p>Upoznavanje i uvježbavanje novijih načina obrade tekstova i tehnika pronalaznja informacija.</p> <p>Razvijanje tekstu vjernog, tečnog načina čitanja, s odgovarajućim naglaskom riječi i intonacijom—dužih, jezično složenijih tekstova.</p> <p>Upoznavanje i primjena u praksi načina rada s informacijama u tiskanim i elektroničkim tekstovima.</p>	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Vježbanje upoznatih načina obrada tekstova, upoznavanje novijih tehnika i njihova primjena u praksi.</p> <p>Emotivno i sadržajno smisleno izražajno čitanje poznatih i nepoznatih hrvatskih svakodnevnih i književnih tekstova (<i>vidi: tematski krug Kulturni život, mediji</i>).</p> <p>Razumijevanje pročitaneog teksta, isticanje njegove biti, razumijevanje radnje i emocija.</p> <p>Pronalazjenje informacija iz različitih izvora (<i>Internet, knjižnica</i>), rad s informacijama, njihova interpretacija, izvođenje zaključaka.</p> <p>Korištenje elektroničkih i tiskanih rječnika.</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna tekst samostalno i uz pomoć obraditi raznim tehnikama. – zna čitati precizno, odgovarajućim naglaskom i intonacijom. – u stanju spojiti tekst sa slikom i prikazom. – u stanju interpretirati i istaknuti bit teksta na hrvatskom jeziku. – se (dobro) orijentira među različitim tipovima tekstova. 	<p><i>Svi nastavni predmeti:</i> nastavnim predmetima svojstvena obrada onih tekstova koji se čitaju u okviru pojedinih nastavnih predmeta.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> interpretacija prikaza, slika, ilustracija.</p> <p><i>Informatika:</i> digitalni nosači informacija, izvori informacija, tipovi tekstova.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost; strani jezik:</i> korištenje rječnika, fond riječi.</p>
Mnlw pk"rql o qxkl pojmovi	Pronalazjenje informacija, rječnik, tekst, obrada teksta.	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Pisanje, stvaranje teksta		Fond sati 15+4
Predznanje	<p>Popunjavanje i pisanje jednostavnog hrvatskog formulara/obrasca, razglednice, pisma; dopunjavanje naučenih tekstova na hrvatskom jeziku, samostalno stvaranje teksta, pisanje skice. Kreativno i raznovrsno stvaranje tekstova u poznatim vrstama sastavaka.</p> <p>Opis doživljaja i događaja primjenom različitih priopćajnih vrsta.</p> <p>Izbjegavanje osnovnih jezičnih pogrešaka.</p> <p>Poznavanje tipova i vrsta tekstova.</p> <p>Prevođenje kraćih rečenica i tekstova pomoću rječnika.</p> <p>Primjena nekoliko digitalnih tipova tekstova (sms, e-mail).</p>		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	<p>Razvijanje stvaranja tekstova koje je primjereno književnoj vrsti teksta.</p> <p>Postavljanje temelja za stvaranje povezanog pisanog testa na osnovi slike, jednostavnim i složenim rečenicama, na osnovi osobnih doživljaja.</p>		
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije	
<p>Pisanje povezanog teksta na osnovi slike jednostavnim i složenim rečenicama.</p> <p>Objavljivanje na hrvatskom jeziku na raznim internetskim površinama (<i>e-mail, blog</i>).</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna napisati suvisao tekst na osnovi slike. – u stanju napisati sastavak o svom doživljaju. – koristeći rječnik samouvjerenom prevodi hrvatske tekstove koji se vezuju uz nastavno gradivo. – se na kulturnan način očituje na različitim internetskim forumima. 	<p><i>Vizualna kultura:</i> slike različitih tema, tematske slike.</p> <p><i>Strani jezik:</i> tehnike prevođenja.</p> <p><i>Informatika:</i> mogućnosti programa za obradu teksta.</p>	
Mnlw pk pojmovi/ pojmovi	Elektronički tekst, intervju, reportaža, vijest, opis slike.		

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	T c xk l e p l g " u r q u d p q u v k " w g p l c		Fond sati 5
Predznanje	Kulturno i djelotvorno korištenje Interneta i usluga knjižnice. Tehnike usvajanja znanja koje su potrebite za stjecanje osnovne naobrazbe i učinkovitog učenja. Poznavanje i primjena postupaka koji pospješuju učenje.		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Upoznavanje kombiniranih metoda učenja. Samostalno stvaranje dijaloga, izrada prezentacija. Poticanje korištenja usluga knjižnice i Interneta.		
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije	
<p>Kombinirane metode učenja: situacijske vježbe, vježbe koncentracije i razvoja pamćenja, nove tehnike učenja teksta.</p> <p>Jačanje motivacije jezičnim igrama, vježbama dramatizacije, samostalnim stvaranjem dijaloga, razvijanje sposobnosti usmenog izražavanja i govora na osnovi <i>Preporučenih tematskih krugova</i>.</p> <p>Svjesno korištenje audiovizualnih sredstava, Interneta. Sistematizacija i proširivanje spoznaja o korištenju usluga knjižnice. Sigurno korištenje rječnika.</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznaje i primjenjuje kombinirane metode učenja ciljem izvršavanja različitih zadataka učenja. – u stanju na raznovrsne načine stvarati usmene i pisane tekstove. – iskazuje ciljani interes za učenje hrvatskog jezika, sukladno svome interesu pronalazi informacije. 	<p><i>Povijest, spoznaje o društvu i državljanstvu:</i> pronalaženje informacija.</p> <p><i>Informatika:</i> pronalaženje informacija, Internet, web-stranice.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> korištenje usluga knjižnice.</p>	
Mnlw p k " r q l o q x k l pojmovi	Informacija, knjižnica, učenje, skica, Internet, rječnik, audiovizualna sredstva.		

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Kultura na materinskom jeziku, spoznaje o materinskom jeziku	Fond sati 24+3
Predznanje	<p>Poznavanje najfrekventnijih pravila pravopisa, njihova postupna samostalna primjena u pisanoj komunikaciji. Samostalna upotreba frekventnih jednostavnih morfoloških i sintaktičkih konstrukcija. Najosnovnija i najfrekventnija pravopisna pravila u svezi s vrstama riječi, poznavanje i primjena normi, potreba za preciznim pravopisom.</p> <p>Adekvatan fond riječi za rješavanje zadataka. Spoznaje osnovne razine o sličnostima i razlikama između struktura hrvatskog, mađarskog i učenog stranog jezika.</p> <p>Prepoznavanje frekventnih izričaja mjesnog hrvatskog narječja/govora-u govoru i pismu.</p> <p>Osnova, nastavak/sufiks, složena riječ/složenica, osnovne vrste riječi: glagoli, imenice, pridjevi, brojevi, prijedlozi, zamjenice, infinitiv. Tipovi vrsta rečenica, njihova upotreba.</p>	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Uočavanje strukture i promjena hrvatskog jezika. Svjesno korištenje frekventnih sintagmi, izričaja. Proširivanje spoznaja o vrstama riječi. Razvijanje hrvatske jezične svjesnosti.	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Isticanje važnosti pravopisa u raznim pismenim vrstama teksta.</p> <p>Najvažnija pravila interpunkcije rečenice i teksta.</p> <p>Sastav i struktura rečenica, njihova funkcija u jeziku, vrste rečenica.</p> <p>Vježbe preoblikovanja rečenica sukladno govornoj situaciji i komunikacijskoj namjeri–u govoru i pismu.</p> <p>Proširivanje spoznaja o vrstama riječi. Padeži imenica u množini. Deklinacija pridjeva i brojeva. Prijedlozi s padežima.</p> <p>Skupljanje riječi, tvorba riječi: izvođenjem, slaganjem.</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznaje i primjenjuje najvažnija pravopisna pravila i pravila interpunkcije. – rečenice koristi sukladno govornoj situaciji i priopćajnoj namjeri – svoj fond riječi kontinuirano proširuje i sistematizira. 	<p><i>Informatika:</i> programi za provjeru pravopisa.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> fonološke, morfološke i sintaktičke spoznaje; jezične skupine, jezici.</p> <p><i>Strani jezik:</i> fonologija, vrste riječi.</p>
Mnlw pkl rql o qxkl pojmovi	Vrste rečenica; jednostavna rečenica, složena rečenica, pravila o interpunkciji, interpunkcijski znakovi (zarez, točka, upitnik, uskličnik, dvotočka, crta).	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Mplklfgxpc"mwvvtc."kpvgr tgvceklc"mplklfgxpkj" flgnc	Fond sati 17,5+3,5
Predznanje	<p>Poznavanje nekolicine književnih djela Hrvata iz Mađarske i književnih djela matičnog naroda.</p> <p>Samostalno čitanje, sažimanje radnje i karakterizacija likova kraćih epskih (predaje, priče, legende, pripovijetke) i lirskih (pjesme) djela. Dramsko uprizorenje fragmenata pripovijesti, legenda, predaja, narodnih običaja na hrvatskom jeziku. Analiza lirskih djela.</p>	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	<p>Čitanje, sažimanje sadržaja i imenovanje književnih vrsti epskih i lirskih djela na hrvatskom jeziku. Upoznavanje elemenata lirskog jezičnog izraza. Prepoznavanje i imenovanje pojmova tijekom analize. Prepoznavanje karakteristika epskih djela (mjesto, vrijeme, radnja/fabula, likovi). Razvijanje kreativnog pisanja na hrvatskom jeziku, npr. pisanje stripa na hrvatskom jeziku.</p> <p>Upoznavanje uzrastu primjerenih filmskih emisija i programa(za mladež) (film, televizija, video, web), korištenje pisanih medija (novine, časopisi) i mogućnosti koje pruža Internet u svrhu učenja jezika.</p>	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Samostalno čitanje, razumijevanje, sažimanje radnje/fabule i imenovanje književne vrste obimnijih epskih i lirskih djela na hrvatskom jeziku.</p> <p>Prepoznavanje lirskog izraza lirskih djela te njihovo imenovanje tijekom analize.</p> <p>Upoznavanje uzrastu primjerenih filmskih emisija i programa(za mladež) (film, televizija, video, web), korištenje pisanih medija (novine, časopisi) i mogućnosti koje pruža Internet u svrhu učenja jezika.</p> <p>Gledanje i obrada jedne hrvatske predstave kazališta iz Hrvatske ili iz Mađarske. Razlike između uloge dijaloga i monologa. Obrada dijaloških djela, dramske igre.</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – samostalno čita, razumije, definira književnu vrstu i karakterizira obimnija književna djela. – sukladno svome uzrastu pronalazi komunikacijske površine u svrhu učenja jezika. – kroz stvaranje medijskih tekstova razvija svoju maštu i sposobnost izražavanja. – u zajedničkim igrama i dramskim igrama predstavlja različite likove, tipove ponašanja i karaktere. – prepozna, razumije i stvara različite tekstove jednostavnijih novinskih vrsta. 	<p><i>Informatika:</i> pronalaženje podataka za životopise autora.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> književna djela sličnih tema i sličnih književnih vrsta, kazališna umjetnost.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> legende, predaje.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> medijsko pojavljivanje.</p>

<p>Stvaranje jednostavnijih medijskih tekstova na hrvatskom jeziku (npr. intervju, novinski članak, lista s podacima za društvene web-stranice).</p> <p>Prepoznavanje i stvaranje determinantnih vrsta novinskih tekstova, svijest o njihovim osnovnim karakteristikama (vijest, reportaža, intervju).</p> <p>Poznavanje djela ili fragmenata djela hrvatskih autora (npr. Sunčana Škrinjarić: <i>Kaktus bajke</i>, Ivana Brlić - Mažuranić: <i>Čudnovate zgode šegrta Hlapića</i>, August Šenoa: <i>Povjestice</i>, Nada Iveljić: <i>Konjić sa zlatnim sedlom</i>,</p> <p>Djela hrvatskih autora iz Mađarske npr. Jolanka Tišler: <i>V modrini neba</i>, Stjepan Blažetin: <i>Rasuto biserje</i>, Stipan Blažetin: <i>Srce na dlanu</i>, Josip Gujaš Džuretin: <i>Povratak u Podravinu</i>, Lajoš Škrapić: <i>Droptine</i>, Marko</p>		
<p>Milw p^krql oqxkl pojmovi</p>	<p>Struktura, roman, pripovijest, pjesma, konflikt, pripovjedač, dijalog, monolog, scena, maska, uloga, lica, vijest, reportaža.</p>	

<p>Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi</p>	<p>Tc xkleplg"qulg clc" c"rtquw kxcplg."tc xkleplg" o qtcnpqi."gugvumqi"k"rqxklgupqi"qulg clc()</p>	<p>Fond sati 5</p>
<p>Predznanje</p>	<p>Učenik posjeduje osnovne sposobnosti kulturnog jezičnog samoizražavanja, samostalnog promišljanja i formiranja mišljenja. Prihvaća i tolerira jezične različitosti. Sposoban je riješiti konflikte i samostalno stjecati spoznaje.</p>	
<p>Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice</p>	<p>Razvijanje kritičkog razmišljanja. Formiranje sigurnog načina rada s elektroničkim, internetskim izvorima informacija. Usvajanje hrvatskih jezičnih formi izražavanja dopadanja.</p>	

Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Interpretacija i imenovanje veza/odnosa, postupaka, emotivnih odnosa koji se pojavljuju u igranim filmovima (<i>npr. Dječaci/Junaci Pavlove ulice</i>).</p> <p>Upoznavanje osnova argumentiranja. Sudjelovanje u razgovorima, raspravama, prezentiranje i obrana svog stajališta.</p> <p>Reagiranje na tuđa mišljenja u manjim zajednicama (<i>škola, obitelj, prijatelji</i>) (<i>npr. zaštita životinja, pušenje, pravila suživota</i>).</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – sposoban samostalno formulirati svoje mišljenje na osnovi situacija svakodnevice ili doživljaja u svezi s umjetnošću. – tijekom doživljavanja glazbenih, književnih i likovnih doživljaja razvija mu se sposobnost rješavanja problema. 	<p><i>Vizualna kultura</i>: djela likovne umjetnosti, film.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost</i>: moralne pouke književnih djela.</p> <p><i>Hrvatski narodopis</i>: moralni problemi u djelima mjesnih autora.</p>
<p>Mnlw pk"rql oqxkl pojmovi</p>	<p>Pouka, mišljenje, konflikt, argumentiranje, norme ponašanja, vrijednosni sud, likovna umjetnost, glazba.</p>	

8. razred

Tematska jedinica	Fond sati
Govorne sposobnosti, razumijevanje, interpretiranje i stvaranje usmenih tekstova	69,5 + 3,5
Čitanje, razumijevanje pisanog teksta	26 + 4
Pisanje, stvaranje teksta	15 + 4
Razvijanje sposobnosti učenja	5
Kultura na materinskom jeziku, spoznaje o materinskom jeziku	24 + 3
Književna kultura, interpretacija književnih djela	17,5 + 3,5
Razvijanje osjećaja za prosuđivanje, razvijanje moralnog, estetskog i povijesnog osjećaja.	5
Ukupni broj sati:	180

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Govorne sposobnosti, razumijevanje, interpretiranje i stvaranje usmenih tekstova	Fond sati 69,5+3,5
Predznanje	Izražajna komunikacija, uporaba odgovarajućeg fonda hrvatskih riječi u osobnim izvješćima, u kazivanju priča i karakterizaciji osoba. Hrvatska jezična komunikacija u poznatim situacijama, prilagođavanje raznim govornim situacijama.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Uvježbavanje i razvijanje načina govora i fonda riječi koji je primjeren raznim školskim govornim situacijama i malim grupnim govornim situacijama. Upoznavanje nekolicine formi i najfrekventnijih vrsti masovne/javne komunikacije. Razvijanje izražajnog i preciznog kazivanja stihova i proze.	

Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Dogovor/razgovor o uvježbanim svakodnevnim temama po malim grupama (<i>npr. daljnje školovanje, zaštita prirode</i>).</p> <p>Rješavanje jednostavnih hrvatskih zadataka u svezi sa slušanim tekstom.</p> <p>Komunikacija u školskim situacijama: <i>dogovor, istupanje u raspravi, kratak prigodan govor, referat</i>, način govora i fond riječi primjeren situaciji i komunikacijskom cilju.</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – sposoban na jednostavnu i kontinuiranu komunikaciju na hrvatskom jeziku koja je primjerena svakodnevnim situacijama. – motiviran za sudjelovanje u stvarnim govornim situacijama ili govornim situacijama koje se vezuju uz tematske krugove. – samouvjeren rješava zadatke u svezi sa slušanim tekstovima. – u školskim situacijama koristi jezične obrate hrvatskog jezika. 	<p><i>Svaki nastavni predmet: referat/malo predavanje, sudjelovanje u raspravi, u razgovoru.</i></p> <p><i>Mađarski jezik i književnost: forme usmenog očitovanja.</i></p> <p><i>Hrvatski narodopis: upoznavanje zemlje.</i></p> <p><i>Strani jezik: fond riječi sličnih tema, komunikacijske situacije.</i></p>
<p>Mlwt pkrql oqxkl pojmovi</p>	<p>Mišljenje, dogovor, istupanje u raspravi, molba, istupanje u raspravi, referat/malo predavanje, masovna/javna komunikacija, tisak, radio, televizija, Internet.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	kvcpig."tc w o klxcplg" pisanog teksta	Fond sati 26+4
<p>Predznanje</p>	<p>Obrada na osnovnoj razini svakodnevnih i književnih tekstova na hrvatskom jeziku. Prepoznavanje uzajamnih povezanosti između teksta i slike uz tekst, interpretacija jednostavnijih prikaza, tabela i znakova. Čitanje i interpretiranje jednostavnijih hrvatskih dijalektalnih tekstova, njihova usporedba s književnim jezikom, obogaćivanje leksika.</p> <p>Prepoznavanje pogrešaka u čitanju i razumijevanju teksta.</p> <p>Primjena različitih naučenih strategija razumijevanja i obrade teksta na različitim tipovima i oblicima tekstova.</p>	
<p>Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice</p>	<p>Upoznavanje i uvježbavanje novijih načina obrade tekstova i tehnika pronalaženja informacija.</p> <p>Razvijanje tekstu vjernog, tečnog načina čitanja, s odgovarajućim naglaskom riječi i intonacijom—dužih, jezično složenijih tekstova.</p> <p>Upoznavanje i primjena u praksi načina rada s informacijama u tiskanim i elektroničkim tekstovima.</p>	

Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Otkrivanje i interpretacija uzajamnih povezanosti između teksta i slika te prikaza koji ga nadopunjuju (<i>npr. stripovi na hrvatskom jeziku, obiteljsko stablo</i>).</p> <p>Razumijevanje pročitano­g teksta, isticanje njegove biti, razumijevanje radnje i emocija.</p> <p>Pronalaženje informacija iz različitih izvora (<i>Internet, knjižnica</i>), rad s informacijama, njihova interpretacija, izvođenje zaključaka.</p> <p>Korištenje elektroničkih i tiskanih rječnika.</p> <p>Prepoznavanje tipova tekstova (<i>beletristički, znanstveno-popularni, udžbenički, medijski</i>).</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna tekst samostalno i uz pomoć obraditi raznim tehnikama. – zna čitati precizno, odgovarajućim naglaskom i intonacijom. – u stanju spojiti tekst sa slikom i prikazom. – u stanju interpretirati i istaknuti bit teksta na hrvatskom jeziku. – sigurno radi s raznim bazama informacija i rječnicima. – se (dobro) orijentira među različitim tipovima tekstova. 	<p><i>Svi nastavni predmeti:</i> nastavnim predmetima svojstvena obrada onih tekstova koji se čitaju u okviru pojedinih nastavnih predmeta.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> interpretacija prikaza, slika, ilustracija.</p> <p><i>Informatika:</i> digitalni nosači informacija, izvori informacija, tipovi tekstova.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost; strani jezik:</i> korištenje rječnika, fond riječi.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> znanstveno-popularni, beletristički tekstovi.</p>
<p>Mnlw pk"rql oqxkl pojmovi</p>	<p>Pronalaženje informacija, rječnik, tekst, obrada teksta, znanstveno-popularna književnost, tip teksta.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Pisanje, stvaranje teksta		Fond sati 15+4
Predznanje	<p>Popunjavanje i pisanje jednostavnog hrvatskog formulara/obrasca, razglednice, pisma; dopunjavanje naučenih tekstova na hrvatskom jeziku, samostalno stvaranje teksta, pisanje skice. Kreativno i raznovrsno stvaranje tekstova u poznatim vrstama sastavaka.</p> <p>Opis doživljaja i događaja primjenom različitih priopćajnih vrsta.</p> <p>Izbjegavanje osnovnih jezičnih pogrešaka.</p> <p>Poznavanje tipova i vrsta tekstova.</p> <p>Prevođenje kraćih rečenica i tekstova pomoću rječnika.</p> <p>Primjena nekoliko digitalnih tipova tekstova (sms, e-mail).</p>		
Odgovorno-razvojni ciljevi tematske jedinice	<p>Razvijanje stvaranja tekstova koje je primjereno književnoj vrsti teksta.</p> <p>Postavljanje temelja za stvaranje povezanog pisanog testa na osnovi slike, jednostavnim i složenim rečenicama, na osnovi osobnih doživljaja i doživljaja stečenih čitanjem—uz poštivanje jezičnih normi.</p> <p>Vježbanje pismenog prijevoda manje poznatih hrvatskih tekstova.</p>		
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije	
<p>Pisanje sastavka na osnovi osobnih doživljaja i doživljaja stečenih čitanjem—uz poštivanje jezičnih normi (<i>npr. moj omiljeni pjevač, najbolji sportaš</i>).</p> <p>Stvaranje raznih vrsta tekstova (<i>opis, pripovijest</i>) na hrvatskom jeziku na osnovi zadanih kriterija, uključujući i tekstove koji spadaju u grupu tekstova masovne/javne komunikacije (<i>vijest, intervju, reportaža</i>).</p> <p>Pisani samostalni prijevod i prijevod uz pomoć rječnika hrvatskih svakodnevnih i književnih tekstova.</p> <p>Objavljivanje na hrvatskom jeziku na raznim internetskim površinama (<i>e-mail, blog</i>).</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – u stanju napisati sastavak o svom doživljaju. – se pridržava jezičnih normi. – zna stvarati tekstove različitih vrsta. – koristeći rječnik samouvjerenom prevodi hrvatske tekstove koji se vezuju uz nastavno gradivo. – se na kulturni način očituje na različitim internetskim forumima. 	<p><i>Mađarski jezik i književnost</i>: vrste i tipovi tekstova.</p> <p><i>Strani jezik</i>: tehnike prevođenja.</p> <p><i>Informatika</i>: mogućnosti programa za obradu teksta.</p>	
Mnltw pk pojmovi/ pojmovi	Elektronički tekst, intervju, reportaža, vijest, opis slike, tematska slika.		

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Tc xk l e p l g " u r q u d p q u v k " w g p l c	Fond sati 5
Predznanje	Kulturno i djelotvorno korištenje Interneta i usluga knjižnice. Tehnike usvajanja znanja koje su potrebite za stjecanje osnovne naobrazbe i učinkovitog učenja. Poznavanje i primjena postupaka koji pospješuju učenje.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Upoznavanje kombiniranih metoda učenja. Samostalno stvaranje dijaloga, izrada prezentacija, primjena kooperativnih tehnika u cilju postizanja veće učinkovitosti. Poticanje korištenja usluga knjižnice i Interneta.	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Samostalna izrada skice, prezentacije te sažimanje (<i>npr. nacionalni parkovi Hrvatske</i>).</p> <p>Primjena kooperativnih tehnika (rad po parovima, projektni rad, grupni rad) samostalno, odnosno usmjeravanjem učitelja (<i>npr. predstavljanje hrvatskih gradova, moj omiljeni sastav, omiljeni pjevač</i>).</p> <p>Svjesno korištenje audiovizualnih sredstava, Interneta. Sistematizacija i proširivanje spoznaja o korištenju usluga knjižnice. Sigurno korištenje rječnika.</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – u stanju na raznovrsne načine stvarati usmene i pisane tekstove. – iskazuje ciljani interes za učenje hrvatskog jezika, sukladno svome interesu pronalazi informacije. – odgovorno koristi razne izvore spoznaja. 	<p><i>Povijest, spoznaje o društvu i državljanstvu:</i> pronalaženje informacija.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> izrada skice, knjižnica, rječnici.</p> <p><i>Informatika:</i> pronalaženje informacija, Internet, web-stranice.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> korištenje usluga knjižnice.</p>
Mnlw pk" rql o qxkl pojmovi	Informacija, knjižnica, učenje, skica, Internet, rječnik, audiovizualna sredstva.	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Kultura na materinskom jeziku, spoznaje o materinskom jeziku	Fond sati 24+3
Predznanje	<p>Poznavanje najfrekventnijih pravila pravopisa, njihova postupna samostalna primjena u pisanoj komunikaciji. Samostalna upotreba frekventnih jednostavnih morfoloških i sintaktičkih konstrukcija. Najosnovnija i najfrekventnija pravopisna pravila u svezi s vrstama riječi, poznavanje i primjena normi, potreba za preciznim pravopisom.</p> <p>Adekvatan fond riječi za rješavanje zadataka. Spoznaje osnovne razine o sličnostima i razlikama između struktura hrvatskog, mađarskog i učenog stranog jezika.</p> <p>Prepoznavanje frekventnih izričaja mjesnog hrvatskog narječja/govora-u govoru i pismu.</p> <p>Osnova, nastavak/sufiks, složena riječ/složenica, osnovne vrste riječi: glagoli, imenice, pridjevi, brojevi, prijedlozi, zamjenice, infinitiv. Tipovi vrsta rečenica, njihova upotreba.</p>	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	<p>Uočavanje strukture i promjena hrvatskog jezika. Svjesno korištenje frekventnih sintagmi, izričaja i sintaktičkih jedinica. Proširivanje spoznaja o vrstama riječi.</p> <p>Razvijanje hrvatske jezične svjesnosti. Upoznavanje porijekla i razvoja hrvatskog jezika.</p>	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Sastav i struktura rečenica, njihova funkcija u jeziku, vrste rečenica.</p> <p>Vježbe preoblikovanja rečenica sukladno govornoj situaciji i komunikacijskoj namjeri–u govoru i pismu.</p> <p>Najfrekventnije glasovne promjene, pravopis u svezi s glasovnim promjenama.</p> <p>Glagolski oblici/načini (imperativ, kondicional), glagoli po vidu svršeni-nesvršeni), glagoli po predmetu radnje. Prilozi.</p> <p>Zamjenice: povratne, odnosne.</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – rečenice koristi sukladno govornoj situaciji i priopćajnoj namjeri – prepoznaje i primjenjuje najfrekventnije glasovne promjene. – posjeduje najosnovnija znanja o fonetici, leksikologiji, morfologiji i sintaksi. – svoj fond riječi kontinuirano proširuje i sistematizira. – zna smjestiti hrvatski jezik među skupine jezika. 	<p><i>Informatika:</i> programi za provjeru pravopisa.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> fonološke, morfološke i sintaktičke spoznaje; jezične skupine, jezici.</p> <p><i>Strani jezik:</i> fonologija, vrste riječi, sintaksa učenog jezika.</p>

<p>Promjene i proširivanje fonda riječi: skupljanje i usporedba starih i novih riječi, odnosno novih izričaja.</p> <p>Porijeklo hrvatskog jezika i njegovo mjesto među ostalim jezicima.</p>		
<p>Mnlw pk"rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Vrste rečenica; jednostavna rečenica, složena rečenica, pravila o interpunkciji, interpunkcijski znakovi (zarez, točka, upitnik, usklik, dvotočka, crta), glasovne promjene; indoeuropski jezici, jezična skupina, jezično srodstvo.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Mplkflgpc"mwnvwtc."kpvgt r tgvceklc"mplkflgxpjk" flgnc	Fond sati 17,5+3,5
<p>Predznanje</p>	<p>Poznavanje nekolicine književnih djela Hrvata iz Mađarske i književnih djela matičnog naroda.</p> <p>Samostalno čitanje, sažimanje radnje i karakterizacija likova kraćih epskih (predaje, priče, legende, pripovijetke) i lirskih (pjesme) djela.</p> <p>Dramsko uprizorenje fragmenata pripovijesti, legenda, predaja, narodnih običaja na hrvatskom jeziku. Analiza lirskih djela.</p>	
<p>Odgajno-razvojni ciljevi tematske jedinice</p>	<p>Čitanje, sažimanje sadržaja i imenovanje književnih vrsti epskih i lirskih djela na hrvatskom jeziku. Upoznavanje elemenata lirskog jezičnog izraza. Prepoznavanje i imenovanje pojmova tijekom analize. Prepoznavanje karakteristika epskih djela (mjesto, vrijeme, radnja/fabula, likovi). Razvijanje kreativnog pisanja na hrvatskom jeziku, npr. pisanje stripa na hrvatskom jeziku.</p> <p>Upoznavanje uzrastu primjerenih filmskih emisija i programa (za mladež) (film, televizija, video, web), korištenje pisanih medija (novine, časopisi) i mogućnosti koje pruža Internet u svrhu učenja jezika.</p>	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Interpretacija i predstavljanje epskih djela po zadanim kriterijima (mjesto, vrijeme, likovi, radnja/fabula).</p> <p>Kreativno pisanje, pisanje stripa na hrvatskom jeziku.</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – samostalno čita, razumije, definira književnu vrstu i karakterizira obimnija književna djela. 	<p><i>Informatika:</i></p> <p>pronalaženje podataka za životopise autora.</p>

<p>Upoznavanje uzrastu primjerenih filmskih emisija i programa (za mladež) (film, televizija, video, web), korištenje pisanih medija (novine, časopisi) i mogućnosti koje pruža Internet u svrhu učenja jezika.</p> <p>Gledanje i obrada jedne hrvatske predstave kazališta iz Hrvatske ili iz Mađarske. Razlike između uloge dijaloga i monologa. Obrada dijaloških djela, dramske igre.</p> <p>Stvaranje jednostavnijih medijskih tekstova na hrvatskom jeziku (npr. intervju, novinski članak, lista s podacima za društvene web-stranice).</p> <p>Poznavanje djela ili fragmenata djela hrvatskih autora (npr. Zdenka Jušić-Seunik: <i>Vode su pjevale</i>, Milivoj Matošec: <i>Strah u ulici lipa</i>, Ivan Kušan: <i>Kako u Parizu</i>, Branka Primorac: <i>Maturalac</i> (ulomci), Božidar Prosenjak: <i>Divlji konj</i>, Sunčana Škrinjarić: <i>Ulica predaka</i>, Stjepan Tomaš: <i>Mali ratni dnevnik</i>).</p> <p>Djela hrvatskih autora iz Mađarske npr. Dekić: <i>S bačvanske ravnice</i>, Matilda Böles: <i>Jantarska ciesta</i>, Jolanka Tišler <i>V zrcalu rodice</i>, Ladislav Gujaš: <i>Dodir vremena</i>, Mate Šinković: <i>Na našoj gori</i>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – sukladno svome uzrastu pronalazi komunikacijske površine u svrhu učenja jezika. – u zajedničkim igrama i dramskim igrama predstavlja različite likove, tipove ponašanja i karaktere. 	<p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> književna djela sličnih tema i sličnih književnih vrsta, kazališna umjetnost.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> legende, predaje.</p>
<p>M1w p^kpojmovi/ pojmovi</p>	<p>Struktura, roman, pripovijest, pjesma, konflikt, pripovjedač, dijalog, monolog, scena, maska, uloga, lica, vijest, reportaža.</p>	

Tematska jedinica/ Razvojni ciljevi	Tc xkleplg"qulg clc" c"rtquw kxeplg."tc xkleplg" moralnog, estetskog i rqxklgupqi"qulg clc	Fond sati 5
Predznanje	Učenik posjeduje osnovne sposobnosti kulturnog jezičnog samoizražavanja, samostalnog promišljanja i formiranja mišljenja. Prihvata i tolerira jezične različitosti. Sposoban je riješiti konflikte i samostalno stjecati spoznaje.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje kritičkog razmišljanja. Formiranje sigurnog načina rada s elektroničkim, internetskim izvorima informacija. Usvajanje hrvatskih jezičnih formi izražavanja dopadanja. Svjesno korištenje i hrvatsko jezično utemeljenje osnovnih načela kulturnog iznošenja mišljenja, argumentiranja i rasprave.	
Djelatnosti/Spoznaje	Zahtjevi	Korelacije
<p>Formuliranje mišljenja suvislim rečenicama na hrvatskom jeziku na osnovi svakodnevnih situacija, doživljaja u svezi s umjetnostima te doživljaja stečenih čitanjem. Prepoznavanje i imenovanje moralnih i estetskih vrijednosti te konflikata koji se pojavljuju u djelima hrvatske umjetnosti (likovna umjetnost, glazba, film, kazalište).</p> <p>Upoznavanje osnova argumentiranja. Sudjelovanje u razgovorima, raspravama, prezentiranje i obrana svog stajališta.</p> <p>Reagiranje na tuđa mišljenja u manjim zajednicama (<i>škola, obitelj, prijatelji</i>) (<i>npr. zaštita životinja, pušenje, pravila suživota</i>).</p>	<p>Učenik (je)</p> <ul style="list-style-type: none"> – sposoban samostalno formulirati svoje mišljenje na osnovi situacija svakodnevice ili doživljaja u svezi s umjetnošću. – tijekom doživljavanja glazbenih, književnih i likovnih doživljaja razvija mu se sposobnost rješavanja problema. – sposoban samostalno formulirati svoj vrijednosni sud, odnosno sposoban je argumentirati. 	<p><i>Moralni odgoj:</i> norme ponašanja, konflikti, rasprava o estetskim vrijednostima.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> djela likovne umjetnosti, film.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> moralne pouke književnih djela.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> moralni problemi u djelima mjesnih autora.</p>

<p>Mnlw pk"rql o qxkl pojmovi</p>	<p>Pouka, mišljenje, konflikt, argumentiranje, norme ponašanja, vrijednosni sud, likovna umjetnost, glazba.</p>
--	---

<p>Q gmxcpk" razvojni rezultati na kraju fxqi qfk-plgi" ciklusa</p>	<p>Učenik se orijentira i učinkovito sudjeluje u svakodnevnim grupnim komunikacijskim situacijama i raspravama na hrvatskom jeziku, te komunikacijskim situacijama u paru, odnosno u stanju je argumentirati sukladno svome stajalištu. U stanju je formulirati svoje mišljenje na hrvatskom jeziku u pismu i govoru u svezi sa sadržajem pročitano djela te obrazložiti svoje tvrdnje.</p> <p>Zna interpretirati komunikacijske namjere i nejezične znakove svojih partnera. U stanju je razumjeti hrvatske tekstove različitih vrsta, odnosno zna retroaktivno pronaći informacije iz teksta.</p> <p>Zna sažeti sadržaj teksta, zna samostalno pisati bilješke i skice. Učenik poznaje različite vrste rečenica te se trudi koristiti ih tijekom stvaranja teksta.</p> <p>Tijekom pismenog stvaranja teksta primjenjuje svoje gramatičke, jezične i sintaktičke spoznaje.</p> <p>Pozna i koristi sredstva i mogućnosti masovne/javne komunikacije u svrhu učenja jezika.</p> <p>Učenik je u stanju identificirati književne vrste jednostavnijih književnih djela. Zna se orijentirati u književnosti matičnog naroda i književnosti Hrvata iz Mađarske, zna se orijentirati u mjesnim tradicijama i mjesnom književnom nasljeđu.</p> <p>Učeniku su jasna osnovna izražajna sredstva medija, vrste pisanog i elektroničkog novinarstva, te mu je jasna društvena uloga Interneta, odnosno uloga Interneta u učenju jezika.</p>
--	--

Razvijanje temeljnih kompetencija u području književnosti
5.-8. razred

Rtgrqtw gpk"vg o cvumk"mtwiqxx	Korelacije
<p><i>Obitelj</i> Ja i moja obitelj. Predstavljanje članova obitelji. Odnos i veze među ljudima, prijatelji, društvo. Rad, zanimanja. Prilagodavanje, crte karaktera.</p> <p>Pojedinac i zajednica, tipovi konflikata. Svakodnevne aktivnosti, dnevni raspored, obiteljska svakodnevica. Porodično stablo, preci. Obiteljski blagdani.</p>	<p><i>Moralni odgoj:</i> suživot na raznim društvenim poljima/razinama.</p> <p><i>Mađarski jezik i književnost:</i> karakterizacija likova, konflikti u raznim književnim djelima.</p> <p><i>Tehnika, način života i praktičan rad:</i> obitelj, podjela poslova, zanimanja, blagdani.</p>
<p><i>Dom</i> Dom, moje bliže okruženje. Moje omiljene igračke. Moje mjesto stanovanja/prebivalište, šire okruženje.</p>	<p><i>Biologija-zdravstveni odgoj:</i> okoliš mjesta stanovanja.</p> <p><i>Matematika:</i> orijentacija u prostoru, skupovi.</p>
<p><i>Jedenje</i> Dnevna ishrana/obroci. Moja omiljena jela i pića. Zdrava ishrana, kuhanje, recepti, emisije o gastronomiji. Jedenje u restoranu, ekspres-restorani, gotova jela. Jela, običaji uz jela, bonton. Karakteristična jela Hrvatske, karakteristična jela Hrvata iz Mađarske.</p>	<p><i>Biologija-zdravstveni odgoj:</i> upoznavanje čovjeka i njegova zdravlja: hranjivi sastojci, namirnice, režim ishrane.</p> <p><i>Tehnika, način života i praktičan rad:</i> ishrana, kuhanje.</p>

<p><i>Vrijeme, vremenske prilike</i> Sat. Dani u tjednu, doba dana. Godišnja doba, mjeseci. Elementi vremenskih prilika. Meteorološke pojave.</p>	<p><i>Matematika:</i> mjerjenje vremena, izražavanje (protoka) vremena u svakodnevnoj komunikaciji.</p> <p><i>Zemljopis:</i> izmjenjivanje doba dana i godišnjih doba.</p>
<p><i>Odijevanje</i> Godišnja doba i odjeća/dijelovi odjeće. Moja omiljena odjeća. Moda. Marke.</p>	<p><i>Tehnika, način života i praktičan rad:</i> zdrav način života– odijevanje.</p> <p><i>Matematika:</i> skupovi.</p>
<p><i>Zdravlje, sport</i> Dijelovi tijela i kretanje. Moj omiljeni sport. Zdrav način života, bolesti, zdravstvena zaštita/usluga, metode liječenja. Štetne navike/bolesti ovisnika.</p>	<p><i>Biologija-zdravstveni odgoj:</i> dijelovi tijela, zaštita zdravlja.</p> <p><i>Tjelesni odgoj i sport:</i> vježbe za razvijanje pokreta.</p>
<p><i>Škola, učenje, obrazovanje, rad</i> Moja škola, naša učionica. Moji nastavni predmeti. Moji razredni drugovi, prijatelji. Školska svakodnevica, dnevni raspored, raspored sati. Proces učenja, metode učenja. Školska struktura, tipovi škola. Mogućnosti daljnjeg školovanja. Vanškolske aktivnosti, školski i vanškolski načini stjecanja spoznaja. Svijet rada, tradicionalni i suvremeni zanati/zanimanja.</p>	<p><i>Moralni odgoj:</i> prijateljske veze, školske zajednice.</p> <p><i>Matematika:</i> orijentacija u prostoru, skupovi.</p>
<p><i>Slobodno vrijeme</i> Moje omiljeno provođenje vremena. Slobodne aktivnosti, hobi, sport. Turizam, ljetovanje, vrste putovanja.</p>	<p><i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> slušanje glazbe.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> kreativne aktivnosti.</p> <p><i>Tjelesni odgoj i sport:</i> sportske grane.</p>

<p><i>Okolica, priroda, svijet tehnike</i> Životni uvjeti/prilike, stanovanje, pukućstvo. Zaštita okolice i prirode, lokalni i regionalni problemi, zaštita okolice u mjestu (stanovanja). Zaštita životinja, uzgoj/držanje životinja. Rukotvorstvo, industrija.</p>	<p><i>Biologija-zdravstveni odgoj:</i> sistematizacija živih bića po staništima, načinima prehrane i po drugim osobinama; raznovrstan živi svijet. <i>Matematika:</i> skupovi, prikupljanje, registriranje podataka.</p>
<p><i>Usluge</i> Putovanje, promet, prometala, spoznaje o prometu, infrastruktura. Mogućnosti smještaja, način života na hrvatskom jezičnom području. Javne ustanove. Kupovina. Ugostiteljstvo.</p>	<p><i>Tehnika, način života i praktičan rad:</i> promet, spoznaje o prometu.</p>
<p><i>Blagdani i tradicija, društveni okoliš</i> Način života nekad i sad, okoliš prebivališta, sela Hrvata iz Mađarske, uvjeti života i stanovanja. Blagdani, karakteristični hrvatski vjerski blagdani, običaji i blagdani Hrvata iz Mađarske. Obiteljski blagdani, moji blagdani. Hrvatski i mađarski nacionalni praznici.</p>	<p><i>Hrvatski narodopis:</i> blagdani, tradicije/nasljeđe.</p>
<p><i>Kulturni život, mediji</i> Glazba kao kulturno nasljeđe: glazbeno nasljeđe Hrvata iz Mađarske, narodne pjesme i plesovi regija. Svijet medija: emisije za mladež hrvatskih uredništava televizije i radija (<i>Hrvatska kronika</i>), novine (<i>Hrvatski glasnik, Hrvatske novine</i>) Televizijske i radijske emisije namijenjene mladima iz Hrvatske. Uloga Interneta, društvenih mreža.</p>	<p><i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> glazba, narodna glazba, narodni plesovi. <i>Informatika:</i> mediji, kultura, Internet. <i>Mađarski jezik i književnost:</i> mediji, kultura, književnost.</p>
<p><i>Politika i povijest</i> Pravila suživota, narodnosti u Mađarskoj, prava i obveze hrvatske narodnosti iz Mađarske. Uvid u tematski krug narodnosne politike. Povijest naselja Hrvata u Mađarskoj. Zemljopisne i povijesne spoznaje o Hrvatskoj.</p>	<p><i>Povijest; spoznaje o društvu i državljanstvu:</i> narodnosni zakoni, narodnosna prava, narodnosna politika,</p>

<p><i>Hrvatski jezik</i> Regije i područja gdje žive Hrvati u Mađarskoj. Narječja/govori Hrvata u Mađarskoj.</p> <p>AUTORI I DJELA: <i>Narodna poezija:</i> pričalice, narodne pjesme, narodne igre, narodne pripovijetke poslovice Hrvata iz Mađarske i matičnog naroda.</p> <p>Pjesme, priče, pripovijetke, pripovjedni romani jednostavnije strukture, fragmenti dječjih romana <i>hrvatskih autora</i>: npr. Ivana Brlić-Mažuranić: <i>Priče iz davnine</i>, Milivoj Matošec: <i>Pustolovina u dimnjaku</i>, Sunčana Škrinjarić: <i>Kaktus bajke</i>, Grigor Vitez: <i>Pjesme</i>, Luko Paljetak: <i>Roda u drugom stanju</i>, Ivana Brlić-Mažuranić: <i>Čudnovate zgode šegrta Hlapića</i>, Pajo Kanižaj: <i>Prsluk pucam</i>, <i>Zeleni brkovi</i>, August Šenoa: <i>Povjestice</i>, <i>Postolar i vrag</i>, <i>Kameni svatovi</i>, Nada Iveljić: <i>Konjić sa zlatnim sedlom</i>, Gustav Krklec: <i>Pjesme</i>, Zvonimir Balog: <i>Veseli zemljopis</i>, Zdenka Jušić-Seunik: <i>Vode su pjevale</i>, Milivoj Matošec: <i>Strah u ulici lipa</i>, Hrvoje Hitrec: <i>Eko eko</i>, Ivan Kušan: <i>Kako u Parizu</i>, Branka primorac: <i>Maturalac</i> (ulomci), Damir Miloš: <i>Bijeli klaun</i>: (ulomci), Sunčana Škrinjarić: <i>U gajbi</i>, Božidar Prosenjak: <i>Divlji konj</i>, Sunčana Škrinjarić: <i>Ulica predaka</i>.</p> <p>Pjesme, priče i pripovijetke hrvatskih autora iz Mađarske: npr. Jolanka Tišler: <i>V modrini neba</i>, Stipan Blažetin: <i>Srce na dlanu</i>, Josip Gujaš Džuretin: <i>Povratak u Podravinu</i>, Lajoš Škrapić: <i>Droptine</i>, Stipan Blažetin: <i>Bodoljaši</i>, Marko Dekić: <i>S bačvanske ravnice</i>, Matilda Böles: <i>Jantarska icesta</i>, Jolanka Tišler: <i>V zrcalu rodice</i>, Ladislav Gujaš: <i>Dodir vremena</i>.</p>	<p>spoznaje o Ustavu, povijest naselja.</p> <p><i>Hrvatski narodopis:</i> povijest i zemljopis Hrvatske, naselja Hrvata iz Mađarske.</p>
---	--

HRVATSKI NARODOPIS

1-8. razred

Osnovni preduvjet očuvanja i jačanja (nacionalnog) identiteta pripadnika hrvatske narodnosti u Mađarskoj su jezik i kultura.

Odgojno-obrazovni zadaci ne mogu biti ograničeni samo na prenošenje spoznaja i na razvoj sposobnosti. Treba se truditi na usvajanje praktičnih i polivalentno iskoristivih znanja i sposobnosti koje su ujedno i preduvjeti za djelovanje koje se temelji na vrijednostima. Ciljevi su samoodređivanje, sposobnost rasuđivanja, otvorenost prema znanosti i umjetnosti, te postizanje učinka koji je u skladu s okvirima koji su zadani osobnim sposobnostima i vanjskim okolnostima. Tim sustavom uvjeta se otvara put prema odgovornom životu.

U znaku permanentnog učenja, najvažniji cilj obrazovne politike narodnosti u Mađarskoj je održavanje i razvoj jedne takve odgojno-obrazovne ponude koja je dostupna i prohodna za svakoga. Odgoj i obrazovanje na jeziku narodnosti zasniva se na činjenici da pripadnici narodnosti u svakoj svojoj životnoj dobi mogu koristiti mogućnosti koje im se nude.

Znanje jezika na visokoj razini, njegovanje mjesnih narječja/govora i običaja, poznavanje povijesti i sadašnjosti čine nezaobilazne elemente (nacionalnog) identiteta. U današnje moderno vrijeme učenje posredstvom ostvarivanja kontakata među ljudima ima isto takvu važnost kao i usvajanje znanja i informacija, odnosno kao i razvijanje strategija djelovanja.

Učenici hrvatskih narodnosnih škola se prvo s najvažnijim tradicijama, načinom života i narodnosnom kulturom susreću u situacijama poput doživljaja. Nadovezujući se na te doživljaje, obrazovnim oblicima u čijem su središtu djelovanje i projekti, a na temeljima načela postupnosti, usvajaju spoznaje o povijesti, etnografiji, jeziku, književnosti i medijima svoje narodnosti.

Učenje nastavnog predmeta hrvatskog narodopisa učenicima pruža mogućnost da budu otvoreni i tolerantni prema onima koji su drugačiji od njih, čini ih sposobnima na prihvaćanje (vrijednosti) drugih naroda i narodnosti.

Nastavnim se predmetom, zahvaljujući razvoju – komunikacije, orijentacije u vremenu i prostoru, pitanjima koja usmjeravaju refleksiju, kritičkog razmišljanja i samostalnog učenja – ključnim kompetencijama definiranim Smjernicama, postiže da učenici postaju sposobni za samostalan rad, upravljanje i realizaciju projekata, odnosno da su sposobni na svjesno i aktivno sudjelovanje u životu narodnosti.

Plan sati

RAZRED	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Broj sati u tjednu	1	1	1	1	1	1	1	1
Godišnji broj sati	36	36	36	36	36	36	36	36

1–2. razred

U nižim razredima, tijekom prvog perioda osnovnog odgojno-obrazovnog procesa u djetetu koje stupa u školu se razvijaju interes i otvorenost prema upoznavanju i razumijevanju novoga i interes prema učenju. Dijete se postupno iz vrtića gdje je u središtu djelatnosti igra prevede u školske djelatnosti učenja. Učenike čini senzibilnim prema svojoj okolini, prema prirodi, odnosima u društvu, a kasnije prema vrijednostima društva u širem smislu riječi. Škola pruža prostor za ispunjavanje dječjih potreba za kretanjem i za igrom, pomaže proces prirodnog razvoja i sazrijevanja. U procesu usvajanja nastavnih sadržaja – učenjem kroz doživljeno, uzbudljivim djelatnostima koje proizlaze iz problemskih situacija, zadacima koji potiču kreativnost – razvija osnovne sposobnosti, prenosi osnovne spoznaje, formira navike.

1.razred

Tematska jedinica	Fond sati
Slika o sebi, obitelj	2 + 1
Blagdani I. (advent, Božić, sv. Nikola/Mikulinja, Nova godina, fašenjake)	10
Blagdani II. (Svisveti, sv. Martin, Uskrs)	5 + 2
Glazbena i plesna kultura, odnosno narodna nošnja Hrvata iz Mađarske	4
Izgrađeni okoliš Hrvata iz Mađarske i sredstva u svezi s njim	4
Pučki zanati, njihova sredstva za rad i proizvodi njihove djelatnosti	5
Opažanje promjena prirode u odnosu na blagdane i u odnosu na poslove oko kuće	3
Ukupni broj sati:	36

Tematska jedinica	Slika o sebi, obitelj	Fond sati 2+1
Predznanje		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvoj, jačanje i očuvanje samospoznaje i svog identiteta; pomaganje prihvaćanja samoga sebe, razvoj sposobnosti razmišljanja; odgoj u cilju prihvaćanja drugačijeg; razvoj sposobnosti jezične komunikacije.	

Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Predstavljanje: osobni podaci – ime (kojeg su porijekla ime i prezime, zašto se zovem baš tako, ima li još koga u obitelji, među rodbinom s istim imenom).</p> <p>Moje mjesto stanovanja: imenovanje mjesta stanovanja, njegov hrvatski naziv, sastav stanovništva (žive li tu Hrvati, osim Mađara, eventualno pripadnici drugih narodnosti).</p> <p>Obitelj: članovi obitelji, njihova imena, forme i prigode održavanja veza s bakama i djedovima, ako ne žive u istoj obitelji; oslovljavanje članova obitelji/djedova i baka (tata, japa, dida)</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost; mađarski jezik i književnost: pjesme, štiva.</i></p> <p><i>Poznavanje okolice; tehnika, način života i praktični rad: obitelj.</i></p>
Ključni pojmovi	Obitelj, materinski jezik, jezik.	

Tematska jedinica	Blagdani I. (advent, Božić, sv. Nikola/Mikulinja, Nova godina, fašenjак)	Fond sati 10
Predznanje	Zrelost za školu.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje kulturne kompetencije; upoznavanje tradicija i običaja te upoznavanje njegovanja tradicija i običaja. Razvijanje sposobnosti jezične komunikacije. Razvijanje kreativnosti. Razvijanje sposobnosti za suradnju. Razvijanje empatičnih sposobnosti.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Advent: značenje i značaj blagdana, vrijeme i način blagovanja, izrada adventnog vijenca.</p> <p>Božić: značenje i značaj blagdana; vrijeme i način blagovanja; „pribori“ i jela uz blagovanje (bor, betlehem), upoznavanje i interpretacija pjesama, pripovijedaka i čestitki uz blagdan (i na gradišćansko hrvatskom dijalektu); izrada ukrasa i darova u vezi s blagdanom. Sv. Nikola/Mikulinja: značenje i značaj blagdana, vrijeme i način blagovanja; sudionici i „pribori“ blagdana (sv. Nikola, krampusi/vragovi, šibe, čizme, darovi); upoznavanje i interpretacija pjesama uz blagdan, izrada nikolinjskih ukrasa.</p> <p>Nova godina: značenje i značaj blagdana, vrijeme i način blagovanja; upoznavanje i izvođenje (i na gradišćansko hrvatskom narječju) pjesama i čestitki koje se vezuju uz blagdan.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost; mađarski jezik i književnost: čestitke.</i></p> <p><i>Pjevanje-glazbena kultura: pjesme i glazba koja se vezuje uz blagdan.</i></p> <p><i>Vizualna kultura: izrada ukrasa.</i></p> <p><i>Tehnika, način života i praktični rad: izrada ukrasa.</i></p>

Fašenjак: značenje i značaj blagdana; vrijeme i način blagovanja; oživljavanje pokladnih običaja svoga mjesta; izrada maski; sudjelovanje na pokladnoj zabavi u školi.	
Ključni pojmovi	Došašće/advent, Božić, Mikulinja, Nova godina, fašenjак, betlehem.

Tematska jedinica	Blagdani II. (Svisveti, sv. Martin, Uskrs)	Fond sati 5+2
Predznanje		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje kulturne kompetencije, upoznavanje tradicija i običaja te pomaganje formiranja njegovanja tradicija i običaja. Razvijanje sposobnosti jezične komunikacije, razvijanje kreativnosti, razvijanje sposobnosti za suradnju, odnosno razvijanje empatičnih sposobnosti. Razvijanje razumijevanja slušanog teksta; razvijanje sposobnosti interpretacije. Razvijanje sposobnosti orijentacije u prostoru i vremenu.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Svisveti: značenje i značaj blagdana, vrijeme i način blagovanja; upoznavanje običaja i inih tradicija u svezi s blagdanom.</p> <p>Sveti Martin: značenje i značaj blagdana.</p> <p>Uskrs/Vazam: značenje i značaj blagdana, vrijeme i način blagovanja; upoznavanje „pribora“ blagdana (bojana crvena jaja), upoznavanje i interpretacija, pjesama, priča i čestitki (dramskih igara) u svezi blagdanom (i na gradišćanskom narječju; izrada darova i ukrasa u svezi s blagdanom; sudjelovanje u obiteljskim i školskim pripremama blagdana Uskrsa</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pričalice, čestitke, pjesme, pripovijetke.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> izrada ukrasa u svezi s blagdanom.</p>
Ključni pojmovi	Svisveti, Uskrs/Vazam, bojanje jaja.	

Tematska jedinica	Glazbena i plesna kultura, odnosno narodna nošnja Hrvata iz Mađarske	Fond sati 4
Predznanje		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje kulturne kompetencije, upoznavanje tradicija i običaja te pomaganje formiranja njegovanja tradicija i običaja. Razvijanje sposobnosti jezične komunikacije, razvijanje kreativnosti, razvijanje sposobnosti za suradnju. Razvijanje razumijevanja slušanog teksta; razvijanje sposobnosti interpretacije. Razvijanje kulture pokreta.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
Upoznavanje i interpretacija pjesama i glazbe blagdana predviđenih za 1. razred. Upoznavanje, usvajanje i interpretacija dječjih plesova i dječjih igara. Crtanje, bojanje i likovno ostvarenje motiva/uzoraka narodnih nošnji.		<i>Pjevanje-glazbena kultura; tjelesni odgoj i sport:</i> interpretacija pjesama, glazbe, dječjih igara i plesova u svezi s blagdanom, odnosno učenje pojedinih koraka plesova koje će učiti u sljedećim razredima. <i>Vizualna kultura:</i> motivi narodnih nošnji.
Ključni pojmovi	Pjesma, dječje igre.	

Tematska jedinica	Izgrađeni okoliš Hrvata iz Mađarske i sredstva u svezi s njim	Fond sati 4
Predznanje		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje sposobnosti jezične komunikacije. Razvijanje kreativnosti. Razvijanje sposobnosti suradnje. Razvijanje samospoznaje, odnosno osjećaja zajedništva. Razvijanje potrebe podjele poslova unutar obitelji.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
Dom, uža okolica učenika: kuća, dvorište, vrt, ulica – nekad i sad: usporedba na osnovi osobnih iskustava i vizualnih izvora. Pribori pokućstva nekad i sad.		<i>Tehnika, način života i praktični rad:</i> poslovi i djelatnosti u kući i oko kuće.
Ključni pojmovi	Dom, kuća, vrt, dvorište.	

Tematska jedinica	Pučki zanati, njihova sredstva za rad i proizvodi njihove djelatnosti	Fond sati 5
Predznanje		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje kulturne kompetencije. Upoznavanje tradicija i običaja te upoznavanje njegovanja tradicija i običaja. Razvijanje sposobnosti jezične komunikacije i razvijanje kreativnosti. Razvijanje sposobnosti za suradnju i razvijanje samospoznaje. Razvijanje osjetila, zapažanja i pozornosti.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
Upoznavanje jednoga pučkoga zanata (npr. košarač, kovač, mlinar), imenovanje njegovog sredstava za rad i imenovanje njegovog proizvoda. Izrada figura, slika itd. od komušine i slame.		<i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, pripovijetke. <i>Poznavanje okolice:</i> imenovanje proizvoda. <i>Tehnika, način života i praktični rad:</i> izrada figura, slika i predmeta.
Ključni pojmovi	Pletenje košara.	

Tematska jedinica	Opažanje promjena prirode u odnosu na blagdane i u odnosu na poslove oko kuće	Fond sati 3
Predznanje		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Ekološki odgoj. Razvijanje ljubavi prema prirodi. Razvijanje kompetencije jezične komunikacije. Razvoj samospoznaje i kulture društvenog života. Razvijanje sposobnosti za suradnju.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
Veze između već naučenih blagdana i godišnjih doba – datumi (npr. izrada kalendara za advent. Korištenje plodova prirode pri izradi raznih ukrasa i predmeta, npr. izrada figura od divljeg kestena, izrada božićne jabuke i ukrasa naranče pomoću klinčaca, izrada znaka za knjigu od latica cvijeća i stabljika biljaka.		<i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, pripovijetke. <i>Tehnika, način života i praktični rad:</i> izrada ukrasa i predmeta. <i>Vizualna kultura:</i> crtanje i bojanje plodova i cvijeća.
Ključni pojmovi	Godišnje doba.	

2. razred

Tematska jedinica	Fond sati
Slika o sebi, obitelj, rodbina, prijatelj	2 + 1
Blagdani I. (Božić, sv. Nikola/Nikolinje, sv. Lucija, Nova godina, fašenjaka)	10
Blagdani II. (Sv. Martin/Martinja, Cvjetnica, Uskrs)	5 + 1
Glazbena i plesna kultura, odnosno narodna nošnja Hrvata iz Mađarske	4 + 1
Izgrađeni okoliš Hrvata iz Mađarske i sredstva u svezi s njim	4
Pučki zanati, njihova sredstva za rad i proizvodi njihove djelatnosti	5
Opažanje promjena prirode u odnosu na blagdane i u odnosu na poslove oko kuće	3
Ukupni broj sati:	36

Tematska jedinica	Slika o sebi, obitelj, rodbina, prijatelj	Fond sati 2+1
Predznanje		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvoj, jačanje i očuvanje samospoznaje i svog identiteta; pomaganje prihvaćanja samoga sebe, razvoj sposobnosti razmišljanja; odgoj u cilju prihvaćanja drugačijeg; razvoj sposobnosti jezične komunikacije.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Rodbinske veze: imenovanje rođaka, njihovo mjesto stanovanja, održavanje veza s rodbinom, forme i prigode održavanja veza; oslovljavanje rođaka (npr. tetac, vujac). Prijatelji: učenikovi prijatelji, prijatelji obitelji, forme i prigode održavanja veza s njima; imenovanje osnova prijateljstva. Komunikacija: materinski jezik učenika, roditelja/djedova, baka/rođaka/prijatelja; jezik svakodnevne komunikacije, veza između navedenih.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, štiva.</p> <p><i>Poznavanje okoline; tehnika,</i> <i>način života i praktični rad:</i> obitelj, rodbina, prijatelji.</p>
Ključni pojmovi	Obitelj, rođak, prijatelj, materinski jezik, jezik.	

Tematska jedinica	Blagdani I. (Božić, sv. Nikola/Nikolinje, sv. Lucija, Nova godina, fašenjajk)	Fond sati 10
Predznanje	Zrelost za školu.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje kulturne kompetencije; upoznavanje tradicija i običaja te upoznavanje njegovanja tradicija i običaja. Razvijanje sposobnosti jezične komunikacije. Razvijanje kreativnosti. Razvijanje sposobnosti za suradnju. Razvijanje empatičnih sposobnosti. Razvijanje razumijevanja slušanog i čitanog teksta; razvijanje sposobnosti interpretacije. Razvijanje sposobnosti orijentacije u prostoru i vremenu.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Božić: značenje i značaj blagdana; vrijeme i način blagovanja; „pribori“ i jela uz blagovanje (bor, betlehem), upoznavanje običaja uz jela (npr. postavljanje stola), upoznavanje i interpretacija pjesama, pripovijedaka i čestitki uz blagdan (i na gradišćanskom dijalektu) (npr. dramske igre); predstavljanje osobnih doživljaja (npr. kod bake smo slavili..., kad sam bio mali, onda smo slavili); izrada ukrasa i darova u vezi s blagdanom; sudjelovanje u ukrašavanju bora u obitelji i u ukrašavanju školskog bora.</p> <p>Sv. Nikola/Nikolinje: značenje i značaj blagdana, sudionici i „pribori“ blagdana (sv. Nikola, krampusi/vragovi, šibe, čizme, darovi); upoznavanje i interpretacija pjesama uz blagdan, izrada nikolinjskih ukrasa.</p> <p>Sv. Lucija: značenje i značaj blagdana, vrijeme i način blagovanja; svetica blagdana, sv. Lucija i njen karakterističan predmet (Lucijina stolica), upoznavanje tradicija koji se vezuju uz blagdan (npr. sijanje žita); učenje i interpretacija (i na svom narječju) pjesama koje se vezuju uz blagdan.</p> <p>Nova godina: značenje i značaj blagdana, vrijeme i način blagovanja; upoznavanje običaja uz jelo i drugih običaja u svezi s blagdanom; upoznavanje i izvođenje (i na gradišćanskom narječju) priča, pjesama i čestitki koje se vezuju uz blagdan; prisjećanje na svoje doživljaje.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> čitanje, pričalice, čestitke.</p> <p><i>Poznavanje okolice:</i> pronalazak gradova na zemljovidu.</p> <p><i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> pjesme i glazba koja se vezuje uz blagdan.</p> <p><i>Drama i ples:</i> betlehemari.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> izrada ukrasa i upoznavanje umjetničkih djela koja se vezuju uz blagdan.</p> <p><i>Tehnika, način života i praktični rad:</i> izrada ukrasa, postavljanje stola, karakteristična jela.</p>

<p>Fašenjak: značenje i značaj blagdana; vrijeme i način blagovanja; upoznavanje pohoda bušara u Mohaču (pomoću video-zapisa); oživljavanje fašenjskih običaja svoga mjesta; izrada maski; sudjelovanje na fašenjskoj zabavi u školi, sudjelovanje u pokladnoj povorci svoga mjesta.</p> <p>Upoznavanje umjetničkih djela u svezi s blagdanom.</p>	
Ključni pojmovi	Božić, Nikolinje, Lucijin dan/sv. Lucija, Nova godina, poklade, ušticipci, pohod bušara, betlehem.

Tematska jedinica	Blagdani II. (Sv. Martin/Martinja, Cvjetnica, Uskrs)	Fond sati 5+1
Predznanje		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje kulturne kompetencije, upoznavanje tradicija i običaja te pomaganje formiranja njegovanja tradicija i običaja. Razvijanje sposobnosti jezične komunikacije, razvijanje kreativnosti, razvijanje sposobnosti za suradnju, odnosno razvijanje empatičnih sposobnosti. Razvijanje razumijevanja slušanog i čitanog teksta; razvijanje sposobnosti interpretacije. Razvijanje sposobnosti orijentacije u prostoru i vremenu.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Sveti Martin: vrijeme i način blagovanja; upoznavanje običaja i inih tradicija u svezi s blagdanom (npr. krštenje mošta).</p> <p>Cvjetnica: značenje i značaj blagdana, vrijeme i način blagovanja; upoznavanje običaja i inih tradicija u svezi s blagdanom (npr. grančice mimoze/„cica-mace“ posvećene na Cvjetnicu čuvaju kuću od udara groma).</p> <p>Uskrs: značenje i značaj blagdana, vrijeme i način blagovanja; upoznavanje „pribora“ blagdana (bojana crvena jaja), jela i običaja uz jelo (npr. posvećenje šunke prije jela, post); upoznavanje i interpretacija, pjesama, priča i čestitki (dramskih igara) u svezi blagdanom (i na gradišćanskom narječju); prisjećanje na osobne doživljaje (npr. kod bake smo slavili..., kad sam bio mali, onda smo slavili...); izrada darova i ukrasa u svezi s blagdanom; sudjelovanje u obiteljskim i školskim pripremama blagdana Uskrsa; narodna nošnja koja se nosi na blagdan (npr. za Veliki petak, Uskrs).</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pričalice, čestitke, pjesme, pripovijetke.</p> <p><i>Poznavanje okolice:</i> nekad i sad.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> izrada ukrasa u svezi s blagdanom, upoznavanje umjetničkih djela.</p> <p><i>Tehnika, način života i praktični rad:</i> izrada ukrasa, postavljanje stola, karakteristična jela.</p>

Upoznavanje umjetničkih djela u svezi s Uskrsom.	
Ključni pojmovi	Svisveti, sv. Martin, Cvjetnica, Uskrs, bojanje jaja.

Tematska jedinica	Glazbena i plesna kultura, odnosno narodna nošnja Hrvata iz Mađarske	Fond sati 4+1
Predznanje		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje kulturne kompetencije, upoznavanje tradicija i običaja te pomaganje formiranja njegovanja tradicija i običaja. Razvijanje sposobnosti jezične komunikacije, razvijanje kreativnosti, razvijanje sposobnosti za suradnju. Razvijanje razumijevanja slušanog i čitanog teksta; razvijanje sposobnosti interpretacije. Razvijanje kulture pokreta.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Upoznavanje i interpretacija pjesama i glazbe blagdana predviđenih za 2. razred.</p> <p>Upoznavanje, usvajanje i interpretacija dječjih plesova i dječjih igara.</p> <p>Crtaње, bojanje i likovno ostvarenje motiva/uzoraka narodnih nošnji i motiva/uzoraka narodne umjetnosti (npr. slaganje oblika tambure iz sjemenki, slaganje mozaika).</p> <p>Predstavljanje i upoznavanje karakterističnih instrumenata narodne umjetnosti (npr. gajde, tambura).</p>		<p><i>Pjevanje-glazbena kultura; drama i ples; tjelesni odgoj i sport:</i> interpretacija pjesama, glazbe, dječjih igara i plesova u svezi s blagdanom, odnosno učenje pojedinih koraka plesova koje će učiti u sljedećim razredima.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> motivi narodnih nošnji i drugih motiva narodne umjetnosti.</p>
Ključni pojmovi	Tambura, pjesma, dječje igre, narodna nošnja.	

Tematska jedinica	Izgrađeni okoliš Hrvata iz Mađarske i sredstva u svezi s njim	Fond sati 4
Predznanje		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje sposobnosti jezične komunikacije. Razvijanje kreativnosti. Razvijanje sposobnosti suradnje. Razvijanje samospoznaje, odnosno osjećaja zajedništva. Razvijanje potrebe podjele poslova unutar obitelji.	

Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Uža okolica učenika: sporedne/gospodarske zgrade, dvorište, vrt, ulica – nekad i sad: usporedba na osnovi osobnih iskustava i vizualnih izvora.</p> <p>Sredstva/pomagala za poslove u vrtu i oko kuće, njihovo imenovanje i predstavljanje korištenja.</p> <p>Djelatnosti i poslovi u kući i oko kuće; u kojim djelatnostima i poslovima sudjeluje učenik.</p>		<p><i>Poznavanje okolice:</i> poslovi i pomagala/alati u vrtu.</p> <p><i>Tehnika, način života i praktični rad:</i> poslovi i djelatnosti u kući i oko kuće.</p>
Ključni pojmovi	Dom, kuća, vrt, sporedne/gospodarske zgrade, štala, svinjac, štagalj/kolnica.	

Tematska jedinica	Pučki zanati, njihova sredstva za rad i proizvodi njihove djelatnosti	Fond sati 5
Predznanje		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje kulturne kompetencije. Upoznavanje tradicija i običaja te upoznavanje njegovanja tradicija i običaja. Razvijanje sposobnosti jezične komunikacije i razvijanje kreativnosti. Razvijanje sposobnosti za suradnju i razvijanje samospoznaje. Razvijanje osjetila, zapažanja i pozornosti.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Upoznavanje dva pučka zanata (npr. tkalac, kovač, mlinar), imenovanje njihovih sredstava za rad i imenovanje njihovih proizvoda.</p> <p>Izrada figura, slika itd. od komušine i slame.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, pripovijetke, etnografski tekstovi.</p> <p><i>Poznavanje okolice:</i> imenovanje proizvoda.</p> <p><i>Tehnika, način života i praktični rad:</i> izrada figura, slika i predmeta.</p>
Ključni pojmovi	Tkanje, kovanje, mljevenje.	

Tematska jedinica	Opazanje promjena prirode u odnosu na blagdane i u odnosu na poslove oko kuće	Fond sati 3
Predznanje		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Ekološki odgoj. Razvijanje ljubavi prema prirodi. Razvijanje kompetencije jezične komunikacije. Razvoj samospoznaje i kulture društvenog života. Razvijanje sposobnosti za suradnju.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Veze između već naučenih blagdana i godišnjih doba, izrada kronološkog redoslijeda blagdana.</p> <p>Opazanje osnovnih karakteristika godišnjih doba.</p> <p>Vanjska obilježja godišnjih doba i njihovi plodovi, npr. u proljeće – pupoljci, listanje bilja, cvjetanje, plodovi voćaka; skupljanje jesenskih listova, skupljanje divljeg kestena.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, pripovijetke.</p> <p><i>Poznavanje okolice:</i> godišnja doba, vrijeme, plodovi.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> crtanje i bojanje plodova i cvijeća, upoznavanje umjetničkih djela.</p>
Ključni pojmovi	Godišnje doba.	

Očekivani razvojni rezultati na kraju dvogodišnjeg ciklusa	<p>Učenik poznaje svoje osobne podatke/generalije, svoju nacionalnu pripadnost, obiteljsko i rodbinsko nazivlje i veze. Zna imenovati svoje prijatelje, poznaje zna imenovati forme održavanja veza.</p> <p>Poznaje nazive blagdana i običaje u svezi s njima. Poznaje umjetnička i narodna ostvarenja i u stanju ih je interpretirati. U stanju je shvatiti značaj blagdana u životu ljudi. Usvojio je znanja i vještine o izradi darova i ukrasa u svezi s blagdanima.</p> <p>Upoznaje, usvaja i interpretira dječje plesove i igre koje je naučio. Zna nacrtati, bojati i na druge likovne načine ostvariti motive narodnih nošnji i druge motive narodne umjetnosti. Upozna karakteristična narodna glazbala. Pozna izričaje i djelatnosti koje su u svezi s pojmovima dom, kuća, dvorište i vrt te poznaje sredstva/pomagala u svezi s njima i njihovo korištenje.</p> <p>Upozna dva pučka zanata, alate u svezi s njima i njihove proizvode.</p> <p>Poznaje datume naučenih blagdana; osnovne meteorološke karakteristike pojedinih godišnjih doba, vanjske manifestacije i plodove pojedinih godišnjih doba.</p>
---	---

3–4. razred

Treći i četvrti razred u tijesnoj je povezanosti s prvim dvama razredima. Razlike proizlaze iz činjenice da u tom periodu jačaju oni procesi učenja i edukacije koji su povezani sa školskim učinkom. Posebnu pozornost treba obratiti motiviranosti učenika.

3. razred

Tematska jedinica	Fond sati
Slika o sebi, obitelj, rodbina, prijatelj	3 + 1
Blagdani, običaji	7
Usmena narodna književnost	2 + 2
Plesna kultura i narodna nošnja Hrvata iz Mađarske	5
Izgrađeni okoliš Hrvata iz Mađarske i sredstva u svezi s njim	5
Pučki zanati, njihova sredstva za rad i proizvodi njihove djelatnosti	5
Opažanje promjena prirode u odnosu na označene tematske jedinice; životinjski i biljni svijet	6
Ukupni broj sati:	36

Tematska jedinica	Slika o sebi, obitelj, rodbina, prijatelj	Fond sati 3+1
Predznanje	Poznavanje osobnih podataka/generalija. Poznavanje narodnosne pripadnosti. Poznavanje i imenovanje obiteljskog i rodbinskog nazivlja i veza, imenovanje prijatelja, poznavanje i imenovanje formi veza i odnosa.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem upoznavanja samoga sebe i prihvaćanja samoga sebe. Obiteljski odgoj. Razvijanje, jačanje i očuvanje društvene kulture i identiteta. Razvijanje sposobnosti razmišljanja. Odgoj s ciljem prihvaćanja drugačijeg. Razvijanje sposobnosti jezične komunikacije. Razvijanje potrebe podjele poslova u obitelji.	

Spoznaje/Razvojni zahtjevi	Korelacije
<p>Pojam obitelji, norme suživota i suradnje u obitelji, potrebitost postojanja pravila.</p> <p>Moje mjesto boravka: imenovanje mjesta, hrvatski naziv, sastav stanovništva (ima li Hrvata u mjestu, osim Mađara žive li u mjestu pripadnici drugih narodnosti), zašto.</p> <p>Obiteljski blagdani i običaji u svezi s njima.</p> <p>Zadace koje se vezuju uz uloge u obitelji, gdje je moje mjesto, koji su moji zadaci.</p> <p>Tko su i zašto/kako moji rođaci (bliži i dalji)?</p> <p>Tko su i zašto/kako moji prijatelji i prijatelji obitelji?</p> <p>Interpretacija obiteljske situacijske igre.</p> <p>Komunikacija: materinski jezik učenika, roditelja/djedova i baka/rođaka/prijatelja, jezik svakodnevne komunikacije, jezik održavanja veza između navedenih; zašto baš dani jezik.</p>	<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, štiva.</p> <p><i>Drama i ples:</i> plesovi obiteljskih blagdana, situacijske igre.</p> <p><i>Poznavanje okolice:</i> mjesto prebivališta, prebivalište rođaka na zemljovidu.</p>
Ključni pojmovi	Obitelj, rođak, prijatelj, stric, ujak, bratić, pradjed, prabaka.

Tematska jedinica	Blagdani, običaji	Fond sati 7
Predznanje	Značaj i značenje već naučenih blagdana. Vrijeme i načini blagovanja. Upoznavanje i datumi običaja i drugih tradicija koje se vezuju uz blagdane.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje osjećaja nacionalnog identiteta. Razvijanje kulturne kompetencije, razvijanje razumijevanja slušanog i čitanog teksta; razvijanje sposobnosti interpretacije. Upoznavanje tradicija i običaja te upoznavanje njegovanja tradicija i običaja. Razvijanje sposobnosti samospoznaje i društvene kulture, odnosno razvijanje sposobnosti za suradnju. Razvijanje sposobnosti jezične komunikacije. Razvijanje kulture kretanja/pokreta. Razvijanje interpretativnih estetsko-umjetničkih sposobnosti. Razvijanje kreativnosti.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi	Korelacije	
<p>Proširivanje spoznaja o već naučenim blagdanima, npr. što se i zašto čini (postavljanje stola, sijanje žita, posvećenje „cica-mace“/mimoza), kakva se jela pripremaju (jela za post, posvećenje šunke); narodna nošnja na pojedinim blagdanima.</p> <p>Novi blagdani: Velika Gospa, sv. Stjepan,</p> <p>Izrada ukrasa, sredstava i darova u svezi s blagdanom.</p>	<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, štiva, etnografski tekstovi, čestitke, priče.</p> <p><i>Poznavanje okolice:</i> nekad i sad.</p>	

Proširivanje znanja o pjesmama, pričama čestitkama koje se vezuju uz blagdane. Evociranje uspomena u svezi s blagdanima.	<i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> pjesme, glazba. <i>Tehnika, način života i praktični rad:</i> postavljanje stola, izrada ukrasa, darova.
Ključni pojmovi	Blagdan Velike Gospe, blagdan sv. Stjepana, pjesme, priče, čestitke, jela i narodna nošnja.

Tematska jedinica	Usmena narodna književnost	Fond sati 2+2
Predznanje	poslovice, pitalice, zagonetke, rugalice, brojalice, uzrečice, hvale, pripovijetke	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Upoznavanje tradicija i običaja te upoznavanje njegovanja tradicija i običaja. Razvijanje kulturne kompetencije, razvijanje sposobnosti jezične komunikacije, odnosno razvijanje razumijevanja slušanog i čitanog teksta; razvijanje sposobnosti interpretacije. Razvijanje komunikacije na stranom jeziku. Razvijanje sposobnosti za suradnju i razvijanje empatičnih sposobnosti. Razvijanje kreativnost. Razvijanje sposobnosti orijentacije u vremenu i prostoru.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
Poznavanje i interpretacija poslovice, pitalica, zagonetaka, rugalica, brojalica, uzrečica, hvala. Poznavanje brojalica i njihova primjena u dnevnim igrama.		<i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> poslovice, pitalice, zagonetke, rugalice, brojalice, uzrečice, hvale, pripovijetke.
Ključni pojmovi	Poslovice, pitalice, zagonetke, rugalice, brojalice, uzrečice, hvale.	

Tematska jedinica	Plesna kultura i narodna nošnja Hrvata iz Mađarske	Fond sati 5
Predznanje	Poznavanje glazbenih ostvarenja, plesova i narodnih nošnji koje se vezuju uz pojedine blagdane.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje kulturne kompetencije, razvijanje sposobnosti jezične komunikacije, odnosno razvijanje razumijevanja slušanog i čitanog teksta; razvijanje sposobnosti interpretacije. Upoznavanje tradicija i običaja te upoznavanje njegovanja tradicija i običaja. Razvijanje sposobnosti za suradnju. Razvijanje kulture pokreta. Razvijanje kreativnosti.	

Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Upoznavanje i interpretacija pjesama i glazbe u svezi s običajima koji su uvršteni za 3. razred.</p> <p>Ponavljanje, usvajanje i interpretacija dječjih plesova i dječjih igara.</p> <p>Crtanje, bojanje i likovna realizacija druge vrste motiva narodnih nošnji i drugih motiva narodne umjetnosti (npr. slaganje motiva sjemenkama, izrada mozaika, bojanje, crtanje).</p>		<p><i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> pjesme, glazba.</p> <p><i>Drama i ples:</i> dječje igre, dramske igre.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> motivi narodnih nošnji i drugi motivi narodne umjetnosti.</p> <p><i>Tehnika, način života i praktični rad:</i> izrada ukrasa i razglednica.</p>
Ključni pojmovi	Pjesma, glazba, dječja igra, motiv narodne umjetnosti.	

Tematska jedinica	Izgrađeni okoliš Hrvata iz Mađarske i sredstva u svezi s njim	Fond sati 5
Predznanje	Izričaji i djelatnosti u svezi s pojmovima dom, kuća, dvorište, vrt te poznavanje sredstava/alata u svezi s njima.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Njegovanje uspomene predaka. Razvijanje sposobnosti jezične komunikacije. Razvijanje kreativnosti. Razvijanje sposobnosti suradnje. Razvijanje samospoznaje, odnosno razvijanje osjećaja zajedništva.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Poznavanje značajnijih zgrada mjesta stanovanja (npr. škola, ured načelnika, dom kulture, crkva); prikupljanje fotografija, podataka, sažimanje u nekoliko rečenica na osnovi dokumenata.</p> <p>Namještaj doma –ukrasni elementi; crtanje namještaja.</p> <p>Predstavljanje svoje sobe; u čemu je ona drugačija od starih soba.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> legende, povijesni dokumenti.</p> <p><i>Poznavanje okolice:</i> nekad i sad, zgrade prebivališta.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> ukrasni elementi, namještaj.</p>
Ključni pojmovi	Namještaj, ukrasni uzorci.	

Tematska jedinica	Pučki zanati, njihova sredstva za rad i proizvodi njihove djelatnosti	Fond sati 5
Predznanje	Upoznavanje jednog pučkog zanata, imenovanje njegovog proizvoda i alata/sredstava za rad.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Upoznavanje tradicija i običaja te upoznavanje njegovanja tradicija i običaja. Razvijanje kulturne kompetencije i sposobnosti jezične komunikacije. Razvijanje samospoznaje i sposobnosti za suradnju. Razvijanje kreativnosti, osjetila zapažanja i pozornosti. Razvijanje matematičkih kompetencija. Razvijanje estetsko-umjetničkog osjećaja. Razvijanje samostalnog i učinkovitog učenja.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
Upoznavanje jednog pučkog zanata (npr. tkalac, kovač, mlinar, lončar, stolar, bačvar), imenovanje njihovih sredstava za rad/alata i imenovanje njihovih proizvoda. Po mogućnosti demonstracija rukotvorstva u školi ili u zavičajnoj kući, u etno-parku, muzeju; isprobavanje vještina zanata.		<i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, pripovijetke, <i>Poznavanje okolice:</i> nazivi proizvoda.
Ključni pojmovi	Lončarstvo, stolarski zanat, bačvarski zanat.	

Tematska jedinica	Opazanje promjena prirode u odnosu na označene tematske jedinice; životinjski i biljni svijet	Fond sati 6
Predznanje	Poznavanje datuma već naučenih blagdana, poznavanje osnovnih vanjskih manifestacija i plodova pojedinih godišnjih doba.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Ekološki odgoj, razvijanje ljubavi prema prirodi. Razvijanje kompetencije jezične komunikacije. Razvijanje sposobnosti suradnje, razvoj samospoznaje i kulture društvenog života. Tjelesni i duhovni odgoj.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
Prepoznavanje i imenovanje najvažnijih vrsta poljskog i vrtnog cvijeća, povrća i voća; predstavljanje povrtnjaka; izrada crteža i slike. Predstavljanje najpoznatijih domaćih životinja, životinja koje žive u polju, šumi i divljih životinja (npr. njihov izgled, njihova hrana, prebivališta); izrada crteža, slike. Predstavljanje omiljene životinje – usmeno i na druge načine (npr. pomoću fotografija, likovne umjetnosti). Prepoznavanje veze između životinja, prirode i čovjeka na konkretnim primjerima.		<i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, štiva, stripovi. <i>Poznavanje okolice:</i> biljke, životinje, godišnja doba. <i>Vizualna kultura:</i> crtanje, slikanje.
Ključni pojmovi	Vrtno cvijeće, poljsko cvijeće, povrće, voće, domaće, poljske i divlje životinje.	

4. razred

Tematska jedinica	Fond sati
Domovina, matična država	4 + 1
Blagdani, običaji	7
Usmena narodna književnost	2 + 1
Plesna kultura i narodna nošnja Hrvata iz Mađarske	4 + 1
Izgrađeni okoliš Hrvata iz Mađarske i sredstva u svezi s njim	5
Pučki zanati, njihova sredstva za rad i proizvodi njihove djelatnosti	5
Opažanje promjena prirode u odnosu na označene tematske jedinice; životinjski i biljni svijet	6
Ukupni broj sati:	36

Tematska jedinica	Domovina, matična država	Fond sati 4+1
Predznanje	Mađarska: zavičaj, Hrvatska: matična država	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja. Odgoj s ciljem razvoja (osjećaja) državljanstva. Odgoj radi postizanja interkulturalne kompetencije. Razvijanje samospoznaje i društvene kulture. Odgoj radi postizanja tolerancije i prihvaćanje drugačijeg. Europski odgoj.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Proširenje pojma obitelji – nacionalna zajednica.</p> <p>Upoznavanje datuma važnijih hrvatskih i mađarskih nacionalnih blagdana.</p> <p>Upoznavanje hrvatskih i mađarskih nacionalnih simbola (zastave, himne): izrada zastava, pjevanje himni.</p> <p>Skupljanje slika, izrada „albuma“ o domovini i o matičnoj državi (npr. predjeli, ljudi, narodne nošnje).</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, štiva, legende, stihovi nacionalnih himni.</p> <p><i>Poznavanje okolice:</i> položaj Hrvatske i Mađarske na zemljovidu, pronalazak njihovih glavnih gradova.</p> <p><i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> glazba nacionalnih himni.</p>

	<i>Vizualna kultura: izrada albuma i zastava.</i>
Ključni pojmovi	Zavičaj, domovina, matična država, matični narod, hrvatska i mađarska zastava, himna.

Tematska jedinica	Blagdani, običaji	Fond sati 7
Predznanje	Značaj i značenje već naučenih blagdana. Vrijeme i načini blagovanja. Upoznavanje i datumi običaja i drugih tradicija koje se vezuju uz blagdane.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje osjećaja nacionalnog identiteta. Razvijanje kulturne kompetencije, razvijanje razumijevanja slušanog i čitanog teksta; razvijanje sposobnosti interpretacije. Upoznavanje tradicija i običaja te upoznavanje njegovanja tradicija i običaja. Razvijanje sposobnosti samospoznaje i društvene kulture, odnosno razvijanje sposobnosti za suradnju. Razvijanje sposobnosti jezične komunikacije. Razvijanje kulture kretanja/pokreta. Razvijanje interpretativnih estetsko-umjetničkih sposobnosti. Razvijanje kreativnosti.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
Novi blagdani: Duhovi, sv. Kata Izrada ukrasa, sredstava i darova u svezi s blagdanom. Proširivanje znanja o pjesmama, pričama čestitkama koje se vezuju uz blagdane. Evociranje uspomena u svezi s blagdanima. Izvođenje dramskih igara. Skupljanje starih fotografija.		<i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, etnografski tekstovi, čestitke, priče. <i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> pjesme, glazba. <i>Vizualna kultura:</i> umjetnička djela.
Ključni pojmovi	Duhovi, blagdan sv. Kate, pjesme, priče, čestitke, jela i narodna nošnja.	

Tematska jedinica	Usmena narodna književnost	Fond sati 2+1
Predznanje	poslovice, pitalice, zagonetke, rugalice, brojalice, uzrečice, hvale, pripovijetke	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Upoznavanje tradicija i običaja te upoznavanje njegovanja tradicija i običaja. Razvijanje kulturne kompetencije, razvijanje sposobnosti jezične komunikacije, odnosno razvijanje razumijevanja slušanog i čitanog teksta; razvijanje sposobnosti interpretacije. Razvijanje komunikacije na stranom jeziku. Razvijanje sposobnosti za suradnju i razvijanje empatičnih sposobnosti. Razvijanje kreativnost. Razvijanje sposobnosti orijentacije u vremenu i prostoru.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
Poznavanje, interpretacija i dramatizacija narodnih pripovijedaka. Poznavanje i primjena uzrečica i zagonetki. Poznavanje mađarskih inačica uzrečica i poslovice iz svakodnevne upotrebe.		<i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> poslovice, pitalice, zagonetke, rugalice, brojalice, uzrečice, hvale, pripovijetke. <i>Drama i ples:</i> dramatizacija narodnih pripovijedaka.
Ključni pojmovi	Poslovice, pitalice, zagonetke, rugalice, brojalice, uzrečice, hvale, pripovijetke.	

Tematska jedinica	Plesna kultura i narodna nošnja Hrvata iz Mađarske	Fond sati 4+1
Predznanje	Poznavanje glazbenih ostvarenja, plesova i narodnih nošnji koje se vezuju uz pojedine blagdane.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Razvijanje kulturne kompetencije, razvijanje sposobnosti jezične komunikacije, odnosno razvijanje razumijevanja slušanog i čitanog teksta; razvijanje sposobnosti interpretacije. Upoznavanje tradicija i običaja te upoznavanje njegovanja tradicija i običaja. Razvijanje sposobnosti za suradnju. Razvijanje kulture pokreta. Razvijanje kreativnosti.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
Upoznavanje i interpretacija pjesama i glazbe u svezi s običajima koji su uvršteni za 4. razred. Ponavljanje, usvajanje i interpretacija dječjih plesova i dječjih igara. Upoznavanje, prezentiranje i sviranje na karakterističnim narodnim glazbalima.		<i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> pjesme, glazba, glazbala. <i>Drama i ples:</i> dječje igre, dramske igre.
Ključni pojmovi	Pjesma, glazba, dječja igra, motiv narodne umjetosti.	

Tematska jedinica	Izgrađeni okoliš Hrvata iz Mađarske i sredstva u svezi s njim	Fond sati 5
Predznanje	Izričaji i djelatnosti u svezi s pojmovima dom, kuća, dvorište, vrt te poznavanje sredstava/alata u svezi s njima.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Njegovanje uspomene predaka. Razvijanje sposobnosti jezične komunikacije. Razvijanje kreativnosti. Razvijanje sposobnosti suradnje. Razvijanje samospoznaje, odnosno razvijanje osjećaja zajedništva.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Popis imena ljudi koji su imali istaknutu ulogu a razvoju naselja, opis njihove djelatnosti.</p> <p>Mjesno groblje: jezik imena umrlih – prikupljanje; njegovanje grobova.</p> <p>Crtanje uzoraka veza, izrada jednostavnog veza.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> legende, povijesni dokumenti, istaknute osobe.</p> <p><i>Poznavanje okolice:</i> nekad i sad, mjesno groblje.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> ukrasni elementi, uzorci veza.</p> <p><i>Tehnika, način života i praktični rad:</i> vezenje.</p>
Ključni pojmovi	Namještaj, ukrasni uzorci.	

Tematska jedinica	Pučki zanati, njihova sredstva za rad i proizvodi njihove djelatnosti	Fond sati 5
Predznanje	Upoznavanje dva jednog pučkog zanata, imenovanje njegovog proizvoda i alata/sredstava za rad.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Upoznavanje tradicija i običaja te upoznavanje njegovanja tradicija i običaja. Razvijanje kulturne kompetencije i sposobnosti jezične komunikacije. Razvijanje samospoznaje i sposobnosti za suradnju. Razvijanje kreativnosti, osjetila zapažanja i pozornosti. Razvijanje matematičkih kompetencija. Razvijanje estetsko-umjetničkog osjećaja. Razvijanje samostalnog i učinkovitog učenja.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Upoznavanje jednog pučkog zanata (npr. kovač, mlinar, lončar, stolar, bačvar), imenovanje njihovih sredstava za rad/alata i imenovanje njihovih proizvoda.</p> <p>Po mogućnosti demonstracija rukotvorstva u školi ili u zavičajnoj kući, u etno-parku, muzeju; isprobavanje vještina zanata.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, pripovijetke, etnografski tekstovi.</p>

Proizvodi pučkih zanata u modernom stanu. Zanatlije, majstori – članovi obitelji. Što bih htio biti – željeno zanimanje, poziv.	<i>Poznavanje okolice: nazivi proizvoda.</i>
Ključni pojmovi	Lončarstvo, stolarski zanat, bačvarski zanat.

Tematska jedinica	Opazanje promjena prirode u odnosu na označene tematske jedinice; životinjski i biljni svijet	Fond sati 6
Predznanje	Poznavanje datuma već naučenih blagdana, poznavanje osnovnih vremenskih/meteoroloških karakteristika pojedinih blagdana, poznavanje osnovnih vanjskih manifestacija i plodova pojedinih godišnjih doba.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Ekološki odgoj, razvijanje ljubavi prema prirodi. Razvijanje kompetencije jezične komunikacije. Razvijanje sposobnosti suradnje, razvoj samospoznaje i kulture društvenog života. Tjelesni i duhovni odgoj.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Prepoznavanje veze između životinja, prirode i čovjeka na konkretnim primjerima.</p> <p>Proširivanje znanja o vremenu/meteorološkim prilikama.</p> <p>Odijevanje u skladu s vremenom/meteorološkim prilikama.</p> <p>Orijentacija u prostoru.</p> <p>Bolesti koje se vezuju uz godišnja doba (npr. alergije, prehlade, kašalj)</p> <p>Poslovi koji se vezuju uz kuću, polje, šumu (npr. berba/ubiranje uroda, oranje, hranjenje životinja u divljini).</p> <p>Basne.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, štiva, stripovi, basne.</p> <p><i>Tehnika, način života i praktični rad:</i> odijevanje, bolesti, berba, hranjenje životinja u divljini.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> crtanje, slikanje.</p>
Ključni pojmovi	Vrtno cvijeće, poljsko cvijeće, povrće, voće, domaće, poljske i divlje životinje, odijevanje, bolesti.	

<p>Očekivani razvojni rezultati na kraju dvogodišnjeg ciklusa</p>	<p>Učenik na razini koja je sukladna njegovom uzrastu zna definirati pojmove obitelj, rođak, prijatelj. U stanju je formulirati samostalno mišljenje o prijatelju, o tome u čemu je sličan, a u čemu je drukčiji od drugih, odnosno o tome u čemu se iskazuje njegovo hrvatstvo.</p> <p>Učenik poznaje pojmove zavičaj, domovina, matična država, te simbole (zastave, himne) dvaju naroda, geografski položaj zavičaja i domovine. Poznaje nazive blagdana, običaje, ostvarenja usmene narodne poezije i umjetnička djela, memorizira ih i prezentira. Usvoji izradu ukrasa i darova koji se vezuju uz blagdane. Poznaje običaje uz jela i narodnu nošnju koja se vezuje uz blagdane.</p> <p>Poznaje narodne poslovice, pitalice, zagonetke, rugalice, brojalice, uzrečice, hvale i pripovijetke. Brojalice, uzrečice i poslovice koristi u svakodnevnom životu. Poznaje mađarske inačice uzrečica i poslovice koje se koriste u svakodnevnom životu. Proširuje svoja znanja o hrvatskim pjesmama, plesovima, igrama i instrumentima. Interpretira pjesme, plesove, igre, eventualno glazbu. Upoznaje se s karakterističnim narodnim motivima koje zna ostvariti/oslikati različitim tehnikama.</p> <p>Poznaje najznačajnije građevine svoga mjesta, imena najznačajnijih osoba svoga mjesta i njihova djela. Poznaje nazive namještaja i njihovih ukrasa, zna nacrtati motive veza.</p> <p>Proširuje svoja znanja o dva nova puška zanata, upozna njihove alate/sredstva za rad i njihove proizvode.</p> <p>Prepozna i imenuje najvažnije vrste vrtnog i poljskog cvijeća, povrće i najvažnije vrste voća, najpoznatije domaće, poljske i šumske životinje, odjevne predmete, kućne, poljske i šumske poslove koji se vezuju uz godišnja doba, odnosno zna imenovati osnovne odjevne predmete koji se vezuju uz godišnja doba.</p>
--	--

5–6. razred

U 5. i 6. razredu nadalje dominantnu ulogu ima znanje utemeljeno na iskustvu. U osnovnoj je fazi povećana količina gradiva, a paralelno s tim sve više izbija u prvi plan razvijanje kognitivnih kompetencija. Jedna od važnih zadaća nastave hrvatskog narodopisa je utemeljenje sposobnosti i ključnih kompetencija koje su potrebite za školsko učenje.

5.razred

Tematska jedinica	Fond sati
Slika o sebi, obitelj, rodbina, prijatelj	4 + 1
Domovina, matična država – simboli	4
Narodni običaji koji se vezuju uz ljudski život	3
Glazbena i plesna kultura, odnosno narodna nošnja Hrvata iz Mađarske	4
Izgrađeni okoliš Hrvata iz Mađarske i sredstva u svezi s njim, način života	8 + 1
Obiteljsko gospodarstvo	10 + 1
Ukupni broj sati:	36

Tematska jedinica	Slika o sebi, obitelj, rodbina, prijatelj	Fond sati 4+1
Predznanje	Sukladno razini dobnog uzrasta definiranje pojmova obitelj, rođak, prijatelj. Samostalno formuliranje mišljenja o prijatelju, o tome po čemu je sličan a po čemu se razlikuje od ostalih, odnosno o tome u čemu se manifestira njegovo hrvatstvo.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem samospoznaje i prihvaćanja samoga sebe. Obiteljski odgoj, prepoznavanje potrebe za podjelom poslova unutar obitelji, odnosno razvijanje društvene kulture. Razvijanje, jačanje i očuvanje identiteta. Odgoj radi prihvaćanja drugačijeg. Moralni odgoj. Razvijanje sposobnosti razmišljanja. Razvijanje sposobnosti komunikacije na materinskom jeziku.	

Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Pojam obitelji; norme suživota i suradnje u obitelji; prepoznavanje potrebitosti pravila.</p> <p>Koliko se promijenio pojam obitelji, način života današnjih generacija (zajednički i odvojen život pripadnika različitih generacija, dijalog među pripadnicima različitih generacija) – razgovor, komparacija.</p> <p>Moje mjesto stanovanja: sastav stanovništva moga mjesta, pripadnici kojih narodnosti žive u mojoj ulici, narodnosna pripadnost mojih razrednih drugova, rugana imena pojedinih obitelji.</p> <p>Moji preci, odakle su došli, što su ponijeli, a što očuvali od toga.</p> <p>Običaji i blagdani u obitelji, njihovo očuvanje.</p> <p>Što za mene predstavlja biti Hrvatom iz Mađarske (moje mogućnosti i ograde).</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, štiva.</p> <p><i>Poznavanje prirode; drama i ples; tehnika, način života i praktični rad:</i> obitelj, rodbina, generacija.</p>
Ključni pojmovi	Predak, materijalna i duhovna kultura, ujak, stric, ujna/strina, bratić, pradjed, prabaka, Hrvat iz Mađarske.	

Tematska jedinica	Domovina, matična država – simboli	Fond sati 4
Predznanje	Učenik poznaje pojmove: zavičaj, domovina, matična država, matični narod, simbole (zastave, himne) dvaju naroda.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	<p>Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja. Odgoj radi postizanja interkulturalnih kompetencija.</p> <p>Razvijanje samospoznaje i društvene kulture. Odgoj radi postizanja tolerancije i prihvaćanje drugačijeg od sebe.</p>	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Proširenje pojma obitelji – nacionalna zajednica.</p> <p>Poznavanje datuma važniji hrvatski i mađarski nacionalnih blagdana.</p> <p>Poznavanje hrvatskih i mađarskih nacionalnih simbola (zastave, himne, grba): izrada zastava, pjevanje himni, upoznavanje legende o hrvatskom grbu, poznavanje sastavnica hrvatskog grba. Objašnjenje hrvatskog grba koji se nalazi na i u zgradi mađarskog Parlamenta.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, štiva, legende.</p> <p><i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> nacionalne himne.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> simboli.</p>
Ključni pojmovi	Dom, domovina, zavičaj, matična država, matični narod.	

Tematska jedinica	Narodni običaji koji se vezuju uz ljudski život	Fond sati 3
Predznanje	Značenje i značaj već naučenih blagdana, vrijeme i način blagovanja. Upoznavanje običaja i inih tradicija koje se vezuju uz blagdane, njihovi datumi.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Upoznavanje tradicija i običaja te upoznavanje njegovanja tradicija i običaja. Razvijanje kulturne kompetencije, razvijanje sposobnosti jezične komunikacije, razvijanje razumijevanja slušanog i čitanog teksta, razvijanje sposobnosti interpretacije. Razvijanje estetsko-umjetničkih interpretativnih sposobnosti. Razvijanje kreativnosti i sposobnosti za suradnju.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Sakupljanje i upoznavanje narodnih običaja koji se vezuju uz rođenje djeteta.</p> <p>Proširivanje spoznaja o već naučenim običajima, npr. zašto se što tako radi (postavljanje stola, sijanje žita, posvećenje „cica-mace“/mimoze, kakva jela pripremaju (jela za post, posvećenje šunke). Narodna nošnja pojedinih blagdana.</p> <p>Izrada ukrasa, sredstava i darova u svezi s blagdanima.</p> <p>Proširenje znanja o pjesmama, poslovicama, pitalicama, zagonetkama, rugalicama, brojalicama, uzrečicama, hvalama, pripovijetkama, čestitkama/zdravicama u svezi s blagdanima.</p> <p>Skupljanje narodnih običaja u svezi s Božićem i Uskrsom.</p> <p>Sudjelovanje u običajima u svezi s Božićem i Uskrsom.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> čestitke/zdravice.</p> <p><i>Poznavanje prirode ; tehnika,</i> <i>način života i praktični rad:</i> darovi, ukrasi.</p> <p><i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> pjesme i glazba.</p>
Ključni pojmovi	Pjesme, poslovice, pitalice, zagonetke, brojalice, rugalice, uzrečice, čestitke/zdravice, blagdanska jela, narodna nošnja.	

Tematska jedinica	Glazbena i plesna kultura, odnosno narodna nošnja Hrvata iz Mađarske	Fond sati 4
Predznanje	Glazbena ostvarenja koja se vezuju uz pojedine blagdane, poznavanje plesa i narodne nošnje.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Upoznavanje tradicija i običaja te upoznavanje njegovanja tradicija i običaja. Razvijanje kulturne kompetencije, razvijanje sposobnosti jezične komunikacije, razvijanje razumijevanja slušanog i čitanog teksta, razvijanje sposobnosti interpretacije. Razvijanje kreativnosti i sposobnosti za suradnju. Razvijanje kulture pokreta.	

Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Upoznavanje, usvajanje i interpretacija dječjih plesova i igara – proširivanje znanja.</p> <p>Crtanje, bojanje i ina likovna realizacija motiva narodnih nošnji i drugih motiva narodne umjetnosti (npr. slaganje motiva pomoću sjemenki, slaganje mozaika, slikanje, crtanje).</p> <p>Poznavanje, predstavljanje karakterističnih narodnih instrumenata te sviranje na njima.</p>		<p><i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> pjesme, glazbala.</p> <p><i>Drama i ples:</i> dječji plesovi i dječje igre.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> crtanje i slikanje motiva narodne umjetnosti te njihova realizacija drugim tehnikama likovne umjetnosti.</p>
Ključni pojmovi	Pjesme, plesovi, dječji plesovi, dječje igre, motivi narodne umjetnosti.	

Tematska jedinica	Izgrađeni okoliš Hrvata iz Mađarske i sredstva u svezi s njim, način života	Fond sati 8+1
Predznanje	Poznavanje istaknutijih građevina svoga mjesta. Poznavanje naziva namještaja i njihovih ukrasnih elemenata, crtanje uzoraka veza.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja. Odgoj s ciljem razvoja (osjećaja) državljanstva i demokracije. Razvijanje komunikacije na materinskom jeziku. Obiteljski odgoj. Odgoj s ciljem postizanja fizičkog i psihičkog zdravlja.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Funkcija i mjesto seljačkih stambenih i gospodarskih objekata na seoskom imanju.</p> <p>Izrada tlocrta stambene zgrade i seljačkog imanja.</p> <p>Prepoznavanje uzajamnih povezanosti između načina života i gradnje.</p> <p>Ostvarenje narodnih motiva, upotrebnih predmeta, stambenih zgrada, pokućstva, odjevnih predmeta itd. različitim likovnim tehnikama (npr. crtanje, slikanje, mozaik, slaganje sjemenki).</p> <p>Stjecanje znanja o načinu života Hrvata iz Mađarske osobnim razgovorom, pomoću pročitanih tekstova, fotografija, filmova i pomoću drugih sredstava masovne komunikacije.</p> <p>Pisanje sastavka o tome kako se promijenio način života Hrvata u Mađarskoj (nekad i sad).</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> štiva, etnografski tekstovi.</p> <p><i>Informatika:</i> Internet kao izvor informacija.</p> <p><i>Vizualna kultura, tehnika, način života i praktični rad:</i> likovno ostvarenje sredstava/pomagala, pokućstva, motiva.</p>
Ključni pojmovi	Tipovi stambenih kuća, slamnati krov, kukuruzana/čardak, kolnica/šupa, koš, tipovi soba, tipovi kuhinja, upotrebnih predmeta/alati.	

Tematska jedinica	Obiteljsko gospodarstvo		Fond sati 10+1
Predznanje	Domaće životinje, cvijetnjak i bilje cvijetnjaka, vrt i bilje vrta.		
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja. Odgoj s ciljem razvoja (osjećaja) državljanstva i demokracije. Razvijanje komunikacije na materinskom jeziku. Obiteljski odgoj. Odgoj s ciljem postizanja fizičkog, psihičkog zdravlja i potrebe zaštite okoliša i prirode. Profesionalna orijentacija. Razvijanje estetskih zahtjeva. Razvijanje sposobnosti suradnje. Razvijanje interpretativnih sposobnosti.		
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije	
<p>Gospodarenje uvjetovano klimatskim prilikama, reljefom i sastavom tla.</p> <p>Vrste obiteljskog gospodarstva (poljoprivredno, stočarsko, povrtlarstvo, vinogradarstvo).</p> <p>Prednosti obiteljskog gospodarenja - argumentiranje(za na obiteljskom gospodarstvu proizvedeno se ne mora platiti, zdravije je, svježije, ukusnije; uređen okoliš).</p> <p>Upoznavanje sredstava/pomagala/alati korištenih u gospodarstvu, njihovo pridruživanje određenim djelatnostima.</p> <p>Lov i ribarstvo kao načini preživljavanja predaka (danas više kao sportska i rekreativna djelatnost).</p> <p>Vraćanje sloganu „Čisto dvorište, uređen dom/Tiszta udvar, rendes ház”; cvijetnjaci, cvijetnjaci na ulicama/pred kućama.</p> <p>Podjela poslova u obitelji, poštivanje rada.</p> <p>Skupljanje iskustava tijekom šetnje naseljem, odnosno šetnjom na polju.</p> <p>Kazivanje osobnih doživljaja, formuliranje jednog doživljaja; skupljanje informacija u obitelji.</p> <p>Posjet mjesnom muzeju ili muzeju u obližnjem gradu.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost, mađarski jezik i književnost:</i> formuliranje i kazivanje doživljaja.</p> <p><i>Poznavanje prirode:</i> klima, reljef, tlo, zemljoradnja, stočarstvo, povrtlarstvo, vinogradarstvo, posjet muzeju.</p>	
Ključni pojmovi	Klima, reljef, vrste i sredstva/alati obiteljskog gospodarstva, domaće životinje, vrtne bilje i cvijeće.		

6.razred

Tematska jedinica	Fond sati
Domovina, matična država – njihova povijest	6 + 3
Narodni običaji koji se vezuju uz ljudski život	3
Etničke skupine Hrvata iz Mađarske, njihov zemljopisni smještaj	10
Jezik Hrvata iz Mađarske	8
Zemljopis Hrvatske	6
Ukupni broj sati:	36

Tematska jedinica	Domovina, matična država – njihova povijest	Fond sati 6+3
Predznanje	Učenik poznaje pojmove: zavičaj, domovina, matična država, matični narod, simbole (zastave, himne) dvaju naroda. Poznavanje zemljopisnog položaja zavičaja i matične države.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Upoznavanje isprepletenosti i zajedničkih značajki povijesti, političkog, gospodarskog, kulturnog i vjerskog života hrvatskog i mađarskog naroda. Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja. Odgoj s ciljem razvoja (osjećaja) državljanstva i demokratskih vrijednosti. Odgoj radi postizanja interkulturalnih kompetencija. Razvijanje samospoznaje i društvene kulture. Odgoj radi postizanja tolerancije i prihvaćanje drugačijeg od sebe.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Simboli: zastava, grb, himna.</p> <p>Poznavanje datuma nekoliko istaknutih događaja hrvatske povijesti: naseljavanje Hrvata, osnivanje države.</p> <p>Dinastija Trpimirovića, Tomislav – prvi hrvatski kralj.</p> <p>Zvonimirovo kraljevstvo, hrvatsko-mađarska državna zajednica – Pacta conventa.</p> <p>Vladavina kralja Matije, hrvatski majstori na Matijinom dvoru.</p> <p>Hrvatska i Monarhija, bitka kod Mohača.</p> <p>Protuturske borbe u 15. i 16. stoljeću. Bitka kod Kisega, Nikola Jurišić, kapetan obrane tvrđave.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, štiva, legende.</p> <p><i>Povijest, spoznaje o društvu i državljanstvu:</i> Austro-Ugarska Monarhija, Nikola Jurišić, Zrinjski i Frangepani.</p> <p><i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> nacionalne himne.</p>

<p>Širenje reformacije u Hrvatsko. Zrinjski i Frankopani; Nikola Zrinjski, heroj Sigeta.</p> <p>Upoznavanje i postavljanje paralela zajedničkih značajki zajedničkih povijesnih, političkih gospodarskih, kulturnih i vjerskih isprepletenosti hrvatskog i mađarskog naroda.</p> <p>Postavljanje kronološkog redoslijeda događaja.</p> <p>Pronalazak mjesta/lokaliteta povijesnih događaja na zemljovidu.</p>	Vizualna kultura: simboli.
Ključni pojmovi	Dom, domovina, zavičaj, matična država, matični narod, personalna unija, Austro-Ugarska Monarhija, reformacija.

Tematska jedinica	Narodni običaji koji se vezuju uz ljudski život	Fond sati 3
Predznanje	Značenje i značaj već naučenih blagdana, vrijeme i način blagovanja. Upoznavanje običaja i inih tradicija koje se vezuju uz blagdane, njihovi datumi.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Upoznavanje tradicija i običaja te upoznavanje njegovanja tradicija i običaja. Razvijanje kulturne kompetencije, razvijanje sposobnosti jezične komunikacije, razvijanje razumijevanja slušanog i čitanog teksta, razvijanje sposobnosti interpretacije. Razvijanje estetsko-umjetničkih interpretativnih sposobnosti. Razvijanje kreativnosti i sposobnosti za suradnju.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Vjenčanje, svadba: prošnja djevojke, pripreme za svatove, svadbena povorka, ini običaji koji se vezuju uz svatove, karakteristična jela, darovi.</p> <p>Proširivanje spoznaja o već naučenim običajima, npr. zašto se što tako radi (postavljanje stola, sijanje žita, posvećenje „cica-mace“/mimoze, kakva jela pripremaju (jela za post, posvećenje šunke). Narodna nošnja pojedinih blagdana.</p> <p>Novi blagdani: Velika Gospa, sv. Stjepan, Duhovi, sv. Kata.</p> <p>Evociranje doživljaja u svezi s blagdanima.</p> <p>Izvedba dramskih igara.</p> <p>Skupljanje starih fotografija.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, štiva, čestitke/zdravice.</p> <p><i>Poznavanje prirode ; tehnika, način života i praktični rad:</i> jela, darovi, ukrasi, postavljanje stola.</p> <p><i>Pjevanje-glazbena kultura</i> pjesme i glazba.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> vizualna realizacija svadbene povorke, rođenja djeteta.</p> <p><i>Drama i ples:</i> dramske igre.</p>
Ključni pojmovi	Pjesme, poslovice, pitalice, zagonetke, brojalice, rugalice, uzrečice, čestitke/zdravce, blagdanska jela, narodna nošnja, izričaji u svezi sa svadbom.	

Tematska jedinica	Etničke skupine Hrvata iz Mađarske, njihov zemljopisni smještaj	Fond sati 10
Predznanje	Zemljovidi Hrvatske i Mađarske, njihov zemljopisni smještaj i reljef.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja, odnosno odgoj s ciljem razvoja (osjećaja) državljanstva i demokracije. Razvijanje socijalnih kompetencija i kompetencija državljanstva, odnosno razvijanje komunikacije na materinskom jeziku. Razvijanje prirodoslovnih i tehničkih kompetencija, odnosno razvijanje digitalnih kompetencija.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Poznavanje, teritorijalni smještaj i definiranje na zemljovidu etničkih skupina Hrvata u Mađarskoj: gradišćanski Hrvati, pomurski Hrvati, podravski Hrvati, bošnjački Hrvati, podunavski Hrvati, Šokci, Bunjevci.</p> <p>Poznavanje hrvatskih i mađarskih naziva naselja Hrvata u Mađarskoj, njihov pronalazak na zemljovidu.</p> <p>Regije Hrvata u Mađarskoj: gradišćanska, zalska, baranjska, bačka, peštanska, podravska.</p> <p>Poznavanje istaknutih povijesnih i javnih osoba dane regije.</p>		<p><i>Poznavanje prirode:</i> definiranje teritorijalnog položaja hrvatskih etničkih skupina u Mađarskoj, pronalaženje hrvatskih naselja na zemljovidu.</p> <p><i>Povijest, spoznaje o društvu i državljanstvu:</i> povijesne osobnosti.</p> <p><i>Hrvatski jezik i književnost:</i> pjesme, novele, štiva, legende.</p> <p><i>Drama i ples:</i> karakteristični plesovi.</p> <p><i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> karakteristična glazba.</p> <p><i>Informatika:</i> Internet kao primjena informatičkih izvora.</p>
Ključni pojmovi	Gradišćanski Hrvati, pomurski Hrvati, podravski Hrvati, bošnjački Hrvati, podunavski Hrvati, Šokci, Bunjevci.	

Tematska jedinica	Jezik Hrvata iz Mađarske	Fond sati 8
Predznanje	Hrvatski jezik, materinski jezik, narječje.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja, razvoja (osjećaja) državljanstva i demokracije. Razvijanje socijalnih kompetencija i kompetencije državljanstva. Razvijanje samospoznaje i društvene kulture. Razvijanje komunikacije na materinskom jeziku i razvijanje digitalne kompetencije.	

Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Uočavanje svojstvenosti korištenja jezika pojedinih etničkih skupina Hrvata u Mađarskoj na osnovi pročitanih i slušanih tekstova.</p> <p>Karakteristike pojedinih narječja (štokavskog, kajkavskog, čakavskog), posebni osvrtom na narječje na kojem govori učenik.</p> <p>Upoznavanje i memoriziranje po jednog dijalektalnog djela domaćeg hrvatskog pisca/pjesnika, odnosno upoznavanje i memoriziranje po jednog dijalektalnog djela usmene narodne književnosti.</p> <p>Usporedba narječja s književnim jezikom.</p> <p>Razumijevanje tekstova dijalektalnih pjesama koje se vezuju uz već naučene plesove.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> književna djela i djela narodne umjetnosti pisana na narječju.</p> <p><i>Drama i ples:</i> tekstovi plesa, dramske igre, dramski ulomci.</p> <p><i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> pjesme.</p>
Ključni pojmovi	Narječje, štokavsko narječje, kajkavsko narječje, čakavsko narječje, književni jezik.	

Tematska jedinica	Zemljopis Hrvatske	Fond sati 6
Predznanje	Položaj Hrvatske u Europi.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Upoznavanje zemljopisnog okoliša i ekonomske geografije Hrvatske. Razvijanje prirodoslovnih i tehničkih kompetencija. Odgoj s ciljem održivog razvoja i zaštite okoliša i prirode. Razvijanje komunikacije na materinskom jeziku.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Upoznavanje najvažnijih zemljopisnih karakteristika: položaj Hrvatske na europskom kontinentu, susjedne države Hrvatske, glavni grad i veći gradovi Hrvatske, hrvatske rijeke, planine, more, predjeli i otoci.</p> <p>Ručno precrtavanje zemljovida Hrvatske tako da se označe najznačajniji zemljopisni elementi (velike rijeke, planine, more, predjeli/regije (npr. Slavonija, Dalmacija, Međimurje, veći gradovi).</p> <p>Kazivanje, opis i crtanje doživljaja u svezi s Hrvatskom.</p> <p>Izrada tabloa/zidnih novina na zadanu temu.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost,</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, štiva; pričanje i opis doživljaja.</p> <p><i>Poznavanje prirode:</i> spoznaje o Hrvatskoj.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> crtanje, izrada tabloa/ zidnih novina.</p>
Ključni pojmovi	Naselje, glavni grad, topografski pojmovi.	

<p>Očekivani razvojni rezultati na kraju dvogodišnjeg ciklusa</p>	<p>Učenik se trudi postupati sukladno normama i pravilima suradnje u obitelji. Izvršava prihvaćene obveze i obveze koje su mu povjerili (npr. u odnosu na djedove i bake, braću i sestre, roditelje itd.). Ima strpljenja prema djedovima i bakama te prema braći i sestrama. Poštuje obiteljsko nasljeđe (obiteljski običaji pri jelu, na blagdane), usvaja njenu duhovnu kulturu (npr. blagdanske pjesme, običaji).</p> <p>Učenik poznaje pojmove zavičaj, domovina, matična država, matični narod, nacionalne simbole dviju država, datume navedenih hrvatskih povijesnih događaja, dodirne točke dvaju naroda.</p> <p>Poznaje nazive blagdana, običaje, djela narodne i umjetničke poezije u svezi s njima, memorizira ih i interpretira. Zna što blagdani predstavljaju u životu ljudi. Usvoji znanja izrade ukrasa i darova koji se vezuju uz blagdane.</p> <p>Poznaje običaje uz jela i narodnu nošnju koja se vezuje uz blagdane. Sudjeluje u običajima, prigodom blagdana interpretira djela narodne i umjetničke poezije.</p> <p>Poznaje hrvatske pjesme, plesove, igre, hrvatsku glazbu i hrvatska glazbala. U stanju je interpretirati takve pjesme, plesove i igre, eventualno i glazbu. Prepoznaje karakteristične narodne motive koje je u stanju ostvariti raznim tehnikama likovne umjetnosti.</p> <p>Poznaje etničke skupine Hrvata u Mađarskoj, zna njihov zemljopisni položaj. Poznaje mađarske i hrvatske nazive naselja Hrvata u Mađarskoj, poznaje istaknute osobe iz povijesti i javnog života dane regije.</p> <p>Prepoznaje i memorizira po jedno djelo pjesnika/pisca Hrvata iz Mađarske napisano na narječju, odnosno po jedno dijalektalno djelo narodne poezije.</p> <p>Tijekom usporedbe narječja s hrvatskim književnim jezikom u stanju je izvesti zaključke o razlikama među njima. Razumije tekstove dijalektalnih pjesama uz plesove.</p> <p>Poznaje funkciju i mjesto tradicijske kuće i gospodarskih objekata na seoskom imanju. Zna napraviti tlocrt jedne tradicijske kuće i seoskog imanja. Analizira uzajamne povezanosti između načina života i načina gradnje.</p> <p>Različitim likovnim tehnikama zna ostvariti narodne motive, upotrebne predmete, stambeni objekt, dijelove narodne nošnje itd. (npr. crtanje, slikanje, mozaik, slaganje sjemenki).</p> <p>Različitim tehnikama stjecanja novih spoznaja (osobnim razgovorom, čitanjem, pronalaskom fotografija, filmova i pomoću drugih sredstava javne komunikacije) obogaćuje svoja znanja o načinu života Hrvata u Mađarskoj.</p> <p>Ima saznanja o promjenama koje su uslijedile u načinu života Hrvata u Mađarskoj (nekad i sad).</p>
--	--

	<p>Pronalazi uzajamne povezanosti između klime, reljefa i sastava tla i načina gospodarenja.</p> <p>Poznaje vrste, prednosti i sredstva/alate obiteljskog gospodarstva (zemljoradnja, stočarstvo, povrtlarstvo, vinogradarstvo; za dobra proizvedena u obiteljskom gospodarstvu ne treba plaćati, zdravije je, svježije i ukusnije, uređen okoliš).</p> <p>Razmisli o tome kako se lov i ribarstvo kao osnove preživljavanja predaka, danas javljaju samo kao hobi i rekreacija.</p> <p>Razvija svoje potrebe za estetskim okolišem (cvijetnjaci, ulice s cvijetnjacima).</p> <p>Stječe iskustva o značaju i potrebi podjele poslova u obitelji. Razvija se njegova potreba za poštivanjem posla.</p> <p>Kazivanjem i sastavkom pripočava iskustva koja je stekao šetnjom po naselju i po polju. Svoj stav argumentira na osnovi prezentiranih i formuliranih osobnih doživljaja te informacijama koje je sakupio u obitelji.</p> <p>Poznaje povijest Hrvata od naseljavanja do kraja XVIII. stoljeća.</p> <p>Poznaje položaj Hrvatske na europskom kontinentu, susjedne države Hrvatske, glavni grad i važnije gradove u Hrvatskoj, njene veće rijeke, planine, more, veće zemljopisne cjeline i njene otoke.</p> <p>Zna precrtati zemljovid Hrvatske tako da je u stanju ucrtati njene najznačajnije zemljopisne elemente [veće rijeke, planine, more, predjeli (npr. Slavonija, Dalmacija, Međimurje), veći gradovi].</p> <p>Prezentiranjem svojih doživljaja o Hrvatskoj iskazuje svoju povezanost i emocije koje je doživio. To je u stanju i nacrtati.</p>
--	--

7–8. razred

Zadaci razvojne faze (7.–8. razreda) su da se vezujući uz prethodne faze jačaju, učvrste i prošire već utemeljene kompetencije. Učenici na temelju svojih i tuđih iskustava upoznaju društvene i individualne mogućnosti i ograde koje im pruža narodnosni bitak. O tome su u tanju formirati samostalno mišljenje koje mogu potkrijepiti argumentima. Postaju svjesni da njihova dvojezičnost predstavlja prednost za njihovu budućnost. Upoznaju ulogu obitelji i odgojno-obrazovnih ustanova u očuvanju materinskog jezika.

7.razred

Tematska jedinica	Fond sati
Slika o sebi, obitelj, rodbina, prijatelj	3
Povijest Hrvatske	5 + 1
Prirodna i ekonomska geografija Hrvatske	4 + 1
Povijest etničkih skupina Hrvata iz Mađarske	5
Jezik Hrvata iz Mađarske	3
Književnost Hrvata iz Mađarske	4 + 1
Ustanove i mediji Hrvata iz Mađarske	3
Spoznaje o narodnosnoj politici	3
Hrvatska umjetnost	3
Ukupni broj sati:	36

Tematska jedinica	Slika o sebi, obitelj, rodbina, prijatelj	Fond sati 3
Predznanje	Sukladno razini dobnog uzrasta definiranje pojmova: obitelj, rođak, prijatelj. Samostalno formuliranje mišljenja o prijatelju, o tome po čemu je sličan a po čemu se razlikuje od ostalih, odnosno o tome u čemu se manifestira njegovo hrvatstvo.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem samospoznaje i prihvaćanja samoga sebe. Razvijanje, jačanje i očuvanje identiteta. Obiteljski odgoj razvijanje sposobnosti prihvaćanja potrebe podjele poslova u obitelji.	

Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Upoznavanje pojedinačnih i društvenih mogućnosti i ograda koje pruža narodnosni bitak.</p> <p>Formiranje samostalnog mišljenja, potkrijepljeno argumentima, u svezi s gore navedenim.</p> <p>Prepoznavanje interakcija hrvatsko-mađarskog suživota (jezik, kultura, gospodarstvo, narodna nošnja, ples/folklor, glazba itd.).</p> <p>Razjasniti, što za učenika znači dom, zavičaj, domovina, matična država, Europa.</p> <p>Učenik je privržen svojim korijenima. Kako i na koji način se to manifestira?</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> djela narodne i umjetničke poezije, etnografska štiva.</p> <p><i>Povijest i spoznaje o društvu i državljanstvu:</i> pojam naroda, domovina, zavičaj, interakcija među narodima.</p>
Ključni pojmovi	Narodnosni bitak, interakcija, europejstvo, dvojezičnost.	

Tematska jedinica	Povijest Hrvatske	Fond sati 5+1
Predznanje	Povijest hrvatskog naroda od naseljavanja do kraja XVII. stoljeća.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja. Odgoj s ciljem razvoja (osjećaja) državljanstva i demokracije. Razvijanje samospoznaje i društvene kulture. Odgoj s ciljem razvoja tolerancije i prihvaćanja drugačijeg od sebe. Upoznavanje isprepletenih značajki zajedničke povijesti, politike, gospodarstva, kulture i vjere hrvatskog i mađarskog naroda. Razvoj komunikacije na materinskom jeziku.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Reforme u doba Marije Terezije i Josipa II. Hrvatsko-slavonska Vojna krajina.</p> <p>Sabor 1790. godine i jezično pitanje.</p> <p>Južni dio Hrvatske pod francuskom upravom.</p> <p>Razdoblje hrvatskog nacionalnog pokreta/hrvatskog narodnog preporoda, ilirizam. 1847. godina : hrvatski – službeni jezik Hrvatske.</p> <p>Događaji revolucije i oslobodilačke borbe 1848.–1849. godine.</p> <p>Hrvatsko-mađarska nagodba (1868.).</p> <p>Banovanje Károlya-Khuena Héderváryja (1883.–1903.).</p> <p>Upoznavanje zajedničkih crta i povijesnih, političkih, gospodarskih, kulturnih i vjerskih isprepletenosti hrvatskog i mađarskog naroda, povlačenje paralela te postavljanje povijesnih događaja u kronološki redosljed.</p>		<p><i>Povijest, spoznaje o društvu i državljanstvu:</i> vladavina Marije Terezije i Josipa I. Društveni ustroji, državni ustroji, pokreti neovisnosti, borba za narodni jezik.</p> <p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, pripovijesti, štiva.</p> <p><i>Informatika:</i> Internet kao izvor informacija.</p>

Organiziranje natjecanja.	
Ključni pojmovi	Hrvatsko-slavonska Vojna krajina, ilirizam, hrvatsko-mađarska nagodba.

Tematska jedinica	Prirodna i ekonomska geografija Hrvatske	Fond sati 4+1
Predznanje	Položaj Hrvatske na europskom kontinentu. Susjedne države Hrvatske. Glavni grad, veći gradovi, veće rijeke, planine, mora, predjeli i otoci Hrvatske.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Upoznavanje zemljopisnog okoliša i ekonomske geografije Hrvatske. Razvijanje prirodoslovnih i tehničkih kompetencija. Odgoj s ciljem održivog razvoja i zaštite okoliša i prirode. Razvijanje komunikacije na materinskom jeziku.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Osnovne karakteristike Hrvatske: njena površina, broj stanovnika; županije.</p> <p>Reljef i klima Hrvatske, karakteristični vjetrovi.</p> <p>Utjecaj reljefa i klime na raspored stanovništva i na gospodarstvo.</p> <p>Grane gospodarstva države.</p> <p>Izrada tabloa/zidnih novina na zadanu temu.</p> <p>Opis pejzaža npr. na osnovi slike o prirodi.</p> <p>Gledanje hrvatskog filma o prirodi.</p> <p>Organiziranje natjecanja/kviza.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost, mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, pripovijetke, štiva, pisanje opisa pejzaža.</p> <p><i>Zemljopis:</i> prirodne i zemljopisne karakteristike Hrvatske.</p> <p><i>Informatika:</i> Internet kao izvor informacija.</p>
Ključni pojmovi	Tipovi klima, bura, maestral, jugo.	

Tematska jedinica	Povijest etničkih skupina Hrvata iz Mađarske	Fond sati 5
Predznanje	Poznavanje, teritorijalni smještaj i definiranje na zemljovidu etničkih skupina Hrvata u Mađarskoj. Poznavanje hrvatskih i mađarskih naziva naselja Hrvata u Mađarskoj. Regije Hrvata u Mađarskoj.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja. Odgoj s ciljem razvoja (osjećaja) državljanstva. Razvijanje socijalnih kompetencija i kompetencija državljanstva. Razvijanje komunikacije na materinskom jeziku. Razvijanje prirodoslovnih i tehničkih kompetencija. Razvijanje digitalnih kompetencija.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Doseljavanje i uzroci doseljavanja pojedinih etničkih skupina Hrvata iz Mađarske: bježanje od Turaka, plansko naseljavanje.</p> <p>Društveni slojevi naseljenih Hrvata (kmetstvo, građanstvo, plemstvo, svećenstvo) i njihovo gospodarenje: zemljoradnja, stočarstvo, ribolov, konjogojstvo, povrtlarstvo, vinogradarstvo; zanatlije.</p> <p>Uloga franjevacu u životu Hrvata: vjerski život, školstvo, obrazovanje.</p> <p>Zlatno doba Hrvata iz Mađarske.</p> <p>Skupljanje fotografija i podataka iz prošlosti i sadašnjosti Hrvata iz Mađarske, izrada tabloa/zidnih novina.</p>		<p><i>Zemljopis:</i> mjesta naseljavanja.</p> <p><i>Povijest, spoznaje o društvu i državljanstvu:</i> doba naseljavanja.</p> <p><i>Hrvatski jezik i književnost:</i> djela narodne i umjetničke poezije.</p> <p><i>Informatika:</i> Internet kao izvor informacija.</p>
Ključni pojmovi	Naseljavanje, plansko naseljavanje, društveni slojevi, grane gospodarstva, franjevci (Bosna Srebrena), zlatno doba.	

Tematska jedinica	Jezik Hrvata iz Mađarske	Fond sati 3
Predznanje	Karakteristične osobitosti korištenja jezika pojedinih etničkih skupina Hrvata u Mađarskoj. Osnovne karakteristike pojedinih narječja, narječje/govor kojim govori učenik. Odnosi između narječja i književnog jezika.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja. Odgoj s ciljem razvoja socijalnih kompetencija i kompetencija državljanstva. Razvijanje samospoznaje i društvene kulture. Razvijanje komunikacije na materinskom jeziku. Razvijanje estetsko-umjetničke svjesnosti/promišljenosti i razvijanje sposobnosti izražavanja. Razvijanje digitalnih kompetencija.	

Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Uočavanje svojstvenosti korištenja jezika pojedinih etničkih skupina Hrvata u Mađarskoj na osnovi pročitanih i slušanih tekstova.</p> <p>Karakteristike pojedinih narječja (štokavskog, kajkavskog, čakavskog).</p> <p>Upoznavanje i memoriziranje dijalektalnih djela domaćih hrvatskih pisaca/pjesnika, dijalektalnih djela pisaca/pjesnika iz Hrvatske, odnosno upoznavanje i memoriziranje po jednog dijalektalnog djela usmene narodne književnosti (npr. Jolanka Tišler, Matilda Bölc, Marko Dekić, Lajoš Škrapić, Josip Gujaš-Džuretin, Ivan Goran Kovačić, Drago Gervais, Antun Gustav Matoš).</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost:</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> književna djela i djela narodne umjetnosti.</p> <p><i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> pjesme.</p> <p><i>Informatika:</i> Internet kao izvor informacija.</p>
Ključni pojmovi	Narječje, štokavsko narječje, kajkavsko narječje, čakavsko narječje, književni jezik.	

Tematska jedinica	Književnost Hrvata iz Mađarske	Fond sati 4+1
Predznanje	Poznavanje autora i njihovih djela koja su učenici obradili tijekom prethodnog perioda školovanja.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja. Razvijanje samospoznaje i društvene kulture. Razvijanje komunikacije na materinskom jeziku, razvijanje kulturne kompetencije i sposobnosti interpretacije. Razvijanje estetsko-umjetničke svjesnosti/promišljenosti i razvijanje sposobnosti izražavanja.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Djelatnost kulturnog kruga hrvatskih franjevacu u Budimu: Lovro Bračuljević, Stjepan Vilov, Emerik Pavić, Matija Petar Katančić.</p> <p>Značaj Miše Jelića.</p> <p>Glavni motivi pojedinih pjesnika, pisaca.</p> <p>Izrada ilustracija uz pojedina djela.</p> <p>Usmena i pismena formulacija osobnih doživljaja o djelima autora.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost:</i> pjesme, pripovijetke, studije iz povijesti umjetnosti, prezentiranje osobnih doživljaja.</p> <p><i>Informatika:</i> Internet kao izvor informacija.</p> <p><i>Vizualna kultura:</i> izrada ilustracija.</p>
Ključni pojmovi	Pejzažna lirika, domoljubna pjesma, ljubavna pjesma, drama.	

Tematska jedinica	Ustanove i mediji Hrvata iz Mađarske	Fond sati 3
Predznanje	Poznavanje nekoliko osnovnih škola, odnosno poznavanje budimpeštanskog i pečuskog hrvatskog školskog centra, Hrvatske kronike, Hrvatskog radija, Hrvatskog kazališta iz Pečuha, muzeja i knjižnice mjesta ili regije gdje živi učenik, odnosno poznavanje mjesnog kazališnog društva i mjesne hrvatske udruge.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja. Odgoj s ciljem razvoja (osjećaja) državljanstva i demokracije. Odgoj s ciljem razvoja socijalnih kompetencija i kompetencija državljanstva. Odgoj s ciljem razvoja sposobnosti predstavljanja (svoje) narodnosti. Moralni odgoj. Razvijanje samospoznaje i društvene kulture. Razvijanje komunikacije na materinskom jeziku.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
Upoznavanje dvojezičnih hrvatskih škola i škola s predmetnom nastavom hrvatskog jezika u svojoj regiji i u nekoliko drugih regija (npr. prigodom držanih natjecanja). Predstavljanje muzeje, zavičajne kuće i knjižnice mjesta ili regije gdje živi učenik.		<i>Hrvatski jezik i književnost:</i> štiva, monografije. <i>Informatika:</i> Internet kao izvor informacija.
Ključni pojmovi	Dvojezična škola, škola s nastavom hrvatskog jezika, školski centar, kazališno društvo, zavičajna kuća.	

Tematska jedinica	Spoznaje o narodnosnoj politici	Fond sati 3
Predznanje	Poznavanje Hrvatske državne samouprave i narodnosne samouprave mjesta učenika.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja. Odgoj s ciljem razvoja (osjećaja) državljanstva i demokracije. Razvijanje socijalnih kompetencija i kompetencija državljanstva. Razvijanje sposobnosti za predstavljanje (svoje) narodnosti. Moralni odgoj. Razvijanje samospoznaje i društvene kulture. Razvijanje sposobnosti za suradnju. Razvijanje sposobnosti prihvatanja različitog od sebe. Odgoj radi razvoja tolerancije. Razvijanje komunikacije na materinskom jeziku.	

Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Funkcioniranje Hrvatske državne samouprave i mjesnih hrvatskih narodnosnih samouprava.</p> <p>Funkcioniranje Saveza Hrvata u Mađarskoj.</p> <p>Skupljanje informacija i podataka o tome kako se ostvaruju prava Hrvata u Mađarskoj, prezentiranje osobnih iskustava/doživljaja.</p>		<p><i>Informatika:</i> Internet kao izvor informacija.</p>
Ključni pojmovi	HDS, SHM.	

Tematska jedinica	Hrvatska umjetnost	Fond sati 3
Predznanje	Poznavanje autora i njihovih djela koja su učenici obradili tijekom prethodnog perioda školovanja.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja. Moralni odgoj. Razvijanje komunikacije na materinskom jeziku. Medijski odgoj. Razvijanje estetsko-umjetničke svjesnosti/promišljenosti i razvijanje sposobnosti izražavanja.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Istaknuti predstavnici hrvatskog slikarstva (npr. Frano Kršinić, Zlatko Šulentić, Slava Raškaj).</p> <p>Povijesne teme slikarstva Otona Ivekovića.</p> <p>Izrada tabloa/zidnih novina o hrvatskim slikarima.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost:</i> prezentiranje, predavanje, biografski tekstovi i tekstovi iz povijesti umjetnosti.</p> <p><i>Vizualna kultura, povijest, spoznaje o društvu i državljanstvu:</i> povijesne teme u slikarstvu i kiparstvu.</p> <p><i>Informatika:</i> Internet kao izvor informacija.</p>
Ključni pojmovi	Slikarstvo, kiparstvo, stilovi.	

<p>Očekivani razvojni rezultati na kraju dvogodišnjeg ciklusa</p>	<p>Poznađe važnije događaje hrvatske povijesti od vladavine Marije Terezije do 1922. godine.</p> <p>Poznađe osnovne karakteristike Hrvatske: zemljopisni položaj, reljef, klima.</p> <p>Poznađe povijest i narječja/govore hrvatski etničkih skupina iz Mađarske.</p> <p>Poznađe istaknute predstavnike hrvatske književnosti u Mađarskoj i njihova najvažnija djela.</p> <p>Sukladno svome uzrastu poznađe sustav funkcioniranja mjesnih narodnosnih samouprava i funkcioniranje Hrvatske državne samouprave.</p> <p>Funkcioniranje Saveza Hrvata u Mađarskoj.</p> <p>Istaknuti predstavnici hrvatskog slikarstva.</p> <p>Djelatnost Ivana Meštrovića.</p>
--	---

8. razred

Tematska jedinica	Fond sati
Slika o sebi, obitelj, rodbina, prijatelj	3
Povijest Hrvatske	5 + 1
Prirodna i ekonomska geografija Hrvatske	4 + 1
Povijest etničkih skupina Hrvata iz Mađarske	5
Jezik Hrvata iz Mađarske	3
Književnost Hrvata iz Mađarske	4 + 1
Ustanove i mediji Hrvata iz Mađarske	3
Spoznaje o narodnosnoj politici	4
Hrvatska umjetnost	2
Ukupni broj sati:	36

Tematska jedinica	Slika o sebi, obitelj, rodbina, prijatelj	Fond sati 3
Predznanje	Sukladno razini dobnog uzrasta definiranje pojmova: obitelj, rođak, prijatelj. Samostalno formuliranje mišljenja o prijatelju, o tome po čemu je sličan a po čemu se razlikuje od ostalih, odnosno o tome u čemu se manifestira njegovo hrvatstvo.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem samospoznaje i prihvaćanja samoga sebe. Razvijanje, jačanje i očuvanje identiteta. Obiteljski odgoj razvijanje sposobnosti prihvaćanja potrebe podjele poslova u obitelji. Moralni odgoj. Razvijanje društvene kulture, odgoj radi prihvaćanja drugačijeg od sebe. Razvijanje sposobnosti razmišljanja. Razvijanje sposobnosti komunikacije na materinskom jeziku.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
Što znači za učenika dvojezičnost? Postoji li dvojezičnost? Poznaje li, govori li materinskim jezikom i jezikom koji se govori u domovini? Koji govori i na kojoj razini? Kada, u kojim prilikama koji jezik koristi? Ima li koristi/ je li imao koristi od dvojezičnosti?		<i>Hrvatski jezik i književnost; mađarski jezik i književnost; djela narodne i umjetničke poezije, etnografska štiva.</i>

<p>Uloga obitelji i odgojno-obrazovnih ustanova u očuvanju materinskog jezika. Jesu li se mijenjale uloge u posljednje vrijeme (u odnosu na vremena roditelja i baka i djedova)?</p> <p>Ima li vjera kakvu ulogu u očuvanju materinskog jezika? Koliko se način života i poimanje današnjih naraštaja o pojmu obitelji promijenio (suživot pripadnika različitih generacija, dijalog među pripadnicima različitih generacija).</p>	<p><i>Povijest i spoznaje o društvu i državljanstvu:</i> pojam naroda, domovina, zavičaj, interakcija među narodima, dvojezičnost. Povijest tisućstoljetnog suživota Hrvata i Mađara.</p>
Ključni pojmovi	Narodnosni bitak, interakcija, europejstvo, dvojezičnost.

Tematska jedinica	Povijest Hrvatske	Fond sati 5+1
Predznanje	Povijest hrvatskog naroda od naseljavanja do kraja XVII. stoljeća.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja. Odgoj s ciljem razvoja (osjećaja) državljanstva i demokracije. Razvijanje samospoznaje i društvene kulture. Odgoj s ciljem razvoja tolerancije i prihvaćanja drugačijeg od sebe. Upoznavanje isprepletenih značajki zajedničke povijesti, politike, gospodarstva, kulture i vjere hrvatskog i mađarskog naroda. Razvoj komunikacije na materinskom jeziku.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Sudjelovanje Hrvatske u Prvom svjetskom ratu.</p> <p>Formiranje Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.</p> <p>Borba Hrvatske seljačke stranke i Stjepana Radića protiv srpske centralizacije.</p> <p>Drugi svjetski rat: proglašenje Nezavisne Države Hrvatske.</p> <p>Pokret „Hrvatskog proljeća“.</p> <p>1991.–1995. godine - Domovinski rat.</p> <p>Priznanje neovisne hrvatske države (1992.).</p> <p>Upoznavanje zajedničkih crta i povijesnih, političkih, gospodarskih, kulturnih i vjerskih isprepletenosti hrvatskog i mađarskog naroda, povlačenje paralela te postavljanje povijesnih događaja u kronološki redosljed.</p> <p>Pronalazak mjesta povijesnih događaja na zemljovidu.</p> <p>Dostojno obilježavanje istaknutih nacionalnih praznika Hrvatske. Organiziranje natjecanja.</p>		<p><i>Povijest, spoznaje o društvu i državljanstvu:</i> Društveni ustroji, državni ustroji, pokreti neovisnosti, borba za narodni jezik, državni praznici.</p> <p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, pripovijesti, štiva.</p> <p><i>Informatika:</i> Internet kao izvor informacija.</p>
Ključni pojmovi	Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca, Stjepan Radić, Nezavisna Država Hrvatska, pokret „Hrvatsko proljeće“, Domovinski rat, Republika Hrvatska.	

Tematska jedinica	Prirodna i ekonomska geografija Hrvatske	Fond sati 4+1
Predznanje	Položaj Hrvatske na europskom kontinentu. Susjedne države Hrvatske. Glavni grad, veći gradovi, veće rijeke, planine, mora, predjeli i otoci Hrvatske.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Upoznavanje zemljopisnog okoliša i ekonomske geografije Hrvatske. Razvijanje prirodoslovnih i tehničkih kompetencija. Odgoj s ciljem održivog razvoja i zaštite okoliša i prirode. Razvijanje komunikacije na materinskom jeziku.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Hrvatska – zemlja turizma, značaj Jadranskog mora. Biljni i životinjski svijet Hrvatske. Nacionalni parkovi i parkovi prirode Hrvatske; zajednički Nacionalni park Dunav-Drava. Zaštita prirode; česti požari .</p> <p>Izrada tabloa/zidnih novina na zadanu temu. Opis pejzaža npr. na osnovi slike o prirodi. Gledanje hrvatskog filma o prirodi. Organiziranje natjecanja/kviza. Predstavljanje dvaju velikih gradova (npr. Zagreba, Dubrovnika, Splita).</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost, mađarski jezik i književnost:</i> pjesme, pripovijetke, štiva, pisanje opisa pejzaža, predstavljanje gradova.</p> <p><i>Zemljopis:</i> prirodne i zemljopisne karakteristike Hrvatske, zaštita prirode.</p> <p><i>Informatika:</i> Internet kao izvor informacija.</p>
Ključni pojmovi	Nacionalni parkovi i parkovi prirode.	

Tematska jedinica	Povijest etničkih skupina Hrvata iz Mađarske	Fond sati 5
Predznanje	Poznavanje, teritorijalni smještaj i definiranje na zemljovidu etničkih skupina Hrvata u Mađarskoj. Poznavanje hrvatskih i mađarskih naziva naselja Hrvata u Mađarskoj. Regije Hrvata u Mađarskoj.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja. Odgoj s ciljem razvoja (osjećaja) državljanstva. Razvijanje socijalnih kompetencija i kompetencija državljanstva. Razvijanje komunikacije na materinskom jeziku. Razvijanje prirodoslovnih i tehničkih kompetencija. Razvijanje digitalnih kompetencija.	

Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Zlatno doba Hrvata iz Mađarske. Vjerski život, školstvo, politička i društvena djelatnost Hrvata iz Mađarske. Negativni utjecaj/posljedice Prvog svjetskog rata na život Hrvata iz Mađarske: puno mrtvih, Trianonskim ugovorom je raskomadana do tada jedinstvena kulturna, civilizacijska i gospodarska cjelina, nove su granice Hrvate iz Mađarske odvojile od matičnog naroda. Život Hrvata iz Mađarske nakon Drugog svjetskog rata. Demografija Hrvata iz Mađarske. Skupljanje fotografija i podataka iz prošlosti i sadašnjosti Hrvata iz Mađarske, izrada tabloa/zidnih novina. Izrada grafikona o razvoju broja Hrvata u mjestu gdje živi učenik.</p>		<p><i>Zemljopis:</i> mjesta naseljavanja. <i>Povijest, spoznaje o društvu i državljanstvu:</i> doba naseljavanja. <i>Hrvatski jezik i književnost:</i> djela narodne i umjetničke poezije. <i>Informatika:</i> Internet kao izvor informacija.</p>
Ključni pojmovi	Društveni slojevi, grane gospodarstva, franjevci (Bosna Srebrena), zlatno doba.	

Tematska jedinica	Jezik Hrvata iz Mađarske	Fond sati 3
Predznanje	Karakteristične osobitosti korištenja jezika pojedinih etničkih skupina Hrvata u Mađarskoj. Osnovne karakteristike pojedinih narječja, narječje/govor kojim govori učenik. Odnosi između narječja i književnog jezika.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja. Odgoj s ciljem razvoja socijalnih kompetencija i kompetencija državljanstva. Razvijanje samospoznaje i društvene kulture. Razvijanje komunikacije na materinskom jeziku. Razvijanje estetsko-umjetničke svjesnosti/promišljenosti i razvijanje sposobnosti izražavanja. Razvijanje digitalnih kompetencija.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Usporedba narječja s književnim jezikom, registriranje razlika. Uloga dijalektalizama u književnim djelima: npr. opis pejzaža, karakterizacija likova. Razumijevanje tekstova dijalektalnih pjesama koje se vezuju uz već naučene plesove.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost;</i> <i>mađarski jezik i književnost:</i> književna djela i djela narodne umjetnosti. <i>Pjevanje-glazbena kultura:</i> pjesme.</p>

Izrada tabele: glasovi i izričaji u narječjima u usporedbi s odgovarajućim glasovima i izričajima u književnom jeziku.	<i>Informatika</i> : Internet kao izvor informacija.
Ključni pojmovi	Narječje, štokavsko narječje, kajkavsko narječje, čakavsko narječje, književni jezik.

Tematska jedinica	Književnost Hrvata iz Mađarske	Fond sati 4+1
Predznanje	Poznavanje autora i njihovih djela koja su učenici obradili tijekom prethodnog perioda školovanja.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja. Razvijanje samospoznaje i društvene kulture. Razvijanje komunikacije na materinskom jeziku, razvijanje kulturne kompetencije i sposobnosti interpretacije. Razvijanje estetsko-umjetničke svjesnosti/promišljenosti i razvijanje sposobnosti izražavanja.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
Drame Antuna Karagića i Ivana Prtreša. Djelatnost Mate Meršića Miloradića i Mate Šinkovića. Djelatnost Stipana Blažetina, Jolaišler, Josipa Gujaša Džuretina, Marka Dekića, Matilde Bölcs, Lajoša Škrapića, Mije Karagića. Glavni motivi pojedinih pjesnika, pisaca. Izrada ilustracija uz pojedina djela. Usmena i pismena formulacija osobnih doživljaja o djelima autora. Osobni doživljaji u svezi sa susretima s autorima.		<i>Hrvatski jezik i književnost</i> : pjesme, pripovijetke, studije iz povijesti umjetnosti, prezentiranje osobnih doživljaja. <i>Informatika</i> : Internet kao izvor informacija. <i>Vizualna kultura</i> : izrada ilustracija.
Ključni pojmovi	Pejzažna lirika, domoljubna pjesma, ljubavna pjesma, drama.	

Tematska jedinica	Ustanove i mediji Hrvata iz Mađarske	Fond sati 3
Predznanje	Poznavanje nekoliko osnovnih škola, odnosno poznavanje budimpeštanskog i pečuskog hrvatskog školskog centra, Hrvatske kronike, Hrvatskog radija, Hrvatskog kazališta iz Pečuha, muzeja i knjižnice mjesta ili regije gdje živi učenik, odnosno poznavanje mjesnog kazališnog društva i mjesne hrvatske udruge.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja. Odgoj s ciljem razvoja (osjećaja) državljanstva i demokracije. Odgoj s ciljem razvoja socijalnih kompetencija i kompetencija državljanstva. Odgoj s ciljem razvoja sposobnosti predstavljanja (svoje) narodnosti. Moralni odgoj. Razvijanje samospoznaje i društvene kulture. Razvijanje sposobnosti za suradnju. Razvijanje sposobnosti prihvaćanja različitog od sebe, odgoj radi razvoja tolerancije. Razvijanje komunikacije na materinskom jeziku. Medijski odgoj.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Upoznavanje hrvatskih medija u Mađarskoj (Hrvatski glasnik, Hrvatska kronika, Hrvatski radio), urednici, novinari, njihov sadržaj – predstavljanje jednog medija, formuliranje samostalnog mišljenja.</p> <p>Upoznavanje s djelatnošću Hrvatskog kazališta u Pečuhu, doživljaji učenika o do sada održanim predstavama kazališta.</p> <p>Predstavljanje kazališnog društva, kulturne udruge mjesta ili regije gdje živi učenik.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost:</i> štiva, monografije.</p> <p><i>Informatika:</i> Internet kao izvor informacija.</p>
Ključni pojmovi	Medij, urednik, suradnik, kazališno društvo, kulturno društvo.	

Tematska jedinica	Spoznaje o narodnosnoj politici	Fond sati 4
Predznanje	Poznavanje Hrvatske državne samouprave i narodnosne samouprave mjesta učenika.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja. Odgoj s ciljem razvoja (osjećaja) državljanstva i demokracije. Razvijanje socijalnih kompetencija i kompetencija državljanstva. Razvijanje sposobnosti za predstavljanje (svoje) narodnosti. Moralni odgoj. Razvijanje samospoznaje i društvene kulture. Razvijanje sposobnosti za suradnju. Razvijanje sposobnosti prihvaćanja različitog od sebe. Odgoj radi razvoja tolerancije. Razvijanje komunikacije na materinskom jeziku.	

Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Narodnosna zakonska regulativa i njen utjecaj na položaj narodnosti tijekom proteklih desetljeća.</p> <p>Upoznavanje narodnosnog zakona koji je na snazi (2011.).</p> <p>Narodnosni samoupravni sustav.</p> <p>Skupljanje informacija i podataka o tome kako se ostvaruju prava Hrvata u Mađarskoj, prezentiranje osobnih iskustava/doživljaja.</p>		<p><i>Povijest, spoznaje o društvu i državljanstvu:</i> narodnosni zakoni tijekom povijesti, odnos mađarskih vladara prema useljenicima.</p> <p><i>Informatika:</i> Internet kao izvor informacija.</p>
Ključni pojmovi	Narodnosni zakon, narodnosni samoupravni sustav, HDS, SHM.	

Tematska jedinica	Hrvatska umjetnost	Fond sati 2
Predznanje	Poznavanje autora i njihovih djela koja su učenici obradili tijekom prethodnog perioda školovanja.	
Odgojno-razvojni ciljevi tematske jedinice	Odgoj s ciljem razvoja nacionalnog identiteta i domoljublja. Moralni odgoj. Razvijanje komunikacije na materinskom jeziku. Medijski odgoj. Razvijanje estetsko-umjetničke svjesnosti/promišljenosti i razvijanje sposobnosti izražavanja.	
Spoznaje/Razvojni zahtjevi		Korelacije
<p>Djelatnost Ivana Meštrovića.</p> <p>Predstavljanje dvaju djela Ivana Meštrovića.</p> <p>Izrada tabloa/zidnih novina o hrvatskim slikarima, o životu i djelima Ivana Meštrovića.</p>		<p><i>Hrvatski jezik i književnost:</i> prezentiranje, predavanje, biografski tekstovi i tekstovi iz povijesti umjetnosti.</p> <p><i>Vizualna kultura, povijest, spoznaje o društvu i državljanstvu:</i> povijesne teme u slikarstvu i kiparstvu.</p> <p><i>Informatika:</i> Internet kao izvor informacija.</p>
Ključni pojmovi	Slikarstvo, kiparstvo, stilovi.	

<p>Očekivani razvojni rezultati na kraju dvogodišnjeg ciklusa</p>	<p>Poznaje važnije događaje hrvatske povijesti od vladavine Marije Terezije do 1922. godine.</p> <p>Poznaje osnovne karakteristike Hrvatske: zemljopisni položaj, reljef, klima.</p> <p>Poznaje povijest i narječja/govore hrvatski etničkih skupina iz Mađarske.</p> <p>Poznaje istaknute predstavnike hrvatske književnosti u Mađarskoj i njihova najvažnija djela.</p> <p>Sukladno svome uzrastu poznaje sustav funkcioniranja mjesnih narodnosnih samouprava i funkcioniranje Hrvatske državne samouprave.</p> <p>Funkcioniranje Saveza Hrvata u Mađarskoj.</p> <p>Istaknuti predstavnici hrvatskog slikarstva.</p> <p>Djelatnost Ivana Meštrovića.</p>
--	---

INFORMATIKA

6-8. évfolyam

Az informatika tantárgy ismeretkörei, fejlesztési területei hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanuló az információs társadalom aktív tagjává válhasson. Az informatikai eszközök használata olyan eszköztudást nyújt a tanulóknak, melyet a tanulási folyamat közben bármely ismeretszerző, -feldolgozó és alkotó tevékenység során alkalmazni tudnak. Ennek érdekében fontos a rendelkezésre álló informatikai és információs eszközök és szolgáltatások megismerése, működésük megértése, az egyéni szükségleteknek megfelelő szolgáltatások kiválasztása, és célszerű, értő módon való kritikus, biztonságos, etikus alkalmazása.

Az informatikai és információs eszközök, szolgáltatások az egyén életének és a társadalom működésének szinte minden területét átszövik, ezért az informatika tantárgyban szereplő fejlesztési területek számos területen kapcsolódnak a Nemzeti alaptanterv műveltségterületeinek fejlesztési feladataihoz

Az **informatika** tantárgy **feladata**, hogy korszerű eszközeivel és módszereivel felkeltse az érdeklődést a tanulás iránt és lehetővé tegye, hogy a tanuló a rendelkezésre álló informatikai eszközök segítségével hatékonyabbá tegye a tanulási folyamatot. Az informatika tanulása hozzásegíti a tanulót, hogy önszabályozó módon fejlessze tanulási stratégiáját, ennek érdekében ismerje fel a tanulási folyamatban a problémamegoldás fontosságát, az információkeresés és az eszközhasználat szerepét, legyen képes megszervezni tanulási környezetét, melyben fontos szerepet játszanak az informatikai eszközök, az információforrások és az online lehetőségek.

Az **informatika** tantárgy **segíti** a tanulót abban, hogy az internet által nyújtott lehetőségek kihasználásával aktívan részt vegyen a demokratikus társadalmi folyamatok alakításában, ügyeljen a biztonságos eszközhasználatra, fejlessze kritikus szemléletét, érthető módon és formában tegye fel a témával kapcsolatos kérdéseit, törekedjen az építő javaslatok megfogalmazására, készüljön fel a változásokra. Az **informatika** tantárgy kiemelt **célja a digitális kompetencia fejlesztése**, az alkalmazói programok felhasználói szintű alkalmazása, az információ szerzése, értelmezése, felhasználása, az elektronikus kommunikációban való aktív részvétel.

Az *alkalmazói ismeretek* témakör fejlesztése során a társadalmi élet számára hasznos informatikai műveletek megismerésére, megértésére és használatára, például állományok kezelésére, különböző alkalmazások használatára, és a programok üzeneteinek értelmezésére kerül sor. A számítógép működése közben lejátszódó algoritmusok megfigyelésével, megértésével, az eljárások tudatos, értő alkalmazásával javítható a számítógép használatával szembeni attitűd, fejleszthető a munka hatékonysága. A számítógép működtetése érdekében a tanulóknak magabiztosan kell használniuk az operációs rendszert, amelyen keresztül kommunikálnak a számítógéppel.

A 21. század kihívásai közé tartozik az, hogy az emberek az életük során megvalósított tevékenységeket tudatosan és körültekintően tervezzék meg. A problémamegoldás életünk szerves részét alkotja, az életszerű, probléma alapú feladatok sikeres alkalmazása befolyásolja az életminőséget. Ennek szükséges előfeltétele az algoritmizálási készségek formális keretek közötti fejlesztése, amelyre a *problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel* témakörben kerül sor. Feladataink, kötelességeink, önkéntes és szabadidős tevékenységeink elvégzése, a közösségi életformák gyakorlása döntések sorozatából tevődik össze. A problémamegoldás az élet minden területén jelen lévő alaptevékenység, melynek sajátosságait a tanulókkal egyrészt a problémamegoldás elméletének, lépéseinek, eszközeinek, módszereinek, általános szempontjainak elsajátításával, másrészt a problémamegoldás

általános elveinek más műveltségi területeken való gyakorlati alkalmazásával érdemes megismertetni.

A problémamegoldás egyes részfolyamatait, például az információ szerzése, tárolása, feldolgozása önálló problémaként jelenhetnek meg. A problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel rész elsajátítása során a tanuló megismerkedik az algoritmizálás elméleti módszereivel, a szekvenciális és vezérlésvű programok alapvető funkcióival, majd az elméleti megalapozást követően a gyakorlatban készítik és tesztelik számítógépes programokat.

Az elkészített programok segítségével más műveltségi területek problémái tanulmányozhatók, illetve különböző jelenségek szimulálhatók. A problémamegoldási ismeretek tanítása a mások által készített programok algoritmusainak értelmezését, az alkalmazói képesség kialakítását és a kritikus szemléletet is támogatja.

Az *infokommunikáció* térnyerésével a 21. század a hagyományos információforrások mellett központba állítja az elektronikus információforrások használatát, előtérbe helyezi az interneten zajló kommunikációt, megköveteli a hálózati és multimédiás informatikai eszközök hatékony felhasználását.

Hangsúlyossá válik a különböző formákban megjelenő információk (szövegek, képek, hangok, egyéb multimédiás elemek) felismerése, kezelése, értékelése és felhasználása. Az ismeretek bővítéséhez, kiegészítéséhez a könyvtár, valamint az internet korosztálynak megfelelő alapszolgáltatásainak, az intelligens és interaktív hálózati technológiáknak az önálló használata szükséges. Az alkalmazáshoz nélkülözhetetlen a szükséges információk online adatbázisokban való keresése, a találatok és a programok által szolgáltatott válaszok értelmezése, az adatok közötti összefüggések felismerése és vizsgálata tanári segítséggel. A túlzott vagy helytelen informatikai eszközhasználat veszélyeket rejthet, melyekre érdemes felhívni a figyelmet, hasznos lehet megismerni azokat a módszereket, amelyekkel a veszélyek elkerülhetők.

Az infokommunikáció témakörén belül kerül sor az interneten zajló kommunikációs formák és rendszerek bemutatására, megismerésére és összekapcsolására. A kommunikációs folyamat magában foglalja az információk fogadását, küldését, továbbítását, tárolását, rendszerezését, a netikett betartását, a kommunikációt akadályozó tényezők felismerését. A csoportokon belül zajló kommunikáció számtalan lehetőséget rejt a tanulási folyamatok számára, ennek érdekében a tanulóknak tájékozottságot kell szerezniük a közösségi oldalak használatáról, azok előnyeiről és veszélyeiről, meg kell ismerniük a használatra vonatkozó elvárásokat, szabályokat.

A médiainformatika témakör tartalmazza az elektronikus, internetes médiumok elérését, használatát, információk kinyerését, felhasználását. A források használata magában foglalja az egyes információhordozók tanulásban való alkalmazását, valamint hitelességük, objektivitásuk vizsgálatát, tartalmuk értékelését is.

Az *információs társadalom* témakörben elsajátított ismeretek, fejlesztett készségek és képességek hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanuló a későbbiekben etikus és biztonságosan kezelje az adatokat, megfelelően használja a rendelkezésére álló informatikai eszközöket. Az aktív állampolgárság érdekében kerül sor az elektronikus szolgáltatások megismerésére, az egyes szolgáltatástípusok céljainak azonosítására, jellemzésére, az igényeknek megfelelő szolgáltatások kiválasztására. A tanulók a szabályok betartásával igénybe veszik a számukra hasznos elektronikus szolgáltatásokat. Az informatikai rendszerek használata közben számtalan biztonsági, etikai probléma merül fel, melyek tájékozottság és tapasztalat birtokában megfelelő módon kezelhetők, ezért lehetőséget kell nyújtani a tapasztalatszerzés többféle módjára, pl. a médiában szereplő események különböző szempontok szerinti értelmezésére, a társakkal történt esetek megbeszélésére, a lehetséges megoldási alternatívák kifejtésére.

A *könyvtárhasználat* oktatásának célja a tanulók felkészítése az információszerzés kibővülő lehetőségeinek felhasználására a tanulásban, a hétköznapi életben az információk elérésével, kritikus szelekciójával, feldolgozásával és a folyamat értékelésével. A könyvtár forrásközpontként való használata az önműveléshez szükséges attitűdök, képességek és az egész életen át tartó önálló tanulás fejlesztésének az alapja. A fenti cél az iskolai és fokozatosan a más típusú könyvtárak, könyvtári források, eszközök megismerésével, valamint a velük végzett tevékenységek gyakorlásával, tudatos, magabiztos használói magatartás, tájékozódás és a könyvtárhasználat igényének kialakításával érhető el.

Az információkeresés területén kiemelt cél, hogy a képzési szakasz végére a tanuló tudatosan és komplexen gondolkodjon a folyamatról és tervezze azt. Ehhez elengedhetetlen, hogy ismerje a dokumentumtípusok és segédkönyvek típusait, jellemzőit és azok információ értékének megállapításának szempontjait. Ezen tudásának fokozatos, folyamatos és gyakorlatközpontú fejlesztése segíti őt a feladatokhoz szükséges kritikus és válogató forráskiválasztáshoz és információgyűjtéshez. Tudatosítani szükséges a tanulóknál a könyvtári információszerzéshez, -feldolgozáshoz és -felhasználáshoz is kapcsolódóan az etikai szabályokat, jogi vonatkozásokat.

A könyvtári informatika témakör oktatása során a tanuló a könyvtárak és a könyvtári források használatának alapjaival ismerkedik meg, majd a többi tantárgy keretében megvalósuló, erre a tudására épülő gyakorlati feladatok során szerez tapasztalatokat az egyes műveltségterületeken és rendszerezi, mélyíti tudását. Mindezek során egyszerre vannak jelen a könyvtárak által nyújtott hagyományos szolgáltatások és a korszerű társadalmi igényeket kiszolgáló modern technikai lehetőségek.

Az informatikai eszközök használata a számítógépteremben lévő szabályok betartásával és az egészséges számítógépes munkakörnyezet kialakításával építő módon hat az erkölcsi gondolkodásra, a testi és lelki egészségre.

Az informatikai eszközök használata során, a megismert hardverelemek bővülésével a digitális és a természettudományos kompetencia is fejlődik. A papír nélküli nyomtatási lehetőségek megismerése, az analóg információk digitalizálása erősíti a környezettudatosságot, felkészíti a tanulókat a fenntarthatóság megteremtéséből adódó feladatokra.

A biztonságos adattárolás megismerésével, az egyéni felelősségvállalás és az illetéktelen adathozzáférés megismertetésével fejleszhető az erkölcsi gondolkodás. A digitális eszközök használatával fejlődnek a diákok technikai készségei.

Az alkalmazói ismeretek során a tanulók dokumentumokat szerkesztenek, amely fejleszti az anyanyelvi kommunikációt, a digitális kompetenciát, az esztétikai érzéket és az önálló tanulást. A személyes dokumentumok készítése fejleszti az önismeretet, segíti a pályaorientációt. A multimédiás dokumentumok készítése támogatja a médiatudatosságra nevelést. A táblázatok kezelésére alkalmas programokkal végzett műveletek során nyert információk támogatják a felhasználót az önálló döntésben, segítik a matematikai, a digitális, a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetenciák fejlesztését és a hatékony, önálló tanulást.

A problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör hozzájárul az önismereti és a társas kapcsolati kultúra fejlesztéséhez. A problémamegoldás során a tanulók megtapasztalják, hogy egy nagyobb probléma akkor oldható meg hatékonyan, ha azt kisebb részekre bontják és a feladat megoldása közben csoportban dolgoznak együtt. A csoportmunka szervezése hozzájárul az önismeret fejlesztéséhez valamint a társak megértéséhez, elfogadásához.

A problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör támogatja a matematikai kompetencia fejlesztését, mert a matematikai problémák algoritmizálása és az algoritmus programmal történő megvalósítása során a tanuló használja a diszkussziót, a

folyamat során hangsúlyossá válik a logikus gondolkodás. Az algoritmizálás során a matematika órákon megismert képletek alkalmazására, átalakítására kerül sor. Az alkotás során igényné válik a felhasználóbarát program írása, a szakkifejezések megfelelő használata, a matematikai készségek rugalmas alkalmazása. A programírás végén a tanulók teszteléssel ellenőrzik munkájukat, felismerik a programhasználatához szükséges felhasználói dokumentumok fontosságát.

A problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör összekapcsolódhat a természettudományos és technikai kompetenciafejlesztéssel, mert a természettudományos problémák megoldásának algoritmizálása és programmá történő kódolása során a tanuló megismeri a tudományos ismeretszerzés módszereit, felismeri az összefüggések matematikai képletekkel való felírásának jelentőségét. A tantárgyi integráció során alkalmazott oktatóprogramok, tantárgyi szimulációk tanulmányozása erősíti a tanuló megfigyelő képességét. A méréseknél és azok kiértékelésénél az eszközök kezelése veszéllyel járhat, emiatt kötelező jelleggel érvényt kell szerezni a balesetmentes viselkedési formáknak.

Az *infokommunikáció* témakör során szerzett tapasztalatok támogatják a médiatudatosságra nevelést. A hagyományos média mellett az elektronikus média mindennapjaink nélkülözhetetlen részévé vált. Az információszerzés, a tanulás, a szórakozás és a kapcsolattartás sem képzelhető el digitális média nélkül. Az informatika tantárgy kiemelt célja, hogy a tanuló az információs társadalom aktív és kritikusan gondolkodó részvevője legyen. A médiatudatos oktatás célja, hogy a tanuló az elképesztő mennyiségű információból legyen képes kiválasztani a hiteles információt. Fontos, hogy a diákok meg tudják különböztetni a valóságot és a virtuális világot. A multimédia jelentős szerepet játszik társadalmunk megismerésében, ezért a média működésének megismerése nélkülözhetetlen az információk kritikus értelmezéséhez, ennek érdekében kerül sor a médiatudatos, kritikus gondolkodás ösztönzésére, az etikus viselkedés betartására. A média egyes elemei a manipuláció eszközei is lehetnek, a tudatos befolyásolás jelei jól azonosíthatók. A helyes médiahasználatra való felkészítéssel, a helyes viselkedésminták megfigyelésével megelőzhető a káros függőség kialakulása. Az eszközhasználat során ügyelni kell az önálló döntéshozatalon alapuló mértéktartásra. Fontos azoknak a helyzeteknek a felismerése, melyekben elkerülhetetlen a segítségkérés.

Az *információs társadalom* témakör tárgyalása során a tanulók olyan normákat, értékeket ismernek meg, melyek hozzájárulnak az erkölcsi neveléshez és ezen keresztül a családi életre neveléshez. Az elektronikus szolgáltatások igénybevétele egyéni felelősségvállalással jár, amely támogatja a társadalmi folyamatok megismerését. Az online tevékenységek végzésekor lehetőség nyílik a társas kapcsolatok ápolására, a szociális kompetencia fejlesztésére, a folyamatokban való aktív és kritikus részvétellel fejlődik az önismeret, és a szövegértő, -feldolgozó képesség.

Az informatikai eszközhasználat készségszintű elsajátítása támogatja a tanulás eredményességét, hozzájárul az élményszerű, korszerű eszközökkel támogatott tanulás megvalósításához, lehetőséget nyújt a folyamatos és hatékony önképzéshez.

Az informatikai eszközök használata során cél, hogy a felhasználók törődjenek a testi és lelki egészségükkel, munkájukat egészséges munkakörnyezetben végezzék. A jövőorientált gondolkodás kialakítása érdekében érdemes megismerni az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásait, a környezetet kímélő energiatakarékos üzemmódokat. A társadalmi tevékenységek hatással vannak a környezetre, a környezet megóvása érdekében a környezettudatos életmód kialakítására és az ezzel kapcsolatos információk keresésére is hangsúlyt kell fektetni.

Az online rendszerek megismerésével lehetővé válik a valós és virtuális kapcsolatok közötti különbségek azonosítása. A világhálóról származó tartalmak különböző hitelességűek, ezért eleinte csak a biztonságos információforrások használata javasolt, a későbbi

évfolyamokon a tanulók tanulmányi feladataiknak, érdeklődésüknek megfelelően, körültekintően bővíthetik az alkalmazott források és felhasználások körét.

A *könyvtárhasználati* tudás a kiemelt fejlesztési területek mindegyikében elengedhetetlen, mivel minden téma megismerése hatékony és kritikai szemléletet igényel. Ezen belül is kiemelkedik a nemzeti műveltség, értékek és az egyetemes kultúra megismertetése, hiszen ezek alapvető eszközei az információforrások. A demokráciára nevelés és az állampolgári kompetencia fejlesztésének fontos része az információhoz való jog tudatosítása és a megszerzéséhez, megértéséhez, a társadalom érdekében való aktív felhasználásához szükséges tudás fejlesztése. Az információ feldolgozása sok erkölcsi kérdés megvitatását teszi szükségessé, melyekkel a tanulók társas kapcsolati kultúrája fejleszthető.

A könyvtári informatika keretén belül kerül sor annak a megtanítására, hogy hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások a tanulás során. A forrás- és könyvtárhasználat tanítása segít az információkeresés és a tanulás folyamatának megértésében, a tanulási stratégia fejlesztésében. A témakör a gyakorlatközpontúságból adódó folyamatos tevékenykedtetéssel és az együttműködést igénylő csoportmunkával járul hozzá a differenciáláshoz. Mind az anyanyelvi, mind a digitális kulcskompetenciák fejlesztése területén kiemelt jelentősége van az információs problémamegoldás folyamatának, valamint ezek bemutatásának. A könyvtárhasználat tanítása során cél, hogy a tanulók a nyomtatott és a digitális eszközök segítségével önállóan és tudatosan használjanak könyvtárakat, anyanyelvi és idegen nyelvű információforrásokat.

Óraterv

	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	1	1	1
Éves óraszám	36	36	36

6. évfolyam

A tanulók az *informatikai eszközök használata* során megismerik a számítógépet, annak főbb egységeit, a perifériákat. Kezdetben tanári segítséggel, később önállóan használják a legfontosabb eszközöket. Megismerik a fájl- és mappakezeléssel kapcsolatos műveleteket és a víruskereső program használatát. A számítógép kezelése során figyelembe veszik, hogy az adatok védelméről is gondoskodniuk kell.

Az *alkalmazói ismeretek* témakörben a tanulmányi és közösségi feladataikhoz kapcsolódóan kerül sor a számítógépes programok használatára. A szövegszerkesztő és prezentációkészítő alkalmazások használata az egyéni munka mellett a csoportmunka során is megjelenik. A multimédiás környezetben szövegek, képek, animációk, hangok kezelésével foglalkoznak.

Az információszerzés során az adatokat rendszerezni kell, hogy később könnyebben feldolgozhatók legyenek. A tanulók megismerik a táblázatos adattárolás, a grafikus adatábrázolás, az esztétikus adatmegjelenítés formáit. Először tanári segítséggel értelmezik a rendszerezett formában megjelenő adatokat, később önállóan is tudnak hasonló formában adatokat rendezni.

A korábbi ismeretek alapján és az életkori sajátosságoknak megfelelően ebben a képzési szakaszban a tanulók a *problémamegoldás* alapvető folyamatával és elemeivel ismerkednek meg. A problémamegoldás előtt információkat gyűjtenek, és megtervezik a folyamatot. A tanulók kezdetben közösen értelmeznek kész algoritmusokat. Eleinte tanári segítséggel, majd egyre önállóbban készítenek egyes tevékenységeket leíró algoritmusokat és folyamatábrákat.

A problémamegoldás érdekében az életkori sajátosságnak megfelelő fejlesztőrendszerek használata ajánlott. A szoftverek használata közben a tanulók megismerkednek az utasításokkal, egyszerű programokat írnak, kész programokat értelmeznek.

A tanulási képességek fejlesztése és a tanulási folyamatok támogatása érdekében interaktív oktatóprogramok alkalmazására kerül sor. Az oktatóprogramok használata közben a tanulók azonosítják az algoritmusok lépéseit, tanulmányozzák a beállítások módosító szerepét. Az interaktív programhasználat során beavatkoznak a folyamatokba, a beavatkozások következményeinek megfigyelése lehetővé teszi a programok hatékony, tudatos irányítását.

Az információszerzés egyre inkább átkerül az internetre. Ebben a korosztályban elsősorban tanári irányítással zajlik az információszerzés. Az interneten történő tájékozódás és a szükséges információ beszerzése érdekében meg kell ismerni a böngésző szolgáltatásait. A tanulók eleinte a tanár által ajánlott oldalakat keresik fel, később megismerik a kulcsszavas és tematikus keresőgépek használatát is.

Az információs társadalomban alapvető elvárás, hogy a tanulónak legyen saját postafiókjá, ismerje az elektronikus levelezés alapvető funkcióit és az *infokommunikáció* szabályait. Fontos tisztázni az adatvédelem jelentőségét.

A hagyományos média mellett a tanulás, művelődés során egyre nagyobb szerepet kap az elektronikus adathordozók és az interneten lévő tartalmak használata.

Az *információs társadalom* témakör feldolgozása közben a tanulók megismerkednek az internet használata közben felmerülő problémákra, felkészülnek azokra a feladatokra, amelyek az online világban várnak rájuk. Tapasztalatot szereznek az informatikai biztonsággal kapcsolatos területeken, megismerkednek a számítógép védelmi lehetőségeivel, a személyes adatvédelemmel. A tanulók a tanulás során számtalan különböző minőségű információforrással találkoznak. A célnak megfelelő források kiválasztása megfelelő tapasztalaton alapul, melynek érdekében az információforrások hitelességének megítélésére,

értékelésére kerül sor. A tanulást támogató információforrások saját dokumentumokban való alkalmazása, az információforrásokra való hivatkozások egyre nagyobb szerepet töltenek be a tanulás során, ennek érdekében a tanulók hivatkozásokat tartalmazó mintákat tekintenek meg és értelmezik.

Az e-szolgáltatások fontos szerepet töltenek be az információs társadalom kialakításakor, ennek érdekében a tanulók az életkori sajátosságoknak megfelelő elektronikus szolgáltatásokat ismernek meg, azonosítják azok szerepét. Megfigyelik a szolgáltatások működését, megfogalmazzák az eljárások futtatása közben szerzett tapasztalataikat, azonosítják az egyes eljárások célját. Kiválasztják a személyes igényeiknek megfelelő szolgáltatásokat, megismerik a szolgáltatás igénybevételéhez szükséges eljárásokat, és tapasztalatot szereznek azok biztonságos működésében.

A *könyvtári informatika* fejlesztési területen ebben a szakaszban az alsó tagozaton szerzett iskolai könyvtári és gyermekkönyvtári tapasztalatokra építve a megszerzett tudás rendszerezése és tudatosítása kerül középpontba. A tudás bővítése és a szokásformálás során egyre hangsúlyosabb szerepet kap a könyvtári források és szolgáltatások tanulásban való felhasználása. Cél, hogy a tanuló minden tantárggyal kapcsolatban megismerje a különböző források felhasználási lehetőségeit.

Ezeken az évfolyamokon cél, hogy a tanuló tanári irányítás mellett önállóan tájékozódjon az iskola könyvtárában. Kiemelt szerepet kap a korosztály számára készült nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő művekben való önálló tájékozódás, és a szerzett információk megadott szempontok szerinti felhasználása, a források azonosítása.

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Az informatikai eszközök használata	4
Alkalmazói ismeretek	10 + 4
Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	8
Infokommunikáció	4
Az információs társadalom	4
Könyvtári informatika	2
Összes óraszám	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az informatikai eszközök használata	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Programok indítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adott informatikai környezet tudatos használata. Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásával való ismerkedés. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás megteremtése. Víruskereső programok használata.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Adott informatikai környezet tudatos használata</i> Ismerkedés a számítástechnika fő alkalmazási területeivel. Az informatikai eszközök választásának szempontjai. Az alkalmazási területek összegyűjtése csoportmunkában.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> a számítógépek szerepe az időjárás-előrejelzésben; számítógépes modellek alkalmazása; mérések és vezérlések a számítógéppel.</p>
<p><i>Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásának megismertetése</i> Egészséges, ergonómiai szempontoknak megfelelő számítógépes munkakörnyezet megismerése. A számítógép káros hatását csökkentő egyszerű mozgásgyakorlatok végzése.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> az egyes életszakaszokra jellemző testarányok és méretek; az érzékszervek védelmét biztosító szabályok. A környezeti állapot és az ember egészsége közötti kapcsolat. <i>Testnevelés és sport:</i> az irodai és a számítógép előtt végzett munkához gyakorlatok.</p>
<p><i>Az operációs rendszer alapszolgáltatásainak megismerése</i> Az operációs rendszerek alapszolgáltatásai, eszközközelés. Mappaműveletek: mappaszerkezet létrehozása, másolás, mozgatás, törlés, átnevezés. Állománykezelés: létrehozás, törlés, visszaállítás, másolás, mozgatás, átnevezés, nyomtatás, megnyitás, keresés. Állományok típusai. Számítástechnikai mértékegységek.</p>	<p><i>Természetismeret; matematika; idegen nyelvek; magyar nyelv és irodalom:</i> a számítógéppel segített tanulás módszereinek alkalmazása során a fájl- és mappaműveletek alkalmazása, mértékegységek, számrendszerek.</p>
<p><i>A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás</i> A számítógép és a legszükségesebb perifériák rendeltetészerű használata. Az iskolai hálózat használata. Hálózati be- és kijelentkezés, hozzáférési jogok, adatvédelem. A gépterem házirendjének megismerése, betartása.</p>	
<p><i>Víruskereső programok használata</i> Víruskereső program alkalmazása, vírus keresése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Információ, adat, bit, számítógép, periféria, billentyűzet, monitor, egér, háttértár, operációs rendszer, állománytípus, állományművelet, mappaművelet, hozzáférési jog, vírus, víruskereső program.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alkalmazói ismeretek	Órakeret 10+4
	1.Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete és alkalmazása. Szövegbevitel billentyűzetről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szöveges dokumentumok létrehozása, mentése. Szövegműveletek végrehajtása. Multimédiás dokumentumok előállítás kész alapelemekből.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása, mentése</i> Rajzok készítése. Műveletek rajzrészletekkel. Elemi alakzatok rajzolása, módosítása. A vágólap használata.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> rajz készítése történelmi vagy társadalmi témáról, pl. címer, családfa, egyszerű alaprajzok készítése.</p> <p><i>Természetismeret:</i> természetudományi témájú ismeretterjesztő források tanári segítséggel történő keresése, követése, értelmezése, az ismeretszerzés eredményeinek bemutatása; vázlatrajz készítése a lakóhelyről és környékéről.</p>
<p><i>Szövegműveletek végrehajtása</i> Állomány mentése. Szöveges állomány megnyitása. Szöveg javítása. Karakterformázás. Bekezdésformázás. Szöveg kijelölése, másolása, mozgatása, törlése. Helyesírás ellenőrzése.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek;</i></p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> nyomtatott és elektronikus formájú irodalmi, ismeretterjesztő, publicisztikai szövegek olvasása és megértése; a szövegelemzés;</p> <p>Az információs-kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése; alapvető nyelvhelyességi, helyesírási ismeretek alkalmazása;</p>

	Rövidebb beszámolók anyagának összegyűjtése, rendezése különböző nyomtatott és elektronikus forrásokból.
<p><i>Multimédiás dokumentumok előállítása kész alapelemekből</i></p> <p>Szöveg, kép, hang, animáció elhelyezése a dokumentumban.</p> <p>A prezentáció testreszabása, háttér, áttűnés, animáció beállítása.</p> <p>Bemutatók készítése közös munkában, csoportokban.</p> <p>Egyéb multimédiás dokumentumok előállítása.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> prezentációk készítése önállóan és csoportmunkában.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegegységek, multimédia, prezentáció, dia, diavetítés.

2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	
Előzetes tudás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az adatok rögzítését, értelmezését, vizsgálatát, szemléltetését segítő eszközök megismerése. Adatok csoportosítása, táblázatba rendezése. Néhány közhasznú információforrás használata. Adatkeresés digitális tudásbázis-rendszerben. Térképhasználati ismeretek alapozása.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Az adat értelmezését, vizsgálatát, szemléltetését segítő eszközök megismerése</i></p> <p>Az adat fogalmának megismerése.</p> <p>Az adatok rögzítését, értelmezését, vizsgálatát, szemléltetését segítő eszközök használata.</p> <p>Adatok feldolgozását segítő műveletek végzése.</p>	<p><i>Matematika:</i> tárgyak, személyek, alakzatok, jelenségek, összességek összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik szerint; becslés; mennyiségek fogalmának alapozása; tárgyak tulajdonságainak kiemelése (analizálás); összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; Tapasztalati függvények, sorozatok alkotása, értelmezése stb.; matematikai modell keresése változások leírására, rajzolt, illetve tárgyi jelek értelmezése tevékenységgel, történes kitalálásával.</p>

	<p>Sszavakban megfogalmazott helyzetről, történésről készült matematikai „szöveg” értelmezése.</p> <p><i>Természetismeret:</i> az anyagok és testek érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése, összehasonlítása; kísérletek végzése, a történet többszöri megfigyelése, adatok jegyzése, rendezése, ábrázolása; együttlévő mennyiségek összetartozó adatpárjainak jegyzése.</p>
<p><i>Adatok értelmezése, csoportosítása, táblázatba rendezése</i> Adatok értelmezése és rögzítése táblázatban.</p>	
<p><i>Néhány közhasznú információforrás használata</i> Közhasznú információforrások adatainak értelmezése.</p>	
<p><i>Adatkeresés digitális tudásbázis-rendszerben</i> Digitális tudástárak megismerése. Online tudástárak használata.</p>	
<p><i>Térképhasználati alapismeretek megszerzése</i> Útvonalkeresők, térképes keresők használata.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a tanult helyek megkeresése a térképen; események, jelenségek leolvasása történelmi térképekről; távolságok becslése és számítása történelmi térképeken; tanult események, jelenségek topográfiai helyének megmutatása térképen.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Információ, adat, információforrás, online tudástár, adatbázis, térkép, koordináta, útvonalkereső.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 8 óra
1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása		
Előzetes tudás	Információ felismerése, kifejezése. Információforrások ismerete. Algoritmus ismerete, megfogalmazása. A tevékenységek műveletekre bontása önállóan vagy tanári segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Információ gyűjtése, feldolgozása. A problémamegoldás lépéseinek ismerete és ábrázolása. Az informatikai eszközök és módszerek alkalmazási lehetőségeinek megismerése. Csoporttevékenységben való részvétel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az információ jellemző felhasználási lehetőségeinek megismerése</i></p> <p>A problémamegoldáshoz szükséges információ gyűjtése, felhasználása.</p> <p>Jelrendszerek ismerete.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom; idegen nyelvek; matematika; erkölcsstan; természetismeret; ének-zene; vizuális kultúra; technika, életvitel és gyakorlat; testnevelés és sport: a tantárgyak által használt jelölésrendszerek ismerete.</i></p>
<p><i>Az algoritmus informatikai fogalmának megismerése</i></p> <p>Problémák algoritmusainak megtervezése.</p> <p>A megoldás lépéseinek szöveges, rajzos készítése, értelmezése.</p> <p>Folyamatábra készítése.</p>		<p><i>Természetismeret; technika, életvitel és gyakorlat: a tantárgyakban tanult tevékenységek szöveges, rajzos megfogalmazása, algoritmizálása, folyamatábrák készítése.</i></p> <p><i>Matematika: gondolkodás, értelmezésmodellek (pl. rajzos modellek, gráfok) megértése. Algoritmus követése, értelmezése, készítése. Alkotás és kreativitás – rendszeralkotás (elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök - fadiagram, útdiagram, táblázatok - használata, készítése). Megalkotott rendszer átalakítása. A gráf szemléletes fogalma, egyszerű alkalmazásai.</i></p>
<p><i>Problémák megoldása önállóan, illetve irányított csoportmunkában</i></p> <p>Az algoritmuskészítés lépéseinek az ismerete.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom; idegen nyelvek; matematika; erkölcsstan; történelem; társadalmi és</i></p>

<p>Algoritmus tervezése, különböző megoldási lehetőségek tanulmányozása. Az informatikai eszközök és módszerek alkalmazási lehetőségeinek megismerése a problémamegoldás különböző fázisaiban.</p>	<p><i>állampolgári ismeretek; természetismeret; ének-zene; vizuális kultúra; technika, életvitel és gyakorlat; testnevelés és sport:</i></p> <p>A tantárgyak tananyagainak egyéni vagy csoportos feldolgozása, a produktum bemutatása multimédiás eszközökkel. Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése.</p>
<p><i>A robotika alapjainak megismerése</i> A folyamatos beavatkozást, vezérlést igénylő problémák megoldási módjának megismerése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: a rendszeresen végrehajtandó tevékenységek alaputasításainak kidolgozása.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Probléma, információ, kód, utasítás, művelet, algoritmus, folyamatábra, vezérlés.</p>

<p style="text-align: center;">2. Algoritmizálás és adatmodellezés</p>	
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Egyszerű felhasználói szoftverek alapszintű kezelése. Utasítások leírásainak használata. Alapvető matematikai műveletek ismerete. Síkgeometriai ismeretek.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Algoritmusok megvalósítása a számítógépen. Kész programok kipróbálása. Vezérlésszemléletű problémák megoldása.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Adott feladat megoldásához tartozó algoritmusok megfogalmazása, megvalósítása számítógépen</i> Fejlesztőrendszerek alaputasításainak ismerete, alkalmazása. Egyszerűbb feladatok megoldási algoritmusainak megvalósítása Logo vagy más fejlesztőrendszer segítségével.</p>	<p><i>Matematika:</i> modellek (pl. rajzos modellek, gráfok) értelmezése, algoritmus követése, értelmezése, készítése. Rendszeralkotás, elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök - fadiagram, útdiagram, táblázatok - használata, készítése; megalkotott rendszer átalakítása. A gráf szemléletes fogalma, egyszerű alkalmazásai.</p>

<p><i>A problémamegoldás során az ismert adatokból az eredmények meghatározása</i> Adatok bevitele, az adatok alapján az eredmények meghatározása, a végeredmények megjelenítése.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> műveletek, összefüggések kiszámolása. Válasz megfogalmazása szóban és írásban. <i>Matematika:</i> ismerethordozók használata - oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok interaktív használata. A programozni kívánt művelettel kapcsolatos alapvető ismeretek.</p>
<p><i>Feladatok megoldása egyszerű, automataelvű fejlesztőrendszerrel</i> Az algoritmizálási készségek fejlesztésére alkalmas fejlesztőrendszerek megismerése. Problémamegoldás folyamatának értelmezése.</p>	<p><i>Matematika:</i> tájékozódás a síkban (alapvető fogalmak és eljárások felidézése, alkalmazása). A tájékozódást segítő viszonyszavak. Feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése a megalkotásuk előtt. Szerkesztések különböző eszközökkel és eljárásokkal. Objektumok létrehozása adott feltételek szerint. Geometriai alakzatok tulajdonságai. Koordinátarendszer, koordináták.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Bemeneti adat, eredmény, utasítás, algoritmus.</p>

<p style="text-align: center;">3. Egyszerűbb folyamatok modellezése</p>	
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Egy fejlesztői rendszer alapszintű ismerete.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Oktatóprogramok használata. A különböző típusú beállítások módosító szerepének felismerése.</p>
<p style="text-align: center;">Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p style="text-align: center;">Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>A szabályozó eszközök hatásának megfigyelése oktatóprogramokban</i> Interaktív oktatóprogramok használata. Beavatkozás a program folyamataiba. A beállítások módosító szerepének felismerése.</p>	<p><i>Matematika:</i> oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok interaktív használata.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eljárás, beállítás, paraméter, interaktivitás, oktatóprogram.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Infokommunikáció	Órakeret 4
	1. Információkeresés, információközlési rendszerek	
Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. Keresőkérdések megfogalmazása tanári segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Keresőkérdések alkotása, a keresés eredményének értelmezése, a keresés pontosítása. Információforrások kiválasztása, használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Keresőkérdések megfogalmazása</i> Böngészőprogram kezelése, webcímek beírása, linkek használata, portálok felkeresése. Kulcsszavas és tematikus keresés. Kereső operátorok ismerete. Keresőkérdések megfogalmazása, értelmezése, pontosítása.		
<i>Irányított információkeresés eredményének értelmezése</i> Találatok értelmezése. A találatok során kapott információk tanulmányozása. A keresés céljának leginkább megfelelő oldalak felkeresése.		<i>Biológia-egészségtan:</i> állatokról, növényekről képek, adatok gyűjtése.
<i>Információforrások irányított kiválasztása</i> Konkrét információforrások használata. Hírportálok felkeresése.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kulturális hírportálon keresztül egy meglátogatandó színházi előadás műsorának keresése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Webhely, webcím, böngésző, link, keresés, keresőgép, tematikus keresés, kulcsszavas keresés, kereső operátorok, hivatkozásgyűjtemény.	

	2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	
Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. A számítógép alapvető használata, böngészőprogram ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Információ küldése, fogadása. Elektronikus levelezőrendszer használata. Saját e-mail cím készítése. Netikett ismerete.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az információ küldésének és fogadásának megismerése.</i> <i>Kapcsolatteremtés infokommunikációs eszközök útján</i> Levelezőrendszer alapvető szolgáltatásainak ismerete és alkalmazása. Saját e-mail cím létrehozása. Üzenet küldése, fogadása, válasz a kapott üzenetre, levél továbbítása, mellékletek csatolása. A mobilkommunikáció eszközei.</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> levelezés külföldi diákokkal, partneriskolákkal.</p>
<p><i>Felelős magatartás az online világban</i> Netikett ismerete. A kommunikáció írott és íratlan szabályai. Adatvédelem, az információk megosztásának etikai kérdései. Az online kommunikációban rejlő veszélyek elleni védekezés.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Levelezőrendszer, e-mail cím, elektronikus levél, regisztráció, címzett, másolat, rejtett másolat, tárgy, melléklet, csatolás, válasz, továbbítás, netikett.</p>	

		3. Médiainformatika
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. CD, DVD használata. Böngészőprogram használata, fontosabb portálok ismerete.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A hagyományos és az elektronikus média kezelése, internetes média elérése, információk letöltése a számítógépre, információk értelmezése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Internetes portálok, szöveges és képi információforrások használata</i> Weboldalak megtekintése, mentése. Szöveg, kép mentése weboldalról. Hang-, képanyagok elérése, videomegosztó rendszerek felkeresése. Elektronikus könyv keresése, olvasása. Médiatárak keresése, médiumok elérése, használata. Oktatási célú adatbázisok használata. Oktatóprogramok használata.</p>		<p><i>Idegen nyelv:</i> nyelvi oktatóprogramok használata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; magyar nyelv és irodalom:</i> korabeli filmek megtekintése (Magyar Nemzeti Filmarchívum), közkönyvtárak felkeresése, elektronikus könyv olvasása.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elektronikus média, videomegosztás, elektronikus könyv, médiatár, oktatóprogram.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az információs társadalom	Órakeret 4 óra
	1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	
Előzetes tudás	Az informatikai biztonsággal kapcsolatos tapasztalatok megfogalmazása. A számítógép vagy a programok használata során tapasztalt esetleges meghibásodások megfogalmazása. Infokommunikációs eszközök használata során tanúsított viselkedési módok megfigyelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az informatikai biztonsággal kapcsolatos ismeretek megértése. Az adatvédelem érdekében alkalmazható lehetőségek megértése. Az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályok megértése. Az információforrások feltüntetése a dokumentumokban.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az informatikai biztonság kérdései</i> Az informatikai biztonsággal kapcsolatos ismeretek. A számítógép és a számítógépen tárolt adatok védelme.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a tevékenység elvégzéséhez és eredményéhez kapcsolódó biztonságos eszközhasználat.</p>
<p><i>Az adatokat – különösen a személyes információkat – érintő visszaélések, veszélyek és következmények megismerése</i> Adatvédelemmel kapcsolatos fogalmak. Adatkezeléssel kapcsolatos eljárások megismerése. A személyes adatok védelme.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a személyes életvitel tevékenységei, eljárásai.</p>
<p><i>Az infokommunikációs viselkedési szabályok megismerése</i> Az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályok megismerése. A hálózat használatára vonatkozó szabályok megismerése, értelmezése.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közreműködés a közösségi normák kialakításában.</p>
<p><i>Az információforrások megkülönböztetése a saját dokumentumban</i> Információforrások gyűjtése. A felhasznált információforrások feltüntetése a saját dokumentumban.</p>		<p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> az információ gyűjtéséhez és feldolgozáshoz szükséges kommunikációs készségek megalapozása.</p>

	<i>Magyar nyelv és irodalom: az információs-kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Informatikai biztonság, adat, személyes adat, adatvédelem, adatkezelés, netikett, információ, információforrás, hivatkozás.

2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata	
Előzetes tudás	Elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos tapasztalatok, vélemények megfogalmazása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elektronikus szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének felismerése. A szolgáltatások céljainak azonosítása, működésének megfigyelése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Az e-szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének megismerése</i> A globális információs társadalom jellemzői. Elektronikus szolgáltatások szerepe és használata a hétköznapi életben.	<i>Biológia-egészségtan: egészséges életmód.</i> <i>Technika, életvitel és gyakorlat: a környezetben megismerhető munkatevékenységek.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információs társadalom, elektronikus szolgáltatás, regisztráció, leiratkozás, azonosító, jelszó.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Könyvtári informatika	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A könyvtári terek, alapszolgáltatások, elterjedtebb dokumentumtípusok jellemzőinek és a könyv bibliográfiai azonosító adatainak ismerete. Betűrendezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A könyvtár forrásainak és eszközeinek tanári segítséggel való alkotó és etikus felhasználása a tanulmányi feladatok során.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Könyvtártípusok megkülönböztetése. Az iskolai könyvtár eszköztárának készségszintű használata</i> Tájékozódás az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében. Az iskolai könyvtár eszköztárának készségszintű használata a könyvtári terek funkcióinak és a könyvtári abc ismeretében. Könyvtárlátogatás a települési könyvtárban.</p>	<p><i>Matematika:</i> ismeretek rendszerezése.</p>
<p><i>Könyvtári szolgáltatások</i> A hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismerése. A könyvtár alapszolgáltatásainak használata. A könyvtári katalógus funkciójának megértése. Katalógusrekord (-cédula) adatainak értelmezése.</p>	<p><i>Minden tantárgy keretében:</i> ajánlott olvasmányokkal kapcsolatos feladatok. Csoportos könyvtárlátogatás, könyvtári óra. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek elkülönítése és gyakorlása (könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés, gyermeklexikon).</p>
<p><i>Információkeresés</i> Megadott művek keresése a könyvtár szabadpolcos állományában a feliratok és a raktári jelzet segítségével. Keresőkérdések megfogalmazása tanári segítséggel.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> írás, szövegalkotás. Rövidebb beszámolók anyagának összegyűjtése, rendezése különböző nyomtatott (lexikonok, kézikönyvek) és elektronikus forrásokból.</p>
<p><i>Dokumentumtípusok, kézikönyvek</i> Hagyományos és nem hagyományos dokumentumok formai, tartalmi, használati jellemzőinek megállapítása; csoportosításuk. A korosztálynak készült tájékoztató források, segédkönyvek biztos használata.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> ismerkedés különböző információhordozók természetével, kommunikációs funkcióival és kultúrájával. A média kifejező eszközei. Az újság tartalmi és formai jellemzése, a nyomtatott és az online felületek összehasonlítása. Sajtóműfajok. A nyomtatott és az elektronikus szövegek jellemzői. Szövegek műfaji különbségének érzékelése.</p>

	<p>Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről. Helyesírási kézikönyvek.</p> <p>A média különféle funkcióinak felismerése. Adott szöveg fikciós vagy dokumentumjellegének megfigyelése, felismerése.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> segédkönyvek, kézikönyvek, atlaszok, lexikonok használata. Tanult események, jelenségek topográfiai helyének megmutatása térképen.</p> <p><i>Természetismeret:</i> tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról - információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Térképajták. Térkép és földgömb használata.</p> <p><i>Matematika:</i> ismerethordozók használata (pl. matematikai zsebkönyvek, szakkönyvek, ismeretterjesztő könyvek, lexikonok, feladatgyűjtemények, táblázatok, képletgyűjtemények).</p>
<p><i>Forráskiválasztás</i></p> <p>A megadott problémának megfelelő nyomtatott és elektronikus források irányított kiválasztása.</p> <p>A könyvtárhasználati és informatikai alapokra építő információgyűjtést igénylő feladatok.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> feladatvégzés könyvekkel, gyermeklapokkal (válogatás, csoportosítás, tájékozódás). Anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével.</p>

	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> információk gyűjtése adott témához segítséggel könyvtárban, médiatárban, múzeumokban.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgyakkal, jelenségekkel, műalkotásokkal kapcsolatos információk gyűjtése.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a tevékenység információforrásainak használata az egyéni tevékenységhez, tervekhez kapcsolódó szöveges, képi, hang alapú információk célzott keresése tapasztalati, valamint nyomtatott és elektronikus forrásokban.</p> <p><i>Természetismeret:</i> tájékozódás a környezet anyagairól. Válogatás információs anyagokban és gyűjteményekben (könyv és médiatár, kiállítási-múzeumi anyagok).</p>
<p><i>Bibliográfiai hivatkozás, forrásfelhasználás</i> A forrásmegjelölés etikai vonatkozásainak megértése. Saját és mások gondolatainak elkülönítése. A felhasznált források önálló azonosítása a dokumentumok főbb adatainak (szerző, cím, hely, kiadó, év) megnevezésével.</p>	<p><i>Minden tantárgy, feladat esetében:</i> a forrásfelhasználás jelölése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Könyvtár, kézikönyvtár, katalógus, hivatkozás, forrás, könyv, időszaki kiadvány, honlap, CD, DVD, lexikon, enciklopédia, szótár, atlasz.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>A tanuló az informatikai eszközök használat témakör végére</i></p> <ul style="list-style-type: none"> → ismerje a számítógép részeinek és perifériáinak funkcióit, tudja azokat önállóan használni; → tudjon a könyvtárszerkezetben tájékozódni, mozogni, könyvtárat váltani, fájlt keresni; → tudjon segítséggel használni multimédiás oktatóprogramokat; → tudjon az iskolai hálózatra belépni, onnan kilépni, ismerje és tartsa be a hálózat használatának szabályait; → ismerje egy vírusellenőrző program kezelését. <p><i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére</i></p> <ul style="list-style-type: none"> → ismerje a szövegszerkesztés alapfogalmait, legyen képes önállóan elvégezni a leggyakoribb karakter- és bekezdésformázásokat; → használja a szövegszerkesztő nyelvi segédeszközzeit; → ismerje egy bemutatókészítő program egyszerű lehetőségeit, tudjon rövid bemutatót készíteni; → ismerje fel az összetartozó adatok közötti egyszerű összefüggéseket; → segítséggel tudjon használni tantárgyi, könyvtári, hálózati adatbázisokat, tudjon különféle adatbázisokban keresni; → tudjon különböző dokumentumokból származó részleteket saját munkájában elhelyezni. <p><i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére</i></p> <ul style="list-style-type: none"> → legyen képes összegyűjteni a problémamegoldáshoz szükséges információt; → ismerje a problémamegoldás alapvető lépéseit; → képes legyen önállóan vagy segítséggel algoritmust készíteni; → tudjon egyszerű programot készíteni; → legyen képes egy fejlesztőrendszer alapszintű használatára; → a problémamegoldás során legyen képes együttműködni társaival. <p><i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére</i></p> <ul style="list-style-type: none"> → legyen képes a böngészőprogram főbb funkcióinak használatára; → legyen képes tanári segítséggel megadott szempontok szerint információt keresni; → legyen képes a találatok értelmezésére; → legyen képes az elektronikus levelezőrendszer önálló kezelésére; → legyen képes elektronikus és internetes médiumok használatára; → legyen képes az interneten talált információk mentésére; → ismerje a netikett szabályait. <p><i>A tanuló az információs társadalom témakör végére</i></p> <ul style="list-style-type: none"> → ismerje az informatikai biztonsággal kapcsolatos fogalmakat; → ismerje az adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat; → ismerje az adatvédelem érdekében alkalmazható lehetőségeket; → ismerje az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat; → szerezzen gyakorlatot az információforrások saját dokumentumokban való feltüntetésében.
--	--

	<p><i>A tanuló a könyvtári informatika témakör végére</i></p> <ul style="list-style-type: none">→ a különböző konkrét tantárgyi feladataihoz képes az iskolai könyvtárban a megadott forrásokat megtalálni, és további releváns forrásokat keresni;→ konkrét nyomtatott és elektronikus forrásokban képes megkeresni a megoldáshoz szükséges információkat;→ el tudja dönteni, mikor vegye igénybe az iskolai vagy a lakóhelyi könyvtár szolgáltatásait.
--	--

7–8. évfolyam

Az *informatikai eszközök* közül a számítógéppel való kommunikáció során fontos egy operációs rendszer rutinszerű használata. Ezeken az évfolyamokon a tanulók már önállóan használják a legfontosabb eszközöket, segítség nélkül kezelik a fájlokat és mappákat. Napjainkban egyre fontosabbá válik az információk digitális formában való tárolása, az analóg információk digitalizálása. A digitalizált állományok mérete sokszor rendkívül nagy lehet, ezért szükséges a tömörítési módok és eljárások ismerete is.

Az *alkalmazói ismeretek* elsajátításával gyakorlottan használják a szövegszerkesztő programot, tudnak szöveget, képet és táblázatot is tartalmazó dokumentumot minta vagy leírás alapján elkészíteni. A dokumentumok esztétikus megjelenítése érdekében képek gyűjtésére, feldolgozására kerül sor képszerkesztő program segítségével. Ismerik a táblázatkezelés alapjait, a diagramok szerkesztésének, módosításának lépéseit. Tudnak különböző dokumentumokból származó részleteket saját munkájukban elhelyezni, ismerik a webes publikáció jellemző elemeit.

A *problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel* témakörben a tanulók az életkoruknak megfelelő szinten tovább mélyítik az algoritmusleíró eszközökkel kapcsolatos ismereteiket, egyszerű algoritmusokat értelmeznek és fogalmazznak meg. Az iskolai étellel kapcsolatos vagy egyénileg választott összetettebb problémák megoldásának folyamatát a tanulók tanári segédlettel részfolyamatokra bontják fel. A korábban megkezdett, folyamatos beavatkozást igénylő problémák tanulmányozása a paraméterértékek változtatásával és a változtatások eredményeinek megfigyelésével folytatódik.

Az *infokommunikációs* eszközök használatakor, az információszerzés során az általános iskola utolsó évfolyamain az internet hatékony használata kerül előtérbe. A tanulók az egyszerű keresések mellett az összetett keresések végzésében is gyakorlatot szereznek. Az információszerzés során szerzett tapasztalatok következtében megjelenik a kritikus szemlélet az információk hitelességével szemben. A szükséges információk megkeresésén, letöltésén túl a saját anyagaik publikálására is sor kerül.

A korábbi évek során megismert infokommunikációs eszközök bővítése, egyéb internetes és mobilkommunikációs lehetőségek megismerése következtében a tanulók egyre tudatosabban választanak a rendelkezésre álló elektronikus médiumok között. Betartják az adatvédelem alapvető szabályait, felismerik az ártó szándékú támadásokat és megfelelő eszközökkel képesek védekezni ezek ellen.

Az *információs társadalom* témakör feldolgozása során a tanulók megismerik az információkezeléssel kapcsolatos feladatokat, a veszélyek elhárítási lehetőségeit, a jogi és etikai vonatkozásokat. Az alkalmazás során kiemelt szerepet kap az információforrások hitelességének értékelése, az információk etikus használata. Az informatikai eszközök használatakor törekednek a helyes módszerek kialakítására, megismerik a kulturált együttélésre vonatkozó szabályokat és betartják azokat. Az informatikai eszközök használata jelentősen hozzájárul a változásokhoz, ezért érdemes megismerni a fejlődés egyes szakaszait.

A *könyvtári informatika* fejlesztési területen az egyre tudatosabb könyvtárhasználóvá nevelés a kiemelt cél. Ehhez járul hozzá az információs problémamegoldás alapvető lépéseinek ismerete, az egyes eszközök, módszerek tanári támogatással történő alkalmazása, továbbá az iskolai könyvtár állományának és szolgáltatásainak önálló használata. Az önálló forráskiválasztást és -használatot, a döntések meghozását támogatja, hogy a tanulók megismerik az egyes könyvtártípusok és szolgáltatásaik jellemzőit, különbségeit, a nyomtatott és elektronikus kézikönyvek, tájékoztató eszközök széles tárházát, azok információs értékét.

A különböző tantárgyi gyűjtőmunkákhoz, projekt munkákhoz kapcsolódó támogatásban, értékelésben hangsúlyos szerepet kapnak az etikai és jogi vonatkozások, a forrásjegyzék készítése és a hivatkozások.

7. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Az informatikai eszközök használata	2 + 1
Alkalmazói ismeretek	14 + 2
Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	6 + 1
Infokommunikáció	4
Az információs társadalom	3
Könyvtári informatika	3
Összes óraszám	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az informatikai eszközök használata	Órakeret 2+1
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a különböző informatikai környezetekben. Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata. Az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásainak használata. Az ismert eszközök közül az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és szoftvereszköz kiválasztása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Tájékozódás a különböző informatikai környezetekben</i> Számítógépes és nem számítógépes informatikai környezetek megismerése, összehasonlítása.</p>		<p><i>Fizika:</i> egyes technikai eszközök működésének megfigyelése, a működés feltételeinek értelmezése a mindennapi környezetben.</p>
<p><i>Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata</i> A számítógép fő egységei. Neumann elvű gépek fő részei. Bemeneti és kimeneti perifériák, adathordozó eszközök működési elvei. Az eszközök helyes használatának elsajátítása. Digitalizálás. Képek szkennelése. Digitális fotózás.</p>		

<p><i>Az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásainak használata</i> Az operációs rendszer grafikus felületének magabiztos használata.</p>	<p><i>Fizika; biológia-egészségtan; kémia: a tudomány és a technika mindennapi élettel való kapcsolata, az egyéni felelősség kérdése.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Monitor, nyomtató, adathordozó, pendrive, merevlemez, CD, CD-olvasó, digitalizálás, hálózat, hálózati szolgáltatás, tömörítés, tömörített állomány.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alkalmazói ismeretek	Órakeret 14+2
	1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. A szövegszerkesztés alapfogalmainak ismerete. A leggyakoribb karakter- és bekezdésformázások önálló végzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása. Objektumok szövegben való elhelyezése. Összetett dokumentum készítése. Táblázatkészítés szövegszerkesztővel. Digitális képek alakítása, formázása. Hangszerkesztés. Webes publikáció készítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Szöveges, rajzos dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása</i> Kisebb méretű dokumentum minta vagy leírás alapján történő szerkesztése.</p> <p><i>Objektumok a szövegben</i> Objektumok beillesztése a szövegbe.</p> <p><i>Összetett dokumentum készítése</i> Egyszerű szöveget, rajzot és táblázatot is tartalmazó dokumentumok elkészítése.</p> <p>Szöveg mentése különböző formátumokban.</p> <p><i>Táblázatkészítés szövegszerkesztővel</i> Táblázat beszúrása szövegbe. A táblázat tulajdonságainak beállítása. Táblázat formázása</p> <p><i>Előadások, bemutatók készítése</i> Szöveg beillesztése, formázása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegalkotás a társadalmi (közösségi) élet különböző területein a papíralapú és az elektronikus műfajokban).</p> <p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> kísérlet vagy vizsgálat jegyzőkönyvének elkészítése.</p>

<p><i>Digitális képek alakítása, formázása</i> Digitális képek jellemzőinek megismerése. Képszerkesztő program használata.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> a technikai médiumok képalkotó módszerei; vizuális reklámok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Szöveg, digitális kép,</p>

2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	
Előzetes tudás	<p>Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. Példák megnevezése a táblázatok mindennapi életben történő használatára vonatkozóan. Alkalmazói programok fájlműveletei. A térképhasználat alapjainak ismerete.</p>
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Táblázatkezelés. Táblázatos dokumentumok készítése. Az adatkezelés alapjainak fejlesztése. Az információ és adat ábrázolása, értelmezése, grafikus eszközök, módszerek. Térképhasználati ismeretek felhasználása, keresése az interneten.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Táblázatkezelés</i> Táblázatkezelő program használata. A munkakörnyezet beállítása. A táblázatkezelő menürendszerének megismerése.</p>	
<p><i>Táblázatos dokumentumok. Az adatkezelés alapjai</i> Táblázatok használata a mindennapi életben. Adatok táblázatos formába rendezése, feldolgozása. Adattípusok megismerése. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás elsajátítása.</p>	<p><i>Matematika:</i> ismeretek alkalmazása az újabb ismeretek megszerzésében, a gyakorlati életben és más tantárgyak keretében (pl. százalék, kamatos kamat, terület-, felszín-, térfogatszámítás, valószínűség, Táblázatok készítése.</p> <p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz:</i> Mérési adatok, ábrák, értelmezése. Természeti jelenségek, folyamatok időbeli lefolyásának leírása függvényekkel, diagramok elemzése, értelmezése.</p>
<p><i>Az információ és adat ábrázolása, értelmezése, grafikus eszközök, módszerek</i> Adatok megjelenítése, kiemelése, aktuális információ keresése. Az adatok gyűjtése, csoportosítása, értelmezése.</p>	<p><i>Fizika; kémia; földrajz; biológia:</i> a vizsgált természeti és technikai rendszerek állapotának leírására szolgáló szempontok és módszerek használata.</p>

Diagramok készítése. Diagramtípus kiválasztása, szerkesztése, módosítása.	
<i>Térképhasználati ismeretek felhasználása, keresése az interneten</i> Térképhasználati ismeretek alkalmazása. Térképek keresése, használata. Keresés a térképeken, a térképek átalakítása.	<i>Földrajz; fizika:</i> a térbeli tájékozódást szolgáló eszközök és módszerek alapjai és felhasználásuk. A GPS idő-, távolság- és sebességadatainak értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, cella, oszlop, sor, aktív cella, tartomány, munkalap, munkafüzet, diagram.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 6+1
	1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	
Előzetes tudás	Az információ világában való tájékozódás képessége, jelrendszer ismerete. Algoritmisleírás eszközeinek ismerete. Egyszerű folyamatábra értelmezése. Algoritmuskészítés. Egy fejlesztőrendszer ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Algoritmus leírása. A feladatmegoldást segítő eszközök megismerése. Csoportos feladatmegoldás. Összetett probléma megoldása fejlesztői környezetben.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>A problémák megoldásához szükséges eszközök és módszerek megismerése</i> Az algoritmisleírás eszközeinek és módszereinek megismerése. Egyszerű algoritmusok készítése.		<i>Matematika:</i> algoritmus követése, értelmezése, készítése. Elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök (fádiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása.
<i>Problémák megoldása önállóan, illetve irányított csoportmunkában</i> Iskolai élethez kapcsolódó probléma megoldása önállóan vagy irányított csoportmunkában.		<i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a tantárgyak tananyagainak feldolgozása, adatgyűjtés interneten. Az adatok tárolása és cseréje különböző informatikai eszközök felhasználásával.

<p><i>A robotika alapjainak megismerése, egyszerű vezérlési problémák megoldása</i> Egyszerű vezérlési feladatok megoldása fejlesztői környezetben.</p>	<p><i>Matematika:</i> Tájékozódás a síkban. A tájékozódást segítő viszonyok ismerete. A feltételeknek megfelelő alkotások elképzélése a megalkotásuk előtt. Szerkesztések különféle szerkesztési eszközökkel és eljárásokkal. Objektumok létrehozása adott feltételek szerint. Geometriai alakzatok tulajdonságai. Koordináta-rendszer, koordináták.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Utasítás, elágazás, ciklus, feltétel, programkód, futtatás, fordítás, tesztelés.</p>

<p style="text-align: center;">2. Algoritmizálás és adatmodellezés</p>	
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Fejlesztői környezet ismerete. Adatbevitel, a végeredmény megjelenítése.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Algoritmusok készítése és megvalósítása. Tervezési eljárások megismerése, az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elveinek alkalmazása.</p>
<p style="text-align: center;">Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p style="text-align: center;">Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Adott feladat megoldásához algoritmusok tervezése, végrehajtása</i> Algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján. Algoritmus kódolása fejlesztői környezetben.</p>	<p><i>Matematika:</i> algoritmus követése, értelmezése, készítése. Rendszeralkotás - elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása.</p>
<p><i>A problémamegoldáshoz szükséges adatok és az eredmény kapcsolata</i> Az eredmény meghatározása a bemenő adatok alapján.</p>	<p><i>Fizika; kémia:</i> műveletek, összefüggések kiszámolása, számítógépes mérések elvégzése. <i>Matematika:</i> oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok interaktív használata. A programozni kívánt művelettel kapcsolatos alapvető ismeretek.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alulról felfelé építkezés elve, lépésenkénti finomítás elve, elemi adat, összetett adat, bemenő adat, kimenő adat.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Infokommunikáció	Órakeret 4
	1. Információkeresés, információközlési rendszerek	
Előzetes tudás	Böngészőprogramok, keresők, levelezőrendszerek használata. Információkeresés az interneten. Megadott művek elektronikus katalógusban való visszakeresése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információk hatékony keresése, a legfontosabb információk megtalálása, a hiteles és nem hiteles információk megkülönböztetése, információk kritikus kezelése, a tartalmak publikálásra való előkészítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Összetett keresések űrlapok segítségével</i> Tematikus és kulcsszavas keresőgépek használata az információ elérésére, több keresési szempont egyidejű érvényesítése, űrlapok kitöltése.</p> <p><i>Hatékony, céltudatos információszerzés</i> A keresés folyamata. Keresőkérdés alkotása. Releváns információk kiszűrése a kereső által megtalált adathalmazból.</p>		<p><i>Földrajz:</i> a Föld országainak, fővárosainak bemutatásához, prezentációk készítéséhez anyagok gyűjtése, kiselőadás készítése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Keresés, letöltés	

	2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	
Előzetes tudás	Elektronikus levél írása, fogadása, új postafiók regisztrálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A modern infokommunikációs eszközök hatékony használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A kommunikációs modell megismerése</i> Az információ küldésének és fogadásának kommunikációs eszközei, funkciói, kiválasztási szempontjai. Az elektronikus levelezés alapjai. A mobilkommunikáció eszközei.</p>		<p><i>Kémia; biológia-egészségtan:</i> feladatok közös kidolgozása kommunikációs csatornákon keresztül.</p>

Kapcsolatteremtés infokommunikációs eszközök útján. Az internet kommunikációs szolgáltatásai.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs modell, üzenet, internetes kommunikáció, mobilkommunikáció, adatvédelem.

3. Médiainformatika	
Előzetes tudás	A hagyományos és az elektronikus média kezelése, az internetes média elérése, egyes elemek letöltése. A médiában megjelenő információk hitelességének kritikus értékelése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A legújabb médiainformatikai technológiák használata, alkalmazása; önálló és kritikus attitűd fejlesztése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A hagyományos médiumok modern megjelenési formáinak megismerése, alkalmazásuk a megismerési folyamatban</i></p> <p>A média alkalmazási lehetőségei. Internetes portálok, szöveges és képi információforrások. Internet, televízió, rádió használata. Elektronikus könyv, hangskönyv használata. Szótárak, lexikonok, folyóiratok az interneten. Képek, zenék, filmek elérése az interneten. Oktatóprogramok, oktatóanyagok keresése az interneten. Internetes térképek keresése.</p>	<p><i>Matematika:</i> bonyolult vagy érdekes függvények vizsgálatához anyaggyűjtés, digitális táblára anyagfeldolgozáshoz.</p> <p><i>Földrajz:</i> térképhasználat.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hangskönyv, elektronikus könyv.</p> <p><i>Idegen nyelvek; magyar nyelv és irodalom:</i> szótárak, lexikonok használata.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Internetes oktatóprogram, regisztráció, online szótár, online elérés, elektronikus könyv, hangskönyv, információmegosztó portálok.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az információs társadalom	Órakeret 3
1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai		
Előzetes tudás	Informatikai biztonsággal, információkezeléssel kapcsolatos tapasztalatok. Infokommunikációs eszközök használata során tanúsított viselkedési módok megfigyelése, véleményezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információ előállítása, megosztása, terjesztése, használata, átalakítása. Az információ kezelése során felmerülő veszélyek felismerése, elhárításuk lehetőségei. Az információforrások hitelességének értékelése. Viselkedési szabályok közös kialakítása, a kulturált együttélés szabályainak betartása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Az adatokkal, különösen a személyes adatokkal való visszaélések, veszélyek és következmények megismerése, azok kivédése, a védekezés módszereinek és szempontjainak megismerése</i></p> <p>Az adatvédelemmel kapcsolatos feladatok megismerése. Az adatokkal való visszaélések kivédése. Az adatokkal való visszaélésekből származó veszélyek és következmények megismerése. Védekezési módszerek és szempontok megismerése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> az emberi tevékenységek hatásainak felismerése, a tevékenységek nem várt hatásainak kezelési ismeretei.</p>
<p><i>Az információ hitelessége és ellenőrzési lehetőségeinek megismerése</i></p> <p>Megbízható információforrások ismerete. Az információ hitelességének értékelése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a tevékenységekhez szükséges információk kiválasztása és alkalmazása. A különböző eredetű információk szűrése, értékelése, összekapcsolása, érvényességük kiterjesztése.</p>
<p><i>Az informatikai eszközök alkalmazásának fontosabb etikai kérdései</i></p> <p>A jogtiszta szoftverhasználat előnyei. Szabadon vagy korlátozottan használható programok használata. A programhasználat során betartandó jogok és köteleességek.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> az iskolai környezet rendje, tisztasága.</p> <p><i>Matematika:</i> matematikai modellek (pl. nyitott mondatok, gráfok, sorozatok, függvények, függvényábrázolás, számítógépes programok, statisztikai elemzések), alkalmazásuk módja, korlátai (pontosság, értelmezhetőség).</p>
<p>Kulcsfogalmak /fogalmak</p>	<p>Adat, adathalászat, kéretlen levél (spam), lánclevél (hoax), információ, információforrás, hitelesség, megbízhatóság, jogtiszta szoftver, licenc, ingyenes szoftver, korlátozottan használható szoftver.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Könyvtári informatika	Órakeret 3
Előzetes tudás	Az iskolai könyvtár önálló használata a raktári rend ismeretében. Közkönyvtári tapasztalatok. Könyvtári katalógusok irányított használata. Az önálló műre való hivatkozás alapjainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az iskolai és lakóhelyi könyvtár alapszolgáltatásainak és a különböző információforrásoknak önálló, alkotó és etikus felhasználása egyszerű tanulmányi feladatok egyéni és csoportos megoldása során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Könyvtártípusok, funkcionális terek</i> Tájékozódás az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében. Az összes könyvtártípus jellemzőinek megismerése, összehasonlítása. A kézikönyvtár összetételének és tájékozódásban betöltött szerepének megismerése. Nagyobb könyvtárak funkcionális tereinek megismerése. Önálló eligazodás a települési közkönyvtárban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> könyvtárhasználat.</p>	
<p><i>Könyvtári szolgáltatások</i> Könyvtári szolgáltatások irányított alkalmazása a tanulásban és a tájékozódásban. A kézikönyvtár önálló használata.</p>		
<p><i>Információkeresés</i> Hatékony, céltudatos információszerzés. Keresett téma kifejezése tárgyszóval. Összetett keresőkérdés megfogalmazása.</p> <p>Megadott szempontok szerint való keresés az iskolai és a lakóhelyi elektronikus könyvtári katalógusban. Konkrét feladathoz való irányított forráskeresés katalógus és bibliográfia segítségével. A forráskeresés és -feldolgozás lépéseinek tudatosítása, irányított alkalmazása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a tevékenység információforrásainak használata: a tevékenységhez kapcsolódó információszükséglet behatárolása és a tevékenységhez, a probléma megoldásához szükséges komplex tájékozódás.</p> <p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> Információk keresése, könyvtár-, folyóirat- és internethasználat, adatbázisok, szimulációk használata. Természettudományi témájú ismeretterjesztő források önálló keresése, követése, értelmezése, az ismeretszerzés eredményeinek bemutatása.</p>	

	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Írás, szövegalkotás: rövidebb beszámolók anyagának összegyűjtése, rendezése különböző nyomtatott (lexikonok, kézikönyvek) és elektronikus forrásokból.</p> <p>Az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazása. Internetes enciklopédiák és keresőprogramok használata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> önálló információgyűjtés adott témához különböző médiumokból.</p> <p><i>Földrajz:</i> tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról - információgyűjtés internetalapú szolgáltatásokkal (tények, adatok, menetrendek, hírek, idegenforgalmi ajánlatok).</p>
<p><i>Bibliográfiai hivatkozás, forrásfelhasználás</i> Bibliográfiai hivatkozás önálló készítése. Idézés jelölése. A szerzői jogi vonatkozások megértése. Forrásjegyzék összeállítása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> források megjelölése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nemzeti könyvtár, szakkönyvtár, elektronikus könyvtár, kézikönyv, szaklexikon, szakkönyv, napilap, folyóirat, bibliográfia, linkgyűjtemény, keresőkérdés, tárgyszó, szerzői jog, információs érték, felhasznált irodalomjegyzék.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>A tanuló az informatikai eszközök használata témakör végére</i> legyen képes megfelelően tájékozódni a különböző informatikai környezetekben; ismerje az informatikai eszközök működési elveit;</p> <p><i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére</i> tudjon dokumentumokba különböző objektumokat beilleszteni; tudjon szöveget, képet és táblázatot is tartalmazó dokumentumot minta vagy leírás alapján elkészíteni; tudjon egyszerű táblázatot létrehozni;</p> <p><i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére</i> lássa át a problémamegoldás folyamatát; ismerje fel az informatikai szemléletet; ismerje és használja az algoritmusleíró eszközöket; legyen képes a probléma megoldásához szükséges hardver és szoftver eszközöket kiválasztani; ismerje a különböző informatikai eszközökről való adatátvitel módszereit; ismerje egy programozási nyelv alapszintű utasításait;</p> <p><i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére</i> legyen képes hatékonyan megtalálni és kigyűjteni a kívánt információkat az internet segítségével;</p> <p><i>A tanuló az információs társadalom témakör végére</i> ismerjen megbízható információforrásokat; legyen képes értékelni az információ hitelességét; ismerje a számítógép védelme érdekében alkalmazható lehetőségeket;</p> <p><i>A tanuló a könyvtári informatika témakör végére</i> a könyvtár és az internet szolgáltatásait igénybe véve képes önállóan releváns forrásokat találni konkrét tantárgyi feladataihoz;</p>
--	--

8. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Az informatikai eszközök használata	2 + 1
Alkalmazói ismeretek	14 + 2
Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	6 + 1
Infokommunikáció	4
Az információs társadalom	3
Könyvtári informatika	3
Összes óraszám	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az informatikai eszközök használata	Órakeret 2+1
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a különböző informatikai környezetekben. Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata. Az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásainak használata. Az ismert eszközök közül az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és szoftvereszköz kiválasztása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az operációs rendszer karbantartási funkciói: biztonsági mentés, töredezettségmentesítés.</p> <p>A hálózati szolgáltatások kialakulásának rövid története.</p> <p>A hálózati operációs rendszerek funkciói, főbb szolgáltatásai.</p> <p>Vezetékes és vezeték nélküli kapcsolatok.</p> <p>Az iskolai hálózat vázlatos felépítése, a szolgáltató és a munkaállomások kapcsolata.</p>		<p><i>Fizika:</i> egyes technikai eszközök működésének megfigyelése, a működés feltételeinek értelmezése a mindennapi környezetben.</p>
<p><i>Az ismert eszközök közül az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és szoftvereszköz kiválasztása</i></p> <p>Az adott feladat elemzése. A probléma megoldásához szükséges informatikai eszköz kiválasztása.</p> <p>A probléma megoldásához szükséges funkciók elsajátítása.</p>		<p><i>Fizika; kémia; matematika; biológia-egészségtan:</i> a tantárgyi órán felmerülő feladatok informatikai eszközzel történő megoldása. Az adott helyzethez legjobban illeszkedő hardver és szoftver kiválasztása.</p>

Nyomtatás fájlba, pdf állományok készítése. Környezettudatos viselkedés nyomtatáskor. Be-, illetve kitömörítés.	A tanórán bemutatott kísérlet vagy vizsgálat jegyzőkönyvének nyomtatása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hálózat, hálózati szolgáltatás, tömörítés, tömörített állomány.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alkalmazói ismeretek	Órakeret 14+2
	1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. A szövegszerkesztés alapfogalmainak ismerete. A leggyakoribb karakter- és bekezdésformázások önálló végzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása. Objektumok szövegben való elhelyezése. Összetett dokumentum készítése. Táblázatkészítés szövegszerkesztővel. Digitális képek alakítása, formázása. Hangszerkesztés. Webes publikáció készítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Szöveges, rajzos dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása</i> Kisebb méretű dokumentum minta vagy leírás alapján történő szerkesztése.</p> <p><i>Objektumok a szövegben</i> Objektumok beillesztése a szövegbe.</p> <p>A szövegben elhelyezhető különböző objektumok (kép, szöveg, rajz) tulajdonságainak megismerése, az egyes jellemzők módosítása.</p> <p><i>Összetett dokumentum készítése</i> Egyszerű szöveget, rajzot és táblázatot is tartalmazó dokumentumok elkészítése.</p> <p>Szöveg mentése különböző formátumokban.</p> <p><i>Táblázatkészítés szövegszerkesztővel</i> Táblázat beszúrása szövegbe. A táblázat tulajdonságainak beállítása. Cellaműveletek. Táblázat formázása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegalkotás a társadalmi (közösségi) élet különböző területein a papíralapú és az elektronikus műfajokban).</p> <p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> kísérlet vagy vizsgálat jegyzőkönyvének elkészítése.</p>
<p><i>Előadások, bemutatók készítése</i> Szöveg beillesztése, formázása. Objektumok beillesztése, formázása. Bemutató mentése több formátumban.</p>		

<p><i>Digitális képek alakítása, formázása</i> Digitális képek jellemzőinek megismerése. Képszerkesztő program használata. Műveletek képekkel, képszerkesztés, képvágás.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> a technikai médiumok képalkotó módszerei; vizuális reklámok.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Szöveg, digitális kép, weblap, blog.

2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. Példák megnevezése a táblázatok mindennapi életben történő használatára vonatkozóan. Alkalmazói programok fájlműveletei. A térképhasználat alapjainak ismerete.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Táblázatkezelés. Táblázatos dokumentumok készítése. Az adatkezelés alapjainak fejlesztése. Az információ és adat ábrázolása, értelmezése, grafikus eszközök, módszerek. Térképhasználati ismeretek felhasználása, keresése az interneten.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Táblázatkezelés</i> Táblázatkezelő program használata. A munkakörnyezet beállítása. A táblázatkezelő menürendszerének megismerése.</p>	
<p><i>Táblázatos dokumentumok. Az adatkezelés alapjai</i> Táblázatok használata a mindennapi életben. Adatok táblázatos formába rendezése, feldolgozása. Adattípusok megismerése. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás elsajátítása. Cellahivatkozások használata. Képletek szerkesztése. A konstans, relatív és abszolút hivatkozás fogalmának megismerése.</p>	<p><i>Matematika:</i> ismeretek alkalmazása az újabb ismeretek megszerzésében, a gyakorlati életben és más tantárgyak keretében (pl. százalék, kamatos kamat, terület-, felszín-, térfogatszámítás, relatív gyakoriság, valószínűség, logaritmus függvény). Táblázatok készítése.</p> <p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz:</i> Mérési adatok, ábrák, értelmezése. Természeti jelenségek, folyamatok időbeli lefolyásának leírása függvényekkel, diagramok elemzése, értelmezése.</p>

<p><i>Az információ és adat ábrázolása, értelmezése, grafikus eszközök, módszerek</i></p> <p>Diagramok készítése. Diagramtípus kiválasztása, szerkesztése, módosítása.</p>	<p><i>Fizika; kémia; földrajz; biológia-egészségtan: a vizsgált természeti és technikai rendszerek állapotának leírására szolgáló szempontok és módszerek használata.</i></p>
<p><i>Térképhasználati ismeretek felhasználása, keresése az interneten</i></p> <p>Térképhasználati ismeretek alkalmazása.</p> <p>Térképek keresése, használata.</p> <p>Keresés a térképeken, a térképek átalakítása.</p>	<p><i>Földrajz; fizika: a térbeli tájékozódást szolgáló eszközök és módszerek alapjai és felhasználásuk. A GPS idő-, távolság- és sebességadatainak értelmezése.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, cella, oszlop, sor, aktív cella, tartomány, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, konstans, relatív és abszolút hivatkozás, képlet, függvény, diagram.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 6+1
	<p>1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása</p>	
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az információ világában való tájékozódás képessége, jelrendszer ismerete. Algoritmusleírás eszközeinek ismerete. Egyszerű folyamatábra értelmezése. Algoritmuskészítés. Egy fejlesztőrendszer ismerete.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Algoritmus leírása. A feladatmegoldást segítő eszközök megismerése. Csoportos feladatmegoldás. Összetett probléma megoldása fejlesztői környezetben.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>A problémák megoldásához szükséges eszközök és módszerek megismerése</i></p> <p>Az algoritmusleírás eszközeinek és módszereinek megismerése.</p> <p>Egyszerű algoritmusok készítése.</p>		<p><i>Matematika: algoritmus követése, értelmezése, készítése.</i></p> <p>Elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása.</p>

<p><i>Problémák megoldása önállóan, illetve irányított csoportmunkában</i> Iskolai élethez kapcsolódó probléma megoldása önállóan vagy irányított csoportmunkában.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a tantárgyak tananyagainak feldolgozása, adatgyűjtés interneten. Az adatok tárolása és cseréje különböző informatikai eszközök felhasználásával.</p>
<p><i>A robotika alapjainak megismerése, egyszerű vezérlési problémák megoldása</i> Egyszerű vezérlési feladatok megoldása fejlesztői környezetben.</p>	<p><i>Matematika:</i> Tájékozódás a síkban. A tájékozódást segítő viszonyok ismerete. A feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése a megalkotásuk előtt. Szerkesztések különféle szerkesztési eszközökkel és eljárásokkal. Objektumok létrehozása adott feltételek szerint. Geometriai alakzatok tulajdonságai. Koordináta-rendszer, koordináták.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Utasítás, elágazás, ciklus, feltétel, programkód, futtatás, fordítás, tesztelés.</p>

<p style="text-align: center;">2. Algoritmizálás és adatmodellezés</p>	
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Fejlesztői környezet ismerete. Adatbevitel, a végeredmény megjelenítése.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Algoritmusok készítése és megvalósítása. Tervezési eljárások megismerése, az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elveinek alkalmazása.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Adott feladat megoldásához algoritmusok tervezése, végrehajtása</i> Algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján. Algoritmus kódolása fejlesztői környezetben.</p>	<p><i>Matematika:</i> algoritmus követése, értelmezése, készítése. Rendszeralkotás - elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása.</p>

<p><i>A problémamegoldáshoz szükséges adatok és az eredmény kapcsolata</i> A bemenő adatok, a kimenő adatok és a változók értékeinek megadása, a bemenő adat és eredmény kapcsolatának megfigyelése. Az eredmény meghatározása a bemenő adatok alapján.</p>	<p><i>Fizika; kémia:</i> műveletek, összefüggések kiszámolása, számítógépes mérések elvégzése. <i>Matematika:</i> oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok interaktív használata. A programozni kívánt művelettel kapcsolatos alapvető ismeretek.</p>
<p><i>Elemi és összetett adatok megkülönböztetése, kezelése</i> Elemi és összetett adattípusok megismerése és alkalmazása.</p>	<p><i>Matematika:</i> a feltételekkel való összevetés során annak tudatosítása, hogy a feltételek hogyan befolyásolják az eredményt.</p>
<p><i>Robotvezérlési, grafikai feladatok megoldása fejlesztőrendszerrel</i> Az automataelví fejlesztőrendszer alapfogalmai. Robotvezérlési alapfogalmak. Síkgeometriai feladatok megoldása az adott fejlesztőrendszerben.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Alulról felfelé építkezés elve, lépésenkénti finomítás elve, elemi adat, összetett adat, bemenő adat, kimenő adat.</p>

<p style="text-align: center;">3. Egyszerűbb folyamatok modellezése</p>	
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Fejlesztői környezet ismerete.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tantárgyi szimulációs programok használata.</p>
<p style="text-align: center;">Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p style="text-align: center;">Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Véletlen jelenségek modelljeinek megismerése, a paramétermódosítás hatásainak megfigyelése</i> Tantárgyi szimulációs programok használata, a beállítások hatásainak vizsgálata. A szabályozó eszközök hatásai az oktatóprogramokban. Véletlen jelenségek modelljei.</p>	<p><i>Kémia; fizika; biológia; földrajz:</i> szimulációs programok. <i>Matematika:</i> véletlen esemény.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Véletlen jelenség, modell, szimuláció, beállítás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Infokommunikáció	Órakeret 4 óra
	1. Információkeresés, információközlési rendszerek	
Előzetes tudás	Böngészőprogramok, keresők, levelezőrendszerek használata. Információkeresés az interneten. Megadott művek elektronikus katalógusban való visszakeresése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információk hatékony keresése, a legfontosabb információk megtalálása, a hiteles és nem hiteles információk megkülönböztetése, információk kritikus kezelése, a tartalmak publikálásra való előkészítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Információforrások irányított kiválasztása, hitelességének vizsgálata, szelektálása</i></p> <p>Helyi könyvtári és a korosztálynak szóló elterjedt adatbázisok.</p> <p>Az információk elemzése hitelesség szempontjából.</p> <p>Több hasonló tartalmú oldal összehasonlítása.</p>		<p><i>Fizika: természettudományos anyagok gyűjtése, a megbízhatóság vizsgálata.</i></p>
<p><i>Nyomtatásra és webes publikálásra szánt dokumentumok készítése</i></p> <p>Közlésre szánt szöveges és képi információval kapcsolatos elvárások, kiválasztási szempontok.</p> <p>Nyomtatási beállítások.</p> <p>Webes publikálásra alkalmas fájlformátumok megismerése.</p> <p>Internetes oldalak feltöltése egy nyilvános tárhelyre.</p> <p>Publikus és nem publikus adatok megkülönböztetése.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Keresés, letöltés, publikálás, hitelesség, űrlap.	

	2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	
Előzetes tudás	Elektronikus levél írása, fogadása, új postafiók regisztrálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A modern infokommunikációs eszközök hatékony használata.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A kommunikációs modell megismerése</i> Az információ küldésének és fogadásának kommunikációs eszközei, funkciói, kiválasztási szempontjai. Az elektronikus levelezés alapjai. A mobilkommunikáció eszközei. Kapcsolatteremtés infokommunikációs eszközök útján. Az internet kommunikációs szolgáltatásai.</p>		<p><i>Kémia; biológia-egészségtan:</i> feladatok közös kidolgozása kommunikációs csatornákon keresztül.</p>
<p><i>A kommunikációs célnak megfelelő választás a médiumok között</i> A fogyatékkal élőkkel való és a fogyatékkal élők közötti kommunikációt biztosító eszközök megismerése. A virtuális tér közlekedési szabályai. A kommunikációs médiumok és szerepük.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> közösségi portálokon megjelenő személyes adatok vizsgálata a védelem és adatbiztonság szempontjából.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs modell, üzenet, internetes kommunikáció, mobilkommunikáció, adatvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az információs társadalom	Órakeret 3 óra
	1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	
Előzetes tudás	Informatikai biztonsággal, információkezeléssel kapcsolatos tapasztalatok. Infokommunikációs eszközök használata során tanúsított viselkedési módok megfigyelése, véleményezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információ előállítása, megosztása, terjesztése, használata, átalakítása. Az információ kezelése során felmerülő veszélyek felismerése, elhárításuk lehetőségei. Az információforrások hitelességének értékelése. Viselkedési szabályok közös kialakítása, a kulturált együttélés szabályainak betartása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Az információforrások etikus felhasználásának megismerése</i> Az információszerzés folyamatának ismerete. Az információforrások etikus felhasználása. Az információforrások feltüntetése. Az információ értéként való kezelése, megosztása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a személyes felelősség belátása és érvényesítése a közvetlen környezet alakításában.</p>	

	<p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: információk keresése, könyvtár-, folyóirat- és internethasználat, adatbázisok, szimulációk használata, kiselőadások tervezése.</i></p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom: az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.</i></p>
<p><i>Az információ és az informatika emberi kapcsolatokra gyakorolt hatásának megismerése</i></p> <p>Az információ szerepe az információs társadalomban.</p> <p>Az informatikai eszközök használatának következményei.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: a probléma megoldásához szükséges komplex tájékozódás.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak /fogalmak</p>	<p>Információ, információforrás, hitelesség, megbízhatóság.</p>

2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata	
Előzetes tudás	Életkori sajátosságoknak megfelelő elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos tapasztalatok, vélemények megfogalmazása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az elektronikus szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének felismerése.</p> <p>Az elektronikus szolgáltatások használata, a biztonság figyelembevétele, a kritikus szemléletmód kialakítása.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Kapcsolódási pontok	
<p><i>Az e-szolgáltatások használatának célirányos megismerése</i></p> <p>Az elektronikus szolgáltatások funkcióinak megismerése.</p> <p>Az elektronikus szolgáltatások működésének megismerése, a szolgáltatások igénybevétele, használata, lemondása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: a megtakarítási lehetőségek felismerése, a hatékonyság, egészség- és környezettudatosság érvényesítése.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Információs társadalom, média, elektronikus szolgáltatások, regisztráció, leiratkozás, azonosító, jelszó.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Könyvtári informatika	Órakeret 3
Előzetes tudás	Az iskolai könyvtár önálló használata a raktári rend ismeretében. Közkönyvtári tapasztalatok. Könyvtári katalógusok irányított használata. Az önálló műre való hivatkozás alapjainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az iskolai és lakóhelyi könyvtár alapszolgáltatásainak és a különböző információforrásoknak önálló, alkotó és etikus felhasználása egyszerű tanulmányi feladatok egyéni és csoportos megoldása során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Dokumentumtípusok, kézikönyvek</i> Nyomtatott és elektronikus kézikönyvek, közhasznú információforrások és ismeretterjesztő művek típusainak ismerete. Közhasznú adatbázisok használata.</p>		<p><i>Matematika:</i> ismerethordozók használata - könyvek (pl. matematikai zsebkönyvek, szakkönyvek, ismeretterjesztő könyvek, lexikonok, feladatgyűjtemények, táblázatok, képletgyűjtemények).</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazása.</p> <p>Segédkönyvek, szótárak, lexikonok, helyesírási kézikönyvek használata, ismeretlen kifejezések jelentésének megkeresése egy nyelvű szótárakban. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> az élővilág rendszerezésében érvényesülő szempontok bemutatása határozókönyvek alapján.</p>
<p><i>Forráskiválasztás</i> A feladatnak megfelelő forrástípus önálló kiválasztása. Információforrások hitelességének vizsgálata, szelektálása. Többféle forrásra épülő tematikus gyűjtőmunka.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a tevékenység információforrásainak használata. A tevékenységekhez szükséges információk kiválasztása és alkalmazása.</p>

	<p>A különböző eredetű információk szűrése, értékelése, összekapcsolása, érvényességük kiterjesztése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom: az információ kritikus befogadásának megalapozása (azonos témáról különböző forrásból származó rövidebb információk összevetése tanári irányítással, csoportosan).</i></p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a források megbízhatósága.</i></p>
<p><i>Bibliográfiai hivatkozás, forrásfelhasználás</i> Bibliográfiai hivatkozás önálló készítése. Idézés jelölése. A szerzői jogi vonatkozások megértése. Forrásjegyzék összeállítása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: források megjelölése.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kézikönyv, szaklexikon, szakkönyv, napilap, folyóirat, bibliográfia, linkgyűjtemény, keresőkérdés, tárgyszó, szerzői jog, információs érték, felhasznált irodalomjegyzék.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>A tanuló az informatikai eszközök használata témakör végére tudja használni az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásait;</i> legyen képes az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és szoftvereszközök kiválasztására.</p> <p><i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére</i> Ismerje a kapcsolatot a táblázatkezelő és a szövegszerkesztő rendszerek között; ismerje a diagramok szerkesztésének, módosításának lépéseit, tudjon az ábrázolandó adatoknak és a belőle levonandó következtetéseknek megfelelő diagramtípust választani; tudjon bemutatót készíteni; tudja értelmezni a programok által adott üzeneteket.</p>
--	---

	<p><i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére</i> tudjon kódolni egyszerű algoritmusokat; legyen képes alakzatokat létrehozni vezérléselvű környezetben; ismerje és alkalmazza az alulról felfelé építkezés elvét; tudjon véletlenszámot generálni, és ismerje annak felhasználási lehetőségeit.</p> <p><i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére</i> előkészíteni az információt weben történő publikálásra; megkülönböztetni publikussá tehető és védendő adatait; használni a legújabb infokommunikációs technológiákat, szolgáltatásait.</p> <p><i>A tanuló az információs társadalom témakör végére</i> ismerje az informatikai biztonsággal és adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat; ismerje az adatokkal való visszaélésekből származó veszélyeket és következményeket; ismerjen megbízható információforrásokat; legyen képes értékelni az információ hitelességét; ismerje az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat; ismerje az információforrások etikus felhasználási lehetőségeit; ismerje fel az informatikai eszközök használatának az emberi kapcsolatokra vonatkozó következményeit; ismerjen néhány elektronikus szolgáltatást; legyen képes a szolgáltatások igénybevételére, használatára, lemondására.</p> <p><i>A tanuló a könyvtári informatika témakör végére</i> a választott forrásokat képes alkotóan és etikusan felhasználni a feladatmegoldásban; képes alkalmazni a más tárgyakban tanultakat (pl. informatikai eszközök használata, szövegalkotás); egyszerű témában képes az információs problémamegoldás folyamatát önállóan végrehajtani.</p>
--	--

Kémia

B változat

7-8. évfolyam

A tantervi tananyag célja annak elérése, hogy középiskolai tanulmányainak befejezésekor minden tanuló birtokában legyen a *kémiai alapműveltségnek*, ami a természettudományos alapműveltség része. Ezért szükséges, hogy a tanulók tisztában legyenek a következőkkel:

- az egész anyagi világot kémiai elemek, ezek kapcsolódásával keletkezett vegyületek és a belőlük szerveződő rendszerek építik fel;
- az anyagok szerkezete egyértelműen megszabja fizikai és kémiai tulajdonságaikat;
- a vegyipar termékei nélkül jelen civilizációnk nem tudna létezni;
- a civilizáció fejlődésének hatalmas ára van, amely gyakran a háborítatlan természet szépségeinek elvesztéséhez vezet, ezért törekedni kell az emberi tevékenység által okozott károk minimalizálására;
- a kémia eredményeit alkalmazó termékek megtervezésére, előállítására és az ebből adódó környezetszennyezés minimalizálására csakis a jól képzett szakemberek képesek.

Annak érdekében, hogy minden tanuló belássa a kémia tanulásának hasznát és hatékony védelmet kapjon az áltudományos nézetek, valamint a csalók ellen, az alábbi elveket kell követni:

- a kémia tanításakor a tanulók már meglévő köznapi tapasztalataiból, valamint a tanórákon lehetőleg együtt végzett kísérletekből kell kiindulni, és a gyakorlati életben is használható tudásra kell szert tenni;
- a tanulóknak meg kell ismerni, meg kell érteni és a legalapvetőbb szinten alkalmazni is kell a természettudományos vizsgálati módszereket.

A jelen kerettantervben az ismereteket és követelményeket tartalmazó táblázatok „Fejlesztési követelmények/módszertani ajánlások” oszlopai **M** betűvel jelölve *néhány, a tananyag feldolgozására vonatkozó lehetőségre is rámutatnak*. Ezek nem kötelező jellegűek, csak ajánlások, de a tanulási folyamat során a tanulóknak

- el kell sajátítaniuk a megfelelő biztonsági-technikai eljárásokat, manuális készségeket;
- el kell tudniuk különíteni a megfigyelést a magyarázattól;
- meg kell tudniuk különböztetni a magyarázat szempontjából lényeges és lényegtelen tapasztalatokat;
- érteniük kell a természettudományos gondolkozás és kísérletezés alapelveit és módszereit;
- érteniük kell, hogy a modell a valóság számunkra fontos szempontok szerinti megjelenítése;
- érteniük kell, hogy ugyanazt a valóságot többféle modellel is meg lehet jeleníteni;
- minél több olyan anyag tulajdonságaival kell megismerkedniük, amelyekkel a hétköznapi életben is találkozhatnak, ezért célszerű a felhasznált anyagokat „háztartási-konyhai” csomagolásban bemutatni, és ezekkel kísérleteket végezni;

- korszerű háztartási, egészségvédelmi, életviteli, fogyasztóvédelmi, energia-gazdálkodási és környezetvédelmi ismeretekre kell szert tenniük;
- a kémiával kapcsolatos vitákon, beszélgetéseken, saját környezetük kémiai vonatkozású jelenségeinek, folyamatainak, illetve környezetvédelmi problémáinak tanulmányozására irányuló vizsgálatokban és projektekben kell részt venniük.

Érdemes az egyes tanórákhoz egy vagy több *kísérletet* kiválasztani, és a kísérlet(ek) köré csoportosítani az adott kémiaóra tananyagát. A tananyaghoz kapcsolódó *információk feldolgozása* mindig a tananyag által megengedett szinten történjék az alábbi módon:

- forráskeresés és feldolgozás irányítottan vagy önállóan, egyénileg vagy csoportosan;
- az információk feldolgozása egyéni vagy csoportmunkában, amelyhez konkrét probléma vagy feladat megoldása is kapcsolódhat;
- bemutató, jegyzőkönyv vagy egyéb dokumentum, illetve projekttermék készítése.

A Nemzeti alaptanterv által előírt projektek és tanulmányi kirándulások konkrét témájának és a megvalósítás módjának megválasztása a tanár feladata, de e tekintetben célszerű a természettudományos tárgyakat oktató tanároknak szorosan együttműködniük. Az ismétlés, rendszerezés és számonkérés időzítéséről és módjairól is a tanár dönt.

A fizika, kémia és biológia fogalmainak kiépítése tudatosan, tantárgyanként logikus sorrendbe szervezve és a három tantárgy által összehangolt módon történjen. Az egységes általános műveltség kialakulása érdekében utalni kell a kémia-tananyag történeti vonatkozásaira, és a más tantárgyakban elsajátított tudáselemekre is. Az alábbi táblázatokban feltüntetett *kapcsolódási pontok* csak arra hívják fel a figyelmet, hogy ennek érdekében egyeztetésre van szükség.

A kémia tantárgy az egyszerű számítási feladatok révén hozzájárul a *matematikai kompetencia* fejlesztéséhez. Az információk feldolgozása lehetőséget ad a tanulók *digitális kompetenciájának, esztétikai-művészeti tudatosságának, kifejezőképességének, anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikációképességnek, kezdeményezőképességének, szociális és állampolgári kompetenciájának* fejlesztéséhez is. A kémiotörténet megismertetésével hozzájárul a tanulók *erkölcsi neveléséhez*, a magyar vonatkozások révén pedig a *nemzeti öntudat erősítéséhez*. Segíti az *állampolgárságra és demokráciára nevelést*, mivel hozzájárul ahhoz, hogy a fiatalok felnőtté válásuk után felelős döntéseket hozhassanak. A csoportmunkában végzett tevékenységek és feladatok lehetőséget teremtenek a demokratikus döntéshozatali folyamat gyakorlására. A kooperatív oktatási módszerek a kémiaórán is alkalmat adnak az *önismeret és a társas kapcsolati kultúra* fejlesztésére. A *testi és lelki egészségre, valamint a családi életre nevelés* érdekében a fiatalok megismerik a környezetük egészséget veszélyeztető leggyakoribb tényezőit. Ismereteket sajátítanak el a veszélyhelyzetek és a káros függőségek megelőzésével kapcsolatban. A kialakuló természettudományos műveltségre alapozva fejlődik a *médiatudatosságuk*. Elvárható a *felelősségvállalás önmagukért és másokért*, amennyiben a tanulóknak egyre tudatosabban kell törekedniük a természettudományok és a technológia pozitív társadalmi szerepének, *gazdasági* vonatkozásainak megismerésére, hogy felismerjék a kemofóbiát és az áltudományos nézeteket, továbbá ne váljanak félrevezetés, csalás áldozatává. A közoktatási kémiatanulmányok végére életvitelszerűvé kell válnia a *környezettudatosságnak* és a *fenntarthatóságra* törekvésnek.

Az *értékelés* során az ismeretek megszerzésén túl vizsgálni kell, hogyan fejlődött a tanuló absztrakciós, modellalkotó, lényeglátó és problémamegoldó képessége. Meg kell követelni a jelenségek megfigyelése és a kísérletek során szerzett tapasztalatok szakszerű megfogalmazással történő leírását és értelmezését. Az értékelés kettős céljának megfelelően mindig meg kell találni a helyes arányt a formatív és a szummatív értékelés között. Fontos szerepet kell játszania az egyéni és csoportos önértékelésnek, illetve a diáktársak által végzett értékelésnek is. Törekedni kell arra, hogy a számonkérés formái minél változatosabbak, az életkornak megfelelőek legyenek. A hagyományos írásbeli és szóbeli módszerek mellett a diákoknak lehetőséget kell kapniuk arra, hogy a megszerzett tudásról és a közben elsajátított képességekről valamely konkrét, egyénileg vagy csoportosan elkészített termék (rajz, modell, poszter, plakát, prezentáció, vers, ének stb.) létrehozásával is tanúbizonyságot tegyenek.

Óraterv

	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	1,5	1,5
Éves óraszám	54	54

7. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
A kémia tárgya, kémiai kísérletek	4 + 1
Részecskék, halmazok, változások, keverékek	16 + 3
A részecskék szerkezete és tulajdonságai, vegyülettípusok	12 + 2
A kémiai reakciók típusai	14 + 2
Összes óraszám	54

Tematikai egység	A kémia tárgya, kémiai kísérletek	Órakeret 4+1
Előzetes tudás	Térfogat és térfogatmérés. Halmazállapotok, anyagi változások, hőmérsékletmérés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tudománytörténeti szemlélet kialakítása. A kémia tárgyának, alapvető módszereinek és szerepének megértése. A kémia kikerülhetetlenségének bemutatása a mai világban. A kémiai kísérletezés bemutatása, megszerettetése, a kísérletek tervezése, a tapasztalatok lejegyzése, értékelése. A biztonságos laboratóriumi eszköz- és vegyszerhasználat alapjainak kialakítása. A veszélyességi jelek felismerésének és a balesetvédelem szabályai alkalmazásának készségszintű elsajátítása.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<i>A kémia tárgya és jelentősége</i> A kémia tárgya és jelentősége az ókortól a mai társadalomig. A kémia szerepe a mindennapi életünkben. A kémia felosztása, főbb területei.	A kémia tárgyának és a kémia kísérletes jellegének ismerete, a kísérletezés szabályainak megértése. Egyszerű kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása. Ismeretek gyűjtése az ókorban és a középkorban már alkalmazott kémiai eljárásokról. (pl. balzsamozás sörfőzés, fémek (bronz, réz, vas) előállítás).	<i>Biológia-egészségtan:</i> ízlelés, szaglás, tapintás, látás. <i>Fizika:</i> a fehér fény színekre bontása, a látás fizikai alapjai.

<p><i>Kémiai kísérletek</i> A kísérletek célja, tervezése, rögzítése, tapasztalatok és következtetések. A kísérletezés közben betartandó szabályok. Azonnali tennivalók baleset esetén. Egyszerű kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása.</p>	<p>Hétköznapi tárgyaink anyagai és a kémia kapcsolatának felismerése. Egyszerű kísérletek megtervezése, elvégzése, tapasztalatok rögzítése: Vegyszerek tulajdonságainak megfigyelése, érzékszervek szerepe: szín, szag pl. szalmiákszesz, oldószerek, kristályos anyagok. Jelölések felismerése a csomagolásokon, szállítóeszközökön. A kémiai veszélyek felismerése és kezelése Baleseti szituációs játékok. „Mit tennél baleset esetén?” pl. meggyulladt ruha, vegyszer ömlik a kézre, fröccsen a szembe.</p>	
<p><i>Laboratóriumi eszközök, vegyszerek</i> Alapvető laboratóriumi eszközök. Szilárd, folyadék- és gáz halmazállapotú vegyszerek tárolása. Vegyszerek veszélyességének jelölése.</p>	<p>A laboratóriumi eszközök kipróbálása egyszerű feladatokkal, Fontosabb laboratóriumi eszközök, anyaguk, felépítésük és funkciójuk kapcsolatának felismerése. (üvegeszközök: kémcső, főzőpohár, mérőhenger, keverőbot; fa és fémeszközök: tálca, kémcsőfogó, kémcsőállvány; borszeszező/Bunsen-égő) Térfogatmérő-eszközök használata (tanulói kísérlet, meghatározott térfogatok kimérése) Fontosabb veszélyesség-jelek felismerése és értelmezés.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Balesetvédelmi szabály, veszélyességi jelölés, laboratóriumi eszköz, kísérlet.</p>	

Tematikai egység	Részecskék, halmazok, változások, keverékek	Órakeret 16+3
Előzetes tudás	Balesetvédelmi szabályok, laboratóriumi eszközök, halmazállapotok, halmazállapot-változások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tudománytörténeti szemlélet kialakítása az atom és az elem fogalmak kialakulásának bemutatásán keresztül. A részecskeszemlélet és a daltoni atomelmélet megértése. Az elemek, vegyületek, molekulák vegyjelekkel és összegképlettel való jelölésének elsajátítása. Az állapotjelzők, a halmazállapotok és az azokat összekapcsoló fizikai változások értelmezése. A fizikai és kémiai változások megkülönböztetése. A változások hőtani jellemzőinek megértése. A kémiai változások leírása szóegyenletekkel. Az anyagmegmaradás törvényének elfogadása és ennek alapján vegyjelekkel írt reakcióegyenletek rendezése. A keverékek és a vegyületek közötti különbség megértése. A komponens fogalmának megértése és alkalmazása. A keverékek típusainak ismerete és alkalmazása konkrét példákra, különösen az elegyekre és az oldatokra vonatkozóan. Az összetétel megadási módjainak ismerete és alkalmazása. Keverékek szétválasztásának kísérleti úton való elsajátítása.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p><i>Részecskeszemlélet a kémiában</i></p> <p>Az atom szó eredete és a daltoni atommodell. Az egyedi részecskék láthatatlansága, modern műszerekkel való érzékelhetőségük. A részecskék méretének és számának szemléletes tárgyalása.</p>	<p>A részecskeszemlélet elsajátítása. Képletek szerkesztése.</p> <p>Tanulói kísérletek elvégzése megfigyelése, tapasztalatok rögzítése a jelenség okainak feltárása tanári segítséggel</p> <p>Diffúziós kísérletek: szagok, illatok terjedése a levegőben, diffúziós jelenségek folyékony közegben: színes kristályos anyag oldódása vízben.</p> <p>térfogatcsökkenés etanol és víz elegyítésekor</p> <p>Demonstrációs kísérletek megfigyelése, tapasztalatok rögzítése a jelenség okainak feltárása</p> <p>Modell és valóság viszonyának megértése saját példák alapján.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> emberi testhőmérséklet szabályozása, légkör, talaj és termőképessége.</p> <p><i>Fizika:</i> tömeg, térfogat, sűrűség, energia, halmazállapotok jellemzése, egyensúlyi állapotra törekvés, termikus egyensúly, olvadáspont, forráspont, hőmérséklet, nyomás, mágnesség, hőmérséklet mérése.</p>

<p><i>Elemek, vegyületek</i> A kémiailag tiszta anyag fogalma. Azonos/különböző atomokból álló kémiailag tiszta anyagok: elemek/vegyületek. Az elemek jelölése vegyjelekkel (Berzelius). Több azonos atomból álló részecskék képlete. Vegyületek jelölése képletekkel. A mennyiségi viszony és az alsó index jelentése.</p> <p><i>Molekulák</i> A molekula mint atomokból álló önálló részecske. A molekulákat összetartó erők (részletek nélkül).</p>	<p>A vegyjelek gyakorlása az eddig megismert elemeken, újabb elemek bevezetése, pl. az ókor hét fémé, érdekes elemfelfedezések története. Kísérlet tervezése/elvégzése/tapasztalatok rögzítése, értelmezése (pl. cukor hőbontása, vízbontás elektolízissel) Az eddig megismert vegyületek vegyjelekkel való felírása, bemutatása.</p> <p>Egyszerű molekulák szemléltetése modellekkel vagy számítógépes grafika segítségével. Molekulamodellek építése. Műszeres felvételek molekulákról.</p>	<p>Sűrűség mérése és mértékegysége, testek úszása, légnyomás mérése, tömegmérés, térfogatmérés.</p> <p><i>Földrajz:</i> vizek, talajtípusok.</p> <p><i>Matematika:</i> százalékszámítás.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> őskorban, ókorban ismert fémek.</p>
<p><i>Halmazállapotok és a kapcsolódó fizikai változások</i> A szilárd, a folyadék- és a gázhalmazállapotok jellemzése, a kapcsolódó fizikai változások. Olvadáspont, forráspont. . Párolgás, illékonyság. A fázis fogalma. Egykomponensű, kétfázisú rendszerek bemutatása, sűrűségük viszonya</p> <p><i>Kémiai változások (kémiai reakciók)</i> Kémiai reakciók. A kémiai és a fizikai változások megkülönböztetése. Kiindulási anyag, termék.</p> <p><i>Hőtermelő és hőelnyelő változások</i></p>	<p>A fizikai és a kémiai változások jellemzése, megkülönböztetésük. Egyszerű egyenletek felírása. Kísérletek tervezése, elvégzése/megfigyelése, tapasztalatok rögzítése, értelmezése: Olvadás- és forráspont mérése, Jód szublimációja. Illékonyság bemutatása, pl. etanol/éter és víz.</p> <p>A jég olvadása, a „jéghegy” úszása. Kétfázisú rendszerek bemutatása: jég és más anyag olvadása, a szilárd és a folyadékfázisok sűrűsége. Pl. vaspör és kénpor keverékének szétválasztása mágnessel, illetve összeolvasztása.</p>	<p><i>Fizika:</i> tömeg, térfogat, sűrűség, energia, halmazállapotok jellemzése, egyensúlyi állapotra törekvés, termikus egyensúly, olvadáspont, forráspont, hőmérséklet</p>

<p>A változásokat kísérő hő. Hőtermelő és hőelnyelő folyamatok a rendszer és a környezet szempontjából.</p> <p><i>Az anyagmegmaradás törvénye</i> A kémiai változások leírása szóegyenletekkel, kémiai jelekkel (vegyjelekkel, képletekkel). Mennyiségi viszonyok figyelembevétele az egyenletek két oldalán. Az anyagmegmaradás törvénye. Számítási feladatok megoldási menetének frontális ismertetése</p>	<p>Hőtermelő változások: égés (etanol), lúgkő oldódása Égés bemutatása. Hőelnyelő változások bemutatása hőmérséklet mérése mellett, pl. oldószer párolgása, hőelnyelő oldódás. A párolgás szerepének felismerése az emberi test hőszabályozásban. Ezzel kapcsolatos életmód/egészségügyi vonatkozások összegyűjtése. Tanulói kísérletek megtervezése/elvégzése/tapasztalatok rögzítése, értelmezése</p> <p>Az anyagmegmaradás törvényének tömegméréssel való demonstrálása, Már megismert kémiai változások felírása szóegyenletekkel, majd kémiai jelekkel. Egyszerű számítási feladatok az anyagmegmaradás (tömegmegmaradás) felhasználásával.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> emberi testhőmérséklet szabályozása</p>
<p><i>Komponens</i> Komponens (összetevő), a komponensek száma. A komponensek változó aránya.</p> <p><i>Elegyek és összetételük</i> Gáz- és folyadékelegyek. Elegyek összetétele: tömegszázalék, térfogatszázalék. Tömegmérés, térfogatmérés. A teljes tömeg egyenlő az összetevők tömegének összegével, térfogat esetén ez nem mindig igaz.</p>	<p>Oldhatósági kísérletek tervezése / elvégzése / tapasztalatok rögzítése, értelmezése a hasonló-hasonlót old elv alkalmazásával. pl. étolaj-víz-konyhasó-homok</p> <p>Elegyek és oldatok összetételének értelmezése. Összetételre vonatkozó számítási feladatok megoldása. Többfázisú keverékek előállítása: pl. porkeverékek, nem elegyedő folyadékok, korlátozottan oldódó anyagok.</p>	<p><i>Fizika:</i> tömeg, térfogat, sűrűség, halmazállapotok jellemzése, egyensúlyi állapotra törekvés, mágnesesség, sűrűség mérése és mértékegysége, testek úszása, tömegmérés, térfogatmérés.</p>

<p><i>Oldatok</i> Oldhatóság. Telített oldat. Az oldhatóság változása a hőmérséklettel. Rosszul oldódó anyagok. A „hasonló a hasonlóban oldódik jól” elv.</p>	<p>Szörp, ecetes víz, víz-alkohol elegy készítése. Egyszerű számítási feladatok tömeg- és térfogatszázalékra, pl. üdítőital cukortartalmának, ételecet ecetsavtartalmának, bor alkoholtartalmának számolása. Adott tömegszázalékú vizes oldatok készítése pl. cukorból, illetve konyhasóból. Anyagok oldása vízben és étolajban. Információk gázok oldódásának hőmérséklet- és nyomásfüggéséről példákkal (pl. keszonbetegség, magashegyi kisebb légnyomás következményei).</p>	
<p><i>Keverékek komponenseinek szétválasztása</i> Oldás, kristályosítás, ülepités, dekantálás, szűrés, bepárlás, mágneses elválasztás, desztilláció, adszorpció. Keverékek szétválasztásának gyakorlása. Kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása</p> <p><i>A levegő mint gázelegy</i> A levegő térfogatszázalékos összetétele.</p> <p><i>Néhány vizes oldat</i> Édesvíz, tengervíz (sótartalma tömegszázalékban), vérplazma (oldott anyagai).</p> <p><i>Szilárd keverékek</i> Szilárd keverék (pl. só és homok, vas és kénpor, sütőpor, bauxit, gránit, talaj).</p>	<p>Keverékek szétválasztásának gyakorlása. Egyszerű elválasztási feladatok megtervezése és kivitelezése, pl. vas- és alumíniumpor szétválasztása mágnessel, színes filctoll festékanyagainak szétválasztása papírkromatográfiával. Információk a desztillációról és az adszorpcióról: pl. pálinkafőzés, kőolajfinomítás, orvosi szén, szilikagél. Információk a levegő komponenseinek szétválasztásáról. Sós homokból só kioldása, majd bepárlás után kristályosítása. Információk az étkezési só tengervízből történő előállításáról. Szilárd keverék komponenseinek vizsgálata, kimutatása. (kvarchomok-mészke, kvarchomok-konyhasó)</p>	<p><i>Földrajz-Biológia-egészségtan:</i> légkör</p> <p><i>Földrajz-Biológia-egészségtan:</i> természetes vizek</p> <p>talajtípusok.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Daltoni atommodell, kémiailag tiszta anyag, elem, vegyület, molekula, vegyjel, képlet, halmazállapot, fázis, fizikai és kémiai változás, hőtermelő és hőelnyelő változás, anyagmegmaradás, keverék, komponens, elegy, oldat, tömegszázalék, térfogatszázalék.
------------------------------------	---

Tematikai egység	A részecskék szerkezete és tulajdonságai, vegyülettípusok	Órakeret 12+2
Előzetes tudás	Részecskeszemlélet, elem, vegyület, molekula, kémiai reakció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mennyiségi arányok értelmezése vegyületekben a vegyértékelektronok számának, illetve a periódusos rendszernek az ismeretében. Az anyagmennyiség fogalmának és az Avogadro-állandónak a megértése. Ionok, ionos kötés, kovalens kötés és fémek kötés értelmezése a nemesgáz-elektronszerkezetre való törekvő elmélete alapján. Az ismert anyagok besorolása legfontosabb vegyülettípusokba.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p><i>Az atom felépítése</i> Atommodellek a Bohr-modellig. Atommag és elektronok. Elektronok felosztása törzs- és vegyértékelektronokra. Vegyértékelektronok jelölése a vegyjel mellett pontokkal, elektronpár esetén vonallal.</p> <p><i>A periódusos rendszer</i> Története (Mendelejev), felépítése. A vegyértékelektronok száma és a kémiai tulajdonságok összefüggése a periódusos rendszer 1., 2. és 13–18. (régibben főcsoportoknak nevezett) csoportjaiban.</p>	<p>Példák gyűjtése az atomi méretek szemléltetésére.</p> <p>A periódusos rendszer szerepének és az anyagmennyiség fogalmának a megértése. Képletek szerkesztése, anyagmennyiségre vonatkozó számítási feladatok megoldása.</p> <p>Jártasság szerzése az atom vegyértékelektron-szerkezetének jelölésében.</p> <p>Információ a nemesgázok kémiai viselkedéséről.</p> <p>Az elemek moláris tömegének megadása a periódusos rendszerből leolvasott atomtömegek alapján.</p>	<p><i>Fizika:</i> tömeg, töltés, áramvezetés, természet méretviszonyai, atomi méretek.</p>

<p>Fémek, nemfémek, félfémek elhelyezkedése a periódusos rendszerben. Magyar vonatkozású elemek (Müller Ferenc, Hevesy György). Nemesgázok elektronszerkezete.</p> <p><i>Az anyagmennyiség</i> Az anyagmennyiség fogalma és mértékegysége. Avogadro-állandó. Atomtömeg, moláris tömeg és mértékegysége, kapcsolata a fizikában megismert tömeg mértékegységével.</p>	<p>Vegyületek moláris tömegének kiszámítása az elemek moláris tömegéből. A kiindulási anyagok és a reakciótermékek anyagmennyiségeire és tömegeire vonatkozó egyszerű számítási feladatok.</p> <p>A $6 \cdot 10^{23}$ db részecskeszám nagyságának érzékeltetése szemléletes hasonlatokkal.</p> <p>Anyagmennyiségre vonatkozó számítási feladatok megoldása.</p> <p>Példák, hasonlatok gyűjtése a moláris mennyiségek nagyságrendjének szemléltetésére. (1 mol mennyiségű elemek, vegyületek kimérése, „Hány mol homokszem lehet a Szaharában?”)</p> <p>Elemek, vegyületek moláris tömegeinek meghatározása a periódusos rendszerben lévő elem atomtömegek ismeretében.</p> <p>Meghatározott tömegű kémiaiilag tiszta anyag anyagmennyiségének kiszámítása.</p> <p>Egyszerű sztöchiometriai számítások végzése, a reakcióban szereplő anyagok tömegének/anyagmennyiségének ismeretében.</p>	
<p><i>Egyszerű ionok képződése</i> A nemesgáz-elektronszerkezet elérése elektronok leadásával, illetve felvételével: kation, illetve anion képződése. Ionos kötés. Ionos vegyületek képletének jelentése.</p>	<p>Az ionos, kovalens és fémes kötés ismerete, valamint a köztük levő különbség megértése.</p> <p>Egyszerű ionok töltésének a meghatározása, jelölése.</p> <p>Egyszerű ionok elnevezésének a gyakorlása.</p>	

<p><i>Kovalens kötés</i> A nemesgáz-elektronszerkezet elérése az atomok közötti közös kötő elektronpár létrehozásával. Egyszeres és többszörös kovalens kötés. Kötő és nemkötő elektronpárok, jelölésük vonallal. Molekulák és összetett ionok kialakulása.</p> <p><i>Fémes kötés</i> Fémek és nemfémek megkülönböztetése tulajdonságaik alapján. Fémek jellemző tulajdonságai. A fémes kötés, az áramvezetés értelmezése az atomok közös, könnyen elmozduló elektronjai alapján. Könnyűfémek, nehézfémek, ötvözetek.</p>	<p>Egyszerű ionvegyületek képletének meghatározása. Ionvegyületek tömegszázalékos összetételének meghatározása képletük alapján.</p> <p>Egyszerű sóvegyületek keletkezésének felírása egyenlettel.</p> <p>Egyszerű molekulák szerkezetének felírása az atomok vegyérték-elektronszerkezetének ismeretében az oktettelv felhasználásával. Összetételre vonatkozó számítási feladatok megoldása.</p> <p>Molekulák elektronszerkezeti képlettel való ábrázolása, kötő és nemkötő elektronpárok feltüntetésével. Példák összetett ionokra, elnevezésükre. Összetett ionok keletkezésével járó kísérletek, pl. alkáli- és alkáliföldfémek reakciója vízzel. Kísérletek fémekkel, pl. fémek megmunkálhatósága, alumínium vagy vaspor égetése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Atommag, törzs- és vegyértékelektron, periódusos rendszer, anyagmennyiség, ion, ionos, kovalens és fémes kötés, só.</p>	

Tematikai egység	A kémiai reakciók típusai	Órakeret 14+2
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Vegyértékelektron, periódusos rendszer, kémiai kötések, fegyelmezett és biztonságos kísérletezési képesség.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A kémiai reakciók főbb típusainak megkülönböztetése. Egyszerű reakcióegyenletek rendezésének elsajátítása. A reakciók összekötése hétköznapi fogalmakkal: gyors égés, lassú égés, robbanás, tűzoltás, korrózió, megfordítható folyamat, sav, lúg. Az ismert folyamatok általánosítása (pl. égés mint oxidáció, savak és bázisok közömbösítési reakciói), ennek alkalmazása kísérletekben.</p>	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p><i>Egyesülés</i> Egyesülés fogalma, példák.</p> <p><i>Bomlás</i> Bomlás fogalma, példák.</p> <p><i>Gyors égés, lassú égés, oxidáció, redukció</i> Az égés mint oxigénnel történő kémiai reakció. Robbanás. Tökéletes égés, nem tökéletes égés és feltételei. Rozsdásodás. Korrózió. Az oxidáció mint oxigénfelvétel. A redukció mint oxigénleadás. A redukció ipari jelentősége. A CO-mérgezés és elkerülhetősége, a CO-jelzők fontossága. Tűzoltás, felelős viselkedés tűz esetén.</p>	<p>Az egyesülés, bomlás, égés, oxidáció, redukció ismerete, ezekkel kapcsolatos egyenletek rendezése, kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása.</p> <p>M: Pl. hidrogén égése, alumínium és jód reakciója. Pl. mészkő, cukor, kálium-permanganát, vas-oxalát hőbomlása, vízbontás. Pl. szén, faszén, metán (vagy más szénhidrogén) égésének vizsgálata. Égéstermékek kimutatása. Annak bizonyítása, hogy oxigénben gyorsabb az égés. Robbanás bemutatása, pl. alkohol gőzével telített PET-palack tartalmának meggyújtása. Savval tisztított, tisztítatlan és olajos szög vízben való rozsdásodásának vizsgálata. Az élő szervezetekben végbemenő anyagcsere-folyamatok során keletkező CO₂-gáz kimutatása indikátoros meszes vízzel. Termitreakció. Levegőszabályozás gyakorlása Bunsen- vagy más gázégőnél: kormozó és szúróláng. Izzó faszén, illetve víz tetején égő benzin eloltása, értelmezése az égés feltételeivel. Reakcióegyenletek írásának gyakorlása.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> anyagcsere.</p> <p><i>Fizika:</i> hő.</p>

<p><i>Oldatok kémhatása, savak, lúgok</i> Savak és lúgok, disszociációjuk vizes oldatban, Arrhenius-féle sav-bázis elmélet. pH-skála, a pH mint a savasság és lúgosság mértékét kifejező számérték. Indikátorok.</p>	<p>Savak, lúgok és a sav-bázis reakcióik ismerete, ezekkel kapcsolatos egyenletek rendezése, kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása.</p>	
<p><i>Kísérletek savakkal és lúgokkal</i> Savak és lúgok alapvető reakciói.</p>	<p>M: Háztartási anyagok kémhatásának vizsgálata többféle indikátor segítségével. Növényi alapanyagú indikátor készítése. Kísérletek savakkal (pl. sósavval, ecettel) és pl. fémmel, mészkővel, tojás héjjal, vízkővel.</p>	
<p><i>Közömbösítési reakció, sók képződése</i> Közömbösítés fogalma, példák sókra.</p>	<p>Információk arról, hogy a sav roncsolja a fogat. Kísérletek szénsavval, a szénsav bomlékonysága. Megfordítható reakciók szemléltetése. Víz pH-jának meghatározása állott és frissen forralt víz esetén. Kísérletek lúgokkal, pl. NaOH-oldat pH-jának vizsgálata. Annak óvatos bemutatása, hogy mit tesz a 0,1 mol/dm³-es NaOH-oldat a bőrrel. Különböző töménységű savoldatok és lúgoldatok összeöntése indikátor jelenlétében, a keletkező oldat kémhatásának és pH-értékének vizsgálata. Reakcióegyenletek írásának gyakorlása. Egyszerű számítási feladatok közömbösítéshez szükséges oldatmennyiségekre.</p>	

<p><i>A kémiai reakciók egy általános sémája</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – nemfémes elem égése (oxidáció, redukció) → égéstermék: nemfém-oxid → nemfém-oxid reakciója vízzel → savoldat (savas kémhatás) – fémes elem égése (oxidáció, redukció) → égéstermék: fém-oxid → fém-oxid reakciója vízzel → lúgoldat (lúgos kémhatás) – savoldat és lúgoldat összeöntése (közömbösítési reakció) → sóoldat (ionvegyület, amely vízben jól oldódik, vagy csapadékként kiválik). – kémiai reakciók sebességének változása a hőmérséklettel (melegítés, hűtés). 	<p>Az általánosítás képességének fejlesztése típusreakciók segítségével.</p> <p>M: Foszfor égetése, az égéstermék felfogása és vízben oldása, az oldat kémhatásának vizsgálata. Kalcium égetése, az égéstermék vízbe helyezve az oldat kémhatásának vizsgálata. Kémcsőben lévő, indikátort is tartalmazó, kevés NaOH-oldathoz sósav adagolása az indikátor színének megváltozásáig, oldat bepárlása. Szódavíz (szénsavas ásványvíz) és meszes víz összeöntése indikátor jelenlétében.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Egyesülés, bomlás, gyors és lassú égés, oxidáció, redukció, pH, sav, lúg, közömbösítés.</p>	

8. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Élelmiszerek és az egészséges életmód	13 + 1
Kémia a természetben	12
Kémia az iparban	12 + 1
Kémia a háztartásban	14 + 1
Összes óraszám	54

Tematikai egység	Élelmiszerek és az egészséges életmód	Órakeret 13+1
Előzetes tudás	Elem, vegyület, molekula, periódusos rendszer, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szerves és a szervetlen anyagok megkülönböztetése. Ismert anyagok besorolása a szerves vegyületek csoportjaiba. Információkeresés az élelmiszerek legfontosabb összetevőiről. A mindennapi életben előforduló, a konyhai tevékenységhez kapcsolódó kísérletek tervezése, illetve elvégzése. Annak rögzítése, hogy a főzés többnyire kémiai reakciókat jelent. Az egészséges táplálkozással kapcsolatban a kvalitatív és a kvantitatív szemlélet elsajátítása. A tápanyagok összetételére és energiaértékére vonatkozó számítások készségszintű elsajátítása. Az objektív tájékoztatás és az elriasztó hatású kísérletek eredményeként elutasító attitűd kialakulása a szenvedélybetegségekkel szemben.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p><i>Szerves vegyületek</i> Szerves és szervetlen anyagok megkülönböztetése.</p> <p><i>Szénhidrátok</i> Elemi összetétel és az elemek aránya. A „hidrát” elnevezés tudománytörténeti magyarázata.</p>	<p>Az élelmiszerek legfőbb összetevőinek, mint szerves vegyületeknek az ismerete és csoportosítása.</p> <p>M: Tömény kénsav (erélyes vízelvonó szer) és kristálycukor reakciója. Keményítő kimutatása jóddal élelmiszerekben. Csiriz készítése. Karamellizáció.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> az élőlényeket felépítő főbb szerves és szervetlen anyagok, anyagcsere-folyamatok, tápanyag.</p>

<p>Egyszerű és összetett szénhidrátok. Szőlőcukor (glükóz, $C_6H_{12}O_6$), gyümölcs-cukor (fruktóz), tejcukor (laktóz), répacukor (szacharóz). Biológiai szerepük. Méz, kristálycukor, porcukor. Mesterséges édesítőszer.</p> <p>Keményítő és tulajdonságai, növényi tartalék-tápanyag. Cellulóz és tulajdonságai, növényi rostanyag.</p> <p><i>Fehérjék</i> Elemi összetétel. 20-féle alapvegyületből felépülő óriásmolekulák. Biológiai szerepük (enzimek és vázfehérjék). Fehérjetartalmú élelmiszerek.</p> <p><i>Zsírok, olajok</i> Elemi összetételük. Megkülönböztetésük. Tulajdonságaik. Étőlaj és sertészsír, koleszterintartalom, avasodás, kémiailag nem tiszta anyagok, lágyulás.</p> <p><i>Alkoholok és szerves savak</i> Szeszes erjedés. Pálinkafőzés. A glikol, a denaturált szesz és a metanol erősen mérgező hatása. Ecetesedés. Ecetsav.</p>	<p>Tojásfehérje kicsapása magasabb hőmérsékleten, illetve sóval. Oldékonysági vizsgálatok, pl. étőlaj vízben való oldása tojássárgája segítségével, majonéz-készítés. Információk a margarinról, szappanfőzésről. Alkoholok párolgásának bemutatása. Információk mérgezési esetekről. Ecetsav kémhatásának vizsgálata, háztartásban előforduló további szerves savak bemutatása.</p>	<p><i>Fizika:</i> a táplálékok energiataralma.</p>
<p><i>Az egészséges táplálkozás</i> Élelmiszerek összetétele, az összetétellel kapcsolatos táblázatok értelmezése, ásványi sók és nyomelemek. Energiataralom, táblázatok értelmezése, használata. Sportolók, diétázók, fogyókúrázók táplálkozása. Zsír- és vízoldható vitaminok, a C-vitamin. Tartósítószer.</p>	<p>Az egészséges életmód kémiai szempontból való áttekintése, egészségtudatos szemlélet kialakítása. M: Napi tápanyagbevitel vizsgálata összetétel és energia szempontjából. Üdítőitalok kémhatásának, összetételének vizsgálata a címke alapján. Információk Szent-Györgyi Albert munkásságáról.</p>	

<i>Szenvedélybetegségek</i> Függőség. Dohányzás, nikotin. Kátrány és más rákkeltő anyagok, kapcsolatuk a tüdő betegségeivel. Alkoholizmus és kapcsolata a máj betegségeivel. „Partidrogok”, egyéb kábítószer.	Pl. elriasztó próbálkozás kátrányfoltok oldószer nélküli eltávolításával. Információk a drog- és alkoholfogyasztás, valamint a dohányzás veszélyeiről. Információk Kabay János munkásságáról.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szerves vegyület, alkohol, szerves sav, zsír, olaj, szénhidrát, fehérje, dohányzás, alkoholizmus, drog.	

Tematikai egység	Kémia a természetben	Órakeret 12
Előzetes tudás	A halmazok, keverékek, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természetben található legfontosabb anyagok jellemzése azok kémiai tulajdonságai alapján. Szemléletformálás annak érdekében, hogy a tanuló majd felnőttként is képes legyen alkalmazni a kémiaórán tanultakat a természeti környezetben előforduló anyagok tulajdonságainak értelmezéséhez, illetve az ott tapasztalt jelenségek és folyamatok magyarázatához. A levegő- és a vízszennyezés esetében a szennyezők forrásainak és hatásainak összekapcsolása, továbbá azoknak a módszereknek, illetve attitűdnek az elsajátítása, amelyekkel az egyén csökkentheti a szennyezéshez való hozzájárulását.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<i>Hidrogén</i> Tulajdonságai. Előfordulása a csillagokban. <i>Légköri gázok</i> A légkör összetételének ismételése (N ₂ , O ₂ , CO ₂ , H ₂ O, Ar). Tulajdonságaik, légzés, fotoszintézis, üvegházhatás, a CO ₂ mérgező hatása.	A légköri gázok és a légszennyezés kémiai vonatkozásainak ismerete, megértése, környezettudatos szemlélet kialakítása. M: Hidrogén égése, durranógáz-próba. Annak kísérleti bemutatása, hogy az oxigén szükséges feltétele az égésnek. Lépcsős kísérlet gyertyasorral.	<i>Biológia-egészségtan:</i> szaglás, tapintás, látás, környezetszennyezés, levegő-, víz- és talajszennyezés, fenntarthatóság. <i>Fizika:</i> Naprendszer, atommag, a természetkárosítás fajtáinak háttere, elektromos áram.

<p><i>Levegőszennyezés</i> Monitoring rendszerek, határértékek, riasztási értékek. Szmog. O₃, SO₂, NO, NO₂, CO₂, CO, szálló por (PM10). Tulajdonságaik. Forrásaik. Megelőzés, védekezés. Ózonpajzs. Az ózon mérgező hatása a légkör földfelszíni rétegében. A savas esőt okozó szennyezők áttekintése.</p>	<p>Pl. esővíz pH-jának meghatározása. Szálló por kinyerése levegőből. Információk az elmúlt évtizedek levegővédelmi intézkedéseiről.</p>	<p><i>Földrajz:</i> ásványok, kőzetek, vizek, környezetkárosító anyagok és hatásaik.</p>
<p><i>Vizek</i> Édesvíz, tengervíz, ivóvíz, esővíz, ásványvíz, gyógyvíz, szennyvíz, desztillált víz, ioncserélt víz, jég, hó. Összetételük, előfordulásuk, felhasználhatóságuk. A természetes vizek mint élő rendszerek.</p> <p><i>Vízszennyezés</i> A Föld vízkészletének terhelése kémiai szemmel. A természetes vizeket szennyező anyagok (nitrát-, foszfátszennyezés, olajszennyezés) és hatásuk az élővilágra. A szennyvíztisztítás lépései. A közműolló. Élővizeink és az ivóvízbázis védelme.</p> <p><i>Ásványok, ércek</i> Az ásvány, a kőzet és az érc fogalma. Magyarországi hegységképző kőzetek főbb ásványai. Mészke, dolomit, szilikátásványok. Barlang- és cseppkőképződés. Homok, kvarc. Agyag és égetése. Porózus anyagok. Kőszén, grafit, gyémánt. Szikes talajok.</p>	<p>A vizek, ásványok és ércek kémiai összetételének áttekintése; a vízszennyezés kémiai vonatkozásainak ismerete, megértése, környezettudatos szemlélet kialakítása. M: Különböző vizek bepárlása, a bepárlási maradék vizsgálata. Környezeti katasztrófák kémiai szemmel. Pl. ásvány- és kőzetgyűjtemény létrehozása. Ércek bemutatása. Kísérletek mészkővel, dolomittal és sziksóval, vizes oldataik kémhatása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>H₂, légköri gáz, természetes és mesterséges víz, ásvány, érc, levegőszennyezés, vízszennyezés.</p>	

Tematikai egység	Kémia az iparban		Órakeret 12+1
Előzetes tudás	A természetben előforduló anyagok ismerete, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy a természetben található nyersanyagok kémiai átalakításával értékes és nélkülözhetetlen anyagokhoz lehet jutni, de az ezek előállításához szükséges műveleteknek veszélyei is vannak. Néhány előállítási folyamat legfontosabb lépéseinek megértése, valamint az előállított anyagok jellemzőinek, továbbá (lehetőleg aktuális vonatkozású) felhasználásainak magyarázata (pl. annak megértése, hogy a mész építőipari felhasználása kémiai szempontból körfolyamat). Az energiatermelés kémiai vonatkozásai esetében a környezetvédelmi, energiatakarékossági és a fenntarthatósági szempontok összekapcsolása a helyes viselkedésformákkal.		
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok	
<p>A vegyész és a vegyészmérnök munkája az iparban, a vegyipari termékek jelenléte mindennapjainkban. A vegyipar és a kémiai kutatás modern, környezetbarát irányvonalai.</p> <p><i>Vas- és acélgyártás</i> A vas és ötvözeteinek tulajdonságai. A vas- és acélgyártás folyamata röviden. A vashulladék szerepe.</p> <p><i>Alumíniumgyártás</i> A folyamat legfontosabb lépései. A folyamat energiaköltsége és környezetterhelése. Újrahasznosítás. Az alumínium tulajdonságai.</p> <p><i>Üvegipar</i> Homok, üveg. Az üveg tulajdonságai. Újrahasznosítás.</p>	<p>A tágabban értelmezett vegyipar főbb ágainak, legfontosabb termékeinek és folyamatainak ismerete, megértése, környezettudatos szemlélet kialakítása.</p> <p>M: Információk a vegyipar jelentőségéről, a vas- és acélgyártásról.</p> <p>Alumínium oxidációja a védőréteg leoldása után. Felhevített üveg formázása.</p> <p>Információk az amorf szerkezetről és a hazai üveggyártásról.</p> <p>Információk a különféle felhasználási célú papírok előállításának környezetterhelő hatásáról.</p> <p>Információk a biopolimerek és a műanyagok szerkezetének hasonlóságáról, mint egységekből felépülő óriásmolekulákról.</p> <p>Információk a műanyagiparról.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> fenntarthatóság, környezetszennyezés, levegő-, víz- és talajszennyezés.</p> <p><i>Fizika:</i> az energia fogalma, mértékegysége, energiatermelési eljárások, hatásfok, a környezettudatos magatartás fizikai alapjai, energiatakarékos eljárások, energiatermelés módjai, kockázatai, víz-, szél-, nap- és fosszilis energiák, atomenergia, a természetkárosítás fajtáinak háttere, elektromos áram.</p>	

<p><i>Papírgyártás</i> A folyamat néhány lépése. Fajlagos faigény. Újrahasznosítás.</p> <p><i>Műanyagipar</i> A műanyagipar és hazai szerepe. Műanyagok. Közös tulajdonságaik.</p>		<p><i>Földrajz:</i> fenntarthatóság, környezetkárosító anyagok és hatásaik, energiahordozók, környezetkárosítás.</p>
<p><i>Energiaforrások kémiai szemmel</i> Felosztásuk: fosszilis, megújuló, nukleáris; előnyeik és hátrányaik. Becsült készletek. Csoportosításuk a felhasználás szerint. Alternatív energiaforrások.</p> <p><i>Fosszilis energiaforrások</i> Szénhidrogének: metán, benzin, gázolaj. Kőolaj-finomítás. A legfontosabb frakciók felhasználása. Kőszének fajtái, széntartalmuk, fűtőértékük, koruk. Égéstermékeik. Az égéstermékek környezeti terhelésének csökkentése: porleválasztás, további oxidáció. Szabályozott égés, Lambda-szonda, katalizátor.</p> <p><i>Biomassza</i> Megújuló energiaforrások. A biomassza fő típusai energetikai szempontból. Összetételük, égéstermékeik. Elgázosítás, folyékony tüzelőanyag gyártása. A biomassza mint ipari alapanyag a fosszilis források helyettesítésére.</p>	<p>Az energiaforrások áttekintése a kémia szempontjából, környezettudatos szemlélet kialakítása.</p> <p>M: Robbanóelegy bemutatása, gázszag. Információk a kémiai szintézisek szerepéről az üzemanyagok előállításánál.</p> <p>Információk az egyén energiatudatos viselkedési lehetőségeiről, a hazai olajfinomításról és a megújuló energiaforrások magyarországi felhasználásáról.</p>	

<p><i>Mész</i> A mészalapú építkezés körfolyamata: mészégetés, mészoltás, karbonátosodás. A vegyületek tulajdonságai. Balesetvédelem.</p> <p><i>Gipsz és cement</i> Kalcium-szulfát. Kristályvíz. Kristályos gipsz, égetett gipsz. Az égetett gipsz (modellgipsz) vízfelvétele, kötése. Cementalapú kötőanyagok, kötési idő, nedvesen tartás.</p>	<p>M: Információk a mész-, a gipsz- és a cementalapú építkezés során zajló kémiai reakciók szerepéről. A főbb lépések bemutatása, pl. a keletkező CO₂-gáz kimutatása meszes vízzel, mészoltás kisebb mennyiségben. Információk a régi mészégetésről.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vas- és acélötvözet, alumínium, üveg, papír, energia, fosszilis energia, földgáz, kőolaj, szén, biomassa, mész, körfolyamat, kristályvíz.</p>	

Tematikai egység	Kémia a háztartásban	Órakeret 14+1
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A háztartásban előforduló anyagok és azok kémiai jellemzői, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A háztartásokban található anyagok és vegyszerek legfontosabb tulajdonságainak ismerete alapján azok kémiai szempontok szerinti, szakszerű jellemzése. Az egyes vegyszerek biztonságos kezelésének, a szabályok alkalmazásának készség szintű elsajátítása a kísérletek során, a tiltott műveletek okainak megértése. A háztartási anyagok és vegyszerek szabályos tárolási, illetve a hulladékok előírás szerű begyűjtési módjainak ismeretében ezek gyakorlati alkalmazása. A háztartásban előforduló anyagokkal, vegyszerekkel kapcsolatos egyszerű, a hétköznapi életben is használható számolási feladatok megoldása.</p>	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p><i>Savak, lúgok és sók biztonságos használata</i> Használatuk a háztartásban (veszélyességi jelek). Ajánlott védőfelszerelések. Maró anyagok.</p> <p><i>Savak</i> Háztartási sósav. Akkumulátorsav. Ecet. Vízköoldók: a mészkövet és a márványt károsítják.</p> <p><i>Lúgok</i> Erős lúgok: zsírolók, lefolyótisztítók. Erős és gyenge lúgokat tartalmazó tisztítószer.</p> <p><i>Sók</i> Konyhasó. Tulajdonságai. Felhasználása. Szódabikarbóna. Tulajdonságai. Felhasználása. A sütőpor összetétele: szódabikarbóna és sav keveréke, CO₂-gáz keletkezése.</p>	<p>A háztartásban előforduló savak, lúgok és sók, valamint biztonságos használatuk módjainak elsajátítása. M: Pl. kénsavas ruhadarab szárítása, majd a szövet roncsolódása nedvességre. Információk az élelmiszerekben használt gyenge savokról. Annak bizonyítása, hogy a tömény lúg és az étolaj reakciója során a zsírolékony étolaj vízdékonyra alakul. Információk táplálékaink sótartalmáról és a túlzott sófogyasztás vérnyomásra gyakorolt hatásáról. Sütőpor és szódabikarbóna reakciója vízzel és ecettel. Információk a szódabikarbónával való gyomorsav-megkötésről.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> tudatos fogyasztói szokások, fenntarthatóság.</p> <p><i>Fizika:</i> az energia fogalma, mértékegysége, elektromos áram.</p>
<p><i>Fertőtlenítő- és fehérítőszer</i> Hidrogén-peroxid. Hipó. Klór-mész. Tulajdonságaik. A hipó (vagy klór-mész) + sósav reakciójából mérgező Cl₂-gáz keletkezik. A klórgáz tulajdonságai. A vízköoldó és a klórtartalmú fehérítők, illetve fertőtlenítőszer együttes használatának tilalma.</p>	<p>A háztartásban előforduló fertőtlenítő- és mosószer, valamint biztonságos használatuk módjainak elsajátítása. A csomagolóanyagok áttekintése, a hulladékkezelés szempontjából is, környezettudatos szemlélet kialakítása. M: H₂O₂ bomlása, O₂-gáz fejlődése. Információk a háztartási vegyszerek összetételéről. Semmelweis Ignác tudománytörténeti szerepe.</p>	

<p><i>Mosószeres, szappanok, a vizek keménysége</i> Mosószeres és szappanok, mint kettős oldékonyságú részecskék. A szappanok, mosószeres mosóhatásának változása a vízkeménységtől függően. A víz keménységét okozó vegyületek. A vízlágyítás módjai, csapadékképzés, ioncsere.</p> <p><i>Csomagolóanyagok és hulladékok kezelése</i> A csomagolóanyagok áttekintése. Az üveg és a papír mint újrahasznosítható csomagolóanyag. Alufólia, aludoboz. Az előállítás energiaigénye. Műanyagok jelölése a termékeken. Élettartamuk.</p>	<p>Információk a kettős oldékonyságú részecskékről. Vízlágyítók és adagolásuk különbsége mosógép és mosogatógép esetében. Információk a foszfátos és foszfátmentes mosópor környezetkémiai vonatkozásairól. Alumínium oldása savban és lúgban. Információk: mi miben tárolható, mi mosható mosogatógépben, mi melegíthető mikrohullámú melegítőben. Információk a csomagolóanyagok szükségességéről, a környezettudatos viselkedésről. Műanyag égetése elrettentésként. Információk az iskola környékén működő hulladékkezelési rendszerekről.</p>	
<p><i>Réz és nemesfémek</i> A félnemesfémek és nemesfémek. A réz (vörösréz) és ötvözetei (sárgaré, bronz). Tulajdonságaik. Tudománytörténeti érdekességek. Az ezüst és az arany ún. tisztaságának jelölése. Választóvíz, királyvíz.</p> <p><i>Permetezés, műtrágyák</i> Réz-szulfát mint növényvédő szer. Szerves növényvédő szeres. Adagolás, lebomlás, várakozási idő. Óvintézkedések permetezéskor. A növények tápanyagigénye. Műtrágyák N-, P-, K-tartalma, vízdoldékonysága, ennek veszélyei.</p> <p><i>Az energia kémiai tárolása</i> Energia tárolása kémiai (oxidáció-redukció) reakciókkal.</p>	<p>Kémiai információk ismerete a háztartásban található néhány további anyagról, azok biztonságos és környezettudatos kezelése. A háztartásban előforduló kémiai jellegű számítások elvégzési módjának elsajátítása.</p> <p>M: Réz és tömény salétromsav reakciója.</p> <p>A rézgálic színe, számítási feladatok permetlé készítésére és műtrágya adagolására. Információk a valós műtrágyaigényről. Információk a háztartásban használt szárazelemekről és akkumulátorokról. A közvetlen áramtermelés lehetősége tüzelőanyag-cellában: H₂ oxidációja.</p>	

Szárakelemek, akkumulátorok. Mérgező fémek, vegyületek begyűjtése.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vízkezelő, zsíroló, fertőtlenítő- és fehérítőszer, mosószer, vízkeménység, csomagolóanyag, műanyag, szelektív gyűjtés, nemesfém, permetezőszer, műtrágya, várakozási idő, adagolás, szárakelem, akkumulátor.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p><i>A tanuló ismerje a kémia egyszerűbb alapfogalmait (atom, kémiai és fizikai változás, elem, vegyület, keverék, halmazállapot, molekula, anyagmennyiség, tömegszázalék, kémiai egyenlet, égés, oxidáció, redukció, sav, lúg, kémhatás), alaptörvényeit, vizsgálati céljait, módszereit és kísérleti eszközeit, a mérgező anyagok jelzéseit.</i></p> <p><i>Ismerje néhány, a hétköznapi élet szempontjából jelentős szerves és szervetlen vegyület tulajdonságait, egyszerűbb esetben ezen anyagok előállítását és a mindennapokban előforduló anyagok biztonságos felhasználásának módjait.</i></p> <p><i>Tudja, hogy a kémia a társadalom és a gazdaság fejlődésében fontos szerepet játszik.</i></p> <p><i>Értse a kémia sajátos jelrendszerét, a periódusos rendszer és a vegyértékelektron-szerkezet kapcsolatát, egyszerű vegyületek elektronszerkezeti képletét, a tanult modellek és a valóság kapcsolatát.</i></p> <p><i>Értse és az elsajátított fogalmak, a tanult törvények segítségével tudja magyarázni a halmazállapotok jellemzőinek, illetve a tanult elemek és vegyületek viselkedésének alapvető különbségeit, az egyes kísérletek során tapasztalt jelenségeket.</i></p> <p><i>Tudjon egy kémiával kapcsolatos témáról önállóan vagy csoportban dolgozva információt keresni, és tudja ennek eredményét másoknak változatos módszerekkel, az infokommunikációs technológia eszközeit is alkalmazva bemutatni.</i></p> <p><i>Alkalmazza a megismert törvényszerűségeket egyszerűbb, a hétköznapi életbe is kapcsolódó problémák, kémiai számítási feladatok megoldása során, illetve gyakorlati szempontból jelentős kémiai reakciók egyenleteinek leírásában.</i></p> <p><i>Használja a megismert egyszerű modelleket a mindennapi életben előforduló, a kémiával kapcsolatos jelenségek elemzésekor.</i></p> <p><i>Megszerzett tudását alkalmazva hozzon felelős döntéseket a saját életével, egészségével kapcsolatos kérdésekben, vállaljon szerepet személyes környezetének megővésében.</i></p>
---	---

KÖRNYEZETISMERET

1–4. évfolyam

Tantárgyi célok, feladatok

A környezetismeret tantárgy célja, hogy felkeltse az érdeklődést a tanulóknál a környezetük iránt. Ezért e tantárgy tananyagát több műveltségi terület határozza meg. Legnagyobb részterülete a természetismeret témakör, melyet az “Ember és természetben” műveltségi terület tartalmaz. A társadalmi ismeretek témakör tartalmát az “Ember és társadalom” műveltségi terület határozza meg. Ebből az is kitűnik, hogy a környezetismeret egy komplex tantárgy, melynek fontos szerepe van a természettudományos gondolkodásmód megalapozásában.

Több témában kapcsolódik más műveltségi területekhez. A társadalmi ismeretek tananyagát az anyanyelv tantárggyal, a mérések témakört a matematika, míg az egészségtannal kapcsolatos ismereteket a technika tantárggyal közösen dolgozza fel. Témaköreit a megismerés módszereinek megtanításával és alkalmazásával, az életkornak megfelelő konkrét tapasztalatokon nyugvó, tevékenységeken alapuló megfigyelések segítségével dolgozzuk fel.

A tantárgy tanítása során elsődleges feladat azoknak a megismerési képességeknek a fejlesztése, melyek lehetővé teszik a későbbiekben a természettudományos tantárgyak tanulását. Fontos, hogy a tanulók ismerkedjenek meg elemi fokon a kutató módszerekkel, vizsgálódjanak önállóan, szerezzenek közvetlen tapasztalatokat és állandóan bővíthető, tudományosan igazolt ismereteket a természeti és társadalmi valóságról.

A megismerés folyamatában, az életkori sajátosságokat figyelembe véve, az egyszerűtől a bonyolult, a közelitől a távoli felé haladunk.

A tananyag elsajátítása során a gondolkodási műveletek egész sorát kell elvégezniük a tanulóknak. Megfigyelnek, analizálnak, szintetizálnak, kiegészítenek, válogatnak, rendszereznek, csoportosítanak, fogalmakat alkotnak, ítéletet mondanak, következtetnek. Az elmélet és gyakorlat egységének megteremtése, az ismeretek gyakorlati alkalmazása, cselekvésre készítő, teljesítményképes tudás elérése a környezetismeret alapvető feladata.

A tanulási helyzetek differenciált megszervezésével fejleszthető a tanulók együttműködési, segítségnyújtási képessége. Mindezzel egyidejűleg fokozódik egymás iránti figyelmük, érzékenységük, nyitottságuk. Az együttes élmény nyújtotta érzelmek, elősegítetik a tárgy tanulása iránti motivációt.

A tantárgy akkor oldja meg eredményesen az elemi szintű természettudományos nevelés feladatát, ha gazdag módszertani kultúrával, a tanuló egész személyiségét mozgósítva a természet szeretetére, megismerésére és a környezetben észlelhető természet – társadalom kapcsolatának problémái elemzésére, megoldására vagy a megoldásban való részvételre ösztönöz.

A testi és lelki egészség kibontakoztatásában legfontosabb feladat az egészségnek, mint értéknek a tudatosítása. Képessé kell tennünk a tanulókat a különböző veszélyhelyzetek (balesetveszélyes tevékenységek, viselkedések, fertőzésveszély, a közlekedés, a háztartás veszélyforrásai, a lakóhely balesetveszélyes helyei, természeti viszontagságok) felismerésére,

megelőzésére, elkerülésére, illetve meg kell tanítanunk arra, miként viselkedjék ilyen helyzetekben. Hangsúlyt kapnak a NAT legfontosabb céljai: a személyiségfejlesztő oktatás, a tanulók ön- és világszemléletének folyamatos formálása, a nemzeti kultúránk, hagyományaink megismerése, a környezettudatos magatartás kialakítása, a megismerési képességek fejlesztése, az eredményes tanulási technikák elsajátítása.

Cél az érdeklődés felkeltése és szinten tartása a legkülönbözőbb interaktív módszerekkel (saját megfigyelésekkel, problémafelvető kísérletekkel) is. A tanulók az életkorukhoz és a 21. századhoz alkalmazkodó módszerek alkalmazásával nemcsak tudásra, és szemléletre tesznek szert, hanem megőrizhetik nyitottságukat, érdeklődésüket az ilyen témák iránt. A kíváncsiság pedig az újabb ismeretek megszerzésének hajtóereje. Az interaktív táblára készült mozaBook digitális tankönyvekben számos interaktív tartalom, tematikus eszköz és játék teszi érdekesebbé, könnyebben befogadhatóvá a tananyagot. A pedagógusok munkáját animációs, prezentációs és illusztrációs lehetőségek segítik. A mozaWeb-tankönyvek érdekesebbé teszik az otthoni tanulást, könnyebbé, átláthatóvá, befogadhatóvá a tananyagot. A web könyvek internetes használatra, főleg otthoni felhasználásra készültek, tartalmazzák a nyomtatott kiadványok szöveges és képi tartalmát. Használatuk nem igényel külön programot, bármely böngészővel megnyitható.

Fejlesztési feladatok

A tanuló legyen nyitott a természet szépségei, értékei iránt. Tanuljon meg ismereteket szerezni közvetlen és közvetett módon. Tudja a megszerzett ismereteket csoportosítani, összehasonlítani, elmondani, leírni, ábrázolni. Legyen képes a megszerzett ismereteket, tapasztalatokat a mindennapi életben alkalmazni.

Ennek érdekében:

- tudjon ismeretekhez jutni különböző képi és szöveges ismerethordozók révén,
- legyen képes a különböző dolgokat, jelenségeket, folyamatokat elemi szinten megfigyelni,
- tanítói irányítással tudjon egyszerű kísérleteket, vizsgálódásokat végezni,
- legyen képes a tapasztalatokat elemezni, értelmezni, magyarázni, következtetéseket levonni,
- ismerje fel a mérésekhez, vizsgálódásokhoz szükséges eszközöket és használja azokat balesetmentesen,
- szerezzen gyakorlatot a mindennapi életben előforduló mérésekben, ezek mértékegységeinek (hosszúság, tömeg, térfogat, idő, hőmérséklet) használatában,
- szerezzen jártasságot a dolgok, élőlények, folyamatok, jelenségek megadott vagy tetszőleges szempont szerinti csoportosításában,
- legyen gyakorlata a különböző tárgyak, élőlények, jelenségek jellemzőinek elemi szintű összehasonlításában, a különbségek felismerésében,
- tudja az összehasonlítások során elkülöníteni a lényegest a lényegtelentől,
- legyen képes a megfigyeléseit egyszerű módon, saját szavaival elmondani, és tanítói segítséggel rajzban és írásban rögzíteni,
- ismerje fel közvetlen környezete élő és élettelen világának oksági összefüggéseit, és keressen ezekre egyszerű magyarázatot,

- ismerje fel a környezetében előforduló veszélyhelyzeteket,
- legyen képes felhasználni, alkalmazni a mindennapi életben a tanultakat,
- lássa meg a környezete és saját egészsége közötti összefüggést,
- igényelje az egészséges életkörülményeket,
- ismerje a biztonságot szolgáló szervezetek munkáját,
- tudja, hogyan kell viselkedni vészhelyzetben.

Ehhez szükséges, hogy a tanuló:

Ismerje meg – megfelelő mennyiségben és mélységben – a környezetében előforduló anyagok jellemző tulajdonságait.

Mindehhez az szükséges, hogy:

- megtapasztalja közvetlen környezete legfontosabb élő és élettelen anyagainak alapvető tulajdonságait,
- legyen tájékozott arról, hogy mely élelmiszerek fogyasztása szükséges a szervezet egészséges fejlődéséhez,
- tartózkodjon az élvezeti és kábítószeres kipróbálásától,
- tudja, mely anyagok szennyezhetik a környezetét.

Legyen a tanulóknak áttekintése a Föld és a földi élet változásairól. Tudja, hogy az idő múlásával az élőlények is változnak.

Ezért fontos, hogy:

- ismerje a napszakok és évszakok változását,
- szerezzen gyakorlatot az idő mérésében és az időtartamok becslésében,
- vegye észre, hogy a földi életben az idő múlásával minden megváltozik,
- ismerje fel közvetlen környezete és az élőlények változása közötti összefüggéseket,

Legyen tájékozott a tanuló az őt körülvevő világban. Ismerje az egyes tájak jellegzetességeit és az ott előforduló élőlények jellegzetességeit.

Ehhez az szükséges, hogy a tanuló:

- tudja a környezetében előforduló tárgyak méretét saját testméretéhez, majd szabvány mértékegységhez viszonyítani,
- legyen képes a tárgyak helyét, mozgását különböző nézőpontból jellemezni,
- tudjon lakóhelyén és annak környékén tájékozódni, útbaigazítást adni,
- ismerje a környezetében előforduló veszélyhelyzeteket,
- tudja, hol van a lakóhelye Magyarországon,
- ismerje az őt körülvevő táj jellegzetes felszíni formáit, vizeit, védett természeti értékeit, jellegzetes élőlényeit, hagyományait,
- ismerkedjen meg szűkebb környezete kulturális és vallási emlékeivel, hagyományaival,
- gyakorolja azokat a tevékenységeket, amelyek otthona, lakóhelye, szülőföldje és hazája megismeréséhez, megbecsüléséhez, szeretetéhez vezet.

A tanuló szerezzen jártasságot a természettudományos megismerésben. Legyen tájékozott arról, hogy a természettudományok fejlődése számtalan tudós munkájának az eredménye. Lássza, hogy ebben a munkában a magyar kutatók is jelentős szerepet töltenek be. Ismerkedjen meg néhány híres magyar kutató munkásságával.

Ezért fontos, hogy a tanulóknak:

- válják tudatossá, hogy a környezetről szerzett ismereteket megfigyelés, vizsgálódás, kísérletezés, mérés útján szerezzük,
- tudja, hogy a természettel kapcsolatos ismereteit megfelelő ismerethordozók segítségével is fejlesztheti,
- figyeljen arra, hogy mindezekben téves nézetekkel is találkozhat,
- értékelje, tisztelje a tudósok munkáját, eredményét.

A balesetek elkerülése érdekében a tanulóknak tudnia kell helyesen közlekedni.

Ehhez szükséges, hogy a tanuló:

- tudja a leggyakoribb balesetek megelőzésének lehetőségeit,
- tudjon segítséget kérni vészhelyzetben,
- alkalmazza a közlekedéssel kapcsolatos helyes magatartási szokásokat és illemszabályokat,
- ismerje lakóhelye veszélyes részeit.

Az egészséges, harmonikus életvitelt megalapozó szokások a tanulók cselekvő, tevékeny részvételével alakíthatók ki.

Ezért szükséges, hogy a tanuló:

- ismerje az egészségmegőrzés szabályait,
- legyen igénye a tisztaságra, a korszerű táplálkozásra, a mindennapos mozgásra és a szabadidő hasznos eltöltésére,
- alakuljon ki felelősségérzete saját és embertársai egészsége, környezetének állapota iránt,
- gyakorolja az egészség- és környezetvédelmet szolgáló tevékenységeket,
- alakítson ki harmonikus kapcsolatot a természeti és a társadalmi környezettel,
- ismerkedjen meg szűkebb környezete kulturális és vallási emlékeivel, hagyományaival,
- gyakorolja azokat a tevékenységeket, amelyek otthona, lakóhelye, szülőföldje és hazája megismeréséhez, megbecsüléséhez, szeretetéhez vezet.

Óraterv

	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Heti óraszám	1	1	1	1
Éves óraszám	36	36	36	36

1–2. évfolyam

Az iskolába kerülő növendékek környezetükkel, a természettel kapcsolatos saját élményei, megfigyelései és ezekre talált magyarázatai egy-egy tanulócsoportban nagyon sokfélék. A környezetismeret tantárgy tanulása abban segít, hogy egy-egy ismeretelemen keresztül a csoport közös nyelvet, közös magyarázatokat találjon, párbeszédet kezdjen, mérsékelve a különböző családi, illetve szociokulturális háttérből adódó különbségeket. A közös dialógus élményén túl cél a közvetlen környezetben való biztonságos tájékozódás, valamint a saját szervezet tudatos megfigyelése, az érzékelt tapasztalatok megfogalmazása és annak megerősítése, hogy a környezet, az életmód és a testi jelzések kapcsolatban állnak egymással.

Ebben az életszakaszban a kisgyermek már számos jelenséget érzékelt szűkebb-tágabb környezetében. A rendszeres megfigyelés, a módszeresség, a kérdések felvetésének (a miértek megfogalmazásának) és a válaszkérésnek, a magyarázatok indoklásának az igényét itt alakítjuk ki. Itt figyelünk fel az ok-okozati kapcsolatokra, a rendszer-részrendszer viszonyra, az állandóság és változás létre, a természetben megtalálható ritmusokra. Ezeknek aprólékos magyarázatára még nem vállalkozhat a tantárgy, de a probléma elhelyezése, a megfigyeléseken és tényeken alapuló megokolás itt válik a vizsgálódás részévé.

A természeti jelenségek fürkészése, a környezet iránti pozitív attitűd megtartása vagy kialakítása, a természet és az élőlények szépségének (önmagáért való értékének) felfedezése ahhoz teremt kedvet, hogy a gyermek az ezekkel kapcsolatos tudását fejlessze. Az élő természet vizsgálata (egy-egy részletek pusztán észrevétele is) számos olyan készséget igényel, melyeket csak közvetlen tapasztalásokon keresztül lehet fejleszteni, ezért a tanulói vizsgálódásra, a természettel való közvetlen kapcsolatra fordított idő bőven megtérül abban, hogy tanítványaink nemcsak felmondják, de értik is (sőt átérzik) a tanultakat.

A technikai, épített és szociális környezet vizsgálata éppen ilyen fontos: a helyükre kerülő elemek a gyermek biztonságérzetének, bizalmának erősödését éppúgy szolgálják, mint tudásának gyarapodását. A foglalkozások, a környezeti elemek, a ház körüli teendők, vagy éppen a közlekedés vagy településszerkezet megismerése olyan tájékozottságot adnak a kisgyermeknek, amelyek – ha közvetlenül nem is mindig vagy nem azonnal hasznosítja életében – világméretű stabilitását szolgálják.

Az iskolába lépés a kisgyermek életében számos változással jár. Különösen az első hónapokban jelent nehézséget az új környezet, az új feladatok teljesítése és az iskolai elvárásoknak való megfelelés. A környezetismeret – a többi tantárgyhoz szorosan kapcsolódva – segíthet, hogy a gyermek a környezetében tapasztalt változásokat elhelyezze, új környezetét elfogadja, és abban biztonságot leljen. Az iskolával és környezetével kapcsolatban a gyermek által hozott, illetve a helyi közösségekben élő narratívák beépítése a helyi tantervbe emiatt is kívánatos.

A környezet jelenségeire való rácsodálkozás adja a közös munka alapját. A saját tapasztalatokkal és magyarázatokkal való szembesülés, ezek más tapasztalatokkal és indokokkal való szembesítése teremt meg a gyermekben az igényt az ok-okozati összefüggések megtalálására, az érvelésre, indoklásra, a tények felismerésére.

A tanulás folyamatában való aktív részvétel fejleszti a kezdeményezőkézséget és a felelősségtudatot, a tartalmak pedig szerepet játszanak az azonosságtudat és a hagyomá-

nyokhoz való kötődés erősítésében, az állampolgári felelősségérzet előkészítésében és az önismeret kibontakoztatásában is. Az ember szervezetével kapcsolatos ismeretek formálják az egészséges életmóddal kapcsolatos szemléletet és a megvalósítás gyakorlatát, hozzájárulnak az önismeret fejlődéséhez, formálják a tanulónak a családdhoz és a tágabb közösséghez való viszonyát.

A tematikai egységek általában 8 órára tervezettek. Azonban a tanulás-szervezés során lehetőség van az egyes témakörök integrált feldolgozására, illetve az egyes témáknak az első, illetve a második évfolyam közötti szétosztására.

1. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Az iskola	8 + 1
Az iskolás gyerek	8 + 1
Mi van a teremben?	8 + 1
Hóban, szélben, napsütésben	8 + 1
Összes óraszám	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az iskola	Órakeret 8+1
Tantárgyi fejlesztési célok	<p>A megismerési módszerek folyamatos alkalmazása (megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés).</p> <p>A térbeli tájékozódás fejlesztése.</p> <p>A mindennapi környezetben előforduló jelek, jelzések felismerése és értelmezése, a jelekből álló információhoz kapcsolódó kommunikáció fejlesztése.</p> <p>Az iskolás élettel kapcsolatos életmódbeli szokások tudatosítása, gyakoroltatása.</p> <p>A természeti és az épített környezet megfigyelése, megkülönböztetése az iskolai környezetben.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Mi a különbség az óvoda és az iskola között?</i></p> <p><i>Hogyan tájékozódunk az iskola épületében?</i></p> <p>Az iskola legfontosabb helyiségei.</p> <p>Az iskolában található jelek, jelzések, piktogramok.</p> <p><i>Kikkel találkozunk az iskolában?</i></p> <p>Az iskolai dolgozók és foglalkozásuk.</p> <p><i>Hogyan öltözködünk az iskolában?</i></p> <p>Az iskolai élet rendje.</p> <p><i>Mi van az iskolában?</i></p> <p>A környezetünkben előforduló anyagok érzékelhető tulajdonságai.</p> <p><i>Milyen élőlények vannak a tanteremben, az iskolában, az iskola udvarán?</i></p> <p><i>Miért nem akar sok szülő házi kedvencet otthonra?</i></p>	<p>Tájékozódás az iskola épületében. Tájékozódás vázlatrajz alapján. Természetes mértékek (lépés, arasz stb.) használata.</p> <p>Az iskola épületében és a környéken található jelek, jelzések értelmezése.</p> <p>Az iskolában dolgozók foglalkozásának összehasonlítása. Megszólításuk, köszönés, udvariassági formulák használata.</p> <p>Helyes viselkedés és megfelelő öltözködés az iskolában (tanórán, különböző szabadidős foglalkozásokon, szünetben).</p> <p>Az osztályterem, ahol szeretek lenni: az osztályteremben található tárgyak, bútorok megnevezése, jellemző tulajdonságaik összegyűjtése, csoportosításuk különböző szempontok szerint.</p> <p>A házi kedvencek, a házban és a ház körül élő állatok megnevezése, egy-egy (az ember számára) jellemző tulajdonságának megnevezése.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> színek, formák.</p> <p><i>Matematika:</i> távolságok, nagyságrendek beclése, megnevezése, mérése.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> helyes öltözködés.</p>

<p>A szobanövények és a házi kedvencek gondozása.</p> <p><i>Mi különbözteti meg az élő az élettelenről?</i></p> <p>Életjelenségek, életfeltételek.</p> <p><i>Hogyan változik az időjárás a nap során?</i></p> <p>Az időjárást jelző piktogramok.</p>	<p>Egyszerű növényápolási munkák elvégzése (ültetés, öntözés, talajlazítás) és a hozzájuk tartozó néhány eszköz nevének megismerése, az eszközök használata.</p> <p>Élőlények és élettelen dolgok összehasonlítása, különbségek megfogalmazása.</p> <p>Az időjárás megfigyelése, az időjárásnak megfelelő öltözködés megtervezése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Élő, élettelen, növény, állat, életjelenség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az iskolás gyerek	Órakeret: 8+1
Tantárgyi fejlesztési célok	<p>Az állandóság és változás szempontjából a napi és éves ritmus felismerése, mintázatok keresése.</p> <p>A megfigyelés, a mérés és a tapasztalatok rögzítése.</p> <p>Az ember megismerése és egészsége szempontjából a saját test megismerése.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Mi a különbség az iskolás és az óvodás gyerek napirendje között? Mivel telnek a hétköznapok, a hétvégék és az ünnepek? Hogyan, mikor és mennyit tanulunk?</i></p> <p>A napszakok, évszakok váltakozása. A napok és a hónapok. Napirend és napszakok.</p>	<p>Napi- és heti rend tervezése, a megvalósítás értékelése.</p> <p>Helyes testtartás. A megvilágítás szerepének felismerése tanulás közben.</p> <p>Napok, napszakok, hónapok, évszakok megnevezése, sorrendezése időrend alapján.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondókák, versek, dalok a testrészekkel kapcsolatban.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a ritmus szerepe a zenében.</p> <p><i>Matematika:</i> az előtte, utána, korábban, később megértése, használata; folyamat</p>

<p><i>Mi a különbség felnőttek és gyerekek között?</i> Az emberi test külső képe. Az ember főbb testrészei.</p>	<p>Osztálytárs, fiatalabb és idősebb testvér, szülő, illetve más felnőtt testméreteinek mérése, az adatok összehasonlítása, relációk megfogalmazása.</p>	<p>mozzanatainak időbeli elrendezése; időrendkezelése.</p>
<p><i>Mit jelent a ritmus az iskolai tanulásban, a légzésben, és a költöző madarak életében?</i> Testünk és életünk ritmusai. Ritmus a természetben.</p>	<p>Ismétlődő jelenségek (ritmusok) megfigyelése az ember életében, a test működésében. Példák gyűjtése. A mozgás hatásának megfigyelése a pulzusra és a légzésszámmra.</p>	
<p><i>Mit, mikor, hogyan és mennyit együnk?</i> Helyes fog- és testápolás.</p>	<p>A helyes táplálkozási és a higiénés szokások tudatosítása, alkalmazása a napi gyakorlatban.</p>	
<p><i>Hogyan tájékozódunk a környezetben?</i> Legfontosabb érzékszerveink és szerepük a környezet megismerésében. Védelmük fontossága és módjai.</p>	<p>Az érzékszervek védelmét biztosító szabályok, helyes szokások megismerése és gyakorlása, alkalmazása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Idő, ritmus, érzékszerv, testrész.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Mi van a teremben?</p>	<p>Órakeret 8+1</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az osztályterem bútorzata és tárgyainak megnevezése.</p>	
<p>Tantárgyi fejlesztési célok</p>	<p>Az anyag, energia, információ; a felépítés és működés kapcsolata, illetve az állandóság és változás szempontjából kapcsolat keresése az anyagi tulajdonságok és a tárgyak felhasználása között. A felelős, körültekintő munkavégzés és viselkedés erősítése. Kapcsolat keresése az égés feltételei és a tűzoltás szabályai között.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Milyen tárgyak vesznek körül bennünket?</i> Tárgyak (anyagok) tulajdonságai (átlátszóság, keménység, rugalmasság, érdekesség-simaság, forma, szín).</p> <p><i>Hogyan függenek össze a tárgyak anyagi tulajdonságai a felhasználásuk módjával?</i></p> <p><i>Milyen anyagokból készültek a tanszereid?</i> Természetes és mesterséges anyagok a környezetünkben található tárgyakban.</p> <p><i>Mely tárgyak jelentenek veszélyt tűz esetén?</i> Éghető anyagok a környezetünkben.</p> <p><i>Mi szükséges a tűzgyújtáshoz?</i> Az égés folyamata (égési feltételek, égéstermékek, éghető és éghetetlen anyagok). A gyufa használata. Irinyi János, mint a gyufa feltalálója.</p> <p><i>Hogyan lehet megelőzni a tüzeseteket? Mit lehet tenni tűz esetén?</i> Tűzvédelem, a tűzoltás alapelvei, eszközei.</p>	<p>A tanteremben található tárgyak csoportosítása különböző szempontok szerint (érzékszervekkel vizsgálható tulajdonságok, anyag, méret, felhasználás).</p> <p>Kapcsolat keresése az anyag tulajdonságai és felhasználása között egyszerű példák alapján</p> <p>Természetes és mesterséges anyagok megkülönböztetése a környezet tárgyaiban.</p> <p>A környezetben lévő tárgyak csoportosítása aszerint, hogy tűzveszélyes (gyúlékony), éghető vagy éghetetlen-e.</p> <p>Égés vizsgálatán keresztül az égés feltételeinek megállapítása.</p> <p>Kapcsolat keresése az égés feltételei és a tűzoltás módja között. Felkészülés vészhelyzetre. A fegyelmezett cselekvés fontosságának felismerése. A körültekintő munkavégzés fontosságának felismerése. A tűzoltók munkájának értékelése.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> tűzzel kapcsolatos dalok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az anyagi tulajdonságokra használható jelzők, hasonlatok; mondókák, versek a tűzzel kapcsolatban.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tűzvédelem, tűzoltás, égés, anyagi tulajdonság, felhasználás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hóban, szélben, napsütésben		Órakeret 8+1
Előzetes tudás	Melegítés, hűtés, párolgás. Az időjárás-előrejelzésben alkalmazott néhány gyakori piktogram jelentése.		
Tantárgyi fejlesztési célok	A felépítés és működés szempontjából az időjárás jellemzői és az évszakok kapcsolatának felismertetése. Az ember megismerése és egészsége szempontjából az évszakokhoz kötődő helyes táplálkozási szokások, az egészségvédelem jelentőségének megértetése. A környezet és fenntarthatóság szempontjából kapcsolat felismertetése a növények állapota és az állati viselkedés, valamint a környezeti változások között.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Annak felismertetése, hogy az időjárás befolyásolja az ember és más élőlények állapotát is.</p> <p><i>Melyek a különböző évszakok időjárásának jellemző jegyei?</i></p> <p>Évszakok és jellemző időjárásuk.</p> <p>Az időjárás tényezői.</p> <p>A Celsius-skála, hőmérséklet.</p> <p>A csapadék formái (eső, köd, hó).</p> <p><i>Hogyan határozza meg öltözködésünket az időjárás?</i></p> <p><i>Hogyan védjük testünket a hideg, a meleg, a szél és a csapadék ellen?</i></p> <p>Az évszaknak megfelelő helyes öltözködés.</p> <p><i>Hogyan viselkednek a növények és az állatok különböző időjárási körülmények között?</i></p>	<p>Az időjárás évszakonkénti megfigyelése, elemeinek jelölése piktogramokkal.</p> <p>A víz halmazállapotai és a csapadékformák összekapcsolása.</p> <p>Időjárási napló készítése.</p> <p>A réteges öltözködés szerepének megértése. Öltözködési tanácsok adása időjárás-előrejelzés értelmezése alapján.</p> <p>Az időjárás élőlényekre gyakorolt hatásának megfigyelése, konkrét példák gyűjtése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: öltözködés, időjárás, egészséges táplálkozás.</i></p>	

<p>Példák a növények fényviszonyokhoz, az állatok változó hőmérsékleti viszonyokhoz történő alkalmazkodására.</p> <p><i>Mi jellemzi táplálkozásukat a különböző évszakokban?</i></p> <p>Az egészséges táplálkozás jellemzői a különböző évszakokban.</p> <p>Az élőlények energiaszükséglete és életmódja közötti kapcsolat. A folyadékfogyasztás szerepe.</p>	<p>Napi és éves ritmus megfigyelése a növény- és állatvilágban, a tapasztalatok rögzítése rajzzal vagy írásban.</p> <p>Évszakokhoz kötődő étrendek összeállítása.</p> <p>Naponta többszöri zöldség és gyümölcs (évszaknak megfelelő, közelben termesztett) fogyasztásának tudatosítása.</p> <p>A nyári megnövekedett folyadékigény magyarázata.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Időjárás, évszakai változás, egészségvédelem.</p>	

2. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Tájékozódás az iskolában és környékén	8 + 1
Anyagok körülöttünk	8 + 1
Mi kerül az asztalra?	8 + 1
Élőlények közösségei	8 + 1
Összes óraszám	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tájékozódás az iskolában és környékén	Órakeret 8+1
Előzetes tudás	Természetes hosszúságok és léptékek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	<p>A környezet és fenntarthatóság szempontjából a felelős felhasználói magatartás megalapozása, erősítése.</p> <p>Az anyag, energia, információ szempontjából az energiatakarékos üzemeltetés jelentőségének felismertetése.</p> <p>Megbecsülés kialakítása az iskolai személyzet munkája iránt.</p> <p>Léptékek felismerése, becslés és mérés alkalmazása.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Mit jelent az alaprajz, vázlatrajz, útvonalrajz kifejezés? Miért van ezekre szükség?</i></p> <p>Alaprajz, vázlatrajz, útvonalrajz.</p> <p><i>Miért nem pontos a mérés eredménye, ha alkalmi mértékegységet használunk?</i></p> <p>Hosszúságmérés, mértékegységek (m, dm, cm).</p> <p><i>Honnan tudod megmondani, hogy a településen belül hol van az iskolád?</i></p>	<p>Alaprajz készítése az osztályteremről, vázlat az iskoláról.</p> <p>Útvonalrajzok készítése a lakhely és az iskola között. Egy-egy konkrét példa összehasonlítása.</p> <p>Becslés és mérés alkalmazása.</p> <p>Az iskola elhelyezése a településen belül és annak térképén.</p>	<p><i>Matematika:</i> halmazok, rész-egész viszony, becslés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tájképek.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> fűtés, háztartási munkák, közlekedés, energiatakarékosság.</p>

<p>A fő világtájak megnevezése, elhelyezése. A földfelszín formakincsének elemei (hegy, völgy, domb, síkság, folyó, patak).</p> <p><i>Mitől működik az épület?</i> Fűtőberendezések, világítás, szellőztetés, étkező-, raktár- és kiszolgálóhelyiségek szerepe az iskolában. A fűtés lehetséges módjai. Energiaforrások a háztartásban. A készülékek energiatakarékos üzemeltetésének módjai.</p> <p><i>Hogyan jutunk el az iskolába?</i> A helyi közlekedés. A közlekedés és az energiatakarékosság.</p> <p><i>Hogyan óvod az iskola épületét és berendezési tárgyait? Miért fontos ez?</i> Az épületek karbantartásával, állagmegőrzésével kapcsolatos legfontosabb munkák az iskolában és otthon.</p>	<p>A környék földfelszíni formakincsének megnevezése. Egyszerű felszínformák, és felszíni vizek felismerése képen, modellen, valóságban.</p> <p>Az energiatakarékosság lehetséges megvalósítási módjainak keresése az iskolán belül. Alaprajz készítése a lakásról, szobáról. Az iskola és a háztartás összehasonlítása (léptékkülönbség felismerése).</p> <p>Előnyök és hátrányok mérlegelése annak mentén, érdemes-e az iskolába gépkocsival jönni.</p> <p>Az állagmegőrzés, takarítás, karbantartás és a felelős használat jelentőségének felismerése. Kapcsolat felismerése a használat intenzitása, a kopás, állagromlás és a karbantartási feladatok szükségessége, gyakorisága között.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Alaprajz, lépték, energiatakarékosság, felelősség.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Anyagok körülöttünk		Órakeret 8+1
Előzetes tudás	Anyagok megismert tulajdonságai.		
Tantárgyi fejlesztési célok	Az állandóság és változás szempontjából a halmazállapot-változások értelmezése, a tömeg- és űrmértékek használata. A felépítés és működés kapcsolatában a víz, mint oldószer alkalmazása. Ok-okozati kapcsolatok feltárása napi gyakorlataink és az anyagi átalakulások jellemzői között.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Önthető-e a szén, a mák, a liszt? Csak a folyadékok önthetők?</i> Az önthetőség nem jelenti önmagában azt, hogy egy anyag folyékony halmazállapotú.</p> <p>Halmazállapotok: a légnemű anyagok (gázok) kitöltik a rendelkezésre álló teret; a folyadékok térfogata változatlan, de felveszik az edény alakját; a szilárd anyagok megtartják formájukat.</p> <p>Környezetünk legkeményebb anyagai a kristályok: ilyenek a drágakövek, a gyémánt.</p> <p><i>Miért mérik kilóra a krumplit, dekára a mákot, literre a tejet?</i> Térfogat- és tömegmérés, mértékegységek (deciliter, liter, dekagramm, kilogramm).</p>	<p>Különböző köznapi anyagok összehasonlítása halmazállapotuk szerint.</p> <p>Köznapi folyadékok és szilárd anyagok tulajdonságainak vizsgálata tapintással, vizuálisan, szaglással, kézzel történő erő kifejtéssel stb.). A tapasztalatok megfogalmazása szóban.</p> <p>A környezetünkben előforduló kristályos anyagok csoportosítása (például: kvarc – az üveget karcolja, kalcit – az üveget nem karcolja és körömmel sem karcolható, gipsz – körömmel karcolható). Példák keresése kristályokra (ásványok).</p> <p>Annak magyarázata, miért praktikusabb a folyadékok térfogatát és a szilárd anyagok tömegét megadni. Tömeg- és űrmértékek leolvasása (élelmiszeripari termékekről, illetve mérőeszközökről), kapcsolat keresése a deciliter és liter, illetve a gramm/dekagramm, valamint a dekagramm/kilogramm között.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a víz mint versek, mesék témája; hasonlatok, metaforák, szólásmondások a gőzzel, a vízzel és a jéggel kapcsolatban.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a víz megjelenése különböző műalkotásokban.</p>	

<p><i>Hogyan változik a víz halmazállapota hűtés és melegítés hatására?</i> A víz halmazállapot-változásai (olvadás, fagyás, párolgás, lecsapódás), ezek kapcsolata a hőmérséklet változásával.</p> <p><i>Mi a különbség az oldódás és az olvadás között?</i> Oldat. Vízben való oldhatóság.</p> <p><i>Miért tesznek a friss zúzódásra jeget? Miért esik jól nyáron a fagy? Megrepsztheti-e a víz a sziklát?</i> A melegítés és hűtés a mindennapokban.</p>	<p>Példák keresése a víz halmazállapot-változásaira a háztartásban és a természetben.</p> <p>Különböző anyagok viselkedésének megfigyelése vízben. Oldatok készítése. Az anyagok csoportosítása vízben való oldhatóság szerint. A meleg és hideg vízben való oldódás összehasonlítása Tömeg- és térfogatmérés víz fagyasztása és olvadása során.</p> <p>Kapcsolat keresése a víz halmazállapot-változásai és köznapi alkalmazásai között (például hűtés jégkockával, melegítés gőzzel). Folyadékok és a levegő hőmérsékletének mérése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Halmazállapot, halmazállapot-változás, térfogatmérés, tömegmérés, oldódás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Mi kerül az asztalra?	Órakeret 8+1
Előzetes tudás	Napszakok, táplálkozás.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az ember megismerése és egészsége szempontjából az egészségtudatos táplálkozási szokások kialakítása, minőségi és mennyiségi szempontok figyelembe vételével. Az ételmiszer-higiéncia jelentőségének felismerése. Törekvés kialakítása az egészség megőrzésére. Annak felismerése, hogy számos szokásnak biológiai alapja, magyarázata van.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Miért leszünk éhesek? Miért fontos a rendszeres étkezés?</i> Az éhség, mint a szervezet jelzése: energiára, tápanyagra van szükségünk. A leggyakoribb ételmiszerek energiatartalma (alacsony, magas), a tápanyagok fajtái (fehérje, zsír, szénhidrát). Táplálékpiramis. A víz a legegészségesebb italunk, mely a szervezet számára nélkülözhetetlen.</p> <p><i>Milyen ételmiszerekből érdemes csak mértékkel fogyasztani?</i> Az ideális testsúly jelentősége: elhízás, alultápláltság veszélyei, példa hiánybetegsége: a skorbut. Szent-Györgyi Albert úttörő szerepe a C-vitamin előállításában.</p>	<p>Ételmiszerfajták csoportosítása energiatartalmuk (magas, alacsony), illetve tápanyagtartalmuk alapján.</p> <p>A napi táplálkozásra vonatkozó (változatosság és ételmiszercsoportok mennyisége) szabályok felfedezése. Példákon keresztül a helyes és helytelen étrend, az egészséges és egészségtelen ételek, italok felismerése, csoportosítása.</p> <p>A táplálkozás, az életmód és az ideális testsúly elérése/megtartása közötti kapcsolat felismerése.</p> <p>A vitaminok felfedezésével kapcsolatos történetek megismerése.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> csendéletek gyümölcsökkel, ételekkel.</p> <p><i>Ének-zene:</i> az étkezéssel kapcsolatos dalok.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a főzés, illetve ételkészítés; az ételmiszerek, ételek tárolása; egészséges táplálkozás, étrend.</p>

<p><i>Mit kell tenned, hogy fogaid egészségesek legyenek?</i> Az étkezések típusai, a helyes táplálkozás, a terített asztal, az evőeszközök használata, a folyadékbevitel, a kézmosás és az ülve étkezés, az alapos rágás és az étkezés utáni fogmosás szerepe.</p> <p><i>Melyek a nyugodt étkezés körülményei?</i> Az emésztéshez nyugalomra van szüksége a szervezetnek.</p> <p><i>Mi az alapvető konyhai műveletek szerepe?</i> Alapvető konyhai műveletek: aprítás, melegítés, hűtés, fagyasztás, szárítás, forralás.</p> <p><i>Mit kezdhetünk a maradék étellel?</i> A konyhai higiénés szabályok. A maradék étellel kapcsolatos higiénés szabályok. Az ételmérgezés okai és következményei.</p> <p><i>Mit érdemes csomagolni egy egész napos kirándulásra?</i></p>	<p>Az étkezéssel kapcsolatos szokások gyűjtése, elemzése A helyes étkezési szokások megismerése, betartása, gyakorlása. Az étkezéssel kapcsolatos szokások (például nyugodt környezet, folyadékfogyasztás, levesek) biológiai hátterének felismerése.</p> <p>A rendszeres, nyugodt táplálkozás szerepének felismerése. A gyorsétkezés előnyeinek és hátrányainak összegyűjtése, mérlegelése.</p> <p>Egy hagyományos helyi étel elkészítésén keresztül a főzési folyamat lépéseinek értelmezése</p> <p>Az ételek tárolásával kapcsolatos alapvető szabályok megismerése és betartása. Ételek csoportosítása aszerint, hogy mennyire romlandóak Az ételmérgezés tüneteinek felismerése, a veszélyeinek megértése.</p> <p>Javaslat készítése: mit vigyünk magunkkal hosszabb utazásra, rövidebb kirándulásra télen, nyáron stb.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Egészségtudatos magatartás, ételmiszer-higiéné, táplálkozási piramis, étkezési szabály.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Élőlények közösségei	Órakeret 8+1
Előzetes tudás	Növény, állat.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A rendszerek, illetve a felépítés és működés szempontjából az életközösségek kapcsolatainak megismerése. Annak felismerése, hogy az egyes fajok környezeti igényei eltérőek. A mesterséges és természetes életközösségek összehasonlítása. A természetvédelem jelentőségének felismerése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Miért nevezzük a városi parkot mesterséges, az erdőt pedig természetes életközösségnek?</i></p> <p>Életközösség: mesterséges és természetes életközösség. Az élőlények alkalmazkodása az ember által alakított környezethez.</p> <p><i>Miféle kapcsolatok alakulhatnak ki az életközösség növényei és állatai között?</i> Táplálkozási kölcsönhatások: ragadozás, növényevés, mindenevés. Összefüggés az élőlények energiaszükséglete és életmódja között.</p> <p><i>Élhetne-e róka a kertben? Tarthatnánk-e oroszánt hobbiállatként?</i> Életfeltételek, egyes állat- és növényfajok igényei. Élőhely. Veszélyeztetett fajok.</p>	<p>Egyed, csoport és életközösség megkülönböztetése konkrét esetekben.</p> <p>Egy, az iskola környezetében található jellegzetes életközösség megfigyelése, jellemzése. Természetes életközösség megfigyelése, állapotának leírása, a változások követése, bemutatása és megbeszélése. Mesterséges és természetes életközösség összehasonlítása (sokféleség, változatosság – mintázatok – alapján).</p> <p>Az életközösségek összetettségének felismerése. Az életközösség növényei és állatai közötti jellegzetes kapcsolatok felismerése. Állatok csoportosítása (ragadozó, növényevő, mindenevő). Annak magyarázata, miért bonyolult feladat az állatok megfelelő állatkerti tartása. Az élővilág sokféleségének tisztelete. A természetvédelem jelentőségének felismerése, az állat- és növénykertek munkájának értékelése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> versek egyes állatfajokkal kapcsolatban.</p> <p><i>Ének-zene:</i> az állatok farsangja, dalok állatokkal kapcsolatosan.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> állatok és növények, életközösségek ábrázolása.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életfeltétel, környezeti igény, természetvédelem, sokfésőség, életközösség, táplálkozási kapcsolat.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén:

A tanuló

- képes az emberi test nemre és korra jellemző arányait leírni, a fő testrészeket megnevezni;
- ismeri és alkalmazza az egészséges életmód alapvető elemeit;
- képes a mesterséges és természetes életközösség összehasonlítására;
- tiszteli az élővilág sokfésőségét, felismeri a természetvédelem fontosságát;
- tud tájékozódni az iskolában és környékén;
- felismeri az évszakos és napszakos változásokat és kapcsolja ezeket az életmódbeli szokásaihoz;
- ismeri az időjárás elemeit, az ezzel kapcsolatos piktogramokat értelmezi; ismeri az időjáráshoz illő szokásokat;
- képes a használati tárgyak és gyakori, a közvetlen környezetben előforduló anyagok csoportosítására tulajdonságaik szerint;
- felismeri a kapcsolatot az anyagi tulajdonságok és a felhasználás között;
- meg tudja különböztetni a mesterséges és természetes anyagokat;
- felismeri a halmazállapotokat;
- egyszerű megfigyeléseket végez a természetben, képes egyszerű vizsgálatok és kísérletek kivitelezésére;
- képes az eredmények megfogalmazására, ábrázolására;
- igényli az ok-okozati összefüggések keresését a tapasztalatok magyarázatára.

3–4 évfolyam

Ebben a képzési szakaszban – az életkori sajátosságokhoz illeszkedve – tágul a megismerendő környezet: az iskola világából kitekintünk a felnőttek világa felé, miközben a szűkebb környezetből a tágabb környezetbe lépünk. Ennek kapcsán egy-egy jelenséggel kapcsolatos múltbeli elképzelések és modern magyarázatok, régi és mai alkalmazások vizsgálatára és értelmezésére is alkalom nyílik.

A 3–4. évfolyamon az egyszerűbb vizsgálatok mellett egyre nagyobb szerepet kapnak a módszeresebb megfigyelések. A rácsodálkozástól a tapasztalatok mind szabatosabb megfogalmazásáig jutunk el: innen vezet majd az út azok rögzítéséig, rendszerezéséig és a természethez intézett kérdéseknek megfelelő kísérletek megtervezéséig a magasabb évfolyamokban. Mindez megalapozza az igényt az információkeresésre, az önálló munkavégzésre.

Az emberi test működésével kapcsolatban a leíró megfigyelésen túllépve egyre fontosabbá válik az ok-okozati összefüggések feltárása. Emellett a divattal, szokásokkal kapcsolatos kritikus állásfoglalás, a tudás alkalmazásának igénye, az érvek és ellenrvek keresése és összevetése is fontos szerepet kap. Mindez a természettudományos műveltség megalapozásához elengedhetetlen.

Az élő és élettelen természeti jelenségek rendszerbe foglalásán, a kölcsönhatások feltárásán keresztül a megértés igényére helyezünk hangsúlyt. Kiemelt szerepet kap a környezettudatosság, illetve az ember és a természet harmonikus együttélési módjainak tisztelete, ilyen megoldások értékelése és keresése.

Az egyes foglalkozások, szakmák megismerésén keresztül azok tisztelete, a munka értékének megbecsülése, a kezdeményezőkézség és a segítő magatartás (önkéntesség) fejlesztése jelenik meg kiemelt nevelési célként.

A visszatérő témák lehetőséget adnak az ismeretek elmélyítésére, miközben a tanulók megtapasztalhatják, hogy a már elsajátított ismeretek, készségek, a már megszerzett tudás (legyen az még egyelőre bármilyen töredékes vagy esetleges is) hasznosíthatók az újabb ismeretek megszerzésekor. A közvetlen környezetben, a mindennapi életben megtapasztalható jelenségekből kiinduló, a problémák megértését célzó tanulás a természettudományos gondolkodás fejlődése mellett segíti az egyéni tanulási stílus kialakítását is. Ezzel alapozzuk meg az igényt a tudás folyamatos bővítésére, a tudomány fejlődésének követésére, a környezeti jelenségek megfigyelésére, a magyarázatok megtalálására.

Az önálló és kritikus információszerezés a természettudományos műveltség megalapozásának kulcseleme, de jelentős szerepe van a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében, illetve az állampolgárságra, demokráciára való nevelésben is. A megvalósítást változatos tevékenységek: projektmunka, az érveken, tényeken alapuló vita, a különböző kollaboratív feladatok, szerepjátékok stb. segíthetik. Érdemes az írott információk mellett a különböző multimédiás és infokommunikációs források adta lehetőségeket is kihasználni. Ez a korosztály a képi információkra különösen fogékony, és képek segítségével igen hatékonyan fejezi ki magát. Erre építve nemcsak a hatékony, önálló tanuláshoz, hanem az esztétikai-művészeti tudatosság fejlődéséhez is hozzájárulhatunk.

A tantárgyi tartalmak és az aktív, problémaalapú tanulás módszerének alkalmazása jelentős szerepet játszanak a testi-lelki egészség alakulásában, a fenntarthatóság és a környezettudatos szemlélet fejlesztésében, a hatékony, önálló tanulás különböző technikáinak megismerésében és gyakorlásában.

A lakóhely és az ország főbb nevezetességeinek megismerése és bemutatása, egy választott nemzeti park vagy tájvédelmi körzet megismerésének kapcsán fejlődik az azonosságtudat, valamint a hazához és a lakóhelyhez való kötődés, a tudománytörténeti elemek pedig a tudomány és technika fejlődésének felismerését, az egyes találmányoknak az emberiség fejlődésében betöltött szerepének értékelését segítik elő.

A jeles napokkal kapcsolatos szokásoknak a természet változásával való összekapcsolása hozzájárul annak megértéséhez, hogy hagyományaink segítenek a természettel való kapcsolat újrafelfedezésében, megélésében és egyúttal életünket is strukturálják.

A legtöbb tematikai egység 8 órára készült. A feldolgozás során azonban ezek az egységek két évfolyamra bontva is megvalósíthatóak.

A megismerési folyamat irányításában általában, de a terepi látogatások és az önálló munka során különösen is fontos a tanító irányító szerepének és a segítő értékelés formáinak az alkalmazása.

3. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Mennyi időnk van?	7 + 1
Megtart, ha megtartod	7 + 0,5
Az a szép, akinek a szeme kék?	5 + 0,5
Merre megy a hajó?	6 + 1
Egészség és betegség	7 + 1
Összes óraszám	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Mennyi időnk van?	Órakeret 7+1
Előzetes tudás	Idő, napszakok, évszakok.	
Tantárgyi fejlesztési célok	<p>Az anyag, energia, információ, a rendszerek, illetve az állandóság és változás szemszögéből az idő fogalmának megértése, az időegységek alkalmazásának fejlesztése, az időfogalom mélyítése.</p> <p>A felépítés és működés, illetve a környezet és fenntarthatóság szempontjából a Föld, a Nap és a Hold kapcsolatának felismertetése.</p> <p>A tudomány és technika fejlődésének felismertetése példák alapján, a találmányok jelentőségének meglátása a távcső példáján.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Hogyan mérték az időt régen, és hogyan mérhetjük most?</i></p> <p>Az idő mérése, az időmérés alkalmi és szabványegységei.</p> <p>Az idő kifejezése a mindennapi kommunikációban.</p> <p>Emberi életszakaszok.</p> <p>Születés és halál.</p>	<p>Időmérő eszköz készítése, kalibrálása. Napóra megfigyelése. Időmérő eszközök csoportosítása (pontosság, használhatóság, esztétikum szerint).</p> <p>Az idő múlása jeleinek felismerése, szóbeli leírása az emberi egyedfejlődés egyes szakaszaiban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hasonlatok, metaforák, szólásmondások (az idővel kapcsolatban).</p>

<p>Miért épp 24 órából áll egy nap? A Föld mozgásai.</p> <p>Hányszor láthatod a teliholdat egy hónapban? Föld, Nap, Hold, holdfázisok képeinek megismerése.</p> <p>Miért van szükségünk távcsőre? A távcső, mint a távoli objektumok megfigyelésének eszköze.</p>	<p>A születéssel, gyermekvárással, az elmúlással kapcsolatos gyermeki elképzelések megbeszélése.</p> <p>A Föld mozgásáról (forgás, Nap körüli keringés) elképzelés kialakítása modell alapján. Annak felismerése, hogy a Földön nem mindenütt egyszerre van nappal, illetve éjszaka. Az időzónák megsejtése. Kapcsolat keresése a naptár elemei és a Föld mozgásai között.</p> <p>Képek keresése, közös bemutató készítése: az égitestek szépségének meglátása. Az egyes holdfázisok rajzolása, elhelyezése a naptárban, a ciklikus ritmus felismerése. Annak megsejtése, hogy a különböző időszámítási módszerek miatt eltérések adódhatnak.</p> <p>A távcső működésének vizsgálata. Annak megértése konkrét példák alapján, miért jelentett a távcső felfedezése hatalmas mérőöldkövet a tudomány fejlődésében.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> az idő képi ábrázolása, az égitestek képi ábrázolása.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ütem, ritmus, metronóm.</p> <p><i>Matematika:</i> folyamat mozzanatainak időbeli elrendezése; időrend kezelése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Idómérés, égitest, naptár.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Megtart, ha megtartod	Órakeret 7+0,5
Előzetes tudás	Növények, állatok, természetes és mesterséges környezet.	
Tantárgyi fejlesztési célok	<p>A hagyományos életmód és a helyi tudás jelentőségének megláttatása a környezet és fenntarthatóságához kötődően.</p> <p>A környezet- és természetvédelem szerepének felismertetése.</p> <p>Az ember-természet kapcsolat, mint rendszer értelmezése konkrét példán keresztül.</p> <p>A tapasztalati tudás értékelése.</p> <p>A természeti ritmusok és ünnepeink, jeles napjaink közötti kapcsolatok felismertetése.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Milyen kapcsolat van az ünnepek és az évszakok között? (Pl. farsang, húsvét, pünkösd, karácsony.)</i> Jeles napok, ünnepek kapcsolata a természet változásaival. A lakóhely hagyományai.</p> <p><i>Mire jók a hagyományok? Lehet-e tanulni egy iskolázatlan embertől?</i> A gazdálkodó ember természeti és épített környezetének kölcsönhatása az ártéri fokgazdálkodás példáján. Haszonállatok: mézelő méh, szürkemarha, mangalica, racka. Haszonnövények: alma, meggy, szőlő.</p>	<p>Kalendárium készítése, jeles napok és természeti történések, népdalok, népköltések és versek, szépirodalmi részletek megjelenítésével.</p> <p>Példák keresése arra, hogyan látták el az ártéri gazdálkodásból élők táplálékigényüket (növények, tenyésztett állatok, halászat, vadászat), hogyan készítették és tartósították ételeiket, milyen használati tárgyakat és milyen nyersanyagokból készítettek, hogyan ügyeltek arra, hogy a megújuló természet hosszú távon is biztosítsa igényeiket.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> népdalok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> népművészet.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> a természet tisztelete, a hagyományok jelentősége.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> többjelentésű szavak (a fok szó jelentései).</p> <p><i>Matematika:</i> rész-egész kapcsolat.</p>

<p>Vadon élő állatok: kárász, csuka, nemes kócsag, fehér gólya. Gyógy- és fűszernövények: galagonya, szeder, menta.</p> <p>Mely építőanyagokat használták régebben, és melyeket napjainkban? Mi a magyarázat a különbségekre? A hagyományos házak anyagai (nád, sás, fűz, agyag, vályog), a települések mérete.</p> <p><i>Miért fontos a természetvédelem?</i> A folyószabályozás hatása és a vizek védelme.</p>	<p>Egy-két anyag feldolgozásának kipróbálása (pl. agyag, fűzfavessző, gyógynövény szárítás).</p> <p>Annak megértése, hogy a helyi sajátosságokra, problémákra a hagyományos tudás kínálja a legmegfelelőbb megoldásokat.</p> <p>A körültekintő emberi beavatkozás jelentőségének felismerése. A vízvédelem szerepének belátása. Az iskolához legközelebb eső nemzeti park vagy tájvédelmi körzet megismerése, értékmentő munkájának megértése. A természetvédelem és a fenntarthatóság kapcsolatának felismerése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a ház részei, építőanyagok, anyagok felhasználása, megmunkálása; élelmiszerek tartósítása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Fenntarthatóság, fogszázalkodás, természetvédelem, vizes élőhely, tapasztalati tudás, egyensúly.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Az a szép, akinek a szeme kék?</p>	<p>Órakeret 5+0,5</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Testrészek, emberi tulajdonságok.</p>	
<p>Tantárgyi fejlesztési célok</p>	<p>Az ember megismerése és egészsége szempontjából az alkat, a külső és belső tulajdonságok különbözőségének elfogadtatása. Példákon keresztül az öröklődés szerepének a felismertetése. A toleráns és segítőkész magatartás megalapozása, erősítése.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Mitől látunk valakit szépnek? Csak a supermodellek lehetnek szépek? Emberábrázolás a művészetben. Szépségideálok.</p> <p>Mi a magyarázata a családtagok közötti hasonlóságoknak? Külső és belső tulajdonságok. Szerzett és öröklött tulajdonságok.</p> <p>Melyek az ápoltság ismérvei? Az ápoltság külső szebbé tesz: a testápolás módjai (tisztálkodás, haj, körmök, bőr, fogak ápolása). A divat és a testápolás kapcsolata.</p> <p>Miben szorulhatnak segítségre a mozgáskorlátozott emberek? Fogyatékkal élők, megváltozott munkaképesség.</p>	<p>Példák, illusztrációk gyűjtése különböző korok, kultúrák szépségideáljaira. Annak felismerése, hogy nem minden szépségideál vagy divat hat előnyösen egészségünkre, egyes szokások pedig kifejezetten egészségkárosítóak (túsarkú cipők, fűző stb.).</p> <p>Az emberek közötti testi különbségek és hasonlóságok megfigyelése. Példák alapján az öröklött tulajdonság megértése, tulajdonságok csoportosítása.</p> <p>A helyes és rendszeres testápolási szokások megismerése, gyakorlása. Annak felismerése, hogy a divat nem mindig az egészséges testápolási szokásokat közvetíti, gyakran felesleges vagy káros szokásokat is erőltethet. Személyes tapasztalat szerzése az érzékszervi és a mozgásszervi fogyatékkal élők életéről. Fogyatékkal élők elfogadása, segítése.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> emberábrázolás a művészetben; portré és karikatúra.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a jellemzés; hasonlatok, metaforák a szépséggel kapcsolatban.</p> <p><i>Ének-zene:</i> gunyoros népdalok, amelyek egy-egy testi tulajdonságot karikíroznak.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a testápolás módjai, egészséges életmód.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testalkat, testi adottságok, személyes higiéné, öröklődés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Merre megy a hajó?		Órakeret 6+1
Előzetes tudás	Halmazállapot-változások, oldódás, kölcsönhatás.		
Tantárgyi fejlesztési célok	<p>Az anyag, energia, információ szempontjából a mágnesség szerepének felismerése és kölcsönhatásként való értelmezése; hang- és fényjelenségek tanulmányozása.</p> <p>Az állandóság és változás megfigyelése saját vizsgálatok értelmezésén keresztül.</p> <p>A tudomány, technika, kultúra szempontjából az egyes jelenségek gyakorlati alkalmazásának megismerése.</p>		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Hogyan talál vissza tavasszal a fecske az ősszel elhagyott fészkére?</i> Tájékozódás csillagképek alapján. A Göncölszekér legendája.</p> <p><i>Hogyan tájékozódtak a hajósok régen és most?</i> Tájékozódás iránytűvel: a Föld mágneses tere, a mágneses vonzás, taszítás.</p> <p><i>Van-e hang a Holdon?</i> <i>Miért színes a szivárvány?</i> Példák hang- és fényjelenségekre. Keverékek és oldatok.</p>	<p>Példák keresése az állatok tájékozódására. A Göncölszekér csillagkép felismerése. Rajz készítése szabadon választott csillagképről, a csillagkép nevével kapcsolatos gyűjtőmunka végzése.</p> <p>Vizsgálatok a mágnességgel kapcsolatban (vonzás, taszítás, a kölcsönösség felismerése). Az iránytű működésének értelmezése. Annak megértése, miért jelentett az iránytű feltalálása hatalmas segítséget a hajósoknak.</p> <p>Konkrét jelenségek (rezgő húrok, megütött vizespohár, rezgő vonalzó stb.) vizsgálatán keresztül annak megtapasztalása, hogy a hangot a levegő rezgésén keresztül érzékeljük. Fénytörés és -szóródás vizsgálatán keresztül annak felismerése, hogy a fehér fény különböző színek keveréke. Példák gyűjtése környezetünkben keverékekre és oldatokra.</p>	<p><i>.Magyar nyelv és irodalom:</i> a hajózás mint téma, a csillagképekhez kötődő mítoszok, mondák, legendák.</p> <p><i>Matematika:</i> Tájékozódás a külső világ tárgyai szerint; a tájékozódást segítő viszonyok megismerése. Számok, nagy számok, mértékegységek.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a hangszerek hangja, hangmagasság; a hajózáshoz kötődő dalok.</p>	

<p><i>Miért fagy be nehezen a tenger? Miért úszik a jégtömb a vízben?</i> Megfordítható (fagyás-olvadás, oldódás-kristályosítás) és nem megfordítható folyamatok (égés).</p> <p><i>Miért lehet szomjan halni a tengeren?</i> Sós víz, édesvíz. Az édesvízkészlet mennyisége a Földön a sós vízhez képest. Körfolyamat: a víz körforgalma a természetben.</p>	<p>A sós víz fagyásának vizsgálatán keresztül annak meglátása, miért fagy be nehezebben a tenger, mint az édesvíz.</p> <p>A vízkörforgalom egyes lépésein keresztül a már ismert fizikai változások (párolgás, lecsapódás) bemutatása, az ellentétes irányú folyamatok felismerése. A víztakarékosság, az édesvíz-készlet védelme fontosságának felismerése.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> képek vízről, tengerről, hajókról</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tájékozódás, kölcsönhatás, vízkörforgalom.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Egészség és betegség</p>		<p>Órakeret 7+1</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Testrészek, egészséges táplálkozás elemei, hőmérséklet.</p>		
<p>Tantárgyi fejlesztési célok</p>	<p>Az ember megismerése és egészsége, illetve a felépítés és működés kapcsolata szempontjából a betegségtünetek felismerésének képessége és a kezdeményezőkézség fejlesztése, az egészségtudatos életmód kialakítása és gyakorlása. A felelősségtudat erősítése.</p>		
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>Miért betegszünk meg? Hogyan kerülhetjük el a betegségeket?</i> Az egészséges életmód (táplálkozás, aktív és passzív pihenés, öltözködés, személyes higiéné, rendszeres testmozgás, lelki egészség).</p>	<p>Az egészségünket károsító és védő szokások csoportosítása. Példák gyűjtése az aktív és passzív pihenésre, az időjáráshoz alkalmazkodó öltözködésre, az egészséges és a kevésbé egészséges élelmiszerekre.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> a rendszeres testmozgás szerepe, stresszoldás. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a betegség tünetei, teendők betegség esetén.</p>	

<p><i>Milyen jelei lehetnek annak, hogy betegek vagyunk?</i> A betegség (nátha, influenza, bárányhimlő) tünetei. A testhőmérséklet, láz mérése. A betegség okai: fertőzés, örökletes betegség, életmód.</p> <p><i>Mitől függ a gyógyulás?</i> A gyógyítás. A körzeti orvos és a kórház feladatai. A gyógyszertár.</p> <p>Miért van szükség védőoltásokra? A védőoltások szerepe.</p> <p><i>Mi a teendő baleset esetén?</i> Baleset: megelőzés, segélykérés, a mentők értesítése. A mentők munkája.</p>	<p>A betegségtünetek felismerésének gyakorlása esettanulmányokon keresztül. A fertőzés megelőzési módjainak gyakorlása. A lázmérők használata.</p> <p>A gyógyítók munkájának elismerése, tisztelete. Az egyes egészségügyi intézmények használatának megismerése.</p> <p>A megelőzés szerepének felismerése.</p> <p>A mentők munkájának értékelése, tisztelete. Teendők, segítségkérés módjainak megismerése baleset esetén.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hasonlatok, szólásmondások, közmondások, mesék (az egészséggel és betegséggel kapcsolatban).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Egészségmagatartás, betegség, gyógyítás, baleset, fogyatéék.</p>	

A fejlesztés várt eredményei a 3. évfolyam végén:

A tanuló

- ismeri és alkalmazza az egészséges életmód alapvető elemeit az egészségmegőrzés és az egészséges fejlődés érdekében, a betegségek elkerülésére;
- az életkorának megfelelően, a helyzethez illően felelősen viselkedik segítségnyújtást igénylő helyzetekben;
- képes a hosszúság és az idő mérésére, a mindennapi életben előforduló távolságok és időtartamok becslésére;
- képesség adott szempontú megfigyelések végzésére a természetben, természeti jelenségek egyszerű kísérleti tanulmányozására;
- képes a fenntartható életmód jelentőségének magyarázatára konkrét példán keresztül;
- értelmezi a hagyományok szerepét a természeti környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában, illetve felépítésében;
- képes az élőlények szerveződési szintjeinek és az életközösségek kapcsolatainak a bemutatására, az élőlények csoportosítására tetszőleges és adott szempontsor szerint;
- képes egy természetes életközösséget bemutatni;
- képes az informatikai és kommunikációs eszközök irányított használatára az információkeresésben és a problémák megoldásában.

4. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Tájékozódás a tágabb térben	7 + 0,5
Miért érdemes takarékoskodni?	6 + 0,5
Önismeret és viselkedés	7 + 0,5
Vágtat, mint a paripa	6 + 0,5
Kertben, mezőn	7 + 1
Összes óraszám	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tájékozódás a tágabb térben	Órakeret 7+0,5
Előzetes tudás	Fő világtájak, tájékozódás vázlatrajz alapján, saját település neve, környezete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A rendszerben való gondolkodás fejlesztése: a rész-egész kapcsolat értelmezése hazánk földrajzi helyzetén belül. A helyi és nemzeti azonosságtudat megalapozása, alakítása. A lakókörnyezettel és hazánkkal kapcsolatos pozitív attitűd megalapozása. A közlekedéssel kapcsolatos tudás bővítése. A térbeli tájékozódás fejlesztése, a térképhasználat előkészítése.	
Problémák, gyakorlati ismeretek	jelenségek, alkalmazások, Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Mi a különbség a sík-, a domb- és a hegyvidék között? A földfelszín formakincsének elemei (hegység, dombság, alföld, óceán, tenger, tó, folyam, folyó, patak).	A felszíni formák megfigyelése terepasztalon, maketten vagy saját készítésű modellen (például homokasztalon) és összevetése térképpel, földgömbbel. A település és közvetlen környezete felszíni formakincseinek összekötése a modellezett formákkal.	

<p>Hány szomszédos ország határolja hazánkat? Magyarország helyzete: államhatárok, felszínformák, vizek, főváros, települések, útvonalak, szomszédos országaink.</p> <p><i>Hol találjuk Magyarországot a Földbolygón és lakóhelyünket Magyarországon?</i> Magyarország elhelyezése: Földbolygó, Európa kontinens, Közép-Európa, Kárpát-medence.</p> <p>Miben a különbözik a nagyváros és a falu egymástól? A települések infrastruktúra rendszere: nagyváros, város, falu, tanya. Külváros, kertváros, belváros. Vonzáskörzet.</p> <p>Melyik tájegységen helyezkedik el településed? Magyarország nagy tájegységei.</p> <p>Melyek lakóhelyed nevezetességei? Lakóhelyünk, lakókörnyezetünk és hazánk néhány főbb természeti és kulturális nevezetessége. A lakóhely történetének néhány fontosabb eseménye és természeti környezete.</p> <p><i>Hogyan tervezhetünk meg egy utazást?</i></p>	<p>A fő világtájak megnevezése, elhelyezése a térképen. Az égtájak azonosítása a közvetlen környezetben. Magyarország domborzati térképén az alapvető térképjelek megnevezése, a szomszédos országok felsorolása.</p> <p>Tájékozódás a földgömbön és a térképen.</p> <p>A lakóhely elhelyezése az infrastruktúra rendszerében. Konkrét példák besorolása.</p> <p>A nagy tájegységek felismerése Magyarország térképén. Irányok, távolságok leolvasása. Egy tájegységgel kapcsolatban kutatómunka elvégzése: képek, történetek keresése. Térképmásolás. Saját település megtalálása Magyarország térképén.</p> <p>Néhány jellegzetes magyar nevezetesség megismerése képeken, multimédián keresztül. Közös bemutató készítése a lakóhely kulturális és természeti értékeiről. A természeti és mesterséges fogalompár alkalmazása a lakóhely értékeinek leírásában.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> nemzeti szimbólumaink, illetve az egyes tájegységekhez köthető jelképek.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Magyarországhoz, illetve az egyes nagy tájegységekhez vagy a lakóhelyhez köthető népdalok, zeneművek.</p> <p><i>Matematika:</i> Tájékozódás a síkban. Távolságok, nagyságrendek becslése, megnevezése, mérése</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Magyarország értékeinek, illetve a lakóhelyhez köthető értékek megjelenítése a szépirodalomban.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedés, utazás, közlekedési eszközök.</p>
---	---	---

Közlekedési eszközök. Tömegközlekedés. A vízi, szárazföldi és légi közlekedési eszközök.	Utazás tervezése a lakóhely és valamely nevezetes helység között, térkép segítségével: úti cél megtalálása, közbenső állomások felsorolása, látnivalók felsorolása, a távolság és időtartam becslése. A tömegközlekedési rendszer jelentőségének, környezeti hatásainak elemzése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rész-egész viszony, távolságbecslés, térkép, Magyarország, település, közlekedési eszköz, tömegközlekedés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Miért érdemes takarékoskodni?	Órakeret 6+0,5
Előzetes tudás	Hőmérséklet, az anyagok tulajdonságai.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az anyag, energia, információ szempontjából az energiatakarékos magatartás erősítése. A papírgyártás megismerésén keresztül az ipari folyamat főbb lépéseinek megértése, a tudatos fogyasztói magatartás kialakítása, a szelektív gyűjtés fontosságának felismertetése. A múzeumok munkájának értékelése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Fogyasztanak-e áramot az elektromos berendezések, ha készenléti üzemmódban vannak? Mi a különbség a hagyományos és az energiatakarékos izzók között? A hőátadás. A háztartási gépek, eszközök és készülékek energiatakarékosága. Az elektromos készülékek üzemeltetése a hőtermelés miatt veszteséggel is jár.</i>	Megfigyelések, vizsgálatok a hő terjedésével kapcsolatban. Energiatakarékoság a hétköznapokban – információk, tapasztalatok gyűjtése.	

<p>Milyen előnyökkel jár a víz, a szél és a napenergia hasznosítása? A megújuló és nem megújuló energiaforrások.</p> <p><i>Mire jó a papír? Készíthetünk-e otthon is papírt?</i> A papír szerepe mindennapi életünkben.</p> <p>Miért fontos a papírgyűjtés? A papírgyártás: az ipari gyártás vázlatja (a termék előállítása: nyersanyag, termék, késztermék, hulladék; a papírgyártás vízigényes folyamat). Használati tárgyak és alkotások újrahasznosított papírból.</p> <p>Mi az oka annak, hogy a különféle dolgokhoz (pl.: élelmiszerek, háztartási készülékek, tüzelőanyagok, stb.) más-más csomagolóanyagokat használnak? A papír, mint csomagolóanyag. Egyéb csomagolóanyagok. Példák a papír, műanyag, fém újrahasznosítására.</p>	<p>A megújuló és nem megújuló energiaforrások megkülönböztetése konkrét példák alapján.</p> <p>Különböző papírfajták vizsgálata megadott szempontok alapján. Példák gyűjtése a papír felhasználására. A gyűjtött példák alapján az egy hét alatt felhasznált papír mennyiségének mérése.</p> <p>Ismerkedés a papír történetével, merített papír készítése. A papírgyártás és papírkészítés példáján a házi és ipari előállítás különbségeinek megfigyelése. A szelektív gyűjtés és a tudatos fogyasztói magatartás szerepének felismerése az újrahasznosítás kapcsán, az újrahasznosításra gyűjtött példák alapján.</p> <p>Az egyes csomagolóanyagok összehasonlítása különböző szempontok szerint (esztétikus, gazdaságos, környezetkímélő, energiatakarékos, újrahasznosítható, eldobó, pazarló). Múzeumlátogatás után a szerzett tapasztalatokról beszámoló szóbeli vagy írásbeli vagy rajzos formában előre megadott vagy választott szempont alapján.</p>	<p><i>Matematika:</i> halmazok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> műveletek különféle papírfajtákkal (ragasztás, kasírozás, kollázs), papírmasé.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> gyártási folyamatok.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> az egyéni felelősség kérdése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Papírgyártás, újrahasznosítás, energiaforrás, energiatakarékosság.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önismeret és viselkedés		Órakeret 7+0,5
Előzetes tudás	A helyes viselkedés módjai különböző körülmények között.		
Tantárgyi fejlesztési célok	<p>Az önismeret és az önreflexió fejlesztése a viselkedési helyzetek tanulmányozásán keresztül.</p> <p>Az ember megismerése és egészsége szempontjából az emberi magatartásformák megfigyelése, hasonlóságok és különbségek keresése az állati kommunikációval.</p> <p>A kapcsolatok és a közösség jelentőségének felismertetése az ember életében.</p>		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Igaz-e, hogy „ugatós kutya nem harap”?</i> <i>Van-e hasonlóság az emberi és az állati viselkedés között?</i> Kommunikáció az állatvilágban: a kutya tájékozódása, területvédő és behódoló magatartása.</p> <p><i>Hogyan „olvashatunk” mások jelzéseiből?</i> Az emberi kommunikáció: beszéd, testbeszéd. Mosoly, fintor, bólintás, hunyorítás, testtartás szerepe.</p> <p><i>Hogyan kerülhetjük el a sértődéseket, veszekedéseket?</i> Magatartásformák, szabályok, viselkedési normák különböző élethelyzetekben. Példák a helytelen és helyes viselkedésre. Együttélés a családban. <i>Hogyan őrizhetjük meg barátságainkat?</i> Baráti kapcsolatok, iskolai közösségek.</p>	<p>A kutya magatartásán keresztül példák vizsgálata az állati kommunikációra. Hasonlóságok és különbségek keresése az állati és emberi kommunikáció között.</p> <p>Filmrészletek, fotók segítségével az emberi kommunikáció elemeinek vizsgálata, a mimika és a testtartás szerepének elemzése egy-egy példán. Szerepjáték során a megállapítások kipróbálása, ellenőrzése.</p> <p>Emberi magatartásformák megfigyelése különböző helyzetekben.</p> <p>Helyzetgyakorlatok elemzése. Példák csoportosítása (helyes és helytelen viselkedés), érvek és indokok keresése.</p> <p>Az együttélés alapvető szabályainak megbeszélése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szólások, közmondások, metaforák (az ember és az állatok viselkedésével kapcsolatban).</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> arckifejezések, testbeszéd megjelenítése művészeti alkotásokon.</p> <p><i>Ének-zene:</i> emberi konfliktusok megjelenése dalokban.</p> <p><i>Matematika:</i> hasonlóságok és különbségek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> emberi kapcsolatok, közösség, a helyes magatartás.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikáció, metakommunikáció, együttélés.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vágtat, mint a paripa	Órakeret 6+0,5
Előzetes tudás	Testrészek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	<p>A mozgásjelenségek tanulmányozása során az állandóság és változás és kapcsolatuk felismertetése.</p> <p>Az ember megismerése és egészsége szempontjából a mozgás szerepének felismertetése az egészségmegőrzésben, a mozgásszervrendszer működésének alapvető megértetése.</p> <p>A felépítés és működés kapcsolatának beláttatása a ló testfelépítésének és mozgásának példáján.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Hogyan változik a vasúti kocsik mozgása, ha egy mozgó kocsi egy állónak ütközik? A mozgásfajták megkülönböztetése (egyenletes és gyorsuló mozgás, ütközés).</p> <p><i>Kiből lesz jó rövidtávfutó? És jó hosszútávfutó?</i> A csontok, izmok, ízületek szerepe: hajlékonyság, erő, rugalmasság, gyorsaság, ügyesség.</p>	<p>Mozgásjelenségek vizsgálata játékos kísérleteken keresztül: kérdések megfogalmazása a mozgások jellemzőivel kapcsolatban. A jelenségek megfigyelése az állandóság és a változás szempontjából, a változások megfigyelése, adott szempontú besorolása (a mozgás gyorsasága, iránya).</p> <p>Példák gyűjtése mozgással kapcsolatos rekordokra.</p> <p>A rendszeres testmozgás jelentőségének felismerése.</p> <p>Esettanulmányok, példák feldolgozása arról, hogy a rendszeres testmozgás hogyan fejleszti az akaraterőt, állóképességet, ügyességet.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> a mozgás megjelenítése a művészetekben, mozgókép készítése.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges életmód, testmozgás.</p>

<p><i>Hogyan fejleszthetjük mozgásunkat?</i> Az edzés és a bemelegítés. A testalkatnak, testi adottságoknak megfelelő mozgásformák. A tánc, mint mozgás. A mozgás, mint aktív pihenési forma. A mozgásszegény életmód veszélyei.</p> <p><i>Miért vágtat sebesen a paripa?</i> A ló leírása: testfelépítés, életmód, alkalmazkodás a környezethez. A ló mozgása: ügetés, poroszkálás, vágta.</p>	<p>A bemelegítés fontosságának, az edzőmunka során a fokozatosság elvének belátása. Lehetőségek keresése a lakóhelyen a rendszeres testmozgás gyakorlására.</p> <p>A kapcsolat felismerése a ló testfelépítése és életmódja, illetve természetes környezete között. Annak magyarázata, miért elterjedt haszonállat a ló: példák keresése a ló és az ember kapcsolatára. A ló mozgásának megfigyelése és a különböző mozgásformáinak összehasonlítása.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> a rendszeres testmozgás, az edzés, a bemelegítés; világcsúcscok, nemzeti rekordok különböző sportágakban, lovasportok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népdalok, zeneművek a ló és ember kapcsolatáról, a ritmus és a mozgás kapcsolata (táncok).</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a mozgás leírására szolgáló rokon értelmű szavak, hasonlatok a mozgás kifejezésére; a mozgás, illetve a ló mozgásának megjelenítése irodalmi alkotásokban, mondókákban.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Mozgásszerv, mozgásforma.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kertben, mezőn		Órakeret 7+1
Előzetes tudás	Életfeltételek, tápanyagok, táplálék, évszakok.		
Tantárgyi fejlesztési célok	A felépítés és működés kapcsolatában az élőlények csoportosítása. A haszonnövények fogyasztható részeinek megnevezése.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A Nap, mint energiaforrás. A napsugárzás hatása az élővilágra.</p> <p><i>Mit érdemes venni a piacon?</i> Gombák, növények, állatok. Zöldségek, gyümölcsök.</p> <p><i>Honnan származik, és mire utal a növény elnevezés?</i> A növény részei (gyökér, szár, levél, virág, termés). A mag. Ehető növényi részek.</p> <p><i>Mitől növekszik a növény?</i> Életszakaszok, csírázás, fejlődés, növekedés, öregedés.</p> <p>Mi a jelent a kifejezés: haszonállat, háziállat, kedvtelésből tartott állat? Háziállatok (kutya, macska), haszonállatok (tyúk, kacsa), hazai vadon élő állatok (rókalepke, májusi cserebogár, kárász, csuka, seregély, feketeherceg, mezei pocok, őz, róka).</p>	<p>Látogatás a piacon, a tanyán vagy a kertben. Életközösség megfigyelése. Az élővilág szerveződési szintjeinek felismerése. A megfigyelt élőhely élőlények csoportosítása (gomba, növény, állat, zöldség, gyümölcs).</p> <p>Az idényzöldségek, idénygyümölcsök felismerése, csoportosítása aszerint, hogy mely ehető növényi részt fogyasztjuk. Példák keresése magra, termésre.</p> <p>Naptár készítése az idényzöldségekről és idénygyümölcsökről.</p> <p>Növény fejlődésének megfigyelése. A megfigyelt élőhelyen talált növények csoportosítása aszerint, mely életszakaszban voltak.</p> <p>Példaállatok csoportosítása a tanult csoportok szerint (háziállat, haszonállat, vadon élő állat, illetve ízeltlábúak, halak, madarak, emlősök).</p> <p>Néhány jellegzetes állatnyom tanulmányozása, lerajzolása.</p> <p>Életnyomok gyűjtése a terepi látogatás során.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> mesterséges életközösségek (kert, mező) képi megjelenítése; zöldség- és gyümölcscsendéletek.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a kenyérsütéssel, illetve az egyes élőlényekkel kapcsolatos dalok.</p>	

<p>Szaporodás: pete, tojás, elevenszülő.</p> <p>Mely anyagokat lehet komposztálni?</p> <p>Lebomlás, komposztálás, rothadás.</p> <p><i>Hogyan kerül a kenyér az asztalra?</i></p> <p>Kenyérsütés: búza, liszt és kenyér példáján a nyersanyag, termék, késztermék fogalma, a rostálás, a szitálás, az őrlés, a kelesztés és a dagasztás folyamata, az üzletekben kapható kenyerek és az adalékok szerepe, kenyérsütés házilag, kapcsolódás az új kenyér ünnepéhez, a kenyérrrel kapcsolatos hagyományok.</p>	<p>Állatnyomok megismerése.</p> <p>Lebomlás vizsgálata. A komposztálás szerepének felismerése. Szerves hulladékok csoportosítása a komposztálhatóság szerint. Példák gyűjtése kenyérfajtákra, összehasonlításuk különböző szempontok szerint. A kenyérsütés példáján a természet tiszteletének felismerése a hagyományos életmód egyszerű cselekvéseiben.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: gyártási folyamat; alapanyag, nyersanyag, késztermék.</i></p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom: a kenyérrrel kapcsolatos hasonlatok, szó-lás-mondások, mesék, mondák, műalkotások.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Életközösség, növényi szerv, élelciklus, napenergia, kenyérsütés.</p>	

A fejlesztés várt eredményei a 4. évfolyam végén:

A tanuló

- ismeri és alkalmazza az egészséges életmód alapvető elemeit az egészségmegőrzés és az egészséges fejlődés érdekében, a betegségek elkerülésére;
- az életkorának megfelelően, a helyzethez illően felelősen viselkedik segítségnyújtást igénylő helyzetekben;
- képes a hosszúság és az idő mérésére, a mindennapi életben előforduló távolságok és időtartamok becslésére;
- képesség adott szempontú megfigyelések végzésére a természetben, természeti jelenségek egyszerű kísérleti tanulmányozására;
- képes a fenntartható életmód jelentőségének magyarázatára konkrét példán keresztül;
- értelmezi a hagyományok szerepét a természeti környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában, illetve felépítésében;
- képes az élőlények szerveződési szintjeinek és az életközösségek kapcsolatainak a bemutatására, az élőlények csoportosítására tetszőleges és adott szempontsor szerint;
- képes egy természetes életközösséget bemutatni;
- képes egy konkrét gyártási folyamat kapcsán a technológiai folyamat értelmezésére, ismeri az ezzel kapcsolatos felelős fogyasztói magatartást;
- képes Magyarország elhelyezésére a földrajzi térben, ismeri néhány fő kulturális és természeti értékét;
- képes az informatikai és kommunikációs eszközök irányított használatára az információkeresésben és a problémák megoldásában.

MAGYAR IRODALOM

A változat

5. évfolyam

A tantárgy elsődleges célja a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulás eredményességéhez szükséges kulcskompetenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak megalapozásának a folytatása. A tanulók hallott és írott szövegalkotási és szövegértési kompetenciának fejlesztése a kognitív folyamatok, az életkori sajátosságok és az egyéni képességek figyelembevételével.

A kerettanterv úgy tekint erre a fejlesztési periódusra, mint amely már lehetőséget nyújt az irodalom jelenségének mélyebb megértésére. Nemcsak a kultúra hordozójának tekinti az irodalmat, és nemcsak a kommunikáció egyik változatának, hanem például a *János vitéz*, a mesék és a közösen megismert regények során a nagy emberi kérdésfeltevésekkel való ismerkedés helyének is. Ennek előfeltétele a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló életkorából fakadó absztrakciós szintjét. A tanuló részéről pedig az, hogy legyen partner azoknak a képességeknek a kialakításában, amelyek az effajta irodalomértéshez elengedhetetlenek.

Az 5 évfolyamon számos képességszintet el kell érni. Beszédkészség szempontjából a tanuló beszéde fejlődjön tovább a megfelelő artikuláció, szókincs és nyelvhelyesség szempontjából. A hallott szövegről legyen képes rövid szóbeli összefoglalást adni. Megszólalásaiban magyarórán és azon kívül is alkalmazkodjék a hallgatósághoz és a beszédhelyezethez.

Olvasás szempontjából legyen képes érzékelni a szövegek műfaji különbségeit. Tudjon néhány mondatos véleményt megfogalmazni az olvasottakról szóban és írásban. Legyen képes rövidebb szövegek alkotására, személyes és olvasmányélmények megfogalmazására.

Tanulási képesség szempontjából jó, ha a tanuló képes különböző vázlatok felhasználására különböző témájú, műfajú szövegek megértésére, megfogalmazására.

Szövegértés szempontjából szükséges a globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás, továbbá tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázása; a címadás.

Irodalomismeret szempontjából a tanuló ebben a szakaszban megfigyeli a költői nyelv néhány sajátosságát, a műfajok némelyikét, a szerkezetiség némely megnyilvánulásait, a téma és hangulat változatait, a szereplő, az elbeszélő kérdésköreinek némely aspektusát, továbbá a tantervben számára előírt fogalmakat.

Erkölcsei ítélőképesség szempontjából megismerkedik a tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáival, a különböző kultúrák és eltérő vélemények tiszteletben tartásának fontosságával.

Óraterv

	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	2	2	2	2
Éves óraszám	72	72	72	72

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
A könyvek varázsa	1
Mesék bővületében	14 + 2
Petőfi Sándor: <i>János vitéz</i>	18
Múltunk a mítoszokban	4
A Biblia világa	4
Ez a föld a mi hazánk (Táj, szülőföld; Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i>)	15 + 1
Az ember világa (Család, gyerekek és szülők; barátság, emberi kapcsolatok)	9 + 1
Ismétlések, rendszerezések, számonkérések	0 + 3
Összes óraszám	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A könyvek varázsa	Órakeret 1
Előzetes tudás	Művek az olvasásról, a tömegkommunikációs eszközökről, az internetezésről és hatásaikról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismertetése, hogy az olvasás jelentős szerepet játszik a személyiség formálásában, a képzelet, a szövegalkotás, a szövegértés fejlesztésében. Az olvasási kedv erősítése. A számítógép-használat előnyei és káros hatásai. Érvek és ellenérvek megfogalmazása adott témában.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Művek a világ- és magyar irodalomból az olvasásról, a számítógép-használatról és hatásaikról. Pl.: Michael Ende: <i>Előszó helyett: Szigorúan véve</i> , Petőcz András: <i>Internet-vers</i> .	A tanuló – azonosítja a művekben megjelenített témát, gondolatot, érzelmet, hangulatot; – ismert műfajú művek olvasásával, értelmezésével érveket és ellenérveket fogalmaz meg bizonyos kérdésekben.	<i>Dráma és tánc:</i> kifejező beszéd, történetmondás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Olvasás.
------------------------------------	----------

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Mesék bővületében	Órakeret 14+2
Előzetes tudás	Népmesék, műmesék. Verses és prózai formájú mesék. A mese műfaji változatai. Mesehősök, meseformulák. Meseírók, mesegyűjtők (magyar és világirodalmi, valamint kortárs példákkal). Tájékozottság a lakóhely néhány kulturális sajátosságáról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy a mesék segítenek alapvető magatartásformák, erkölcsi értékek megismerésében és értékelésében. Meseélmények, mesehősök, mesei fordulatok, mesei jellemzők felidézése, rendszerezése, kreatív gyakorlatok, mesemondás. Újabb mesék megismerése, a műfaji változatok tudatosítása. A befogadói képességek fejlesztése: a valóság és fikció különbségének belátása, mesék verses és prózai formáinak tudatosítása. A fogalmi gondolkodás fejlesztése a mesékkal kapcsolatos fogalmak alkalmazásával. Szóbeli kifejezésformák: történetmondás, cselekményismertetés, mesehősök bemutatása; művek, részletek előadása. A szűkebb környezethez való kötődés alakítása, az értékek megbecsülése.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Mesék. Nép- és műmesék. Hazai nemzetiségek és más népek meséi. Verses és prózai formájú mesék. Meseregény(ek), meseregény-részletek. Példák különféle műfaji változatokra (pl. tündér-varázsmese, valódi mese, hősmese, csalimese, láncmese, hazugságmese, tréfás mese). (Pl. <i>Tündérszép Ilona és Árgyéhus</i> , <i>Az okos lány</i> , <i>A bolond falu</i> , egy cigánymese.)	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – ismert műfajú művek olvasásával, értelmezésével illeszkedik az új nevelési-oktatási szakasz irodalmi/képességfejlesztési folyamatába (átismétel, felidéz); – megismer műveket a magyar népmesék, műmesék, hazai nemzetiségek és más népek meséi köréből; – tudatosítja a mese különféle műfaji változatainak, illetve egy-egy mű variánsainak létezését, a népmese és a műmese fogalmát; 	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történetekben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése. <i>Dráma és tánc:</i> kifejező beszéd, mesemondás.

<p>Állatmesék verses és prózai formában (egy téma több variánsa, pl. La Fontaine klasszikus történetei és új átdolgozások).</p> <p>J. K. Rowling: <i>Harry Potter és a bölcsék köve</i>.</p> <p>A lakóhely kultúrája.</p> <p>Irodalmi művekhez kapcsolódó szövegalkotási feladatok készítése különféle műfajokban.</p> <p>Népdalok. A népköltészet hatása Petőfi Sándor verseiben (<i>Megy a juhász számaron...</i>).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – tudatosítja a valóság és mese (fikció) különbségét; egy-egy feldolgozás verses és prózai formáját; – alkalmazni tudja a műfajjal kapcsolatos legfontosabb fogalmakat; – képes cselekményismertetésre, hős-bemutatásra; – megtanul és előad művet/műrészletet; – képes az elbeszélés, jellemzés közlésformáinak gyakorlására; – megismer valamely népi hagyományt lakóhelye vonatkozásában. 	<p><i>Hon és népismeret:</i> helyi hagyományok, hazai nemzetiségek kultúrája és hagyományai.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Népmese, tündérmese, csalimese, állatmese (fabula), meseregény, mesealak, meseformula, meseszám; vers, próza.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Petőfi Sándor: <i>János vitéz</i></p>	<p>Órakeret 18</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Mesék; mesehős, kaland. Cselekmény, helyszínek, elbeszélés, párbeszéd, leírás. Verses epikai művek, verselés, rímelés. Petőfi néhány lírai alkotása (köztük: <i>Anyám tyúkjá, Füstbe ment terv, Nemzeti dal</i>). Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél; mindennapi tájékoztató szövegek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Magatartásformák megítélése, az erkölcsi jó és rossz elkülönítése, azonosulás erkölcsi értékekkel (pl. hűség, bátorság). A <i>János vitéz</i> olvasása, részletes feldolgozása folyamatában felismer epikai jellemzőket, adott szempontokból elemzi és minősíti a művet (pl. tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő). Megismeri, megérti és képes jellemezni a szereplőket; együttműködik a mű poétikai, nyelvi sajátosságainak feltárásában. Szóbeli és írásbeli fogalmazási képessége különböző közlésformájú önálló gyakorlatok révén fejlődik. Képessé válik élménye, véleménye megosztására, memoriterek előadására. Az olvasott irodalmi műhöz (is) kapcsolódóan az elbeszélés, a leírás, a jellemzés közlésformáinak gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése.</p>	

Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A <i>János vitéz</i> cselekménye, szerkezete.</p> <p>A mű mesei elemei (cselekmény, hősök) – népies elbeszélő költemény/verses mese.</p> <p>Kukorica Jancsi útja, tettei, választásai (értelmezés, jellemzés).</p> <p>A megjelenítés eszközei (az egységenkénti feldolgozás során néhány poétikai eszköz megismerése: képek, pl. hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzatok, pl. ellentét, párhuzam, felsorolás, megszólítás, felkiáltás, kérdés).</p> <p>Verselési elemzések, ritmizálási gyakorlatok.</p> <p>A szűkebb környezethez való kötődés alakítása.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az epikai műnem jellegét (tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő); – elemzi és minősíti ezeket a viszonyokat, szempontokat a <i>János vitéz</i> részletes feldolgozása során; – jellemzi a mű szereplőit; – megismeri a kapcsolódó elméleti fogalmakat (pl. népiesség, verses epika; elbeszélő költemény); – megkezdi az ismerkedést a poétikai eszközökkel – a szóképek, alakzatok felismerése, megnevezése ettől kezdve folyamatos feladat; – felismeri a versritmust; – képes önálló szövegalkotási feladatok megoldására (különbféle közlésformák; nézőpontváltás stb.); – képes az elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak gyakorlására; – néhány, különféle típusú, a mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szöveg elkészítésére; – képes saját véleményének megfogalmazására, érvelő szövegek készítésére; – alkalmas memoriterek előadására (szövegrészletek a műből); – megismer valamely kulturális, népi hagyományt lakóhelye vonatkozásában 	<p><i>Erkölcstan:</i> társas kapcsolatok, segítő kapcsolatok, felnőtté válás, beavatás.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmusérzék fejlesztése, ritmizálás.</p> <p><i>Vizuális kultúra; mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> illusztrációk, a <i>János vitéz</i> rajzfilmen, hangoskönyvben.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek;</i> természetismeret; matematika;</p> <p><i>vizuális kultúra:</i> narratív szövegek, leírások, érvelő szövegek alkotása.</p>

	– képes az elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak gyakorlására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Epika, elbeszélő költemény; hasonlat, megszemélyesítés, metafora, ellentét, párhuzam; ritmus, ütemhangsúlyos verselés, verssor, ütem, felező 12-es sorfajta, páros rím, leírás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Múltunk a mítoszokban		Órakeret 4
Előzetes tudás	Olvasmányélmények kapcsolatokról, viselkedési mintákról, családról, szülő-gyerek kapcsolatáról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Archetipikus helyzetek felfedezése mitológiai történetekkel. Olvasói tapasztalatok, élmények előhívása, megidézése (szereplőinek tettei, érzelmei, gondolatai, a megjelenített emberi helyzetek szóbeli és írásbeli közlésekben).		
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
Kapcsolatok (családi, baráti stb.) sokfélesége az irodalmi művekben. Mitológiai történetek (pl. <i>Parisz ítélete, Daidalosz és Ikarosz</i> stb.) A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – az irodalmi művek segítségével is megfigyeli a kapcsolatok sokféleségét, a téma irodalmi megjelenésének változatosságát, felfedez archetipikus helyzeteket mitológiai történetekkel; – felismer irodalmi témákat, formákat; – gyakorolja a jegyzetelést, vázlatkészítést; – képes véleménye szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasott szövegek szereplőinek tetteiről, érzelmeiről, gondolatairól, a megjelenített helyzetekről, folyamatos fejlesztési célként. 	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> ókori görög istenek, hősök. <i>Ének-zene; vizuális kultúra:</i> mitológiai témák a zenében, a képzőművészetben. <i>Erkölcstan:</i> család, kapcsolatok.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mítosz, mitológiai történet.
------------------------------------	------------------------------

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A Biblia világa		Órakeret 4
Előzetes tudás	Olvasmányélmények kapcsolatokról, viselkedési mintákról, családról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Archetipikus helyzetek felfedezése bibliai történetekkel.</p> <p>A harmonikus családi élet megtartó erejének felismerése, az értékes emberi kapcsolatok megbecsülése. Folyamatos fejlesztési cél az irodalmi művekben az emberi alaphelyzeteknek, az emberi kapcsolatok sokféleségének, a téma irodalmi megjelenésének megfigyelése, ideértve a témák változatait is.</p>		
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Kapcsolatok sokfélesége az irodalmi művekben.</p> <p>Bibliai történetek (pl. <i>A világ teremtése, A vízözön története, Jézus, az ember fia</i> stb.)</p> <p>A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – az irodalmi művek segítségével is megfigyeli az kapcsolatok sokféleségét, a téma irodalmi megjelenésének változatosságát korszaktól, műfajtól és formától függetlenül; – képes véleménye szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasott szövegek szereplőinek tetteiről, érzelmeiről, gondolatairól, a megjelenített emberi helyzetekről folyamatos fejlesztési célként; – gyakorolja a jegyzetelést, vázlatkészítést. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> ó- és újszövetségi történetek.</p> <p><i>Ének-zene; vizuális kultúra:</i> biblikus témák a zenében, a képzőművészetben.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> család, kapcsolatok.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Biblia, Ószövetség, Újszövetség.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ez a föld a mi hazánk (Táj, szülőföld; Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i>)		Órakeret 15+1
Előzetes tudás	Lírai alkotások és a kapcsolódó fogalmak. Korábban olvasott gyermekregények, meseregények, ifjúsági regények. Epikus művek jellemzői: szerkezet, idő, helyszín, cselekmény, fordulat, szereplő; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása. Tájékozottság a lakóhely, az iskola környezetének néhány kulturális sajátosságáról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tájhoz, a szülőföldhöz való kötődés érzelmi igényének alakítása. Annak tudatosítása, hogy vannak gyakori témák, motívumok az irodalomban; ezzel párhuzamosan annak megértése, hogy a tematika nem műnemhez, műfajhoz kötődik. Olvasói tapasztalatok megidézésével szövegek műfaji különbségének érzékeltetése. A gyermekkori konfliktusok átélése, azonosulás a vállalható erkölcsi értékekkel. Az elmélyült olvasás, a hatékony, önálló szövegfeldolgozás támogatása, felkészülés <i>A Pál utcai fiúk</i> sok szempontú megközelítésére. A szóbeli és írásbeli szövegalkotási képesség továbbfejlesztése feladatok megoldásával, pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás. Dramatikus játék előadása. A szűkebb környezethez való kötődés alakítása, az értékek megbecsülése. Valamely kulturális, irodalmi, népi hagyomány, továbbá jelen, kortárs kulturális tény megismerése a lakóhely (tájegység/település/kerület) vagy az iskolája vonatkozásában. Önálló és/vagy csoportos gyűjtőmunka támogatása (internethasználattal is), felkészítés prezentáció bemutatására/értelmezésére.		
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
Petőfi Sándor: <i>Az Alföld</i> (és más műve, pl. <i>Úti levelek</i>). Epikai művek (részletek) és lírai alkotások magyar tájakról, városokról illetve vallomások a szülőföldről. A választott tárgyhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek.	A tanuló – tudatosítja, hogy vannak gyakori témák, motívumok az irodalomban; – megismeri, hogy a tematika nem műnemhez, műfajhoz kötődik; – érzékeli a szövegek műfaji különbségét (mese – dokumentum; lírai mű – elbeszélés); – megfigyeli a jellegzetes magyar tájak, városok megjelenítésének formáit;	<i>Természetismeret:</i> az olvasott művek topológiája. <i>Hon és népismeret:</i> hazai táj; az én városom, falum. <i>Informatika:</i> tájékozódás, információgyűjtés tájakról, városokról.	

<p>A régió, lakóhely kultúrája, emlékhelyei/az iskola névadója.</p> <p>A választott tárgyhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p> <p>Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i> - sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok (cselekményidő/külső, történelmi idő), cselekmény, szerkezet, szereplők/jellemek, kapcsolatok, konfliktusok. Elbeszélői nézőpont.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - megismeri egy-egy jelentős alkotónak a szülőföldjéhez, a magyar tájhoz való viszonyulását (ez is fejleszti, alakítja a kötődés igényét, pl. <i>nemzeti öntudat, hazafias nevelés</i>); - azonosítja a művekben megjelenített témát, motívumot, gondolatot, érzelmet, hangulatot; - Petőfi Sándor: <i>Az Alföld</i> (elemzés és memoriter is). <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> - megismer valamely kulturális, irodalmi, népi hagyományt lakóhelye (tájegység/település/kerület) vagy iskolája vonatkozásában (pl. felkeresnek egy irodalmi emlékhelyet, emléktáblát, szobrot); - ismerkedik jelenének hagyományaival (pl. nemzetiségi irodalom, folklór, múzeum, színház), az ide kötődő/kapcsolódó szerző legalább egy irodalmi művével; gyűjtőmunkája eredményeképpen (internet-használattal is) az anyagból valamely prezentációt készít. <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> - megismerkedik a házi olvasmányok megközelítési szempontjaival, lehetőségeivel; 	<p><i>Hon és népismeret:</i> hazai táj, helytörténet, helyi hagyományok; az én városom, falum; hazai nemzetiségek kultúrája és hagyományai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> folklór, képzőművészet, tárgykultúra, építészet a településen, a régióban.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> jó és rossz, bűn és erény, a lelkiismeret.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> elbeszélő szöveg egy-egy jelenetének dramatizált megjelenítése.</p>
---	--	--

A mű fontos témái (pl. barátság, közösség, önfeláldozás, gyerekek-felnőttek, hűség-árulás).	<ul style="list-style-type: none"> – előzetesen felkészül a mű sok szempontú megközelítésére (feladatok; adatkeresés, jegyzetelés, vázlatkészítés stb.); – képes szövegalkotási feladatok megoldására (szóban/írásban), pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás; képes szövegrészlet megtanulására, esetleg jelenet, dialógus előadására, dramatikus játékra. 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Tájéleíró költemény, úti levél, útleírás, téma, motívum.</p> <p>Ifjúsági regény, cselekmény, tér- és időviszonyok, szerkezet, konfliktus, elbeszélői nézőpont.</p> <p>Hagyomány, emlékhely, irodalmi emlékhely.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az ember világa (Család, gyerekek és szülők; barátság, emberi kapcsolatok)	Órakeret 9+1
Előzetes tudás	Olvasmányélmények; családról, anya-gyerek kapcsolatról szóló lírai és epikai alkotások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A harmonikus családi élet megtartó erejének felismerése, az értékes emberi kapcsolatok megbecsülése. Folyamatos fejlesztési cél az irodalmi művekben az emberi alaphelyzeteknek, az emberi kapcsolatok sokféleségének, a téma irodalmi megjelenésének megfigyelése, ideértve a témák változatait is.</p> <p>Olvasói tapasztalatok, élmények előhívása, megidézése (szereplőinek tettei, érzelmei, gondolatai, a megjelenített emberi helyzetek szóbeli és írásbeli közlésekben).</p> <p>Felkészítés Arany János <i>Családi kör</i> című művének elemző bemutatására, szöveghű tolmácsolására.</p>	

Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Családi, baráti kapcsolatok sokfélesége az irodalmi művekben.</p> <p>Kisepikai (pl. Móricz Zsigmond, Fekete István művei) és nagyepikai (teljes művek és részletek, pl. Mark Twain: <i>Tom Sawyer kalandjai</i>, Nógrádi Gábor: <i>PetePite</i>), valamint lírai alkotásokban.</p> <p>Arany János: <i>Családi kör</i> – versértelmezés.</p> <p>A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – az irodalmi művek segítségével is megfigyeli az emberi kapcsolatok sokféleségét, a téma irodalmi megjelenésének változatosságát korszaktól, műfajtól és formától függetlenül; – felismer emberi alaphelyzeteket és irodalmi témákat, formákat; – részt vesz ajánlott olvasmányok közös feldolgozásában (tér- és időviszonyok, cselekmény, szereplők, elbeszélői nézőpont, szerkezet stb.); – választhatja klasszikus és népszerű ifjúsági regények bemutatását (szemelvények vagy egyéni beszámolók, ajánlások); az érdeklődés felkeltésének céljából is (a mű hatása); – gyakorolja a jegyzetelést, vázlatkészítést; – képes Arany János <i>Családi kör</i> című művének elemző bemutatására (memoriter is); – képes véleménye szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasott szövegek szereplőinek tetteiről, érzelmeiről, gondolatairól, a megjelenített emberi helyzetekről, folyamatos fejlesztési célként. 	<p><i>Erkölcstan</i>: család, barátság.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Életkép, elbeszélés, novella, regény, vers, ritmus.</p>	

6. évfolyam

A kerettanterv úgy tekint erre a fejlesztési periódusra, mint amely már lehetőséget ad az irodalom jelenségének mélyebb megértésére. Nemcsak a kultúra hordozójának tekinti az irodalmat, és nemcsak a kommunikáció egyik változatának, hanem például a *Toldi*, a mondák és a közösen megismert regények során a nagy emberi kérdésfeltevésekkel való ismerkedés helyének is. Ennek előfeltétele a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló életkorából fakadó absztrakciós szintjét. Ennek előfeltétele a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló életkorából fakadó absztrakciós szintjét. A tanuló részéről pedig az, hogy legyen partner azoknak a képességeknek a kialakításában, amelyek az effajta irodalomértéshez elengedhetetlenek.

A 6. évfolyamon számos képességszintet el kell érni. Beszédkészség szempontjából az a tanuló beszéde fejlődjön tovább a megfelelő artikuláció, szókincs és nyelvhelyesség szempontjából. A hallott szövegről legyen képes rövid szóbeli összefoglalást adni. Megszólalásaiban magyarórán és azon kívül is alkalmazkodjék a hallgatósághoz és a beszédhelyzethez.

Olvasás szempontjából legyen képes érzékelni a szövegek műfaji különbségeit. Legyen képes néhány mondatos vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasottakról. Szövegalkotás szempontjából legyen képes rövidebb szövegek alkotására, személyes és olvasmányélmények megfogalmazására.

Tanulási képesség szempontjából jó, ha a tanuló képes különböző vázlatok felhasználására különböző témájú, műfajú szövegek megértésére, megfogalmazására.

Szövegértés szempontjából szükséges a globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás, továbbá tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázatása; a címadás.

Irodalomismeret szempontjából a tanuló ebben a szakaszban megfigyeli a költői nyelv néhány sajátosságát, a műfajok némelyikét, a szerkezetiség némely megnyilvánulásait, a téma és hangulat változatait, a szereplő, az elbeszélő, a lírai én kérdésköreinek némely aspektusát, továbbá a tantervben számára előírt fogalmakat.

Erkölcsei ítélőképesség szempontjából megismerkedik a tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáival, a különböző kultúrák és eltérő vélemények tiszteletben tartásának fontosságával.

Az irodalom történetiségének bevezetése még kerülendő. A korosztály olvasási, szövegértési készsége szintje nem teszi sem szükségessé, sem lehetővé a régi magyar irodalmi szövegek elemzését.

Az 5. és 6. évfolyam legfontosabb fejlesztési célja a készségek szintre hozása, majd folyamatos fejlesztésük (a 8 éven keresztül tartó képzési folyamat alapozó szakaszaként).

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Monda, rege, ballada	12 + 1
Arany János: <i>Toldi</i>	19 + 1
Gárdonyi Géza: <i>Egri csillagok</i>	9
Érzelmek, hangulatok, gondolatok „Egy dallam visz, de keresztezi száz...”	9
Próbatételek, kalandok, hősök	16 + 2
Ismétlések, rendszerezések, számonkérések	0 + 3
Összes óraszám	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Monda, rege, ballada	Órakeret 12+1
Előzetes tudás	Mondák, legendák. Mitológiai történetek. Verses kisepikai alkotások; a népköltészet és műköltészet megkülönböztetése. Hangsúlyos verselés; rím.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak belátása, hogy a múlt megismerése segíti a jelenben való eligazodást, önmagunk megismerését. Olvasmányélmények célirányos felidézése, következtetések megfogalmazása, korábbi és új szövegek megismerése alapján mondatípusok rendszerezése. A képzelet, a kreativitás, az íráskészség fejlesztése. A kritikai gondolkodás fejlesztése: a történeti forrás és a mondafeldolgozás különbségének beláttatása. Arany János <i>Rege a csodaszarvasról</i> című művének elemző bemutatása. Az alapvető erkölcsi értékekkel (hűség, helyállás, hazaszeretet) való azonosulás, és ezen értékeknek az életkornak megfelelő képviselete. A ballada műfaji jellemzőinek, sajátos szerkesztés- és előadásmódjának megismerése. Memoriterek kifejező tolmácsolása, különböző előadásmódok megvitatása. Arany János: <i>A walesi bárdok</i> című balladájának értelmezése, a felvetett szempontok befogadásával, megértésével (szerkezet, műfaji jellemzők, magatartásformák). Különböző közlésformák folyamatos gyakorlása, rövid érvelő szövegek, kreatív írások készítése.	

Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Magyar mondák, pl. őstörténeti mondák/eredetmondák, történeti mondák, helyi mondák (pl. <i>A fehér ló mondája</i>; vármondák, Lehel, Zotmund mondája).</p> <p>Arany János: <i>Rege a csodaszarvasról</i> – műértelmezés.</p> <p>A csodaszarvas-monda feldolgozása(i) és a történeti források.</p> <p>Egy népballada értelmezése és előadása (pl. <i>Kőműves Kelemen</i> vagy <i>Kádár Kata</i>).</p> <p>A műfaji sajátosságok megfigyelése, elemzése (szaggatottság, kihagyás, elhallgatás stb.).</p> <p>Arany János: <i>A walesi bárdok</i> – egy műballada értelmezése és előadása.</p> <p>Egyszólamú, egyenes vonalú (lineáris) szerkezet.</p> <p>Műfaji sajátosságok (pl. kihagyásosság) és művészi megoldások (pl. ismétlés, fokozás, szórendcsere/inverzió, versforma, zeneiség).</p> <p>Magatartásformák; bűn és bűnhődés, lélektaniség.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a már korábbról ismert művek olvasásával felidézi a műfaji sajátosságokat; – felidéz népköltészeti műfajokat; – megismer, rendszerez mondatípusokat; – kreatív írásokat készít (pl. helyi monda, keletkezéstörténet); <p>képes Arany János <i>Rege a csodaszarvasról</i> című művének elemző bemutatására (részletek, memoriter is), a mondai anyag és a művészi feldolgozás összevetésére;</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a ballada műfaji jellemzőit, sajátos szerkesztés- és előadásmódját; – tudja, hogy a népköltészeti alkotások többféle változatban létezhetnek; – elő tud adni egy népballadát (memoriter); – értelmezi Arany János <i>A walesi bárdok</i> című balladáját (memoriter); – műismereti minimuma: egy népballada és egy Aranyballada. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>forrástípusok, forráselemzés; történetek és magyarázatok a magyarság vándorlásáról és a honfoglalásról.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népdalok felidézése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> bűn, erény, lelkiismeret.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Monda, rege, eredetmonda, felező 8-as ritmus. Időmértékes verselési rendszer, versláb, jambus, jambikus verselés, spondeus, félrím, belső rím, alliteráció, szórendcsere.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Arany János: <i>Toldi</i>		Órakeret 19+1
Előzetes tudás	Elbeszélő költemény, felező 12-es forma; Petőfi Sándor: <i>János vitéz</i> . Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél; mindennapi tájékoztató szövegek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magatartásformák (indulat, hirtelen harag) elutasítása, erkölcsi értékek (szeretet, helytállás) vállalása. A szövegközeli olvasás, a szövegértelmező, műértelmező képesség fejlesztése (tér- és időviszonyok, cselekmény, a szereplők kapcsolatai; magatartások értelmezése; lélekábrázolás). A szókincs, az esztétikai és erkölcsi érzék, az ítélőképesség fejlesztése. Annak felismerése, hogy a nyelvi igényesség az önbecsülés és a mások iránti tisztelet kifejezője. A kommunikációs képességek fejlesztése; az önismeret, a nyelvi kultúra növelése. Elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak folyamatos gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése. A kapcsolattartás digitális műfajainak alkalmazása.		
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A <i>Toldi</i> cselekménye, szerkezete. Toldi Miklós helyzete, tettei, magatartása (értelmezés, jellemzés); kapcsolatai, konfliktusai (elemzés). Arany lélekábrázolása (családi kapcsolatok; bűn és megtisztulás).</p> <p>A megjelenítés eszközei (az egységenkénti feldolgozás során a poétikai eszközök elemzése: képek, pl. hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzatok, pl. ellentét, párhuzam, túlzás, felsorolás, részletezés, szótöisméltés). Verselési elemzések, ritmizálási gyakorlatok.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri az elbeszélő költemény műfaját; – elemzi a tér- és időviszonyokat; ismeri a cselekményt; jellemzi a szereplőket és minősíti kapcsolataikat a <i>Toldi</i> részletes feldolgozása során; – alkalmazza a kapcsolódó elméleti fogalmakat (pl. verses epika; elbeszélő költemény); – felismeri a poétikai eszközöket (szóképek, alakzatok), a versritmust; – képes saját véleményének megfogalmazására; 	<p><i>Erkölcstan</i>: bűn és erény, lelkiismeret, megtisztulás.</p> <p><i>Ének-zene</i>: ritmizálási gyakorlatok.</p>	

<p>Irodalmi művekhez kapcsolódó szövegalkotási feladatok készítése, különféle műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél). Érvelő szövegek. Kreatív írások.</p> <p>Arany és Petőfi barátságának verses és prózai „dokumentumai”</p>	<ul style="list-style-type: none"> – tud memoriterekkel előadni (szövegrészletek a műből); – képes önálló szövegalkotási feladatok megoldására (különféle közlésformák; nézőpontváltás stb.); – rövid érvelő szövegek készítésére; – néhány, különféle típusú, a mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szöveg elkészítésére (meghívó, e-mail stb.); – saját hibáinak felismerésére, javítására, igényli ezek kiküszöbölését gyakorlással, feladatmegoldással, és törekszik készségi szintjének folyamatos fejlesztésére. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek;</i> <i>természetismeret;</i> <i>matematika; vizuális kultúra:</i> narratív szövegek, leírások, érvelő szövegek alkotása.</p> <p><i>Informatika:</i> a digitális írásbeliség kapcsolattartó műfajainak ismerete.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Előhang, mottó, exozicció, kaland, allegória, epizód, késleltetés, körülírás, felező 12-es, sormetszet.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Gárdonyi Géza: <i>Egri csillagok</i> (házi olvasmány)</p>	<p>Órakeret 9</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Korábban olvasott regények, ifjúsági regények. Epikus művek jellemzői: szerkezet, idő, helyszín, cselekmény, fordulat, szereplő; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Alapvető erkölcsi értékekkel való azonosulás (hazaszeretet, hűség, helytállás, szerelem), az emberi magatartások megítélése és értékelése. A házi olvasmányok korábban megismert megközelítési lehetőségeinek felidézése, alkalmazása. Felkészítés a mű sok szempontú befogadására, értelmezésére; az olvasottak önálló dokumentálására (pl. motívumok azonosítása, jegyzetelés, vázlat). Kreativitás fejlesztése szövegalkotási gyakorlatokkal.</p> <p>Elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak folyamatos gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése. A kapcsolattartás digitális műfajainak alkalmazása.</p>	

Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Gárdonyi Géza: <i>Egri csillagok</i> – sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok (cselekményidő/külső, történelmi idő), cselekmény, szerkezet; a szereplők csoportjai, kapcsolataik; konfliktusok. Elbeszélői nézőpont, jellemábrázolás, ábrázolásmód. Bornemissza Gergely életútja.</p> <p>A mű fontos témái (történelem, hősiesség, barátság, szerelem, árulás stb.) és motívumai (pl. hold, csillag, gyűrű).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – alkalmazza a házi olvasmányok korábban megismert megközelítési lehetőségeit; – előzetesen felkészül a mű sok szempontú értelmezésére (feladatok; adatkeresés, jegyzetelés, vázlatkészítés stb.); – képes szövegalkotási feladatok megoldására (szóban/ írásban), pl. leírás, jellemzés, elbeszélés nézőpontváltással, levél, kreatív írás; – képes szövegrészlet megtanulására, esetleg jelenet, dialógus előadására, dramatikus játéokra. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> adott történetekben a valós és fiktív elemek megkülönböztetése.</p> <p><i>Informatika:</i> egynyelvű szótárak (pl. jelképszótár, szimbólumszótár) használata.</p> <p><i>Természetismeret:</i> a regényhez kapcsolódó topológia.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Érzelmek, hangulatok, gondolatok „Egy dallam visz, de keresztezi száz...”	Órakeret 9
Előzetes tudás	Lírai alkotások jellemzői; költői nyelv, képek, alakzatok, zeneiség. Ismeretek József Attila, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Weöres Sándor egy-egy alkotásáról (memoriterek is).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak belátása, hogy az irodalmi művek olvasása gazdagítja érzelmi életünket. A befogadási képességek növelése különböző kifejezésmódú szövegek olvasásával, feldolgozásával. Jellemző motívumok, témák azonosítása. Képesség az epikai és lírai műnem megkülönböztetésére (az ábrázolás irányultsága alapján).	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Témák, motívumok lírai alkotásokban (pl. természet, évszakok, napszakok, szerelem).	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megkülönbözteti az epikai és lírai műnemet (az ábrázolás irányultsága alapján); – – 	<i>Ének-zene:</i> megzenésített versek.

<p>A lírai műnem sokszínűsége: változatos szerkezeti megoldások, képiség, zeneiség, hangnemek – eltérő alkotói magatartások.</p> <p>Szemelvények a magyar irodalom különféle műfajú alkotásaiból, pl. Csokonai Vitéz Mihály, József Attila, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Weöres Sándor műveiből – értelmezések, poétikai és verstani gyakorlatok.</p> <p>A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – felismeri a lírai műnemnek a líra alanyára vonatkoztatottságát (bármely líratípusban, pl. gondolat- vagy hangulatlíra); – bővíti ismereteit a kifejezésmódokról; – felismer jellemző témákat, motívumokat (pl. természet, évszakok, napszakok); – felismeri a művészi stíluseszközöket és elemzi azok hatását. 	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Líra, lírai alany, téma, motívum, versforma, rímszerkezet.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Próbatételek, kalandok, hősök</p>		<p>Órakeret 16+2</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Hősies magatartásformák a korábbi olvasmányélményekben.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Annak felismerése, hogy az igazságkeresésnek sokféle útja van, s ezeket a módokat mérlegelni és értékelni kell. A „próbatétel, kaland, hősiesség” tematika alapján is emberi alaphelyzetek, irodalmi témák, formák felismerése, a tematika sok szempontú megközelítése (pl. jellemformálás, archetipikus helyzetek). Felkészítés a téma megjelenésének változatosságára; különböző korszakban írott, eltérő műfajú művek befogadására. A befogadói tapasztalatok, a szókinccs, a poétikai ismeretek bővítése a <i>Lúdas Matyi</i> feldolgozása révén.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>A hősies magatartás néhány példája, változata; a próbatételek, kalandok szerepe.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismer az irodalmi művek segítségével néhány példát a hősies magatartásra; – megfigyeli, hogy a próbatételek, kalandok miként formálják a személyiséget, jellemet; – a „próbatétel, kaland, 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> hősök, történetek, legendák elemzése.</p>	

<p>A görög mitológiától és a <i>Bibliától</i> (pl. Héraklész, Odüsszeusz; Dávid és Góliát, Sámson) a klasszikus és a kortárs ifjúsági irodalomig (kis- és nagyepikai művek, műrészletek; verses és prózai formák).</p> <p>Fazekas Mihály: <i>Lúdas Matyi</i> – műértelmezés.</p> <p>Szerkezet (a négy levonás kapcsolódása; ismétlés és fokozás); a konfliktusok jellege; népiesség és időmértékes forma.</p>	<p>hősiesség” tematika alapján is felismer emberi alaphelyzeteket és irodalmi témákat, formákat; felismeri az emberi kapcsolatok sokféleségét és a téma megjelenésének változatosságát korszaktól, műfajtól és formától függetlenül;</p> <ul style="list-style-type: none"> – felfedez archetipikus helyzeteket bibliai, mitológiai történetekkel; – részt vesz ajánlott olvasmányok közös feldolgozásában (tér- és időviszonyok, cselekmény, szereplők, elbeszélői nézőpont, szerkezet stb. elemzésében); – választhatja klasszikus és népszerű ifjúsági regények bemutatását (szemelvények vagy egyéni beszámolók, ajánlások); az érdeklődés felkeltésének céljából is (a mű hatása); – gyakorolja a jegyzetelést, vázlatkészítést; – képes Fazekas Mihály <i>Lúdas Matyi</i> című művének elemző bemutatására, esetleg egyik levonásának dialogikus megjelenítésére; – képes vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasott szövegek szereplőinek tetteiről, érzelmeiről, gondolatairól, a megjelenített emberi helyzetekről, folyamatos fejlesztési célként. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> hősök, próbatételek, kalandok képzőművészeti megjelenítése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> a próbatétel, kaland, hősiesség lehetséges összefüggései.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Próbatétel, kaland (cselekményszervező), ismétlődő motívum, vándortéma, daktilus, spondeus, kötött verssor, hexameter, érv, nézőpont, érvelés.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló törekszik gondolatait érthetően, a helyzetnek megfelelően megfogalmazni, adekvátan alkalmazni a beszédet kísérő nem nyelvi jeleket.</p> <p>Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteinek, rövidebb hallott történeteknek a megértésére, összefoglalására, továbbadására.</p> <p>Ismeri és alkalmazni tudja a legalapvetőbb anyaggyűjtési, vázlatkészítési módokat. Képes önállóan a tanult hagyományos és internetes műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, SMS, e-mail stb.) szöveget alkotni. Törekszik az igényes, pontos és helyes fogalmazásra, írásra.</p> <p>Az írott és elektronikus felületen megjelenő olvasott szövegek globális (átfogó) megértése, a szövegből az információk visszakeresése mellett képes újabb és újabb szövegértési stratégiákat megismerni, azokat alkalmazni. Képes önálló feladatvégzésre az információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazásával (kézikönyvek és korosztálynak szóló ismeretterjesztő források).</p> <p>Felismeri a szövegértés folyamatát, annak megfigyelésével képes saját módszerét fejleszteni, hibás olvasási szokásaira megfelelő javító stratégiát találni, és azt alkalmazni.</p> <p>A megismert új szavakat, közmondásokat, szólásokat próbálja aktív szókincsében is alkalmazni.</p> <p>A tanuló meg tud nevezni három mesetípust példákkal, és fel tud idézni címe vagy részlete említésével három népdalt. Különbséget tud tenni a népmese és a műmese között. Meg tudja fogalmazni, mi a különbség a mese és a monda között. El tudja különíteni a ritmikus szöveget a prózától. Felismeri a hexameteres szövegről, hogy az időmértékes, a felező tizenkettesről, hogy az ütemhangsúlyos.</p> <p>Fel tud sorolni három-négy művet Petőfitől és Aranytól, képes egyszerűbb összehasonlítást megfogalmazni János vitéz és Toldi Miklós alakjáról. Képes értelmezni <i>A walesi bárdok</i>ban rejlő üzenetet, és meg tudja világítani 5–6 mondatban az <i>Egri csillagok</i> történelmi háttérét. El tudja különíteni az egyszerűbb versekben és prózai szövegekben a nagyobb szerkezeti egységeket. Össze tudja foglalni néhány hosszabb mű cselekményét (<i>János vitéz</i>, <i>Toldi</i>, <i>A Pál utcai fiúk</i>, <i>Egri csillagok</i>), meg tudja különböztetni, melyik közülük a regény és melyik az elbeszélő költemény. Értelmesen és pontosan, tisztán, tagoltan, megfelelő ritmusban tud felolvasni szövegeket. Részt tud venni számára ismert témájú vitában, és képes érveket alkotni. Ismert és könnyen érthető történetben párosítani tudja annak egyes szakaszait a konfliktus, bonyodalom, tetőpont fogalmával. Képes az általa jól ismert történetek szereplőit jellemezni, kapcsolatrendszerüket feltárni. Képes néhány példa közül kiválasztani az egyszerűbb metaforákat és metonímiákat.</p>
--	--

	<p>Képes egyszerűbb meghatározást adnia következő fogalmakról: líra, epika, epizód, megszemélyesítés, ballada, dal, rím, ritmus, mítosz, motívum, konfliktus. Képes művek, műrészletek szöveghű felidezésére. Az olvasott és megtárgyalt irodalmi művek nyomán képes azonosítani erkölcsi értékeket és álláspontokat, képes megfogalmazni saját erkölcsi ítéleteit.</p>
--	---

7. évfolyam

A 7. évfolyamon a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése (azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése) történik. Az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje szintén nagy jelentőségű.

Az 5. és 6. már megismerkedtek a tanulók a *János vitézzel* és a *Toldival*, a mesékkel és a mondákkal, az első közösen megismert terjedelmesebb regényekkel. Az olvasás és írás, a szövegértés és szövegalkotás számukra már több kell, hogy legyen egy technikai gyakorlatnál vagy egyszerű kódoló – dekódoló eljárásnál. Érteniük kell, hogy az irodalom olyan üzenet, amelyet elődeink és a rendkívüli képességekkel megáldott művészek örökítettek ránk, és amely üzenetnek a megfejtése és befogadása a mi feladatunk. Előfeltétele ennek a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló sajátos, életkorából fakadó viszonyát az olvasott művekhez, a tanuló pedig legyen partner azoknak a képességeknek a kialakításában, amelyek az effajta irodalomértéshez elengedhetetlenek.

Beszédképesség szempontjából a 7. évfolyamon a tanuló beszédében már nemcsak megfelelően artikulál, hanem kiejtésével közlő szándékát is jól tükrözi, továbbá a mondat- és szövegfonetikai eszközöket is megfelelően alkalmazza. Már nemcsak összefoglalni tudja az olvasottakat, hanem érvelni is képes, és a beszéd társsal empatikusan együtt tud működni. Nemcsak a beszédhelyzethez alkalmazkodik, hanem különféle kommunikációs technikákat is képes alkalmazni.

Tanulási képesség szempontjából már nemcsak használni képes a vázlatot, hanem ő maga is képes az önálló vázlatkészítés különféle eljárásaira.

Szövegértés szempontjából már nemcsak értelmezésre, hanem formai-stilisztikai elemzésre is képes, továbbá a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítására. Irodalomismeret szempontjából már nemcsak a lírai és az elbeszélő szerkezetek kulcsfogalmait ismeri, hanem érti a formai jegyek jelentésteremtő szerepét is, továbbá megismerkedik a drámával, a befogadóval, a hatással, a beszédhelyzettel, a jellemzés módjaival és a tantervben számára előírt további fogalmakkal.

Erkölcsei ítélőképesség szempontjából már nemcsak a tetszésnyilvánításra és az eltérő vélemény tiszteletére képes, hanem érti az ízlés kontextuális összefüggéseit, kulturális, történelmi, közösségi, családi, egyéni beágyazottságát. Ismeri a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit, a történetalkítás és elbeszélés mozgóképi eszközeit.

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Egy korstílus – a romantika	6 + 2
Lírai műfajok (óda, himnusz, elégia, dal, epigramma)	22
Nagyepikai alkotás (regényelemzés) – egy Jókai-regény és a romantikus korstílus	8
Kisepikai alkotások (pl. kisregény, elbeszélés, novella, legenda, anekdota, komikus eposz, ballada)	13
Nagyepikai alkotás (regényelemzés)	8 + 2
Drámai műfajok (egy komédia)	8
Ismétlések, rendszerezések, számonkérések	0 + 3
Összes óraszám	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egy korstílus – a romantika	Órakeret 6+2
Előzetes tudás	Petőfi Sándor néhány műve. Jellemző műfajok a 19. sz. első feléből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi művek megismerése során a múlt értékes törekvéseinek megbecsülése, azonosulás a máig ható értékekkel. Ismerkedés egy korstílussal, korstílus és mű/vek összefüggéseivel. Romantikus jegyek, vonások azonosítása, megnevezése, művészeti kapcsolódások feltárása. Képesség az önálló ismeretszerzésre, digitális források használatával.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Egy korstílus – a romantika. Egy-két szemelvény a korszak jellemző alapvetéseiről, törekvéseiről (pl. szabadság az irodalomban; új, jellegzetes műfajok; kevertség, töredékesség; romantika és népiesség).	A tanuló – ismerkedik egy korstílussal, a korstílus és egy-egy mű közötti összefüggéssel; – ismerkedik a korszak irodalmi életével (pl. folyóiratok, színházi élet, irodalmi kapcsolatok);	<i>Vizuális kultúra:</i> a romantikus festmények, épületek, viseletek. <i>Ének-zene:</i> a zenei romantika. <i>Informatika:</i> önálló ismeretszerzés, a források azonosítása.

<p>Szemelvények Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi korstílusra jellemző, különféle műfajú, tematikájú alkotásaiból (pl. Kölcsey: <i>Huszt</i>; Vörösmarty: <i>Ábránd</i>; Petőfi: <i>Egy gondolat bánt engemet...</i>).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – megismeri a korszakolás nehézségeit; a romantika hátterét, esztétikai elveit, törekvéseit, ábrázolásmódját, hangnemeit; a stílus formajegyeit; – ismerkedik romantika és népiesség, romantika és reformkor összefüggésével; – jellemző műveken felismeri a legjellemzőbb romantikus jegyeket, vonásokat; – felismer zenei és képzőművészeti vonatkozásokat, kapcsolódásokat; – az önálló ismeretszerzés többféle módszerével (pl. internet, elektronikus könyvtár) is gyűjt információkat. 	
--	--	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Lírai műfajok (óda, himnusz, elégia, dal, epigramma)	Órakeret 22
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Lírai műnem. Népköltészet, műköltészet. Dal, tájleíró költemény, életkép. Verselési rendszerek. Hangsúlyos verselés, ütem, felező 8-as, felező 12-es. Időmértékes verselés, versláb, spondeus, jambus, jambikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter. Rím, rímelhelyezkedés, páros rím, félrím, alliteráció. Szóképek: hasonlat, megszemélyesítés, metafora. Alakzatok: ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, szórendcsere.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Annak belátása, hogy a lírai alkotások sokféle érzelem és gondolat hordozói, lehetőséget teremtenek az érzelmekkel, gondolatokkal való azonosulásra vagy elutasítására. Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. A ritmusérvék, a belső hallás fejlesztése. Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, érzelmi tartalmak megértése. Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. A szövegű, kifejező szövegmondás fejlesztése.</p>	

Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Alkotások műfaji szempontokból a magyar irodalom különféle korszakaiból, pl. Ady Endre, Arany János, Csokonai Vitéz Mihály (<i>A Reményhez</i>), Janus Pannonius (<i>Pannónia dicsérete</i>), József Attila, Kölcsey Ferenc, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor műveiből és kortárs magyar lírai alkotásokból.</p> <p>Tematikus, motivikus kapcsolódások felismerése – a műválasztás felőle alapvető lírai témákat (pl. természet, évszakok és napszakok, szülőföld, haza, család, szerelem, öntudat, költősors, költészet/ars poetica).</p> <p>Nemzeti himnuszunk, ódáink – Kölcsey: <i>Hymnus</i>; Vörösmarty: <i>Szózat</i>; Petőfi: <i>Nemzeti dal</i> – műértelmezések, sok szempontú elemzések (pl. vershelyzet, szerkezet, műfaji változat, poétikai megoldások, versforma).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján (elsősorban 19-20. századi alkotások); – felismeri néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát; – azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait; felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat; – azonosítja a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat; – azonosít képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben; – megismeri a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása); – felismeri érzelmi tartalmakat; – sok szempontú megközelítésben elemez, értelmez különféle műfajú lírai alkotásokat és meg is tanul néhányat (pl. elégia/Csokonai Vitéz Mihály: <i>A Reményhez</i>; epigramma/Janus Pannonius: <i>Pannónia dicsérete</i>); 	<p><i>Ének-zene</i>: ritmusok, ritmusfajták azonosítása.</p> <p><i>Vizuális kultúra</i>: a kompozíció szerepe a festészetben, építészetben.</p>

	– sok szempontú megközelítésben értelmezi, elemzi nemzeti himnuszunkat, ódáinkat (Kölcsey: <i>Hymnus</i> ; Vörösmarty: <i>Szózat</i> ; Petőfi: <i>Nemzeti dal</i> ; memoriterek is).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Óda, himnusz, elégia, dal, epigramma; verselési rendszer, rímes időmértékes verselés, rímtelen időmértékes verselés, versláb, spondeus, trocheus, trochaikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter, pentameter, disztichon; rím, rímelhelyezkedés; szókép, hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzat, ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, szórendcsere.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Műfaji fogalmak (pl. óda, epigramma, rapszódia); romantikus ellentétezés, romantikus képalkotás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nagyepikai alkotás (regényelemzés) – egy Jókai-regény és a romantikus korstílus	Órakeret 8
Előzetes tudás	Regényelemzések (házi és egyéni olvasmányok). A romantikus korstílus. Nagyepikai művek jellemzői: szerkezet, idő- és térviszonyok, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; szereplők rendszere; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fogékonyság a tematikai és erkölcsi megközelítésre, értékek azonosítására, megvitatására, a szereplők erkölcsi dilemmáinak, döntéseinek mérlegelésére. Komplex képességfejlesztés: egy Jókai-regény sok szempontú megközelítése, elemzése (pl. idő- és térviszonyok, előreutalások, késleltetések, elbeszélői nézőpont, stílusjellemzők).	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Nagyepikai alkotás (regényelemzés) - sok szempontú megközelítés. Jókai Mór: <i>A kőszívű ember fiai</i> (vagy esetleg egy másik regénye, pl. <i>Az új földesúr</i> vagy <i>A jövő század regénye</i>) – sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet.	A tanuló egy Jókai-regényben – azonosítja, elemzi az idő- és térviszonyokat, az előreutalásokat, késleltetéseket, epizódokat; a szereplők kapcsolatait, a cselekmény elemeit; – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – műelemzés nyomán rögzíti a műfaji sajátosságokat és romantikus epika jellemzőit;	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a történelmi regény eseményei és a történelem. <i>Földrajz:</i> az olvasott Jókai-regény topológiája.

<p>Hősök, magatartásformák, erkölcsi választások – a szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással).</p> <p>Regényműfaji változat (pl. heroikus regény, irányregény, utópia stb.).</p> <p>A romantika megjelenési formái (pl. szerkezet, cselekményfordulatok, jellemek, hangnem, előadásmód).</p> <p>Elemzések, értelmezések és kreatív írások.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – azonosítja a műben megjelenő tematikát (pl. család, szerelem, hősiesség, hazafiság, önfeláldozás); – képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére; – alkalmas a megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerésére, értelmezésére; – alkalmas az irodalmi élmény megosztására; beszámoló, ajánlás készítésére, különféle vélemények összevetésére; – képes memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására; – képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, az életvezetésnek is a forrása. 	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret: Jókai-regények filmes adaptációi.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Romantikus regény; regényműfaji változat, pl. heroikus regény; romantikus hős, jellem, ábrázolásmód.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Kisepikai alkotások (pl. kisregény, elbeszélés, novella, legenda, anekdota, komikus eposz, ballada)</p>	<p>Órakeret 13</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Epikai műnem. Verses és prózaepika (néhány, már tanult műfajjal). Mese, monda, mitológiai történet, bibliai elbeszélés. Cselekmény, idő, helyszínek, fordulat, szereplő; szerkezet; elbeszélés, párbeszéd, leírás; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érzelmi tartalmak felismerésének (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála), az erkölcsi választások értelmezésének és véleményezésének fejlesztése. Az irodalmi élmény befogadásának és megosztásának fejlesztése.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az egyes kispikái műfajok sajátosságai (pl. tér-, időviszonyok, szerkesztésmód, szereplők, hangnem). Kosztolányi Dezső, Mikszáth Kálmán és más magyar elbeszélők alkotásai.</p> <p>Választható: Petőfi Sándor: <i>A helység kalapácsa</i> – a komikus eposz műfaji sajátosságai, illetve Arany János egy balladája (pl. <i>Zách Klára</i>; <i>Szondi két apródja</i>).</p>	<p>A tanuló kispikái alkotásokban</p> <ul style="list-style-type: none"> – azonosítja, elemzi az idő- és térvizonyokat; – érzékeli az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérést; – azonosítja az előreutalásokat, késleltetéseket; – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – műelemzések nyomán rögzíti az egyes műfajok sajátosságait; – azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. család, iskola, gyerekek és felnőttek, próbatételek; – képes az irodalmi élmény megosztására; – képes érzelmi tartalmak felismerésére, erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére, pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála; – memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására. 	<p><i>Erkölcstan:</i> nemzedékek, család, felnőttek, gyerekek kapcsolatai.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> érzelmi tartalmak, érzelmek kifejezése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kispika, mese, monda, legenda, anekdota, novella, elbeszélés, kisregény, komikus eposz, ballada, szerkezet, időrend, elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nagyepikai alkotás (regényelemzés)		Órakeret 8+2
Előzetes tudás	Regényelemzések a megelőző évfolyamokból (házi és egyéni olvasmányok, ifjúsági regények). Nagyepikai művek jellemzői: szerkezet, idő- és térvizonyok, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; szereplők rendszere; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, a tapasztalatszerzésnek a forrása. Epikai alkotások elemző, értelmező képességének fejlesztése. Nagyepikai alkotás(ok)ban az idő- és térvizonyok azonosítása, elemzése; az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés érzékeltetése; az előreutalások, késleltetések szerepét azonosító szövegértelmező képességek fejlesztése. A műelemzések alapján műfaji, poétikai, tematikai, erkölcsi következtetések megfogalmazásának képessége. Az irodalmi élmény megosztása, önálló olvasmányválasztás indoklása, olvasmányainak ajánlása.		
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Mikszáth Kálmán: <i>Szent Péter esernyője</i> – sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet, anekdotikusság. A szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással). Elemzések, értelmezések és kreatív írások.</p> <p>Ajánlott és/vagy egyéni olvasmányok, pl. Jules Verne, Mark Twain, Dickens és mások műveiből; a klasszikus és kortárs, magyar és világirodalmi ifjúsági irodalomból – műbemutatók, értelmezések, ajánlások (a házi olvasmányok megközelítési szempontjainak alkalmazása, önálló állásfoglalással).</p>	<p>A tanuló nagyepikai alkotás(ok)ban</p> <ul style="list-style-type: none"> – azonosítja, elemzi az idő- és térvizonyokat; – érzékeli az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérést; – azonosítja az előreutalásokat, késleltetéseket; – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – a műelemzés nyomán rögzíti a műfaji sajátosságokat; – azonosítja az irodalom nagy témáit (pl. család, gyerekek és felnőttek, próbatételek, szerelem); – képes az irodalmi élmény megosztására; 	<p><i>Informatika</i>: források önálló feltárása és felhasználása.</p> <p><i>Földrajz</i>: az olvasott művek topológiája.</p> <p><i>Erkölcstan</i>: erkölcsi dilemmák.</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> – képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére; – memoriterek (prózaepikai szövegrészek) előadására; – képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, a tapasztalatszerzésnek a forrása; – képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására; – alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására. 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nagyepika, szerkezet, időviszony, térvizony, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; anekdotikus; magatartásforma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Drámai műfajok (egy komédia)	Órakeret 8
Előzetes tudás	A drámai műnem.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Drámai mű/vek közös és önálló olvasása, befogadása, feldolgozása; a műnem jellemzőinek (pl. szerkezet, jellem, szituáció, nyelv) feltárása. Képesség az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítására. A műben megjelenített konfliktusok, döntések felismerése és mérlegelése. A komikum mint műfajformáló minőség felismerése, formáinak megkülönböztetése. Részvétel megjelenítésben (drámajátékban), színházi előadás megbeszélésében.	

Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Drámai műfajok - egy komédia sok szempontú megközelítése</p> <p>Molière: <i>Fösvény</i> (esetleg pl. <i>Képzelt beteg</i>) vagy Shakespeare egy vígjátéka vagy Szigligeti: <i>Liliomfi</i> vagy Goldoni: <i>Két úr szolgája</i>.</p> <p>Tér- és időviszonyok, szereplők rendszere, alapszituáció, cselekmény, konfliktusok.</p> <p>Drámai szerkezet.</p> <p>A komikum megjelenési formái (pl. helyzet- és jellemkomikum). Komikus jellem, jellemtípus.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a drámai műnem legfontosabb jellemzőit, a komédia műfaját közös és önálló olvasással, feldolgozással, műelemzéssel; – képes az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítására; – a drámai szerkezet, drámai jellem és nyelv néhány jellemzőjének felismerésére; – a komikum mint műfajformáló minőség felismerésére, formáinak megkülönböztetésére; – egy jellemtípus azonosítására; – képes szituációk és instrukciók értelmezésére, esetleg megjelenítésére; – alkalmas részlet megtanulására, esetleg jelenet előadására az olvasott drámai műből, valamint egy látott jelenet (színházi előadás vagy felvétele) értelmezésére. 	<p><i>Dráma és tánc</i>: dráma és színház, megjelenítés, szituáció, jellem, díszlet, színpadi szövegmondás.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Dráma, komédia, dialógus, konfliktus, alapszituáció, helyzetkomikum, jellemkomikum, típus, jellemtípus.</p>	

8. évfolyam

A 8. évfolyamon a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése (azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése) történik. Az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje szintén nagy jelentőségű.

A 8. évfolyamon tanulóinknak már érteniük kell, hogy az irodalom olyan üzenet, amelyet elődeink és a rendkívüli képességekkel megáldott művészek örökítettek ránk, és amely üzenetnek a megfejtése és befogadása a mi feladatunk.

Beszédkésztség szempontjából a 8. évfolyamon a tanuló beszédében a megfelelő artikuláción túl kiejtésével közlő szándékát is jól tükrözi, a mondat- és szövegfonetikai eszközöket is megfelelően alkalmazza. Az olvasottak összefoglalásán túl érvelni is képes, és a beszédtársaival empatikusan együtt tud működni. A beszédhelyzethez jól alkalmazkodik, különféle kommunikációs technikákat is képes alkalmazni.

Tanulási képesség szempontjából már nemcsak használni képes a vázlatot, hanem ő maga is képes az önálló vázlatkészítés különféle eljárásaira.

Szövegértés szempontjából az értelmezésen túl formai-stilisztikai elemzésre is képes, valamint a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítására.

Irodalomismeret szempontjából már nemcsak a lírai és az elbeszélő szerkezetek kulcsfogalmait ismeri, hanem érti a formai jegyek jelentésteremtő szerepét is, továbbá megismerkedik a drámával, a befogadóval, a hatással, a beszédhelyzettel, a jellemzés módjaival és a tantervben számára előírt további fogalmakkal.

Erkölcsei ítélőképesség szempontjából a tetszésnyilvánítás és az eltérő vélemények tiszteletén túl érti az ízlés kontextuális összefüggéseit, kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottságát. Ismeri a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit, a történetalkítás és elbeszélés mozgóképi eszközeit.

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség)	6
Kisepikai alkotások - prózai és verses, pl. novella, elbeszélés, kisregény, anekdota, karcolat	10 + 3
Nagyepikai alkotás – regényelemzés	8 + 1
Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok - óda, dal, epigramma, elégia, ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra	17
Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szkoztató irodalom köréből - magyar vagy világirodalom, regényelemzés	7
Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia	7
A média kifejezőeszközei (1) Történet és elbeszélés a mozgóképen	3
A média kifejezőeszközei (2) A mozgóképi és az írott sajtó szövegeinek rendszerezése	3
A média társadalmi szerepe, használata A média nyelve, a médiaszövegek értelmezése	4
Ismétlések, rendszerezések, számonkérések	0+ 3
Összes óraszám	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség)	Órakeret 6
Előzetes tudás	A romantika mint az utolsó egységes korstílus. Ady, Kosztolányi (vagy más, korszakbeli szerző) egy-két műve.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak elfogadása, hogy egy korszak sokféle módon vet fel erkölcsi és esztétikai kérdéseket, és sokféle műformában és hangnemben felelhet a problémákra. Megismerkedés egy korszak irodalmi életével és stílusirányzataival – pl. impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió –, az irányzatok és egy-egy mű összefüggésével. A stíluselemzési képességek fejlesztése.	

	Az önálló ismeretszerzés, könyvtárhasználat és forráskezelés támogatása. A regionális és helyi kötődések elmélyítése a korszak irodalmi, művészeti, kulturális emlékeinek, emlékhelyeinek azonosításával.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség).</p> <p>Az impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió stílus- és formajegyei.</p> <p>Jellemző művek, ábrázolásmódok pl. Ady, Babits, Juhász Gyula, Tóth Árpád műveiből.</p>	<p>A tanuló megismerkedik</p> <ul style="list-style-type: none"> – egy korszak stílusirányzataival – pl. impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió –, az irányzatok és egy-egy mű összefüggésével; – ismerkedik a korszak irodalmi életével (pl. a <i>Nyugat</i> szerepe, hatása; irodalmi kapcsolatok); – megismeri a korszakolás nehézségeit; – az irányzatok főbb esztétikai elveit, törekvéseit, ábrázolásmódját, stílus- és formajegyeit (szimbólumhasználat és szimbolizmus megkülönböztetésével); – jellemző műveken felismeri az irányzatok jellegzetességeit, főbb vonásait; – az önálló ismeretszerzés többféle módszerével (pl. internet, elektronikus könyvtár stb.) is gyűjt információkat; – keres a korszakhoz regionális és helyi kulturális kötődéseket (bármely művészeti ágból, pl. festészet, szobrászat, építészet is). 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismertek:</i> a korstílusok művelődéstörténeti, életmódbeli vonatkozásai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> stílusirányzatok a 20. század elején.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió, szinesztézia, allegória, szimbólum, összetett költői kép.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kisepikai alkotások - prózai és verses, pl. novella, elbeszélés, kisregény, anekdota, karcolat	Órakeret 10 + 3
Előzetes tudás	Epikai műnem. Verses és prózaepika (néhány, már tanult műfajjal). Mese, monda, mitológiai történet, bibliai elbeszélés, novella, kisregény, anekdota, ballada. Cselekmény, idő, helyszínek, fordulat, szereplő; szerkezet; elbeszélés, párbeszéd, leírás; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tematikus kapcsolódások, alapvető élethelyzetek, érzelmi tartalmak felismerése, erkölcsi választások értelmezése, és véleményezése (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála). Kisepikai művek műelemzéseinek eljárásainak alkalmazása, a műelemzések alapján következtetések, általánosan érvényes megállapítások megfogalmazása. Szöveg tudás megosztása kifejező előadással.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Kisepikai alkotások - prózai és verses műfajok. Novella, elbeszélés, kisregény, anekdota, karcolat, egyperces novella, komikus eposz, ballada - műfaji rendszerezés.</p> <p>Tematikus kapcsolódások, archetipikus helyzetek felismerése (pl. gyerekkor-felnőttkor, szegénység-gazdagság, bűn-bűnhődés, házastársi kapcsolatok, hűség, kitartás, beavatás).</p> <p>Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond, Mikszáth Kálmán, Örkény István műveiből valamint más művekből.</p> <p>Karinthy Frigyes: <i>Tanár úr kérem</i> (részletek) – házi olvasmány. A karcolatgyűjtemény szerkezete; pár-novellák összevetése.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – műelemzések során rögzíti az egyes műfajok sajátosságait is; – felismeri az epikus közlésformát, valamint a verses és a prózaforma műfajmegkötő vagy műfajfüggetlen szerepét; – alkalmazza a művek már ismert értelmezési szempontjait (elemzi az idő- és térvizonyokat, szerkezeti megoldásokat, előreutalásokat, késleltetéseket); – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. család, iskola, gyerekek és felnőttek, szegénység; – a kisepikai műfajok rendszerezésével (eredet, forma, műfaji jellemzők) összefoglalja, átismétli a négy év során megszerzett ismereteit; 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> tematikus kapcsolódások a festészetben.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> beavatás; bűn, bűnhődés, lelkiismeret.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> kifejező szövegmondás, élménymegosztás.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – képes az irodalmi élmény megosztására; – képes érzelmi tartalmak felismerésére, erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére, pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála stb.; – memoriterek (verses és prózaepikai szövegrészletek) előadására. 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kisepika, anekdota, novella, egyperces novella, szerkezet, időrend, elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nagyepikai alkotás - regényelemzés	Órakeret 8+1
Előzetes tudás	Regények, regényműfaj-változatok. Regényelemzések. Nagyepikai alkotások közlésformái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emberismeret, az önismeret fejlesztése: képesség a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére. Nagyepikai alkotások elolvasása, több szempontú megközelítése, feldolgozása, a narráció sajátosságainak megbeszélése, megvitatása. Az irodalmi nagy témáinak felismerése, azonosítása pl. szülő és gyerek, gyerekek és felnőttek, iskola és nevelés; beavatás, próbatételek, szerelem. Az emberismeret, az önismeret fejlesztése: képesség a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Nagyepikai alkotás – egy regény sok szempontú megközelítése. Pl. Tamási Áron: <i>Ábel a rengetegben</i> vagy Szabó Magda: <i>Abigél</i> vagy Móricz Zsigmond: <i>Légy jó mindhalálig</i> (vagy egy másik regénye, pl. <i>Pillangó, Árvácska</i>) vagy Gárdonyi Géza: <i>A láthatatlan ember</i> .	A tanuló nagyepikai alkotás(ok)ban <ul style="list-style-type: none"> – azonosítja, elemzi az idő- és térvizonyokat, a narráció sajátosságait (az elbeszélés és a történet időrendje, előreutalások, késllettetések); a műfaji változatot; – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; 	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> nagyepikai alkotások társadalomképe. <i>Erkölcstan:</i> hősök, tettek, magatartásformák értelmezése.

<p>Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet, elbeszélői nézőpont, hangnem, ábrázolásmód.</p> <p>Hősök, tettek, magatartásformák – a szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással).</p> <p>Regényműfaji változat (pl. fejlődésregény, történelmi regény, példázatos regény). Elemzések, értelmezések és kreatív írások.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. szülő és gyerek, gyerekek és felnőttek, iskola és nevelés; beavatás, próbatételek, szerelem. <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére; – felidézi és rendszerezi az olvasott, feldolgozott regényeket (összefoglalás); – képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására; – alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására; – memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására; – képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, a tapasztalatszerzésnek a forrása. 	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> nagyepikai alkotások filmes feldolgozásai és hatásuk.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Elbeszélői nézőpont, hangnem, ábrázolásmód; fejlődésregény, humor, példázat / parabola, történelmi regény.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok - óda, dal, epigramma, elégia, ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra	Órakeret 17
Előzetes tudás	Lírai műnem. Dal, óda, himnusz, elégia, epigramma. Poétikai és verstani alapfogalmak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy a líra különböző műfajai az emberi érzelmek, erkölcsi döntések átélésének és a velük való azonosulás lehetőségét teremtik meg. Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, az érzelmi intelligencia, az empátia fejlesztése, az érzelmi tartalmak megértése révén. Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. A szöveghű, kifejező szövegmondás fejlesztése. Képesség a reklám, a popzene új szóbeli költészetének értelmezésére, közműveltségi helyének, szerepének megértésére.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok, pl. óda, dal, epigramma, elégia, ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra - műfaji rendszerezés. Tematikus, motivikus kapcsolódások felismerése (a műválasztás felölel alapvető lírai témákat, pl. természet, évszakok és napszakok, szülőföld, haza, család, szerelem, háború, szabadság, öntudat, költősors, költészet / ars poetica). Verstani, poétikai fogalmak rendszerezése. Szemelvények Ady Endre, Arany János, Csokonai Vitéz Mihály, Janus Pannonius, József Attila, Kölcsey Ferenc, Petőfi Sándor,	A tanuló – elemzi az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján, értelmezi néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát; – azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait; felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat; – elemzi a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat; – elemzi a képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben;	<i>Ének-zene:</i> dallam- és ritmusvariációk; énekelt versek, ritmushatások; a popzene néhány jellemzője. <i>Dráma és tánc:</i> kifejező szövegmondás. <i>Társadalomismeret; mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a reklámeszközök és hatásuk.

<p>Radnóti Miklós (<i>Nem tudhatom</i>), Szabó Lőrinc, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor műveiből és kortárs magyar lírai alkotásokból.</p> <p>Szemelvények a reklám és a popzene új szóbeli költészetéből.</p> <p>A fogalmi háló a választott művekhez kapcsolódik.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – elemzi a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása); – elemzi a művekből feltáruló érzelmi tartalmakat; – sok szempontú megközelítésben elemez, értelmez különféle műfajú lírai alkotásokat és meg is tanul néhányat (Ady Endre, József Attila, Kosztolányi Dezső, Weöres Sándor egy-egy művét, Radnóti Miklós <i>Nem tudhatom</i> című alkotását és kortárs magyar szerzők néhány költeményét); – rendszerezi műfajelméleti, verstani, poétikai ismereteit (ismétléssel is); – ismerkedik a reklám és a popzene új szóbeli költészetével, illetve ennek helyével, szerepével, hatásával a közműveltségben. 	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Óda, himnusz, elégia, dal, epigramma, ekloga, verselési rendszer, rímes és rímtelen időmértékes verselés, versláb, spondeus, trocheus, trochaikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter, pentameter, disztichon, rím, rímelhelyezkedés, alliteráció; szókép, hasonlat, megszemélyesítés, metafora, alakzat, ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, figura etymologica, inverzió.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből - magyar vagy világirodalom, regényelemzés		Órakeret 7
Előzetes tudás	Regényelemzések (legalább 5–6, korábban közösen, részletesen értelmezett nagyepikai alkotás tapasztalatai). Témák, hősök, műfaji változatok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szociális képességek, az önismeret, az empátia, az erkölcsi tudatosság fejlesztése, tájékozódás erkölcsi kérdésekben, az igazság és nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusának megértése. Műmegközelítési, műelemzési eljárások alkalmazása, a személyes irodalmi élmények megosztása, olvasmányválasztás önálló indoklása. Megbeszélésekben a tetszés- vagy véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak alkalmazása, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértése. A szórakoztató irodalom, a populáris irodalom egyes alkotásainak, különféle filmes feldolgozásoknak esztétikai szempontú, kritikus értékelése.		
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből – egy magyar vagy világirodalmi regény sok szempontú megközelítése.</p> <p>A népszerű irodalom műfajai (pl. ifjúsági, bűnügyi, fantasztikus regény, kalandregény, sci-fi), megoldásai, hatása; hangnemei (pl. humoros regény), formái (pl. naplóregény, levélregény). Pl. Golding: <i>A Legyek Ura</i> / Salinger: <i>Zabhegyező</i> / Rejtő Jenő egy műve / Verne egy műve / egy klasszikus bűnügyi regény.</p> <p>A fogalmi háló a választott művekhez kapcsolódik.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tudja alkalmazni a művek megközelítésének (korábban gyakorolt) lehetőségeit; – képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására; – alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására; – képes memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására; – képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, a tapasztalatszerzésnek a forrása; 	<p><i>Társadalomismeret:</i> a bűnügyi regények társadalomképe.</p> <p><i>Vizuális kultúra; énekzene:</i> a „népszerű műfajok” jellemzői.</p> <p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> filmtípusok, műsортípusok (pl. sci-fi; krimi).</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> – tud tájékozódni erkölcsi kérdésekben, és ezt igényli is; megérti az igazság és nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusát; – képes az önálló műbefogadás mind teljesebb élményére, a hatás feldolgozására (csoportos beszélgetésben való részvétellel és egyéni szövegalkotással egyaránt); – képes a tetszés- vagy véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak alkalmazására, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértésére; – képes a szórakoztató irodalom, a populáris irodalom egyes alkotásainak, különféle filmes feldolgozásoknak esztétikai szempontú, kritikus értékelésére. 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népszerű irodalom, bűnügyi történet, kalandregény, fantasztikus regény, tudományos-fantasztikus irodalom, humoros hangnem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia	Órakeret 7
Előzetes tudás	A drámai műnem, drámai szerkezet, drámai jellem, jellemtípusok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A drámában megjelenített konfliktusok, erkölcsi választások mérlegelése és értékelése, azonosulás a műben megjelenített pozitív értékekkel, magatartásokkal.</p> <p>Drámai mű/vek közös és önálló olvasása, befogadása, feldolgozása; a műnem jellemzőinek (pl. szerkezet, jellem, szituáció, nyelv) feltárása. Képesség drámai hősök jellemzésére, kapcsolataik, konfliktusaik elemzésére. A tragikum/komikum mint műfajformáló minőség megértése, műbeli megjelenési formáinak felismerése. Különböző dramatikus formák kipróbálása révén (pl. helyzetgyakorlat, stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció) az empatikus készségek fejlesztése.</p>	

Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia sok szempontú megközelítése.</p> <p>Shakespeare: <i>Romeo és Júlia</i> (vagy egy Shakespeare-komédia vagy Gogol: <i>A revizor</i>).</p> <p>Tér- és időviszonyok, szereplők rendszere, alapszituáció, cselekmény, konfliktusok. Drámai szerkezet.</p> <p>A meghatározó minőség szerepe (tragikus/komikus cselekmény; tragikus/komikus hős).</p> <p>Hősök (egyéni és tipikus vonások). Tragikus bukás, értékvesztés/komikus lelepleződés.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri és elemzi a drámai műnem főbb jellemzőit, a választott alkotás műfaját közös és önálló olvasással, feldolgozással, műelemzéssel; – elemzi a drámai szerkezet, drámai jellem és nyelv néhány jellemzőjét; – felismeri a tragikumot/komikumot mint műfajformáló minőséget, elemzi a műbeli megjelenési formáit; – tudja jellemezni a drámai hősöket, elemezni kapcsolataikat, konfliktusaikat; – képes szituációk és instrukciók értelmezésére, esetleg megjelenítésére; – tud elemezni és értelmezni egy látott jelenetet (színházi előadás vagy felvétele); – alkalmas egy szövegrészlet megtanulására, jelenet előadására az olvasott drámai műből vagy annak alapján; – különféle dramatikus formák kipróbálása révén (pl. helyzetgyakorlat, stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció) fejlődik empatikus készsége. 	<p><i>Dráma és tánc:</i> dráma és színház; a tragikus, a komikus minőség megjelenítése; színházi előadás elemzése, értékelése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> tragikus/komikus történet, cselekmény; érték, értékvesztéség.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dráma, komédia, tragédia, komikum, tragikum, dialógus, konfliktus, alapszituáció, drámai nyelv, drámai jellem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei (1) Történet és elbeszélés a mozgóképen	Órakeret 3
Előzetes tudás	Megfigyeli és azonosítja a különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és idő-, illetve konfliktusviszonylatokat. Képsorozattal meg tud jeleníteni valamely egyszerű cselekményt. Érti a rövid, egy szálon futó, történetet bemutató művekben az ok-okozati viszonyokat, azonosítja a történet idejét és helyszínét a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét. Dramatikus szövegek és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy a média nyújtotta lehetőségek közti választás erkölcsi-esztétikai felelősséget is jelent. Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Helyszín- és időviszonylatok, illetve jellemek és konfliktusviszonylatok felismerése, megfigyelése a médiaszövegekben (pl. rádióműsorban, riportban).</p> <p>Átélt, elképzelt vagy hallott esemény mozgóképi megjelenítésének megtervezése az életkornak megfelelő szinten (pl. story-board, animáció, interjú alkalmazásával).</p> <p>A beállítás (snitt; a kamera által rögzített folyamatos tér és idő), a jelenet (nagyobb tér és/vagy időugrások által határolt szerkezeti egység), a fordulat és epizód fogalmának magyarázata.</p> <p>A korosztálynak megfelelő mozgóképi szövegeken a cselekmény- és történetstruktúra, valamint az elbeszélés (narráció) megfigyelése és tudatosítása, és mindezzel összefüggésben konkrét szövegek elemzése során az expozíció, bonyodalom, lezárás már ismert fogalmainak alkalmazása.</p> <p>Egyszerűbb médiaszövegek létrehozásával (pl. interjú, újságcikk, közösségi portálra készülő adatlap, önportré) a képzelőerő, kifejezőképesség fejlesztése.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> idő- és térbeli változások megjelenítése képsorozatokkal.</p> <p><i>Dráma-tánc:</i> az alapvető fogalmak (történet, cselekmény, szándék, feszültség, konfliktus, fordulópont stb.) ismerete és alkalmazása a saját játékok értékelő megbeszélése során.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jellem, hős, konfliktus, cselekmény, történet, elbeszélés, narráció, expozíció, bonyodalom, lezárás, beállítás, jelenet, epizód, fordulat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei (2) A mozgóképi és az írott sajtó szövegeinek rendszerezése	Órakeret 3
Előzetes tudás	Az egyes médiumokban megjelenő médiaszövegek közötti különbségek érzékelése, médiaszövegek fikciós vagy dokumentum jellegének megfigyelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak belátása, a mozgóképi és írott szövegek közti választás erkölcsi-esztétikai mérlegelést és értékelést igényel.</p> <p>Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése.</p> <p>A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.</p> <p>A tudatos szövegválasztás képességének fejlesztése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Annak tudatosítása és próbája, hogy noha a mozgóképi szövegeknek nincs minden szövegre alkalmazható osztályozása, a filmek értelmezését, elemzését segíti a rendszerezés néhány alapszempontja (a valóságanyag természete, dokumentumfilm-fikció; az alkotói szándék és nézői elvárás – műfajfilm, szerzői film).</p> <p>A szerzői és a műfajfilm néhány meghatározó jellemzőjének meghatározása (a nézők számára ismerős témák, szériaszerű filmalkotások, könnyen befogadható ábrázolási konvenciók, illetve a személyesebb, a szerzővel azonosítható eredeti formanyelv használata).</p> <p>A meghatározó sajtóműfajok felismerése, alapvető jellemzőik tudatosítása (tudósítás, riport, publicisztika, kritika).</p>		<p><i>Ének-zene:</i> zenei stílusok, műfajok ismerete - dal, kánon, kórusmű, szimfónia, más hangszeres és zenekari művek, opera.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> alapvető tánc típusok, táncstílusok és kísérezenejük azonosítása, mozgás- vagy mozgásszínházi formák megkülönböztetése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Képzőművészeti ágak, az építészet, a design főbb jellemzőinek ismerete. Ember és természet.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dokumentum, fikció, műfaji, western, sci-fi, melodráma, burleszk, thriller; szerzői, ábrázolási konvenció; tudósítás, riport, kritika, publicisztika.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata A média nyelve, a médiaszövegek értelmezése	Órakeret 4
Előzetes tudás	A médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak. A médiaszövegek elemi szövegalkotó kódjainak, kifejező eszközeinek ismerete. A metafora és a metonímia felismerése, alkalmazása. A hírműfajhoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak belátása, hogy a média nagyfokú társadalmi szerepet játszik; a szerep megítéléséhez elvi-erkölcsi alapon nyugvó mérlegelés szükséges. A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása. Alapszintű, a média művelődéstörténetére vonatkozó tájékozottság megszerzése, a naiv fogyasztói szemlélet átértékelése. Önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése. A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Annak felismerése, hogy a médiaszövegek megformálásához („írásához”) és megértéséhez („olvasásához”) az adott médiumra vonatkozó nyelvismeretre van szükség, és a tömegkommunikáció médiumai más- és más jelrendszert, kódokat használnak írott, szimbolikus –, például egy képen látható tárgy – és technikai –, például a kameramozgás – kódokat).</p> <p>Annak tudatosítása, hogy a technikai úton rögzített képeket (is) alkalmazó kommunikáció sajátossága, hogy a képeken, mozgóképeken látható formáknak, motívumoknak nincs pontosan meghatározott értelme – a jelentés nagymértékben függ a befogatótól.</p> <p>Meghatározza a mágikus gondolkodás fogalmát (a tárgyak képének azonosítása az ábrázolttal, a kép és a valóság öntudatlan azonosítása).</p> <p>Annak felismerése, hogy míg a művek esetében a befogató a szerző által megjelenített cselekményvilág eseményeiből maga konstruálja a történetet, a média direkt értelmezési kereteket kínál a fogyasztónak a közrebocsátott történetjavaslatok értelmezésére.</p> <p>Kérdéseket és állításokat fogalmaz meg a mediatizált kommunikáció egyirányú és/vagy interaktív jellegével kapcsolatban.</p> <p>Annak megismerése és aktuális médiaesemények feldolgozásával tudatosítása, miért és hogyan érvényesül a médiában a sztereotip megfogalmazás kényszere, milyen veszélyekkel járhat mindez.</p>		<p><i>Történelem,</i> <i>társadalmi és</i> <i>állampolgári</i> <i>ismeretek:</i> a médiumok hírei és a környezetben tapasztalt valóság összehasonlítása.</p> <p><i>Informatika:</i> algoritmus kódolása a számítógép számára egyszerű programozási nyelven.</p>

<p>A nemeknek, foglalkozásoknak, életmódmintáknak, kisebbségeknek a tapasztalati valóságtól eltérő megjelenítésének felismerése a médiában, annak tudatosítása, hogy a médiaszövegek a közösség kulturális képviselői (reprezentánsai).</p> <p>A sztereotípiák és a reprezentáció fogalmának meghatározása, annak érzékelése, miért problematikus hogy a világ nem olyan módon jelenik meg a médiában, mint a tapasztalati valóságban.</p> <p>Élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. hírműsorok, talk-showk, reality-showk, életmód magazinok, közösségi portálok alapján az azonosságok és az eltérések megfigyelése, megbeszélése).</p> <p>Azonos események eltérő megfogalmazásainak összevetése, ésszerű indoklás az egyszerűbb reprezentációk különbözőségeire (érdekek, nézőpontok, politikai és gazdasági érintettség), illetve műfaji, nyelvi különbségek feltárása a hírműsorokban, hírportálokon, napisajtóban).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, érvelő szöveg.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló képes a kulturált szociális érintkezésre, eligazodik és hatékonyan részt vesz a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, vitákban. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit.</p> <p>Képes érzelmeit kifejezni, álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni, ugyanakkor empatikusan képes beleélni magát mások gondolatvilágába, érzelmeibe, megérti mások cselekvésének mozgatórugóit.</p> <p>Képes a különböző megjelenésű és műfajú szövegek globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére.</p> <p>Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, állításait indokolni.</p> <p>Ismeri és a törekszik a szövegalkotásban a különböző mondatfajták használatára. Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjeleket. A helyesírási segédkönyvek segítségével jártas az összetett szavak és gyakoribb mozaikszók helyesírásában.</p> <p>Ismeri a tömegkommunikáció fogalmát, legjellemzőbb területeit.</p>
--	--

	<p>Képes a könnyebben besorolható művek műfaji azonosítására, 8–10 műfajt műnemekbe tud sorolni, és a műnemek lényegét meg tudja fogalmazni. A különböző regénytípusok műfaji jegyeit felismeri, a szereplőket jellemezni tudja, a konfliktusok mibenlétét fel tudja tárni. Felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján (elsősorban 19–20. századi alkotások). Felismeri néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát, azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait. Felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat, azonosítja a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat. Azonosít képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben, megismeri a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása). Konkrét szövegpéldán meg tudja mutatni a mindentudó és a tárgyilagos elbeszélői szerep különbözőségét, továbbá a közvetett és a közvetlen elbeszélésmód eltérését. Képes a drámákban, filmekben megjelenő emberi kapcsolatok, cselekedetek, érzelmi viszonyulások, konfliktusok összetettségének értelmezésére és megvitatására. Az olvasott, megtárgyalt művek erkölcsi kérdésfeltevéseire véleményében, erkölcsi ítéleteiben, érveiben tud támaszkodni.</p> <p>Képes egyszerűbb meghatározást megfogalmazni a következő fogalmakról: novella, rapszódia, lírai én, hexameter, pentameter, disztichon, szinesztézia, szimbólum, tragédia, komédia, dialógus, monológ. Képes néhány egyszerűbb meghatározás közül kiválasztani azt, amely a következő fogalmak valamelyikéhez illik: fordulat, retorika, paródia, helyzetkomikum, jellemkomikum. Az ismertebb műfajokról tudja az alapvető információkat.</p> <p>Képes művek, műrészletek szöveghű felidézésére.</p> <p>Képes beszámolót, kiselőadást, prezentációt készíteni és tartani különböző írott és elektronikus forrásokból, kézikönyvekből, atlaszokból/szakmunkákból, a témától függően statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból.</p> <p>Tisztában van a média alapvető kifejezőeszközeivel, az írott és az elektronikus sajtó műfajaival. Ismeri a média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepét, működési módjának legfőbb jellemzőit. Kialakul benne a médiatudatosság elemi szintje, az önálló, kritikus attitűd.</p>
--	--

MAGYAR NYELV

5-8. évfolyam

Óraterv

	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	2	2	1,5	2
Éves óraszám	72	72	54	72

A tantárgy elsődleges célja a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulás eredményességéhez szükséges kulcskompetenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak megalapozásának a folytatása. A tanulók hallott és írott szövegalkotási és szövegértési kompetenciának fejlesztése a kognitív folyamatok, az életkori sajátosságok és az egyéni képességek figyelembevételével. A nyelvről szerzett tapasztalati (élményalapú) és tárgyi ismeretek mélyítése, bővítése.

Az 5. évfolyamon a tanulók már jól olvasnak, viszonylag hosszabb szövegeket is rövid idő alatt meg tudnak ismerni.

Az 5. évfolyamon számos képességszintet el kell érni.

Beszédképesség szempontjából az 5. évfolyamon a tanuló beszéde fejlődjön tovább a megfelelő artikuláció, szókincs és nyelvhelyesség szempontjából. A hallott szövegről legyen képes rövid szóbeli összefoglalást adni. Megszólalásaiban magyar órán és azon kívül is alkalmazkodjék a hallgatósághoz és a beszédhelyzethez. Legyen képes néhány mondatos vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasottakról. Szövegalkotás szempontjából legyen képes rövidebb szövegek alkotására, személyes és olvasmányélmények megfogalmazására.

Tanulási képesség szempontjából jó, ha a tanuló képes különböző vázlatok felhasználására különböző témájú, műfajú szövegek megértésére, megfogalmazására. Szövegértés szempontjából szükséges a globális, információkereső, értelmező olvasás, továbbá tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázatása; a címadás.

Erkölcsei ítélőképesség szempontjából megismerkedik a tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáival, a különböző kultúrák és eltérő vélemények tiszteletben tartásának fontosságával.

5. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	9 + 1
Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés	12
Írás, fogalmazás	10 + 1
Helyesírás	11 + 1
A szavak szerkezete és jelentése	12
A nyelv szerkezete	11 + 1
Év eleji, félévi, év végi felmérés	0 + 3
Összes óraszám	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Órakeret 9 + 1
Előzetes tudás	Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre. Szóbeli szövegek megértése, reprodukálása, utasítások megfelelő követése, a kommunikációs partner szóbeli közlésének megértése. Az alapvető kommunikációs kapcsolatfelvételi formák ismerete és alkalmazása: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdés, kérés stb.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallásértés fejlesztése (pl. dramatikus játékkal, szövegmondással). A kommunikációs helyzetnek megfelelő helyes beszédlejtés, hangképzés, hangsúlyozás, tempó és szünettartás kialakulásának segítése: pl. beszédgyakorlatokkal, dramatikus játékkal, hangos szövegmondással. Törekvés a különböző beszédhelyzetekben a jól formált, a kommunikációs célt közvetítő beszéd alkottatására. A kifejező kommunikáció, a megfelelő szókinccs alkalmaztatása személyes beszámolóban, történetmeséléskor. A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése. A kiejtés, a szöveg és a nem nyelvi jelek közötti összhang kialakulásának fejlesztése. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításán keresztül a nemzeti identitás erősítése.	

	<p>A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, ezen keresztül az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése.</p> <p>A kommunikációs folyamat alapvető tényezőinek tudatosítása.</p> <p>Kommunikációs (illem) szabályok tudatosítása.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A hallásértés fejlesztése analitikus gyakorlatokkal.</p> <p>Különböző hallott szövegek, információk megértése, rövid összefoglaló reprodukálása.</p> <p>Aktív részvétel különféle kommunikációs helyzetekben.</p> <p>Alkalmazkodás a beszédhelyzethez, a kommunikációs célhoz. A közlési szándéknak megfelelő szókincs, kiejtés (hangsúly, tempó, hangerő stb.), valamint nem nyelvi jelek alkalmazása.</p> <p>Különböző, a kommunikációs célnak, a kommunikációs helyzet: tér, idő és résztvevői szerepeknek megfelelő beszédhelyzetek létrehozása szerepjátékkal, drámapedagógiai gyakorlatokkal.</p> <p>Mindennapi kommunikációs szituációk különféle helyzetekben történő gyakorlása: kapcsolatfelvétel, kérdés, kérés, beszélgetés.</p> <p>Felnőttek és gyermekek kommunikációjának különbözőségei, kommunikációs (illem)szabályok (férfiak és nők, felnőttek és gyermekek, gyermekek és gyermekek) között.</p> <p>Tanult szövegek szöveghű és kifejező tolmácsolása.</p> <p>A kommunikációs helyzet; tér, idő és résztvevői szerepek (kontextus), valamint a beszédpartner közlésének, viselkedésnek megfigyelése, értelmezése.</p> <p>A kommunikáció teljes folyamatának megfigyelése, a következtetések nyomán alaptényezőinek megnevezése egy-egy példa elemzésével.</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Természetismeret:</i> az ember megismerése, érzékszervek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> önismeret, a személyes kapcsolatok, a beszélgetés jelentősége.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> udvariassági formulák, egyszerű üzenetek megfogalmazása a tanult idegen nyelven</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Beszédhelyzet, arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső, a kommunikáció folyamata, tényezői: adó, vevő, csatorna, kód, üzenet, kapcsolat; a beszéd zenei eszközei: dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés	Órakeret 12
Előzetes tudás	A tanult olvasási stratégiák adekvát alkalmazása olvasás előtt, alatt és után. A tanult különböző típusú és műfajú szövegek felismerése és megértése. A szöveg információinak és gondolatainak a tanuló életkora szerint elvárható értelmezése és értékelése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegfeldolgozás általános sémájának tudatosítása változó szövegeken. Az olvasási technika fejlesztése különféle folyamatos és nem folyamatos szövegeken többféle szövegértési eljárással. A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése. Az olvasási, a szövegértési hibák felismerésének fejlesztése, és a megfelelő javítási stratégia megismertetése, alkalmazásának elősegítése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Különféle szövegek néma és a szöveg üzenetének megfelelő hangos olvasása.</p> <p>Olvasási, szövegértési stratégiák alkalmazása, gyakorlása és bővítése különböző témájú és típusú nyomtatott szövegeken. Az ismert szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása stb.) alkalmazása, illetve újabb stratégiákkal való bővítése (szintézis, szelektív olvasás).</p> <p>Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban.</p> <p>A szövegértés folyamatának megfigyelése, a szöveg megértésének követése. A hibás olvasási, szövegértési technika felismerése, a megfelelő javító stratégia megtalálása és alkalmazása.</p> <p>Az olvasott szövegek szöveg mondanivalójának saját szavakkal történő megfogalmazása. A szöveg szereplőinek bemutatása.</p> <p>A szöveg és a kép összefüggéseinek feltárása, értelmezése.</p>	<p><i>Matematika;</i> <i>természetismeret:</i> szövegértés, a feladatok szövegének értelmezése.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret; vizuális kultúra:</i> szöveg és kép összefüggéseinek feltárása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Üzenet, betűrend, tartalomjegyzék.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Írás, fogalmazás	Órakeret 10 +1
Előzetes tudás	A társas kultúrában való részvételhez szükséges <i>nyelvi</i> kompetenciák fejlesztése az írástechnikai téren: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb. Megfelelő, kialakult egyéni írástechnika alkalmazása. A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend, a szöveg tagolása bekezdésekre. A tanult fogalmazási műfajokban való jártasság, szövegalkotás.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írástechnika tempójának, esztétikai megjelenésének fejlesztése, javítása. Az önálló és a tanári segítséggel történő anyaggyűjtés módjainak fejlesztése. Az ismert fogalmazási műfajokban történő változatos, kreatív szövegalkotás támogatása. Újabb szövegalkotási eljárások megismertetése, alkalmazásának segítése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<p>A kialakult egyéni írástechnika további fejlesztése. Törekvés az esztétikus, olvasható kézírásra.</p> <p>Az írás folyamatának megtapasztalása, folytonos ön- és társkorrekció.</p> <p>Anyaggyűjtés különféle nyomtatott forrásokból az írott mű elkészítéséhez.</p> <p>A vázlatkészítés szabályainak, fajtáinak megismerése; gyakorlatok a vázlat kifejtéséhez, kiegészítéséhez.</p> <p>Néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése.</p> <p>Az írott és nyomtatott szöveg formájának üzenete.</p> <p>Az írásmű üzenetének, céljának, befogadójának megfelelő szókinés használata.</p> <p>Személyes élmények megfogalmazása különböző szövegtípusokban: mese, elbeszélés, leírás, levél.</p> <p>Szövegalkotás az internetes műfajokban: pl. e-mail.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> anyaggyűjtés, vázlatkészítés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> narratív szövegek, történetmondás történelmi eseményekről, hőskről.</p> <p><i>Informatika:</i> internetes kapcsolattartó műfajok nyelvi jellemzői.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyaggyűjtés, vázlat, elbeszélés, leírás, levél, e-mail, SMS emotikon.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírás	Órakeret 11 + 1
Előzetes tudás	A tanult főbb helyesírási szabályok felismerése, alkalmazása a szövegalkotásban, az írásbeli munkákban. Helyesírási kézikönyv használata tanári segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A leggyakrabban előforduló, a helyesírási alapelvekre épülő helyesírási szabályok megismertetése, tudatosítása, azok fokozatos önálló alkalmazásának fejlesztése az írott kommunikációban.</p> <p>A helyzetnek megfelelő, pontos helyesírás iránti igény kialakítása, a helyesírást segítő segédeszközök (helyesírási szabályzat, szótár stb.) önálló használatának kialakítása.</p> <p>A magyar helyesírás alapelveinek ismeretében az írott magyar nyelvi norma tudatosítása.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés) megismerése főleg a hangtani ismeretek elsajátításához kapcsolódóan.</p> <p>A megismert helyesírási esetek felismerése és tudatos alkalmazása az írott szöveg megértése és szövegalkotási folyamatában; az önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal. Hibajavítási gyakorlatok segédeszközök használatával.</p> <p>Törekvés a mindennapi írásbeli alkotásokban az igényes helyesírásra.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Idegen nyelvek; Vizuális kultúra;</i></p> <p><i>Természetismeret; Informatika:</i> a tantárgyra jellemző fogalmak, digitális kifejezések helyesírása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve), elválasztás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szavak szerkezete és jelentése	Órakeret 12
Előzetes tudás	<p>A szavak szerkezeti elemzése egyszerűbb esetekben: szótó, toldalékok, összetett szavak tagjai.</p> <p>Az azonos alakú*, többjelentésű* és a rokon értelmű szavak megfelelő alkalmazása a beszélt és írott szövegalkotásban; közmondások, szólások jelentésének értelmezése, eredeti funkciójuk ismerete.</p> <p>* Csak a 2017/18-as tanévtől várható el.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szavak szerkezetének megfigyeltetése, a főbb szóelemek funkcióinak tapasztalati úton történő fölfedeztetése.</p> <p>A magyar nyelv szinonima-gazdagságának, a szójelentések rétegzettségének, sokszínű kifejezőképességének fölfedeztetése.</p> <p>Szókincsbővítés, annak megtapasztaltatása, hogy ugyanazt a tartalmat többféle szerkezettel, más-más szavakkal is ki lehet fejezni.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A szavak szerkezete: szó, szótó, toldalékok: képző, jel, rag.</p> <p>Hangalak és jelentés kapcsolata a szavakban. A szavak jelentése és hangalakja közötti összefüggés megfigyelése.</p> <p>Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, szerkezetének, használati körének megfigyelése.</p> <p>Egynyelvű szótárak használata, könyvtári kutatás, szójelentések csoportos és önálló feltárása.</p>		<p><i>Idegen nyelv:</i> a tanult idegen nyelv szókincse, néhány állandósult szókapcsolat.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szótó, toldalék, képző, jel, rag; egyjelentésű szó, többjelentésű szó, rokon- és ellentétes jelentés; hangutánzó szó, hangulatfestő szó, állandósult szókapcsolat, közmondás, szólás.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A nyelv szerkezete	Órakeret 11 + 1
Előzetes tudás	A hangok, képzésük, kiejtésük, kapcsolódásuk.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Nyelvi tudatosság figyelemfejlesztéssel: a magyar nyelv szerkezetének megfigyeltetése; a hangok, a szóelemek részletesebb vizsgálata. A magyar nyelv sajátosságának tudatosítása. (pl. hangrend és illeszkedés, agglutináló nyelvtípus.) A kiejtés és az írás összefüggése szabályszerűségeinek megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A magyar hangrendszer jellemezőinek tapasztalati úton történő megismerése. A hangok, a szóelemek és a szavak szintjének részletesebb vizsgálata.</p> <p>A beszédhangok hasonlóságainak és különbségeinek felfedezése, a képzési módok megfigyelése.</p> <p>A magyar hangok rendszere és főbb képzési jellemzőik:</p> <ul style="list-style-type: none"> – magánhangzók, mássalhangzók; – magánhangzók: magas, mély; rövid, hosszú; – mássalhangzók: zöngés, zöngétlen. <p>Néhány, a magyar nyelvre jellemző hangkapcsolódási szabályszerűség: megfigyelésük kiejtésben, a beszédben és az írásban. A hangok kapcsolódási szabályszerűségei: hangrend, illeszkedés, teljes és részleges hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kiesés.</p> <p>A saját nyelvváltozatból ismert hangok eltérései a sztenderd változattól.</p> <p>A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv hangtani szerkezetével.</p>		<p><i>Természetismeret:</i> az ember hangképző szervei.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> a tanult idegen nyelv hangállománya, hangtani szerkezete.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Magánhangzó, mássalhangzó; hangrend, illeszkedés, teljes hasonulás, részleges hasonulás, összeolvadás, rövidülés kiesés.	

A fejlesztés várt eredményei az 5. évfolyam végén	<p>A tanuló törekszik gondolatait érthetően, a helyzetnek megfelelően megfogalmazni, adekvátan alkalmazni a beszédet kísérő nem nyelvi jeleket.</p> <p>Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteinek, rövidebb hallott történeteknek a megértésére, összefoglalására, továbbadására.</p> <p>Ismeri és alkalmazni tudja a legalapvetőbb anyaggyűjtési, vázlatkészítési módokat. Képes önállóan a tanult hagyományos és internetes műfajokban (elbeszélés, leírás, levél, SMS, e-mail stb.) szöveget alkotni. Törekszik az igényes, pontos és helyes fogalmazásra, írásra.</p> <p>Az írott felületen megjelenő olvasott szövegek globális (átfogó) megértése, a szövegből az információk visszakeresése mellett képes újabb és újabb szövegértési stratégiákat megismerni, azokat alkalmazni. Képes önálló feladatvégzésre az információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazásával (kézikönyvek és korosztálynak szóló ismeretterjesztő források).</p> <p>Felismeri a szövegértés folyamatát, annak megfigyelésével képes saját módszerét fejleszteni, hibás olvasási szokásaira megfelelő javító stratégiát találni, és azt alkalmazni.</p> <p>A megismert új szavakat, közmondásokat, szólásokat próbálja aktív szókincsében is alkalmazni.</p>
--	---

6. évfolyam

A tantárgy elsődleges célja a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulás eredményességéhez szükséges kulcskompetenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak megalapozásának a folytatása. A tanulók hallott és írott szövegalkotási és szövegértési kompetenciának fejlesztése a kognitív folyamatok, az életkori sajátosságok és az egyéni képességek figyelembevételével. A nyelvről szerzett tapasztalati (élményalapú) és tárgyi ismeretek mélyítése, bővítése.

A 6. évfolyamon számos képességszintet el kell érni.

Beszédképesség szempontjából a 6. évfolyamon a tanuló beszéde fejlődjön tovább a megfelelő artikuláció, szókincs és nyelvhelyesség szempontjából. A hallott szövegről legyen képes rövid szóbeli összefoglalást adni. Megszólalásaiban magyarórán és azon kívül is alkalmazkodjék a hallgatósághoz és a beszédhelyzethez.

Olvasás szempontjából legyen képes érzékelni a szövegek műfaji különbségeit. Legyen képes néhány mondatos vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasottakról. Szövegalkotás szempontjából legyen képes rövidebb szövegek alkotására, személyes és olvasmányélmények megfogalmazására.

Tanulási képesség szempontjából jó, ha a tanuló képes különböző vázlatok felhasználására különböző témájú, műfajú szövegek megértésére, megfogalmazására.

Szövegértés szempontjából szükséges a globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás, továbbá tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázatása; a címadás.

Erkölcsei ítélőképesség szempontjából megismerkedik a tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáival, a különböző kultúrák és eltérő vélemények tiszteletben tartásának fontosságával.

Az 5–6. évfolyam legfontosabb fejlesztési célja **a készségek szintre hozása**, majd folyamatos fejlesztésük (a 8. éven keresztül tartó képzési folyamat **alapozó szakaszaként**).

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	9
Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés	10
Írás, fogalmazás	10 + 1
Helyesírás	11 + 1
A szavak szerkezete és jelentése	6
A nyelv szerkezete	19 + 2
Év eleji, félévi, év végi felmérés	0 + 3
Összes óraszám	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre. Szóbeli szövegek megértése, reprodukálása, utasítások megfelelő követése, a kommunikációs partner szóbeli közlésének megértése. Az alapvető kommunikációs kapcsolatfelvételi formák ismerete és alkalmazása: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdés, kérés stb.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs helyzetnek megfelelő helyes beszédlejtés, hangképzés, hangsúlyozás, tempó és szünettartás kialakulásának segítése: pl. beszédgyakorlatokkal, dramatikus játékkal, hangos szövegmondással. Törekvés a különböző beszédhelyzetekben a jól formált, a kommunikációs célt közvetítő beszéd alkottatására. A kifejező kommunikáció, a megfelelő szókincs alkalmaztatása személyek jellemzésekor. A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a konfliktusok kezelése képességének fejlesztése. A kiejtés, a szöveg és a nem nyelvi jelek közötti összhang kialakulásának fejlesztése. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításán keresztül a nemzeti identitás erősítése. Kommunikációs (illem) szabályok tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Különböző hallott szövegek, információk megértése, rövid összefoglaló reprodukálása. Aktív részvétel különféle kommunikációs helyzetekben. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez, a kommunikációs célhoz. A közlési szándéknak megfelelő szókincs, kiejtés (hangsúly, tempó, hangerő stb.), valamint nem nyelvi jelek alkalmazása. Mindennapi kommunikációs szituációk különféle helyzetekben történő gyakorlása: kapcsolatfelvétel, kérdés, kérés, beszélgetés. Felnőttek és gyermekek kommunikációjának különbözőségei, kommunikációs (illem)szabályok (férfiak és nők, felnőttek és gyermekek, gyermekek és gyermekek) között. Tanult szövegek szöveghű és kifejező tolmácsolása.		<i>Dráma és tánc:</i> kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok. <i>Erkölcstan:</i> önismeret, a személyes kapcsolatok, a beszélgetés jelentősége.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Beszédhelyzet, kommunikációs (illem)szabályok	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés	Órakeret 10
Előzetes tudás	A tanult olvasási stratégiák adekvát alkalmazása olvasás előtt, alatt és után. A tanult különböző típusú és műfajú szövegek felismerése és megértése. A szöveg információinak és gondolatainak a tanuló életkora szerint elvárható értelmezése és értékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasási technika fejlesztése különféle folyamatos és nem folyamatos szövegeken többféle szövegértési eljárással. A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése, egyszerűbb ábrák, grafikonok értelmezése. Az olvasási, a szövegértési hibák felismerésének fejlesztése, és a megfelelő javítási stratégia megismertetése, alkalmazásának elősegítése. A számítógépes szövegek olvasási sajátosságainak felismertetése. A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. (Médiatudatosság.)	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Különböző szövegek néma és a szöveg üzenetének megfelelő hangos olvasása.</p> <p>Olvasási, szövegértési stratégiák alkalmazása, gyakorlása és bővítése különböző témájú és típusú nyomtatott és elektronikus szövegeken. Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különböző dokumentumtípusokban (AV és online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban.</p> <p>Újabb szövegfeldolgozási stratégiák (szintézis, szelektív olvasás) alkalmazása.</p> <p>A szöveg megértésének monitorizálása. A hibás olvasási, szövegértési technika felismerése, a megfelelő javító stratégia megtalálása és alkalmazása.</p> <p>Az információhordozók kommunikációs funkcióinak és az olvasott szövegek tipológiai és műfaji különbségének megfigyelése, a szöveg mondanivalójának saját szavakkal történő megfogalmazása.</p>		<p><i>Matematika;</i> <i>természetismeret:</i> szövegértés, a feladatok szövegének értelmezése.</p> <p><i>Informatika:</i> tájékozódás, információkeresés.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret; vizuális kultúra:</i> szöveg és kép összefüggéseinek feltárása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Üzenet, szövegkép.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Írás, fogalmazás	Órakeret 10 + 1
Előzetes tudás	A társas kultúrában való részvételhez szükséges <i>nyelvi</i> kompetenciák fejlesztése az írástechnikai téren: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb. Megfelelő, kialakult egyéni írástechnika alkalmazása. A tanult fogalmazási műfajokban való jártasság, szövegalkotás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írástechnika tempójának, esztétikai megjelenésének fejlesztése, javítása. Az ismert fogalmazási műfajokban történő változatos, kreatív szövegalkotás támogatása. Újabb szövegalkotási eljárások megismertetése, alkalmazásának segítése. Digitális kompetencia fejlesztése: néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A kialakult egyéni írástechnika további fejlesztése. Törekvés az esztétikus, olvasható kézírásra.</p> <p>Gyakorlatok a vázlat kifejtéséhez, kiegészítéséhez.</p> <p>Néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése. Az írott és nyomtatott szöveg formájának üzenete.</p> <p>Az írásmű üzenetének, céljának, befogadjának megfelelő szókinés használata.</p> <p>Személyes élmények megfogalmazása különböző szöveg-típusokban: jellemzés.</p> <p>Szövegalkotás az internetes műfajokban: pl. komment.</p> <p>Az írás nem nyelvi jeleinek (betűforma, -nagyság, sorköz, margó, távolság, színek, kiemelések stb.), a szöveg képének az írott üzeneten túli jelentése. A kézzel írt és a számítógépes szövegek különbözőségei, hasonlóságai.</p>		<p><i>Informatika:</i> internetes források adatainak megkeresése; új internetes kapcsolattartó műfajok nyelvi jellemzői.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a szöveg képe.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vázlat, jellemzés, Az írás nem nyelvi jelei: sorköz, betű, margó stb.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírás	Órakeret 11 + 1
Előzetes tudás	A tanult főbb helyesírási szabályok felismerése, alkalmazása a szövegalkotásban, az írásbeli munkákban. Helyesírási kézikönyv használata tanári segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A leggyakrabban előforduló, a helyesírási alapelvekre épülő helyesírási szabályok tudatosítása, azok fokozatos önálló alkalmazásának fejlesztése az írott kommunikációban. A szófajokhoz kapcsolódó legalapvetőbb és leggyakoribb helyesírási szabályok, normák megismertetése. A helyzetnek megfelelő, pontos helyesírás iránti igény kialakítása, a helyesírást segítő segédeszközök (helyesírási szabályzat, szótár stb.) önálló használatának fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés) alkalmazása főleg a szófajtnyi ismeretek elsajátításához kapcsolódóan.</p> <p>A tulajdonnév értelemtükröztető helyesírási alapjainak megismerése.</p> <p>A megismert helyesírási esetek felismerése és tudatos alkalmazása az írott szöveg megértése és szövegalkotási folyamatában; az önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.</p> <p>Hibajavítási gyakorlatok segédeszközök használatával.</p> <p>Törekvés a mindennapi írásbeli alkotásokban az igényes helyesírásra.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; idegen nyelv; vizuális kultúra; természetismeret; informatika: a tantárgyra jellemző tulajdonnevek, digitális kifejezések helyesírása.</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve), elválasztás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szavak szerkezete és jelentése	Órakeret 6
Előzetes tudás	A szavak szerkezeti elemzése egyszerűbb esetekben: szótó, toldalékok, összetett szavak tagjai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szókincsbővítés, annak megtapasztaltatása, hogy ugyanazt a tartalmat többféle szerkezettel, más-más szavakkal is ki lehet fejezni. Néhány, mindennapi metafora jelentésszerkezetének megfigyeltetése. A magyar és valamely tanult, ismert idegen nyelv szerkezete közötti hasonlóságok és különbségek fölfedeztetése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az ige és főnév szemantikája. A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben. Egynyelvű szótárak használata, könyvtári kutatás.</p>		<p><i>Idegen nyelv:</i> a tanult idegen nyelv szókinccse.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	beszélt nyelvi metafora.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A nyelv szerkezete	Órakeret 19 + 2
Előzetes tudás	A tanult szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján toldalékos formában, mondatban és szövegben, megfelelő használatuk írott és beszélt szövegben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nyelvi tudatosság figyelemfejlesztéssel: a magyar nyelv szerkezetének megfigyeltetése; a szavak szintjének részletesebb vizsgálata. Elemző képesség: a szófaji csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyeltetése, főbb jellemzőinek megnevezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A szavak egy lehetséges osztályának, a szófajok legjellemzőbb csoportjainak áttekintése, szövegbeli és kommunikációs szerepük megfigyelése, alkalmazásuk a kommunikációban. A szófaji csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyelése, főbb jellemzőinek megnevezése. Az alapszófajok típusai, szerkezetük, szerepük a szövegalkotásban. Az ige szerkezete, az igekötők szerepe az ige folyamatosságának, az irányultságának kifejezésében; az ige aspektualitása. A főnevek kategóriái, a tulajdonnevek néhány tipikus fajtája, szerkezete. A névmások szövegszervező szerepének megfigyelése, alkalmazása a szövegalkotásban. A tanult alapszófajok leggyakoribb képzőinek megismerése, szóalkotási gyakorlatok. A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv szótani szerkezetével.</p>		<p><i>Történelem:</i> a beszéd kialakulása</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> a tanult nyelv szótani sajátosságai</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmás, igenév.	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló törekszik gondolatait érthetően, a helyzetnek megfelelően megfogalmazni, adekvátan alkalmazni a beszédet kísérő nem nyelvi jeleket.</p> <p>Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteinek, rövidebb hallott történeteknek a megértésére, összefoglalására, továbbadására.</p> <p>Képes önállóan a tanult hagyományos és internetes műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, SMS, e-mail stb.) szöveget alkotni. Törekszik az igényes, pontos és helyes fogalmazásra, írásra.</p> <p>Az írott és elektronikus felületen megjelenő olvasott szövegek globális (átfogó) megértése, a szövegből az információk visszakeresése mellett képes újabb és újabb szövegértési stratégiákat megismerni, azokat alkalmazni. Képes önálló feladatvégzésre az információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazásával (kézikönyvek és korosztálynak szóló ismeretterjesztő források).</p> <p>Felismeri a szövegértés folyamatát, annak megfigyelésével képes saját módszerét fejleszteni, hibás olvasási szokásaira megfelelő javító stratégiát találni, és azt alkalmazni.</p> <p>A tanuló ismeri a tanult alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások), valamint az igekötők általános jellemzőit, alaki sajátosságait, a hozzájuk kapcsolódó főbb helyesírási szabályokat, amelyeket az írott munkáiban igyekszik alkalmazni is.</p> <p>A megismert új szavakat, közmondásokat, szólásokat próbálja aktív szókincsében is alkalmazni.</p>
--	---

7. évfolyam

A 7. évfolyamon – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése (azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése) történik. Az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje szintén nagy jelentőséget kap. Fontos feladat **a nyelvről tanult ismeretek mélyítése, a nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyelése mondat- és szövegépítő eljárásokkal.**

Beszédképesség szempontjából a 7. évfolyamon a tanuló beszédében már nemcsak megfelelően artikulál, hanem **kiejtésével közlő szándékát is jól tükrözi, továbbá a mondat- és szövegfonetikai eszközöket is megfelelően alkalmazza.** Már nemcsak összefoglalni tudja az olvasottakat, hanem **érvelni is képes, és a beszéd társsal empatikusan együtt tud működni.** Nemcsak a beszédhelyzethez alkalmazkodik, hanem különféle kommunikációs technikákat is képes alkalmazni.

Tanulási képesség szempontjából már nemcsak használni képes a vázlatot, hanem ő maga is képes az **önálló vázlatkészítés különféle eljárásaira.** Szövegértés szempontjából már nemcsak értelmezésre, hanem formai-stilisztikai elemzésre is képes, továbbá a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítására.

Erkölcsei ítélőképesség szempontjából már nemcsak a tetszésnyilvánításra és az eltérő vélemény tiszteletére képes, hanem érti az ízlés kontextuális összefüggéseit, kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottságát. Ismeri a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit, a történetalkítás és elbeszélés mozgóképi eszközeit.

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	4 + 3
Olvasás, szövegértés	4 + 4
Írás, fogalmazás	3 + 2
Helyesírás	5 + 3
A nyelv szerkezete és jelentése	16 + 5
Év eleji, félévi, év végi felmérés	0 + 5
Összes óraszám	54

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Órakeret 4 +3
Előzetes tudás	A beszéd zenei eszközei: dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet; beszédhelyzet; nem nyelvi kifejezőeszközök: arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső megjelenés. A kommunikáció folyamata, tényezői: adó, vevő, csatorna, kód, kapcsolat, valamint a különféle beszédhelyzetekben való részvétel formái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a kulturált véleménynyilvánítás, vitázás alapelveinek tudatosítása, a konfliktuskezelés képességének fejlesztése. Különféle iskolai közéleti és kisközösségi beszédhelyzetek sémái, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs, nyelvi viselkedés gyakoroltatása. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításával a nyelvi, nemzeti identitás erősítése. A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Kifejező, a beszéd zenei eszközeit, a nem verbális jeleket a beszédhelyzetnek megfelelően használó megnyilatkozás. A különféle mindennapi megnyilatkozások dekódolása. Az érvelés alapjainak megismerése. Részvétel beszélgetésben, vitában, a saját álláspont előadása, megvédése, esetleges korrigálása a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezésmóddal. Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben. A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: megbeszélés, vita, kiselőadás, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs használata.</p>		<p><i>Minden tantárgy:</i> kiselőadás, részvétel beszélgetésben, vitában. <i>Vizuális kultúra:</i> szöveg és kép kapcsolata a vizuális médiumokban. <i>Dráma és tánc:</i> kifejező szövegmondás dramatikus játékban. <i>Ének-zene:</i> beszédhang, énekhang, beszédtempó, ritmus.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vélemény, vita, érv; megbeszélés, kiselőadás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, szövegértés	Órakeret 4 + 4
Előzetes tudás	A tanult szövegértési, szövegfeldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. A saját szövegértési hiba felismerése, korrigálása.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Szövegfeldolgozási módok, adatkeresési technikák, olvasási formák (intenzív és extenzív olvasás) megismertetése. A kifejező szövegtolmácsolás képességének fejlesztése. A tanulási képesség fejlesztése: adatkeresési technikák, információkezelési módok megismertetése, gyakorlati alkalmazása nyomtatott és elektronikus szövegekben.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>A megismert szövegfeldolgozási módok gyakorlása, újabb technikák, olvasási formák megismerése (intenzív és extenzív olvasás), azok gyakorlatban történő alkalmazása. A szöveg érzelmi-gondolati tartalmát kifejező olvasás. A különféle szövegfeldolgozási módok (szó szerinti, kritikai, kreatív olvasás) használata nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken. Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése. Adatkeresés technikái (szelektív olvasás, átfutás). Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái. Nyomtatott szótár használata.</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Minden tantárgy:</i> az egyes tantárgyakban olvasott szövegek feldolgozásának tantárgyi sajátosságai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> ábrák, képek, illusztrációk értelmezése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Adatkeresés, szótár, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Írás, fogalmazás</p>	<p>Órakeret 3 + 2</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Adatgyűjtés, vázlatkészítés különböző technikákkal. Megadott témához, problémához való célzott anyaggyűjtés (pl. adatok, példák, érvek) a könyvtár nyomtatott és elektronikus eszközeinek és forrásainak felhasználásával. A tanult műfajokban történő önálló szövegalkotás. A fogalmazás folyamatközpontúságának alkalmazása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A társas kultúrában való részvételhez szükséges <i>írástechnikai</i> kompetenciák fejlesztése: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb. Többféle jegyzetelési technika, forma elsajátíttatása, a célnak megfelelő kiválasztása, alkalmazása tanári segítséggel. A bemutatkozás írásos formáinak megismerése, írása.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú szövegek írása. A tanulást segítő papíralapú jegyzetelés gyakorlása, törekvés a legoptimálisabb egyéni forma kialakítására. Különböző nézőpontú és műfajú szövegek alkotása: elbeszélés, jellemzés, vélemény.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> tipográfia ismeretek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jegyzet, elbeszélés, jellemzés, vélemény.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírás	Órakeret 5 + 3
Előzetes tudás	Alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés) ismerete, alkalmazásuk a szövegalkotás folyamatában; önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nyelvi tudatosság növelése: a normakövető és a normától eltérő helyesírás értelemtükrözőtő szerepének értelmezése. Szövegértelmezési képességek fejlesztése: a mondatfajták, a mondat szerkezeti típusainak írásjelhasználata; a szöveg központosásának leggyakoribb szabályainak megismertetése.</p> <p>A nyelvtani ismeretek alapján megismert összetett szavak helyesírása, az értelemtükrözőtő rendszer megismertetése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A helyesírás értelemtükrözőtő szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban. Az írásjelek, a szöveg központosásának legfontosabb szabályai <i>egyszerű mondatok</i> esetében.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> tipográfia ismeretek felhasználása az esztétikus és célszerű írásképek kialakításához.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Központosítás, írásjel: vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A nyelv szerkezete és jelentése	Órakeret 16 + 5
Előzetes tudás	Szótő, toldalék: képző, jel, rag; összetett szók; alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmások, igenevek: főnévi, melléknévi, határozószói igenév. Mondatfajták típusai, használatuk.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban. A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése. A viszonyzó és mondatszók funkcionális szerepének megismertetése. A modalitásnak (a mondatfajtáknak) megfelelő akusztikai eszközök tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A mondat nyelvi funkciója, felépítése, szerkezete; a mondatfajták szövegszervező ereje.</p> <p>Mondat-átalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban.</p> <p>A szószerkezetek és a mondatok megalkotásában szerepet játszó viszonyzó és mondatszók.</p> <p>A szószerkezet típusok felépítésének megfigyelése, felismerésük és alkotásuk.</p> <p>A fő mondatrészek szerepének és mondatbeli viszonyainak, a hozzájuk kapcsolódó vonzatok jellemzőinek tanulmányozása.</p> <p>Fő mondatrészek szerepe, funkciója és fajtái, mondatbeli viszonyaik, vonzatok.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, a vizuális közlések felépítése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Mondatfajta, kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó, óhajtó mondat. Egyszerű; tagolt és tagolatlan mondat; minimális és bővített mondat. Mondatrész, alany, állítmány, jelző (minőség, birtokos, mennyiség), határozó (pl. idő, hely, mód, társ, eszköz, állapot), <i>tárgy</i>. Szószerkezet, mellérendelő és alárendelő szószerkezet. Viszonyzó, névelő, kötőszó, névutó, partikula, segédigék, igekötő. Mondatszó, indulatszó, módosítószó.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a 7. évfolyam végén</p>	<p>A tanuló eligazodik és hatékonyan részt vesz a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, vitákban. Képes álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni.</p> <p>Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit.</p> <p>Képes a különböző megjelenésű és műfajú szövegek globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére.</p> <p>Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan vázlatot készíteni.</p> <p>Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, állításait indokolni.</p> <p>A tanuló ismeri és a törekszik a szövegalkotásban a különböző mondatfajták használatára.</p> <p>Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, illetve mondatrészek közötti írásjeleket.</p>
--	--

8. évfolyam

A 8. évfolyamon – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése (azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése) történik. Az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje szintén nagy jelentőséget kap, mint pl. a digitális tartalomalkotás és -megosztás, továbbá kommunikációs együttműködés az interneten keresztül.

Fontos feladat **a nyelvről tanult ismeretek mélyítése, a nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyelése mondat- és szövegépítő eljárásokkal.**

A 8. évfolyamon számos képességszintet el kell érni.

Beszédkézség szempontjából a 8. évfolyamon a tanuló beszédében már nemcsak megfelelően artikulál, hanem kiejtésével közlő szándékát is jól tükrözi, továbbá a mondat- és szövegfonetikai eszközöket is megfelelően alkalmazza. Már nemcsak összefoglalni tudja az olvasottakat, hanem érvelni is képes, és a beszéd társsal empatikusan együtt tud működni. Nemcsak a beszédhelyzethez alkalmazkodik, hanem különféle kommunikációs technikákat is képes alkalmazni.

Tanulási képesség szempontjából már nemcsak használni képes a vázlatot, hanem ő maga is képes az önálló vázlatkészítés különféle eljárásaira, sőt a jegyzetkészítésben is jártas.

Szövegértés szempontjából már nemcsak értelmezésre, hanem formai-stilisztikai elemzésre is képes, továbbá a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítására.

Erkölcsei ítéloképesség szempontjából már nemcsak a tetszésnyilvánításra és az eltérő vélemény tiszteletére képes, hanem érti az ízlés kontextuális összefüggéseit, kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottságát.

Ismeri a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit, a történetalkítás és elbeszélés mozgóképi eszközeit.

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Beszédkézség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	9 + 1
Olvasás, szövegértés	5
Írás, fogalmazás	4 + 1
Helyesírás	8 + 2
A nyelv szerkezete és jelentése	32
A nyelv állandósága	7
Év eleji, félévi, év végi felmérés	0 + 3
Összes óraszám	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Órakeret 9 + 1
Előzetes tudás	A beszéd zenei eszközei: dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet; beszédhelyzet; nem nyelvi kifejezőeszközök: arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső megjelenés. A kommunikáció folyamata, tényezői: adó, vevő, csatorna, kód, kapcsolat, valamint a különféle beszédhelyzetekben való részvétel formái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különbféle iskolai közéleti és kisközösségi beszédhelyzetek sémái, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókinccs, nyelvi viselkedés gyakoroltatása. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításával a nyelvi, nemzeti identitás erősítése. A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése. A tömegkommunikáció formáinak, céljának, működési módjainak és hatásának, valamint néhány gyakoribb műfajának megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Kifejező, a beszéd zenei eszközeit, a nem verbális jeleket a beszédhelyzetnek megfelelően használó megnyilatkozás.</p> <p>A különféle mindennapi megnyilatkozások, valamint a tömegkommunikáció üzeneteinek dekódolása.</p> <p><i>A tömegkommunikáció és a sajtó műfajainak megismerése kritikus szemléletmód kialakítása és fejlesztése. A sajtó leggyakoribb műfajai: hír, tudósítás, interjú.</i></p> <p>Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben.</p> <p>A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: felszólalás, hozzászólás, rövid alkalmi beszéd, köszöntés, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókinccs használata.</p>		<p><i>Vizuális kultúra: szöveg és kép kapcsolata a vizuális médiumokban.</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Hozzászólás, felszólalás, kiselőadás, köszöntő, ünnepi beszéd.</p> <p>Tömegkommunikáció, sajtó, rádió, televízió, internet.</p> <p>Sajtóműfaj: hír, tudósítás, interjú.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, szövegértés	Órakeret 5
Előzetes tudás	A tanult szövegértési, szövegfeldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. A saját szövegértési hiba felismerése, korrigálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kritikai gondolkodás fejlesztése: az elektronikus, internetes információforrások kezelése a megbízhatóság, hitelesség szempontjából. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A szöveg érzelmi-gondolati tartalmát kifejező olvasás.</p> <p>A különféle szövegfeldolgozási módok (szó szerinti, kritikai, kreatív olvasás) használata elektronikus és nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken.</p> <p>Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése.</p> <p>Adatkeresés technikái (szelektív olvasás, átfutás).</p> <p>Az internetes adatkeresés, szövegkutatás, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdése.</p> <p>A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, kritikai következtetés levonása.</p> <p>Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái.</p> <p>Elektronikus és nyomtatott szótár használata.</p>		<p><i>Minden tantárgy:</i> az egyes tantárgyakban olvasott szövegek feldolgozásának tantárgyi sajátosságai.</p> <p><i>Informatika:</i> keresési ismeretek alkalmazása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> ábrák, képek, illusztrációk értelmezése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatkeresés, szótár, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Írás, fogalmazás	Órakeret 4 + 1
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, jegyzet- és vázlatkészítés különböző technikákkal. Megadott témához, problémához való célzott anyaggyűjtés (pl. adatok, példák, érvek) a könyvtár nyomtatott és elektronikus eszközeinek és forrásainak felhasználásával. A tanult műfajokban történő önálló szövegalkotás. A fogalmazás folyamatközpontúságának alkalmazása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Néhány tömegkommunikációs műfaj jellemzőinek megismertetése, a műfaji sajátosságoknak megfelelő szövegalkotás. Többféle jegyzetelési technika, forma elsajátítása, a célnak megfelelő kiválasztása, alkalmazása tanári segítséggel. A bemutatkozás írásos formáinak megismerése, írása. A nyilvános felületeken történő önbemutató etikai kérdéseinek, következményeinek elemző megismerése, megvitatása.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú és elektronikus szövegek írása. Forrásjegyzék önálló elkészítése, az idézés pontos jelölése.</p> <p>Néhány tömegkommunikációs műfajban való kreatív szövegalkotás (hír, interjú, riport, tudósítás).</p> <p>A tanulást segítő papíralapú és számítógépes jegyzetelés gyakorlása, törekvés a legoptimálisabb egyéni forma kialakítására.</p> <p>Különböző nézőpontú és műfajú szövegek alkotása: elbeszélés, jellemzés, vélemény.</p> <p>Az írásban történő bemutatkozás szabályai a papíralapú és az online felületen (önéletrajz, blogbejegyzés, internetes közösségi portál).</p> <p><i>A netikett legfontosabb szabályai.</i></p>	<p><i>Informatika:</i> a szövegszerkesztő programok lehetőségei.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tipográfia ismeretek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jegyzet, elektronikus szöveg, blog; önéletrajz.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírás	Órakeret 8 + 2
Előzetes tudás	Alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés) ismerete, alkalmazásuk a szövegalkotás folyamatában; önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Nyelvi tudatosság: a normakövető és a normától eltérő helyesírás értelemtükröző szerepének értelmezése. Szövegértelmezési képességek fejlesztése: a mondatfajták, a mondat szerkezeti típusainak írásjelhasználata; a szöveg központosításának, a párbeszéd és az idézetek leggyakoribb szabályainak megismertetése.</p> <p>A nyelvtani tanulmányok során megismert összetett szavak helyesírása, az értelemtükröző rendszer megismertetése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A helyesírás értelemtükröztető szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban.</p> <p>Az írásjelek, a szöveg központosításának legfontosabb szabályai.</p> <p>A párbeszéd és az idézetek (egyenes, szabad függő, függő) írásmódja.</p> <p>Összetett szavak helyesírásának alapvető szabályainak megismerése, alkalmazása.</p>		<p><i>Informatika:</i> a helyesírási ellenőrző programok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tipográfia ismeretek – esztétikus és célszerű íráskép.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Központosítás, írásjelek: vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel.</p> <p>Egyenes, szabad függő, függő idézet.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A nyelv szerkezete és jelentése	Órakeret 32
Előzetes tudás	<p>Szótő, toldalék: képző, jel, rag; összetett szók; alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmások, igenevek: főnévi, melléknévi, határozószói igenév.</p> <p>Mondatfajták típusai, használatuk.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban.</p> <p>A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése.</p> <p>A viszonyzó és mondatzó funkcionális szerepének megismertetése.</p> <p>A szóalkotási módok megismertetése.</p> <p>A modalitásnak (a mondatfajtáknak) megfelelő akusztikai eszközök tudatosítása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az egyszerű és összetett mondatok megkülönböztetése.</i></p> <p>Az alárendelő és mellérendelő összetett mondatok.</p> <p>A tagmondatok közötti tartalmi-logikai és/vagy grammatikai viszony felismerése.</p> <p>Mondatátalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban.</p> <p>A szóösszetételek típusai, jelentésük változása, helyesírási szabályai. A szóösszetétel, a szóképzés és a jelentés összefüggésének elemzése szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben; szógyűjtés játékos szóalkotás-képzéssel, összetétellel.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, a vizuális közlések felépítése.</p>

Szóösszetétel, alapszó, képzett szó, szókapcsolat megkülönböztetése.	<i>Idegen nyelv:</i> a tanult idegen nyelv szóalkotása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alárendelő és mellérendelő összetett mondat. Alárendelő és mellérendelő szóösszetétel.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A nyelv állandósága és változása	Órakeret 7
Előzetes tudás	A nyelv változó jelenség. Szótárhasználat, szókincsünk változásai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mai és korábbi nyelvállapot különbségének felismertetése. A nyelvi tudatosság fejlesztése: a nyelv állandóságának és változásának megfigyelése, értelmezése különböző régi és mai szövegeken.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző régi és mai szövegeken. A nyelvi változás bizonyítékainak értelmezése különböző korokból származó írott szövegeken és irodalmi példákon.</p> <p>Nyelvhasználatunk, a környezetünkben lévő nyelvváltozatok néhány jellemzőjének megfigyelése, megnevezése.</p> <p>A Magyarországon élő nemzetiségek nyelve, nyelvhasználata.</p> <p>A szókincs változása: régi és új szavak, kifejezések gyűjtése, összehasonlítása.</p> <p>A magyar nyelv eredete (finnugor rokonság), helye a nyelvek között.</p> <p>Nyelvünk agglutináló (ragasztó) jellegének bizonyítékai példákkal.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a finnugor nyelvrokonság kérdése.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló eligazodik és hatékonyan részt vesz a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, vitákban. Képes álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni.</p> <p>Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit.</p> <p>Képes a különböző megjelenésű és műfajú szövegek globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére.</p> <p>Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, állításait indokolni.</p> <p>A tanuló ismeri és a törekszik a szövegalkotásban a különböző mondatfajták használatára.</p> <p>Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjeleket.</p> <p>A tanuló a helyesírási segédkönyvek segítségével jártas az összetett szavak és gyakoribb mozaikszók helyesírásában.</p> <p>Ismeri a tömegkommunikáció fogalmát, legjellemzőbb területeit.</p> <p>Tisztában van a média alapvető kifejezőeszközeivel, az írott és az elektronikus sajtó műfajaival. Ismeri a média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepét, működési módjának legfőbb jellemzőit. Kialakul benne a médiatudatosság elemi szintje, az önálló, kritikus attitűd.</p>
--	---

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

Az általános iskola alsó tagozatán a magyar nyelv és irodalom tantárgy elsődleges célja az anyanyelvi kommunikációs képességek fejlesztése, és az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása. Az anyanyelvi képességek fejlesztése nemcsak cél, hanem eszköz is a személyiség harmonikus fejlődéséhez, a nemzeti önazonosság erősödéséhez, a kognitív és érzelmi fejlődéshez, valamint mindezek katalizátora is egyben.

Az anyanyelvi nevelésnek kisiskolás korban is alapvető szerepe van a kulcskompetenciák kialakításában, fejlesztésében, mert erre építve, ez által válik lehetővé a kultúra aktív befogadása, a társas-társadalmi érintkezés, az identitás kialakulása, az önálló ismeretszerzés és a tanulás.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy további fontos feladata a szóbeli és az írásbeli érintkezések önálló és kreatív, integrált használatának elsajátíttatásához szükséges alapvető képességek intenzív fejlesztése, a modern társadalom különféle szinterein gyakorolt nyelvhasználati módok tanítása, illetve a nyelvhasználat változatos, adekvát, tanulói tevékenységekre épülő, folyamatos gyakoroltatása.

A kor szükségleteinek és a társadalom elvárásainak megfelelően az alsó tagozatos magyar nyelv és irodalom tantárgy középpontjába a kerettanterv az olvasás-szövegértés és a helyes beszéd képességének fejlesztését helyezi, mint kiemelt területet, és ennek új elemeiként megjelennek az olvasási stratégiák is. Az olvasás és az írás képességének elsajátítása kulcs az önálló tanuláshoz, majd pedig a boldoguláshoz a mindennapi életben.

A kisiskolások az iskolai tanulmányaik megkezdésekor különféle szinten birtokolják és használják anyanyelvüket. Az első iskolai években a tanító feladata nem az elméleti rendszerezés, hanem a változatos és egyre magasabb szinten történő gyakoroltatás a különféle kommunikációs helyzetekben, illetve a szorongásmentes, motivált nyelvi fejlődési környezet megteremtése. A játékos, önkifejező gyakorlatok lehetőséget teremtenek a nyelvi tudatosság, a kreativitás, az árnyalt önkifejezés, a másik megértésének igényére, a képességek fejlesztésére. E fejlesztési folyamatra épülhet majd a továbbiakban az anyanyelvi és az irodalmi kultúra megismertetése.

Az irodalmi nevelés kialakítja és fejleszti a művekkel folytatott aktív párbeszéd képességét. Elsődleges feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához kisiskolás korban a szövegolvasáshoz kapcsolódó szövegelemző és értelmező együttgondolkodás, a saját gondolatok kifejtése, egymás véleményének megismerése, valamint az irodalmi művekkel kapcsolatos tapasztalatszerzés, az esztétikai, erkölcsi értékek felfedezése, érzelmileg is megalapozott befogadása nyit utat. Mindez komoly hatást gyakorolhat az érzelmi élet, az önismeret és a társas kapcsolatok fejlődésére.

A különféle kommunikációs helyzetekhez kapcsolódó tevékenységek kedvező feltételeket teremtenek az önálló tanulás képességeinek célirányos fejlesztéséhez, az ismeretfeldolgozás kulturális technikáinak megismeréséhez és gyakorlásához.

Ismeretszerzési, -feldolgozási és alkalmazási képességek fejlesztésének lehetőségei, feladatai

- beszédképesség fejlesztése,
- szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása,
- olvasás, az írott szöveg megértése,
- szövegértő olvasás fejlesztése,
- irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése,
- írás, íráskép fejlesztése,
- az íráshasználat fejlesztése,
- fogalmazási alapismeretek kialakítása,
- szövegalkotási gyakorlatok
- nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása,
- helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása,
- a tanulási képesség fejlesztése,
- az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése.

Kompetenciák fejlesztése

A magyar nyelv és irodalom tantárgy megteremti a kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségeit:

- az *anyanyelvi kompetencia* elsődleges eszköze,
- az utasítások, szöveges feladatok értelmezése révén közvetve hozzájárul a *matematikai kompetencia* fejlesztéséhez,
- az irodalmi művek olvasása segíti a *szociális és állampolgári kompetenciák* fejlesztését valamint az *erkölcsi nevelést*,
- a csoportmunka, kooperatív munkavégzés lehetőséget teremt az *önismeret és a társas kapcsolati kultúra* fejlesztésére,
- az információgyűjtés, önálló beszámolók készítése, digitális tananyagok használata során fejlődik a *digitális kompetencia*,
- a magyar történelem eseményeihez kapcsolódó szövegek feldolgozása a *nemzeti öntudat* erősödését segíti.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Az első négy évfolyamon a tanulási folyamat egészében kiemelten fontos a fejlesztő értékelés. Az értékelés alapja a **pozitív megerősítés**, a folyamatos, jóindulatú visszajelzés, a motiváció erősítése a munkavégzésre. A tanító folyamatosan figyelemmel kíséri a tanulók fejlődését, **személyre szóló** értékelést nyújt a fejlődés üteméről, az egyéni teljesítményről. Segítséget nyújt a továbbhaladáshoz, a hiányosságok pótlásához. Az értékelés célja a helyes értékrend közvetítése, az elvárások megértése, a pontos munkavégzés igényének kialakítása. A helyes értékelés segíti a tanulók **önértékelésének** kialakítását, fejlesztését. A kisiskolások értékelésének alapelve a tapintat és a türelem.

Az értékelés igazodjon a gyakorlás során alkalmazott tevékenységekhez. A számonkérés igazodjon az életkori sajátosságokhoz, legyen változatos.

A folyamatos szóbeli értékelés mellett szükséges az írásbeli értékelés is. A fejlesztés csakis akkor lehet eredményes, ha az írásbeli munkák javítása azonnal megtörténik.

Az értékelés elsődlegesen a pedagógus feladata, de lehetőséget kell teremteni arra is, hogy a tanulók értékeljék önmaguk valamint társaik munkáját.

A folyamatos szóbeli és írásbeli értékelések jelentik félévi és tanév végi minősítő értékelések alapját. A fejlesztési ciklusok végén a tanulói teljesítmények érdemjegyekkel történő értékeléséhez támpontot jelentenek a fejlesztés várt eredményeinek meghatározása a kerettantervben.

Óraterv

	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Heti óraszám	7	7	7	7
Éves óraszám	252	252	252	252

1–2. évfolyam

A tanuló érzelmi érzékenysége, erkölcsi gondolkodása legalább olyan szintre kerül, hogy az olvasott művekben képessé válik emberi alaphelyzetek, irodalmi témák, természeti motívumok felismerésére, megnevezésére. Bekapcsolódik a jó és a rossz, a szép és a csúnya fogalmak tartalmáról szóló órai beszélgetésekbe. Megismeri a nagy ünnepkörök egy-egy szöveghagyományát, ezeket évszakok szerint is képes elhelyezni, valamint ismer ezekhez kapcsolódó alkotásokat (népdalokat, mondákat, meséket, műalkotásokat). Részt vesz a ritmusérzékét, mozgáskultúráját is fejlesztő önismereti gyakorlatokban, szerepjátékokban. Képessé válik az olvasmányaihoz kapcsolódó személyes ismeretek, élmények felidézésére és megosztására, gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezésére. Szívesen részt vállal ritmusos, énekes rögtönzésekben, különböző kreatív játékokban. Képes mindennapi konfliktusok átélésére bábjátékokban, drámajátékokban. Kipróbálja a testmozgás, a manuális és művészeti alkotó tevékenység több formáját, és képes megfogalmazni ezzel kapcsolatos élményeit, tapasztalatait. A magyar nyelv és irodalom foglalkozások feladatmegoldásaiban, közös tevékenységeiben tapasztalatot szerez a társakkal való együttműködésről, tevékenységek kezdeményezéséről. A kisiskolások, akik korán találkoznak audiovizuális és hipertextes (internetes közegben működő) szövegekkel is (gyerekfilmek, reklámok, videojátékok, közösségi oldalak használata), megismerkednek a szövegek különböző modalitásaival, eltérő *médiumok* szövegalkotó sajátosságainak alapjaival is (az írott szöveg, a hang és a kép kapcsolatával – egyszerű, játékos formában). A tanuló játékos gyakorlatok révén elsajátít néhány, a koncentrációs képességét fejlesztő memóriagyakorlatot. Az olvasásmegértés folyamatában fejlődik a szókincse, a nyelvi-logikai kapcsolatokat, következtetéseket, viszonyításokat felismerő képessége. IKT eszközökkel képes irányított, majd önálló információkeresésre, rövid szövegek létrehozására. Segítséggel felismeri szükségleteit, tud kérdezni, gyakorlatot szerez teljesítményének és képességeinek reális értékelésében.

A gyerekek az iskolába lépés előtt először a szűkebb környezetüktől sajátítják el a magyar nyelvet. A tantárgy feladata ennek az ösztönös nyelvtudásnak a formálása, a nyelvi tudatosság fejlesztése.

Az 1–2. évfolyam legfontosabb feladata az olvasás és az írás megtanítása, az igényes beszéd fejlesztése, amely egyben a további anyanyelvi nevelés alapja is. Az olvasás és az írás életkornak megfelelő tudása nélkül elképzelhetetlen a tantárgyakban való továbbhaladás.

Az első olvasási sikerek meghatározó erejűek az olvasóvá válás, az olvasással kapcsolatos pozitív viszonyulások kialakulásának folyamatában. Ezért az első osztályokban a tanulók egyedi sajátosságaira tekintettel, differenciáltan kell megszervezni az olvasástanulás folyamatát, haladási tempóját a tanulási kudarcok, a tevékenységgel kapcsolatos szorongások, gátoltság kialakulásának megelőzése érdekében.

Az anyanyelvi nevelés területeit arányosan kell fejleszteni, s el kell érni, hogy a különböző területek képességfejlesztése és ismeretanyaga egységet alkosson. Kiemelt feladat a szókincs gyarapítása, a használt szavak jelentésrétegeinek, stílusértékének és különféle használatainak a megismertetése és tudatosítása, mert az anyanyelvi kommunikáció egyik feltétele a szókincs árnyalt ismerete.

Az értő olvasás fejlődésében fontos szerepe van a szöveggel való foglalkozásnak. A fejlesztés eredményeként elvárható, hogy a tanuló néma olvasás útján megértse tankönyvei szövegének, a feladatok utasításainak a lényegét.

A gyermeki spontán alkotóképességre és a játék örömeire alapozva kell a legkülönbözőbb tevékenységformákkal a hétköznapiakban gyakori szövegműfajok tudatos és kreatív használatára nevelni.

Az írás eszközzé fejlesztése a kézírás megtanításával kezdődik. A betűformák és betűkapcsolások elsajátításán keresztül vezet az út az írás automatizálásáig. Olyan írástempóra kell szert tenniük a tanulóknak, amely kiszolgálja a tanulási igényüket, s megfelel az életkorban elvárható követelményeknek.

Az anyanyelvről szerzett ismeretek segítségével a tudatos nyelvszemléletet, az emeltebb igényű szóbeli és írásbeli anyanyelvhasználatot alakíthatjuk ki. Ennek keretében a magyar nyelv rendszerére vonatkozó elemi ismereteket szerezhethetnek a tanulók. A fogalomalkotás nyelvi tapasztalásra épül. A nyelvtani ismeretekhez kapcsolódik a helyesírási szabályismeret és a helyesírási készség elemi szintjének kialakítása. A szabályalkalmazással párhuzamosan futó fejlesztési feladat a tanulók önellenőrzésének és hibajavító tevékenységének, a helyesírási szótár használatának szokássá fejlesztése.

Fokozni kell a tanulók tudatosságát, kitartását és igényességét a különböző nyelvi tevékenységekben, segíteni kell őket, hogy tanulási tevékenységüket fokozatosan növekvő időtartamban legyenek képesek irányítani.

1. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása – folyamatos	15
Olvasás, az írott szöveg megértése 1. – az olvasástanulás előkészítése	25 + 2
Olvasás, az írott szöveg megértése 2. – az olvasás jelrendszerének elsajátítása, dekódolási képesség kialakítása	50 + 8
Olvasás, az írott szöveg megértése 3. – a szövegértő olvasás előkészítése	35 + 5
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése – folyamatos	2
Az írástanítás előkészítése – az írás megtanulásának technikai alapozása	20
Az írott betűalakok tanítása – írástechnikát fejlesztő gyakorlatok	50 + 5
Az írástechnika fejlesztése – az eszközszintű írás előkészítése – folyamatos	19 + 4
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása – folyamatos	8
A tanulási képesség fejlesztése – folyamatos	1 + 1
Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejlesztése – folyamatos	2
Összes óraszám	252

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása – folyamatos	Órakeret 15
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szóbeli és az írásos kommunikációban a megértés pontosságának és a kifejezés érthetőségi szintjének emelése. A környezettel való nyelvi kapcsolattartás biztonságának elősegítése. Két vagy több mondat összekapcsolásával a gondolatok, érzések, vélemények pontosabb kifejeztetése.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A helyes beszédlegzés. A hangok tiszta artikulációja, az időtartam és a hangkapcsolatok helyes kiejtése.</p> <p>Szókapcsolatok, mondatok, szövegek olvasásakor, memoriterek elmondásakor a hanglejtés, a hangsúly helyes alkalmazása.</p> <p>Az aktív szókincs bővítése, pontosítása szövegkörnyezetben történő értelmezéssel és képek, képzetek, képi kompozíciók fogalmi megfeleltetésével.</p> <p>Mondatok alkotása képek, képsorok alapján, adott vagy választott témáról.</p> <p>Mondatok összekapcsolása.</p> <p>Összefüggő mondatok alkotása képek, képsorok alapján adott vagy választott témáról.</p> <p>Páros és csoportos beszélgetés. Szituációs játékokban a felnőttek és a kortársak udvarias megszólítása és a szituációnak megfelelő nyelvhasználat alkalmazása.</p> <p>Nem verbális jelzések tartalmának felismerése, használata beszéd közben.</p> <p>Önismereti gyakorlatok, szerepjátékok.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – érthetően beszél; – megérti az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit. A kérdésekre értelmesen válaszol; – használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének illendő nyelvi formáit; – bekapcsolódik a közös tevékenységekbe. Alkalmazkodik azok szabályaihoz; – eligazodik szűkebb környezete társas kapcsolatrendszerében. 	<p><i>Ének-zene;</i> testnevelés és sport: helyes légzéstechnika.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> képek, képzetek, képi kompozíciók; egyszerű (pl. kitalált vagy átélt) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal, fotóval) megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> szituációs játékok.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> én és környezetem, bemutatkozás, önismeret.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tempó, ritmus, szünet, hangerő, hangsúly, arcjáték, tekintet, testtartás, bemutatkozás, bemutatás, köszönés, megszólítás, kérdés, köszönetnyilvánítás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése 1. – az olvasástanulás előkészítése	Órakeret 25+2
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástanulás előkészítése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Motiváció kialakítása, fejlesztése, szorongásmentes olvasási környezet megteremtése.</p> <p>Az olvasáshoz szükséges képességek és részképességek fejlesztése (fonémahallás, megkülönböztető képesség, figyelem, tempó, ritmus, szókinccs, nyelvhasználati szabályok, kommunikációs képességek, irányok felismerése, relációs szókinccs, nyelvi tudatosság).</p> <p>Az olvasáshoz és az íráshoz szükséges helyes testtartás kialakítása.</p> <p>A szavak első hangjának leválasztása, szavak bontása hangokra.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – nyitott, motivált, érdeklődő az olvasás tanulásában; – rendelkezik a megfelelő ismeretekkel és szókinccsel az olvasást, írásbeliséget illetően; – részképességei elérték a szükséges szintet. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> ábra, illusztráció, reprodukció.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus, tempó, dallam.</p> <p><i>Matematika:</i> irányok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, hang, beszédhang, cím, szöveg, mondat, szótag, szó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése 2. – az olvasás jelrendszerének elsajátítása, dekódolási képesség kialakítása	Órakeret 50+8
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Az olvasás jelrendszerének elsajátíttatása, a dekódolási képesség kialakítása.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A nyomtatott kis- és nagybetűk együttes tanítása, a hang és a betű megfeleltetése.</p> <p>Betűk összeolvasása, betűkapcsolatok, szótagok, szavak, szókapcsolatok, mondatok és szövegek olvasása némán és hangosan.</p> <p>Az olvasásra vonatkozó szókincs, pl. szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, bekezdés.</p> <p>Az olvasás funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése.</p> <p>Betűfelismerés, betű-hang, fonéma-graféma azonosítási szabályok, automatizált képesség.</p> <p>Biztonságos betű-összevonási képesség.</p> <p>Olvasástechnikai hibák felismerése, javítása.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – olvasási tevékenysége motivált, érdeklődő; – ismeri a magyar ábécé nyomtatott kis és nagybetűit; – ismeri a betű-hang, fonéma-graféma megfeleltetési szabályait; – biztos betűfelismerési, összevonási képességgel rendelkezik; – ismeri olvasással kapcsolatos erősségeit, hibáit; – rendelkezik az olvasásra, annak folyamatára vonatkozó szókincssel, ismeretei az életkornak megfelelőek; – biztonsággal, pontosan olvas szavakat, szó szerkezeteket, mondatokat életkori sajátosságának megfelelő egyszerű, rövid szövegeket. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> betűtípus, betűforma.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Betű, hang, beszédhang, szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, összefoglalás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése 3. – a szövegértő olvasás előkészítése	Órakeret 35+5
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Iskolaérettség.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A szövegértő olvasás előkészítése.</p>	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Magabiztos néma és hangos olvasás a mondat egyszerűbb, életkori sajátosságoknak megfelelő szintjén.</p> <p>A szövegértő olvasás megalapozása, fejlesztése.</p> <p>Olvasási stratégiák előkészítése: érzékszervi képek alkotása, grafikus szervezők, összefoglalás, előzetes áttekintés.</p> <p>Az explicit információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása.</p> <p>Mesék, narratív történetek értő hallgatása, felidézése. (pl. történetek a családi élet eseményeiről; nemzeti ünnepeinkről, jelképeinkről).</p> <p>A szövegértés szövegtípusnak megfelelő funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismert és begyakorolt szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvas – felismeri, szükség esetén modellkövetéssel javítja olvasási hibáit, – használja az előzetes áttekintés, egyszerű összefoglalás, az érzékszervi képek alkotásának stratégiáit a megértés érdekében; – a szöveg megértését bizonyítja a következő tevékenységekkel: következtetés, lényegkiemelés, tartalommondás, események összefoglalása, egyszerű értékelése az életkornak megfelelő szinten. 	<p><i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> szóbeli és írásbeli szövegértés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel). Médiaélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjáttékkal. Jel, jelkép, piktogram.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, hang, beszédhang, szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, bekezdés, összefoglalás, előzetes áttekintés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése – folyamatos	Órakeret 2
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi alkotások befogadásának megalapozása. A műélvezet fejlesztése a beleélés, a képzelet, az asszociációk, a játék, a ritmus és a zene révén. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek megismerése. A költői nyelv sajátosságai (ritmus, rím), megértésének megalapozása. Elemi irodalmi ismeretek elsajátíttatása tapasztalati úton (pl. vers, mondóka, találós kérdés, mese, szereplő).	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Magyar nép- és műköltészeti alkotások megismertetése, a népköltészetben megtestesülő értékek, hagyományok közvetítése.</p> <p>Ismerkedés hazai kisebbségek irodalmának alkotásaival.</p> <p>A mese és a valóságleírás különbségének tudatosítása.</p> <p>Tapasztalatszerzés a verses és a prózai szövegek formájának különbségeiről.</p> <p>Az olvasmány címének, hangulatának megfigyelése; témájának, szereplőinek, főbb eseményeinek megnevezése (pl. Arany László, Benedek Elek, Móra Ferenc, Móricz Zsigmond, Gárdonyi Géza Wass Albert, Illyés Gyula meséi, mesefeldolgozásai).</p> <p>A szereplők cselekedeteinek megítélése, tulajdonságaik megfigyelése. Egyszerű oksági összefüggések felismerése.</p> <p>A cím és a tartalom kapcsolatának felismerése.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – hallgat, olvas verset, mesét, életkori sajátosságának megfelelő irodalmi műveket; – képes egyszerű irodalmi szövegek felismerésére műfaji jellemzőinek alapján (pl. mese, költemény, mondóka, találós kérdés); – néhány verset, mondókát elmond fejből; – dramatikus játékokban együttműködik s társakkal. 	<p><i>Dráma és tánc:</i> dramatikus és improvizációs játékok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus, ismétlődések.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Jelmez, kellék, díszlet, színpadi tér és lépték. Különböző médiaszövegek (pl. animációs mesék) cselekménye kezdő- és végpontjának, a cselekményelemek sorrendjének megfigyelése közvetlen példák alapján. Címadás. Saját megélt élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. gyermekműsorok, gyermekújságok, képregények, életkornak megfelelő rajzfilmek,</p>

<p>A verses forma megfigyelése, a ritmus, a rím, az ismétlődések felfedezése, megtapasztalása. Olvasmányok szerzőjének megnevezése.</p> <p>Rövid mesék, történetek dramatikus, bábos megjelenítése. Az olvasmány tartalmához kapcsolódó improvizációs és beleélt játékok.</p>		<p>Gyermekeknek készülő internetes honlapok alapján). A hang és kép szerepe a mesevilágban.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> én és szűkebb közösségeim.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Népköltészet, műköltészet; mese, mesekezdés, mesebefejezés; főszereplő, mellékszereplő; vers, verses mese, versszak, verssor, ritmus, ismétlődés, rím.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az írástanítás előkészítése – az írás megtanulásának technikai alapozása		Órakeret 20
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Iskolaérettség.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tanulás eszközeinek és az eszközök használatának megismertetése, gyakorlása, elemi tanulási szokások kialakítása. Fonématudatosság, hallás fejlesztése.</p> <p>Az iskolai tanuláshoz szükséges pszichikus funkciók, alapvető képességek célirányos fejlesztése (pl. a figyelem tudatossága, tartóssága; feladattudat; a kiválás képessége; differenciált látási és hallási megfigyelések; mozgáskoordináció; finommozgások).</p>		
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Hangok helyének, időtartamának megfigyelése szavakban.</p> <p>Analizáló, szintetizáló feladatok végzése.</p> <p>Tájékozódás térben, síkban.</p> <p>A füzet és az írószerek használata.</p> <p>Finommozgások, mozgáskoordináció fejlesztése.</p> <p>Vonalvezetési gyakorlatok, betűelemek vázolása, írása.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – nyitott, motivált, érdeklődő az írás tanulásában; – előzetes képességei és ismeretei megfelelőek az írástanulás megkezdéséhez; – finommotorikája, szem-kéz koordinációja megfelelő szintű; – tisztában van az írás alapvető funkcióival a mindennapi életben. 	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a finommozgások fejlesztése (pl. gyurmázással).</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a finommozgások fejlesztése rajzolással, festéssel, mintázással.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> az írott nyelvi kommunikációs viselkedés szabályai.</p>	

Helyes írásszokások kialakítása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).		<i>Ének-zene:</i> hallásfejlesztés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betűelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az írott betűalakok tanítása – írás technikát fejlesztő gyakorlatok	Órakeret 50+5
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írás jelrendszerének differenciált elsajátítása. A helyes írásszokások kialakítása az egyéni képességkülönbségek figyelembevételével. Az írás technika és a rendezett kézírás megalapozása, fejlesztése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az írott kis- és nagybetűk szabályos alakítása, kapcsolása. Betűkapcsolatok, rövid szavak írása.</p> <p>A hangok időtartamának jelölése.</p> <p>Másolás írott, majd nyomtatott mintáról: szavak, szókapcsolatok, rövid mondatok írása. Hat betűnél nem hosszabb szavak látó-halló tollbamondásra írása. Rövid szavak írása emlékezetből. Rövid mondatok írása tollbamondásra és emlékezetből.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri és használja a magyar ábécé betűinek írott alakjait; – írása rendezett, a betűket olvashatóan alakítja és kapcsolja egymáshoz. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> irányváltásokat segítő vonalkombinációk (vonalkötegek, vonalgombolyagok stb.) használata.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyomtatott betű, írott betű, írásjegy, egyjegyű betű, kétjegyű betű, háromjegyű betű, kisbetű, nagybetű, szótag, szó, mondat, szöveg.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az írástechnika fejlesztése – az eszközzintű írás előkészítése – folyamatos	Órakeret 19+4
Előzetes tudás	Kis- és nagybetűk írása. Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elsajátított új nyelvhasználati módok készségeinek továbbfejlesztése: az írásmozgások automatizmusainak és az íráshoz kapcsolódó helyes szokásoknak a megerősítése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás a szavak, szókapcsolatok, mondatok írásakor.</p> <p>Az íráshasználat normáinak megtartása.</p> <p>Elvárható tempójú írás.</p> <p>Két-három összefüggő mondat leírása másolással, tollbamondás után.</p> <p>Önállóan alkotott rövid mondatok leírása.</p> <p>Helyes írásszokások alkalmazása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – másoláskor nem vét írástechnikai hibát; – jelöli a mondatkezdést és a mondatzárást; – a gyakorolt szókészlet körében alkalmazza a szókezdő nagybetűt; – ismeri az időtartam és a j hang kétféle jelölési módját; – szövegmintán alapján felismeri és kijavítja hibáit. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> térérzékelés, finommotorika, esztétikai igényesség;</p> <p>Különbéle vonaltípusok készségfejlesztő alkalmazása.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> harmonikus mozgás.</p> <p><i>Ének-zene:</i> tempó, ritmus.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kisbetű, nagybetű; margó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása – folyamatos	Órakeret 8
Előzetes tudás	Iskolaérettség. A helyesírási szabályok megértéséhez, alkalmazásához szükséges nyelvtani fogalmak.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A helyesírási készség fejlesztése. A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Szabályszerűségek felismerése és alkalmazása írásbeli feladatokban.</p> <p>Nyelvi fogalmak tapasztalati úton történő megismerése; rövid és hosszú hangok, egy-, két-, háromjegyű betűk ismerete. A nagybetűk és a mondatzáró írásjelek használatának, helyesírásának megfigyelése.</p> <p>Az írás és a helyes kiejtés együttes alkalmazása.</p> <p>A j és ly használata az ismert szókincs körében.</p> <p>A mondatkezdő nagybetű és a megfelelő mondatvégi írásjel jelölése, alkalmazása írásbeli feladatokban.</p> <p>Az önellenőrzés módjának elsajátítása.</p> <p>A korosztálynak megfelelő lexikonok, szótárak használata.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – szükség szerint alkalmazza a tapasztalt helyesírási szabályokat a begyakorolt szókészlet körében; – 10–20 begyakorolt szó esetében helyesen jelöli a j hangot; – az egyszerű szavakat helyesen választja el. 	<p><i>Ének-zene:</i> egy adott dallamhoz szöveg alkotása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ábécé, elválasztás, szótag; pont, kérdőjel, felkiáltójel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A tanulási képesség fejlesztése – folyamatos	Órakeret 1+1
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulási képesség, mint az életkori sajátosságoknak megfelelő megismerési, élményszerzési folyamatnak, a játszva tanulás képességének támogatása, fejlesztése.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megalapozása és gyakorlása (könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés; gyermeklexikon használata; beszélgetés a tanulás szerepéről, fontosságáról, a tanuláshoz szükséges információk kereséséről és kezeléséről).</p> <p>Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása.</p> <p>Tanulás több tevékenység és érzékszerv segítségével: ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memória-gyakorlatok, szöveg tanulási technikák.</p> <p>A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében.</p> <p>A kép és a szöveg kapcsolata.</p> <p>Illusztrált szövegekben a kép és a szöveg kiegészítő hatása.</p> <p>A könyvtárhasználat alapvető szabályai. Írott nyelvi források, információhordozók, könyvek, újságok. Eligazodás a könyvek, írott nyelvi források világában.</p> <p>Gyermekújságok jellemzői tartalomjegyzék alapján.</p> <p>Tájékozódás a gyermeklexikonokban betűrend segítségével. A könyvek jellemző adatainak, részeinek megfigyelése (író, cím, kiadó, a kiadás éve, tartalomjegyzék).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a tanító irányításával motiváltan tanul; – a tanulási folyamat során változatos tevékenységeket és több érzékszervet is használ; – szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: 2-3 mondóka, Tamkó Sirató Károly: Csöpp kis Márta, Weöres Sándor: Olvadás című költeménye; kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás. 	<p><i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> önálló tanulás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A szöveget alkotó betűformák és a közlési tartalmak kapcsolatának felismerése. Kép és szöveg kompozíciós kapcsolatának elemzése.</p> <p>Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása.</p> <p>Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása.</p> <p>(pl. rajzzal, montázkészítéssel).</p> <p>Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat kockázatainak és lehetőségeinek felismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Könyvtár, lexikon, betűrend, tartalomjegyzék, gyermekújság.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az ítéloképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése – folyamatos	Órakeret 2
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján, a történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Egyszerű ítéletek alkotása a mesék, versek, olvasott, hallott irodalmi művek szereplőiről.</p> <p>Alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmak, kategóriák kialakítása (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis).</p> <p>A történetiségen alapuló összefüggések megértése az egy szálon futó történekekben.</p> <p>Azonosulás, ítélet, érvelés alapjainak elsajátítása a szépirodalmi szövegek kapcsán.</p> <p>A megismert mese, történet tanulságának összevetése saját tapasztalatokkal, eseményekkel.</p> <p>Egyszerű közmondások, szólások ismerete.</p> <p>Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékokban (pl. bábjáték).</p> <p>A múlt néhány emléke környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások).</p> <p>Nemzeti ünnepeink, jelképeink.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri, megérti rövid, egy szálon futó művek segítségével a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt; – képes állást foglalni, érvelni alapvető erkölcsi kérdésekben; – meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket; – meghallgatja mások érvelését is; – képes beleélésre, azonosulásra az életkori sajátosságainak megfelelő művek befogadása során; – dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat, azokat életkori szintjén kezelni. 	<p><i>Dráma és tánc:</i> részvétel dramatikus játékban.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> átélt, elképzelt vagy olvasott esemény vizuális kifejezése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> családtagjaim, szeretet, barátkozás (konfliktushelyzetek megélése játékokon keresztül).</p> <p><i>Környezetismeret:</i> az ember megismerése (magatartásformák, szabályok, viselkedési normák); környezet és fenntarthatóság.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tanulság, konfliktus, közmondás, nemzeti ünnep, jelkép.	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló érthetően beszéljen, legyen tisztában a szóbeli kommunikáció alapvető szabályaival, alkalmazza őket. Értse meg az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit. A kérdésekre értelmesen válaszoljon. Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban. Használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének udvarias nyelvi formáit. Legyen képes összefüggő mondatok alkotására. Követhetően számoljon be élményeiről, olvasmányai tartalmáról. Szöveghűen mondja el a memoritereket. Ismerje az írott és nyomtatott betűket, rendelkezzen megfelelő számú szókinccsel. Ismert és begyakorolt szöveget folyamatoságra, pontosságra törekvően olvasson fel. Tanítója segítségével emelje ki az olvasottak lényegét. Írása legyen rendezett, pontos.</p> <p>Ismerje fel és nevezze meg a tanult nyelvtani fogalmakat, szükség szerint idézze fel és alkalmazza a helyesírási szabályokat a begyakorolt szókészlet szavaiban. Jelölje helyesen a j hangot 10-20 begyakorolt szóban. Helyesen válassza el az egyszerű szavakat.</p> <p>Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítélőképessége, erkölcsi, esztétikai és történelmi érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett. Legyen nyitott, motivált az anyanyelvi képességek fejlesztése területén.</p>
--	--

2. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása – folyamatos	18
Olvasás, az írott szöveg megértése 3. – a szövegértő olvasás előkészítése	90 + 10
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése – folyamatos	13
Az írástechnika fejlesztése – az eszközszintű írás előkészítése – folyamatos	33 + 5
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondat, szó, hang, betű; szótagolás; szótó és toldalék; mondatfajták	20 + 6
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása – folyamatos	34 + 4
A tanulási képesség fejlesztése – folyamatos	16
Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejlesztése – folyamatos	3
Összes óraszám	252

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása – folyamatos	Órakeret 18
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szóbeli és az írásos kommunikációban a megértés pontosságának és a kifejezés érthetőségi szintjének emelése. A környezettel való nyelvi kapcsolattartás biztonságának elősegítése. Két vagy több mondat összekapcsolásával a gondolatok, érzések, vélemények pontosabb kifejeztetése.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A helyes beszédlelés. A hangok tiszta artikulációja, az időtartam és a hangkapcsolatok helyes kiejtése.</p> <p>Mondatok, szövegek olvasásakor, memoriterek elmondásakor a hanglejtés, a hangsúly helyes alkalmazása.</p> <p>Az aktív szókincs bővítése, pontosítása szövegkörnyezetben történő értelmezéssel és képek, képzetek, képi kompozíciók fogalmi megfeleltetésével.</p> <p>Mondatok összekapcsolása. Összefüggő mondatok alkotása képek, képsorok alapján, adott vagy választott témáról.</p> <p>Páros és csoportos beszélgetés. Szituációs játékokban a felnőttek és a kortársak udvarias megszólítása és a szituációnak megfelelő nyelvhasználat alkalmazása.</p> <p>Nem verbális jelzések tartalmának felismerése, használata beszéd közben.</p> <p>Önismereti gyakorlatok, szerepjátékok.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – érthetően beszél; – megérti az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit. – A kérdésekre értelmesen válaszol; – használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének illendő nyelvi formáit; – bekapcsolódik a közös tevékenységekbe. Alkalmazkodik azok szabályaihoz; – eligazodik szűkebb környezete társas kapcsolatrendszerében. 	<p><i>Ének-zene; testnevelés és sport:</i> helyes légzéstechnika.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> képek, képzetek, képi kompozíciók; egyszerű (pl. kitalált vagy átélt) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal, fotóval) megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> szituációs játékok.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> én és környezetem, bemutatkozás, önismeret.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tempó, ritmus, szünet, hangerő, hangsúly, arcjáték, tekintet, testtartás, bemutatkozás, bemutatás, köszönés, megszólítás, kérdés, köszönetnyilvánítás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése 3. – a szövegértő olvasás előkészítése	Órakeret 90+10
Előzetes tudás	Betűismeret, alapvető olvasási képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegértő olvasás előkészítése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az olvasásra vonatkozó szókinccs, pl. szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, bekezdés.</p> <p>Az olvasás funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés fejlesztése.</p> <p>Betűfelismerés, betű-hang, fonéma-graféma azonosítási szabályok, automatizált képesség.</p> <p>Biztonságos szóolvasási képesség.</p> <p>Olvasástechnikai hibák felismerése, javítása.</p> <p>Magabiztos néma és hangos olvasás a mondat egyszerűbb, életkori sajátosságoknak megfelelő szintjén.</p> <p>Olvasási stratégiák előkészítése: érzékszervi képek alkotása, grafikus szervezők, összefoglalás, előzetes áttekintés.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – olvasási tevékenysége motivált, érdeklődő; – ismeri a magyar ábécé nyomtatott kis és nagybetűit; – ismeri a betű-hang, fonéma-graféma megfeleltetési szabályait; – biztos betűfelismerési, összevonási képességgel rendelkezik; – ismeri olvasással kapcsolatos erősségeit, hibáit; – rendelkezik az olvasásra, annak folyamatára vonatkozó szókinccsel, ismeretei az életkornak megfelelőek; – biztonsággal, pontosan olvas szavakat, szószerkezeteket, mondatokat életkori sajátosságának megfelelő egyszerű, rövid szövegeket. <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismert és begyakorolt szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvas fel, – felismeri, szükség esetén modellkövetéssel javítja olvasási hibáit, 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> betűtípus, betűforma.</p> <p><i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> szóbeli és írásbeli szövegértés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levétített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel).</p>

<p>Az explicit információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása. Mesék, narratív történetek értő hallgatása, felidézése. (pl. történetek a családi élet eseményeiről; nemzeti ünnepeinkről, jelképeinkről).</p> <p>A szövegértés szövegtípusnak megfelelő funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – használja az előzetes áttekintés, egyszerű összefoglalás, az érzékszervi képek alkotásának stratégiáit a megértés érdekében; – a szöveg megértését bizonyítja a következő tevékenységekkel: következtetés, lényegkiemelés, – tartalommondás, események összefoglalása, egyszerű értékelése az életkornak megfelelő szinten. 	<p>Médiaélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjáttékkal. Jel, jelkép, piktogram.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Betű, hang, beszédhang, szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, bekezdés, összefoglalás, előzetes áttekintés.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése – folyamatos</p>		<p>Órakeret 13</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Betűismeret, alapvető olvasási képesség.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az irodalmi alkotások befogadásának megalapozása. A műélvezet fejlesztése a beleélés, a képzelet, az asszociációk, a játék, a ritmus és a zene révén. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek megismerése. A költői nyelv sajátosságai (ritmus, rím), megértésének megalapozása. Elemi irodalmi ismeretek elsajátíttatása tapasztalati úton (pl. vers, mondóka, mese, szereplő).</p>		
<p>Tevékenységek/Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Magyar nép- és műköltészeti alkotások megismertetése, a népköltészetben megtestesülő értékek, hagyományok közvetítése.</p> <p>Ismerkedés hazai kisebbségek és más népek irodalmának alkotásaival.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – hallgat, olvas verset, mesét, életkori sajátosságának megfelelő irodalmi műveket; 	<p><i>Dráma és tánc:</i> dramatikus és improvizációs játékok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus, ismétlődések.</p>	

<p>A társas kapcsolatok, családi és társadalmi ünnepek bemutatása.</p> <p>A mese és a valóságleírás különbségének tudatosítása.</p> <p>Mondák, legendák a magyar nép történetéből;</p> <p>Rövid elbeszélések a magyar történelem nagy alakjairól.</p> <p>Tapasztalatszerzés a verses és a prózai szövegek formájának különbségeiről.</p> <p>Az olvasmány címének, hangulatának megfigyelése; témájának, szereplőinek, főbb eseményeinek megnevezése (pl. Arany László, Benedek Elek, Móra Ferenc, Gárdonyi Géza, Wass Albert, Illyés Gyula meséi, mesefeldolgozásai).</p> <p>A szereplők cselekedeteinek megítélése, tulajdonságaik megfigyelése. Egyszerű oksági összefüggések felismerése.</p> <p>A szövegek megértésének igazolása feladatok megoldásával.</p> <p>A cím és a tartalom kapcsolatának felismerése.</p> <p>A verses forma megfigyelése, a ritmus, a rím, az ismétlődések felfedezése, megtapasztalása.</p> <p>Olvasmányok szerzőjének megnevezése.</p> <p>Rövid mesék, történetek dramatikus, bábos megjelenítése.</p> <p>Az olvasmány tartalmához kapcsolódó improvizációs és beleélt játékok.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – képes egyszerű irodalmi szövegek felismerésére műfaji jellemzőinek alapján (pl. mese, költemény, mondóka, találós kérdés); – néhány verset, mondókát elmond fejből; – dramatikus játékokban együttműködik a társakkal. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>Jelmez, kellék, díszlet, színpadi tér és lépték.</p> <p>Különböző médiaszövegek (pl. animációs mesék) cselekménye kezdő- és végpontjának,</p> <p>a cselekményelemek sorrendjének megfigyelése közvetlen példák alapján. Címadás. Saját megélt élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. gyermekműsorok, gyermekújságok, képregények, életkornak megfelelő rajzfilmek, gyermekeknek készülő internetes honlapok alapján). A hang és kép szerepe a mesevilágban.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> én és szűkebb közösségeim.</p>
---	--	---

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népköltészet, műköltészet; mese, mesekezdés, mesebefejezés; monda, főszereplő, mellékszereplő; vers, verses mese, versszak, verssor, ritmus, ismétlődés, rím.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az írástechnika fejlesztése – az eszközszintű írás előkészítése – folyamatos	Órakeret 33+5
Előzetes tudás	Kis- és nagybetűk írása. Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elsajátított új nyelvhasználati módok készségeinek továbbfejlesztése: az írásmozgások automatizmusainak és az íráshoz kapcsolódó helyes szokásoknak a megerősítése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A nagy- és kisbetűk pontos ismerete.</p> <p>Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás a szavak, szókapcsolatok, mondatok és rövid szövegek írásakor.</p> <p>Az íráshasználat normáinak megtartása.</p> <p>Elvárható tempójú írás.</p> <p>Két-három összefüggő mondat leírása másolással, tollbamondás után vagy emlékezetből.</p> <p>Önállóan alkotott mondatok leírása.</p> <p>Helyes írásszokások alkalmazása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – másoláskor nem vét írástechnikai hibát; – jelöli a mondatkezdést és a mondatzárást; – a gyakorolt szóképzlet körében alkalmazza a szókezdő nagybetűt; – ismeri az időtartam és a j hang kétféle jelölési módját; – szövegmintán alapján felismeri és kijavítja hibáit. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> térérzékelés, finommotorika, esztétikai igényesség; különböző vonaltípusok készségfejlesztő alkalmazása.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> harmonikus mozgás.</p> <p><i>Ének-zene:</i> tempó, ritmus.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kisbetű, nagybetű; margó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondat, szó, hang, betű; szótagolás; szótó és toldalék; mondatfajták	Órakeret 20+6
Előzetes tudás	Olvasás és írás ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyanyelvhasználat tudatosításának megindítása, a helyesírás biztonságának megalapozása. A nyelvi elemzési készség fejlesztése és a nyelvtani fogalmak használatának tudatosítása.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A mondat, a szó, a hang, a betű felismerése és megnevezése.</p> <p>Az ábécé hangjainak felsorolása. A betűrend használata gyakorlati feladatokban.</p> <p>A hangok csoportosítása fajtájuk és időtartamuk szerint.</p> <p>A szótagolás szabályszerűségeinek felismerése.</p> <p>A szavak jelentést hordozó szerepének ismerete.</p> <p>A rokon értelmű és az ellentétes jelentésű szavak.</p> <p>A szótó felismerése, a toldalékok jelölése. A toldalékos szavak felismerése szövegben. Szavak toldalékos alakjának alkotása. A -ba, -be, -ban, -ben, -val/-vel, -ból/-ből, -tól/-től, -t, -hoz/-hez/-höz, -va/-ve/-vá/-vé, -kor ragos szóalakok helyes használata és leírása.</p> <p>A beszélői szándék felismerése a kijelentő és a kérdő mondatokban. Megnevezésük.</p> <p>Az -e kérdőszó helyes használata.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> - felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, és a különféle feladatmegoldásban használja a szabályokat. 	<p><i>Környezetismeret:</i> állatok kommunikációja, jel, jelzés, információ; lakóhely, közlekedés; természeti ritmusok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> hangfelvételek és képfelvételek készítése; a helyes kiejtés vizsgálata a felvétel segítségével.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmusjátékok ütőhangszereken.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hang, betű; ábécé; egyjegyű betű, kétjegyű betű, háromjegyű betű; magánhangzó, mássalhangzó; szó, mondat, szöveg; szótó, toldalék, kijelentő mondat, kérdő mondat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása folyamatos		Órakeret 34+4
Előzetes tudás	A helyesírási szabályok megértéséhez, alkalmazásához szükséges nyelvtani fogalmak.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyesírási készség fejlesztése. A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.		
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Szabályszerűségek felismerése és alkalmazása írásbeli feladatokban. Hibajavításkor indoklás a szabály felidézésével.</p> <p>A helyesírási probléma felismerése, a jelölés gyakorlása szóelemzés segítségével.</p> <p>Az írás és a helyes kiejtés együttes alkalmazása.</p> <p>Személynevek helyesírása.</p> <p>A j és ly használata az ismert szókincs körében.</p> <p>Szabályismeret és alkalmazás:</p> <ul style="list-style-type: none"> – az időtartam jelölése; – a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok; – a hagyomány szerinti írásmód; – az elválasztás szabályai, – a kijelentő és a kérdő mondat jelölése. <p>A mondatkezdő nagybetű és a megfelelő mondatvégi írásjel jelölése, alkalmazása írásbeli feladatokban.</p> <p>A korosztálynak megfelelő lexikonok, szótárak használata.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – szükség szerint felidézi és alkalmazza a helyesírási szabályokat a begyakorolt szókészlet körében; – 30–40 begyakorolt szó esetében helyesen jelöli a j hangot; – az egyszerű szavakat helyesen választja el. 	<p><i>Ének-zene:</i> egy adott dallamhoz szöveg alkotása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ábécé, elválasztás, szótag; pont, kérdőjel, felkiáltójel.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A tanulási képesség fejlesztése – folyamatos		Órakeret 16
Előzetes tudás	Az előző évfolyamon elsajátított képességek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulási képesség, mint az életkori sajátosságoknak megfelelő megismerési, élményszerzési folyamatnak, a játszva tanulás képességének támogatása, fejlesztése.		
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megalapozása és gyakorlása (könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés; gyermeklexikon használata; beszélgetés a tanulás szerepéről, fontosságáról, a tanuláshoz szükséges információk kereséséről és kezeléséről).</p> <p>Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása.</p> <p>Tanulás több tevékenység és érzékszerv segítségével: ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memória-gyakorlatok, szövegtanulási technikák.</p> <p>A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében.</p> <p>A kép és a szöveg kapcsolata. Illusztrált szövegekben a kép és a szöveg kiegészítő hatása.</p> <p>A könyvtárhasználat alapvető szabályai. Írott nyelvi források, információhordozók, könyvek, újságok. Eligazodás a könyvek, írott nyelvi források világában.</p> <p>Gyermekújságok jellemzői tartalomjegyzék alapján.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a tanító irányításával motiváltan tanul; – a tanulási folyamat során változatos tevékenységeket és több érzékszervet is használ; – szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: 2-3 mondóka, József Attila: Altató; Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz; Petőfi Sándor: Anyám tyúkja, Weöres Sándor: Galagonya, Buba éneke, című költeménye; kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás. 	<p><i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> önálló tanulás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A szöveget alkotó betűformák és a közlési tartalmak kapcsolatának felismerése. Kép és szöveg kompozíciós kapcsolatának elemzése.</p> <p>Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel).</p>	

<p>Tájékozódás a gyermeklexikonokban betűrend segítségével.</p> <p>A könyvek jellemző adatainak, részeinek megfigyelése (író, cím, kiadó, a kiadás éve, tartalomjegyzék).</p>		<p>Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat kockázatainak és lehetőségeinek felismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Könyvtár, lexikon, betűrend, tartalomjegyzék, gyermekújság.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Az ítézőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése – folyamatos</p>	<p>Órakeret 3</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Alapvető erkölcsi kategóriák felismerése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján, a történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.</p>	
<p>Tevékenységek/Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Egyszerű ítéletek alkotása a mesék, versek, olvasott, hallott irodalmi művek szereplőiről.</p> <p>Alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmak, kategóriák kialakítása (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis). A történetiségen alapuló összefüggések megértése az egy szálon futó történekekben.</p> <p>Azonosulás, ítélet, érvelés szépirodalmi szövegek kapcsán. A megismert mese, történet tanulságának összevetése saját tapasztalatokkal, eseményekkel.</p> <p>Egyszerű közmondások, szólások ismerete, megfelelő alkalmazása.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri, megérti rövid, egy szálon futó művek segítségével a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt; – képes állást foglalni, érvelni alapvető erkölcsi kérdésekben; – meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket; – meghallgatja mások érvelését is; – – 	<p><i>Dráma és tánc:</i> részvétel dramatikus játékban.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> átélt, elképzelt vagy olvasott esemény vizuális kifejezése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> családtagjaim, szeretet, barátkozás (konfliktushelyzetek megélése játékokon keresztül).</p>

<p>Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékban (pl. bábjáték).</p> <p>Az egymással szembeni tisztelet, a másság elfogadása.</p> <p>A múlt néhány emléke környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások).</p> <p>A lakóhely ismerete.</p>	<p>– képes beleélésre, azonosulásra az életkori sajátosságainak megfelelő művek befogadása során;</p> <p>– dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat, azokat életkori szintjén kezelni.</p>	<p><i>Környezetismeret: az ember megismerése (magatartásformák, szabályok, viselkedési normák); környezet és fenntarthatóság.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tanulság, konfliktus, közmondás, nemzeti ünnep, jelkép.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló érthetően beszéljen, legyen tisztában a szóbeli kommunikáció alapvető szabályaival, alkalmazza őket. Értse meg az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit. A kérdésekre értelmesen válaszoljon. Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban. Használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének udvarias nyelvi formáit. Legyen képes összefüggő mondatok alkotására. Követhetően számoljon be élményeiről, olvasmányai tartalmáról. Szöveghűen mondja el a memoritereket. Ismerje az írott és nyomtatott betűket, rendelkezzen megfelelő számú szókinccsel. Ismert és begyakorolt szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvasson fel. Tanítója segítségével emelje ki az olvasottak lényegét. Írása legyen rendezett, pontos.</p> <p>Ismerje fel és nevezze meg a tanult nyelvtani fogalmakat, szükség szerint idézze fel és alkalmazza a helyesírási szabályokat a begyakorolt szókészlet szavaiban. Jelölje helyesen a j hangot 30–40 begyakorolt szóban. Helyesen válassza el az egyszerű szavakat.</p> <p>Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítélőképessége, erkölcsi, esztétikai és történelmi érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett. Legyen nyitott, motivált az anyanyelvi képességek fejlesztése területén.</p>
--	---

3–4. évfolyam

A beszédképesség, a szóbeli szövegek megértésének, értelmezésének és alkotásának fejlesztése képezi alapját és kiinduló pontját valamennyi újonnan megtanulásra kerülő nyelvi tevékenységnek. E fejlettség döntően meghatározza a gyermek kortársaival való kapcsolattartásának és iskolai pályafutásának sikerét. Ezért különösen fontos a kulturált nyelvi magatartás megalapozása, a szókincs aktivizálása szövegalkotó feladatokkal, a narráció ösztönzése, gyakoroltatása.

Az olvasástechnika eszközzé fejlesztése feltételt teremt az írott szövegek önálló megértéséhez. A szövegek értelmezésével és feldolgozásával felkészít az alapvető szövegműveletek önálló alkalmazására. Az olvasmányok sokoldalú feldolgozása fejleszti a tanulók kritikai érzékét, ítélőképességét és empátiáját, a kifejezés nyelvi megvalósulására való figyelmet. Lehetőséget teremt egyszerű irodalmi formákkal kapcsolatos tapasztalatok szerzésére, irodalmi kifejezésformák, stílusbeli és szerkezeti sajátosságok felfedezésére, a magyar nyelv és a magyar kultúra hagyományainak megismerésére, az olvasás megszerettetésére.

Az írásbeli szövegalkotás szabályainak megtanítása különböző témájú és szövegtípusú olvasmányok feldolgozásával valósul meg. Ezek szolgálnak mintául a gyermekek fogalmazásaihoz, nyitnak utat a későbbi kreatív alkotásokhoz, a képzelet, az érzelmek, a gondolatok önálló kifejezéséhez. A szövegek az árnyalt, gazdag szókincs kialakításának forrásai is; hozzájárulnak az önkifejezés igényének kielégítéséhez és képességének fejlődéséhez.

Az önálló tanulás képességének kialakítása az olvasás-szövegértés képességének fejlesztésébe ágyazva az ismeretszerző képességek intenzív fejlesztését szolgálja. Fontos a tanulási szokások és technikák tanulása, a különféle források és azok használatának, az információszerzés lehetőségeinek és korlátainak megismerése, a szelekció, az összehasonlítás és a kritikai feldolgozás képességének fejlesztése.

A 3–4. évfolyamon az írás-helyesírás tanításának célja az életkornak és az oktatás igényeinek megfelelő írástechnika differenciált kialakítása, a tanulást és az írásos önkifejezést szolgáló eszközzé fejlesztése az olvashatóság, a rendezettség és a helyesség igényével.

A tapasztalati megalapozottságú, elemi szintű grammatikai ismeretek megszerzésével elkezdődik a tudatos nyelvszemlélet kialakulásának folyamata. Fejlődésnek indul a nyelvi kifejezésre irányuló figyelem, az önértékelő képesség, a kritikai érzék és az igényes, változatos és kifejező nyelvhasználatra való törekvés különféle kommunikációs helyzetekben.

3. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása – folyamatos	14
Olvasás, az írott szöveg megértése	67 + 7
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	30 + 3
Az íráshasználat fejlesztése – folyamatos	8
Fogalmazási alapismeretek	11 + 2
Szövegalkotási gyakorlatok	20 + 3
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondatfajták, szavak, szófajok	18 + 4
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása – folyamatos	28 + 6
A tanulási képesség fejlesztése – folyamatos	25
Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejlesztése – folyamatos	6
Összes óraszám	252

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszéd-készség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése – folyamatos	Órakeret 14
Előzetes tudás	Egyszerű szóbeli közlések megértése. Kérdésekre értelmes, rövid válaszok adása. A mindennapi kommunikáció alapformáinak alkalmazása a szokás és tisztelet szintjén: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás, köszöntés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszéd tartalmának, hangzásának, stílusának és kifejező erejének egymással összefüggő fejlesztése. A beszéd és a megértés továbbfejlesztése, különös tekintettel a pontosságra, a folyamatosságra és a kifejezőerőre, valamint az aktív szókincs intenzív gyarapítására. A szóbeli szövegalkotási készség fejlesztése.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A helyes beszédlejtés, a helyes kiejtés, a mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben (pl. párbeszéd, felolvasás, kiscsoportos beszélgetés, vita, beszámoló).</p> <p>Felolvasáskor, szövegmondáskor nonverbális eszközök használata a kifejezés segítségével.</p> <p>Vélemény kulturált megfogalmazása.</p> <p>Figyelem a beszélgetőtársra. Az üzenet lényegének és érzelmi háttérének megfigyelése, értékelése.</p> <p>Állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, stílusértékének értelmezése az olvasott szövegekben.</p> <p>A különböző tantárgyak tanulásakor használt szakkifejezések, olvasmányokból kiemelt ritkábban használt szavak célzott használatával az aktív szókincs gyarapítása.</p> <p>Több mondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről.</p> <p>Hosszabb szóbeli közlések tartalmának rövidített elmondása.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – értelmesen és érthetően fejezi ki gondolatait; – használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat; – beszédstílusát beszélgető partneréhez igazítja; – bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe; – a közös tevékenységeket együttműködő magatartással segíti. 	<p><i>Minden tantárgy:</i> összefüggő beszéd, érvelés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> önfenntartás, légzés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Műalkotások megfigyelése, jellemzése, értelmezése, értékelése.</p> <p>Médiaszövegek közötti különbségek (pl. televíziós műsортípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hangsúly, hanglejtés, hangerő, beszédtempó, szünet; tekintet, arcjáték, testtartás, térköz, távolságtartás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése		Órakeret 67+7
Előzetes tudás	Nyelvre, írott nyelvre, olvasásra vonatkozó, az adott korosztály képességfejlődése szempontjából releváns ismeretek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástechnika fejlesztése, automatizálása, a folyékony olvasás kialakításának segítése, olvasási stratégiák bevezetése, különböző szövegtípusok megismertetése, biztos olvasási készség, az értő olvasás kialakítása.		
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Életkori sajátosságoknak megfelelő szépirodalmi, dokumentum típusú, folyamatos, nem folyamatos, kevert, egyéni, közös és tankönyvi célú szövegek megismerése, ezek megértése. A megértés igazolása feladatok megoldásával.</p> <p>Globális és kereső olvasás, grafikus szervezők (ábrák, táblázatok, gondolattérkép, fürtábra) alkalmazása a hatékonyabb szövegértés érdekében.</p> <p>Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása.</p> <p>Gondolatok és információk értelmezése és integrálása, tartalom, nyelvezet, szövegszerkezet vizsgálata és értékelése.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – az olvasás terén motivált, érdeklődő; – folyékony, automatizált olvasástechnikával rendelkezik a hangos és a néma olvasás területén is; – felismeri és javítja a hibáit; – felismeri és megérti azokat a különböző típusú, műfajú szövegeket, amelyekről tanult; – szintetizálja, értelmezi és értékeli az életkori szintjének megfelelő szöveg információit és gondolatait; – megfelelő nyelvi tudatossággal rendelkezik; – ismeri és tanítói segítséggel használja a tanult olvasási stratégiákat. 	<p><i>Matematika:</i> szöveges feladatok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> önálló tanulás, szövegfeldolgozás kialakítása.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> én magam; az én világom.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Személyes élmények és irodalmi szöveg alapján képek készítése. Képzőművészeti műfajok. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerése, médiaszöveg olvasása. Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan.</p>	

<p>A következő olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a szöveg átfutása, - az előzetes tudás aktiválása, - jóslás, anticipáció. <p>Az olvasás céljának, módjának az olvasás megkezdése előtt való tisztázása.</p>		<p>Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szöveg, műfaj, szövegértés.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése – folyamatos</p>		<p>Órakeret 30+3</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Mesék jellegzetes nyelvi fordulatainak ismerete. Versritmus jelzése tapssal, koppantással. Rímek felismerése a verssorok végén.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A szövegelemzésben való jártasság elmélyítése, az irodalmi mű befogadása, az érzelmi tartalmak (pl. öröm, izgalom, várakozás, azonosulás) átélésének segítése. Az olvasmányok tartalmához kapcsolódva a nemzeti kultúra hagyományainak megismerése. Magyar és világirodalmi népköltészeti, műköltészeti alkotások megismerése. Irodalmi ismeretek tapasztalati úton való elsajátíttatása.</p>		
<p>Tevékenységek/Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Az olvasókönyvi szövegek csoportosítása formájuk, műfajuk és kommunikációs szándékuk szerint.</p> <p>Az olvasmányok témájának megfigyelése, azonos témájú szövegek összehasonlítása (pl. gyerekalakok és gyereksorsok). Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megnevezi olvasmányai szerzőjét, szereplőit és azok tulajdonságait, magyarázza cselekedeteiket; – azonosítja a történet idejét és helyszínét; a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét; 	<p><i>Környezetismeret:</i> környezeti, természeti, környezetvédelmi témájú olvasmányok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a népdalok szövege (kifejező eszközök, nyelvi fordulatok, motívumok, természeti képek).</p>	

<p>Versek feldolgozása.</p> <p>Művészi eszközök keresése lírai és elbeszélő művekben (ritmus, rím, refrén, hasonlatok).</p> <p>Jellegzetes irodalmi témák, motívumok (pl. család, gyermek, természet) felfedezése olvasmányokban.</p> <p>A művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése.</p> <p>A magyar történelemhez kapcsolódó mesék, mondák olvasása.</p> <p>Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása.</p> <p>Mesékre jellemző kezdő és befejező fordulatok, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok felismerése.</p> <p>Rövidebb irodalmi szövegek (versek, mesék, elbeszélések) önálló olvasása.</p> <p>Nagyobb terjedelmű, jellemzően kortárs magyar és európai gyermekirodalmi alkotás (meseregény, ifjúsági regény, mesés-, verseskötet) elolvasása a tanító irányításával. Művek a kortárs magyar irodalomból. (Például: Békés Pál: Félőrlény, A bölcs hiánypótló; Berg Judit: Rumini; Boldizsár Ildikó: Boszorkányos mesék; Csukás István: Süsü, a sárkány, Keménykalap és krumpliorr, Pom Pom összes meséi, gyerekversek; Dávid Ádám: A Virág utcai focibajnokság; Lázár Ervin: Szegény Dzsoni és Árnika;</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konkrét esetekben felismeri a mesére jellemző fordulatokat, szókapcsolatokat, mesejellemzőket; – az egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmát időrendben, több összefüggő mondattal mondja el. 	<p><i>Vizuális kultúra; dráma és tánc:</i> A témához és a tartalomhoz is illeszkedő kifejezőeszközök elemzése, alkalmazása. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása.</p> <p>Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel). A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül. Az elbeszélő személyének azonosítása különböző egyszerű médiaszövegekben (pl. animációs mesék).</p>
---	---	--

<p>Lackfi János: Kövér Lajos színre lép; Kányádi Sándor, Kovács András Ferenc, Szabó T. Anna gyermekversei; Tóth Krisztina: Londoni mackók, Varró Dániel: Túl a Maszat-hegyen.)</p> <p>Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memóriagyakorlatok, fantáziajátékok, elképzelt és valóságos helyzetek megjelenítése. Részvétel csoportos játékokban, állóképek tervezése, kivitelezése és megbeszélése.</p> <p>A mozgás és a szövegmondás összekapcsolása. Egyszerűbb drámai konvenciók és a színházi formanyelv alapjainak tapasztalati megismerése (jelenet, felvonás, kezdet és vég, díszlet, berendezés, jelmez, kellék, fény- és hanghatások). A tanultak felhasználása saját produkcióhoz, bábelőadások, színházi előadások megbeszélésekor.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szépirodalmi szöveg, ismeretterjesztő szöveg, monda, közmondás, szólás, találós kérdés, elbeszélés, regény; főszereplő, mellékszereplő; hasonlat, ismétlés, ellentét; kezdőpont, végpont, fordulópont.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Az íráshasználat fejlesztése – folyamatos</p>	<p>Órakeret 8</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok másolása írott és nyomtatott mintáról, látó/halló előkészítés után tollbamondásra és írásminta nélkül, emlékezetből.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az írás eszközszintre emelésének segítése. E tevékenységben a kitartás és a folyamatjellegű gyakorlás ösztönzése. Az írástempó fokozása mellett a helyesség, az írásképek rendezettségének, esztétikumának értéként való elfogadtatása.</p>	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az írástechnika fejlesztése, helyes írásszokások megszilárdítása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).</p> <p>Az írás lendületének és tempójának fokozása.</p> <p>Szósorok, mondatok írása másolással, tollbamondás után, emlékezetből és akaratlagos írással.</p> <p>Az egyéni írás kialakítása a rendezett, tiszta és olvasható íráskép igényével. Szükség esetén az olvashatóság javítása.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – írása jól olvasható; – írástempója lendületes; – füzetvezetése rendezett. 	<p><i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> olvasható, tetszetős és rendezett füzetvezetés.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Íráskép, szövegek, olvashatóság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Fogalmazási alapismeretek	Órakeret 11+2
Előzetes tudás	A szöveg és a mondat jellemzőinek azonosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önkifejezés iránti igény erősítése, különféle formáinak és lehetőségeinek megismertetése, megvalósításának támogatása.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A különböző szövegformák tartalmi és szövegszerkesztési jellemzőinek ismerete.</p> <p>Kellő tapasztalat a cím szerepéről, jellemzőiről; a szövegek felépítéséről; az időrendről; az esemény, az előzmény és a következmény kapcsolatáról; a szöveg kohéziójáról; a tématartrásról; a nyelvi megformáltságról;</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a tanult fogalmazási ismereteket felhasználja fogalmazáskészítéskor. 	<p><i>Környezetismeret;</i> <i>matematika:</i> érthető, világos szóbeli szövegalkotás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg írás.</p>

<p>a különböző szövegforma jellemzőiről, a bekezdések szerepéről.</p> <p>A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend érzékeltetése, a szöveg tagolása bekezdésekre.</p>		<p>Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Témaválasztás, anyaggyűjtés, címadás; bekezdés; bevezetés, tárgyalás, befejezés; elbeszélés</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Szövegalkotási gyakorlatok</p>		<p>Órakeret 20+3</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Mondatalkotás. Mondatok összekapcsolása. Történetalkotás szóban. Képolvasás, mesemondás.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A képzelet, az önkifejezés aktivizálása különböző szövegformák megismerésével és az írásbeli szövegalkotás képességének továbbfejlesztésével. Az írásbeli szövegalkotó készség fejlesztése.</p>		
<p>Tevékenységek/Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>A tanult fogalmazási ismeretek felhasználása a szöveg alkotásakor.</p> <p>Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése.</p> <p>Önálló írásbeli fogalmazások készítése elbeszélő szövegformában. A párbeszéd beillesztése a történetmondásba. Fogalmazásíráskor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával kb. egy oldal terjedelmű elbeszélő fogalmazást készít; – a fogalmazás témájának megfelelő szavakat és kifejezéseket használ; – a tartalmi egységek kezdetét bekezdéssel jelzi; – figyel a nyelvi eszközök használatára; – a tanító útmutatásai alapján kijavítja fogalmazási és helyesírási hibáit. 	<p><i>Környezetismeret:</i> változatos élővilág; a tanultak bemutató leírása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Természeti jelenség megfigyelése, a tapasztalatok leírása, megjelenítése.</p>	

<p>A fogalmazás koherenciájának megteremtése tématarással, a mondatok kapcsolásával. A fogalmazás témájának megfelelő szavak és kifejezések használata, a főleges szóismétlődés kerülése.</p> <p>A fogalmazások javítása a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával, a tanító segítségadásával.</p>		<p>Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal (médiászöveg-írás).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Elbeszélés, történetmondás; téma, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend, nézőpont; párbeszéd.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondatfajták, szavak, szófajok</p>		<p>Órakeret 18+4</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanult nyelvtani fogalmak felismerése és megnevezése.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A nyelvi tapasztalatok körének bővítése. A tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer alapozásának megindítása a szófajok körében. A tanulók önállóságának növelése: a feladatvégzésben; az információszerzésben és felhasználásban; a szabályalkalmazásban; az önellenőrzésben. A nyelvi tudatosság fokozása.</p>		
<p>Tevékenységek/Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>A felkiáltó, a felszólító és az óhajtó mondatokban a beszélő szándékának felismerése és megnevezése szövegben.</p> <p>A rokon értelmű szavak, a többjelentésű, azonos alakú szavak helyes használata.</p> <p>A tanult szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján toldalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, használja a szabályokat; – felismeri, megnevezi és megfelelően jelöli a mondatfajtákat; – toldalékos formájukban, szövegben is felismeri és megnevezi a tanult szófajokat; – a szövegkörnyezetnek megfelelően használja az igeidőket és az igekötőket; 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> Jelek a mindennapi életben. Az időbeliség ábrázolása a képzőművészetben.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tulajdonnevek a térképeken.</p>	

<p>Az ige felismerése. Az igeragozás. Különböző időben végbemenő cselekvések, történések megkülönböztetése.</p> <p>Az igeidők helyes használata beszédben és írásban. Az igekötők szerepének és írásmódjának megfigyelése. Tudatos alkalmazásuk.</p> <p>A főnév fajtáinak csoportosítása, megnevezése. Többes számú főnevek alkotása.</p> <p>A -ba, -be, -ban, -ben, -ból/-ből, -tól/-től, -ról/-ről, -val/-vel, -t, ragos főnevek helyes használata mondatalkotással, szövegértelmezéssel.</p> <p>A tulajdonnevek csoportjainak megismerése: személynevek, állatnevek, földrajzi nevek, intézmények neve, márkanevek, címek.</p> <p>A melléknév szerepének ismerete a nyelvhasználatban.</p> <p>A fokozott melléknévi alakok használata szövegalkotáskor.</p> <p>Ragos melléknevek.</p> <p>A névelők és a névutók szerepének ismerete. A névelők helyes használata.</p>	<p>– alsó tagozaton tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szófaj; főnév, köznévi, tulajdonnév, személynév, állatnév, intézménynév, földrajzi név, márkanev, cím; határozott névelő, határozatlan névelő; névutó; ige; igeragozás; igemód; igekötő; melléknév, melléknévfokozás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása – folyamatos	Órakeret 28+6
Előzetes tudás	<p>A hangok hosszúságának helyes jelölése a begyakorolt szókészlet körében.</p> <p>A kiejtéssel megegyezően írt rövid szavak biztos helyesírása.</p> <p>A j hang biztos jelölése a begyakorolt szókészletben.</p> <p>Az elválasztás szabályainak alkalmazása egyszerű szavak írásakor.</p> <p>Mondatkezdés nagybetűvel. A tanult mondatzáró írásjelek alkalmazása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A helyesírási készség fejlesztése.</p> <p>A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.</p>	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A mondatvégi írásjelek helyes használata az egyszerű mondatok végén.</p> <p>Helyesírási szabályok alkalmazása különböző írástevékenységekben: igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék; felszólítást kifejező igealakok; igekötős igék; tulajdonnevek, fokozott melléknevek, ragos névszók; névutós szerkezetek;</p> <p>Hosszú –ú/-ű jelölése a melléknevek végén.</p> <p>A főnév -t toldalékának (ragjának) és a múlt idő jelének megkülönböztetése.</p> <p>A j hang biztonságos jelölése a tanult szófajok körében.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a mondatot nagybetűvel kezdi és írásjellel zárja; – a begyakorolt szókészlet körében biztonsággal alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat; – írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak; – helyesírását önellenőrzéssel felülvizsgálja, szükség esetén javítja. 	<p><i>Környezetismeret:</i> térképvázlat készítése tulajdonnevek feltüntetésével.</p> <p><i>Matematika:</i> matematikai fogalmak megnevezése</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nagybetű, kisbetű, írásjel, helyesírási szabály.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A tanulási képesség fejlesztése – folyamatos		Órakeret 5
Előzetes tudás	Az önismeret életkornak megfelelő szintje, személyes tanulási sikerek és nehézségek megnevezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló, hatékony tanulás képességének fejlesztése.		
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A tanulás szerepe és módjai. Saját tanulási folyamatunk megismerése, hogyan tanulunk a legkönnyebben, mi okoz nehézséget.</p> <p>Gondolkodás a gondolkodásunkról, tanulásunkról. Egyszerű tanulási módok, stratégiák.</p> <p>Tanulás különböző típusú szövegekből.</p> <p>Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) memóriagyakorlatok, szövegtanulási technikák.</p> <p>Vázlatkészítés irányítással, tanulás, összefoglalás vázlat segítségével.</p> <p>Ismerkedés különböző információhordozókkal.</p> <p>Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai.</p> <p>Alapismeretek a könyvtár tereiről és állományrészeiről. A könyvek tartalmi csoportjai: szépirodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom, kézikönyvek, elektronikus információhordozók, internet, digitális tananyagok használata.</p> <p>A szótárak szerkezeti jellemzői (betűrend, címszó), a szótárhasználat módja.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri a tanulási folyamat alapvető jellemzőit; – azonosítja az információ forrásait, ismeri azok kezelését; – képes önálló tanulásra; – ismeri a saját tanulási folyamatának, képességének jellemzőit; – ismer és alkalmaz néhány tanulási módot, stratégiát a különböző tanulási feladatok teljesítése érdekében; – a szövegből történő tanulás során olvasási stratégiákat használ; – információt keres, kezel önállóan néhány forrásból; – szöveghűen felidéri a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: népdalszövegek, illetve kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás, részletek Kölcsey Ferenc: Hymnus; Petőfi Sándor: Nemzeti dal, Vörösmarty Mihály: Szózat című művéből, illetve szépprózai művekből. 	<p><i>Környezetismeret:</i> jelenségek megfigyelése, ok-okozati kapcsolatok keresése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Képi analógiák keresése a tanult szövegekhez. Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan.</p>	

<p>A lexikon és a szótár egyező és eltérő vonásai.</p> <p>Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. A könyvtár mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője. Ismerkedés folyóiratokkal. Katalógusok megfigyelése. A könyvtári katalógus tájékoztató szerepe a könyvek és egyéb információforrások keresésében.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Információ, tudás, könyvtár, tanulás, vázlat.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Az ítéloképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése – folyamatos</p>	<p>Órakeret 6</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Mesehősök tulajdonságai és cselekedetei; az olvasott irodalmi művekben a szereplők döntési helyzeteinek felidézése; személyes tetszésítéletek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján. A narratíva, történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.</p>	
<p>Tevékenységek/Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Erkölcsi és esztétikai ítélet megfogalmazása, érvelés a vélemény mellett, vitakészség kialakulása.</p> <p>A szépirodalmi alkotásokban megismert helyzetek, azok tanulságának alkalmazása mindennapi helyzetekben. A művek tanulságainak értelmezése.</p> <p>A saját vélemény mellett a nem saját álláspont megjelenítésének, átélésének képessége.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri, megérti a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt; – képes állást foglalni, érvelni, meggyőzni másokat alapvető erkölcsi, esztétikai kérdésekben; 	<p><i>Erkölcstan:</i> Értékrend alakulása. Szűkebb és tágabb környezetem, barátság.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság. Egészséges életmód. Viselkedési normák.</p>

<p>Mások véleményének megértése, elfogadása.</p> <p>Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, felismerése és kritikája.</p> <p>A műélvezet, a beleélés mélyebb megtapasztalása a fentiek segítségével is. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékokban (pl. bábjáték) saját és más álláspontból is.</p> <p>Szülők, nagyszülők gyermekkor, tárgyi világa. Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata; időrend.</p> <p>A múlt emlékei környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok, szokások). A lakóhely ismerete.</p> <p>Nemzeti ünnepeink, jelképeink. A magyar szabadságküzdelmek kiemelkedő alakjai.</p> <p>Az egymással szembeni tisztelet, a máság elfogadása.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket, megérti mások érvelését, elfogadja az övétől eltérő véleményeket, képes ezekkel is azonosulni; – képes beleélésre, azonosulásra az életkori sajátosságainak megfelelő művek befogadása során; – dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat saját és más álláspontból is, azokat életkori szintjén kezelni. – történetek olvasásakor, megbeszélésekor képes elkülöníteni a múltbeli és jelenbeli élethelyzeteket, történéseket. – Képes felidézni történelmünk és kultúránk néhány kiemelkedő alakját, hozzájuk tud rendelni néhány fontos jellemzőt. 	<p><i>Vizuális kultúra;</i> dráma és tánc: a lényeg kiemelésének lehetőségei a vizuális kompozíciókban.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tanulás, vita, vélemény, konfliktus, múzeum, műemlék, szokás, életmód, időrend.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló értelmesen és érthetően fejezze ki a gondolatait. Aktivizálja a szókinését a szövegalkotó feladatokban. Használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat. Beszédstílusát igazítsa beszélgető partneréhez.</p> <p>Kapcsolódjon be a csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe. A közös tevékenységeket együttműködő magatartással segítse.</p> <p>Felkészülés után folyamatosan, érthetően olvasson fel ismert szöveget. Életkorának megfelelő szöveget értsen meg néma olvasás útján. Az olvasottakkal kapcsolatos véleményét értelmesen fogalmazza meg. Ismerjen, alkalmazzon néhány fontos olvasási stratégiát.</p> <p>Tanulási tevékenységét fokozatosan növekvő időtartamban legyen képes tudatos figyelemmel irányítani. Feladatainak megoldásához szükség szerint vegye igénybe az iskola könyvtárát. A könyvekben, gyermekújságokban a tartalomjegyzék segítségével igazodjon el. Használja az ismert kézikönyveket.</p> <p>A memoriterek szövegűen mondja el.</p> <p>Adott vagy választott témáról 8–10 mondatos elbeszélő fogalmazást készítsen a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával.</p> <p>Az alsó tagozaton tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek legyenek. Biztonsággal ismerje fel a tanult szófajokat, és nevezze meg azokat szövegben is.</p> <p>A begyakorolt szókészlet körében helyesen alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat. Írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak legyenek. Helyesírását önellenőrzéssel vizsgálja felül, szükség esetén javítsa.</p> <p>Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítélőképessége, erkölcsi, esztétikai és történeti érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett. Legyen nyitott, motivált az anyanyelvi képességek fejlesztése területén. Az anyanyelvi részképességeinek fejlettsége legyen összhangban, harmonikusan fejlődjön.</p>
--	--

4. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása – folyamatos	16
Olvasás, az írott szöveg megértése	65 + 6
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése – folyamatos	30 + 4
Az íráshasználat fejlesztése – folyamatos	7
Fogalmazási alapismeretek	12 + 2
Szövegalkotási gyakorlatok	22 + 3
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondatfajták, szavak, szófajok	17 + 5
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása – folyamatos	28 + 5
A tanulási képesség fejlesztése – folyamatos	24
Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejlesztése – folyamatos	6
Összes óraszám	252

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszéd-készség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése folyamatos	Órakeret 16
Előzetes tudás	Egyszerű szóbeli közlések megértése. Kérdésekre értelmes, rövid válaszok adása. A mindennapi kommunikáció alapformáinak alkalmazása a szokás és tisztelet szintjén: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás, köszöntés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszéd tartalmának, hangzásának, stílusának és kifejező erejének egymással összefüggő fejlesztése. A beszéd és a megértés továbbfejlesztése, különös tekintettel a pontosságra, a folyamatosságra és a kifejezőerőre, valamint az aktív szókincs intenzív gyarapítására. A szóbeli szövegalkotási készség fejlesztése.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A helyes beszédlejtés, a helyes kiejtés, a mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben (pl. párbeszéd, felolvasás, kiscsoportos beszélgetés, vita, beszámoló).</p> <p>Felolvasáskor, szövegmondáskor nonverbális eszközök használata a kifejezés segítségével.</p> <p>Vélemény kulturált megfogalmazása.</p> <p>Figyelem a beszélgetőtársra. Az üzenet lényegének és érzelmi háttérének megfigyelése, értékelése.</p> <p>Állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, stílusértékének értelmezése az olvasott szövegekben.</p> <p>A különböző tantárgyak tanulásakor használt szakkifejezések, olvasmányokból kiemelt, ritkábban használt szavak célzott használatával az aktív szókinés gyarapítása.</p> <p>Több mondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről.</p> <p>Hosszabb szóbeli közlések tartalmának rövidített elmondása.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – értelmesen és érthetően fejezi ki gondolatait; – használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat; – beszédstílusát beszélgető partneréhez igazítja; – bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe; – a közös tevékenységeket együttműködő magatartással segíti. 	<p><i>Minden tantárgy:</i> összefüggő beszéd, érvelés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> önfenntartás, légzés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Műalkotások megfigyelése, jellemzése, értelmezése, értékelése.</p> <p>Médiaszövegek közötti különbségek (pl. televíziós műsортípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hangsúly, hanglejtés, hangerő, beszédtempó, szünet; tekintet, arcjáték, testtartás, térköz, távolságtartás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése	Órakeret 65+6
Előzetes tudás	Nyelvre, írott nyelvre, olvasásra vonatkozó, az adott korosztály képességfejlődése szempontjából releváns ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástechnika fejlesztése, automatizálása, a folyékony olvasás kialakításának segítése, olvasási stratégiák bevezetése, különböző szövegtípusok megismertetése, biztos olvasási készség, az értő olvasás kialakítása.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Életkori sajátosságoknak megfelelő szépirodalmi, dokumentum típusú, folyamatos, nem folyamatos, kevert, egyéni, közös és tankönyvi célú szövegek megismerése, ezek megértése.</p> <p>Globális és kereső olvasás, grafikus szervezők (ábrák, táblázatok, gondolattérkép, fürtábra) alkalmazása a hatékonyabb szövegértés érdekében.</p> <p>Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása.</p> <p>Gondolatok és információk értelmezése és integrálása, tartalom, nyelvezet, szövegszerkezet vizsgálata és értékelése.</p> <p>A következő olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében: a szöveg átfutása, az előzetes tudás aktiválása, jóslás, anticipáció.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – az olvasás terén motivált, érdeklődő; – folyékony, automatizált olvasástechnikával rendelkezik a hangos és a néma olvasás területén is; – felismeri és javítja a hibáit; – felismeri és megérti azokat a különböző típusú, műfajú szövegeket, amelyekről tanult; – szintetizálja, értelmezi és értékeli az életkori szintjének megfelelő szöveg információit és gondolatait; – megfelelő nyelvi tudatossággal rendelkezik; – ismeri és tanítói segítséggel használja a tanult olvasási stratégiákat. 	<p><i>Matematika:</i> szöveges feladatok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> önálló tanulás, szövegfeldolgozás kialakítása.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> én magam; az én világom.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Személyes élmények és irodalmi szöveg alapján képek készítése. Képzőművészeti műfajok. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerése, médiaszöveg olvasása. Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása,</p>

Az olvasás céljának, módjának az olvasás megkezdése előtt való tisztázása.		feldolgozása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szöveg, műfaj, szövegértés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése - folyamatos	Órakeret 30+4
Előzetes tudás	Mesék jellegzetes nyelvi fordulatainak ismerete. Versritmus jelzése tapssal, koppantással. Rímek felismerése a verssorok végén.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A szövegelemzésben való jártasság elmélyítése, az irodalmi mű befogadása, az érzelmi tartalmak (pl. öröm, izgalom, várakozás, azonosulás) átélésének segítése. Az olvasmányok tartalmához kapcsolódva a nemzeti kultúra hagyományainak megismerése. Magyar és világirodalmi népköltészeti, műköltészeti alkotások megismerése. Irodalmi ismeretek tapasztalati úton való elsajátíttatása.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az olvasókönyvi szövegek csoportosítása formájuk, műfajuk és kommunikációs szándékuk szerint.</p> <p>Az olvasmányok témájának megfigyelése, azonos témájú szövegek összehasonlítása (pl. gyerekalakok és gyereksorsok).</p> <p>A megértés igazolása feladatok megoldásával.</p> <p>Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban.</p> <p>Művészi eszközök keresése lírai és elbeszélő művekben (ritmus, rím, refrén, hasonlatok).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megnevezi olvasmányai szerzőjét, szereplőit és azok tulajdonságait, magyarázza cselekedeteiket; – azonosítja a történet idejét és helyszínét; a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét; – konkrét esetekben felismeri a mesére jellemző fordulatokat, szókapcsolatokat, mesejellemtzőket; – az egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmát időrendben, több összefüggő mondattal mondja el. 	<p><i>Környezetismeret:</i> környezeti, természeti, környezetvédelmi témájú olvasmányok. <i>Ének-zene:</i> a népdalok szövege (kifejező eszközök, nyelvi fordulatok, motívumok, természeti képek). <i>Vizuális kultúra;</i> <i>dráma és tánc:</i> A témához és a tartalomhoz is illeszkedő kifejezőeszközök elemzése, alkalmazása.</p>

<p>Jellegzetes irodalmi témák, motívumok (pl. család, gyermek, természet) felfedezése olvasmányokban.</p> <p>A művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése.</p> <p>Mesék és mondák a magyar történelem eseményeihez kapcsolódóan. Elbeszélések 20. századi eseményekről, hőskről, sorsokról.</p> <p>Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása.</p> <p>Mesékre jellemző kezdő és befejező fordulatok, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok felismerése.</p> <p>Rövidebb irodalmi szövegek (versek, mesék, elbeszélések) önálló olvasása.</p> <p>Nagyobb terjedelmű, jellemzően kortárs magyar és európai gyermekirodalmi alkotás (meseregény, ifjúsági regény, mesés-, verseskötet) elolvasása a tanító irányításával. Művek a kortárs magyar irodalomból. (Például: Békés Pál: Félőlény, A bölcs hiánypótló; Berg Judit: Rumini; Boldizsár Ildikó: Boszorkányos mesék; Csukás István: Süsü, a sárkány, Keménykalap és krumpliorr, Pom Pom összes meséi, gyerekversek; Dávid Ádám: A Virág utcai focibajnokság; Lázár Ervin: Szegény Dzsoni és Árnika; Lackfi János: Kövér Lajos színre lép; Kányádi Sándor,</p>		<p>Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel). A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül. Az elbeszélő személyének azonosítása különböző egyszerű médiaszövegekben (pl. animációs mesék).</p>
--	--	--

<p>Kovács András Ferenc, Szabó T. Anna gyermekversei; Tóth Krisztina: Londoni mackók, Varró Dániel: Túl a Maszat-hegyen). Szabó Magda: Tündér Lala</p> <p>Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memóriagyakorlatok, fantáziajátékok, elképzelt és valóságos helyzetek megjelenítése. Részvétel csoportos játékokban, állóképek tervezése, kivitelezése és megbeszélése.</p> <p>A mozgás és a szövegmondás összekapcsolása. Egyszerűbb drámai konvenciók és a színházi formanyelv alapjainak tapasztalati megismerése (jelenet, felvonás, kezdet és vég, díszlet, berendezés, jelmez, kellék, fény- és hanghatások). A tanultak felhasználása saját produkcióhoz, bábelőadások, színházi előadások megbeszélésekor.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szépirodalmi szöveg, ismeretterjesztő szöveg, monda, közmondás, szólás, találós kérdés, elbeszélés, regény; főszereplő, mellékszereplő; hasonlat, ismétlés, ellentét; kezdőpont, végpont, fordulópont.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az íráshasználat fejlesztése – folyamatos		Órakeret 7
Előzetes tudás	Szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok másolása írott és nyomtatott mintáról, látó/halló előkészítés után tollbamondásra és írásminta nélkül, emlékezetből.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írás eszközszintre emelésének segítése. E tevékenységben a kitartás és a folyamatjellegű gyakorlás ösztönzése. Az írástempó fokozása mellett a helyesség, az íráskép rendezettségének, esztétikumának értéként való elfogadása.		
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Az írástechnika fejlesztése, helyes írásszokások megszilárdítása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).</p> <p>Az írás lendületének és tempójának fokozása.</p> <p>Szó sorok, mondatok írása másolással, tollbamondás után, emlékezetből és akaratlagos írással.</p> <p>Az egyéni írás kialakítása a rendezett, tiszta és olvasható íráskép igényével. Szükség esetén az olvashatóság javítása.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> - írása jól olvasható; - írástempója lendületes; - füzetvezetése rendezett. 	<p><i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> olvasható, tetszetős és rendezett füzetvezetés.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Íráskép, szöveggép, olvashatóság.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Fogalmazási alapismeretek		Órakeret 12+2
Előzetes tudás	A szöveg és a mondat jellemzőinek azonosítása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önkifejezés iránti igény erősítése, különféle formáinak és lehetőségeinek megismertetése, megvalósításának támogatása.		
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A különböző szövegformák tartalmi és szövegszerkesztési jellemzőinek ismerete.</p> <p>Kellő tapasztalat a cím szerepéről, jellemzőiről; a szövegek felépítéséről; az időrendről; a szöveg kohéziójáról; a tématartrásról; a nyelvi megformáltságról; a különböző szövegformák jellemzőiről, a bekezdések szerepéről.</p> <p>A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, a szöveg tagolása bekezdésekre.</p> <p>Tájékoztató szövegek: hír, hirdetés, értesítés, meghívó, sms, e-mail jellemzői, Leírás élőlényekről, tárgyakról, emberekről, jellemzés.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a tanult fogalmazási ismereteket felhasználja fogalmazáskészítéskor. 	<p><i>Környezetismeret;</i> <i>matematika:</i> érthető, világos szóbeli szövegalkotás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg írás. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Témaválasztás, anyaggyűjtés, címadás; bekezdés; bevezetés, tárgyalás, befejezés; elbeszélés, hír, leírás, levél, meghívó; értesítés; hirdetés; SMS; e-mail.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegalkotási gyakorlatok	Órakeret 22+3
Előzetes tudás	Mondatalkotás. Mondatok összekapcsolása. Történetalkotás szóban. Képolvasás, mesemondás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A képzelet, az önkifejezés aktivizálása különböző szövegformák megismerésével és az írásbeli szövegalkotás képességének továbbfejlesztésével. Az írásbeli szövegalkotó készség fejlesztése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A tanult fogalmazási ismeretek felhasználása a szöveg alkotásakor.</p> <p>Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése.</p> <p>Önálló írásbeli fogalmazások készítése elbeszélő szövegformában. A párbeszéd beillesztése a történetmondásba.</p> <p>Szemléletes leírások készítése egyszerű tárgyról, növényről, állatról. Jellemzés készítése emberről.</p> <p>Levéliírás, levélcímzés. Rövid szöveges üzenetek megfogalmazása különféle alkalmakra a címzett személyének figyelembevételével.</p> <p>Fogalmazásírás a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása. A fogalmazás koherenciájának megteremtése tématarással, a mondatok kapcsolásával. A fogalmazás témájának megfelelő szavak és kifejezések használata, a fölösleges szóismétlődés kerülése.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával kb. egy oldal terjedelmű elbeszélő fogalmazást készít; – a fogalmazás témájának megfelelő szavakat és kifejezéseket használ; – adott vagy választott témáról 8–10 mondatos leírást készít a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával; – a tartalmi egységek kezdetét bekezdéssel jelzi; – figyel a bemutatás sorrendjére és a nyelvi eszközök használatára; – a tanító útmutatásai alapján kijavítja fogalmazási és helyesírási hibáit. 	<p><i>Környezetismeret:</i> változatos élővilág; a tanultak bemutató leírása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Természeti jelenség megfigyelése, a tapasztalatok leírása, megjelenítése. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal (médiaszöveg-írás).</p>

A fogalmazások javítása a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával, a tanító segítségadásával.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elbeszélés, történetmondás, leírás, jellemzés; téma, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend, nézőpont; párbeszéd.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondatfajták, szavak, szófajok	Órakeret 17+5
Előzetes tudás	A tanult nyelvtani fogalmak felismerése és megnevezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvi tapasztalatok körének bővítése. A tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer alapozásának megindítása a szófajok körében. A tanulók önállóságának növelése: a feladatvégzésben; az információszerzésben és felhasználásban; a szabályalkalmazásban; az önellenőrzésben. A nyelvi tudatosság fokozása.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A kijelentő, kérdő, felkiáltó, a felszólító és az óhajtó mondatokban a beszélő szándékának felismerése és megnevezése szövegben.</p> <p>A rokon értelmű szavak, a többjelentésű, azonos alakú szavak helyes használata.</p> <p>A tanult szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján toldalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben.</p> <p>Különböző időben végbemenő cselekvések, történések megkülönböztetése, a létigék különböző ideje.</p> <p>Az igeikötő szerepének és írásmódjának megfigyelése.</p> <p>Tudatos alkalmazásuk.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, használja a szabályokat; – felismeri, megnevezi és megfelelően jelöli a mondatfajtákat; – toldalékos formájukban, szövegben is felismeri és megnevezi a tanult szófajokat; – a szöveggörnyezetnek megfelelően használja az igeidőket és az igeikötőket; – alsó tagozaton tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> Jelek a mindennapi életben. Az időbeliség ábrázolásának elemzése a képzőművészetben.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tulajdonnevek a térképeken.</p>

<p>Az igemódok felismerése, mondatalkotás a megfelelő igemódokkal.</p> <p>A számnév ismerete, csoportosítása, alkalmazása.</p> <p>A fokozott számnévi alakok helyes használata.</p> <p>A névelők és a névutók szerepének ismerete.</p> <p>A névelők helyes használata.</p> <p>A névmások (személyes, mutató, kérdő) szerepének megértése, alkalmazásuk a mondatokban.</p> <p>A szóalkotás módjainak megismerése.</p> <p>A főnévi igenév ismerete, alkalmazása.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szófaj; főnév, köznév, tulajdonnév, személynév, állatnév, intézménynév, földrajzi név, márkanév, cím; határozott névelő, határozatlan névelő; névutó; ige; igeragozás; igemód; igekötő; melléknév, melléknévfokozás; számnév, tőszámnév, sorszámnév, törtszámnév; határozott számnév, határozatlan számnév; személyes névmás, mutató névmás, kérdő névmás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása – folyamatos	Órakeret 28+5
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A hangok hosszúságának helyes jelölése a begyakorolt szókészlet körében.</p> <p>A kiejtéssel megegyezően írt rövid szavak biztos helyesírása.</p> <p>A j hang biztos jelölése a begyakorolt szókészletben.</p> <p>Az elválasztás szabályainak alkalmazása egyszerű szavak írásakor.</p> <p>Mondatkezdés nagybetűvel. A tanult mondatzáró írásjelek alkalmazása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A helyesírási készség fejlesztése.</p> <p>A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmaztatása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.</p>	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A mondatvégi írásjelek helyes használata az egyszerű mondatok végén.</p> <p>Helyesírási szabályok alkalmazása különböző írástevékenységekben: igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék; felszólítást kifejező igealakok; igekötős igék; igemódok, tulajdonnevek, fokozott melléknevek és számnevek; ragos névszók; névutós szerkezetek; betűvel írt számnevek; a keltezés többféle formája.</p> <p>A j hang biztonságos jelölése a tanult szófajok körében.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a mondatot nagybetűvel kezdi és írásjellel zárja; – a begyakorolt szókészlet körében biztonsággal alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat; – írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak; – helyesírását önellenőrzéssel felülvizsgálja, szükség esetén javítja. 	<p><i>Környezetismeret:</i> térképvázlat készítése tulajdonnevek feltüntetésével.</p> <p><i>Matematika:</i> számnevek helyesírása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nagybetű, kisbetű, írásjel, helyesírási szabály.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A tanulási képesség fejlesztése – folyamatos	Órakeret 24
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az önismeret életkornak megfelelő szintje, személyes tanulási sikerek és nehézségek megnevezése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az önálló, hatékony tanulás képességének fejlesztése.</p>	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A tanulás szerepe és módjai. Saját tanulási folyamatunk megismerése, hogyan tanulunk a legkönnyebben, mi okoz nehézséget. Gondolkodás a gondolkodásunkról, tanulásunkról.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri a tanulási folyamat alapvető jellemzőit; – azonosítja az információ forrásait, ismeri azok kezelését; – képes önálló tanulásra; 	<p><i>Környezetismeret:</i> jelenségek megfigyelése, ok-okozati kapcsolatok keresése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Képi analógiák keresése a</p>

<p>Egyszerű tanulási módok, stratégiák. Tanulás különböző típusú szövegekből.</p> <p>Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) memóriagyakorlatok, szövegtanulási technikák. Vázlatkészítés irányítással, tanulás, összefoglalás vázlat segítségével.</p> <p>Ismerkedés különböző információhordozókkal. Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai.</p> <p>Alapismeretek a könyvtár tereiről és állományrészeiről. A könyvek tartalmi csoportjai: szépirodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom, kézikönyvek, elektronikus információhordozók, elektronikus információs eszközök, internet, digitális tananyag használata.</p> <p>A szótárak szerkezeti jellemzői (betűrend, címszó), a szótárhasználat módja. A lexikon és a szótár egyező és eltérő vonásai.</p> <p>Az információk keresése és kezelése.</p> <p>Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. A könyvtár mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője. Ismerkedés folyóiratokkal. Katalógusok megfigyelése. A könyvtári katalógus tájékoztató szerepe a könyvek és egyéb információforrások keresésében.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – ismeri a saját tanulási folyamatának, képességének jellemzőit; – ismer és alkalmaz néhány tanulási módot, stratégiát a különböző tanulási feladatok teljesítése érdekében; – a szövegből történő tanulás során olvasási stratégiákat használ; – információt keres, kezel önállóan néhány forrásból; – szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: népdalszövegek, József Attila: Betlehemi királyok, Mama; Petőfi Sándor: Füstbe ment terv; illetve kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás; részletek Kölcsey Ferenc: Hymnus; Petőfi Sándor: Nemzeti dal; Vörösmarty Mihály: Szózat című művéből, illetve szépprózai művekből. 	<p>tanult szövegekhez.</p> <p>Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan.</p>
---	---	---

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információ, tudás, könyvtár, tanulás, vázlat, digitális tananyag.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az ítéloképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése – folyamatos	Órakeret 6
Előzetes tudás	Mesehősök tulajdonságai és cselekedetei; az olvasott irodalmi művekben a szereplők döntési helyzeteinek felidézése; személyes tetszésítéletek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismertetése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján. A narratíva, történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismertetése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Erkölcsi és esztétikai ítélet megfogalmazása, érvelés a vélemény mellett, vitakészség kialakulása.</p> <p>A szépirodalmi alkotásokban megismert helyzetek, azok tanulságának alkalmazása mindennapi helyzetekben. A művek tanulságainak értelmezése.</p> <p>A saját vélemény mellett a nem saját álláspont megjelenítésének, átélésének képessége. Mások véleményének megértése, elfogadása. Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, felismerése és kritikája.</p> <p>A műélvezet, a beleélés mélyebb megtapasztalása a fentiek segítségével is. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékokban (pl. bábjáték) saját és más álláspontból is.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri, megérti a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt; – képes állást foglalni, érvelni, meggyőzni másokat alapvető erkölcsi, esztétikai kérdésekben; – meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket, megérti mások érvelését, elfogadja az övétől eltérő véleményeket, képes ezekkel is azonosulni; – képes beleélésre, azonosulásra az életkori sajátosságainak megfelelő művek befogadása során; – dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat saját és más álláspontból is, azokat életkori szintjén kezelni. – 	<p><i>Erkölcstan:</i> Értékrend alakulása. Szűkebb és tágabb környezetem, barátság.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság. Egészséges életmód. Viselkedési normák.</p> <p><i>Vizuális kultúra;</i> <i>dráma és tánc:</i> a lényeg kiemelésének lehetőségei a vizuális kompozíciókban.</p>

<p>Szülők, nagyszülők gyermekkor, életmódja, tárgyi világa. Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata; időrend.</p> <p>A múlt emlékei környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások).</p> <p>Nemzeti ünnepeink, jelképeink. A magyar szabadságküzdelmek kiemelkedő alakjai.</p> <p>Kiemelkedő magyar tudósok, feltalálók, művészek, sportolók.</p> <p>Az egymással szembeni tisztelet, a máság elfogadása.</p> <p>A lakóhely ismerete.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – történetek olvasásakor, megbeszélésekor képes elkülöníteni a múltbeli és jelenbeli élethelyzeteket, történéseket. – Képes felidézni történelmünk és kultúránk néhány kiemelkedő alakját, hozzájuk tud rendelni néhány fontos jellemzőt. 	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tanulság, vita, vélemény, konfliktus, múzeum, műemlék, szokás, életmód, időrend.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló értelmesen és érthetően fejezze ki a gondolatait. Aktivizálja a szókinését a szövegalkotó feladatokban. Használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat. Beszédstílusát igazítsa beszélgető partneréhez.</p> <p>Kapcsolódjon be a csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe. A közös tevékenységeket együttműködő magatartással segítse.</p> <p>Felkészülés után folyamatosan, érthetően olvasson fel ismert szöveget. Életkorának megfelelő szöveget értsen meg néma olvasás útján. Az olvasottakkal kapcsolatos véleményét értelmesen fogalmazza meg. Ismerjen, alkalmazzon néhány fontos olvasási stratégiát.</p> <p>Tanulási tevékenységét fokozatosan növekvő időtartamban legyen képes tudatos figyelemmel irányítani. Feladatainak megoldásához szükség szerint vegye igénybe az iskola könyvtárát. A könyvekben, gyermekújságokban a tartalomjegyzék segítségével igazodjon el. Használja az ismert kézikönyveket.</p> <p>A memoriterek szövegűen mondja el.</p> <p>Adott vagy választott témáról 8–10 mondatos fogalmazást készítsen a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával.</p> <p>Az alsó tagozaton tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek legyenek. Biztonsággal ismerje fel a tanult szófajokat, és nevezze meg azokat szövegben is.</p> <p>A begyakorolt szókészlet körében helyesen alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat. Írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak legyenek. Helyesírását önellenőrzéssel vizsgálja felül, szükség esetén javítsa.</p> <p>Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítélőképessége, erkölcsi, esztétikai és történelmi érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett. Legyen nyitott, motivált az anyanyelvi képességek fejlesztése területén. Az anyanyelvi részképességeinek fejlettsége legyen összhangban, harmonikusan fejlődjön.</p>
--	---

MATEMATIKA

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

Az iskolai matematikatanítás **célja**, hogy hiteles képet nyújtson a matematikáról, mint tudásrendszerrel, és mint sajátos emberi megismerési, gondolkodási, szellemi tevékenységről. A matematika tanulása érzelmi és motivációs vonatkozásokban is formálja, gazdagítja a személyiséget, fejleszti az önálló rendszerezett gondolkodást, és alkalmazásra képes tudást hoz létre. A matematikai gondolkodás fejlesztése segíti a gondolkodás általános kultúrájának kiteljesedését.

A matematikatanítás **feladata** a matematika különböző arculatainak bemutatása. A matematika: kulturális örökség; gondolkodásmód; alkotó tevékenység; a gondolkodás örömeinek forrása; a mintákban, struktúrákban tapasztalható rend és esztétikum megjelenítője; önálló tudomány; más tudományok segítője; a mindennapi élet része és a szakmák eszköze.

A tanulók matematikai gondolkodásának fejlesztése során alapvető cél, hogy mind inkább ki tudják választani és alkalmazni tudják a természeti és társadalmi jelenségekhez illeszkedő modelleket, gondolkodásmódokat (analógiás, heurisztikus, becslésen alapuló, matematikai logikai, axiomatikus, valószínűségi, konstruktív, kreatív stb.), módszereket (aritmetikai, algebrai, geometriai, függvénytani, statisztikai stb.) és leírásokat. A matematikai nevelés sokoldalúan fejleszti a tanulók modellalkotó tevékenységét. Ugyanakkor fontos a modellek érvényességi körének és gyakorlati alkalmazhatóságának eldöntését segítő képességek fejlesztése. Egyaránt lényeges a reprodukív és a problémamegoldó, valamint az alkotó gondolkodásmód megismerése, elsajátítása, miközben nem szorulhat háttérbe az alapvető tevékenységek (pl. mérés, alapszerkesztések), műveletek (pl. aritmetikai, algebrai műveletek, transzformációk) automatizált végzése sem. A tanulás elvezethet a matematika szerepének megértésére a természet- és társadalomtudományokban, a humán kultúra számos ágában. Segít kialakítani a megfogalmazott összefüggések, hipotézisek bizonyításának igényét. Megmutathatja a matematika hasznosságát, belső szépségét, az emberi kultúrában betöltött szerepét. Fejleszti a tanulók térbeli tájékozódását, esztétikai érzékét.

A tanulási folyamat során fokozatosan megismertetjük a tanulókkal a matematika belső struktúráját (fogalmak, axiómák, tételek, bizonyítások elsajátítása). Mindezzel fejlesztjük a tanulók absztrakciós és szintetizáló képességét. Az új fogalmak alkotása, az összefüggések felfedezése és az ismeretek feladatokban való alkalmazása fejleszti a kombinatív készséget, a kreativitást, az önálló gondolatok megfogalmazását, a felmerült problémák megfelelő önbizalommal történő megközelítését, megoldását. A diszkussziós képesség fejlesztése, a többféle megoldás keresése, megtalálása és megbeszélése a többféle nézőpont érvényesítését, a komplex problémakezelés képességét is fejleszti. A folyamat végén a tanulók eljutnak az önálló, rendszerezett, logikus gondolkodás bizonyos szintjére.

A műveltségi terület a különböző témakörök szerves egymásra épülésével kívánja feltárni a matematika és a matematikai gondolkodás világát. A fogalmak, összefüggések érlelése és a matematikai gondolkodásmód kialakítása egyre emelkedő szintű spirális felépítést indokol – az életkori, egyéni fejlődési és érdeklődési sajátosságoknak, a bonyolódó ismereteknek, a fejlődő absztrakciós képességnek megfelelően. Ez a felépítés egyaránt lehetővé teszi a lassabban haladókkal való foglalkozást és a tehetség kibontakoztatását.

A matematikai értékek megismerésével és a matematikai tudás birtokában a tanulók hatékonyan tudják használni a megszerzett kompetenciákat az élet különböző területein. A matematika a maga hagyományos és modern eszközeivel segítséget ad a természettudományok, az informatika, a technikai, a humán műveltségterületek, illetve a választott szakma ismeretanyagának tanulmányozásához, a mindennapi problémák értelmezéséhez, leírásához és kezeléséhez. Ezért a tanulóknak rendelkezniük kell azzal a képességgel és készséggel, hogy alkalmazni tudják matematikai tudásukat, és felismerjék, hogy a megismert fogalmakat és tételeket változatos területeken használhatjuk. Az adatok, táblázatok, grafikonok értelmezésének megismerése nagyban segítheti a mindennapokban, és különösen a média közleményeiben való reális tájékozódást. Mindehhez elengedhetetlen egyszerű matematikai szövegek értelmezése, elemzése. A tanulóktól megkívánjuk a szaknyelv életkornak megfelelő, pontos használatát, a jelölésrendszer helyes alkalmazását írásban és szóban egyaránt.

A tanulók rendszeresen oldjanak meg önállóan feladatokat, aktívan vegyenek részt a tanítási, tanulási folyamatban. A feladatmegoldáson keresztül a tanuló képessé válhat a pontos, kitartó, fegyelmezett munkára. Kialakul bennük az önellenőrzés igénye, a sajátunktól eltérő szemlélet tisztelete. Mindezek érdekében is a tanítás folyamában törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságuk fejlesztésére. A matematikatanítás, -tanulás folyamatában egyre nagyobb szerepet kaphat az önálló ismeretszerzés képességnek fejlesztése, az ajánlott, illetve az önállóan megkeresett, nyomtatott és internetes szakirodalom által. A matematika lehetőségekhez igazodva támogatni tudja az elektronikus eszközök (zsebszámológép, számítógép, grafikus kalkulátor), az internet, az oktatóprogramok stb. célszerű felhasználását, ezzel hozzájárul a digitális kompetencia fejlődéséhez.

A tananyag egyes részleteinek csoportmunkában való feldolgozása, a feladatmegoldások megbeszélése az együttműködési képesség, a kommunikációs képesség fejlesztésének, a reális önértékelés kialakulásának fontos területei. Ugyancsak nagy gondot kell fordítani a kommunikáció fejlesztésére (szövegértésre, mások szóban és írásban közölt gondolatainak meghallgatására, megértésére, saját gondolatok közlésére), az érveken alapuló vitakészség fejlesztésére. A matematikai szöveg értő olvasása, tankönyvek, lexikonok használata, szövegekből a lényeg kiemelése, a helyes jegyzeteléshez szoktatás a felsőfokú tanulást is segíti.

Változatos példákkal, feladatokkal mutathatunk rá arra, hogy milyen előnyöket jelenthet a mindennapi életben, ha valaki jártas a problémamegoldásban. A matematikatanításnak kiemelt szerepe van a pénzügyi-gazdasági kompetenciák kialakításában. Életkortól függő szinten, rendszeresen foglalkozunk olyan feladatokkal, amelyekben valamilyen probléma legjobb megoldását keressük. Szánjunk kiemelt szerepet azoknak az optimumproblémáknak, amelyek gazdasági kérdésekkel foglalkoznak, amikor költség, kiadás minimumát; elérhető eredmény, bevétel maximumát keressük. Fokozatosan vezessük be matematikafeladatainkban a pénzügyi fogalmakat: bevétel, kiadás, haszon, kölcsön, kamat, értékcsökkenés, -növekedés, törlesztés, futamidő stb. Ezek a feladatok erősítik a tanulóknál azt a tudatot, hogy matematikából valóban hasznos ismereteket tanulnak, ill. hogy a matematika alkalmazása a mindennapi élet szerves része. Az életkor előrehaladtával egyre több példát mutassunk arra, hogy milyen területeken tud segíteni a matematika. Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy milyen matematikai ismerteket alkalmaznak az alapvetően matematikaigényes, ill. a matematikát csak kisebb részben használó szakmák (pl. informatikus, mérnök, közgazdász, pénzügyi szakember,

biztosítási szakember, ill. pl. vegyész, grafikus, szociológus stb.), ezzel is segítve a tanulók pályaválasztását.

A matematikához való pozitív hozzáállást nagyban segíthetik a matematika tartalmú játékok és a matematikához kapcsolódó érdekes problémák és feladványok.

A matematika a kultúrtörténetnek is része. Segítheti a matematikához való pozitív hozzáállást, ha bemutatjuk a tananyag egyes elemeinek a művészetekben való alkalmazását. A motivációs bázis kialakításában komoly segítség lehet a matematikatörténet egy-egy mozzanatának megismertetése.

Minden életkori szakaszban fontos a differenciálás. Ez nemcsak az egyéni igények figyelembevételét jelenti. Sokszor az alkalmazhatóság vezérli a tananyag és a tárgyalásmód megválasztását, más esetekben a tudományos igényesség szintje szerinti differenciálás szükséges. Egy adott osztály matematikatanítása során a célok, feladatok teljesíthetősége igényli, hogy a tananyag megválasztásában a tanulói érdeklődés és a pályaeorientáció is szerepet kapjon. A matematikát alkalmazó pályák felé vonzó tanulók gondolkodtató, kreativitást igénylő versenyfeladatokkal motiválhatók, a humán területen továbbtanulni szándékozók számára érdekesebb a matematika kultúrtörténeti szerepének kidomborítása, másoknak a középiskolai matematika gyakorlati alkalmazhatósága fontos. A fokozott szaktanári figyelem, az iskolai könyvtár és az elektronikus eszközök használatának lehetősége segíthetik az esélyegyenlőség megvalósulását.

Az iskoláztatás kezdő szakaszában a matematikatanulás-tanítás célja, hogy formálódjon és gazdagodjon a gyermekek személyisége és gondolkodása. Az életkori sajátosságoknak megfelelően játékos tevékenységekkel, a fokozatosság elvének betartásával és a tapasztalatokon alapuló megismerési módszerek alkalmazásával jutunk közelebb a matematika tudományának megismeréséhez. Ezért a manuális, tárgyi tevékenységek szükségesek a fogalmak kellően változatos, gazdag, konkrét tartalmának megismeréséhez.

Alapvető fontosságú a tapasztalatszerzéssel megérlelt fogalmak alapozása, alakítása, egyes matematikai tartalmak értő ismerete, a helyes szövegértelmezés és a matematikai szaknyelv használatának előkészítése, egyes fogalmak pontos használata. A tanulók aktív cselekvő tevékenységén keresztül erősödik az akarati, érzelmi önkifejező képességük, kommunikációjuk, együttműködési készségük, önismeretük. A sokszorosan (tévedésekkel és korrekcióval) bejárt utak nélkül nincs mód az önálló ismeretszerzés megtanulására. A gyerekek tempójának megfelelően haladva, az alaposabb, mélyebb tudás kiépítésére helyezük a hangsúlyt. Apró lépésekkel, spirális felépítésben dolgozzuk fel a tananyagot.

Fontos, hogy biztosított legyen a gyerekek számára az alkotás lehetősége, melyben megnyilvánulhat kreativitásuk, fejlődhet kezdeményező és problémamegoldó képességük. Ez lehet az alapja a konstruktív gondolkodásuk kialakulásának, valamint ennek során a tanulók felkészülnek az önálló ismeretszerzésre, az örömet nyújtó egész életen át tartó tanulásra. Ebben a korban a képességfejlesztésnek, a kreatív és kritikai gondolkodás kialakításának van kiemelt szerepe. Ez a szakasz a tanulói kíváncsiságra és érdeklődésre épít, és ezáltal fejleszti a tanulók megismerési és gondolkodási képességét. Az önellenőrzés képességének fejlesztésével további felfedezésre, kutatásra ösztönöz.

Az alsó tagozatos matematikaoktatás fontos feladata:

- felfedeztetni a matematika és a valóság elemi kapcsolatát;
- kialakítani a helyes tanulási szokásokat, az önálló ismeretszerzés képességét az alapvető ismeretek közös, de egyre önállóbb feldolgozásával és alkalmazásával;
- fejleszteni a problémafelismerő és problémamegoldó, alkotó gondolkodásmódot;
- biztos szám- és műveletfogalmat kialakítani,
- fejleszteni a számolási készséget.

Óraterv

	1.	2.	3.	4.
Heti óraszám	4	4	4	4
Éves óraszám	144	144	144	144

1. osztály

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	folyamatos
Számelmélet, algebra	81 + 14
Függvények, az analízis elemei	20
Geometria, mérések	25
Statisztika, valószínűség	4
Összes óraszám	144

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret: folyamatos
Előzetes tudás	Tárgyak, személyek, dolgok csoportosítása. Irányok (lent, fent, jobbra, balra) ismerete. Egyszerű utasítások megértése, annak megfelelő tevékenység. A feladat gondolati úton való megoldásának képessége (helykeresés, párválasztás, eszközválasztás). Tevékenységekben (rajzaiban) újszerű ötletek, kreativitás, fantázia megjelenése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű matematikai szakkifejezések, jelölések megismertetése. Az összehasonlítás képességének fejlesztése. Tárgyak, személyek, dolgok jellemzése egy-két tulajdonsággal. Halmazszemlélet megalapozása. Gondolatok, megfigyelések többféle módon történő kifejezése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tárgyak, személyek, dolgok összehasonlítása, válogatása, rendezése, csoportosítása, halmazok képzése közös tulajdonságok alapján.	Összességek alkotása adott feltétel szerint, halmazalkotás. Személyekkel vagy tárgyakkal kapcsolatos jellemzők azonosítása, összegyűjtése, csoportosítása pl. interaktív tábla segítségével. Interaktív tábla	Környezetismeret: tárgyak, élőlények összehasonlítása, csoportosítása különböző tulajdonságok alapján, pl. élőhely, táplálkozási mód stb.

<p>Állítások igazságtartalmának eldöntése.</p> <p>Több, kevesebb, ugyanannyi szavak értő ismerete, használata.</p> <p>Egyszerű matematikai szakkifejezések és jelölések bevezetése a fogalmak megnevezésére.</p>	<p>Relációszókinccs: kisebb, nagyobb, egyenlő.</p> <p>Jelrendszer ismerete és használata (=, <, >).</p> <p>Lehetőség szerint számítógépes, interaktív táblához kapcsolódó oktatóprogramok alkalmazása. Interaktív tábla</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> természeti jelenségekről tett igaz-hamis állítások.</p>
<p>Halmazok számossága.</p> <p>Halmazok összehasonlítása.</p> <p>Megállapítások: mennyivel több, mennyivel kevesebb elemet tartalmaz.</p> <p>Csoportosítások.</p>	<p>Igaz – hamis állítások megfogalmazása.</p> <p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés.</p> <p>Mennyiségi kapcsolatok felfedezése, a változások követése.</p> <p>Tantárgyi oktató- és ismeretterjesztő programok futtatása. Interaktív tábla</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> párok, csoportok alakítása.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szavak csoportosítása szótagszám szerint.</p>
<p>Néhány elem sorba rendezése próbálgatással.</p> <p>Tárgysorozatok, számsorozatok alkotása.</p>	<p>Finommotoros koordinációk: apró tárgyak (pl. pálcika, korong, termékek, logikai lapok) rakosgatása.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> sorban állás különböző szempontok szerint.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Több, kevesebb, ugyanannyi, kisebb, nagyobb, egyenlő.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Számelmélet, algebra	Órakeret 81+14
Előzetes tudás	<p>Számolás szóban egyesével 10-ig. Személyek, dolgok számlálása tízig. Számok mutatása ujjakkal.</p> <p>Elemi mennyiségi ismeretek: mennyiségek megkülönböztetése (nagyobb, kisebb, több, kevesebb, semmi).</p> <p>Párba rendeződés képessége (kettesével sorakozás), párok összeválogatása (cipők, kesztyűk).</p>	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Számlálás, számolási készség fejlesztése.</p> <p>A tartós figyelem fejlesztése.</p> <p>Kétváltozós műveletek értelmezésének tapasztalati előkészítése.</p> <p>Az összeadás, kivonás, bontás, pótlás fogalmának kialakítása, elmélyítése és a műveletek elvégzése az adott számkörben.</p> <p>A matematikai szaknyelv életkornak megfelelő használata.</p> <p>Elnevezések, jelölések használata, számolási eljárások alkalmazása.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Számolás 20-as számkörben.</p> <p>Számfogalom kialakítása 20-as számkörben. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése.</p> <p>Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével.</p> <p>Számok nevének sorolása növekvő és csökkenő sorrendben.</p>	<p>Számlálás, számolási készség fejlesztése.</p> <p>A szám- és műveletfogalom tapasztalati úton való alakítása. Interaktív tábla</p> <p>Számok közötti összefüggések felismerése, a műveletek értelmezése tárgyi tevékenységgel és szöveg alapján.</p> <p>A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése.</p> <p>Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével.</p> <p>Analógiás gondolkodás alapozása.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> tapasztalatszerzés a közvetlen és tágabb környezetben, tárgyak megfigyelése, számlálása.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus, taps.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mesékben előforduló számok.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> lépések, mozgások számlálása.</p>
<p>Számok írása, olvasása 20-ig.</p> <p>Számok képzése, bontása helyi érték szerint.</p>	<p>Egyedi tapasztalatok értelmezése (pl. ujjszámolás).</p> <p>Számjelek használata.</p> <p>Jelek szerepe, írása, használata és értelmezése.</p> <p>Interaktív tábla</p> <p>A számok számjegyekkel történő helyes leírásának fejlesztése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> számjegyek formázása gyurmából, emlékezés tapintás alapján a számjegyek formájára.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> betűelemek írása.</p>
<p>Számok becslt és valóságos helye a számegeyenesen (egy, tízes) számszomszédok.</p> <p>Számok nagyság szerinti összehasonlítása. Számok egymástól való távolsága a számegeyenesen.</p>	<p>Mennyiségek megfigyelése, összehasonlítása.</p> <p>A mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal, relációjellel.</p> <p>A tájékozódást segítő viszonyok megismerése: között, mellett.</p> <p>Tájékozódás a tanuló saját testéhez képest (bal, jobb).</p> <p>Tájékozódás lehetőleg interaktív program használatával is.</p> <p>Interaktív tábla</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> tanulók elhelyezkedése egymáshoz viszonyítva.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tájékozódás a síkon ábrázolt térben.</p>

<p>Számok tulajdonságai: páros, páratlan.</p>	<p>Tulajdonságok felismerése, megfogalmazása. Számok halmazokba sorolása. Lehetőleg tantárgyi oktatóprogram használata páratlan-páros tulajdonság megértéséhez. Interaktív tábla</p>	
<p>Számok összeg- és különbségalakja.</p>	<p>Számok összeg- és különbségalakjának előállítása, leolvasása kirakással, rajzzal. Megfigyelés, rendszerezés, általánosítás. Igaz és hamis állítások megfogalmazása.</p>	
<p>Darabszám, sorszám, és mérőszám fogalmának megkülönböztetése. Halmazok számosságának megállapításával a természetes szám fogalmának kialakítása.</p>	<p>Darabszám, sorszám és mérőszám szavak értő ismerete és használata.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> természeti tárgyak megfigyelése, számlálása.</p>
<p>Az összeadás, kivonás értelmezései tevékenységekkel a 20-as számkörben. Az összeadás és a kivonás kapcsolata. Az összeadás tagjainak felcserélhetősége.</p>	<p>Műveletfogalom alapozása, összeadás, kivonás értelmezése többféle módon. Rajzról, képről, összeadás kivonás írása; művelet megjelenítése képpel, kirakással. Műveletek tárgyi megjelenítése, matematikai jelek, műveleti jelek használata. Interaktív tábla Fejben történő számolási képesség fejlesztése. A megfigyelőképesség fejlesztése konkrét tevékenységeken keresztül. Összeadás, kivonás hiányzó értékeinek meghatározása (pótlás). Műveletek megfogalmazása,</p>	

	értelmezése.	
Szöveges feladat értelmezése, megoldása. Megoldás próbálgatással, következtetéssel. Ellenőrzés. Szöveges válaszadás. Tevékenységről, képről, számfeladatról szöveges feladat alkotása, leírása a matematika nyelvén.	Mondott, illetve olvasott szöveg értelmezése, eljátszása, megjelenítése rajz segítségével, adatok, összefüggések kiemelése, leírása számokkal. Állítások, kérdések megfogalmazása képről, helyzetről, történésről szóban, írásban. Interaktív tábla Lényegkiemelő és probléma-megoldó képesség formálása matematikai problémák ábrázolásával, szöveges feladatok megfogalmazásával.	<i>Vizuális kultúra:</i> hallott, látott, elképzelt történetek vizuális megjelenítése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az olvasott, írott szöveg megértése, adatok keresése, információk kiemelése.
Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Összeg, különbség, számegyenes, művelet, páros, páratlan, egy- és kétjegyű számok, darabszám, sorszám, tőszám, felcserélhetőség,	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Függvények, az analízis elemei	Órakeret 20
Előzetes tudás	Tárgyak sorba rendezésének képessége (szín-, méret-, forma szerint). Előrajzolás után díszítő sor rajzolása, a minták váltakozásával. Az idő múlásának megfigyelése, periódikusan ismétlődő események a napi tevékenységekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Számok, mennyiségek közötti viszonyokra vonatkozóan egyszerű megállapítások megfogalmazása. Változások észrevétele, megfigyelése, indoklása.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A sorozat fogalmának kialakítása. Tárgy-, jel- és számsorozatok szabályának felismerése. Növekvő és csökkenő	Sorozat képzése tárgykból, jelekből, alakzatokból, számokból. Számsorozat szabályának felismerése, folytatása, kiegészítése megadott vagy	<i>Ének-zene:</i> periodikusság zenei motívumokban.

sorozatok.	felismert összefüggés alapján. Az összefüggéseket felismerő és a rendező képesség fejlesztése a változások, periodikusság, ritmus, növekedés, csökkenés megfigyelésével. Megkezdett sorozatok folytatása adott szabály szerint. Interaktív tábla	
Összefüggések, szabályok. Számok mennyiségek közti kapcsolatok és jelölésük nyíllal. Számok táblázatba rendezése. Számpárok közötti kapcsolatok.	Egyszerűbb összefüggések, szabályszerűségek felismerése. Szabályjátékok alkotása. Kreativitást fejlesztő feladatsorok megoldása. Interaktív tábla Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, számsorozat, növekvő, csökkenő. Szabály, kapcsolat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Geometria, mérések	Órakeret 25
Előzetes tudás	Formák között különbség felismerése (kerek, szögletes). Az azonos formák közül az eltérők kiválogatásának képessége. Adott formák összekapcsolása tárgyakkal. Térbeli tájékozódás a testsémáknak megfelelően.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség, tartós figyelem fejlesztése. Feladattudat és feladattartás fejlesztése. Térszemlélet kialakításának alapozása. Finommotorikus mozgás fejlesztése. Pontosság, tervszerűség, kitartás a munkában. Helyes és biztonságos eszközzel. A környezet megismerésének igénye. Mennyiségfogalmak kialakítása a 20-as számkörben, mérések alkalmilag választott és szabvány mérőeszközökkel. Gyakorlottság kialakítása tényleges mérésekben. Írányok megismerése, alkalmazása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az egyenes és görbe vonal megismerése.	Tudatos megfigyelés. Egyenes rajzolása vonalzóval. Objektumok alkotása szabadon.	<i>Környezetismeret:</i> közvetlen környezet megfigyelése a testek formája szerint (egyenes és görbe vonalak keresése).
A képszerkesztő program néhány rajzeszközének ismerete, a funkciók azonosítása, gyakorlati alkalmazása.	A számítógép kezelése segítséggel. Interaktív tábla	
Tapasztalatgyűjtés egyszerű alakzatokról. Képnézegető programok alkalmazása.	A megfigyelések megfogalmazása az alakzatok formájára vonatkozóan. Alakzatok másolása, összehasonlítása, annak eldöntése, hogy a létrehozott alakzat rendelkezik-e a kiválasztott tulajdonsággal. A geometriai alakzatokhoz kapcsolódó képek megtekintése, készítése. Interaktív tábla	<i>Vizuális kultúra:</i> Geometriai alakzatok rajzolása. A vizuális nyelv alapvető eszközeinek (pont, vonal, forma) használata és megkülönböztetése. Kompozíció alkotása geometriai alakzatokból.(mozaikkép)
Tengelyesen tükrös alakzat előállítása hajtogatással, nyírással, megfigyelése tükör segítségével. A tapasztalatok megfogalmazása. Képnézegető programok alkalmazása.	A tükrös alakzatokhoz kapcsolódó képek megtekintése, jellemzése. Interaktív tábla	<i>Környezetismeret:</i> alakzatok formájának megfigyelése a környezetünkben.
Sík- és térbeli alakzatok megfigyelése, szétválogatása, megkülönböztetése.	Síkidom és test különbségének megfigyelése. Síkidomok előállítása hajtogatással, nyírással, rajzolóval. Testek építése testekből másolással, vagy szóbeli utasítás alapján.	<i>Vizuális kultúra;</i> <i>környezetismeret:</i> tárgyak egymáshoz való viszonyának, helyzetének, arányának megfigyelése.

<p>Síkidomok. (négyzet, téglalap, háromszög, kör). Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek.</p>	<p>Síkidomok rajzolása szabadon és szavakban megadott feltétel szerint. Összehasonlítás. Fejlesztőprogram használata formafelismeréshez, azonosításhoz, megkülönböztetéshez. Interaktív tábla</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> vonalzó használata.</p>
<p>Testek (kocka, téglatest). Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek. Tulajdonságokat bemutató animációk lejátszása, megtekintése, értelmezése.</p>	<p>Testek válogatása és osztályozása megadott szempontok szerint. Interaktív tábla Testek építése szabadon és adott feltételek szerint, tulajdonságaik megfigyelése. A tér- és síkbeli tájékozódó képesség alapozása érzékszervi megfigyelések segítségével. Szemponttartás. Kreativitás fejlesztése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> testek építése.</p>
<p>Tájékozódás, helymeghatározás, irányok, irányváltoztatások.</p>	<p>Mozgási memória fejlesztése nagytesti mozgással, mozgássor megismétlése. Térbeli tájékozódás fejlesztése. Tájékozódás síkban (pl. füzetben, könyvben, négyzethálós papíron). Interaktív programok használata. Interaktív tábla</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> az osztályterem elhelyezkedése az iskolában, az iskola a településen. <i>Testnevelés és sport:</i> térbeli tudatosság, elhelyezkedés a térben, mozgásirány, útvonal, kiterjedés.</p>
<p>Összehasonlítások a gyakorlatban: (rövidebb-hosszabb, magasabb-alacsonyabb).</p>	<p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Együttműködő képesség fejlesztése (pl. tanulók magasságának összemérése).</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> közvetlen környezetünk mérhető tulajdonságai.</p>
<p>Hosszúság, tömeg, űrtartalom idő. Mérőszám és mértékegység. Mérőeszközök. Mérések alkalmi és szabvány egységekkel: hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő.</p>	<p>Azonos mennyiségek mérése különböző mértékegységekkel. Különböző mennyiségek mérése azonos egységgel. Mérőeszközök használata gyakorlati mérésekre.</p>	<p><i>Testnevelés és sport; ének-zene:</i> időtartam mérése egységes tempójú mozgással, hanggal, szabványegységekkel.</p>

Szabvány mértékegységek megismerése: m, kg, l, óra, nap, hét, hónap, év. Mennyiségek becslése.	A becslés és mérés képességének fejlesztése gyakorlati tapasztalatszerzés alapján. Mennyiségek közötti összefüggések megfigyeltetése tevékenykedtetéssel.	<i>Környezetismeret:</i> hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő és mértékegységeik.
A gyerekeknek szóló legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése.	Irányított keresés ma már nem használatos mértékegységekről.	
Mérőszám és mértékegység viszonya.	Mennyiségek közötti összefüggések megfigyelése. Tárgyak, személyek, alakzatok összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik alapján (magasság, szélesség, hosszúság, tömeg, űrtartalom). Interaktív programok használata. Interaktív tábla	<i>Környezetismeret; technika, életvitel és gyakorlat:</i> mérések a mindennapokban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenes és görbe vonal, szimmetria, mértékegység, mérőszám, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, mérőeszköz,	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Statisztika, valószínűség	Órakeret 4
Előzetes tudás	Adatok gyűjtése megfigyelt történésekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Közös munka (páros- és csoportmunka) vállalása. Együttműködés, egymásra figyelés. A világ megismerésének igénye. Önismeret: pontosság, tervszerűség, monotonitás tűrése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Valószínűségi megfigyelések, játékok, kísérletek.	A matematikai tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése matematikai játékok segítségével. Sejtések megfogalmazása, divergens gondolkodás.	

	Interaktív tábla	
Tapasztalatszerzés a véletlenről és a biztosról.	Tudatos megfigyelés. A gondolkodás és a nyelv összefonódása. Interaktív tábla	
Események, ismétlődések játékos tevékenység során.	Célirányos, akaratlagos figyelem fejlesztése. Interaktív tábla	
A lehetetlen fogalmának tapasztalati előkészítése.	Adatgyűjtés célirányos megválasztásával a környezettudatos gondolkodás fejlesztése.	
Statisztika. Adatok gyűjtése megfigyelt történésekről, mért vagy számlált adatok lejegyzése táblázatba.	Események megfigyelése. Szokások kialakítása az adatok lejegyzésére. Adatokról megállapítások megfogalmazása: egyenlő adatok, legkisebb, legnagyobb adat kiválasztása. Adatgyűjtés elektronikus információforrások segítségével. Információforrások, adattárak használata. Interaktív tábla	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Véletlen, biztos, lehetetlen, táblázat, statisztika, adat.	

2. osztály

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	folyamatos
Számelmélet, algebra	78 + 14
Függvények, az analízis elemei	19
Geometria, mérések	27
Statisztika, valószínűség	6
Összes óraszám	144

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Halmazalkotás feltétel szerint. Összehasonlítás, megkülönböztetés. Relációszőkincs: kisebb, nagyobb, egyenlő. Igaz, hamis állítások megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű matematikai szakkifejezések, jelölések megismertetése. Az összehasonlítás képességének fejlesztése. Tárgyak, személyek, dolgok jellemzése egy-két tulajdonsággal. Halmazszemlélet megalapozása. Gondolatok, megfigyelések többféle módon történő kifejezése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tárgyak, személyek, dolgok számok összehasonlítása, válogatása, rendezése, csoportosítása, halmazok képzése közös tulajdonságok alapján.	Összességek alkotása adott feltétel szerint, halmazalkotás. Személyekkel vagy tárgyakkal, számokkal kapcsolatos jellemzők azonosítása, összegyűjtése, csoportosítása pl. interaktív tábla segítségével.	<i>Környezetismeret:</i> tárgyak, élőlények összehasonlítása, csoportosítása különböző tulajdonságok alapján, pl. élőhely, táplálkozási mód stb.
Állítások igazságtartalmának eldöntése. Több, kevesebb, ugyanannyi szavak értő ismerete, használata.	Relációszőkincs: kisebb, nagyobb, egyenlő. Jelrendszer ismerete és használata (=, <, >).	<i>Környezetismeret:</i> természeti jelenségekről tett igaz-hamis állítások.

Egyszerű matematikai szakkifejezések és jelölések a fogalmak megnevezésére.	Lehetőség szerint számítógépes, interaktív táblához kapcsolódó oktatóprogramok alkalmazása.	
Halmazok számossága. Halmazok összehasonlítása. Megállapítások: mennyivel több, mennyivel kevesebb, hányszor annyi elemet tartalmaz. Csoportosítások.	Igaz, hamis állítások megfogalmazása. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Tantárgyi oktató- és ismeretterjesztő programok futtatása. Interaktív tábla	<i>Testnevelés és sport:</i> párok, csoportok alakítása. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szavak csoportosítása szótagszám szerint.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Több, kevesebb, ugyanannyi, kisebb, nagyobb, egyenlő.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Számelmélet, algebra	Órakeret: 78+14
Előzetes tudás	Számok írása, olvasása, számlálás 20-ig. Darabszám, sorszám és mérőszám ismerete. Növekvő és csökkenő sor alkotása 20-as számkörben. Számok összeg és különbségalakja 20-as számkörben. Összeadás és kivonás értelmezése többféle módon. Pótlás 20-as számkörben. Egyszerű szöveges feladatok megoldása próbálgatással, következtetéssel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Számlálás, számolási készség fejlesztése. A tartós figyelem fejlesztése. Kétváltozós műveletek értelmezésének tapasztalati előkészítése. Az összeadás, kivonás, bontás, pótlás fogalmának elmélyítése és a műveletek elvégzése az adott számkörben. A matematikai szaknyelv életkornak megfelelő használata. Elnevezések, jelölések használata, számolási eljárások alkalmazása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Számfogalom kialakítása 100-as számkörben. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése.</p> <p>Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével.</p> <p>Számok nevének sorolása növekvő és csökkenő sorrendben.</p>	<p>Számlálás, számolási készség fejlesztése.</p> <p>A szám- és műveletfogalom tapasztalati úton való alakítása.</p> <p>Számok közötti összefüggések felismerése, a műveletek értelmezése tárgyi tevékenységgel és szöveg alapján.</p> <p>Fejben történő számolási képesség fejlesztése.</p> <p>A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése.</p> <p>Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével.</p> <p>Analógiás gondolkodás.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> tapasztalatszerzés a közvetlen és tágabb környezetben, tárgyak megfigyelése, számlálása.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus, taps.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mesékben előforduló számok.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> lépések, mozgások számlálása.</p>
<p>Számok írása, olvasása 100-ig. Számok képzése, bontása helyi érték szerint.</p>	<p>Egyedi tapasztalatok értelmezése (pl. ujjszámolás). Számjelek használata.</p> <p>Jelek szerepe, írása, használata és értelmezése.</p> <p>A számok számjegyekkel történő helyes leírásának fejlesztése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> számjegyek formázása gyurmából, emlékezés tapintás alapján a számjegyek formájára.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> betűelemek írása.</p>
<p>Számok becsült és valóságos helye a számegyenesen (egyes, tízes) számszomszédok. Számok nagyság szerinti összehasonlítása. Számok egymástól való távolsága a számegyenesen.</p>	<p>Mennyiségek megfigyelése, összehasonlítása.</p> <p>A mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal, relációjellel.</p> <p>Tájékozódás lehetőleg interaktív program használatával is. Interaktív tábla</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> tájékozódás a síkon ábrázolt térben.</p>

<p>Számok összeg- és különbségalakja.</p>	<p>Számok összeg- és különbségalakjának előállítása, leolvasása kirakással, rajzzal. Megfigyelés, rendszerezés, általánosítás. Igaz és hamis állítások megfogalmazása.</p>	
<p>Darabszám, sorszám, és mérőszám fogalmának megkülönböztetése 100-as számkörben. Számok tulajdonságai: páros, páratlan.</p>	<p>Darabszám, sorszám és mérőszám szavak értő ismerete és használata. Tulajdonságok felismerése, megfogalmazása. Számok halmazokba sorolása. Lehetőleg tantárgyi oktatóprogram használata páratlan-páros tulajdonság megértéséhez. Interaktív tábla</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> természeti tárgyak megfigyelése, számlálása.</p>
<p>A római számok írása, olvasása I, V, X jelekkel. A római számok története.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> könyvekben a fejezetszám kiolvasása. <i>Környezetismeret:</i> eligazodás a hónapok között.</p>
<p>Összeadás, kivonás fogalmának mélyítése. Összeadandók, tagok, összeg. Kisebbitendő, kivonandó, különbség. Az összeadás és a kivonás kapcsolata. Az összeadás tagjainak felcserélhetősége.</p>	<p>Műveletfogalom alakítása, összeadás, kivonás értelmezése többféle módon. Műveletek tárgyi megjelenítése, matematikai jelek, műveleti jelek használata. A megfigyelőképesség fejlesztése konkrét tevékenységeken keresztül. Összeadás, kivonás hiányzó értékeinek meghatározása (pótlás). A műveletek elvégzése több tag esetén is. Tantárgyi fejlesztőprogram használata. Interaktív tábla</p>	

<p>Szorzás, osztás fejben és írásban. A szorzás értelmezése ismételt összeadással.</p> <p>Szorzótenyezők, szorzat.</p> <p>Szorzó tábla megismerése 100-as számkörben.</p> <p>Osztás 100-as számkörben.</p> <p>Bennfoglaló táblák.</p> <p>Osztandó, osztó, hányados, maradék. Maradékos osztás a maradék jelölésével. A szorzás és az osztás kapcsolata.</p>	<p>Az összeadás és a szorzás kapcsolatának felismerése.</p> <p>Számolási készség fejlesztése.</p> <p>Algoritmusok követése az egyesekkel és tízesekkel végzett műveletek körében.</p> <p>Fejlesztőprogram használata a műveletek helyességének ellenőrzésére. Interaktív tábla</p>	
<p>Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége.</p> <p>A zárójel használata.</p> <p>A műveletek sorrendje.</p>	<p>Kreativitás, önállóság fejlesztése a műveletek végzésében.</p>	
<p>Szöveges feladat értelmezése, megoldása.</p> <p>Megoldás próbálgatással, következtetéssel.</p> <p>Ellenőrzés. Szöveges válaszadás.</p> <p>Tevékenységről, képről, számfeladatról szöveges feladat alkotása, leírása a matematika nyelvén.</p>	<p>Mondott, olvasott szöveg értelmezése, eljátszása, megjelenítése rajz segítségével, adatok, összefüggések kiemelése, leírása számokkal. Interaktív tábla</p> <p>Állítások, kérdések megfogalmazása képről, helyzetről, történésről szóban, írásban.</p> <p>Lényegkiemelő és probléma-megoldó képesség formálása matematikai problémák ábrázolásával, szöveges feladatok megfogalmazásával.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> hallott, látott, elképzelt történetek vizuális megjelenítése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az olvasott, írott szöveg megértése, adatok keresése, információk kiemelése.</p>
<p>Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Összeg, összeadandó, tag, különbség, kisebbítendő, kivonandó, szorzat, tényező, osztandó, osztó, hányados, maradék, számegyenes, művelet, zárójel, páros, páratlan, egy- és kétjegyű számok, darabszám, sorszám,</p>	

tőszám, felcserélhetőség, szorzótábla, bennfoglaló tábla.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Függvények, az analízis elemei	Órakeret 19
Előzetes tudás	Sorozatképzés tárgyából, alakzatokból, számokból. Számsorozat folytatása megadott összefüggés alapján. Egyszerű összefüggések felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Számok, mennyiségek közötti viszonyokra vonatkozóan egyszerű megállapítások megfogalmazása. Változások észrevétele, megfigyelése, indoklása.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A sorozat fogalma. Számsorozatok szabályának felismerése. Növekvő és csökkenő sorozatok.	Sorozat képzése számokból. Számsorozat szabályának felismerése, folytatása, kiegészítése megadott vagy felismert összefüggés alapján. Az összefüggéseket felismerő és a rendező képesség fejlesztése a változások, periodikusság, ritmus, növekedés, csökkenés megfigyelésével. Megkezdett sorozatok folytatása adott szabály szerint.	<i>Ének-zene:</i> periodikusság zenei motívumokban.
Összefüggések, szabályok. Számok mennyiségek közti kapcsolatok és jelölésük nyíllal. Számok táblázatba rendezése. Számpárok közötti kapcsolatok.	Egyszerűbb összefüggések, szabályszerűségek felismerése. Szabályjátékok alkotása. Kreativitást fejlesztő feladatsorok megoldása. Interaktív tábla Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, számsorozat, növekvő, csökkenő. Szabály, kapcsolat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Geometria, mérése		Órakeret 27
Előzetes tudás	<p>Egyenes rajzolása vonalzóval. Alakzatokra vonatkozó megfigyelések megfogalmazása. Alakzatok másolása, összehasonlítása. Síkídom és test különbségének felismerése. Síkídomok előállítását hajtogatással, nyírással, rajzolással. Testek építése szabadon és feltétel szerint. Képnézegető program használata. Összehasonlítás méret szerint (pl. rövidebb-hosszabb, alacsonyabb-magasabb. stb.). Mérőeszközök ismerete, használata. Mérés alkalmilag választott és szabvány mértékegységekkel. Mértékegységek (m, kg, l, óra, nap, hét, hónap, év) ismerete.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Megfigyelőképesség, tartós figyelem fejlesztése. Feladattudat és feladattartás fejlesztése. Térszemlélet kialakításának alapozása. Finommotorikus mozgás fejlesztése. Pontosság, tervszerűség, kitartás a munkában. Helyes és biztonságos eszközzel való kezelés. A környezet megismerésének igénye. Mennyiségfogalmak kialakítása a 100-as számkörben, mérések alkalmilag választott és szabvány mérőeszközökkel. Gyakorlottság kialakítása tényleges mérésekben.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Az egyenes és görbe vonal.	<p>Tudatos megfigyelés. Egyenes rajzolása vonalzóval. Objektumok alkotása szabadon.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> közvetlen környezet megfigyelése a testek formája szerint (egyenes és görbe vonalak keresése).</p>	
A képszerkesztő program néhány rajzeszközének ismerete, a funkciók azonosítása, gyakorlati alkalmazása.	<p>A számítógép kezelése segítségével. Interaktív tábla</p>		
Tapasztalatgyűjtés egyszerű alakzatokról. Képnézegető programok alkalmazása.	<p>A megfigyelések megfogalmazása az alakzatok formájára vonatkozóan. Alakzatok másolása, összehasonlítása, annak eldöntése, hogy a létrehozott alakzat rendelkezik-e a</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> Geometriai alakzatok rajzolása. A vizuális nyelv alapvető eszközeinek (pont, vonal, forma) használata és megkülönböztetése. Kompozíció alkotása geometriai alakzatokból.</p>	

	<p>kiválasztott tulajdonsággal.</p> <p>A geometriai alakzatokhoz kapcsolódó képek megtekintése, készítése.</p>	
<p>Tengelyesen tükrös alakzat előállítása hajtogatással, nyírással, megfigyelése tükör segítségével.</p> <p>A tapasztalatok megfogalmazása.</p> <p>Képnézegető programok alkalmazása.</p>	<p>A tükrös alakzatokhoz kapcsolódó képek megtekintése, jellemzése.</p> <p>Interaktív tábla</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> alakzatok formájának megfigyelése a környezetünkben.</p>
<p>Sík- és térbeli alakzatok megfigyelése, szétválogatása, megkülönböztetése.</p>	<p>Síkidom és test különbségének megfigyelése.</p> <p>Síkidomok előállítása hajtogatással, nyírással, rajzolással.</p> <p>Testek építése testekből másolással, vagy szóbeli utasítás alapján.</p>	<p><i>Vizuális kultúra;</i></p> <p><i>környezetismeret:</i> tárgyak egymáshoz való viszonyának, helyzetének, arányának megfigyelése.</p>
<p>Síkidomok. (négyzet, téglalap, háromszög, kör).</p> <p>Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek.</p>	<p>Síkidomok rajzolása szabadon és szavakban megadott feltétel szerint.</p> <p>Összehasonlítás.</p> <p>Fejlesztőprogram használata formafelismeréshez, azonosításhoz, megkülönböztetéshez.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> vonalzó használata.</p>
<p>Testek (kocka, téglatest).</p> <p>Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek.</p> <p>Tulajdonságokat bemutató animációk lejátszása, megtekintése, értelmezése.</p>	<p>Testek válogatása és osztályozása megadott szempontok szerint.</p> <p>Testek építése szabadon és adott feltételek szerint, tulajdonságaik megfigyelése.</p> <p>A térbeli tájékozódó képesség alapozása érzékszervi megfigyelések segítségével.</p> <p>Szemponrtartás. Kreativitás fejlesztése. Interaktív tábla</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> testek építése.</p>
<p>Tájékozódás, helymeghatározás, irányok, irányváltoztatások.</p>	<p>Térbeli tájékozódás fejlesztése.</p> <p>Tájékozódás síkban (pl.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> az osztályterem elhelyezkedése az iskolában,</p>

	füzetben, könyvben, négyzethálós papíron). Interaktív programok használata. Interaktív tábla	az iskola elhelyezkedése a településen. <i>Testnevelés és sport:</i> térbeli tudatosság, elhelyezkedés a térben, mozgásirány, útvonal, kiterjedés.
Összehasonlítások a gyakorlatban: (rövidebb-hosszabb, magasabb-alacsonyabb).	Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Együttműködő képesség fejlesztése (pl. tanulók magasságának összemérése).	<i>Környezetismeret:</i> közvetlen környezetünk mérhető tulajdonságai.
Hosszúság, tömeg, űrtartalom idő. Mérőszám és mértékegység. Mérőeszközök. Mérések alkalmi és szabvány egységekkel: hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő. Szabvány mértékegységek: cm, dm, m, dkg, kg, cl, dl, l, perc, óra, nap, hét, hónap, év. Mennyiségek becslése.	Azonos mennyiségek mérése különböző mértékegységekkel. Különböző mennyiségek mérése azonos egységgel. Mérőeszközök használata gyakorlati mérésekre. A becslés és mérés képességének fejlesztése gyakorlati tapasztalatszerzés alapján.	<i>Testnevelés és sport; énekzene:</i> időtartam mérése egységes tempójú mozgással, hanggal, szabványegységekkel. <i>Környezetismeret:</i> hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő és mértékegységeik.
A gyerekeknek szóló legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése.	Irányított keresés ma már nem használatos mértékegységekről.	
Átváltások szomszédos mértékegységek között, mérőszám és mértékegység viszonya.	Mennyiségek közötti összefüggések megfigyelése. Tárgyak, személyek, alakzatok összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik alapján (magasság, szélesség, hosszúság, tömeg, űrtartalom). Interaktív programok használata. Interaktív tábla	<i>Környezetismeret; technika, életvitel és gyakorlat:</i> mérések a mindennapokban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenes és görbe vonal, szimmetria, mértékegység, mérőszám, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, mérőeszköz, síkidom, test. Becslés, átváltás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Statisztika, valószínűség	Órakeret 6
Előzetes tudás	Sejtések megfogalmazása valószínűségi kísérletek során. Adatgyűjtés, adatok lejegyzése. Megállapítások megfogalmazása a gyűjtött adatokról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Közös munka (páros- és csoportmunka) vállalása. Együttműködés, egymásra figyelés. A világ megismerésének igénye. Önismeret: pontosság, tervszerűség, monotonitás tűrése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Valószínűségi megfigyelések, játékok, kísérletek.	A matematikai tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése matematikai játékok segítségével. Sejtések megfogalmazása, divergens gondolkodás. Interaktív tábla	
Tapasztalatszerzés a véletlenről és a biztosról.	Tudatos megfigyelés. A gondolkodás és a nyelv összefonódása.	
Események, ismétlődések játékos tevékenység során.	Célirányos, akaratlagos figyelem fejlesztése.	
A lehetetlen fogalmának tapasztalati előkészítése.	Adatgyűjtés célirányos megválasztásával a környezettudatos gondolkodás fejlesztése.	
Statisztika. Adatok gyűjtése megfigyelt történésekről, mért vagy számlált adatok lejegyzése táblázatba.	Események megfigyelése. Szokások kialakítása az adatok lejegyzésére. Adatokról megállapítások megfogalmazása: egyenlő adatok, legkisebb, legnagyobb adat kiválasztása. Adatgyűjtés elektronikus információforrások segítségével. Információforrások, adattárak használata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Véletlen, biztos, lehetetlen, táblázat, statisztika, adat.	

A fejlesztés várt eredményei a 2. évfolyam végén

A tanuló

- képes halmazokat összehasonlítani az elemek száma szerint, halmazt alkotni;
- képes állítások igazságtartalmának eldöntésére, állításokat megfogalmazni;
- halmazok elemeit összehasonlítja, azonosítja, megkülönbözteti, a közös tulajdonságokat felismeri, megnevezi;
- több, kevesebb, ugyanynyi fogalmát helyesen használja;
- néhány elemet sorba rendez próbálgatással;
- számokat ír, olvas 100-as számkörben, Helyi érték fogalma.
- tud római számokat írni, olvasni 100-as számkörben (I, V, X, ~~L~~, ~~C~~);
- megtalálja számok helyét a számegyenesen,
- meghatározza az egyes, tízes számszomszédokat;
- képes természetes számok nagyság szerinti összehasonlítására;
- tud kétjegyű számokat képezni, helyi érték szerint bontani;
- a matematikai jeleket $+$, $-$, \cdot , $:$, $=$, $<$, $>$, $()$ helyesen használja;
- képes összeadni, kivonni, szorozni, osztani 100-as számkörben;
- ismeri a szorzótáblát a 100-as számkörben;
- ismeri és helyesen alkalmazza a műveletvégzés sorrendjét;
- képes szóveges feladatot értelmezésére, megjelenítésére rajz segítségével, leírására művelettel;
- megkülönbözteti a páros és páratlan számokat;
- képes szimbólumok használatára matematikai szöveg leírásánál, az ismeretlen szimbólum kiszámítására;
- figyelme tudatosan irányítható;
- ismerete az egyenes és görbe vonalakat;
- képes a test és a síkidom megkülönböztetésére;
- tud testeket építeni szabadon és megadott feltételek szerint;
- képes tájékozódni, ismeri az irányokat;
- képes a hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérésére;
- ismeri a szabvány mértékegységeket: cm, dm, m, cl, dl, l, dkg, kg, perc, óra, nap, hét, hónap, év.
- képes átváltásokat végezni szomszédos mértékegységek között;
- felismeri a mennyiségek közötti összefüggéseket;
- mérés során helyesen használja a mérőeszközöket;
- felismeri növekvő és csökkenő számsorozatok szabályát, tudja a sorozatot folytatni;
- felismeri a számpárok közötti kapcsolatokat;
- képes a változásokat észrevenni, szóban kifejezni;
- tud adatokról megállapításokat megfogalmazni;

3. osztály

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	2 + folyamatos
Számelmélet, algebra	76 + 14
Függvények, az analízis elemei	19
Geometria, mérések	28
Statisztika, valószínűség	5
Összes óraszám	144

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret 2+folyamatos
Előzetes tudás	Halmazok összehasonlítása. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Több, kevesebb, ugyanynyi fogalma. Alakzatok szimmetriájának megfigyelése. Néhány elem sorba rendezése próbálgatással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Halmazok összehasonlítása. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Több, kevesebb, ugyanynyi fogalma. Alakzatok szimmetriájának megfigyelése. Néhány elem sorba rendezése próbálgatással.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése konkrét elemek esetén. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése.	Megfigyelésben, mérésben, számlálásban, számolásban gyűjtött adatok, elemek halmazba rendezése. A logikai „és”, „vagy” szavak használata állítások megfogalmazásában. Összehasonlítás, következtetés, absztrahálás. Interaktív tábla	<i>Környezetismeret:</i> élőlények csoportosítása megadott szempontok szerint.

A számítógép működésének bemutatása (be- és kikapcsolás, egér, billentyűzet használata).	Ismerkedés az adott informatikai környezettel.	
Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. Alaphalmaz és részhalmaz fogalmának tapasztalati előkészítése.	Osztályozás egy, illetve egyszerre két szempont szerint. Síkídomok halmazokba rendezése tulajdonságaik alapján. Sorozatok létrehozása, folytatása, kiegészítése adott szempont szerint. A gondolkodás és a nyelv összefonódása, kölcsönhatása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szavak jelentése, szöveggörnyezettől függő eltérő nyelvhasználat.
Tantárgyi fejlesztőprogram használata a halmazba soroláshoz.	Osztályozás egy, illetve egyszerre két szempont szerint. Interaktív tábla	
Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása. próbálgatással.	Konkretizálás képességének fejlesztése.	<i>Ének-zene:</i> dallammotívumok sorba rendezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, összehasonlítás, csoportosítás, sorba rendezés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Számelmélet, algebra	Órakeret 76+14
Előzetes tudás	<p>Számok írása, olvasása (100-as számkör). Helyi érték Római számok írása, olvasása (I, V, X). Számok helye a számegeyenesen. Számszomszédok. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. Számok képzése, bontása helyi érték szerint. Páros és páratlan számok. Matematikai jelek: +, -, •, :, =, <, >, (). Összeadás, kivonás, szorzás, osztás. Szorzótábla ismerete a százaz számkörben. A műveletek sorrendje. Szöveges feladat értelmezése, megjelenítése rajz segítségével, leírása számokkal. Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Elnevezések, megállapodások, jelölések értése, kezelése. Számok nagyságrendje és helyi értéke. Számok helyes leírása, olvasása 1000-ig. Számok nagyságrendjének és helyi értékének biztos ismerete. Számok képzése, helyi érték szerinti bontása. A helyes műveleti sorrend ismerete és alkalmazása a négy alapművelet körében. A tízes, százaz ezres számszomszédok meghatározása. A kerekítés és becslés eszközként való alkalmazása. Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás. Igény kialakítása a matematika értékeinek és eredményeinek megismerésére. A szorzótábla biztos ismerete.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Számfogalom kialakítása 1000-es, számkörben. Számok írása, olvasása 1000-ig.</p>	<p>Tájékozódás az adott számkörben. Számmemória fejlesztése. Interaktív tábla</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> számok helyesírása.</p>
<p>Számok helye, közelítő helye a számegyenesen, számszomszédok, kerekítés. Alaki, helyi és valódi érték. Számok képzése, bontása helyi érték szerint. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása.</p>	<p>Emlékezet fejlesztése, tájékozódás a számegyenesen.</p>	
<p>Számítógépes, interaktív táblához kapcsolódó oktatóprogramok alkalmazása.</p>	<p>Tájékozódás a számegyenesen. Interaktív tábla</p>	
<p>Számok összeg-, különbség-, szorzat- és hányados alakja.</p>	<p>Megértett állításokra, szabályokra való emlékezés. Tények közti kapcsolatok, viszonyok, összefüggések felidézése.</p>	
<p>A negatív szám fogalmának tapasztalati úton történő előkészítése. Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság).</p>	<p>Negatív számokkal való ismerkedés tapasztalati úton a számegyenes, a hiány és a hőmérséklet segítségével. Adósság, készpénz, vagyoni helyzet fogalmának értelmezése.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> hőmérséklet és mérése, Celsius-skála (fagypon alatti, fagypon feletti hőmérséklet).</p>

Matematikai oktató program használata. Interaktív tábla		
Műveletek közötti kapcsolatok: összeadás, kivonás, szorzás, osztás. Fejlesztés: összeadás, kivonás, szorzás és osztás legfeljebb háromjegyű, nullára végződő számokkal. Fejlesztés: szorzás, osztás tízzel, százzal. Írásbeli összeadás, kivonás háromjegyű számokkal. Írásbeli szorzás egyjegyű számmal.	Az ellenőrzési igény kialakítása, a műveletek közötti kapcsolatok megfigyelésén keresztül. A pontos feladatvégzés igényének fejlesztése. A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése; tudatos, célirányos figyelem. A fejlesztés biztonságos használata. A szorzótáblák gyakorlása. Analógiák felismerése, keresése, kialakítása. Írásbeli műveletek alkalmazásszintű felhasználása. A tanult műveletek elvégzésének gyakorlása, ellenőrzése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kérdések, problémák, válaszok helyes megfogalmazása.
Matematikai fejlesztőprogram használata. Interaktív tábla		
Összeg, különbség, szorzat, becslése, a „közelítő” érték fogalmának és jelének bevezetése.	Jelek szerepe, használata. Becslés a tagok, tényezők, osztó, osztandó megfelelő kerekítésével.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jelek szerepe, használata.
Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összeg és különbség, valamint szorzat és hányados változásai.	Változó helyzetek megfigyelése, műveletek tárgyi megjelenítése.	
Zárójel használata; összeg és különbség szorzása, osztása. Műveleti sorrend.	Feladattartás és feladatmegoldási sebesség fejlesztése. Megismert szabályokra való emlékezés. Oktatóprogram alkalmazása a műveleti sorrend	

	bemutatására. Interaktív tábla	
Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása, ellenőrzés.	Matematikai modellek megértése. Önértékelés, önellenőrzés. Gondolatmenet követése, oksági kapcsolatok keresése, megértése.	
Törtek fogalmának tapasztalati előkészítése. Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése, lejegyzése szöveggel.	Közös munka (páros, kis csoportos munka, csoportmunka), együttműködés vállalása. Törtekkel kapcsolatos oktató program használata. Interaktív tábla Törtek előállítás hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel. Animáció lejátszása törtek előállításához. Interaktív tábla	
Szöveges feladatok. Többféle megoldási mód keresése.	A szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv készítése. Becslés. Megoldás próbálgatással, számolással, következtetéssel. Ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata. A szövegértéshez szükséges nyelvi, logikai szerkezetek fokozatos megismerése. Adatok lejegyzése, rendezése, ábrázolása. Összefüggések felismerése. Válasz megfogalmazása szóban, írásban.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az írott szöveg megértése, adatok keresése, információk kiemelése.
Római számok. A római számok története. Számjelek bevezetése. Római számok írása, olvasása I, V, X, L, C, D, M jelekkel.	Irányított keresés római számok használatáról. Interaktív tábla	<i>Környezetismeret:</i> a lakóhely története; a római számok megfigyelése régi épületeken.
A gyerekeknek szóló legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése.		

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Számszomszéd, kerekítés, közelítő érték, műveleti sorrend. Három- és négyjegyű szám. Tört szám, negatív szám. Becslés, ellenőrzés. Római szám. Alaki, helyi és valódi érték.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Függvények, az analízis elemei	Órakeret 19
Előzetes tudás	Sorozat szabályának felismerése, folytatása. Növekvő és csökkenő számsorozatok. Számpárok közötti kapcsolatok felismerése.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Matematikai modellek készítése. Sorozatok felismerése, létrehozása.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Sorozat szabályának felismerése.	Adott szabályú sorozat folytatása. Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között. Sorozatok néhány hiányzó vagy megadott sorszámú elemének kiszámítása. Sorozatok képzési szabályának keresése, kifejezése szavakkal. Oktatóprogram használata sorozat szabályának felismeréséhez, folytatásához. Interaktív tábla A figyelem és a memória fejlesztése- Szabályfelismerés. Az önállóság fejlesztése a gondolkodási műveletek alkalmazásában. Az anyanyelv és a szaknyelv használatának fejlesztése. Adott utasítás követése, figyelem tartóssága.	<i>Vizuális kultúra:</i> periodicitás felismerése sordíszekben, népi motívumokban.

	Saját gondolatok megfogalmazása, mások gondolatmenetének végighallgatása.	
Összefüggések, kapcsolatok táblázat adatai között. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.	Kapcsolatok, szabályok keresése táblázat adatai között. Táblázat adatainak értelmezése. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése, a folytatásra vonatkozó sejtések megfogalmazása. Az általánosításra való törekvés. A kifejezőképesség alakítása: világos, rövid fogalmazás. Az absztrakciós képesség alapozása.	<i>Környezetismeret:</i> adatok gyűjtése az állatvilágból (állati rekordok). <i>Testnevelés és sport:</i> sporteredmények mint adatok.
Grafikonok.	Grafikonok adatainak leolvasása. Grafikonok készítése. Matematikai összefüggések felismerése. Interaktív tábla	<i>Környezetismeret:</i> hőmérsékleti grafikonok készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Táblázat, grafikon. Sorozat. Szabály, kapcsolat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Geometria, mérések	Órakeret: 28
Előzetes tudás	Vonalak (egyenes, görbe). Térbeli alakzatok.(kocka, téglatest) A test és a síkidom megkülönböztetése. Szimmetria: tengelyesen szimmetrikus alakzatok megfigyelése. A hosszúság, az irtartalom, a tömeg és az idő mérése. A szabvány mértékegységek: cm, dm, m, cl, dl, l, dkg, kg, perc, óra, nap, hét, hónap, év. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mennyiségek közötti összefüggések felismerése. Mérőeszközök használata.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Térbeli és síkbeli tájékozódás továbbfejlesztése. Feltételeknek megfelelő alkotások elképzése elkészítésük előtt, a tényleges alkotás összevetése az elképzelttel. A matematika és a valóság kapcsolatának építése. Mérőeszközök és mértékegységek önálló használata. Érzékelés, észlelés pontosságának fejlesztése. A szimmetria felismerése a valóságban: tárgyakon, természetben, művészeti alkotásokon. Esztétikai érzék fejlesztése. A vonalzó célszerű használata.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A szakasz fogalmának előkészítése. A szakasz és mérése.</p>	<p>Tapasztalatszerzés, érvelés.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hajtogatás.</p>
<p>Háromszög, négyzet és téglalap felismerése. A téglalap és négyzet tulajdonságai: csúcsok száma, oldalak száma.</p>	<p>Háromszögek, négyszögek előállításra rajzolóval szabadon vagy egy-két tulajdonság megadásával. Egyedi tulajdonságok kiemelése. Formafelismerés, azonosítás, megkülönböztetés. Interaktív tábla</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> mozaikkép alkotása előre elkészített háromszögek, négyszögek felhasználásával.</p>
<p>A téglalap és a négyzet kerületének kiszámítása.</p>	<p>Ismeretek alkalmazása az újabb ismeretek megszerzésében.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> kerületszámítás a közvetlen környezetünkben (szoba, kert)</p>
<p>Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel. A területszámítás fogalmának előkészítése.</p>	<p>Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése. Interaktív tábla</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> tapasztalatgyűjtés a mindennapi életből pl. szőnyegezés, burkolás a lakásban, kertben.</p>
<p>Az egybevágóság fogalmának előkészítése.</p>	<p>Tengelyesen tükrös alakzatok létrehozása tevékenységgel. Az alkotóképesség fejlesztése. Megfigyelések kifejezése válogatással, megfogalmazással. A pontosság igényének felkeltése. Geometriai dinamikus szerkesztőprogram használata interaktív táblán.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> szimmetria a természetben. <i>Vizuális kultúra:</i> szimmetria a műalkotásokban.</p>

Tájékozódás síkban, térben.	Tájékozódás pl. az iskolában és környékén. Mozgássor megismétlése, mozgási memória fejlesztése. Térbeli tájékozódási képességet fejlesztő, egyszerű. rajzolóprogramok bemutatása. Interaktív tábla Egyszerű problémák megoldása részben tanári segítséggel, részben önállóan.	<i>Környezetismeret:</i> tájékozódás közvetlen környezetünkben. Égtájak ismeretének gyakorlati alkalmazása.
Testek geometriai tulajdonságai, hálója.	Testek építése szabadon és adott feltételek szerint. Térbeli tájékozódási képességet fejlesztő, egyszerű. rajzolóprogramok bemutatása. Egyszerű problémák megoldása részben tanári segítséggel, részben önállóan. Testek szétválogatása egy-két tulajdonság szerint. Alkotóképesség fejlesztése. Kreatív gondolkodás fejlesztése. Térlátás fejlesztése az alakzatok különféle előállításával. Sík- és térgeometriai megfigyelések elemzése, megfogalmazása a tanult matematikai szaknyelv segítségével. Interaktív tábla	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> dobozokból bútorok építése. <i>Vizuális kultúra:</i> a körülöttünk lévő mesterséges és természetes környezet formavilágának megfigyelése és rekonstrukciója.
Téglatest és kocka felismerése, jellemzői. Testháló kiterítése téglatest, kocka esetében.	Megfigyelés, tulajdonságok számbavétele. Összehasonlítás, azonosságok, különbözőségek megállapítása. Finommotoros mozgáskoordinációk fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> dobókocka, téglatest alakú doboz készítése.

<p>Készségfejlesztő oktatóprogramok, logikai játékok indítása, használata önállóan vagy segítséggel, belépés és szabályos kilépés a programból.</p>	<p>Számítógépes játékok, egyszerű fejlesztő szoftverek megismertetése. Interaktív tábla</p>	
<p>Mérések alkalmi egységekkel. Mérés szabvány egységekkel: km, cl, hl, g, t.</p>	<p>Összehasonlítások végzése a valóság tárgyairól, alakzatokról, dolgokról. Mennyiségi jellemzők felismerése, a különbségek észrevétele. Adott tárgy, elrendezés, kép más nézőpontból való elképzelése.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> gyakorlati mérések közvetlen környezetünkben (tömeg-, hosszúságmérés). Csomagolóanyagok, dobozok tömege.</p>
<p>Az idő mérése: másodperc. Időpont és időtartam megkülönböztetése.</p>	<p>Tájékozódás az időben: a múlt, jelen, jövő, mint folytonosan változó fogalmak, pl. előtte, utána, korábban, később megértése, használata. Időtartam mérése egyenletes tempójú mozgással, hanggal, szabványos egységekkel (másodperc, perc, óra, nap, hét, hónap, év). Fejlesztőprogram használata méréshez. Időpont és időtartam tapasztalati úton történő megkülönböztetése. A családban történtek elhelyezése az időben.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> időre futás. <i>Ének-zene:</i> metronóm. <i>Környezetismeret; technika, életvitel és gyakorlat:</i> napirend, családi ünnepek, események ismétlődése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> változó helyzetek, időben lejátszódó történések megfigyelése, az időbeliség tudatosítása.</p>
<p>Egység és mérőszám kapcsolata. Mérés az egységek többszöröseivel. Át- és beváltások végrehajtott mérések esetén. Átváltások szomszédos mértékegységek között.</p>	<p>A pontosság mértékének kifejezése gyakorlati mérésekben. A mértékegység és mérőszám kapcsolata, összefüggésük megfigyelése és elmélyítése. Mérések a gyakorlatban, mérések a családban.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> elkészíthető munkadarabok megtervezése mérés és modellezés segítségével.</p>

A mértékegységek használata és átváltása szöveges és számfeladatokban.	Fejlesztőprogram használata mértékegységek átváltásához. Interaktív tábla	<i>Környezetismeret; technika, életvitel és gyakorlat:</i> háztartásban használatos gyakorlati mérések (sütés-főzés hozzávalói).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szakaszcso, háromszög, téglalap, négyzet, kerület, terület, téglatest, kocka, testháló, tükrös alakzat, időpont, időtartam, mértékegység, tonna, másodperc, km.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Statisztika, valószínűség		Órakeret 5
Előzetes tudás	Adatokról megállapítások megfogalmazása. Valószínűségi megfigyelések, játékok kísérletek. Tapasztalatszerzés a véletlenről és a biztosról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rendszerszemlélet, valószínűségi és statisztikai gondolkodás alapozása. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Adatok megfigyelése, gyűjtése, rendezése, rögzítése, ábrázolása grafikonon.	Tapasztalatok szerzésével későbbi fogalomalkotás előkészítése. A képi grafikus információk feldolgozása, forráskezelés. Interaktív tábla	<i>Környezetismeret:</i> meteorológiai adatok lejegyzése, ábrázolása.	
A biztos, a lehetséges és a lehetetlen események.	Próbálgatások, sejtések, indoklások, tippelések, tárgyi tevékenységek. A lehetséges és lehetetlen tapasztalati úton való értelmezése. A biztos és véletlen megkülönböztetése.		
Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Gyakoriság. Oszlopdiagram. A valószínűség fogalmának tapasztalati előkészítése.	Események gyakoriságának megállapítása kísérletek végzésével, ábrázolása oszlopdiagramon. Sejtés megfogalmazása adott számú kísérletben.	<i>Környezetismeret:</i> természeti jelenségek előfordulása és valószínűsége. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kifejezőkészség alakítása (világos, rövid	

	<p>A kísérleti eredmények összevetése a sejtéssel, az eltérés megállapítása és magyarázata.</p> <p>A gyakoriság, a valószínű, kevésbé valószínű értelmezése gyakorlati példákon.</p> <p>Információszerzés az internetről, irányított keresés.</p> <p>Diagramokhoz kapcsolódó információk keresése, értelmezése.</p>	megfogalmazás).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Valószínű, biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos. Grafikon, oszlopdiagram. Gyakoriság.	

A fejlesztés várt eredményei a 3. évfolyam végén

A tanuló

- képes adott tulajdonságú elemeket halmazba rendezni,
- felismeri, megnevezi a halmazba tartozó elemek közös tulajdonságait,
- képes annak eldöntésére, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba,
- értelmezi a változást egyszerű matematikai tartalmú szövegben,
- képes az összes eset megtalálására próbálgatással,

- tud 1000-es számkörben számokat írni, olvasni,
- ismeri és értelmezi a helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalmát 1000-es számkörben,
- tud római számokat írni, olvasni 1000-es számkörben (I, V, X, L, C, D, M);

- helyesen értelmezi a negatív számokat a mindennapi életben modell (hőmérséklet, adósság) segítségével,
- képes 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezésére, lejegyzésére szöveggel, előállítására hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel,
- tud természetes számokat nagyság szerinti összehasonlítani 1000-es számkörben,
- képes mennyiségek közötti összefüggések észrevételére tevékenységekben,
- alkalmazza a matematika különböző területein az ésszerű becslést és a kerekítést,
- képes pontosan számolni fejben száz-as számkörben,
- biztosan ismeri a szorzótáblát 100-as számkörben,
- ismeri az összeg, különbség, szorzat, hányados fogalmát,
- képes a műveletek tulajdonságainak, tagok, illetve tényezők felcserélhetőségének alkalmazására,
- ismeri és helyesen alkalmazza a műveletvégzés sorrendjét,
- tud írásban háromjegyű számokat összeadni, kivonni, szorozni egyjegyű számmal
- képes a műveletek ellenőrzésére,

- szöveges feladatokat megold a megoldási algoritmus alkalmazásával (a szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv, becslés, ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata)
- ismeri a többszörös, osztó, maradék fogalmát,

- képes növekvő és csökkenő számsorozatok szabályának felismerésére, a szabály követésére,
- képes összefüggések keresésére az egyszerű sorozatok elemei között,
- meg tudja határozni a szabályt egyszerű formában, a hiányzó elemeket pótolja,

- ismeri és használja a szabvány mértékegységeket: km, cl, hl, g, t, másodperc.
- képes átváltások elvégzésére szomszédos mértékegységek között,
- egyszerű gyakorlati példák esetén képes a hosszúság, távolság és idő mérésére,
- egyszerű módszerekkel felismer és létrehoz háromszöget, négyzetet, téglalapot, egyéb sokszöget,
- megérti a test és a síkidom közötti különbséget,
- felismeri a kockát, téglatestet,
- képes hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel. tükrös alakzatok és tengelyes szimmetria előállítására,
- tudja megmérni a négyzet és a téglalap területét,
- képes a négyzet, téglalap területének mérésére különféle egységekkel, területlefedéssel,

- képes tapasztalati adatok lejegyzésére, táblázatba rendezésére, helyesen értelmezi a táblázat adatait,
- képes adatgyűjtésre, adatok lejegyzésére, diagramról adatok leolvasására,
- valószínűségi játékok, kísérletek során helyesen értelmezi a biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos fogalmakat,

- tanári segítséggel használja az életkorának megfelelő oktatási célú programokat,
- ismer egy rajzoló programot, egyszerű ábrákat elkészít, színez,
- együttműködik az interaktív tábla használatánál.

4. osztály

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	2 + folyamatos
Számelmélet, algebra	76 + 14
Függvények, az analízis elemei	19
Geometria, mérések	28
Statisztika, valószínűség	5
Összes óraszám	144

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret 2+folyamatos
Előzetes tudás	Halmazok összehasonlítása. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Több, kevesebb, ugyannyi fogalma. Alakzatok szimmetriájának megfigyelése. Néhány elem sorba rendezése próbálgatással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Halmazszemlélet fejlesztése. Nyelvhasználat előtti kommunikáció, eljátszás mint a gondolatok kifejezése, ezek megértése. Rajz, kirakás értelmezése, a lejátszott történés visszaidézése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése konkrét elemek esetén. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése.	Megfigyelésben, mérésben, számlálásban, számolásban gyűjtött adatok, elemek halmazba rendezése. A logikai „és”, „vagy” szavak használata állítások megfogalmazásában. Összehasonlítás, következtetés, absztrahálás.	<i>Környezetismeret:</i> élőlények csoportosítása megadott szempontok szerint.

Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. Alaphalmaz és részhalmaz fogalma.	Osztályozás egy, illetve egyszerre két szempont szerint. Síkídomok halmazokba rendezése tulajdonságaik alapján. Sorozatok létrehozása, folytatása, kiegészítése adott szempont szerint. A gondolkodás és a nyelv összefonódása, kölcsönhatása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szavak jelentése, szövegkörnyezettől függő eltérő nyelvhasználat.
Tantárgyi fejlesztőprogram használata a halmazba soroláshoz.	Osztályozás egy, illetve egyszerre két szempont szerint. Interaktív tábla	
Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása. próbálgatással.	Konkretizálás képességének fejlesztése.	<i>Ének-zene:</i> dallammotívumok sorba rendezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, összehasonlítás, csoportosítás, sorba rendezés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Számelmélet, algebra	Órakeret 76+14
Előzetes tudás	<p>Számok írása, olvasása (1000-es számkör). Helyi érték, alaki érték, valódi érték.</p> <p>Római számok írása, olvasása (I, V, X, L, C, D, M).</p> <p>Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása.</p> <p>Számok képzése, bontása helyi érték szerint.</p> <p>Páros és páratlan számok.</p> <p>Matematikai jelek: +, -, •, :, =, <, >, ().</p> <p>Összeadás, kivonás, szorzás, osztás szóban és írásban.</p> <p>Szorzó tábla ismerete a száz-as számkörben.</p> <p>A műveletek sorrendje.</p> <p>Szöveges feladat értelmezése, megjelenítése rajz segítségével, leírása számokkal.</p> <p>Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Elnevezések, megállapodások, jelölések értése, kezelése. Számok nagyságrendje és helyi értéke. Számok helyes leírása, olvasása 10000-ig. Számok nagyságrendjének és helyi értékének biztos ismerete. A helyes műveleti sorrend ismerete és alkalmazása a négy alpművelet körében. Számok képzése, helyi érték szerinti bontása. A tízes, százaz, ezres számszomszédok meghatározása. A kerekítés és becslés eszközként való alkalmazása. Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás. Igény kialakítása a matematika értékeinek és eredményeinek megismerésére. A szorzótábla biztos ismerete.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Számfogalom kialakítása 10 000-es számkörben. Számok írása, olvasása 10 000-ig.</p>	<p>Tájékozódás az adott számkörben. Számmemória fejlesztése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> számok helyesírása.</p>
<p>Számok helye, közelítő helye a számegeyenesen, számszomszédok, kerekítés. Alaki, helyi és valódi érték. Számok képzése, bontása helyi érték szerint- Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása.</p>	<p>Emlékezet fejlesztése, tájékozódás a számegeyenesen. Interaktív tábla</p>	
<p>Számítógépes, interaktív táblához kapcsolódó oktatóprogramok alkalmazása.</p>	<p>Tájékozódás a számegeyenesen. Interaktív tábla</p>	
<p>Számok összeg-, különbség-, szorzat- és hányados alakja.</p>	<p>Megértett állításokra, szabályokra való emlékezés. Tények közti kapcsolatok, viszonyok, összefüggések felidézése.</p>	
<p>A negatív szám fogalmának tapasztalati úton történő előkészítése. Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság).</p>	<p>Negatív számokkal való ismerkedés tapasztalati úton a számegeyenes, a hiány és a hőmérséklet segítségével. Adósság, készpénz, vagyoni helyzet fogalmának értelmezése. A negatív szám fogalmának elmélyítése. Interaktív tábla</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> hőmérséklet és mérése, Celsius-skála (fagypon alatti, fagypon feletti hőmérséklet).</p>
<p>Matematikai oktató program használata.</p>		

Számok tulajdonságai: oszthatóság 5-tel és 10-zel.	Számok összehasonlítása, szétválogatása az oszthatósági tulajdonság szerint.	
Műveletek közötti kapcsolatok: összeadás, kivonás, szorzás, osztás. Fejszámolás: összeadás, kivonás, szorzás és osztás legfeljebb háromjegyű, nullára végződő számokkal. Fejszámolás: szorzás, osztás tízzel, százzal és ezerrel. Írásbeli összeadás, kivonás három- és négyjegyű számokkal. Írásbeli szorzás és osztás egy-és kétjegyű számmal.	Az ellenőrzési igény kialakítása, a műveletek közötti kapcsolatok megfigyelésén keresztül. A pontos feladatvégzés igényének fejlesztése. A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése; tudatos, célirányos figyelem. A fejszámolás biztonságos használata. A szorzótáblák gyakorlása. Analógiák felismerése, keresése, kialakítása. Írásbeli műveletek alkalmazás szintű felhasználása. A tanult műveletek elvégzésének gyakorlása, ellenőrzése.	<i>Magyar nyelv és irodalom: kérdések, problémák, válaszok helyes megfogalmazása.</i>
Matematikai fejlesztőprogram használata.	Interaktív tábla	
Összeg, különbség, szorzat, hányados becslése kerekített értékekkel.	Jelek szerepe, használata. A becslés finomítása a tagok, tényezők, osztó, osztandó megfelelő kerekítésével.	<i>Magyar nyelv és irodalom: jelek szerepe, használata.</i>
Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összeg és különbség, valamint szorzat és hányados változásai.	Változó helyzetek megfigyelése, műveletek tárgyi megjelenítése. Interaktív tábla	
Zárójel használata; összeg és különbség szorzása, osztása. Műveleti sorrend.	Feladattartás és feladatmegoldási sebesség fejlesztése. Megismert szabályokra való emlékezés. Oktatóprogram alkalmazása a műveleti sorrend bemutatására. Interaktív tábla	
Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása, ellenőrzés.	Matematikai modellek megértése. Önértékelés, önellenőrzés. Gondolatmenet követése, oksági kapcsolatok keresése, megértése.	

<p>Törtek fogalmának tapasztalati előkészítése.</p> <p>Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése, lejegyzése szöveggel, törtszámmal.</p> <p>Számláló, nevező, törtvonal.</p>	<p>Közös munka (páros, kis csoportos munka, csoportmunka), együttműködés vállalása.</p> <p>Törtekkel kapcsolatos oktató program használata. Interaktív tábla</p> <p>Törtek előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel.</p> <p>Animáció lejátszása törtek előállításához. Interaktív tábla</p>	
<p>Szöveges feladatok.</p> <p>Többféle megoldási mód keresése.</p>	<p>A szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv készítése. Becslés.</p> <p>Megoldás próbálgatással, számolással, következtetéssel.</p> <p>Ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata.</p> <p>A szövegértéshez szükséges nyelvi, logikai szerkezetek fokozatos megismerése.</p> <p>Adatok lejegyzése, rendezése, ábrázolása.</p> <p>Összefüggések felismerése.</p> <p>Válasz megfogalmazása szóban, írásban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az írott szöveg megértése, adatok keresése, információk kiemelése.</p>
<p>Római számok.</p> <p>A római számok története.</p> <p>Római számok írása, olvasása I, V, X, L, C, D, M jelekkel.</p>	<p>Irányított keresés római számok használatáról</p> <p>Interaktív tábla</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> a lakóhely története; a római számok megfigyelése régi épületeken.</p>
<p>A gyerekeknek szóló legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Számszomszéd, kerekítés, közelítő érték, műveleti sorrend. Három- és négyjegyű szám. Tört szám, negatív szám. Becslés, ellenőrzés. Római szám. Alaki, helyi és valódi érték.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Függvények, az analízis elemei	Órakeret 19
Előzetes tudás	Sorozat szabályának felismerése, folytatása. Növekvő és csökkenő számsorozatok. Számpárok közötti kapcsolatok felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai modellek készítése. Sorozatok felismerése, létrehozása.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Sorozat szabályának felismerése.	<p>Adott szabályú sorozat folytatása.</p> <p>Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között.</p> <p>Sorozatok néhány hiányzó vagy megadott sorszámú elemének kiszámítása.</p> <p>Sorozatok képzési szabályának keresése, kifejezése szavakkal.</p> <p>Oktatóprogram használata sorozat szabályának felismeréséhez, folytatásához.</p> <p>Interaktív tábla</p> <p>A figyelem és a memória fejlesztése-</p> <p>Szabályfelismerés.</p> <p>Az önállóság fejlesztése a gondolkodási műveletek alkalmazásában.</p> <p>Az anyanyelv és a szaknyelv használatának fejlesztése.</p> <p>Adott utasítás követése, figyelem tartóssága.</p> <p>Saját gondolatok megfogalmazása, mások gondolatmenetének végighallgatása.</p>	<i>Vizuális kultúra:</i> periodicitás felismerése sordiszkekben, népi motívumokban.

Összefüggések, kapcsolatok táblázat adatai között. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.	Kapcsolatok, szabályok keresése táblázat adatai között. Táblázat adatainak értelmezése. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése, a folytatásra vonatkozó sejtések megfogalmazása. Az általánosításra való törekvés. A kifejezőkészség alakítása: világos, rövid fogalmazás. Az absztrakciós képesség alapozása.	<i>Környezetismeret:</i> adatok gyűjtése az állatvilágból (állati rekordok). <i>Testnevelés és sport:</i> sporteredmények, mint adatok.
Grafikonok.	Grafikonok adatainak leolvasása. Grafikonok készítése. Matematikai összefüggések felismerése. Interaktív tábla	<i>Környezetismeret:</i> hőmérsékleti grafikonok készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Táblázat, grafikon. Sorozat. Szabály, kapcsolat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Geometria, mérések	Órakeret 28
Előzetes tudás	Vonalak (egyenes, görbe). Térbeli alakzatok.(kocka, téglatest) A test és a síkidom megkülönböztetése. Szimmetria: tengelyesen szimmetrikus alakzatok megfigyelése. A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. A szabvány mértékegységek: cm, dm, m, km, cl, dl, l, hl, g, dkg, kg, t, másodperc, perc, óra, nap, hét, hónap, év. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mennyiségek közötti összefüggések felismerése. Mérőeszközök használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli és síkbeli tájékozódás továbbfejlesztése. Feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése elkészítésük előtt, a tényleges alkotás összevetése az elképzeléssel. A matematika és a valóság kapcsolatának építése. Mérőeszközök és mértékegységek önálló használata. Érzékelés, észlelés pontosságának fejlesztése. A szimmetria felismerése a valóságban: tárgyakon, természetben, művészeti alkotásokon. Esztétikai érzék fejlesztése. A körző és a vonalzó célszerű használata.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Egyenesek kölcsönös helyzetének megfigyelése tapasztalati úton: metsző és párhuzamos egyenesek.</p> <p>A szakasz fogalmának előkészítése.</p> <p>A szakasz és mérése.</p>	<p>Tapasztalatszerzés, érvelés.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hajtogatás.</p>
<p>Háromszög, négyzet és téglalap felismerése.</p> <p>A téglalap és négyzet tulajdonságai: csúcsok száma, oldalak száma.</p>	<p>Háromszögek, négyszögek előállítása rajzolással szabadon vagy egy-két tulajdonság megadásával.</p> <p>Egyedi tulajdonságok kiemelése.</p> <p>Formafelismerés, azonosítás, megkülönböztetés.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> mozaikkép alkotása előre elkészített háromszögek, négyszögek felhasználásával.</p>
<p>A képszerkesztő program néhány rajzeszközének ismerete, a funkciók azonosítása, gyakorlati alkalmazása.</p> <p>Egyszerű rajzok, ábrák elkészítése.</p> <p>A rajzos dokumentum nyomtatása.</p>	<p>A tanult síkidomok rajzolása képszerkesztő program segítségével.</p> <p>A feladat megoldásához szükséges, mások által összeépített alkalmazói környezet használata.</p> <p>Interaktív tábla</p>	
<p>A téglalap és a négyzet területének kiszámítása.</p>	<p>Ismeretek alkalmazása az újabb ismeretek megszerzésében.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> kerületszámítás a közvetlen környezetünkben (szoba, kert)</p>
<p>Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel.</p> <p>A területszámítás fogalmának előkészítése.</p>	<p>Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> tapasztalatgyűjtés a mindennapi életből pl. szőnyegezés, burkolás a lakásban, kertben.</p>

A kör fogalmának tapasztalati előkészítése.	A körző használata (játékos formák készítése). Kör létrehozása, felismerése, jellemzői.	<i>Ének-zene:</i> körjátékok. <i>Vizuális kultúra:</i> a kör megjelenése művészetben.
Az egybevágóság fogalmának előkészítése.	Tengelyesen tükrös alakzatok létrehozása tevékenységgel. Az alkotóképesség fejlesztése. Megfigyelések kifejezése válogatással, megfogalmazással. A pontosság igényének felkeltése. Geometriai dinamikus szerkesztőprogram használata interaktív táblán.	<i>Környezetismeret:</i> szimmetria a természetben. <i>Vizuális kultúra:</i> szimmetria a műalkotásokban.
Tájékozódás síkban, térben.	Tájékozódás pl. az iskolában és környékén. Mozgássor megismétlése, mozgási memória fejlesztése. Térbeli tájékozódási képességet fejlesztő, egyszerű. rajzolóprogramok bemutatása. Egyszerű problémák megoldása részben tanári segítséggel, részben önállóan.	<i>Környezetismeret:</i> tájékozódás közvetlen környezetünkben. Égtájak ismeretének gyakorlati alkalmazása.
Testek geometriai tulajdonságai, hálójá.	Testek építése szabadon és adott feltételek szerint. Térbeli tájékozódási képességet fejlesztő, egyszerű. rajzolóprogramok bemutatása. Interaktív tábla Egyszerű problémák megoldása részben tanári segítséggel, részben önállóan. Testek szétválogatása egy-két tulajdonság szerint. Alkotóképesség fejlesztése. Kreatív gondolkodás fejlesztése. Térlátás fejlesztése az alakzatok különféle előállításával.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> dobozokból bútorok építése. <i>Vizuális kultúra:</i> a körülöttünk lévő mesterséges és természetes környezet formavilágának megfigyelése és rekonstrukciója.

	Sík- és térgeometriai megfigyelések elemzése, megfogalmazása a tanult matematikai szaknyelv segítségével.	
Téglatest és kocka jellemzői. Rubik-kocka. Testháló kiterítése téglatest, kocka esetében.	Megfigyelés, tulajdonságok számbavétele. Összehasonlítás, azonosságok, különbözőségek megállapítása. Finommotoros mozgáskoordinációk fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> dobókocka, téglatest alakú doboz készítése.
Készségfejlesztő oktatóprogramok, logikai játékok indítása, használata önállóan vagy segítséggel, belépés és szabályos kilépés a programból.	Számítógépes játékok, egyszerű fejlesztő szoftverek megismertetése. Interaktív tábla	
A gömb felismerése, jellemzői.	Tapasztalatgyűjtés. A gömb létrehozása.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> gyurma vagy kókuszgolyó készítése. <i>Környezetismeret:</i> gömb alakú gyümölcsök. <i>Testnevelés és sport:</i> labdák.
Mérések alkalmi egységekkel. Mérés szabvány egységekkel: mm, km, ml, cl, hl, g, t.	Összehasonlítások végzése a valóság tárgyairól, alakzatokról, dolgokról. Mennyiségi jellemzők felismerése, a különbségek észrevétele. Adott tárgy, elrendezés, kép más nézőpontból való elképzelése.	<i>Környezetismeret:</i> gyakorlati mérések közvetlen környezetünkben (tömeg-, hosszúságmérés). Csomagolóanyagok, dobozok tömege.
Az idő mérése: másodperc.	Tájékozódás az időben: a múlt, jelen, jövő, mint folytonosan változó fogalmak, pl. előtte, utána, korábban, később megértése, használata.	<i>Testnevelés és sport:</i> időre futás. <i>Ének-zene:</i> metronóm.

	<p>Időtartam mérése egyenletes tempójú mozgással, hanggal, szabványos egységekkel (másodperc, perc, óra, nap, hét, hónap, év).</p> <p>Fejlesztőprogram használata méréshez.</p> <p>A családban történtek elhelyezése az időben.</p>	<p><i>Környezetismeret; technika, életvitel és gyakorlat:</i> napirend, családi ünnepek, események ismétlődése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> változó helyzetek, időben lejátszódó történések megfigyelése, az időbeliség tudatosítása.</p>
<p>Egység és mérőszám kapcsolata. Mérés az egységek többszöröseivel.</p> <p>Át- és beváltások végrehajtott mérések esetén.</p> <p>Átváltások szomszédos mértékegységek között.</p> <p>A mértékegységek használata és átváltása szöveges és számfeladatokban.</p>	<p>A pontosság mértékének kifejezése gyakorlati mérésekben.</p> <p>A mértékegység és mérőszám kapcsolata, összefüggésük megfigyelése és elmélyítése.</p> <p>Mérések a gyakorlatban, mérések a családban.</p> <p>Fejlesztőprogram használata mértékegységek átváltásához.</p> <p>Interaktív tábla</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> elkészíthető munkadarabok megtervezése mérés és modellezés segítségével.</p> <p><i>Környezetismeret; technika, életvitel és gyakorlat:</i> háztartásban használatos gyakorlati mérések (sütés-főzés hozzávalói).</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Metsző és párhuzamos egyenesek, szakasz, szög, háromszög, téglalap, négyzet, kerület, terület, téglatest, kocka, testháló, tükrös alakzat, időpont, időtartam, kör, gömb, mértékegység, tonna, másodperc, km, mm.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Statisztika, valószínűség	Órakeret 5
Előzetes tudás	<p>Adatokról megállapítások megfogalmazása.</p> <p>Valószínűségi megfigyelések, játékok kísérletek.</p> <p>Tapasztalatszerzés a véletlenről és a biztosról.</p>	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	<p>Ismeretek tudatos memorizálása, felidézése.</p> <p>A megtanulást segítő eszközök és módszerek megismerése, értelmes, Rendszerszemlélet, valószínűségi és statisztikai gondolkodás alapozása.</p> <p>A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Adatok megfigyelése, gyűjtése, rendezése, rögzítése, ábrázolása grafikonon.</p>	<p>Tapasztalatok szerzésével későbbi fogalomalkotás előkészítése.</p> <p>A képi grafikus információk</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> meteorológiai adatok lejegyzése, ábrázolása.</p>

	feldolgozása, forráskezelés.	
--	------------------------------	--

Számítási közép, átlag fogalmának bevezetése.	Néhány szám számítási közepének értelmezése, az „átlag” fogalmának bevezetése, használata adatok együttesének jellemzésére.	<i>Környezetismeret:</i> hőmérsékleti és csapadékátlagok.
A biztos, a lehetséges és a lehetetlen események.	Próbálgatások, sejtések, indoklások, tippelések, tárgyi tevékenységek. Interaktív tábla A lehetséges és lehetetlen tapasztalati úton való értelmezése. A biztos és véletlen megkülönböztetése.	
Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Gyakoriság. Oszlopdiagram. A valószínűség fogalmának tapasztalati előkészítése.	Események gyakoriságának megállapítása kísérletek végzésével, ábrázolása oszlopdiagramon. Sejtés megfogalmazása adott számú kísérletben. A kísérleti eredmények összevetése a sejtéssel, az eltérés megállapítása és magyarázata. A gyakoriság, a valószínű, kevésbé valószínű értelmezése gyakorlati példákon. Információszerzés az internetről, irányított keresés. Diagramokhoz kapcsolódó információk keresése, értelmezése. Interaktív tábla	<i>Környezetismeret:</i> természeti jelenségek előfordulása és valószínűsége. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kifejezőkészség alakítása (világos, rövid megfogalmazás).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Valószínű, biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos. Átlag. Grafikon, oszlopdiagram. Gyakoriság.	

A fejlesztés várt eredményei a 4. évfolyam végén

A tanuló

- tud adott tulajdonságú elemeket halmazba rendezni,
- felismeri, megnevezi a halmazba tartozó elemek közös tulajdonságait,
- képes annak eldöntésére, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba,
- értelmezése a változást egyszerű matematikai tartalmú szövegben,
- próbálgatással képes az összes eset megtalálására,

- tud számokat írni, olvasni 10 000-es számkörben,
- ismeri és helyesen alkalmazza a helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalmakat 10 000-es számkörben,
- tud római számokat írni, olvasni 1000-es számkörben (I, V, X, L, C, D, M);
- helyesen értelmezi a negatív számokat a mindennapi életben modell (hőmérséklet, adósság) segítségével,
- képes 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezésére, lejegyzésére, előállítására, hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel,
- tud természetes számokat nagyság szerinti összehasonlítani 10 000-es számkörben,
- képes mennyiségek közötti összefüggések észrevételére tevékenységeken keresztül,
- alkalmazza az ésszerű becslést és a kerekítést a matematika különböző területein,
- tud fejben számolni száz-as számkörben,
- biztos ismeri a szorzótáblát 100-as számkörben,
- ismeri az összeg, különbség, szorzat, hányados fogalmát,
- alkalmazza a műveletek tulajdonságait, tagok, illetve tényezők felcserélhetőségét,
- ismeri és helyesen alkalmazza a műveletvégzés sorrendjét,
- képes négyjegyű számok összeadására, kivonására, szorozni kétjegyű, osztani egyjegyű számmal írásban,
- tudja a műveletek helyességének ellenőrzését,
- képes szöveges feladat megoldására a megoldási algoritmus (a szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv, becslés, ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata) alkalmazásával,
- ismeri és helyesen használja a többszörös, osztó, maradék fogalmát,

- felismeri a növekvő és csökkenő számsorozatokat, tudja azokat folytatni,
- képes összefüggések keresésére az egyszerű sorozatok elemei között,
- tudja megfogalmazni a szabályt egyszerű formában, a hiányzó elemeket pótolja,

- képes egyenesek kölcsönös helyzetének felismerésére (metsző és párhuzamos egyenesek),
- ismeri a szabvány mértékegységeket: mm, km, ml, cl, hl, g, t, másodperc. Tud átváltásokat végezni szomszédos mértékegységek között,
- képes egyszerű gyakorlati példákban a hosszúság, távolság és idő mérésére,
- létrehoz háromszöget, négyzetet, téglalapot, egyéb sokszöget egyszerű módszerekkel, felismerési, megnevezi jellemzőiket,
- ismeri a kör fogalmát,

- megértési a test és a síkidom közötti különbséget,
- felismerés és létrehoz kockát és téglatestet, megnevezi jellemzőiket,
- felismerési a gömböt,
- hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel előállít tükrös alakzatokat,
- tudja kiszámítani a négyzet és a téglalap területét,
- képes a négyzet, téglalap területének mérésére különféle egységekkel, területlefedéssel,

- képes tapasztalati adatok lejegyzésére, táblázatba rendezésére, a táblázat adatainak értelmezésére,
- képes adatgyűjtésre, adatok lejegyzésére, diagram leolvasására,
- értelmezése a valószínűségi játékok, kísérletek során a biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos fogalmakat,

- tanári segítséggel használja az életkorának megfelelő oktatási célú programokat,
- ismer egy rajzoló programot; tud egyszerű ábrákat elkészíteni, színezni,
- együttműködik az interaktív tábla használatánál.

MATEMATIKA

B változat

5–8. évfolyam

Alapelvek, célok

Az iskolai matematikatanítás célja, hogy hiteles képet nyújtson a matematikáról, mint tudásrendszerrel, és mint sajátos emberi megismerési, gondolkodási, szellemi tevékenységről. A matematika tanulása érzelmi és motivációs vonatkozásokban is formálja, gazdagítja a személyiséget, fejleszti az önálló rendszerezett gondolkodást, és alkalmazásra képes tudást hoz létre. A matematikai gondolkodás fejlesztése segíti a gondolkodás általános kultúrájának kiteljesedését.

A matematikatanítás feladata a matematika különböző arculatainak bemutatása. A matematika: kulturális örökség; gondolkodásmód; alkotó tevékenység; a gondolkodás örömeinek forrása; a mintákban, struktúrákban tapasztalható rend és esztétikum megjelenítője; önálló tudomány; más tudományok segítője; a mindennapi élet része és a szakmák eszköze.

A tanulók matematikai gondolkodásának fejlesztése során alapvető cél, hogy mind inkább ki tudják választani és alkalmazni tudják a természeti és társadalmi jelenségekhez illeszkedő modelleket, gondolkodásmódokat (analógiás, heurisztikus, becslésen alapuló, matematikai logikai, axiomatikus, valószínűségi, konstruktív, kreatív stb.), módszereket (aritmetikai, algebrai, geometriai, függvénytan, statisztikai stb.) és leírásokat. A matematikai nevelés sokoldalúan fejleszti a tanulók modellalkotó tevékenységét. Ugyanakkor fontos a modellek érvényességi körének és gyakorlati alkalmazhatóságának eldöntését segítő képességek fejlesztése. Egyaránt lényeges a reprodukív és a problémamegoldó, valamint az alkotó gondolkodásmód megismerése, elsajátítása, miközben nem szorulhat háttérbe az alapvető tevékenységek (pl. mérés, alapszerkesztések), műveletek (pl. aritmetikai, algebrai műveletek, transzformációk) automatizált végzése sem. A tanulás elvezethet a matematika szerepének megértésére a természet- és társadalomtudományokban, a humán kultúra számos ágában. Segít kialakítani a megfogalmazott összefüggések, hipotézisek bizonyításának igényét. Megmutathatja a matematika hasznosságát, belső szépségét, az emberi kultúrában betöltött szerepét. Fejleszti a tanulók térbeli tájékozódását, esztétikai érzékét.

A tanulási folyamat során fokozatosan megismertetjük a tanulókkal a matematika belső struktúráját (fogalmak, axiómák, tételek, bizonyítások elsajátítása). Mindezzel fejlesztjük a tanulók absztrakciós és szintetizáló képességét. Az új fogalmak alkotása, az összefüggések felfedezése és az ismeretek feladatokban való alkalmazása fejleszti a kombinatív készséget, a kreativitást, az önálló gondolatok megfogalmazását, a felmerült problémák megfelelő önbizalommal történő megközelítését, megoldását. A diszkussziós képesség fejlesztése, a többféle megoldás keresése, megtalálása és megbeszélése a többféle nézőpont érvényesítését, a komplex problémakezelés képességét is fejleszti. A folyamat végén a tanulók eljutnak az önálló, rendszerezett, logikus gondolkodás bizonyos szintjére.

A műveltségi terület a különböző témakörök szerves egymásra épülésével kívánja feltárni a matematika és a matematikai gondolkodás világát. A fogalmak, összefüggések érlelése és a matematikai gondolkodásmód kialakítása egyre emelkedő szintű spirális felépítést indokol –

az életkori, egyéni fejlődési és érdeklődési sajátosságoknak, a bonyolódó ismereteknek, a fejlődő absztrakciós képességnek megfelelően. Ez a felépítés egyaránt lehetővé teszi a lassabban haladókkal való foglalkozást és a tehetség kibontakoztatását.

A matematika tantárgy számos lehetőséget kínál a tantárgyon belüli kapcsolatok bemutatására, ami változatossá teszi a reprezentációkat, és biztosítja az ismeretek, módszerek, stratégiák folyamatos ismétlését, mélyítését.

A reprezentációk variálását, a tanulók motiválását, a matematikai alkalmazások bemutatását nagyban segítik a számítógépes eszközök, a matematikatanítást segítő matematikai szoftverek, valamint kifejezetten a tananyaghoz készült informatikai segédeszközök.

A matematikai értékek megismerésével és a matematikai tudás birtokában a tanulók hatékonyan tudják használni a megszerzett kompetenciákat az élet különböző területein. A matematika a maga hagyományos és modern eszközeivel segítséget ad a természettudományok, az informatika, a technikai, a humán műveltségterületek, illetve a választott szakma ismeretanyagának tanulmányozásához, a mindennapi problémák értelmezéséhez, leírásához és kezeléséhez. Ezért a tanulóknak rendelkezniük kell azzal a képességgel és készséggel, hogy alkalmazni tudják matematikai tudásukat, és felismerjék, hogy a megismert fogalmakat és tételeket változatos területeken használhatjuk. Az adatok, táblázatok, grafikonok értelmezésének megismerése nagyban segítheti a mindennapokban, és különösen a média közleményeiben való reális tájékozódásban. Mindehhez elengedhetetlen egyszerű matematikai szövegek értelmezése, elemzése. A tanulóktól megkívánjuk a szaknyelv életkornak megfelelő, pontos használatát, a jelölésrendszer helyes alkalmazását írásban és szóban egyaránt.

A tanulók rendszeresen oldjanak meg önállóan feladatokat, aktívan vegyenek részt a tanítási, tanulási folyamatban. A feladatmegoldáson keresztül a tanuló képessé válhat a pontos, kitartó, fegyelmezett munkára. Kialakul bennük az önellenőrzés igénye, a sajátukétól eltérő szemlélet tisztelete. Mindezek érdekében is a tanítás folyamában törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságuk fejlesztésére. A matematikatanítás, -tanulás folyamatában egyre nagyobb szerepet kaphat az önálló ismeretszerzés képességnek fejlesztése, az ajánlott, illetve az önállóan megkeresett, nyomtatott és internetes szakirodalom által. A matematika lehetőségeihez igazodva támogatni tudja az elektronikus eszközök (zsebszámológép, számítógép, grafikus kalkulátor), internet, oktatóprogramok stb. célszerű felhasználását, ezzel hozzájárul a digitális kompetencia fejlődéséhez.

A tananyag egyes részleteinek csoportmunkában való feldolgozása, a feladatmegoldások megbeszélése az együttműködési képesség, a kommunikációs képesség fejlesztésének, a reális önértékelés kialakulásának fontos területei. Ugyancsak nagy gondot kell fordítani a kommunikáció fejlesztésére (szövegértésre, mások szóban és írásban közölt gondolatainak meghallgatására, megértésére, saját gondolatok közlésére), az érveken alapuló vitakészség fejlesztésére. A matematikai szöveg értő olvasása, tankönyvek, lexikonok használata, szövegekből a lényeg kiemelése, a helyes jegyzeteléshez szoktatás a felsőfokú tanulást is segíti.

Változatos példákkal, feladatokkal mutathatunk rá arra, hogy milyen előnyöket jelenthet a mindennapi életben, ha valaki jártas a problémamegoldásban. A matematikatanításnak kiemelt szerepe van a pénzügyi-gazdasági kompetenciák kialakításában.

Életkortól függő szinten rendszeresen foglalkozunk olyan feladatokkal, amelyekben valamilyen probléma legjobb megoldását keressük. Szánjunk kiemelt szerepet azoknak az optimum problémáknak, amelyek gazdasági kérdésekkel foglalkoznak, amikor költség, kiadás minimumát; elérhető eredmény, bevétel maximumát keressük. Fokozatosan vezessük be matematikafeladatainkban a pénzügyi fogalmakat: bevétel, kiadás, haszon, kölcsön, kamat, értékcsökkenés, -növekedés, törlesztés, futamidő stb. Ezek a feladatok erősítik a tanulóknál azt a tudatot, hogy matematikából valóban hasznos ismereteket tanulnak, ill. hogy a matematika alkalmazása a mindennapi élet szerves része. Az életkor előre haladtával egyre több példát mutassunk arra, hogy milyen területeken tud segíteni a matematika. Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy milyen matematikai ismereteket alkalmaznak az alapvetően matematikaigényes, ill. a matematikát csak kisebb részben használó szakmák (pl. informatikus, mérnök, közgazdász, pénzügyi szakember, biztosítási szakember, ill. pl. vegyész, grafikus, szociológus stb.), ezzel is segítve a tanulók pályaválasztását.

A matematikához való pozitív hozzáállást nagyban segíthetik a matematika tartalmú játékok és a matematikához kapcsolódó érdekes problémák és feladványok.

A matematika a kultúrtörténetnek is része. Segítheti a matematikához való pozitív hozzáállást, ha bemutatjuk a tananyag egyes elemeinek a művészetekben való alkalmazását. A motivációs bázis kialakításában komoly segítség lehet a matematikatörténet egy-egy mozzanatának megismertetése, nagy matematikusok életének, munkásságának megismerése. A NAT néhány matematikus ismeretét előírja minden tanuló számára: Euklidész, Pitagorasz, Descartes, Bolyai Farkas, Bolyai János.

Minden életkori szakaszban fontos a differenciálás. Ez nem csak az egyéni igények figyelembevételét jelenti. Sokszor az alkalmazhatóság vezérli a tananyag és a tárgyalásmód megválasztását, más esetekben a tudományos igényesség szintje szerinti differenciálás szükséges. Egy adott osztály matematikatanítása során a célok, feladatok teljesíthetősége igényli, hogy a tananyag megválasztásában a tanulói érdeklődés és a pályaeorientáció is szerepet kapjon. A matematikát alkalmazó pályák felé vonzó tanulókat gondolkodtató, kreativitást igénylő versenyfeladatokkal motiválhatók, a humán területen továbbtanulni szándékozók számára érdekesebb a matematika kultúrtörténeti szerepének kidomborítása, másoknak a középiskolai matematika gyakorlati alkalmazhatósága fontos. A fokozott szaktanári figyelem, az iskolai könyvtár és az elektronikus eszközök használatának lehetősége segíthetik az esélyegyenlőség megvalósulását.

Óraterv

	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	4	4	3,5	4
Éves óraszám	144	144	126	144

5. évfolyam

A felső tagozaton az eddig megszerzett tudást és kompetenciákat kell elmélyíteni és kiterjeszteni. A mindennapi élet problémamegoldásához szükséges képességek és ismeretek elsajátítása mellett legalább ugyanilyen fontos, hogy a matematikatanulás szolgálja egy jól működő gondolkodásmód, egy tanulási stratégia, ítélőképesség, megértés és sok általánosabb pozitív emberi tulajdonság formálását is.

Fontos feladat a tanulás tanítása, az elsajátítás képességének (emlékezet, figyelem, koncentráció, lényegkiemelés stb.) fejlesztése. Meg kell ismertetni a matematika bevált tanulási módszereit.

A matematikai gondolkodásmódot fel kell használni a problémamegoldások során. Ehhez szükséges megfelelő szemléltető ábrákat, diagramokat, grafikonokat készíteni, ilyeneket értelmezni, elemezni és felhasználni; halmazokat jellemezni, szabályszerűségeket észrevenni, általánosító sejtéseket, állításokat megfogalmazni.

Az érvelés, a cáfolás, a vitakészség, a helyes kommunikáció fejlesztése folyamatos feladatunk. Ehhez szükséges másokkal problémamegoldásban együttműködni, gondolatainkat, a megismert fogalmakat rendszerezni. A modellalkotás fontos eszköz, amely segítséget nyújt a problémák megoldásában. Fontos, hogy a tanulók a modellalkotásaik során a megértett és megtanult fogalmakat és eljárásokat fel tudják használni, és a modellekbe szervesen be tudják építeni. Szükséges, hogy problémahelyzetet leíró szöveg alapján a probléma lényegét felismerjék, majd annak megfelelő, a probléma megoldását elősegítő modelleket alkossanak. Fokozatosan fejleszteni kell a matematikai szaknyelv és jelölésrendszer használatát, alkalmazását.

5. osztályban bővül a számkör a nagy számokkal, törtekkel, egész számokkal. A tanulók rendszerezik és elmélyítik a műveletekkel kapcsolatos ismereteket, különös tekintettel a műveletek fogalmára, a szöveges feladatok matematikai modelljének megalkotására. Gyakorolják a hétköznapi életben előforduló mennyiségek becslését, más, tanult mértékegységbe való átváltását. Tájékozódnak síkban és térben, megismerik az egyszerű síkbeli és térbeli alakzatokat. Fejlődik az alaklátásuk, térszemléletük.

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Gondolkodási módszerek	3 + folyamatos
Számtan, algebra	72 + 8
Függvények, sorozatok	8
Geometria	30 + 6
Statisztika, valószínűség	5
Ismétlés, ellenőrzés	12
Összes óraszám	144

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret 3+folyamatos
Előzetes tudás	Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése. Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. A változás értelmezése egyszerű matematikai tartalmú szövegben. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalma. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása (próbálgatással).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek tudatos memorizálása, felidézése. A megtanulást segítő eszközök és módszerek megismerése, értelmes, interaktív használatának fejlesztése. A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok megismerése. Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése. Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének kialakítása. Kommunikáció fejlesztése. A saját képességek és műveltség fejlesztésének igénye.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Elemek elrendezése, rendszerezése adott szempont(ok) szerint. Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel. Néhány elem kiválasztása.	A kombinatorikus gondolkodás, a célirányos figyelem kialakítása, fejlesztése.	
Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. A részhalmaz fogalma. Két véges halmaz közös része. Két véges halmaz egyesítése.	A helyes halmazszemlélet kialakítása. A megfigyelőképesség fejlesztése: Tárgyak tulajdonságainak kiemelése, összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás, tulajdonságok szerint, az érzékszervek tudatos működtetésével. A közös tulajdonságok felismerése, tagadása.	

Változatos tartalmú szövegek értelmezése. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő; kisebb; nem nagyobb, nem kisebb, nagyobb; több; kevesebb; nem; és; vagy; minden; van olyan, legalább, legfeljebb).	Értő, elemző olvasás fejlesztése. Kommunikáció fejlesztése a nyelv logikai elemeinek használatával. A lényegkiemelés, a szabálykövető magatartás fejlesztése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegértelmezés.
A tanultakhoz kapcsolódó igaz és hamis állítások.	A matematikai logika nyelvének megismerése, tudatosítása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a lényegkiemelés képességének fejlesztése.
Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése.	Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének a kialakítása.	
Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. Definíció megértése és alkalmazása.	Kommunikációs készség, lényegkiemelés fejlesztése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> lényegkiemelés fejlesztése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, közös rész, igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, legalább, legfeljebb.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számтан, algebra	Órakeret 72+8
Előzetes tudás	<p>Számok írása, olvasása (10 000-es számkör). Helyi érték, alaki érték, valódi érték. Római számok írása, olvasása. Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság).</p> <p>Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése. Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok, kerekítés. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása.</p> <p>A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mérőeszközök használata.</p> <p>Matematikai jelek: +, -, •, :, =, <, >, ().</p> <p>A matematika különböző területein az ésszerű becslés és a kerekítés alkalmazása. Fejben számolás száz-as számkörben.</p>	

	<p>A szorzó- és bennfoglaló tábla biztos tudása. Összeg, különbség, szorzat, hányados fogalma. Műveletek tulajdonságai, tagok, illetve tényezők felcserélhetősége. Műveleti sorrend.</p> <p>Négyjegyű számok összeadása, kivonása, szorzás és osztás egy- és kétjegyű számmal írásban. Műveletek ellenőrzése.</p> <p>Szöveges feladat: a szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv, becslés, ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata.</p> <p>Páros és páratlan számok, többszörös, osztó, maradék fogalma.</p> <p>Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Biztos számfogalom kialakítása. Számolási készség fejlesztése. A műveleti sorrend használatának fejlesztése, készségszintre emelése.</p> <p>Mértékegységek helyes használata és pontos átváltása.</p> <p>Matematikai úton megoldható probléma megoldásának elképzelése, becslés, sejtés megfogalmazása; megoldás után a képzelt és tényleges megoldás összevetése. Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével.</p> <p>Fegyelmezettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése.</p> <p>Pénzügyi ismeretek alapozása.</p> <p>Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Természetes számok milliós számkörben, egészek, törtek, tizedes törtek.</p> <p>Alaki érték, helyi érték.</p> <p>Számlálás, számolás. Hallott számok leírása, látott számok kiolvasása.</p> <p>Számok ábrázolása számegyenesen.</p>	<p>Számfogalom mélyítése, a számkör bővítése.</p> <p>Kombinatorikus gondolkodás alapelemeinek alkalmazása számok kirakásával.</p>	
<p>Negatív szám értelmezése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – adósság, – fagypon alatti hőmérséklet, – földrajzi adatok (magasságok, mélységek). 	<p>Készpénz, adósság fogalmának továbbfejlesztése.</p> <p>Mélységek és magasságok értelmezése matematikai szemlélettel.</p>	<p><i>Természetismeret; hon- és népismeret:</i> földrajzi adatok vizsgálata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> időtartam számolása időszámítás előtti és időszámítás utáni történelmi eseményekkel.</p>

Összeadás, kivonás szóban, (fejben) és írásban, szemléltetés számegyenesen. Ellentett, abszolút érték.	Számolási készség fejlesztése.	<i>Természetismeret:</i> számolás földrajzi adatokkal: tengerszint alatti mélység, tengerszint feletti magasság szűkebb és tágabb környezetünkben
Közönséges tört fogalma.	A közönséges tört szemléltetése, kétféle értelmezése, felismerése szöveges környezetben.	
Tizedes tört fogalma. A tizedes törtek értelmezése. Tizedes törtek jelentése, kiolvasása, leírása.	Helyiérték-táblázat használata. Mennyiségek kifejezése tizedes törtekkel: dm, cl, mm...	
Egész számok, pozitív törtek helye a számegyenesen, nagyságrendi összehasonlítások.	Matematikai jelek értelmezése (<, >, = stb.) használata.	
Összeadás, kivonás az egészek és a pozitív törtek körében. Természetes számmal szorzás, osztás a törtek körében (0 szerepe a szorzásban, osztásban).	Számolási készség fejlesztése. A műveletekhez kapcsolódó ellenőrzés igényének és képességének fejlesztése. Önellentőrzés, önismeret fejlesztése.	
Szorzás, osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel.	A műveletfogalom mélyítése. A számolási készség fejlesztése gyakorlati feladatokon keresztül.	
Összeg, különbség, szorzat, hányados változásai.	Fegyelmezettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése.	
Műveleti tulajdonságok, a helyes műveleti sorrend. Műveletek eredményeinek előzetes becslése, ellenőrzése, kerekítése.	Egyszerű feladatok esetén a műveleti sorrend helyes alkalmazási módjának felismerése, alkalmazása. Az egyértelműség és a következetesség fontossága. Az ellenőrzési és becslési igény fejlesztése.	

<p>Szorzásra, osztásra vezető, az egységhez viszonyított egyszerű arányos következtetések. A mindennapi életben felmerülő, egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel.</p>	<p>A következtetési képesség fejlesztése. Értő, elemző olvasás fejlesztése. Annak megfigyeltetése, hogy az egyik mennyiség változása milyen változást eredményez a hozzá tartozó mennyiségnél.</p>	<p><i>Hon- és népismeret; természetismeret:</i> Magyarország térképéről méretarányos távolságok meghatározása. A saját település, szűkebb lakókörnyezet térképének használata.</p>
<p>Szabványmértékegységek és átváltásuk: hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg. Matematikatörténeti érdekességek: a hatvanas számrendszer kapcsolata idő mérésével.</p>	<p>Gyakorlati mérések, mértékegység-átváltások helyes elvégzésének fejlesztése (pl. napirend, vásárlás). Az arányosság felismerése mennyiség és mérőszám kapcsolata alapján. Kreatív gondolkodás fejlesztése. Mennyiségi következtetés, becslési készség fejlesztése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> főzésnél a tömeg, az űrtartalom mérése. <i>Hon- és népismeret; természetismeret:</i> ősi magyar mértékegységek.</p>
<p>Szöveges feladatok megoldása. Egyszerű matematikai problémát tartalmazó rövidebb és hosszabb szövegek feldolgozása.</p>	<p>Szövegértés fejlesztése: Egyszerű matematikai problémát tartalmazó és a mindennapi élet köréből vett szövegek feldolgozása. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, gondolatmenet tagolása. Emlékezés elmondott, elolvasott történetekre, emlékezést segítő ábrák, vázlatok, rajzok készítése, visszaolvasása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> olvasási és megértési stratégiák kialakítása (szövegben megfogalmazott helyzet, történes megfigyelése, értelmezése, lényeges és lényegtelen információk szétválasztása). <i>Vizuális kultúra:</i> elképzelt történetek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel.</p>
<p>Osztó többszörös fogalma, meghatározása egyszerű esetekben.</p>		

Osztó, többszörös alkalmazása.	A tanult ismeretek felhasználása a törtek egyszerűsítése, bővítése során. Számolási készség fejlesztése.	
Algebrai kifejezések gyakorlati használata a terület, kerület, felszín és térfogat számítása során.	Számolási készség fejlesztése. Feladatok a mindennapi életből: lakás festése, járólapozása, tejes doboz térfogata, teásdoboz csomagolása stb.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tíz-es számrendszer, helyi érték, alaki érték, számegyenes, összeadandók, az összeg tagjai, kisebbitendő, kivonandó, különbség, szorzandó, szorzó, szorzat, a szorzat tényezői, osztandó, osztó, hányados, maradék. Közös osztó, közös többszörös. Kerekítés, becslés, ellenőrzés. Negatív szám, előjel, ellentett, abszolút érték. Közönséges tört, számláló, nevező, közös nevező, tizedes tört. Mértékegységek.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 8
Előzetes tudás	Szabályfelismerés, szabálykövetés. A szabály megfogalmazása egyszerű formában, a hiányzó elemek pótlása. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Sorozat megadása szabállyal. A koordináta-rendszer biztonságos használata. Függvényszemlélet előkészítése. Probléma felismerése. Összefüggés-felismerő képesség fejlesztése. Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Helymeghatározás gyakorlati szituációkban, konkrét esetekben. A Descartes-féle derékszögű koordináta-rendszer. <i>Matematikatörténet:</i> Descartes.	Megadott pont koordinátáinak leolvasása, illetve koordináták segítségével pont ábrázolása a Descartes-féle koordináta-rendszerben. Sakklépések megadása, torpedó játék betű-szám koordinátákkal. Osztálytermi ülésrend megadása koordináta-rendszerrel. Tájékozódási képesség fejlesztése.	<i>Természetismeret:</i> tájékozódás a térképen.

Egyszerű grafikonok értelmezése.	Eligazodás a mindennapi élet egyszerű grafikonjaiban.	<i>Természetismeret:</i> időjárás grafikonok.
Sorozat megadása a képzés szabályával, illetve néhány elemével. Példák konkrét sorozatokra. Sorozatok folytatása adott szabály szerint.	Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, koordináta-rendszer, táblázat, grafikon.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Geometria	Órakeret 30+6
Előzetes tudás	Vonalak (egyenes, görbe). Hosszúság és távolság mérése (egyszerű gyakorlati példák). Háromszög, négyzet, téglalap, jellemzői. Kör létrehozása, felismerése, jellemzői. Egyszerű tükrös alakzat, tengelyes szimmetria felismerése. A test és a síkidom megkülönböztetése. Kocka, téglatest, jellemzői. Négyzet, téglalap kerülete. Mérés, kerületszámítás, mértékegységek. Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térelemek fogalmának elmélyítése – környezetünk tárgyainak vizsgálata. Távolság szemléletes fogalma, meghatározása. A sík- és térszemlélet fejlesztése. A vizuális képzelet fejlesztése. Rendszerező-képesség, halmazszemlélet fejlesztése. A geometriai problémamegoldás lépéseinek megismertetése (szerkesztéskor: adatfelvétel, vázlatrajz, megszerkeszthetőség vizsgálata, szerkesztés). Számolási készség fejlesztése. A szaknyelv helyes használatának fejlesztése. A geometriai jelölések pontos használata. Pontos munkavégzésre nevelés. Esztétikai érzék fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A tér elemei: pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, szögtartomány.	A tanult térelemek felvétele és jelölése.	

<p>Párhuzamosság, merőlegesség, konvexitás. Síkidomok, sokszögek (háromszögek, négyszögek) szemléletes fogalma.</p>	<p>Síkidomok, tulajdonságainak vizsgálata, közös tulajdonságok felismerése.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> párhuzamos és merőleges egyenesek megfigyelése környezetünkben. <i>Hon- és népismeret:</i> népművészeti minták, formák.</p>
<p>A távolság szemléletes fogalma, adott tulajdonságú pontok keresése. Két pont, pont és egyenes távolsága. Két egyenes távolsága. Adott feltételeknek megfelelő pontthalmazok.</p>	<p>Körző, vonalzó helyes használata, két vonalzóval párhuzamosok, merőlegesek rajzolása. Törekvés a szaknyelv helyes használatára (legalább, legfeljebb, nem nagyobb, nem kisebb...)</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése.</p>
<p>Kör, gömb szemléletes fogalma. Sugár, átmérő.</p>	<p>Körök, minták megjelenésének vizsgálata a környezetünkben, előfordulásuk a művészetekben és a gyakorlati életben. Díszítőminták szerkesztése körzővel.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> földgömb. <i>Testnevelés és sport:</i> tornaszerek: (labdák, karikák stb.). <i>Vizuális kultúra:</i> építészetben alkalmazott térlefedő lehetőségek (kupolák, víztornyok stb.).</p>
<p>A szög fogalma, mérése. Szögfajták. A szög jelölése, betűzése. <i>Matematikatörténet:</i> görög betűk használata a szögek jelölésére, a hatvanas számrendszer kapcsolata a szög mérésével.</p>	<p>Szögmérő használata. Fogalomalkotás képességének kialakítása, fejlesztése. Törekvés a pontos munkavégzésre. Az érdeklődés felkeltése a matematika értékeinek, eredményeinek megismerésére.</p>	<p><i>Történelem,</i> <i>társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> görög „abc” betűinek használata.</p>

Téglalap, négyzet rajzolása.	Gyakorlati példák a fogalmak mélyebb megértéséhez.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat; vizuális kultúra:</i> párhuzamos és merőleges egyenesek megfigyelése környezetünkben (sínpár, épületek, bútorok, képkeretek stb. élei).
Téglalap, négyzet kerülete, területe.	Adott alakzatok kerületének, területének meghatározása méréssel, számolással. Számolási készség fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Udvarok, telkek kerülete. Az iskola és az otthon helyiségeinek alapterülete.
Háromszög, négyszög sokszög belső és külső szögeinek összege.	A belső és külső szögeinek összegére vonatkozó ismeretek megszerzése tapasztalati úton. Az összefüggések megfigyeltetése méréssel. Megfigyelőképesség fejlesztése.	
Sokszögek kerülete.	Kerület meghatározása méréssel, számolással. A matematika és gyakorlati élet közötti kapcsolat felismerése.	
Kocka, téglatest tulajdonságai, hálója. Téglatest (kocka) felszínének és térfogatának kiszámítása.	Testek építése, tulajdonságaik vizsgálata. Rendszerező képesség, halmazszemlélet fejlesztése. Testek csoportosítása adott tulajdonságok alapján. Térszemlélet fejlesztése térbeli analógiák keresésével.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> téglatest készítése, tulajdonságainak vizsgálata. <i>Vizuális kultúra:</i> egyszerű tárgyak, geometriai alakzatok tervezése, makettek készítése.
Derékszögű háromszög területe. Terület meghatározás átdarabolással.	Megfigyelőképesség fejlesztése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pont, egyenes, szakasz, félegyenes, sík, merőlegesség, párhuzamosság, szögfajták. Távolság. Síkidom, sokszög, kör, test, csúcs, él, lap, szög, gömb. Konvexitás. Kerület, terület, felszín, testek hálójája, térfogat.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség		Órakeret 5
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása. Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A statisztikai gondolkodás fejlesztése. A valószínűségi gondolkodás fejlesztése. Megfigyelőképesség, az összefüggés-felismerő képesség, elemzőképesség fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Valószínűségi játékok és kísérletek dobókockák, pénzérmék segítségével.	Valószínűségi és statisztikai alapfogalmak szemléleti alapon történő kialakítása. A figyelem tartósságának fejlesztése. Kommunikáció és együttműködési készség fejlesztése a páros, ill. csoportmunkákban. Valószínűségi kísérletek végrehajtása.		
Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Egyszerű diagramok, értelmezése, táblázatok olvasása, készítése.	Tudatos és célirányos figyelem gyakorlása. Elemzőképesség fejlesztése a napi sajtóban, különböző kiadványokban található grafikonok, táblázatok felhasználásával.		
Átlagszámítás néhány adat esetén (számítási közép).	Az átlag lényegének megértése. Számolási készség fejlődése.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adat, diagram, átlag.		

<p>A fejlesztés várt eredményei az 5. évfolyam végén</p>	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján, részhalmaz felírása, felismerése. – Két véges halmaz közös része, két véges halmaz egyesítése, ezek felírása, ábrázolása. – Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint. – Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel. – Állítások igazságának eldöntésére, igaz és hamis állítások megfogalmazása. – Összehasonlításhoz szükséges kifejezések helyes használata. – Néhány elem összes sorrendjének felsorolása. <p><i>Számtan, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Racionális számok írása, olvasása, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. – Ellentett, abszolút érték felírása. – Mérés, mértékegységek használata, átváltás egyszerű esetekben. – Két-három műveletet tartalmazó műveletsor eredményének kiszámítása, a műveleti sorrendre vonatkozó szabályok ismerete, alkalmazása. Zárójelek alkalmazása. – Szöveges feladatok megoldása következtetéssel. – Becslés, ellenőrzés segítségével a kapott eredmények helyességének megítélése. – A hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg szabványmértékegységeinek ismerete. Mértékegységek egyszerűbb átváltásai gyakorlati feladatokban. Algebrai kifejezések gyakorlati használata a terület, kerület, felszín és térfogat számítása során. <p><i>Összefüggések, függvények, sorozatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tájékozódás a koordináta-rendszerben: pont ábrázolása, adott pont koordinátáinak a leolvasása. – Egyszerűbb grafikonok, elemzése. – Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint, szabályok felismerése, megfogalmazása néhány tagjával elkezdett sorozat esetén. <p><i>Geometria</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tételek, félegyenes, szakasz, szögtartomány, sík, fogalmának ismerete. – A geometriai ismeretek segítségével a feltételeknek megfelelő ábrák rajzolása. A körző, vonalzó célszerű használata. – A tanult síkbeli és térbeli alakzatok tulajdonságainak ismerete és alkalmazása feladatok megoldásában. – Téglalap kerületének és területének kiszámítása.
---	---

- A téglatest felszínének és térfogatának kiszámítása.
- A tanult testek térfogatának ismeretében mindennapjainkban található testek térfogatának, űrmértékének meghatározása.

Valószínűség, statisztika

- Egyszerű diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása.
- Néhány szám számtani közepének kiszámítása.
- Valószínűségi játékok, kísérletek során adatok tervszerű gyűjtése, rendezése, ábrázolása.

6. évfolyam

6. osztályban a törtek, negatív számok fogalmának szintézise, a műveletek kiterjesztése révén alakul a racionális számok halmazának fogalma. Az oszthatóság témakör jó lehetőséget ad a halmazokkal, a logikával kapcsolatos ismeretek alkalmazására. Az absztrakció fejlődését segíti elő a szóveges feladatok rajzos modelljeinek megalkotása. A problémamegoldás általános lépéseit követik a szóveges feladatok megoldásának lépései. A szimbolikus gondolkodás kialakulását segíti a transzformáció tanítása, az alakzatok tulajdonságainak megfigyelése, azok közötti összefüggések felfedezése. A 6. osztály egyik fő témája az arányossági szemlélet kialakítása, az egyenes arányosság, a törtrész-számítás, ezen alapulva a százalékszámítás tanítása következtetéssel. A szimbólumok használatát készíti elő a sorozatok alkotása képzési szabály alapján, az egyszerű nyitott mondatok felírása.

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Gondolkodási módszerek	3 + folyamatos
Számtan, algebra	77 + 10
Függvények, sorozatok	7
Geometria	27 + 4
Statisztika, valószínűség	4
Ismétlés, ellenőrzés	12
Összes óraszám	144

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret 3+folyamatos
Előzetes tudás	Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése. Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. Részhalmaz fogalma. Két véges halmaz közös része, egyesítése. A változás értelmezése egyszerű matematikai tartalmú szövegben. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalma. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Néhány elem sorba rendezése, kiválasztása az összes eset megtalálása (próbálgatással).	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Ismeretek tudatos memorizálása, felidézése. A megtanulást segítő eszközök és módszerek megismerése, értelmes, interaktív használatának fejlesztése. A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok megismerése. Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése. Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének kialakítása. Kommunikáció fejlesztése. A saját képességek és műveltség fejlesztésének igénye.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Elemek elrendezése, rendszerezése adott szempont(ok) szerint. Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel. Néhány elem kiválasztása.</p>	<p>A kombinatorikus gondolkodás, a célirányos figyelem kialakítása, fejlesztése.</p>	
<p>Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. A részhalmaz fogalom alkalmazása. Két véges halmaz közös részének, két véges halmaz egyesítésének alkalmazása.</p>	<p>A helyes halmazszemlélet alakítása. A megfigyelőképesség fejlesztése: Tárgyak tulajdonságainak kiemelése, összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás, tulajdonságok szerint, az érzékszervek tudatos működtetésével. A közös tulajdonságok felismerése, tagadása.</p>	<p><i>Informatika:</i> könyvtárszerkezet a számítógépen.</p>
<p>Változatos tartalmú szövegek értelmezése. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; nem; és; vagy; minden; van olyan, legalább, legfeljebb).</p>	<p>Értő, elemző olvasás fejlesztése. Kommunikáció fejlesztése a nyelv logikai elemeinek használatával. A lényegkiemelés, a szabálykövető magatartás fejlesztése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegértelmezés.</p>
<p>Példák a biztos, a lehetséges és a lehetetlen bemutatására. A tanultakhoz kapcsolódó igaz és hamis állítások.</p>	<p>A matematikai logika nyelvének megismerése, tudatosítása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a lényegkiemelés képességének fejlesztése.</p>

Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése.	Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének a kialakítása.	
Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. Definíció megértése és alkalmazása.	Kommunikációs készség, lényegkiemelés fejlesztése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> lényegkiemelés fejlesztése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, közös rész, igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen, legalább, legfeljebb.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számтан, algebra	Órakeret 77+10
Előzetes tudás	<p>Számok írása, olvasása (milliószámkör). Helyi érték, alaki érték, valódi érték. Római számok írása, olvasása. Negatív számok, egész számok.</p> <p>Törtek, tizedes törtek. Számok helye a számegetesen.</p> <p>Számszomszédok, kerekítés. Természetes számok, törtek, egész számok nagyság szerinti összehasonlítása. Törtek bővítése, egyszerűsítése.</p> <p>A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. Átváltások mértékegységek között. Mérőeszközök használata.</p> <p>Matematikai jelek: +, -, •, :, =, <, >, ().</p> <p>A matematika különböző területein az ésszerű becslés és a kerekítés alkalmazása. Fejben számolás százszámkörben. A szorzó- és bennfoglaló tábla biztos tudása. Összeg, különbség, szorzat, hányados fogalma. Műveletek tulajdonságai. Műveleti sorrend.</p> <p>Természetes számok összeadása, kivonása, szorzás és osztás egy- és kétjegyű számmal írásban. Törtek összeadása, kivonása, szorzása természetes számmal. Egész számok összeadása, kivonása. Műveletek ellenőrzése.</p> <p>Szöveges feladat: a szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv, becslés, ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata.</p> <p>Páros és páratlan számok, többszörös, osztó, maradék fogalma.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Biztos számfogalom kialakítása. Számolási készség fejlesztése. A műveleti sorrend használatának fejlesztése, készségszintre emelése. Mértékegységek helyes használata és pontos átváltása.</p> <p>Matematikai úton megoldható probléma megoldásának elképzelése, becslés, sejtés megfogalmazása; megoldás után a képzeltek és tényleges megoldás összevetése. Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével.</p>	

	Fegyelmezettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése. Pénzügyi ismeretek alapozása. Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A negatív egész számok és a tizedes tört fogalmának mélyítése. Összevonás, szorzás, osztás az egész számok és a tizedes törtek körében.	Számolási készség fejlesztése. A műveletekhez kapcsolódó ellenőrzés igényének és képességének fejlesztése. Önellenőrzés, önismeret fejlesztése.	
Műveleti tulajdonságok, a helyes műveleti sorrend. Műveletek eredményeinek előzetes becslése, ellenőrzése, kerekítése.	Egyszerű feladatok esetén a műveleti sorrend helyes alkalmazási módjának felismerése, alkalmazása. Az egyértelműség és a következetesség fontossága. Az ellenőrzési és becslési igény fejlesztése.	
Közönséges tört fogalmának mélyítése. Negatív törtek, törtek a számegyenesen.	Matematikai jelek értelmezése (<, >, = stb.) használata.	<i>Ének-zene:</i> a törtszámok és a hangjegyek értékének kapcsolata.
Szorzás, osztás a törtek körében. A számok reciprokának fogalma.	Számolási készség fejlesztése. A műveletekhez kapcsolódó ellenőrzés igényének és képességének fejlesztése. Önellenőrzés, önismeret fejlesztése.	
A racionális számok halmaza. Véges és végtelen szakaszos tizedes törtek.	A mennyiségi jellemzők kifejezése számokkal: természetes szám, racionális szám, pontos szám és közelítő szám.	

<p>Egyszerű elsőfokú egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása következtetéssel, lebontogatással. A megoldások ábrázolása számegyenesen, ellenőrzés behelyettesítéssel.</p>	<p>Önálló problémamegoldó képesség kialakítása és fejlesztése. Állítások megítélése igazságértékük szerint. Az egyenlő, nem egyenlő fogalmának elmélyítése. Ellenőrzési igény fejlesztése.</p>	
<p>Arányos következtetések. A mindennapi életben felmerülő, egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel. Egyenes arányosság.</p>	<p>A következtetési képesség fejlesztése. Értő, elemző olvasás fejlesztése. Annak megfigyeltetése, hogy az egyik mennyiség változása milyen változást eredményez a hozzá tartozó mennyiségnél. Arányérzék fejlesztése, a valóságos viszonyok becslése települések térképe alapján.</p>	<p><i>Hon- és népismeret; természetismeret:</i> Magyarország térképéről méretarányos távolságok meghatározása. A saját település, szűkebb lakókörnyezet térképének használata. <i>Vizuális kultúra:</i> valós tárgyak arányosan kicsinyített vagy nagyított rajza.</p>
<p>A százalék fogalmának megismerése gyakorlati példákon keresztül. Az alap, a százalékérték és a százalékláb értelmezése, megkülönböztetése. Egyszerű százalékszámítási feladatok arányos következtetéssel.</p>	<p>Az eredmény összevetése a feltételekkel, a becsült eredménnyel, a valósággal.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> százalékos feliratokat tartalmazó termékek jeleinek felismerése, értelmezése, az információ jelentősége. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; pénzügyi, gazdasági kultúra:</i> árfolyam, infláció, hitel, betét, kamat.</p>

<p>Szabványmértékegységek és átváltásuk: hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg.</p>	<p>Gyakorlati mérések, mértékegység-átváltások helyes elvégzésének fejlesztése (pl. napirend, vásárlás). Az arányosság felismerése mennyiség és mérőszám kapcsolata alapján. Kreatív gondolkodás fejlesztése. Mennyiségi következtetés, becslési készség fejlesztése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> műszaki rajz készítésénél a mértékegységek használata, főzésnél a tömeg, az űrtartalom és az idő mérése.</p>
<p>Szöveges feladatok megoldása. Egyszerű matematikai problémát tartalmazó rövidebb és hosszabb szövegek feldolgozása.</p>	<p>Szövegértés fejlesztése: Egyszerű matematikai problémát tartalmazó és a mindennapi élet köréből vett szövegek feldolgozása. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, gondolatmenet tagolása. Emlékezés elmondott, elolvasott történetekre, emlékezést segítő ábrák, vázlatok, rajzok készítése, visszaolvasása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> olvasási és megértési stratégiák kialakítása (szövegben megfogalmazott helyzet, történes megfigyelése, értelmezése, lényeges és lényegtelen információk szétválasztása). <i>Vizuális kultúra:</i> elképzelt történetek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel.</p>
<p>Oszthatóság fogalma. Egyszerű oszthatósági szabályok (2-vel, 3-mal, 5-tel, 9-cel, 10-zel, 100-zal). Két szám közös osztói, közös többszörösei.</p>	<p>Az osztó, többszörös fogalmának elmélyítése. Két szám közös osztóinak kiválasztása az összes osztóból. A legkisebb pozitív közös többszörös megkeresése. Számolási készség fejlesztése szóban (fejben). A bizonyítási igény felkeltése.</p>	<p><i>Testnevelés:</i> csapatok összeállítása.</p>
<p>Osztó, többszörös alkalmazása.</p>	<p>A tanult ismeretek felhasználása a törtek egyszerűsítése, bővítése során. Számolási készség fejlesztése.</p>	

Algebrai kifejezések gyakorlati használata a terület, kerület, felszín és térfogat számítása során.	Számolási készség fejlesztése. Feladatok a mindennapi életből: lakás festése, járólapozása, tejes doboz térfogata, teásdoboz csomagolása stb.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Oszthatóság, osztó, többszörös. Közös osztó, közös többszörös. Kerekítés, becslés, ellenőrzés. Arány, egyenes arányosság. Százalék, százaléktört, alap, százalékláb. Negatív szám, előjel, ellentett, abszolút érték. Közönséges tört, számláló, nevező, közös nevező, reciprokok, tizedes tört, véges és végtelen szakaszos tizedes tört, racionális szám, egyenlet egyenlőtlenség. Mértékegységek.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Függvények, az analízis elemei		Órakeret 7
Előzetes tudás	Szabályfelismerés, szabálykövetés. A szabály megfogalmazása egyszerű formában, a hiányzó elemek pótlása. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése. Koordináta-rendszer, pontok koordinátáinak leolvasása, koordinátákkal adott pontok ábrázolása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Sorozat megadása szabállyal. A koordináta-rendszer biztonságos használata. Függvény szemlélet előkészítése. Probléma felismerése. Összefüggés-felismerő képesség fejlesztése. Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A Descartes-féle derékszögű koordináta-rendszer alkalmazása.	Tájékozódási képesség fejlesztése.	<i>Természetismeret:</i> tájékozódás a térképen, fókuszát.	
Táblázat hiányzó elemeinek pótlása ismert vagy felismert szabály alapján, ábrázolásuk grafikonon.	Összefüggések felismerése. Együttváltozó mennyiségek összetartozó adatként lejegyzése: tapasztalati függvények, sorozatok alkotása. A helyes függvény szemlélet megalapozása.		

Egyszerű grafikonok értelmezése. Változó mennyiségek közötti kapcsolatok, ábrázolásuk derékszögű koordináta-rendszerben.	Megfigyelőképesség, összefüggések felismerésének képessége, rendszerező-képesség fejlesztése.	<i>Természetismeret:</i> időjárás grafikonok.
Gyakorlati példák elsőfokú függvényekre. Az egyenes arányosság grafikonja.	Eligazodás a mindennapi élet egyszerű grafikonjaiban.	
Sorozat megadása a képzés szabályával, illetve néhány elemével. Példák konkrét sorozatokra. Sorozatok folytatása adott szabály szerint.	Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.	<i>Testnevelés és sport; ének-zene; dráma és tánc:</i> ismétlődő ritmus, tánclépés, mozgás létrehozása, helymeghatározás
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, egyenes arányosság, koordináta-rendszer, táblázat, grafikon.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Geometria	Órakeret 27+4
Előzetes tudás	Vonalak (egyenes, görbe). Hosszúság és távolság mérése (egyszerű gyakorlati példák). Kerület, terület mérése. Mennyiségek, mértékegységek. Négyzet, téglalap meghatározása, tulajdonságai, kerülete, területe. Kör létrehozása, felismerése, jellemzői. Egyszerű tükrös alakzat, tengelyes szimmetria felismerése. A test és a síkidom megkülönböztetése. Kocka, téglatest, jellemzői, felszíne, térfogata. Szög fogalma, mérése, fajtái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térelemek fogalmának elmélyítése – környezetünk tárgyainak vizsgálata. Távolság szemléletes fogalma, meghatározása. A sík- és térszemlélet fejlesztése. A vizuális képzelet fejlesztése. Rendszerező-képesség, halmazszemlélet fejlesztése. A geometriai problémamegoldás lépéseinek megismertetése (szerkesztésnél: adatfelvétel, vázlatrajz, megszerkeszthetőség vizsgálata, szerkesztés). Számolási készség fejlesztése. A szaknyelv helyes használatának fejlesztése. A geometriai jelölések pontos használata. Pontos munkavégzésre nevelés. Esztétikai érzék fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Párhuzamosság, merőlegesség, konvexitás felismerése, alkalmazása. Síkido­mok, sokszögek (háromszögek, négyszögek) szemléletes fogalma.	Síkido­mok, tulajdonságainak vizsgálata, közös tulajdonságok felismerése.	<i>Vizuális kultúra:</i> párhuzamos és merőleges egyenesek megfigyelése környezetünkben. <i>Hon- és népismeret:</i> népművészeti minták, formák.
A távolság szemléletes fogalma, adott tulajdonságú pontok keresése. Adott feltételeknek megfelelő pont­halmazok. <i>Matematikatörténet:</i> Bolyai János, Bolyai Farkas	Körző, vonalzó­k helyes használata. Törekvés a szaknyelv helyes használatára (legalább, legfeljebb, nem nagyobb, nem kisebb...) Az érdeklődés felkeltése a matematika értékeinek, eredményeinek megismerésére.	<i>Vizuális kultúra:</i> térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése.
Kör tulajdonságainak alkalmazása. Húr, szelő, érintő	A körző használata.	
Két ponttól egyenlő távolságra levő pontok. Szakaszfelező merőleges.	A problémamegoldó képesség fejlesztése. A problémamegoldó képesség fejlesztése. Pontosság igényének fejlesztése.	
Szögmásolás, szögfelezés. Nevezetes szögek szerkesztése: 30° , 60° , 90° , 120° .	Törekvés a pontos munkavégzésre. A szerkesztés gondolatmenetének tagolása. Az érdeklődés felkeltése a matematika értékeinek, eredményeinek megismerésére.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> görög „abc” betűinek használata.
Adott egyenesre merőleges szerkesztése. Adott egyenessel párhuzamos szerkesztése. Téglalap, négyzet szerkesztése.	Gyakorlati példák a fogalmak mélyebb megértéséhez.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat; vizuális kultúra:</i> párhuzamos és merőleges egyenesek megfigyelése környezetünkben (sínpár, épületek, bútorok, keretek élei).

Háromszögek csoportosítása oldalak és szögek szerint. A háromszög magasságának fogalma.	Tulajdonságok megfigyelése, összehasonlítása. Csoportosítás. Halmazszemlélet fejlesztése.	<i>Vizuális kultúra:</i> speciális háromszögek a művészetben.
Négyszögek, speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz) megismerése.	Az alakzatok előállítását hajtogatással, nyírással, rajzzal. Alakzatok tulajdonságainak kiemelése, összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás különféle tulajdonságok szerint.	
Egyenlőszárú szárú háromszög és speciális négyszögek szerkesztése, egyszerűbb esetekben.	Körző és vonalzó használata. Pontos munkavégzésre törekvés. Esztétikai érzék fejlesztése. A szerkesztés gondolatmenetének tagolása.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat: vizuális kultúra:</i> megfelelő eszközök segítségével figyelmes, pontos munkavégzés.
Szimmetria a térben.	Testek építése, tulajdonságaik vizsgálata. Térszemlélet fejlesztése térbeli analógiák keresésével.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat: téglatest készítése, tulajdonságainak vizsgálata.</i> <i>Vizuális kultúra:</i> egyszerű tárgyak, geometriai alakzatok tervezése, makettek készítése.
A tengelyes tükrözés. Egyszerű alakzatok tengelyes tükröképének megszerkesztése. A tengelyes tükrözés tulajdonságai.	Szimmetrikus ábrák készítése. Tükrözés körzővel, vonalzóval. Tükrözés koordináta-rendszerben. Transzformációs szemlélet fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat: megfelelő eszközök segítségével figyelmes, pontos munkavégzés.</i>
Tengelyesen szimmetrikus alakzatok. Tengelyesen szimmetrikus háromszögek, négyszögek (deltoid, rombusz, húrtrapéz, téglalap, négyzet), sokszögek. A kör.	A tengelyes szimmetria vizsgálata hajtogatással, tükörrel. A szimmetria felismerése a természetben és a művészetben.	<i>Vizuális kultúra; természetismeret:</i> tengelyesen szimmetrikus alakzatok megfigyelése, vizsgálata a műalkotásokban.

Tengelyesen szimmetrikus háromszögek, négyszögek területe. Terület meghatározás átdarabolással.	Megfigyelőképesség fejlesztése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pont, egyenes, szakasz, félegyenes, sík, merőlegesség, párhuzamosság. Távolság, szakaszfelező merőleges, szögfelező. Kerület, terület, magasság. Tengelyes tükrözés, szimmetria. Egyenlő szárú háromszög, egyenlő oldalú háromszög, húrtrapéz, deltoid, rombusz.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség		Órakeret 4
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása. Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A statisztikai gondolkodás fejlesztése. A valószínűségi gondolkodás fejlesztése. Megfigyelőképesség, az összefüggés-felismerő képesség, elemzőképesség fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Valószínűségi játékok és kísérletek dobókockák, pénzérmék segítségével (biztos, lehetetlen esemény).	Valószínűségi és statisztikai alapfogalmak szemléleti alapon történő kialakítása. A figyelem tartósságának fejlesztése. Kommunikáció és együttműködési készség fejlesztése a páros, ill. csoportmunkákban. Valószínűségi kísérletek végrehajtása.		
Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Egyszerű diagramok, értelmezése, táblázatok olvasása, készítése.	Tudatos és célirányos figyelem gyakorlása. Elemzőképesség fejlesztése a napi sajtóban, különböző kiadványokban található grafikonok, táblázatok felhasználásával.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> menetrend adatainak értelmezése; kalóriatáblázat vizsgálata.	

		<i>Informatika:</i> adatkezelés, adatfeldolgozás, információ- megjelenítés.
Átlagszámítás néhány adat esetén (számtani közép).	Az átlag lényegének megértése. Számolási készség fejlődése.	<i>Természettismeret:</i> időjárési átlagok (csapadék, hőingadozás, napi, havi, évi középhőmérséklet).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adat, diagram, átlag, biztos esemény, lehetetlen esemény.	

A fejlesztés várt eredményei a 6. évfolyam végén	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján, részhalmaz felírása, felismerése. – Két véges halmaz közös részének, két véges halmaz uniójának felírása, ábrázolása. – Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint. – Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel. – Állítások igazságának eldöntésére, igaz és hamis állítások megfogalmazása. – Összehasonlításhoz szükséges kifejezések helyes használata. – Néhány elem összes sorrendjének felsorolása. <p><i>Számtan, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Racionális számok írása, olvasása, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. – Ellentett, abszolút érték, reciprok felírása. – Mérés, mértékegységek használata, átváltás egyszerű esetekben. – A mindennapi életben felmerülő egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel, az egyenes arányosság értése, használata. – Két-három műveletet tartalmazó műveletsor eredményének kiszámítása, a műveleti sorrendre vonatkozó szabályok ismerete, alkalmazása. Zárójelek alkalmazása. – Szöveges feladatok megoldása következtetéssel, (szimbólumok segítségével összefüggések felírása a szöveges feladatok adatai között).
---	---

- Becslés, ellenőrzés segítségével a kapott eredmények helyességének megítélése.
- A százalék fogalmának ismerete, a százalékérték kiszámítása.
- Számok osztóinak, többszöröseinek felírása. Közös osztók, közös többszörösök kiválasztása. Oszthatósági szabályok (2, 3, 5, 9, 10, 100) ismerete, alkalmazása.
- A hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg szabványmértékegységeinek ismerete. Mértékegységek egyszerűbb átváltásai gyakorlati feladatokban. Algebrai kifejezések gyakorlati használata a terület, kerület, felszín és térfogat számítása során.
- Elsőfokú egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása szabadon választott módszerrel.

Összefüggések, függvények, sorozatok

- Tájékozódás a koordináta-rendszerben: pont ábrázolása, adott pont koordinátáinak a leolvasása.
- Egyszerűbb grafikonok, elemzése.
- Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint, szabályok felismerése, megfogalmazása néhány tagjával elkezdett sorozat esetén.

Geometria

- Térelemek, félegyenes, szakasz, szögtartomány, sík, fogalmának ismerete.
- A geometriai ismeretek segítségével a feltételeknek megfelelő ábrák pontos szerkesztése. A körző, vonalzó célszerű használata.
- Alapszerkesztések: pont és egyenes távolsága, két párhuzamos egyenes távolsága, szakaszfelező merőleges, szögfelező, szögmásolás, merőleges és párhuzamos egyenesek.
- Alakzatok tengelyese tükörképének szerkesztése, tengelyes szimmetria felismerése.
- A tanult síkbeli és térbeli alakzatok tulajdonságainak ismerete és alkalmazása feladatok megoldásában.
- Téglalap és a deltoid kerületének és területének kiszámítása.
- A téglalap felszínének és térfogatának kiszámítása.
- A tanult testek térfogatának ismeretében mindennapjainkban található testek térfogatának, űrmértékének meghatározása.

Valószínűség, statisztika

- Egyszerű diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása.
- Néhány szám számtani közepének kiszámítása.
- Valószínűségi játékok, kísérletek során adatok tervszerű gyűjtése, rendezése, ábrázolása.

7. évfolyam

Tizenhárom éves kortól a tanulók mindinkább általánosító elképzelésekben, elvont konstrukciókban gondolkoznak. Elméleteket gyártanak, összefüggéseket keresnek, próbálják értelmezni a világot. Az iskolai tanítás csak akkor lehet eredményes, ha alkalmazkodik ezekhez a változásokhoz, illetve igyekszik azokat felhasználva fejleszteni a tanulókat. A matematika kiválóan alkalmas arra, hogy a rendszerező képességet és hajlamot fejlessze. A felső tagozat utolsó két évfolyamában mind inkább szükséges matematikai szövegeket értelmezni és alkotni. Segítsük, hogy a tanulók a problémamegoldásaik részeként többféle forrásból legyenek képesek ismereteket szerezni.

Ebben a korban a tanításban már meg kell jelennie az elvonatkoztatás és az absztrakciós készség felhasználásának, fejlesztésének. A matematika tanításában itt jelenik meg a konkrét számok betűkkel való helyettesítése, a tapasztalatok általános megfogalmazása. Ettől az évfolyamtól kezdve már komoly hangsúlyt kell helyoznünk arra, hogy a megsejtett összefüggések bizonyításának igénye is kialakuljon. A definíciókat és a tételeket mind inkább meg kell tudni különböztetni, azokat helyesen kimondani, problémamegoldásban mind többször alkalmazni. A mindennapi élet és a matematika (korosztálynak megfelelő) állításainak igaz vagy hamis voltát el kell tudni dönteni. A feladatok megoldása során fokozatosan kialakul az adatok, feltételek adott feladat megoldásához való szükségessége és elégségessége eldöntésének képessége. A tanítás része, hogy a feladatmegoldás előtt mind gyakrabban tervek, vázlatok készüljenek, majd ezek közül válasszuk ki a legjobbat. Esetenként járjunk be több utat a megoldás során, és ennek alapján gondoljuk végig, hogy létezik-e legjobb út, vagy ennek eldöntése csak bizonyos szempontok rögzítése esetén lehetséges. A feladatmegoldások során lehetőséget kell teremteni arra, hogy esetenként a terveket és a munka szervezését a feladatmegoldás közben a tapasztalatoknak megfelelően módosítani lehessen. Egyes feladatok esetén szükséges általánosabb eljárási módokat, algoritmusokat keresni.

A matematika egyes területei más-más módon adnak lehetőséget ebben az életkorban az egyes kompetenciák fejlesztésére. A különböző matematikatanítási módszerek minden tananyagrészen segíthetik a megfelelő önismeret, a helyes énkép kialakítását.

A tananyaghoz kapcsolódó matematikatörténeti érdekességek hozzásegítenek az egyetemes kultúra, a magyar tudománytörténet megismeréséhez. A gyakorlati élethez kapcsolódó szöveges feladatok segítik a gazdasági nevelést, a környezettudatos életvitelt, az egészséges életmód kialakítását. A definíciók megtanulása fejleszti a memóriát, a szaknyelv precíz használatára ösztönöz. A geometriai ismeretek elsajátítása közben a tanulók térszemlélete fejlődik, megtanulják az esztétikus, pontos munkavégzést. A halmazszemlélet alakítása és fejlesztése a rendszerező képességet erősíti.

Az érdeklődés specializálódása természetes dolog. Akinél ez a reál tárgyak felé fordul, ott igényes feladatanyaggal, kiegészítő ismeretekkel kell elérni, hogy az ilyen irányú továbbtanuláshoz szükséges alapok kialakuljanak, az érdeklődés fennmaradjon. Akinél a matematika, illetve a reál tárgyak iránti érdeklődés csökken, ott egyrészt sok érdeklődést felkeltő elemmel: matematikatörténeti vonatkozással, játékokkal, érdekes feladatokkal lehet ezt az érdeklődést visszaszerezni, másrészt célszerű sok olyan feladatot beiktatni, amelyek jól

mutatják, hogy az életben sokszor előnybe kerülhetnek, jobb döntést hozhatnak azok, akik jól tudják a matematikát.

A specializálódott érdeklődés, és az ekkorra már óhatatlanul kialakuló tudásbeli különbségek miatt 7. osztálytól ajánlott a tárgy csoportbontásban való tanulása. Ezzel célszerű lehetőséget teremteni a lassabban haladók felzárkóztatására és a gyorsabban haladók tudásának elmélyítésére.

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Gondolkodási módszerek	4 + folyamatos
Számtan, algebra	43 + 7
Függvények, sorozatok	12 + 2
Geometria	38 + 4
Statisztika, valószínűség	4
Ismétlés, ellenőrzés	12
Összes óraszám	126

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret 4+folyamatos
Előzetes tudás	Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. A részhalmaz fogalma. Két véges halmaz közös része. Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. Állítások igazságának eldöntése. Igaz és hamis állítások megfogalmazása. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata. Definíció megértése és alkalmazása. Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint. Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló gondolkodás igényének kialakítása. Halmazok eszköz jellegű használata, halmazszemlélet fejlesztése. Szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlesztése, a matematikai szaknyelv pontos használata. Saját gondolatok megértetésére való törekvés (szóbeli érvelés, szemléletes indoklás). Rendszerszemlélet, kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Fogalmak egymáshoz való viszonyának, összefüggéseknek a megértése. A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok használatának fejlesztése. A bizonyítás, az érvelés iránti igény felkeltése, a kulturált vitatkozás gyakoroltatása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Halmazba rendezés több szempont alapján a halmazműveletek alkalmazásával. Két véges halmaz uniója, különbsége, metszete. A részhalmaz.	A halmazszemlélet fejlesztése. Rendszerszemlélet fejlesztése.	
Az „és”, „vagy”, „ha”, „akkor”, „nem”, „van olyan”, „minden” „legalább”, legfeljebb” kifejezések használata.	A matematikai szaknyelv pontos használata. A nyelv logikai elemeinek egyre pontosabb használata.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a lényeges és lényegtelen megkülönböztetése.
Egyszerű („minden”, „van olyan” típusú) állítások igazolása, cáfolata konkrét példák kapcsán.	Kulturált érvelés képességének fejlesztése.	
A matematikai bizonyítás előkészítése: sejtések, kísérletezés, módszeres próbálkozás, cáfolás.	A bizonyítási igény felkeltése. Tolerancia, kritikai szemlélet, problémamegoldás. A kulturált vitatkozás elsajátítása.	
A gyakorlati élethez és a társtudományokhoz kapcsolódó szöveges feladatok megoldása.	Szövegelemzés, értelmezés, szöveg lefordítása a matematika nyelvére. Ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény erősítése. Igényes grafikus és verbális kommunikáció.	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz; technika, életvitel és gyakorlat:</i> számításos feladatok.
Matematikai játékok.	Aktív részvétel, pozitív attitűd.	
Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása különféle módszerekkel (fadiagram, útdiagram, táblázatok készítése). Sorba rendezés. Néhány elem esetén az összes eset felsorolása.	A kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Tapasztalatszerzés az összes eset rendszerezett felsorolásában.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, metszet. Alaphalmaz. Igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra		Órakeret 43+7
Előzetes tudás	<p>Racionális számkör. Számok írása, olvasása, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. Műveletek racionális számokkal. Ellentett, abszolút érték, reciprok.</p> <p>Mérés, mértékegységek használata, átváltás egyszerű esetekben. A mindennapi életben felmerülő egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel, egyenes arányosság.</p> <p>Alapműveletek racionális számokkal írásban.</p> <p>A zárójelek, a műveleti sorrend biztos alkalmazása. Helyes és értelmes kerekítés, az eredmények becslése, a becslés használata ellenőrzésre is. Szöveges feladatok megoldása.</p> <p>A százalékszámítás alapjai.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A matematikai ismeretek és a mindennapi élet történései közötti kapcsolat tudatosítása. Szavakban megfogalmazott helyzet, történés matematizálása; matematikai modellek választása, keresése, készítése, értelmezése adott szituációkhoz. Konkrét matematikai modellek értelmezése a modellnek megfelelő szöveges feladat alkotásával.</p> <p>A szabványos mértékegységekhez tartozó mennyiségek és többszöröseik, törtrészeik képzeletben való felidézése.</p> <p>Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kiscsoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása.</p> <p>Az ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény, az eredményért való felelősségvállalás erősítése.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Racionális számok (véges, végtelen tizedes törtek), példák nem racionális számra (végtelen, nem szakaszos tizedes törtek).	A számfogalom mélyítése.		
A természetes, egész és racionális számok halmazának kapcsolata.	A rendszerező képesség fejlesztése.		
Műveletek racionális számkörben írásban és számológéppel. Az eredmény helyes és értelmes kerekítése. Eredmények becslése, ellenőrzése.	Műveletfogalom mélyítése. A zárójel és a műveleti sorrend biztos alkalmazása. Számolási és a becslési készség fejlesztése. Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése.	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz: számításhoz feladatok.</i>	
A hatványozás fogalma pozitív egész kitevőre.	A hatvány fogalmának kialakítása, fejlesztése. A definícióalkotás igényének felkeltése.		

Műveletek hatványokkal: azonos alapú hatványok szorzása, osztása. Hatványozásnál az alap és a kitevő változásának hatása a hatványértékre.		<i>Kémia:</i> az anyagmennyiség mértékegysége (a mól). <i>Földrajz:</i> termelési statisztikai adatok.
10 pozitív egész kitevőjű hatványai.	Számolási készség fejlesztése (fejben és írásban).	<i>Kémia:</i> számítási feladatok.
Prímszám, összetett szám. Prímtényezős felbontás. Matematikatörténet: érdekességek a prímszámok köréből.	A korábban tanult ismeretek és az új ismeretek közötti összefüggések felismerése.	
Oszthatósági szabályok. Számelméleti alapú játékok. Matematikatörténet: tökéletes számok, barátságos számok. Legnagyobb közös osztó, legkisebb pozitív közös többszörös.	A tanult ismeretek felelevenítése. Oszthatósági szabályok alkalmazása a törtekkel való műveleteknél. A bizonyítási igény felkeltése oszthatósági feladatoknál. Két szám legnagyobb közös osztójának meghatározása prímtényezős felbontás alapján. A legkisebb pozitív közös többszörös meghatározása prímtényezős felbontás alapján.	
Arány, aránypár, arányos osztás. Egyenes arányosság, fordított arányosság.	A következtetési képesség fejlesztése: a mindennapi élet és a matematika közötti gyakorlati kapcsolatok meglátása, a felmerülő arányossági feladatok megoldása során.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegértelmezés. <i>Fizika; kémia; földrajz:</i> arányossági számítások felhasználása feladatmegoldásokban. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> műszaki rajzok értelmezése.
Mértékegységek átváltása racionális számkörben.	Gyakorlati mérések, mértékegység-átváltások helyes elvégzése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Főzésnél a tömeg, az őrztartalom és az idő mérése.

	Ciklusonként átélt idő és lineáris időfogalom, időtartam, időpont szavak értő ismerete, használata.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: évtized, évszázad, évezred.</i>
Az alap, a százalékérték és a százalékláb fogalmának ismerete, értelmezése, kiszámításuk következtetéssel, a megfelelő összefüggések alkalmazásával.	A mindennapi élet és a matematika közötti gyakorlati kapcsolat meglátása a gazdasági élet, a környezetvédelem, a háztartás köréből vett egyszerűbb példákon.	
A mindennapjainkhoz köthető százalékszámítási feladatok. Gazdaságossági számítások.	Feladatok az árképzés: árleszállítás, áremelés, áfa, betétkamat, hitelkamat, adó, bruttó bér, nettó bér, valamint különböző termékek (pl. élelmiszerek, növényvédőszer, oldatok) anyagösszetétele köréből. Szövegértés, szövegalkotás fejlesztése. Becslések és következtetések végzése. Zsebszámológép célszerű használata a számítások egyszerűsítésére, gyorsítására.	<i>Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegértelmezés. Fizika; kémia: számítási feladatok. Kémia: oldatok tömegszázalékos összetételének kiszámítása.</i>
Az algebrai egész kifejezés fogalma. Egytagú, többtagú, egynemű kifejezés fogalma. Helyettesítési érték kiszámítása.	Elnevezések, jelölések megértése, rögzítése, definíciókra való emlékezés. Egyszerű szimbólumok megértése és alkalmazása a matematikában. Betűk használata szöveges feladatok általánosításánál.	<i>Fizika: összefüggések megfogalmazása, leírása a matematika nyelvén.</i>
Egyszerű átalakítások: zárójel felbontása, összevonás. Egytagú és többtagú algebrai egész kifejezések szorzása racionális számmal, egytagú egész kifejezéssel. <i>Matematikatörténet: az algebra kezdetei.</i>	Egyszerű szimbólumok megértése és a matematikában, valamint a többi tantárgyban szükséges egyszerű képletalakítások elvégzése. Algebrai kifejezések egyszerű átalakításának felismerése.	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan: Képletek átalakítása. A képlet értelme, jelentősége. Helyettesítési érték kiszámítása képlet alapján.</i>

<p>Elsőfokú egyenletek, elsőfokú egyenlőtlenségek megoldása.. Mérlegelv Alaphalmaz, megoldáshalmaz.</p>	<p>Az egyenlő, nem egyenlő fogalmának elmélyítése. Algoritmikus gondolkodás továbbfejlesztése. A megoldások ábrázolása számegyenesen. Pontos munkavégzésre nevelés. Számolási készség fejlesztése. Az ellenőrzés igényének fejlesztés.</p>	<p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan: számításos feladatok.</i></p>
<p>A matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása a tanult matematikai módszerek használatával. Ellenőrzés. Egyszerű matematikai problémát tartalmazó hosszabb szövegek feldolgozása. Feladatok például a környezetvédelem, az egészséges életmód, a vásárlások, a család jövedelmének ésszerű felhasználása köréből.</p>	<p>Szövegértelmezés, problémamegoldás fejlesztése. A lényeges és lényegtelen elkülönítésének, az összefüggések felismerésének fejlesztése. A gondolatmenet tagolása. Az ellenőrzési igény további fejlesztése. Igényes kommunikáció kialakítása. Szöveges feladatok megoldása a környezettudatossággal, az egészséges életmóddal, a családi élettel, a gazdaságossággal kapcsolatban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegértelmezés. A gondolatmenet tagolása.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Racionális szám. Hatvány, alap, kitevő. Százalékalap, százalékláb, százalékérték. Prímszám, összetett szám, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Arány, aránypár, arányos osztás, egyenes és fordított arányosság. Változó, együttható, algebrai egész kifejezés, helyettesítési érték, egynemű kifejezés, összevonás, zárójelfelbontás. Egytagú, többtagú kifejezés. Egyenlet, változó, egyenlőtlenség, mérlegelv, ellenőrzés.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 12+2
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint. Biztos tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben. Egyszerű grafikonok értelmezése. Egyszerű kapcsolatok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Függvényszemlélet fejlesztése. Grafikonok, táblázatok adatainak értelmezése, elemzése. Megoldás a matematikai modellen belül. Matematikai modellek ismerete, alkalmazásának módja, korlátai (sorozatok, függvények, függvényábrázolás).	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Két halmaz közötti hozzárendelések megjelenítése konkrét esetekben. Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben.	A függvényszemlélet fejlesztése. Időben lejátszódó valós folyamatok elemzése a grafikon alapján.	<i>Fizika; biológia-egészségtan; kémia; földrajz:</i> függvényekkel leírható folyamatok.
Lineáris függvények. Egyenes arányosság grafikus képe.	A mindennapi élet, a tudományok és a matematika közötti kapcsolat felfedezése konkrét példák alapján. Számolási készség fejlesztése a racionális számkörben. Számítógép használata a függvények ábrázolására.	<i>Fizika:</i> út-idő.
Egy ismeretlenes elsőfokú egyenletek grafikus megoldása.	Helyzetfelismerés: a tanult ismeretek alkalmazása új helyzetben.	
Grafikonok olvasása, értelmezése, készítése: szöveggel vagy matematikai alakban megadott szabály grafikus megjelenítése értéktáblázat segítségével.	Kapcsolatok észrevétele, megfogalmazása szóban, írásban. Környezettudatosságra nevelés: pl. adatok és grafikonok elemzése a környezet szennyezettségével kapcsolatban.	<i>Földrajz:</i> adatok hőmérsékletre, csapadék mennyiségére. <i>Kémia:</i> adatok vizsgálata a levegő és a víz szennyezettségére vonatkozóan.
Egyszerű sorozatok vizsgálata. Matematikatörténet: Gauss.	Gauss-módszer.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hozzárendelés, függvény, lineáris függvény, növekedés, csökkenés, értelmezési tartomány, értékészlet. Számítási sorozat, számtani közép.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Geometria		Órakeret 38+4
Előzetes tudás	<p>Pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, szögtartomány. Háromszögek, csoportosításuk. Négyszögek, speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, deltoid). Kör és részei. Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok. Háromszög, négyszög belső és külső szögeinek összegére vonatkozó tapasztalatok.</p> <p>Téglatest tulajdonságai.</p> <p>Tengelyesen szimmetrikus alakzatok. Egyszerű alakzatok tengelyes tükröképének megszerkesztése.</p> <p>Két pont, pont és egyenes távolsága, két egyenes távolsága. Szakaszfelezés, szögfelezés, szögmásolás. Merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése. Néhány nevezetes szög szerkesztése. Szerkesztési eszközök használata.</p> <p>Koordináta-rendszer megismerése, pont ábrázolása, adott pont koordinátáinak a leolvasása.</p> <p>A téglalap és a deltoid kerületének és területének kiszámítása. A téglatest felszínének és térfogatának a kiszámítása.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Rendszerező készség fejlesztése.</p> <p>A mindennapi élethez kapcsolódó egyszerű geometriai számítások elvégzésének fejlesztése. A gyakorlatban előforduló geometriai ismereteket igénylő problémák megoldására való képesség fejlesztése.</p> <p>Statikus helyzetek, képek, tárgyak megfigyelése. Geometriai transzformációkban megmaradó és változó tulajdonságok megfigyelése.</p> <p>Az esztétikai-, művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése.</p> <p>Képzeletben történő mozgatás: átdarabolás elképzelése, testháló összehajtásának, szétvágásának elképzelése.</p> <p>A pontos munkavégzés igényének fejlesztése.</p> <p>A geometriai problémamegoldás lépéseinek megismertetése (szerkesztésnél: vázlatrajz, adatfelvétel, a szerkesztés menete, szerkesztés, diszkusszió).</p> <p>Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kis csoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása; kezdeményező-készség, együttműködési készség, tolerancia.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Háromszögek osztályozása oldalak, illetve szögek szerint.	<p>A tanult ismeretek felidézése, megerősítése.</p> <p>A halmazszemlélet fejlesztése.</p> <p>A háromszögek és a négyszögek tulajdonságaira vonatkozó igaz-hamis állítások megfogalmazásán keresztül a vitakészség fejlesztése.</p>		

	Tömör, de pontos szabatos kifejezőkészség fejlesztése. A szaknyelv minél pontosabb használata írásban is.	
A háromszögek magassága, magasságvonala, magasságpontja. A háromszögek kerületének és területének kiszámítása.	Számolási készség fejlesztése. Átdarabolás a terület meghatározásához. Eredmények becslése.	<i>Informatika</i> : tantárgyi szimulációs program.
A háromszög és a négyszög belső és külső szögeinek összege. <i>Matematikatörténet</i> : Bolyai Farkas, Bolyai János. Érdekességek: gömbi geometria.	Tételek megfogalmazása megfigyelés alapján. Bizonyítási igény felkeltése.	
Paralelogramma, trapéz, deltoid tulajdonságai, kerülete, területe. Szabályos sokszögek. Kör kerülete, területe. A kör és érintője.	Törekvés a tömör, de pontos, szabatos kommunikációra. A szaknyelv egyre pontosabb használata írásban is. A terület meghatározása átdarabolással. A kör kerületének közelítése méréssel. Számítógépes animáció használata az egyes területképletekhez.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat</i> : hétköznapi problémák, területtel kapcsolatos számítás. <i>Vizuális kultúra</i> : Pantheon, Colosseum.
A tanult síkbeli alakzatok (háromszög, trapéz, paralelogramma, deltoid) szerkesztése. Nevezetes szögek szerkesztése: 15° , 45° , 75° , 105° , 135° .	A szerkesztéshez szükséges eszközök célszerű használata. Átélt folyamatról készült leírás gondolatmenetének értelmezése (pl. egy szerkesztés leírt lépéseiről a folyamat felidézése). A szaknyelv pontos használata.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat</i> : műszaki rajz készítése. <i>Földrajz</i> : szélességi körök és hosszúsági fokok.
Középpontos tükrözés. A középpontos tükrözés tulajdonságai. A középpontos tükörkép szerkesztése.	Pontos, precíz munka elvégzése a szerkesztés során. A transzformációs szemlélet továbbfejlesztése.	<i>Vizuális kultúra</i> : művészeti alkotások megfigyelése a tanult transzformációk segítségével.
Középpontosan szimmetrikus alakzatok a síkban. A tanult sokszögek osztályozása szimmetria szerint.	A megfigyelőképesség fejlesztése. Halmazképző, rendszerező képesség fejlesztése.	

	A matematika kapcsolata a természettel és a művészeti alkotásokkal: művészeti alkotások vizsgálata (Penrose, Escher, Vasarely). Gondolkodás fejlesztése szimmetrián alapuló játékokon keresztül.	<i>Vizuális kultúra; biológia-egészségtan:</i> középpontosan szimmetrikus alakzatok megfigyelése, vizsgálata a műalkotásokban és a természetben.
Tengelyes és középpontos szimmetria alkalmazása szerkesztésekben.	Áttekinthető, pontos szerkesztés igényének fejlesztése.	<i>Vizuális kultúra:</i> festmények geometriai alakzatai.
Párhuzamos szárú szögek.	A tanult transzformációk tulajdonságainak felismerése, felhasználása a fogalmak kialakításánál.	
Az egybevágóság szemléletes fogalma, a háromszögek egybevágóságának esetei. Az egybevágóság jelölése. \cong	A megfigyelőképesség fejlesztése. A szaknyelv pontos használata.	<i>Vizuális kultúra:</i> festmények, művészeti alkotások egybevágó geometriai alakzatai.
Három- és négyszög alapú egyenes hasábok, forgáshenger hálója, tulajdonságai, felszíne, térfogata.	A halmazszemlélet és a térszemlélet fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> modellek készítése, tulajdonságainak vizsgálata. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári:</i> történelmi épületek látszati képe és alaprajza közötti összefüggések megfigyelése. <i>Vizuális kultúra:</i> térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése.
Mértékegységek átváltása racionális számkörben.	A gyakorlati mérések, mértékegységváltások helyes elvégzésének fejlesztése.	<i>Testnevelés és sport:</i> távolságok és idő becslése, mérése.

		<i>Fizika; kémia:</i> mérés, mértékegységek, mértékegységek átváltása.
Egyszerű számításos feladatok a geometria különböző területeiről.	A számolási készség, a becslési készség és az ellenőrzési igény fejlesztése. Zsebszámológép célszerű használata a számítások egyszerűsítésére, gyorsítására.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegértelmezés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Geometriai transzformáció, tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, eltolás. Egybevágóság. Középpontos szimmetria, paralelogramma, rombusz. Egyállású szög, váltószög, csúcsszög. Belső és külső szög. Háromszög, magasságvonal, magasságpont. Hasáb, henger. Alaplap, alapél, oldallap, oldalél.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség	Órakeret 4
Előzetes tudás	Egyszerű diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. Néhány szám számtani közepének kiszámítása. Valószínűségi játékok és kísérletek az adatok tervszerű gyűjtése, rendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A statisztikai gondolkodás fejlesztése. A valószínűségi gondolkodás fejlesztése. Gazdasági nevelés.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Adatok gyűjtése, rendszerezése, adatsokaság szemléltetése, grafikonok készítése.	Adatsokaságban való eligazodás: táblázatok olvasása, grafikonok készítése, elemzése. Statisztikai szemlélet fejlesztése. Együttműködési készség fejlődése.	<i>Testnevelés és sport:</i> teljesítmények adatainak, mérkőzések eredményeinek táblázatba rendezése.

<p>Adathalmazok elemzése (átlag, módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk. Számítási közép kiszámítása.</p>	<p>Gazdasági statisztikai adatok, grafikonok értelmezése, elemzése. Adatsokaságban való eligazodás képességének fejlesztése. Ok-okozati összefüggéseket felismerő képesség fejlesztése. Elemző képesség fejlesztése.</p>	<p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> táblázatok és grafikonok adatainak ki- és leolvasása, elemzése, adatok gyűjtése, táblázatba rendezése. <i>Informatika:</i> statisztikai adatelemzés.</p>
<p>Valószínűségi kísérletek. Valószínűség előzetes becslése. Valószínűségi kísérletek, eredmények lejegyzése. Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma.</p>	<p>Valószínűségi szemlélet fejlesztése. Tudatos megfigyelőképesség fejlesztése. A tapasztalatok rögzítése képességének fejlesztése. Tanulói együttműködés fejlesztése. Számítógép használata a tudománytörténeti érdekességek felkutatásához.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Diagram, gyakoriság, relatív gyakoriság, valószínűség.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a 7. évfolyam végén</p>	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Elemek halmazba rendezése több szempont alapján. – Egyszerű állítások igaz vagy hamis voltának eldöntése, állítások tagadása. – Állítások, feltételezések, választások világos, érthető közlésének képessége, szövegek értelmezése egyszerűbb esetekben. – Kombinatorikai feladatok megoldása az összes eset szisztematikus összeszámlálásával. – Fagráfok használata feladatmegoldások során. <p><i>Számтан, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Biztos számolási ismeretek a racionális számkörben. A műveleti sorrendre, zárójelzésre vonatkozó szabályok ismerete, helyes alkalmazása. Az eredmény becslése, ellenőrzése, helyes és értelmes kerekítése. – Mérés, mértékegység használata, átváltás. Egyenes arányosság, fordított arányosság. – A százalékszámítás alapfogalmainak ismerete, a tanult összefüggések alkalmazása feladatmegoldás során. – A legnagyobb közös osztó kiválasztása az összes osztóból, a legkisebb pozitív közös többszörös kiválasztása a többszörösök közül. – Prímszám, összetett szám. Prímtényező felbontás. – Egyszerű algebrai egész kifejezések helyettesítési értéke. Összevonás. Többtagú kifejezés szorzása egytagúval. – Négyzetre emelés, hatványozás pozitív egész kitevők esetén. – Elsőfokú egyenletek és egyenlőtlenségek. A matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel, egyenlettel. Ellenőrzés. A megoldás ábrázolása számegyenesen. – A betűkifejezések és az azokkal végzett műveletek alkalmazása matematikai, természettudományos és hétköznapi feladatok megoldásában. – Számológép ésszerű használata a számolás megkönnyítésére. <p><i>Összefüggések, függvények, sorozatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Megadott sorozatok folytatása adott szabály szerint. – Az egyenes arányosság grafikonjának felismerése, a lineáris kapcsolatokról tanult alkalmazása természettudományos feladatokban is. – Grafikonok elemzése a tanult szempontok szerint, grafikonok készítése, grafikonokról adatokat leolvasása. Táblázatok adatainak kiolvasása, értelmezése, ábrázolása különböző típusú grafikonon.
--	--

<p><i>Geometria</i></p> <ul style="list-style-type: none">– A tanuló a geometriai ismeretek segítségével képes jó ábrákat készíteni, pontos szerkesztéseket végezni.– Ismeri a tanult geometriai alakzatok tulajdonságait (háromszögek, négyszögek belső és külső szögeinek összege, nevezetesen négyszögek szimmetriatulajdonságai), tudását alkalmazza a feladatok megoldásában.– Tengelyes és középpontos tükörkép szerkesztése.– Háromszögek, speciális négyszögek és a kör kerületének, területének számítása feladatokban.– A tanult testek (háromszög és négyszög alapú egyenes hasáb, forgáshenger) térfogatképleteinek ismeretében ki tudja számolni a mindennapjainkban előforduló testek térfogatát, űrmértékét. <p><i>Valószínűség, statisztika</i></p> <ul style="list-style-type: none">– Valószínűségi kísérletek eredményeinek értelmes lejegyzése, relatív gyakoriságok kiszámítása.– Konkrét feladatok kapcsán a tanuló képes esélylatolgatásra, felismeri a biztos és a lehetetlen eseményt.– Zsebszámológép célszerű használata statisztikai számításokban.– Néhány kiemelkedő magyar matematikus nevének ismerete, esetenként kutatási területének, eredményének megnevezése.

8. évfolyam

Ebben az évfolyamban tovább folytatódik a szimbolikus gondolkodás kialakulása, ami megalapozza a betűkkel számolást, az egyenletek megoldását, azonosságok alkalmazását. Az absztrakció fejlődésével a logikai műveletek, a problémamegoldás lépéseinek alkalmazása, a feladatmegoldás tudatosabbá válik. Ezzel együtt fejlődnek az indoklások, a bizonyítási igény.

A specializálódott érdeklődés, és az ekkorra már óhatatlanul kialakuló tudásbeli különbségek miatt 8. osztályban alapvetően szükséges a tárgy csoportbontásban való tanulása. Ezzel célszerű lehetőséget teremteni a lassabban haladók felzárkóztatására és a gyorsabban haladók tudásának elmélyítésére.

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Gondolkodási módszerek	6 + folyamatos
Számtan, algebra	48 + 4
Függvények, sorozatok	16 + 6
Geometria	42 + 4
Statisztika, valószínűség	6
Ismétlés, ellenőrzés	12
Összes óraszám	144

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret 6 + folyamatos
Előzetes tudás	Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. A részhalmaz fogalma. Két véges halmaz közös része, egyesítése. Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. Állítások igazságának eldöntése. Igaz és hamis állítások megfogalmazása. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata. Definíció megértése és alkalmazása. Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint. Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló gondolkodás igényének kialakítása. Halmazok eszköz jellegű használata, halmazszemlélet fejlesztése. Szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése, a matematikai szaknyelv pontos használata. Saját gondolatok megértetésére való törekvés (szóbeli érvelés, szemléletes indoklás). Rendszerszemlélet, kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Fogalmak egymáshoz való viszonyának, összefüggéseknek a megértése.	

	A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok használatának fejlesztése. A bizonyítás, az érvelés iránti igény felkeltése, a kulturált vitatkozás gyakoroltatása.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Halmazba rendezés több szempont alapján a halmazműveletek alkalmazásával. Két véges halmaz uniója, különbsége, metszete. A részhalmaz. Matematikatörténet: Cantor.	A halmazszemlélet fejlesztése. Rendszerszemlélet fejlesztése.	
Az „és”, „vagy”, „ha”, „akkor”, „nem”, „van olyan”, „minden” „legalább”, legfeljebb” kifejezések használata.	A matematikai szaknyelv pontos használata. A nyelv logikai elemeinek egyre pontosabb, tudatos használata.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a lényeges és lényegtelen megkülönböztetése.
Egyszerű („minden”, „van olyan” típusú) állítások igazolása, cáfolata konkrét példák kapcsán.	Kulturált érvelés képességének fejlesztése.	
A matematikai bizonyítás előkészítése: sejtések, kísérletezés, módszeres próbálkozás, cáfolás.	A bizonyítási igény felkeltése. Tolerancia, kritikai szemlélet, problémamegoldás. A kulturált vitatkozás elsajátítása.	
A gyakorlati élethez és a társtudományokhoz kapcsolódó szöveges feladatok megoldása.	Szövegelemzés, értelmezés, szöveg lefordítása a matematika nyelvére. Ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény erősítése. Igényes grafikus és verbális kommunikáció.	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz; technika, életvitel és gyakorlat:</i> számításos feladatok.
Matematikai játékok.	Aktív részvétel, pozitív attitűd. (pl. Hanoi torony)	

<p>Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása különféle módszerekkel (fadiagram, útdiagram, táblázatok készítése). Sorba rendezés, kiválasztás. Néhány elem esetén az összes eset felsorolása.</p>	<p>A kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Tapasztalatszerzés az összes eset rendszerezett felsorolásában.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, metszet. Alaphalmaz. Igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>2. Számelmélet, algebra</p>	<p>Órakeret 48+4</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Racionális számkör. Műveletek racionális számokkal. Pozitív egész kitevőjű hatvány fogalma. Műveletek hatványokkal. Prímszám, prímtényezőkre bontás. Algebrai kifejezések. Elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása, mérlegelv. Mérés, mértékegységek használata, átváltás egyszerű esetekben. A mindennapi életben felmerülő egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel, egyenes arányosság, fordított arányosság, arány, arányos osztás. Szöveges feladatok megoldása. A százalékszámítás alapjai.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A matematikai ismeretek és a mindennapi élet történései közötti kapcsolat tudatosítása. Szavakban megfogalmazott helyzet, történés matematizálása; matematikai modellek választása, keresése, készítése, értelmezése adott szituációkhoz. Konkrét matematikai modellek értelmezése a modellnek megfelelő szöveges feladat alkotásával. A szabványos mértékegységekhez tartozó mennyiségek és többszöröseik, törtrészeik képzeletben való felidézése. Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kiscsoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása. Az ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény, az eredményért való felelősségvállalás erősítése.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A hatványozás fogalma pozitív egész kitevőre, egész számok körében.	A hatvány fogalmának kialakítása, fejlesztése. A definícióalkotás igényének felkeltése.	
10 egész kitevőjű hatványai.	Számolási készség fejlesztése (fejben és írásban).	<i>Kémia</i> : számítási feladatok.
A négyzetgyök fogalma. Számok négyzete, négyzetgyöke. Példa irracionális számra (π , $\sqrt{2}$).	Négyzetgyök meghatározása számológéppel.	
Arány, aránypár, arányos osztás. Egyenes arányosság, fordított arányosság.	A következtetési képesség fejlesztése: a mindennapi élet és a matematika közötti gyakorlati kapcsolatok meglátása, a felmerülő arányossági feladatok megoldása során.	<i>Magyar nyelv és irodalom</i> : szövegértés, szövegértelmezés. <i>Fizika; kémia; földrajz</i> : arányossági számítások felhasználása feladatmegoldásokban. <i>Technika, életvitel és gyakorlat</i> : műszaki rajzok értelmezése.
Mértékegységek átváltása racionális számkörben.	Gyakorlati mérések, mértékegység-átváltások helyes elvégzése. Ciklusonként átélt idő és lineáris időfogalom, időtartam, időpont szavak értő ismerete, használata.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat</i> : Főzésnél a tömeg, az őrletartalom és az idő mérése. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i> : évtized, évszázad, évezred.
A mindennapjainkhoz köthető százalékszámítási feladatok. Gazdaságossági számítások.	Feladatok az árképzés: árleszállítás, áremelés, áfa, betétkamat, hitelkamat, adó, bruttó bér, nettó bér, valamint különböző termékek (pl. élelmiszerek, oldatok) anyagösszetétele köréből.	<i>Magyar nyelv és irodalom</i> : szövegértés, szövegértelmezés. <i>Fizika; kémia</i> : számítási feladatok.

	<p>Szövegértés, szövegalkotás fejlesztése.</p> <p>Becslések és következtetések végzése.</p> <p>Zsebszámológép célszerű használata a számítások egyszerűsítésére, gyorsítására.</p>	<p><i>Kémia:</i> oldatok tömegszázalékos összetételének kiszámítása.</p> <p><i>Fizika:</i> hatások kiszámítása.</p>
<p>Egyszerű átalakítások: zárójel felbontása, összevonás. Egytagú és többtagú algebrai egész kifejezések szorzása racionális számmal, egytagú egész kifejezéssel.</p>	<p>Egyszerű szimbólumok megértése és a matematikában, valamint a többi tantárgyban szükséges egyszerű képletalakítások elvégzése.</p> <p>Algebrai kifejezések egyszerű átalakításának felismerése.</p>	<p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> Képletek átalakítása. A képlet értelme, jelentősége. Helyettesítési érték kiszámítása képlet alapján.</p>
<p>Elsőfokú, illetve elsőfokúra visszavezethető egyenletek, elsőfokú egyenlőtlenségek megoldása.</p> <p>Azonosság.</p> <p>Azonos egyenlőtlenség.</p> <p>Alaphalmaz, megoldáshalmaz.</p>	<p>Az egyenlő, nem egyenlő fogalmának elmélyítése.</p> <p>Algoritmikus gondolkodás továbbfejlesztése. A megoldások ábrázolása számegyenesen.</p> <p>Pontos munkavégzésre nevelés.</p> <p>Számolási készség fejlesztése.</p> <p>Az ellenőrzés igényének fejlesztés.</p>	<p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> számításos feladatok.</p>
<p>A matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása a tanult matematikai módszerek használatával. Ellenőrzés.</p> <p>Egyszerű matematikai problémát tartalmazó hosszabb szövegek feldolgozása.</p> <p>Feladatok például a környezetvédelem, az egészséges életmód, a vásárlások, a család jövedelmének ésszerű felhasználása köréből.</p>	<p>Szövegértelmezés, problémamegoldás fejlesztése.</p> <p>A lényeges és lényegtelen elkülönítésének, az összefüggések felismerésének fejlesztése.</p> <p>A gondolatmenet tagolása.</p> <p>Az ellenőrzési igény további fejlesztése.</p> <p>Igényes kommunikáció kialakítása.</p> <p>Szöveges feladatok megoldása a környezettudatossággal, az egészséges életmóddal, a családi élettel, a gazdaságossággal kapcsolatban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegértelmezés. A gondolatmenet tagolása.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Racionális szám. Hatvány, alap, kitevő.</p> <p>Négyzetgyök. Százalékalap, százalékláb, százaléktérték.</p> <p>Arány, aránypár, arányos osztás, egyenes és fordított arányosság.</p> <p>Változó, együttható, algebrai egész kifejezés, helyettesítési érték, egynemű kifejezés, összevonás, zárójelfelbontás.</p> <p>Egytagú, többtagú kifejezés.</p> <p>Egyenlet, változó, egyenlőtlenség, azonosság, mérlegelv, ellenőrzés.</p>
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 16+6
Előzetes tudás	<p>Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint.</p> <p>Biztos tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben.</p> <p>Függvények és ábrázolásuk derékszögű koordináta-rendszerben.</p> <p>Lineáris függvények.</p> <p>Grafikonok értelmezése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Függvényszemlélet fejlesztése. Grafikonok, táblázatok adatainak értelmezése, elemzése.</p> <p>Megoldás a matematikai modellen belül. Matematikai modellek ismerete, alkalmazásának módja, korlátai (sorozatok, függvények, függvényábrázolás).</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben.</p>	<p>A függvényszemlélet fejlesztése.</p> <p>Időben lejátszódó valós folyamatok elemzése a grafikon alapján.</p>	<p><i>Fizika; biológia-egészségtan; kémia; földrajz:</i></p> <p>függvényekkel leírható folyamatok.</p>
<p>Lineáris függvények.</p> <p>(Példa nem lineáris függvényre: $f(x) = x^2$, $f(x) = x$).</p> <p>Függvények jellemzése növekedés, csökkenés.</p>	<p>A mindennapi élet, a tudományok és a matematika közötti kapcsolat fölfedezése konkrét példák alapján.</p> <p>Számolási készség fejlesztése a racionális számkörben.</p> <p>Számítógép használata a függvények ábrázolására.</p>	<p><i>Fizika:</i> út-idő; feszültség-áramerősség.</p>

Grafikonok olvasása, értelmezése, készítése: szöveggel vagy matematikai alakban megadott szabály grafikus megjelenítése értéktáblázat segítségével.	Kapcsolatok észrevétele, megfogalmazása szóban, írásban. Környezettudatosságra nevelés: pl. adatok és grafikonok elemzése a környezet szennyezettségével kapcsolatban.	<i>Földrajz:</i> adatok hőmérsékletre, csapadék mennyiségére. <i>Kémia:</i> adatok vizsgálata a levegő és a víz szennyezettségére vonatkozóan.
Egyszerű sorozatok vizsgálata. Matematikatörténet: Gauss.	Gauss-módszer.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hozzárendelés, függvény, lineáris függvény, növekedés, csökkenés, értelmezési tartomány, értékkészlet. Számítási sorozat, számítási közép.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Geometria	Órakeret 42+4
Előzetes tudás	<p>Pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, szögtartomány. Háromszögek, csoportosításuk. Négyszögek, speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, deltoid). Kör és részei. Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok. Háromszög, négyszög belső és külső szögeinek összegére vonatkozó ismeretek. Téglatest tulajdonságai. Tengelyesen és középpontos tükrözés. Nevezetes szögpárok. Háromszögek egybevágóságának esetei. Két pont, pont és egyenes távolsága, két egyenes távolsága. Szakaszfelezés, szögfelezés, szögmásolás. Merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése. Néhány nevezetes szög szerkesztése. Szerkesztési eszközök használata. Koordináta-rendszer megismerése, pont ábrázolása, adott pont koordinátáinak a leolvasása. Háromszögek, speciális négyszögek kerületének és területének kiszámítása. Háromszög, négyszög alapú hasábok, hengerek felszínének és térfogatának a kiszámítása.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Rendszerező készség fejlesztése. A mindennapi élethez kapcsolódó egyszerű geometriai számítások elvégzésének fejlesztése. A gyakorlatban előforduló geometriai ismereteket igénylő problémák megoldására való képesség fejlesztése. Statikus helyzetek, képek, tárgyak megfigyelése. Geometriai transzformációkban megmaradó és változó tulajdonságok megfigyelése. Az esztétikai-, művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése. Képzeletben történő mozgató: átdarabolás elképzelése, testháló összehajtásának, szétvágásának elképzelése. A pontos munkavégzés igényének fejlesztése. A geometriai problémamegoldás lépéseinek megismertetése (szerkesztésnél: vázlatrajz, adatfelvétel, a szerkesztés menete, szerkesztés, diszkusszió). Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kis csoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása; kezdeményező-készség, együttműködési készség, tolerancia.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Eltolás, a vektor fogalma.</p>	<p>Egyszerű alakzatok eltolt képének megszerkesztése. A megfigyelőképesség fejlesztése. Áttekinthető, pontos szerkesztés igényének fejlesztése.</p>	
<p>Három- és négyszög alapú egyenes hasábok, forgáshenger hálójá, tulajdonságai, felszíne, térfogata. Ismerkedés a forgáskúppal, gúlával, gömbbel.</p>	<p>A halmazszemlélet és a térszemlélet fejlesztése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> modellek készítése, tulajdonságainak vizsgálata. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári:</i> történelmi épületek látszati képe és alaprajza közötti összefüggések megfigyelése. <i>Vizuális kultúra:</i> térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése.</p>

Mértékegységek átváltása racionális számkörben.	A gyakorlati mérések, mértékegységváltások helyes elvégzésének fejlesztése.	<i>Testnevelés és sport:</i> távolságok és idő becslése, mérése. <i>Fizika; kémia:</i> mérés, mértékegységek, mértékegységek átváltása.
Pitagorasz tétele Matematikatörténet: Pitagorasz élete és munkássága. A pitagoraszai számhármások.	A Pitagorasz-tétel alkalmazása geometriai számításokban. Annak felismerése, hogy a matematika az emberiség kultúrájának része. A bizonyítási igény felkeltése. Számítógépes program felhasználása a tétel bizonyításánál.	
Egyszerű számításos feladatok a geometria különböző területeiről.	A számolási készség, a becslési készség és az ellenőrzési igény fejlesztése. Zsebszámológép célszerű használata a számítások egyszerűsítésére, gyorsítására.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegértelmezés.
Kicsinyítés és nagyítás.	A megfigyelőképesség fejlesztése: a középpontos nagyítás, kicsinyítés felismerése hétköznapi szituációkban.	<i>Földrajz:</i> térkép. <i>Biológia-egészségtan:</i> mikroszkóp. <i>Vizuális kultúra:</i> valós tárgyak arányosan kicsinyített vagy nagyított rajza.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Geometriai transzformáció, tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, eltolás. Vektor. Egybevágóság. Hasáb, henger, gúla, kúp, gömb.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség		Órakeret 6
Előzetes tudás	Egyszerű diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. Néhány szám számtani közepének kiszámítása. Módusz, medián. Gyakoriság, relatív gyakoriság. Valószínűségi játékok és kísérletek az adatok tervszerű gyűjtése, rendezése, esélylatolgatás. Biztos, lehetetlen események.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A statisztikai gondolkodás fejlesztése. A valószínűségi gondolkodás fejlesztése. Gazdasági nevelés.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Adatok gyűjtése, rendszerezése, adatsokaság szemléltetése, grafikonok készítése.	Adatsokaságban való eligazodás: táblázatok olvasása, grafikonok készítése, elemzése. Statisztikai szemlélet fejlesztése. Együttműködési készség fejlődése.	<i>Testnevelés és sport:</i> teljesítmények adatainak, mérkőzések eredményeinek táblázatba rendezése.	
Adathalmazok elemzése (átlag, módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk. Számtani közép kiszámítása.	Gazdasági statisztikai adatok, grafikonok értelmezése, elemzése. Adatsokaságban való eligazodás képességének fejlesztése. Ok-okozati összefüggéseket felismerő képesség fejlesztése. Elemző képesség fejlesztése.	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> táblázatok és grafikonok adatainak ki- és leolvasása, elemzése, adatok gyűjtése, táblázatba rendezése. <i>Informatika:</i> statisztikai adatelemzés.	
Valószínűségi kísérletek. Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma. Valószínűségi kísérletek, eredmények lejegyzése. Matematikatörténet: érdekességek a valószínűség-számítás fejlődéséről.	Valószínűségi szemlélet fejlesztése. Tudatos megfigyelőképesség fejlesztése. A tapasztalatok rögzítése képességének fejlesztése. Tanulói együttműködés fejlesztése.		

	Számítógép használata a tudománytörténeti érdekességek felkutatásához.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Diagram, gyakoriság, relatív gyakoriság, valószínűség.	

A fejlesztés várt eredményei a 8. évfolyam végén	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Elemek halmazba rendezése több szempont alapján. – Egyszerű állítások igaz vagy hamis voltának eldöntése, állítások tagadása. – Állítások, feltételezések, választások világos, érthető közlésének képessége, szövegek értelmezése egyszerűbb esetekben. – Kombinatorikai feladatok megoldása az összes eset szisztematikus összeszámlálásával. – Fagráfok használata feladatmegoldások során. <p><i>Számtan, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Biztos számolási ismeretek a racionális számkörben. A műveleti sorrendre, zárójelzésre vonatkozó szabályok ismerete, helyes alkalmazása. Az eredmény becslése, ellenőrzése., helyes és értelmes kerekítése. – Mérés, mértékegység használata, átváltás. Egyenes arányosság, fordított arányosság. – A százalékszámítás alapfogalmainak ismerete, a tanult összefüggések alkalmazása feladatmegoldás során. – A legnagyobb közös osztó kiválasztása az összes osztóból, a legkisebb pozitív közös többszörös kiválasztása a többszörösök közül. – Prímszám, összetett szám. Prímtényező felbontás. – Egyszerű algebrai egész kifejezések helyettesítési értéke. Összevonás. Többtagú kifejezés szorzása egytagúval. – Négyzetre emelés, négyzetgyökvonás, hatványozás pozitív egész kitevők esetén. – Elsőfokú egyenletek és egyenlőtlenségek. A matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel, egyenlettel. Ellenőrzés. A megoldás ábrázolása számegyenesen. – A betűkifejezések és az azokkal végzett műveletek alkalmazása matematikai, természettudományos és hétköznapi feladatok megoldásában. – Számológép ésszerű használata a számolás megkönnyítésére.
---	--

Összefüggések, függvények, sorozatok

- Megadott sorozatok folytatása adott szabály szerint.
- Az egyenes arányosság grafikonjának felismerése, a lineáris kapcsolatokról tanult alkalmazása természettudományos feladatokban is.
- Grafikonok elemzése a tanult szempontok szerint, grafikonok készítése, grafikonokról adatokat leolvasása. Táblázatok adatainak kiolvasása, értelmezése, ábrázolása különböző típusú grafikonon.

Geometria

- A tanuló a geometriai ismeretek segítségével képes jó ábrákat készíteni, pontos szerkesztéseket végezni.
- Ismeri a tanult geometriai alakzatok tulajdonságait (háromszögek, négyszögek belső és külső szögeinek összege, nevezetes négyszögek szimmetriatulajdonságai), tudását alkalmazza a feladatok megoldásában.
- Tengelyes és középpontos tükörkép, eltolt alakzat képének szerkesztése. Kicsinyítés és nagyítás felismerése hétköznapi helyzetekben (szerkesztés nélkül).
- A Pitagorasz-tételt kimondása és alkalmazása számítási feladatokban.
- Háromszögek, speciális négyszögek és a kör kerületének, területének számítása feladatokban.
- A tanult testek (háromszög és négyszög alapú egyenes hasáb, forgáshenger) térfogatképleteinek ismeretében ki tudja számolni a mindennapjainkban előforduló testek térfogatát, űrmértékét.

Valószínűség, statisztika

- Valószínűségi kísérletek eredményeinek értelmes lejegyzése, relatív gyakoriságok kiszámítása.
- Konkrét feladatok kapcsán a tanuló érti az esély, a valószínűség fogalmát, felismeri a biztos és a lehetetlen eseményt.
- Zsebszámológép célszerű használata statisztikai számításokban.
- Néhány kiemelkedő magyar matematikus nevének ismerete, esetenként kutatási területének, eredményének megnevezése.

DEUTSCHE SPRACHE UND LITERATUR

1-8 Jahrgang

Jahrgang 1-4

In der Unterstufe der Grundschule sind die Entwicklung der kommunikativen Fähigkeiten und die Aneignung der dazu unerlässlichen Kenntnisse das primäre Ziel des Faches „Deutsche Sprache und Literatur“. Die Entwicklung der sprachlichen Fähigkeiten ist nicht nur ein Ziel, sondern auch ein Mittel zur harmonischen Entwicklung der Persönlichkeit, zur kognitiven und emotionalen Entwicklung und ist zugleich deren Katalysator.

Die sprachliche Erziehung spielt auch in der Unterstufe bei der Herausbildung und Entwicklung der Schlüsselkompetenzen eine grundlegende Rolle, weil dadurch die aktive Aufnahme der Kultur, die gemeinschaftlich-gesellschaftlichen Kontakte, die Entwicklung der Identität, sowie die selbstständige Aneignung der Kenntnisse und das Lernen ermöglicht werden.

Weitere wichtige Ziele des Faches „Deutsche Sprache und Literatur“ sind die intensive Entwicklung der zur Aneignung des selbstständigen und kreativen, integrierten Gebrauchs der schriftlichen und mündlichen Kommunikation nötigen grundlegenden Fähigkeiten, die Vermittlung der auf den verschiedenen Schauplätzen der modernen Gesellschaft verwendeten Sprachgebrauchsformen bzw. die abwechslungsreiche, adäquate, handlungsorientierte, kontinuierliche Übung des Sprachgebrauchs.

Gemäß der Bedürfnisse unserer Zeit und der Erwartungen der Gesellschaft wird also in der Primarstufe als Priorität die Entwicklung der Fähigkeit des Lese- und Textverstehens in den Mittelpunkt des Rahmenlehrplans des „Faches Deutsche Sprache und Literatur“ gestellt. Als neues Element erscheinen auch die Lesestrategien. Die Aneignung der Lese- und Schreibfähigkeit ist der Schlüssel zum selbstständigen Lernen und später zum Wohlergehen im alltäglichen Leben.

Die Schüler¹ verfügen zu Beginn ihrer schulischen Laufbahn über Sprachkenntnisse verschiedener Niveaustufen. In den ersten Schuljahren ist die Aufgabe des Lehrers nicht die theoretische Systematisierung, sondern die abwechslungsreiche Übung auf zunehmend höherem Niveau in verschiedenen Kommunikationssituationen bzw. die Schaffung eines angstfreien, motivierten sprachlichen Entwicklungsumfeldes. Die spielerischen, selbstdarstellerischen Übungen bieten die Möglichkeit zur Entwicklung der sprachlichen Bewusstheit, der Kreativität, des differenzierten Selbstausesdruckes, der Fähigkeiten und zum Anspruch auf das Verstehen des Anderen. Auf diesen Entwicklungsprozess kann im Weiteren die Vermittlung der deutschen Sprach- und Literaturkultur gebaut werden.

Die literarische Erziehung gestaltet und entwickelt die Fähigkeit des aktiven Dialogs mit den Werken. Ihre primäre Aufgabe ist die Anregung zur Förderung und Stärkung der Leselust. Zur Fundierung der literarischen Bildung öffnen in der Unterstufe den Weg das mit dem Leseverstehen zusammenhängende interpretierende Mitdenken, die Erfahrungen bezüglich Sach- und literarischer Texte, die Entdeckung der ästhetischen und moralischen Werte und ihre auch gefühlsmäßig begründete Aufnahme. All dies kann eine große Wirkung auf die Entwicklung des Gefühlslebens, der Selbstkenntnis und der menschlichen Kontakte ausüben.

Die Tätigkeiten in verschiedenen Kommunikationssituationen schaffen günstige Bedingungen zur zielbewussten Förderung der Fähigkeiten des selbstständigen Lernens.

¹Die Bezeichnungen Schüler, Lehrer usw. sind geschlechtsneutral zu verstehen und werden aus Gründen der besseren Lesbarkeit nicht um weibliche Formen ergänzt.

Lehrplan

	1. Jahrgang	2. Jahrgang	3. Jahrgang	4. Jahrgang
Wochenstunden	5	5	5	5
Jahresstundenzahl	180	180	180	180

Jahrgang 1–2

Die emotionale Sensibilität und das moralische Denken des Schülers erreichen mindestens eine solche Stufe, dass er sich an Unterrichtsgesprächen über den Sinngehalt der Begriffe das Gute und Schlechte bzw. das Schöne und Hässliche beteiligt. Er lernt je eine Texttradition der großen Festkreise kennen, diese kann er auch nach Jahreszeiten einordnen, sowie er kennt die mit diesen in Zusammenhang stehenden Werke (Volkslieder, Sagen, Märchen, Kunstwerke). Er nimmt an den auch seine Rhythmus- und Bewegungskultur fördernden Übungen zur Selbstkenntnis und an Rollenspielen teil. Er wird fähig persönliche Kenntnisse und Erlebnisse bezüglich seiner Lesetexte wachzurufen und mitzuteilen. Er nimmt an Improvisationen mit Rhythmik und Gesang, sowie an verschiedenen kreativen Spielen gerne teil. Er ist fähig alltägliche Konflikte im Puppen- und Dramenspiel zu erleben. Während der Aufgabenlösungen und gemeinsamen Tätigkeiten des Faches „Deutsche Sprache und Literatur“ sammelt er Erfahrungen über die Zusammenarbeit mit den Mitschülern und über die Initiative der Aktivitäten. Der Schüler eignet sich durch spielerische Übungen einige, seine Konzentrationsfähigkeit fördernde Gedächtnisübungen an.

Die Kinder lernen vor dem Eintritt in die Schule günstigenfalls frühestens in dem Kindergarten oder in ihrer engeren Umgebung die deutsche Sprache kennen. Die Aufgabe des Faches ist das Formen des intuitiven Sprachkönnens, die Begünstigung der spontanen mündlichen und schriftlichen Äußerungen in der Sprache der deutschen Nationalität.

Eine der wichtigsten Aufgaben der Jahrgangsstufe 1-2 ist ab der zweiten Klasse das Beibringen des Lesens und Schreibens. Diese Fähigkeiten bilden zugleich auch die Grundlagen der späteren Spracherziehung. Die ersten Leseerfolge sind von entscheidender Bedeutung im Prozess zum Leserwerden, und in dem der Herausbildung der positiven Verhältnisse im Zusammenhang mit dem Lesen. Aus diesem Grund soll in der zweiten Klasse auf die individuellen Besonderheiten der Schüler Rücksicht genommen werden, der Prozess des Lesenlernens und das Tempo des Fortschritts sollen als Vorbeugung von Lernmisserfolgen, Ängsten vor den Aktivitäten, sowie der Herausbildung von Hemmungen differenziert organisiert werden.

Die Bildungsbereiche der Erziehung in der deutschen Sprache sollen proportional gleichmäßig gefördert werden. Es soll erreicht werden, dass die Fähigkeitsförderung und der Lernstoff der verschiedenen Bereiche eine Einheit bilden. Eine hervorgehobene Aufgabe ist die Erweiterung des Wortschatzes, da eine der Voraussetzungen der sprachlichen Kommunikation die nuancierte Kenntnis des Wortschatzes ist.

Die Schüler sollen ein Schreibtempo erreichen, das ihren Lernanspruch befriedigt. Dabei stützt sich das Fach auf die erworbenen Kenntnisse im Unterricht „Ungarische Sprache und Literatur“.

Jahrgang 1.

Lernbereich	Stundenzahl
Sprachliche Handlungskompetenz I. Sprechfertigkeit, Verstehen, Deutung und Produktion mündlicher Texte	47 + 5
Sprachliche Handlungskompetenz II. Mündliche und schriftliche Texte verstehen und interpretieren	12 + 3
Sprachliche Handlungskompetenz V. Allgemeine Interaktionsfähigkeit	50 + 7
Linguistische Kompetenz	10
Literatur	10 + 3
Alltagsthemen	20
Methodenkompetenz	10
Förderung des Urteilvermögens, der ethischen, ästhetischen und historischen Kompetenz	3
Stundenzahl insgesamt:	180

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz I. Sprechfertigkeit, Verstehen, Deutung und Produktion mündlicher Texte	Stundenzahl 47+5
Vorkenntnisse	Schulreife.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Verstehende Teilnahme am Sprachlernprozess im Unterricht, die Aneignung der Grundlagen der deutschsprachigen mündlichen Kommunikation, des Hörverstehens und des selbstständigen Ausdrucks.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Die richtige Aussprache der typischen deutschen Laute und Lautverbindungen. Der Gebrauch der richtigen Intonation und der Betonung in der mündlichen Kommunikation.	Der Schüler kann <ul style="list-style-type: none"> – einfache Informationen geben, Fragen stellen; – seine Verständigungsprobleme einfach zum Ausdruck bringen; – in gewöhnlichen Unterrichtssituationen vorgegebene sprachliche Mittel benutzen; 	<i>Deutsche Volkskunde:</i> die eigene Person des Schülers in der Familie, die Benennung der Familienmitglieder. Die Kenntnis über grundlegende familiäre und verwandtschaftliche Beziehungen.

<p>Der einfache Ausdruck und die Formulierung von Erlebnissen, Gedanken und Gefühlen mit den der Gesprächssituation entsprechenden einfachen Ausdrücken. Das Verstehen von Fragen, Anweisungen, Wünschen, Informationen und vermittelten Kenntnissen.</p> <p>Die Erweiterung des Wortschatzes, seine Präzisierung durch Definierung im Kontext und durch die begriffliche Zuordnung von Bildern und Bildkompositionen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – die einfachen Erklärungen, Anweisungen und die Mitteilungen der Mitschüler verstehen; – auf Fragen antworten; – die sprachlichen Formen der Vorstellung und Begrüßung benutzen. 	<p>Die Erstellung eines Stammbaumes. Die Beschreibung von Personen und Gegenständen anhand von Fotos, die Beantwortung themenbezogener Fragen. Die Darstellung der Familienmitglieder in spielerischer Form.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> deutsche Kinderlieder.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> die Darstellung von Bildern und einfachen z.B. erfundenen oder erlebten Handlungen mit Bildern (z.B. mit Zeichnung, Bilderserie und Foto).</p>
<p>Schlüsselbegriffe</p>	<p>Verstehen, Aussprache, Vorstellung, Familie, Stammbaum, Begrüßung, Bitte, Danksagung.</p>	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz II. Mündliche und schriftliche Texte verstehen und interpretieren		Stundenzahl 12+3 Stunden
<p>Vorkenntnisse</p>	<p>Schulreife.</p>		
<p>Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit</p>	<p>Der Erwerb der altersspezifischen Fähigkeiten des Lese- und Textverstehens. Das sinngerechte laute und stumme Lesen.</p>		
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte	
<p>Das globale Verstehen gelesener Texte mit bekannter grammatischer Struktur und bekanntem Wortschatz (gegebenenfalls nach Wiederholung) mit Hilfe von zielgerichteten Aufgaben.</p> <p>Die Bekanntgabe der Ergebnisse bei der Lösung einer vorgegebenen Aufgabe.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wörter, Wortverbindungen, bekannte kurze Texte mit Sicherheit lesen; – nach dem Lesen geschriebener Texte Aufgaben zum Textverstehen lösen. 	<p><i>Deutsche Volkskunde:</i> das sichere Lesen des Wortmaterials in Bezug auf Personen, Lebewesen, Gegenstände und Erscheinungen.</p>	

<p>Das Ergänzen von bekannten gelesenen Texten.</p>		<p><i>Technik, Lebensführung und Praxis:</i> das Lesen und Verstehen von Anweisungen auch in deutscher Sprache.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> der Gebrauch von bildnerischen Darstellungen beim Textverstehen.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> die Entwicklung des Gehörs.</p>
Schlüsselbegriffe	Buchstabenelement, Wortschatz, Ergänzen und Umformen von Texten.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz V. Allgemeine Interaktionsfähigkeit	Stundenzahl 50+7 Stunden
Vorkenntnisse	Schulreife.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Der Erwerb der zur erfolgreichen Kommunikation notwendigen Kompetenzen in verschiedenen Situationszusammenhängen.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Erfolgreiche Kommunikation in den verschiedenen Situationen, Gespräche paarweise und in Gruppen, die höfliche Anrede der Erwachsenen und der Altersgenossen.</p> <p>Übungen zur Selbstkenntnis, Rollenspiele.</p> <p>Die Aktivierung des Wortschatzes in adäquaten Situationen mit Hilfe von Veranschaulichungsmitteln.</p> <p>Das Anwenden von Wörtern, Wortverbindungen und Ausdrücken in Situationen.</p> <p>Übung der Aussprache und Intonation nach dem alltäglichen Sprachgebrauch.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – gewohnte Unterrichtssituationen mit gegebenen sprachlichen Ausdrucksmitteln erfolgreich lösen; – in verschiedenen Sozial- und Arbeitsformen arbeiten, die sich auf den Gebrauch der Unterrichtsstoffe, Unterrichtsmittel und Lernhilfsmaterialien bezogenen Anweisungen erfolgreich anwenden; – mit angegebenen sprachlichen Ausdrucksmitteln die Höflichkeitskonventionen befolgen; – Lob/Glückwünsche bzw. Beileid/Bedauern ausdrücken; 	<p><i>Drama und Tanz:</i> Situationsspiele.</p> <p><i>Ethik:</i> zwischenmenschliche Kontakte; allgemeine Normen des Benehmens.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – kurzen, einfachen sprachlichen Äußerungen anderer Personen folgen und darauf verbal oder nonverbal reagieren; – an routinemäßigen Kommunikationssituationen der Unterrichtspraxis teilnehmen, sich den Lernstoff aneignen; – den erlernten Wortschatz der deutschen Sprache trotz merklichen Akzents mit wenig Fehlern und guter Intonation aussprechen. 	
Schlüsselbegriffe	Tempo, Lautstärke, Rhythmus, Betonung, Mimik, Gruß, Anrede, Bitte, Danksagung, Reim, Aussprache, Intonation.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Linguistische Kompetenz	Stundenzahl 10 Stunden
Vorkenntnisse	Schulreife.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Der Erwerb und das Anwenden der zum heutigen Gebrauch der deutschen Sprache notwendigen grammatischen Kenntnisse und der einfachen Strukturen im Prozess des Textverstehens und der Textproduktion. Das Üben des Gebrauchs von grundlegenden morphologischen und syntaktischen Gesetzmäßigkeiten in der selbstständigen schriftlichen und mündlichen Kommunikation.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Das Aufzählen der Laute des deutschen Alphabets. Der Gebrauch des Alphabets in Aufgaben. Wortarten: <ul style="list-style-type: none"> – Verb (Vollverben, Hilfsverben); – Substantiv (Genera, Singularformen, Pluralformen); – Pronomen (Personal-, Frage-, Demonstrativpronomen); – Konjunktionen (die Konjunktionen mit gerader Wortstellung); – Adverb (Lokaladverb); 	Der Schüler kann <ul style="list-style-type: none"> – einfache morphologische und syntaktische Strukturen verstehen; – häufig vorkommende morphologische und syntaktische Strukturen adäquat benutzen. 	<i>Ungarische Sprache und Literatur:</i> Wortverbindungen, Sätze.

<ul style="list-style-type: none"> – Modalpartikel (Negationspartikel). <p>Syntaktische Kenntnisse:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Satzarten (nach der Modalität: Aussagesatz, Fragesatz, Imperativsatz; – nach der Struktur: einfacher und zusammengesetzter Satz). 		
Schlüsselbegriffe	Alphabet, Wortarten, Wortverbindung, Satzbildung.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Literatur	Stundenzahl 10+3 Stunden
Vorkenntnisse	Schulreife.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	<p>Die Fundierung und Förderung der literarischen Kultur durch das Bekanntmachen der Schüler mit Kunstwerken. Eine mündliche Kommunikation zu dem Inhalt einfacher literarischer Lektüren führen, dazu schriftliche Aufgaben lösen.</p> <p>Die erworbenen Kenntnisse mit praktischen Tätigkeitselementen verbinden: mit Spielen und Aufgaben.</p>	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Der ungarndeutschen Literatur entnommene kurze, für Kinder geeignete Werke der Volkskultur lesen.</p> <p>Das Erlernen von Reimen, Sprüchen und Reimversen.</p> <p>Literatur: Katharina Wild-Regine Metzler: <i>Hoppe, hoppe Reiter</i>; Grete und Karl Horak: <i>Kinderlieder, Reime und Spiele der Ungarndeutschen</i> (In: <i>Ungarndeutsche Studien 2</i>).</p> <p>Sammlungen: <i>Igele-Bigele</i>; Josef Michaelis: <i>Zauberhut</i>.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – einige Reime, Verse auswendig rezitieren; – kurze epische und lyrische Werke mit Hilfe des Lehrers lesen; – in dramatischen Spielen mit den Mitschülern gemeinsam spielen. 	<p><i>Drama und Tanz:</i> dramatische und Improvisationsspiele.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> Rhythmus.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Kostüm, Requisit, Kulisse.</p> <p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i> Werke der Volksdichtung, Gattungen.</p>
Schlüsselbegriffe	Gedicht, Reim, Rhythmus, Märchen, Szene, Darsteller.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Alltagsthemen		Stundenzahl 20 Stunden
Vorkenntnisse	Schulreife.		
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Alltagsthemen kennen lernen. Eine mündliche Kommunikation über einfachere Alltagsthemen führen, dazu schriftliche Aufgaben lösen. Die erworbenen Kenntnisse mit praktischen Tätigkeitselementen verbinden: mit Spielen und Aufgaben.		
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte	
<p>Der Erwerb grundlegender Kenntnisse, das Formulieren von Erfahrungen in Bezug auf die Alltagsthemen.</p> <p>Das Aneignen des Grundwortschatzes von Alltagsthemen.</p> <p>Das Üben der mündlichen und schriftlichen Kommunikationsformen in den folgenden Themenbereichen:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Persönliche Lebensgestaltung: die Person des Schülers, Verwandtschaftsbeziehungen. – Gesellschaftliches Leben: Familienfeste, Mahlzeiten. – Kulturelles Leben, Medien: Reime, Gedichte. – Schule, Bildung, Beruf: der Klassenraum, die Unterrichtsfächer. – Wirtschaft, Technik, Umgebung: Wohnort, Wohnung. – Politik und Geschichte: Regeln im Klassenraum. 	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – mit grundlegendem Wortschatz und einfachen Satzmodellen über das Thema sprechen; – den Lernstoff mit Hilfe des Lehrers bearbeiten. 	<p><i>Drama und Tanz:</i> dramatische und Improvisationsspiele.</p> <p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> die unmittelbare Umgebung des Schülers.</p>	
Schlüsselbegriffe	Familie, Familienmitglieder, Körperpflege, Hobby, Geburtstag, Ernährung, Fest, Schule, Unterrichtsfach, Dorf, Stadt, Klasse.		

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Methodenkompetenz	Stundenzahl 10 Stunden
Vorkenntnisse	Schulreife.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Förderung der Fähigkeit des selbstständigen, effektiven Lernens.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Die Rolle und die Art und Weise des Lernens. Lernarten, Lernstrategien. Mit Rhythmus-, Bewegung- und Sprachübungen kombinierte Gedächtnisübungen (Konzentrationsübungen), Lernstrategien zum Textlernen. Kennenlernen verschiedener Informationsträger.	Der Schüler <ul style="list-style-type: none"> – führt und benutzt das Wörterheft mit Hilfe des Lehrers; – übt den gelernten Wortschatz mit bekannten Techniken selbständig: Wort –/Bildkarten, Übungen, Spiele; – benutzt mit Hilfe des Lehrers zum Informationserwerb Kinderwörterbücher und Bildwörterbücher; – entnimmt einfachen Hörtexten nach mehrmaligem Hören grundlegende Informationen; – drückt mit einfachen Ausdrucksmitteln Informationen deutlich aus; – interessiert sich für das Lernen, er sucht seinen eigenen Interessen entsprechend nach Informationen. 	<i>Heimat- und Sachkunde:</i> Informationsgewinnung. <i>Visuelle Kultur:</i> Bildliche Analoge zu behandelten Texten suchen. Fragen bezüglich der gesehenen Informationen, Kenntnisse und Erlebnisse formulieren.
Schlüsselbegriffe	Information, Wissen, Bibliothek, Lernen.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Förderung des Urteilvermögens, der ethischen, ästhetischen und historischen Kompetenz	Stundenzahl 3 Stunden
Vorkenntnisse	Schulreife.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Das Kennenlernen der moralischen und ästhetischen Kategorien, Urteilsbildung in einfachen Situationen anhand von Sach- und literarischen Texten.	

Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Einfache Urteile über die Darsteller der Märchen, Gedichte und der gelesenen und gehörten literarischen Werke bilden.</p> <p>Die Gestaltung grundlegender ethischer und ästhetischer Begriffe und Kategorien (schön, hässlich, gut, schlecht, wahr, falsch).</p> <p>Das Erleben alltäglicher Konflikte in dramatischen Spielen und Dramenspielen (z.B. Puppenspiel).</p>	<p>Der Schüler</p> <ul style="list-style-type: none"> – ist zur Einfühlung und Identifikation bei der Aufnahme von altersgerechten Werken fähig; – ist fähig, mit Hilfe von dramatischen und Dramenspielen alltägliche Konflikte zu erleben und diese altersgerecht zu behandeln. 	<p><i>Drama und Tanz:</i> Teilnahme am dramatischen Spiel.</p> <p><i>Deutsche Volkskunde:</i> lebende Traditionen.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> visuelle Darstellung erlebter, vorgestellter oder gelesener Ereignisse.</p> <p><i>Ethik:</i> Familienmitglieder, Liebe, Freundschaft.</p> <p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> Mensch und seine Umgebung.</p>
<p>Schlüsselbegriffe</p>	<p>Lehre, Konflikt, Sprichwort.</p>	

Jahrgang 2.

Lernbereich	Stundenzahl
Sprachliche Handlungskompetenz I. Sprechfertigkeit, Verstehen, Deutung und Produktion mündlicher Texte	18 + 2
Sprachliche Handlungskompetenz II. Mündliche und schriftliche Texte verstehen und interpretieren	13 + 2
Sprachliche Handlungskompetenz III. Das Bekanntmachen der Schüler mit den geschriebenen Buchstabenformen – die Schreibtechnik entwickelnde Übungen	36 + 4
Sprachliche Handlungskompetenz IV. Die Förderung der Schreibtechnik – die Vorbereitung des automatisierten Schreibens	13 + 2
Sprachliche Handlungskompetenz V. Allgemeine Interaktionsfähigkeit	27 + 3
Linguistische Kompetenz	9 + 1
Literatur	13 + 2
Alltagsthemen	13 + 2
Methodenkompetenz	18
Förderung des Urteilvermögens, der ethischen, ästhetischen und historischen Kompetenz	2
Stundenzahl insgesamt	180

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz I. Sprechfertigkeit, Verstehen, Deutung und Produktion mündlicher Texte		Stundenzahl 18+2 Stunden
Vorkenntnisse	Schulreife.		
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Verstehende Teilnahme am Sprachlernprozess im Unterricht, die Aneignung der Grundlagen der deutschsprachigen mündlichen Kommunikation, des Hörverstehens und des selbstständigen Ausdrucks.		
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte	
<p>Die richtige Aussprache der typischen deutschen Laute und Lautverbindungen. Der Gebrauch der richtigen Intonation und der Betonung in der mündlichen Kommunikation.</p> <p>Der einfache Ausdruck und die Formulierung von Erlebnissen, Gedanken und Gefühlen mit den der Gesprächssituation entsprechenden einfachen Ausdrücken.</p> <p>Das Verstehen von Fragen, Anweisungen, Wünschen, Informationen und vermittelten Kenntnissen. Die Erweiterung des Wortschatzes, seine Präzisierung durch Definierung im Kontext und durch die begriffliche Zuordnung von Bildern und Bildkompositionen.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – einfache Informationen geben, Fragen stellen; – seine Verständigungsprobleme einfach zum Ausdruck bringen; – in gewöhnlichen Unterrichtssituationen vorgegebene sprachliche Mittel benutzen; – die einfachen Erklärungen, Anweisungen und die Mitteilungen der Mitschüler verstehen; – auf Fragen antworten; – die sprachlichen Formen der Vorstellung und Begrüßung benutzen. 	<p><i>Deutsche Volkskunde:</i> die eigene Person des Schülers in der Familie, die Benennung der Familienmitglieder. Die Kenntnis über grundlegende familiäre und verwandtschaftliche Beziehungen. Die Erstellung eines Stammbaumes. Die Beschreibung von Personen und Gegenständen anhand von Fotos, die Beantwortung themenbezogener Fragen. Die Darstellung der Familienmitglieder in spielerischer Form.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> deutsche Kinderlieder.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> die Darstellung von Bildern und einfachen z.B. erfundenen oder erlebten Handlungen mit Bildern (z.B. mit Zeichnung, Bilderserie und Foto).</p>	
Schlüsselbegriffe	Verstehen, Aussprache, Vorstellung, Familie, Stammbaum, Begrüßung, Bitte, Danksagung.		

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz II. Mündliche und schriftliche Texte verstehen und interpretieren		Stundenzahl 13+2 Stunden
Vorkenntnisse	Schulreife.		
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Der Erwerb der altersspezifischen Fähigkeiten des Lese- und Textverstehens. Das sinngerechte laute und stumme Lesen.		
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte	
<p>Das globale Verstehen gelesener Texte mit bekannter grammatischer Struktur und bekanntem Wortschatz (gegebenenfalls nach Wiederholung) mit Hilfe von zielgerichteten Aufgaben.</p> <p>Die Bekanntgabe der Ergebnisse bei der Lösung einer vorgegebenen Aufgabe.</p> <p>Das Ergänzen von bekannten gelesenen Texten.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wörter, Wortverbindungen, bekannte kurze Texte mit Sicherheit lesen; – nach dem Lesen geschriebener Texte Aufgaben zum Textverstehen lösen. 	<p><i>Deutsche Volkskunde:</i> das sichere Lesen des Wortmaterials in Bezug auf Personen, Lebewesen, Gegenstände und Erscheinungen.</p> <p><i>Technik, Lebensführung und Praxis:</i> das Lesen und Verstehen von Anweisungen auch in deutscher Sprache.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> der Gebrauch von bildnerischen Darstellungen beim Textverstehen.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> die Entwicklung des Gehörs.</p>	
Schlüsselbegriffe	Buchstabenelement, Wortschatz, Ergänzen und Umformen von Texten.		

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz III. Das Bekanntmachen der Schüler mit den geschriebenen Buchstabenformen – die Schreibtechnik entwickelnde Übungen		Stundenzahl 36+4 Stunden
Vorkenntnisse	Schulreife.		
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	<p>Das Bekanntmachen der Schüler mit dem Zeichensystem des Schreibens. Die Entwicklung der richtigen Schreibgewohnheiten mit Berücksichtigung der Unterschiede in den individuellen Fähigkeiten.</p> <p>Die Grundlagen und Entwicklung der Schreibtechnik und der ästhetischen, geordneten Handschrift.</p>		

Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das Schreiben von Buchstabenverbindungen und kurzen Wörtern. Das Markieren der Zeitdauer von Lauten. Das Abschreiben von geschriebenem und später gedrucktem Muster: das Schreiben von Wörtern, Wortverbindungen und kurzen Sätzen. Diktat von Wörtern, die weniger als sechs Buchstaben haben. Das Schreiben von kurzen Wörtern aus dem Gedächtnis. Das Schreiben von kurzen Sätzen als Diktat und aus dem Gedächtnis.</p>	<p>Der Schüler</p> <ul style="list-style-type: none"> – kennt und benutzt die geschriebenen Formen der Buchstaben des deutschen Alphabets; – wird durch ständiges Üben stufenweise eine geordnete Schrift haben: er formt die Buchstaben und verbindet sie lesbar; – ist fähig, Wörter, Wortverbindungen nach einem Muster und nach Diktat zu schreiben. 	<p><i>Visuelle Kultur:</i> das Anwenden von Linienkombinationen, die den Richtungswechsel unterstützen.</p>
<p>Schlüsselbegriffe</p>	<p>Druckbuchstabe, geschriebener Buchstabe, Schriftzeichen, einsteiliger Buchstabe, zweisteiliger Buchstabe, dreisteiliger Buchstabe, kleiner Buchstabe, großer Buchstabe, Silbe, Wort, Satz, Text.</p>	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz IV. Die Förderung der Schreibtechnik – die Vorbereitung des automatisierten Schreibens		Stundenzahl 13+2 Stunden
<p>Vorkenntnisse</p>	<p>Schulreife.</p>		
<p>Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit</p>	<p>Die Weiterentwicklung der Fertigkeiten der erworbenen neuen Sprachgebrauchsweisen: Die Befestigung der Automatismen der Schreibbewegungen und die der mit dem Schreiben zusammenhängenden richtigen Gewohnheiten.</p>		
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte	
<p>Die Normen des Schreibgebrauchs einhalten. Zwei-drei zusammenhängende Sätze nach Abschreiben, nach Diktat oder aus dem Gedächtnis schreiben.</p>	<p>Der Schüler</p> <ul style="list-style-type: none"> – macht beim Abschreiben keine schreibtechnischen Fehler; – markiert den Satzbeginn und den Abschluss des Satzes; – verwendet im Bereich des geübten Wortschatzes den Großbuchstaben am Wortanfang, in besonderer Hinsicht auf das Großschreiben der Substantive; – kennt die Markierungsweisen der Zeitdauer; 	<p><i>Visuelle Kultur:</i> Raumwahrnehmung, Feinmotorik, ästhetische Ansprüche; Fähigkeitsförderndes Anwenden verschiedener Linientypen.</p> <p><i>Körpererziehung und Sport:</i> harmonische Bewegung.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> Tempo, Rhythmus.</p>	

	– kennt die Markierungsweisen der vom Ungarischen abweichenden Laute: sch–s, z, ß.	
Schlüsselbegriffe	Rand, Satzanfang, Satzende.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz V. Allgemeine Interaktionsfähigkeit	Stundenzahl 27+3 Stunden
Vorkenntnisse	Schulreife.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Der Erwerb der zur erfolgreichen Kommunikation notwendigen Kompetenzen in verschiedenen Situationszusammenhängen.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Erfolgreiche Kommunikation in den verschiedenen Situationen, Gespräche paarweise und in Gruppen, die höfliche Anrede der Erwachsenen und der Altersgenossen.</p> <p>Übungen zur Selbstkenntnis, Rollenspiele.</p> <p>Die Aktivierung des Wortschatzes in adäquaten Situationen mit Hilfe von Veranschaulichungsmitteln.</p> <p>Das Anwenden von Wörtern, Wortverbindungen und Ausdrücken in Situationen.</p> <p>Übung der Aussprache und Intonation nach dem alltäglichen Sprachgebrauch.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – gewohnte Unterrichtssituationen mit gegebenen sprachlichen Ausdrucksmitteln erfolgreich lösen; – in verschiedenen Sozial- und Arbeitsformen arbeiten, die sich auf den Gebrauch der Unterrichtsstoffe, Unterrichtsmittel und Lernhilfsmaterialien bezogenen Anweisungen erfolgreich anwenden; – mit angegebenen sprachlichen Ausdrucksmitteln die Höflichkeitskonventionen befolgen; – Lob/Glückwünsche bzw. Beileid/Bedauern ausdrücken; – kurzen, einfachen sprachlichen Äußerungen anderer Personen folgen und darauf verbal oder nonverbal reagieren; – an routinemäßigen Kommunikationssituationen der Unterrichtspraxis teilnehmen, sich den Lernstoff aneignen; 	<p><i>Drama und Tanz:</i> Situationsspiele.</p> <p><i>Ethik:</i> zwischenmenschliche Kontakte; allgemeine Normen des Benehmens.</p>

	– den erlernten Wortschatz der deutschen Sprache trotz merklichen Akzents mit wenig Fehlern und guter Intonation aussprechen.	
Schlüsselbegriffe	Tempo, Lautstärke, Rhythmus, Betonung, Mimik, Gruß, Anrede, Bitte, Danksagung, Reim, Aussprache, Intonation.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Linguistische Kompetenz	Stundenzahl 9+1 Stunden
Vorkenntnisse	Schulreife.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Der Erwerb und das Anwenden der zum heutigen Gebrauch der deutschen Sprache notwendigen grammatischen Kenntnisse und der einfachen Strukturen im Prozess des Textverstehens und der Textproduktion. Das Üben des Gebrauchs von grundlegenden morphologischen und syntaktischen Gesetzmäßigkeiten in der selbstständigen schriftlichen und mündlichen Kommunikation.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das Aufzählen der Laute des deutschen Alphabets. Der Gebrauch des Alphabets in Aufgaben.</p> <p>Wortarten:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Verb (Vollverben, Hilfsverben); – Substantiv (Genera, Singularformen, Pluralformen); – Pronomen (Personal-, Frage-, Demonstrativpronomen); – Konjunktionen (die Konjunktionen mit gerader Wortstellung); – Adverb (Lokaladverb); – Modalpartikel (Negationspartikel). <p>Syntaktische Kenntnisse:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Satzarten (nach der Modalität: Aussagesatz, Fragesatz, Imperativsatz); – nach der Struktur: einfacher und zusammengesetzter Satz). 	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – einfache morphologische und syntaktische Strukturen verstehen; – häufig vorkommende morphologische und syntaktische Strukturen adäquat benutzen. 	<p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i> Wortverbindungen, Sätze.</p>
Schlüsselbegriffe	Alphabet, Wortarten, Wortverbindung, Satzbildung.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Literatur	Stundenzahl 13+2 Stunden
Vorkenntnisse	Schulreife.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Fundierung und Förderung der literarischen Kultur durch das Bekanntmachen der Schüler mit Kunstwerken. Eine mündliche Kommunikation zu dem Inhalt einfacher literarischer Lektüren führen, dazu schriftliche Aufgaben lösen. Die erworbenen Kenntnisse mit praktischen Tätigkeitselementen verbinden: mit Spielen und Aufgaben.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Der ungarndeutschen Literatur entnommene kurze, für Kinder geeignete Werke der Volkskultur lesen. Das Erlernen von Reimen, Sprüchen und Reimversen. Literatur: Katharina Wild-Regine Metzler: <i>Hoppe, hoppe Reiter</i> ; Grete und Karl Horak: <i>Kinderlieder, Reime und Spiele der Ungarndeutschen (In: Ungarndeutsche Studien 2)</i> . Sammlungen: <i>Igele-Bigele</i> ; Josef Michaelis: <i>Zauberhut</i> .	Der Schüler kann <ul style="list-style-type: none"> – einige Reime, Verse auswendig rezitieren; – kurze epische und lyrische Werke mit Hilfe des Lehrers lesen; – in dramatischen Spielen mit den Mitschülern gemeinsam spielen. 	<i>Drama und Tanz:</i> dramatische und Improvisationsspiele. <i>Gesang-Musik:</i> Rhythmus. <i>Visuelle Kultur:</i> Kostüm, Requisit, Kulisse. <i>Ungarische Sprache und Literatur:</i> Werke der Volksdichtung, Gattungen.
Schlüsselbegriffe	Gedicht, Reim, Rhythmus, Märchen, Szene, Darsteller.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Alltagsthemen	Stundenzahl 13+2 Stunden
Vorkenntnisse	Schulreife.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Alltagsthemen kennen lernen. Eine mündliche Kommunikation über einfachere Alltagsthemen führen, dazu schriftliche Aufgaben lösen. Die erworbenen Kenntnisse mit praktischen Tätigkeitselementen verbinden: mit Spielen und Aufgaben.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Der Erwerb grundlegender Kenntnisse, das Formulieren von Erfahrungen in Bezug auf die Alltagsthemen. Das Aneignen des Grundwortschatzes von Alltagsthemen.	Der Schüler kann <ul style="list-style-type: none"> – mit grundlegendem Wortschatz und einfachen Satzmodellen über das Thema sprechen; – den Lernstoff mit Hilfe des Lehrers bearbeiten. 	<i>Drama und Tanz:</i> dramatische und Improvisationsspiele. <i>Heimat- und Sachkunde:</i> die unmittelbare Umgebung des Schülers.

<p>Das Üben der mündlichen und schriftlichen Kommunikationsformen in den folgenden Themenbereichen:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Persönliche Lebensgestaltung: die Person des Schülers, Verwandtschaftsbeziehungen. – Gesellschaftliches Leben: Familienfeste, Mahlzeiten. – Kulturelles Leben, Medien: Reime, Gedichte. – Schule, Bildung, Beruf: der Klassenraum, die Unterrichtsfächer. – Wirtschaft, Technik, Umgebung: Wohnort, Wohnung. – Politik und Geschichte: Regeln im Klassenraum. 		
Schlüsselbegriffe	Familie, Familienmitglieder, Körperpflege, Hobby, Geburtstag, Ernährung, Fest, Schule, Unterrichtsfach, Dorf, Stadt, Klasse.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Methodenkompetenz	Stundenzahl 18 Stunden
Vorkenntnisse	Schulreife.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Förderung der Fähigkeit des selbstständigen, effektiven Lernens.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Die Rolle und die Art und Weise des Lernens. Lernarten, Lernstrategien.</p> <p>Mit Rhythmus-, Bewegung- und Sprachübungen kombinierte Gedächtnisübungen (Konzentrationsübungen), Lernstrategien zum Textlernen. Kennenlernen verschiedener Informationsträger.</p>	<p>Der Schüler</p> <ul style="list-style-type: none"> – führt und benutzt das Wörterheft mit Hilfe des Lehrers; – übt den gelernten Wortschatz mit bekannten Techniken selbständig: Wort –/Bildkarten, Übungen, Spiele; – benutzt mit Hilfe des Lehrers zum Informationserwerb Kinderwörterbücher und Bildwörterbücher; 	<p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> Informationsgewinnung.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Bildliche Analogie zu behandelten Texten suchen.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – entnimmt einfachen Hörtexten nach mehrmaligem Hören grundlegende Informationen; – drückt mit einfachen Ausdrucksmitteln Informationen deutlich aus; – interessiert sich für das Lernen, er sucht seinen eigenen Interessen entsprechend nach Informationen. 	Fragen bezüglich der gesehenen Informationen, Kenntnisse und Erlebnisse formulieren.
Schlüsselbegriffe	Information, Wissen, Bibliothek, Lernen.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Förderung des Urteilsvermögens, der ethischen, ästhetischen und historischen Kompetenz	Stundenzahl 2 Stunden
Vorkenntnisse	Schulreife.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Das Kennenlernen der moralischen und ästhetischen Kategorien, Urteilsbildung in einfachen Situationen anhand von Sach- und literarischen Texten.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Einfache Urteile über die Darsteller der Märchen, Gedichte und der gelesenen und gehörten literarischen Werke bilden.</p> <p>Die Gestaltung grundlegender ethischer und ästhetischer Begriffe und Kategorien (schön, hässlich, gut, schlecht, wahr, falsch).</p> <p>Das Erleben alltäglicher Konflikte in dramatischen Spielen und Dramenspielen (z.B. Puppenspiel).</p>	<p>Der Schüler</p> <ul style="list-style-type: none"> – ist zur Einfühlung und Identifikation bei der Aufnahme von altersgerechten Werken fähig; – ist fähig, mit Hilfe von dramatischen und Dramenspielen alltägliche Konflikte zu erleben und diese altersgerecht zu behandeln. 	<p><i>Drama und Tanz:</i> Teilnahme am dramatischen Spiel.</p> <p><i>Deutsche Volkskunde:</i> lebende Traditionen.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> visuelle Darstellung erlebter, vorgestellter oder gelesener Ereignisse.</p> <p><i>Ethik:</i> Familienmitglieder, Liebe, Freundschaft.</p> <p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> Mensch und seine Umgebung.</p>
Schlüsselbegriffe	Lehre, Konflikt, Sprichwort.	

<p>Erwartungshorizont am Ende der zweijährigen Stufe</p>	<p>Der Schüler soll verständlich sprechen, die grundlegenden Regeln der mündlichen Kommunikation anwenden. Er soll die einfachen Erklärungen, Anweisungen und Mitteilungen seiner Mitschüler verstehen. Er soll Fragen situationsgerecht beantworten. Er soll seinen Wortschatz bei Textgestaltungsaufgaben aktivieren. Er soll die Höflichkeitskonventionen der Vorstellung, der Anrede und der Begrüßung benutzen. Er soll zur Bildung einiger zusammenhängender Sätze fähig sein. Er soll Auswendiggelerntes textgetreu wiedergeben. Er soll routinemäßig Wörter und grundlegende Ausdrücke benutzen. Er soll danach streben, bekannte und eingeübte Texte fließend und genau vorzulesen. Mit Hilfe von gelenkten Aufgaben soll er das Wesen des Gelesenen hervorheben.</p> <p>Seine Schrift soll geordnet und präzise sein.</p> <p>Er soll die Laute <i>sch, s, z, v, ä</i> in den gelernten Wörtern, sowie die erworbenen Vokabeln richtig schreiben. Die einfachen Wörter soll er richtig trennen.</p> <p>Er soll mit dem grundlegenden Ziel des Lernens im Klaren sein, sein Urteilsvermögen, seine ethische, ästhetische und geschichtliche Kompetenz sollen altersgerecht entwickelt sein.</p> <p>Er soll gegenüber der Entwicklung seiner muttersprachlichen Fähigkeiten offen und motiviert sein. Seine Entwicklung in Bezug auf die Teilkompetenzen der deutschen Sprache soll wohlproportioniert sein.</p>
---	---

Jahrgang 3–4

Die Förderung der Sprechfertigkeit, des Verstehens, der Interpretation und Produktion von Texten ist die kontinuierliche Aufgabe des Nationalitätenlehrers.

Die Entwicklung der Lesetechnik zum Werkzeug bildet die Bedingung zum Verstehen schriftlicher Texte. Mit der Interpretation und Bearbeitung der Texte werden Schüler zum selbstständigen Anwenden grundlegender Textoperationen vorbereitet. Die Bearbeitung der Lesestücke fördert den kritischen Sinn der Schüler, ihre Urteilsfähigkeit und ihre Empathie. Sie entwickelt die Fähigkeit, fremde Standpunkte zu akzeptieren, einen eigenen Standpunkt zu formulieren, sowie sich auf die Realisierung des sprachlichen Ausdrucks zu konzentrieren. Sie ermöglicht im Zusammenhang mit einfachen alltäglichen und literarischen Textformen Erfahrungen zu sammeln, einfache alltägliche und literarische Ausdrucksformen zu entdecken, die deutsche Sprache, sowie die Sitten und Bräuche der Kultur der Ungarndeutschen kennenzulernen und die Leselust zu fördern.

Das Erlernen der einfachen Techniken der schriftlichen Textproduktion erfolgt durch die Bearbeitung von Lesestücken unterschiedlicher Themen und Texttypen. Diese dienen als Muster für die Aufsätze der Kinder, sie öffnen die Wege zu den späteren kreativen Werken, zum selbstständigen Ausdruck der Fantasie, der Gefühle und der Gedanken. Auch die Texte, die Quellen der Wortschatzentwicklung sind, tragen zum anspruchsvollen Selbstaussdruck und zur Entwicklung dieser Fähigkeit bei.

Die Herausbildung der Fähigkeit zum selbstständigen Lernen, eingebettet in die Förderung der Fähigkeit des Leseverstehens, dient zur intensiven Entwicklung der Fähigkeit des Kenntniserwerbs. Das Erlernen der Lerngewohnheiten und Lerntechniken ist sehr wichtig. Im Jahrgang 3-4 ist das Ziel des Unterrichts im Bereich des Schreibens und der Rechtschreibung die differenzierte Herausbildung der dem Alter und den Bildungsansprüchen entsprechenden Schreibtechnik. Ein weiteres Ziel ist die Entwicklung des Schreibens als ein Mittel, das das Lernen und den schriftlichen Selbstaussdruck unterstützt, wobei auf Lesbarkeit, Ordnung und Richtigkeit geachtet werden soll.

Jahrgang 3.

Lernbereich	Stundenzahl
Sprachliche Handlungskompetenz I. Sprechfertigkeit, Verstehen, Deutung und Produktion mündlicher Texte	30 + 7
Sprachliche Handlungskompetenz II. Mündliche und schriftliche Texte verstehen und interpretieren.	18 + 2
Sprachliche Handlungskompetenz III. Förderung des Schreibgebrauchs	12
Sprachliche Handlungskompetenz IV. Übungen zur Textproduktion	20 + 1
Sprachliche Handlungskompetenz V. Allgemeine Interaktionsfähigkeit	22 + 3
Linguistische Kompetenz	18 + 2
Literatur	22 + 1
Alltagsthemen	13 + 2
Methodenkompetenz	6
Förderung des Urteilvermögens, der ethischen, ästhetischen und historischen Kompetenz	1
Insgesamt	180

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz I. Sprechfertigkeit, Verstehen, Deutung und Produktion mündlicher Texte	Stundenzahl 30+7 Stunden
Vorkenntnisse	Das Anwenden der Grundformen der alltäglichen Kommunikation als Gewohnheit. Fragen, Anweisungen, Bitten, Informationen, sowie das Verstehen vermittelter Kenntnisse.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Förderung der Sprechfertigkeit, des Verstehens, der Deutung und Produktion von mündlichen Texten. Die Weiterentwicklung des Sprechens und des Verstehens. Die Förderung der sprachlichen Selbstständigkeit, die richtige Deutung der Anweisungen und der Aufgaben des Lehrers, sowie ihre Lösung. Die Förderung der Fähigkeit zur mündlichen Textproduktion.	

Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das Anwenden der richtigen Intonation und Betonung während der mündlichen Kommunikation, beim Lesen von Sätzen, Texten und beim Vortragen von Auswendiggelerntem.</p> <p>Das verständliche Vortragen von lyrischen, Erzähl- und dramatisierten Texten.</p> <p>Das Verstehen der Botschaft, des emotionalen Inhaltes eines einfachen Textes im Prozess der sprachlichen Kommunikation; das Rekonstruieren des Inhaltes nach angegebenen Gesichtspunkten.</p> <p>Das Darstellen von Erlebnissen, Gedanken, Gefühlen und Gegenständen, das Wachrufen und Darstellen von Geschehnissen, sowie ihre Formulierung in einfachen und zusammengesetzten Sätzen den Sprachsituationen entsprechend nach vorher angegebenen Gesichtspunkten mit den gelernten sprachlichen Mitteln.</p> <p>Das Verstehen von Fragen, Anweisungen, Bitten, Informationen und vermittelten Kenntnissen.</p> <p>Textverstehen anhand der Deutung von Hörtexten und/oder begleitender Veranschaulichungsmaterialien.</p> <p>Produktion eines bestimmten Textes anhand von Bildern und Illustrationen.</p> <p>Erweiterung und Präzisierung des Wortschatzes durch Deutungerschließung aus dem Kontext und durch begriffliche Identifikation mit Bildern, Vorstellungen und bildlichen Kompositionen.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – sich an Dialogen mit kurzen, verständlichen, situationsgerechten Äußerungen beteiligen; – Auskunft geben, Fragen stellen; – seine Verständigungsschwierigkeiten ausdrücken; – die mündlich oft gehörten Wendungen auf Ungarisch und auf Deutsch benennen; – in gewohnten Unterrichtssituationen die vorher angegebenen sprachlichen Mittel anwenden; – auf die Fragen des Lehrers Antwort geben, Anweisungen durchführen; – Geschehnisse, Gegenstände, Darstellungen nach vorher gegebenem System mit einfachen Sprachmitteln formulieren; – anhand der Deutung von Hörtexten und/oder begleitender Veranschaulichungsmaterialien die wesentlichen Informationen des Textes benennen; – über Bilder sprechen, auf die Fragen bezüglich des Textinhalts reagieren. 	<p><i>Alle Unterrichtsfächer:</i> zusammenhängendes Sprechen.</p> <p><i>Deutsche Volkskunde:</i> Charakterisierung der Familienmitglieder.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> deutsche Kinderlieder.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Illustrieren von Märchen und Geschichten, das Wachrufen und die Darstellung eigener Medienerlebnisse (z.B. Rollenspiel).</p>

Schlüsselbegriffe	Dialog, Wortschatzerweiterung, Vortrag, Satzbildung, Inhalt, Illustration, lyrischer Text, Erzähltext, dramatisierter Text.
--------------------------	---

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz II. Mündliche und schriftliche Texte verstehen und interpretieren	Stundenzahl 18+2 Stunden
Vorkenntnisse	Kenntnisse, die sich auf die Sprache, geschriebene Sprache und das Lesen beziehen, und der Fähigkeitsentwicklung der gegebenen Altersstufe entsprechend relevant sind.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Förderung und Automatisierung der Lesetechnik, die Unterstützung der Herausbildung des fließenden Lesens, Einführung von Lesestrategien, die Herausbildung des sinngerichteten Lesens.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das Üben von Lesetechniken, ihre kontinuierliche Verbesserung, die Herausbildung der sicheren Lesefertigkeit.</p> <p>Das Kennenlernen und das Verstehen von altersspezifischen und belletristischen Lehrbuchtexten.</p> <p>Das Anwenden von grafischen Systemen (Abbildungen, Tabellen) im Interesse des effektiveren Textverstehens.</p> <p>Das Rekonstruieren und die Weitergabe der zu der Lektion gehörenden Vorkenntnisse, der persönlichen Erlebnisse und Erfahrungen.</p> <p>Die Kenntnis und das Anwenden von Lesestrategien, von den das Leseverstehen unterstützenden Techniken zum effektiveren Verstehen.</p>	<p>Der Schüler</p> <ul style="list-style-type: none"> – ist bezüglich des Lesens motiviert und interessiert; – verfügt über eine fließende, automatisierte Lesetechnik, was das laute und das stumme Lesen betrifft; – deutet die Informationen und Gedanken eines altersgerechten Textes; – kennt und setzt mit Hilfe des Lehrers die erworbenen Lesestrategien ein. 	<p><i>Mathematik:</i> Textaufgaben.</p> <p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> selbstständiges Lernen, die Entwicklung der Textbearbeitung.</p> <p><i>Ethik:</i> ich selbst; meine Welt.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Anhand von persönlichen Erlebnissen und literarischen Texten Bilder anfertigen. Zu den Informationen, Kenntnissen und Erlebnissen Fragen stellen.</p>
Schlüsselbegriffe	Text, Textverstehen.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz III. Förderung des Schreibgebrauchs	Stundenzahl 12 Stunden
Vorkenntnisse	Das Abschreiben von Wörtern, Wortverbindungen, kurzen Sätzen nach geschriebener und gedruckter Vorlage, nach Diktat.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Entwicklung zum automatisierten Schreiben. Bei Beschleunigung des Schreibtempos die Richtigkeit, die Ordnung und die Ästhetik des Schriftbildes als Wert akzeptieren.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Die Entwicklung der Schreibtechnik, die Festigung der richtigen Schreibgewohnheiten. Die Erhöhung des Tempos und des Schwungs beim Schreiben. Das Schreiben von Wortreihen und Sätzen durch Abschreiben und nach Diktat. Die Herausbildung einer individuellen Schrift mit dem Anspruch auf ein geordnetes, sauberes und lesbare Schriftbild. Bei Bedarf die Verbesserung der Lesbarkeit.	Der Schüler kann <ul style="list-style-type: none"> – automatisiert schreiben und den Text ökonomisch ordnen; – mit einem elementaren Wortschatz und grundlegenden Ausdrucksmitteln bezüglich einer gegebenen Situation Texte schreiben. 	<i>Alle Unterrichtsfächer:</i> lesbare, schöne und geordnete Heftführung.
Schlüsselbegriffe	Schriftbild, Textbild, Lesbarkeit.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz IV. Übungen zur Textproduktion	Stundenzahl 20+1 Stunden
Vorkenntnisse	Satzbildung. Das Verbinden von Sätzen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Mündliches Gestalten von Geschichten. Die Förderung der Fertigkeit zur schriftlichen Textproduktion.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Grundlegendes über die Rolle und Merkmale des Titels. Beschreibungen über einen einfachen Gegenstand, über eine Pflanze oder ein Tier anfertigen. Charakterisierung über einen Menschen schreiben.	Der Schüler kann <ul style="list-style-type: none"> – die erworbenen Aufsatzkenntnisse anwenden; – mit einer lesbaren, schwungvollen Schrift schreiben, seine Hefte sind geordnet, sauber; 	<i>Heimat- und Sachkunde:</i> die darstellende Beschreibung des Gelernten.

<p>Das Formulieren von Dialogen in bekannten Themen.</p> <p>Das Formulieren von kurzen Texten als Nachricht.</p> <p>Das Korrigieren von Aufsätzen mit der Hilfestellung des Lehrers.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – mit der Anwendung der erworbenen Aufsatzkenntnisse einen beschreibenden Aufsatz von 6-8 Sätzen anfertigen; – nach den Anweisungen seines Lehrers seine Rechtschreibfehler verbessern. 	<p><i>Visuelle Kultur:</i> die Beobachtung der Naturerscheinungen, das Abschreiben und die Darstellung der Erfahrungen.</p> <p>Die Darstellung einer einfachen Handlung mit Bildserie.</p>
Schlüsselbegriffe	Dialog, Beschreibung, Charakterisierung, Nachricht.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz V. Allgemeine Interaktionsfähigkeit	Stundenzahl 22+3 Stunden
Vorkenntnisse	Das Aneignen der zur erfolgreichen Kommunikation notwendigen grundlegenden Kompetenzen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Zunehmende Selbstständigkeit in dem sprachlichen Ausdruck der Schüler, in der Ausführung der mündlichen und schriftlichen Aufgabenstellungen. Das Streben nach einer in den unterschiedlichsten Situationen durchgeführten erfolgreichen mündlichen Kommunikation.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Zunehmende Selbstständigkeit des Schülers beim Lösen der Aufgaben.</p> <p>Das Finden von wichtigen Informationen im Text.</p> <p>Das Verstehen der schon früher gelernten Sprachstrukturen und des Wortschatzes im Text mit Hilfe von Ergänzungsaufgaben.</p> <p>Kommunikation in verschiedenen Situationen in Partner- und Gruppengesprächen.</p> <p>Der Einsatz des in dem täglichen Sprachgebrauch am häufigsten vorkommenden Wortschatzes.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – wichtige Informationen in einfach formulierten Texten mit Hilfe von Aufgaben zum Textverstehen und beim Anwenden von Übungen sowie mit den Mitteln der visuellen Gestaltung deuten; – richtige und falsche Aussagen in Texten unterscheiden; – Texte gliedern, aus Teilen einen Text zusammenstellen; – Konfliktsituationen erkennen; – die Lösung und das Ergebnis der gelösten Aufgabe präsentieren; – in Unterrichtssituationen kurze, klare Antworten geben; – seine Zustimmung, seinen Zweifel und seine Unsicherheit ausdrücken; – eine Rolle spielen; – einfache Auskunft geben; 	<p><i>Deutsche Volkskunde:</i> Zusammenarbeit und Übernehmen von Verantwortung in den Alltags.</p> <p><i>Drama und Tanz:</i> Situationsspiele.</p> <p><i>Ethik:</i> die zwischenmenschlichen Kontakte; die allgemeinen Normen des Benehmens.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – seine Schwierigkeiten beim Verstehen ausdrücken; – an der routinemäßigen Kommunikation im Unterricht teilnehmen; – sprachlich einfachen, kurzen Äußerungen folgen und auf sie verbal oder nonverbal reagieren. 	
Schlüsselbegriffe	Textverstehen, Meinung, Gespräch.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Linguistische Kompetenz	Stundenzahl 18+2 Stunden
Vorkenntnisse	Der richtige Gebrauch der gelernten grammatischen Phänomene.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die sprachliche Kommunikationsfähigkeit, die Förderung der Qualität des Sprachgebrauchs. Das Anwenden der Grammatik- und Sprachgebrauchskennntnisse bezüglich der Satzarten, Wörter und Wortarten.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das imitative Anwenden der grammatischen Kenntnisse den Normen der heutigen deutschen Sprache entsprechend.</p> <p>Die Förderung der Sprachkultur durch den annähernd adäquaten Gebrauch der grammatischen Formen.</p> <p>Sprachliches Modelllernen in grundlegenden Kommunikationssituationen.</p> <p>Bedeutung der Wörter, Wortschatz: idiomatische Wendungen, Sprichwörter, Redewendungen.</p> <p>Wortarten:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Verb (Vollverben, Hilfsverben). – Substantiv (Genera, Singular, Pluralformen, Kasus, Nominativ und Akkusativ). – Adjektiv (prädikativer Gebrauch). – Numeralien. 	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – Sätze und Wortverbindungen bilden und benutzen; – die in der Unterrichtspraxis und der routinemäßigen Kommunikation unentbehrlichen Sätze und Satzstrukturen richtig benutzen; – deutsche Vollverben sowie die Präsensformen der Hilfsverben <i>haben</i> und <i>sein</i> richtig bilden; – Das Genus, die Singular- und Pluralformen der Substantive, ihre Formen im Nominativ, Akkusativ und Dativ erkennen und benutzen; – Adjektive erkennen; – Kardinalzahlen benutzen; – Personalpronomen im Akkusativ deklinieren; – unterschiedliche Satzarten selbstständig bilden; 	<p><i>Deutsche Volkskunde:</i> dialektale Ausdrücke kurzer gereimter Texte.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – Artikel (bestimmter, unbestimmter, Gebrauch ohne Artikel). – Präpositionen (lokale Präpositionen). – Pronomen (Personal-, Frage-, Demonstrativ-, Negationspronomen). – Konjunktionen (Konjunktionen mit gerader Wortstellung: <i>und, oder, aber</i>). – Adverbien (Lokaladverb). – Modalpartikel (Negationswort, Interjektion). <p>Satzarten (nach der Modalität: Aussage-, Frage-, Ausrufesatz; nach der Struktur: einfacher und zusammengesetzter Satz, nebengeordnete Sätze).</p> <p>Das Anwenden der häufigsten Regeln der Sprachrichtigkeit und Rechtschreibung sowie der Interpunktionszeichen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – im Rahmen des eingeübten Wortschatzes die gelernten orthographischen Regeln sicher anwenden. 	
<p>Schlüsselbegriffe</p>	<p>Wortart, Substantiv, Eigenwort, bestimmter Artikel, unbestimmter Artikel, Verb, Konjugation, Adjektiv, Numeralien, Personalpronomen, Demonstrativpronomen, Fragepronomen.</p>	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Literatur	Stundenzahl 22+1 Stunden
<p>Vorkenntnisse</p>	<p>Elementare literarische Kenntnisse im Bereich des Textverstehens.</p>	
<p>Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit</p>	<p>Das Kennenlernen literarischer Werke. Vertiefung der Fertigkeiten für das Textverstehen, die Unterstützung des Wahrnehmens von Literaturerlebnissen. Das Bekanntmachen der Schüler mit den Sitten und Bräuchen der deutschen Nationalität, die sich an die Inhalte der Lesestücke anknüpfen. Die Aneignung von elementaren literarischen Kenntnissen durch Erfahrungen (z.B. Gedicht, Reim, Märchen, Darsteller) mit Hilfe von Einfühlung, Fantasie, der Förderung der Assoziationsfähigkeit, Spiel, Rhythmusübungen, Liedern und Musik.</p>	

Tätigkeiten/Lerninhalt	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Die Beobachtung der Themen literarischer Texte. Das Lesen und das Verstehen der Inhalte der Werke deutscher und ungarndeutscher Literatur.</p> <p>Das Verbinden von Bewegungen und Textvorsagen. Dramatische Darstellung oder Puppentheater-Aufführung kurzer Märchen und Geschichten. Mit Rhythmus-, Bewegungs- und Sprechübungen kombinierte Gedächtnisübungen. Teilnahme an Gruppenspielen. Das Dramatisieren gelernter Volksbräuche.</p> <p>Literarische Werke Volksdichtung: deutsche und ungarndeutsche Reime, Volkslieder, Auszählverse, Volksspiele, Rätsel, Märchen, Märchentypen. Sammlungen: z.B. Katharina Wild-Regine Metzler: <i>Hoppe, hoppe Reiter</i>; Grete und Karl Horak: <i>Kinderlieder, Reime und Spiele der Ungarndeutschen (in Ungarndeutsche Studien 2)</i>.</p> <p>Kindergedichte, Märchen und Geschichten von deutschen Autoren: z.B. von Christian Morgenstern, James Krüss, Josef Guggenmos, Christine Nöstlinger. Sammlungen: Edina Rieder-Erdöfy: <i>Kinderstimmen</i>; Hans-Joachim Gelberg: <i>Überall und neben dir – Gedichte für Kinder</i>.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – Aufgaben zum Textverstehen der einzelnen Werke lösen; – die Sitten und Bräuche der deutschen Nationalität anhand von Lesestücken kennen lernen; – sich mit Hilfe des Lehrers Gedichte und Märchen anhören und lesen, altersspezifische literarische Werke, Comics selbstständig lesen, und ihren Inhalt zusammenfassen; – einfache literarische Texte anhand ihrer Gattungsmerkmale erkennen (z.B. Märchen, Gedicht, Reim); – über die in den Geschichten dargestellten Themen mit einfachem Wortschatz, einfachen Ausdrucksmitteln und Satzmodellen sprechen, und mündliche spielerische Aufgaben lösen; – die Autoren, Darsteller und Eigenschaften der Gestalten seiner Lesestücke nennen. 	<p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i> Volksdichtung. Die Aufführung lyrischer, epischer und dramatischer Texte, die Gestaltung von Rollenspielen. Das Erlernen von Reimen und Sprichwörtern, das Lesen von Gedichten und Märchen.</p> <p><i>Drama und Tanz:</i> dramatische und improvisatorische Spiele.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Märchen, Geschichten und ihre Animations- sowie Filmadaptionen.</p>

Kindergedichte, Märchen, Geschichten von ungarndeutschen Autoren: z.B. von Erika Áts, Georg Fath, Josef Michaelis, Valeria Koch. Sammlungen: <i>Igele-Bigele</i> ; Josef Michaelis: <i>Zauberhut</i> .		
Schlüsselbegriffe	Märchen, Märchengestalt, Gedicht, Strophe, Zeile, Reim, Rhythmus, Wiederholung.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Alltagsthemen	Stundenzahl 13+2 Stunden
Vorkenntnisse	Eine mündliche Kommunikation über einfachere Alltagsthemen führen, dazu schriftliche Aufgaben lösen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Aneignung von Kenntnissen im Bereich der Alltagsthemen. Vertiefung des Wortschatzes und der Fertigkeiten des Textverstehens. An den Inhalt der Lesestücke gebunden Bekanntmachung mit den Traditionen der deutschen Volksgruppe.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Die Aneignung des Wortschatzes und der Kenntnisse von landeskundlichen Themen. Das Üben der mündlichen und schriftlichen Kommunikationsformen in den folgenden Themenkreisen: – Persönliche Lebensgestaltung: die Familie, Tagesablauf, Körperpflege. – Gesellschaftliches Leben: Mahlzeit, Familienfeste, Geburtstag. – Schule, Bildung, Beruf: Unterrichtsfächer, Klassenzimmer, Lesen, Comics, ungarndeutsche Kinderspiele. – Kulturelles Leben und Medien: Fernseher, Computer, ungarndeutsche Tänze, Lieder, Volksspiele.	Der Schüler kann – Aufgaben zum Textverstehen in den einzelnen Themenkreisen lösen; – Themeneinheiten in abwechslungsreichen Arbeitsformen vorstellen; – über die dargestellten Themen mit einfachem Wortschatz, mit einfachen Ausdrucksmitteln und Satzmodellen sprechen und mündliche spielerische Aufgaben lösen.	<i>Deutsche Volkskunde:</i> die mit den behandelten Themen zusammenhängenden Kenntnisse. <i>Visuelle Kultur:</i> visuelle Darstellung und Bearbeitung der Erlebnisse anhand von gelesenen und vorgelesenen Texten bzw. Verfilmungen (z.B. Zeichnen, Malen).

<ul style="list-style-type: none"> – Umwelt, wirtschaftliches Leben, Technik: das Zuhause, Gemeinden, die Gemeinden der Ungarndeutschen, Gebäude, Natur, Jahreszeiten, Wetter. – Politik und Geschichte: Zusammenarbeit, Rollen, die Regeln des Zusammenlebens innerhalb der Klassen- und der Schulgemeinschaft, Arbeitsteilung, die Alltage der deutschen Nationalität. – Die deutsche Sprache: einige passende Ausdrücke der einzelnen Themen im örtlichen Dialekt. 		
Schlüsselbegriffe	Gesellschaftliche Rollen, Medien, Gemeinschaftskultur.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Methodenkompetenz	Stundenzahl 6 Stunden
Vorkenntnisse	Die dem Alter entsprechende Stufe der Selbstkenntnis, Erkennen der persönlichen Lernerfolge und Lernschwierigkeiten.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Förderung der Fähigkeit zum selbstständigen, effektiven Lernen.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Die Rolle und die Art und Weise des Lernens. Das Kennenlernen der eigenen Lernprozesse.</p> <p>Einfache Lernmethoden, Lernstrategien.</p> <p>Mit Rhythmus-, Bewegungs- und Sprechübungen kombinierte (Konzentration fördernde) Gedächtnisübungen, Techniken zum Erlernen von Texten.</p> <p>Sich mit verschiedenen Informationsträgern bekannt machen. Grundkenntnisse über die Räumlichkeiten und Bestandteile der Bibliothek.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – ein Wörterheft mit Hilfe führen und benutzen; – Wortschatz mit eingeübten Techniken selbstständig trainieren (Wort-/Bildkarten, Übungen, Spiele usw.); – einfache Strategien zum Textlernen anwenden; – gedruckte Quellen und Medien zum Informationserwerb nutzen (z.B. Kinderwörterbuch/ Bildwörterbuch). 	<p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> Informationserwerb über die lebende und leblose Natur.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Suche nach bildlichen Analogien zu den gelernten Texten. Das Formulieren von Fragen bezüglich der gesehenen Information, Kenntnis und des Erlebnisses.</p>

Die strukturellen Merkmale der Wörterbücher (Alphabet, Stichwort), die Art und Weise der Wörterbuchbenutzung.		
Die Benutzung von Bildwörterbüchern. Sich mit Zeitschriften für Kinder bekannt machen.		
Schlüsselbegriffe	Information, Wissen, Bibliothek, Wörterbuch, Lexikon, Lernen.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Förderung des Urteilsvermögens, der ethischen, ästhetischen und historischen Kompetenz	Stundenzahl 1 Stunden
Vorkenntnisse	Das Kennen von moralischen und ästhetischen Kategorien, Meinungsäußerung in einfachen Situationen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Beurteilung von Eigenschaften der Märchenhelden und der Darsteller von Geschichten.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Moralisches und ästhetisches Urteil formulieren.	Der Schüler kann – in moralischen Fragen mit einfachen sprachlichen Mitteln anhand der gelesenen Werke und der besprochenen Themen seine Meinung äußern.	<i>Ethik:</i> Gestaltung des Wertesystems. Engere und weitere Umgebung, Freundschaft.
Schlüsselbegriffe	Lehre, Konflikt, Wert, Selbstkenntnis.	

Jahrgang 4.

Lernbereich	Stundenzahl
Sprachliche Handlungskompetenz I. Sprechfertigkeit, Verstehen, Deutung und Produktion mündlicher Texte	26 + 3
Sprachliche Handlungskompetenz II. Mündliche und schriftliche Texte verstehen und interpretieren	18 + 2
Sprachliche Handlungskompetenz III. Förderung des Schreibgebrauchs	11 + 2
Sprachliche Handlungskompetenz IV. Übungen zur Textproduktion	21 + 2
Sprachliche Handlungskompetenz V. Allgemeine Interaktionsfähigkeit	22 + 2
Linguistische Kompetenz	20 + 2
Literatur	23 + 2
Alltagsthemen	12 + 3
Methodenkompetenz	7
Förderung des Urteilvermögens, der ethischen, ästhetischen und historischen Kompetenz	2
Insgesamt	180

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz I. Sprechfertigkeit, Verstehen, Deutung und Produktion mündlicher Texte	Stundenzahl 26+3
Vorkenntnisse	Das Anwenden der Grundformen der alltäglichen Kommunikation als Gewohnheit. Fragen, Anweisungen, Bitten, Informationen, sowie das Verstehen vermittelter Kenntnisse.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Förderung der Sprechfertigkeit, des Verstehens, der Deutung und Produktion von mündlichen Texten. Die Weiterentwicklung des Sprechens und des Verstehens. Die Förderung der sprachlichen Selbstständigkeit, die richtige Deutung der Anweisungen und der Aufgaben des Lehrers, sowie ihre Lösung. Die Förderung der Fähigkeit zur mündlichen Textproduktion.	

Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das Anwenden der richtigen Intonation und Betonung während der mündlichen Kommunikation, beim Lesen von Sätzen, Texten und beim Vortragen von Auswendiggelerntem.</p> <p>Das verständliche Vortragen von lyrischen, Erzähl- und dramatisierten Texten.</p> <p>Das Verstehen der Botschaft, des emotionalen Inhaltes eines einfachen Textes im Prozess der sprachlichen Kommunikation; das Rekonstruieren des Inhaltes nach angegebenen Gesichtspunkten.</p> <p>Das Darstellen von Erlebnissen, Gedanken, Gefühlen und Gegenständen, das Wachrufen und Darstellen von Geschehnissen, sowie ihre Formulierung in einfachen und zusammengesetzten Sätzen den Sprachsituationen entsprechend nach vorher angegebenen Gesichtspunkten mit den gelernten sprachlichen Mitteln.</p> <p>Das Verstehen von Fragen, Anweisungen, Bitten, Informationen und vermittelten Kenntnissen.</p> <p>Textverstehen anhand der Deutung von Hörtexten und/oder begleitender Veranschaulichungsmaterialien.</p> <p>Produktion eines bestimmten Textes anhand von Bildern und Illustrationen.</p> <p>Erweiterung und Präzisierung des Wortschatzes durch Deutungerschließung aus dem Kontext und durch begriffliche Identifikation mit Bildern, Vorstellungen und bildlichen Kompositionen.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – sich an Dialogen mit kurzen, verständlichen, situationsgerechten Äußerungen beteiligen; – Auskunft geben, Fragen stellen; – seine Verständigungsschwierigkeiten ausdrücken; – die mündlich oft gehörten Wendungen auf Ungarisch und auf Deutsch benennen; – in gewohnten Unterrichtssituationen die vorher angegebenen sprachlichen Mittel anwenden; – auf die Fragen des Lehrers Antwort geben, Anweisungen durchführen; – Geschehnisse, Gegenstände, Darstellungen nach vorher gegebenem System mit einfachen Sprachmitteln formulieren; – anhand der Deutung von Hörtexten und/oder begleitender Veranschaulichungsmaterialien die wesentlichen Informationen des Textes benennen; – über Bilder sprechen, auf die Fragen bezüglich des Textinhalts reagieren. 	<p><i>Alle Unterrichtsfächer:</i> zusammenhängendes Sprechen.</p> <p><i>Deutsche Volkskunde:</i> Charakterisierung der Familienmitglieder.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> deutsche Kinderlieder.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Illustrieren von Märchen und Geschichten, das Wachrufen und die Darstellung eigener Medienerlebnisse (z.B. Rollenspiel).</p>

Schlüsselbegriffe	Dialog, Wortschatzerweiterung, Vortrag, Satzbildung, Inhalt, Illustration, lyrischer Text, Erzähltext, dramatisierter Text.
--------------------------	---

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz II. Mündliche und schriftliche Texte verstehen und interpretieren	Stundenzahl 18+2
Vorkenntnisse	Kenntnisse, die sich auf die Sprache, geschriebene Sprache und das Lesen beziehen, und der Fähigkeitsentwicklung der gegebenen Altersstufe entsprechend relevant sind.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Förderung und Automatisierung der Lesetechnik, die Unterstützung der Herausbildung des fließenden Lesens, Einführung von Lesestrategien, die Herausbildung des sinngerechten Lesens.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das Üben von Lesetechniken, ihre kontinuierliche Verbesserung, die Herausbildung der sicheren Lesefertigkeit.</p> <p>Das Kennenlernen und das Verstehen von altersspezifischen und belletristischen Lehrbuchtexten.</p> <p>Das Anwenden von grafischen Systemen (Abbildungen, Tabellen) im Interesse des effektiveren Textverstehens.</p> <p>Das Rekonstruieren und die Weitergabe der zu der Lektion gehörenden Vorkenntnisse, der persönlichen Erlebnisse und Erfahrungen.</p> <p>Die Kenntnis und das Anwenden von Lesestrategien, von den das Leseverstehen unterstützenden Techniken zum effektiveren Verstehen.</p>	<p>Der Schüler</p> <ul style="list-style-type: none"> – ist bezüglich des Lesens motiviert und interessiert; – verfügt über eine fließende, automatisierte Lesetechnik, was das laute und das stumme Lesen betrifft; – deutet die Informationen und Gedanken eines altersgerechten Textes; – kennt und setzt mit Hilfe des Lehrers die erworbenen Lesestrategien ein. 	<p><i>Mathematik:</i> Textaufgaben.</p> <p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> selbstständiges Lernen, die Entwicklung der Textbearbeitung.</p> <p><i>Ethik:</i> ich selbst; meine Welt.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Anhand von persönlichen Erlebnissen und literarischen Texten Bilder anfertigen. Zu den Informationen, Kenntnissen und Erlebnissen Fragen stellen.</p>
Schlüsselbegriffe	Text, Textverstehen.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz III. Förderung des Schreibgebrauchs	Stundenzahl 11+2
Vorkenntnisse	Das Abschreiben von Wörtern, Wortverbindungen, kurzen Sätzen nach geschriebener und gedruckter Vorlage, nach Diktat.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Entwicklung zum automatisierten Schreiben. Bei Beschleunigung des Schreibtempos die Richtigkeit, die Ordnung und die Ästhetik des Schriftbildes als Wert akzeptieren.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Die Entwicklung der Schreibtechnik, die Festigung der richtigen Schreibgewohnheiten. Die Erhöhung des Tempos und des Schwungs beim Schreiben. Das Schreiben von Wortreihen und Sätzen durch Abschreiben und nach Diktat. Die Herausbildung einer individuellen Schrift mit dem Anspruch auf ein geordnetes, sauberes und lesbare Schriftbild. Bei Bedarf die Verbesserung der Lesbarkeit.	Der Schüler kann <ul style="list-style-type: none"> – automatisiert schreiben und den Text ökonomisch ordnen; – mit einem elementaren Wortschatz und grundlegenden Ausdrucksmitteln bezüglich einer gegebenen Situation Texte schreiben. 	<i>Alle Unterrichtsfächer:</i> lesbare, schöne und geordnete Heftführung.
Schlüsselbegriffe	Schriftbild, Textbild, Lesbarkeit.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz IV. Übungen zur Textproduktion	Stundenzahl 21+2
Vorkenntnisse	Satzbildung. Das Verbinden von Sätzen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Mündliches Gestalten von Geschichten. Die Förderung der Fertigkeit zur schriftlichen Textproduktion.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Grundlegendes über die Rolle und Merkmale des Titels. Beschreibungen über einen einfachen Gegenstand, über eine Pflanze oder ein Tier anfertigen. Charakterisierung über einen Menschen schreiben.	Der Schüler kann <ul style="list-style-type: none"> – die erworbenen Aufsatzkenntnisse anwenden; – mit einer lesbaren, schwungvollen Schrift schreiben, seine Hefte sind geordnet, sauber; – – 	<i>Heimat- und Sachkunde:</i> die darstellende Beschreibung des Gelernten.

<p>Das Formulieren von Dialogen in bekannten Themen.</p> <p>Das Formulieren von kurzen Texten als Nachricht.</p> <p>Das Korrigieren von Aufsätzen mit der Hilfestellung des Lehrers.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – mit der Anwendung der erworbenen Aufsatzkenntnisse einen beschreibenden Aufsatz von 6-8 Sätzen anfertigen; – nach den Anweisungen seines Lehrers seine Rechtschreibfehler verbessern. 	<p><i>Visuelle Kultur:</i> die Beobachtung der Naturerscheinungen, das Abschreiben und die Darstellung der Erfahrungen.</p> <p>Die Darstellung einer einfachen Handlung mit Bildserie.</p>
Schlüsselbegriffe	Dialog, Beschreibung, Charakterisierung, Nachricht.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz V. Allgemeine Interaktionsfähigkeit	Stundenzahl 22+2
Vorkenntnisse	Das Aneignen der zur erfolgreichen Kommunikation notwendigen grundlegenden Kompetenzen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Zunehmende Selbstständigkeit in dem sprachlichen Ausdruck der Schüler, in der Ausführung der mündlichen und schriftlichen Aufgabenstellungen. Das Streben nach einer in den unterschiedlichsten Situationen durchgeführten erfolgreichen mündlichen Kommunikation.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Zunehmende Selbstständigkeit des Schülers beim Lösen der Aufgaben.</p> <p>Das Finden von wichtigen Informationen im Text.</p> <p>Das Verstehen der schon früher gelernten Sprachstrukturen und des Wortschatzes im Text mit Hilfe von Ergänzungsaufgaben.</p> <p>Kommunikation in verschiedenen Situationen in Partner- und Gruppengesprächen.</p> <p>Der Einsatz des in dem täglichen Sprachgebrauch am häufigsten vorkommenden Wortschatzes.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – wichtige Informationen in einfach formulierten Texten mit Hilfe von Aufgaben zum Textverstehen und beim Anwenden von Übungen sowie mit den Mitteln der visuellen Gestaltung deuten; – richtige und falsche Aussagen in Texten unterscheiden; – Texte gliedern, aus Teilen einen Text zusammenstellen; – Konfliktsituationen erkennen; – die Lösung und das Ergebnis der gelösten Aufgabe präsentieren; – in Unterrichtssituationen kurze, klare Antworten geben; – seine Zustimmung, seinen Zweifel und seine Unsicherheit ausdrücken; – eine Rolle spielen; – einfache Auskunft geben; 	<p><i>Deutsche Volkskunde:</i> Zusammenarbeit und Übernehmen von Verantwortung in den Alltagen.</p> <p><i>Drama und Tanz:</i> Situationsspiele.</p> <p><i>Ethik:</i> die zwischenmenschlichen Kontakte; die allgemeinen Normen des Benehmens.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – seine Schwierigkeiten beim Verstehen ausdrücken; – an der routinemäßigen Kommunikation im Unterricht teilnehmen; – sprachlich einfachen, kurzen Äußerungen folgen und auf sie verbal oder nonverbal reagieren. 	
Schlüsselbegriffe	Textverstehen, Meinung, Gespräch.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Linguistische Kompetenz	Stundenzahl 20+2
Vorkenntnisse	Der richtige Gebrauch der gelernten grammatischen Phänomene.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die sprachliche Kommunikationsfähigkeit, die Förderung der Qualität des Sprachgebrauchs. Das Anwenden der Grammatik- und Sprachgebrauchskennntnisse bezüglich der Satzarten, Wörter und Wortarten.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das imitative Anwenden der grammatischen Kenntnisse den Normen der heutigen deutschen Sprache entsprechend.</p> <p>Die Förderung der Sprachkultur durch den annähernd adäquaten Gebrauch der grammatischen Formen.</p> <p>Sprachliches Modelllernen in grundlegenden Kommunikationssituationen.</p> <p>Bedeutung der Wörter, Wortschatz: idiomatische Wendungen, Sprichwörter, Redewendungen.</p> <p>Wortarten:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Verb (Vollverben, Hilfsverben). – Substantiv (Genera, Singular, Pluralformen, Kasus, Nominativ und Akkusativ). – Adjektiv (prädikativer Gebrauch). – Numeralien. 	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – Sätze und Wortverbindungen bilden und benutzen; – die in der Unterrichtspraxis und der routinemäßigen Kommunikation unentbehrlichen Sätze und Satzstrukturen richtig benutzen; – deutsche Vollverben sowie die Präsensformen der Hilfsverben <i>haben</i> und <i>sein</i> richtig bilden; – Das Genus, die Singular- und Pluralformen der Substantive, ihre Formen im Nominativ, Akkusativ und Dativ erkennen und benutzen; – Adjektive erkennen; – Kardinalzahlen benutzen; – Personalpronomen im Akkusativ deklinieren; – unterschiedliche Satzarten selbstständig bilden; – im Rahmen des eingeübten Wortschatzes die gelernten orthographischen Regeln sicher anwenden. 	<p><i>Deutsche Volkskunde:</i> dialektale Ausdrücke kurzer gereimter Texte.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – Artikel (bestimmter, unbestimmter, Gebrauch ohne Artikel). – Präpositionen (lokale Präpositionen). – Pronomen (Personal-, Frage-, Demonstrativ-, Negationspronomen). – Konjunktionen (Konjunktionen mit gerader Wortstellung: <i>und, oder, aber</i>). – Adverbien (Lokaladverb). – Modalpartikel (Negationswort, Interjektion). <p>Satzarten (nach der Modalität: Aussage-, Frage-, Ausrufesatz; nach der Struktur: einfacher und zusammengesetzter Satz, nebengeordnete Sätze).</p> <p>Das Anwenden der häufigsten Regeln der Sprachrichtigkeit und Rechtschreibung sowie der Interpunktionszeichen.</p>		
<p>Schlüsselbegriffe</p>	<p>Wortart, Substantiv, Eigenwort, bestimmter Artikel, unbestimmter Artikel, Verb, Konjugation, Adjektiv, Numeralien, Personalpronomen, Demonstrativpronomen, Fragepronomen.</p>	

<p>Lernbereich/ Entwicklungsziel</p>	<p>Literatur</p>	<p>Stundenzahl 23+2</p>
<p>Vorkenntnisse</p>	<p>Elementare literarische Kenntnisse im Bereich des Textverstehens.</p>	
<p>Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit</p>	<p>Das Kennenlernen literarischer Werke. Vertiefung der Fertigkeiten für das Textverstehen, die Unterstützung des Wahrnehmens von Literaturerlebnissen. Das Bekanntmachen der Schüler mit den Sitten und Bräuchen der deutschen Nationalität, die sich an die Inhalte der Lesestücke anknüpfen. Die Aneignung von elementaren literarischen Kenntnissen durch Erfahrungen (z.B. Gedicht, Reim, Märchen, Darsteller) mit Hilfe von Einfühlung, Fantasie, der Förderung der Assoziationsfähigkeit, Spiel, Rhythmusübungen, Liedern und Musik.</p>	

Tätigkeiten/Lerninhalt	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Die Beobachtung der Themen literarischer Texte. Das Lesen und das Verstehen der Inhalte der Werke deutscher und ungarndeutscher Literatur.</p> <p>Das Verbinden von Bewegungen und Textvorsagen. Dramatische Darstellung oder Puppentheater-Aufführung kurzer Märchen und Geschichten. Mit Rhythmus-, Bewegungs- und Sprechübungen kombinierte Gedächtnisübungen. Teilnahme an Gruppenspielen.</p> <p>Das Dramatisieren gelernter Volksbräuche.</p> <p>Literarische Werke Volksdichtung: deutsche und ungarndeutsche Reime, Volkslieder, Auszählverse, Volksspiele, Rätsel, Märchen, Märchentypen. Sammlungen: z.B. Katharina Wild-Regine Metzler: <i>Hoppe, hoppe Reiter</i>; Grete und Karl Horak: <i>Kinderlieder, Reime und Spiele der Ungarndeutschen (in Ungarndeutsche Studien 2)</i>.</p> <p>Kindergedichte, Märchen und Geschichten von deutschen Autoren: z.B. von Christian Morgenstern, James Krüss, Josef Guggenmos, Christine Nöstlinger. Sammlungen: Edina Rieder-Erdöfy: <i>Kinderstimmen</i>; Hans-Joachim Gelberg: <i>Überall und neben dir – Gedichte für Kinder</i>.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – Aufgaben zum Textverstehen der einzelnen Werke lösen; – die Sitten und Bräuche der deutschen Nationalität anhand von Lesestücken kennen lernen; – sich mit Hilfe des Lehrers Gedichte und Märchen anhören und lesen, altersspezifische literarische Werke, Comics selbstständig lesen, und ihren Inhalt zusammenfassen; – einfache literarische Texte anhand ihrer Gattungsmerkmale erkennen (z.B. Märchen, Gedicht, Reim); – über die in den Geschichten dargestellten Themen mit einfachem Wortschatz, einfachen Ausdrucksmitteln und Satzmodellen sprechen, und mündliche spielerische Aufgaben lösen; – die Autoren, Darsteller und Eigenschaften der Gestalten seiner Lesestücke nennen. 	<p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i> Volksdichtung. Die Aufführung lyrischer, epischer und dramatischer Texte, die Gestaltung von Rollenspielen. Das Erlernen von Reimen und Sprichwörtern, das Lesen von Gedichten und Märchen.</p> <p><i>Drama und Tanz:</i> dramatische und improvisatorische Spiele.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Märchen, Geschichten und ihre Animations- sowie Filmadaptionen.</p>

Kindergedichte, Märchen, Geschichten von ungarndeutschen Autoren: z.B. von Erika Áts, Georg Fath, Josef Michaelis, Valeria Koch. Sammlungen: <i>Igele-Bigele</i> ; Josef Michaelis: <i>Zauberhut</i> .		
Schlüsselbegriffe	Märchen, Märchengestalt, Gedicht, Strophe, Zeile, Reim, Rhythmus, Wiederholung.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Alltagsthemen	Stundenzahl 12+3
Vorkenntnisse	Eine mündliche Kommunikation über einfachere Alltagsthemen führen, dazu schriftliche Aufgaben lösen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Aneignung von Kenntnissen im Bereich der Alltagsthemen. Vertiefung des Wortschatzes und der Fertigkeiten des Textverstehens. An den Inhalt der Lesestücke gebunden Bekanntmachung mit den Traditionen der deutschen Volksgruppe.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Die Aneignung des Wortschatzes und der Kenntnisse von landeskundlichen Themen. Das Üben der mündlichen und schriftlichen Kommunikationsformen in den folgenden Themenkreisen: <ul style="list-style-type: none"> – Persönliche Lebensgestaltung: die Familie, Tagesablauf, Körperpflege. – Gesellschaftliches Leben: Mahlzeit, Familienfeste, Geburtstag. – Schule, Bildung, Beruf: Unterrichtsfächer, Klassenzimmer, Lesen, Comics, ungarndeutsche Kinderspiele. – Kulturelles Leben und Medien: Fernseher, Computer, ungarndeutsche Tänze, Lieder, Volksspiele. 	Der Schüler kann <ul style="list-style-type: none"> – Aufgaben zum Textverstehen in den einzelnen Themenkreisen lösen; – Themeneinheiten in abwechslungsreichen Arbeitsformen vorstellen; – über die dargestellten Themen mit einfachem Wortschatz, mit einfachen Ausdrucksmitteln und Satzmodellen sprechen und mündliche spielerische Aufgaben lösen. 	<i>Deutsche Volkskunde:</i> die mit den behandelten Themen zusammenhängenden Kenntnisse. <i>Visuelle Kultur:</i> visuelle Darstellung und Bearbeitung der Erlebnisse anhand von gelesenen und vorgelesenen Texten bzw. Verfilmungen (z.B. Zeichnen, Malen).

<ul style="list-style-type: none"> – Umwelt, wirtschaftliches Leben, Technik: das Zuhause, Gemeinden, die Gemeinden der Ungarndeutschen, Gebäude, Natur, Jahreszeiten, Wetter. – Politik und Geschichte: Zusammenarbeit, Rollen, die Regeln des Zusammenlebens innerhalb der Klassen- und der Schulgemeinschaft, Arbeitsteilung, die Alltage der deutschen Nationalität. – Die deutsche Sprache: einige passende Ausdrücke der einzelnen Themen im örtlichen Dialekt. 		
Schlüsselbegriffe	Gesellschaftliche Rollen, Medien, Gemeinschaftskultur.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Methodenkompetenz	Stundenzahl 7
Vorkenntnisse	Die dem Alter entsprechende Stufe der Selbstkenntnis, Erkennen der persönlichen Lernerfolge und Lernschwierigkeiten.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Förderung der Fähigkeit zum selbstständigen, effektiven Lernen.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Die Rolle und die Art und Weise des Lernens. Das Kennenlernen der eigenen Lernprozesse.</p> <p>Einfache Lernmethoden, Lernstrategien.</p> <p>Mit Rhythmus-, Bewegungs- und Sprechübungen kombinierte (Konzentration fördernde) Gedächtnisübungen, Techniken zum Erlernen von Texten.</p> <p>Sich mit verschiedenen Informationsträgern bekannt machen. Grundkenntnisse über die Räumlichkeiten und Bestandteile der Bibliothek.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – ein Wörterheft mit Hilfe führen und benutzen; – Wortschatz mit eingeübten Techniken selbstständig trainieren (Wort-/Bildkarten, Übungen, Spiele usw.); – einfache Strategien zum Textlernen anwenden; – gedruckte Quellen und Medien zum Informationserwerb nutzen (z.B. Kinderwörterbuch/ Bildwörterbuch). 	<p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> Informationserwerb über die lebende und leblose Natur.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Suche nach bildlichen Analogien zu den gelernten Texten. Das Formulieren von Fragen bezüglich der gesehenen Information, Kenntnis und des Erlebnisses.</p>

Die strukturellen Merkmale der Wörterbücher (Alphabet, Stichwort), die Art und Weise der Wörterbuchbenutzung. Die Benutzung von Bildwörterbüchern. Sich mit Zeitschriften für Kinder bekannt machen.		
Schlüsselbegriffe	Information, Wissen, Bibliothek, Wörterbuch, Lexikon, Lernen.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Förderung des Urteilvermögens, der ethischen, ästhetischen und historischen Kompetenz	Stundenzahl 2
Vorkenntnisse	Das Kennen von moralischen und ästhetischen Kategorien, Meinungsäußerung in einfachen Situationen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Beurteilung von Eigenschaften der Märchenhelden und der Darsteller von Geschichten.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Moralisches und ästhetisches Urteil formulieren.	Der Schüler kann – in moralischen Fragen mit einfachen sprachlichen Mitteln anhand der gelesenen Werke und der besprochenen Themen seine Meinung äußern.	<i>Ethik</i> : Gestaltung des Wertesystems. Engere und weitere Umgebung, Freundschaft.
Schlüsselbegriffe	Lehre, Konflikt, Wert, Selbstkenntnis.	

<p>Erwartungshorizont am Ende der zweijährigen Stufe</p>	<p>Der Schüler kennt und wendet die grundlegenden mündlichen Kommunikationsregeln an. Er versteht die einfachen Erklärungen, Anweisungen und die Mitteilungen seiner Mitschüler. Auf Fragen gibt er mit dem kennengelernten Wortschatz verständliche Antworten. Er benutzt die sprachlichen Mittel der Höflichkeitskonventionen der Vorstellung, der Anrede und des Grußes von Erwachsenen und Altersgleichen sicher. Mit der geübten Lesetechnik liest er fließend bekannte Texte und versteht sie. Sein Schriftbild ist geordnet, sein Schreibtempo ist entsprechend. Seine Fähigkeit zur schriftlichen Textproduktion innerhalb des routinemäßig benutzten Wort- und Ausdrucksstoffes ist auf einem seinem Alter entsprechenden Niveau. Er versteht die Aufgaben, Anweisungen, kann auf sie mündlich und schriftlich entsprechend reagieren. Er verwendet die erworbenen Sprachregeln richtig. Er versteht den Sinngehalt von Alltagsthemen und literarischen Werken, er entdeckt ihre ästhetischen Eigenarten. Er kann die Gestalten literarischer Werke auch aus moralischen Aspekten beurteilen. Er ist zum Lernen motiviert; ist zum selbstständigen Lernen fähig.</p>
---	---

Jahrgang 5–8

Das grundlegende Ziel und die Aufgabe des Unterrichtsfaches Deutsche Sprache und Literatur im Jahrgang 5-8 ist die Weiterentwicklung der Fähigkeiten des in den unteren Jahrgängen schon begründeten Textverstehens und der Textproduktion, sowie das Kennenlernen und Anwenden von neuen Lesestrategien; die Beobachtung und das Üben des Prozesses der Textproduktion, und das Aufsatzschreiben in verschiedenen Texttypen mit situationsgerechten Redemitteln; die Weiterentwicklung und Übung der erworbenen Schreibtechnik und Rechtschreibung.

Aus der Eigenart des Faches ergibt sich die Aufgabe, die sprachliche und literarische Kultur der Schüler zu fördern, die Methoden und Techniken des individuellen Kenntniserwerbs vorzubereiten und zu üben sowie das kritische, Problem lösende und begriffliche Denken zu fördern.

Auf dem Gebiet der deutschen Spracherziehung ist auf das vorhandene praktische Sprachwissen der Schüler bauend – ausgehend aus dem Gesichtspunkt des Sprachbenutzers – eine hervorgehobene Aufgabe, die Sprache als funktionierendes, sich veränderndes System erfahren und beobachten zu lassen. Auf diese Erfahrungen bauend werden einige grundlegende Regelmäßigkeiten vorgestellt, Zusammenhänge erkannt und benannt.

Der Rahmenlehrplan ist mit der doppelten Zielsetzung entstanden, dass er den Sprachkenntnissen der Schüler entsprechend einen Querschnitt aus deutschen und ungarndeutschen literarischen Werken bietet, die Aufmerksamkeit auch auf die zeitgenössische und Jugendliteratur richtet, sowie Werte vermittelt.

Der Stoff des Literaturunterrichts in der Oberstufe beginnt mit den Werken der deutschen und ungarndeutschen Volksdichtung: Diese verweisen auf die Inhalte der Unterstufe. Sie stellen zugleich das ewige Schlüsselement der Literatur, die Fantasie in den Mittelpunkt, da sie in allen menschlichen Werken vorhanden ist. Der Inhalt des Unterrichtsstoffes nähert sich immer mehr der realen Welt, während dessen die Fantasie aus dem Kennenlernen der Literatur nicht verschwindet.

Ein weiteres wichtiges Ziel des Faches Deutsche Sprache und Literatur ist, dass die Schüler als selbstständig denkende Jugendliche heranwachsen, die auch in moralischen Fragen zur selbstständigen Urteilsbildung fähig sind. Das Fach Deutsche Sprache und Literatur nimmt eine besondere Stelle in der Förderung der sprachlichen Schlüsselkompetenzen ein, weiterhin dient es auch zur Förderung aller, im Nationalen Grundlehrplan verankerten Schlüsselkompetenzen. Auch die Förderung der Fertigkeiten und Fähigkeiten des effektiven, selbstständigen Lernens ist von besonderer Wichtigkeit in den Deutschstunden.

Lehrplan

	5. Jahrgang	6. Jahrgang	7. Jahrgang	8. Jahrgang
Wochenstunden	5	5	5	5
Jahresstundenzahl	180	180	180	180

Jahrgang 5–6

Das primäre Ziel des Faches ist die Fortsetzung der Fundierung der Schlüsselkompetenzen, der Fertigkeiten und Lerninhalte, die zum erfolgreichen schulischen Lernen führen: Die Förderung der Kompetenz des mündlichen und schriftlichen Textverstehens und –gestaltens, wobei die kognitiven Prozesse, die Altersspezifika und die persönlichen Fertigkeiten berücksichtigt werden; die Vertiefung und Erweiterung der erfahrungsbezogenen Kenntnisse und Sachkenntnisse über die Sprache.

Im Jahrgang 5-6 lesen die Schüler schon gut, sie können auch mittellange Texte während kurzer Zeit kennen lernen. Dieser Abschnitt über den Literaturunterricht im Rahmenlehrplan blickt auf diese Förderungsperiode als auf die Periode, die schon zum Verstehen der Literatur Möglichkeiten bietet. Die nach den Alltagsthemen gewählten Beiträge und Lesestücke bieten einen Querschnitt über die Weltsicht der Schüler, die ihrem Lebensalter entspricht. Sie stellen im Zusammenhang mit ihrer Umwelt und Lebenssituation Fragen. Im Jahrgang 5-6 muss man im Bereich zahlreicher Fähigkeiten ein entsprechendes Niveau erreichen. Die Artikulation der Rede des Schülers entwickelt sich weiter. Er ist in der Lage, über den gehörten Text eine kurze Zusammenfassung zu geben. Er ist zur mündlichen und schriftlichen Formulierung seiner Meinung über das Gelesene in einigen Sätzen, sowie zur Produktion kurzer Texte und zur Formulierung persönlicher Erlebnisse fähig. Das globale, selektive, deutende und reflektierende Lesen sowie die Inhaltswiedergabe sind notwendig. Der Schüler beobachtet in dieser Phase einige Besonderheiten der Standardsprache, er erkennt gelernte Gattungen. Er lernt die sprachlichen Formen des Gefallens und Nicht-Gefallens, sowie die Wichtigkeit des Respektierens verschiedener Kulturen und Meinungsunterschiede kennen.

Jahrgang 5.

Lernbereich	Stundenzahl
Sprachliche Handlungskompetenz I. Sprechfertigkeit, Verstehen und Deutung und Produktion mündlicher Texte	32 + 3
Sprachliche Handlungskompetenz II. Schriftliche Texte verstehen und interpretieren	25 + 3
Sprachliche Handlungskompetenz III. Gestaltung schriftlicher Texte	30 + 3
Sprachliche Handlungskompetenz IV. Allgemeine Interaktionsfähigkeit	15
Linguistische Kompetenz	20 + 3
Literatur	12 + 3
Alltagsthemen	15 + 3
Methodenkompetenz	8
Förderung des Urteilvermögens, der ethischen, ästhetischen und historischen Kompetenz	5
Insgesamt	180

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz I. Sprechfertigkeit, Verstehen und Deutung und Produktion mündlicher Texte	Stundenzahl 32+3
Vorkenntnisse	Die Verwendung der Grundformen der bereits angeeigneten sprachlichen, kommunikativen Kompetenz.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Entwicklung der Sprechfertigkeit, sowie des Verstehens, des Erfassens und des Gestaltens mündlicher Texte. Durch die Entwicklung der sprachlichen, kommunikativen Kompetenz nach der selbstständigen mündlichen Textgestaltung streben.	

Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Selbstständige Produktion mündlicher Texte. Gestaltung zweckorientierter mündlicher Texte in verschiedenen Sprechsituationen. Adäquate Kommunikation in persönlichen Berichten und beim Nacherzählen von Geschichten. Aktive Mitwirkung an Dialogen zu Unterrichtsthemen, Wahrnehmen und Vermitteln von Sachkenntnissen; das Erkennen der Zusammenhänge, die Weitergabe der vermittelten Informationen. Die Verwendung der richtigen Intonation und Betonung bei der mündlichen Kommunikation, beim Lesen und Erzählen von Texten und Geschichten. Entwicklung des Hörverstehens durch adäquate Hörtexte, dramatische Spiele, Rezitation und interaktives Leseverstehen. Das gelernte Repertoire trotz merklichen Akzents richtig aussprechen und intonieren (Aussprache, Intonation, Sprechtempo).</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – aktiv an dem Gespräch teilnehmen; – seine Gedanken mündlich, selbstständig ausdrücken; – die Aufgaben und die Anweisungen des Lehrers erfassen, zusammenfassen und anderen weitergeben; – sich in Sprechsituationen außerhalb des Unterrichts informieren und sich mit anderen verständigen; – auf konkrete Texte bzw. themenbezogene Fragen antworten; – den Inhalt eines Textes mit Hilfe zusammenfassen; – mit einem ausreichenden Bestand an Redemitteln in beiden Rollen des Kommunikationsprozesses standhalten; – den Konventionen verschiedener Kommunikationssituationen entsprechen; – Gefühle und Wünsche, ausdrücken, auf ähnliche Äußerungen anderer Personen reagieren; – den einfachen Äußerungen des Kommunikationspartners folgen, mit verbalen oder nonverbalen Mitteln reagieren; – kurze deutschsprachige Inhalte/Aussagen in ihrem Sinngehalt auf Ungarisch zusammenfassen; – einfachen Hörtexten nach mehrmaligem Hören Grundinformationen entnehmen; 	<p><i>Deutsche Volkskunde:</i> Kindersendungen von Unser Bildschirm.</p> <p><i>Informatik:</i> online Aufgaben und Nachrichten für Kinder auf deutschsprachigen Webseiten.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – ungarische Äußerungen in ihren Hauptaussagen sinngemäß auf Deutsch wiedergeben; – den Sinngehalt kurzer Hörtexte in der anderen Sprache zusammenfassen. 	
Schlüsselbegriffe	Kommunikationssituationen, Betonung, Intonation, Sinngehalt.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz II. Schriftliche Texte verstehen und interpretieren	Stundenzahl 25+3
Vorkenntnisse	Die adäquate Anwendung der gelernten Lesestrategien vor, während und nach dem Lesen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Alltägliche Ausdrücke, grundlegende Wendungen verstehen, die sich auf das Alltagsleben, die Familie, Umgebung und Nationalität der Schüler beziehen. Wiedergabe des Inhaltes gelesener Texte, Informationen in Texten auffinden, ihnen Basisinformationen entnehmen. Entwicklung des aktiven und passiven Wortschatzes der Schüler.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Lesestrategien: z.B. Auffinden von Angaben bei der Bearbeitung gedruckter und elektronischer Texte.</p> <p>Einheiten des Verstehens – Wort, Ausdruck, Gliedsatz, Satz, Abschnitt, Ganztext.</p> <p>Den Unterschied zwischen Fakten und persönlichen Meinungen im Text erkennen.</p> <p>Einfachere authentische Texte, Artikel in Jugendzeitschriften verstehen.</p> <p>Zusammenhang zwischen Darstellungen, Bildern, Illustrationen und Text.</p> <p>Bildbeschreibung mit einfachen sprachlichen Mitteln.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – Texte mit vertrauter Struktur und Lexik (u.U. nach Wiederholung) mit Hilfe textbezogener Aufgaben umfassend verstehen; – reale oder fiktionale Texte ergänzen; – aufgrund der Gestaltung von Texten die Textsorte bestimmen; – den Informationsgehalt eines Textes (Textabschnitts) global wiedergeben; – den wesentlichen Inhalt nicht linearer Texte beschreiben; – einfach formulierte Informationen in Texten isolieren und aufgabenbezogen verwenden; – Bilder, Illustrationen mit einfachen sprachlichen Mitteln beschreiben; 	<p><i>Alle Unterrichtsfächer:</i> Textverstehen, Aufgabenformulierungen erschließen.</p> <p><i>Informatik:</i> Orientierung, Suche nach Informationen.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> die Erschließung der Zusammenhänge zwischen Text und Bild.</p>

	– geschriebenen Texten Detailinformationen entnehmen, die wesentlichen Informationen einfacher Texte markieren.	
Schlüsselbegriffe	Botschaft, Textsorte, Inhaltsverzeichnis.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz III. Gestaltung schriftlicher Texte	Stundenzahl 30+3
Vorkenntnisse	Gebrauch einer entsprechenden, ausgeprägten individuellen Schreibtechnik.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Entwicklung eines lesbaren, überschaubaren, gegliederten Schriftbildes, das die Aussage widerspiegelt. Förderung der Fähigkeit zum Ausdruck des eigenen Standpunktes.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Textproduktion: Beschreibung. Den Inhalt, die Handlung des Textes schriftlich zusammenfassen. Schriftliche und elektronische Alltagstexte verfassen (Einladung, E- Mail, SMS). Kreative Textproduktion, erfundene Geschichten schreiben (z.B. Märchen, Comics). Verbindung zwischen Texten bzw. Illustrationen herstellen. Daten im Text nach vorgegebenen Gesichtspunkten systematisieren.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bilder und sonstige Illustrationen mit sprachlich einfachen Mitteln beschreiben; – vorgegebene Texte umgestalten, ergänzen oder weiterentwickeln (z.B. eine begonnene Geschichte fortsetzen und beenden); – eine Textvorlage aufgrund der inhaltlichen und formalen Struktur angemessen gestalten oder beenden; – mit einfachen sprachlichen Ausdrucksmitteln aufgabenorientierte Texte gestalten; – ein bestimmtes Thema aufgrund einfacher sprachlicher Mittel und mit Erwähnung bzw. Vergleichung der wesentlichen Inhalte zusammenfassen; 	<p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i> Höflichkeits- konventionen, die Verfassung einfacher Botschaften in ungarischer Sprache, deren Vergleich mit der in ähnlicher Situation gebrauchten deutschen Variante.</p> <p><i>Geschichte, Gesellschafts- und Staatsbürgerkunde:</i> narrative Texte, Erzählen von historischen Ereignissen und Helden.</p> <p><i>Naturkunde:</i> Stoffsammlung, Anfertigung von Skizzen.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Bild des Textes.</p> <p><i>Informatik:</i> Suche nach Daten in Internetquellen; die sprachlichen Merkmale der Möglichkeiten der Kontaktpflege im Internet.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – bekannte Texte wachrufen, Texte genau beobachten, wichtige Sinngehaltselemente durch Aufgaben hervorheben; – kurze deutsche und ungarische Wendungen sinngemäß mit Hilfe des Wörterbuches übersetzen. 	
Schlüsselbegriffe	Materialsammlung, Skizze, Erzählung, Beschreibung, Charakterisierung, Brief, E-Mail.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz IV. Allgemeine Interaktionsfähigkeit	Stundenzahl 15
Vorkenntnisse	Fließendes Sprechen. Grundlegende Fähigkeit der Textgestaltung. Aktiver Wortschatz in den bisher behandelten alltäglichen und literarischen Themenbereichen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Entwicklung der Sprechfertigkeit. Entwicklung des aktiven Wortschatzes und der Fähigkeit der mündlichen Textgestaltung bezüglich der Redemittel der Meinungsäußerung.	

Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>In verschiedenen Situationen sich zu Wort melden, das Wort an andere abgeben. Die sprachlichen Höflichkeitskonventionen anwenden.</p> <p>Gefühle bezüglich des Themas mit sprachlichen Mitteln zum Ausdruck bringen.</p> <p>Aktivieren des Wortschatzes in adäquaten Situationen mit geringer Hilfe von anderen.</p> <p>Vertiefte, erweiterte Bewusstmachung der Interaktionsunterschiede zwischen der ungarischen und deutschen Kultur in den behandelten Alltagsthemen: z.B. Wortschatzerweiterung, synonyme Wörter, Umschreibung.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – Aufgaben/Anweisungen zusammenfassen, gegebenenfalls weitergeben; – gewohnte Unterrichtssituationen mit einfachen Redemitteln sicher bewältigen; – PC und Internet mit deutschsprachigen Programmen nutzen; – mit verschiedenen geeigneten Redemitteln zwischen Sprecher- und Hörerrolle wechseln; – im Rahmen der allgemeinen Höflichkeitskonventionen sprachlich handeln; – Lob und Wünsche, Interessen ausdrücken; 	<p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i> adäquater Gebrauch des Wortschatzes.</p> <p><i>Drama und Tanz:</i> Übungen zur Selbstkenntnis, Rollenspiele.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – sprachlich einfachen, kurzen Äußerungen anderer folgen und spontan verbal oder nonverbal mit der eigenen Position darauf reagieren; – kurze deutsche mündliche Äußerungen in ihrem Sinngehalt auf Ungarisch wiedergeben; – ungarische Äußerungen in den Hauptaussagen sinngemäß auf Deutsch wiedergeben. 	
Schlüsselbegriffe	Interesse, Anweisung, Gespräch, Höflichkeitskonvention, Worterklärung, Umschreibung, Redewendung.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Linguistische Kompetenz	Stundenzahl 20+3
Vorkenntnisse	Dem Sprachniveau entsprechender Sprachgebrauch und adäquate Textproduktion. Elementare morphologische und syntaktische Kenntnisse.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Der zunehmend sichere Gebrauch der gelernten sprachlichen Strukturen. Entwicklung des Kenntnisstandes der situationsgerechten Sprachnormen. Bewusstmachung der mündlichen und schriftlichen Formen der Kontaktaufnahme und -pflege. Die praktische Umsetzung der Kenntnisse in Grammatik und Sprachrichtigkeit.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das Anwenden elementarer grammatischer Kenntnisse den Normen der heutigen Sprache entsprechend. Sprachliches Modelllernen in grundlegenden Kommunikationssituationen.</p> <p>Morphologische Kenntnisse: Wortarten: – Verb: Vollverben: Tempusformen (Präsens, Perfekt); Hilfsverben: sein, haben, werden; Modalverben: sollen, wollen, mögen; (Präsens);</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – an einfachen Kommunikationssituationen mit relativ guter Sprachrichtigkeit teilnehmen; – Unterrichtsgegenstände mit Hilfe des Grundwortschatzes und einfacher Schablone bearbeiten; – die im Unterricht häufig gebrauchten morphologischen und syntaktischen Strukturen selbstständig bilden und korrekt anwenden; 	<p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i> der Kommunikationsabsicht entsprechende verbale und sowie nonverbale Zeichen.</p>

<p>Rektionen mit Akkusativ und Dativ;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Substantiv: Genus, Singular, Plural, Kasus. – Präpositionen: temporale Präpositionen, Präpositionen in Akkusativ und Dativ. – Numeralien, Kardinalzahlen, Ausdruck der Zeit. – Pronomen: Personalpronomen, Possessivpronomen, Interrogativpronomen, Indefinitpronomen, Demonstrativpronomen. <p>Syntax: Aussage-, Frage-, Imperativsatz; nach der Struktur des Satzes: einfache und zusammengesetzte Sätze.</p> <p>Rechtschreibung, Gebrauch der Satzzeichen.</p> <p>Die grundlegenden grammatischen Strukturen schreiben und anwenden.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – die im Unterricht gebrauchten einfachen syntaktischen Strukturen fehlerlos anwenden; – bekannte Wörter, Basisstrukturen orthographisch hinreichend sicher abschreiben. 	
Schlüsselbegriffe	Verb, Personalpronomen, Possessivpronomen, Interrogativpronomen, Negationswort, Demonstrativpronomen, Wechselpräpositionen, Satzarten, Konjunktionen.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Literatur	Stundenzahl 12+3
Vorkenntnisse	Kurze literarische Werke lesen, ihr Thema erkennen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Das selbstständige Lesen und die Erschließung kurzer literarischer Werke in Einzel- und Gruppenarbeit. Die Entwicklung der Darstellung, Vorstellung und Dramatisierung von literarischen Werken, Texten und Geschichten durch kreative visuelle Mittel.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Sprüche, Reime, Sprichwörter. Kurze Geschichten, Märchen. In gelesenen epischen Werken die Benennung der Darsteller, des Ortes, der Zeit und der Elemente der Handlung und der Schlüsselwörter.	Der Schüler kann <ul style="list-style-type: none"> – kurze epische und lyrische Werke selbstständig lesen, ihre Inhalte zusammenfassen und ihre Gattung benennen; 	<i>Ethik:</i> Selbstachtung, Zugehörigkeit zur Gemeinschaft. <i>Deutsche Volkskunde:</i> NZ Junior. Kindersendungen von Unser Bildschirm.

<p>Die Zusammenfassung der einzelnen Abschnitte des literarischen Textes; Formulierung treffender Titel zu den Texteinheiten; den Ausgang des Textes neu gestalten.</p> <p>Auszüge aus einem Jugendroman lesen. Bilder, Illustrationen und Werbetexte kennen lernen.</p> <p>Dramatisierung von Märchen.</p> <p>Kindergedichte, Wortspiele, lustige Gedichte. Einfachere dichterische Mittel lyrischer Werke.</p> <p>Einige lyrische und Prosawerke der zeitgenössischen ungarndeutschen Literatur kennenlernen, die Gestaltung der Rollen dem Inhalt gemäß.</p> <p>Volksdichtung: Deutsche und ungarndeutsche Sprüche, Volkslieder, Spiele, Volksmärchen, Sagen und Sprichwörter. Ortssagen.</p> <p>Sammlungen: z.B. Katharina Wild-Regine Metzler: <i>Hoppe, hoppe Reiter</i>; Grete und Karl Horak: <i>Kinderlieder, Reime und Spiele der Ungarndeutschen (in Ungarndeutsche Studien 2)</i>.</p> <p>Autoren und Werke: z.B. Janosch: <i>Tiger und Bär im Straßenverkehr</i>; Josef Guggelmos; Grimm-Märchen; Wilhelm Busch: <i>Max und Moritz</i>, Geschichten über Münchhausen und Till Eulenspiegel.</p> <p>Gedichte, Märchen, Erzählungen ungarndeutscher Autoren: z.B. Erika Áts, Georg Fath, Josef Michaelis, Engelbert Rittinger, Valeria Koch. Sammelbände: <i>Igele-Bigele, Zauberhut</i>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – lyrische, epische und szenische Texte in einer dem Text entsprechenden Gestaltung vortragen; – kurze Gedichte und volkstümliche Werke der ungarndeutschen Literatur lesen, verstehen, ihren Inhalt zusammenfassen; – reale oder fiktionale Texte ergänzen, ihren Gedankengang weiterentwickeln oder umgestalten; – den Inhalt einer gehörten und gelesenen Geschichte erzählen; – Märchengestalten vorstellen, charakterisieren; – Märchen und Geschichten anhand eines Bildes, einer Illustration rekonstruieren; – kurze Geschichten dramatisieren; – von den modernen literarischen Gattungen Märchen, Comics lesen, vorspielen, anhand eines traditionellen Märchens Comics erstellen; – ein altersgerechtes Hörspiel, Theaterstück, Musical anhören bzw. anschauen, nach der Rezeption der Werke über die Erlebnisse berichten. 	
<p>Schlüsselbegriffe</p>	<p>Rollenspiel, Comic, Hörspiel, Theaterstück.</p>	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Alltagsthemen	Stundenzahl 15+3
Vorkenntnisse	Bewandertsein im Textverstehen. Die nötige Allgemeinbildung zur Aneignung des Informationsmaterials der Alltagsthemen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	In Sachtexten das Thema und die wichtigen Informationen erkennen. Die Entwicklung der Lesetechnik anhand der Textbearbeitung und -erschließung von Sachthemen in Einzel- und Gruppenarbeit. Das Erkennen der Zusammenhänge zwischen landeskundlichen Texte und der dazu gehörenden Abbildungen und Beilagen.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Übung der Formen der schriftlichen und mündlichen Kommunikation in den folgenden Themenbereichen:</p> <p>Persönliche Lebensgestaltung:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Gesundheit, Krankheiten. – Aktivitäten in der Freizeit, Hobby. – Alltagsbeschäftigungen, menschliche Kontakte. <p>Gesellschaftliches Leben:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ernährung. – Feste. <p>Schule, Ausbildung und Beruf:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Schulalltage, Klassenraum. – Berufe. <p>Kulturelles Leben, Medien:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Altersgemäße deutschsprachige Medien. <p>Wirtschaft, Technik, Umwelt:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wohnort, das Zuhause. – Orientierung. – Alltagsleben. – Tiere. <p>Geschichte und Politik:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Regeln aufstellen und einhalten in der Klasse und in der Schule. 	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – Inhalte und Informationen von Sachthemen erfassen, das Thema darlegen; – Gegenstände, Darstellungen und Ereignisse mit einfachen sprachlichen Mitteln nachvollziehbar beschreiben bzw. vergleichen; – in Dialogen auf Feststellungen seiner Mitschüler reagieren und an den Gedankengang anknüpfen; – themenbezogen seine Meinung darlegen; – in verschiedenen Kommunikationssituationen Zustimmung und Ablehnung formulieren; – Rollen gestalten. 	<p><i>Ethik:</i> Selbstachtung, Zugehörigkeit zur Gemeinschaft.</p> <p><i>Deutsche Volkskunde:</i> Themen bezüglich der Familie, der Tätigkeiten, der Feste und des Gemeinschaftslebens.</p>
Schlüsselbegriffe	Medien, Massenkommunikationsmittel, Kommunikationssituationen, Dialog, Auskunft.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Methodenkompetenz	Stundenzahl 8
Vorkenntnisse	Anwendung altersgerechter Lerntechniken.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Gruppendynamische und individuelle Techniken zur Aneignung der Grundbildung sowie Erwerbung und Bearbeitung des Wissens für das effektive Lernen. Kenntnis dieser Techniken und der das Lernen fördernden Verfahren, das Üben ihrer Anwendung. Kultivierte und effektive Nutzung der Bibliothek und des Internets.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Anwendung von Lesetechniken. Bibliothekbenutzung. Das Lernen unterstützende Maßnahmen: Hervorheben von Basisinformationen und Schlüsselwörtern Vokabeln lernen (z.B. mit Hilfe von Wortkarten), Wörterbuchgebrauch	Der Schüler kann – führen und benutzen, – und Kinderlexika im Spracherwerbsprozess gebrauchen; – – lösen; – dem Kontext erschließen; – – nutzen (z.B. zweisprachiges Wörterbuch); –	
Schüsselbegriff	Textzusammenhang, Informationserwerb, Lexikon, Bildwörterbuch.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Förderung des Urteilsvermögens, der ethischen, ästhetischen und historischen Kompetenz	Stundenzahl 5
Vorkenntnisse	Die Kenntnis moralischer und ästhetischer Kategorien, Urteilsbildung in einfacheren Situationen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Das Erkennen, Verstehen und Respektieren des kulturellen und historischen Andersseins. Meinungsbildung in gesellschaftlichen, historischen, moralischen und ästhetischen Fragen. Die Verfahren des Konfliktmanagement kennen lernen und sie in simulierten Situationen anwenden. Selbstständiger Kenntniserwerb über moralische und ästhetische Kategorien.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Moralische Entscheidungen, emotionale Inhalte (Liebe, Mitleid, Hilfsbereitschaft). Ästhetische Kategorien der ungarndeutschen Musik- und bildenden Kunst-Szene. Künstlerische Ausdrucksmittel anderer Art: Kennenlernen von Film- und Theateradaptionen.	Der Schüler kann – kurze Meinung über die Wirkung der Erlebnisse und der Lektüren verfassen; – das Gute und das Schlechte, die Wahrheit und die Gerechtigkeit in literarischen und in Sachtexten erkennen; – Konfliktsituationen erkennen; – die kulturelle Vielfalt im Alltagsleben wahrnehmen; einige Erscheinungen aus dem Alltagsleben darstellen.	<i>Ethik:</i> moralische Entscheidung, Gefühlsinhalte (Liebe, Mitleid, Hilfsbereitschaft). <i>Gesang-Musik; visuelle Kultur:</i> Parallele in der ungarndeutschen bildenden Kunst. <i>Ungarische Sprache und Literatur:</i> Film- und Theateradaptionen.
Schlüsselbegriffe	Konflikt, Wert, moralische Entscheidung, kulturelle Vielfalt.	

Jahrgang 6.

Lernbereich	Stundenzahl
Sprachliche Handlungskompetenz I. Sprechfertigkeit, Verstehen, Deutung und Produktion mündlicher Texte	32 + 3
Sprachliche Handlungskompetenz II. Mündliche und schriftliche Texte verstehen und interpretieren	22 + 3
Sprachliche Handlungskompetenz III. Förderung des Schreibgebrauchs	32 + 3
Sprachliche Handlungskompetenz V. Allgemeine Interaktionsfähigkeit	13 + 2
Linguistische Kompetenz	20 + 2
Literatur	15 + 3
Alltagsthemen	15 + 2
Methodenkompetenz	8
Förderung des Urteilvermögens, der ethischen, ästhetischen und historischen Kompetenz	5
Insgesamt	180

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz I. Sprechfertigkeit, Verstehen, Deutung und Produktion mündlicher Texte	Stundenzahl 32+3
Vorkenntnisse	Das Anwenden der Grundformen der alltäglichen Kommunikation als Gewohnheit. Fragen, Anweisungen, Bitten, Informationen, sowie das Verstehen vermittelter Kenntnisse.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Förderung der Sprechfertigkeit, des Verstehens, der Deutung und Produktion von mündlichen Texten. Die Weiterentwicklung des Sprechens und des Verstehens. Die Förderung der sprachlichen Selbstständigkeit, die richtige Deutung der Anweisungen und der Aufgaben des Lehrers, sowie ihre Lösung. Die Förderung der Fähigkeit zur mündlichen Textproduktion.	

Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das Anwenden der richtigen Intonation und Betonung während der mündlichen Kommunikation, beim Lesen von Sätzen, Texten und beim Vortragen von Auswendiggelerntem.</p> <p>Das verständliche Vortragen von lyrischen, Erzähl- und dramatisierten Texten.</p> <p>Das Verstehen der Botschaft, des emotionalen Inhaltes eines einfachen Textes im Prozess der sprachlichen Kommunikation; das Rekonstruieren des Inhaltes nach angegebenen Gesichtspunkten.</p> <p>Das Darstellen von Erlebnissen, Gedanken, Gefühlen und Gegenständen, das Wachrufen und Darstellen von Geschehnissen, sowie ihre Formulierung in einfachen und zusammengesetzten Sätzen den Sprachsituationen entsprechend nach vorher angegebenen Gesichtspunkten mit den gelernten sprachlichen Mitteln.</p> <p>Das Verstehen von Fragen, Anweisungen, Bitten, Informationen und vermittelten Kenntnissen.</p> <p>Textverstehen anhand der Deutung von Hörtexten und/oder begleitender Veranschaulichungsmaterialien.</p> <p>Produktion eines bestimmten Textes anhand von Bildern und Illustrationen.</p> <p>Erweiterung und Präzisierung des Wortschatzes durch Deutungerschließung aus dem Kontext und durch begriffliche Identifikation mit Bildern, Vorstellungen und bildlichen Kompositionen.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – sich an Dialogen mit kurzen, verständlichen, situationsgerechten Äußerungen beteiligen; – Auskunft geben, Fragen stellen; – seine Verständigungsschwierigkeiten ausdrücken; – die mündlich oft gehörten Wendungen auf Ungarisch und auf Deutsch benennen; – in gewohnten Unterrichtssituationen die vorher angegebenen sprachlichen Mittel anwenden; – auf die Fragen des Lehrers Antwort geben, Anweisungen durchführen; – Geschehnisse, Gegenstände, Darstellungen nach vorher gegebenem System mit einfachen Sprachmitteln formulieren; – anhand der Deutung von Hörtexten und/oder begleitender Veranschaulichungsmaterialien die wesentlichen Informationen des Textes benennen; – über Bilder sprechen, auf die Fragen bezüglich des Textinhalts reagieren. 	<p><i>Alle Unterrichtsfächer:</i> zusammenhängendes Sprechen.</p> <p><i>Deutsche Volkskunde:</i> Charakterisierung der Familienmitglieder.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> deutsche Kinderlieder.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Illustrieren von Märchen und Geschichten, das Wachrufen und die Darstellung eigener Medienerlebnisse (z.B. Rollenspiel).</p>

Schlüsselbegriffe	Dialog, Wortschatzerweiterung, Vortrag, Satzbildung, Inhalt, Illustration, lyrischer Text, Erzähltext, dramatisierter Text.
--------------------------	---

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz II. Mündliche und schriftliche Texte verstehen und interpretieren	Stundenzahl 22+3
Vorkenntnisse	Kenntnisse, die sich auf die Sprache, geschriebene Sprache und das Lesen beziehen, und der Fähigkeitsentwicklung der gegebenen Altersstufe entsprechend relevant sind.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Förderung und Automatisierung der Lesetechnik, die Unterstützung der Herausbildung des fließenden Lesens, Einführung von Lesestrategien, die Herausbildung des sinngerechten Lesens.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das Üben von Lesetechniken, ihre kontinuierliche Verbesserung, die Herausbildung der sicheren Lesefertigkeit.</p> <p>Das Kennenlernen und das Verstehen von altersspezifischen und belletristischen Lehrbuchtexten.</p> <p>Das Anwenden von grafischen Systemen (Abbildungen, Tabellen) im Interesse des effektiveren Textverstehens.</p> <p>Das Rekonstruieren und die Weitergabe der zu der Lektion gehörenden Vorkenntnisse, der persönlichen Erlebnisse und Erfahrungen.</p> <p>Die Kenntnis und das Anwenden von Lesestrategien, von den das Leseverstehen unterstützenden Techniken zum effektiveren Verstehen.</p>	<p>Der Schüler</p> <ul style="list-style-type: none"> – ist bezüglich des Lesens motiviert und interessiert; – verfügt über eine fließende, automatisierte Lesetechnik, was das laute und das stumme Lesen betrifft; – deutet die Informationen und Gedanken eines altersgerechten Textes; – kennt und setzt mit Hilfe des Lehrers die erworbenen Lesestrategien ein. 	<p><i>Mathematik:</i> Textaufgaben.</p> <p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> selbstständiges Lernen, die Entwicklung der Textbearbeitung.</p> <p><i>Ethik:</i> ich selbst; meine Welt.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Anhand von persönlichen Erlebnissen und literarischen Texten Bilder anfertigen. Zu den Informationen, Kenntnissen und Erlebnissen Fragen stellen.</p>
Schlüsselbegriffe	Text, Textverstehen.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz III. Förderung des Schreibgebrauchs	Stundenzahl 32+3
Vorkenntnisse	Das Abschreiben von Wörtern, Wortverbindungen, kurzen Sätzen nach geschriebener und gedruckter Vorlage, nach Diktat.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Entwicklung zum automatisierten Schreiben. Bei Beschleunigung des Schreibtempos die Richtigkeit, die Ordnung und die Ästhetik des Schriftbildes als Wert akzeptieren.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Die Entwicklung der Schreibtechnik, die Festigung der richtigen Schreibgewohnheiten. Die Erhöhung des Tempos und des Schwungs beim Schreiben. Das Schreiben von Wortreihen und Sätzen durch Abschreiben und nach Diktat. Die Herausbildung einer individuellen Schrift mit dem Anspruch auf ein geordnetes, sauberes und lesbare Schriftbild. Bei Bedarf die Verbesserung der Lesbarkeit.	Der Schüler kann <ul style="list-style-type: none"> – automatisiert schreiben und den Text ökonomisch ordnen; – mit einem elementaren Wortschatz und grundlegenden Ausdrucksmitteln bezüglich einer gegebenen Situation Texte schreiben. 	<i>Alle Unterrichtsfächer:</i> lesbare, schöne und geordnete Heftführung.
Schlüsselbegriffe	Schriftbild, Textbild, Lesbarkeit.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz V. Allgemeine Interaktionsfähigkeit	Stundenzahl 13+2
Vorkenntnisse	Das Aneignen der zur erfolgreichen Kommunikation notwendigen grundlegenden Kompetenzen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Zunehmende Selbstständigkeit in dem sprachlichen Ausdruck der Schüler, in der Ausführung der mündlichen und schriftlichen Aufgabenstellungen. Das Streben nach einer in den unterschiedlichsten Situationen durchgeführten erfolgreichen mündlichen Kommunikation.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Zunehmende Selbstständigkeit des Schülers beim Lösen der Aufgaben. Das Finden von wichtigen Informationen im Text.	Der Schüler kann <ul style="list-style-type: none"> – wichtige Informationen in einfach formulierten Texten mit Hilfe von Aufgaben zum Textverstehen und beim Anwenden von Übungen sowie mit den Mitteln der visuellen Gestaltung deuten; 	<i>Deutsche Volkskunde:</i> Zusammenarbeit und Übernehmen von Verantwortung in den Alltags. <i>Drama und Tanz:</i> Situationsspiele.

<p>Das Verstehen der schon früher gelernten Sprachstrukturen und des Wortschatzes im Text mit Hilfe von Ergänzungsaufgaben.</p> <p>Kommunikation in verschiedenen Situationen in Partner- und Gruppengesprächen.</p> <p>Der Einsatz des in dem täglichen Sprachgebrauch am häufigsten vorkommenden Wortschatzes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – richtige und falsche Aussagen in Texten unterscheiden; – Texte gliedern, aus Teilen einen Text zusammenstellen; – Konfliktsituationen erkennen; – die Lösung und das Ergebnis der gelösten Aufgabe präsentieren; – in Unterrichtssituationen kurze, klare Antworten geben; – seine Zustimmung, seinen Zweifel und seine Unsicherheit ausdrücken; – eine Rolle spielen; – einfache Auskunft geben; – seine Schwierigkeiten beim Verstehen ausdrücken; – an der routinemäßigen Kommunikation im Unterricht teilnehmen; – sprachlich einfachen, kurzen Äußerungen folgen und auf sie verbal oder nonverbal reagieren. 	<p><i>Ethik:</i> die zwischenmenschlichen Kontakte; die allgemeinen Normen des Benehmens.</p>
<p>Schlüsselbegriffe</p>	<p>Textverstehen, Meinung, Gespräch.</p>	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Linguistische Kompetenz	Stundenzahl 20+2
Vorkenntnisse	Der richtige Gebrauch der gelernten grammatischen Phänomene.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die sprachliche Kommunikationsfähigkeit, die Förderung der Qualität des Sprachgebrauchs. Das Anwenden der Grammatik- und Sprachgebrauchskennntnisse bezüglich der Satzarten, Wörter und Wortarten.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das imitative Anwenden der grammatischen Kenntnisse den Normen der heutigen deutschen Sprache entsprechend.</p> <p>Die Förderung der Sprachkultur durch den annähernd adäquaten Gebrauch der grammatischen Formen.</p> <p>Sprachliches Modelllernen in grundlegenden Kommunikationssituationen.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – Sätze und Wortverbindungen bilden und benutzen; – die in der Unterrichtspraxis und der routinemäßigen Kommunikation unentbehrlichen Sätze und Satzstrukturen richtig benutzen; – deutsche Vollverben sowie die Präsensformen der Hilfsverben <i>haben</i> und <i>sein</i> richtig bilden; 	<p><i>Deutsche Volkskunde:</i> dialektale Ausdrücke kurzer gereimter Texte.</p>

<p>Bedeutung der Wörter, Wortschatz: idiomatische Wendungen, Sprichwörter, Redewendungen.</p> <p>Wortarten:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Verb (Vollverben, Hilfsverben). – Substantiv (Genera, Singular, Pluralformen, Kasus, Nominativ und Akkusativ). – Adjektiv (prädikativer Gebrauch). – Numeralien. – Artikel (bestimmter, unbestimmter, Gebrauch ohne Artikel). – Präpositionen (lokale Präpositionen). – Pronomen (Personal-, Frage-, Demonstrativ-, Negationspronomen). – Konjunktionen (Konjunktionen mit gerader Wortstellung: <i>und, oder, aber</i>). – Adverbien (Lokaladverb). – Modalpartikel (Negationswort, Interjektion). <p>Satzarten (nach der Modalität: Aussage-, Frage-, Ausrufesatz; nach der Struktur: einfacher und zusammengesetzter Satz, nebengeordnete Sätze).</p> <p>Das Anwenden der häufigsten Regeln der Sprachrichtigkeit und Rechtschreibung sowie der Interpunktionszeichen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Das Genus, die Singular- und Pluralformen der Substantive, ihre Formen im Nominativ, Akkusativ und Dativ erkennen und benutzen; – Adjektive erkennen; – Kardinalzahlen benutzen; – Personalpronomen im Akkusativ deklinieren; – unterschiedliche Satzarten selbstständig bilden; – im Rahmen des eingeübten Wortschatzes die gelernten orthographischen Regeln sicher anwenden. 	
<p>Schlüsselbegriffe</p>	<p>Wortart, Substantiv, Eigenwort, bestimmter Artikel, unbestimmter Artikel, Verb, Konjugation, Adjektiv, Numeralien, Personalpronomen, Demonstrativpronomen, Fragepronomen.</p>	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Literatur	Stundenzahl 15+3
Vorkenntnisse	Elementare literarische Kenntnisse im Bereich des Textverstehens.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	<p>Das Kennenlernen literarischer Werke. Vertiefung der Fertigkeiten für das Textverstehen, die Unterstützung des Wahrnehmens von Literaturerlebnissen. Das Bekanntmachen der Schüler mit den Sitten und Bräuchen der deutschen Nationalität, die sich an die Inhalte der Lesestücke anknüpfen. Die Aneignung von elementaren literarischen Kenntnissen durch Erfahrungen (z.B. Gedicht, Reim, Märchen, Darsteller) mit Hilfe von Einfühlung, Fantasie, der Förderung der Assoziationsfähigkeit, Spiel, Rhythmusübungen, Liedern und Musik.</p>	
Tätigkeiten/Lerninhalt	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Die Beobachtung der Themen literarischer Texte. Das Lesen und das Verstehen der Inhalte der Werke deutscher und ungarndeutscher Literatur.</p> <p>Das Verbinden von Bewegungen und Textvorsagen. Dramatische Darstellung oder Puppentheater-Aufführung kurzer Märchen und Geschichten. Mit Rhythmus-, Bewegungs- und Sprechübungen kombinierte Gedächtnisübungen. Teilnahme an Gruppenspielen. Das Dramatisieren gelernter Volksbräuche.</p> <p>Literarische Werke Volksdichtung: deutsche und ungarndeutsche Reime, Volkslieder, Auszählverse, Volksspiele, Rätsel, Märchen, Märchentypen. Sammlungen: z.B. Katharina Wild-Regine Metzler: <i>Hoppe, hoppe Reiter</i>; Grete und Karl Horak: <i>Kinderlieder, Reime und Spiele der Ungarndeutschen (in Ungarndeutsche Studien 2)</i>.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – Aufgaben zum Textverstehen der einzelnen Werke lösen; – die Sitten und Bräuche der deutschen Nationalität anhand von Lesestücken kennen lernen; – sich mit Hilfe des Lehrers Gedichte und Märchen anhören und lesen, altersspezifische literarische Werke, Comics selbstständig lesen, und ihren Inhalt zusammenfassen; – einfache literarische Texte anhand ihrer Gattungsmerkmale erkennen (z.B. Märchen, Gedicht, Reim); – über die in den Geschichten dargestellten Themen mit einfachem Wortschatz, einfachen Ausdrucksmitteln und Satzmodellen sprechen, und mündliche spielerische Aufgaben lösen; – die Autoren, Darsteller und Eigenschaften der Gestalten seiner Lesestücke nennen. 	<p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i> Volksdichtung. Die Aufführung lyrischer, epischer und dramatischer Texte, die Gestaltung von Rollenspielen. Das Erlernen von Reimen und Sprichwörtern, das Lesen von Gedichten und Märchen.</p> <p><i>Drama und Tanz:</i> dramatische und improvisatorische Spiele.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Märchen, Geschichten und ihre Animations- sowie Filmadaptionen.</p>

<p>Kindergedichte, Märchen und Geschichten von deutschen Autoren: z.B. von Christian Morgenstern, James Krüss, Josef Guggenmos, Christine Nöstlinger. Sammlungen: Edina Rieder-Erdöfy: <i>Kinderstimmen</i>; Hans-Joachim Gelberg: <i>Überall und neben dir – Gedichte für Kinder</i>.</p> <p>Kindergedichte, Märchen, Geschichten von ungarndeutschen Autoren: z.B. von Erika Áts, Georg Fath, Josef Michaelis, Valeria Koch. Sammlungen: <i>Igele-Bigele</i>; Josef Michaelis: <i>Zauberhut</i>.</p>		
Schlüsselbegriffe	Märchen, Märchengestalt, Gedicht, Strophe, Zeile, Reim, Rhythmus, Wiederholung.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Alltagsthemen	Stundenzahl 15+2
Vorkenntnisse	Eine mündliche Kommunikation über einfachere Alltagsthemen führen, dazu schriftliche Aufgaben lösen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Aneignung von Kenntnissen im Bereich der Alltagsthemen. Vertiefung des Wortschatzes und der Fertigkeiten des Textverstehens. An den Inhalt der Lesestücke gebunden Bekanntmachung mit den Traditionen der deutschen Volksgruppe.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Die Aneignung des Wortschatzes und der Kenntnisse von landeskundlichen Themen. Das Üben der mündlichen und schriftlichen Kommunikationsformen in den folgenden Themenkreisen:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Persönliche Lebensgestaltung: die Familie, Tagesablauf, Körperpflege. – Gesellschaftliches Leben: Mahlzeit, Familienfeste, Geburtstag. 	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – Aufgaben zum Textverstehen in den einzelnen Themenkreisen lösen; – Themeneinheiten in abwechslungsreichen Arbeitsformen vorstellen; – über die dargestellten Themen mit einfachem Wortschatz, mit einfachen Ausdrucksmitteln und Satzmodellen sprechen und mündliche spielerische Aufgaben lösen. 	<p><i>Deutsche Volkskunde:</i> die mit den behandelten Themen zusammenhängenden Kenntnisse.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> visuelle Darstellung und Bearbeitung der Erlebnisse anhand von gelesenen und vorgelesenen Texten bzw. Verfilmungen (z.B. Zeichnen, Malen).</p>

<ul style="list-style-type: none"> – Schule, Bildung, Beruf: Unterrichtsfächer, Klassenzimmer, Lesen, Comics, ungarndeutsche Kinderspiele. – Kulturelles Leben und Medien: Fernseher, Computer, ungarndeutsche Tänze, Lieder, Volksspiele. – Umwelt, wirtschaftliches Leben, Technik: das Zuhause, Gemeinden, die Gemeinden der Ungarndeutschen, Gebäude, Natur, Jahreszeiten, Wetter. – Politik und Geschichte: Zusammenarbeit, Rollen, die Regeln des Zusammenlebens innerhalb der Klassen- und der Schulgemeinschaft, Arbeitsteilung, die Alltage der deutschen Nationalität. – Die deutsche Sprache: einige passende Ausdrücke der einzelnen Themen im örtlichen Dialekt. 		
Schlüsselbegriffe	Gesellschaftliche Rollen, Medien, Gemeinschaftskultur.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Methodenkompetenz	Stundenzahl 8
Vorkenntnisse	Die dem Alter entsprechende Stufe der Selbstkenntnis, Erkennen der persönlichen Lernerfolge und Lernschwierigkeiten.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Förderung der Fähigkeit zum selbstständigen, effektiven Lernen.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Die Rolle und die Art und Weise des Lernens. Das Kennenlernen der eigenen Lernprozesse. Einfache Lernmethoden, Lernstrategien.	Der Schüler kann <ul style="list-style-type: none"> – ein Wörterheft mit Hilfe führen und benutzen; – Wortschatz mit eingeübten Techniken selbstständig trainieren (Wort-/Bildkarten, Übungen, Spiele usw.); 	<i>Heimat- und Sachkunde:</i> Informationserwerb über die lebende und leblose Natur.

<p>Mit Rhythmus-, Bewegungs- und Sprechübungen kombinierte (Konzentration fördernde) Gedächtnisübungen, Techniken zum Erlernen von Texten. Sich mit verschiedenen Informationsträgern bekannt machen. Grundkenntnisse über die Räumlichkeiten und Bestandteile der Bibliothek. Die strukturellen Merkmale der Wörterbücher (Alphabet, Stichwort), die Art und Weise der Wörterbuchbenutzung. Die Benutzung von Bildwörterbüchern. Sich mit Zeitschriften für Kinder bekannt machen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – einfache Strategien zum Textlernen anwenden; – gedruckte Quellen und Medien zum Informationserwerb nutzen (z.B. Kinderwörterbuch/ Bildwörterbuch). 	<p><i>Visuelle Kultur:</i> Suche nach bildlichen Analogien zu den gelernten Texten. Das Formulieren von Fragen bezüglich der gesehenen Information, Kenntnis und des Erlebnisses.</p>
<p>Schlüsselbegriffe</p>	<p>Information, Wissen, Bibliothek, Wörterbuch, Lexikon, Lernen.</p>	

<p>Lernbereich/ Entwicklungsziel</p>	<p>Förderung des Urteilvermögens, der ethischen, ästhetischen und historischen Kompetenz</p>		<p>Stundenzahl 5</p>
<p>Vorkenntnisse</p>	<p>Das Kennen von moralischen und ästhetischen Kategorien, Meinungsäußerung in einfachen Situationen.</p>		
<p>Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit</p>	<p>Beurteilung von Eigenschaften der Märchenhelden und der Darsteller von Geschichten.</p>		
<p>Tätigkeiten/Lerninhalte</p>	<p>Anforderungen</p>	<p>Fächerübergreifende Aspekte</p>	
<p>Moralisches und ästhetisches Urteil formulieren.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – in moralischen Fragen mit einfachen sprachlichen Mitteln anhand der gelesenen Werke und der besprochenen Themen seine Meinung äußern. 	<p><i>Ethik:</i> Gestaltung des Wertesystems. Engere und weitere Umgebung, Freundschaft.</p>	
<p>Schlüsselbegriffe</p>	<p>Lehre, Konflikt, Wert, Selbstkenntnis.</p>		

<p>Erwartungshorizont am Ende der zweijährigen Stufe</p>	<p>Auf dieser Stufe versteht und verwendet der Schüler oft gebrauchte alltägliche Ausdrücke und elementare Wendungen, die ihn zum Alltagsgespräch fähig machen. Er stellt sich und andere vor. Er ist zu einfachen Interaktionen fähig, indem sein Gesprächspartner langsam, deutlich spricht und sich ihm gegenüber hilfsbereit verhält.</p> <p>Er versteht die einfachen Anweisungen des Lehrers, versteht die bekannten Wörter und Wendungen, die sich auf seine Person, Familie und sein persönliches Umfeld sowie auf die Nationalität beziehen.</p> <p>Er löst Aufgaben zum Hörverstehen. Sein Mut und sein Selbstvertrauen, sich sprachlich zu äußern, nehmen stufenweise zu.</p> <p>Er beschreibt mit einfachen Wendungen seinen Wohnort, seinen Bekanntenkreis, gibt Informationen und bittet um Auskunft in realen Sprechsituationen.</p> <p>Bei Verständigungsproblemen bittet er um Hilfe. Er versteht die bekannten Wörter und einfachen Sätze auf Schildern, in Werbungen und Katalogen.</p> <p>Er zeigt Interesse der Kultur seiner Volksgruppe gegenüber.</p> <p>Er ist geübt, einen einfachen Text mit bekannten sprachlichen Strukturen durch stummes Lesen zu verstehen. Er entnimmt einem bestimmten Text Basisinformationen.</p> <p>Er schreibt einfache Texte als Nachschrift und Diktat ab. Er formuliert einfache und Sach-Informationen schriftlich auf Deutsch.</p> <p>Mithilfe einer Vorlage schreibt er einen zusammenhängenden, aus mehreren Sätzen bestehenden Text (Dialog, Nachricht, Grußkarte, Vorstellung).</p>
---	--

Jahrgang 7–8

In dieser Phase ist – auch im Zusammenhang mit den sich ändernden und immer komplexeren Wissensinhalten – die Weiterentwicklung der schon begründeten Kompetenzen das Hauptziel. Weitere Ziele sind, das Erkennen, die Bewertung und die Darstellung der Information, das digitale Inhaltsgestalten und –posten, sowie die kommunikative Zusammenarbeit durch das Internet; die Vertiefung der erworbenen Kenntnisse über die Sprache, die Beobachtung der Sprachstruktur und ihrer Einheiten durch Satz- und Textbauverfahren.

Das Lesen und das Schreiben sowie das Textverstehen und die Textproduktion sollen für die Schüler in dieser Phase schon mehr bedeuten als eine einfache technische Übung oder als einfaches Kodierungs-Dekodierungsverfahren. In diesen Jahrgängen müssen die Schüler in mehreren Fähigkeiten ein adäquates Niveau erreichen. Der Schüler artikuliert in seinem Sprechen nicht nur korrekt, sondern spiegelt durch seine Aussprache seine Sprechabsicht wieder und er wendet auch die Satz- und textphonetischen Mittel entsprechend an. Er kann das Gelesene nicht nur zusammenfassen, sondern darüber auch seine Meinung äußern, sowie mit seinen Gesprächspartnern kooperieren. Er passt sich nicht nur an die Sprechsituation an, sondern er ist fähig, auch verschiedene Kommunikationstechniken anzuwenden.

Aus der Sicht der Methodenkompetenz ist er fähig, eine Skizze anzufertigen. Aus dem Gesichtspunkt des Textverstehens ist er auch zur Deutung fähig. Auf dieser Stufe drückt er sein Gefallen/Nicht-Gefallen aus, respektiert abweichende Meinungen und nimmt die kontextuellen Zusammenhänge des kulturellen, historischen, gemeinschaftlichen, familiären und persönlichen Geschmacks wahr. Er kennt die grundlegenden Zusammenhänge der Medienprozesse und ihrer gesellschaftlicher Auswirkungen.

Jahrgang 7.

Lernbereich	Stundenzahl
Sprachliche Handlungskompetenz I. Sprechfertigkeit, Verstehen, Deutung und Produktion mündlicher Texte	30 + 4
Sprachliche Handlungskompetenz II. Mündliche und schriftliche Texte verstehen und interpretieren	24 + 4
Sprachliche Handlungskompetenz III. Förderung des Schreibgebrauchs	12 + 3
Sprachliche Handlungskompetenz IV. Übungen zur Textproduktion	18
Sprachliche Handlungskompetenz V. Allgemeine Interaktionsfähigkeit	14 + 1
Linguistische Kompetenz	23 + 2
Literatur	13 + 2
Alltagsthemen	13 + 2
Methodenkompetenz	10
Förderung des Urteilvermögens, der ethischen, ästhetischen und historischen Kompetenz	5
Insgesamt	180

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz I. Sprechfertigkeit, Verstehen, Deutung und Produktion mündlicher Texte	Stundenzahl 30+4
Vorkenntnisse	Das Anwenden der Grundformen der alltäglichen Kommunikation als Gewohnheit. Fragen, Anweisungen, Bitten, Informationen, sowie das Verstehen vermittelter Kenntnisse.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Förderung der Sprechfertigkeit, des Verstehens, der Deutung und Produktion von mündlichen Texten. Die Weiterentwicklung des Sprechens und des Verstehens. Die Förderung der sprachlichen Selbstständigkeit, die richtige Deutung der Anweisungen und der Aufgaben des Lehrers, sowie ihre Lösung. Die Förderung der Fähigkeit zur mündlichen Textproduktion.	

Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das Anwenden der richtigen Intonation und Betonung während der mündlichen Kommunikation, beim Lesen von Sätzen, Texten und beim Vortragen von Auswendiggelerntem.</p> <p>Das verständliche Vortragen von lyrischen, Erzähl- und dramatisierten Texten.</p> <p>Das Verstehen der Botschaft, des emotionalen Inhaltes eines einfachen Textes im Prozess der sprachlichen Kommunikation; das Rekonstruieren des Inhaltes nach angegebenen Gesichtspunkten.</p> <p>Das Darstellen von Erlebnissen, Gedanken, Gefühlen und Gegenständen, das Wachrufen und Darstellen von Geschehnissen, sowie ihre Formulierung in einfachen und zusammengesetzten Sätzen den Sprachsituationen entsprechend nach vorher angegebenen Gesichtspunkten mit den gelernten sprachlichen Mitteln.</p> <p>Das Verstehen von Fragen, Anweisungen, Bitten, Informationen und vermittelten Kenntnissen.</p> <p>Textverstehen anhand der Deutung von Hörtexten und/oder begleitender Veranschaulichungsmaterialien.</p> <p>Produktion eines bestimmten Textes anhand von Bildern und Illustrationen.</p> <p>Erweiterung und Präzisierung des Wortschatzes durch Deutungerschließung aus dem Kontext und durch begriffliche Identifikation mit Bildern, Vorstellungen und bildlichen Kompositionen.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – sich an Dialogen mit kurzen, verständlichen, situationsgerechten Äußerungen beteiligen; – Auskunft geben, Fragen stellen; – seine Verständigungsschwierigkeiten ausdrücken; – die mündlich oft gehörten Wendungen auf Ungarisch und auf Deutsch benennen; – in gewohnten Unterrichtssituationen die vorher angegebenen sprachlichen Mittel anwenden; – auf die Fragen des Lehrers Antwort geben, Anweisungen durchführen; – Geschehnisse, Gegenstände, Darstellungen nach vorher gegebenem System mit einfachen Sprachmitteln formulieren; – anhand der Deutung von Hörtexten und/oder begleitender Veranschaulichungsmaterialien die wesentlichen Informationen des Textes benennen; – über Bilder sprechen, auf die Fragen bezüglich des Textinhalts reagieren. 	<p><i>Alle Unterrichtsfächer:</i> zusammenhängendes Sprechen.</p> <p><i>Deutsche Volkskunde:</i> Charakterisierung der Familienmitglieder.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> deutsche Kinderlieder.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Illustrieren von Märchen und Geschichten, das Wachrufen und die Darstellung eigener Medienerlebnisse (z.B. Rollenspiel).</p>

Schlüsselbegriffe	Dialog, Wortschatzerweiterung, Vortrag, Satzbildung, Inhalt, Illustration, lyrischer Text, Erzähltext, dramatisierter Text.
--------------------------	---

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz II. Mündliche und schriftliche Texte verstehen und interpretieren	Stundenzahl 24+4
Vorkenntnisse	Kenntnisse, die sich auf die Sprache, geschriebene Sprache und das Lesen beziehen, und der Fähigkeitsentwicklung der gegebenen Altersstufe entsprechend relevant sind.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Förderung und Automatisierung der Lesetechnik, die Unterstützung der Herausbildung des fließenden Lesens, Einführung von Lesestrategien, die Herausbildung des sinngerechten Lesens.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das Üben von Lesetechniken, ihre kontinuierliche Verbesserung, die Herausbildung der sicheren Lesefertigkeit.</p> <p>Das Kennenlernen und das Verstehen von altersspezifischen und belletristischen Lehrbuchtexten.</p> <p>Das Anwenden von grafischen Systemen (Abbildungen, Tabellen) im Interesse des effektiveren Textverstehens.</p> <p>Das Rekonstruieren und die Weitergabe der zu der Lektion gehörenden Vorkenntnisse, der persönlichen Erlebnisse und Erfahrungen.</p> <p>Die Kenntnis und das Anwenden von Lesestrategien, von den das Leseverstehen unterstützenden Techniken zum effektiveren Verstehen.</p>	<p>Der Schüler</p> <ul style="list-style-type: none"> – ist bezüglich des Lesens motiviert und interessiert; – verfügt über eine fließende, automatisierte Lesetechnik, was das laute und das stumme Lesen betrifft; – deutet die Informationen und Gedanken eines altersgerechten Textes; – kennt und setzt mit Hilfe des Lehrers die erworbenen Lesestrategien ein. 	<p><i>Mathematik:</i> Textaufgaben.</p> <p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> selbstständiges Lernen, die Entwicklung der Textbearbeitung.</p> <p><i>Ethik:</i> ich selbst; meine Welt.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Anhand von persönlichen Erlebnissen und literarischen Texten Bilder anfertigen. Zu den Informationen, Kenntnissen und Erlebnissen Fragen stellen.</p>
Schlüsselbegriffe	Text, Textverstehen.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz III. Förderung des Schreibgebrauchs	Stundenzahl 12+3
Vorkenntnisse	Das Abschreiben von Wörtern, Wortverbindungen, kurzen Sätzen nach geschriebener und gedruckter Vorlage, nach Diktat.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Entwicklung zum automatisierten Schreiben. Bei Beschleunigung des Schreibtempos die Richtigkeit, die Ordnung und die Ästhetik des Schriftbildes als Wert akzeptieren.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Die Entwicklung der Schreibtechnik, die Festigung der richtigen Schreibgewohnheiten. Die Erhöhung des Tempos und des Schwungs beim Schreiben. Das Schreiben von Wortreihen und Sätzen durch Abschreiben und nach Diktat. Die Herausbildung einer individuellen Schrift mit dem Anspruch auf ein geordnetes, sauberes und lesbare Schriftbild. Bei Bedarf die Verbesserung der Lesbarkeit.	Der Schüler kann <ul style="list-style-type: none"> – automatisiert schreiben und den Text ökonomisch ordnen; – mit einem elementaren Wortschatz und grundlegenden Ausdrucksmitteln bezüglich einer gegebenen Situation Texte schreiben. 	<i>Alle Unterrichtsfächer:</i> lesbare, schöne und geordnete Heftführung.
Schlüsselbegriffe	Schriftbild, Textbild, Lesbarkeit.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz IV. Übungen zur Textproduktion	Stundenzahl 18
Vorkenntnisse	Satzbildung. Das Verbinden von Sätzen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Mündliches Gestalten von Geschichten. Die Förderung der Fertigkeit zur schriftlichen Textproduktion.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Grundlegendes über die Rolle und Merkmale des Titels. Beschreibungen über einen einfachen Gegenstand, über eine Pflanze oder ein Tier anfertigen. Charakterisierung über einen Menschen schreiben.	Der Schüler kann <ul style="list-style-type: none"> – die erworbenen Aufsatzkenntnisse anwenden; – mit einer lesbaren, schwungvollen Schrift schreiben, seine Hefte sind geordnet, sauber; 	<i>Heimat- und Sachkunde:</i> die darstellende Beschreibung des Gelernten.

<p>Das Formulieren von Dialogen in bekannten Themen.</p> <p>Das Formulieren von kurzen Texten als Nachricht.</p> <p>Das Korrigieren von Aufsätzen mit der Hilfestellung des Lehrers.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – mit der Anwendung der erworbenen Aufsatzkenntnisse einen beschreibenden Aufsatz von 6-8 Sätzen anfertigen; – nach den Anweisungen seines Lehrers seine Rechtschreibfehler verbessern. 	<p><i>Visuelle Kultur:</i> die Beobachtung der Naturerscheinungen, das Abschreiben und die Darstellung der Erfahrungen.</p> <p>Die Darstellung einer einfachen Handlung mit Bildserie.</p>
Schlüsselbegriffe	Dialog, Beschreibung, Charakterisierung, Nachricht.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz V. Allgemeine Interaktionsfähigkeit	Stundenzahl 14+1
Vorkenntnisse	Das Aneignen der zur erfolgreichen Kommunikation notwendigen grundlegenden Kompetenzen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Zunehmende Selbstständigkeit in dem sprachlichen Ausdruck der Schüler, in der Ausführung der mündlichen und schriftlichen Aufgabenstellungen. Das Streben nach einer in den unterschiedlichsten Situationen durchgeführten erfolgreichen mündlichen Kommunikation.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Zunehmende Selbstständigkeit des Schülers beim Lösen der Aufgaben.</p> <p>Das Finden von wichtigen Informationen im Text.</p> <p>Das Verstehen der schon früher gelernten Sprachstrukturen und des Wortschatzes im Text mit Hilfe von Ergänzungsaufgaben.</p> <p>Kommunikation in verschiedenen Situationen in Partner- und Gruppengesprächen.</p> <p>Der Einsatz des in dem täglichen Sprachgebrauch am häufigsten vorkommenden Wortschatzes.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – wichtige Informationen in einfach formulierten Texten mit Hilfe von Aufgaben zum Textverstehen und beim Anwenden von Übungen sowie mit den Mitteln der visuellen Gestaltung deuten; – richtige und falsche Aussagen in Texten unterscheiden; – Texte gliedern, aus Teilen einen Text zusammenstellen; – Konfliktsituationen erkennen; – die Lösung und das Ergebnis der gelösten Aufgabe präsentieren; – in Unterrichtssituationen kurze, klare Antworten geben; – seine Zustimmung, seinen Zweifel und seine Unsicherheit ausdrücken; – eine Rolle spielen; – einfache Auskunft geben; 	<p><i>Deutsche Volkskunde:</i> Zusammenarbeit und Übernehmen von Verantwortung in den Alltags.</p> <p><i>Drama und Tanz:</i> Situationsspiele.</p> <p><i>Ethik:</i> die zwischenmenschlichen Kontakte; die allgemeinen Normen des Benehmens.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – seine Schwierigkeiten beim Verstehen ausdrücken; – an der routinemäßigen Kommunikation im Unterricht teilnehmen; – sprachlich einfachen, kurzen Äußerungen folgen und auf sie verbal oder nonverbal reagieren. 	
Schlüsselbegriffe	Textverstehen, Meinung, Gespräch.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Linguistische Kompetenz	Stundenzahl 23+2
Vorkenntnisse	Der richtige Gebrauch der gelernten grammatischen Phänomene.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die sprachliche Kommunikationsfähigkeit, die Förderung der Qualität des Sprachgebrauchs. Das Anwenden der Grammatik- und Sprachgebrauchskennntnisse bezüglich der Satzarten, Wörter und Wortarten.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das imitative Anwenden der grammatischen Kenntnisse den Normen der heutigen deutschen Sprache entsprechend. Die Förderung der Sprachkultur durch den annähernd adäquaten Gebrauch der grammatischen Formen.</p> <p>Sprachliches Modelllernen in grundlegenden Kommunikationssituationen. Bedeutung der Wörter, Wortschatz: idiomatische Wendungen, Sprichwörter, Redewendungen.</p> <p>Wortarten:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Verb (Vollverben, Hilfsverben). – Substantiv (Genera, Singular, Pluralformen, Kasus, Nominativ und Akkusativ). – Adjektiv (prädikativer Gebrauch). – Numeralien. 	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – Sätze und Wortverbindungen bilden und benutzen; – die in der Unterrichtspraxis und der routinemäßigen Kommunikation unentbehrlichen Sätze und Satzstrukturen richtig benutzen; – deutsche Vollverben sowie die Präsensformen der Hilfsverben <i>haben</i> und <i>sein</i> richtig bilden; – Das Genus, die Singular- und Pluralformen der Substantive, ihre Formen im Nominativ, Akkusativ und Dativ erkennen und benutzen; – Adjektive erkennen; – Kardinalzahlen benutzen; – Personalpronomen im Akkusativ deklinieren; – unterschiedliche Satzarten selbstständig bilden; 	<p><i>Deutsche Volkskunde:</i> dialektale Ausdrücke kurzer gereimter Texte.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – Artikel (bestimmter, unbestimmter, Gebrauch ohne Artikel). – Präpositionen (lokale Präpositionen). – Pronomen (Personal-, Frage-, Demonstrativ-, Negationspronomen). – Konjunktionen (Konjunktionen mit gerader Wortstellung: <i>und, oder, aber</i>). – Adverbien (Lokaladverb). – Modalpartikel (Negationswort, Interjektion). <p>Satzarten (nach der Modalität: Aussage-, Frage-, Ausrufesatz; nach der Struktur: einfacher und zusammengesetzter Satz, nebengeordnete Sätze).</p> <p>Das Anwenden der häufigsten Regeln der Sprachrichtigkeit und Rechtschreibung sowie der Interpunktionszeichen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – im Rahmen des eingeübten Wortschatzes die gelernten orthographischen Regeln sicher anwenden. 	
<p>Schlüsselbegriffe</p>	<p>Wortart, Substantiv, Eigenwort, bestimmter Artikel, unbestimmter Artikel, Verb, Konjugation, Adjektiv, Numeralien, Personalpronomen, Demonstrativpronomen, Fragepronomen.</p>	

<p>Lernbereich/ Entwicklungsziel</p>	<p>Literatur</p>	<p>Stundenzahl 13+2</p>
<p>Vorkenntnisse</p>	<p>Elementare literarische Kenntnisse im Bereich des Textverstehens.</p>	
<p>Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit</p>	<p>Das Kennenlernen literarischer Werke. Vertiefung der Fertigkeiten für das Textverstehen, die Unterstützung des Wahrnehmens von Literaturerlebnissen. Das Bekanntmachen der Schüler mit den Sitten und Bräuchen der deutschen Nationalität, die sich an die Inhalte der Lesestücke anknüpfen. Die Aneignung von elementaren literarischen Kenntnissen durch Erfahrungen (z.B. Gedicht, Reim, Märchen, Darsteller) mit Hilfe von Einfühlung, Fantasie, der Förderung der Assoziationsfähigkeit, Spiel, Rhythmusübungen, Liedern und Musik.</p>	

Tätigkeiten/Lerninhalt	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Die Beobachtung der Themen literarischer Texte. Das Lesen und das Verstehen der Inhalte der Werke deutscher und ungarndeutscher Literatur.</p> <p>Das Verbinden von Bewegungen und Textvorsagen. Dramatische Darstellung oder Puppentheater-Aufführung kurzer Märchen und Geschichten. Mit Rhythmus-, Bewegungs- und Sprechübungen kombinierte Gedächtnisübungen. Teilnahme an Gruppenspielen. Das Dramatisieren gelernter Volksbräuche.</p> <p>Literarische Werke Volksdichtung: deutsche und ungarndeutsche Reime, Volkslieder, Auszählverse, Volksspiele, Rätsel, Märchen, Märchentypen. Sammlungen: z.B. Katharina Wild-Regine Metzler: <i>Hoppe, hoppe Reiter</i>; Grete und Karl Horak: <i>Kinderlieder, Reime und Spiele der Ungarndeutschen (in Ungarndeutsche Studien 2)</i>.</p> <p>Kindergedichte, Märchen und Geschichten von deutschen Autoren: z.B. von Christian Morgenstern, James Krüss, Josef Guggenmos, Christine Nöstlinger. Sammlungen: Edina Rieder-Erdöfy: <i>Kinderstimmen</i>; Hans-Joachim Gelberg: <i>Überall und neben dir – Gedichte für Kinder</i>.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – Aufgaben zum Textverstehen der einzelnen Werke lösen; – die Sitten und Bräuche der deutschen Nationalität anhand von Lesestücken kennen lernen; – sich mit Hilfe des Lehrers Gedichte und Märchen anhören und lesen, altersspezifische literarische Werke, Comics selbstständig lesen, und ihren Inhalt zusammenfassen; – einfache literarische Texte anhand ihrer Gattungsmerkmale erkennen (z.B. Märchen, Gedicht, Reim); – über die in den Geschichten dargestellten Themen mit einfachem Wortschatz, einfachen Ausdrucksmitteln und Satzmodellen sprechen, und mündliche spielerische Aufgaben lösen; – die Autoren, Darsteller und Eigenschaften der Gestalten seiner Lesestücke nennen. 	<p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i> Volksdichtung. Die Aufführung lyrischer, epischer und dramatischer Texte, die Gestaltung von Rollenspielen. Das Erlernen von Reimen und Sprichwörtern, das Lesen von Gedichten und Märchen.</p> <p><i>Drama und Tanz:</i> dramatische und improvisatorische Spiele.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Märchen, Geschichten und ihre Animations- sowie Filmadaptionen.</p>

Kindergedichte, Märchen, Geschichten von ungarndeutschen Autoren: z.B. von Erika Áts, Georg Fath, Josef Michaelis, Valeria Koch. Sammlungen: <i>Igele-Bigele</i> ; Josef Michaelis: <i>Zauberhut</i> .		
Schlüsselbegriffe	Märchen, Märchengestalt, Gedicht, Strophe, Zeile, Reim, Rhythmus, Wiederholung.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Alltagsthemen	Stundenzahl 13+2
Vorkenntnisse	Eine mündliche Kommunikation über einfachere Alltagsthemen führen, dazu schriftliche Aufgaben lösen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Aneignung von Kenntnissen im Bereich der Alltagsthemen. Vertiefung des Wortschatzes und der Fertigkeiten des Textverstehens. An den Inhalt der Lesestücke gebunden Bekanntmachung mit den Traditionen der deutschen Volksgruppe.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Die Aneignung des Wortschatzes und der Kenntnisse von landeskundlichen Themen. Das Üben der mündlichen und schriftlichen Kommunikationsformen in den folgenden Themenkreisen: – Persönliche Lebensgestaltung: die Familie, Tagesablauf, Körperpflege. – Gesellschaftliches Leben: Mahlzeit, Familienfeste, Geburtstag. – Schule, Bildung, Beruf: Unterrichtsfächer, Klassenzimmer, Lesen, Comics, ungarndeutsche Kinderspiele. – Kulturelles Leben und Medien: Fernseher, Computer, ungarndeutsche Tänze, Lieder, Volksspiele.	Der Schüler kann – Aufgaben zum Textverstehen in den einzelnen Themenkreisen lösen; – Themeneinheiten in abwechslungsreichen Arbeitsformen vorstellen; – über die dargestellten Themen mit einfachem Wortschatz, mit einfachen Ausdrucksmitteln und Satzmodellen sprechen und mündliche spielerische Aufgaben lösen.	<i>Deutsche Volkskunde:</i> die mit den behandelten Themen zusammenhängenden Kenntnisse. <i>Visuelle Kultur:</i> visuelle Darstellung und Bearbeitung der Erlebnisse anhand von gelesenen und vorgelesenen Texten bzw. Verfilmungen (z.B. Zeichnen, Malen).

<ul style="list-style-type: none"> – Umwelt, wirtschaftliches Leben, Technik: das Zuhause, Gemeinden, die Gemeinden der Ungarndeutschen, Gebäude, Natur, Jahreszeiten, Wetter. – Politik und Geschichte: Zusammenarbeit, Rollen, die Regeln des Zusammenlebens innerhalb der Klassen- und der Schulgemeinschaft, Arbeitsteilung, die Alltage der deutschen Nationalität. – Die deutsche Sprache: einige passende Ausdrücke der einzelnen Themen im örtlichen Dialekt. 		
Schlüsselbegriffe	Gesellschaftliche Rollen, Medien, Gemeinschaftskultur.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Methodenkompetenz	Stundenzahl 10 Stunden
Vorkenntnisse	Die dem Alter entsprechende Stufe der Selbstkenntnis, Erkennen der persönlichen Lernerfolge und Lernschwierigkeiten.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Förderung der Fähigkeit zum selbstständigen, effektiven Lernen.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Die Rolle und die Art und Weise des Lernens. Das Kennenlernen der eigenen Lernprozesse.</p> <p>Einfache Lernmethoden, Lernstrategien.</p> <p>Mit Rhythmus-, Bewegungs- und Sprechübungen kombinierte (Konzentration fördernde) Gedächtnisübungen, Techniken zum Erlernen von Texten.</p> <p>Sich mit verschiedenen Informationsträgern bekannt machen.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – ein Wörterheft mit Hilfe führen und benutzen; – Wortschatz mit eingeübten Techniken selbstständig trainieren (Wort-/Bildkarten, Übungen, Spiele usw.); – einfache Strategien zum Textlernen anwenden; – gedruckte Quellen und Medien zum Informationserwerb nutzen (z.B. Kinderwörterbuch/ Bildwörterbuch). 	<p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> Informationserwerb über die lebende und leblose Natur.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Suche nach bildlichen Analogien zu den gelernten Texten. Das Formulieren von Fragen bezüglich der gesehenen Information, Kenntnis und des Erlebnisses.</p>

<p>Grundkenntnisse über die Räumlichkeiten und Bestandteile der Bibliothek.</p> <p>Die strukturellen Merkmale der Wörterbücher (Alphabet, Stichwort), die Art und Weise der Wörterbuchbenutzung.</p> <p>Die Benutzung von Bildwörterbüchern.</p> <p>Sich mit Zeitschriften für Kinder bekannt machen.</p>		
Schlüsselbegriffe	Information, Wissen, Bibliothek, Wörterbuch, Lexikon, Lernen.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Förderung des Urteilvermögens, der ethischen, ästhetischen und historischen Kompetenz	Stundenzahl 5 Stunden
Vorkenntnisse	Das Kennen von moralischen und ästhetischen Kategorien, Meinungsäußerung in einfachen Situationen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Beurteilung von Eigenschaften der Märchenhelden und der Darsteller von Geschichten.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Moralisches und ästhetisches Urteil formulieren.	Der Schüler kann – in moralischen Fragen mit einfachen sprachlichen Mitteln anhand der gelesenen Werke und der besprochenen Themen seine Meinung äußern.	<i>Ethik:</i> Gestaltung des Wertesystems. Engere und weitere Umgebung, Freundschaft.
Schlüsselbegriffe	Lehre, Konflikt, Wert, Selbstkenntnis.	

Jahrgang 8.

Lernbereich	Stundenzahl
Sprachliche Handlungskompetenz I. Sprechfertigkeit, Verstehen, Deutung und Produktion mündlicher Texte	32 + 2
Sprachliche Handlungskompetenz II. Mündliche und schriftliche Texte verstehen und interpretieren	25 + 3
Sprachliche Handlungskompetenz III. Förderung des Schreibgebrauchs	12 + 3
Sprachliche Handlungskompetenz IV. Übungen zur Textproduktion	18
Sprachliche Handlungskompetenz V. Allgemeine Interaktionsfähigkeit	12 + 3
Linguistische Kompetenz	23 + 2
Literatur	13 + 2
Alltagsthemen	13 + 2
Methodenkompetenz	10
Förderung des Urteilvermögens, der ethischen, ästhetischen und historischen Kompetenz	4 + 1
Insgesamt	180

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz I. Sprechfertigkeit, Verstehen, Deutung und Produktion mündlicher Texte	Stundenzahl 32+2
Vorkenntnisse	Das Anwenden der Grundformen der alltäglichen Kommunikation als Gewohnheit. Fragen, Anweisungen, Bitten, Informationen, sowie das Verstehen vermittelter Kenntnisse.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Förderung der Sprechfertigkeit, des Verstehens, der Deutung und Produktion von mündlichen Texten. Die Weiterentwicklung des Sprechens und des Verstehens. Die Förderung der sprachlichen Selbstständigkeit, die richtige Deutung der Anweisungen und der Aufgaben des Lehrers, sowie ihre Lösung. Die Förderung der Fähigkeit zur mündlichen Textproduktion.	

Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das Anwenden der richtigen Intonation und Betonung während der mündlichen Kommunikation, beim Lesen von Sätzen, Texten und beim Vortragen von Auswendiggelerntem.</p> <p>Das verständliche Vortragen von lyrischen, Erzähl- und dramatisierten Texten.</p> <p>Das Verstehen der Botschaft, des emotionalen Inhaltes eines einfachen Textes im Prozess der sprachlichen Kommunikation; das Rekonstruieren des Inhaltes nach angegebenen Gesichtspunkten.</p> <p>Das Darstellen von Erlebnissen, Gedanken, Gefühlen und Gegenständen, das Wachrufen und Darstellen von Geschehnissen, sowie ihre Formulierung in einfachen und zusammengesetzten Sätzen den Sprachsituationen entsprechend nach vorher angegebenen Gesichtspunkten mit den gelernten sprachlichen Mitteln.</p> <p>Das Verstehen von Fragen, Anweisungen, Bitten, Informationen und vermittelten Kenntnissen.</p> <p>Textverstehen anhand der Deutung von Hörtexten und/oder begleitender Veranschaulichungsmaterialien.</p> <p>Produktion eines bestimmten Textes anhand von Bildern und Illustrationen.</p> <p>Erweiterung und Präzisierung des Wortschatzes durch Deutungerschließung aus dem Kontext und durch begriffliche Identifikation mit Bildern, Vorstellungen und bildlichen Kompositionen.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – sich an Dialogen mit kurzen, verständlichen, situationsgerechten Äußerungen beteiligen; – Auskunft geben, Fragen stellen; – seine Verständigungsschwierigkeiten ausdrücken; – die mündlich oft gehörten Wendungen auf Ungarisch und auf Deutsch benennen; – in gewohnten Unterrichtssituationen die vorher angegebenen sprachlichen Mittel anwenden; – auf die Fragen des Lehrers Antwort geben, Anweisungen durchführen; – Geschehnisse, Gegenstände, Darstellungen nach vorher gegebenem System mit einfachen Sprachmitteln formulieren; – anhand der Deutung von Hörtexten und/oder begleitender Veranschaulichungsmaterialien die wesentlichen Informationen des Textes benennen; – über Bilder sprechen, auf die Fragen bezüglich des Textinhalts reagieren. 	<p><i>Alle Unterrichtsfächer:</i> zusammenhängendes Sprechen.</p> <p><i>Deutsche Volkskunde:</i> Charakterisierung der Familienmitglieder.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> deutsche Kinderlieder.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Illustrieren von Märchen und Geschichten, das Wachrufen und die Darstellung eigener Medienerlebnisse (z.B. Rollenspiel).</p>

Schlüsselbegriffe	Dialog, Wortschatzerweiterung, Vortrag, Satzbildung, Inhalt, Illustration, lyrischer Text, Erzähltext, dramatisierter Text.
--------------------------	---

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz II. Mündliche und schriftliche Texte verstehen und interpretieren	Stundenzahl 25+3
Vorkenntnisse	Kenntnisse, die sich auf die Sprache, geschriebene Sprache und das Lesen beziehen, und der Fähigkeitsentwicklung der gegebenen Altersstufe entsprechend relevant sind.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Förderung und Automatisierung der Lesetechnik, die Unterstützung der Herausbildung des fließenden Lesens, Einführung von Lesestrategien, die Herausbildung des sinngerechten Lesens.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das Üben von Lesetechniken, ihre kontinuierliche Verbesserung, die Herausbildung der sicheren Lesefertigkeit.</p> <p>Das Kennenlernen und das Verstehen von altersspezifischen und belletristischen Lehrbuchtexten.</p> <p>Das Anwenden von grafischen Systemen (Abbildungen, Tabellen) im Interesse des effektiveren Textverstehens.</p> <p>Das Rekonstruieren und die Weitergabe der zu der Lektion gehörenden Vorkenntnisse, der persönlichen Erlebnisse und Erfahrungen.</p> <p>Die Kenntnis und das Anwenden von Lesestrategien, von den das Leseverstehen unterstützenden Techniken zum effektiveren Verstehen.</p>	<p>Der Schüler</p> <ul style="list-style-type: none"> – ist bezüglich des Lesens motiviert und interessiert; – verfügt über eine fließende, automatisierte Lesetechnik, was das laute und das stumme Lesen betrifft; – deutet die Informationen und Gedanken eines altersgerechten Textes; – kennt und setzt mit Hilfe des Lehrers die erworbenen Lesestrategien ein. 	<p><i>Mathematik:</i> Textaufgaben.</p> <p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> selbstständiges Lernen, die Entwicklung der Textbearbeitung.</p> <p><i>Ethik:</i> ich selbst; meine Welt.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Anhand von persönlichen Erlebnissen und literarischen Texten Bilder anfertigen. Zu den Informationen, Kenntnissen und Erlebnissen Fragen stellen.</p>
Schlüsselbegriffe	Text, Textverstehen.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz III. Förderung des Schreibgebrauchs	Stundenzahl 12+3
Vorkenntnisse	Das Abschreiben von Wörtern, Wortverbindungen, kurzen Sätzen nach geschriebener und gedruckter Vorlage, nach Diktat.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Entwicklung zum automatisierten Schreiben. Bei Beschleunigung des Schreibtempos die Richtigkeit, die Ordnung und die Ästhetik des Schriftbildes als Wert akzeptieren.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Die Entwicklung der Schreibtechnik, die Festigung der richtigen Schreibgewohnheiten. Die Erhöhung des Tempos und des Schwungs beim Schreiben. Das Schreiben von Wortreihen und Sätzen durch Abschreiben und nach Diktat. Die Herausbildung einer individuellen Schrift mit dem Anspruch auf ein geordnetes, sauberes und lesbare Schriftbild. Bei Bedarf die Verbesserung der Lesbarkeit.	Der Schüler kann <ul style="list-style-type: none"> – automatisiert schreiben und den Text ökonomisch ordnen; – mit einem elementaren Wortschatz und grundlegenden Ausdrucksmitteln bezüglich einer gegebenen Situation Texte schreiben. 	<i>Alle Unterrichtsfächer:</i> lesbare, schöne und geordnete Heftführung.
Schlüsselbegriffe	Schriftbild, Textbild, Lesbarkeit.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz IV. Übungen zur Textproduktion	Stundenzahl 18
Vorkenntnisse	Satzbildung. Das Verbinden von Sätzen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Mündliches Gestalten von Geschichten. Die Förderung der Fertigkeit zur schriftlichen Textproduktion.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Grundlegendes über die Rolle und Merkmale des Titels. Beschreibungen über einen einfachen Gegenstand, über eine Pflanze oder ein Tier anfertigen. Charakterisierung über einen Menschen schreiben.	Der Schüler kann <ul style="list-style-type: none"> – die erworbenen Aufsatzkenntnisse anwenden; – mit einer lesbaren, schwungvollen Schrift schreiben, seine Hefte sind geordnet, sauber; 	<i>Heimat- und Sachkunde:</i> die darstellende Beschreibung des Gelernten.

<p>Das Formulieren von Dialogen in bekannten Themen.</p> <p>Das Formulieren von kurzen Texten als Nachricht.</p> <p>Das Korrigieren von Aufsätzen mit der Hilfestellung des Lehrers.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – mit der Anwendung der erworbenen Aufsatzkenntnisse einen beschreibenden Aufsatz von 6-8 Sätzen anfertigen; – nach den Anweisungen seines Lehrers seine Rechtschreibfehler verbessern. 	<p><i>Visuelle Kultur:</i> die Beobachtung der Naturerscheinungen, das Abschreiben und die Darstellung der Erfahrungen.</p> <p>Die Darstellung einer einfachen Handlung mit Bildserie.</p>
Schlüsselbegriffe	Dialog, Beschreibung, Charakterisierung, Nachricht.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Sprachliche Handlungskompetenz V. Allgemeine Interaktionsfähigkeit	Stundenzahl 12+3
Vorkenntnisse	Das Aneignen der zur erfolgreichen Kommunikation notwendigen grundlegenden Kompetenzen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Zunehmende Selbstständigkeit in dem sprachlichen Ausdruck der Schüler, in der Ausführung der mündlichen und schriftlichen Aufgabenstellungen. Das Streben nach einer in den unterschiedlichsten Situationen durchgeführten erfolgreichen mündlichen Kommunikation.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Zunehmende Selbstständigkeit des Schülers beim Lösen der Aufgaben.</p> <p>Das Finden von wichtigen Informationen im Text.</p> <p>Das Verstehen der schon früher gelernten Sprachstrukturen und des Wortschatzes im Text mit Hilfe von Ergänzungsaufgaben.</p> <p>Kommunikation in verschiedenen Situationen in Partner- und Gruppengesprächen.</p> <p>Der Einsatz des in dem täglichen Sprachgebrauch am häufigsten vorkommenden Wortschatzes.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – wichtige Informationen in einfach formulierten Texten mit Hilfe von Aufgaben zum Textverstehen und beim Anwenden von Übungen sowie mit den Mitteln der visuellen Gestaltung deuten; – richtige und falsche Aussagen in Texten unterscheiden; – Texte gliedern, aus Teilen einen Text zusammenstellen; – Konfliktsituationen erkennen; – die Lösung und das Ergebnis der gelösten Aufgabe präsentieren; – in Unterrichtssituationen kurze, klare Antworten geben; – seine Zustimmung, seinen Zweifel und seine Unsicherheit ausdrücken; – eine Rolle spielen; – einfache Auskunft geben; 	<p><i>Deutsche Volkskunde:</i> Zusammenarbeit und Übernehmen von Verantwortung in den Alltagen.</p> <p><i>Drama und Tanz:</i> Situationsspiele.</p> <p><i>Ethik:</i> die zwischenmenschlichen Kontakte; die allgemeinen Normen des Benehmens.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – seine Schwierigkeiten beim Verstehen ausdrücken; – an der routinemäßigen Kommunikation im Unterricht teilnehmen; – sprachlich einfachen, kurzen Äußerungen folgen und auf sie verbal oder nonverbal reagieren. 	
Schlüsselbegriffe	Textverstehen, Meinung, Gespräch.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Linguistische Kompetenz	Stundenzahl 23+2
Vorkenntnisse	Der richtige Gebrauch der gelernten grammatischen Phänomene.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die sprachliche Kommunikationsfähigkeit, die Förderung der Qualität des Sprachgebrauchs. Das Anwenden der Grammatik- und Sprachgebrauchskennntnisse bezüglich der Satzarten, Wörter und Wortarten.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das imitative Anwenden der grammatischen Kenntnisse den Normen der heutigen deutschen Sprache entsprechend.</p> <p>Die Förderung der Sprachkultur durch den annähernd adäquaten Gebrauch der grammatischen Formen.</p> <p>Sprachliches Modelllernen in grundlegenden Kommunikationssituationen.</p> <p>Bedeutung der Wörter, Wortschatz: idiomatische Wendungen, Sprichwörter, Redewendungen.</p> <p>Wortarten:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Verb (Vollverben, Hilfsverben). – Substantiv (Genera, Singular, Pluralformen, Kasus, Nominativ und Akkusativ). – Adjektiv (prädikativer Gebrauch). – Numeralien. 	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – Sätze und Wortverbindungen bilden und benutzen; – die in der Unterrichtspraxis und der routinemäßigen Kommunikation unentbehrlichen Sätze und Satzstrukturen richtig benutzen; – deutsche Vollverben sowie die Präsensformen der Hilfsverben <i>haben</i> und <i>sein</i> richtig bilden; – Das Genus, die Singular- und Pluralformen der Substantive, ihre Formen im Nominativ, Akkusativ und Dativ erkennen und benutzen; – Adjektive erkennen; – Kardinalzahlen benutzen; – Personalpronomen im Akkusativ deklinieren; – unterschiedliche Satzarten selbstständig bilden; 	<p><i>Deutsche Volkskunde:</i> dialektale Ausdrücke kurzer gereimter Texte.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – Artikel (bestimmter, unbestimmter, Gebrauch ohne Artikel). – Präpositionen (lokale Präpositionen). – Pronomen (Personal-, Frage-, Demonstrativ-, Negationspronomen). – Konjunktionen (Konjunktionen mit gerader Wortstellung: <i>und, oder, aber</i>). – Adverbien (Lokaladverb). – Modalpartikel (Negationswort, Interjektion). <p>Satzarten (nach der Modalität: Aussage-, Frage-, Ausrufesatz; nach der Struktur: einfacher und zusammengesetzter Satz, nebengeordnete Sätze).</p> <p>Das Anwenden der häufigsten Regeln der Sprachrichtigkeit und Rechtschreibung sowie der Interpunktionszeichen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – im Rahmen des eingeübten Wortschatzes die gelernten orthographischen Regeln sicher anwenden. 	
<p>Schlüsselbegriffe</p>	<p>Wortart, Substantiv, Eigenwort, bestimmter Artikel, unbestimmter Artikel, Verb, Konjugation, Adjektiv, Numeralien, Personalpronomen, Demonstrativpronomen, Fragepronomen.</p>	

<p>Lernbereich/ Entwicklungsziel</p>	<p>Literatur</p>	<p>Stundenzahl 13+2</p>
<p>Vorkenntnisse</p>	<p>Elementare literarische Kenntnisse im Bereich des Textverstehens.</p>	
<p>Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit</p>	<p>Das Kennenlernen literarischer Werke. Vertiefung der Fertigkeiten für das Textverstehen, die Unterstützung des Wahrnehmens von Literaturerlebnissen. Das Bekanntmachen der Schüler mit den Sitten und Bräuchen der deutschen Nationalität, die sich an die Inhalte der Lesestücke anknüpfen. Die Aneignung von elementaren literarischen Kenntnissen durch Erfahrungen (z.B. Gedicht, Reim, Märchen, Darsteller) mit Hilfe von Einfühlung, Fantasie, der Förderung der Assoziationsfähigkeit, Spiel, Rhythmusübungen, Liedern und Musik.</p>	

Tätigkeiten/Lerninhalt	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Die Beobachtung der Themen literarischer Texte. Das Lesen und das Verstehen der Inhalte der Werke deutscher und ungarndeutscher Literatur.</p> <p>Das Verbinden von Bewegungen und Textvorsagen. Dramatische Darstellung oder Puppentheater-Aufführung kurzer Märchen und Geschichten. Mit Rhythmus-, Bewegungs- und Sprechübungen kombinierte Gedächtnisübungen. Teilnahme an Gruppenspielen. Das Dramatisieren gelernter Volksbräuche.</p> <p>Literarische Werke Volksdichtung: deutsche und ungarndeutsche Reime, Volkslieder, Auszählverse, Volksspiele, Rätsel, Märchen, Märchentypen. Sammlungen: z.B. Katharina Wild-Regine Metzler: <i>Hoppe, hoppe Reiter</i>; Grete und Karl Horak: <i>Kinderlieder, Reime und Spiele der Ungarndeutschen (in Ungarndeutsche Studien 2)</i>.</p> <p>Kindergedichte, Märchen und Geschichten von deutschen Autoren: z.B. von Christian Morgenstern, James Krüss, Josef Guggenmos, Christine Nöstlinger. Sammlungen: Edina Rieder-Erdöfy: <i>Kinderstimmen</i>; Hans-Joachim Gelberg: <i>Überall und neben dir – Gedichte für Kinder</i>.</p> <p>Kindergedichte, Märchen, Geschichten von ungarndeutschen Autoren: z.B. von Erika Áts, Georg Fath, Josef Michaelis, Valeria Koch. Sammlungen: <i>Igele-Bigele</i>; Josef Michaelis: <i>Zauberhut</i>.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – Aufgaben zum Textverstehen der einzelnen Werke lösen; – die Sitten und Bräuche der deutschen Nationalität anhand von Lesestücken kennen lernen; – sich mit Hilfe des Lehrers Gedichte und Märchen anhören und lesen, altersspezifische literarische Werke, Comics selbstständig lesen, und ihren Inhalt zusammenfassen; – einfache literarische Texte anhand ihrer Gattungsmerkmale erkennen (z.B. Märchen, Gedicht, Reim); – über die in den Geschichten dargestellten Themen mit einfachem Wortschatz, einfachen Ausdrucksmitteln und Satzmodellen sprechen, und mündliche spielerische Aufgaben lösen; – die Autoren, Darsteller und Eigenschaften der Gestalten seiner Lesestücke nennen. 	<p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i> Volksdichtung. Die Aufführung lyrischer, epischer und dramatischer Texte, die Gestaltung von Rollenspielen. Das Erlernen von Reimen und Sprichwörtern, das Lesen von Gedichten und Märchen.</p> <p><i>Drama und Tanz:</i> dramatische und improvisatorische Spiele.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Märchen, Geschichten und ihre Animations- sowie Filmadaptionen.</p>

Schlüsselbegriffe	Märchen, Märchengestalt, Gedicht, Strophe, Zeile, Reim, Rhythmus, Wiederholung.
--------------------------	---

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Alltagsthemen	Stundenzahl 13+2
Vorkenntnisse	Eine mündliche Kommunikation über einfachere Alltagsthemen führen, dazu schriftliche Aufgaben lösen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Aneignung von Kenntnissen im Bereich der Alltagsthemen. Vertiefung des Wortschatzes und der Fertigkeiten des Textverstehens. An den Inhalt der Lesestücke gebunden Bekanntmachung mit den Traditionen der deutschen Volksgruppe.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Die Aneignung des Wortschatzes und der Kenntnisse von landeskundlichen Themen. Das Üben der mündlichen und schriftlichen Kommunikationsformen in den folgenden Themenkreisen:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Persönliche Lebensgestaltung: die Familie, Tagesablauf, Körperpflege. – Gesellschaftliches Leben: Mahlzeit, Familienfeste, Geburtstag. – Schule, Bildung, Beruf: Unterrichtsfächer, Klassenzimmer, Lesen, Comics, ungarndeutsche Kinderspiele. – Kulturelles Leben und Medien: Fernseher, Computer, ungarndeutsche Tänze, Lieder, Volksspiele. – Umwelt, wirtschaftliches Leben, Technik: das Zuhause, Gemeinden, die Gemeinden der Ungarndeutschen, Gebäude, Natur, Jahreszeiten, Wetter. 	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – Aufgaben zum Textverstehen in den einzelnen Themenkreisen lösen; – Themeneinheiten in abwechslungsreichen Arbeitsformen vorstellen; – über die dargestellten Themen mit einfachem Wortschatz, mit einfachen Ausdrucksmitteln und Satzmodellen sprechen und mündliche spielerische Aufgaben lösen. 	<p><i>Deutsche Volkskunde:</i> die mit den behandelten Themen zusammenhängenden Kenntnisse.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> visuelle Darstellung und Bearbeitung der Erlebnisse anhand von gelesenen und vorgelesenen Texten bzw. Verfilmungen (z.B. Zeichnen, Malen).</p>

<ul style="list-style-type: none"> – Politik und Geschichte: Zusammenarbeit, Rollen, die Regeln des Zusammenlebens innerhalb der Klassen- und der Schulgemeinschaft, Arbeitsteilung, die Alltage der deutschen Nationalität. – Die deutsche Sprache: einige passende Ausdrücke der einzelnen Themen im örtlichen Dialekt. 		
Schlüsselbegriffe	Gesellschaftliche Rollen, Medien, Gemeinschaftskultur.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Methodenkompetenz	Stundenzahl 10
Vorkenntnisse	Die dem Alter entsprechende Stufe der Selbstkenntnis, Erkennen der persönlichen Lernerfolge und Lernschwierigkeiten.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die Förderung der Fähigkeit zum selbstständigen, effektiven Lernen.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
<p>Die Rolle und die Art und Weise des Lernens. Das Kennenlernen der eigenen Lernprozesse.</p> <p>Einfache Lernmethoden, Lernstrategien.</p> <p>Mit Rhythmus-, Bewegungs- und Sprechübungen kombinierte (Konzentration fördernde) Gedächtnisübungen, Techniken zum Erlernen von Texten.</p> <p>Sich mit verschiedenen Informationsträgern bekannt machen.</p> <p>Grundkenntnisse über die Räumlichkeiten und Bestandteile der Bibliothek.</p> <p>Die strukturellen Merkmale der Wörterbücher (Alphabet, Stichwort), die Art und Weise der Wörterbuchbenutzung.</p>	<p>Der Schüler kann</p> <ul style="list-style-type: none"> – ein Wörterheft mit Hilfe führen und benutzen; – Wortschatz mit eingeübten Techniken selbstständig trainieren (Wort-/Bildkarten, Übungen, Spiele usw.); – einfache Strategien zum Textlernen anwenden; – gedruckte Quellen und Medien zum Informationserwerb nutzen (z.B. Kinderwörterbuch/ Bildwörterbuch). 	<p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> Informationserwerb über die lebende und leblose Natur.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Suche nach bildlichen Analogien zu den gelernten Texten. Das Formulieren von Fragen bezüglich der gesehenen Information, Kenntnis und des Erlebnisses.</p>

Die Benutzung von Bildwörterbüchern. Sich mit Zeitschriften für Kinder bekannt machen.		
Schlüsselbegriffe	Information, Wissen, Bibliothek, Wörterbuch, Lexikon, Lernen.	

Lernbereich/ Entwicklungsziel	Förderung des Urteilvermögens, der ethischen, ästhetischen und historischen Kompetenz	Stundenzahl 4+1
Vorkenntnisse	Das Kennen von moralischen und ästhetischen Kategorien, Meinungsäußerung in einfachen Situationen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Beurteilung von Eigenschaften der Märchenhelden und der Darsteller von Geschichten.	
Tätigkeiten/Lerninhalte	Anforderungen	Fächerübergreifende Aspekte
Moralisches und ästhetisches Urteil formulieren.	Der Schüler kann – in moralischen Fragen mit einfachen sprachlichen Mitteln anhand der gelesenen Werke und der besprochenen Themen seine Meinung äußern.	<i>Ethik</i> : Gestaltung des Wertesystems. Engere und weitere Umgebung, Freundschaft.
Schlüsselbegriffe	Lehre, Konflikt, Wert, Selbstkenntnis.	

<p>Erwartungshorizont am Ende der zweijährigen Stufe</p>	<p>Der Schüler findet sich in alltäglichen Kommunikationssituationen zurecht und nimmt an diesen effektiv teil.</p> <p>Er kann in eingeübten Situationen während des einfachen und unmittelbaren Informationstausches kommunizieren. Er kann sich in Gesprächen verständigen. Er kann mit einfachen sprachlichen Mitteln über sein soziales Umfeld, seine engere Umgebung und seine unmittelbaren Bedürfnisse sprechen.</p> <p>Er ist auch fähig seine Meinung zu äußern und diese mit entsprechenden sprachlichen Mitteln zu begründen.</p> <p>Er beobachtet und kann die Kommunikationsabsicht seiner Partner und nonverbale Zeichen interpretieren.</p> <p>Er kann kurze, einfache Texte und literarische Werke lesen. In einfachen, alltäglichen Texten findet er die gesuchte Information und versteht auch die kurzen, einfachen persönlichen Briefe.</p> <p>Er ist fähig, Texte unterschiedlicher Formen und Gattungen global zu verstehen, die Botschaft über die wortwörtliche Bedeutung des Textes hinaus zu interpretieren, im Text Informationen aufzufinden.</p> <p>Er kann den Inhalt des Textes zusammenfassen, und kann Skizzen machen.</p> <p>Er kann seine eigene Meinung im Zusammenhang mit dem Inhalt des gelesenen Textes mündlich und schriftlich verfassen.</p> <p>Er verwendet in der schriftlichen Textproduktion die Zeichen der Interpunktion am Satzende, zwischen den Teilsätzen und Satzgliedern.</p> <p>Der Schüler ordnet Werke einfacheren Gattungen zu.</p> <p>Er ist fähig die in den Sachtexten, literarischen Textauszügen und in Filmen dargestellten menschlichen Beziehungen, Handlungen und Emotionen zu erkennen, sie mündlich und schriftlich vorzustellen.</p>
---	---

DEUTSCHE VOLKSKUNDE

Jahrgang 1-8

Für die deutsche Nationalität in Ungarn sind die Sprache und Kultur grundlegende Voraussetzungen für den Erhalt und die Stärkung der Identität. Da seit Jahrzehnten ein fortgeschrittener Assimilationsprozess zu verzeichnen ist, kommt den Erziehungs- und Bildungseinrichtungen bei der Sprach- und Identitätsvermittlung eine Schlüsselposition zu. Bildung geht über die individuelle Verfügbarkeit über praktisches und verwertbares Wissen und Können und die Beherrschung elementarer Kulturtechniken hinaus. Bildung ist auch die Befähigung zu wertgeleitetem Handeln, das sich im individuellen Bereich unter anderem durch Selbstbestimmung, durch Urteils- und Kritikfähigkeit, durch Aufgeschlossenheit für Wissenschaft und Kunst und durch die Bereitschaft zur Erbringung von Leistung im Rahmen der jeweiligen individuellen Disposition kennzeichnet. Dieses Bedingungsgefüge eröffnet den Weg für ein Leben in Selbstverantwortung.

Im Sinne der Konzeption des lebenslangen Lernens sind der Erhalt und der Ausbau eines durchgehenden und erreichbaren Bildungsangebots die wichtigste Zielsetzung der in Ungarn lebenden Nationalitäten. Mit dem Angebot der Bildung in den Nationalitätensprachen korrespondiert aber auch die Verpflichtung für die Angehörigen der deutschen Nationalität, es in allen Lebensphasen zu nutzen und aktiv zu gestalten.

Sprachkenntnis auf hohem Niveau, die Pflege örtlicher Dialekte und Traditionen, die Kenntnis und die Auseinandersetzung mit ungarndeutscher Geschichte und Gegenwart sind zusammen mit der Kenntnis der modernen kulturellen Landschaften des deutschen Sprachraums unverzichtbare Elemente ungarndeutscher Identität.

In unserer modernen Welt ist das Lernen durch menschliche Kontakte genauso wichtig, wie das Erschließen von Wissen und Informationen, sowie die Entwicklung von Handlungsstrategien.

Für die Nationalitäten in Ungarn ist von ausschlaggebender Bedeutung, dass sie im Besitz zweier Muttersprachen sind. Wir müssen jedoch in Betracht ziehen, dass infolge der bereits erwähnten Assimilation die Bildungseinrichtungen nicht auf die von zu Hause mitgebrachten Sprachkenntnisse der Schüler bauen können. Um den Unterricht erfolgreich gestalten zu können, muss sich diese veränderte Situation in den Kompetenzen und Inhalten widerspiegeln.

Aus der Eigenart des Unterrichtsfaches, dass es auch die Aufgabe der Familie „Vermittlung von ungarndeutschen Werten und Traditionen, sowie Respekt vor deren“ immer mehr übernehmen soll, lassen sich auch die Ziele und Aufgaben ableiten.

Die Schüler der ungarndeutschen Schulen sollen zuerst auf Erlebnisbasis mit den wichtigsten Traditionen, mit der Lebensweise und mit der Kultur der Ungarndeutschen konfrontiert werden. Aus diesen Erlebnissen heraus sollen sie stufenweise durch handlungs- und projektorientierten Unterricht Kenntnisse zur Geschichte, Volkskunde, Sprache, Literatur und Medien aneignen.

Die Schüler sollen damit im Klaren sein, dass der Traditionspflege außerhalb der Familie auch verschiedene Institutionen und Organisationen dienen.

Das Fach „Deutsche Volkskunde“ ermöglicht den Schülern eine weitgehende Toleranz und Öffnung dem Anderssein gegenüber, die sie zur Akzeptanz der anderen Nationalitäten und Völker motiviert bzw. befähigt.

Die obligatorische eine Wochenstunde von der ersten bis zur zwölften Klasse ermöglicht eine intensive und tiefgehende Beschäftigung mit den Lerninhalten des Unterrichtsfaches. Obwohl eine Integration in andere Unterrichtsfächer nicht mehr vorgesehen ist, darf auf fächerübergreifende Annäherung in der Praxis nicht verzichtet werden. Ganz im Gegenteil: die Lerninhalte bergen diese Möglichkeiten in sich.

Die Aufgabe des Faches „Deutsche Volkskunde“ – nämlich Identitäts- und Wertevermittlung – wirkt sich auch auf die didaktisch- methodische Herangehensweise aus. Der Unterricht in offenen methodischen Formen sichert einen Kenntniserwerb, der über Erleben, Handeln, Begreifen zu Erfahrungen führt.

Diese kreativen und handlungsorientierten Erarbeitungsformen (Freiarbeit, Stationenspiel, museumspädagogische Beschäftigungen, Schulprojekte) sichern den Schülern jene Erfahrung, zu der sie in ihrem eigenen Umfeld nicht mehr gelangen können. Schrittweise werden sie dadurch in Kompetenzen eingeführt, die sie zur selbstständigen Projektarbeit befähigen.

Stundenzahl

	1. Jahrgang	2. Jahrgang	3. Jahrgang	4. Jahrgang
Wochenstunden	1	1	1	1
Jahresstundenzahl	36	36	36	36

Jahrgang 1-2

Diese ersten zwei Jahrgänge stellen den Übergang vom Kindergarten in den Schulalltag dar, d.h., dass zeitaufwendige handlungs- und unterrichtsorganisatorische Formen im Vordergrund stehen. Das individuelle Interesse bekommt Vorrang und es wird angestrebt, dass die Unterschiede der einzelnen Schüler schrittweise aufgehoben werden.

Im Bereich der Deutschen Volkskunde sind handlungsorientierter Kenntniserwerb und spielerische Herangehensweise zu betonen.

Jahrgang 1.

Lernbereich	Stundenzahl
Persönliche Lebensgestaltung – Soziale Kontakte; Die Familie	5 + 1
Wirtschaft, Technik, Umwelt – Das Zuhause und die nähere Umgebung	2
Wirtschaft, Technik, Umwelt – Verkehr	2
Wirtschaft, Technik, Umwelt – Haustiere	2
Gesellschaftliches Leben – Lebensweise	5
Gesellschaftliches Leben – Feste und Feiertage	7 + 2
Kulturelles Leben und Medien – Musik und Tanz	5
Kulturelles Leben und Medien – Volksdichtung	4 + 1
Stunden insgesamt	36

Lernbereich	Persönliche Lebensgestaltung – Soziale Kontakte; Die Familie	Stundenzahl 5+1 Stunden
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Familie, sowie der familiären Beziehungen; die Bedeutung der zwischenmenschlichen Beziehungen im Alltag erkennen lassen.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Die Person des Schülers in der Familie, Benennung der Familienmitglieder, Kenntnis der grundlegenden familiären und Verwandtschaftsverhältnissen. Zwischenmenschliche Beziehungen in verschiedenen Situationen. Anfertigen eines Familienstammbaumes, Gegenstände und Tätigkeiten im Alltagsleben der Vorfahren, diese sammeln. Mundart- bzw. Hochdeutsch- Ausdrücke im Themenbereich. Beschreibung von Personen und Gegenständen anhand von alten Fotos, Beantworten von Fragen bezüglich des Themas. Unterschiede zwischen dem „Früheren und dem Heutigen“.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Visuelle Kultur:</i> zeichnerische Darstellung von Gegenständen, Tätigkeiten.

<p>Gespräche in der Familie, Verwandtschaft mit Ungarndeutschen über ihr Leben. Spielerische Darstellung der Familienmitglieder.</p>	<p><i>Technik, Lebensführung und Praxis:</i> Basteln, Modelle herstellen.</p> <p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> Kenntnisse über die Tätigkeiten im Alltag.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> kurze Lieder, Sprüche über die Familie.</p>
Schlüsselbegriffe	Familie, Mutter, Vater, Großeltern, Geschwister, früher, heute.

Lernbereich	Wirtschaft, Technik, Umwelt – Das Zuhause und die nähere Umgebung	Stundenzahl 2 Stunden
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Das Zuhause und das Umfeld, Kennen lernen der Pflanzen und Tiere im eigenen Umfeld.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das Zuhause und die nähere Umgebung beschreiben, Pflanzen und Tiere im Umfeld benennen.</p> <p>Einige oft gebrauchte Ausdrucksformen der Mundart im Zusammenhang mit diesem Thema anwenden, sie mit dem Hochdeutschen vergleichen.</p> <p>Gesteuertes Sammeln von Gegenständen und geistigen Werten. Anfertigen und Präsentation von Zeichnungen und Modellen. Handlungsorientiertes und auf Erfahrung basierendes Lernen.</p> <p>Mündlicher Bericht über eigene Erfahrungen</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> visuelle Darstellung des Themas.</p> <p><i>Technik, Lebensführung und Praxis:</i> Grundriss des Dorfes, Anfertigen eines Gebäudemodells.</p> <p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> Lebensraum der Pflanzen und Tiere.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> Kinderlieder, Sprüche über Tiere, Pflanzen, Jahreszeiten.</p>
Schlüsselbegriffe	Haus, Stube, Küche, Hof, Huhn, Pferd, Ente, Schwein, Gemüsegarten, Zwiebel, Kartoffel.	

Lernbereich	Wirtschaft, Technik, Umwelt – Verkehr	Stundenzahl 2 Stunden
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Verkehrsmittel von Früher und Heute.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Benennung alter Verkehrsmittel, Vergleich ihrer Funktion mit der heutigen. Kenntnis einiger oft gebrauchter Ausdrucksformen der Mundart im Zusammenhang mit diesem Thema.</p> <p>Gesteuertes Sammeln von Gegenständen und geistigen Werten.</p> <p>Präsentation von Zeichnungen und Modellen.</p> <p>Handlungsorientiertes und auf Erfahrung basierendes Lernen</p> <p>Mündlicher Bericht über eigene Erfahrungen.</p>		<p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> Verkehr, Orientierung.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> Kinderspiele über die Verkehrsmittel.</p>
Schlüsselbegriffe	Zu Fuß, Fußgänger, Wagen, Pferd, Fahrrad, öffentlicher Verkehr.	

Lernbereich	Wirtschaft, Technik, Umwelt – Haustiere	Stundenzahl 2 Stunden
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Nutztiere um das Haus, Bewusstmachung ihrer Rolle in der Versorgung der Familie.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Benennen der Tiere auf dem Bauernhof, ihre Pflege, Nutzmöglichkeiten.</p> <p>Kenntnis einiger oft gebrauchter Ausdrucksformen der Mundart im Zusammenhang mit diesem Thema.</p> <p>Gesteuertes Sammeln von Gegenständen und geistigen Werten.</p> <p>Anfertigung und Präsentation von Zeichnungen und Modellen (z.B. aus Maiskolben).</p> <p>Handlungsorientiertes und auf Erfahrung basierendes Lernen.</p> <p>Mündlicher Bericht über eigene Erfahrungen.</p>		<p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> Haustiere.</p>
Schlüsselbegriffe	Füttern, Tränken, Huhn, Pferd, Gans, Schwein, Hase, Eimer, Heu.	

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Lebensweise	Stundenzahl 5 Stunden
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen des Lebens und Alltags des Dorfes. Kooperation, Erwecken und Stärken der Verantwortung dem Umfeld gegenüber.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das Leben in der Ortschaft früher. Kennenlernen von Einrichtungs- und Gebrauchsgegenständen während des Besuchs im Heimatmuseum. Beobachten und Zeichnen von Möbelverzierungen.</p> <p>Gesteuertes Sammeln von Gegenständen und geistigen Werten.</p> <p>Anfertigung und Präsentation von Zeichnungen und Modellen.</p> <p>Handlungsorientiertes und auf Erfahrung basierendes Lernen.</p> <p>Mündlicher Bericht über eigene Erfahrungen.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Zeichnen von Einrichtungsgegenständen, Motiven.</p> <p><i>Technik, Lebensführung und Praxis.</i> Grundriss des Heimatmuseums, Anfertigen von Modellen.</p>
Schlüsselbegriffe	Haus, Heimatmuseum, Hof, Keller, Stall, Tisch, Stuhl, Kasten (Schrank), Truhe.	

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Feste und Feiertage	Stundenzahl 7+2 Stunden
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Ereignisse um den Weihnachts- und Osterfestkreis.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Kennen lernen der Geschehnisse um den Weihnachtsfestkreis herum: Krippenspiel, Traditionen der Bescherung.</p> <p>Kennenlernen der Geschehnisse um den Osterfestkreis herum: Eierfärben, den Osterhasen rufen.</p> <p>Handlungsorientiertes und auf Erfahrung basierendes Lernen.</p> <p>Kleinere Projekte durchführen, ein Krippenspiel vortragen.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.</p>

	<p><i>Visuelle Kultur:</i> visuelle Darstellung des Themas.</p> <p><i>Technik, Lebensführung und Praxis:</i> authentischer Christbaumschmuck, Eierfärben.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> Kinderlieder zu den Feiertagen.</p>
Schlüsselbegriffe	Weihnachten, Krippe, Pate, Ostern, Zwiebelschale, Eierrollen.

Lernbereich	Kulturelles Leben und Medien – Musik und Tanz	Stundenzahl 5 Stunden
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Entwicklung der Musik- und Bewegungskultur.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Erlernen von Reimen, Kinderliedern, Tanzmotiven, Spielen von Kreis- und Geschicklichkeitsspielen.</p> <p>Erlernen von altersgerechten und der Situation entsprechenden Kinderspielen.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.</p> <p><i>Gesang- Musik:</i> Einstudieren von Liedern.</p> <p><i>Körpererziehung und Sport:</i> Einstudieren von Tänzen.</p>
Schlüsselbegriffe	Kreis, Reihe, Handfassung, Abzählreim, Paar.	

Lernbereich	Kulturelles Leben und Medien – Volksdichtung	Stundenzahl 4+1 Stunden
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Werke der Volksdichtung. Entwicklung des Textverstehens.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Lyrische, epische und dramatische Texte aufführen, Rollenspiele gestalten. Erlernen von Sprüchen, Reimen, Sprichwörtern. Gedichte, Märchen lesen. Lesen mit Werken ungarndeutscher Autoren, Dramatisieren der gelernten Bräuche. Deutschsprachiges Theaterstück vortragen bzw. ansehen.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Ungarische Sprache und Literatur:</i> dichterische Mittel. <i>Gesang-Musik:</i> Einstudieren von kurzen Volksliedern.
Schlüsselbegriffe	Spruch, Reim, Sprüchlein, Sprichwort, Märchen, Gestalt, Theater.	

Jahrgang 2.

Lernbereich	Stundenzahl
Persönliche Lebensgestaltung – Soziale Kontakte; Die Familie	4
Wirtschaft, Technik, Umwelt – Das Zuhause und die nähere Umgebung	2
Wirtschaft, Technik, Umwelt – Verkehr	3
Wirtschaft, Technik, Umwelt – Haustiere	2
Gesellschaftliches Leben – Lebensweise	4 + 1
Gesellschaftliches Leben – Feste und Feiertage	7 + 2
Kulturelles Leben und Medien – Musik und Tanz	3
Kulturelles Leben und Medien – Volksdichtung	7 + 1
Stundenzahl insgesamt	36

Lernbereich	Persönliche Lebensgestaltung – Soziale Kontakte; Die Familie	Stundenzahl 4 Stunden
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Familie, sowie der familiären Beziehungen; die Bedeutung der zwischenmenschlichen Beziehungen im Alltag erkennen lassen.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Die Person des Schülers in der Familie, Benennung der Familienmitglieder, Kenntnis der grundlegenden familiären und Verwandtschaftsverhältnissen. Zwischenmenschliche Beziehungen in verschiedenen Situationen. Anfertigen eines Familienstammbaumes, Gegenstände und Tätigkeiten im Alltagsleben der Vorfahren, diese sammeln. Mundart- bzw. Hochdeutsch- Ausdrücke im Themenbereich. Beschreibung von Personen und Gegenständen anhand von alten Fotos, Beantworten von Fragen bezüglich des Themas.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Visuelle Kultur:</i> zeichnerische Darstellung von Gegenständen, Tätigkeiten.

<p>Unterschiede zwischen dem „Früheren und dem Heutigen“. Gespräche in der Familie, Verwandtschaft mit Ungarndeutschen über ihr Leben. Spielerische Darstellung der Familienmitglieder.</p>	<p><i>Technik, Lebensführung und Praxis:</i> Basteln, Modelle herstellen.</p> <p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> Kenntnisse über die Tätigkeiten im Alltag.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> kurze Lieder, Sprüche über die Familie.</p>
Schlüsselbegriffe	Familie, Mutter, Vater, Großeltern, Geschwister, früher, heute.

Lernbereich	Wirtschaft, Technik, Umwelt – Das Zuhause und die nähere Umgebung	Stundenzahl 2 Stunden
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Das Zuhause und das Umfeld, Kennen lernen der Pflanzen und Tiere im eigenen Umfeld.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das Zuhause und die nähere Umgebung beschreiben, Pflanzen und Tiere im Umfeld benennen.</p> <p>Einige oft gebrauchte Ausdrucksformen der Mundart im Zusammenhang mit diesem Thema anwenden, sie mit dem Hochdeutschen vergleichen.</p> <p>Gesteuertes Sammeln von Gegenständen und geistigen Werten. Anfertigen und Präsentation von Zeichnungen und Modellen. Handlungsorientiertes und auf Erfahrung basierendes Lernen.</p> <p>Mündlicher Bericht über eigene Erfahrungen</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> visuelle Darstellung des Themas.</p> <p><i>Technik, Lebensführung und Praxis:</i> Grundriss des Dorfes, Anfertigen eines Gebäudemodells.</p> <p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> Lebensraum der Pflanzen und Tiere.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> Kinderlieder, Sprüche über Tiere, Pflanzen, Jahreszeiten.</p>
Schlüsselbegriffe	Haus, Stube, Küche, Hof, Huhn, Pferd, Ente, Schwein, Gemüsegarten, Zwiebel, Kartoffel.	

Lernbereich	Wirtschaft, Technik, Umwelt – Verkehr	Stundenzahl 3 Stunden
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Verkehrsmittel von Früher und Heute.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Benennung alter Verkehrsmittel, Vergleich ihrer Funktion mit der heutigen. Kenntnis einiger oft gebrauchter Ausdrucksformen der Mundart im Zusammenhang mit diesem Thema. Gesteuertes Sammeln von Gegenständen und geistigen Werten. Präsentation von Zeichnungen und Modellen. Handlungsorientiertes und auf Erfahrung basierendes Lernen Mündlicher Bericht über eigene Erfahrungen.		<i>Heimat- und Sachkunde:</i> Verkehr, Orientierung. <i>Gesang-Musik:</i> Kinderspiele über die Verkehrsmittel.
Schlüsselbegriffe	Zu Fuß, Fußgänger, Wagen, Pferd, Fahrrad, öffentlicher Verkehr.	

Lernbereich	Wirtschaft, Technik, Umwelt – Haustiere	Stundenzahl 2 Stunden
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Nutztiere um das Haus, Bewusstmachung ihrer Rolle in der Versorgung der Familie.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Benennen der Tiere auf dem Bauernhof, ihre Pflege, Nutzungsmöglichkeiten. Kenntnis einiger oft gebrauchter Ausdrucksformen der Mundart im Zusammenhang mit diesem Thema. Gesteuertes Sammeln von Gegenständen und geistigen Werten. Anfertigung und Präsentation von Zeichnungen und Modellen (z.B. aus Maiskolben). Handlungsorientiertes und auf Erfahrung basierendes Lernen. Mündlicher Bericht über eigene Erfahrungen.		<i>Heimat- und Sachkunde:</i> Haustiere.
Schlüsselbegriffe	Füttern, Tränken, Huhn, Pferd, Gans, Schwein, Hase, Eimer, Heu.	

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Lebensweise	Stundenzahl 4+1 Stunden
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen des Lebens und Alltags des Dorfes. Kooperation, Erwecken und Stärken der Verantwortung dem Umfeld gegenüber.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das Leben in der Ortschaft früher. Kennenlernen von Einrichtungs- und Gebrauchsgegenständen während des Besuchs im Heimatmuseum. Beobachten und Zeichnen von Möbelverzierungen.</p> <p>Gesteuertes Sammeln von Gegenständen und geistigen Werten.</p> <p>Anfertigung und Präsentation von Zeichnungen und Modellen.</p> <p>Handlungsorientiertes und auf Erfahrung basierendes Lernen.</p> <p>Mündlicher Bericht über eigene Erfahrungen.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Zeichnen von Einrichtungsgegenständen, Motiven.</p> <p><i>Technik, Lebensführung und Praxis.</i> Grundriss des Heimatmuseums, Anfertigen von Modellen.</p>
Schlüsselbegriffe	Haus, Heimatmuseum, Hof, Keller, Stall, Tisch, Stuhl, Kasten (Schrank), Truhe.	

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Feste und Feiertage	Stundenzahl 7+2 Stunden
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Ereignisse um den Weihnachts- und Osterfestkreis.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Kennen lernen der Geschehnisse um den Weihnachtsfestkreis herum: Krippenspiel, Traditionen der Bescherung.</p> <p>Kennenlernen der Geschehnisse um den Osterfestkreis herum: Eierfärben, den Osterhasen rufen.</p> <p>Handlungsorientiertes und auf Erfahrung basierendes Lernen.</p> <p>Kleinere Projekte durchführen, ein Krippenspiel vortragen.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.</p>

	<p><i>Visuelle Kultur:</i> visuelle Darstellung des Themas.</p> <p><i>Technik, Lebensführung und Praxis:</i> authentischer Christbaumschmuck, Eierfärben.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> Kinderlieder zu den Feiertagen.</p>
Schlüsselbegriffe	Weihnachten, Krippe, Pate, Ostern, Zwiebelschale, Eierrollen.

Lernbereich	Kulturelles Leben und Medien – Musik und Tanz	Stundenzahl 3 Stunden
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Entwicklung der Musik- und Bewegungskultur.	
	Anforderungen/Lerninhalte	Fächerübergreifende Aspekte
	<p>Erlernen von Reimen, Kinderliedern, Tanzmotiven, Spielen von Kreis- und Geschicklichkeitsspielen.</p> <p>Erlernen von altersgerechten und der Situation entsprechenden Kinderspielen.</p>	<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.</p> <p><i>Gesang- Musik:</i> Einstudieren von Liedern.</p> <p><i>Körpererziehung und Sport:</i> Einstudieren von Tänzen.</p>
Schlüsselbegriffe	Kreis, Reihe, Handfassung, Abzählreim, Paar.	

Lernbereich	Kulturelles Leben und Medien – Volksdichtung	Stundenzahl 7+1 Stunden
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Werke der Volksdichtung. Entwicklung des Textverstehens.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Lyrische, epische und dramatische Texte aufführen, Rollenspiele gestalten. Erlernen von Sprüchen, Reimen, Sprichwörtern. Gedichte, Märchen lesen. Lesen mit Werken ungarndeutscher Autoren, Dramatisieren der gelernten Bräuche. Deutschsprachiges Theaterstück vortragen bzw. ansehen.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Ungarische Sprache und Literatur:</i> dichterische Mittel. <i>Gesang-Musik:</i> Einstudieren von kurzen Volksliedern.
Schlüsselbegriffe	Spruch, Reim, Sprüchlein, Sprichwort, Märchen, Gestalt, Theater.	

Erwartungshorizont am Ende der zweijährigen Stufe	Die Schüler haben grundlegende Kenntnisse in den behandelten Themen, können in jeder Gattung ein Werk auswendig bzw. nacherzählen, wissen über die eigene Familie und verwandtschaftliche Beziehungen Bescheid, sprechen über noch lebende Bräuche auf Grund eigener Erlebnisse, führen einfache Lieder, Kreisspiele, Tänze vor.
--	--

Jahrgang 3–4

Der dritte und vierte Jahrgang steht im engen Zusammenhang mit den ersten zwei Jahrgängen; nur dass hier jene Lern- und Lehrprozesse, die mit schulischer Leistung zusammenhängen, verstärkt erscheinen.

Besonderer Wert wird auf die persönliche Motivation gelegt, dazu dienen die offenen Unterrichtsformen. Das auf Erfahrung basierende Lernen steht im Mittelpunkt.

Jahrgang 3.

Lerbereich	Stundenzahl
Persönliche Lebensgestaltung – Soziale Kontakte	4
Persönliche Lebensgestaltung – Bekleidung	3 + 1
Wirtschaft, Technik, Umwelt – Orientierung im eigenen Umfeld	2
Gesellschaftliches Leben – Lebensweise	3
Gesellschaftliches Leben – Feste und Feiertage	8 + 2
Gesellschaftliches Leben – Essen und Trinken	2
Kulturelles Leben und Medien – Musik und Tanz	2
Kulturelles Leben und Medien – Volksdichtung, Literatur	3
Kulturelles Leben und Medien – Gruppen- und altersspezifische Medien	3 + 1
Politik und Gesellschaft – Nationalität	2
Stundenzahl insgesamt	36

Lernbereich	Persönliche Lebensgestaltung – Soziale Kontakte	Stundenzahl 4 Stunden
Vorkenntnisse	Alltagspflichten und Aufgabenteilung in der Familie.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen des Zusammenlebens der Generationen, Bewusstmachung der Rolle der Familie.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Die Schüler erhalten Informationen über das Zusammenleben der Generationen, über Pflichten der Kinder früher und heute Vergleich des Familienlebens früher – heute. Sie erkennen das System des Zusammenlebens früher und heute. Sammeln von Familienfotos, anhand derer Beschreibung von Personen und Gegenständen. Mundart- bzw. Hochdeutsch- Ausdrücke nebeneinanderstellen. Tabelle erstellen: früher und heute.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Visuelle Kultur:</i> visuelle Darstellung von Gegenständen und Tätigkeiten. <i>Technik, Lebensführung und Praxis:</i> Basteln, Anfertigung von Modellen. <i>Heimat- und Sachkunde:</i> Kenntnisse über Tätigkeiten des Alltags.</p>
Schlüsselbegriffe	Eltern, Großeltern, Urgroßeltern, Arbeitsteilung, Hilfe, Aufgabe, Gesicht, Haare, Kleider.	

Lernbereich	Persönliche Lebensgestaltung – Bekleidung	Stundenzahl 3+1 Stunden
Vorkenntnisse	Bezeichnungen von Kleidungsstücken.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Das Erkennen der Unterschiede in der Tracht der Völker und Volksgruppen bzw. in der Tracht der Kinder entsprechend der Altersklasse.	

Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Kennen lernen der Tracht der Klein- und Schulkinder, ihre Beschreibung. Stickereimuster beobachten, zeichnen. Erlernen von Mundart- bzw. Hochdeutsch- Ausdrücken. Sammeln von Kleidungsstücken, Ausstellung im Klassenzimmer, Beschriften mit Benennungen.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Visuelle Kultur:</i> Stickereimotive. <i>Technik, Lebensführung und Praxis:</i> Sammeln von Stoffen und ihre kreative Anwendung.</p>
Schlüsselbegriffe	Wickelkissen, Socken, Strümpfe, Patscher, Käppchen, Hose, Rock, Blume.	

Lernbereich	Wirtschaft, Technik, Umwelt – Orientierung im eigenen Umfeld	Stundenzahl 2 Stunden
Vorkenntnisse	Bezeichnungen zur lokalen Orientierung in einer Ortschaft.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Struktur eines ungarndeutschen Dorfes. Entwicklung der Orientierung im Raum.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Bezeichnung von alten Straßennamen und der bedeutenden Einrichtungen im Ort und ihre lokale Zuordnung. Mündlicher Bericht über eigene Erfahrungen. Den Grundriss der Ortschaft zeichnen. Kenntnis einiger oft gebrauchter Ausdrucksformen der Mundart.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Visuelle Kultur:</i> visuelle Darstellung des Themas. <i>Technik, Lebensführung und Praxis:</i> Grundriss des Dorfes Gebäudemodell. <i>Heimat- und Sachkunde:</i> Lebensraum der Pflanzen und Tiere.</p>
Schlüsselbegriffe	Straße (Gasse), Flur, Kirche, Schule, Friedhof, Kalvarienberg.	

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Lebensweise	Stundenzahl 3 Stunden
Vorkenntnisse	Grundlegende Kenntnisse im Bereich „Gesundheit“, „Kranksein“.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen einiger Heilmethoden und ihrer Anwendung in der Praxis.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Sammeln und Ausprobieren von Heilmethoden. Heilmittel und ihre Anwendung kennen lernen. Die kennengelernten Heilmethoden mit den heutigen Verfahren vergleichen. Handlungsorientiertes und auf Erfahrung basierendes Lernen.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Visuelle Kultur:</i> Zeichnen von Heilpflanzen.
Schlüsselbegriffe	Brennnessel, Kamille, Umschlag, Tee, Kochen, schmieren, Schmalz, tröpfeln.	

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Feste und Feiertage	Stundenzahl 8+2 Stunden
Vorkenntnisse	Kenntnisse anhand der Erfahrungen und des Gelernten über die genannten Feste des Kirchenjahres.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen einiger Bräuche des Kirchenjahres und von Familienfesten.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Kennen lernen von Adventsbräuchen, Gebeten, Liedern. Weihnachtsbräuche in der Familie, Speisen, Gebäck zubereiten. Die Rolle der Erstkommunion im Leben der Kinder früher und heute. Eigene Erfahrungen mit dem Erzählten vergleichen. Einen mündlichen Bericht verfassen.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Visuelle Kultur:</i> visuelle Darstellung des Themas.

	<i>Technik, Lebensführung und Praxis: Zubereitung von Speisen, Basteln von authentischem Christbaumschmuck.</i>
Schlüsselbegriffe	Roratemesse, Feiertage, Schutzheilige, Dörrobst (Hutzel), Hostie, Kommunion, Kerze.

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Essen und Trinken	Stundenzahl 2 Stunden
Vorkenntnisse	Grundlegende Orientierung in der Küche.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Küche und deren Geräte, der Charakteristika der traditionellen Speisen.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Zubereiten von traditionellen Speisen anhand gesammelter alter Kochrezepte. Sammeln, Benennen von Küchengeräten, Ausstellen im Klassenzimmer. Sammeln von Lebensweisheiten auf Wandschützern, diese systematisieren, ihren Sinn deuten. Handlungsorientiertes und auf Erfahrung basierendes Lernen: Sammelarbeit.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Zeichnungen von Wandschüttermotiven und Wandschützertexten.</p> <p><i>Technik, Lebensführung und Praxis:</i> Zutaten von Speisen, ihre Zubereitung.</p>
Schlüsselbegriffe	Nudeln, Knödel, Kraut, Bohnen, Kochlöffel, Nudelwalger, Schüssel, Topf, Wandschützer.	

Lernbereich	Kulturelles Leben und Medien – Musik und Tanz	Stundenzahl 2 Stunden
Vorkenntnisse	Vorhandene Bewegungskoordination.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Aneignung altersgerechter Tanzmotive. Entwicklung vom Rhythmus und der Bewegungskultur.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Kennen lernen, Erlernen und Vortragen traditioneller Volkstänze. Singen von Volksliedern anhand authentischer Sammlungen.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Gesang-Musik:</i> Einstudieren von Liedern. <i>Körpererziehung und Sport:</i> Einstudieren von Tänzen.
Schlüsselbegriffe	Polka, Siebenschritt, Strophe, Melodie, langsam, schnell.	

Lernbereich	Kulturelles Leben und Medien – Volksdichtung, Literatur	Stundenzahl 3 Stunden
Vorkenntnisse	Kenntnis der elementaren Formen der Literatur.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Entwicklung der Fähigkeit des Vortragens.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Kennen lernen und Lesen von Sprüchen, Reimen, Sprichwörtern. Gedichte, Märchen und Werke ungarndeutscher Autoren kennen lernen und vortragen. Dramatisieren der Bräuche, Besuch einer deutschsprachigen Theateraufführung.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.

	<p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i> dichterische Mittel.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> Spiele mit verschiedener Melodie, Volksinstrumente.</p>
Schlüsselbegriffe	Spruchwort, Sage, Autor, Dichter, Schriftsteller.

Lernbereich	Kulturelles Leben und Medien – Gruppen- und altersspezifische Medien	Stundenzahl 3+1 Stunden
Vorkenntnisse	Verständnis der Texte, Sendungen für Kinder.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der altersgerechten gedruckten- und Printmedien. Entwicklung des Medienbewusstseins. Entwicklung des Textverstehens.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Kennen lernen der Sendungen der Kinderprogramme des ungarndeutschen Fernsehens, Nachbereitung der Inhalte im Unterricht.</p> <p>Kinderbeilage der Neuen Zeitung regelmäßig verfolgen.</p> <p>Wichtige Informationen einem Text entnehmen.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.</p>
Schlüsselbegriffe	Zeitung, Sendung, Artikel, Rätsel, Aufnahme.	

Lernbereich	Politik und Gesellschaft – Nationalität	Stundenzahl 2 Stunden
Vorkenntnisse	Verständnis des Begriffs „Anderssein“.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Wahrnehmen der Existenz der deutschen Volksgruppe im Leben einer Ortschaft. Entwicklung der Kommunikation.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Spielerisches Entdecken der Geschichte der Ortschaft.</p> <p>Kennenlernen des Ortes bezüglich seiner Nationalitäten.</p>		<p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> Zusammensetzung der Bevölkerung einer Ortschaft.</p>

<p>Zusammenarbeit und Verantwortung im Alltag: in den Familien, in der Schule und im Freundeskreis. Ausdruck von Zustimmung, Zweifel/Unsicherheit, Abweisung in dialogischen Kommunikationssituationen mit einfachen sprachlichen Mitteln.</p>	
<p>Schlüsselbegriffe</p>	<p>Siedlung, Geschichte, Nationalität, Volksgruppe, Einwohner.</p>

Jahrgang 4.

Lernbereich	Stundenzahl
Persönliche Lebensgestaltung – Soziale Kontakte	3 + 1
Persönliche Lebensgestaltung – Bekleidung	3 + 1
Wirtschaft, Technik, Umwelt – Orientierung im eigenen Umfeld	2
Gesellschaftliches Leben – Lebensweise	2
Gesellschaftliches Leben – Feste und Feiertage	8 + 2
Gesellschaftliches Leben – Essen und Trinken	3
Kulturelles Leben und Medien – Musik und Tanz	3
Kulturelles Leben und Medien – Volksdichtung, Literatur	3
Kulturelles Leben und Medien – Gruppen- und altersspezifische Medien	3
Politik und Gesellschaft – Nationalität	2
Stundenzahl insgesamt	36

Lernbereich	Persönliche Lebensgestaltung – Soziale Kontakte	Stundenzahl 3+1 Stunden
Vorkenntnisse	Alltagspflichten und Aufgabenteilung in der Familie.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen des Zusammenlebens der Generationen, Bewusstmachung der Rolle der Familie.	

Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Die Schüler erhalten Informationen über das Zusammenleben der Generationen, über Pflichten der Kinder früher und heute Vergleich des Familienlebens früher – heute. Sie erkennen das System des Zusammenlebens früher und heute. Sammeln von Familienfotos, anhand derer Beschreibung von Personen und Gegenständen. Mundart- bzw. Hochdeutsch- Ausdrücke nebeneinanderstellen. Tabelle erstellen: früher und heute.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Visuelle Kultur:</i> visuelle Darstellung von Gegenständen und Tätigkeiten. <i>Technik, Lebensführung und Praxis:</i> Basteln, Anfertigung von Modellen. <i>Heimat- und Sachkunde:</i> Kenntnisse über Tätigkeiten des Alltags.</p>
Schlüsselbegriffe	Eltern, Großeltern, Urgroßeltern, Arbeitsteilung, Hilfe, Aufgabe, Gesicht, Haare, Kleider.	

Lernbereich	Persönliche Lebensgestaltung – Bekleidung	Stundenzahl 3+1 Stunden
Vorkenntnisse	Bezeichnungen von Kleidungsstücken.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Das Erkennen der Unterschiede in der Tracht der Völker und Volksgruppen bzw. in der Tracht der Kinder entsprechend der Altersklasse.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Kennen lernen der Tracht der Klein- und Schulkinder, ihre Beschreibung. Stickereimuster beobachten, zeichnen. Erlernen von Mundart- bzw. Hochdeutsch- Ausdrücken. Sammeln von Kleidungsstücken, Ausstellung im Klassenzimmer, Beschriften mit Benennungen.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Visuelle Kultur:</i> Stickereimotive.</p>

	<i>Technik, Lebensführung und Praxis: Sammeln von Stoffen und ihre kreative Anwendung.</i>
Schlüsselbegriffe	Wickelkissen, Socken, Strümpfe, Patscher, Käppchen, Hose, Rock, Blume.

Lernbereich	Wirtschaft, Technik, Umwelt – Orientierung im eigenen Umfeld	Stundenzahl 2 Stunden
Vorkenntnisse	Bezeichnungen zur lokalen Orientierung in einer Ortschaft.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	<i>Kennen lernen der Struktur eines ungarndeutschen Dorfes. Entwicklung der Orientierung im Raum.</i>	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Bezeichnung von alten Straßennamen und der bedeutenden Einrichtungen im Ort und ihre lokale Zuordnung. Mündlicher Bericht über eigene Erfahrungen. Den Grundriss der Ortschaft zeichnen. Kenntnis einiger oft gebrauchter Ausdrucksformen der Mundart.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Visuelle Kultur:</i> visuelle Darstellung des Themas. <i>Technik, Lebensführung und Praxis:</i> Grundriss des Dorfes Gebäudemodell. <i>Heimat- und Sachkunde:</i> Lebensraum der Pflanzen und Tiere.
Schlüsselbegriffe	Straße (Gasse), Flur, Kirche, Schule, Friedhof, Kalvarienberg.	

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Lebensweise	Stundenzahl 2 Stunden
Vorkenntnisse	Grundlegende Kenntnisse im Bereich „Gesundheit“, „Kranksein“.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen einiger Heilmethoden und ihrer Anwendung in der Praxis.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Sammeln und Ausprobieren von Heilmethoden. Heilmittel und ihre Anwendung kennen lernen. Die kennengelernten Heilmethoden mit den heutigen Verfahren vergleichen. Handlungsorientiertes und auf Erfahrung basierendes Lernen.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Visuelle Kultur:</i> Zeichnen von Heilpflanzen.
Schlüsselbegriffe	Brennnessel, Kamille, Umschlag, Tee, Kochen, schmieren, Schmalz, tröpfeln.	

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Feste und Feiertage	Stundenzahl 8+2 Stunden
Vorkenntnisse	Kenntnisse anhand der Erfahrungen und des Gelernten über die genannten Feste des Kirchenjahres.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen einiger Bräuche des Kirchenjahres und von Familienfesten.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Kennen lernen von Adventsbräuchen, Gebeten, Liedern. Weihnachtsbräuche in der Familie, Speisen, Gebäck zubereiten. Die Rolle der Erstkommunion im Leben der Kinder früher und heute. Eigene Erfahrungen mit dem Erzählten vergleichen. Einen mündlichen Bericht verfassen.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Visuelle Kultur:</i> visuelle Darstellung des Themas.

	<i>Technik, Lebensführung und Praxis: Zubereitung von Speisen, Basteln von authentischem Christbaumschmuck.</i>
Schlüsselbegriffe	Roratemesse, Feiertage, Schutzheilige, Dörrobst (Hutzel), Hostie, Kommunion, Kerze.

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Essen und Trinken	Stundenzahl 3 Stunden
Vorkenntnisse	Grundlegende Orientierung in der Küche.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Küche und deren Geräte, der Charakteristika der traditionellen Speisen.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Zubereiten von traditionellen Speisen anhand gesammelter alter Kochrezepte. Sammeln, Benennen von Küchengeräten, Ausstellen im Klassenzimmer. Sammeln von Lebensweisheiten auf Wandschützern, diese systematisieren, ihren Sinn deuten. Handlungsorientiertes und auf Erfahrung basierendes Lernen: Sammelarbeit.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Visuelle Kultur:</i> Zeichnungen von Wandschüttermotiven und Wandschützertexten. <i>Technik, Lebensführung und Praxis:</i> Zutaten von Speisen, ihre Zubereitung.
Schlüsselbegriffe	Nudeln, Knödel, Kraut, Bohnen, Kochlöffel, Nudelwalger, Schüssel, Topf, Wandschützer.	

Lernbereich	Kulturelles Leben und Medien – Musik und Tanz	Stundenzahl 3 Stunden
Vorkenntnisse	Vorhandene Bewegungskoordination.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Aneignung altersgerechter Tanzmotive. Entwicklung vom Rhythmus und der Bewegungskultur.	

Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Kennen lernen, Erlernen und Vortragen traditioneller Volkstänze. Singen von Volksliedern anhand authentischer Sammlungen.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Gesang-Musik:</i> Einstudieren von Liedern. <i>Körpererziehung und Sport:</i> Einstudieren von Tänzen.
Schlüsselbegriffe	Polka, Siebenschritt, Strophe, Melodie, langsam, schnell.	

Lernbereich	Kulturelles Leben und Medien – Volksdichtung, Literatur	Stundenzahl 3 Stunden
Vorkenntnisse	Kenntnis der elementaren Formen der Literatur.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Entwicklung der Fähigkeit des Vortragens.	

Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Kennen lernen und Lesen von Sprüchen, Reimen, Sprichwörtern. Gedichte, Märchen und Werke ungarndeutscher Autoren kennen lernen und vortragen. Dramatisieren der Bräuche, Besuch einer deutschsprachigen Theateraufführung.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.</p> <p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i> dichterische Mittel.</p> <p><i>Gesang-Musik:</i> Spiele mit verschiedener Melodie, Volksinstrumente.</p>
Schlüsselbegriffe	Sprichwort, Sage, Autor, Dichter, Schriftsteller.	

Lernbereich	Kulturelles Leben und Medien – Gruppen- und altersspezifische Medien	Stundenzahl 3 Stunden
Vorkenntnisse	Verständnis der Texte, Sendungen für Kinder.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der altersgerechten gedruckten- und Printmedien. Entwicklung des Medienbewusstseins. Entwicklung des Textverstehens.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Kennen lernen der Sendungen der Kinderprogramme des ungarndeutschen Fernsehens, Nachbereitung der Inhalte im Unterricht. Kinderbeilage der Neuen Zeitung regelmäßig verfolgen. Wichtige Informationen einem Text entnehmen.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.</p>
Schlüsselbegriffe	Zeitung, Sendung, Artikel, Rätsel, Aufnahme.	

Lernbereich	Politik und Gesellschaft – Nationalität	Stundenzahl 2 Stunden
Vorkenntnisse	Verständnis des Begriffs „Anderssein“.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Wahrnehmen der Existenz der deutschen Volksgruppe im Leben einer Ortschaft. Entwicklung der Kommunikation.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Spielerisches Entdecken der Geschichte der Ortschaft. Kennenlernen des Ortes bezüglich seiner Nationalitäten. Zusammenarbeit und Verantwortung im Alltag: in den Familien, in der Schule und im Freundeskreis. Ausdruck von Zustimmung, Zweifel/Unsicherheit, Abweisung in dialogischen Kommunikationssituationen mit einfachen sprachlichen Mitteln.</p>		<p><i>Heimat- und Sachkunde:</i> Zusammensetzung der Bevölkerung einer Ortschaft.</p>
Schlüsselbegriffe	Siedlung, Geschichte, Nationalität, Volksgruppe, Einwohner.	

Erwartungshorizont am Ende der zweijährigen Stufe	<p>Die Schüler haben grundlegende Kenntnisse in den behandelten Themen, können in jeder Gattung ein Werk auswendig bzw. nacherzählen, formulieren Unterschiede zwischen dem „Früheren“ und dem „Heutigen“ in den behandelten Themen, verstehen einige oft gebrauchte Ausdrucksformen des Wohnortes, berichten über eigene Erfahrungen, einige Tanzmotive vorführen, entnehmen einem Text wichtige Informationen.</p>
--	--

Jahrgang 5-8

Für die deutsche Nationalität in Ungarn sind die Sprache und Kultur grundlegende Voraussetzungen für den Erhalt und die Stärkung der Identität. Da seit Jahrzehnten ein fortgeschrittener Assimilationsprozess zu verzeichnen ist, kommt den Erziehungs- und Bildungseinrichtungen bei der Sprach- und Identitätsvermittlung eine Schlüsselposition zu. Bildung geht über die individuelle Verfügbarkeit über praktisches und verwertbares Wissen und Können und die Beherrschung elementarer Kulturtechniken hinaus. Bildung ist auch die Befähigung zu wertgeleitetem Handeln, das sich im individuellen Bereich unter anderem durch Selbstbestimmung, durch Urteils- und Kritikfähigkeit, durch Aufgeschlossenheit für Wissenschaft und Kunst und durch die Bereitschaft zur Erbringung von Leistung im Rahmen der jeweiligen individuellen Disposition kennzeichnet. Dieses Bedingungsgefüge eröffnet den Weg für ein Leben in Selbstverantwortung.

Im Sinne der Konzeption des lebenslangen Lernens sind der Erhalt und der Ausbau eines durchgehenden und erreichbaren Bildungsangebots die wichtigste Zielsetzung der in Ungarn lebenden Nationalitäten. Mit dem Angebot der Bildung in den Nationalitätensprachen korrespondiert aber auch die Verpflichtung für die Angehörigen der deutschen Nationalität, es in allen Lebensphasen zu nutzen und aktiv zu gestalten.

Sprachkenntnis auf hohem Niveau, die Pflege örtlicher Dialekte und Traditionen, die Kenntnis und die Auseinandersetzung mit ungarndeutscher Geschichte und Gegenwart sind zusammen mit der Kenntnis der modernen kulturellen Landschaften des deutschen Sprachraums unverzichtbare Elemente ungarndeutscher Identität.

In unserer modernen Welt ist das Lernen durch menschliche Kontakte genauso wichtig, wie das Erschließen von Wissen und Informationen, sowie die Entwicklung von Handlungsstrategien.

Für die Nationalitäten in Ungarn ist von ausschlaggebender Bedeutung, dass sie im Besitz zweier Muttersprachen sind. Wir müssen jedoch in Betracht ziehen, dass infolge der bereits erwähnten Assimilation die Bildungseinrichtungen nicht auf die von zu Hause mitgebrachten Sprachkenntnisse der Schüler bauen können. Um den Unterricht erfolgreich gestalten zu können, muss sich diese veränderte Situation in den Kompetenzen und Inhalten widerspiegeln.

Aus der Eigenart des Unterrichtsfaches, dass es auch die Aufgabe der Familie „Vermittlung von ungarndeutschen Werten und Traditionen, sowie Respekt vor deren“ immer mehr übernehmen soll, lassen sich auch die Ziele und Aufgaben ableiten.

Die Schüler der ungarndeutschen Schulen sollen zuerst auf Erlebnisbasis mit den wichtigsten Traditionen, mit der Lebensweise und mit der Kultur der Ungarndeutschen konfrontiert werden. Aus diesen Erlebnissen heraus sollen sie stufenweise durch handlungs- und projektorientierten Unterricht Kenntnisse zur Geschichte, Volkskunde, Sprache, Literatur und Medien aneignen.

Die Schüler sollen damit im Klaren sein, dass der Traditionspflege außerhalb der Familie auch verschiedene Institutionen und Organisationen dienen.

Das Fach „Deutsche Volkskunde“ ermöglicht den Schülern eine weitgehende Toleranz und Öffnung dem Anderssein gegenüber, die sie zur Akzeptanz der anderen Nationalitäten und Völker motiviert bzw. befähigt.

Die obligatorische eine Wochenstunde von der ersten bis zur zwölften Klasse ermöglicht eine intensive und tiefgehende Beschäftigung mit den Lerninhalten des Unterrichtsfaches. Obwohl eine Integration in andere Unterrichtsfächer nicht mehr vorgesehen ist, darf auf fächerübergreifende Annäherung in der Praxis nicht verzichtet werden. Ganz im Gegenteil: die Lerninhalte bergen diese Möglichkeiten in sich.

Die Aufgabe des Faches „Deutsche Volkskunde“ – nämlich Identitäts- und Wertevermittlung – wirkt sich auch auf die didaktisch-methodische Herangehensweise aus. Der Unterricht in offenen methodischen Formen sichert einen Kenntniserwerb, der über Erleben, Handeln, Begreifen zu Erfahrungen führt.

Diese kreativen und handlungsorientierten Erarbeitungsformen (Freiarbeit, Stationenspiel, museumspädagogische Beschäftigungen, Schulprojekte) sichern den Schülern jene Erfahrung, zu der sie in ihrem eigenen Umfeld nicht mehr gelangen können. Schrittweise werden sie dadurch in Kompetenzen eingeführt, die sie zur selbstständigen Projektarbeit befähigen.

Stundenzahl

	5. Jahrgang	6. Jahrgang	7. Jahrgang	8. Jahrgang
Wochenstunden	1	1	1	1
Jahresstundenzahl	36	36	36	36

Jahrgang 5–6

Diese beiden Jahrgangsstufen zeugen von einer zunehmenden Kenntnisvermittlung. Damit im Zusammenhang tritt immer mehr die Entwicklung kognitiver Kompetenzen in den Vordergrund, wobei das auf Erfahrung basierende Wissen weiterhin eine zentrale Rolle einnimmt. Es erscheinen solche Themenbereiche, die die bewusste Identitätsbekennung vorbereiten.

Jahrgang 5.

Lernbereich	Stundenzahl
Persönliche Lebensgestaltung – Soziale Kontakte	1,5 + 0,5
Persönliche Lebensgestaltung – Familienfeste	2,5
Schule, Ausbildung, Beruf – Schule früher und heute	4
Schule, Ausbildung, Beruf – Arbeit und Lebensunterhalt	4
Wirtschaft, Technik, Umwelt – Wohnort	5
Gesellschaftliches Leben – Feste und Feiertage	6,5
Gesellschaftliches Leben – Lebensweise	1 + 1
Kulturelles Leben und Medien – Musik und Tanz	2,5
Kulturelles Leben und Medien – Volksdichtung, Literatur	3
Kulturelles Leben und Medien – Gedruckte Presse und Printmedien	1 + 1
Politik und Gesellschaft – Nationalität	1,5 + 1
Stundenzahl insgesamt	36

Lernbereich	Persönliche Lebensgestaltung – Soziale Kontakte	Stundenzahl 1,5+0,5 Stunden
Vorkenntnisse	Kenntnis der Konstellation der Personen innerhalb der Verwandtschaft.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der ausgeweiteten Verwandtschafts- und zwischenmenschlichen Beziehungen.	

Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Bezeichnungen und Charakteristika der weiteren Verwandtschafts- und zwischenmenschlichen Beziehungen. Anfertigen, Präsentieren des Stammbaumes auf mehrere Generationen zurückgehend in zeichnerischer Form. Fragen stellen im Zusammenhang mit dem Thema.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.
Schlüsselbegriffe	Tante, Onkel, Kusine, Cousin, Ahnen, Freundschaft.	

Lernbereich	Persönliche Lebensgestaltung – Familienfeste	Stundenzahl 2,5 Stunden
Vorkenntnisse	Benennungen von Familienfesten.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Hochzeitsbräuche.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Kennen lernen und Sammeln von Hochzeitsbräuchen. Eine Einladung schreiben, die Einladung dramatisieren, den Ablauf der Hochzeit in Form einer Bildgeschichte darstellen. Szenen aus verschiedenen Gesichtspunkten erzählen und vorführen. Hochzeitstraditionen wiederbeleben.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.
Schlüsselbegriffe	Hochzeit, Braut, Bräutigam, Brautführer, Brautjungfer, Vorbereitungen, Hochzeitsspruch, Kapelle, Trauung.	

Lernbereich	Schule, Ausbildung, Beruf – Schule früher und heute	Stundenzahl 4 Stunden
Vorkenntnisse	Orientierung im Schulalltag.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Schule und des Unterrichts früher und heute. Wecken des Interesses für die Vergangenheit, die Wurzel und Werte früherer Generationen.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Kennen lernen des Schulgebäudes, des Klassenzimmers und seiner Einrichtung früher anhand von alten Fotos sowie beim Besuch im Schulmuseum. Durchführung von Projekten. Ablauf des Unterrichts im Vergleich zu Heute. Formen des Lobs, Tadels. Regeln und Rechte im Alltag. Kennen lernen der Frakturschrift/ Kurrentschrift. Das Interesse der Schüler an der Vergangenheit und an den Wurzeln der Volksgruppe und an den Werten der früheren Generationen wecken. Systematisieren und Präsentieren der gewonnenen Kenntnisse im Unterricht.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Geschichte, Gesellschafts- und Staatsbürgerkunde:</i> zeitliche Einordnung der Frakturschrift.</p>
Schlüsselbegriffe	Schiefertafel, Griffel, Tintenfass, Fibel, Zeugnis, Tadel, Lob.	

Lernbereich	Schule, Ausbildung, Beruf – Arbeit und Lebensunterhalt	Stundenzahl 4 Stunden
Vorkenntnisse	Berufsbezeichnungen in der Familie und im Umfeld.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der typischen Berufe früher.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Kennen lernen traditioneller Berufe, Rohstoffe, Materialien, Produkte. Benennen von Tätigkeiten und der dazu nötigen Arbeitsmittel. Bewusstmachen von Aufgabenbereiche in den Berufen. Interviews und Gespräche im Ort, gesteuerte Sammelarbeit, Durchführung von Projekten.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.</p>

Systematisierung und Präsentation der gewonnenen Kenntnisse im Unterricht.		<i>Visuelle Kultur:</i> Zeichnen typischer Motive.
Schlüsselbegriffe	Fassbinder, Steinmetz, Töpfer, Fass, Grabstein, Wegkreuz, Stemmeisen, Hammer, Drehscheibe, Lehm, Krug.	
Lernbereich	Wirtschaft, Technik, Umwelt – Wohnort	Stundenzahl 5 Stunden
Vorkenntnisse	Grundlegende Kenntnisse über die Ortschaft.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Vermittlung von Informationen, Kenntnissen über den Wohnort, die nähere Umgebung und das Bauernhaus. Entwicklung der Orientierung im Raum.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Kennen lernen des Wohnortes und der näheren Umgebung: Flurnamen, Dorfformen, lokale Bezeichnungen für Dorfteile, diese sammeln und präsentieren.</p> <p>Raumbezeichnungen für eine Siedlung, Ortsbezeichnungen.</p> <p>Geographische Orientierung im Zusammenhang mit gelernten bzw. gesammelten Inhalten.</p> <p>Dorfformen zeichnen. Einrichtungen, Grundriss des Dorfes beschriften. Räume im Bauernhaus und Gebäude auf dem Grundstück benennen.</p> <p>Kennen lernen der Einrichtungsgegenstände und derer Anwendung.</p>		<i>Naturkunde:</i> Begriffe im Zusammenhang mit dem Thema, Grundriss, Modelle.
Schlüsselbegriffe	Flur, Straßendorf, Taldorf, Unterdorf, Oberdorf, Ortsschild, Speisekammer, Stall, Scheune. Hühnerstall, Sommerküche, Dachboden, Backofen, Vordere Stube, Simperl, Spinnrad, Butterfass.	

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Feste und Feiertage	Stundenzahl 6,5 Stunden
Vorkenntnisse	Einige grundlegende Elemente der Feste des Kirchenjahres.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Einige Feste des Kirchenjahres eingehender kennen lernen.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Einen Christbaum in traditioneller Form schmücken. Neujahrswünsche einstudieren, vortragen. Sammeln von Faschingsbräuchen, diese in Form einer Bildgeschichte darstellen, einen Faschingsumzug rekonstruieren. Kennen lernen der Fastenverbote und -speisen. Einblick in den biblischen Hintergrund einzelner Feste. Sammeln von Informationen zum gegebenen Thema, Anwenden des Gelernten in Situationen mit gelenkten Aufgaben. Anwendung der geübten Präsentationstechniken. Traditionen wiederbeleben.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema, Reime, Sprüche. <i>Visuelle Kultur:</i> visuelle Darstellung des Themas. <i>Technik, Lebensführung und Praxis:</i> Anfertigung von Christbaumschmuck und Ostereier bemalen. <i>Gesang-Musik:</i> Krippenspiel. <i>Informatik:</i> Zusammenstellen einer Präsentation.</p>
Schlüsselbegriffe	Wacholder, Puffmais, Dörren, Verkleidung, Faschingskrapfen, Fastenzeit, Tanzveranstaltung, Tau, Nagetiere.	

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Lebensweise	Stundenzahl 1+1 Stunden
Vorkenntnisse	Grundlegende Kenntnisse über die Lebensweise der Volksgruppe.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Einblick in die Lebensweise der Nationalität bezüglich der Werk- bzw. Festtage gewinnen.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Unterhaltung: Volksbräuche der Kirmes wachrufen. Systematisierung und Präsentation der gewonnenen Kenntnisse im Unterricht. Szenen aus dem Leben der Kirmes aus verschiedenen Gesichtspunkten erzählen und vorführen.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.
Schlüsselbegriffe	Kirmesbaum, Markt, Mitbringsel.	

Lernbereich	Kulturelles Leben und Medien – Musik und Tanz	Stundenzahl 2,5 Stunden
Vorkenntnisse	Kenntnis von Volksliedern und Tanzmotiven.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Einstudieren von traditionellen Volkstänzen und Volksliedern. Stärkung der Wertschätzung der Vergangenheit gegenüber.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Einstudieren, Vortragen von Volkstänzen und Volksliedern. Die Schüler erkennen die Werte der früheren Generationen und vergleichen sie mit der heutigen Wertordnung. Einblick in die Volksmusiktradition mithilfe von Tonaufnahmen.		<i>Gesang-Musik:</i> Volksmusik, Instrumente. <i>Körpererziehung und Sport:</i> Tanzmotive.
Schlüsselbegriffe	Rhythmus, Volkslied, Blasmusik, Trompete, Ziehharmonika (Akkordeon), Geige.	

Lernbereich	Kulturelles Leben und Medien – Volksdichtung, Literatur	Stundenzahl 3 Stunden
Vorkenntnisse	Elementare Kenntnisse über die Gattungsmerkmale.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Verständnis lyrischer, epischer, dramatischer Texte. Entwicklung des Textverstehens.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Lesen von Märchen und Sagen, deren Inhalt nacherzählen. Grundlegende Kenntnisse über die Werke ungarndeutscher Autoren.		<i>Ungarische Sprache und Literatur</i> : dichterische Mittel, Gattungen.
Schlüsselbegriffe	Märchenfiguren, Anthologie, Gedichtband, Sagensammlung, Titel, Inhalt.	

Lernbereich	Kulturelles Leben und Medien – Gedruckte Presse und Printmedien	Stundenzahl 1+1 Stunden
Vorkenntnisse	Kenntnis der Medienszene für Kinder.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der ungarndeutschen Medien bezüglich der Themen für Jugendliche.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Ungarndeutsche Medien für Jugendliche: Lesen der Beilage der Neuen Zeitung. Wichtige Informationen eines Textes oder Absatzes hervorheben. Kindersendungen von Unser Bildschirm verfolgen.		<i>Deutsche Sprache und Literatur</i> : sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Informatik</i> : Einsatz vom Internet.
Schlüsselbegriffe	Beilage, Rubrik, Reportage, Reporter.	

Lernbereich	Politik und Gesellschaft – Nationalität	Stundenzahl 1,5+1 Stunden
Vorkenntnisse	Volksgruppenzugehörigkeit der Mitschüler kennen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Vermittlung von grundlegenden Informationen über die Nationalitäten in Ungarn. Offenheit anderen Volksgruppen gegenüber.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Kennen lernen der Nationalitäten in Ungarn. Namen von Nationalitäten. Siedlungsgebiete der Ungarndeutschen. Die ersten Schritte zum Erkennen der Zugehörigkeit. Offenheit anderen Nationalitäten gegenüber.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Naturkunde:</i> Orientierung auf der Landkarte.
Schlüsselbegriffe	Volksgruppe, Nationalität, Mehrheitsnation, Bezeichnungen der Siedlungsgebiete.	

Jahrgang 6.

Lernbereich	Stundenzahl
Persönliche Lebensgestaltung – Soziale Kontakte	1,5 + 0,5
Persönliche Lebensgestaltung – Familienfeste	2,5
Schule, Ausbildung, Beruf – Schule früher und heute	4
Schule, Ausbildung, Beruf – Arbeit und Lebensunterhalt	4
Wirtschaft, Technik, Umwelt – Wohnort	5
Gesellschaftliches Leben – Feste und Feiertage	6,5
Gesellschaftliches Leben – Lebensweise	1 + 1
Kulturelles Leben und Medien – Musik und Tanz	2,5
Kulturelles Leben und Medien – Volksdichtung, Literatur	3
Kulturelles Leben und Medien – Gedruckte Presse und Printmedien	1 + 1
Politik und Gesellschaft – Nationalität	1,5 + 1
Stundenzahl insgesamt	36

Lernbereich	Persönliche Lebensgestaltung – Soziale Kontakte	Stundenzahl 1,5+0,5 Stunden
Vorkenntnisse	Kenntnis der Konstellation der Personen innerhalb der Verwandtschaft.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der ausgeweiteten Verwandtschafts- und zwischenmenschlichen Beziehungen.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Bezeichnungen und Charakteristika der weiteren Verwandtschafts- und zwischenmenschlichen Beziehungen. Anfertigen, Präsentieren des Stammbaumes auf mehrere Generationen zurückgehend in zeichnerischer Form. Fragen stellen im Zusammenhang mit dem Thema.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.
Schlüsselbegriffe	Tante, Onkel, Kusine, Cousin, Ahnen, Freundschaft.	

Lernbereich	Persönliche Lebensgestaltung – Familienfeste	Stundenzahl 2,5 Stunden
Vorkenntnisse	Benennungen von Familienfesten.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Hochzeitsbräuche.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Kennen lernen und Sammeln von Hochzeitsbräuchen. Eine Einladung schreiben, die Einladung dramatisieren, den Ablauf der Hochzeit in Form einer Bildgeschichte darstellen. Szenen aus verschiedenen Gesichtspunkten erzählen und vorführen. Hochzeitstraditionen wiederbeleben.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.
Schlüsselbegriffe	Hochzeit, Braut, Bräutigam, Brautführer, Brautjungfer, Vorbereitungen, Hochzeitsspruch, Kapelle, Trauung.	

Lernbereich	Schule, Ausbildung, Beruf – Schule früher und heute	Stundenzahl 4 Stunden
Vorkenntnisse	Orientierung im Schulalltag.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Schule und des Unterrichts früher und heute. Wecken des Interesses für die Vergangenheit, die Wurzel und Werte früherer Generationen.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Kennen lernen des Schulgebäudes, des Klassenzimmers und seiner Einrichtung früher anhand von alten Fotos sowie beim Besuch im Schulmuseum.</p> <p>Durchführung von Projekten.</p> <p>Ablauf des Unterrichts im Vergleich zu Heute.</p> <p>Formen des Lobs, Tadels.</p> <p>Regeln und Rechte im Alltag.</p> <p>Kennen lernen der Frakturschrift/ Kurrentschrift.</p> <p>Das Interesse der Schüler an der Vergangenheit und an den Wurzeln der Volksgruppe und an den Werten der früheren Generationen wecken.</p> <p>Systematisieren und Präsentieren der gewonnenen Kenntnisse im Unterricht.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.</p> <p><i>Geschichte, Gesellschafts- und Staatsbürgerkunde:</i> zeitliche Einordnung der Frakturschrift.</p>
Schlüsselbegriffe	Schiefertafel, Griffel, Tintenfass, Fibel, Zeugnis, Tadel, Lob.	

Lernbereich	Schule, Ausbildung, Beruf – Arbeit und Lebensunterhalt	Stundenzahl 4 Stunden
Vorkenntnisse	Berufsbezeichnungen in der Familie und im Umfeld.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der typischen Berufe früher.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Kennen lernen traditioneller Berufe, Rohstoffe, Materialien, Produkte.</p> <p>Benennen von Tätigkeiten und der dazu nötigen Arbeitsmittel.</p> <p>Bewusstmachen von Aufgabenbereiche in den Berufen.</p> <p>Interviews und Gespräche im Ort, gesteuerte Sammelarbeit, Durchführung von Projekten.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.</p>

Systematisierung und Präsentation der gewonnenen Kenntnisse im Unterricht.	<i>Visuelle Kultur:</i> Zeichnen typischer Motive.
Schlüsselbegriffe	Fassbinder, Steinmetz, Töpfer, Fass, Grabstein, Wegkreuz, Stemmeisen, Hammer, Drehscheibe, Lehm, Krug.

Lernbereich	Wirtschaft, Technik, Umwelt – Wohnort	Stundenzahl 5 Stunden
Vorkenntnisse	Grundlegende Kenntnisse über die Ortschaft.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Vermittlung von Informationen, Kenntnissen über den Wohnort, die nähere Umgebung und das Bauernhaus. Entwicklung der Orientierung im Raum.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Kennen lernen des Wohnortes und der näheren Umgebung: Flurnamen, Dorfformen, lokale Bezeichnungen für Dorfteile, diese sammeln und präsentieren.</p> <p>Raumbezeichnungen für eine Siedlung, Ortsbezeichnungen.</p> <p>Geographische Orientierung im Zusammenhang mit gelernten bzw. gesammelten Inhalten.</p> <p>Dorfformen zeichnen. Einrichtungen, Grundriss des Dorfes beschriften. Räume im Bauernhaus und Gebäude auf dem Grundstück benennen.</p> <p>Kennen lernen der Einrichtungsgegenstände und derer Anwendung.</p>		<i>Naturkunde:</i> Begriffe im Zusammenhang mit dem Thema, Grundriss, Modelle.
Schlüsselbegriffe	Flur, Straßendorf, Taldorf, Unterdorf, Oberdorf, Ortsschild, Speisekammer, Stall, Scheune. Hühnerstall, Sommerküche, Dachboden, Backofen, Vordere Stube, Simperl, Spinnrad, Butterfass.	

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Feste und Feiertage	Stundenzahl 6,5 Stunden
Vorkenntnisse	Einige grundlegende Elemente der Feste des Kirchenjahres.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Einige Feste des Kirchenjahres eingehender kennen lernen.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Einen Christbaum in traditioneller Form schmücken. Neujahrswünsche einstudieren, vortragen. Sammeln von Faschingsbräuchen, diese in Form einer Bildgeschichte darstellen, einen Faschingsumzug rekonstruieren. Kennen lernen der Fastenverbote und -speisen. Einblick in den biblischen Hintergrund einzelner Feste. Sammeln von Informationen zum gegebenen Thema, Anwenden des Gelernten in Situationen mit gelenkten Aufgaben. Anwendung der geübten Präsentationstechniken. Traditionen wiederbeleben.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema, Reime, Sprüche. <i>Visuelle Kultur:</i> visuelle Darstellung des Themas. <i>Technik, Lebensführung und Praxis:</i> Anfertigung von Christbaumschmuck und Ostereier bemalen. <i>Gesang-Musik:</i> Krippenspiel. <i>Informatik:</i> Zusammenstellen einer Präsentation.</p>
Schlüsselbegriffe	Wacholder, Puffmais, Dörren, Verkleidung, Faschingskrapfen, Fastenzeit, Tanzveranstaltung, Tau, Nagetiere.	

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Lebensweise	Stundenzahl 1+1 Stunden
Vorkenntnisse	Grundlegende Kenntnisse über die Lebensweise der Volksgruppe.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Einblick in die Lebensweise der Nationalität bezüglich der Werk- bzw. Festtage gewinnen.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Unterhaltung: Volksbräuche der Kirmes wachrufen. Systematisierung und Präsentation der gewonnenen Kenntnisse im Unterricht. Szenen aus dem Leben der Kirmes aus verschiedenen Gesichtspunkten erzählen und vorführen.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.
Schlüsselbegriffe	Kirmesbaum, Markt, Mitbringsel.	

Lernbereich	Kulturelles Leben und Medien – Musik und Tanz	Stundenzahl 2,5 Stunden
Vorkenntnisse	Kenntnis von Volksliedern und Tanzmotiven.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Einstudieren von traditionellen Volkstänzen und Volksliedern. Stärkung der Wertschätzung der Vergangenheit gegenüber.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Einstudieren, Vortragen von Volkstänzen und Volksliedern. Die Schüler erkennen die Werte der früheren Generationen und vergleichen sie mit der heutigen Wertordnung. Einblick in die Volksmusiktradition mithilfe von Tonaufnahmen.		<i>Gesang-Musik:</i> Volksmusik, Instrumente. <i>Körpererziehung und Sport:</i> Tanzmotive.
Schlüsselbegriffe	Rhythmus, Volkslied, Blasmusik, Trompete, Ziehharmonika (Akkordeon), Geige.	

Lernbereich	Kulturelles Leben und Medien – Volksdichtung, Literatur	Stundenzahl 3 Stunden
Vorkenntnisse	Elementare Kenntnisse über die Gattungsmerkmale.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Verständnis lyrischer, epischer, dramatischer Texte. Entwicklung des Textverstehens.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Lesen von Märchen und Sagen, deren Inhalt nacherzählen. Grundlegende Kenntnisse über die Werke ungarndeutscher Autoren.		<i>Ungarische Sprache und Literatur</i> : dichterische Mittel, Gattungen.
Schlüsselbegriffe	Märchenfiguren, Anthologie, Gedichtband, Sagensammlung, Titel, Inhalt.	

Lernbereich	Kulturelles Leben und Medien – Gedruckte Presse und Printmedien	Stundenzahl 1+1 Stunden
Vorkenntnisse	Kenntnis der Medienszene für Kinder.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der ungarndeutschen Medien bezüglich der Themen für Jugendliche.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Ungarndeutsche Medien für Jugendliche: Lesen der Beilage der Neuen Zeitung. Wichtige Informationen eines Textes oder Absatzes hervorheben. Kindersendungen von Unser Bildschirm verfolgen.		<i>Deutsche Sprache und Literatur</i> : sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Informatik</i> : Einsatz vom Internet.
Schlüsselbegriffe	Beilage, Rubrik, Reportage, Reporter.	

Lernbereich	Politik und Gesellschaft – Nationalität	Stundenzahl 1,5+1 Stunden
Vorkenntnisse	Volksgruppenzugehörigkeit der Mitschüler kennen.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Vermittlung von grundlegenden Informationen über die Nationalitäten in Ungarn. Offenheit anderen Volksgruppen gegenüber.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Kennen lernen der Nationalitäten in Ungarn. Namen von Nationalitäten. Siedlungsgebiete der Ungarndeutschen. Die ersten Schritte zum Erkennen der Zugehörigkeit. Offenheit anderen Nationalitäten gegenüber.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Naturkunde:</i> Orientierung auf der Landkarte.
Schlüsselbegriffe	Volksgruppe, Nationalität, Mehrheitsnation, Bezeichnungen der Siedlungsgebiete.	

Erwartungshorizont am Ende der zweijährigen Stufe	Die Schüler haben grundlegende Kenntnisse in den behandelten Themen, sammeln Informationen zu einem gegebenen Thema, heben wichtige Informationen eines Textes hervor, orientieren sich auf der Landkarte Ungarns, verwenden historische Zeitangaben richtig, wenden die gelernten Präsentationstechniken an.
--	---

Jahrgang 7–8

Basierend auf die vorherigen Etappen werden die Schlüsselkompetenzen verstärkt erweitert und verfeinert. Den zunehmend komplexeren Lerninhalten entsprechend werden die bisher angeeigneten Fähigkeiten intensiviert und variiert.

7. Jahrgang

Lernbereich	Stundenzahl
Persönliche Lebensgestaltung – Bekleidung	4 + 0,5
Wirtschaft, Technik, Umwelt – Siedlungsstruktur	0,5 + 0,5
Wirtschaft, Technik, Umwelt – Traditionelle Landwirtschaft	5
Gesellschaftliches Leben – Lebensweise	4 + 1
Gesellschaftliches Leben – Essen und Trinken	5
Gesellschaftliches Leben – Private, gesellschaftliche Organisationen außerhalb der Familie	1,5 + 0,5
Kulturelles Leben und Medien – Medien und ihre Wirkung	2,5
Politik und Gesellschaft – Siedlungsgeschichte der Ungarndeutschen	5
Politik und Gesellschaft – Nationalitätenpolitik	3
Deutsche Sprache – Dialekte	1 + 1
Deutsche Sprache – Ungarndeutsche Literatur	1
Stundenzahl insgesamt	36

Lernbereich	Persönliche Lebensgestaltung – Bekleidung	Stundenzahl 4+0,5 Stunden
Vorkenntnisse	Kenntnis der Benennungen von Kleidungsstücken der Tracht der Klein- und Schulkinder, sowie des Wortschatzes zur modernen Kleidung.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Erscheinungsformen der regionalen Volkstracht. Erweiterung des Bestandes von Mundartwörtern durch Aufgaben.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Kennen lernen der Kleidungsstücke verschiedenen Alters, Geschlechtes in der Region. Sammeln von charakteristischen Stoffen, Motiven und Farben. Pflege und Aufbewahrung. Erweiterung des dialektalen Wortschatzes mit Hilfe von Aufgaben.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Visuelle Kultur:</i> Motive, Muster. <i>Chemie:</i> Säuren, Stärke.
Schlüsselbegriffe	Schuhe, Strümpfe, Unterrock, Oberrock, Schürze, Hemd, Leibl, Halstuch, „Tschepf“, Hose, Klumpen, Pelzmütze.	

Lernbereich	Wirtschaft, Technik, Umwelt – Siedlungsstruktur	Stundenzahl 0,5+0,5 Stunde
Vorkenntnisse	Orientierung auf der Landkarte Ungarns.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Erlernen von Raumbezeichnungen bezüglich der Siedlungsgeschichte der Ungarndeutschen.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Von Ungarndeutschen bewohnte Gebiete, sachgerechte Benennung der Gebiete. Orientierung in Raum und Zeit.		<i>Geographie:</i> topographische Orientierung.
Schlüsselbegriffe	Ofner Bergland, Schwäbische Türkei, Banat, Batschka, Buchenwald (Bakony).	

Lernbereich	Wirtschaft, Technik, Umwelt – Traditionelle Landwirtschaft	Stundenzahl 5 Stunden
Vorkenntnisse	Kenntnis des Wortschatzes im Zusammenhang mit den landwirtschaftlichen Arbeiten, mit dem Bauernhof.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Aufgaben im Bauernjahr.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das Bauernjahr: Arbeitsteilung nach Geschlecht, Arbeit im und ums Haus, auf dem Feld. Ernte, Weinlese. Arbeitsschritte, Werkzeuge, Abschlussfeste Vermögensverhältnisse: reich-arm. Erweiterung des dialektalen Wortschatzes mit Hilfe von Aufgaben.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Geschichte, Gesellschafts- und Staatsbürgerkunde:</i> Gesellschaftsschichten. <i>Geographie; Biologie-Gesundheitskunde:</i> Landwirtschaft, Pflanzenanbau, Viehzucht.</p>
Schlüsselbegriffe	Jahreszeiten, Saat, Ernte, Einbringen, Hacken, Mähen, Rechen, Joch, Hektar.	

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Lebensweise	Stundenzahl 4+1 Stunden
Vorkenntnisse	Grundlegender Wortschatz zu den Themen: Krankheit, alternative Heilung.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen von Heilmethoden, Deuten von Lebensweisheiten, Vorstellen der Unterhaltungsmöglichkeiten im Winter. Entwicklung des Textverstehens und des Hervorhebens.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Heilmittel und ihre Anwendung, Heilmethoden. Lebensweisheiten, Bauernregeln. Die einzige Unterhaltung im Winter: Spinnstube. Aneignung der Technik des Notierens und Hervorhebens wichtiger Informationen an längeren Texten. Zusammenfassung der mündlichen Äußerungen anderer, Hervorheben der wesentlichen Feststellungen, sowie Stellungnahme im Zusammenhang mit diesen in dialogischen Kommunikationssituationen.</p>		<p><i>Biologie-Gesundheitskunde:</i> Sammeln von Pflanzen, Pflanzenbestimmung; Krankheiten, Heilen. <i>Geographie:</i> Klima, Wetter. <i>Gesang-Musik:</i> Lieder.</p>
Schlüsselbegriffe	Aberglaube, Brauchweib, Sud, Umschlag, Heilpflanze, Spinnen, Sticken, Aussteuer.	

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Essen und Trinken	Stundenzahl 5 Stunden
Vorkenntnisse	Grundlegender Wortschatz: Lebensmittel und Essgewohnheiten.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Essgewohnheiten der Werk- und Festtage, Erkennen von Regelmäßigkeit. Entwicklung des Textverstehens und des Hervorhebens.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Sammeln von Grundstoffen, Zutaten, Essgewohnheiten, Systematisieren der Informationen nach Schwerpunkten. Erkennen der Unterschiede zwischen Festessen und alltäglichem Essen, die Gründe dafür herausfinden. Zusammenstellen des Speiseplans der Woche, der Tischordnung. Schritte der Konservierung und Gebäckherstellung. Aneignung der Technik des Notierens und Hervorhebens wichtiger Informationen.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Biologie-Gesundheitskunde:</i> Lebensmittel, gesunde Ernährung.</p>

Zusammenfassung der mündlichen Äußerungen anderer, Hervorheben der wesentlichen Feststellungen, sowie Stellungnahme im Zusammenhang mit diesen in dialogischen Kommunikationssituationen.	<i>Chemie:</i> Konservierungsmittel.
Schlüsselbegriffe	Sich wiederholende Speisen, Fleischtag, Knödel-, Kraut-, Bohnentag, Säuerung, Einkochen, Hefegebäck, Krapfen.

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Private, gesellschaftliche Organisationen außerhalb der Familie	Stundenzahl 1,5+0,5 Stunden
Vorkenntnisse	Vereins Erfahrungen aus dem eigenen Umfeld.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Vereine, zivilen Organisationen und ungarndeutschen Einrichtungen. Umgang mit Informationsquellen.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Kennen lernen einiger repräsentativer Vereine, ziviler Organisationen, ungarndeutscher Organisationen mithilfe der gedruckten Presse und der Printmedien. Aneignung der Technik des Notierens und Hervorhebens wichtiger Informationen. Zusammenfassung der mündlichen Äußerungen anderer, Hervorhebung der wesentlichen Feststellungen, sowie Stellungnahme im Zusammenhang mit diesen in dialogischen Kommunikationssituationen.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Informatik:</i> Such nach Webseiten.
Schlüsselbegriffe	Selbstverwaltung, Verein, Tanzgruppe, Chor.	

Lernbereich	Kulturelles Leben und Medien – Medien und ihre Wirkung	Stundenzahl 2,5 Stunden
Vorkenntnisse	Elementare Kenntnisse über Medien, Rolle der Medien im Leben des Schülers.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Erkunden der Inhalte und Erscheinungsformen der ungarndeutschen Medienlandschaft. Entwicklung des Textverstehens.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Erscheinungsformen der ungarndeutschen Medien: gedruckte Presse und Printmedien. Meinungsbildung über die Themen schriftlicher und elektronischer Medien.		<i>Informatik:</i> Internetgebrauch. <i>Deutsche Sprache und Literatur; Ungarische Sprache und Literatur:</i> Gattungen der Presse.
Schlüsselbegriffe	Rubrik, Erörterung, Leitartikel, Kritik.	

Lernbereich	Politik und Gesellschaft – Siedlungsgeschichte der Ungarndeutschen	Stundenzahl 5 Stunden
Vorkenntnisse	Historische Kenntnisse über das Mittelalter.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Ansiedlungsgeschichte, deren Gründe und Folgen. Entwicklung der Orientierung in Zeit.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Kennen lernen der Rolle der frühen Kontakte in der deutsch-ungarischen Beziehung (11-12. Jh.), sowie einiger Elemente der Ansiedlung der Deutschen im 18. Jh.: Schwierigkeiten, Versprechungen. Orientierung in Raum und Zeit im Zusammenhang mit dem Thema. Gebrauch der Landkarte und Zeitleiste.		<i>Geschichte, Gesellschafts- und Staatsbürgerkunde:</i> Ereignisse und Zeitpunkte. <i>Geographie:</i> geographische Lage.
Schlüsselbegriffe	Ansiedlung, Siedler, Ritter, Kleriker, Werbung, Hofkammer, Kirche.	

Lernbereich	Politik und Gesellschaft – Nationalitätenpolitik	Stundenzahl 3 Stunden
Vorkenntnisse	Nationalitäten in Ungarn. Ungarndeutsche Siedlungsgebiete.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Die deutsche Volksgruppe, als eine der in Ungarn lebenden Nationalitäten. Kennen lernen ihrer Rolle innerhalb und außerhalb der Landesgrenze. Stärkung des Anspruchs auf eine bewusste Identität. Wecken und Aufrechterhaltens des Interesses für Wurzeln, Sprache, Kultur, Lage und Politik der Volksgruppe.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Merkmale der Nationalitäten, Nationalitäten und Minderheiten in Europa. Symbole der Ungarndeutschen: Wappen, Hymne. Lokale Verteilung der Institutionen der Ungarndeutschen und ihre Funktion.		<i>Ethik</i> : Begriff von „Identität“ und seine Erscheinungsformen.
Schlüsselbegriffe	Nationalität, Volksgruppe, Symbol, Hymne, Wappen, Identität.	

Lernbereich	Deutsche Sprache – Dialekte	Stundenzahl 1+1 Stunden
Vorkenntnisse	Eigene Mundarterlebnisse.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen einiger Merkmale der ungarndeutschen Mundarten. Erkennen der Vorteile der Sprachkenntnisse für sich und für ihre Volksgruppe.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Charakteristika der ungarndeutschen Mundarten anhand von authentischen Texten bzw. Tonaufnahmen. Entdecken und Sammeln der Unterschiede bzw. der Gemeinsamkeiten.		<i>Deutsche Sprache und Literatur</i> : sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.
Schlüsselbegriffe	Mundart, Hochdeutsch, Vokal, Konsonant, Diphthong.	

Lernbereich	Deutsche Sprache – Ungarndeutsche Literatur	Stundenzahl 1 Stunden
Vorkenntnisse	Gattungsmerkmale.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Erschließung der Aussage einiger Werke der zeitgenössischen ungarndeutschen Literatur.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Kennen lernen einiger lyrischer und Prosawerke der ungarndeutschen Literatur, ihre Deutung. Gestaltung der Texte, Rollen dem Inhalt entsprechend gestalten. Einstudieren einiger Werke, Auszüge.		<i>Ungarische Sprache und Literatur</i> : dichterische Mittel, Deutung von Werken.
Schlüsselbegriffe	Gedicht, Erzählung, Reim, Rhythmus, poetisches Bild, Aussage.	

8. Jahrgang

Lernbereich	Stundenzahl
Persönliche Lebensgestaltung – Bekleidung	4 + 0,5
Wirtschaft, Technik, Umwelt – Siedlungsstruktur	0,5 + 0,5
Wirtschaft, Technik, Umwelt – Traditionelle Landwirtschaft	5
Gesellschaftliches Leben – Lebensweise	4 + 1
Gesellschaftliches Leben – Essen und Trinken	5
Gesellschaftliches Leben – Private, gesellschaftliche Organisationen außerhalb der Familie	1,5 + 0,5
Kulturelles Leben und Medien – Medien und ihre Wirkung	2,5
Politik und Gesellschaft – Siedlungsgeschichte der Ungarndeutschen	5
Politik und Gesellschaft – Nationalitätenpolitik	3
Deutsche Sprache – Dialekte	1 + 1
Deutsche Sprache – Ungarndeutsche Literatur	1
Stundenzahl insgesamt	36

Lernbereich	Persönliche Lebensgestaltung – Bekleidung	Stundenzahl 4+0,5 Stunden
Vorkenntnisse	Kenntnis der Benennungen von Kleidungsstücken der Tracht der Klein- und Schulkinder, sowie des Wortschatzes zur modernen Kleidung.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Erscheinungsformen der regionalen Volkstracht. Erweiterung des Bestandes von Mundartwörtern durch Aufgaben.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Kennen lernen der Kleidungsstücke verschiedenen Alters, Geschlechtes in der Region. Sammeln von charakteristischen Stoffen, Motiven und Farben. Pflege und Aufbewahrung. Erweiterung des dialektalen Wortschatzes mit Hilfe von Aufgaben.		<i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Visuelle Kultur:</i> Motive, Muster. <i>Chemie:</i> Säuren, Stärke.
Schlüsselbegriffe	Schuhe, Strümpfe, Unterrock, Oberrock, Schürze, Hemd, Leibl, Halstuch, „Tschepf“, Hose, Klumpen, Pelzmütze.	

Lernbereich	Wirtschaft, Technik, Umwelt – Siedlungsstruktur	Stundenzahl 0,5+0,5 Stunde
Vorkenntnisse	Orientierung auf der Landkarte Ungarns.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Erlernen von Raumbezeichnungen bezüglich der Siedlungsgeschichte der Ungarndeutschen.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Von Ungarndeutschen bewohnte Gebiete, sachgerechte Benennung der Gebiete. Orientierung in Raum und Zeit.		<i>Geographie:</i> topographische Orientierung.
Schlüsselbegriffe	Ofner Bergland, Schwäbische Türkei, Banat, Batschka, Buchenwald (Bakony).	

Lernbereich	Wirtschaft, Technik, Umwelt – Traditionelle Landwirtschaft	Stundenzahl 5 Stunden
Vorkenntnisse	Kenntnis des Wortschatzes im Zusammenhang mit den landwirtschaftlichen Arbeiten, mit dem Bauernhof.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Aufgaben im Bauernjahr.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Das Bauernjahr: Arbeitsteilung nach Geschlecht, Arbeit im und ums Haus, auf dem Feld.</p> <p>Ernte, Weinlese. Arbeitsschritte, Werkzeuge, Abschlussfeste</p> <p>Vermögensverhältnisse: reich-arm.</p> <p>Erweiterung des dialektalen Wortschatzes mit Hilfe von Aufgaben.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.</p> <p><i>Geschichte, Gesellschafts- und Staatsbürgerkunde:</i> Gesellschaftsschichten.</p> <p><i>Geographie; Biologie-Gesundheitskunde:</i> Landwirtschaft, Pflanzenanbau, Viehzucht.</p>
Schlüsselbegriffe	Jahreszeiten, Saat, Ernte, Einbringen, Hacken, Mähen, Rechen, Joch, Hektar.	

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Lebensweise	Stundenzahl 4+1 Stunden
Vorkenntnisse	Grundlegender Wortschatz zu den Themen: Krankheit, alternative Heilung.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen von Heilmethoden, Deuten von Lebensweisheiten, Vorstellen der Unterhaltungsmöglichkeiten im Winter. Entwicklung des Textverstehens und des Hervorhebens.	

Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Heilmittel und ihre Anwendung, Heilmethoden. Lebensweisheiten, Bauernregeln. Die einzige Unterhaltung im Winter: Spinnstube. Aneignung der Technik des Notierens und Hervorhebens wichtiger Informationen an längeren Texten. Zusammenfassung der mündlichen Äußerungen anderer, Hervorheben der wesentlichen Feststellungen, sowie Stellungnahme im Zusammenhang mit diesen in dialogischen Kommunikationssituationen.</p>		<p><i>Biologie-Gesundheitskunde:</i> Sammeln von Pflanzen, Pflanzenbestimmung; Krankheiten, Heilen. <i>Geographie:</i> Klima, Wetter. <i>Gesang-Musik:</i> Lieder.</p>
Schlüsselbegriffe	Aberglaube, Brauchweib, Sud, Umschlag, Heilpflanze, Spinnen, Sticken, Aussteuer.	

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Essen und Trinken	Stundenzahl 5 Stunden
Vorkenntnisse	Grundlegender Wortschatz: Lebensmittel und Essgewohnheiten.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Essgewohnheiten der Werk- und Festtage, Erkennen von Regelmäßigkeit. Entwicklung des Textverstehens und des Hervorhebens.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Sammeln von Grundstoffen, Zutaten, Essgewohnheiten, Systematisieren der Informationen nach Schwerpunkten. Erkennen der Unterschiede zwischen Festessen und alltäglichem Essen, die Gründe dafür herausfinden. Zusammenstellen des Speiseplans der Woche, der Tischordnung. Schritte der Konservierung und Gebäckherstellung. Aneignung der Technik des Notierens und Hervorhebens wichtiger Informationen. Zusammenfassung der mündlichen Äußerungen anderer, Hervorheben der wesentlichen Feststellungen, sowie Stellungnahme im Zusammenhang mit diesen in dialogischen Kommunikationssituationen.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema. <i>Biologie-Gesundheitskunde:</i> Lebensmittel, gesunde Ernährung. <i>Chemie:</i> Konservierungsmittel.</p>
Schlüsselbegriffe	Sich wiederholende Speisen, Fleischtag, Knödel-, Kraut-, Bohnentag, Säuerung, Einkochen, Hefengebäck, Krapfen.	

Lernbereich	Gesellschaftliches Leben – Private, gesellschaftliche Organisationen außerhalb der Familie	Stundenzahl 1,5+0,5 Stunden
Vorkenntnisse	Vereins Erfahrungen aus dem eigenen Umfeld.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Vereine, zivilen Organisationen und ungarndeutschen Einrichtungen. Umgang mit Informationsquellen.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Kennen lernen einiger repräsentativer Vereine, ziviler Organisationen, ungarndeutscher Organisationen mithilfe der gedruckten Presse und der Printmedien.</p> <p>Aneignung der Technik des Notierens und Hervorhebens wichtiger Informationen.</p> <p>Zusammenfassung der mündlichen Äußerungen anderer, Hervorhebung der wesentlichen Feststellungen, sowie Stellungnahme im Zusammenhang mit diesen in dialogischen Kommunikationssituationen.</p>		<p><i>Deutsche Sprache und Literatur:</i> sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.</p> <p><i>Informatik:</i> Such nach Webseiten.</p>
Schlüsselbegriffe	Selbstverwaltung, Verein, Tanzgruppe, Chor.	

Lernbereich	Kulturelles Leben und Medien – Medien und ihre Wirkung	Stundenzahl 2,5 Stunden
Vorkenntnisse	Elementare Kenntnisse über Medien, Rolle der Medien im Leben des Schülers.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Erkunden der Inhalte und Erscheinungsformen der ungarndeutschen Medienlandschaft. Entwicklung des Textverstehens.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Erscheinungsformen der ungarndeutschen Medien: gedruckte Presse und Printmedien.</p> <p>Meinungsbildung über die Themen schriftlicher und elektronischer Medien.</p>		<p><i>Informatik:</i> Internetgebrauch.</p> <p><i>Deutsche Sprache und Literatur; Ungarische Sprache und Literatur:</i> Gattungen der Presse.</p>
Schlüsselbegriffe	Rubrik, Erörterung, Leitartikel, Kritik.	

Lernbereich	Politik und Gesellschaft – Siedlungsgeschichte der Ungarndeutschen	Stundenzahl 5 Stunden
Vorkenntnisse	Historische Kenntnisse über das Mittelalter.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen der Ansiedlungsgeschichte, deren Gründe und Folgen. Entwicklung der Orientierung in Zeit.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Kennen lernen der Rolle der frühen Kontakte in der deutsch-ungarischen Beziehung (11-12. Jh.), sowie einiger Elemente der Ansiedlung der Deutschen im 18. Jh.: Schwierigkeiten, Versprechungen.</p> <p>Orientierung in Raum und Zeit im Zusammenhang mit dem Thema.</p> <p>Gebrauch der Landkarte und Zeitleiste.</p>		<p><i>Geschichte, Gesellschafts- und Staatsbürgerkunde:</i> Ereignisse und Zeitpunkte.</p> <p><i>Geographie:</i> geographische Lage.</p>
Schlüsselbegriffe	Ansiedlung, Siedler, Ritter, Kleriker, Werbung, Hofkammer, Kirche.	

Lernbereich	Politik und Gesellschaft – Nationalitätenpolitik	Stundenzahl 3 Stunden
Vorkenntnisse	Nationalitäten in Ungarn. Ungarndeutsche Siedlungsgebiete.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	<p>Die deutsche Volksgruppe, als eine der in Ungarn lebenden Nationalitäten.</p> <p>Kennen lernen ihrer Rolle innerhalb und außerhalb der Landesgrenze. Stärkung des Anspruchs auf eine bewusste Identität. Wecken und Aufrechterhaltens des Interesses für Wurzeln, Sprache, Kultur, Lage und Politik der Volksgruppe.</p>	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
<p>Merkmale der Nationalitäten, Nationalitäten und Minderheiten in Europa.</p> <p>Symbole der Ungarndeutschen: Wappen, Hymne.</p> <p>Lokale Verteilung der Institutionen der Ungarndeutschen und ihre Funktion.</p>		<p><i>Ethik:</i> Begriff von „Identität“ und seine Erscheinungsformen.</p>
Schlüsselbegriffe	Nationalität, Volksgruppe, Symbol, Hymne, Wappen, Identität.	

Lernbereich	Deutsche Sprache – Dialekte	Stundenzahl 1+1 Stunden
Vorkenntnisse	Eigene Mundarterlebnisse.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Kennen lernen einiger Merkmale der ungarndeutschen Mundarten. Erkennen der Vorteile der Sprachkenntnisse für sich und für ihre Volksgruppe.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Charakteristika der ungarndeutschen Mundarten anhand von authentischen Texten bzw. Tonaufnahmen. Entdecken und Sammeln der Unterschiede bzw. der Gemeinsamkeiten.		<i>Deutsche Sprache und Literatur</i> : sprachliche Ausdrucksformen im Zusammenhang mit dem Thema.
Schlüsselbegriffe	Mundart, Hochdeutsch, Vokal, Konsonant, Diphthong.	

Lernbereich	Deutsche Sprache – Ungarndeutsche Literatur	Stundenzahl 1 Stunden
Vorkenntnisse	Gattungsmerkmale.	
Erziehungs- und Entwicklungsziele der thematischen Einheit	Erschließung der Aussage einiger Werke der zeitgenössischen ungarndeutschen Literatur.	
Anforderungen/Lerninhalte		Fächerübergreifende Aspekte
Kennen lernen einiger lyrischer und Prosawerke der ungarndeutschen Literatur, ihre Deutung. Gestaltung der Texte, Rollen dem Inhalt entsprechend gestalten. Einstudieren einiger Werke, Auszüge.		<i>Ungarische Sprache und Literatur</i> : dichterische Mittel, Deutung von Werken.
Schlüsselbegriffe	Gedicht, Erzählung, Reim, Rhythmus, poetisches Bild, Aussage.	

<p>Erwartungshorizont am Ende der zweijährigen Stufe</p>	<p>Die Schüler haben grundlegende Kenntnisse in den behandelten Themen, kennen die Erscheinungsformen der regionalen Volkstracht, äußern ihre eigene Meinung über Ereignisse, Personen, erkennen Zusammenhänge, lesen und verstehen Quellen, tragen lyrische und epische Texte dem Inhalt entsprechend vor, deuten diese altersgerecht, orientieren sich räumlich auf der Landkarte Europas, ordnen historische Ereignisse in der Zeit und auf einer Zeitleiste ein.</p>
---	--

OSZTÁLYFŐNÖKI FOGLALKOZÁS

5-8. évfolyam

A fejlesztési területek – nevelési célok a teljes iskolai nevelési-oktatási folyamat közös értékeit jelenítik meg, így áthatják e pedagógiai folyamatok egészét. E területek – összhangban a kulcskompetenciákban megjelenő ismeretekkel, képességekkel, attitűdökkel – egyesítik a hagyományos értékeket és a XXI. század elején megjelent új társadalmi igényeket.

A Nat-ban megjelenő nevelési célok tematizálják a felsőbb évfolyamokon (5–8. évfolyam) az osztályfőnöki órák témaköreit, ezáltal érvényesülnek a tartalmi szabályozás különböző szintjein és valósulnak meg a köznevelés folyamatában:

A fejlesztési területek, nevelési célok intézményi szintű tudatos követése, valamint a hozzájuk rendelt feladatok végrehajtása és végrehajtatása az intézményi pedagógiai kultúra és a színvonalas pedagógiai munka meghatározó fokmérője, a pedagógiai-szakmai ellenőrzés egyik fontos kritériuma.

Az erkölcsi nevelés

A köznevelés alapvető célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatának elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük elősegítése. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű: készítsen fel az életben elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira. Az erkölcsi nevelés lehetőséget nyújt az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítésmódokat felölelő megértésére, megvitatására. Az iskolai közösség élete, tanárainak példamutatása támogatja olyan, a tanulók életében nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat, a mértéktartás, az együttérzés, segítőkészség és a tisztelet. A tanulást elősegítő beállítódások kialakítása – az önfegyelemtől a képzelőtehetségen át intellektuális érdeklődésük felkeltéséig – kihat egész felnőtt életükre, és elősegíti helytállásukat a munka világában is.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni-közösségi tevékenységeket, amelyek az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismeréséhez, megbecsüléséhez vezetnek. Alakuljon ki bennük a közösséghez való tartozás, a hazaszeretet és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége. Európa a magyarság tágabb hazája, ezért a tanulók, magyarságtudatukat megőrizve, ismerjék meg történelmét, sokszínű kultúráját. Tájékozódjanak az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeiről, nehézségeiről és az ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákról.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A demokratikus jogállam működésének alapja az állampolgári részvétel, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. A közügyekben való részvétel a kreatív, önálló kritikai gondolkodás, az elemzőképesség és a vitakultúra fejlesztését kívánja. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése

Az önismeret – mint a személyes tapasztalatok és a megszerzett ismeretek tudatosításán alapuló, fejlődő és fejleszthető képesség – a társas kapcsolati kultúra alapja. Elő kell segíteni a tanuló kedvező adottságainak, szellemi és gyakorlati készségeinek kifejezésre jutását és kiművelését. Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmei hiteles kifejezésére, empátiára és kölcsönös elfogadásra. Ahhoz, hogy az elsajátított tudást és készségeket énképébe be tudja építeni, a tanítás-tanulás egész folyamatában támogatni kell abban, hogy érezze, alakítani tudja fejlődését, sorsát és életpályáját. A megalapozott önismeret hozzájárul a boldog, egészséges és kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

A családi életre nevelés

A családnak kiemelkedő jelentősége van a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, önismeretének, testi és lelki egészségének, közösségi létének alakításában. Ezért társadalmi elvárásként fogalmazódik meg a nevelési-oktatási intézményeknek a gyermekek nevelésében, az erkölcsi normák közvetítésében, a harmonikus családi minták közvetítésében való fokozott részvétele. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező áttrendeződések a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését a köznevelés területére. A családi életre való felkészítés segítséget nyújt a gyermekeknek és fiataloknak a felelős párkapcsolatok kialakításában, valamint a családi életükben felmerülő konfliktusok kezelésében. Az iskolának foglalkoznia kell a szexuális kultúra kérdéseivel is.

A testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. A pedagógusok készítsék fel a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stresszkezelés módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, gondozására, társas viselkedésük szabályozására, a társas konfliktusok kezelésére. A gyerekek, fiatalok sajátítsák el az egészséges életmód elveit, és – amennyire csak lehet – azok szerint éljenek. Az iskola feladata az is, hogy a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiéniában, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. A pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A Nat ösztönzi a személyiségfejlesztő nevelést-oktatást, melynek része az akadályozott, hátránnyal élő fiatalok képességeinek fejlődéséhez szükséges feladatok meghatározása. Ez akkor lehet eredményes, ha az intézmények pedagógiai programja, a helyi tanterv külön figyelmet szentel minden tanuló képességbeli és társadalmi különbözőségének. A nevelési-oktatási intézmény alakítsa ki a gyerekekben, fiatalokban a beteg, sérült, fogyatékkal élő emberek iránti együttérző és segítő magatartást. Saját élményű tanuláson keresztül fejlessze ki a tanulóknak a szociális érzékenységet és számos olyan képességet (együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és -megvalósítás), amelyek gyakorlása elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári létehez.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használja. A nevelés célja, hogy a természet szeretetén és a környezet ismeretén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók ismerjék meg azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük természeti és társadalmi értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.

Pályaorientáció

Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítani, amelyek révén a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, és képessé válnak hivatásuk megtalálására, foglalkozásuk és pályájuk kiválasztására és a hozzájuk vezető erőfeszítések megtételére. Ehhez fejleszteni kell bennük a segítséssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

A felnövekvő nemzedéknek hasznosítható ismeretekkel kell rendelkeznie a világgazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi intézményekről és folyamatokról. Cél, hogy a tanulók felismerjék saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világában és a fogyasztás területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrautaltságát.

Médiatudatosságra nevelés

A médiatudatosságra nevelés lehetővé teszi, hogy a tanulók a mediatizált, globális nyilvánosságnak felelős résztvevői legyenek; értsék az új és hagyományos médiumok nyelvét. Az értelmező, kritikai és tevékenybeállítódás kialakítása révén felkészít a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékeltű megszervezésére, tudatos alakítására. A médiatudatosságra nevelés során a tanulók megismerkednek a média működésével és hatásmechanizmusaival, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint e különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.

A tanulás tanítása

A tanulás tanítása az iskola alapvető feladata. Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban. Meg kell tanítania, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; a tanulók csoportban miként működhetnek együtt; hogyan rögzíthetők hívhatók elő pontosan, szó szerint a szövegek, meghatározások, képletek stb. Olyan tudást kell kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével. A tanulás tanításának elengedhetetlen része a tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.

5. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés	12
Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban?	7
Kommunikáció – médiatudatosság	4
Tanuljuk a tanulást	5
Egészséges életmód, környezettudatosság	3
Mi a pályánk?	3
Gazdasági életre nevelés	2
Összes óraszám	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés	Órakeret 12
Előzetes tudás	Az iskola szabályrendszerének ismerete. Iskolai ünnepélyek, hagyományok ismerete. Társakkal való együttműködés: Hogyan dolgozunk páros munkában és csoportmunkában?	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az értékelés, önértékelés fejlesztése. A szabálykövetés fontosságának felismertetése. A hagyományok tisztelete és továbbvitele igényének kialakítása. Az osztály, mint közösség kommunikációs és együttműködési képességének fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Év eleji és évközi adminisztrációs feladatok (tankönyv-, taneszköz-problémák)</p> <p>Alsó felső tagozat átmenetének kezelése</p> <p>A tanórák optimális tanulási környezetének kialakítása.</p> <p>Az egyes tantárgyak sajátos jellegének, egymástól eltérő tanulási módjainak elemzése.</p> <p>Napirend fontossága, annak kialakítása. Az egyes osztályban szükséges felelősök megválasztása. Együttműködési képesség fejlesztése. Az osztálydemokrácia alapjainak megteremtése.</p>		

<p>Azaz a cselekvő állampolgári magatartás alakítása, a közügyekben való részvétel. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátításának támogatása</p> <p>Közösségalakítás, formálás. Egymás megismerése élményeken keresztül: pl. nyári élmények, szünidők tervezése.</p> <p>Iskola bemutatása, szabályai Házirend Tűzrendészet, balesetvédelem, vagyonvédelem</p> <p>A tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatának elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük elősegítése</p> <p>Hagyományok Szakkörök, diákélet, iskolaélet A tanulók ismerjék meg az iskola hagyományait!</p> <p>Értékelés – Önértékelés A félévi és év végi munka önértékelése. Közösségi munka értékelése. Az elsajátított tudást és készségeket tudja énképébe beépíteni. A tanítás-tanulás egész folyamatában tudjon aktívan részt venni, tudja alakítani fejlődését, sorsát és életpályáját.</p>	<p><i>Magyar nyelv:</i> szóbeli kommunikáció fejlesztése</p> <p><i>Erkölcstan:</i> szabálykövetés, szabálytudat, törvény, előírás</p> <p><i>Hon és népismeret:</i> a tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>rend, szabály, szabálykövetés, törvény, előírás, hagyomány, érték, értékelés, önértékelés</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban?	Órakeret 7
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A család fogalma. Különböző közösségek felismerése, megnevezése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A közösség fogalmának értelmezése. A család, mint közösség. Az osztály mint közösség. A barátság fogalmának értelmezése</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A rend és a káosz különbözősége. A drámajátékok Ki vagyok én? Elő kell segíteni a tanuló kedvező adottságainak, szellemi és gyakorlati készségeinek kifejezésre jutását és kiművelését. Az önismeret fejlesztése.</p>		<p><i>Irodalom</i> A mesék pozitív és negatív szereplői</p>

<p>Helyem a közösségben Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljak érzelmei hiteles kifejezésére, empátiára és kölcsönös elfogadásra. Mozgásos önkifejezés</p> <p>A családnak jelentősége a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, önismeretének, testi és lelki egészségének, közösségi létének alakításában. Harmonikus családi minták közvetítése.</p> <p>Az osztályközösség: Mi a közösség célja? Kik a közösség tagjai? Milyen normák érvényesek ebben a közösségben?</p> <p>A felnőttek és gyerekek kapcsolat: a „közös nyelv” kialakítása. A felnőttek tisztelete. Példamutató felnőttek szerepe a tanulók erkölcsi nevelésében, fejlődésében.</p> <p>Társismeret: Milyennek látok másokat? Mások hogyan látnak engem? A szociális érzékenység fejlesztése, a másság elfogadása. Az együttélés szabályrendszere.</p>	<p><i>Drámapedagógia</i> Kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok <i>Magyar nyelv:</i> A testbeszéd értelmezése</p> <p><i>Irodalom:</i> Irodalmi alkotások a felnőtt-gyerek kapcsolat bemutatására</p> <p><i>Erkölcstan:</i> a másság elfogadása</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>énkép, önismeret, társas kapcsolatok, közösség, együttélés szabályrendszere, példakép</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Kommunikáció – médiatudatosság</p>	<p>Órakeret 4</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Kit tegezünk? Kit magázunk? Megvárjuk, amíg a másik befejezi mondandóját.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az elemi kommunikációs szabályok megismertetése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Kommunikáció tényezői: a verbális és nem verbális kommunikáció eszközei: Hogyan kommunikálunk? Szituációs játékok: kommunikációs játékok Alapismeretek a kommunikáció tényezőiről: feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna. A kommunikáció tanult tényezőinek felismerése játékos formában. Siketek jelbeszéde.</p> <p>A verbális és nem verbális kommunikáció eszközeinek és kódjainak, a különböző információ-hordozók üzeneteinek megértése és feldolgozása.</p> <p>A beszédhelyzetnek megfelelő, kulturált nyelvi magatartás megismerése, egyénre szabott alkalmazása: tegeződés, magázódás, tetszikelés</p>		<p><i>Magyar nyelv:</i> Aktív részvétel a különféle kommunikációs helyzetekben</p> <p><i>Magyar nyelv, Irodalom:</i> Különböző típusú szövegek értelmezése</p>

<p>Mindennapi kommunikációs helyzetek: Hogyan ismerkedünk? Szituációs játékok: kommunikációs játékok Bemutatkozás, bemutatás, beszélgetés, szándéknyilvánítás, köszönés, megszólítás tudakozódás stb. páros és csoportmunkában. Új osztálytárs, új tanár, új szomszéd kerül kapcsolatba velünk.</p>	<p><i>Magyar nyelv:</i> nyelvi kifejezési formák: tegeződés, magázódás, tetszikelés <i>Informatika:</i> e-mail, chat <i>Drámapedagógia</i> <i>Erkölcstan:</i> viselkedési normák, pl.: köszönés, megszólítás, bemutatkozás, bemutatás</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikáció: adó, vevő, csatorna, kód, üzenet. Verbális kommunikáció. Nem verbális kommunikáció. Kommunikációs illemszabályok.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tanuljuk a tanulást	Órakeret 5
Előzetes tudás	Szövegértelmezés kérdéseken keresztül. Olvasott szöveg tartalmának néhány mondatos összegzése. Páros munka és csoportmunka szabályai	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók tanulási kultúrájának fejlesztése. A tanulási módszerek megismertetése, fejlesztése, bővítése. Szövegértő és szövegalkotó képesség fejlesztése. Különböző munkaformákban történő tanuláson keresztül az együttműködés képességének fejlesztése	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Hogyan tanuljak? A tanulók személyiségéhez leginkább igazodó tanulási módszerek megtanítása.</p> <p>Szövegfeldolgozás algoritmusainak elsajátítása.</p> <p>Szövegértés írásban és szóban</p> <p>A szövegértő képesség fejlesztése különböző szövegtípusokon keresztül.</p> <p>Az előzetes ismeretek és tapasztalatok mozgósításának módszerei.</p> <p>Egyénre szabott tanulási módszerek.</p> <p>Csoport- vagy páros munkában az együttműködés szabályainak elsajátítása.</p> <p>Kérdéskultúra és kérdésértelmezés</p> <p>Ösztönző, megtámogató problémaszító, -megoldást elősegítő hozzáállás, gondolkodtató <i>kérdéskultúra</i> kialakítása.</p> <p>A kérdésértelmezés, mint szövegértési problematika fejlesztése.</p>		<p><i>Magyar nyelv,</i> <i>Irodalom:</i> A szövegértő képesség fejlesztése különböző típusú szövegeken</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Mások véleményének tiszteletben tartása</p>

<p>Jegyzetelési technikák tartalmi kivonat készítése folyószöveggel, fogalmi háló készítése, gondolati térkép készítése, kulcsszavak kiemelése, cédulázás</p> <p>Vázlatkészítés címszavas vázlat, mondatokból álló vázlat, fogalmi vázlat</p> <p>A tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.</p> <p>Az információforrások kritikus használatának megtanítása A tanulók a mediatiszt, globális nyilvánosságának felelős résztvevői legyenek; értsék az új és hagyományos médiumok nyelvét. Az értelmező, kritikai és tevékenybeállítódás kialakítása révén készítsük fel őket a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékeltű megszervezésére, tudatos alakítására.</p>	<p><i>Informatika: Online szótárak használata</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>szövegértés, szövegalkotás, vázlat, gondolati térkép, jegyzet</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Egészséges életmód – környezettudatosság</p>	<p>Órakeret 3</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Helyes napirend. Öltözködési az időjárásnak megfelelően. Mely ételek egészségesek és melyek nem? A mozgás fontossága.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tanulók felkészítése az egészségük megőrzésére: öltözködés, mozgás, étrend, napirend, alvásigény. A közlekedésben való biztonságos részvételre való felkészítés. A serdülőkorral együtt járó változások higiénias kezelésére való felkészítés.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Az egészséges életmód elveinek elsajátítása.</p> <p>Készítse fel a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiénében, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében</p> <p>Egészséges életrend.</p> <p>A tanulóknak a helyes táplálkozás, a mozgás, a stresszkezelés módszereinek alkalmazása igényének kialakítása</p> <p>Kapjanak a tanulók mintákat a társas konfliktusok kezeléséhez</p> <p>Játék, sport, testedzés, tánc, étkezés</p>	<p><i>Természetismeret: az emberi szervezet működése</i></p>	

<p>Felkészülés a serdülőkori változásokra. Hormonok változása, nemi sajátosságok, problémák kezelése (pattanások, menstruáció, zsíros haj stb.)</p>		<p><i>Természetismeret:</i> menstruáció, magömlés</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>egészséges életmód, étrend, mozgás, serdülőkor, hormonális változások</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Mi a pályánk?</p>	<p>Órakeret 3</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Melyik tantárgyból vagyok jó? Mit szeretek tanulni leginkább? Milyen sportágban vagyok ügyes? Milyen a kezűgyességem?</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tanulók ismerjék fel, hogy bizonyos tulajdonságaik, akár belső, akár külső alkalmassá vagy alkalmatlanná teszik őket egyes szakmák elsajátítására. A személyiségük, az érdeklődésük legyen befolyásoló tényező a szakmaválasztásban.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Érdeklődési kör Mely területek, milyen tantárgyak, milyen iskolán kívüli tevékenységek motiválják a tanulókat? Kapcsolódási pontok keresése az egyes szakmák és az érdeklődési körök között.</p> <p>Énkép, önismeret A magunkról alkotott kép alapján elindulva kapcsolódások keresése az egyes személyiségtulajdonságok és szakmák között</p> <p>Olyan feltételek, tevékenységek biztosítása, amelyek révén a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, és képessé válnak hivatásuk megtalálására, foglalkozásuk és pályájuk kiválasztására és a hozzájuk vezető erőfeszítések megtételére.</p> <p>Szakmaismeret Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világról.</p>		<p><i>Technika, Vizuális kultúra, Ének-zene, Informatika</i></p> <p><i>Technika, Vizuális kultúra</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>érdeklődési kör, önértékelés, személyiségjegyek,</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Gazdasági életre nevelés	Órakeret 2
Előzetes tudás	A pénz fogalma, mint fizetőeszköz. Mennyi pénzből lehet mindennapi élelmiszereket vásárolni? Milyen havi kiadásai vannak egy családnak?	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismerje a pénz fogalmát, legyen tisztában a pénz értékével, hogy mennyi pénzért mi vásárolható meg. Tudjon kalkulálni zsebpénz mértékű összegekkel Ismerje a család háztartási kiadásait, hogy milyen közüzemi számlákat kell fizetni. Ismerje a takarékoság fogalmát, tudjon megfogalmazni olyan lehetőségeket, amivel spórolhat/tunk.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A háztartások életét meghatározó gazdasági pénzügyi intézményekről való ismeretek bővítése.</p> <p>A saját felelősség felismerése az értékteremtő munkában.</p> <p>Tudjanak a tanulók ésszerűen gazdálkodni a pénz világában, kiindulási pontként a zsebpénzüikkel.</p> <p>Szerezzenek ismereteket az ésszerű fogyasztással és az ehhez kapcsolódó takarékosággal kapcsolatban.</p> <p>Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásra utaltságát.</p>		<p>Technika és életvitel háztartástan</p> <p>Matematika: a pénz vásárlói értéke</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	pénz, érték, takarékoság	

6. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés	9
Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban?	4
Kommunikáció – médiatudatosság	8
Tanuljuk a tanulást	6
Egészséges életmód, környezettudatosság	3
Mi a pályánk?	3
Gazdasági életre nevelés	3
Összes óraszám	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés	Órakeret 9
Előzetes tudás	Értékelés, önértékelés, szabálykövetés, felelősségtudat	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az értékelés, önértékelés fejlesztése. A szabálykövetés fontosságának felismertetése. Az osztály, mint közösség kommunikációs és együttműködési képességének fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Év eleji és évközi adminisztrációs feladatok (tankönyv-, taneszköz-problémák)</p> <p>Megbízások az osztályban feladattudat, önkontroll, önértékelés, mások értékelése.</p> <p>Az egyes osztályban szükséges felelősök újraválasztása.</p> <p>Osztálykirándulás tervezése, szervezéssel kapcsolatos munkák felosztása</p> <p>Osztálykirándulás – élménykommunikáció</p> <p>Nyári élmények, kommunikációs gyakorlat, helyzetgyakorlat</p> <p>Közösségalakítás, formálás. Új ismeretek szerzése a társakról, egymásról való tudás, ismeret bővítése élményeken keresztül: pl. nyári élmények, szünidők tervezése.</p> <p>A nyári szünidő tervezése.</p> <p>Közösségalakítás, formálás. Egymás megismerése élményeken keresztül: pl. nyári élmények, szünidők tervezése.</p>		<p><i>Magyar nyelv:</i> szóbeli kommunikáció fejlesztése</p>

<p>Társadalmi normák, az együttélés szabályai családban, iskolában, baráti közösségben</p> <p>Együttműködési képesség fejlesztése. Az osztálydemokrácia alapjainak szélesítése. Azaz a cselekvő állampolgári magatartás alakítása, a közügyekben való részvétel. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátításának támogatása</p> <p>Értékelés – Önértékelés</p> <p>Mit vártam magamtól? Helyes volt-e az elvárásom? A félévi és év végi munka önértékelése. Közösségi munka értékelése.</p> <p>Az elsajátított tudást és készségeket tudja énképébe beépíteni. A tanítás-tanulás egész folyamatában tudjon aktívan részt venni, tudja alakítani fejlődését, sorsát és életpályáját.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> szabálykövetés, szabálytudat, törvény, előírás</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>szabály, szabálykövetés, közösség, érték, értékelés, önértékelés</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban?	Órakeret 4
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közösség fogalmának értelmezése. A család, mint közösség. Az osztály mint közösség. A barátság fogalmának értelmezése	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Milyen teljesítményt várok önmagamtól a hatodik osztályban? Célkitűzés, önmegvalósítás</p> <p>Jellemzés – Önjellemzés</p> <p>Társismeret: Milyenek látok másokat? Mások hogyan látnak engem? A szociális érzékenység fejlesztése, a másság elfogadása. Az együttélés szabályrendszere.</p> <p>Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban? Elő kell segíteni a tanuló kedvező adottságainak, szellemi és gyakorlati készségeinek kifejezésre jutását és kiművelését. Az önismeret fejlesztése.</p> <p>Hozzá kell segíteni a tanulót, hogy képessé váljék érzelmei hiteles kifejezésére, empátiára és kölcsönös elfogadásra.</p> <p>Mozgásos önkifejezés</p> <p>A családnak jelentősége a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, önismeretének, testi és lelki egészségének, közösségi létének alakításában. Harmonikus családi minták közvetítése.</p> <p>Az osztályközösség: Mi a közösség célja? Kik a közösség tagjai? Milyen normák érvényesek ebben a közösségben?</p>		<p><i>Irodalom</i> A mesék pozitív és negatív szereplői</p> <p><i>Drámapedagógia</i> Kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok</p> <p><i>Magyar nyelv:</i> A testbeszéd értelmezése</p> <p><i>Irodalom:</i> Irodalmi alkotások a felnőtt-gyerek kapcsolat bemutatására</p> <p><i>Erkölcstan:</i> a másság elfogadása</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	énkép, önismeret, társas kapcsolatok, közösség, együttélés szabályrendszere, példakép
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kommunikáció – médiatudatosság	Órakeret 8
Előzetes tudás	Kommunikációs zavarok ismeret, feloldása	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elemi kommunikációs szabályok megismertetése. Írásbeli és szóbeli kommunikáció elemei: párbeszéd, vita, leírás A média tudatos kritikai kezelése	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A kommunikációs zavarok Értelek, nem értelek, félreértelek! Szituációs játékok: kommunikációs zavarok bemutatására. A kommunikációs képesség fejlesztése.</p> <p>Médiatudatosságra nevelés Neked tetszett? Kritikus megnyilvánulások könyvvel, filmmel kapcsolatosan Hírek a tv-ből, rádióból Tegyük lehetővé a tanulók számára, hogy a tanulók a mediatizált, globális nyilvánosságnak felelős résztvevői legyenek; értsék az új és hagyományos médiumok nyelvét. Készítsük fel a tanulókat az értelmező, kritikai és tevékenybeállítódás révén a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására. Ismertessük meg a tanulókat a média működésével és hatásmechanizmusával, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint e különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.</p> <p>Amikor nem unatkozom... A szabadidő hasznos eltöltése: hobbi, szakkör, sportkör stb. Készítsük fel a tanulókat az önállóságra, önálló döntésekre, amelyek a testi és lelki egészségüket is szolgálják, például a szabadidő hasznos eltöltésén keresztül.</p> <p>Szövegalkotás. Párbeszéd – Leírás –Vita Szituációs játékok A beszédhelyzetnek megfelelő, kulturált nyelvi magatartás fejlesztése.</p>		<p><i>Magyar nyelv:</i> Aktív részvétel a különféle kommunikációs helyzetekben</p> <p><i>Magyar nyelv, Irodalom:</i> Különböző típusú szövegek értelmezése</p> <p><i>Természetismeret</i> a sport szerepe az egészségmegővésben</p> <p><i>Drámapedagógia</i> <i>Erkölcstan:</i> viselkedési normák, pl.: köszönés, megszólítás, bemutatkozás, bemutatás</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs szabályok. Írásbeli és szóbeli kommunikáció elemei: párbeszéd, vita, leírás. Médiatudatosság.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tanuljuk a tanulást	Órakeret 6
Előzetes tudás	Különböző tanulási módszerek ismerete. Szövegértő-, szövegalkotó képesség. Együttműködési képesség páros vagy csoportmunkában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jegyzetelési technikák megismerése. Szövegértő-, szövegalkotó képesség fejlesztése. Kérdéskultúra aktiválása, fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Szövegértés írásban – Szövegértés szóban</p> <p>Irodalmi szövegekben a meghökkentő cím és szöveg meghökkentése</p> <p>A szövegkohézió, a szövegegységek ismerete.</p> <p>Szövegfeldolgozás algoritmusainak gyakorlása.</p> <p>Humor az irodalomban</p> <p>A szöveg alapértelmezésén túl a másodlagos jelentésének felismerése. A szövegértő képesség fejlesztése különböző szövegtípusokon keresztül.</p> <p>Jegyzetelési technikák – Filmkritika</p> <p>Tartalmi kivonat készítése folyószöveggel, fogalmi háló készítése, gondolati térkép készítése, kulcsszavak kiemelése, cédulázás.</p> <p>Az alkalmazott szövegen keresztül médiatudatos magatartás alakítása.</p> <p>Az információforrások kritikus használatának gyakorlása.</p> <p>Kérdéskultúra, kérdésértelmezés</p> <p>Ösztönző, megtámogató problémaszító, -megoldást elősegítő hozzáállás, gondolkodtató kérdéskultúra kialakítása.</p> <p>A kérdésértelmezés, mint szövegértési problematika fejlesztése.</p>		<p><i>Magyar nyelv,</i></p> <p><i>Irodalom:</i></p> <p>A szövegértő képesség fejlesztése különböző típusú szövegeken</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szövegértés, szövegalkotás, vázlat, gondolati térkép, jegyzet	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egészséges életmód – környezettudatosság	Órakeret 3
Előzetes tudás	Ember és környezetének kapcsolata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Környezettudatos magatartás alakítása. A szelektív hulladékgyűjtés fontossága. A környezet ismerete és szeretete. A fenntarthatóság fogalmának ismerete.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A környezettudatos magatartás Hívjuk fel a tanulók figyelmét az életformák gazdag változatosságára a természetben és a kultúrában. Tudatosítsuk, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használják.</p> <p>Ismeretterjesztő szöveg a szelektív hulladékgyűjtésről Cél, hogy a természet szeretetén és a környezet ismeretén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára.</p> <p>Törekedni kell arra, hogy a tanulók ismerjék meg azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük természeti és társadalmi értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.</p>		<p><i>Természetismeret:</i> az emberi szervezet működése</p> <p><i>Természetismeret:</i> Környezetvédelem, tájvédelem</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Környezettudatos magatartás. Szelektív hulladékgyűjtés. Fenntarthatóság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Mi a pályánk?	Órakeret 3
Előzetes tudás	Tantárgyak követelményeinek és tartalmának ismerete. Saját képességek felmérése. Szakmákhoz kapcsolódó ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók ismerjék fel, hogy bizonyos tulajdonságaik, akár belső, akár külső alkalmassá vagy alkalmatlanná teszik őket egyes szakmák elsajátítására. A személyiségük, az érdeklődésük legyen befolyásoló tényező a szakmaválasztásban.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Érdeklődési kör Mely területek, milyen tantárgyak, milyen iskolán kívüli tevékenységek motiválják a tanulókat?</p> <p>Melyik a kedvenc tantárgyam? Kommunikáció – Érvelés. Tudják a tanulók érvekkel alátámasztani, hogy miért az a tantárgy a kedvencük.</p> <p>Miben vagyok jó? Hol kell fejlődnöm? Önismereti tréning.</p> <p>Egy szakma bemutatása Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világáról.</p>		<p><i>Technika, Vizuális kultúra, Ének-zene, Informatika</i></p>

<p>Énkép, önismeret</p> <p>A magunkról alkotott kép alapján elindulva kapcsolódások keresése az egyes személyiségtulajdonságok és szakmák között</p> <p>Olyan feltételek, tevékenységek biztosítása, amelyek révén a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, és képessé válnak hivatásuk megtalálására, foglalkozásuk és pályájuk kiválasztására és a hozzájuk vezető erőfeszítések megtételére.</p>	<p><i>Technika, Vizuális kultúra</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>érdeklődési kör, önértékelés, személyiségjegyek,</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Gazdasági életre nevelés	Órakeret 2
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Különböző hivatalok ismeret. Mit, hol ügyintézőnk? Milyen tevékenységeket, feladatokat lát el a postahivatal? Az internet világában hogyan kommunikálhatunk?</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Családi kiadások a postán.</p> <p>Ismerjék meg a tanulók és tudják önállóan is használni a posta szolgáltatásait. Tudják, hogy a szolgáltatások is pénzbe kerülnek. Tudjanak a hivatali környezetben megfelelő magatartásmintákat alkalmazni.</p> <p>Saját ügyek intézése: diákigazolvány, szakköri jelentkezés stb.</p> <p>Vállaljanak a tanulók felelősséget, alakítsuk ki bennük az önálló cselekvés igényét. A tanulók tevékeny részvételére építő ügyintézés hatékonyan támogatja a megbízhatóság kialakítását.</p> <p>Az internet világa, avagy idő és költséghatékony kommunikációs formák: SMS, e-mail, chat</p> <p>Ismerjék meg a tanulók az internet nyújtotta kommunikációs lehetőségek előnyeit és hátrányait.</p>		<p><i>Informatika:</i> e-mail, chat</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>		

7. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés	9
Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban?	8
Kommunikáció – médiatudatosság	5
Tanuljuk a tanulást; Egészséges életmód, környezettudatosság; Mi a pályánk?	9
Gazdasági életre nevelés	5
Összes óraszám	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés	Órakeret 9
Előzetes tudás	Az iskola szabályrendszerének ismerete. Társakkal való együttműködés: Szervezetek működése, működés szabályozása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az értékelés, önértékelés fejlesztése. A szabálykövetés fontosságának felismertetése. Az osztály mint közösség kommunikációs és együttműködési képességének fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Év eleji és évközi adminisztrációs feladatok (tankönyv-, taneszköz-problémák)</p> <p>Nyári élmények, kommunikációs gyakorlat, helyzetgyakorlat Közösségalakítás, formálás. Új ismeretek szerzése a társakról, egymásról való tudás, ismeret bővítése élményeken keresztül: pl. nyári élmények, szünidők tervezése.</p> <p>Mit várunk a tanévtől? Kommunikációs gyakorlatok. Osztálykirándulás – élménykommunikáció A nyári szünidő tervezése – élménykommunikáció</p> <p>Félévi bizonyítványterv készítése Önismeret fejlesztéséhez előkészítő tevékenység. Félévi értékelés. Mit vártam magamtól? Helyes volt-e az elvárásom? Értékelés – Önértékelés A félévi és év végi munka önértékelése. Közösségi munka értékelése.</p>		<p><i>Magyar nyelv: szóbeli kommunikáció fejlesztése</i></p>

<p>Az elsajátított tudást és készségeket tudja énképébe beépíteni. A tanítás-tanulás egész folyamatában tudjon aktívan részt venni, tudja alakítani fejlődését, sorsát és életpályáját.</p> <p>Tanulói jogok és kötelességek DÖK</p> <p>A tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatának elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük elősegítése</p> <p>A tanulók legyenek tevékenyen részesei az osztályközösségnek: Osztálykirándulás tervezése, szervezéssel kapcsolatos munkák felosztása</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> szabálykövetés, szabálytudat, törvény, előírás</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>rend, szabály, szabálykövetés, törvény, előírás, értékelés, önértékelés</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban?</p>	<p>Órakeret 8</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Énkép, önismeret, társas kapcsolatok, kapcsolati rendszerekben működő szabályok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az osztály mint közösség. A barátság fogalmának értelmezése. Magunkról való tudás. Gondolati térkép.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Helyem az osztályban Helyem az osztályban, mint közösségben Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljak érzelmei hiteles kifejezésére, empátiára és kölcsönös elfogadásra. Mozgásos önkifejezés Hogyan változtam az elmúlt években: külső és belső tulajdonságok Énkép és önismeret fejlesztése. A pozitív énkép erősítése, a negatív énkép alakítása pozitív irányba. Ki vagyok én? Elő kell segíteni a tanuló kedvező adottságainak, szellemi és gyakorlati készségeinek kifejezésre jutását és kiművelését. Az önismeret fejlesztése. Testbeszéd, beszélnek a testrészeink. Megjelenésünknek, a rólunk alkotott képnek a szerves részét képezik a testbeszédünk, a gesztusaink, a mimikánk. Mindezek fejlesztése, alakítása nagyon fontos a rólunk kialakított kép pozitív attitűdjéhez.</p>		<p><i>Drámapedagógia</i> Kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok <i>Magyar nyelv:</i> A testbeszéd értelmezése <i>Irodalom:</i> Irodalmi alkotások a felnőtt-gyerek kapcsolat bemutatására</p>

<p>Barátságterkép</p> <p>Társismeret: Milyenek látok másokat? Mások hogyan látnak engem? A szociális érzékenység fejlesztése, a másság elfogadása. Az együttélés szabályrendszere.</p> <p>A felnőttek és én</p> <p>A felnőttek és gyerekek kapcsolat: a „közös nyelv” kialakítása. A felnőttek tisztelete. Példamutató felnőttek szerepe a tanulók erkölcsi nevelésében, fejlődésében.</p> <p>A szülők szerepe a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, önismeretének, testi és lelki egészségének, közösségi létének alakításában. Harmonikus családi minták közvetítése.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> a másság elfogadása</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>énkép, önismeret, társas kapcsolatok, közösség,</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kommunikáció – médiatudatosság	Órakeret 5
Előzetes tudás	<p>Az elemi kommunikációs szabályok megismertetése.</p> <p>Alapismeretek a kommunikáció tényezőiről: feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A kommunikáció eszköztárának stabil, helyzetnek megfelelő használata. A kommunikációs tényezők biztos felismerése. Kulturált kommunikációs illemszabályok betartása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Hogyan mondjam?</p> <p>A verbális és nem verbális kommunikáció eszközeinek és kódjainak, a különböző információ-hordozók üzeneteinek megértése és feldolgozása.</p> <p>A beszédhelyzetnek megfelelő, kulturált nyelvi magatartás megismerése, egyénre szabott alkalmazása: tegeződés, magázódás, tetszikelés.</p> <p>Szituációs játékok: vita, meggyőzés, kérdésfeltevés</p> <p>Mindennapi kommunikációs helyzeteink: Hogyan ismerkedünk?</p> <p>Szituációs játékok: kommunikációs játékok</p> <p>Bemutatkozás, bemutatás, beszélgetés, szándéknyilvánítás, köszönés, megszólítás tudakozódás stb. páros és csoportmunkában. Új osztálytárs, új tanár, új szomszéd kerül kapcsolatba velünk.</p>		<p><i>Magyar nyelv:</i> Aktív részvétel a különféle kommunikációs helyzetekben</p> <p><i>Magyar nyelv:</i> nyelvi kifejezési formák: tegeződés, magázódás</p> <p><i>Informatika:</i> e-mail,</p> <p><i>Erkölcstan:</i> viselkedési normák, pl.: köszönés, megszólítás, bemutatkozás, bemutatás</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikáció: adó, vevő, csatorna, kód, üzenet. Verbális kommunikáció. Nem verbális kommunikáció. Kommunikációs illemszabályok.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tanuljuk a tanulást – Egészséges életmód – környezettudatosság – A mi pályánk?	Órakeret 9
Előzetes tudás	Szövegértés és szövegalkotás korosztálynak megfelelő szintje. A kiemelés mint jegyzetelési technika. Mi a környezettudatos magatartás?	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szövegértő és szövegalkotó képesség fejlesztése. A kiselőadás készítésének ismervei, az informatikai tudás beépítése a kiselőadásokba, például ppt. A fejlesztés a környezettudatos magatartást és az egészséges életmódot érintő témákon keresztül történik, fejlesztve ezáltal a szövegértést és a tanulási kompetenciát is. A felvételi helyzet előzetes megteremtése a kiselőadásokkal.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Szövegfeldolgozás algoritmusainak gyakorlása. Szövegértés írásban és szóban A szövegértő képesség fejlesztése különböző szövegtípusokon keresztül.</p> <p>Az előzetes ismeretek és tapasztalatok mozgósításának módszerei. Egyénre szabott tanulási módszerek. Csoport- vagy páros munkában az együttműködés szabályainak elsajátítása.</p> <p>Jegyzetelési technikák elsajátítása, lépéseinek gyakorlása különböző típusú hallott vagy leírt szövegeken keresztül: tartalmi kivonat készítése folyószöveggel, fogalmi háló készítése, gondolati térkép készítése, kulcsszavak kiemelése, cédulázás</p> <p>Kiselőadások készítése – szóbeli kommunikáció gyakorlása Olyan szempontrendszer kialakítása, amely alapján a tanulók kiselőadásokat tudnak készíteni, és azokat az osztályközösség előtt elő is tudják adni. Az önértékelés és mások értékelésének fejlesztése. A felvételire való felkészítés olyan helyzetek megteremtésével, ahol a tanulóknak alkalmuk nyílik a vizsgahelyzet megszokására, illetve a magabiztos előadásmód gyakorlására. Olyan feltételek, tevékenységek biztosítása, amelyek révén a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, és képessé válnak hivatásuk megtalálására, foglalkozásuk és pályájuk kiválasztására.</p>		<p><i>Magyar nyelv, Irodalom:</i> A szövegértő képesség fejlesztése különböző típusú szövegeken</p> <p><i>Magyar nyelv, Irodalom:</i> A jegyzetelési technikák gyakorlása</p> <p><i>Informatika: Online szótárak használata</i></p>

<p>Kiselőadások készítése prezentációval A prezentáció fogalmának és fajtáinak ismerete. A papíralapú prezentáción túllépve a digitális kompetencia előtérbe helyezése. PowerPoint előadás készítésének mechanizmusa, az ehhez kapcsolódó előadásmód fejlesztése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>szövegértés, szövegalkotás, jegyzetelés, kiselőadás PowerPoint</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Gazdasági életre nevelés</p>	<p>Órakeret 5</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A pénz fogalma mint fizetőeszköz. Mennyi pénzből lehet a mindennapi élelmiszereket vásárolni? Milyen havi kiadásai vannak egy családnak?</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Ismerje a pénz fogalmát, legyen tisztában a pénz értékével, hogy mennyi pénzért mi vásárolható meg. Tudjon kalkulálni zsebpénz mértékű összegekkel. Ismerje a család háztartási kiadásait, hogy milyen közüzemi számlákat kell fizetni. Ismerje a takarékoság fogalmát, tudjon megfogalmazni olyan lehetőségeket, amivel spórolhat/tunk.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>A saját felelősség felismerése az értékteremtő munkában. Pénzvilág és gazdaság osztályszinten projekt 2 órában Az osztálypénz kezelése, a felelősök kijelölése, a felhasználásról demokratikus döntéshozatal. Komplex osztálykirándulási tervek készítése, költségvetéssel, programokkal. Költségvetés tervezés, ajánlatok összehasonlítása, kivitelezéshez előkészítés, foglalkozások rendezése stb. Osztály szintű karácsonyi ünnepség költségvetésének készítése Költségvetés készítés: a költségvetés részei, tervezés, számítások végzése, megvalósítás, elszámolás. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrautaltságát. Pénzvilág és gazdaság osztályszinten projekt megvalósulásának elemzése</p>	<p>Matematika: a pénz vásárlói értéke</p>	

Osztálypénz elszámolás, a költségek elszámolása számlák ellenében, elemzés, hogy milyen területeken volt eltérés a tervezett és a megvalósult költségek között. Mi volt az eltérés oka?	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	pénz, érték, takarékoság

8. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés	6
Kommunikáció – médiatudatosság	3
Mi a pályánk?	17
Egészséges életmód, környezettudatosság;	5
Gazdasági életre nevelés	5
Összes óraszám	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés	Órakeret 6
Előzetes tudás	Társakkal való együttműködés: Szervezetek működése, működés szabályozása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az értékelés, önértékelés fejlesztése. Az osztály mint közösség és az egyén kommunikációs, valamint együttműködési képességének fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Év eleji és évközi adminisztrációs feladatok (tankönyv-, taneszköz-problémák)</p> <p>Nyári élmények, kommunikációs gyakorlat, helyzetgyakorlat</p> <p>Közösségalakítás, formálás. Új ismeretek szerzése a társakról, egymásról való tudás, ismeret bővítése élményeken keresztül: pl. nyári élmények, szünidők tervezése.</p> <p>Mit várunk a tanévtől? Kommunikációs gyakorlatok.</p> <p>Osztálykirándulás – élménykommunikáció</p> <p>A jövőbeni tervek – élménykommunikáció</p> <p>Félévi szöveges önértékelési terv készítése</p> <p>Önismeret fejlesztéséhez előkészítő tevékenység.</p> <p>Félévi értékelés. Mit vártam magamtól? Helyes volt-e az elvárásom?</p> <p>Értékelés – Önértékelés</p> <p>A félévi és év végi munka önértékelése. Közösségi munka értékelése.</p>		<p><i>Magyar nyelv:</i> szóbeli kommunikáció fejlesztése</p>

Az elsajátított tudást és készségeket tudja énképébe beépíteni. A tanítás-tanulás egész folyamatában tudjon aktívan részt venni, tudja alakítani fejlődését, sorsát és életpályáját	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	értékelés, önértékelés, kommunikáció

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kommunikáció – médiatudatosság	Órakeret 3
Előzetes tudás	Az internet fogalma, használata. Az etikett fogalma	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az internetnyelv megjelenése mellett az anyanyelv helyes használatának fontosságára nevelés. Az internet szabályrendszerének, normáinak megismertetése a tanulókkal, valamint e terület közösségformáló hatásának ismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Internetnyelv A 20-21. századi vívmányok biztos és kulturált használata mellett az anyanyelvi kultúra megtartásának fontossága. A normakövető helyesírás alkalmazása e-mailezés és chatelés alkalmával. A levél tartalmi és formai elemeinek megőrzése e-mail írásakor.</p> <p>Etikett netikett Az alapvető viselkedési normák kiterjesztése a mindennapi viselkedés területén megjelenő internetes világra is. Tudatosítani kell a tanulóknak, hogy a netikett, azaz az internet etikettje, írott és íratlan szabályai is mindenki számára kötelező érvényűek. Az internetes közösségek hagyományos közösségekhez hasonló működésének ismertetése, annak érdekében, hogy tudják a tanulók, ezek a közösségek is kiközösítik azokat a tagokat, akik a szabályrendszerüket nem tartják be.</p>		<p><i>Informatika:</i> e-mail, chat</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A levél tartalmi és formai jellemzői</p> <p><i>Drámapedagógia</i> <i>Erkölcstan:</i> viselkedési normák,</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	internetnyelv, etikett, netikett, szabályrendszerek	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A mi pályánk?	Órakeret 17
Előzetes tudás	Tehetség fogalma. Szakmák ismerete, Saját adatok ismerete. Illemtani szabályok. Kommunikációs ismeretek. Szövegértés és szövegalkotási képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tehetség jegyeinek felismerése önmagunkon. Szövegértő és szövegalkotó képesség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Mindenki tehetséges valamiben. Te miben?</p> <p>A tehetség területeinek megismerése, a saját képességek reális ismerete, annak felismerése miben tud a tanuló kiemelkedőt nyújtani.</p> <p>Pályaorientáció. Pályaválasztás 4 óra</p> <p>A tanulók kapjanak átfogó képet a munka világról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítani számukra, amelyek révén a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, és képessé válnak hivatásuk megtalálására, foglalkozásuk és pályájuk kiválasztására és a hozzájuk vezető erőfeszítések megtételére.</p> <p>Ehhez fejleszteni kell bennük a segítséssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését.</p> <p>Hogyan készülök az írásbeli felvételire?</p> <p>A felvételire, való felkészítése a tanulóknak olyan helyzetek megteremtésével, ahol alkalmuk nyílik a vizsgahelyzet megszokására, illetve a magabiztos előadásmód gyakorlására.</p> <p>Olyan feltételek, tevékenységek biztosítása, amelyek révén a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, és képessé válnak hivatásuk megtalálására, foglalkozásuk és pályájuk kiválasztására és a hozzájuk vezető erőfeszítések megtételére.</p> <p>Az önéletrajz</p> <p>Az új típusú önéletrajz tartalmi és formai követelményei.</p> <p>Az írásban történő bemutatkozás szabályai a papíralapú és online felületen. A kézzel írt önéletrajz küllemének követelményei: olvasható írás, a helyesírás fontossága, áthúzások, satírozások, lefestők mellőzése.</p> <p>Az online felületen küldött önéletrajz kísérőlevelének formai és tartalmi, netikettbeli követelményei.</p>		<p><i>Magyar nyelv,</i> <i>Irodalom:</i> A szövegértő képesség fejlesztése különböző típusú szövegeken</p> <p><i>Informatika:</i> Online szótárak használata</p> <p><i>Magyar nyelv,</i> <i>Irodalom:</i> Önéletrajz</p>

<p>Felvételi adminisztráció, jelentkezési lapok. Szövegértés gyakorlása a kitöltési útmutató alapján.</p> <p>Az írásbeli felvételi tapasztalatai – kommunikációs gyakorlat Hogyan készülök a szóbeli felvételre – kommunikációs gyakorlatok Kiselőadások készítése – szóbeli kommunikáció gyakorlása Olyan szempontrendszer kialakítása, amely alapján a tanulók kiselőadásokat tudnak készíteni, és azokat az osztályközösség előtt elő is tudják adni.</p> <p>Megjelenés a felvételin – A divat, amely megmondja ki vagy Öltözködési és viselkedési normák alakítása. A helyszínek és időpontnak megfelelő magatartásformák gyakorlása.</p> <p>A szóbeli felvételi tapasztalatai– kommunikációs gyakorlatok</p>		<p><i>Magyar nyelv, Irodalom: kiselőadás</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>szövegértés, szövegalkotás, kiselőadás, illetve</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egészséges életmód – Környezettudatosság	Órakeret 5
Előzetes tudás	Testi és hormonális változások, valamint azok következményei	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A serdülőkorrrel együtt járó változások higiénias kezelésére való felkészítés. A szerelem meghatározása vagy meghatározatlansága	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Halló fiúk, halló lányok Hormonok változása, nemi sajátosságok, problémák kezelése (pattanások, menstruáció, zsíros haj stb.) Készítsük fel a tanulókat az önállóságra, a testi higiénében. Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez.</p> <p>Szerelem és más dolgok A tanulók érzelmi felkészítése a túlfűtött érzelmi megnyilvánulásokra. A másik nem tiszteletére megbecsülésére nevelés.</p> <p>Segítsük a tanulókat, hogy legyenek képesek a lelki egyensúlyuk megővésére, gondozására, társas viselkedésük szabályozására, a társas konfliktusok kezelésére.</p>		<p><i>Biológia</i> Hormonális változások és külső hatásai</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	hormonális változások, érzelem, szerelem, lelki egyensúly	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Gazdasági életre nevelés	Órakeret 5
Előzetes tudás	A pénz értéke, mint fizetőeszköz. Költségvetés fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismerje a pénz fogalmát, legyen tisztában a pénz értékével, hogy mennyi pénzért lehet utazni, programokat szervezni, szállást foglalni.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Utazás kirándulásszervezés Az osztálypénz kezelése, a felelősök kijelölése, a felhasználásról demokratikus döntéshozatal. Komplex osztálykirándulási tervek készítése, költségvetéssel, programokkal. Költségvetés tervezés, ajánlatok összehasonlítása, kivitelezéshez előkészítés, foglalások rendezése stb. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrautaltságát. Pénzvilág és gazdaság osztályszinten projekt megvalósulásának elemzése Osztálypénz elszámolás, a költségek elszámolása számlák ellenében, elemzés, hogy milyen területeken volt eltérés a tervezett és a megvalósult költségek között. Mi volt ennek az oka? Praktikumok: diákok által felvetett gazdasági témák megvitatása, tapasztalatszerzés egymástól.</p>		<p><i>Földrajz:</i> Magyarország nevezetességeinek, természeti kincseinek ismeret, turisztikai célpontok</p> <p><i>Informatika:</i> Útvonaltervező, excel-táblázat használata,</p> <p><i>Matematika</i> a pénz vásárlói értéke</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	pénz, érték, takarékoság, költségvetés,	

TÁNC ÉS DRÁMA

A dráma és tánc tanítása olyan művészeti és művészetpedagógiai tevékenység, amelynek célja az élményeken keresztül történő megértés, valamint a kommunikáció, a kooperáció, a kreativitás fejlesztése, az összetartozás érzésének erősítése.

A dráma és tánc kreatív folyamata szolgálja a tanulók ön- és társismeretének gazdagodását, segíti az oldottabb és könnyebb kapcsolatépítést és kapcsolatfenntartást.

A tanulói tevékenységek a gondolatok és érzelmek kifejezését, ezzel együtt különböző drámai és színházi kifejezési formák megismerését, alkalmazásuk elsajátítását és értelmezését szolgálják.

A mozgásos-táncos tevékenységek többek között fejlesztik a ritmusérzékét, a térérzékelést, a testtartást, a mozgáskoordinációt, az állóképességet. E tevékenységek során a tanulók megismerik a mozgásos-táncos kommunikáció és önkifejezés sajátosságait, eszköztárát.

A dramatikus és a mozgásos-táncos tevékenység gyakorlása és tanulása hozzájárul a nemzeti, helyi vagy a nemzetiségi hagyomány megismeréséhez, az önazonosság erősítéséhez, fontos szerepe lehet a közösségi tudat kialakításában.

A művészeti tevékenységformákkal való személyes találkozás révén a művészeti ágak nyelve sajátjukká válik, és mindezek eredményeként kialakul bennük a művészettel élés, az értő befogadóvá válás alapvető igénye.

A tárgy közműveltségi tartalmai, fejlesztési feladatai elsősorban tevékenység-központú, gyakorlati képzés során sajátíthatók el. A tematikai egységekhez időkeretek csak ajánlatként határozhatók meg, mivel a témák feldolgozása komplex gyakorlati tevékenységek keretében valósul meg. A feltüntetett tematikai egységek és közműveltségi tartalmak megjelenése átfedi egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja, a feltüntetett óraszámajánlások az éves összóraszám vonatkozásában nyújtanak tájékoztatást. A tematikai egységek nem sorrendben, hanem a korosztály és a csoport adottságainak megfelelően, a szaktanár döntése alapján dolgozhatók fel. A kerettanterv összességében az adott iskolaszakaszokra fogalmazza meg a fejlesztési tartalmakat a hozzárendelt óraszámokkal, amelyeknek csak a 90%-ára ad kötelező tartalmat, míg a fennmaradó 10% szabad felhasználást biztosít a tervezés során.

A dráma és tánc jellegénél fogva nagy szerepet játszik több fejlesztési területen meghatározott ismeretek, készségek és képességek fejlesztésében.

Az *erkölcsi nevelés* területén a tanuló a dráma és tánc tanulása során olyan kérdésekkel és problémákkal találkozik, amelyek segítenek eligazodni az őt körül vevő világban. Megtanulja a munkához szükséges rendet és fegyelmet, e tevékenységek révén megismeri, képes elfogadni és követni különböző közösségek normáit.

A *nemzeti öntudat, hazafias nevelés* területén megismer több különböző, népszokásokhoz vagy ünnepkörökhöz köthető hagyományt, így felkelhető érdeklődése szűkebb és tágabb környezetének kultúrája iránt, megtapasztalhatja ezek helyét Európa és a világ szokásvilágában, fontossá válhat számára a hagyományok megismerése és megőrzése.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés területén nyitottá válhat a társadalmi jelenségek iránt, ezek ábrázolására törekszik dramatikus tevékenységeiben is. Foglalkozik a kisebb és nagyobb közösségek sajátosságaiból eredő lehetőségekkel és korlátokkal.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése, valamint a felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén képes az alkalmazkodásra és az érdekérvényesítésre. Életkorának megfelelően megnyilvánul különböző társas helyzetekben. Képes több szempontból is értékelni, és drámajátékos tevékenységekben megmutatni egy-egy helyzetet. A megbeszéléseken önálló véleményt fogalmaz meg, tapasztalatot szerez önmaga és társai tevékenységének elemző értékelésében, ugyanakkor képes mások munkájának elismerésére, tiszteletére is.

A testi és lelki egészségre nevelés területén megismeri a különféle, a figyelem összpontosítására szolgáló koncentrációs és lazító játékokat és tevékenységeket.

A fenntarthatóság, környezettudatosság területén fejlődhet közvetlen és tágabb környezetének természeti és társadalmi értékei, sokszínűsége iránti szenzibilitása.

A tanulás tanítása területén képes kialakítani a személyiségének megfelelő tanulási szokásokat, képes a hatékony, önálló felkészülésre, és alkotó jellegű részvételre nyilvános közösségi tevékenységekben.

A médiatudatosságra nevelés területén: megfelelő módon eligazodik az interneten, illetve a különféle hiteles médiatartalmakban, valamint a rendelkezésére álló szakirodalomban.

A kompetenciafejlesztés területén az anyanyelvi kommunikáció fejlesztésében az aktív tevékenységek folytán a dráma és tánc tantárgy jelentős szerepet játszik. A tanuló részt vesz verbális és nonverbális kommunikációs játékokban, megtapasztalja az önkifejezés több formáját. Ezek segítségével képes érzéseinek és véleményének kifejezésére, valamint saját és mások tevékenységének értékelésére is. Fejlődik a tiszta, érthető, artikulált beszéd, a világos, adekvát nyelvhasználat területén.

A szociális és állampolgári kompetencia területén a tanuló lehetőséget kap más kultúrák sokszínűségének megismerésére. A dramatikus tevékenységek során gyakorolja a társainak való segítségnyújtást különféle megjeleníthető élethelyzetekben. A közös munka folyamatában megtapasztalja, hogy kisebb és nagyobb közösségének működése az ő felelőssége is, a dramatikus tevékenység során, a mintha-helyzetek „gyakorlóterepén” felelősséget érez és vállal társaiért. Képes megfogalmazni véleményét, és elfogadni mások érvelését.

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kultúra területén a tanuló korának megfelelő élethelyzetekben képes a mérlegelésre, döntéshozatalra, és arra, hogy felmérje döntései következményeit – mindezt a dramatikus tevékenységek során a gyakorlatban, védett környezetben meg is tapasztalja.

Ugyanakkor az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség területén fejlődik emocionális érzékenysége is, megismerkedik a befogadást és a kifejezést segítő játékokkal, dramatikus tevékenységekkel, a megjelenítés többféle (pl. verbális, mozgásos-táncos, vizuális) formájával.

Emellett a hatékony, önálló tanulás megalapozásaként részt vesz egész csoportos, kiscsoportos tevékenységekben, és vállal egyéni tevékenységeket is. Megtapasztalja saját készségeit és képességeit, felismerheti, miben kell még fejlődnie.

5. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Csoportos játék és megjelenítés	6 + 4
Rögtönzés és együttműködés	6
A dráma és a színház formanyelvének tanulmányozása	6
Történetek feldolgozása	7
Megismerő és befogadóképesség	7
Összes óraszám	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Csoportos játék és megjelenítés	Órakeret 6+4
Előzetes tudás	Érzékelés, megfigyelés, felismerés, emlékezet, fantázia, megjelenítés játéka. Beszédre késztetés, verbális és nonverbális kommunikációs játékok; ritmus, tér, térköz, tájékozódás, irányok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kapcsolatteremtésen alapuló alkotó együttműködés képességének fejlesztése. Tiszta, érthető, artikulált beszéd, világos kifejezés, adekvát nyelvhasználat fejlesztése; nonverbális kifejezőeszközök helyes és tudatos használata; az élőszó zenei kifejezőeszközeinek helyes és tudatos használata; Táncos és mozgásos tevékenységek a mozgáskultúra és a mozgásos kommunikáció fejlesztése céljából.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Általános mozgásos/táncos bemelegítés: az egész csoportot megmozgató kapcsolatteremtő, feszítő-lazító mozdulat-játékok (pl. utánzásos gyakorlatok, lánc-játékok). Táncos mozgások egész csoportban, majd kis csoportokban (pl. mozgás zenére a tanár irányításával). A kifejező közlés alapjainak elsajátítása – artikulációs gyakorlatok, tempó-, hangsúly- és hanglejtésgyakorlatok (pl. beszédre késztető játékok, hanggyakorlatok; egyszerűbb stilisztikai játékok, szókincsbővítő gyakorlatok;	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Törekvés a jól formált, nyelvileg igényes beszédre és a megfelelő artikulációra. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kiejtémód eszközeinek alkalmazása. A szünet, a hangsúly-, a beszédtempó-, a hangmagasságváltás és a hanglejtés modulációjának használatában rejlő kommunikációs lehetőségek megfigyelése és alkalmazása.	

<p>Beszédgyakorlatok szavakkal, szókapcsolatokkal, mondatokkal; beszédgyakorlatok egyszerű, könnyen tanulható, időmértékes és/vagy hangsúlyos szövegekkel).</p> <p>Nem verbális kommunikációs játékok: beszéd nélküli gyakorlatok egész csoportban különféle kommunikációs helyzetekben, kis csoportokban és párban.</p> <p>A korosztály sajátosságait figyelembe vevő koncentrációs és lazítógyakorlatok (a koncentráció érvényesülhet pl. a figyelem irányításában, a mozgás koordinációjában, az együttműködésben, az egymáshoz igazodásban).</p> <p>Egyszerűbb interakciós játékok.</p> <p>Egyensúly- és mozgáskoordinációs játékok (pl.: az egyensúly megtartása különböző helyzetekben, a test és a végtagok mozgásának összehangolása a nagyobb motorikus mozgástól a kisebb felé haladva, tájékozódás a térben csukott szemmel).</p> <p>A bizalomérzet kialakítását szolgáló gyakorlatok. Kommunikáció tárgyakkal, bábokkal.</p>	<p><i>Matematika:</i></p> <p>Tájékozódás a térben.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>... olyan közös, együttes élmény megteremtése, amely révén a befogadás és az önkifejezés, valamint az egymásra figyelés harmóniája valósul meg.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján, a célirányos figyelem fejlesztése céljából.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>Az érdeklődés felkeltése, a természetes kíváncsiság fenntartása és kiterjesztése a közvetlen környezet egészére.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i></p> <p>Mozgásos kommunikáció.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Bemelegítés, testtartás, gesztus, mimika, tekintet, hangerő, hangsúly, koncentráció, lazítás, együttműködés, egyensúly, bizalom.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Rögtönzés és együttműködés	Órakeret 6
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Részvétel különböző szervezési formákban megvalósított dramatikus tevékenységekben. Kapcsolat létrehozása és fenntartása, egymásra figyelés. Szerepbe lépés.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Aktív, alkotó részvétel a mozgásos improvizációkban, improvizációs képesség fejlesztése; az egymásra figyelés és az együttműködés erősítése. Örömteli, fegyelmezett, tervszerű, összpontosított alkotómunka; a kreativitás, improvizációs képesség fejlesztése; a tartós, intenzív figyelem erősítése; a kooperáció, a munkamegosztásban való részvétel gyakorlása; a társak munkájának megértése, tisztelete.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Egyszerű elemekből építkező mozgássor létrehozása (eleinte a tanár konkrét iránymutatásával).</p> <p>Mozgásos improvizáció a tanár által meghatározott témára.</p> <p>Improvizáció a megismert technikák alkalmazásával.</p> <p>Páros, kiscsoportos és csoportos interakciós játékok. Játékok maszkkal, bábbal.</p> <p>Különböző karakterek mozgásbeli kifejezése.</p> <p>A figyelem irányításának erősítése.</p> <p>Alkalmazkodás, érdekérvényesítés együttműködést igénylő csoportos tevékenységek során.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Különböző dramatikus formák kipróbálása (pl.: bábjáték, árnyjáték, némajáték, versmondás, helyzetgyakorlat).</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata.</p> <p>Szabad asszociációs játékok.</p> <p>Hang és kép együttes alkalmazása (pl. árnyjátékokban).</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>Tapasztalatszerzés a környezetből, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Indítás, megállítás, gyorsítás, lassítás, járás, futás, mozdulatkitartás, testtartás, gesztus, mimika, maszk, karakter.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A dráma és a színház formanyelvének tanulmányozása	Órakeret 6
Előzetes tudás	Kezdet, lezárás, cselekmény, szereplő, helyszín fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető dramaturgiai, műfaji fogalomkészlet bővítése. Egyes fogalmak felhasználása drámajátékos tevékenységekben és/vagy az elemző megbeszélésekben.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Egyszerű kifejezési formák megismerése és alkalmazása saját élményű dramatikus tevékenységekben, különböző dramatikus munkaformákkal. Az adott tevékenységek szituációkban történő megvalósítása (a szereplők szándékai, viszonyai, a cselekmény helyszínének, időpontjának megjelölése).</p> <p>Jelenetalkotás a tanár által megadott és/vagy a játzókkal egyeztetett elemek alapján.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Kreatív folyamatok támogatása (képzelet, belső képek alkotása, jelentésalkotás).</p> <p>Gondolkodás a saját gondolkodási folyamatokról.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>A belső hallás készség irányú fejlesztése. Elvárható: nehezebb ritmusképletek, ütemfajták</p>	

<p>Az alapvető fogalmak ismerete és alkalmazása saját játékok alapján és azok értékelő megbeszélése során (szándék, feszültség, konfliktus, jelenet, dialógus, monológ, típus, ellentét és párhuzam, ritmus). Irodalmi művek egy-egy részletének közös dramatizálása, megjelenítése dramatikus tevékenységekkel.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> A probléma megoldásához, a tevékenység elvégzéséhez szükséges, a feltételekre, hatásokra is kiterjedő átfogó kérdések megfogalmazása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szándék, feszültség, konfliktus, jelenet, dialógus, monológ, típus, ellentét, párhuzam, fordulópont/tetőpont, főszereplő, mellékszereplő, késleltetés, ritmus, tér.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Történetek feldolgozása</p>	<p>Órakeret 7</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Részvétel egyszerűbb, csoportos rögtönzések játékokban.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Alkotó és tevékeny részvétel támogatása, fejlesztése különböző drámajátékos tevékenységekben, történetek megjelenítésében.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Dramatikus improvizációk a tanár által megadott és/vagy a tanulók által létrehozott történetváz alapján.</p> <p>Történet szituációkra bontása (pl. kiscsoportokban létrehozott állókép, állókép narrációval, állóképsorozat, gondolatkövetés, némajáték, hangjáték), majd a látottak egész csoportos megbeszélése.</p> <p>Döntési helyzetek elemzése, feldolgozása dramatikus tevékenységekkel (pl. balladák, mesék, elbeszélő költemények, mítoszok, mondák, kortárs irodalmi alkotások, a tanulókat érdeklő konfliktushelyzetek, emberi problémák alapján).</p> <p>Dramatikus improvizációk irodalmi, képzőművészeti alkotások, zeneművek, ismert történelmi események, fénykép, film, (nép)hagyomány felhasználásával.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Történetek főszereplőinek azonosítása. A szereplők külső és belső jellemzőinek azonosítása. Az idő és a tér egyértelműen megjelölt mozzanatainak azonosítása. A tetőpontok, fordulópontok és kitérők érzékelése. Annak megállapítása, hogy ki beszél el és kinek a szemével látjuk a történetet. A nem saját álláspont megjelenítésének, átélésének képessége. Mindennapi konfliktusok megjelenítése drámajátékban (pl.: bábjáték).</p>	

	<p><i>Ének-zene:</i> A tánc tanulása során megismerhető a helyi vagy a nemzetiségi (nép)hagyomány, s mindez hatékonyan járulhat hozzá a közösségi tudat és az önazonosság erősítéséhez.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Események, történetek elbeszélése élőszóban, illetve emlékezetből. Mások véleményének türelmes meghallgatása és figyelembe vétele. Feltevések megfogalmazása az egyének, csoportok viselkedésének mozgatórugóiról.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dramatikus tevékenységformák, feszültség, improvizáció, cselekmény, jelenet, konfliktus.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Megismerő és befogadóképesség	Órakeret 7
Előzetes tudás	Szöveges alkotások dramatikus feldolgozása, egyes szokások, hagyományok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különböző művészeti alkotások játékon, megjelenítésen keresztül történő feldolgozása. Színház- és drámatörténeti ismeretek iránti érdeklődés felkeltése. Néphagyományok alapfokú ismerete. Színházi előadások megtekintése alapján a befogadó/értelmező képességek fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Színházi előadások (pl. gyermek- vagy diákszínházi csoportok előadásai) közös megtekintése, előkészítése, a látottak feldolgozása dramatikus tevékenységekkel.</p> <p>A szereplők jellemének (külső és belső jegyeinek, valamint motivációinak) vizsgálata dramatikus tevékenységek felhasználásával.</p> <p>A ritmus lehetséges megjelenési formái színpadon.</p> <p>A színpadi tér és a színpadi idő fogalma.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A műélvezet megtapasztalása a belefeledkezés, a játék, a kaland, a humor, a képzelet, a ritmus és a zene révén.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Nemzetiségeink hagyományai és néptáncai.</p>	

<p>Ismerkedés a színpadi térformákkal és használatuk következményeivel.</p> <p>Dramatikus játékok során a néphagyomány egyes elemeinek felismerése és beépítése a gyakorlatokba.</p> <p>Ismerkedés a tánc és a mozgás szerepével és jellemzőivel (pl. különféle történelmi és társastáncok, különböző kultúrák táncai, különböző korok színpadi táncai).</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Együttműködés a társakkal, alkalmazkodás egymáshoz, a társak segítése a közös és csoportos tevékenységekben.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Reflektálás irodalmi, zenei, filmes élményekre saját, kifejező szándékú alkotásokban. Saját és mások munkájának összehasonlítása, értékelése tanári segítséggel.</p> <p><i>Hon- és népismeret:</i> Család és lakóhely. Néphagyomány.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Díszlet, jelmez, kellék, jelenet, tánc típusok.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Alkotó részvétel többféle dramatikus, illetve mozgásos-táncos tevékenységben. – Alapszintű improvizációs képességek fejlődése, erősödő biztonság a térhasználatban a mozgás és a dramatikus tevékenységek folyamán. – Konstruktív részvétel a dramatikus tevékenységek értelmező megbeszélésében – A tanuló képes a munkamegosztásra, érti és értékeli társai munkáját; fejlődik önismerete, képviseli saját álláspontját, és figyelembe veszi társai véleményét a közös alkotó tevékenységben. – Ismeri és használni tudja a legalapvetőbb dramaturgiai, drámaszerkezeti és színházi alapfogalmakat; képes egy színházi előadásról megfogalmazni élményeit, gondolatait.
--	---

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

5-7. évfolyam

Óraterv

	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam
Heti óraszám	1	1	1
Éves óraszám	36	36	36

5. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja az 5. évfolyamon az, hogy az 1–4. évfolyamon történő irányított játékos cselekvések során nyert tapasztalatok újabbakkal egészüljenek ki, és az élményszerű megismerés önállóbbá, tudatosabbá, célzottabbá váljon. Az életkori sajátosságaikhoz igazodó korszerű, hatékony és meggyőző módszerek révén a tanulók alapkészségei erősödjenek, gondolkodási képességeik folyamatosan fejlődjenek. A tevékenységek keretei kilépnek a tanterem védett környezetéből, a játékos tevékenységek helyébe fokozatosan az életből átvett feladatok lépnek, a tanulói tevékenységek feltételei és következményei egyre életszerűbbé válnak. Ezzel megkezdődik a felkészülésük környezetük egyre önállóbb alakítására, a változásokhoz való rugalmasabb alkalmazkodásra és saját sorsuk befolyásolására. A veszélyhelyzetek és a konfliktusok kezelése, az átgondoltan tervezett és kitartó munka, majd az ezt záró reális értékelés alakítja ki a helyes önértékeléssel bíró, fejlődőképessé, önálló személyiséget. Az életvezetési ismeretek a testi-lelki épiséget veszélyeztető betegségek megelőzésére, a káros szenvedélyektől mentes, egészség- és környezettudatos életvitel igazi értéként való elfogadására, megélésére és megtartására irányulnak. A családok mindennapjaira vonatkozóan az élethelyzetek megoldására, a háztartási munka célszerű szervezésére, az anyagi lehetőségek ésszerű felhasználására, az egészséges táplálkozás érdekében hagyományos és korszerű eljárások és eszközök alkalmazására kell példákat mutatni.

A nemzeti kultúra átörökítéséhez, a nemzeti hagyományok ápolásához gyakorlati tevékenységekkel (tárgyaló tevékenységgel és gyűjtőmunkával) kapcsolódik a tantárgy. A jól megalapozott nemzeti azonosságtudatra épülhet az egyetemes emberi kultúra értékeinek elfogadása. A munka értékteremtő szerepe, a környezetkímélő termelés és a tudatos fogyasztói magatartás kiemelése a gazdasági ismeretek megalapozásához járul hozzá.

Az alkotóképesség fejlesztése a Tárgyi kultúra, technológiák, termelés részben a modellezés során, a manuális tevékenységek gyakorlásával az alapvető technikai eszközök balesetmentes és szakszerű használatával történik. A párokban, kisebb-nagyobb csoportokban történő munkavégzéskor a kölcsönös alkalmazkodásra, odafigyelésre, a vezető és a vezetett szerep kipróbálására kerül sor. A gyűjtőmunkák és az anyagvizsgálatok végzése segíti a megismerési és rendszerezési folyamatok gyakorlását. A harmonikus és esztétikus zöld környezet kialakítására az agrotechnikai tevékenységek nevelnek. Az adottságok függvényében szobai és kerti növények termesztése is végezhető. A tantárgy tanulási szokásrendjének alakítása (információgyűjtés, műszaki kommunikáció, mintakövetés, munkatevékenységek végzése, önellenőrzés, hibajavítás, értékelés) folyamatos, rendszeres, következetes munkával érhető el a kiemelt fejlesztési feladatok végzése során.

A Közlekedés témakör az 1–4. évfolyamon elsajátítottak ismétlése, gyakoroltatása (a gyalogos, kerékpáros és tömegközlekedés KRESZ szerinti szabályai, rendje, eszközszerkezete, a balesetmentes, udvarias közlekedés elvárható követelményei, elsősegélynyújtás).

A pályaaorientáció ismereteit nem külön tematikai egységként dolgozzuk fel. A tevékenységek tudatos szervezésével folyamatosan lehetővé kell tenni, hogy a tanulók felfedezhessék belső értékeiket, és kipróbálhassák, mire képesek. A reális önismeret és a pozitív énkép kialakítása, a közösségi feladatok vállalásában az együttműködési képesség fejlesztése, valamint a szakmák, foglalkozások jellemzői és az azokra való alkalmasság megismerése a pályaválasztás irányításának előkészítésére ad támpontokat.

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Ételkészítés	7 + 1
Teendők a háztartásban és a lakókörnyezetben	8 + 2
Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés	14
Közlekedés	3 + 1
Összes óraszám	36

Tematikai egység	Ételkészítés	Órakeret 7+1
Előzetes tudás	<p>A mindennapos étkezési szokások, ételfajták, étkezési eszközök, étkezőhelyek ismerete.</p> <p>Egyszerű konyhai kézi eszközök biztonságos kezelése, az evőeszközök kulturált használata.</p> <p>Megfontolt, fegyelmezett, biztonságra törekvő viselkedés a munkakörnyezetben.</p> <p>Az étkezéshez kapcsolódó elemi viselkedési szabályok betartása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A saját tevékenység, a cselekvések és a következmények összefüggéseinek belátása, a saját felelősség felismerése.</p> <p>Kölcsönös odafigyelés, alkalmazkodás, együttműködés a csoportos tevékenységek során.</p> <p>Az étkezéssel, ételkészítéssel, élelmiszerekkel összefüggő munkatevékenységek azonosítása, felismerése.</p> <p>A konyhai tevékenységekkel járó veszélyérzet kifejlődése, törekvés erősítése a biztonságra, fegyelmezettségre, megfontoltságra.</p> <p>Feladatvállalás, célratörő, hatékony munkamagatartás, produktivitás fejlesztése.</p> <p>Törekvés az igényességre, tiszta környezetre, kulturált viselkedésre.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. Az ételkészítés alapjai, élelmiszerek</i> Élelmiszerek rendszerezése és szerepe a táplálkozásban. Korszerű, egészséges táplálkozás. Ételek, étel-alapanyagok azonosítása, évszakokhoz, étkezési alkalmakhoz, élethelyzetekhez kapcsolása. A készítendő étel és a szükséges alapanyagok mennyiségének meghatározása, a költségek, valamint a készítés időszükségletének becslése. Ételreceptek értelmezése. Az ételkészítés folyamatának részekre, műveletekre bontása, az étkezéshez kapcsolódó teendők meghatározása, a csoporton belüli, illetve a családi munkamegosztás lehetőségeinek megbeszélése.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> Haszonnövények és haszonállatok, termények, termékek az egyes évszakokban. Hőmérséklet, hőmennyiség, hőátadás. Tápanyagok, táplálék, egészséges táplálkozás.</p>
<p><i>1.2. Ételek készítése</i> Az étel-alapanyagok tisztítása, előkészítése, receptúra szerinti mérése, a készítéshez szükséges eszközök meghatározása. Egyszerű ételek (pl. zöldségételek, palacsinta, tükörtojás, szendvics) készítése.</p>	<p><i>Matematika:</i> arányosság, fajlagos mennyiségek, tömeg- és térfogategységek.</p>
<p><i>1.3. Élelmiszerek, ételek tárolása, tartósítási eljárások</i> Ételek tárolása, csomagolása. A megmaradt ételek felhasználási lehetőségei, az ételmaradékok kezelése. Az ételkészítéshez és étkezéshez kapcsolódó személyi higiéniai követelmények megismerése, betartása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szókincs- és fogalombővítés, kommunikáció, piktogramok.</p>
<p><i>1.4. Konyhai eszközök, gépek használata</i> A balesetveszélyes konyhai kézi eszközök, és a használatukkal járó balesetveszélyek azonosítása. Az ételkészítés során használt tüzelő-, melegítő-, főző-, sütő- stb. berendezésekhez, a forró vízhez, forró anyagokhoz, eszközökhöz kapcsolódó baleseti veszélyek azonosítása és ezek elhárításának gyakorlása. A konyhai eszközökhöz kapcsolódó élelmiszer-higiéniai szabályok megismerése, alkalmazása.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> felelősségünk egészség megőrzésében.</p>
<p><i>1.5. Étkezési kultúra</i> Az étkezési szokások és azok történeti háttere. A kulturált étkezés követelményei. Az étkezőasztal megterítése, ételek tálalása. Az étkezéssel kapcsolatos illemszabályok gyakorlati alkalmazása.</p>	
<p><i>1.6. Az ételek készítésével kapcsolatos utómunkálatok</i> Az ételkészítéshez, illetve az étkezéshez használt edények és eszközök mosogatása. A konyha és az étkező takarítása.</p>	

<p><i>1.7. Környezettudatosság</i> Az étkezéshez, ételkészítéshez kapcsolódó energia-, víz- és anyagtakarékosság, valamint az élelmiszer-csomagolások újrahasznosítási lehetőségeinek feltárása, megismerése. Az élelmiszerhulladék minimalizálásának lehetőségei. A keletkező hulladékok azonosítása, szelektálása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Étel, étkezés, élelmiszer, egészséges táplálkozás, családi étkezés, főtt étel (melegétel), hideg étel, főzés, sütés, tálalás, mosogatás, maradék étel, hulladék, fogyaszthatóság, anyagtakarékosság, energiatakarékosság, víztakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés.</p>

Tematikai egység	Teendők a háztartásban és a lakókörnyezetben	Órakeret 8+2
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az épített környezet elemeinek és összetevőinek, valamint funkcióinak azonosítása, érdeklődés, törekvés annak megfelelő használatára, alakítására. Az élő és a tárgyi környezet jellemzőinek, kapcsolatának, kölcsönhatásainak megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása a problémamegoldások során, tevékenységek gyakorlásakor. A szükségletekből adódó technikai problémák felismerése és technikai eszközökkel, -eljárásokkal történő megoldása. Használati utasítások megértése, helyes értelmezése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tapasztalatszerzés az épített, illetve mesterséges környezet elemeiről és összetevőiről, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. A környezet állapota, használati jellemzői, az emberi életminőségre és a természeti környezetre gyakorolt hatásai iránti érdeklődés, a környezetet alakító tevékenységekkel járó felelősség belátása. Véleményalkotás a tevékenységekkel érintett szakmákról, munkafolyamatokról. A tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó célzott információszerzés információforrásokból. A használt anyagok, eszközök, a tapasztalt látvány, jelenség stb. vizsgálatából fakadó tapasztalatok rögzítése. Gyakorlati problémamegoldás lépéseinek azonosítása. Előzetesen bemutatott és megbeszélte munkaműveletek pontos végrehajtása, a biztonsági szabályok betartása, veszélyhelyzetek felismerése. Elemi agrotechnikai ismeretek elsajátítása. Igényesség a kulturált, rendez, tiszta, esztétikus környezet iránt.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>2.1. A mesterséges, illetve épített környezet</i> A mesterséges, illetve épített környezet jellemzői és gondozása: építmények, mechanikus szerkezetek, építési és mechanikus javítási, állagmegóvási munkák, takarítás. Tapasztalatok gyűjtése a felhasznált anyagok és eszközök fizikai jellemzőiről. Épület alaprajzának, terület helyszínrajzának értelmezése és összevetése a valósággal. Épületek, építmények funkciói, szerkezeti elemei, anyagai.</p>	<p><i>Matematika:</i> geometria, számok, számítások, mértékegységek kezelése, egyenes arányosság.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Vetület, térkép, méretarány. Szerkezeti anyagok fizikai és kémiai tulajdonságai. Haszonnövények, haszonállatok.</p>
<p><i>2.2. Az épített környezet biztonsága</i> Az épített környezet, az épületek védelme az időjárási hatások ellen. A mesterséges környezetet, épületeket károsító természeti, időjárási hatások azonosítása.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> Az ember és a környezet kölcsönhatása, felelősségérzet. A tárgyi világ (modern technikai eszközök) életmódkönnyítő használata, mértékletesség, veszélyforrások.</p>
<p><i>2.3. Balesetek megelőzése</i> Kéziszerszámok, eszközök biztonságos használata. Elektromos eszközök érintésvédelme. Munkavédelmi eszközök, felszerelések. Balesetveszélyes munkaműveletek, mozzanatok, munkavédelmi eszköz szükségességének felismerése.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> Az ember és a környezet kölcsönhatása, felelősségérzet. A tárgyi világ (modern technikai eszközök) életmódkönnyítő használata, mértékletesség, veszélyforrások.</p>
<p><i>2.4. Veszélyes anyagok a háztartásban</i> Kémiai, biológiai, illetve tűzvédelmi szempontból veszélyes anyagok (gyógyszerek, kozmetikai anyagok, irtószerek, tisztítószer, oldószerek, festékek, növényvédő szerek, műszaki célú vegyi anyagok stb.) tárolása, kezelése, használata, ezek veszélyei és ezekkel kapcsolatos biztonsági szabályok.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> Az ember és a környezet kölcsönhatása, felelősségérzet. A tárgyi világ (modern technikai eszközök) életmódkönnyítő használata, mértékletesség, veszélyforrások.</p>
<p><i>2.5. Környezettudatosság</i> A háztartási tevékenységek becsült víz- és energiaigényének és költségének meghatározása. Víz és energiatakarékosság. A hulladékok azonosítása, csoportosítása, szelektív gyűjtése.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> Az ember és a környezet kölcsönhatása, felelősségérzet. A tárgyi világ (modern technikai eszközök) életmódkönnyítő használata, mértékletesség, veszélyforrások.</p>
<p><i>2.6. Növénytermesztés, állattartás</i> Növények (pl. dísznövények, fűszernövények, fák) telepítése és gondozása. Hobbikert létesítésével és fenntartásával kapcsolatos munkálatok. Élelmiszernövények termesztési fogásainak elsajátítása.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> Az ember és a környezet kölcsönhatása, felelősségérzet. A tárgyi világ (modern technikai eszközök) életmódkönnyítő használata, mértékletesség, veszélyforrások.</p>

<p>2.7 Az egészségre ártalmas természeti eredetű veszélyforrások A veszéllyel járó helyzetek és a veszélyek felismerése, teendők a károsodás elhárítása érdekében, illetve károsodás esetén.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Épület, építmény, alaprajz, helyszínrajz, méretarány, alkatrész, szerkezet, gép, rendszer, kéziszerszám, szerkezeti anyag, fizikai és technológiai tulajdonság, építés, készítés, termelés, javítás, felújítás, állagmegóvás, karbantartás, munkavédelmi szabály, munkavédelmi eszköz, használati utasítás, egészségkárosodás, hulladék, veszélyes hulladék.</p>

Tematikai egység	Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés	Órakeret 14
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Anyagok vizsgálata, tulajdonságok felismerése, tapasztalatok megfogalmazása. Adott feladat megoldásához szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása. Tárgyak elkészítése segítséggel, minta alapján. Mérés, szerszámok biztonságos alkalmazása, tapasztalatok megfogalmazása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. Véleményalkotás az egyes szakmákról, munkatevékenységekről. Az anyagok tulajdonságai és felhasználhatóságuk közötti kapcsolatok megértése. Tervrajz készítése és a feladat végrehajtási lépéseinek megtervezése. Kézügyesség fejlesztése. A tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés erősítése a biztonságra. A változtatásokhoz, változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás, felkészülés a veszélyhelyzetek és a konfliktusok kezelésére.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>3.1. A tárgyak és a tárgykészítéshez használt anyagok fizikai és technológiai tulajdonságai Természetes és mesterséges faanyagok, papír, textil, képlékeny anyagok vizsgálata (hajlítás, törés, hasítás, keménység, rugalmasság, nedvszívás,) szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés alapján. Az anyagok előállításához és megmunkálásához kötődő szakmák.</p>		<p>Matematika: mérés, méretarány, kicsinyítés, nagyítás, geometriai szerkesztések, geometriai transzformációk, testek.</p>
<p>3.2. Tárgyak, szerkezetek, modellek előállítása A tárgyak rendeltetése és használati jellemzői. Mérés milliméteres pontossággal. Mérőeszközök alkalmazása. Új szerszámok és műveletek megismerése, alkalmazása.</p>		

<p>Jármű- és gépmodellek készítése természetes anyagok, hulladékok és egyéb építőelemek (pl. konstrukciós játékok – fa- és fémépítő, Lego, Lego Education készletek) felhasználásával. A modellezés mint hobbi lehetőségeinek megismerése. A tárgykészítéshez kapcsolódó szakmákról ismeretek szerzése.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> mérés, az anyagok fizikai tulajdonságai, mechanikai kölcsönhatások, anyagszerkezet.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Kötődés a tárgyi világhoz. Találmányok az emberiség szolgálatában (az emberek javára, kárára).</p>
<p><i>3.3. Műszaki kommunikáció alkalmazása</i> Méretmegadás elemei. Rajzjelek (hajlítási vonal, tengely, nem látható él, furat, átmérő, sugár). Méretarányos kicsinyítés, nagyítás. Vetületi ábrázolás.</p>	
<p><i>3.4. Takarékos, hatékony, igényes munkavégzés</i> Anyagok újrafelhasználása. A szükséges információk gyűjtése, felhasználása. Anyagmennyiség, költség kiszámítása a tervek alapján. Munkafolyamat tervezése, szervezése. A kivitelezés problémái. Együttműködés társakkal közös tevékenységben.</p>	
<p><i>3.5. Eszközök rendeltetésszerű, biztonságos használata, megfelelő munkakörnyezet</i> Biztonságos munkavégzéshez szükséges munkafogások ismerete, ép szerszámok célszerű, balesetmentes használata. A munkakörnyezet rendjének fenntartása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Anyag, fa, alapanyag, termék, szerszám, fizikai tulajdonság, technológia, anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, tervezés, minta, rajzjelek, vonalfajta, méret, mérés, méretarány, vetületi ábrázolás, anyagmennyiség, költség, szabály, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás.</p>

Tematikai egység	4. Közlekedési ismeretek	Órakeret 3+1
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A gyalogos és kerékpáros közlekedés alapismeretei. A gyalogosokra vonatkozó közlekedési szabályok. Viselkedési normák a közösségi közlekedési színtereken. Járműhasználattal kapcsolatos veszélyhelyzetek értelmezése, a balesetek megelőzési lehetőségeinek ismerete. A szárazföldi, vízi és légi közlekedés eszközei.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Biztonságos kerékpáros közlekedés szabályainak ismerete, alkalmazása. Hagyományos és korszerű környezetkímélő közlekedéstechnikai eljárások, célszerű eszközök alkalmazásával a technikai ismeretek bővítése, a környezettudatos magatartás erősítése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>4.1. A forgalomszabályozás közlekedési jelzései A közúti közlekedési jelzések hierarchiája. A jelzőtáblák és útburkolati jelek. A forgalomirányító fényjelzőkészülékek jelzéseinek jelentése.</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom: szaknyelv, szókincsbővítés, szövegértés, könyvtárhasználat.</p>
<p>4.2. A közlekedés rendszere, közlekedéstörténet A járművek. A városi, közúti, a vízi és légi közlekedés rendszereinek megismerése. A közlekedés fejlődése, találmányok és feltalálók a közlekedéstörténetben – információgyűjtés, rendszerezés.</p>	
<p>4.3. Balesetvédelem Közlekedési helyzetek, veszélyek, balesetek elemzése, megelőzése. Közlekedésbiztonsági ismeretek. A féktávolság. Az érzékelési- és útviszonyok forgalombefolyásoló szerepe. A biztonságos kerékpáros közlekedéshez szükséges gyakorlati készségek fejlesztése az alapvető szituációkat modellező gyakorlati pályán. Tennivalók közlekedési baleset esetén. Az elsősegélynyújtás feltételrendszere, helyzetfelmérés, biztosítás és segélyhívás.</p>	<p>Természetismeret: sebesség, gyorsulás.</p> <p>Erkölcstan: találmányok az emberiség szolgálatára (anyagi hasznára, javára, kárára).</p>
<p>4.4. Vasúti közlekedés A biztonságos és udvarias vasúti közlekedés szabályai.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Útvonaltípus, főútvonal, kerékpárút, autóút, autópálya, közlekedési csomópont, forgalomirányítás, elsőbbség, kikerülés, fékezés, fékút, megállás, tilalom, közlekedési tábla, viselkedési norma, útkeresztződés, alárendelt út, egyenrangú út, útviszony, közlekedésbiztonság.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a 5. évfolyam végén</p>	<p>Tapasztalatok megfogalmazása a környezet elemeiről, állapotáról, a környezetátalakító tevékenységgel járó felelősség belátása. Tapasztalatok az ételkészítéssel, élelmiszerekkel összefüggő munkatevékenységekről. Ételkészítés és tárgyalkotás során a technológiák helyes alkalmazása, eszközök szakszerű, biztonságos használata. Elemi műszaki rajzi ismeretek alkalmazása a tervezés és a kivitelezés során. Az elkészült produktumok (ételek, tárgyak, modellek) reális értékelése, a hibák felismerése, a javítás, fejlesztés lehetőségeinek meghatározása. A tárgyi környezetben végzett tevékenységek biztonságossá, környezettudatosá, takarékosá és célszerűvé válása. A gyalogos és kerékpáros közlekedés KRESZ szerinti szabályainak, valamint a tömegközlekedés szabályainak biztonságos alkalmazása. A vasúti közlekedésben való biztonságos és udvarias részvétel.</p>
--	---

6. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja a 6. évfolyamon az, hogy az 5. évfolyamon történő irányított cselekvések során nyert tapasztalatok újabbakkal egészüljenek ki, és az élményszerű megismerés önállóbbá, tudatosabbá, célzottabbá váljon. Az életkori sajátosságaikhoz igazodó korszerű, hatékony és meggyőző módszerek révén a tanulók alapkészségei tovább erősödjenek, gondolkodási képességeik folyamatosan fejlődjenek, elvontabbá válnak. A tanulói tevékenységek feltételei és következményei egyre életszerűbbé válnak. Ezzel folytatódik a felkészülésük környezetük egyre önállóbb alakítására, a változásokhoz való rugalmasabb alkalmazkodásra és saját sorsuk befolyásolására. A veszélyhelyzetek és a konfliktusok kezelése, az átgondoltan tervezett és kitartó munka, majd az ezt záró reális értékelés alakítja ki a helyes önértékeléssel bíró, fejlődőképes, önálló személyiséget, s így egyre inkább képessé válnak az önképzésre, önálló tanulásra. Az életvezetési ismeretek a testi-lelki épséget veszélyeztető betegségek megelőzésére, a káros szenvedélyektől mentes, egészség- és környezettudatos életvitel igazi értéként való elfogadására, megélésére és megtartására irányulnak. A családok mindennapjaira vonatkozóan az élethelyzetek megoldására, a háztartási munka célszerű szervezésére, az anyagi lehetőségek ésszerű felhasználására, az egészséges táplálkozás érdekében hagyományos és korszerű eljárások és eszközök alkalmazására kell példákat mutatni.

A nemzeti kultúra átörökítéséhez, a nemzeti hagyományok ápolásához gyakorlati tevékenységekkel (tárgyalkotó tevékenységgel és gyűjtőmunkával) kapcsolódik a tantárgy. A jól megalapozott nemzeti azonosságtudatra épülhet az egyetemes emberi kultúra értékeinek elfogadása. A munka értékteremtő szerepe, a környezetkímélő termelés és a tudatos fogyasztói magatartás kiemelése a gazdasági ismeretek megalapozásához járul hozzá.

Az alkotóképesség fejlesztése a Tárgyi kultúra, technológiák, termelés részben a modellezés során, a manuális tevékenységek gyakorlásával az alapvető technikai eszközök balesetmentes és szakszerű használatával történik. A párokban, kisebb-nagyobb csoportokban történő munkavégzéskor a kölcsönös alkalmazkodásra, odafigyelésre, a vezető és a vezetett szerep kipróbálására kerül sor. A gyűjtőmunkák és az anyagvizsgálatok végzése segíti a megismerési és rendszerezési folyamatok gyakorlását. A harmonikus és esztétikus zöld környezet kialakítására az agrotechnikai tevékenységek nevelnek. Az adottságok függvényében szobai és kerti növények termesztése, hobbi- és haszonállatok gondozása is végezhető. A tantárgy tanulási szokásrendjének alakítása (információgyűjtés, műszaki kommunikáció, mintakövetés, munkatevékenységek végzése, önellenőrzés, hibajavítás, értékelés) folyamatos, rendszeres, következetes munkával érhető el a kiemelt fejlesztési feladatok végzése során.

A Közlekedés témakör egyrészt az 5. évfolyamon elsajátítottak ismétlése, gyakoroltatása (a gyalogos, kerékpáros és tömegközlekedés KRESZ szerinti szabályai, rendje, a balesetmentes, udvarias közlekedés elvárható követelményei, elsősegélynyújtás), másrészt bővítése (menetrendek, információforrások használata).

A pályorientáció ismereteit nem külön tematikai egységként dolgozzuk fel. A tevékenységek tudatos szervezésével folyamatosan lehetővé kell tenni, hogy a tanulók felfedezhessék belső értékeiket, és kipróbálhassák, mire képesek. A reális önismeret és a pozitív énkép kialakítása, a közösségi feladatok vállalásában az együttműködési képesség fejlesztése, valamint a szakmák, foglalkozások jellemzői és az azokra való alkalmasság megismerése a pályaválasztás irányításának előkészítésére ad támpontokat.

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Ételkészítés	7 + 1
Teendők a háztartásban és a lakókörnyezetben	8 + 2
Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés	14
Közlekedés	3 + 1
Összes óraszám	36

Tematikai egység	Ételkészítés	Órakeret 7+1
Előzetes tudás	<p>A mindennapos étkezési szokások, ételfajták, étkezési eszközök, étkezőhelyek ismerete.</p> <p>Egyszerű konyhai kézi eszközök biztonságos kezelése, az evőeszközök kulturált használata.</p> <p>Megfontolt, fegyelmezett, biztonságra törekvő viselkedés a munkakörnyezetben.</p> <p>Az étkezéshez kapcsolódó elemi viselkedési szabályok betartása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A saját tevékenység, a cselekvések és a következmények összefüggéseinek belátása, a saját felelősség felismerése.</p> <p>Kölcsönös odafigyelés, alkalmazkodás, együttműködés a csoportos tevékenységek során.</p> <p>Az étkezéssel, ételkészítéssel, élelmiszerekkel összefüggő munkatevékenységek azonosítása, felismerése.</p> <p>Tapasztalatok megfogalmazása az ételkészítési anyagok tulajdonságairól, átalakulásáról.</p> <p>A konyhai tevékenységekkel járó veszélyérzet kifejlődése, törekvés erősítése a biztonságra, fegyelmezettségre, megfontoltságra.</p> <p>Feladatvállalás, célratörő, hatékony munkamagatartás, produktivitás fejlesztése.</p> <p>Törekvés az igényességre, tiszta környezetre, kulturált viselkedésre.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. Az ételkészítés alapjai, élelmiszerek</i> Korszerű, egészséges táplálkozás. A tradicionális magyar konyha értékei, hungarikumok. A készítendő étel és a szükséges alapanyagok mennyiségének meghatározása, a költségek, valamint a készítés időszükségletének becslése. Az élelmiszerek beszerzésével kapcsolatos tudnivalók (élelmiszerlánc, nyomon követhetőség). A tudatos és takarékos élelmiszer-beszerzés szempontjai. Az élelmiszer-biztonság alapszabályai. Kiemelt kockázatú élelmiszertermékek. Az élelmiszerek címkéjén feltüntetett információk értelmezése. Ételreceptek értelmezése. Az ételkészítés folyamatának részekre, műveletekre bontása, az étkezéshez kapcsolódó teendők meghatározása, a csoporton belüli, illetve a családi munkamegosztás lehetőségeinek megbeszélése.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> Haszonnövények és haszonállatok, termények, termékek az egyes évszakokban. Hőmérséklet, hőmennyiség, hőátadás. Tápanyagok, táplálék, egészséges táplálkozás. Baktériumok, gombák, étkezési eredetű betegségek. Fertőtlenítőszer, mosószer.</p>
<p><i>1.2. Ételek készítése</i> Főzött jellegű (pl. levesek, főzelékek, főtt tészta), sütőben készülő (pl. sütemények, pizza, rakott ételek), továbbá serpenyőben készülő ételek (pl. zöldségételek, palacsinta, tükörtojás) készítése.</p>	<p><i>Matematika:</i> arányosság, fajlagos mennyiségek, tömeg- és térfogategységek.</p>
<p><i>1.3. Élelmiszerek, ételek tárolása, tartósítási eljárások</i> A hőkezelési eljárások (melegítés, hõn tartás, hûtés, fagyasztás) kipróbálása, a hőkezelés hatásainak, szerepének feltárása az egyes ételek elkészítése és tárolása során. További ételtartósítási eljárások kipróbálása, az ételek és ételalapanyagok megromlásának vizsgálata. Ételek tárolása, csomagolása. A megmaradt ételek felhasználási lehetőségei, az ételmaradékok kezelése. Az étel-alapanyagok és az ételek háztartásban való tárolásának alapvető élelmiszerhigiéniai szabályai, a kereskedelemből származó élelmiszerek fogyaszthatósági, illetve eltarthatósági adatainak értelmezése. Az ételkészítéshez és étkezéshez kapcsolódó személyi higiéniai követelmények megismerése, betartása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szókincs- és fogalombővítés, kommunikáció, piktogramok. <i>Erkölcstan:</i> felelősségünk egészség megőrzésében.</p>
<p><i>1.4. Konyhai eszközök, gépek használata</i> A balesetveszélyes konyhai kézi eszközök, kézi gépek, és a használatukkal járó balesetveszélyek azonosítása.</p>	

<p>Az ételkészítés során használt tüzelő-, melegítő-, főző-, sütő- stb. berendezésekhez, a forró vízhez, forró anyagokhoz, eszközökhöz kapcsolódó baleseti veszélyek azonosítása és ezek elhárításának gyakorlása.</p> <p>A konyhai eszközökhöz kapcsolódó élelmiszer-higiéniiai szabályok megismerése, alkalmazása.</p>	
<p><i>1.5. Étkezési kultúra</i></p> <p>A kulturált étkezés követelményei. Az étkezőasztal megterítése, ételek tálalása. Az étkezéssel kapcsolatos illemszabályok gyakorlati alkalmazása.</p>	
<p><i>1.6. Az ételek készítésével kapcsolatos utómunkálatok</i></p> <p>Az ételkészítéshez, illetve az étkezéshez használt edények és eszközök mosogatása.</p> <p>A konyha és az étkező takarítása.</p>	
<p><i>1.7. Környezettudatosság</i></p> <p>Az étkezéshez, ételkészítéshez kapcsolódó energia-, víz- és anyagtakarékosság, valamint az élelmiszer-csomagolások újrahasznosítási lehetőségeinek feltárása, megismerése.</p> <p>Az élelmiszerhulladék minimalizálásának lehetőségei.</p> <p>A keletkező hulladékok azonosítása, szelektálása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Étel, étkezés, élelmiszer, egészséges táplálkozás, éhezés, közétkeztetés, családi étkezés, főtt étel (melegétel), hideg étel, főzés, sütés, tálalás, mosogatás, maradék étel, ételtárolás, tartósított élelmiszer (étel), ételmaradék, hulladék, fogyaszthatóság, megromlás, ételmérgezés, anyagtakarékosság, energiatakarékosság, víztakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés.</p>

Tematikai egység	Teendők a háztartásban és a lakókörnyezetben	Órakeret 8+2
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az épített környezet elemeinek és összetevőinek, valamint funkcióinak azonosítása, érdeklődés, törekvés annak megfelelő használatára, alakítására.</p> <p>Az élő és a tárgyi környezet jellemzőinek, kapcsolatának, kölcsönhatásainak megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása a problémamegoldások során, tevékenységek gyakorlásakor.</p> <p>A szükségletekből adódó technikai problémák felismerése és technikai eszközökkel, -eljárásokkal történő megoldása.</p> <p>Használati utasítások megértése, helyes értelmezése.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tapasztalatszerzés az épített, illetve mesterséges környezet elemeiről és összetevőiről, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. A környezet állapota, használati jellemzői, az emberi életminőségre és a természeti környezetre gyakorolt hatásai iránti érdeklődés, a környezetet alakító tevékenységekkel járó felelősség belátása. Véleményalkotás a tevékenységekkel érintett szakmákról, munkafolyamatokról. A tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó célzott információszerzés információforrásokból. A használt anyagok, eszközök, a tapasztalt látvány, jelenség stb. vizsgálatából fakadó tapasztalatok rögzítése. Gyakorlati problémamegoldás lépéseinek azonosítása. Előzetesen bemutatott és megbeszélte munkaműveletek pontos végrehajtása, a biztonsági szabályok betartása, veszélyhelyzetek felismerése. Elemi agrotechnikai ismeretek elsajátítása. Igényesség a kulturált, rendez, tiszta, esztétikus környezet iránt.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p><i>2.1. A mesterséges, illetve épített környezet</i> A mesterséges, illetve épített környezet jellemzői és gondozása: építmények, mechanikus szerkezetek, építési és mechanikus javítási, állagmegóvási munkák, takarítás. Tapasztalatok gyűjtése a felhasznált anyagok és eszközök fizikai jellemzőiről. Épület alaprajzának, terület helyszínrajzának értelmezése és összevetése a valósággal. Épületek, építmények funkciói, szerkezeti elemei, anyagai, kötőanyagok, felületi anyagok jellemzői. Árnyékolás, hő- és vízszigetelés. Építési, szerelési szakmák és jellemző tevékenységeik.</p>	<p><i>Matematika:</i> geometria, számok, számítások, mértékegységek kezelése, egyenes arányosság.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Vetület, térkép, méretarány. Szerkezeti anyagok fizikai és kémiai tulajdonságai.</p>
<p><i>2.2. Az épített környezet biztonsága, katasztrófaelhárítás</i> Az épített környezet, az épületek és a háztartás tűz- és vagyonbiztonsága, védelem az időjárási hatások ellen. A mesterséges környezetet, épületeket károsító természeti, időjárási hatások azonosítása. Tűzveszélyes tevékenységek, helyzetek felismerése, tűzvédelmi szabályok ismerete.</p>	<p>Haszonnövények, haszonállatok. Gépek, elektromos jelenségek, mechanikai kölcsönhatások.</p>

<p><i>2.3. Balesetek megelőzése</i> Mechanikus jellegű baleseti veszélyek. Kéziszerszámok, eszközök biztonságos használata. Elektromos eszközök érintésvédelme. Munkavédelmi eszközök, felszerelések. Építési és mechanikus állagmegóvó, javító, takarító munkák során használt eszközök, felszerelések használatának szabályai. Balesetveszélyes munkaműveletek, mozzanatok, munkavédelmi eszköz szükségességének felismerése.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> Az ember és a környezet kölcsönhatása, felelősségérzet. A tárgyi világ (modern technikai eszközök) életmódkönnyítő használata, mértékletesség, veszélyforrások.</p>
<p><i>2.4. Veszélyes anyagok a háztartásban</i> Kémiai, biológiai, illetve tűzvédelmi szempontból veszélyes anyagok (gyógyszerek, kozmetikai anyagok, irtószerek, tisztítószer, oldószer, festékek, növényvédő szerek, műszaki célú vegyi anyagok stb.) tárolása, kezelése, használata, ezek veszélyei és ezekkel kapcsolatos biztonsági szabályok. Az anyagok kémiai veszélyeiről való tájékozódás információforrásokból.</p>	
<p><i>2.5. Környezettudatosság</i> A háztartási tevékenységek becsült víz- és energiaigényének és költségének meghatározása. Víz és energiatakarékosság. A pazarló használat felismerése. Kis zajterhelésű, víz- és energiatakarékos háztartási gépek használatának jelentősége. A hulladékok azonosítása, csoportosítása, szelektív gyűjtése. Mindennapjainkban keletkező újrafelhasználható és veszélyes hulladékok. A veszélyes hulladékok kezelése, tárolása. Tájékozódás a hulladékokról, veszélyeiről és újrahasznosításuk lehetőségeiről információforrásokból. Környezetbarát anyagok és eljárások alkalmazása a tevékenységek során.</p>	
<p><i>2.6. Növénytermesztés, állattartás</i> Növények (pl. dísznövények, fűszernövények, fák) telepítése és gondozása. Komposztálás. Élelmiszernövények termesztési fogásainak elsajátítása. Hobbi- és haszonállatok tartásával kapcsolatos feladatok megismerése.</p>	

<p>2.7 Az egészségre ártalmas természeti eredetű veszélyforrások Az embert érő időjárási és természeti eredetű károsító hatások (leégés, napszúrás, kiszáradás, túlhevülés, kihűlés, villámcsapás, allergia, kullancs- és rovarcsípések, fertőzések, élősködők az emberen és a lakásban). A veszéllyel járó helyzetek és a veszélyek felismerése, teendők a károsodás elhárítása érdekében, illetve károsodás esetén.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Épület, építmény, alaprajz, helyszínrajz, méretarány, vagyonvédelem, tűzvédelem, alkatrész, szerkezet, gép, rendszer, kéziszerszám, szerkezeti anyag, fizikai és technológiai tulajdonság, építés, készítés, termelés, javítás, felújítás, állagmegóvás, karbantartás, munkavédelmi szabály, munkavédelmi eszköz, használati utasítás, vegyszer, permetezés, oltás, gyógyszer, mérgezés, fertőzés, egészségkárosodás, baleset, áramütés, érintésvédelem, hulladék, veszélyes hulladék.</p>

<p>Tematikai egység</p>	<p>Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés</p>	<p>Órakeret 14</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Anyagok vizsgálata, tulajdonságok felismerése, tapasztalatok megfogalmazása. Adott feladat megoldásához szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása. Tárgyak elkészítése segítséggel, minta alapján. Mérés, szerszámok biztonságos alkalmazása, tapasztalatok megfogalmazása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. Véleményalkotás az egyes szakmákról, munkatevékenységekről. Az anyagok tulajdonságai és felhasználhatóságuk közötti kapcsolatok megértése. Tervrajz készítése és a feladat végrehajtási lépéseinek megtervezése. Kézügyesség fejlesztése. A tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés erősítése a biztonságra. A változtatásokhoz, változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás, felkészülés a veszélyhelyzetek és a konfliktusok kezelésére.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>3.1. A tárgyak és a tárgykészítéshez használt anyagok fizikai és technológiai tulajdonságai Természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papír, textil, képlékeny anyagok vizsgálata (hajlítás, törés, hasítás, keménység, rugalmasság, nedvszívás, korrózió), szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés alapján. Az anyagok előállításához és megmunkálásához kötődő szakmák.</p>		<p>Matematika: mérés, méretarány, kicsinyítés, nagyítás, geometriai szerkesztések, geometriai transzformációk, tesztek.</p> <p>Természetismeret: mérés, az anyagok fizikai tulajdonságai, mechanikai kölcsönhatások, anyagszerkezet.</p> <p>Erkölcstan: Kötődés a tárgyi világhoz. Találmányok az emberiség szolgálatában (az emberek javára, kárára).</p>
<p>3.2. Tárgyak, szerkezetek, modellek előállítása A tárgyak rendeltetése és használati jellemzői. Mérés milliméteres pontossággal. Mérőeszközök alkalmazása. Új szerszámok és műveletek megismerése, alkalmazása. Összetett (többféle anyagból, több alkatrészről álló) használati tárgyak, jármű- és gépmodellek készítése természetes anyagok, hulladékok és egyéb építőelemek (pl. konstrukciós játékok – fa- és fémépítő, Lego, Lego Education készletek) felhasználásával. A modellezés mint hobbi lehetőségeinek megismerése. A tárgykészítéshez kapcsolódó szakmákról ismeretek szerzése.</p>		
<p>3.3. Műszaki kommunikáció alkalmazása Méretmegadás elemei. Rajzjelek (hajlítási vonal, tengely, nem látható él, furat, átmérő, sugár). Méretarányos kicsinyítés, nagyítás. Vetületi ábrázolás.</p>		
<p>3.4. Takarékos, hatékony, igényes munkavégzés Tárgyak, modellek célszerű és takarékos tervezése. Anyagok újrafelhasználása. A szükséges információk gyűjtése, felhasználása. Anyagmennyiség, költség kiszámítása a tervek alapján. Munkafolyamat tervezése, szervezése. A kivitelezés problémái. Együttműködés társakkal közös tevékenységben.</p>		
<p>3.5. Eszközök rendeltetésszerű, biztonságos használata, megfelelő munkakörnyezet Biztonságos munkavégzéshez szükséges munkafogások ismerete, ép szerszámok célszerű, balesetmentes használata. A munkakörnyezet rendjének fenntartása. A műveletekhez szükséges munkavédelmi felszerelések alkalmazása. A segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Anyag, fa, fém, műanyag, alapanyag, termék, szerszám, fizikai tulajdonság, technológia, anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, tervezés, minta, rajzjelek, vonalfajta, méret, mérés, méretarány, vetületi ábrázolás, anyagmennyiség, költség, szabály, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás.</p>	

Tematikai egység	Közlekedési ismeretek	Órakeret 3+1
Előzetes tudás	<p>A gyalogos és kerékpáros közlekedés alapismeretei. A gyalogosokra vonatkozó közlekedési szabályok. Viselkedési normák a közösségi közlekedési színtereken. Járműhasználattal kapcsolatos veszélyhelyzetek értelmezése, a balesetek megelőzési lehetőségeinek ismerete. A szárazföldi, vízi és légi közlekedés eszközei.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Biztonságos kerékpáros közlekedés szabályainak ismerete, alkalmazása. Hagyományos és korszerű környezetkímélő közlekedéstechnikai eljárások, célszerű eszközök alkalmazásával a technikai ismeretek bővítése, a környezettudatos magatartás erősítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>4.1. A forgalomszabályozás közlekedési jelzései</i> A közúti közlekedési jelzések hierarchiája. A jelzőtáblák és útburkolati jelek. A forgalomirányító fényjelzőkészülékek jelzéseinek jelentése. A rendőri forgalomirányító tevékenység.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szaknyelv, szókincsbővítés, szövegértés, könyvtárhasználat. <i>Természetismeret:</i> sebesség, gyorsulás. <i>Informatika:</i> internethasználat, könyvtárhasználat, alkalmazások használata. <i>Erkölcstan:</i> találmányok az emberiség szolgálatára (anyagilag hasznára, javára, kárára).</p>
<p><i>4.2. A közlekedés rendszere, közlekedéstörténet</i> A járművek. A városi, közúti, a vízi és légi közlekedés rendszereinek megismerése. A közlekedés fejlődése, találmányok és feltalálók a közlekedéstörténetben – információgyűjtés, rendszerezés. A közlekedéssel kapcsolatos foglalkozásokról, szakmákról információszerzés.</p>		
<p><i>4.3. Balesetvédelem</i> Közlekedési helyzetek, veszélyek, balesetek elemzése, megelőzése. Közlekedésbiztonsági ismeretek. A féktávolság. Az érzékelési- és útviszonyok forgalombefolyásoló szerepe. A biztonságos kerékpáros közlekedéshez szükséges gyakorlati készségek fejlesztése az alapvető szituációkat modellező gyakorlati pályán. A kerékpár karbantartása. Tennivalók közlekedési baleset esetén. Az elsősegélynyújtás feltételrendszere, helyzetfelmérés, biztosítás és segélyhívás.</p>		
<p><i>4.4. Vasúti közlekedés</i> A biztonságos és udvarias vasúti közlekedés szabályai. Közúti és vasúti menetrendek, útvonaltérképek tanulmányozása. Útvonalterv készítése térkép és útvonaltervező segítségével.</p>		

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Útvonaltípus, főútvonal, kerékpárút, autóút, autópálya, közlekedési csomópont, forgalomirányítás, elsőbbség, kikerülés, fékezés, fékút, megállás, tilalom, közlekedési tábla, viselkedési norma, útkereszteződés, alárendelt út, egyenrangú út, útviszony, közlekedésbiztonság.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>Tapasztalatok megfogalmazása a környezet elemeiről, állapotáról, a környezetátalakító tevékenységgel járó felelősség belátása.</p> <p>Tapasztalatok az ételkészítéssel, élelmiszerekkel összefüggő munkatevékenységekről.</p> <p>Ételkészítés és tárgyalgotás során a technológiák helyes alkalmazása, eszközök szakszerű, biztonságos használata.</p> <p>Elemi műszaki rajzi ismeretek alkalmazása a tervezés és a kivitelezés során.</p> <p>Az elkészült produktumok (ételek, tárgyak, modellek) reális értékelése, a hibák felismerése, a javítás, fejlesztés lehetőségeinek meghatározása.</p> <p>Az ember közvetlen tárgyi környezetének megőrzésére, alakítására vonatkozó szükségletek felismerése, a tevékenységek és beavatkozások következményeinek előzetes, helyes felismerése, az azzal járó felelősség belátása.</p> <p>A tárgyi környezetben végzett tevékenységek biztonságossá, környezettudatossá, takarékosná és célszerűvé válása.</p> <p>A gyalogos és kerékpáros közlekedés KRESZ szerinti szabályainak, valamint a tömegközlekedés szabályainak biztonságos alkalmazása.</p> <p>A kerékpár karbantartásához szükséges ismeretek elsajátítása.</p> <p>A vasúti közlekedésben való biztonságos és udvarias részvétel.</p> <p>Tájékozódás közúti és vasúti menetrendekben, útvonaltérképeken.</p> <p>Útvonalterv olvasása, készítése.</p>
---	--

7. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgyban a 7. évfolyamon új és egyszerismind nagy jelentőségű tematikai egységként a munkába állás előzményeit, a munkákat, munkakörnyezeteket, szakmákat, továbbtanulási lehetőségeket közvetlenül és célzottan bemutató, pályaorientációt szolgáló tanórák, foglalkozások jelennek meg. A korábbi években a produktív tevékenységek tapasztalatai révén kialakult önismeret, a már felismert saját tulajdonságok összevethetővé válnak a megismert lehetőségekkel, az ismeretek az életpályára vonatkozó elképzeléssé válhatnak, a továbbtanulásról, a pályaválasztásról szóló elhatározássá érlelődhetnek.

A 7. évfolyamon a család által használt összetettebb műszaki rendszerek, közművek, közszolgáltatások összefoglalásával befejeződik, teljessé válik a háztartás, a lakókörnyezet megismerése. Ennek révén a családi életre nevelés elemeként tudatosabbá válhat a családon belüli munkamegosztás és az azon belül lehetséges saját szerepek. Az ennek keretében szerzett tapasztalatok, a vizsgálódás, a működési próbák, a környezet alakításában elvégzett kisebb feladatok, amellett, hogy a pályaorientációt segítve további alkalmakat adnak arra, hogy a tanulók feltárják saját képességeiket, jelentősen fejlesztik a műszaki és természettudományos kompetenciát is. Ezekben a foglalkozásokon a tanulók egyrészt felhasználják a természettudományos tantárgyakban tanultakat, másrészt az ekkor szerzett tapasztalatok alapul szolgálnak a későbbi években sorra kerülő tanuláshoz. A társas kapcsolati kultúra fejlesztésére a csoportos keretek között végzett feladatmegoldás, a tanuló saját tevékenységének, a saját továbbtanulási elképzeléseknek a társakéival való összevetése adhat alkalmat. A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia kialakulását a saját szerep megtalálása, az ötleteknek, elképzeléseknek a valósággal, a lehetőségekkel való összevetése és értékelése, a tanulás tanítását, a hatékony, önálló tanulási kompetencia fejlődését pedig a tantárgy valamennyi 7. osztályos foglalkozását jellemző feladatközpontú tevékenységi tartalmak segítik. A matematikai kompetenciát és a gazdasági, pénzügyi nevelést a háztartási és a közlekedési rendszerek megismerése, működésük elemzése során elvégzett, célzottan a mennyiségi összefüggésekről szóló számítási feladatok szolgálják. Ezeknek a költségekre vonatkozó eredményei egyben hozzájárulnak a takarékoság, a környezettudatosság, a fenntarthatóság iránti elkötelezettség fejlesztéséhez is.

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
A háztartás és közszolgáltatások	10 + 1
Közlekedés	6 + 1
Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés	8 + 2
Továbbtanulás, munkák, szakmák, megélhetés, munkakörnyezetek megismerése	8
Összes óraszám	36

Tematikai egység	A háztartás és a közszolgáltatások	Órakeret 10+1
Előzetes tudás	<p>A háztartásban használt eszközök szerepe, használati jellemzői, a kezelésük biztonsági szabályai.</p> <p>A háztartásban felhasznált anyagok jellemzői, a tevékenységek alapvető feltételei és környezetre gyakorolt hatásaik.</p> <p>A háztartás mint műszaki környezet elemeinek és összetevőinek, valamint funkcióinak azonosítása, érdeklődés, törekvés azok megfelelő használatára.</p> <p>A műszaki környezet jellemzőinek, kapcsolatainak, kölcsönhatásainak megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása a problémák megoldása során, tevékenységek gyakorlásakor.</p> <p>A szükségletekből adódó, illetve a műszaki jelenségekkel járó, hibákból következő technikai problémák felismerése.</p> <p>Használati utasítások, leírások, műszaki információk megértése, értelmezése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</p> <p>Az ember mindennapos tevékenységei és a környezet állapota, jellemzői közötti összefüggések felismerése, a természet általi meghatározottság és a környezetre gyakorolt hatások megértésére irányuló szándék, a tevékenységekkel járó felelősség belátása.</p> <p>Véleményalkotás a tevékenységekkel érintett szakmákról, munkafolyamatokról.</p> <p>A tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó célzott információszerzés információforrásokból. A használt anyagok, eszközök, a tapasztalt látvány, jelenség vizsgálatából fakadó tapasztalatok önálló rögzítése.</p> <p>Gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározása segítséggel.</p> <p>Előzetesen bemutatott és megbeszélte munkaműveletek pontos végrehajtása, a biztonsági szabályok betartása, veszélyhelyzetek felismerése.</p> <p>Igényesség a megfelelően funkcionáló, rendezett mesterséges környezet iránt.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. A háztartás elektromos rendszere</i></p> <p>Az elektromos hálózat fizikai-műszaki jellemzői, áramköri elemek a háztartási hálózatban.</p> <p>Világítás, motorok, fűtő-hűtő eszközök, elektromossággal működő háztartási eszközök, gépek jellemzői, működésük, használatuk.</p>		<p><i>Fizika:</i> Elektromos áram, áramkör, energiatermelés, energiaátalakítás, energiaforrások.</p>

<p>Az elektromos rendszer üzemzavarai, túláramvédelmi és érintésvédelmi eszközök jellemzői, szerepe.</p> <p>Az elektromos energiafogyasztás árának, díjának meghatározása, takarékosági lehetőségek. Villanyszámlák tartalmának értelmezése.</p> <p>Tapasztalatok gyűjtése a környezetben használt elektromos eszközök működéséről és használati jellemzőiről, a tapasztalatok összehasonlítása, értékelése.</p>	<p>Fényforrások, motorok működési elve, az elektromos áram hőhatása. Elektromos és hőtani mennyiségek (feszültség, áramerősség, teljesítmény, hőmérséklet, hőmennyiség, hőenergia, égéshő, fűtőérték).</p>
<p><i>1.2. A háztartás és a lakókörnyezet vízellátó-, szennyvíz- és csapadékvíz-elvezető, illetve -kezelő rendszere</i></p> <p>A vízfelhasználáshoz kapcsolódó felszerelési, berendezési tárgyak, szerelvények szerkezete és működése.</p> <p>Az ivóvíz forrásai, a víz minősége, fizikai, kémiai és biológiai jellemzői, vízfogyasztási módok, a víz élelmi, más háztartási, valamint műszaki, technológiai célú felhasználása.</p> <p>A háztartási szennyvíz keletkezési forrásai, az elvezetés, gyűjtés, tisztítás eljárásai, eszközei.</p> <p>A csapadékvíz káros mechanikai és kémiai (korróziós) hatásai az emberi lakókörnyezetben.</p> <p>Üzemzavarok, rendellenességek a vízellátás és a szennyvíz-, valamint a csapadékvíz-elvezetés működésében.</p> <p>Felelősségünk a talajvíz és a vízbázisok tisztaságának megőrzésében.</p> <p>A vízfogyasztás árának, díjainak meghatározása, takarékosági lehetőségek. Víz- és csatornaszámlák tartalmának értelmezése.</p> <p>A csapadékvíz-gyűjtés és -felhasználás lehetőségei.</p> <p>Víztakarékos technológiai megoldások és rendszerek.</p> <p>Tapasztalatok gyűjtése a környezetben használt, a vízfelhasználáshoz kapcsolódó eszközök működéséről és használati jellemzőiről.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> A víz szerepe az élet kialakulásában és fenntartásában. A víz humán-élettani szerepe. A hulladékok tárolásának, kezelésének biológiai veszélyei. Mérgező anyagok egészségügyi hatásai.</p> <p><i>Földrajz:</i> A víz körforgása a természetben. A víz felhasználása az egyes gazdasági termelési területeken. Fosszilis és megújuló energiaforrások.</p>
<p><i>1.3. A háztartás és a lakókörnyezet különböző fűtési megoldásai</i></p> <p>A gáz forrásai, az ellátás rendszere, elemei, gázfűtés, a gáz szállítása, tárolása, gázt felhasználó háztartási készülékek.</p> <p>Szilárd tüzelőanyagok és fűtőberendezéseik, üzemeltetési szabályaik.</p> <p>Füstgázelvezetés, az égéstermékek környezeti hatásai.</p> <p>A gázhálózat, gázpalackok, gázfogyasztó berendezések üzemeltetésének veszélyei, üzemzavarok, a használat biztonsági szabályai, a biztonsági berendezések működési jellemzői.</p> <p>Gázszivárgásra és más üzemzavarra utaló jelek, teendők és tilalmak rendellenességek esetén.</p> <p>A fűtési és más hőenergia-felhasználási költségek meghatározása, takarékosági lehetőségek. Gázszámlák tartalmának értelmezése.</p> <p>Megújuló energiaforrások felhasználása a fűtésben és a használati melegvíz készítésében.</p>	<p><i>Matematika:</i> számok, alaplűveletek, matematikai modell.</p>

<p>Tapasztalatok gyűjtése a környezetben használt, fűtésre, hőenergia-termelésre használt eszközök működéséről és használati jellemzőiről, összehasonlításuk energetikai, gazdaságossági és környezetvédelmi szempontból.</p>	<p><i>Kémia:</i> Az égés mint kémiai folyamat, égéstermékek, a környezetre káros hatású kémiai anyagok. A víz tulajdonságai. Korrózió.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Családi kiadások. Takarékoság a háztartások fogyasztásában.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> A modern technika alkalmazásának előnyei, hátrányai, veszélyei, az életvitelt könnyítő lehetőségei. Magunkért és másokért érzett felelősség. Mértékletesség a fogyasztásban. Érték és mérték.</p> <p><i>Informatika:</i> információkeresés, internethasználat.</p>
<p><i>1.4. Hulladékgazdálkodás</i> A hulladékok keletkezési módjai a háztartásban és a lakókörnyezetben. A keletkező hulladékok fizikai és kémiai jellemzői, tárgyként való tovább használati, illetve anyagként való újra feldolgozhatóságuk lehetőségei. A hulladék keletkezését mérséklő fogyasztási, életmódbeli szokások, hulladékok házilagos kezelése, komposztálás. A hulladékszállítás, szelektív hulladékgyűjtés, hulladékkezelés, energetikai célú hulladékhasznosítás települési környezettől függő rendszerei. A hulladékok kezelése, a hulladék keletkezésével, tárolásával, kezelésével járó veszélyek. Veszélyes hulladékok, környezeti és egészségügyi hatásai. Komposztálható hulladékok. Háztartási körülmények között égethető és nem égethető hulladékanyagok. A hulladékokkal járó költségek meghatározása, a csökkenést eredményező megoldások, a takarékoság lehetőségei. Tapasztalatok gyűjtése a lakókörnyezetben keletkező hulladékokról, a gyűjtés, kezelés megoldásairól, az újrahasznosítási lehetőségekről.</p>	<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p> <p>Elektromos energia, energiafogyasztás, áramfelvétel, túláramvédelem, érintésvédelem, áramütés, ivóvíz, szennyvíz, csapadékvíz, használati melegvíz, vízvezeték, vízszelvény, szennyvízvezeték, csatornázás, szennyvíztisztítás, gázenergia, gázfogyasztás, gázfűtés, gázszivárgás, gázmérgezés, füstmérgezés, füstgázelvezetés, szilárd tüzelés, hulladék, veszélyes hulladék, újrahasznosítás, hulladékkezelés, szolgáltatás, közmű, közüzemi szolgáltató, közüzemi számla.</p>

Tematikai egység	Közlekedés	Órakeret 6+1
Előzetes tudás	A gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, közlekedési jelzőtáblák. A közlekedési balesetek megelőzését szolgáló magatartás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közúti kerékpáros közlekedésben való felelős részvétel erősítése. A gépjárművek üzemeltetésével kapcsolatos problémák megfigyelésével, megvitatásával a szabályismeret, a szabálykövető attitűd, a felelősségérzet és a környezettudatosság erősítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>2.1. A kerékpáros közúti közlekedés</i> A kerékpáros közúti közlekedés KRESZ szerinti szabályai, eszközrendszere. A balesetmentes, udvarias közlekedés. Közlekedési veszélyhelyzetek felismerése, elhárítása. A biztonságos kerékpáros közlekedéshez szükséges gyakorlati készségek fejlesztése az alapvető szituációkat modellező gyakorlati pályán. Felkészítés a közúti forgalomban történő kerékpáros közlekedésre.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, digitális információk kezelése. <i>Testnevelés és sport:</i> kerékpározás. <i>Fizika:</i> motorok, mechanika.</p>
<p><i>2.2. Közlekedéstörténet</i> A motorok fejlődési állomásai. A korszerű szárazföldi közlekedés. A járműmeghajtások jövője.</p>		<p><i>Matematika:</i> tájékozódás a térben térkép és egyéb vázlatok alapján, számok, műveletek, számítások időtartamokkal.</p>
<p><i>2.3. Környezet- és egészségtudatos közlekedés</i> A közlekedési eszközök által okozott, a környezetet terhelő, illetve az egészséget károsító hatások. A mozgás élménye. A természet mint közlekedési környezet. A biztonságos túrakerékpározás. Kerékpártúra-útvonalak, útvonalterv készítése.</p>		<p><i>Informatika:</i></p>
<p><i>2.4. Nyomtatott és elektronikus közlekedési információforrások</i> Tájékozódás közlekedési útvonalakról, járatokról, adatokról. Papíralapú és elektronikus menetrendek használata. A közlekedés idő- és költségigényének meghatározása útvonaltervező segítségével. A közlekedési környezet – mint rendszer – jellemzői. A közlekedési infrastruktúra mennyiségi jellemzői (idő, sebesség, gyakoriság, közlekedési logisztika).</p>		<p>Alkalmazások használata. Többszálú lineáris olvasás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Motor, útvonaltervezés, menetrend, környezettudatos közlekedés, környezeti terhelés.	

Tematikai egység	Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés	Órakeret 8+2
Előzetes tudás	<p>Tájékozottság a háztartás ellátó rendszereiről</p> <p>Adott feladat megoldásához szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása. Rajzolás, mérés.</p> <p>Tárgyak elkészítése minta alapján.</p> <p>Egyszerű szerelési műveletek elvégzése segítséggel. Szerszámok biztonságos alkalmazása.</p> <p>Tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</p> <p>A karbantartás szükségességének felismerése, helyzetelemzés, hibakeresés, problémamegoldás, a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése.</p> <p>A munka során felhasznált anyagok technológiai tulajdonságainak felismerése, az ismeretek alkalmazása.</p> <p>A tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, a biztonság iránti igény kialakítása.</p> <p>Véleményalkotás az egyes szakmákról, munkatevékenységekről.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>3.1. Karbantartás a háztartásban</i></p> <p>Vízvezeték-szerelvények, különféle vízcsapok, lefolyók, WC tartályok működése (szabályozása), gyakran előforduló hibák, javítások.</p> <p>Áramkör: a biztosító, a vezeték és a szerelvények mérete, valamint a fogyasztók teljesítménye közötti összefüggés.</p> <p>Világítási áramkör, foglalatok, izzófajták, energiatakarékos izzók, kapcsolók – adatok értelmezése, összehasonlítása.</p> <p>Fali dugaszoló aljzatok, vezetékcsatlakozások, villásdugók szerelése.</p> <p>A laikus által végezhető javítások határai.</p>		<p><i>Fizika:</i> áramkör, vezető, fogyasztó, az elektromos áram munkája és teljesítménye.</p> <p><i>Informatika:</i> információkeresés, irányítás, szabályozás.</p>
<p><i>3.2. A) Tárgykészítés</i></p> <p>Egy probléma (érzékelés, kapcsolás stb.) megoldása elektronikai áramkör modell készítésével, a hozzá tartozó kapcsolási rajz segítségével.</p> <p>Az irányítástechnika és az automatizálás alapjainak megismerése a készített modell segítségével.</p> <p>Motoros járműmodell (közúti, vízi, vagy kötött pályás) tervezése, elkészítése, kipróbálása, értékelése.</p> <p>A gépek és a gépelemek megismerése a készített modell segítségével.</p> <p>VAGY (az érdeklődési kör és a lehetőségek függvényében)</p>		<p><i>Erkölcstan:</i> Kötődés a tárgyi világhoz.</p> <p>Találmányok az emberiség szolgálatában (az emberek javára, kárára).</p>

<p>3.2. B) <i>Tárgykészítés</i> Kötés és/vagy horgolás elsajátítása és gyakorlása. Egyszerű tárgy (pl. sál, poháralátét) elkészítése az elsajátított kötési vagy horgolási technikával. Gépi varrás elsajátítása és gyakorlása. Egyszerű tárgy (pl. kötény, párnahuzat) elkészítése gépi varrás alkalmazásával.</p>	
<p>3.3. <i>Eszközök rendeltetésszerű, biztonságos használata, megfelelő munkakörnyezet</i> Biztonságos munkavégzéshez szükséges munkafogások ismerete, alkalmazása. A szerszámok célszerű, balesetmentes használata. A munkakörnyezet rendjének fenntartása. A műveletekhez szükséges munkavédelmi felszerelések alkalmazása. A segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vízvezeték, szerelvény, szabályozás, elektromos szerelvény, áramkör, A) gépelem, B) kötés, horgolás, varrógép.</p>

Tematikai egység	Továbbtanulás, munkák, szakmák, megélhetés, munkakörnyezetek megismerése	Órakeret 8
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A környezet állapotára, változtatására, az emberi tevékenységek feltételeire és hatásaira irányuló érdeklődés, erről szerzett tapasztalatok. Saját tapasztalatok a munka világából a személyes környezetben élők tevékenységéhez kapcsolódóan. A saját tevékenységek eredményességéről, erősségekről, gyengeségekről szóló tapasztalatok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A munkavégzés jelentőségének tudatosítása a társadalom jóléte szempontjából. Az ember környezetének, valamint tevékenységeinek, munkájának, továbbá a megélhetés és az életminőség kapcsolatának felismerése. Továbbtanulási, pályaválasztási elhatározás, életpálya-elképzelés kialakítása, megerősítése. A tervezett pálya jellemzőinek összevetése a személyes elképzelésekkel, a lehetőségek helyes megítélése, fejlődő önismeret, reális önértékelés. A megélhetést biztosító tervezett életpályára, munkára való alkalmasság nélkülözhetetlen összetevőinek (képesség, szaktudás, tanulás, munkakultúra) tudatosítása. A saját életpálya és életminőség alakításában viselt személyes felelősség felismertetése.</p>	

	<p>Előzetes ismeretszerzés a karrier, a hivatás és a családi élet összeegyeztetéséről.</p> <p>A munkamegosztás, az egyéni és kollektív munkatevékenységek, a technológiai folyamat, a produktumok stb. összefüggéseinek felismerése, megértése.</p> <p>A munkára való alkalmasság összetevőinek, a munkavégzés körülményeinek és a munkát végzőre gyakorolt hatásoknak, a munkával járó veszélyeknek a felismerése.</p> <p>Tapasztalatszerzés a helyes munkamagatartásról, a munkakultúráról.</p> <p>A megismert munkakörnyezetekről alkotott vélemény és érvek megfogalmazása a saját elképzelésekkel összevetve. Közelebb kerülés a saját pályaválasztási döntéshez.</p> <p>A munkakereséssel, munkába állással kapcsolatos alapvető tudnivalók elsajátítása.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>4.1. A tanulási pálya</i> A tanulási pálya szakaszai. Képzési lehetőségek, eltérő tanulási utak, szakmatanulási lehetőségek megismerése, elemzése, összevetése. Iskolatípusok, képzési formák, közoktatás, szakképzés, felsőoktatás, felnőttképzés, érettségi, szakmai vizsga, diploma.</p>	<p><i>Informatika:</i> adatgyűjtés az internetről.</p> <p><i>Földrajz:</i> a gazdaság ágai, a munkahelyteremtés természet- és gazdaságföldrajzi alapjai.</p>
<p><i>4.2. Szakmák és munkák</i> Az egyes gazdasági ágazatokhoz tartozó munkák, foglalkozások, szakmák, szakmacsoportok megismerése, elemzése, összevetése. Szakmák közös és eltérő tevékenységi elemei, termékei, szolgáltatásai, munkakörülményei. A napi életvitelt meghatározó, az egyes szakmákhoz, foglalkozásokhoz kapcsolódó jellemzők (pl. munkaidő beosztás, szezonális).</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> munkahely és munkavállalói szerep.</p>
<p><i>4.3. Munkakörnyezetek megismerése</i> Előzetes tájékozódás a megismerendő munkakörnyezetekről, technológiákról, munkatevékenységekről, termékekről, szolgáltatásokról, munkakörülményekről, munkaszervezeti keretéről. Információforrások felkutatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Egyedi termékkészítéssel foglalkozó, javító, felújító; – árutermelő, ipari vagy agrár jellegű; – kereskedelmi, vendéglátási, gazdasági, közlekedési jellegű; – egészségügyi, szociális, oktatási jellegű, és személyeknek szolgáltatást nyújtó más munkahely, munkakörnyezet, foglalkozás megismerése helyszínen tett látogatás, audiovizuális segédanyag vagy meghívott szakértő segítségével. 	<p><i>Erkölcstan:</i> A munka és a munkát végző ember tisztelete.</p> <p>Személyes tapasztalatok, együttműködés, egyéni boldogulás és a csapatmunka.</p>

<p>Információgyűjtés a megismert munkakörnyezetekről: az alkalmazott eszközök, technológiák, a felhasznált anyagok, a munkafolyamatok jellemzői, a tevékenység feltételei és környezeti hatásai, munkaszervezeti sajátosságok, munkakörülmények, kereseti lehetőségek. A szerzett tapasztalatok rögzítése, feldolgozása.</p>	<p>Pályaválasztás – foglalkozás, élethivatás.</p>
<p><i>4.4. Környezet és pályaválasztás</i> A családi, települési környezet, az életmód, a megélhetés, a továbbtanulási lehetőségek és a személyes ambíciók összevetése. Elképzelések megfogalmazása a saját lehetőségekről, tanulási pályáról. Karrier és hivatás fogalma, ezek hatása a családi szerepek, értékrend és munkamegosztás alakulására. A települési és a tágabb környezet gazdasági, foglalkoztatási, továbbtanulási lehetőségei. A szakmákról, munkalehetőségekről, pályaalkalmasságról, továbbtanulásról szóló információk forrásainak megismerése, használata. Önálló tájékozódás szakmákról, munkákról internetes (pl. Nemzeti pályaaorientációs portál) és más információforrásokból, valamint a személyes környezetben.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: az önéletrajz formái, a hivatalos levél jellemzői.</i></p>
<p><i>4.5. Munkavállalás</i> Vállalkozók és alkalmazottak az értékteremtő munkában. A vállalkozói lét és az alkalmazotti helyzet előnyei és hátrányai. Vállalkozói tevékenységek, a vállalkozó személye, felelős vállalkozói magatartás. Alkalmazottként való elhelyezkedés. A munkába állás adminisztratív előzményei (álláskeresés, tájékozódás, önéletrajz, motivációs levél, állásinterjú).</p>	
<p><i>4.6. Megélhetés</i> A család megélhetése, a jövedelemforrások, a napi életvitel, az élethelyzetek és az életminőség összefüggései. A család megélhetési, önfenntartási lehetőségei, tevékenységei, a tanulás és a munkamagatartás szerepe, kapcsolata. Teendők és lehetőségek munkanélküliség esetén.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Általános iskola, középiskola, felsőoktatás, szakképzés, felnőttképzés, szakképesítés (szakma), érettségi, diploma, fizikai munka, kétféle munka, szellemi munka, ipar, kereskedelem, mezőgazdaság, közlekedés, termelés, termék, szolgáltatás, foglalkozás, munkahely, munkaidő, munkabér, munkaadó, munkavállaló, vállalkozó, alkalmazott, motivációs levél, állásinterjú, munkaszerződés, munkanélküliség, családi önfenntartás, karrier, hivatás, alapanyag, termelőeszköz, gép, áruterelés, sorozatgyártás, egyedi termék, javítás, felújítás, szolgáltatás, építés, szerelés, technológia, munkaművelet, fogyasztó, vevő, ügyfél, vállalat, vállalkozás, intézmény, munkaszervezet, munkahelyi hierarchia, munkamegosztás, munkanorma, munkabér.
------------------------------------	--

TERMÉSZETISMERET

5-6. évfolyam

Napjaink környezeti problémái és a fogyasztói társadalom által kínált, gyakran egészségkárosító életmódra csábító megoldások ráirányítják a figyelmet a természettudományos műveltség fontosságára, amelynek alapozása a természetismeret tantárgy egyik legfontosabb feladata.

A tantárgy legfőbb célja a tanulók természet iránti érdeklődésének fenntartása. Olyan gyerekek nevelése, akik nyitottak a világra, felismerik a problémákat, keresik a jelenségek okait, következtetéseket tudnak levonni a tapasztalt tényekből, képesek kérdéseket megfogalmazni, és életkoruknak megfelelő válaszokat találnak a felvetődött kérdésekre. Ez a gondolkodásmód segít eligazodni a természeti és társadalmi környezetben, egyben kitágítja a világ megismerésének lehetőségét, a mindennapokban jól hasznosítható tudás megszerzését szolgálja. A korábban megszerzett ismeretekre és készségekre épülve fejleszti a természeti jelenségek megfigyelésének a képességét, fölkelte a megfigyelt jelenségek magyarázata iránti igényt, előkészíti a természettudományos megismerés módszereinek alkalmazását, és megalapozza a 7. évfolyamtól induló természettudományos tárgyak: a biológia-egészségtan, a fizika és a kémia, valamint a földrajz tanulását.

A természetismeret tantárgy a 10–11 éves tanulók holisztikus világnézetéhez illeszkedve – a lehetőségekhez mérten – egységben mutatja meg az élő és élettelen világ jelenségeit, folyamatait, kölcsönhatásait. A megismerés során az elsődlegesen tapasztalati úton szerzett elemi ismeretekre építve fokozatosan fejlődik a diákok természettudományos fogalmi rendszere, alakulnak absztrakciós szintű ismereteik. A természetben, illetve a tanulók közvetlen környezetében megfigyelhető, tapasztalható jelenségek, folyamatok elemzése, kísérleti modellezése, az oksági összefüggések feltárása során formálódik a diákok természettudományos szemlélete.

A természetismeret tantárgy fontos szerepet tölt be a megismerési módszerek elsajátításában, a természettudományos gondolkodásmód megalapozásában, a természethez való pozitív attitűd alakításában. Az iskolai tanulás folyamatába szervesen beépülnek a tanulóknak az élet különféle területein a legkülönbözőbb forrásokból és tapasztalatokból szerzett ismeretei, csakúgy, mint előzetes élményei, közvetlen tapasztalásai. Ez nemcsak a tanulás hatékonyságát, hanem a tanulási motivációt is erősíti. Az ismeretszerzés nem öncélú, hanem a gondolkodás és az önálló tanulás fejlesztését szolgálja. A használható tudás megszerzése lehetőséget nyújt ahhoz, hogy a tanuló új szituációban a tantárgyi kereteken kívül is sikeresen alkalmazza tudását. Az egyéni tapasztalatszerzésre épülő tanulás, a tevékenységközpontú módszerek, az IKT-eszközök alkalmazása, a vita és az érvelés olyan élményekhez juttatják a diákokat a tantárgy tanulása közben, amelyek elősegítik a természethez való pozitív viszonyulásuk fennmaradását, és hozzájárulnak a természettudományok iránti érdeklődés felkeltéséhez.

A természettudományok egységes szemléletének kialakítását az ötödik évfolyamtól az érettségiig ívelő közös fejlesztési területek, rendezőelvek integrációja biztosítja. Az állandóság és változás látszólagos antagonizmusa, a rendszerek törvényszerűségeinek vizsgálata, a struktúra és funkció összefüggései, az anyag, az energia, az információ különböző formái más-más tartalomhoz kötődve jelennek meg, fejlesztve azokat a készségeket és képességeket is, melyek a tudományos megismerés, a technikai eszközök alkalmazásának feltételeit biztosítják.

A fejlesztési területek közül kiemelkedik és különösen nagy hangsúlyt kap a természetismeret tantárgy keretein belül az ember szervezetének és működésének megismerése, a környezet és fenntarthatóság problémakörének elemzése.

A természetismeret testi-lelki egészség témaköreinek kibontása során feltárja a környezet és az egészség kapcsolatát, hozzájárul az egészséges életvitel szokásrendszerének formálásához, segíti az együttélés szabályainak elfogadását és betartását. A Föld globális problémáinak vizsgálatán keresztül felhívja a figyelmet az ember személyes felelősségére, egyéni és közösségi szinten aktivizál a helyi környezeti problémák megoldása érdekében. A hazai tájak és életközösségek megismerése pedig hozzájárul a nemzeti büszkeség, a hazaszeretet fejlődéséhez.

A természetismeret a többi tantárggyal közösen megalapozza azokat a megismerési képességeket, személyiségjegyeket, melyek birtokában a diákok elsajátítják a tanulás elemi módszereit, technikáit, átélhetik az ismeretszerzés örömét, a világ megismerésének szépségét. A tananyag feldolgozása több ponton kapcsolódik más tárgyak ismeretanyagához, fejlesztési követelményeihez. A tanulás folyamatában épít a tanulók meglévő tudására, lehetőséget ad az önálló információszerzésre is.

A témakörök feldolgozása során a tanulási, a gondolkodási és a kommunikációs képességek fejlesztése párhuzamosan folyik, egymást erősítik. Ez teszi lehetővé, hogy a tanulók életkoruknak megfelelően használják a szaktudomány nyelvezetét a jelenségek, folyamatok értelmezése és a természet bemutatása során.

Mindezek eredményeként a tanuló megőrzi kíváncsiságát, motivált marad az ismeretszerzésben. Egyénileg vagy társaival közösen aktívan vesz részt a tanítás-tanulás folyamatában. Ismeri és érti a tanulás során elérhető lehetőségeket, és képes a mindennapi életében, munkájában a felmerülő akadályok leküzdésére, a megszerzett ismeretek, képességek hasznosítására. Ez olyan szellemiséget, munkatermi hangulatot igényel, ahol a nevelő társ az ismeretszerzés folyamatában. Irányítja, segíti a tanulót a megismerés útján, lehetőséget teremt az egyéni differenciált munkára, visszajelzéseivel, értékelésével jobb teljesítményre ösztönzi őket.

A tantárgy az Ember és természet, valamint a Földünk-környezetünk műveltségterület tartalmait és fejlesztési feladatait öleli fel. A körülöttünk lévő világ komplex megismerését szolgálja, melyben a különböző tudományterületek – a fizika, biológia-egészségtan, kémia, földrajz – ismeretei összekapcsolódnak, egymást kiegészítik, magyarázatul szolgálnak mesterséges és természetes környezetünkben lejátszódó jelenségek megértéséhez.

A megismerés a tanulók életkori sajátosságaihoz igazodik. A közelitől a távoli, az egyedítől az általános felé halad. Élmények, egyéni tapasztalatok megszerzésére törekszik. Kiemelt szerepük van a megfigyeléseknek, kísérleteknek, vizsgálódásoknak, melyek tapasztalatait – tanári irányítás mellett – növekvő önállósággal képesek elvégezni, rögzíteni, értelmezni, miközben egyre nagyobb jártasságot szereznek a balesetmentes eszközhasználatban, a csoportban végzett munka során a feladatok megosztásában és az együttműködésben. Alapvető elvárás évente legalább két kísérlet, vizsgálódás önálló elvégzése, illetve négy, tanórán bemutatott vizsgálatról feljegyzés készítése.

Vizsgálódások közben feltáruznak az élő és élettelen anyagok tulajdonságai, szerkezetük és működésük összefüggései, az anyagok kölcsönhatásai és változásai. Megismerik a köz-

vetlen környezet állatait, növényeit, jellemző tulajdonságait, jelentőségét, emberhez fűződő kapcsolatát.

Hazánk tájainak és életközösségeinek vizsgálata során megtanulnak tájékozódni térben és időben, térképen és valóságban. Megértik az élő és élettelen környezet kölcsönhatásait, a szervezet és az életmód összefüggéseit. Eléjük tárul a természet formagazdagsága és szépsége, amely erősíti a fiatalok kötődését szűkebb és tágabb környezetükhöz, szülőföldjükhöz.

A természetismeret tanulása során fejlődik a tanuló szemléleti térképolvasási képessége. A kerettanterv megjeleníti a legfontosabb topográfiai fogalmakat is. Elvárható tudás, hogy a tanuló felismeri és megmutatja ezeket a különböző ábrázolásmódú térképeken.

A természetismeret tantárgy embert és környezetét, a természeti és társadalmi folyamatokat egységben jeleníti meg. Kutatja az okokat és a következményeket. Együttgondolkodásra sarkallja a tanulókat, megláttatja az emberi tevékenység pozitív és negatív hatásait. Rávilágít a fogyasztói társadalom hibáira, anyag- és energiatakarékos szokások kialakítására ösztönöz. Az ember személyes felelősségét hangsúlyozza az egészség és a környezet védelmében.

A fiatalok számára legérdekesebb témakör saját szervezetük felépítésének és működésének megismerése, mely során feltáruznak a kamaszkori változások okai és a vele kapcsolatos tennivalók, tudatosulnak a veszélyeztető környezeti hatások. A hangsúly a betegségek megelőzésére helyeződik. A lelki egészség megőrzése érdekében ráirányítja a figyelmet a reális önismeret, a család és a társas kapcsolatok jelentőségére.

Új elemként jelenik meg a követelményekben, hogy a tanuló a kétéves ciklus alatt legalább egy alkalommal önállóan dolgozzon fel egy természettudományos témát. A feladat lehetőséget nyújt a tehetségek kibontakoztatására, az elvégzett munka tükrözi a tanuló készségeinek, képességeinek fejlődését is.

Óraterv

	5. évfolyam	6. évfolyam
Heti óraszám	2	2
Éves óraszám	72	72

5. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Élet a kertben	11+1
Anyagok és változások a környezetünkben	9+1
Tájékozódás a térképen és a természetben	7+1
Az időjárás és az éghajlat	6+1
A felszíni és a felszín alatti vizek	7+1
Állatok a házban és a ház körül	11+1
Az ember szervezete és egészsége	14+1
Összes óraszám	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Élet a kertben	Órakeret 11+1 óra
Előzetes tudás	A növény testének részei, a fás- és a lágyszár, a növények tápanyagai és táplálékkészítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szerkezet és a működés összefüggéseinek felismerése a virágos növények testfelépítésén keresztül.</p> <p>A zöldség- és gyümölcsfélék szerepe az egészséges táplálkozásban, fogyasztásuk egészségvédelmi szabályainak megismerése.</p> <p>A növények környezeti igénye – termesztése, valamint szerveinek felépítése – működése közötti oksági összefüggések feltárása, magyarázata.</p> <p>A felépítés és a működés kapcsolatának megfigyelése a növények testfelépítésének példáján.</p> <p>A fenntarthatóságot segítő szemlélet megalapozása a kártevők elleni védekezés kapcsán.</p> <p>A rendezett és szép környezet iránti igény felkeltése. Az ember személyes felelősségének felismertetése a környezet alakításában.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Mire van szükségük a növényeknek ahhoz, hogy szépek, egészségesek legyenek, és bő termést hozzanak?</p> <p>Miért egészséges a zöldség-és gyümölcsfélék fogyasztása?</p> <p>Miben különbözik a konyhakert a virágos kerttől?</p> <p>Milyen növényi részt fogyasztunk, amikor zöldséget, gyümölcsöt eszünk?</p> <p>Mi a veszélye a kártevők vegyszeres irtásának?</p> <p>Miért találkozunk sok földigiliszttal és csigával eső után?</p> <p>Miért képes az éti csiga sértetlenül átjutni az éles borotvapengén?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A növényi test felépítése, a szervek működése, a növények életfeltételei.</p> <p>Gyümölcs- és zöldségfélék (öszibarack, dió, burgonya, szőlő, vöröshagyma, paprika, káposztafélék) környezeti igényei, termőhelye, testfelépítése, ehető részei, élettartama, felhasználása.</p> <p>A zöldség- és gyümölcsfélék szerepe az egészség megőrzésében. Fogyasztásuk higiénés szabályai.</p> <p>A gyümölcs- és zöldségfélék kártevői: burgonyabogár, káposztalepke, házatlan csigák, monília.</p>	<p>A növények életfeltételeinek igazolása kísérletekkel.</p> <p>Ismert kerti növények összehasonlítása adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás, anyagcsere) alapján.</p> <p>Az egyes fajok/fajták környezeti igényei és gondozási módja közötti összefüggés megismerése.</p> <p>Zöldség- és gyümölcsfélék ehető növényi részeinek összehasonlítása. A termés és a termés megkülönböztetése konkrét példákon keresztül.</p> <p>A főbb növényi szervek és a módosult növényi részek azonosítása.</p> <p>A kártevők alapvető (országszintű) besorolása és a kártevők hatására bekövetkező elváltozások értelmezése.</p> <p>A kert életközösségként való értelmezése.</p> <p>Egy tipikus egyszikű és kétszikű növény virágának vizsgálata; a tapasztalatok rögzítése.</p> <p>A vegyszermentes védekezés fontosságának tudatosítása, a biológiai védekezés lehetőségeinek és jelentőségének felismerése.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> gyümölcsök, zöldségfélék ábrázolása a festményeken.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés: a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben elszórt, explicit megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése: a szöveg elemei közötti ok-okozati viszony magyarázata; egy hétköznapi probléma megoldása a szöveg tartalmi elemeinek felhasználásával; hétköznapi kifejezés alkalmi jelentésének felismerése.</p> <p><i>Történelmi, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Amerika felfedezése.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint.</p>

<p>Dísnövények szerepe közvetlen környezetünkben (lakás, osztályterem, udvar). A növények gondozásának elemi ismeretei.</p> <p>A földigiliszta és az éti csiga testfelépítése, életmódja, jelentősége.</p> <p>Jellegzetes kerti madarak.</p> <p>A kártevők elleni védekezés. A vegyszerhasználat következményei.</p>	<p>Növények telepítése, gondozása az osztályteremben, iskolaudvaron, a növények fejlődésének megfigyelése.</p> <p>A földigiliszta és az éti csiga megfigyelése, összehasonlítása.</p> <p>A kerti madarak szerepének bemutatása a kártevők megfékezésében.</p>	<p>Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása).</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> zöldség- és gyümölcsfélék felhasználása.</p> <p><i>Informatika:</i> információkeresés az interneten.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Zöldség, gyümölcs, virág, mag, termés, fő- és mellégyökérzet, főeres, mellékeres levél, virág, takarélevel, lepellevél, ivarlevél, csonthéjas, bogyótermés, módosult növényi rész, gumó, egynyári, kétnyári, évelő növény, gyűrűsféreg, bőrizomtömlő, puhatestű, köpeny, zsigerzacskó, átalakulás nélküli fejlődés, átalakulásos fejlődés, tápláléklánc.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Állandóság és változás környezetünkben -Anyag és közeg		Órakeret 9+1 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Anyagok érzékszerveinkkel észlelhető (megfigyelhető) és mérhető tulajdonságainak felismerése, mérése, természetes (arasz, láb, nap, év) és mesterséges mérőeszközök használata. Halmazállapotok és halmazállapot-változások megkülönböztetése.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A közvetlen környezet egyes anyagainak felismerése, megnevezése, bizonyos tulajdonságaik alapján történő csoportosítása, előre megadott halmazképző-fogalmak alapján.</p> <p>A kísérlet mint bizonyítási módszer alkalmazása anyagok tulajdonságainak meghatározásában, jelenségek felismertetésében.</p> <p>Gyakorlottság kialakítása a mennyiségi tulajdonságok mérésében.</p>		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p>	<p>A természet anyagi egységének felismerése. Élettelen tárgyak és élőlények megkülönböztetése.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - környezetünk élettelen tárgyai és élőlényei - a környezetünkben megfigyelhető fizikai változások 	

<p>Környezetünk tárgyainak érzékelhető tulajdonságai. Hasonlóságok és különbségek keresése.</p> <p>Élőlények megkülönböztetése az élettelen tárgyaktól, életjelenségek felismerése.</p> <p>Mi különbözteti meg a természetes és a mesterséges anyagokat?</p> <p>Hányféle halmazállapotban fordulhat elő ugyanaz az anyag?</p> <p>Mi minden készíthető a természetben megtalálható anyagokból?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Élettelen tárgyak és élőlények tulajdonságai.</p> <p>Fizikai tulajdonságok</p> <p>Az anyagok különféle halmazállapotai (szilárd, folyékony és légemű)</p> <p>Természetes és mesterséges anyagok</p>	<p>Az egyes halmazállapotokra jellemző fizikai tulajdonságok felismerése. A fizikai test fogalmának használata.</p> <p>Természetes és mesterséges anyagok megkülönböztetése. Annak felismerése, hogy a természetes anyagok a mesterséges anyagok alapanyagai.</p>	<p>- különböző halmazállapotú anyagok a természetben és közvetlen környezetünkben</p> <p>- természetes és mesterséges anyagokból készült eszközeink, használati tárgyaink</p> <p><i>Ipar:</i></p> <p>- alapanyagok és a belőlük készült mesterséges anyagok (például: fa – papír)</p> <p><i>Mindennapi élet:</i></p> <p>- mérések és mértékegységek mindennapjainkban</p>
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Hogyan hasonlíthatunk össze különböző tárgyakat, élőlényeket?</p> <p>Milyen tulajdonságaikat tudjuk számszerűen is jellemezni?</p> <p>Miért van szükség mérésre?</p> <p>Milyen mérhető tulajdonságokat ismerünk? Mi lehet a mérték egysége?</p> <p>Hogyan mérjük</p> <ul style="list-style-type: none"> - hosszúságot; - térfogatot; - tömeget; - időt? 	<p>Mérés. A mérendő mennyiség és a mértékegység tudatos megkülönböztetése.</p> <p>A hosszúság, a térfogat, a tömeg és az idő mérése; a leggyakrabban használt mértékegységek ismerete.</p> <p>Mérések önálló elvégzése, a mérési eredmények rögzítése, értelmezése. A mérésekben és a mértékegységek használatában való jártasság fejlesztése.</p> <p>Mértékegységek átváltása.</p>	<p>(mérés és mérőeszközök a háztartásban, a boltban, a piacon, az orvosnál)</p> <p>- nagyobb távolságok mérése (kertben, utcán, építkezésnél)</p> <p>- utazás: járművek méretei, állomások megálló (távolsága)</p> <p><i>Élet a kertben és a házkörül:</i></p> <p>- különböző növények és állatok méretei, tömege</p>

<p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Mérés; mérendő mennyiség; mértékegység, mérőeszköz.</p> <p>Hosszúság; a hosszúság leggyakrabban használt mértékegységei.</p> <p>Térfogat; a térfogat leggyakrabban használt mértékegységei.</p> <p>Tömeg; a tömeg leggyakrabban használt mértékegységei.</p> <p>Idő; az idő leggyakrabban használt mértékegységei.</p> <p>Egyszerű mérőeszközök használata.</p>	<p>Közvetlenül nem mérhető tárgyak, élőlények méreteinek, tömegének becslése. Összehasonlítása az ember méreteivel, tömegével.</p>	<p><i>Matematika:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a méréssel és a becsléssel kapcsolatos ismeretek; - mértékegységek átváltása
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Mit jelent a keverés szó? Mikor használjuk?</p> <p>Mi a keverés „végeredménye”?</p> <p>Milyen keverékekkel találkozhatunk a mindennapi életben?</p> <p>Hogyan készíthetünk keverékeket?</p> <p>Hogyan tudjuk valamiről eldönteni, hogy keverék-e vagy sem - hogyan lehet a keverékek és az oldatok alkotórészeit szétválasztani?</p>	<p>Keverékek készítése és szétválasztása; annak felismerése, hogy a keverékekben az alkotórészek megőrzik eredeti tulajdonságait.</p> <p>Természetes és mesterséges keverékek megkülönböztetése.</p> <p>Oldatok készítése; az oldat, az oldószer és az oldott anyag megkülönböztetése.</p> <p>Az oldódást befolyásoló külső tényezők (keverés, hevítés) hatásának felismerése.</p> <p>Oldatok szétválasztása.</p> <p>Keverékek és oldatok egyszerű szétválasztási módjainak gyakorlati ismerete.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - keverékek és szétválasztásuk a konyhában (például szitalás; cukor oldódása meleg teában és hideg vízben; só oldódása vízben) - természetes keverékek (például levegő; ivóvíz) - különböző oldatok a természetben (például édes víz – sós víz; ve-rejtek;) <p><i>Technika:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - mesterséges keverékek az építkezésben (habarcs, beton) - természetes keverékek (például kőzetek) felhasználása

<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>A hőmérséklet és mérése.</p> <p>Mihez viszonyíthatjuk egy test hőmérsékletét?</p> <p>Hogyan kell szabályosan használni a folyadékos hőmérőt?</p> <p>Hogyan ábrázolhatjuk egy test hőmérsékletének változását?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Hőmérséklet, hőmérő.</p> <p>A folyadékos hőmérő részei.</p> <p>A Celsius-féle hőmérsékleti skála</p>	<p>Annak felismerése, hogy a hőmérséklet a testek fizikai tulajdonsága.</p> <p>A folyadékos hőmérő ismerete, szabályszerű használata.</p> <p>A mérésekben és a mértékegységek használatában való jártasság fejlesztése.</p> <p>A mérési eredmények rögzítése táblázatban. A táblázat adatainak feldolgozása grafikonon.</p>	<p><i>Mezőgazdaság, mindennapi élet:</i></p> <p>- talaj</p> <p><i>Matematika:</i></p> <p>- az adatok rögzítése;</p> <p>- grafikon készítése</p> <p>- az adatok közötti kapcsolat vizsgálata</p> <p><i>Mindennapi élet:</i></p> <p>- különböző hőmérsékletű testek a környezetünkben</p> <p>- az évszakok és a levegő hőmérsékletének kapcsolata</p>
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Van-e kapcsolat egy anyag halmazállapota és hőmérséklete között?</p> <p>Mikor kíséri hőfelvétel, és mikor hőleadás a halmazállapot-változást?</p> <p>Változik-e az anyag hőmérséklete fagyás, illetve forrás közben?</p> <p>A természetben található víz halmazállapot-változásai.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Halmazállapot-változások :</p> <p>- olvadás</p> <p>- fagyás</p> <p>- párolgás</p> <p>- forrás</p> <p>- lecsapódás</p> <p>Hőfelvétel és hőleadás halmazállapot-változás közben</p> <p>A víz körforgása a természetben</p>	<p>A víz halmazállapot-változásainak ismerete:</p> <p>- olvadás</p> <p>- fagyás</p> <p>- párolgás</p> <p>- forrás</p> <p>- lecsapódás</p> <p>Az olvadás és az oldódás közötti különbség.</p> <p>Hőfelvétel és hőleadás a halmazállapot-változás során.</p> <p>A természetben végbemenő halmazállapot-változások felismerése; a víz körforgása a természetben.</p> <p>A víz „rendellenes” fagyása.</p>	<p><i>Természetismeret:</i></p> <p>- különböző élőlények testhőmérséklete</p> <p><i>Mindennapi élet:</i></p> <p>- fizika a konyhában (főzés; fagyasztás)</p> <p>- használaton kívüli vízvezetékek, víztároló edények őszi víztelenítése</p> <p>- időjárási jelenségek (például a természetes vizek fagyása; havazás; felhőképződés)</p> <p><i>Közlekedés:</i></p> <p>- rossz minőségű útburkolatok felfagyása</p> <p>- fagyálló hűtőfolyadék használata</p>

<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Mivel lehet fűteni?</p> <p>Éghető és nem éghető anyagok. Az égés folyamata és feltételei.</p> <p>A fa égése és korhadása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mik a különbségek? - van-e hasonlóság? <p>Hogyan lehet eloltani a tüzet?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Éghető és nem éghető anyag</p> <p>Az égés feltételei</p> <p>Miért táplálja a levegő az égést?</p> <p>Gyors és lassú égés</p> <p>Mi a teendő tűz esetén?</p> <p>A tűz oltása</p>	<p>Éghető és nem éghető anyagok felismerése, tüzelőanyagok.</p> <p>Az égés folyamatának ismerete, átalakulások az égés során.</p> <p>A levegő szerepe az égésben.</p> <p>Gyors-és lassú égés megkülönböztetése, hasonlóságok és különbségek keresése.</p> <p>A tűzoltás.</p> <p>Cselekvés vészhelyzetben.</p>	<p><i>Természetismeret:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a víz körforgása a természetben - kőzetek aprózódása <p><i>Mindennapi élet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - éghető és nem éghető anyagok a környezetünkben - tüzelőanyagok a háztartásban - balesetvédelem - teendők tűz esetén; különböző tüzek oltása
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Összenyomható-e a levegő?</p> <p>Van-e a levegőnek nyomása?</p> <p>Az időjárás és a légnyomás változása.</p> <p>Összenyomható-e a víz?</p> <p>Van-e a víznek nyomása?</p> <p>Mit eredményez a talaj egyszerű fizikai vizsgálata?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A levegő részleges összenyomhatósága</p> <p>A légnyomás. A légnyomás mérésére szolgáló eszköz a barométer.</p> <p>A víz összenyomhatatlan.</p> <p>A víz nyomása.</p> <p>A talaj keverék.</p>	<p>Annak felismerése, mikor nem szabad vízzel oltani a tüzet.</p> <p>A levegő összenyomhatóságának elemi szintű értelmezése.</p> <p>Egy Öveges- kísérlet elvégzése: következtetés a levegő nyomására.</p> <p>A légnyomás változása szerepet játszik az időjárás alakulásában.</p> <p>A víz összenyomhatatlanságának elemi szintű értelmezése.</p> <p>Egyszerű kísérlet elvégzése: következtetés a víz nyomására.</p> <p>A talaj – keverék. Egyes összetevői egyszerű módszerekkel szétválaszthatók..</p>	<p><i>Természetismeret.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - lassú égés a természetben például korhadás) <p><i>Technika:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a vas rozsdásodása, védekezés a rozsdásodás ellen <p><i>Mindennapi élet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - kerékpártömlő felpumpálása, luftballon felfújása <p><i>Technika:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - légzőkészülékek (tűzoltók, bűvárok) <p><i>Időjárás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - időjárás-jelentés: légnyomás-adatok - légnyomásmérő eszközök (barométerek) <p><i>Mezőgazdaság:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a talaj egyes összetevői

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyag, élő-élettelen, halmazállapot, keverék, légnyomás, talaj, kőzetek aprózódása
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tájékozódás a valóságban és a térképen	Órakeret 7+1 óra
Előzetes tudás	Iránytű, alaprajz, fővilágtájak, térképvázlat, térkép.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A térbeli tájékozódás fejlesztése valós környezetben, térképen.</p> <p>A valóság és a térképi ábrázolás összefüggéseinek megláttatása, a térképi ábrázolásmód korlátainak belátása.</p> <p>A különböző térképek jelrendszerének megismerése, értelmezése, felhasználása az információszerzés folyamatában.</p> <p>Az elemi térképolvasás lépéseinek alkalmazása, a szemléleti térképolvasás megalapozása.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Hogyan készül a térkép? Miért van szükség térképre? Hogyan segíti a térkép jelrendszere ismeretlen tájak megismerését? Iránytű használata. Tájékozódás térképvázlattal. Útvonaltervezés térképen. Távolság mérése. Település- és turistatérképek használata.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Iránytű. Fő-és mellékvilágtájak.</p> <p>A valós tér átalakítása, alaprajz, térképszerű ábrázolás.</p> <p>A térábrázolás különböző formái – útvonalrajz, térképvázlat.</p> <p>A térképi ábrázolás jellemzői: égtájak, szín- és jelkulcs, névírás, méretarány, aránymérték.</p>	<p>Irány meghatározása a valós térben. Az iránytű működésének mágneses kölcsönhatásként való értelmezése.</p> <p>A térkép és a valóság közötti viszony megértése. Eligazodás terepen térképvázlattal.</p> <p>A térábrázolás különböző formáinak összehasonlítása. Térképvázlat készítése a lakóhely részletéről.</p> <p>Felszinformák – alföld, dombság, hegység, völgy, medence – ábrázolásának felismerése a térképen.</p> <p>A térkép jelrendszerének értelmezése. Különböző jelrendszerű térképek elemzése, információgyűjtése.</p> <p>Irány és távolság meghatározása (digitális és nyomtatott) térképen.</p> <p>Méretarány és az ábrázolás részletessége közötti összefüggés megértése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> földrajzi felfedezések.</p> <p><i>Matematika:</i> Térbeli mérési adatok felhasználása számításokban. Becslés. Nagyítás, kicsinyítés. Mérés, mértékegységek használata. Koordináta-rendszer, aránypár.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés - a speciális jelrendszerek (pl. térkép) magyarázata, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése. A hétköznapi kifejezés alkalmi jelentésének felismerése.</p>

Térképajták: domborzati, közigazgatási, turista-, és kontúrtérkép.	A különböző térképek ábrázolási és tartalmi különbségeinek megállapítása.	<i>Informatika:</i> keresés az interneten, alkalmazások használata.
Hazánk nagytájai, szomszédos országaink.	Tájékozódás hazánk domborzati és közigazgatási térképén. Földrajzi helymeghatározás különböző tartalmú térképeken.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Fő- és mellékvilágtáj, alaprajz, útvonalrajz, térképvázlat, térkép. Térképi jelrendszer, domborzati, közigazgatási, turista- és kontúrtérkép, keresőhálózat, turistajelzés.	
Topográfiai ismeretek	Alföld, Kisalföld, Északi-középhegység, Dunántúli-középhegység, Dunántúli-domb- és hegyvidék, Nyugat magyarországi-peremvidék. Szlovákia, Ukrajna, Románia, Szerbia, Horvátország, Szlovénia, Ausztria.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A Föld és a Világegyetem		Órakeret 6 +1 óra
Előzetes tudás	Az időjárás, hőmérséklet, csapadék, szél.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A légköri alapfolyamatok közötti oksági összefüggések feltárása. Természeti törvények felismerése, alkalmazása a hétköznapi jelenségek értelmezésekor. Különböző típusú információforrások használatának gyakoroltatása éghajlati diagramok, tematikus térképek révén.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan készül az időjárás-jelentés? Miért hosszabbak a nappalok nyáron, mint télen? Hogyan keletkezik a szél és a csapadék? Hogyan védhetjük magunkat villámláskor, hóviharban, hőszélességben, szélviharban?	Időjárás-jelentés értelmezése, a várható időjárás megfogalmazása piktogram alapján. A csapadék és a szél keletkezésének leírása ábra vagy modell-kísérlet alapján. A fizikai jelenségek (nyomásváltozás, hőmérsékletváltozás, halmazállapot változások) bemutatása a csapadék és a szél keletkezésében.	<i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása.	

<p>Időjárás, éghajlat és elemeik: napsugárzás, hőmérséklet, csapadék, szél.</p> <p>Légköri alapfolyamatok: felmelegedés, lehülés, szél keletkezése, felhő- és csapadékképződés, csapadékfajták, a víz körforgása és halmazállapot-változásai.</p> <p>Magyarország éghajlata: száraz és nedves kontinentális éghajlat.</p> <p>Veszélyes időjárási jelenségek: villámlás, szélvihar, hóvihar, hőség.</p>	<p>Az időjárási elemek észlelése, mérése. A mért adatok rögzítése, ábrázolása.</p> <p>Napi középhőmérséklet, napi és évi közepes hőingadozás számítása.</p> <p>Időjárás és a gazdasági élet közötti kapcsolat bizonyítása konkrét példák alapján.</p> <p>Éghajlati diagramok és éghajlati térképek információtartalmának leolvasása, az adatok értékelése.</p> <p>A veszélyes időjárási helyzetekben való helyes viselkedés szabályainak összegyűjtése.</p>	<p>Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint.</p> <p>Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása).</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata.</p> <p><i>Informatika:</i> információkeresés az interneten.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Napi és évi középhőmérséklet, napi hőingadozás, évi közepes hőingadozás, csapadék, szél.	
Topográfiai ismeretek		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Felszíni és felszín alatti vizek	Órakeret 7 +1 óra
Előzetes tudás	A víz szerepe, előfordulása a természetben, a víz tulajdonságai. Állóvizek, folyóvizek. Vízszennyezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A Környezet és fenntarthatóság fejlesztési terület részeként hazánk felszíni és felszín alatti vizei és jelentőségük megismerése, a nemzeti azonosítás és a hazaszeretet erősítése.</p> <p>A vízkészletre kifejtett egyéni és társadalmi-gazdasági hatások, a belőlük adódó problémák felismerése, megoldási módok keresésére való törekvés erősítése, a felelősségtudat erősítése egyéni és közösségi szinten.</p> <p>A takarékos vízhasználat szokásának megalapozása.</p> <p>A hazánk vízrajzáról való átfogó kép kialakítása során a szemléleti térképolvasás fejlesztése.</p>	

	<p>Az összefüggések, törvényszerűségek alkalmazása a logikai térképolvásás elemi lépései során.</p> <p>A természetföldrajzi és társadalom-földrajzi folyamatok időléptéke közötti különbségek érzékeltetésével az időbeli tájékozódás, az időfogalom fejlesztése.</p> <p>Az érdeklődés felkeltése a közvetlen környezet szépségeinek, értékeinek megismerése és a környezeti problémák iránt.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Hol található hazánkban gyógyfürdő?</p> <p>Melyek a vízszennyezés forrásai lakóhelyeden (környékén)? Milyen jelek utalnak a víz szennyeződésére?</p> <p>Milyen károkat okozhatnak az árvizek és a belvizek?</p> <p>Mi veszélyezteti hazánk ivóvízkészletét?</p> <p>Melyek az egészséges, jó ivóvíz tulajdonságai?</p> <p>Hogyan takarékoskodhatunk az ivóvízzel otthon és az iskolában?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Felszín alatti vizek: talajvíz, hévíz, ásványvíz, gyógyvíz jellemzői, jelentősége az ember életében, gazdasági életében.</p> <p>A belvizek kialakulásának okai és következményei, az ellene való védekezés formái.</p> <p>Felszíni vizek: hazánk legjelentősebb állóvizei, folyóvizei. A folyók útja a forrástól a torkolatig. Vízyűjtő terület, vízváltó, vízjárás, folyók felszínformálása.</p> <p>Árvizek kialakulásának oka, az ellene való védekezés formái.</p>	<p>Helyi környezeti problémák felismerése. Információgyűjtés tanári irányítással a lakóhely (környéke) vizeinek minőségéről. Következtetések levonása.</p> <p>Felszín alatti vizek összehasonlítása, vizek különböző szempontú rendszerezése.</p> <p>A felszíni és a felszín alatti vizek kapcsolatának igazolása példákkal.</p> <p>Az időjárás, a felszínforma és a belvízveszély közötti kapcsolat bizonyítása.</p> <p>A legjelentősebb hazai álló-és folyóvizek, a főfolyó, a mellékfolyó és a torkolat felismerése a térképen.</p> <p>A felszín lejtése, a folyó vízhozama, munkavégző képessége és a felszínformálás közötti összefüggés magyarázata.</p> <p>Az éghajlat és a folyók vízjárása közötti összefüggés magyarázata.</p> <p>A víz mint természeti erőforrás hatásainak vizsgálata a társadalmi, gazdasági folyamatokra konkrét példák alapján.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése: a szöveg elemei közötti ok-okozati viszony magyarázata; egy hétköznapi probléma megoldása a szöveg tartalmi elemeinek felhasználásával; hétköznapi kifejezés alkalmi jelentésének felismerése.</p> <p>A táj, a természeti jelenségek ábrázolásának szerepe.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> folyami kultúrák.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> vízfelhasználás, víztisztítás, víztakarékosság.</p>

<p>Állóvizek keletkezése, pusztulása. Legnagyobb tavunk: a Balaton (keletkezése, jellemzése).</p> <p>A folyók, tavak haszna, jelentősége. Vízszennyezés okai, következményei, megelőzésének lehetőségei. Vizek védelme.</p> <p>Víztisztítási eljárások.</p>	<p>Személyes és közösségi cselekvési lehetőségek összegyűjtése az emberi tevékenység által okozott környezetkárosító folyamatok káros hatásainak csökkentésére.</p> <p>Különböző vizek fizikai-kémiai tulajdonságainak vizsgálata.</p> <p>Ipari víztisztítás megfigyelése helyi víztisztító üzemben vagy filmen.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felszíni, felszín alatti víz, talajvíz, belvíz, hévíz, gyógyvíz, ásványvíz, folyóvíz, állóvíz, főfolyó, mellékfolyó, vízgyűjtő terület, vízvásztó, vízjárás, felszínformálás, vízszennyezés, vízvédelem.	
Topográfiai ismeretek	Balaton, Fertő tó, Velencei-tó, Duna, Tisza, Körös, Dráva, Rába, Szigetköz, Szentendrei-sziget, Csepel-sziget, Mohácsi-sziget.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Állatok a házban és a ház körül	Órakeret 11+1 óra
	1. Állatok a házban és a ház körül	
Előzetes tudás	Háziállat, izeltlábú, életjelenségek: mozgás, táplálkozás, légzés, szaporodás, fejlődés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A felépítés és a működés kapcsolatának bemutatása a házban és a ház körül élő állatok testfelépítésének, életmódjának vizsgálatán keresztül. A tanulók természettudományos gondolkodásmódjának fejlesztése az élőhely-szervezet-életmód, a testfelépítés-működés-egyedfejlődés közötti oksági összefüggések feltárásával.</p> <p>A rendszerszemlélet fejlesztése az állatcsoportok jellemzőinek összegyűjtésével, a lényeges jegyek kiemelésével. A hierarchikus rendszerezés elvének megismerése és alkalmazása.</p> <p>Az ember és az állatok sokrétű kapcsolatának megláttatása, a felelős állattartás igényének kialakítása, szokásrendszerének formálása.</p> <p>Az egészséges életmódra való törekvés erősítése az állati eredetű táplálékok fogyasztásával kapcsolatos egészségügyi szabályok megismertetésével.</p> <p>Növényi eredetű táplálékok.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan vált háziállattá a kutya? Mi a kérődzés? Milyen szerepet töltenek be a háziállatok az ember életében? Hogyan védekezhetünk az állatok által terjesztett betegségek ellen? Miért költöznek el egyes madarak a tél beállta előtt? Miért és hogyan védjük télen a madarakat?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Háziállatok: kutya, sertés, szarvasmarha, házityúk testfelépítése, életmódja, hasznosítása. Az állatok életfeltételeihez illeszkedő felelős állattartás.</p> <p>Az állati eredetű tápanyagok szerepe az ember táplálkozásában. Állati eredetű anyagok felhasználása (toll, bőr).</p> <p>A házban és a ház körül élő állatok: házi veréb, füstifecske, házi légy testfelépítése, életmódja, jelentősége.</p> <p>Az állatok szerepe a betegségek terjesztésében. A megelőzés lehetőségei. Madárvédelmi alapismeretek.</p>	<p>Önálló kutatómunka a kutya háziasításával kapcsolatban. Az állattartás, az állatok védelme iránti felelősség megértése.</p> <p>A megismerési algoritmusok alkalmazása az állatok megfigyelése és bemutatása során.</p> <p>A testfelépítés – életmód – élőhely összefüggésének felismerése, magyarázata.</p> <p>A környezethez való alkalmazkodás bizonyítása példákkal, a megfigyelés eredményének rendszerezése, következtetések levonása.</p> <p>Az állatorvosi felügyelet jelentőségének felismerése az ember egészségének védelmében.</p> <p>Gerinces és gerinctelen állatok testfelépítése közötti különbségek azonosítása.</p> <p>A megismert állatok csoportosítása különböző szempontok szerint.</p> <p>A madárvédelem évszakhoz kötődő tennivalóinak elsajátítása, gyakorlása.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> őskor. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés: a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, expliciten megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony felismerése. <i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok ismerete. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása. Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint. Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása). <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> állati eredetű táplálékok szerepe.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Háziállat, gerinces, gerinctelen, madár, emlős, patás, összetett gyomor, kérődző, ragadozó, növényevő, mindenevő, ízeltlábú, rovar, teljes átalakulás.</p>	

		2.A természet és társadalom kölcsönhatásai	
Előzetes tudás	Életközösség, az élőlények bemutatásának algoritmusai.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az embernek a természetben elfoglalt sajátos helyzetének és ezzel kapcsolatos felelősségének megértése. A városi környezetben élő állatoknak az emberre gyakorolt hatásainak megismerése.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Milyen előnyöket, milyen hátrányokat nyújt a városi élőhely az állatok számára?</p> <p>A város mesterséges életközösségének, sajátos állatvilága: házi egér vándorpatkány, csótány, feketeterítő, galamb, elszaporodásuk feltételei és következményeik A betegségeket terjesztő állatok elleni védekezés formái.</p>	<p>A városi élőhely nyújtotta előnyök és hátrányok elemzése az állatok alkalmazkodásának vizsgálata során.</p> <p>Példák gyűjtése betegségeket terjesztő városi fajokra (például parlagi galamb, vándorpatkány, róka) és az ezekkel kapcsolatos problémákra. A megoldási módok közös értékelése.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	tanya, falu, város		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az ember szervezete és egészsége	Órakeret 14 +1 óra
Előzetes tudás	Testrész, életjelenség, csont, izom, táplálkozás, érzékszerv, érzékelés, betegség, egészség, életszakasz.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az emberi test felépítésével és működésével kapcsolatos meglévő ismeretek rendszerezése. Az egészséget veszélyeztető tényezők felismerése, az egészséges életvitel szokásrendszerének formálása.</p> <p>Az ember személyes felelősségének tudatosítása egészségének megőrzésében, sorsának, életpályájának alakításában.</p> <p>A környezet – szervezet – életmód – egészségi állapot közötti összefüggés feltárása, a higiénés kultúra fejlesztése.</p> <p>A betegségek megelőzésének, az időbeni orvoshoz fordulás jelentőségének tudatosítása.</p>	

	<p>A reális énkép, önismeret fejlesztése, az alapvető emberi értékek, erkölcsi normák elfogadása, a velük való azonosulás.</p> <p>Az egészségvédelemmel kapcsolatos információk iránti érdeklődés felkeltése, megfelelő szintű jártasság kialakítása az információk feldolgozásában, értelmezésében. A fogyatékkal élő emberek elfogadása, segítése.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Mi a serdülőkori változások oka?</p> <p>Miért gyakoriak a konfliktusok a serdülők életében? Hogyan oldhatók fel?</p> <p>Mi a különbség a fiúk és a lányok nemi működése között?</p> <p>Mit jelent a függőség és melyek a tünetei?</p> <p>Milyen hatást fejt ki a serdülő szervezetére a cigaretta, az alkohol és a kábítószer?</p> <p>Hogyan befolyásolják a barátok, a család a fiatal életét?</p> <p>Fiatalkori bűnözés adatai.</p> <p>Helyes és helytelen testtartás.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Testkép, testalkat, testtájak. Az emberi test méretének, arányainak változásai az egyedfejlődés során.</p> <p>A mozgás szervrendszere. A vázrendszer és az izomzat fő jellemzői. A mozgás-szervrendszer felépítése és működése közötti kapcsolat. A kamaszkori elváltozások okai, következményei, megelőzésük lehetőségei.</p> <p>A táplálkozás, a légzés, a kiválasztás és a keringés legfontosabb szervei. Kapcsolatok az anyagcsere életjenségei, szervrendszerei között.</p> <p>Az egészséges táplálkozás alapelvei. A táplálék mennyisége és minősége.</p>	<p>A kamaszkori változások jeleinek és okainak összegyűjtése.</p> <p>Adatok elemzése a 10–12 éves fiatalok egészségi állapotáról (túlsúly, alultápláltság, tartás hibák, lúdtalp, stb.) az okok elemzése következtetések levonása.</p> <p>A testarányok és méretek összehasonlítása a különböző életszakaszokban.</p> <p>A divat és a média szerepének tudatosulása a testkép kialakításában.</p> <p>A külső megjelenés összetevőinek, jelentésének és hatásainak felismerése.</p> <p>A mozgás és a fizikai, szellemi teljesítőképesség összefüggéseinek bizonyítása példákon.</p> <p>A táplálkozás, a légzés és a mozgás közti kapcsolatok bemutatása konkrét példákon.</p> <p>Egyszerű kísérletek a mozgás, a pulzus, illetve a légzésszám közötti kapcsolatra. Az adatok rögzítése és értelmezése.</p> <p>Táplálékpiramis összeállítása.</p> <p>Táplálkozási szokások, étrendek elemzése, javaslatok megfogalmazása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés – a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicit megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata.</p> <p>Család, baráti kapcsolatok ábrázolása az irodalomban.</p> <p><i>Informatika:</i> információkeresés, adatgyűjtés és -értelmezés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> az emberi test ábrázolása, a szép test fogalma a különböző korokban.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> elsősegélynyújtás; betegjogok, egészségügyi ellátás.</p>

<p>Az étkezések száma, aránya. A férfi és a női nemi szervek felépítése és működése. Serdülőkori változások. A két nem testi és lelki tulajdonságainak különbségei. A nemi szervek egészsége, személyi higiéniája. Az egyedfejlődés szakaszai. Méhen belüli és méhen kívüli fejlődés. A serdülő személyiségének jellemző vonásai. Az ember értelmi képességének, érzelmi intelligenciájának alapvonásai. Az önismeret és az önfejlesztés eszközei. Viselkedési normák, szabályok jelentősége az ember életében. A családi és a társas kapcsolatok jelentősége. Veszélyforrások és megelőzésük lehetőségei a háztartásban, közlekedésben, sportolás közben. Az érzékszervek szerepe. A látó és hallószerv károsító hatásai. megelőzésük módja. Elsősegélynyújtás elemi ismeretei. Környezet és az ember egészsége. Fertőzés, betegség, járvány. A leggyakoribb fertőző betegségek tünetei és megelőzésük módjai. Lázcsillapítás és diéta. Orvosi ellátással kapcsolatos ismeretek. Káros szenvedélyek. Az alkohol, a dohányzás, kábítószeres hatásai az ember szervezetére, személyiségére.</p>	<p>A túlsúlyosság és a kóros soványosság veszélyeinek bemutatása. Nemi szervek működésének serdülőkori változásai, a testalkat és a lelki tulajdonságok összefüggéseinek elemzése. Férfi és női szerepek megkülönböztetése, fiúk és lányok jellemző tulajdonságainak összehasonlítása, kapcsolatba hozása a nemi szerepekkel. Az egyes életszakaszok legfontosabb jellemzőinek bemutatása. A kommunikáció jelentőségének bizonyítása különböző szituációkban. A konfliktusok okainak és következményeinek elemzése, a feloldás formáinak megismerése. Veszélyhelyzetek, kockázatok azonosítása különböző szituációkban. A viselkedés és a balesetek közötti oksági összefüggések vizsgálata. Az érzékszervek védelmét biztosító szabályok és szokások megismerése, alkalmazása. Az ájult beteg ellátása. A sebellátás, vérzés csillapítás gyakorlata. A környezet és az ember egészsége közötti kapcsolat felismerése. Az eredményes gyógyulás és az időbeni orvoshoz fordulás összefüggéseinek belátása. A személyes felelősség, a család és a környezet szerepének bemutatása (irodalmi példák) a függőségek megelőzésében. A kipróbálás és a függőség összefüggéseinek megértése.</p>	
--	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csont, izom, ízület, mozgásszervi elváltozás, tápcsatorna, emésztés, felszívódás, tápanyag, normál testsúly, túlsúly, alultápláltság, légzés, tüdő, vér, szív, kiválasztás, vese, petefészek, here, nemi hormon, ivarsejt, magömlés, menstruáció, nőies, férfias jelleg, érzékszerv, egészség, betegség, fertőzés, járvány.
------------------------------------	---

6. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Az erdő életközössége	12 + 1
Kölcsönhatások és energia vizsgálata	8 + 1
A Föld és a Világegyetem	8 + 2
Alföldjeink és hegyvidékeink kialakulása	8
Hazai tájakon	10 + 1
A füves területek életközössége	8 + 1
Vizek, vízpartok élővilága	11 + 1
Összes óraszám	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az erdő életközössége	Órakeret 12+1 óra
Előzetes tudás	Életközösség, lombhullató, örökzöld, porzós és termős virág, megporzás, telepes test, állatok csoportjai különböző tulajdonságaik alapján, összetett gyomor, kérődző állat, állandó madár, gerinctelen állatok egyedfejlődési típusai, élőlények bemutatásának algoritmusai, a környezet- szervezet- életmód és szervek felépítése- működése közötti összefüggés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A rendszerszemlélet fejlesztése, a rendszerfogalom mélyítése az erdő életközösségének, az élőlények szerveződésének, sokoldalú kapcsolatrendszerének ökológiai szemléletű vizsgálatával.</p> <p>A környezeti tényezők és az életközösségek szerkezete közötti összefüggés feltárása és magyarázata a hazai erdők példáján.</p> <p>Egészséges életmódra nevelés a természetjárás iránti igény felkeltésével, a természeti környezet védelmét szolgáló magatartás- és viselkedéskultúra fejlesztése.</p> <p>A környezet- szervezet- életmód, a szervek felépítése- működése közötti oksági összefüggések feltárása, bizonyítása az életközösség élőlényei- nek megismerése során.</p> <p>Az emberi tevékenységnek a természetes életközösségre gyakorolt hatásainak elemzése; az erdőpusztulás okainak és következményeinek megismerése.</p> <p>Aktív természetvédelemre ösztönzés.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan változik a hegyvidéki erdők képe a magasság emelkedésével? Milyen jelei vannak az élőlények egymás közötti versengésének az erdőben? Miért kedvelt táplálék a vadhús és az erdei gomba? A gombák gyűjtésének és fogyasztásának szabályai. A kullancsok által terjesztett betegségek, jellemző tünetek. A megelőzés és védekezés formái. Az erdőjárás magatartási szabályai.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Hazai erdőségek földrajzi helye, kialakulása, gyakori erdőtípusainak jellemzői. Az erdő mint életközösség. Az erdő szintjei, a környezeti tényezők függőleges irányú változásai. Az erdőszintek legjellemzőbb növényeinek (kocsánytalan tölgy, gyertyán, bükk, erdei fenyő, gyepürózsa, erdei pajzsika, nagy seprűmoha) környezeti igényei, faji jellemzői, testfelépítése, hasznosítása, az életközösségben betöltött szerepe. Az erdőszéli csiperke és a gyilkos galóca faji sajátosságai. A (bazidiumos) gombák testfelépítése, táplálkozása, szaporodása. A gombák szerepe az életközösségekben, az egészséges táplálkozásban. A gombafogyasztás szabályai.</p>	<p>A természetjárás viselkedési szabályainak megfogalmazása.</p> <p>Hazai erdők életközösségének ökológiai szemléletű jellemzése.</p> <p>Az élő és az élettelen környezeti tényezők szerepének bemutatása az erdők kialakulásában, előfordulásában és az erdők függőleges tagolódásában.</p> <p>A növények környezeti igénye és előfordulása közti oksági összefüggések bemutatása konkrét példákon keresztül.</p> <p>A tölgy-, bükk- és fenyőerdők összehasonlítása.</p> <p>A megismerési algoritmusok alkalmazása az állatok és a növények faji sajátosságainak bemutatásakor.</p> <p>Az ehető és mérgező gombapárok összehasonlítása.</p> <p>A mohák, harasztok, nyitvatermők és zárvatermők összehasonlítása jellegzetes képviselőik példáján.</p> <p>Az erdő növényeinek különböző szempontú csoportosítása.</p> <p>A növények és gombák táplálkozása közötti különbségek magyarázata.</p> <p>A pókszabásúak, a rovarok, a lepkék és a bogarak összehasonlítása.</p> <p>Az orvoshoz fordulás eseteinek felismerése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés – a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicit megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata. Az erdő megjelenítése irodalmi alkotásokban.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása. Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint. Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása).</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> állati eredetű táplálékok szerepe; a fa megmunkálása; a betegség tünetei.</p>

<p>Az erdő gerinctelen és gerinces állatainak (szarvasbogar, gyapjaslepke, erdei vöröshangya, koronás keresztospók, közönséges kullancs, széncinege, nagy tarkaharkály, gímszarvas, vad-disznó, erdei fülesbagoly, róka) külleme, teste, élete, szerepe az erdő életében.</p> <p>A kullancsok által terjesztett betegségek, az ellenük való védekezés. A kullancseltávolítás fontossága, módszerei.</p> <p>Táplálkozási láncok, táplálékhálózat.</p> <p>A vadgazdálkodás szerepe, jelentősége.</p> <p>Az erdő szociális, környezetvédő szerepe; veszélyeztetettsége.</p> <p>Az erdőjárás szabályai.</p> <p>Herman Ottó munkásságának jelentősége.</p>	<p>Erdei táplálkozási láncok összeállítása.</p> <p>A vadállomány szabályozása és az élőhely védelme közötti kapcsolat megértése.</p> <p>A környezetszennyezés, élőhelypusztulás következményeinek bemutatása konkrét példákon.</p> <p>Erdei életközösség megfigyelése terepen, vagy jellegzetes erdei növények, növényi részek vizsgálata, a tapasztalatok rögzítése. A kullancsfertőzés elleni védekezés alkalmazása természetjárás során.</p>	<p><i>Informatika:</i> információkeresés az interneten.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Erdő, zárwatermő, nyitwatermő, haraszt, moha, virágtalan növény, gomba, spóra, barkavirágzat, makktermés, túlevél, tobozvirágzat, cserje, pókszabású, rovar, bogár, lepke, csáprágó, pödörnyelv, kúszóláb. vésőcsőr.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kölcsönhatások és energia vizsgálata		Órakeret 8+1 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Kölcsönhatások felismerése a hang, a fény és a hő terjedésével kapcsolatban. Napenergia, látható fény. Hőmérséklet. Energiaforrások, energiafajták.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A mindennapi környezetben előforduló kölcsönhatások felismerése, jellemzése, bizonyítása kísérletek elvégzésével. A kölcsönhatásokat kísérő energiaváltozások során az energiamegmaradás elvének megtapasztalása, elfogadása. Környezettudatos, energiatakarékos szemléletmód megalapozása. A tanultaknak a hétköznapi életben tapasztalható jelenségek, változások során való felismerésére, alkalmazására való képesség fejlesztése.</p>		
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Mozgás, mozgásállapot-változás. Mi változtatja meg egy test mozgásállapotát?</p>	<p>Mozgásállapot megfogalmazása. Hely- és helyzetváltoztatás megkülönböztetése.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i> - „hétköznapi” mozgások, közlekedés, sport <i>Természetismeret- csillogászat:</i></p>	

<p>Hogyan mozognak az asztalon egymásnak ütköztetett pénzérmék? Miért esnek lefelé – és csak lefelé – az elejtett vagy elhajított testek? Mi tartja Föld körüli pályán a mesterséges égitesteket? Mi „tartja össze” a Földet és a Holdat? Mi „tartja össze” a Naprendszert?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Mozgás, mozgásállapot-változás. Erőhatás. Mechanikai kölcsönhatás Gravitáció.</p>	<p>Erőhatás és mozgásállapot-változás. Az erőhatás kölcsönös-ségének felismerése egyszerű kísérletekkel.</p> <p>A gravitációs kölcsönhatás következményeinek felismerése hétköznapi jelenségekben. A fogalom kiterjesztése a Naprendszerre.</p> <p>Műholdak, űrállomás, Eötvös-inga elemi szintű ismerete.</p>	<p>Föld-Hold rendszer. Naprendszer <i>Űrkutatás – mindennapi élet:</i> mesterséges égitestek mozgása (hírközlő mesterséges holdak, telefon, internet, GPS) <i>Tudomány-és technikatörténet:</i> <i>Eötvös Loránd és az Eötvös-inga (nyersanyagkutatás)</i></p>
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Mi történik, ha összeöntünk hideg és meleg vizet? Hogyan változik az egyik, és hogyan a másik vízmennyiség hőmérséklete? Hogyan melegíti fel a kályha a szobát? Hogyan melegszik fel a tűzhelyre tett edényben a víz? Miért érezzük hideg időben is a napsugarak melegét? Miért nem szabad kánikulában, felhevült testtel hideg vízbe ugrani? Hogyan hűt a klíma, és hogyan a hűtőszekrény?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Termikus kölcsönhatás A fűtés és a hűtés alapismeretei. A hőterjedés módjai.</p>	<p>Egyszerű kísérletek a termikus kölcsönhatás vizsgálatára. Annak megfigyelése, hogy meddig tart a hőmérséklet-változás? A közös hőmérséklet fogalmának kialakítása. A mért adatok leolvasása, rögzítése értéktáblázatban. Grafikon szerkesztése, értelmezése. Egyszerű kísérletek elvégzése a hőterjedés vizsgálatára. A hőterjedés különböző módjainak felismerése a mindennapokban</p>	<p><i>Matematika:</i> - az adatok rögzítése; - grafikon készítése - az adatok közötti kapcsolat vizsgálata <i>Mindennapi élet:</i> - fürdővíz készítése, víz hőfok beállítása keverőcsappal - forró ételek hűtése - hideg ételek melegítése - kályhák, fűtőtestek, kazánok - hűtőszekrény, klíma - a fürdőzés szabályai</p>
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Miért emeli fel a frissen mosott haját a műanyag fésű; a papírszettekkel a megdörzsölt vonalzó? Miért pattog a műszálas pulóver, miközben levetjük? Hogyan jön létre a villám?</p>	<p>Egyszerű dörzsELEKTROMOS kísérletek – a testek elektromos állapotának felismerése.</p> <p>+ és – elektromos állapot. Elektromosan semleges testek.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i> - statikus elektromosság mindennapjainkban (fésűlködés, műszálas ruhák, műszálas kárpitok, stb.)</p>

<p>Az elektromos kölcsönhatás: vonzás, taszítás. Miért tudja megmutatni iránytű az északi irányt? Miért lehet mágnessel összeszedni szétszóródott vasszegeket? A mágneses kölcsönhatás: vonzás, taszítás.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Elektromos állapot. Az elektromos kölcsönhatás: vonzás, taszítás. Elektromos mező Mágneses tulajdonságok A mágneses kölcsönhatás: vonzás, taszítás. Mágneses mező, iránytű.</p>	<p>Vonzás, taszítás – az elektromos kölcsönhatás közben megfigyelhető jelenségek elemi szintű magyarázata.</p> <p>A villám keletkezésének magyarázata egyszerű kísérlet segítségével.</p> <p>A mágneses kölcsönhatás megfigyelése.</p> <p>Vonzás és taszítás jelenségének kísérleti vizsgálata, a megfigyelhető jelenségek elemi szintű magyarázata.</p> <p>A mágneses mező láthatóvá tétele; az iránytű működése.</p>	<p><i>Időjárás:</i> - felhőképződés, villámok keletkezése, <i>Mindennapi élet:</i> - mágnesek gyakorlati alkalmazásai <i>Természetismeret, tájékozódás:</i> - az iránytű működése, használata <i>Történelem; tudomány és technikatörténet:</i> - felfedezések</p>
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan lehet megváltoztatni a testek mozgásállapotát? Mi lesz a változás következménye? Mit értünk energia alatt? Energiafajták Energia-átalakulások, kölcsönösség. Hogyan használta fel régen az ember a természet mechanikai energiáit? Hogyan használjuk fel ma ezeket az energiákat?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Mechanikai energia Az energiaváltozás kölcsönössége A természet mechanikai energiáinak átalakítása és az erre szolgáló eszközök.</p>	<p>A mechanikai energia fogalmának kialakítása egyszerű kísérletek segítségével. Annak megértése, hogy a megfigyelt kölcsönhatások során az egyik test energiája csökken, a másiké növekszik.</p> <p>A természet mechanikai energiáinak felismerése (szél-és vízenergia).</p> <p>A természet mechanikai energiáinak átalakítására szolgáló eszközök, berendezések elemi szintű ismerete. Környezetbarát működés felismerése.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i> - mechanikai energiaváltozások a mindennapokban (mozgások, rugalmas alakváltozások, emelés) <i>Sport:</i> - mechanikai energiaváltozások különféle sporttevékenységek során (súlyemelés; futó-és dobószámok; íjászat; labdajátékok, stb.) <i>Technika, ipar:</i> - szél-és vízerőművek szerepe az energiaellátásban - nagyobb hazai szél-és vízerőművek <i>Környezetvédelem:</i> - szél-és vízerőművek működése</p> <p><i>Történelem; tudomány-és technikatörténet:</i> - a vízikerek és a szélkerék feltalálása, alkalmazása, elterjedése.</p>

<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan magyarázhatjuk azt, hogy a termikus kölcsönhatás során a hidegebb test felmelegszik, a melegebb pedig lehűl? Van-e a testeknek a mechanikai energián kívül más energiája is? Belsőenergia – hőenergia. Mik azok a hőerőművek? Miért fontosak számunkra? Miért mondjuk azt, hogy a hőerőművek működése nem környezetbarát? Lehet-e a tüzelőanyagokon kívül mással is „fűteni” egy hőerőművet? Atomerőmű.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Belsőenergia. Hőenergia – belsőenergia változás. Tüzelőanyagok, hőerőművek. Atomerőmű</p>	<p>Egyszerű kísérlet a termikus kölcsönhatásra. A megfigyelt jelenség elemi szintű magyarázata. Belsőenergia. Annak felismerése, hogy a termikus kölcsönhatás során is energia-átadás történik. A hőenergia. A tüzelőanyagok égése – a hőerőművek működése és annak környezetvédelmi vonatkozásai Atomerőművek működésének elemi szintű magyarázata; az atomerőmű működésnek környezetvédelmi vonatkozásai.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i> - tüzelés, fűtés; különböző tüzelőanyagok a háztartásban - az égéstermékek elvezetése/elhelyezése; a tüzelés környezeti vonatkozásai <i>Technika, ipar:</i> - hőerőművek működése, környezeti problémák - atomerőművek működése, környezeti problémák - nagyobb hazai hőerőművek és a Paksi Atomerőmű</p>
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Fűtés egy távoli „hőerőmű” segítségével. Hogyan „működnek” a csillagok? Mi a napkollektor, és mi a napelem? Hogyan melegíti fel a Nap a levegőt? <i>Ismeretek:</i> Csillag Nap, napsugárzás Napkollektor, napelem</p>	<p>Példák a napenergia közvetlen hasznosítására. Hogyan jut el hozzánk a napsugárzás? A Nap – és a csillagok - „működésének” elemi szintű magyarázata.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i> - a napsugárzás közvetlen hasznosítása (napkollektorok, napelemek) <i>Mezőgazdaság:</i> üvegházak, fóliasátrak <i>Úrkutatás, technika:</i> - mesterséges holdak, űrállomások energiaellátása <i>Hírközlés, technika:</i> - napelemes telefonok, mérőállomások, menetrend-táblák</p>
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Mivel fűtünk, ha begyűjtünk? Hogyan keletkezett a szén, a kőolaj és a földgáz? Mennyi van belőlük? A Nap szerepe a növények életében. Mi mozgatja a szelet?</p>	<p>A háztartásban használatos energiaforrások. A tüzelőanyagok eredete, a Nap szerepe jelenlegi „energiaellátásunkban” Megújuló és nem megújuló energiaforrások – a nem megújuló energiaforrások véges volta.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i> - tüzelés szénrel, gázzal, fával - égéstermékek, környezetvédelmi problémák - napkollektorok és napelemek a háztartásokban - mi mennyibe kerül?</p>

Mi a Nap szerepe a víz körforgásában? <i>Ismeretek:</i> Megújuló és nem megújuló energiaforrások. Energiatakarékosság	Gazdálkodás az energiával – az energiatakarékosság fontossága Környezetvédelem	- melyik fűtés mennyire hatékony? - hogyan lehet takarékoskodni?
Kulcsfogalmak/fogalmak	Hőmérséklet, mozgás, hely-, helyzetváltoztatás, mágnes, vonzás, taszítás, gravitációs kölcsönhatás, hőterjedés, energia, energiaforrás, energiahordozó, energiagazdálkodás, energiatakarékosság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A Föld és a Világegyetem		Órakeret 8+2 óra
	1.A Föld és a Világegyetem		
Előzetes tudás	A Nap látszólagos napi járása, a Nap mint energiaforrás. A klímaváltozás és az emberi tevékenység közötti összefüggés felismerése, a személyes felelősség tudatosítása. A tudományos megismeréshez kötődő történeti szemlélet formálása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A térbeli tájékozódás, a térfogalom fejlesztése átfogó kép kialakításával a Naprendszer felépítéséről, Földünknek a világegyetemben elfoglalt helyéről. A rendszerszemlélet fejlesztése a Nap, a Föld és a Hold mozgásai, a közöttük levő kölcsönhatások és következményeik vizsgálata során. Az oksági gondolkodás fejlesztése a természeti környezet jelenségeinek – a Hold fényváltozásainak, a napszakok, évszakok és az éghajlati övezetek kialakulásának – magyarázata, a légköri alapfolyamatok közötti oksági összefüggések feltárása során. Természeti törvények felismerése, alkalmazása a hétköznapi jelenségek értelmezésekor.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan állapítható meg éjszaka iránytű nélkül az északi irány? Miért látjuk másnak a csillagos égboltot a különböző évszakokban? Miért van a sarkvidékeken hideg, a trópusokon meleg? Miért váltakoznak az évszakok és a napszakok? Miért hosszabbak a nappalok nyáron, mint télen?	A Föld, a Nap és a Világegyetem közötti hierarchikus kapcsolat ábrázolása. A csillag és a bolygók közötti különbség felismerése. A sarkcsillag és egy-két csillagkép felismerése az égbolton. Érvek gyűjtése arról, hogy a Nap csillag. A holdfogyatkozás és a Hold fényváltozásainak értelmezése modell vagy más szemléltetés alapján.	<i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása.	

<p><i>Ismeretek:</i> A Föld helye a Naprendszerben és a Világegyetemben. Égitest, csillag, bolygó, hold. Sarkcsillag, csillagképek. A Naprendszer. A Nap jelentősége. A Nap, a Föld és a Hold egymáshoz viszonyított helyzete, mérete, távolsága, mozgása, kölcsönhatása. Kopernikusz hipotézisének tudománytörténeti jelentősége. A Föld alakja. A tengely körüli forgás és a Nap körüli keringés következményei. Föld gömbhéjas szerkezete. Éghajlati övezetek. Éghajlat-módosító tényezők: földrajzi szélesség, óceántól való távolság, domborzat.</p>	<p>A napközpon t u vilá g k é p e g y - s z e r ű m o d e l l e z é s e . A Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás összefüggéseinek megértése. Az éghajlati övezetek összehasonlítása. Az évszakok váltakozásának magyarázata. Nap és a Föld helyzetének modellezése a különböző napszakokban és évszakokban. A Föld gömbalakja, a napsugarak hajlásszöge és az éghajlati övezetek közötti összefüggés felismerése. Éghajlat-módosító tényezők felismerése a példákban. Éghajlat jellemzési algoritmusának megismerése és használata. Éghajlati diagramok és éghajlati térképek információ tartalmának leolvasása, az adatok értékelése. A légkör általános felmelegedésének helyi és globális következményeinek felismerése példákban.</p>	<p>Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint. Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása). <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata. <i>Informatika:</i> információkeresés az interneten.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Világegyetem, égitest, csillag, bolygó, hold, holdfázis, tengelyferdeség, évszak, gömbhéjas szerkezet, éghajlati övezet.	
Topográfiai ismeretek	Naprendszer, Nap, Jupiter, Föld, Mars, Merkúr, Vénusz, Neptunusz, Szaturnusz, Uránusz, Hold.	

	2. Tájékozódása valóságban és a térképen
Előzetes tudás	Iránytű, alaprajz, fővilágtájak, térképvázlat, térkép.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A térbeli tájékozódás fejlesztése valós környezetben, térképen és földgömbön. A földrajzi tér hierarchikus kapcsolatainak felismertetése. Átfogó kép kialakítása Magyarország világban elfoglalt helyéről.

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Bolygónk térségei: földrészek és óceánok.</p> <p>Helymeghatározás: földrajzi fók-hálózat.</p> <p>Európa helyzete, határai. Hazánk helye Európában.</p>	<p>Tájékozódás a földgömbön és a térképen. Földrészek, óceánok felismerése különböző méretarányú és ábrázolásmódú térképeken.</p> <p>A nevezetes szélességi körök felismerése a térképen.</p> <p>Földrajzi helymeghatározás különböző tartalmú térképeken.</p> <p>Európa és Magyarország tényleges és viszonylagos földrajzi fekvésének megfogalmazása.</p>	<p><i>Informatika:</i> keresés az interneten, alkalmazások használata.</p>
Topográfiai ismeretek	<p>Baktérítő, Ráktérítő, Déli-sark, déli-sarkkör, Egyenlítő, Északi-sark, északi-sarkkör, kezdő hosszúsági kör.</p> <p>Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán, Jeges-tenger, Földközi-tenger, Afrika, Amerika, Európa, Ázsia, Ausztrália, Antarktika, Közép-Európa.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alföldjeink és hegyvidékeink kialakulása	Órakeret 8 óra
	1. Alföldi tájakon	
Előzetes tudás	Síkság, alföld, tájékozódás a térképen, diagramok, tematikus térképek értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alföldek keletkezésének vizsgálata során a folyamatok sorrendjének, időléptékének érzékeltetése. A szemléleti térképolvasás elemi készségeinek fejlesztése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Hogyan alakultak ki hazánk alföldjei az egykori tenger helyén? Mi a futóhomok?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Hazai alföldjeink keletkezése, természeti adottságai.</p>	<p>A tájjellemzés algoritmusának megismerése, gyakorlása a megismert tájak bemutatása során.</p> <p>Információk leolvasása különböző diagramokról, tematikus térképekről.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése. Szövegben elszórt információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemi közötti ok-okozati viszony magyarázata.</p>

		<p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya.</p> <p>Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok ismerete.</p> <p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása.</p> <p>Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Síkság, alföld, feltöltődés.	
Topográfiai ismeretek	Alföld, Kisalföld, Duna-Tisza-köze, Tiszántúl, Mezőföld, Kiskunság, Nagykunság, Hortobágy.	

2.Hegyvidékek, dombvidékek		
Előzetes tudás	Jellegzetes felszíni formák (síkság, alföld, dombság, hegység, völgy, medence), a folyók felszínformálása, kőzetek (homok, lösz,) és ásványkincsek (barnaszén, feketeköszén, kőolaj, földgáz), környezetszennyezés, talajpusztulás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egyensúly és stabilitás fogalmának mélyítése a külső és belső erők egyensúlyának a földfelszín mai képeinek kialakításában való szerepének megismerésével.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan keletkeztek a hegységek? Hogyan működnek a vulkánok?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Hazai hegységeink keletkezése, a belső erők szerepe a hegységképződésben: gyűrődés, vetődés, vulkánosság.</p>	<p>A gyűrődés, vetődés, vulkáni működés megfigyelése egyszerű modellkísérletekben.</p> <p>Példák a különböző hegységképződési folyamatok eredményeként létrejött formakincs kapcsolatára.</p> <p>Aprózódás és mállás, külső és belső erők összehasonlítása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés – a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, rendezése; a szöveg ok-okozati, általános-egyes viszony magyarázata.</p>

<p>A külső felszínformáló erők: víz, szél, jég, hőmérsékletingadozás hatásai. A lepusztulás – szállítás – lerakódás – feltöltődés kapcsolata.</p> <p>Kőzetek vizsgálata. Az andezit, bazalt, mészkő, homok, lösz, barnaköszén, feketeköszén jellegzetes tulajdonságai, felhasználásuk.</p>	<p>Néhány jellegzetes hazai kőzet egyszerűen vizsgálható tulajdonságainak megállapítása, összehasonlításuk, csoportosításuk. Példák a kőzetek tulajdonságai és felhasználásuk közötti összefüggésekre.</p> <p>A mészkő- és vulkanikus hegységek vízrajza közti különbségek indoklása.</p> <p>A természetes növénytakaró övezetes változásának magyarázata.</p> <p>Az emberi tevékenység kárt okozó hatásainak bizonyítása konkrét példákon keresztül.</p>	<p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya.</p> <p>Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok ismerete.</p> <p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása.</p> <p>Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint.</p> <p>Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása).</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagok megmunkálása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gyűrődés, vetődés, rög, lépcsős felszín, beszakadt árok, vulkán, kráter, kürtő, magma, magmakamra, láva, vulkáni hamu, andezit, bazalt, mészkő, belső erő, külső erő, bauxit, lignit.</p>	
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Mátra, Bükk</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hazai tájakon	Órakeret 10+1 óra
	1. Alföldi tájakon	
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Síkság, alföld tájékozódás a térképen, diagramok, tematikus térképek értelmezése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Átfogó kép kialakítása alföldi tájaink természetföldrajzi jellemzőiről, természeti-társadalmi erőforrásairól, gazdasági folyamatairól, környezeti állapotáról.</p> <p>A természeti, társadalmi-gazdasági értékek megismerésén keresztül a hazához való kötődés erősítése, a nemzettudat fejlesztése.</p> <p>Az alföldek keletkezésének vizsgálata során a folyamatok sorrendjének, időléptékének érzékeltetése.</p> <p>A szemléleti térképolvasás elemi készségeinek fejlesztése.</p> <p>A környezetre kifejtett egyéni és társadalmi hatások és a belőlük adódó problémák felismertetése, megoldási módok keresése.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Melyik hungarikum köthető az Alföldhöz?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A Kisalföld és az Alföld tájai, természeti adottságai.</p> <p>A Kiskunsági vagy a Hortobágyi Nemzeti Park természeti értékei.</p> <p>Alföldek hasznosítása, szerepük a lakosság élelmiszerellátásában. Termesztett növényei: búza, kukorica, napraforgó; jellegzetes szerveik, természetük, felhasználásuk.</p> <p>növénytermesztés, állattenyésztés és az élelmiszeripar összefüggései.</p>	<p>A Kisalföld, a Kiskunság és a Nagykunság természeti adottságainak összehasonlítása.</p> <p>A tájjellemzés algoritmusának megismerése, gyakorlása a megismert tájak bemutatása során.</p> <p>Információk leolvasása különböző diagramokról, tematikus térképekről.</p> <p>Egy választott nemzeti park természeti értékeinek bemutatása önálló kutatómunka alapján.</p> <p>A természeti és a kultúrtáj összehasonlítása. A gazdasági tevékenység életközösségre gyakorolt hatásának bemutatása példákön.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése. Szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemi közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya.</p> <p>Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok ismerete.</p> <p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása.</p> <p>Osztályozás adott szempontok szerint.</p> <p>Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása).</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Síkság, alföld, feltöltődés, természeti erőforrás.	
Topográfiai ismeretek	Alföld, Kisalföld, Duna-Tisza-köze, Tiszántúl, Mezőföld, Kiskunság, Nagykunság, Hortobágy, Szeged, Kecskemét, Debrecen, Győr.	

	2.Hegyvidékek, dombvidékek
Előzetes tudás	Jellegzetes felszíni formák (síkság, alföld, dombság, hegység, völgy, medence), a folyók felszínformálása, kőzetek (homok, lösz) és ásványkincsek (barnaszén, feketekőszén, kőolaj, földgáz), környezetszennyezés, talajpusztulás. Természeti erőforrások – társadalmi, gazdasági folyamatok összefüggései, éghajlati diagramok, éghajlati térképek értelmezése.

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A természeti erőforrások és a társadalmi-gazdasági folyamatok összefüggéseinek bizonyítása, következtetések levonása. A logikai térképolvasás megalapozása.</p> <p>A hazaszeretet elmélyítése hazai tájaink szépségeinek és értékeinek bemutatásával.</p> <p>A földrajzi tér megismerési módszereinek továbbfejlesztése. Az információgyűjtés és feldolgozás fejlesztése a térképek, diagramok, adat sorok használatában való jártasság és a szemléleti térképolvasás készségeinek fejlesztésével.</p> <p>A földfelszín kialakulása és az ember termelő tevékenysége során végzett tájtalakítás időléptéke közötti különbség érzékeltetése. Az emberi tevékenység által okozott károk és a megelőzés lehetőségeinek megismerése, a személyes felelősségérzet erősítése.</p>	
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Mi az oka annak, hogy a Bükkben csak a hegy lábánál találunk forrásokat?</p> <p>A biodízel mint energiaforrás. Használatának előnyei és hátrányai.</p> <p>Mire használják a bazaltot és a mészkövet?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Az Északi-középhegység és a Dunántúli-középhegység természeti adottságai, tájai.</p> <p>Bükk Nemzeti Park természeti értékei.</p> <p>Élet a hegyvidékeken: A természeti erőforrások és az általuk nyújtott lehetőségek. Az erdő gazdasági jelentősége, napsütötte déli lejtők – szőlőtermesztés – borászat, ásványkincsek és ipari felhasználásuk.</p> <p>Az ember gazdasági tevékenységének következményei. A táj arculatának változása.</p> <p>A dunántúli domb- és hegyvidék, Nyugat-magyarországi peremvidék természeti adottságai, tájai.</p> <p>Élet a dombvidéken. Természeti erőforrások.</p>	<p>Az Északi-középhegység és a Dunántúli-középhegység megadott szempontok szerinti összehasonlítása.</p> <p>Önálló ismeretszerzés, információ feldolgozás a nemzeti park bemutatása során.</p> <p>Az alföldek és a hegyvidékek éghajlatának összehasonlítása, a különbségek okainak bemutatása az éghajlati diagramok, tematikus térképek elemzésével.</p> <p>A mészkő- és vulkanikus hegységek vízrajza közti különbségek indoklása.</p> <p>A természetes növénytakaró övezetes változásának magyarázata.</p> <p>Természeti erőforrások és a társadalmi-gazdasági kapcsolatok bemutatása konkrét példák alapján.</p> <p>Az emberi tevékenység kárt okozó hatásainak bizonyítása konkrét példákon keresztül.</p> <p>Az ország nyugati tájai éghajlatának összehasonlítása az Alfölddel éghajlati térképek, diagramok felhasználásával. Az eltérés indoklása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés – a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, expliciten megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemi közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok ismerete. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása.</p> <p>Osztályozás egy és egyszerre két több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint.</p> <p>Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása).</p>

<p>A növénytermesztés, állattenyésztés és az élelmiszeripar kapcsolata.</p> <p>A mezőgazdaság hatása a környezetre: talajpusztulás, környezetszennyezés.</p>	<p>A víz felszínformáló szerepének bemutatása a dombvidék felszínének formálásában.</p> <p>Példák az ásványkincsek és az ipar összefüggéseire.</p> <p>Egy adott tájon természetű növények bemutatása a növény környezeti igényei, valamint a talaj és az éghajlati adottságok alapján.</p> <p>A mezőgazdasági környezetszennyezés formáinak és hatásainak bemutatása konkrét példán.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagok megmunkálása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>andezit, bazalt, mészkő</p>	
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Dunántúli domb- és hegyvidék, Dunántúli-középhegység, Északi-középhegység, Nyugat-magyarországi peremvidék, Bakony, Vértes, Dunazug-hegység, Börzsöny, Cserhát, Mátra, Bükk, Zempléni-hegység, Aggteleki-karszt, Kékes, Alpokalja, Zalai-dombság, Somogyi-dombság, Tolnai-hegyhát, Mecsek, Miskolc, Veszprém, Pécs.</p>	

	<p>3.A természet és társadalom kölcsönhatásai</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Természeti erőforrás, mezőgazdaság, ipar, környezetszennyezés, energiahordozó, természeti erőforrások és a társadalmi gazdasági folyamatok összefüggése, tájjellemzés algoritmusai.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A rendszerszemlélet és gondolkodás fejlesztése a természeti erőforrások társadalmi-gazdasági felhasználása során bekövetkezett változások vizsgálatával, a globális problémák helyi vetületeinek felismerésével.</p> <p>Aktív állampolgárságra nevelés a helyi környezeti problémák okainak és következményeinek felismerésén alapuló, a környezet védelméért való aktív együttműködésre való késztetéssel.</p> <p>A hazához, a szűkebb pátriához való kötődés erősítése a lakóhelyi táj természeti és gazdasági-társadalmi környezetének megismerésével.</p> <p>Az embernek a természetben elfoglalt sajátos helyzetének és ezzel kapcsolatos felelősségének megértése a természetes és mesterséges életközösség különbségeinek megismerésével.</p> <p>Anyag- és energiatakarékos szemlélet formálása, tudatos vásárlási szokások megalapozása, az egyéni felelősség tudatosítása.</p>

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Lakóhelyed mely értékeire vagy büszke? Min szeretnél változtatni? A szelektív hulladékgyűjtés szabályai. Energia- és víztakarékosság formái a háztartásban. Internetes menetrend használata utazás tervezéséhez.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Gazdasági ágazatok: mezőgazdaság, ipar, szolgáltatás. A gazdaság természeti feltételei. Településtípusok: tanya, falu, városjellemző képe, társadalmi, gazdasági szerepe. Élet a városban. A gazdasági ágazatok együttműködése. Hálózatok szerepe a lakosság ellátásában (víz-, energiaellátó rendszer, közlekedési hálózat). A háztartás anyag- és energia-gazdálkodása. Víz- és energia-felhasználás. Környezetszennyezés és csökkentésének formái. Az anyag- és energiatakarékosság lehetőségei. Szelektív hulladékgyűjtés. A lakóhelyi táj természetföldrajzi és gazdasági-társadalmi jellemzői. Hazánk fővárosa, Budapest: földrajzi helyzete, gazdasági, kulturális jelentősége.</p>	<p>Különböző termékek csoportosítása aszerint, hogy a gazdaság mely ágazata állította elő. A gazdasági ágazatok közötti összefüggések bemutatása konkrét példákon keresztül. A települések eltérő társadalmi, gazdasági szerepének bemutatása konkrét példákon. A falu és a város által nyújtott szolgáltatások összehasonlítása. A vasút- és közúthálózat szerkezetének vizsgálata: Előnyök és hátrányok bemutatása. A fenntarthatóságot segítő életvitel legfontosabb elemeinek bemutatása. A szelektív hulladékgyűjtés szabályainak megismerése és gyakorolása az iskolában. A társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok kapcsolatának feltárása a lakóhely környezetében. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító folyamatok felismerése a lakóhelyen és környékén. A főváros látnivalóinak bemutatása önálló ismeretszerzéssel és feldolgozással.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> nyersanyag, termék; közlekedés; energia- és vízellátás, takarékoság.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szelektív hulladékgyűjtés, tanya, falu, város, termelés, fogyasztás, nyersanyag, késztermék.	

4.Felszíni és felszín alatti vizek		
Előzetes tudás	A víz szerepe, tulajdonságai. Állóvizek, folyóvizek. Vízszennyezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vízkészletre kifejtett egyéni és társadalmi-gazdasági hatások, a belőlük adódó problémák felismerése, megoldási módok keresésére való törekvés erősítése, a felelősségtudat erősítése egyéni és közösségi szinten. A szemléleti és logikai térképolvasás fejlesztése. Az érdeklődés felkeltése a közvetlen környezet szépségeinek, értékeinek megismerése és a környezeti problémák iránt.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> <i>Ismeretek:</i> A Balaton-felvidéki vagy a Fertő-Hanság Nemzeti Park értékei.	Egy választott nemzeti park vizes élőhelyének, természeti értékeinek bemutatása önálló ismeretszerzés, információfeldolgozás alapján.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szöveg elemei közötti ok-okozati viszony magyarázata; egy hétköznapi probléma megoldása a szöveg tartalmi elemeinek felhasználásával; A táj, a természeti jelenségek ábrázolásának szerepe.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	vízvédelem.	
Topográfiai ismeretek	Balaton, Fertő tó	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A füves területek életközössége	Órakeret 8+1 óra
	1.Alföldi tájakon	
Előzetes tudás	Élőhely, életközösség, madár, emlős, ízeltlábú, rovar, táplálkozási lánc, táplálkozási hálózat, környezetszennyezés, környezet – szervezet – életmód összefüggései, élőlények bemutatásának algoritmusai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A környezetre kifejtett egyéni és társadalmi hatások és a belőlük adódó problémák felismertetése, megoldási módok keresése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan lesz a búzából kenyér? Gyógyítanak-e a gyógynövények?</p> <p><i>Ismeretek:</i> A füves puszták jellegzetes növényei: fűfélék, gyógy- és gyomnövények, jellemzőik, jelentőségük. Az életközösség állatai: sáskák, szöcskék, gyíkok, fácán, mezei pocok, mezei nyúl, egerészölyv szervezete, életmódja.</p>	<p>A megismert életközösségek ökológiai szemléletű jellemzése. A növényi szervek környezeti tényezőkhöz való alkalmazkodásának bemutatása konkrét példákon. A környezet – szervezet – életmód összefüggéseinek bemutatása konkrét példákon A megismerési algoritmusok használata az élőlények jellemzése során. Állatok különböző szempontú csoportosítása. Táplálékláncok készítése a megismert növényekből és állatokból. Ősi magyar háziállatok bemutatása A természeti és a kultúrtáj összehasonlítása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése. Szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemi közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata. Alföld megjelenítése irodalmi alkotásokban. <i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok ismerete. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása. Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint. Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása). <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a honfoglaló magyarok háziállatai.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Fűfélék, koronagyökér, takarólevél nélküli virág, fészkes-, kalász-, torzsavirágzat, szemtermés, kifejlés, kétéltű, hulló, rágcsáló.	
Topográfiai ismeretek	Alföld, Kisalföld	

2.Hegyvidékek, dombvidékek		
Előzetes tudás	A növények jellegzetes szervei, fő típusaik, egynyári, kétnyári, évelő növény.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egyensúly és stabilitás fogalmának mélyítése A logikai térképolvasás fejlesztése. A hazaszeretet elmélyítése hazai tájaink szépségeinek és értékeinek bemutatásával. Az emberi tevékenység által okozott károk és a megelőzés lehetőségeinek megismerése, a személyes felelősségérzet erősítése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Az ember gazdasági tevékenységének következményei. A táj arculatának változása.</p> <p>Termesztett növényei: lucerna, repce testfelépítése, termesztése, felhasználása.</p> <p>A mezőgazdaság hatása a környezetre: talajpusztulás, környezetszennyezés.</p>	Önálló ismeretszerzés, információfeldolgozás.	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés – a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemi közötti ok-okozati viszony magyarázata.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása. Oszályozás adott szempontok szerint. Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása).</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Gyökérgümő, pillangós virág, gumó.	
Topográfiai ismeretek		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizek, vízpartok élővilága		Órakeret 11+1 óra
Előzetes tudás	A víz jelentősége a földi élet szempontjából; az állatok csoportosítása különböző szempontok szerint, az állatok jellemzésének szempontjai vízszennyezés forrásai, következményei.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az élő és élettelen környezeti tényezők sokoldalú kapcsolatrendszerének megismerése a vizek-vízpartok életközösségében.</p> <p>Az élőhely – szervezet – életmód összefüggéseinek magyarázata a víz-vízpart élőlények vizsgálatát során.</p> <p>A természetszeretet és természetvédelem iránti elkötelezettség elmélyítése az élővilág változatosságának, sokszínűségének, sérülékenységének tudatosításával.</p> <p>A természet jelzéseinek felismertetése, értelmezése, az okok és következmények elkülönítése az emberi tevékenységek és az élettelen környezet közötti kapcsolatrendszer elemzésével.</p> <p>A helyi környezeti problémák iránti érdeklődés felkeltése. A személyes felelősség tudatosítása a vízkészlet tisztaságának megőrzésében. A tanulók aktív cselekvésre ösztönzése a természet védelmében egyéni és közösségi szinten.</p>		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Meleg, nyári napokon olykor tömegesen pusztulnak a halak a Balatonban. Mi ennek az oka? Mire mondják, hogy virágozik a Tisza? Miért félnek az emberek a kígyóktól, békáktól? Mi a „kígyóing”? Mit tehetünk, hogy kevesebb szúnyog fejlődjön ki környezetünkben?</p> <p><i>Ismeretek:</i> A vízi élőhely jellemző élettelen környezeti tényezői.</p> <p>Vizek egysejtűi: zöld szemes ostoros, papucsállatka, baktériumok testfelépítése, életmódja.</p> <p>Vízi-vízparti növénytársulások vízszintes tagozódása: lebegő, gyökerező hinár, nádas mocsárrétek, ártéri erdők jellegzetes növényeinek testfelépítése, életmódja jelentősége.</p>	<p>A vízi és a szárazföldi élőhely környezeti tényezőinek összehasonlítása.</p> <p>Egysejtű élőlények megfigyelése, összehasonlításuk.</p> <p>A növények környezeti igényei és térbeli elrendeződése közötti összefüggés bemutatása egy konkrét vízi, vagy vízparti társulás példáján.</p> <p>A megismerési algoritmusok alkalmazása a lágyszárú és fűszárú növények leírása és a gerinces és a gerinctelen állatok bemutatása során.</p> <p>A növényi szervek környezethez való alkalmazkodásának bemutatása konkrét példákon.</p> <p>A vízparti növények környezetvédelmi és gazdasági jelentőségének bemutatása konkrét példákon.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> fűzfaveszszöből, nádból készült tárgyak a környezetünkben.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya.</p> <p>Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok.</p>	

<p>A vízi-vízparti életközösség jellemző gerinctelen és gerinces állatai: tavi kagyló, orvosi pióca, kecskerák, szúnyogok, szitakötők, (tiszavirág) ponty, leső harsca, kecskebéka, vízisikló, tőkés réce, barna réti héja, fehér gólya külleme, teste, élete, jelentősége az életközösségben, az ember életében, védettségük.</p> <p>Kölcsönhatások az életközösségben: táplálkozási láncok, táplálékhálózatok.</p> <p>Az életközösség veszélyeztettségének okai, következményei: tápanyagdúsulás és a mérgező anyag koncentrációja.</p> <p>Az életközösség védelme.</p>	<p>Az állatok különböző szempontú csoportosítása.</p> <p>A vízi élethez való alkalmazkodás példákkal történő illusztrálása.</p> <p>Táplálkozási láncok összeállítása a megismert fajokból.</p> <p>Az emberi tevékenység hatásainak elemzése, a környezetszennyezés és az ember egészsége közötti összefüggés felismerése.</p> <p>Az állatok egyedszáma, veszélyeztetettsége és védettsége közötti összefüggés elemzése.</p> <p>Terepgyakorlat: egy vízi-vízparti életközösség megfigyelése.</p>	<p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása.</p> <p>Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint.</p> <p>Hierarchikus kapcsolatok ábrázolása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Egysejtű, sejtiszervecske, baktérium, moszat, telepes test, gyöktörzs, kétlaki növény, hínárnövényzet, gerinctelen, gyűrűsféreg, puhatestű, kagyló, ízeltlábú, rovar, rák, gerinces, hal, kopolyú, úszóláb, lemezes csőr, gázlóláb, tépőcsőr, markoló láb, lágyhéjú tojás, átalakulásos fejlődés, átváltozás, átalakulás nélküli fejlődés, költöző madár, téli álom, változó testhőmérséklet.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló tudjon anyagokat, kölcsönhatásokat, fizikai, kémiai változásokat felismerni, jellemezni. Értelmezze a jelenségeket az energiaváltozás szempontjából</p> <p>Ismerje az emberi szervezet felépítését, működését, serdülőkori változásait és okait. Tudatosuljanak az egészséget veszélyeztető hatások, alapozódjon meg az egészséges életvitel szokásrendszere.</p> <p>Formálódjon reális énképe, értse a családi és a társas kapcsolatok jelentőségét, élete irányításában kapjon döntő szerepet az erkölcsi értékrendnek való megfelelés. Legyen embertársaival empatikus és segítőkész.</p> <p>Ismerje a Föld helyét a Világegyetemben, Magyarország helyét Európában.</p> <p>Alakuljon ki átfogó kép hazai tájaink természetföldrajzi jellemzőiről, természeti-társadalmi erőforrásairól, gazdasági folyamatairól, környezeti állapotukról. Legyen képe a közöttük levő kölcsönhatásokról.</p> <p>Ismerje hazánk legjellemzőbb életközösségeit, természet növényeit, a házban és ház körül élő állatait. Értse az élő és élettelen környezeti tényezők kölcsönhatását. Ismerje fel a környezet-szervezet-életmód, valamint a szervek felépítése és működése közötti összefüggéseket.</p> <p>Tudjon tájékozódni a térképeken. Értelmezze helyesen a különböző tartalmú térképek jelrendszerét, használja fel az információszerzés folyamatában.</p> <p>Erősödjön a természet és a haza iránti szeretete. Törekedjen a természeti és társadalmi értékek védelmére.</p> <p>Ismerje fel szűkebb és tágabb környezetében az emberi tevékenység környezeti hatásait. Anyag- és energiatakarékos életvitelével, tudatos vásárlási szokásaival önmaga is járuljon hozzá a fenntartható fejlődéshez.</p> <p>Legyen képes egyszerű kísérleteket, megfigyeléseket, méréseket önállóan, illetve csoportban biztonságosan elvégezni, a tapasztalatokat rögzíteni, következtetéseket levonni.</p> <p>Legyen nyitott, érdeklődő a világ megismerése iránt. Az internet és a könyvtár segítségével legyen képes tudása bővítésére. Legyenek saját ismeretszerzési, ismeretfeldolgozási módszerei.</p>
--	---

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

Az alsó tagozatos testnevelésben a tanulók alapvető mozgásmintáinak és mozgás-készségeinek kialakítása, formálása, illetve a szabályozott mozgásvégrehajtás alapjainak az elsajátítása a legfontosabb cél. Az alapkészségek (természetes mozgásformák) mozgásmintáinak megszilárdulása, magabiztos végrehajtásuk kialakulása kiemelkedően fontos ebben az időszakban, mivel ezek jelentik a hatékony és gyors mozgástanulást, továbbá a bonyolultabb sportági és táncos mozgások alapfeltételeit. A fejlesztési folyamat során érvényesülnie kell a fokozatosság elvének, amely a természetes mozgások egyszerű végrehajtási mintáitól elindulva egyre összetettebb, komplexebb helyzetekben történő alkalmazást jelenti. A tanulási folyamat egészét át kell hatnia a nagyfokú sikerességnek, az élményszerzésnek, a kihívást jelentő, örömteli mozgásos tevékenységeknek, amelyek a játékosság módszerével együtt formálják a testneveléshez és sporthoz fűződő pozitív attitűdbázist. A mozgástanulással párhuzamosan történjen a már cselekvésbiztos mozgásformák alkalmazása összetettebb játéktevékenységekben és kontrollált versenyszituációkban is. A kontrollált versenyszituációk során a motiváció fenntarthatósága és az esélyegyenlőség érdekében a mozgásos tevékenységek precíz végrehajtásán, a variációk sokaságán van a hangsúly, nem a mért abszolút teljesítményen. A mozgástanulási és pszichomotoros képesség fejlesztési folyamatban a sikerorientált gyakorlási feltételek, az élménygazdagság, a játék és játékosság az uralkodó, amely mélyíti a mozgásos tevékenységekhez és testneveléshez kapcsolódó pozitív érzelmi viszonyulást. A természetes mozgások alkalmazása sportági jellegű mozgásokban egyre nagyobb teret kap, amely a további koordinációs képességfejlődés záloga. A játéktevékenység során is fejlődés mutatkozik, ami az egyre nehezedő szabályok mellett, az egyszerű taktikai feladatok felismerésében és egyre tudatosabb alkalmazásában nyilvánul meg. A mozgásos tevékenységek közbeni kooperációs és kommunikációs lehetőségek, kreativitást igénylő tanulási helyzetek hozzájárulnak a problémamegoldó gondolkodás, valamint a szociális kompetenciák fejlődéséhez. A játéktevékenység nehezedő feladat helyzetei előidézte döntési kényszer hozzájárul a felelősségteljes viselkedés formálódásához, a szociális és társadalmi, egyéni és közösségi kompetenciák kialakulásához.

A kerettanterv minden tanuló számára biztosítani kívánja a hatékony és élményszerű pszichomotoros tanulást. Módszereiben döntően a játékos cselekvéstanulást és az adekvát játékok alkalmazását helyezi előtérbe. A differenciálás elvét és az általa vezérelt gyakorlatot a legfőbb értékek közé sorolja. Ebben az oktatási szakaszban is megkülönböztetett figyelmet áldoz a belső, didaktikai differenciálásra. Ez a záloga annak, hogy minden tanuló eljusson a számára megszerezhető tudás legmagasabb szintjére, és megvalósulhassanak a társadalmi érdekeket is kifejező tantárgyi célok. A fejlesztőmunka igazodik a tanulásban mutatkozó alapvető tendenciákhoz, de a menet közben bekövetkező változásokhoz is. A belső didaktikai differenciálás emeli a motoros tanulást, egyúttal a személyiségfejlesztés az értelmi, érzelmi-akarati, szociális képességek és tulajdonságok hatásfokát. A várt eredmények ennek

megfelelően a készségekben, a képességekben, az ismeretekben és az attitűdökben megfogalmazható követelményeket is tartalmazznak.

A testnevelés műveltségterület tartalmai az alapfokú nevelés-oktatás 1–2. évfolyamán a természetes (alap-) mozgáskészségek, illetve a pszichomotoros képességek játékos fejlesztésére, azok változatos, sokrétű és tudatos alkalmazására épülnek. A gyermekek fejlődési, fejlettségi jellemzőihez igazodó egyszerű, ugyanakkor változatos mozgástanulási és képességfejlesztési körülmények, koordinációt javító tanulási tartalmak, melyek stabilizálják az alapvető mozgáskészségeket, jelentik az alapvető fejlesztési célt. A 3–4. évfolyamon a mozgáskészségek tovább stabilizálódnak, az előzetes mozgástapasztalatokra építve tovább fejlődnek, és a mozgástanulás magasabb szintjére kerülnek. Az alapkészségek fejlesztésének folyamatában a komplexebb, nehezebb körülmények közötti végrehajtások válnak uralkodóvá.

A már elsajátított készségek, fogalmak, kategóriák egységeinek beillesztése a mozgásos tevékenységrendszerbe a tantárgyközi tartalmak, a kompetenciák és a fejlesztési feladatok keretében hozzájárulnak a hatékonyabb tanuláshoz, a kedvezőbb tanulási teljesítményhez, ezen keresztül a nevelési folyamat sikerességéhez. Összességében elfogadó, ugyanakkor követelményeket támasztó, következetes nevelési környezetet biztosító légkör szükséges, ahol a gyermekek aktív, felfedező, velük született képességei megerősödnek.

A testnevelésórán lehetőség nyílik a fizikai és érzelmi biztonság megteremtésére, ezen keresztül a testnevelés tantárgyhoz kapcsolódó pozitív attitűdök kialakítására, mely olyan fejlesztési területek alapjául szolgálhat, mint például a *pályaorientáció*, a *testi-lelki egészség* és az *eredményes tanulás*. A tanítási-tanulási folyamat során a testneveléssel, a pedagógussal, a társaival, illetve önmagával szembeni bizalom megteremtése megalapoz olyan kiemelt fejlesztési területet, mint az *ön- és társértékelés*.

A társas interakciók, a feladatokkal járó fizikai kontaktusok, a közösségi sikerélmények, továbbá a legfontosabb magyar sporttörténeti ismeretek kitűnő alapját képezik a *nemzeti öntudatnak és a hazafias nevelésnek*.

A különböző sportágak, mozgásos tevékenységek, illetve a testnevelésórák rendszabályainak, szokásrendszerének kialakítása, a sportszerű viselkedés alapjainak tanulása az *erkölcsi tulajdonságok* fejlesztését hivatott szolgálni. A kooperáció lehetőségének biztosítása, a kommunikációs szabályok, formák és jelek megismerése és elsajátítása a *demokráciára nevelés* kiemelt színtere. A szabadtéren végzett mozgások és feladatok tudatos fejlesztést tesznek lehetővé a *környezettudatossággal* kapcsolatban. A szaknyelvi alapok megismertetése, a testnevelésórán használatos szerek, eszközök balesetmentes használatának megismerése és megértése, a testi és lelki működéseink felfedezése összekapcsolva a rendszeres testmozgás iránti igény kialakításával, kiteljesedik a *testi-lelki egészségre nevelés* mint a legfontosabb fejlesztési terület.

A fejlesztési területek feladatainak fent bemutatott megvalósításával, valamint a testnevelésóra sajátosságainak köszönhetően a *hatékony, önálló tanulás* és a *szociális és állampolgári kompetencia kialakítása* eredményes módon valósulhat meg. Az *anyanyelvi kommunikáció* fejlesztésére a testnevelés oktatása keretében kiemelt lehetőség kínálkozik. Meghatározó eszköz a szaknyelvi, terminológiai, valamint a testkulturális ismeretek széles körű, igényes közvetítése a pedagógus által, de nem elhanyagolható a kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a pedagógus-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók egymás közötti kommunikációjának alakítása. Tanórai keretek között erre a hibajavítás, a

saját és a társak teljesítményének megfigyelése és értékelése, a játéksituációk, illetve játékfeladatok megbeszélése, a sikerek és kudarcok okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében nyílik lehetőség. Cél a testkultúrához kapcsolódó, valamint közösségben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó *kommunikációs* hajlandóság és nyitottság kialakítása.

A *kezdeményezőkészség, a vállalkozói kompetencia* fejlesztése a testnevelés és sport természetéből adódóan már ebben az életkori szakaszban is elkezdődhet. A kooperatív feladatokban, kreativitást és kommunikációt igénylő páros és társas gyakorlatokban, mozgásos játékokban, a tanórai csapatversenyek lebonyolításában, kezdetben irányítottan, majd az önállóságot növelve oldják meg a problémákat a tanulók. Tanórán és a tanórán kívüli foglalkozásokon, szervezeti és önkéntes formákban mindenki megtalálhatja a képességeinek, ambícióinak, érdeklődésének leginkább megfelelő szerepet, feladatkört.

A testnevelés-tanítás sajátos céljai közé kell sorolni az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* kompetencia fejlesztését. A motoros cselekvések mozgásmintát és mozgásmodellt megközelítő megjelenítésük által esztétikai tartalommal bírnak. Ennek kialakítása kiemelkedő jelentőségű az alapfokú nevelés kezdeti szakaszaiban. A kezdetektől nagy hangsúlyt kell fektetni a megjelenítésre, a végrehajtás minőségére, mert ezek egyrészt az eredményesség mutatói, másrészt a belső motiváció kiváltó hatásai lehetnek. Az esztétikai élmény átélése, a kifejezőkészség kinyilvánítása kiváltja és fokozza a testnevelés iránti

Óraterv

	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Heti óraszám	5	5	5	5
Éves óraszám	180	180	180	180

1. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Előkészítő és preventív mozgásformák	10
Hely- és helyzetváltató természetes mozgásformák	37
Manipulatív természetes mozgásformák	27
Természetes mozgásformák a tornajellegű feladatmegoldásokban és gyermektáncokban	15
Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban	20
Természetes mozgásformák a sportjátékok alapszabályai és taktikai feladatmegoldásaiban	15
Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	8
Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	30 + 18
Összes óraszám	180

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Előkészítő és preventív mozgásformák	Órakeret 10
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének kialakítása. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megismertetése. A testi és lelki egészségért való személyes felelősség megalapozása. A mozgáskoordináció fejlődésével a test- és térérzékelés javítása, az izomtudat kialakítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok):</i> Egy- és kétsoros vonal, sor, oszlop, kör alakzatok, (szét)szórt alakzat, fordulatok helyben, mozgás körben és különböző mozgásútvonalon.</p> <p><i>Gimnasztika:</i> Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal, eszközök felhasználásával vagy eszköz nélkül. Egyszerű nyújtó, erősítő és lazító, szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelmi szabályoknak megfelelően eszközzel vagy eszköz nélkül. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok. Alapvető tartásos és mozgásos szakkifejezések megismerése, elsajátítása és végrehajtása. Játékos gyakorlatsorok zenére, zenés gimnasztika.</p> <p>Keringéscsökkentő feladatok; játékos, zenés gimnasztika; gyermeakaerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképességfejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyágfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok.</p> <p><i>Játék:</i> A térbeli tudatosságot és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Keringéscsökkentő és testtartásjavító játékok.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:</i> Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. Motoros tesztek végrehajtása. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok. Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok és az interaktív relaxáció gyakorlatai.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A bemelegítés és levezetés helyének és szerepének megértése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzőinek, a medence középhelyzetének, az iskolatáska-hordás gerinckímélő módjának megismerése. Higiéniai alapismeretek: izzadás, mosakodás, váltócipő.</p>	<p><i>Matematika:</i> számtan, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometriai alakzatok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink, tájékozódás, helymeghatározás, az emberi szervezet megfigyelhető ritmusai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> megismerő és befogadó képesség, közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p>

<p>Relaxációs alapismeretek: ellazulás, nyugalom, jó közérzet. Környezettudatosság: takarékoság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása. Személyes felelősség: alapvető szabályrendszer, a feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, baleset-megelőzés alapvető szabályainak megismerése, rendszabályok.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemelegítés, levezetés, fáradás, pihenés, alakzat, testtartás, relaxáció, testrész, egészség, erő, lábtorna, izomláz, folyadékpótlás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	Órakeret 37
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában a cselekvésbiztonság formálása. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák fejlesztése. A mozgástanulás folyamatában a természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásminták változatos és stabil végrehajtásának elérése - lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások:</i> Helyben és haladással az ütközések elkerülésével; különböző irányokban és sebességgel; megindulásokkal és megállásokkal; irány- és sebességváltással; meghatározott, majd önállóan alkotott mozgásútvonalakon; dinamikus kar- és lábmozgásokkal összekötve; akadályok leküzdésével; dalra, énekre, zenére; menekülő, üldöző feladatokkal. Utánzó mozgások. Egyszerű, 2–4 mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok egyénileg. Ugrások és szökdelések, talajra érkezések. Helyváltoztató mozgások egyszerűbb akadálypályán. Járás, futás, oldalazás, szökkenés, szökdelés egy és két lábon, kettőzött szökdelés, galoppszökdelés mint alapvető természetes mozgáskészségek, valamint kombinációik végrehajtása.</p> <p>KÖLYÖKATLÉTIKA MEGJELENÉSE <i>Lendítések és körzések:</i> Különböző testrészekkel; testhelyzetekben; irányokba; tempóban; ritmusban végrehajtott mozdulatok gyakorlása.</p>		<p><i>Matematika:</i> térbeli tájékozódás, síkidomok, törtek alapjai. <i>Környezetismeret:</i> tájékozódási alapismeretek. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p>

Hajlítások és nyújtások:

Testrészek, ízületek differenciált hajlítása és nyújtása; szimmetrikusan, aszimmetrikusan; különböző testrészek hajlítása és nyújtása helyváltoztató és egyéb helyzetváltoztató mozgások közben; hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve eszközhasználattal.

Fordítások és fordulatok:

Fordítások különböző testrészekkel.

Függés- és lengésgyakorlatok:

Mászókötélen, bordásfalon, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően; „vándormászás” függőállásban vagy függésben.

Egyensúlygyakorlatok:

Különböző testrészeken és testhelyzetekben stabil és egyenetlen felületen; talajon, vonalon és különböző eszközökön.

Egyensúlyi helyzetek megtalálása lassú hely- és helyzetváltoztató mozgásokból; eszközök egyensúlyban tartása helyben különböző testrészekkel, illetve eszközökkel; egyéb egyensúlygyakorlatok.

Gurulások, átfordulások:

Vízszintes tengely és hossz tengely körül; különböző testrészeken, irányokba és sebességgel.

Támaszok:

Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is): talajon, különböző irányokba, sebességgel, mozgásútvonalakon, mozgásirányokba; szerekre fel, szerekről le, szereken át; lépegetések kézzel és lábbal különböző támaszhelyzetekben; csúszások, kúszások, mászások, átbújások; talicskagyakorlatok; fel-, le-, átmászások eszközökre.

A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:

Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, alkotó, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok megismerése. A közösség összteljesítményén alapuló versenyjátékok alkalmazása. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó versenyfeladatok.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése.

Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal vagy társakkal végzett gyakorlatok ismerete.

A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hely- és helyzetváltoztató mozgás, járás, futás, oldalazás, szökdelés, ugrás, lendítés, körzés, hajlítás, fordítás, fordulat, tolás, húzás, emelés, függés, lengés, egyensúlyozás, gurulás, átfordulás, támasz, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Manipulatív természetes mozgásformák	Órakeret 27
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A sporteszközök balesetmentes használatának rögzítése.</p> <p>Az egyéni képesség- és készségszinthez igazodó eszközhasználati formák kihívást jelentő és egyben élményszerű gyakoroltatása.</p> <p>A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatléтика mozgásanyagának beépítésével.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Dobások (gurítások) és elkapások:</i></p> <p>Egy- és kétkézes labdagörgetések talajon és a testen, labdaterelések, gurítások és dobások: különböző technikával; kiinduló helyzetekből; távolságra; célra; többféle anyagú, méretű, formájú, súlyú labdával. Alsó, felső, mellső dobások.</p> <p>Guruló, pattanó és levegőben érkező labdák és egyéb eszközök elkapása egyénileg, párban és csoportban, helyben, haladással.</p> <p>Gurítások, dobások és elkapások egyéb feladatokkal.</p> <p><i>Rúgások, labdaátvételek lábbal:</i></p> <p>Álló, guruló labda rúgása álló helyzetből, lassú mozgásból szabadon, társhoz, célra. Labdakontroll és labdavezetési gyakorlatok a láb részeivel; tértárgyak vagy társak között; helyben és járás közben; meghatározott mozgásútvonalakon. Guruló labda megállítása talppal, belsővel.</p> <p><i>Labdavezetések kézzel:</i></p> <p>Labdaérzékelő gyakorlatok helyben, járás, futás és irányváltoztatás közben. Labdapattintások; labdavezetés: helyben és haladással testrészek körül; különböző kiinduló helyzetekben, irányokba és mozgásútvonalakon, magasságban; fokozódó sebességgel; ritmustartással és ritmusváltással egyénileg, párban, csoportban; a vizuális kontroll csökkentésével; labdavezetés közben megállás, elindulás.</p>		<p><i>Matematika:</i> műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek.</p> <p><i>Informatika:</i> médiainformatika.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk és életműködésünk, mozgások, tájékozási alapismeretek.</p>

<p><i>A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékokban:</i> Szabályjátékok, feladatjátékok, egyszerű sportjáték előkészítő kis játékok; alkotó, kreatív és kooperatív játékok megismerése. Népi gyermekjátékok alkalmazása. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versengések.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat ismerete. Az egyes manipulatív alapmozgások vezető műveletei, tanulási szempontjai. Térbeli és energia-befektetésbeli ismeretek az eszközhasználat relációjában. Az eszközezelés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékfeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gurítás, dobás, elkapás, labdavezetés, labdaátvétel, rúgás, pattintás, labdaív, alsódobás, felsődobás, mellsődobás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 15
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A pozitív megerősítés és a hibajavítás, valamint a segítségadás elfogadása. A tér-, izom- és egyensúlyérzékelés fejlesztése. A helyes testtartás kialakítása, a mozgások esztétikus végrehajtása, a ritmus és mozgás összhangjának megteremtése. A test fölötti kontroll szerepének tudatosítása. Az improvizációs készség fejlesztése, a tánc egyre pontosabbá, felszabadultabbá, kreatívabbá tétele. A magyar népi kultúra iránti érdeklődés felkeltése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Torna</i> Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre, hátra; tarkóállás előkészítő gyakorlatok). Kötél és/vagy rúdmászás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű mászás).</p>		<p><i>Ének-zene:</i> magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, improvizáció, ritmikai ismeretek.</p>

<p><i>Tánc</i> A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulatának, dinamikájának kifejezése a gyermeki kreativitás által. Kísérő zenére, saját énekekre vagy belső lüktetésre épülő ritmikus járások, dobogás, taps, az ütemhangsúly érzékeltetésének gyakorlatai. Több, kiválasztott motívum, egyszerű motívumkapcsolatok. Páros és csoportos egyszerű térformájú motívumfüzérék.</p> <p><i>Tornához és tánchoz kapcsolódó játékok</i> Szerep- és szabályjátékok, illetve kreatív és kooperatív játékok torna, illetve tánc jellegű mozgásformák beépítésével. A néphagyományból ismert, sport jellegű, párválasztó, fogyó-gyarapodó és kapuzó játékok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Mozgáskapcsolatok a testrészek és a társak viszonylatában, a térbeli tudatosság összetevőinek felismerése, saját és a társak testi épségének fontossága.</p>	<p><i>Környezetismeret: az élő természet alapismeretei.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Fesztes testtartás, támasz, függés, egyensúlyozás, ritmuskövetés, mászókulcsolás, megkülönböztetés, felismerés, kör, sor, pár, kapu, lépés (motívum), rögtönzés, tempó, kígyóvonal, csigavonal.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban</p>	<p>Órakeret 20</p>
<p>Előzetes tudás</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A természetes mozgásformák, sokoldalú alkalmazása az atlétikai jellegű mozgások végrehajtása során. A Kölyökatlétika mozgásanyagának gyakorlása során az ügyesség, koordinációs képesség fejlesztése; a mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. A gyakorlási folyamat során az önértékelés fejlesztése, a gyakorlás fontosságának, hatásának tudatosítása az ügyesség, és koordináció fejlődésében.</p>	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járás és futás mozgásformái:</i> egyenletes vagy változó sebességgel, különböző irányokba, mozgásútvonalon, különböző lépésfrekvenciával és lépéstávolsággal, szabadon és akadályok felett (természetes és kényszerítő körülmények között). <i>Ugrások és szökdelések mozgásformái:</i> egyenletes vagy változó ugrástávolsággal, magassággal, irányokban, mozgásútvonalon páros és egy lábon, különböző síkokban, kis ismétlésszámokkal. <i>Dobások mozgásformái:</i> lökő-, hajító- és vető gyakorlatok: döntően célbadobással vízszintesen és/vagy függőlegesen változó, váltakozó irányokba, különböző anyagú, formájú, súlyú eszközökkel.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A dobásokhoz kapcsolódó balesetvédelmi szabályok ismerete. A kitartás pozitív értéként való elfogadása.</p>		<p><i>Matematika:</i> mérés, mérhető tulajdonságok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Dobóiskola, ugróiskola, magas térdlendítéses és saroklendítéses futás, karlendítés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	Órakeret 15
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldása során a természetes hely- és helyzetváltoztató és manipulatív természetes mozgásformák játékos formában történő alkalmazásával a játéktevékenység fejlesztése. A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése a taktikai gondolkodás megalapozása és a csapathoz való pozitív viszony alakítása során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Kis létszámú, játékos hely-, helyzetváltoztató és manipulatív feladatmegoldások:</i> labdarúgás sportjáték jelleggel. Támadó és védekező szerepek kisjátékok közben. A játékszabályok fokozatos bevezetése a játéktevékenység során. <i>Labdarúgás:</i> A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában. Kapura rúgások (kapus nélkül).</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagok és alakításuk.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p>

<p><i>Sportjáték-előkészítő kispályások:</i> Létszámfőlényes és létszámazonos helyzetek megoldása. Célbadobó játékok, vonaljátékok; „cicajátékok”, sportjátékok kislétszámú mérkőzései egyszerűsített szabályokkal.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Mozgáskapcsolatok megértése eszközzel, társakkal. Baleset-megelőzési ismeretek. Játékfeladatok, játékszabályok keretein belüli cselekvés, a társas szabályok megsértésének észlelése és jelzése, alkalmazkodás az irányításhoz. A sportszerűség fogalmának megértése.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> testünk és életműködéseink, tájékozódási alapismeretek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Játékszabály, helyezkedés, , üres terület, védekezés, támadás, együttműködés, sportszerűség, győztes, vesztes, megegyezés, különbözőség, másság, elfogadás, szabályszegés.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 8
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az önvédelmi és küzdő mozgások gyakorlása közben az önszabályozás fejlesztése. A sérülésmentes eséstechnikák kialakításának elkezdése, a húzások-tolások, emelések és hordások optimális erő kifejtéssel történő végrehajtása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Társtolások és húzások:</i> Különböző kiinduló helyzetből, a test különböző részeivel, változó, váltakozó erő kifejtéssel. <i>Kötélhúzások:</i> Párban és csapatban különböző kiinduló helyzetekből. <i>Esések és tompításaik:</i> Előre, hátra, oldalra, le és át. <i>Küzdőjátékok.</i> <i>Kooperatív játékok erőfejlesztő tartalommal.</i></p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusának ismerete.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Küzdés, tompítás, esés, erőbedobás, erő kifejtés, sportszerűség, düh, erő kifejtés, csel.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	Órakeret 30+18
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az igény felkeltése a megismert mozgásos tevékenységek szabadidős tevékenységként való végzése iránt. Örömteli, közösségben történő gyakorlásuk révén a tantárgyhoz fűződő kedvező attitűdök, érzelmi és szociális területek erősítése, fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Ismerkedés az alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készsletükkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal a lehetőségek függvényében:</i> Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen siklások; gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal, falmászás; íjászat, lovaglás, karate, nordic-walking, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos tevékenységek. <i>Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.</i></p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az alternatívan választható szabadidős tevékenységek tanulásához tartozó minimális fogalmi készlet, az aktív játék lehetőségeinek felismerése, jellemzőinek ismerete, a tevékenységekhez tartozó balesetvédelmi szempontok ismerete, a szabad levegőn mozgás környezeti és időjárási feltételeinek, egészségvédő értékeinek megértése, a környezetvédelem melletti elkötelezettség jelentőségének megértése, mások szándékainak tartós figyelembevétele, a csoporthoz tartozás megélése a közös mozgás által, aktív kezdeményező, a sport mint örömforrás megélése, az egyén erős oldalának felfedezése. <i>A választás a helyi sajátosságok figyelembe vételével (képesített szakember, felszereltség) a helyi tanterv alapján történik.</i></p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatikus játékok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> éghajlat, időjárás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	sporteszköz.	

<p>A fejlesztés várt eredménye az 1. évfolyam ciklus végén</p>	<p><i>Előkészítő és preventív mozgásformák</i> A testrészek megnevezése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. Különbségtétel a jó és a rossz testtartás között álló és ülő helyzetben. Az iskolatáska gerinckímélő hordása. A testnevelésórák alapvető rendszabályai, a legfontosabb veszélyforrásai, balesetvédelmi szempontjai ismerete. Fegyelmezett gyakorlás és odafigyelés a társakra, célszerű eszközhasználat.</p> <p>Az aktív-mozgásos relaxáció gyakorlatainak felismerése. A mozgás és a nyugalom harmóniájának felfedezése önmagára és másokra vonatkoztatva.</p> <p><i>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</i> A játékszabályok és a játékszerepek, illetve a játékfeladat alkalmazása.</p> <p><i>Manipulatív természetes mozgásformák</i> A sporteszközök szabadidős használata igénnyé és örömforrássá válása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban</i> Próbálkozás a zenei ritmus követésére különféle ritmikus mozgásokban egyénileg, párban és csoportban. A párhoz, társakhoz történő térbeli alkalmazkodásra törekvés tánc közben.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a sportjátékok alapszabályai és taktikai feladatmegoldásaiban.</i> A játékfeladat megoldásából és a játékfolyamatból adódó öröm, élmény és tanulási lehetőség felismerése. A sportszerű viselkedés néhány jellemzőjének ismerete.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban</i> Az alapvető eséstechnikák felismerése, balesetmentes végrehajtása. A tompítás mozdulatának végrehajtása esés közben.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban</i> Az általános uszodai rendszabályok, baleset-megelőzési szempontok ismerete, és azok betartása. Tudatos levegővétel. Kellő vízbiztonság, hason és háton siklás és lebegés.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben</i> Használható tudás természetben végzett testmozgások előnyeiről és problémáiról. Az időjárási körülményeknek megfelelően öltözködés okainak ismerete.</p>
---	---

2. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Előkészítő és preventív mozgásformák	10
Hely- és helyzetváltató természetes mozgásformák	38
Manipulatív természetes mozgásformák	27
Természetes mozgásformák a tornajellegű feladatmegoldásokban és gyermektáncokban	15
Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban	20
Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	15
Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	7
Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	30 + 18
Összes óraszám	180

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Előkészítő és preventív mozgásformák	Órakeret 10 + folyamatos
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének kialakítása. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megismertetése. A testi és lelki egészségért való személyes felelősség megalapozása. A mozgáskoordináció fejlődésével a test- és térérzékelés javítása, az izomtudat kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok):</i> Egy- és kétsoros vonal, sor, oszlop, többes oszlopok, félkör és kör alakzatok, (szét)szórt alakzat, nyitódás, zárkózás, fordulatok helyben, mozgás körben és különböző mozgásútvonalon.		<i>Matematika:</i> számtan, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometriai alakzatok.

<p><i>Gimnasztika:</i> Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal, eszközök felhasználásával vagy eszköz nélkül. Egyszerű nyújtó, erősítő és lazító, szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelmi szabályoknak megfelelően eszközzel vagy eszköz nélkül. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok. Alapvető tartásos és mozgásos szakkifejezések megismerése, elsajátítása és végrehajtása. Játékos gyakorlatsorok zenére, zenés gimnasztika.</p> <p>Keringésfokozó feladatok; játékos, zenés gimnasztika; gyermekaerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképességfejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyágfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok.</p> <p><i>Játék:</i> A térbeli tudatosságot és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Keringésfokozó és testtartásjavító játékok.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:</i> Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. Motoros tesztek végrehajtása. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok. Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok és az interaktív relaxáció gyakorlatai.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A bemelegítés és levezetés helyének és szerepének megértése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. Elemi ismeretek a szívről, a csontozatról és az izomzatról. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzőinek, a medence középhelyzetének, az iskolatáska-hordás gerinckímélő módjának megismerése. A motoros tesztekkel kapcsolatos alapvető ismeretek. Alapvető tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek megértése, a testrészek ismerete. Higiéniai alapismeretek: izzadás, mosakodás, váltócipő. Relaxációs alapismeretek: ellazulás, nyugalom, jó közérzet. Környezettudatosság: takarékoság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink, tájékozódás, helymeghatározás, az emberi szervezet megfigyelhető ritmusai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> megismerő és befogadó képesség, közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p>
---	---

Személyes felelősség: alapvető szabályrendszer, a feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, baleset-megelőzés alapvető szabályainak megismerése, rendszabályok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Feszítés, nyújtás, erősítés, ernyesztés, fájdalomküszöb, higiénia, felelős viselkedés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	Órakeret 38
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában a cselekvésbiztonság formálása.</p> <p>Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák fejlesztése.</p> <p>A mozgástanulás folyamatában a természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásminták változatos és stabil végrehajtásának elérése - lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások:</i> Helyben és haladással az ütközések elkerülésével; különböző irányokban és sebességgel; megindulásokkal és megállásokkal; irány- és sebességváltással; meghatározott, majd önállóan alkotott mozgásútvonalakon; dinamikus kar- és lábmozgásokkal összekötve; akadályok leküzdésével; dalra, énekre, zenére; menekülő, üldöző feladatokkal. Utánzó mozgások.</p> <p>Egyszerű, 2–4 mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok egyénileg, párban és csoportban végrehajtva. Ugrások és szökdelések, talajra érkezések. Helyváltoztató mozgások egyszerűbb akadálypályán.</p> <p>Járás, futás, oldalazás, szökkenés, szökdelés egy és két lábon, kettőzött szökdelés, galoppszökdelés mint alapvető természetes mozgáskészségek, valamint kombinációik végrehajtása.</p> <p><i>Lendítések és körzések:</i> Különböző testrészekkel; testhelyzetekben; irányokba; tempóban; ritmusban végrehajtott mozdulatok gyakorlása.</p>		<p><i>Matematika:</i> térbeli tájékozódás, síkidomok, törtek alapjai.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tájékozódási alapismeretek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p>

Hajlítások és nyújtások:

Testrészek, ízületek differenciált hajlítása és nyújtása; szimmetrikusan, aszimmetrikusan; különböző testrészek hajlítása és nyújtása helyváltoztató és egyéb helyzetváltoztató mozgások közben; hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve eszközhasználattal.

Fordítások és fordulatok:

Fordítások különböző testrészekkel, ellentétesen („csavarodások”); fordítások és fordulatok különböző kiinduló helyzetekből; negyed, fél, háromnegyed és egész fordulat helyben, ugrással; fordítások és fordulatok párban, tükörképben és azonosan; fordulatok különböző helyváltoztató mozgások közben, különböző eszközökkel és eszközökön.

Tolások és húzások:

Toló és húzó mozdulatok helyben, különböző erő kifejtéssel, testrészekkel és eszközökkel; nagyobb tömegű eszközök húzása és tolása fokozódó erő kifejtéssel, csoportosan. Közös egyensúlyi helyzetek megtalálása párokban toló és húzó mozdulatokkal. Különböző testrészek emelése párokban.

Emelések és hordások:

Társemelések és társhordások 3-4 fős csoportokban, párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően.

Függés- és lengésgyakorlatok:

Mászókötélen, bordásfalon, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően; „vándormászás” függőállásban vagy függésben.

Egyensúlygyakorlatok:

Különböző testrészekben és testhelyzetekben stabil és egyenetlen felületen; talajon, vonalon és különböző eszközökön, szereken fokozatosan nehezedő feltételek mellett (alátámasztás szélességének csökkentése, eszközmagasság, dinamikus kar- törzs- és lábgyakorlatok bekapcsolása, helyben és haladással, fordulattal stb.); szimmetrikus és aszimmetrikus helyzetekben; közös súlypont megtalálásával párokban. Egyensúlyi helyzetek megtalálása lassú hely- és helyzetváltoztató mozgásokból; eszközök egyensúlyban tartása helyben különböző testrészekkel, illetve eszközökkel; egyéb egyensúlygyakorlatok.

Gurulások, átfordulások:

Vízszintes tengely és hossz tengely körül; különböző testrészekben, irányokba és sebességgel; társsal, társakkal; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes vagy utólagos mozgással összekapcsolva.

<p><i>Támaszok:</i> Karhajlítások és nyújtások támaszhelyzetekben; testsúlymozgatások (testsúlyáthelyezések), támlázás helyben különböző testhelyzetekben. Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is): talajon, különböző irányokba, sebességgel, mozgásútvonalakon, mozgásirányokba; szerekre fel, szerekre le, szereken át; lépegetések kézzel és lábbal különböző támaszhelyzetekben; csúszások, kúszások, mászások, átbújások; talicskagyakorlatok; fel-, le-, átmászások eszközökre.</p> <p><i>A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:</i> Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, alkotó, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok megismerése. A közösség összeteljesítményén alapuló versenyjátékok alkalmazása. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó versenyfeladatok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése. Az energiabefektetés tudatossága: idő, sebesség; erő kifejtés; lefutás fogalmak ismerete. Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal vagy társakkal végzett gyakorlatok ismerete. A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nyújtás, hordás, támasz, mozgásirány, mozgásútvonal, mozgássík, erő kifejtés, lendület, mozgásos játék.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Manipulatív természetes mozgásformák	Órakeret 27
<p>Előzetes tudás</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A sporteszközök balesetmentes használatának rögzítése. Az egyéni képesség- és készségszinthez igazodó eszközhasználati formák kihívást jelentő és egyben élményszerű gyakoroltatása. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Dobások (gurítások) és elkapások:</i> Egy- és kétkezes labdagörgetések talajon és a testen, labdaterelések, gurítások és dobások: különböző technikával; kiinduló helyzetekből; távolságra; célra; többféle anyagú, méretű, formájú, súlyú labdával. Alsó, felső, mellső dobások. Guruló, pattanó és levegőben érkező labdák és egyéb eszközök elkapása egyénileg, párban és csoportban, helyben, haladással. Gurítások, dobások és elkapások egyéb feladatokkal.</p> <p><i>Rúgások, labdaátvételek lábbal:</i> Álló, guruló labda rúgása álló helyzetből, lassú mozgásból szabadon, társhoz, célra. Labdakontroll és labdavezetési gyakorlatok a láb részeivel; tértárgyak vagy társak között; helyben és járás közben; meghatározott mozgásútvonalakon. Guruló labda megállítása talppal, belsővel. Játékos passzgyakorlatok falhoz, társhoz. 2–3 vagy több játékos együttműködése különböző alakzatokban, átadások irányának megváltoztatásával. Rúgások célra, különböző távolságra és magasságban. Rúgó feladatok kézből, pattanásból szabadon.</p> <p><i>Labdavezetések kézzel:</i> Labdaérezkélő gyakorlatok helyben, járás, futás és irányváltoztatás közben. Labdapattintások; labdavezetés: helyben és haladással testrészek körül; különböző kiinduló helyzetekben, irányokba és mozgásútvonalakon, magasságban; fokozódó sebességgel; ritmustartással és ritmusváltással egyénileg, párban, csoportban; a vizuális kontroll csökkentésével; labdavezetés közben megállás, elindulás.</p> <p><i>Ütések testrésszel és eszközzel:</i> Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra, magasságokra, irányokba; háló (zsinór) fölött; különböző magasságban és ívben; párban és csoportokban; helyben és haladással.</p> <p><i>A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékokban:</i> Szabályjátékok, feladatjátékok, egyszerű sportjáték előkészítő kis játékok; alkotó, kreatív és kooperatív játékok megismerése. Népi gyermekjátékok alkalmazása. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versengések.</p>	<p><i>Matematika:</i> műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek.</p> <p><i>Informatika:</i> médiainformatika.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk és életműködésünk, mozgások, tájékozódási alapismeretek.</p>

<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat ismerete. Az egyes manipulatív alapmozgások vezető műveletei, tanulási szempontjai. Térbeli és energia-befektetésbeli ismeretek az eszközhasználat relációjában. Az eszközzel való kezelés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ütés, sporteszköz, használati szabály, kosárfogás, bekísérés, terelés.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban</p>	<p>Órakeret 15</p>
<p>Előzetes tudás</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A pozitív megerősítés és a hibajavítás, valamint a segítségadás elfogadása. A tér-, izom- és egyensúlyérzékelés fejlesztése. A helyes testtartás kialakítása, a mozgások esztétikus végrehajtása, a ritmus és mozgás összhangjának megteremtése. A test fölötti kontroll szerepének tudatosítása. Az improvizációs készség fejlesztése, a tánc egyre pontosabbá, felszabadultabbá, kreatívabbá tétele. A magyar népi kultúra iránti érdeklődés felkeltése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Torna</i> Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre, hátra; tarkóállás; bátorugrás; lebegő- és mérlegállás; kézállást előkészítő gyakorlatok). Ugrások, támaszugrások és rávezető gyakorlataik az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkáról megfelelő magasságú svédzekerényre (függőleges repülés, felugrás térdelésbe, felguggolás, huzárugrás). 2–4 mozgásforma kapcsolatából alkotott egyszerű tornagyakorlatok végrehajtása; kötél és/vagy rúdmászás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű mászás). Alaplendület és leugrás alacsonygyűrűn és/vagy nyújtón és/vagy játszótéri eszközökön. Egyszerű páros és társas gúlatorna.</p>		<p><i>Ének-zene:</i> magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, improvizáció, ritmikai ismeretek. <i>Környezetismeret:</i> az élő természet alapismeretei.</p>

<p><i>Tánc</i> A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulatának, dinamikájának kifejezése a gyermeki kreativitás által. Kísérő zenére, saját énekekre vagy belső lüktetésre épülő ritmusos járások, dobogás, taps, az ütemhangsúly érzékeltetésének gyakorlatai. Több, kiválasztott motívum, egyszerű motívumkapcsolatok. Páros és csoportos egyszerű térformájú motívumfüzérék.</p> <p><i>Tornához és tánchoz kapcsolódó játékok</i> Szerep- és szabályjátékok, illetve kreatív és kooperatív játékok torna, illetve tánc jellegű mozgásformák beépítésével. A néphagyományból ismert, sport jellegű, párválasztó, fogyógyarapodó és kapuzó játékok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Mozgáskapcsolatok a testrészek és a társak viszonylatában, a térbeli tudatosság összetevőinek felismerése, saját és a társak testi épségének fontossága. A táncokkal kapcsolatos alapfogalmak, néhány néphagyomány ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tornaszer, spicc, improvizáció.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban</p>	<p>Órakeret 20</p>
<p>Előzetes tudás</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A természetes mozgásformák, sokoldalú alkalmazása az atlétikai jellegű mozgások végrehajtása során. A Kölyökatletika mozgásanyagának gyakorlása során az ügyesség, koordinációs képesség fejlesztése; a mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. A gyakorlási folyamat során az önértékelés fejlesztése, a gyakorlás fontosságának, hatásának tudatosítása az ügyesség, és koordináció fejlődésében.</p>	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járás és futás mozgásformái:</i> egyenletes vagy változó sebességgel, különböző irányokba, mozgásútvonalon, különböző lépésfrekvenciával és lépéstávolsággal, szabadon és akadályok felett (természetes és kényszerítő körülmények között). <i>Ugrások és szökdelések mozgásformái:</i> egyenletes vagy változó ugrástávolsággal, magassággal, irányokban, mozgásútvonalon páros és egy lábon, különböző síkokban, kis ismétlésszámokkal. <i>Dobások mozgásformái:</i> lökő-, hajító- és vető gyakorlatok: döntően célbadobással vízszintesen és/vagy függőlegesen változó, váltakozó irányokba, különböző anyagú, formájú, súlyú eszközökkel.</p> <p><i>Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a Kölyökatléтика versenyrendszerében</i> Szabályjátékok, feladatjátékok, atlétikai jellegű futások, ugrások és dobások, a Kölyökatléтика eszközkészletének beépítésével, akadálypályákon, kontrollált csapatversenyek formájában.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az energia-befektetés tudatosságának összetevői, a rajthoz kapcsolódó vezényszavak, a dobásokhoz kapcsolódó balesetvédelmi szabályok, idő- és távolságmérés, Kölyökatléतिकai eszközök elnevezései, a tanult mozgások ismerete. A kitartás pozitív értéként való elfogadása.</p>	<p><i>Matematika:</i> mérés, mérhető tulajdonságok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Futóiskola, lendületszerzés, elrugaszkodás, repülés, érkezés, elugrás, felugrás, leugrás, sprint (vágta), légzésszabályozás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	Órakeret 15
<p>Előzetes tudás</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldása során a természetes hely- és helyzetváltoztató és manipulatív természetes mozgásformák játékos formában történő alkalmazásával a játéktevékenység fejlesztése. A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése a taktikai gondolkodás megalapozása és a csapathoz való pozitív viszony alakítása során.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Kis létszámú, játékos hely-, helyzetváltoztató és manipulatív feladatmegoldások:</i> labdarúgás, minikosárlabda, miniröplabda, szivacskezilabda, illetve egyéb sportjáték jelleggel. Támadó és védekező szerepek kisjátékok közben. A játékszabályok fokozatos bevezetése a játéktevékenység során. <i>Labdarúgás:</i> A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombuszalakzatban. Kapura rúgások (kapus nélkül). <i>Szivacskezilabda:</i> Passzgyakorlatok, kapura lövések. <i>Minikosárlabda:</i> Kosárra dobási kísérletek alacsony gyűrűre. <i>Miniröplabda:</i> Kosárérintés és alkarérintés próbálkozások léggömbbel, puha labdával. <i>Sportjáték-előkészítő kisjátékok:</i> Létszámfölényes és létszámazonos helyzetek megoldása. Kooperatív miniröplabda játékok; célbadobó-, ütő- és rúgójátékok; vonaljátékok; „cicajátékok”; zsinórlabda; sportjátékok kislétszámú mérkőzései egyszerűsített szabályokkal.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Mozgáskapcsolatok megértése eszközzel, társakkal. Baleset-megelőzési ismeretek. Játékfeladatok, játékszabályok keretein belüli cselekvés, a társas szabályok megsértésének észlelése és jelzése, alkalmazkodás az irányításhoz. A sportszerűség fogalmának megértése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagok és alakításuk.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk és életműködéseink, tájékozódási alapismeretek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Játékfeladat, labdatartás, összjáték, technikai elem.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 7
<p>Előzetes tudás</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az önvédelmi és küzdő mozgások gyakorlása közben az önszabályozás fejlesztése. A sérülésmentes esestechnikák kialakításának elkezdése, a húzások-tolások, emelések és hordások optimális erő kifejtéssel történő végrehajtása.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Társtolások és húzások:</i> Különböző kiinduló helyzetből, a test különböző részeivel, változó, váltakozó erő kifejtéssel. <i>Kötélhúzások:</i> Párban és csapatban különböző kiinduló helyzetekből. <i>Esések és tompításaik:</i> Előre, hátra, oldalra, le és át. <i>Küzdőjátékok.</i> <i>Kooperatív játékok erőfejlesztő tartalommal.</i></p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusának ismerete.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önkontroll.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	Órakeret 30+18
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az igény felkeltése a megismert mozgásos tevékenységek szabadidős tevékenységként való végzése iránt. Örömteli, közösségben történő gyakorlásuk révén a tantárgyhoz fűződő kedvező attitűdök, érzelmi és szociális területek erősítése, fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Ismerkedés az alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készetükkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal a lehetőségek függvényében:</i> Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen siklások; gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal, falmászás; íjászat, lovaglás, karate, nordic-walking, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos tevékenységek. <i>Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.</i></p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatikus játékok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> éghajlat, időjárás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek.</p>

<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Az alternatívan választható szabadidős tevékenységek tanulásához tartozó minimális fogalmi készlet, az aktív játék lehetőségeinek felismerése, jellemzőinek ismerete, a tevékenységekhez tartozó balesetvédelmi szempontok ismerete, a szabad levegőn mozgás környezeti és időjárási feltételeinek, egészségvédő értékeinek megértése, a környezetvédelem melletti elkötelezettség jelentőségének megértése, mások szándékainak tartós figyelembevétel, a csoporthoz tartozás megélése a közös mozgás által, aktív kezdeményező, a sport mint örömforrás megélése, az egyén erős oldalának felfedezése.</p> <p><i>A választás a helyi sajátosságok figyelembe vételével (képesített szakember, felszereltség) a helyi tanterv alapján történik.</i></p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Sporteszköz.</p>

<p>A fejlesztés várt eredménye a 2. évfolyam végén</p>	<p><i>Előkészítő és preventív mozgásformák</i> Az alapvető tartásos és mozgásos elemek felismerése, pontos végrehajtása. A szív és az izomzat működésének elemi ismeretei. A medence középhelyzete beállítása. A gyakorláshoz szükséges térformák ismerete gyors és célszerű kialakításuk. Az aktív-mozgásos relaxáció gyakorlatainak felismerése.. A mozgás és a nyugalom harmóniájának felfedezése önmagára és másokra vonatkoztatva.</p> <p><i>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</i> Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások folyamatos végrehajtása egyszerű kombinációkban a tér- és energiabefektetés, valamint a mozgáskapcsolatok sokrétű felhasználásával.</p> <p><i>Manipulatív természetes mozgásformák</i> A manipulatív természetes mozgásformák mozgásmintáinak végrehajtási módjainak, és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete. Fejlődés az eszközök biztonságos és célszerű használatában. A feladat-végrehajtások során pontosságra, célszerűsésre, biztonságra törekvés.</p>
---	---

	<p><i>Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban</i></p> <p>Fesztes tartással, esztétikus végrehajtásra törekedve 2-4 mozgásformából álló egyszerű tornagyakorlat bemutatása.</p> <p>Stabilitás a dinamikus és statikus egyensúlyi helyzetekben talajon és emelt eszközökön.</p> <p>A tanult tánc(ok) és játékok térformáinak megvalósítása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban</i></p> <p>A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete.</p> <p>Különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása változó körülmények között, illetve játékokban.</p> <p>Széleskörű mozgástapasztalat a Kölyökatlétika játékaiban.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban</i></p> <p>Az alapvető manipulatív mozgáskészségek elnevezéseinek ismerete.</p> <p>Tapasztalat azok alkalmazásában gyakorló és feladathelyzetben, sportjáték-előkészítő kisjátékokban.</p> <p>A csapatérdek szerepének felismerése az egyéni érdekekkel szemben, vagyis a közös cél fontosságának tudatosulása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban</i></p> <p>A mozgásának és akaratának gátlása, késleltetése.</p> <p>Törekvés arra, hogy a támadó- és védőmozgások az ellenfél mozgásaihoz igazodjanak.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban</i></p> <p>Az általános uszodai rendszabályok, baleset-megelőzési szempontok ismerete, és azok betartása.</p> <p>Tudatos levegővétel.</p> <p>Bátor vízbeugrás.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben</i></p> <p>Használható tudás természetben végzett testmozgások előnyeiről és problémáiról.</p> <p>Az időjárási körülményeknek megfelelően öltözködés okainak ismerete.</p>
--	---

3. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Előkészítő és preventív mozgásformák	10
Hely- és helyzetváltató természetes mozgásformák	27
Manipulatív természetes mozgásformák	35
Természetes mozgásformák a tornajellegű feladatmegoldásokban és gyermektáncokban	15
Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban	20
Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	15
Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	7
Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	30 + 18
Összes óraszám	180

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Előkészítő és preventív mozgásformák	Órakeret 10 + folyamatos
Előzetes tudás	A tanóra menetét segítő egyszerű alakzatok kialakítása és megtartása. Az alapvető gimnasztikai szakkifejezések ismerete és végrehajtása. A fittség, a higiénia, a baleset-megelőzés és a környezettudatosság területein megszerzett elemi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének további erősítése. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megszokottá tétele, a testi és lelki egészségért való személyes felelősség tudatosítása. A szervezési feladatok körének bővítése, egyre önállóbbá tétele. Az egészségfejlesztés alapvető területein szerzett ismeretek gyarapítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG		<i>Környezetismeret:</i>

<p><i>Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok):</i> Tér- és távköz, többsoros vonal kialakítása. A tanórai feladat végrehajtásához szükséges egyéb térformák kialakítása.</p> <p><i>Gimnasztika:</i> Nyújtó, erősítő és ernyesztő hatású szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelem szabályainak megfelelően eszköz nélkül és különböző eszközökkel. Játékos gyakorlatsorok zenére. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva eszköz nélkül és különböző eszközöket felhasználva. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok a bemelegítésben és levezetésben. Tartásos és mozgásos elemek önálló végrehajtása. Keringésfokozó feladatok; zenés gimnasztika fokozódó intenzitással és terjedelemmel; gyermekaerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképesség-fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma-, tér- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok.</p> <p><i>Játék:</i> A térbeli tudatosságot, az energiabefektetés tudatosságát és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:</i> Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. Egy-egy nyújtó és erősítő hatású gyakorlat önálló végrehajtása a testtartásért felelős főbb izomcsoportokra korrekciós céllal is. Motoros, illetve fittségi tesztek pontosabb végrehajtása.</p> <p>Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok, a progresszív és az interaktív relaxáció gyakorlatai.</p> <p>Higiéniával és a környezettudatossággal kapcsolatos ismeretek tudatos alkalmazása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Pulzusmérés. A tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek bővülése. Higiéniái alapismeretek: a biológiai érésel járó testi változások alapismeretei. Relaxációs alapismeretek: belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása. Környezettudatosság: takarékoság, öltözői rend, saját felszerelés</p>	<p>tájékozódási alapismeretek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p>
--	---

és a sporteszközök megóvása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alakzat, helyes testtartás, sérülés, mozgásos elem, életmód, táplálkozás, edzettség, vélemény.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	Órakeret 27
Előzetes tudás	A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások elnevezéseinek, legfontosabb vezető műveleteinek ismerete. Fentiek alkalmazása egyszerű játékhelyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgáskoordináció fejlődésével párhuzamosan az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgásformák stabilá és automatizálttá tétele, változó körülmények között is optimális precizitás kialakítása. Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában nagyfokú cselekvésbiztonság kialakítása Kölyökatletika mozgásanyagának beépítésével. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák továbbfejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások:</i> Fordulattal, ritmus- és irányváltással; manipulatív feladatokkal kombinálva; mozgáskapcsolatokban, vonalak, bóják, ugrókötel által meghatározott mozgásútvonalakon; változó magasságú akadályok beiktatásával; különböző ritmusú és tempójú zenére. Haladás kiépített, komplex akadálypályán. Három-öt mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok alkotása és végrehajtása zenére is. Menekülés és üldözés különböző tértárgyak, akadályok kerülésével, egyéb taktikai feladatokkal.</p> <p><i>Hajlítások és nyújtások:</i> Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a hajlításokra és nyújtásokra építve (zenére is).</p> <p><i>Fordítások és fordulatok:</i> Fordítások különböző helyváltoztató mozgásokhoz kapcsolva. Fél és egész fordulat helyben, ugrással különböző eszközökön is.</p> <p><i>Tolások, húzások:</i> Különböző eszközök húzása és tolása egyénileg, párokban és csoportokban fokozódó erő kifejtéssel, különböző eszközökkel és testrészekkel.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> kifejezés, alkotás, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p> <p><i>Matematika:</i> műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek.</p>

<p><i>Emelések és hordások:</i> Társemelések és társhordások csoportokban, illetve az egyéni kompetenciáktól függően párokból. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően.</p> <p><i>Függés- és lengésgyakorlatok:</i> Mászókötélen, mászórúdon, bordásfalon, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően. „Vándormászás”.</p> <p><i>Egyensúlygyakorlatok:</i> Különböző testrészeken és testhelyzetekben stabil és labilis felületen Egyéb egyensúlygyakorlatok.</p> <p><i>Gurulások, átfordulások:</i> Különböző szereken, eszközökön; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes és utólagos mozgással, egyensúlygyakorlatokkal, illetve manipulatív mozgásokkal összekapcsolva.</p> <p><i>Támaszok:</i> Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is) komplex akadálypályán, nehezített feltételek mellett. Ugrások, lépegetések kézzel („támlázás”) és lábbal különböző támaszhelyzetekben. Elszakadás a talajtól kézzel és/vagy lábbal különböző támaszhelyzetekből. Fel-, le-, átmászások eszközökre nehezített feltételekkel.</p> <p><i>A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:</i> Szerep-, szabály- és feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok a helyzetváltoztató természetes mozgásformák felhasználásával. Akadályversenyek, különböző magasságú eszközök leküzdésével. A közösség összeteljesítményén alapuló versenyjátékok. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó egyéni versenyek.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése. A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései.</p>	
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hely- és helyzetváltoztató mozgás, mozgáskapcsolat, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep, gyorsaság, állóképesség, erő, akadályverseny.
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Manipulatív természetes mozgásformák	Órakeret 35
Előzetes tudás	Az eszközök ismerete, balesetmentes használata. A manipulatív alapmozgások vezető műveletei.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tudatos gyakorlás és a gyakorlás általi fejlődés örömteli megélése során a magabiztosság erősítése. Bátor, sikerorientált tanulási igény megalapozása, ezzel hozzájárulás a szabadidős aktivitások és játéktevékenység mindennapi életben való használatához. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Dobások (gurítások) és elkapások:</i> Egy- és kétkezes gurítások és dobások helyből, majd haladásból. Különböző ívben és sebességgel érkező labdák és egyéb eszközök elkapása párban és csoportokban nehezített feltételek mellett. Alsó, felső, mellső dobások párban és csoportokban különböző erővel, irányba és távolságra <i>haladó mozgás közben</i>. Gurítások, dobások és elkapások egyszerű cselekkkel és egyéb feladatokkal kombinálva. Labdaátadások játékhelyzetekben. Kapura dobások talajról. Páros és hármas kapcsolatok kialakítása játékhelyzetekben. <i>Rúgások, labdaátvételek lábbal:</i> Labdás koordinációs gyakorlatok labdavezetéssel különböző alakzatokban. Labdavezetés- és labdakontroll-gyakorlatok váltakozó sebességgel és/vagy irányban társak között mindkét láb használatával. <i>Labdavezetések kézzel:</i> A társsal azonosan, illetve tükörképben; váltakozó irányban, sebességgel, akadályok felhasználásával; kreatív feladatalkotással; labdadobással, gurítással kombinálva egyénileg, párban és csoportban; csoportos labdavezetési feladatok. <i>Ütések testrésszel és eszközzel:</i> Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra és magasságokra; háló (zsinór) fölött különböző magasságban és ívben a vizuális kontroll csökkentésével; egyénileg, párban és csoportban, tükörképben és azonosan. <i>A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékban</i> Szabály- és feladatjátékok, sportjáték-előkészítő kisjátékok, alkotó és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versenyek.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p>

<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Bonyolultabb játékeladatok által megkövetelt, szabályok szerinti eszközhasználat. A manipulatív eszközhasználati technikák vezető műveletei. Térbeli és energia -befektetésbeli ismeretek az eszközhasználattal összefüggésben. Az eszközzel való kezelés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Alkalmazkodás, akarat, sporteszköz, lábfej.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban</p>	<p>Órakeret 15</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanult tornaelemek, táncmozdulatok felismerése, végrehajtása. Egyszerű, 2–4 mozgásformák összekapcsolása, esztétikus végrehajtás mellett. Nyújtott karú támaszhelyzetek. Eredményes mászókulcsolás. Magabiztos statikus és dinamikus egyensúlyi helyzetek. Egyszerű tánclépésekkel, a zene ritmusára a tanár, a pár, a társak mozgásának többnyire sikeres követése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A felelősségteljes gyakorlás révén az önálló tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése. A tornajellegű feladatok kombinált megoldásával a testérzékelés, a tér-, izom- és egyensúlyérzékelés továbbfejlesztése. A torna- és a táncmozdulatok gyakorlásával hozzájárulás a relatív erő- és a ritmusképesség fejlődéséhez. Az esztétikus mozgásvégrehajtás rögzítése. A tánc jellegű feladatok tanulása közben a térbeliség (mozgás), az időbeliség (ritmus) és dinamika összehangolása. Ösztönzés az együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, a másik személy, a másik csoport elfogadására és megbecsülésére.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Torna:</i> Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre és hátra az egyéni kompetenciákhoz illeszkedő nehézséggel - különböző kiinduló helyzetből emelés zsugorfejjállásba; felugrás kéztámasszal különböző szerekre; támaszgrások az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkáról egyéni-páros-társas egyensúly- és gúlagyakorlatok. Alaplendület és leugrás gyűrűn és/vagy nyújtón és/vagy játszótéri eszközökön.</p> <p><i>Tánc:</i> Kreatív tánc különböző ritmusú, tempójú zenére. A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulata, dinamikája hatásának a mozgás általi kifejezése a gyermeki képzelőerő, kreativitás által.</p> <p><i>Tornához és tánchoz kapcsolódó játékok, versenyek, bemutatók:</i> Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok tornajellegű mozgásformák illesztésével. Népi játékok énekekre, dalra, zenére. Kreativitásra, esztétikumra és mozgáspontosságra épülő egyszerű torna- és táncbemutatók.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A tornamozgások megnevezése. Baleset- és sérülésveszélyes helyzetek elkerülésének módjai. A tanult dalok szövege, a tanult táncokhoz kapcsolódó népi hagyományok, ünnepek elnevezései. A táncjellegű feladatmegoldások a Tánc és dráma kerettanterv mozgásanyagával összekapcsolhatók.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Ének-zene:</i> magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, mozgásos improvizáció, ritmikai ismeretek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gurulás, fellendülés, kéztámasz, spicc, egyensúlygyakorlat, tornaelem, , aerobik, pontozás , tánc, szünet, táncház, fonó, „játszó”, felkérés.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 20
Előzetes tudás	A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete. Különböző intenzitású mozgások többször rövid ideig történő fenntartása játékos, változó körülmények között, illetve játékban. Széleskörű mozgástapasztalat a Kölyökatlétika játékaiban.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A futó-, ugró- és dobóiskola alapgyakorlatainak fokozódó pontosságú végrehajtása. Idő-, és tempóérzékelésen alapuló tartós futások gyakorlása. A mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. Az atlétikai jellegű alapmozgások tanulása iránti motiváció erősítése a mozgások pontosságra törekvő, változatos gyakorlásával. Az önértékelés további erősítése. A testséma, a testtudat, a figyelem összpontosításának és a figyelem rugalmasságának fejlesztése.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járás- és futás mozgásformái:</i> egyenletes és változó, illetve váltakozó ritmussal, sebességgel, erőkifejtéssel, lépéstávolsággal és/vagy lépésfrekvenciával; komplex akadálypályán; vágtafutás; tartós futás különböző terepeken. <i>Ugrások és szökdelések ugrásformái:</i> Ugróiskolai gyakorlatok, sorozatszökdelések az ugrástávolság és -magasság változtatásával, páros és egylábos, távolugrás-kísérletek elugrósávból guggoló- és/vagy lépőtechnikával. <i>Dobások mozgásformái:</i> Egy- és kétkezes hajító-, lökő- és vetőmozdulatok célra, változó távolságra, különböző kiinduló helyzetekből. Hajítómozgások 3 lépéses dobóritmusban. <i>Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a Kölyökatlétika versenyrendszerében:</i> A Kölyökatlétika mozgásrendszerére épített szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, önálló, páros és csoportos ugróiskolai gyakorlatsorok, játékok alkotása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Közös szervezés, egymás teljesítményének értékelése és elfogadása.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Matematika:</i> geometria, mérés, testek.</p> <p><i>Vizuális kommunikáció:</i> közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Futó-, ugró- és dobóiskola, váltott lábú szökdelés, váltás, forgás, dobóritmus.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	Órakeret 15
Előzetes tudás	<p>Tapasztalat a manipulatív természetes mozgásformák gyakorló- és feladathelyzetben történő alkalmazásáról.</p> <p>Motivált tanulás a játék folyamatában.</p> <p>Összjáték-tapasztalatok az egyszerű támadó és védő helyzetekről. A sportszerű viselkedés jellemzőinek ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásával hozzájárulás a taktikai gondolkodás fejlődéséhez.</p> <p>A közös játékfeladatok során a csapatérdek hangsúlyos megjelenítése az egyéni érdekekkel szemben.</p> <p>A játéktevékenység során kialakuló döntéshelyzetek során a célszerű mozgásválasz megtalálása.</p> <p>A szabadidő aktív közösségi játékkal történő kitöltése igényének megerősítése.</p> <p>A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése, ezáltal a taktikai gondolkodás további fejlesztése, az egyén csapathoz való pozitív viszonyának további megerősítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Általános technikai és taktikai tartalmak:</i> Támadó és védő feladatok terület- és emberfogással kisjátékok közben; páros cselezési feladatok, testcel labdavezetéssel, játékos passzgyakorlatok; passzgyakorlatok labdavezetéssel kombinálva 1:1, 2:1, 3:1 ellen.</p> <p><i>Minikosárlabda:</i> Kosárra dobási kísérletek helyből, büntetődobás alacsony palánkra; megindulás, megállás, sarkazás a kosárlabdában.</p> <p><i>Miniröplabda:</i> Kosárérintés és alkarérintés, alsó egyenes nyitás puha labdákkal, léggömbbel egyénileg, párokban, csoportokban.</p> <p><i>Szivacskezilabda:</i> Kapura dobási kísérletek helyből, nekifutásból, páros lefutásból. Passzgyakorlatok. Ismerkedés a kapusjátékkal.</p> <p><i>Sportjáték-előkészítő (kis)játékok:</i> Létszámazonos (1:1; 2:2; 3:3; 4:4 ellen), szivacskezilabda, minikosárlabda (streetball) jelleggel; kis létszámú cicajátékok kezilabda-, kosárlabda jelleggel, fokozatos szabálybevezetéssel; területfoglaló, menekülő-üldöző taktikai játékok; palánkkosárlabda, miniröplabda, vonaljátékok, (kooperatív) zsinórlabda, átfutós röplabda puha labdákkal.</p> <p>Sportjátékok rögtönzött mérkőzései kis létszámú csapatokkal, egyszerűsített szabályokkal.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometria.</p> <p><i>Magyar nyelv- és irodalom:</i> kommunikációs jelek felismerése és értelmezése.</p>

<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Kommunikációs formák és jelek felismerése a csapatjáték során. A sportszerű viselkedést igénylő helyzetek felismerése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Labdaív, kooperatív játék, labdabirtoklás, győzelem, vereség.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban</p>	<p>Órakeret 7</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Elemi eséstechnikák ismerete, balesetmentes végrehajtása. A támadó- és védőmozgások során az ellenfél mozgásaihoz való igazodás próbálkozások.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az önvédelmi és küzdő feladatok során az önvédelem szerepének tudatosítása a mindennapokban. Az önfegyelem és önszabályozás továbbfejlesztése. A sportszerű küzdés iránti igény erősítése. A sportszerű küzdések, együttműködő feladatok végrehajtása során a társak tiszteletének erősítése. A taktikai gondolkodás egyre gyakoribb összekapcsolása a mozgásvégrehajtással.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>A küzdőjátékok előkészítésének gyakorlata:</i> Tolások és húzások a testi erő kihasználásával. Társas egyensúly-kibillentő gyakorlatok. Szabadulás fogásokból, birkózó jellegű küzdelmek (grundbirkózás), esések és tompításaik előre, hátra, oldalra, le, át, gurulások tompítása. <i>Küzdőjátékok:</i> Szabály- és feladatjátékok önvédelmi, illetve küzdőelemekkel, küzdőjátékok, játékok kooperatív erőfejlesztő tartalommal, páros és csoportos kötélhúzó versenyek, páros küzdések.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusa, önvédelmi alapismeretek a mindennapokban.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tompítás, cselgáncs, esés, karate, önvédelem, menekülés, szabadítás, agresszivitás, tisztelet.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	Órakeret 30+18
Előzetes tudás	A szabadtéri és természetben üzött mozgásos tevékenységek alapvető egészségvédelmi és környezettudatos szabályai. Az időjárási körülmények hatása a testmozgásra. Mozgástapasztalat néhány szabadidős mozgásrendszerről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alternatív, szabadidős mozgásformák további megismerése és kipróbálása. A kihívást jelentő, új sportágak révén a mozgás iránti pozitív érzelmi bázis formálása. Az aktív szabad játék, majd a rekreáció a későbbi egészséget fenntartó, fejlesztő funkciójának megalapozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Ismerkedés újabb alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készségeinkkel, taktikai elemeinkkel és szabályainkkal és/vagy az 1-2. osztályban választottak további gyakorlása a lehetőségek függvényében:</i> Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal ; falmászás; íjászat, lovaglás, ., karate, nordic-walking, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. Gyermekjóga gyakorlatok. <i>Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.</i> A választott mozgásrendszerhez illeszkedő játékok, ügyességi csapatversenyek, házi bajnokságok</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A választott szabadidős mozgásrendszerek elnevezései, alaptechnikai és taktikai elemei, legfontosabb szabályai, KRESZ-alapismertetek, a szabadidős mozgásokhoz tartozó szabályok, eszközök ismerete, a szabadidő- és médiatudatosság. <i>A választás a helyi sajátosságok figyelembe vételével (képesített szakember, felszereltség) a helyi tanterv alapján történik.</i></p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedési ismeretek.</i></p> <p><i>Környezetismeret: testünk, életműködéseink; időjárás, éghajlat.</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szabadidő, játékszervezés, kullancs, UV-sugárzás,	

<p>A fejlesztés várt eredményei a 3. évfolyam végén</p>	<p><i>Előkészítő és preventív mozgásformák</i> Egyszerű, általános bemelegítő gyakorlatok végrehajtása önállóan, zenére is. A nyújtó, erősítő, ernyesztő és légzőgyakorlatok pozitív hatásainak ismerete. A gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák önálló kialakítása. Az alapvető tartásos és mozgásos elemek önálló bemutatása. A testnevelésórán megfelelő cipő és öltözet, tisztálkodás igényének megszilárdulása. A játékok, versenyek során erősödő személyes felelősség a magatartási szabályrendszer betartásában és a sportszerűen viselkedés terén. Különbségtétel az aktív és passzív ellazulás között. A „tudatos jelenlét” ismerete és annak alkalmazása a gyakorlatban.</p> <p><i>Hely- és helyzetváltató természetes mozgásformák</i> Az alapvető hely- és helyzetváltató mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. A természetes hely- és helyzetváltató mozgások megnevezése.</p> <p><i>Manipulatív természetes mozgásformák</i> A manipulatív természetes mozgásformák célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. A rendszeres gyakorlás és siker mellett az önálló tanulás és fejlődés pozitív élményének megerősödése. A pontosság, célszerűség és biztonság igényé válása. A sporteszközök szabadidős használatának állandósulása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban</i> A képességszintnek megfelelő magasságú eszközökre helyes technikával történő fel- és leugrás. Nyújtott karral történő támasz a támaszugrások során.</p> <p>Gurulások, átfordulások, fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben viszonylag stabil egyensúlyi helyzet. A tempóváltozások érzékelése és követése. A tanult táncok, dalok, játékok eredeti közösségi funkciójának ismerete.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban</i> A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok vezető műveleteinek ismerete, precizításra törekedve történő végrehajtása, változó körülmények között. A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban. Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is.</p>
--	--

	<p><i>Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban</i></p> <p>A tanult sportjátékok alapszabályainak ismerete. Az alaptechnikai elemek ismerete és azok alkalmazása az előkészítő játékok során. Az egyszerű védő és a támadó helyzetek felismerése. Törekvés a legcélszerűbb játékhelyzet-megoldásra. A csapatérdeknek megfelelő összjátékra törekvés. A sportszerű viselkedés értékévé válása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban</i></p> <p>A sportszerű küzdés, az asszertív viselkedés betartására törekvés. Az önvédelmi feladatok céljának megértése.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban</i></p> <p>Egy úszásnemben 25 méter leúszása biztonságosan. Az uszodai rendszabályok természetessé válása. A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben</i></p> <p>Legalább 4 szabadidős mozgásforma és alapszabályainak ismerete. A tanult szabadidős mozgásformák sporteszközei biztonságos használatának, alaptechnikai és taktikai elemeinek ismerete, alkalmazása. A szabadtéren, illetve speciális környezetben történő sportolással együtt járó veszélyforrások ismerete.</p>
--	--

4. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Előkészítő és preventív mozgásformák	10
Hely- és helyzetváltató természetes mozgásformák	27
Manipulatív természetes mozgásformák	35
Természetes mozgásformák a tornajellegű feladatmegoldásokban és gyermektáncokban	15
Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban	20
Természetes mozgásformák a sportjátékok alapszabályai és taktikai feladatmegoldásaiban	15
Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	7
Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszásgyakorlatokban	18
Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	12 + 18
Összes óraszám	180

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Előkészítő és preventív mozgásformák	Órakeret 10+ folyamatos
Előzetes tudás	A tanóra menetét segítő egyszerű alakzatok kialakítása és megtartása. Az alapvető gimnasztikai szakkifejezések ismerete és végrehajtása. A fittség, a higiénia, a baleset-megelőzés és a környezettudatosság területein megszerzett elemi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének további erősítése. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megszokottá tétele, a testi és lelki egészségért való személyes felelősség tudatosítása. A szervezési feladatok körének bővítése, egyre önállóbbá tétele. Az egészségfejlesztés alapvető területein szerzett ismeretek gyarapítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok):</i> Tér- és távköz, többsoros vonal kialakítása. A tanórai feladat végrehajtásához szükséges egyéb térformák kialakítása.</p> <p><i>Gimnasztika:</i> Nyújtó, erősítő és ernyesztő hatású szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelem szabályainak megfelelően eszköz nélkül és különböző eszközökkel. Játékos gyakorlatsorok zenére. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva eszköz nélkül és különböző eszközöket felhasználva. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok a bemelegítésben és levezetésben. Tartásos és mozgásos elemek önálló végrehajtása.</p> <p>Keringésfokozó feladatok; zenés gimnasztika fokozódó intenzitással és terjedelemmel; gyermekaerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképesség-fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma-, tér- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok.</p> <p><i>Játék:</i> A térbeli tudatosságot, az energiabefektetés tudatosságát és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:</i> Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok önálló alkotással és végrehajtással. Egy-egy nyújtó és erősítő hatású gyakorlat önálló végrehajtása a testtartásért felelős főbb izomcsoportokra korrekciós céllal is. Motoros, illetve fittségi tesztek pontosabb végrehajtása. Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok, a progresszív és az interaktív relaxáció gyakorlatai.</p> <p>Higiéniaival és a környezettudatossággal kapcsolatos ismeretek tudatos alkalmazása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A bemelegítés és levezetés alapvető szabályainak ismerete. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzői, fontossága, a gerincvédelem szabályai.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> tájékozódási alapismeretek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p>

<p>A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Pulzusmérés. A tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek bővülése. Higiéniai alapismeretek: a biológiai éressel járó testi változások alapismeretei. Relaxációs alapismeretek: belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása. Környezettudatosság: takarékoság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása. Személyes felelősség: feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, egészség, sport, életviteli és életmód alapismeretek, biztonság, baleset-megelőzés és elsősegély-nyújtási alapismeretek.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Testséma, megelőzés, tartásos elem, stressz, feszültség, fittség, mozgásintenzitás, hajlékonyság.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</p>	<p>Órakeret 27</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások elnevezéseinek, legfontosabb vezető műveleteinek ismerete. Fentiek alkalmazása egyszerű játékhelyzetekben.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A mozgáskoordináció fejlődésével párhuzamosan az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgásformák stabilá és automatizálttá tétele, változó körülmények között is optimális precizitás kialakítása. Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában nagyfokú cselekvésbiztonság kialakítása - lehetőség szerint – a Kölyökatletika mozgásanyagának beépítésével. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák továbbfejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások:</i> Fordulattal, ritmus- és irányváltással; manipulatív feladatokkal kombinálva; mozgáskapcsolatokban, vonalak, bóják, ugrókötél által meghatározott mozgásútvonalakon; változó magasságú akadályok beiktatásával; különböző ritmusú és tempójú zenére. Szökdelések, el-, fel- és leugrások és érkezések zenére, ritmikusan, áthajtások közben, különböző eszközök segítségével; manipulatív mozgásokkal összekötve. Haladás kiépített, komplex akadálypályán.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> kifejezés, alkotás, vizuális kommunikáció. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás. <i>Matematika:</i></p>

<p>Három-öt mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok alkotása és végrehajtása zenére is. Menekülés és üldözés különböző tértárgyak, akadályok kerülésével, egyéb taktikai feladatokkal.</p> <p><i>Lendítések, körzések:</i> Különböző testrészekkel különböző iramú és sebességű mozgások közben. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a lendítésekre és körzésekre építve (zenére is).</p> <p><i>Hajlítások és nyújtások:</i> Különböző testhelyzetek kialakítása hajlításokkal és nyújtásokkal az egyéni kreativitást felhasználva. Hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve különböző eszközökkel. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a hajlításokra és nyújtásokra építve (zenére is).</p> <p><i>Fordítások és fordulatok:</i> Fordítások különböző helyváltoztató mozgásokhoz kapcsolva. Fél és egész fordulat helyben, ugrással különböző eszközökön is. Fordulatok manipulatív eszközökkel kombinálva. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a fordításokra és fordulatokra építve (zenére is).</p> <p><i>Tolások, húzások:</i> Különböző eszközök húzása és tolása egyénileg, párokban és csoportokban fokozódó erő kifejtéssel, különböző eszközökkel és testrészekkel.</p> <p><i>Emelések és hordások:</i> Társemelések és társhordások csoportokban, illetve az egyéni kompetenciáktól függően párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízületes- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően.</p> <p><i>Függés- és lengésgyakorlatok:</i> Mászókötélen, mászórúdon, bordásfalon, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően. „Vándormászás”.</p> <p><i>Egyensúlygyakorlatok:</i> Különböző testrészekben és testhelyzetekben csukott vagy bekötött szemmel. Egyensúlyi helyzetek megtalálása hely- és helyzetváltoztató mozgásokból, illetve manipulatív eszközhasználattal. Társas egyensúlygyakorlatok a közös súlypont megtalálásával. Eszközök egyensúlyban tartása mozgásban különböző testrészekkel, illetve eszközökkel.</p> <p><i>Gurulások, átfordulások:</i> Különböző szereken, eszközökön; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes és utólagos mozgással, egyensúlygyakorlatokkal, illetve manipulatív mozgásokkal összekapcsolva. Társal, társakkal tükörképben és azonosan, társon át.</p>	<p>műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek.</p>
---	---

<p><i>Támaszok:</i> Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is) komplex akadálypályán, nehezített feltételek mellett. Ugrások, lépegetések kézzel („támlázás”) és lábbal különböző támaszhelyzetekben. Elszakadás a talajtól kézzel és/vagy lábbal különböző támaszhelyzetekből. Fel-, le-, átmászások eszközökre nehezített feltételekkel. <i>A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:</i> Szerep-, szabály- és feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok a helyzetváltoztató természetes mozgásformák felhasználásával. Akadályversenyek, különböző magasságú eszközök leküzdésével. A közösség összteljesítményén alapuló versenyjátékok. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó egyéni versenyek.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése. Az energiabefektetés tudatossága: idő, sebesség; erőkifejtés; lefutás. Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal, vagy társakkal. A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Térérzékelés, testérzékelés.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Manipulatív természetes mozgásformák</p>	<p>Órakeret 35</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az eszközök ismerete, balesetmentes használata. A manipulatív alapmozgások vezető műveletei.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tudatos gyakorlás és a gyakorlás általi fejlődés örömteli megélése során a magabiztosság erősítése. Bátor, sikerorientált tanulási igény megalapozása, ezzel hozzájárulás a szabadidős aktivitások és játéktevékenység mindennapi életben való használatához. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Dobások (gurítások) és elkapások:</i> Egy- és kétkezes gurítások és dobások helyből, majd haladásból. Különböző ívben és sebességgel érkező labdák és egyéb eszközök elkapása párban és csoportokban nehezített feltételek mellett. Alsó, felső, mellső dobások párban és csoportokban különböző erővel, irányba és távolságra <i>haladó mozgás közben</i>. Gurítások, dobások és elkapások egyszerű cselekkkel és egyéb feladatokkal kombinálva. Labdaátadások játékhelyzetekben. Kapura dobások talajról. Páros és hármas kapcsolatok kialakítása játékhelyzetekben.</p> <p><i>Rúgások, labdaátvételek lábbal:</i> Labdás koordinációs gyakorlatok labdavezetéssel különböző alakzatokban. Labdavezetés- és labdakontroll-gyakorlatok váltakozó sebességgel és/vagy irányban társak között mindkét láb használatával. Belső csüd, teli csüd, teljes csüd, külső csüd használata feladatmegoldásoknál. „Dekázás” mindkét láb használatával. Rúgások a lábfej különböző részeivel helyből, mozgásból. Játékos passzgyakorlatok. Kézből rúgásfeladatok meghatározott célra, távolságra „dropból” is próbálkozva.</p> <p><i>Labdavezetések kézzel:</i> A társsal azonosan, illetve tükörképben; váltakozó irányban, sebességgel, akadályok felhasználásával; kreatív feladatalkotással; labdadobással, gurítással kombinálva egyénileg, párban és csoportban; csoportos labdavezetési feladatok.</p> <p><i>Ütések testrésszel és eszközzel:</i> Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra és magasságokra; háló (zsinór) fölött különböző magasságban és ívben a vizuális kontroll csökkentésével; egyénileg, párban és csoportban, tükörképben és azonosan. Ütések tenyeres és fonák mozgásmintával; szervszerűen.</p> <p><i>A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékban</i> Szabály- és feladatjátékok, sportjáték-előkészítő kisjátékok, alkotó és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versenyek.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Bonyolultabb játékfeladatok által megkövetelt, szabályok szerinti eszközhasználat. A manipulatív eszközhasználati technikák vezető műveletei.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p>

<p>Térbeli és energiabefektetésbeli ismeretek az eszközhasználattal összefüggésben. Az eszközkézelés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékfeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Használati szabály, tenyeres, fonák, dekázás, droprúgás.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban</p>	<p>Órakeret 15</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanult tornaelemek, táncmozdulatok felismerése, végrehajtása. Egyszerű, 2–4 mozgásformák összekapcsolása, esztétikus végrehajtás mellett. Nyújtott karú támaszhelyzetek. Eredményes mászókulcsolás. Magabiztos statikus és dinamikus egyensúlyi helyzetek. Egyszerű tánclépésekkel, a zene ritmusára a tanár, a pár, a társak mozgásának többnyire sikeres követése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A felelősségteljes gyakorlás révén az önálló tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése. A tornajellegű feladatok kombinált megoldásával a testérzékelés, a tér-, izom- és egyensúlyérzékelés továbbfejlesztése. A torna- és a tánc elemek gyakorlásával hozzájárulás a relatív erő- és a ritmusképesség fejlődéséhez. Az esztétikus mozgásvégrehajtás rögzítése. A tánc jellegű feladatok tanulása közben a térbeliség (mozgás), az időbeliség (ritmus) és dinamika összehangolása. Ösztönzés az együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, a másik személy, a másik csoport elfogadására és megbecsülésére.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Torna:</i> Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre és hátra az egyéni kompetenciákhoz illeszkedő nehézséggel - különböző kiinduló helyzetből, repülési fázissal, szerekre, párban, csoportban; fellendülési kísérletek segítségadással vagy nélküle kézállásba; kézenátfordulás oldalt, emelés zsugorfejállásba; felugrás kéztámasszal különböző szerekre; támaszúgrások az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkáról és/vagy minitrambulról, egyéni-páros-társas egyensúly- és gúlagyakorlatok.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink. <i>Ének-zene:</i> magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, mozgásos improvizáció, ritmikai ismeretek.</p>

<p>Alaplendület és leugrás gyűrűn és/vagy nyújtón és/vagy játszótéri eszközökön. 3-6 mozgásforma kapcsolatában tornagyakorlatok önálló alkotása és végrehajtása egyénileg és párokban; kötél- és/vagy rúdászás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű mászás); gyermek aerobikgyakorlatok.</p> <p><i>Tánc:</i> Kreatív tánc különböző ritmusú, tempójú zenére. A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulata, dinamikája hatásának a mozgás általi kifejezése a gyermeki képzelőerő, kreativitás által. Páros vagy társas táncfolyamatok összhangban. Motívumismeret bővülése és az adott tánc(ok) struktúrájának egyre mélyebb megértése és végrehajtása. Páros és csoportos, változatos térformájú motívumfűzések, gyermektáncok. Ritmusgyakorlatok egész testtel, a különböző testrészek ritmusában egyszerű párhuzamosságok kivitelezése. <i>Tornához és táncához kapcsolódó játékok, versenyek, bemutatók:</i> Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok tornajellegű mozgásformák illesztésével. Népi játékok éneke, dalra, zenére. Kreativitásra, esztétikumra és mozgáspontosságra épülő egyszerű torna- és táncbemutatók.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A tornamozgások megnevezése, torna és testnevelés megkülönböztetése. Baleset- és sérülésveszélyes helyzetek elkerülésének módjai, a személyes teljesítőképesség határai átlépésével kapcsolatos kockázatok létezésének elfogadása. A tanult dalok szövege, a tanult táncokhoz kapcsolódó népi hagyományok, ünnepek elnevezései. A táncjellegű feladatmegoldások a Tánc és dráma kerettanterv mozgásanyagával összekapcsolhatók.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Spicc, alátámasztási pont , párvezetés , ütemmutató (metrum), szinkópa, szünet.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 20
Előzetes tudás	A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete. Különböző intenzitású mozgások többször rövid ideig történő fenntartása játékos, változó körülmények között, illetve játékokban. Széleskörű mozgástapasztalat a Kölyökatlétika játékaiban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A futó-, ugró- és dobóiskola alapgyakorlatainak fokozódó pontosságú végrehajtása. Idő-, és tempóérzékelésen alapuló tartós futások gyakorlása. A mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. Az atlétikai jellegű alapmozgások tanulása iránti motiváció erősítése a mozgások pontosságra törekvő, változatos gyakorlásával. Az önértékelés további erősítése. A testséma, a testtudat, a figyelem összpontosításának és a figyelem rugalmasságának fejlesztése.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járás- és futás mozgásformái:</i> egyenletes és változó, illetve váltakozó ritmussal, sebességgel, erőkifejtéssel, lépéstávolsággal és/vagy lépésfrekvenciával; komplex akadálypályán; vágtafutás; tartós futás különböző terepeken; rajtgyakorlatok és a guggolórajt.</p> <p><i>Ugrások és szökdelések ugrásformái:</i> Ugróiskolai gyakorlatok, sorozatszökdelések az ugrástávolság és -magasság változtatásával, páros és egylábban, különböző síkokban; távolugrás-kísérletek elugrósávból guggoló- és/vagy lépőtechnikával; magasugrás-kísérletek átlépő technikával; komplex futó- és ugróiskolai gyakorlatvariációk .</p> <p><i>Dobások mozgásformái:</i> Egy- és kétkezes hajító-, lökő- és vetőmozdulatok célra, változó távolságra, különböző kiinduló helyzetekből. A forgómozgások előkészítő gyakorlatai. Hajítómozgások 3 lépéses dobóritmusban.</p> <p><i>Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a Kölyökatlétika versenyrendszerében:</i> A Kölyökatlétika mozgásrendszerére épített szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, önálló, páros és csoportos ugróiskolai gyakorlatsorok, játékok alkotása. A Kölyökatlétika eszközkészletének sokoldalú felhasználása kontrollált csapatversenyek formájában.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Matematika:</i> geometria, mérés, testek.</p> <p><i>Vizuális kommunikáció:</i> közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p>

<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az energia-befektetés tudatosságának összetevői. A futó-, ugró- és dobófeladatokhoz tartozó mozgások megnevezései, a tanult mozgások vezető műveletei, idő- és távolságmérés, atlétikai eszközök elnevezései. A Kölyökatlétikai versenyforma ismerete, az egyéni szerepvállalás fontossága a csapat eredményessége érdekében.</p>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Gát, forgás, dobóritmus, sarok-talp görbülés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	Órakeret 15
Előzetes tudás	<p>Tapasztalat a manipulatív természetes mozgásformák gyakorló- és feladathelyzetben történő alkalmazásáról. Motivált tanulás a játék folyamatában. Összjáték-tapasztalatok az egyszerű támadó és védő helyzetekről. A sportszerű viselkedés jellemzőinek ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásával hozzájárulás a taktikai gondolkodás fejlődéséhez. A közös játékfeladatok során a csapatérdek hangsúlyos megjelenítése az egyéni érdekekkel szemben. A játéktevékenység során kialakuló döntéshelyzetek során a célszerű mozgásválasz megtalálása. A szabadidő aktív közösségi játékkal történő kitöltése igényének megerősítése. A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése, ezáltal a taktikai gondolkodás további fejlesztése, az egyén csapathoz való pozitív viszonyának további megerősítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Általános technikai és taktikai tartalmak:</i> Támadó és védő feladatok terület- és emberfogással kisjátékok közben; páros cselezési feladatok, testcsel labdavezetéssel, játékos passzgyakorlatok; <i>Minikosárlabda:</i> Kosárra dobási kísérletek helyből, büntetődobás alacsony palánkra; megindulás, megállás, sarkazás a kosárlabdában. <i>Miniröplabda:</i> Kosárérintés és alkarérintés, alsó egyenes nyitás puha labdákkal, léggömbbel egyénileg, párokban, csoportokban.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció. <i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometria. <i>Magyar nyelv- és irodalom:</i> kommunikációs jelek felismerése és</p>

<p><i>Labdarúgás:</i> Rúgások kapura és társhoz belsővel, belső csüddel, teljes csüddel, labdaátvételek; labdakontroll-gyakorlatok, lövő- és testcselek nehezedő feltételek mellett. A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombuszalakzatban. A felállási forma alkalmazása Területnyitás támadásban. Területszűkítés védekezésben. Kapusok szerepe védekezésben, támadásban.</p> <p><i>Szivacskezilabda:</i> Kapura dobási kísérletek helyből, nekifutásból, páros lefutásból. Passzgyakorlatok. Ismerkedés a kapusjátékkal.</p> <p><i>Sportjáték-előkészítő (kis)játékok:</i> Létszámazonos (1:1; 2:2; 3:3; 4:4 ellen), létszámfölényes helyzetekben (2:1, 3:1, 4:1, 4:2 ellen) labdarúgás, szivacskezilabda, minikosárlabda (streetball) jelleggel; labdarúgás-, kézilabda-, kosárlabda jelleggel, fokozatos szabálybevezetéssel; területfoglaló, menekülő-üldöző taktikai játékok; palánkkosárlabda, miniröplabda, vonaljátékok, (kooperatív) zsinórlabda, átfutós röplabda puha labdákkal; sportjátékok rögtönzött mérkőzései kis létszámú csapatokkal, egyszerűsített szabályokkal.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A kisjátékokhoz szükséges sportági alapszabályok ismerete.</p>	<p>értelmezése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Területvédelem, cselezés, emberfogás, területfoglalás, technikai végrehajtás, taktikai gondolkodás, emberelőny, esélykiegyenlítés.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban</p>	<p>Órakeret 7</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Elemi eséstechnikák ismerete, balesetmentes végrehajtása. A támadó- és védőmozgások során az ellenfél mozgásaihoz való igazodás próbálkozások.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az önvédelmi és küzdő feladatok során az önvédelem szerepének tudatosítása a mindennapokban. Az önfegyelem és önszabályozás továbbfejlesztése. A sportszerű küzdés iránti igény erősítése. A sportszerű küzdések, együttműködő feladatok végrehajtása során a társak tiszteletének erősítése. A taktikai gondolkodás egyre gyakoribb összekapcsolása a mozgásvégrehajtással.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>A küzdőjátékok előkészítésének gyakorlata:</i> Tolások és húzások a testi erő kihasználásával. Társas egyensúly- kibillentő gyakorlatok. Szabadulás fogásokból, birkózó jellegű küzdelmek (grundbirkózás), esések és tompításaik előre, hátra, oldalra, le, át, gurulások tompítása. <i>Küzdőjátékok:</i> Szabály- és feladatjátékok önvédelmi, illetve küzdőelemekkel, küzdőjátékok, játékok kooperatív erőfejlesztő tartalommal, páros és csoportos kötélhúzó versenyek, páros küzdelmek.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusa, önvédelmi alapismeretek a mindennapokban.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Grundbirkózás, judo, bokszt, feszítés, dobás, kiemelés, kitolás, önszabályozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban	Órakeret 18
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A gyorsúszás vagy hátúszás közül egy úszásnem választása. Az uszodában szükséges magatartási, higiéniai és balesetvédelmi szabályrendszer tudatosítása, a személyes felelősség kialakítása és az uszodai szabályok betartása. Egy úszásnem (gyorsúszás vagy hátúszás) technikájának rögzítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG A vízhez szoktatás gyakorlatai, a vizes környezet balesetvédelmi és higiéniai rendszabályai. Vízbiztonság, siklás hason és háton. Tudatos levegővétel az úszás rávezető gyakorlataiban. Gyorsúszás Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka. légvétel, ritmus)</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy-és környezetkultúra.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> a víz tulajdonságai, testünk, életműködéseink.</p>

<p><i>Gyorsúszás lábtempó:</i> siklás hason; gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával is; gyorsúszás lábtempóval.</p> <p><i>Gyorsúszás kartempó:</i> gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás kartempó járásban egy karral végzett kartempóval; egykaros úszások gyorsúszásban.</p> <p><i>Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése:</i> gyorsúszás technikai feladatok; gyorsúszás kar- és lábtempó gyakorlása.</p> <p><i>Gyorsúszás levegővétele:</i> a gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással”; gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása.</p> <p><i>Úszások a mélyvízben:</i> gyorsúszás karral-lábbal; gyorsúszás karral-lábbal, hátrafordulásos levegővétellel; úszás szabadon.</p> <p><i>Ugrások, taposások:</i> beugrás és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban); fejesugrás és előkészítő gyakorlatai.</p> <p>A téri tájékozódás, tér- és mélységérzékelés fejlesztése úszó és merülő gyakorlatokkal. Adott úszásnem technikai gyakorlatai koordinációs céllal. Játékos páros és társas vízi feladatok erőfejlesztő céllal.</p> <p><i>Vízhez kötött játékok:</i> Hajóvontatás, siklási és vízbeugrási versengések, víz alatti fogók, játékos úszógyakorlatok; játékos vízi csapatversenyek eszközökkel, vízilabda-, illetve röplabdajellegű labdás játékok, egyéb játékok különféle eszközökkel.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A választott úszástechnikával kapcsolatos fogalmi készlet ismerete, az uszoda élet- és balesetvédelmi ismeretei, önbizalom és bizalom mások iránt, az úszástanulással, vízben mozgással kapcsolatos érzések kommunikációja, irányítás általi alkalmazkodás.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gyorsúszás, fejesugrás, örvény.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	Órakeret 12+18
Előzetes tudás	A szabadtéri és természetben üzött mozgásos tevékenységek alapvető egészségvédelmi és környezettudatos szabályai. Az időjárási körülmények hatása a testmozgásra. Mozgástapasztalat néhány szabadidős mozgásrendszerrel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alternatív, szabadidős mozgásformák további megismerése és kipróbálása. A kihívást jelentő, új sportágak révén a mozgás iránti pozitív érzelmi bázis formálása. Az aktív szabad játék, majd a rekreáció a későbbi egészséget fenntartó, fejlesztő funkciójának megalapozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Ismerkedés újabb alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készségükkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal és/vagy az 1-2. osztályban választottak további gyakorlása</i> a lehetőségek függvényében: Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal ; falmászás; íjászat, lovaglás, ;, karate, nordic-walking, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. Gyermekjoga gyakorlatok. <i>Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.</i> A választott mozgásrendszerhez illeszkedő játékok, ügyességi csapatversenyek, házi bajnokságok</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A választott szabadidős mozgásrendszerek elnevezései, alapttechnikai és taktikai elemei, legfontosabb szabályai, a szabadidős mozgásokhoz tartozó szabályok, eszközök ismerete, a szabadidő- és médiatudatosság. <i>A választás a helyi sajátosságok figyelembe vételével (képesített szakember, felszereltség) a helyi tanterv alapján történik.</i></p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedési ismeretek.</i></p> <p><i>Környezetismeret: testünk, életműködéseink; időjárás, éghajlat.</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rekreáció, bőrbetegség.	

<p>A fejlesztés várt eredményei a 4. évfolyam végén</p>	<p><i>Előkészítő és preventív mozgásformák</i> Egyszerű, általános bemelegítő gyakorlatok végrehajtása önállóan, zenére is. Önálló pulzusmérés. A levezetés helyének és preventív szerepének megértése. A nyújtó, erősítő, ernyesztő és légzőgyakorlatok pozitív hatásainak ismerete. A gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák önálló kialakítása. Az alapvető tartásos és mozgásos elemek önálló bemutatása. A játékok, versenyek során erősödő személyes felelősség a magatartási szabályrendszer betartásában és a sportszerűen viselkedés terén. Különbségtétel az aktív és passzív ellazulás között. A „tudatos jelenlét” ismerete és annak alkalmazása a gyakorlatban.</p> <p><i>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</i> Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások kombinálása térben, szabályozott energiabefektetéssel, eszközzel, társakkal. A bonyolultabb játékfeladatok, a játékszerepek és játékszabályok alkalmazása. A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások, azok mozgástanulási szempontjainak (vezető műveletek) ismerete.</p> <p><i>Manipulatív természetes mozgásformák</i> A manipulatív természetes mozgásformák kombinálása térben és szabályozott energiabefektetéssel. A rendszeres gyakorlás és siker mellett az önálló tanulás és fejlődés pozitív élményének megerősödése. A pontosság, célszerűség és biztonság igényé válása. A sporteszközök szabadidős használatának állandósulása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban</i> Részben önállóan tervezett 3-6 torna- és/vagy táncelem összekötése zenére is. A képességszintnek megfelelő magasságú eszközökre helyes technikával történő fel- és leugrás. Nyújtott karral történő támasz a támaszugrások során. Gurulások, átfordulások, fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben viszonylag stabil egyensúlyi helyzet. A tempóváltozások érzékelése és követése. A tanult táncok, dalok, játékok eredeti közösségi funkciójának ismerete.</p>
--	--

	<p><i>Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban</i> A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok vezető műveleteinek ismerete, precizításra törekedve történő végrehajtása, változó körülmények között. A 3 lépéses dobóritmus ismerete. A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékokban. Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is. A Kölyökatlétika eszköz- és versenyrendszerének ismerete. A Kölyökatlétikával kapcsolatos élmények kifejezése.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a sportjátékok alapttechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban</i> A tanult sportjátékok alapszabályainak ismerete. Az alapttechnikai elemek ismerete és azok alkalmazása az előkészítő játékok során. Az emberfogásos és a területvédekezés megkülönböztetése. Törekvés a legcélszerűbb játékhelyzet-megoldásra. A csapatérdeknek megfelelő összjátékra törekvés. A sportszerű viselkedés értékévé válása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban</i> Néhány önvédelmi fogás bemutatása párban. Előre, oldalra és hátra esés, tompítással. A tolások, húzások, emelések és hordások erő kifejtésének optimalizálódása. A grundbirkózás alapszabályának ismerete és alkalmazása. A sportszerű küzdés, az asszertív viselkedés betartására törekvés. Az saját agresszió kezelése. Az önvédelmi feladatok céljának megértése.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban</i> Egy úszásnemben 25 méter leúszása biztonságosan. Fejesugrással vízbe ugrás. Az uszodai rendszabályok természetessé válása. A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben</i> Legalább 4 szabadidős mozgásforma és alapszabályainak ismerete. A tanult szabadidős mozgásformák sporteszközei biztonságos használatának, alapttechnikai és taktikai elemeinek ismerete, alkalmazása. A szabadidős mozgásformák önszervező módon történő felhasználása szabad játéktevékenység során. A szabadtéren, illetve speciális környezetben történő sportolással együtt járó veszélyforrások ismerete.</p>
--	--

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

5-8. évfolyam

Ezen az iskolafokon a tanulók a mozgástanulás magasabb szintjére lépnek. Az alapokat az 1–4. évfolyamon megvalósuló céltudatos fejlesztési folyamat biztosítja. Erre építve valósul meg 5. évfolyamtól az életkori sajátosságokat és a szenzitív időszakokat szem előtt tartó komplex készség- és képességfejlesztés. A tulajdonképpeni sportági képzés az 5. évfolyamon kezdődik meg, és teljeseedik ki a 8. évfolyamra, mindvégig szem előtt tartva a motoros teljesítmény két alapvető összetevője – a mozgáskészség és motoros képesség – szükségszerű összhangjának megteremtését. A Nemzeti alaptanterv testnevelés és sport műveltségterület célkitűzéseinek megvalósításához 5–8. évfolyamon az örök értékeket képviselő tradicionális sportágak mellett a tanulók érdeklődését kiváltó újszerű sport-, illetve testgyakorlati ágakra helyezük a hangsúlyt. A javasolt tartalmak feldolgozása igényes és sokoldalú mozgáskultúrával, magas szintű cselekvésbiztonsággal ruházza fel a tanulókat. Olyan tudásról van szó, melynek előnyeit észrevétlenül élvezik a mindennapok cselekvéseiben, motoros és motivációs bázisa a rekreációs célú sporttevékenységeknek, és nem utolsósorban utat mutat, és utat nyit a tehetségesek előtt az élsport világába. Ez az életkor kiemelkedő szerepet játszik a testnevelés és sport iránti elkötelezettség, az élethosszig tartó fizikai aktivitás iránti igény megalapozásában. Ebből a prioritást élvező szempontból a tartalom megjelenési formái és a hozzájuk kapcsolódó módszerek is kulcstényezőnek számítanak. Az 5–8. évfolyamra összeállított kerettanterv a sportági, illetve testgyakorlati ágak pszichomotoros tartalmait mellett különös gondot fordít a tudatosítást elmélyítő, az informáltságot gazdagító, ezáltal a kognitív szférát érintő elméleti ismereteknek – természetesen szoros összefüggésben a motoros tartalommal. Így a tartalom szerves részei a személyi higiéniával, a balesetek megelőzésével, a játék-versenyszabályokkal, a sport- és testgyakorlati ágakkal kapcsolatos alapvető technikai-taktikai tudáselemek, az életkorhoz igazított élettani ismeretek, a tudatos tanulást segítő cselekvési, biomechanikai, edzéselméleti elvek, módszerek stb. Az elméleti tudásanyag része továbbá az egészséggel, az életmóddal, azaz a test kulturálásával kapcsolatos ismeretek köre.

A testnevelésóra minden mozzanata a felső tagozatban is magában rejti az *erkölcsi tulajdonságok* fejlesztésének lehetőségét. A játék- és viselkedésszabályok betartásával a szabálykövető magatartást alapozzuk meg. De ez csak meggyőző pedagógiai tevékenység eredményeként valósulhat meg. Cél beláttatni azt, hogy a szabályok az egyén és a közösség érdekeit egyaránt szolgálják. Így élvezhető minden játék, a játék- és versenyszabályok tisztelete biztosítja az egyenlő feltételeket. Ilyen körülmények között az adott cél mindenki számára elérhető. Az erkölcsi fejlődést szolgálja a fair play fogalmának megismerése, az igazságosság elvének elfogadása és annak gyakorlatba ültetése, a kötelességteljesítés, a szorgalmas munkavégzés és a mások teljesítménye iránti felelősségérzet elismerése. Ide kapcsolhatók a felelősségvállalás másokért fejlesztési terület elvárásai. A motoros közeg természete megkívánja a társakkal való együttműködést, de együttnevelés esetén a közösséghez tartozó fogyatékkal élő társaknak történő segítség is erkölcsi kötelesség. Hazánk gazdag a nemzetközi sportsikerekben. A sportéletünk sikereinek és kiemelkedő sportembereink megismerése a *nemzeti öntudat* és *hazafias nevelés* erős érzelmeket is

megmozgató eszköze. Ez a témakör minden tanulót megérinti, és büszkeséggel tölti el, nem beszélve a sportban tehetséget mutató tanulókról. Esetükben már az 5. évfolyamtól kezdve lehetőség nyílik a *pályaorientáció* megalapozására. Nincs is talán több olyan műveltségterülete a közoktatásnak, amely hatékonyabb terepe lenne a *demokráciára nevelésnek*. Az erőszakmentesség, az agresszió elvetése és a konfliktusok normális kezelése alapvető elv és gyakorlat a testnevelésben ezen az iskolafokon is. A közös célért való együttműködést kínálja a motoros oktatás megannyi szituációja. Az erőszakmentességet szolgálja a testnevelés azzal is, hogy már az 5. évfolyamtól kezdve felhívja a figyelmet a sporteseményekhez kapcsolódó agresszióra és elítéli azokat, a médiában megjelenő formái esetében is. Szembesülni önmagunkkal, reális testképet és énképet kialakítani szinte lehetetlenség lenne a motoros cselekvések végrehajtása és átélése nélkül. A motoros teljesítmény külső értékelése még nagyon fontos pedagógiai módszer ebben az életkorban. De a 7–8. évfolyamra az *önértékelés*, a belső értékelés szerepe egyre inkább felértékelődik. Önkritikai és kritikai érzékük eredményeként ebben az életkori szakaszban már határozott véleményt tudnak megfogalmazni saját és társaik teljesítményéről, illetve magatartásáról. A *testi és lelki egészségre* nevelés értékei egybeforrnak a testnevelés és sport műveltségterület célrendszerével. Bár a nevelési terület feladatainak megoldásából minden közoktatási tantárgynak ki kell venni a részét, a testnevelés deklaráltan és rejtett tantervi hatásként is záloga a feladatok realizálásának, az életkori szakasz sajátosságainak megfelelően. Szorosan ide tartoznak azok a sport és a környezet kapcsolatát tartalmazó, a *környezettudatosságot* szolgáló információk, amelyre a szabadtéren történő sportfoglalkozások adnak lehetőséget. A kerettanterv szerkezeti egységei révén a motoros tanulás komplexitását tükrözi ezen az iskolafokon is. Motoros képességek, motoros készségek egymással szerves és funkcionális kapcsolatban fejlesztendők. Ezt a két összetartozó elemet játékos, élményt nyújtó módszerekkel és célszerű szakpedagógiai instrukciókkal realizáljuk, valamint hozzáadunk az életkornak, értelmi képességeknek megfelelő elméleti ismereteket, akkor a sikeres tanulás, a hatékony motoros oktatás stratégiáját valósítjuk meg. Ezzel megismertetjük a tanulókat az *eredményes tanulás alapvető technikáival*, és felkészítjük őket az önálló testkulturális művelődésre.

A fejlesztési területek feladatainak fentebb bemutatott megvalósításával sikeresen munkálkodunk a *hatékony, önálló tanulás, valamint a szociális és állampolgári kompetencia kialakításán*.

Az *anyanyelvi kommunikáció* fejlesztése döntően két módon valósul meg az 5–8. évfolyam testnevelés oktatása keretében. Meghatározó eszköz a szaknyelvi terminológiai, valamint a testkulturális ismeretek koncentrikusan bővülő körének igényes közvetítése a testnevelő tanár által. De nem elhanyagolható a kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a szűk értelemben vett szakmai közléseken túl, a tanár-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók kommunikációs lehetőségeinek biztosítása. Erre alkalom nyílik a tanórákon többek között a hibajavítás, a saját és más teljesítményének értékelése, a játéksituációk megbeszélése, a győzelmek-vereségek okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében. Cél a testkulturához kapcsolódó, valamint közösségekben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó kommunikációs hajlandóság és nyitottság kialakítása.

A kezdeményezőkézség, a vállalkozói kompetencia fejlesztésére a testnevelés és sport természetéből adódóan ebben az életkori szakasz is számtalan lehetőséget tartogat. Elég csak a különböző foglalkoztatási formákban történő munkavégzésre gondolni. A testnevelési játékok, sportjátékok csapatainak megszervezésében, tevékenységükben, a tanórai versenyek lebonyolításában való részvétel is önálló feladat megoldását várja el a tanulóktól. Tanórán és tanórán kívüli foglalkozásokon, szervezeti és önkéntes formákban mindenki megtalálhatja a képességeinek, ambícióinak leginkább megfelelő reszortot, illetve feladatot. A kompetenciák és a fejlesztési területek összefüggéseire jellemző, hogy ennek a kompetenciának a fejlesztése egyúttal az erkölcsi fejlődést, a demokráciára nevelés, az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztését, a felelősségvállalást másokért az önkéntességet és még a pályaorientáció nevelési területek céljait is szolgálják.

A testnevelés-tanítás sajátos céljai közé kell sorolni az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* kompetencia fejlesztését. A motoros cselekvések mozgásmintát és mozgásmodellt megközelítő megjelenítésük által esztétikai tartalommal bírnak. Már az 5. évfolyamtól kezdve nagy hangsúlyt kell fektetni a megjelenítés, a végrehajtás minőségére, mert ezek egyrészt az eredményesség mutatói, másrészt a belső motiváció kiváltó hatásai lehetnek. Egy szemre is szép tornaelem vagy labdás megoldás nagy hatással van az egyénre és a társakra egyaránt. Az esztétikai élmény átélése, a kifejezőképesség kinyilvánítása kiváltja és fokozza a testnevelés iránti érdeklődést már ezen az iskolafokon is.

Óraterv

	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	5	5	5	5
Éves óraszám	180	180	180	180

5. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Természetes és nem természetes mozgásformák	16
Úszás és úszó jellegű feladatok	20
Sportjátékok	27 + 3
Atlétika jellegű feladatok	23 + 3
Torna jellegű feladatok	20 + 3
Alternatív környezetben űzhető sportok	20 + 3
Önvédelmi és küzdő feladatok	38 + 4
Összes óraszám	180

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes és nem természetes mozgásformák	Órakeret 16
Előzetes tudás	<p>Az egyszerű bemelegítő gyakorlatok szaknyelvének ismerete és azok önálló végrehajtása.</p> <p>Részvétel a gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák kialakításában.</p> <p>A tanórához kapcsolódó higiénés és magatartási szabályok betartása.</p> <p>A relaxáció fogalmának, a tudatos ellazulásnak ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanórák szervezéséhez szükséges rendgyakorlatok elsajátítása.</p> <p>A biomechanikailag helyes testtartás végrehajtása.</p> <p>Alapvető jártasság a relaxációt szolgáló gyakorlatokban.</p> <p>A mozgásszabályozó-, ritmus- és a kéz-láb koordinációs képesség fejlődése.</p> <p>Az erősítés, a nyújtás és a mobilizálás alapvető elveinek és egyszerű módszereinek megismerése.</p> <p>Együttműködés a rendgyakorlatok és a csoportos feladatok végrehajtásánál.</p> <p>A személyi és környezeti higiéniai ismeretek elsajátítása.</p> <p>A relaxációs tudás továbbfejlesztése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Rendgyakorlatok- térbeli alakzatok kialakítása.</i> Az óra szervezéséhez szükséges térformák, alakzatok és kialakításuk. Sorakozó vonalban és oszlopban. Táv- és térköz felvétele. Nyitódás, zárkózás. Igazodás, takarás. Testfordulatok. Megindulás, megállás. Fejlődés, szakadozás. <i>Gimnasztika</i> Természetes mozgásformák egyéni- és társas szabadgyakorlatokban, játékos feladatokkal és versengésekkel is összekötve. Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok az ízület- és gerincvédelem szabályainak megfelelően, eszköz nélkül és eszközökkel, egyénileg, párban valamint csoportban. Játékos gimnasztikai gyakorlatsorok zenére. Játékos és határozott formájú gyakorlatok: szabad-, társas, szer- és kéziszergyakorlatok. Határozott formájú szabadgyakorlati alapformájú 4–8 ütemű szabad-, társas-, kézyszer- és szergyakorlatok. Szabadgyakorlat füzér (6–8 gyakorlat) irányítva, vagy önállóan, zenére is. <i>Képességfejlesztés</i> Keringésfokozás testnevelési játékokkal. Alapállóképességet és ízületi mozgékonytárgyat fejlesztő egyszerű 2–4 alapformát tartalmazó, szabad-, szer- és kézigyakorlatok. Koordinációs képességfejlesztés kéziszergyakorlatok és szabadgyakorlatok folyamatos végrehajtásával, zenére is (ritmusérzék, kinezti differenciáló képesség). A testtartásért felelős izomcsoportok erősítése, nyújtása. <i>Játékok, versengések</i> A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. Koordinációt és fittséget fejlesztő szabály- valamint feladatjátékok kooperatív- és versenyjelleggel. <i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:</i> A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló speciális gyakorlatanyag. A testtartásért felelős izmok koncentratív használata. Légző- és lábboltozat erősítő gyakorlatok. A 10 testtájról vonatkozó gerinctorna gyakorlatanyagból óránként 1 gyakorlat tanítása. Az 5. osztályos relaxációs gyakorlatai, Az autogén tréning alapfokú gyakorlatai. Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása. Az iskola által elfogadott tesztek végrehajtása plusz két órában.</p>	<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink, az emberi szervezet.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>

<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az óra szervezéséhez szükséges rend- és gimnasztikai gyakorlatok alapfogalmai. A bemelegítés és a levezetés funkciója a motoros tevékenységeknél. A motoros alapképességek elnevezései. A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Az erősítés, a nyújtás és a mobilizálás alapvető elvei és egyszerű módszerei. A törzserősítő gyakorlatok szerepe a testtartás javításában, a testtartásért felelős izmok ismerete. A futás szerepe és jelentősége a keringési, mozgató- és légzési rendszer fejlesztésében, az egészség megőrzésében, a fittség fokozásában. Alapvető szervezési ismeretek az alkalmazott játékok lebonyolításában Egészségnevelési alapismeretek: Az egészséges élet alapfeltételei (napi tisztálkodás, fogmosás, heti hajmosás, testmozgás, egészséges táplálkozás). Öltözői rend és a sportfelszerelés tisztasága. Ismeretek a pubertással járó testi és lelki változásokról Relaxációs alapismeretek: belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása. Személyes felelősség: egészség, sport, életvitel, életmód és baleset-megelőzés alapismeretei.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Rendgyakorlatok, szabad-, társas, szergyakorlat, bemelegítés, levezetés, képességfejlesztés, erő, gyorsaság, állóképesség, koordinációs képességek, erősítés, nyújtás, mobilizálás, prevenció, megelőzés, biomechanikailag helyes testtartás, relaxáció, fittség, edzettség, érzelem- és feszültségszabályozás, életmód, egészséges táplálkozás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Úszás és úszó jellegű feladatok	Órakeret 20
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az uszoda rendszabályainak, baleset-megelőzési intézkedéseinek ismerete és betartása. Egy úszásnemben 25 méter biztonságos leúszása. A fejesugrás végrehajtása. A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az alsó tagozatban tanult úszásnem technikájának javítása. Az új úszásnem jártasság szintű elsajátítása. Fejlődés az aerob állóképesség terén az úszásnemnek megfelelő ritmus kialakításával, valamint folyamatos és távolságot növelő úszással. Az uszoda higiénés szabályainak betartása. Az úszás szerepének ismerete az egészséges életmódban és az életvédelemben.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Hátúszás <i>Feladatok háton:</i> lebegés és siklás háton. <i>Hátúszó lábtempó:</i> hátúszó lábtempó úszólappal és labdával; siklás hátúszás lábtempó; hátúszás lábmunka önálló gyakorlása. <i>Hátúszás kartempó:</i> hátúszás kartempó – késleltetve; mélytartásból, majd magastartásból; egykaros hátúszás-kísérletek; levegővétel. <i>Hátúszás kar- és lábtempó:</i> hátúszás lábtempó, késleltetett kartempó; hátúszás kar- és lábtempó technikai gyakorlatai.</p> <p>Új úszásnem: a gyorsúszás <i>Gyorsúszás lábtempó:</i> siklás hason; gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával is; gyorsúszás lábtempóval. <i>Gyorsúszás kartempó:</i> gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás kartempó járásban egy karral végzett kartempóval; egykaros úszások gyorsúszásban. <i>Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése.</i> <i>Gyorsúszás levegővétele:</i> gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben; a gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással”; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása. <i>Úszások a mélyvízben:</i> gyorsúszás karral-lábbal; gyorsúszás karral – lábbal, hátrafordulásos levegővétellel; úszás szabadon. <i>Rajtok:</i> a hátúszó rajt előkészítő gyakorlatai, hátúszó rajt. Ugrások, merülések, taposások: beugrás és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban); fejesugrás.</p> <p><i>Képességfejlesztés</i> A koordinációs képességek fejlesztése a technikai gyakorlatok pontos végrehajtásával. Aerob állóképesség fejlesztése növekvő távolságra történő taposással, és úszással a tanult úszásnemekben. A gyorsasági állóképesség fejlesztése a gyors-, illetve a hátúszás lábtempójának alkalmazásával rövidebb távon, ismétlésekkel, versenyszerűen, valamint versenyszerű úszással meghatározott távolságra.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> közegellenállás, a víz tulajdonságai, felhajtóerő, víz és vízszennyezés; személyi higiénia, testápolás.</p>

<p><i>Játékok, versengések</i> Fogójátékok. Játékos, kooperatív vízbe ugrások; feladatok labdával és különböző eszközökkel. Egyéni, sor- és váltóversenyek úszólappal, egyéb eszközökkel. Víz-alámerülési versenyek. Versenyek mély vízben víz alatti feladatokkal. Úszóversenyek talpas-, majd fejesugrással meghatározott távon, a tanult úszásnemekben.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i> A bemelegítés vizes gyakorlatai; tartásjavító, prevenciósi vízi gyakorlatok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az úszásnemek és az úszásnemekkel összefüggő alapvető szakkifejezések. A víz szervezetre gyakorolt hatásai. Az aerob állóképesség fogalma és a fejlesztés alapvető módszerei. Az úszás szerepe, jelentősége az edzettség és a fittség növelésében. A vízben végezhető játékok balesetvédelmi és játékszabályai. A tanulás során alkalmazott úszóversenyek szabályai. Az uszoda és a fürdők higiénés szabályai. Az úszástudás és a vízbiztonság szerepe az egészség megőrzésében és az életvédelemben. Bátorságra nevelés a mélyvízben történő gyakorlatokkal. Az önkontroll fejlesztése az önálló és tudatos tanulással.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Úszásnem, levegővétel, taposás, fejesugrás, intenzív úszás, aerob állóképesség, önkontroll, vízbiztonság, életvédelem.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Sportjátékok</p>	<p>Órakeret 27+3</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az alapvető manipulatív-, hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerűen végrehajtva. A manipulatív alapkészségek alapvető mozgásmintái és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete. Játékban és gyakorlás közben különböző biztonságos feladatmegoldás kézzel-lábbal is. A sportjáték elsajátításához szükséges labdás és labda nélküli motoros és kognitív képességek. Sportszerű magatartás a játéktevékenységben.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A sportjátékok életkori sajátosságokhoz igazodó alap technikai és taktikai készletének, valamint elméleti ismereteinek elsajátítása.</p> <p>Fejlődés a motoros képességekben a sportjátékok mozgásanyagának intenzív és tudatos gyakorlásával.</p> <p>A csapatjátékos tulajdonságok kialakulása, szerepük tudatosulása az eredményes játéktevékenységben.</p> <p>Aktív részvétel a sportjátékok előkészítő játékaiban és a sportjátékok egyszerűsített, valamint kiteljesedő változataiban.</p> <p>Törekvés a sportszerűségre, a szabálykövető magatartásra, a figyelmes és hatékony munkavégzésre.</p> <p>Érdeklődés kialakulása a sportjátékok iránt. Az egyéni adottságoknak és érdeklődésnek leginkább megfelelő sportjáték megtalálása rekreációs célú testedzésre, vagy a versenyszerű sportágválasztás elősegítésére.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Legalább két sportjáték választása kötelező.</p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Kézilabdázás</p> <p><i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> Alaphelyzet; védekező és támadó lábmunka; megindulás-megállás; felugrás-leérkezés, ütközések; cselek. Irányváltoztatások; cseles, megtévesztő mozgások; fordulatok labda nélkül.</p> <p><i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> A labda fogása; guruló labda felvétele állóhelyben és mozgás közben. Labdavezetés mindkét kézzel állásban és mozgás közben, önszöktetéssel, irány-, iramváltással. Egy- és kétkezes átadások helyben és mozgás közben, (kétkezes felső, mellső, pattintott; egykezes felső átadás helyben – kilépéssel). Labdaátvétel és -átadások: különböző irányból érkező labda átvétele; átadások mozgás közben különböző irányba és távolságra; különleges labdaátadási formák. Célba dobási gyakorlatok. Kapura lövések: helyből; kilépéssel; 3 lépés után;; passzív, félaktív védővel szemben. Bedobás. Szabaddobás. Büntetődobás. Ütközések oktatása. Indulócsel labda nélkül és labdával. Indulócsel, testcsel, és labdavezetés. Kapusmunka: Alaphelyzet; helyezkedés; védekezés kézzel, lábbal; kidobás; 7 méteres védeke.</p> <p><i>Taktikai gyakorlatok:</i> 1:1; 2:1, 3:1 elleni játék. Védekezés emberfogással. A védő, a támadó helyezkedése. Egyéni védekezés: a védő helyezkedése a labda nélküli és a labdát birtokló támadóval szemben. Üres helyre helyezkedés, védőtől való elszakadás. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. Helycsere labdaátadással, labdavezetéssel.</p>	<p><i>Matematika:</i> logika, valószínűség-számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Természetismeret:</i> mechanikai törvényszerűségek; az emberi szervezet működése, energianyerési folyamatok.</p>

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások iram- és irányváltoztatással, felugrások, fordulatok, labdával is) a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladatvégrehajtásokkal.

Játékok, versengések

A kézilabdázás labda nélküli és labdás technikai elemeinek gyakorlása testnevelési játékokban és játékos feladatokban. Kézilabdajáték szabálykönnyítéssel mérkőzésszerűen. Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárás viszonyok között, a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kézilabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.

+2 óra játék, ahol az eddig tanultakat alkalmazzák.

Labdarúgás

Labdás technikai gyakorlatok

Játékos labdás feladatok 2–3–4 vagy több játékos együttműködésével, négyszög, téglalap alakzatban, átadások irányának megváltoztatásával. Labdahúzogató, -görgetés; haladás közben. Labdavezetések külső és belső csüddel, különböző alakzatban. Rúgás: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal, átadások laposan mozgás közben, ívelten növekvő távolságra, irányváltoztatással. Labdalevétel: talppal, belsővel, csüddel. Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Fejelés: előre, oldalra. Alapszerelés, megelőző szerelés, labdalevétel megakadályozása. Egyszerű cselek. Partdobás. *Taktikai gyakorlatok:* Párharcok az 1:1 elleni játékban, labdaszerzés, szabályos szerelés a játékban. Szabadulás emberfogásból elfutással és testcsellel. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. 2:1 elleni játék. Kiszjátékok: 2:1, 3:1, 4:2, 5:2 alkalmazása egy és két udvarra.. Felállási formák a kispályás játékban.

Kapasmunka: Alaphelyzet, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás állított.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások előre, hátra és oldalra, irányváltással labdával is; szökdelések-ugrások labda felhasználásával is; a játékelemek intenzív gyakorlása; mérkőzések; gyorsindulások különböző helyzetből, labdával is). A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladatvégrehajtásokkal. A labdás koordináció játékos fejlesztése a játékelemekből kiindulva (cél elérése labdával, célbalövés, összjáték stb.). A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához.

Játékok, versengések

A technikai és a taktikai feladatok megoldását előkészítő, valamint a begyakorlást segítő játékok és játékos feladatmegoldások. Cserefutball 3–4 fős csapatokkal. Játék 1 kapura 2 labdával. 2:1 elleni játék. Kispályás labdarúgás. Labdarúgó mérkőzések. Részvétel az iskolai kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

+2 óra játék, ahol az eddig tanultakat alkalmazni tudják.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a labdarúgás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. Az életkori sajátosságokhoz igazodó képességfejlesztés megvalósítása, különös tekintettel a koordinációs képességekre. A labdarúgás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között végzett játéktevékenységgel.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A sportjátékok játékelemeinek technikailag helyes és célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek, a tudatos és önálló tanulás segítése érdekében.

A sportjátékok játékszabály- és taktikai alapismeretei.

A sportjátékok elsajátítását kedvezően befolyásoló kondicionális és koordinációs képességek, valamint fejlesztésük alapismereti és egyszerű módszerei.

<p>Az eredményes csapatjáték feltételei és a csapatjátékos tulajdonságok tudatosítása.</p> <p>A sportjátékok szabadidőben is űzhető formáinak megismerése.</p> <p>Az öntevékeny játékszervezés és - vezetés alapvető ismeretei.</p> <p>A sportszerűség, a fair play szerepe, illetve a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban, a szabálytalanságok és a durvaság elutasítása, a sportjáték mérkőzéseit kísérő negatív jelenségek helyes értelmezése.</p> <p>A magyar sportjátékok kiemelkedő bázisai, nemzetközi sikerei.</p> <p>A sportjátékok balesetvédelmére, a tárgyi-létesítményi feltételekre és a sportoló felszerelésre vonatkozó alapismeretek.</p> <p>A labda nélküli és labdás egyszerű bemelegítés elvei és módszerei.</p> <p>A testnevelési játékok széles repertoárjának ismerete a sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításához és az öntevékeny szabadidős tevékenységek szervezéséhez.</p> <p>A sportjátékok iránti érdeklődés kialakulása és megszilárdulása az egyéni adottságoknak és érdeklődésnek leginkább megfelelő sportjáték megtalálása rekreációs célú testedzésre, vagy a versenyszerű sportágválasztás elősegítésére.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Védőtől való elszakadás, hosszú és rövid indulás, sarkazás, önpassz, fektetett dobás, emberfogásos védekezés, kétkezes mellső átadás, minikosárlabdázás, szabálykövető magatartás. Ütközés, testcsel, laza és szoros emberfogás, bedobás, szabaddobás, büntetődobás, üres helyre helyezkedés, fair play. Játékelemek, labdaátadás, labdaátvétel, labdahúzogatás, labdagörgetés, csüd, megelőző szerelés, dekázás, partdobás, kigurítás-kirúgás, kispályás labdarúgás, összjáték, aranycsapat.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Atlétikai jellegű feladatok</p>	<p>Órakeret 23+3</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok ismerete, precizitásra törekedve történő végrehajtása, változó körülmények között.</p> <p>A 3 lépéses dobóritmus ismerete.</p> <p>A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban.</p> <p>Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is.</p> <p>A Kölyökatlétikával és/vagy a játékos feladatokkal kapcsolatos élmények kifejezése.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az atlétikai cselekvésminták elsajátítása, illetve azok alkalmazása az egyéni adottságoknak megfelelően. Törekvés az atlétikai versenyszámok technikájának elsajátítására és a teljesítménynövelésre. Fejlődés elérése a kondicionális képességek terén, különös tekintettel az aerob állóképességre-, valamint az alsó- és felső végtag dinamikus erejére. A tartós futás technikájának optimalizálása, és az egyénhez igazított sebesség kialakulása. Kitartás és igyekezet a motoros képességfejlesztésben, valamint a tartós munkavégzésben. Érdeklődés az atlétika sportág iránt. Tehetséggondozás a versenysport iránt érdeklődők számára.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Futások, rajtok Lassú futás tempóváltással, közbeiktatott feladatokkal. Futóiskolai gyakorlatok. Akadályfutás. (A szabadban természetes akadályok, a teremben tornaszerek leküzdése.) Közepes iramú futás. Iramfutások lendületesen, természetes mozgással. Állórajt, térdelőrajt. Rajtok-indulások Vágtafutások, gyorsfutások irányváltoztatással, különféle szintereken. Repülő és fokozó futások 30–40 m-en. Vágtafutások 20–30 m-en. Váltófutás, egykezes alsó váltás. Tartós futás a táv növelésével és a távnak megfelelő iram megválasztásával.</p> <p>Szökdelések, ugrások: Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Helyből távolugrás, folyamatosan is. Távolugrás guggoló vagy lépőtechnikával, 8–14 lépés nekifutásból az elugrás helyzetét tartva, elugró sávból. Magasugrás: 6–8 lépésről átlépő technikával nyújtott vagy hajlított lábbal; magasugróversenyek. A magasugrás számonkérése.</p> <p>Dobások: Dobóiskolai gyakorlatok: dobások és lökések tömött labdával, helyből. Dobások és lökések különböző célba, különböző labdával. Vetőmozgás füles labdával célba (sáv, zóna) helyből. Kislabdahajítás célba és távolba nekifutással. Kislabdahajítás számonkérése.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmus-gyakorlatok, ritmusok.</p> <p><i>Természetismeret:</i> energianyerés, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság.</p> <p><i>Földrajz:</i> térképismeret.</p> <p><i>Informatika:</i> táblázatok, grafikonok.</p>

Képességfejlesztés

Az ideg-izom kapcsolat javítása futóiskolai gyakorlatokkal. Reagáló képesség, reakciógyorsaság fejlesztése és felgyorsulási képesség fejlesztése rajtgyakorlatokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Aerob állóképesség fejlesztése, a kitartó futás távjának fokozatos növelésével és a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával. Mozgásátállítódás képességének fejlesztése akadályfutásokkal. Kinesztétikus differenciáló képesség fejlesztése iramváltásos futással. A láb dinamikus erejének növelése ugróiskolai gyakorlatokkal. A dinamikus láberő és a ritmusérzék növelése ugrókötél-gyakorlatokkal.

Játékok, versengések

Az atlétikai versenyszámok elsajátítását és begyakorlását segítő játékos feladatmegoldások, testnevelési játékok és versenyek. Rajtversenyek. Futóversenyek 60 m-es távon, térdelő rajttal. Váltóversenyek. Helyből távolugró versenyek. Távol- és magasugró versenyek. Kislabdahajító versenyek helyből. Célba dobó versenyek.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A tartós futás technikájának optimalizálása, valamint az egyénhez igazított tartós futás sebességének kialakítása - a szabadidőben végzett önálló gyakorlás elősegítése érdekében. A szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások előtti bemelegítő gyakorlatok elsajátítása.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A tartós futás, a gazdaságos vágtagozás és az irambeosztással kapcsolatos alapismeretek.

El- és felugrásoknál az erőteljes kar- és láblendítés jelentősége.

A nekifutás sebességének és az el-, illetve felugrás nagysága közti kapcsolat.

Különböző eszközökkel különböző célba történő dobások célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek.

A szabad levegőn rendszeresen végzett tartós futások szerepe az edzettség és a fittség kialakításában.

A fejlesztő folyamat során alkalmazott játékok, játékos feladatmegoldások céljának és jelentőségének tisztázása az atlétikára jellemző cselekvésminták elsajátításában.

Az alapvető versenyszabályok ismerete és betartása.

Törekvés a tanulók önmagukhoz viszonyított teljesítményének emelésére, egymás teljesítményének elismerése.

Az aerob jellegű futások jelentősége az egészség megőrzésében.

Ismeretnyújtással érdeklődés felkeltés a rendszeresen végzett tartós futások iránt.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állórajt, térdelőrajt, vágtafutás, tartós futás, váltófutás, egykezes alsó váltás, aerob állóképesség, futóiskolai gyakorlatok, irambeosztás, el- és felugrás, hajítás, edzettség.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Torna jellegű feladatok	Órakeret 20+3
Előzetes tudás	<p>Az alapvető hely- és helyzetváltoztató, valamint manipulatív mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása.</p> <p>Alapvető tornaelemeket tartalmazó gyakorlat önálló bemutatása.</p> <p>A szekrényugrásoknál többnyire nyújtott karú támasz.</p> <p>Az egyensúly megtartása fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben.</p> <p>A mászókulcsolás egyéni adottságoknak és képességeknek megfelelő végrehajtása.</p> <p>Egyénileg, párban és csoportban végzett ritmikus mozgásokban a zene követése fokozódó sikerességgel.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A motorikus cselekvésbiztonság fejlődése a torna jellegű feladatmegoldásokban.</p> <p>Igényesség az esztétikus test iránt és a „tornászos” mozgás elsajátítására.</p> <p>Fejlődés a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából kiemelt motoros képességek terén, különös tekintettel a test erejére, az ízületi mozgékonyosságra, az izomérzékelésre, a téri tájékozódó és az egyensúlyozó képességre.</p> <p>Törekvés a kreativitásra, az improvizációra és az önkifejezésre a torna jellegű feladatmegoldásokban.</p> <p>A reális testkép és a testtudat kialakulása.</p> <p>Az izmok, izomcsoportok erejének növelését és nyújtását szolgáló módszerek/gyakorlatok megismerése.</p> <p>A balesetvédelmi ismeretek tudatos alkalmazása, az együttműködés az egymás iránti segítőkészség kinyilvánítása.</p> <p>Érdeklődés kialakulása a torna jellegű feladatmegoldások iránt, a rendszeres fizikai aktivitás mozgásválasztékának bővítésére, illetve a versenysport iránt érdeklődők tehetséggondozása céljából.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Torna</p> <p>A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező.</p> <p><i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok:</i> Akadályokon fel-, át- és lemászások, kúszások. Támlázások különböző irányokban, különböző szereken. Mellső fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás.</p>		<p><i>Természetismeret:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, lököerő, reakcióerő,</p>

<p>Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből, sorozatban is. Zsugorfejjállás. Fejjállás. Fejjállásból gurulóátfordulás előre, különböző testhelyzetekből. Fellendülés kézállásba, bordásfalnál. Spárgakísérletek. Mérlegállás. Hanyattfekvésből emelés hídba. Tigrisbukfenc. Kézen átfordulás oldalt. Összefüggő talajgyakorlat. Keresztbe állított ugrószekrényen (2–4 rész): felguggolás és homorított leugrás; zsugorkanyarlati átugrás, guggoló átugrás. Hosszába állított ugrószekrényen (2–4 rész): felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és gurulóátfordulás előre. Felguggolás és leguggolás. Alacsony gerendán: felguggolás és homorított leugrás; felguggolás. Gerendán: támaszhelyzetben át, fel- és leugrás.</p> <p><i>Függéshelyzetek és függésgyakorlatok:</i> Változatos feladatok függőszerken függőállásban, függésben, fekvő függésben. Bordásfalon függésben haladás oldalt, felfelé és lefelé. Függésben húzózkodások. Kötélmászás, mászókulcsolással.</p> <p><i>Egyensúlyozó gyakorlatok:</i> Egyensúlyozó járások és játékos feladatok gerendán, ferde padon, fordulatokkal, szerek hordásával.</p> <p><i>Képességfejlesztés</i></p> <p>Koordinációs képességek fejlesztése egyszerű talajgyakorlati elemek végrehajtásával, azok kombinálásával, valamint az ugrószekrény és a gyűrű alkalmazásával (téri tájékozódó-, mozgásátállítódás képesség, ritmusérzék). A váll, a kar és a törzs erejének fokozott erősítése támaszhelyzetben, valamint függésben végzett gyakorlatokkal.</p> <p><i>Játékok, versengések</i></p> <p>Játékos és utánzó feladatokkal ügyesség- és erőfejlesztés. Akadály- és váltóversenyek a tornaszerek felhasználásával. Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok) összeállítása, bemutatása a társak pontozásával. Tehetséggondozás a torna sportágban tehetségesekkel versenyeken való részvétellel.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i></p> <p>A szervrendszerek sokoldalú alkalmazkodásának elősegítése a torna jellegű feladatmegoldásokkal. A saját testtömeg mozgatásával, valamint a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal a test izmainak arányos fejlesztése, a helyes testtartás kialakításának/megtartásának biztosítása. A cselekvésbiztonság növelésével a mindennapi életben történő biztonságos cselekvések elősegítése. A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése.</p> <p>Prevenációs funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasság szintű elsajátításával, a testtartásért felelős izomcsoportok fejlesztésével. Új, szabadidőben is gyakorolható testedzési formák megismerése által hozzájárulás az egészségmegőrző szokásrendszer megalapozásához.</p>	<p>hatásidő, egyensúly, tömeg, középpont.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> reneszánsz, barokk.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> társas viselkedés, önismeret, énkép, jellem, média, önreflexió, kooperatív munka.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p>
--	---

Aerobik (lányoknak és fiúknak)

Alapállás;

2–4 ütemű alaplépések (Low-impact): járás (march), sarokérintés (heel dig), támadólépés (lounge), lábujjérintés (toe touch), kitörés (squat), térdlendítés (knee lift), saroklendítés (leg curl), lép-zár-lépés (step-touch), keresztlépés (grapevine), A-lépés (A step), V-lépés (V step), bokszlépés (bokszt step).

2-4 ütemű alaplépések (Hi-impact): futás (jog), térdlendítés szökkenéssel (jumping knee lift), saroklendítés szökkenéssel (jumping leg curls), oldallendítés szökkenéssel (side kick), lábszárlendítés szökkenéssel (flick kick), terpesz-zár (jumping jack), sasszé (chasse), harántszökdelés (ski-run);

Zenére történő mozgások aerobik alaplépésekkel: egyszerű alaplépések magas ismétlésszámmal, alaplépések variálása-kombinálása, alaplépések összekapcsolása; 4x8 ütemű egyszerű koreográfia (basic); szimmetrikus koreográfia.

Képességfejlesztés

Ritmusképesség-fejlesztés: egyszerű közismert zene ütemének kitapsolása minden ütemre, minden 1. ütemre, 1. és 5. ütemre stb., duplázva. Csoportok különböző módon jelzik az ütemeket (1. csoport tapsolja az 1. és a 2. ütemet, a 2. csoport dobbantja a 3. és a 4. ütemet stb.). Helyben járás közben tapsolás, duplázva stb. Az egészséget szem előtt mozgásanyag elsajátítása során a kondicionális és koordinációs képességfejlesztéssel hozzájárulása a fittség szervi megalapozásához
Aerob munkavégzéssel az aerob állóképesség fejlesztése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Prevenációs funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasság szintű elsajátításával, a testtartásért felelős izomcsoportok fejlesztésével. Új, szabadidőben is gyakorolható testedzési formák megismerése által hozzájárulás az egészségmegőrző szokásrendszer megalapozásához.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A tornajellegű feladatmegoldások kulcsmozzanatai.

Az életkorhoz és a fejlesztési folyamathoz igazított torna szaknyelve. Ismeretek a szerek, eszközök biztonságos használatáról, a segítségnyújtásról és a biztosításról.

A tornajellegű feladatok sikeres megoldásához szükséges alapvető kondicionális és koordinációs képességek.

A szenzitív életkorhoz igazított erőfejlesztő gyakorlatok helyes végrehajtására vonatkozó ismeretek.

Osztálykeretben rendezett tornaversenyek rendezésével, lebonyolításával kapcsolatos alapismeretek.

<p>A kiemelkedő teljesítmény és az egyéni képességekhez viszonyított teljesítményfejlődés elismerése.</p> <p>A balesetmentes gyakorlás szabályainak betartása és betartatása. A feladat-végrehajtások során segítségnyújtás egymásnak.</p> <p>Az RG- és az aerobikgyakorlatok helyes, az egészséget szem előtt tartó kivitelezésének alapismeretei.</p> <p>A helytelen gyakorlat végrehajtása következményeinek tudatosulása.</p> <p>Az aerob munkavégzés lényege, és az állóképesség fejlesztésében betöltött szerepe.</p> <p>A helyes testtartásért felelős izmok-izomcsoportok erejének növelésére és nyújtására vonatkozó alapismeretek.</p> <p>Az ellenjavallt, károsodásokat okozó gyakorlatok elkerülése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tornászos testtartás, támlázás, tigrisbukfenc, zsugorkanyarlati átu grás, guggoló átu grás, alaplendület függésben, zsugorlefűggés, lefűggés, összefűggő gyakorlat, segítségnyújtás, biztosítás, tornaverseny, pontozás. RG, hintajárás, keringőlépés, ridalépés, hármaslépés, olló, terpeszu grás, Aerobik, fitnessz aerobik, aerob munkavégzés, támadólépés, kitörés, A-lépés, V-lépés, bokszlépés,</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Alternatív környezetben űzhető sportok</p>	<p>Órakeret 20+3</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Néhány szabadidős mozgásforma alaptechnikai elmeinek végrehajtása és szabályainak ismerete.</p> <p>Az alternatív sportok sporteszközeinek biztonságos használata játéktevékenységekben.</p> <p>A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak ismerete.</p> <p>Az időjárás körűlményeknek megfelelően öltözködés.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal elérhető célok.</p> <p>A szabadidőben jól hasznosítható sportágakban gyakorlottság szerzése.</p> <p>A szabadtéren különböző időjárás viszonyok között végzett tevékenységekben aktív részvétel.</p> <p>A szervezet edzettségének növelése.</p> <p>Az egészséges életmód iránti igény erősítése.</p> <p>A szabadban végzett testedzés jelentőségével, valamint a személyi és környezeti tisztasággal kapcsolatos ismeretek bővítése.</p> <p>A testneveléssel és a sporttal kapcsolatos pozitív beállítódás erősítése.</p> <p>Az alternatív környezetben végzett sporttevékenységek viselkedési és magatartási normáinak betartása.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább négy, az évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás: feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal ; falmászás; ijászat, lovaglás, ., karate, nordic-walking, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek.</p> <p><i>Egy – a helyi tantervben leírható – lehetséges választás mintáját képző négy aktivitás mozgásműveltségi anyaga:</i></p> <p>Frizbi</p> <p><i>Dobások</i> párokban, csoportokban (5–7 fő), állóhelyben, majd mozgásban és helycserékkel. Folyamatos passzolások.</p> <p><i>Nyitások</i> meghatározott távolságra. Célbadobások a koronggal a zónába.</p> <p><i>Védekező mozgások,</i> ugrások, elkapások.</p> <p>Korcsolyázás</p> <p><i>Gyakorlatok jégre lépés előtt:</i> állások egy lábon, guggolások, törzshajlítások; járások, lépések előre, hátra, oldalra.</p> <p><i>Jéghez szoktatás:</i> esés-felállás; gimnasztikai gyakorlatok palánkfogással és a palánk fogása nélkül; harántcsúszások előre, hátra.</p> <p><i>Egyenes korcsolyázás:</i> alapállás; két lábon siklás előre, hátra (palánk fogással is); halacska (palánk fogással); halacska két lábon, egy lábon; halacska váltott lábon; lökés egy lábon.</p> <p>Alpesi síelés</p> <p><i>Alapmozgások a lécen:</i> lábemelgetések; lépések oldalra, körben; térdrugózások, csúszó lépések; lépcsőzés.</p> <p><i>Rézsút siklás:</i> mély, középső és emelt helyzetben; lábemelgetéssel.</p> <p><i>Egyenes siklás</i> az alaphelyzet felvételével.</p> <p><i>Hóeke, hóekeívelés:</i> különböző sugarú, sebességű ívek; hóekeívek összekapcsolása, hóekeívelések botkerüléssel.</p> <p><i>Hóekeíveléstől a párhuzamos lendületig:</i> rézsútsiklásban a lécvégek völgyirányba fordítása; lendület a hegy felé, a fékezés megtanulása. Hóekelendület. Hóekeívelések kapuk között, növekvő sebességgel, a lécek által bezárt szög fokozatos csökkentésével. A támasztás gyakorlása: hegylábás támasztott lendület; támasztott lendület kétoldali támasszal; völgylábás támasztott lendület. Botozás tanulása, botozás a hegysílec melléforgatásának segítésére.</p>	<p><i>Természetismeret:</i></p> <p>időjárás ismeretek, tájékozódás, térképhasználat; gravitáció, szabadesés, forgómozgás; az emberi szervezet működése.</p>

<p>Párhuzamos lendület, lécfordítás páros lábbal és botozással.</p> <p>Képességfejlesztés A szabadidőben jól űzhető sportágak gyakorlásával a kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése.</p> <p>Játékok, versengések „Cicajáték” koronggal. Siklóverseny; „gyűjtögető”; baglyos játék. „Rollerezés” – egy lécfelcsatolásával, vonalban, párokban. Siklás „alagútban”. Váltóversenyek tárgyak felemelésével, illetve lerakásával. Hóekeívelések párokban, egymás mellett és mögött. Váltóverseny, egyéni és csapat célba dobó verseny koronggal, mérkőzések. Versenyek meghatározott távon. Ügyességi versenyek. Szlalom verseny kapuk között, hóekeíveléssel.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban, formális és informális kertek között űzhető új testedzési formák jártaság szintű elsajátítása. Az edzettség növelése az alternatív környezetben űzhető sportok által. A sportági mozgásformák technikailag helyes elsajátítására törekvéssel a balesetek megelőzése.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A különböző időjárási körülményekhez és sportágakhoz igazodó bemelegítés. A választott aktivitáshoz köthető baleset-elhárítási ismeretek. Az választott mozgásrendszer játékszabályainak ismerete és alkalmazása. A szabadban és különböző évszakokban végzett testedzés egészségre gyakorolt hatásai. Környezettudatos viselkedés ismeretei és betartása. Az időjárásnak és a sportolási formának megfelelő öltözék tudatosítása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak. A közölt minta esetén: frizbi, korong, zóna, Spirit of Games, tájfutás, természetjárás, térképtípusok, egyenes korcsolyázás, alpesi sielés, rézsút siklás, hóeke, hóekeívelés, párhuzamos lendület, sportszerűség, sí-KRESZ.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önvédelmi és küzdőfeladatok	Órakeret 38+4
Előzetes tudás	<p>Néhány önvédelmi fogás bemutatása.</p> <p>Tompítással történő esés végrehajtása előre, hátra és oldalt.</p> <p>A grundbirkózás alapvető szabályainak ismerete és alkalmazása.</p> <p>Sportszerű küzdés, az asszertív viselkedés betartása. Az agresszió elutasítása.</p> <p>Az önvédelmi feladatok céljának belátása és elfogadása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A balesetek elkerülése szempontjából elengedhetetlenül fontos alapvető eséstechnikák és önvédelmi fogások elsajátítása.</p> <p>A tanult technikák változó körülmények közötti alkalmazásában jártassági szint elérése.</p> <p>Az alapvető önvédelmi szabályok, a leggyakoribb vészhelyzetek elkerülésének, a menekülés, a segítségkérés módjainak és lehetőségeinek ismeretei.</p> <p>Annak belátása, hogy a küzdősportokat csakis önvédelemre használhatják.</p> <p>Törekvés az önfegyelemre és az önszabályozásra.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Önvédelem</p> <p><i>Önvédelmi fogások:</i> Szabadulások egykezes, kétkezes lefogásból, mellső, hátsó egykezes és kétkezes átkarolásból.</p> <p><i>Grundbirkózás:</i> Fogáskeresések állásban, megfogások és fogásmódok (kapocsfogás, tenyérbefogás, csuklófogás).</p> <p>Alapállások, alaphelyzetek gyakorlása. Fogáskeresés gyakorlása játékosan.</p> <p>Dzsúdó</p> <p>Különböző eséstechnikák tompító felületének elsajátítása alacsony, talaj közeli helyzetekben. Zuhanó esések előre, hátra, oldalra különböző kiinduló helyzetekből (térdelés, nyújtott ülés, guggolás, hajlított állás, állás). Csúsztatott esés jobbra és balra állásban, majd oldalazó szökdeléssel. Társas rávezető gyakorlatok (társ hátán történő ülésből, társ által kötéllel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással). Zuhanó esések társ általi lökésből állásban és mozgásban. Félvállas gurulás előre és hátra technikájának elsajátítása talaj közeli helyzetből indulva állásból történő végrehajtásig. Lépésből, futásból történő végrehajtás. Állásküzdelem: Fogáskeresés és fogásbontás gyakorlása. Küzdőmozgás elsajátítása és kialakítása.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> keleti kultúrák.</p> <p><i>Természetismeret:</i> izmok, ízületek, anatómiai ismeretek, testi és lelki harmónia.</p>

<p>Képességfejlesztés Az elvárt képességek kialakításához szükséges speciális küzdősportokra jellemző bemelegítő gyakorlatok, a kúszások és mászások, valamint speciális egyéni és páros képességfejlesztő gyakorlatok.</p> <p>Játékok, versengések Küzdőjátékokat előkészítő érintéssel feladatok és játékok. Húzások, tolások előkészítése páros küzdőjátékokkal. Földharcjátékok (szőnyegfelület esetén). A grundbirkózás és a dzsúdó alaptechnikáinak jártasságszintű elsajátításával, az erő összemérések megteremtése. A tehetséges tanulók alaptudásának biztosítása az iskolán kívüli versenyeztetéshez és a sportegyesületbe történő irányításhoz.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A balesetek elkerülése szempontjából elengedhetetlenül fontos alapvető eséstechnikák és önvédelmi fogások elsajátítása. Viselkedésminták kialakítása veszélyes helyzetek és fenyegetettség elkerülésére.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A gyakorlatok helyes végrehajtására vonatkozó technikai ismeretek. Játékos feladatmegoldások szerepe az önvédelmi és küzdőjellegű sportok elsajátításban. A versenyzés során az elbizakodottság és a félelem leküzdésének tudatosítása. Az agresszió és az asszertivitás értelmezése. A siker és a kudarc mint a versenyzés velejárói. Az ellenfél képességeinek elismerése, együttműködés a gyakorló párral. A magyar küzdősport legjobbjai, olimpiai bajnokunk: Kovács Antal. Veszélyes helyzetekre, fenyegetettségre, a fenyegetettség elkerülésére vonatkozó, valamint a segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Dzsúdó, önvédelmi technika, eséstechnika, állasküzdelem, fogáskeresés, fogásbontás, földharc, fair play, agresszió, asszertivitás.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei az ötödik évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>Természetes és nem természetes mozgásformák</i> A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása. Öntevékeny részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában. A bemelegítésre, a sokoldalú előkészítésre, valamint a képességfejlesztésre alkalmas mozgásformák, gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása. 8–10 gyakorlattal önálló bemelegítés végrehajtása. A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete. A testtartásért felelős izmok tudatos, koncentratív fejlesztése. A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása.</p> <p>Relaxációs módszerek alkalmazásával a feszültségek önálló szabályozása. A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete.</p> <p><i>Úszás és úszó jellegű feladatok</i> Választott úszásnemben készségszintű, egy másikban 150 méteren vízbiztos folyamatos úszás. Intenzív úszásra törekvés rövidtávon. Fejesugrás és folyamatos taposás a mélyvízben. Az úszással összefüggő balesetvédelmi utasítások, valamint az uszoda, fürdő viselkedési szabályainak betartása. Ismeretek az úszástudás, a vízbiztonság szerepéről az egészség megőrzésében és az életvédelemben. Külső visszajelzés információinak elfogadása és hasznosítása a különböző úszásnemek gyakorlásánál.</p> <p><i>Sportjátékok</i> A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátítása, ezek alkalmazása testnevelési játékokban, játékos feladatokban és a sportjátékban. Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására. A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása. Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban. Részvétel a kedvelt sportjátékban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon vagy egyéb szervezeti formában.</p> <p><i>Atlétika jellegű feladatok</i> A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatok jártasság szintű elsajátítása. A rajtok végrehajtása az indítási jeleknek megfelelően. A vágta és a tartósfutás technikájának végrehajtása a mozgásmintának megfelelően.</p>
--	---

	<p>Ugrásoknál a nekifutás távolságának és sebességének kialakítása tapasztalatok felhasználásával.</p> <p>A kislabda-hajító technika képességeknek megfelelő elsajátítása.</p> <p>A kar- és láblendítés szerepének ismerete az el- és felugrások eredményességében.</p> <p>Az atlétikai versenyek alapvető szabályainak ismerete.</p> <p>Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.</p> <p><i>Torna jellegű feladatok</i></p> <p>A testtömeg uralása nem szokványos támaszhelyzetekben és támaszgyakorlatokban – szükség esetén segítségadás mellett.</p> <p>A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása.</p> <p>A dinamikus és statikus egyensúlygyakorlatok végrehajtása a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett.</p> <p>Talajgyakorlat önálló összeállítása.</p> <p>Az aerobik alaplépések összekapcsolása egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal.</p> <p>Az alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat végrehajtása helyben és haladással, zenére is.</p> <p>A ritmikus sportgimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlatelemeinek bemutatása.</p> <p>A járások, ritmizált lépések, futások és szökdelések technikailag megközelítően helyes végrehajtása.</p> <p>A gyakorlatvégzések során előforduló hibák elismerése és a javítási megoldások elfogadása.</p> <p>A balesetvédelmi utasítások betartása.</p> <p>Segítségnyújtás a társaknak.</p> <p><i>Alternatív környezetben űzhető sportok</i></p> <p>A tanult alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikai gyakorlatainak bemutatása.</p> <p>A sportágak űzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata.</p> <p>A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete.</p> <p>A természeti környezetben történő sportolás egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak elfogadása és betartása.</p> <p>A mostoha időjárású feltételek mellett is aktív részvétel a foglalkozásokon.</p> <p><i>Önvédelmi és küzdőfeladatok</i></p> <p>Az alapvető önvédelmi fogások és eséstechnikák elfogadható bemutatása, különös tekintettel a tompítási technikákra, Grundbirkózásban az alaphelyzetek, a kitolás és a kihúzás végrehajtása.</p> <p>A dzsúdó elemi guruló- és esés gyakorlatainak bemutatása.</p>
--	--

	<p>Jártasság néhány önvédelmi fogásban. A test-test elleni küzdelmet vállalása. Belátása annak, hogy a küzdősportok nem az agresszió eszközei. Érzelmek és az esetleges agresszió szabályozása. Mások teljesítményének elismerése. A feladatok végrehajtásában aktivitásra törekvés. A tanult önvédelmi és küzdő jellegű feladatok szabályainak ismerete és alkalmazása.</p>
--	--

6. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Természetes és nem természetes mozgásformák	22 + 2
Sportjátékok	44 + 6
Atlétika jellegű feladatok	35 + 2
Torna jellegű feladatok	36 + 3
Alternatív környezetben üzhető sportok	26 + 4
Összes óraszám	180

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes és nem természetes mozgásformák	Órakeret 22+2
Előzetes tudás	<p>Az egyszerű bemelegítő gyakorlatok szaknyelvének ismerete és azok önálló végrehajtása.</p> <p>Részvétel a gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák kialakításában.</p> <p>A tanórához kapcsolódó higiénés és magatartási szabályok betartása.</p> <p>A relaxáció fogalmának, a tudatos ellazulásnak ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanórák szervezéséhez szükséges rendgyakorlatok elsajátítása.</p> <p>A biomechanikailag helyes testtartás végrehajtása.</p> <p>Alapvető jártasság a relaxációt szolgáló gyakorlatokban.</p> <p>A mozgásszabályozó-, ritmus- és a kéz-láb koordinációs képesség fejlődése.</p> <p>Az erősítés, a nyújtás és a mobilizálás alapvető elveinek és egyszerű módszereinek megismerése.</p> <p>Együttműködés a rendgyakorlatok és a csoportos feladatok végrehajtásánál.</p> <p>A személyi és környezeti higiénias ismeretek elsajátítása.</p> <p>A relaxációs tudás továbbfejlesztése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Rendgyakorlatok- térbeli alakzatok kialakítása.</i> Az óra szervezéséhez szükséges térformák, alakzatok és kialakításuk. Sorakozó vonalban és oszlopban. Táv- és térköz felvétele. Nyitódás, zárkózás. Igazodás, takarás. Testfordulatok. Megindulás, megállás. Fejlődés, szakadozás.</p> <p><i>Gimnasztika</i> Természetes mozgásformák egyéni- és társas szabadgyakorlatokban, szerek/kéziszerek felhasználásával, játékos feladatokkal és versengésekkel is összekötve. Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok az ízület- és gerincvédelem szabályainak megfelelően, eszköz nélkül és eszközökkel, egyénileg, párban valamint csoportban. Játékos gimnasztikai gyakorlatsorok zenére. Játékos és határozott formájú gyakorlatok: szabad-, társas, szer- és kéziszergyakorlatok. Határozott formájú szabadgyakorlati alapformájú 4–8 ütemű szabad-, társas-, kéziszer- és szergyakorlatok. Szabadgyakorlat füzér (6–8 gyakorlat) irányítva, vagy önállóan, zenére is.</p> <p><i>Képességfejlesztés</i> Keringésfokozás testnevelési játékokkal. Alapállóképességet és ízületi mozgékonytárgyat fejlesztő egyszerű 2–4 alapformát tartalmazó, szabad-, szer- és kézigyakorlatok. Koordinációs képességfejlesztés kéziszergyakorlatok és szabadgyakorlatok folyamatos végrehajtásával, zenére is (ritmusérzék, kinesztétikus differenciáló képesség). A testtartásért felelős izomcsoportok erősítése, nyújtása.</p> <p><i>Játékok, versengések</i> A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. Koordinációt és fittséget fejlesztő szabály- valamint feladatjátékok kooperatív- és versenyjelleggel.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:</i> A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló speciális gyakorlatanyag. A testtartásért felelős izmok koncentratív használata. Légző- és lábboltozat erősítő gyakorlatok. A 10 testtájra vonatkozó gerinctorna gyakorlatanyagból óránként 1 gyakorlat tanítása. . Az 5-6. osztályosok relaxációs gyakorlatai,. Az autogén tréning alapfokú gyakorlatai. Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása.</p>	<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink, az emberi szervezet.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>

<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az óra szervezéséhez szükséges rend- és gimnasztikai gyakorlatok alapfogalmai. A bemelegítés és a levezetés funkciója a motoros tevékenységeknél. A motoros alapképességek elnevezései. A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Az erősítés, a nyújtás és a mobilizálás alapvető elvei és egyszerű módszerei. A törzserősítő gyakorlatok szerepe a testtartás javításában, a testtartásért felelős izmok ismerete. A futás szerepe és jelentősége a keringési, mozgató- és légzési rendszer fejlesztésében, az egészség megőrzésében, a fittség fokozásában. Alapvető szervezési ismeretek az alkalmazott játékok lebonyolításában Egészségnevelési alapismeretek: Az egészséges élet alapfeltételei (napi tisztálkodás, fogmosás, heti hajmosás, testmozgás, egészséges táplálkozás). Öltözői rend és a sportfelszerelés tisztasága. Ismeretek a pubertással járó testi és lelki változásokról Relaxációs alapismeretek: belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása. Személyes felelősség: egészség, sport, életvitel, életmód és baleset-megelőzés alapismeretei.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Rendgyakorlatok, szabad-, társas, szer- és kéziszergyakorlat, bemelegítés, levezetés, képességfejlesztés, erő, gyorsaság, állóképesség, koordinációs képességek, erősítés, nyújtás, mobilizálás, prevenció, megelőzés, biomechanikailag helyes testtartás, relaxáció, fittség, edzettség, érzelem- és feszültségszabályozás, életmód, egészséges táplálkozás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Sportjátékok	Órakeret 44+6
Előzetes tudás	<p>Az alapvető manipulatív-, hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerűen végrehajtva.</p> <p>A manipulatív alapkészségek alapvető mozgásmintái és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete.</p> <p>Játékban és gyakorlás közben különböző biztonságos feladatmegoldás kézzel-lábbal is.</p> <p>A sportjáték elsajátításához szükséges labdás és labda nélküli motoros és kognitív képességek.</p> <p>Sportszerű magatartás a játéktevékenységben.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A sportjátékok életkori sajátosságokhoz igazodó alap technikai és taktikai készletének, valamint elméleti ismereteinek elsajátítása.</p> <p>Fejlődés a motoros képességekben a sportjátékok mozgásanyagának intenzív és tudatos gyakorlásával.</p> <p>A csapatjátékos tulajdonságok kialakulása, szerepük tudatosulása az eredményes játéktevékenységben.</p> <p>Aktív részvétel a sportjátékok előkészítő játékaiban és a sportjátékok egyszerűsített, valamint kiteljesedő változataiban.</p> <p>Törekvés a sportszerűsége, a szabálykövető magatartásra, a figyelmes és hatékony munkavégzésre.</p> <p>Érdeklődés kialakulása a sportjátékok iránt. Az egyéni adottságoknak és érdeklődésnek leginkább megfelelő sportjáték megtalálása rekreációs célú testedzésre, vagy a versenyszerű sportágválasztás elősegítésére.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Legalább két sportjáték választása kötelező.</p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Kézilabdázás</p> <p><i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> Alaphelyzet; védekező és támadó lábmunka; megindulás-megállás; felugrás-leérkezés, ütközések; cselek. Irányváltoztatások; cseles, megtévesztő mozgások; fordulatok labda nélkül. A sáncolás, a laza és a szoros emberfogás technikája.</p> <p><i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> A labda fogása; guruló labda felvétele állóhelyben és mozgás közben. Labdavezetés mindkét kézzel állásban és mozgás közben, önszöktetéssel, irány-, iramváltással, nehezített körülmények között is. Egy- és kétkezes átadások helyben és mozgás közben, nehezített feltételek között is (kétkezes felső, mellső, pattintott; egykezes felső átadás helyben – kilépéssel).</p>		<p><i>Matematika:</i> logika, valószínűség-számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Természetismeret:</i> mechanikai törvényszerűségek; az emberi szervezet működése, energianyerési folyamatok.</p>

Labdaátvétel és -átadások: különböző irányból érkező labda átvétele; átadások mozgás közben különböző irányba és távolságra; különleges labdaátadási formák. Célba dobási gyakorlatok. Kapura lövések: helyből; kilépéssel; 3 lépés után; felugrásból; különböző lendületszerzés után; passzív, félaktív és aktív védővel szemben. Bedobás. Szabaddobás. Büntetődobás. Ütközések oktatása. Indulócsel labda nélkül és labdával. Indulócsel, testcsel, átadócsel, átadási csel és labdavezetés. Kapusmunka: Alaphelyzet; helyezkedés; védés kézzel, lábbal; kidobás; 7 méteres véde. *Taktikai gyakorlatok:* 1:1; 2:1, 3.1 elleni játék. Védekezés emberfogással és 6:0-ás területvédekezéssel. A védő, a támadó helyezkedése. Egyéni védekezés: a védő helyezkedése a labda nélküli és a labdát birtokló támadóval szemben. Üres helyre helyezkedés, védőtől való elszakadás. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. Helycsere labdaátadással, labdavezetéssel. Lerohanások, rendezetlen védelem elleni játék.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékokra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások iram- és irányváltatással, felugrások, fordulatok, labdával is) a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladatvégrehajtásokkal.

Játékok, versengések

A kézilabdázás labda nélküli és labdás technikai elemeinek gyakorlása testnevelési játékokban és játékos feladatokban. Kézilabdajáték szabálykönnyítéssel mérkőzésszerűen. Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

+3 óra játék

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A szervezet edzettségének növelése a szabadterén különböző időjárási viszonyok között, a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kézilabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.

Labdarúgás*Labdás technikai gyakorlatok*

Játékos labdás feladatok 2–3–4 vagy több játékos együttműködésével, négyszög, téglalap vagy rombusz alakzatban, átadások irányának megváltoztatásával. Labdahúzogató, -görgetés; haladás közben, fordulatokkal is. Labdavezetések külső és belső csüddel, mindkét lábbal, különböző alakzatban. Rúgás: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal, átadások laposan mozgás közben, ívelten növekvő távolságra, irányváltoztatással. Labdalevétel: talppal, belsővel, csüddel, combbal, mellel. Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Fejelés: előre, oldalra, különböző irányból érkező labdával.

Alapszerelés, megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása.

Egyszerű cselek. Partdobás.

Taktikai gyakorlatok: Párharcok az 1:1 elleni játékban, labdaszerzés, szabályos szerelés a játékban. Szabadulás emberfogásból elfutással és testcsellel. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. 2:1 elleni játék. Kisjátékok: 2:1, 3:1, 4:2, 5:2 alkalmazása egy és két udvarra. Területvédekezés. Felállási formák a kispályás játékban.

Kapusmunka: Alaphelyzet, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás állított, lepattintott labdával.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások előre, hátra és oldalra, irányváltással és fordulatokkal, labdával is; szökdelések-ugrások labda felhasználásával is; a játékelemek intenzív gyakorlása; mérkőzések; gyorsindulások különböző helyzetből, labdával is). A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat-végrehajtásokkal. A labdás koordináció játékos fejlesztése a játékelemekből kiindulva (cél elérése labdával, célbalövés, összjáték stb.). A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához.

Játékok, versengések

A technikai és a taktikai feladatok megoldását előkészítő, valamint a begyakorlást segítő játékok és játékos feladatmegoldások. Cserefutball 3–4 fős csapatokkal. Játék 1 kapura 2 labdával. 2:1 elleni játék.

Kispályás labdarúgás. Labdarúgó mérkőzések. Részvétel az iskolai kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

+3 óra játék.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a labdarúgás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. Az életkori sajátosságokhoz igazodó képességfejlesztés megvalósítása, különös tekintettel a koordinációs képességekre. A labdarúgás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. A szervezet edzettségének növelése a szabadterén különböző időjárás viszonyok között végzett játéktevékenységgel.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A sportjátékok játékelemeinek technikailag helyes és célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek, a tudatos és önálló tanulás segítése érdekében.

A sportjátékok játékszabály- és taktikai alapismeretei.

A sportjátékok elsajátítását kedvezően befolyásoló kondicionális és koordinációs képességek, valamint fejlesztésük alapismereti és egyszerű módszerei.

Az eredményes csapatjáték feltételei és a csapatjátékos tulajdonságok tudatosítása.

A sportjátékok szabadidőben is űzhető formáinak megismerése.

Az öntevékeny játékszervezés és - vezetés alapvető ismeretei.

A sportszerűség, a fair play szerepe, illetve a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban, a szabálytalanságok és a durvaság elutasítása, a sportjáték mérkőzéseit kísérő negatív jelenségek helyes értelmezése.

A magyar sportjátékok kiemelkedő bázisai, nemzetközi sikerei.

A sportjátékok balesetvédelmére, a tárgyi-létesítményi feltételekre és a sportoló felszerelésre vonatkozó alapismeretek.

A labda nélküli és labdás egyszerű bemelegítés elvei és módszerei.

A testnevelési játékok széles repertoárjának ismerete a sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításához és az öntevékeny szabadidős tevékenységek szervezéséhez.

A sportjátékok iránti érdeklődés kialakulása és megszilárdulása az egyéni adottságoknak és érdeklődésnek leginkább megfelelő sportjáték megtalálása rekreációs célú testedzésre, vagy a versenyszerű sportágválasztás elősegítésére.

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Védőtől való elszakadás, hosszú és rövid indulás, sarkazás, önpassz, fektetett dobás, emberfogásos védekezés, kétkezes mellső átadás, mini-kosárlabdázás, szabálykövető magatartás. Ütközés, testcel, sáncolás, laza és szoros emberfogás, bedobás, szabaddobás, büntetődobás, üres helyre helyezkedés, fair play. Játékelemek, labdaátadás, labdaátvétel, labdahúzogatás, labdagörgetés, csüd, megelőző szerelés, dekázás, partdobás, kigurítás-kirúgás, kispályás labdarúgás, összjáték, aranycsapat.</p>
---	--

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Atlétikai jellegű feladatok</p>	<p>Órakeret 35+2</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok ismerete, precizításra törekedve történő végrehajtása, változó körülmények között. A 3 lépéses dobóritmus ismerete. A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban. Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is. A Kölyökatlétikával és/vagy a játékos feladatokkal kapcsolatos élmények kifejezése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az atlétikai cselekvésminták elsajátítása, illetve azok alkalmazása az egyéni adottságoknak megfelelően. Törekvés az atlétikai versenyszámok technikájának elsajátítására és a teljesítménynövelésre. Fejlődés elérése a kondicionális képességek terén, különös tekintettel az aerob állóképességre-, valamint az alsó- és felső végtag dinamikus erejére. A tartós futás technikájának optimalizálása, és az egyénhez igazított sebesség kialakulása. Kitartás és igyekezet a motoros képességfejlesztésben, valamint a tartós munkavégzésben. Érdeklődés az atlétika sportág iránt. Tehetséggondozás a versenysport iránt érdeklődők számára.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Futások, rajtok</p> <p>Lassú futás tempóváltással, közbeiktatott feladatokkal. Futóiskolai gyakorlatok. Akadályfutás. (A szabadban természetes akadályok, a teremben tornaszerek leküzdése.) Közepes iramú futás. Iramfutások lendületesen, természetes mozgással. Állórajt, térdelőrajt. Rajtok-indulások különböző kiinduló helyzetből.</p> <p>Vágtafutások, gyorsfutások irányváltoztatással, különféle szintereken. Repülő és fokozó futások 30–40 m-en. Vágtafutások 20–30 m-en. Váltófutás, egykezes alsó váltás. Tartós futás a táv növelésével és a távnak megfelelő iram megválasztásával.</p> <p>Szökdelések, ugrások:</p> <p>Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Helyből távolugrás, folyamatosan is. Távolugrás guggoló vagy lépőtechnikával, 8–14 lépés nekifutásból az elugrás helyzetét tartva, elugró sávból.</p> <p>Magasugrás: 6–8 lépésről átlépő technikával nyújtott vagy hajlított lábbal; magasugróversenyek. A távolugrás számonkérése.</p> <p>Dobások:</p> <p>Dobóiskolai gyakorlatok: dobások és lökések különböző kiinduló helyzetből tömött labdával, helyből és 3–4 lépéses lendületből.</p> <p>Dobások és lökések különböző célba, különböző labdával.</p> <p>Vetőmozgás füles labdával célba (sáv, zóna) helyből és negyed fordulattal. Kislabdahajítás célba és távolba nekifutással. Súlylökés helyből. A kislabdahajítás számonkérése.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>Az ideg-izom kapcsolat javítása futóiskolai gyakorlatokkal. Reagáló képesség, reakciógyorsaság fejlesztése és felgyorsulási képesség fejlesztése rajtgyakorlatokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Aerob állóképesség fejlesztése, a kitartó futás távjának fokozatos növelésével és a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával.</p> <p>Mozgásátállítódás képességének fejlesztése akadályfutásokkal.</p> <p>Kinesztétikus differenciáló képesség fejlesztése iramváltásos futással.</p> <p>A láb dinamikus erejének növelése ugróiskolai gyakorlatokkal. A dinamikus láberő és a ritmusérzék növelése ugrókötél-gyakorlatokkal.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>Az atlétikai versenyszámok elsajátítását és begyakorlását segítő játékos feladatmegoldások, testnevelési játékok és versenyek.</p> <p>Rajtversenyek. Futóversenyek 60 m-es távon, térdelő rajttal.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmus-gyakorlatok, ritmusok.</p> <p><i>Természetismeret:</i> energianyerés, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság.</p> <p><i>Földrajz:</i> térképismeret.</p> <p><i>Informatika:</i> táblázatok, grafikonok.</p>

Váltóversenyek. Helyből távolugró versenyek. Távol- és magasugró versenyek. Kislabdahajító versenyek helyből és nekifutással. Súlylökő versenyek. Célba dobó versenyek.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A tartós futás technikájának optimalizálása, valamint az egyénhez igazított tartós futás sebességének kialakítása - a szabadidőben végzett önálló gyakorlás elősegítése érdekében. A szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások előtti bemelegítő gyakorlatok elsajátítása.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A tartós futás, a gazdaságos vágtaozgás és az irambeosztással kapcsolatos alapismeretek.

El- és felugrásoknál az erőteljes kar- és láblendítés jelentősége.

A nekifutás sebességének és az el-, illetve felugrás nagysága közti kapcsolat.

Különböző eszközökkel különböző célba történő dobások célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek.

A szabad levegőn rendszeresen végzett tartós futások szerepe az edzettség és a fitness kialakításában.

A fejlesztő folyamat során alkalmazott játékok, játékos feladatmegoldások céljának és jelentőségének tisztázása az atlétikára jellemző cselekvésminták elsajátításában.

Az alapvető versenyszabályok ismerete és betartása.

Törekvés a tanulók önmagukhoz viszonyított teljesítményének emelésére, egymás teljesítményének elismerése.

Az aerob jellegű futások jelentősége az egészség megőrzésében.

Ismeretnyújtással érdeklődés felkeltés a rendszeresen végzett tartós futások iránt.

Kulcsfogalmak/ fogalmak

Állórajt, térdelőrajt, vágtafutás, tartós futás, váltófutás, egykezes alsó váltás, aerob állóképesség, futóiskolai gyakorlatok, irambeosztás, el- és felugrás, hajítás, lökés, edzettség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Torna jellegű feladatok	Órakeret 36+3
Előzetes tudás	<p>Az alapvető hely- és helyzetváltoztató, valamint manipulatív mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása.</p> <p>Alapvető tornaelemeket tartalmazó gyakorlat önálló bemutatása.</p> <p>A szekrényugrásoknál többnyire nyújtott karú támasz.</p> <p>Az egyensúly megtartása fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben.</p> <p>A mászókulcsolás egyéni adottságoknak és képességeknek megfelelő végrehajtása.</p> <p>Egyénileg, párban és csoportban végzett ritmikus mozgásokban a zene követése fokozódó sikerességgel.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A motorikus cselekvésbiztonság fejlődése a torna jellegű feladatmegoldásokban.</p> <p>Igényesség az esztétikus test iránt és a „tornászos” mozgás elsajátítására.</p> <p>Fejlődés a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából kiemelt motoros képességek terén, különös tekintettel a test erejére, az ízületi mozgékonyaságra, az izomérzékelésre, a téri tájékozódó és az egyensúlyozó képességre.</p> <p>Törekvés a kreativitásra, az improvizációra és az önkifejezésre a torna jellegű feladatmegoldásokban.</p> <p>A reális testkép és a testtudat kialakulása.</p> <p>Az izmok, izomcsoportok erejének növelését és nyújtását szolgáló módszerek/gyakorlatok megismerése.</p> <p>A balesetvédelmi ismeretek tudatos alkalmazása, az együttműködés az egymás iránti segítőkészség kinyilvánítása.</p> <p>Érdeklődés kialakulása a torna jellegű feladatmegoldások iránt, a rendszeres fizikai aktivitás mozgásválasztékának bővítésére, illetve a versenysport iránt érdeklődők tehetséggondozása céljából.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Torna</p> <p>A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező.</p> <p><i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok:</i> Akadályokon fel-, át- és lemászások, kúszások. Támlázások különböző irányokban, különböző szereken. Mellső fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás.</p> <p>Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből, különböző testhelyzetekbe, sorozatban is. Zsugorfejállás. Fejállás, különböző lábtartásokkal. Fejállásból gurulóátfordulás előre, különböző testhelyzetekből, különböző testhelyzetekbe. Fellendülés kézállásba, bordásfalnál. Fellendülés kézállásba és gurulóátfordulás.</p> <p>Spárgakísérletek. Mérlegállás. Hanyattfekvésből emelés hídba.</p> <p>Tigrisbukfenc. Kézen átfordulás oldalt, mindkét irányba.</p>		<p><i>Természetismeret:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, lökőerő, reakcióerő, hatásidő, egyensúly, tömeg, középpont.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> reneszánsz, barokk.</p>

Összefüggő talajgyakorlat. Keresztbe állított ugrószekrényen (2–4 rész): felguggolás és homorított leugrás; zsugorkanyarlati átugrás, guggoló átugrás; huszárugrás. Hosszába állított ugrószekrényen (2–4 rész): felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és gurulóátfordulás előre; gurulóátfordulás előre ugródeszkaról történő elrugaskodással; felguggolás és leguggolás, felguggolás és leterpesztés

Függéshelyzetek és függésgyakorlatok: Változatos feladatok függőszerken függőállásban, függésben, fekvő függésben. Bordásfalon függésben haladás oldalt, felfelé és lefelé. Függésben húzódkodások. Kötélmászás, mászókulcsolással.

Érintő magas gyűrűn fiúknak: függésben térd- és sarokemelések; alaplendület függésben; zsugorlefüggés; lefüggés; fellendülés lebegő függésbe; ereszkedés hátsó függésbe; hátsó függésből emelés lebegőfüggésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás. Gyűrűn: hátsó függés; függésben lendület hátra, homorított leugrás, fellendülés lebegő függésbe. Lányoknak: lendületek előre-hátra; fellendülés lebegőfüggésbe; zsugorlefüggés.

Egyensúlyozó gyakorlatok: Egyensúlyozó járások és játékos feladatok gerendán, ferde padon, fordulatokkal, szerek hordásával. Alacsony gerendán (lányoknak): érintőjárás, hármaslépés, fordulatokkal és szökdelésekkel is. Mérlegállás. Függőleges repülés lábterpesztéssel.

Képességfejlesztés

Koordinációs képességek fejlesztése egyszerű talajgyakorlati elemek végrehajtásával, azok kombinálásával, valamint az ugrószekrény és a gyűrű alkalmazásával (téri tájékozódó-, mozgásátállítódás képesség, ritmusérzék). Egyensúlyérzékelés fejlesztése alacsony gerendán végrehajtott statikus és dinamikus gyakorlatokkal. A váll, a kar és a törzs erejének fokozott erősítése támaszhelyzetben, valamint függésben végzett gyakorlatokkal.

Játékok, versengések

Játékos és utánzó feladatokkal ügyesség- és erőfejlesztés. Akadály- és váltóversenyek a tornaszerek felhasználásával. Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok), valamint gerendagyakorlat (lányok) önálló összeállítása, bemutatása a társak pontozásával. Tehetséggondozás a torna sportágban tehetségesekkel versenyeken való részvétellel. A fejjállás és a szekrényugrás számonkérése.

Erkölcstan: társas viselkedés, önismeret, énkép, jellem, média, önreflexió, kooperatív munka.

Ének-zene: ritmus és tempó.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A szervrendszerek sokoldalú alkalmazkodásának elősegítése a torna jellegű feladatmegoldásokkal. A saját testtömeg mozgatásával, valamint a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal a test izmainak arányos fejlesztése, a helyes testtartás kialakításának/megtartásának biztosítása. A cselekvésbiztonság növelésével a mindennapi életben történő biztonságos cselekvések elősegítése. A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése. Aerobik (lányoknak és fiúknak)

Alapállás;

2-4 ütemű alaplépések (Low-impact): járás (march), sarokérintés (heel dig), támadólépés (lounes), lábujjérintés (toe touch), kitörés (squat), térdlendítés (knee lift), saroklendítés (leg curl), lép-zár-lépés (step-touch), keresztlépés (grapevine), A-lépés (A step), V-lépés (V step), bokszlépés (boksz step), mambo, csa-csa-csa, sarkonfordulás (pivot-turn), oldallendítés (side kick), lábszárlendítés (flick kic), láblendítés (leg kick);

2-4 ütemű alaplépések (Hi-impact): futás (jog), térdlendítés szökkenéssel (jumping knee lift), saroklendítés szökkenéssel (jumping leg curls), oldallendítés szökkenéssel (side kick), lábszárlendítés szökkenéssel (flick kick), terpesz-zár (jumping jack), sasszé (chasse), harántszökdelés (ski-run);

Zenére történő mozgások aerobik alaplépésekkel: egyszerű alaplépések magas ismétlésszámmal, karmunkával; alaplépések variálása-kombinálása (haladással, karmunkával); alaplépések összekapcsolása; 4x8 ütemű egyszerű koreográfia (basic); szimmetrikus koreográfia.

Képességfejlesztés

Ritmusképesség-fejlesztés: egyszerű közismert zene ütemének kitapsolása minden ütemre, minden 1. ütemre, 1. és 5. ütemre stb., duplázva. Csoportok különböző módon jelzik az ütemeket (1. csoport tapsolja az 1. és a 2. ütemet, a 2. csoport dobbantja a 3. és a 4. ütemet stb.). Helyben járás közben tapsolás, duplázva stb. Az egészséget szem előtt mozgásanyag elsajátítása során a kondicionális és koordinációs képességfejlesztéssel hozzájárulása a fittség szervi megalapozásához. Aerob munkavégzéssel az aerob állóképesség fejlesztése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Prevenációs funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasság szintű elsajátításával, a testtartásért felelős izomcsoportok fejlesztésével. Új, szabadidőben is gyakorolható testedzési formák megismerése által hozzájárulás az egészségmegőrző szokásrendszer megalapozásához.

<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A tornajellegű feladatmegoldások kulcsmozzanatai.</p> <p>Az életkorhoz és a fejlesztési folyamathoz igazított torna szaknyelve.</p> <p>Ismeretek a szerek, eszközök biztonságos használatáról, a segítségnyújtásról és a biztosításról.</p> <p>A tornajellegű feladatok sikeres megoldásához szükséges alapvető kondicionális és koordinációs képességek.</p> <p>A szenzitív életkorhoz igazított erőfejlesztő gyakorlatok helyes végrehajtására vonatkozó ismeretek.</p> <p>Osztálykeretben rendezett tornaversenyek rendezésével, lebonyolításával kapcsolatos alapismeretek.</p> <p>A kiemelkedő teljesítmény és az egyéni képességekhez viszonyított teljesítményfejlődés elismerése.</p> <p>A balesetmentes gyakorlás szabályainak betartása és betartatása. A feladat-végrehajtások során segítségnyújtás egymásnak.</p> <p>Az RG- és az aerobikgyakorlatok helyes, az egészséget szem előtt tartó kivitelezésének alapismeretei.</p> <p>A helytelen gyakorlat végrehajtása következményeinek tudatosulása.</p> <p>Az aerob munkavégzés lényege, és az állóképesség fejlesztésében betöltött szerepe.</p> <p>A helyes testtartásért felelős izmok-izomcsoportok erejének növelésére és nyújtására vonatkozó alapismeretek.</p> <p>Az ellenjavallt, károsodásokat okozó gyakorlatok elkerülése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tornászos testtartás, támlázás, tigrisbukfenc, kézen átfordulás, zsugorkanyarlati átugrás, guggoló átugrás, huszárugrás, alaplendület függésben, zsugorlefuggés, lefüggés, lebegőfüggés, összefüggő gyakorlat, segítségnyújtás, biztosítás, tornaverseny, pontozás.</p> <p>RG, hintajárás, keringőlépés, ridalépés, hármaslépés, olló, özugrás, terpeszugrás, bicskaugrás, lépőforgás.</p> <p>Aerobik, fitness aerobik, aerob munkavégzés, támadólépés, kitörés, A-lépés, V-lépés, bokszlépés, mambó, csa-csa-csa.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Alternatív környezetben űzhető sportok</p>	<p>Órakeret 26+4</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Néhány szabadidős mozgásforma alaptechnikai elmeinek végrehajtása és szabályainak ismerete.</p> <p>Az alternatív sportok sporteszközeinek biztonságos használata játéktevékenységekben.</p> <p>A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak ismerete.</p> <p>Az időjárási körülményeknek megfelelően öltözködés.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal elérhető célok. A szabadidőben jól hasznosítható sportágakban gyakorlottság szerzése. A szabadtereen különböző időjárási viszonyok között végzett tevékenységekben aktív részvétel. A szervezet edzettségének növelése. Az egészséges életmód iránti igény erősítése. A szabadban végzett testedzés jelentőségével, valamint a személyi és környezeti tisztasággal kapcsolatos ismeretek bővítése. A testneveléssel és a sporttal kapcsolatos pozitív beállítódás erősítése. Az alternatív környezetben végzett sporttevékenységek viselkedési és magatartási normáinak betartása.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás: feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal ; falmászás; ijászat, lovaglás, :, karate, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. <i>Egy – a helyi tantervben leírható – lehetséges választás mintáját képző négy aktivitás mozgásműveltségi anyaga:</i> Frizbi <i>Dobások</i> párokban, csoportokban (5–7 fő), állóhelyben, majd mozgásban és helycserékkel. Folyamatos passzolások. <i>Nyitások</i> meghatározott távolságra. Célbadobások a koronggal a zónába. <i>Védekező mozgások</i>, ugrások, elkapások. Korcsolyázás <i>Gyakorlatok jégre lépés előtt:</i> állások egy lábon, guggolások, törzshajlítások; járások, lépések előre, hátra, oldalra. <i>Jéghez szoktatás:</i> esés-felállás; gimnasztikai gyakorlatok palánkfogással és a palánk fogása nélkül; harántcsúszások előre, hátra. <i>Egyenes korcsolyázás:</i> alapállás; két lábon siklás előre, hátra (palánk fogással is); halacska (palánk fogással); halacska két lábon, egy lábon; halacska váltott lábon; lökés egy lábon. Alpesi síelés <i>Alapmozgások a lécen:</i> lábemelgetések; lépések oldalra, körben; térdrugózások, csúszó lépések; lépcsőzés. <i>Rézsút siklás:</i> mély, középső és emelt helyzetben; lábemelgetéssel.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> időjárási ismeretek, tájékozódás, térképhasználat; gravitáció, szabadesés, forgómozgás; az emberi szervezet működése.</p>

Egyenes siklás az alaphelyzet felvételével.

Hóeke, hóekeívelés: különböző sugarú, sebességű ívek; hóekeívek összekapcsolása, hóekeívelések botkerüléssel.

Hóekeíveléstől a párhuzamos lendületig: rézsútsiklásban a lécvégek völgyirányba fordítása; lendület a hegy felé, a fékezés megtanulása. Hóekelendület. Hóekeívelések kapuk között, növekvő sebességgel, a lécek által bezárt szög fokozatos csökkentésével. A támasztás gyakorlása: hegylábás támasztott lendület; támasztott lendület kétoldali támasszal; völgylábás támasztott lendület. Botozás tanulása, botozás a hegysílec melléforgatásának segítésére.

Párhuzamos lendület, lécfordítás páros lábbal és botozással.

Képességfejlesztés

A szabadidőben jól űzhető sportágak gyakorlásával a kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése.

Játékok, versengések

„Cicajáték” koronggal. Siklóverseny; „gyűjtögető”; baglyos játék.

„Rollerezés” – egy lécfelcsatolásával, vonalban, párokban. Siklás

„alagútban”. Váltóversenyek tárgyak felemelésével, illetve lerakásával. Hóekeívelések párokban, egymás mellett és mögött.

Váltóverseny, egyéni és csapat célba dobó verseny koronggal, mérkőzések. Versenyek meghatározott távon. Ügyességi versenyek. Szlalom verseny kapuk között, hóekeíveléssel.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban, formális és informális kertek között űzhető új testedzési formák jártaság szintű elsajátítása. Az edzettség növelése az alternatív környezetben űzhető sportok által. A sportági mozgásformák technikailag helyes elsajátítására törekvéssel a balesetek megelőzése.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A különböző időjárási körülményekhez és sportágakhoz igazodó bemelegítés.

A választott aktivitáshoz köthető baleset-elhárítási ismeretek.

Az választott mozgásrendszer játékszabályainak ismerete és alkalmazása.

A szabadban és különböző évszakokban végzett testedzés egészségre gyakorolt hatásai.

Környezettudatos viselkedés ismeretei és betartása.

Az időjárásnak és a sportolási formának megfelelő öltözék tudatosítása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak. A közölt minta esetén: frizbi, korong, zóna, Spirit of Games, tájfutás, természetjárás, térképtípusok, egyenes korcsolyázás, alpesi síelés, rézsút siklás, hóeke, hóekeívelés, párhuzamos lendület, sportszerűség, sí-KRESZ.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dzsúdó, önvédelmi technika, eséstechnika, állasküzdelem, fogáskeresés, fogásbontás, földharc, fair play, agresszió, asszertivitás.

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>Természetes és nem természetes mozgásformák</i> A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása. Öntevékeny részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában. A bemelegítésre, a sokoldalú előkészítésre, valamint a képességfejlesztésre alkalmas mozgásformák, gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása. 8–10 gyakorlattal önálló bemelegítés végrehajtása. A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete. A testtartásért felelős izmok tudatos, koncentratív fejlesztése. A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása.</p> <p>Relaxációs módszerek alkalmazásával a feszültségek önálló szabályozása. A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete.</p> <p><i>Sportjátékok</i> A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátítása, ezek alkalmazása testnevelési játékokban, játékos feladatokban és a sportjátékokban. Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására. A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása. Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban. Részvétel a kedvelt sportjátékokban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon vagy egyéb szervezeti formában.</p> <p><i>Atlétika jellegű feladatok</i> A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatok jártasság szintű elsajátítása. A rajtok végrehajtása az indítási jeleknek megfelelően. A vágta és a tartósfutás technikájának végrehajtása a mozgásmintának megfelelően. Ugrásoknál a nekifutás távolságának és sebességének kialakítása tapasztalatok felhasználásával. A kislabda-hajító technika képességeknél megfelelő elsajátítása. A kar- és láblendítés szerepének ismerete az el- és felugrások eredményességében. Az atlétikai versenyek alapvető szabályainak ismerete. Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.</p> <p><i>Torna jellegű feladatok</i> A testtömeg uralása nem szokványos támaszhelyzetekben és támaszgyakorlatokban – szükség esetén segítségadás mellett. A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása. A dinamikus és statikus egyensúlygyakorlatok végrehajtása a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett.</p>
--	--

	<p>Talajgyakorlat önálló összeállítása. Az aerobik alaplépések összekapcsolása egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal. Az alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat végrehajtása helyben és haladással, zenére is. A ritmikus sportgimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlatelemeinek bemutatása. A járások, ritmizált lépések, futások és szökdelések technikailag megközelítően helyes végrehajtása. A gyakorlatvégzések során előforduló hibák elismerése és a javítási megoldások elfogadása. A balesetvédelmi utasítások betartása. Segítségnyújtás a társaknak.</p> <p><i>Alternatív környezetben űzhető sportok</i> A tanult alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikai gyakorlatainak bemutatása. A sportágak űzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata. A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete. A természeti környezetben történő sportolás egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak elfogadása és betartása. A mostoha időjárási feltételek mellett is aktív részvétel a foglalkozásokon.</p> <p>.</p>
--	---

7. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Természetes és nem természetes mozgásformák	18 + 2
Sportjátékok	30 + 4
Atlétika jellegű feladatok	24 + 2
Torna jellegű feladatok	29 + 3
Alternatív környezetben üzhető sportok	22 + 2
Önvédelmi és küzdő feladatok	41 + 3
Összes óraszám	180

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes és nem természetes mozgásformák	Órakeret 18+2
Előzetes tudás	<p>A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása.</p> <p>A tanult rend-, illetve gimnasztikai gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása.</p> <p>8–10 gyakorlattal önállóan bemelegítés végrehajtása.</p> <p>Az autogén tréning alapfokú gyakorlatainak ismerete.</p> <p>A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása.</p> <p>A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete.</p> <p>A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete.</p> <p>Öntevékenyen részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Gyakorlottság a szervezés célszerűségét, gyorsaságát szolgáló új térformák, alakzatok kialakításában.</p> <p>Egyszerű relaxációs technikák elsajátítása.</p> <p>Motoros tesztekkel mérhető fejlődés a kondicionális képességekben.</p> <p>A gimnasztikai gyakorlatok, gyakorlatsorok zenével összhangban történő végrehajtása.</p> <p>A kreativitás kinyilvánítása önállóan összeállított gimnasztikai gyakorlatfüzérrel.</p> <p>Az erősítés és nyújtás ellenjavallt gyakorlatainak ismerete és az okozati összefüggés egyszerű magyarázata.</p> <p>Igényesség a harmonikus, szép testtartás kialakításában.</p> <p>A kamaszkori személyi higiénével kapcsolatos ismeretek bővülése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Rendgyakorlatok, térbeli alakzatok kialakítása. A testnevelésóra szervezéséhez szükséges egyéb térformák, alakzatok. Mozgások zárt rendben, alakzatváltozások. Alakzatfelvételek járás és futás közben, a lépéshossz és a járás sebességének változtatásával. Ellenvonulások járásban és futásban. Fejlődések és szakadozások ellenvonulásban.</p> <p>Gimnasztika Természetes mozgásformák egyéni és társas gyakorlatok formájában, szerek, kéziszerek felhasználásával, játékos feladatokkal és versengésekkel összekötve. Játékos és szabadgyakorlati alapformájú szabad-, társas- szer és kéziszer-gyakorlatok (pad-, bordásfal-, labda-, karika-, ugrókötel-, gumikötél stb.). Nyújtó-, lazító hatású, állóképességet fejlesztő 8–16 ütemű, legalább 4 gyakorlatelemet tartalmazó szabadgyakorlatok és gyakorlatsorok. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva, önálló tervezéssel is. Zenére végzett összefüggő gimnasztikasor. Egyszerű légző és relaxációs gyakorlatok. A testtartás javítását szolgáló ízületi mozgékonytámasztást és a törzs erejét növelő gimnasztikai gyakorlatok.</p> <p>Képességfejlesztés Az alapállóképesség fejlesztése és a keringés fokozása zenére történő futásokkal és futás közben végzett feladatokkal. A kar- és a láb dinamikus erejének növelése kéziszer-gyakorlatokkal. A ritmusérzék, a kreativitás és a kinesztétikus differenciáló képesség fejlesztése zenére végzett gyakorlatokkal.</p> <p>Játékok, versengések A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. A testtudatot alakító, koordináció- és fittségfejlesztő szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását, a gerinc izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálását biztosító eszközökkel is végezhető gyakorlatok. A láb statikai rendellenességei ellen ható gyakorlatok. Javasolt: A 10 testtájra vonatkozó gerinctorna gyakorlatanyagának felhasználása. Relaxációs alapgyakorlatok: (autogén tréning, progresszív relaxáció). Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása.</p>	<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások.</p> <p><i>Természetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>

<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Az általános bemelegítő gyakorlatok összeállításának szempontjai és a bemelegítő blokkok főbb élettani hatásai.</p> <p>A keringést fokozó természetes és speciális sportági mozgásformák jelentősége a bemelegítés és az edzettség szempontjából.</p> <p>Az életkori sajátosságoknak megfelelő funkcionális erősítő gyakorlatok ismeretei és végrehajtásuk szempontjai.</p> <p>Az erősítés és nyújtás kapcsolata, alkalmazásuk módszerei. Az ellenjavallt gyakorlatok indoklása.</p> <p>Relaxációs technikák és prevenciós gyakorlatok szerepe az egészségmegőrzésben. Az autogén tréning és progresszív relaxáció értelmezése.</p> <p>Az izomegyensúly fogalmának feltárása.</p> <p>A kamaszkori személyi higiéniével kapcsolatok információk. A tudatos higiénés magatartás ismérvei.</p> <p>Az edzettség értelmezése és a rendszeres fizikai aktivitás szerepe az edzettség megszerzésében és az egészségtudatos magatartásban.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ellenvonulás, gerinc-izomegyensúly, funkcionális gyakorlat, edzettség, egészségtudatos magatartás, autogén tréning, progresszív relaxáció, ellenjavallt gyakorlat, fizikai aktivitás, inaktivitás, intenzitás, terjedelem, időtartam, edzhetőség.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Sportjátékok</p>	<p>Órakeret 30+4</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításában alkalmazott testnevelési játékok és játékos feladatok aktív és értő végrehajtása.</p> <p>A sportjátékok alapvető technikai készletének elsajátítása.</p> <p>Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására.</p> <p>A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása.</p> <p>Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban.</p> <p>Részvétel a kedvelt sportjátékban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon, vagy egyéb szervezeti formában.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A játékelemek eredményességre törekvő alkalmazása testnevelési játékokban és a sportjátékban.</p> <p>A sportjátékok technikai és taktikai készletét bővítő új elemek elsajátítása, és alkalmazása.</p> <p>Tapasztalatszerzés a taktikai helyzetek megoldásában.</p> <p>A játékszabályok kibővített körének ismerete és értő alkalmazása.</p>	

	<p>A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése. A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása. Konfliktusok esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése és indokolása. A sportjátékokat kísérő sportszerűtlenségek, deviáns magatartások helyes megítélése. A sportjátékok magyar történetének kiemelkedő korszakai és személyiségei, valamint a világ élvonalába tartozó nemzetek megismerése. A sportjátékok iránti érdeklődés megszilárdulása. Az egyéni adottságokhoz és a megszerzett képességekhez igazodó sportjáték- tudás kialakulása, rekreációs célú vagy versenysport igényű alkalmazás elősegítésére.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Kézilabdázás <i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> Alapmozgás, indulás, megállás, irányváltoztatások, cseles, megtévesztő mozgások, fordulatok labda nélkül. Lábmunka csiszolása. Indulócserek, le- és visszaforgások. Ütközések. Sáncolás helyben, mozgással talajon és felugrással. Résekre helyezkedés. Esések-tompítások. <i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> labdavezetés nehezített körülmények között irány- és ritmusváltoztatásokkal. Önszöktetés. Labdás cselek: indulási-átadási lövő cselek. Átadások: test előtti átadások, oldalról és hátulról érkező labda elkapása. Kapura lövések: talajról különböző lendületszerzés után és felugrásból, passzív, félaktív és aktív védővel szemben. Átlövés felugrással is. Kapura lövések cselezés után. <i>Kapusmunka:</i> helyezkedés, támadás, ill. védekezés esetén. Feladatok gyorsindítás esetén. Indítások megelőzése. Védés kézzel, lábbal. 7 méteres véde. <i>Taktika:</i> Egyéni taktika - betörések labda nélkül és labdával. A kapus átívelése. Kitámadás, halászás, szerelés, elzárás. Csapatrész- és csapattaktika: 1:1; 2:1; 2:2, 3:2, 3:3 elleni játék. Védekezés emberfogással, 6:0-s. Üres helyre helyezkedés. Védőtől való elszakadás. Melléállásos elzárás. Gyors indítások. Lerohanásos támadás rendezetlen védelem ellen. Ötletjáték. Támadásból védekezésbe való gyors visszahelyezkedés. <i>Képességfejlesztés</i> A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző feladatokkal, gyakorlatokkal, a játékelemek intenzív gyakorlásával; mérkőzések játszásával. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás</p>	<p><i>Matematika:</i> logika, valószínűség-számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció. <i>Fizika:</i> mozgások, ütközések, erő, energia. <i>Biológia-egészségtan:</i> az emberi szervezet működése, energianyerési folyamatok.</p>

összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat végrehajtásokkal. A szervezet edzettségének növelése a szabadterén különböző időjárási viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és a fittség szervi megalapozásához.

Játékok, versengések

A kézilabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Célba dobó versenyek; kézilabdajáték a szabályok fokozatos bővítésével. Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

2 óra játék.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kézilabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. A szervezet edzettségének növelése a szabadterén különböző időjárási viszonyok között végzett játéktevékenységgel.

Labdarúgás

Labdás technikai gyakorlatok: labdavezetések mindkét lábbal, külső és belső csüddel, különböző alakzatban. Labdahúzogató, -görgetés haladás közben, fordulatokkal. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal. Átadások laposan mozgás közben, ívelten növekvő távolságra, irányváltoztatással. Átvételek ívelt labdával. Labdalevétel: talppal, belsővel, külső csüddel, combbal, mellel. Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Labda toppolás. Rúgások: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával, különböző irányból érkező labdával. Dekázás: haladással, irányváltoztatással. Dekázás csoportosan csak lábbal, csak fejjel. Fejelés: előre, oldalra, különböző irányból érkező labdával. Fejelés felugrással. Cselezés: testcsel, labdavezetésből labda elhúzása oldalra, labdaátvétel testcsellel. Átadócsel, rúgócsel, rálépéssel, hátra húzással. Szerelés: alapszerelés-megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása. Helyezkedés a támadó és a kapu közé, a labda elrúgása. Egyéb feladatok: partdobás szabályosan.

Kapusmunka: guruló- és ívelt labda megfogása, kigurítás, kirúgás állított, lepattintott labdával, helyezkedés, erős lövés megfogása, lábbal védés, kidobás.

Taktikai gyakorlatok: Gyors támadásba felfejlődés és visszarendeződés.

„Poszt” vagy „udvaros” gyakorlás. Helyezkedés. Emberfogás poszt szerint. Támadásban a védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés. Váltás védelemben. A támadások súlypontjának változtatása rövid és hosszú átadásokkal. Egyből játék. 4:2 elleni játék.

Képességfejlesztés

A motoros képességek fejlesztése a labdarúgás technikai készletének variálásával, intenzív, neheztett körülmények közötti nagyobb ismétlésszámban történő végrehajtásával. A komplex képességfejlesztést szolgálja a technikai elemek sajátos ritmusának-dinamikájának kialakítása, valamint azok változatos, egyre bonyolultabb feltételek (idő, pontosság, összjátékkényszer, ellenféljelenlét stb.) mellett történő gyakorlása. A szervezet edzettségének, fittségének növelése a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárási viszonyok közötti gyakorlással, mérkőzések játszásával.

Játékok, versengések

A labdarúgás játékelemeinek elsajátítását és rögzítését segítő játékos feladatok, testnevelési játékok. Cserefoci. Lábtenisz meghatározott szabályokkal. Vonal foci. Játék 1 kapura 2 labdával. 2:1 elleni játék. Labdavezető, dekázó, célba rúgó és fejelő versenyek egyénileg és csoportosan. Kispályás labdarúgó mérkőzések.

Részvétel az iskolai kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése. 2 óra játék.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés az évszakhoz, az időjáráshoz alkalmazkodó sportág-specifikus bemelegítés-gyakorlataival, és a technikai- taktikai játékelemek szabályos és sportszerű végrehajtásával. A labdarúgásban különösen igénybe vett izmok erősítésének és nyújtásának elvei és gyakorlatai a sérülések, károsodások prevenciója érdekében. A szervek-szervrendszerek működésének fejlesztése a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárási viszonyok között végzett sportág-specifikus motoros cselekvésekkel. Az élményszerű játékkal és a sokoldalú játéktudással a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A sportjátékokban a kibővített játékelem-repertoár technikai végrehajtására, a hibajavításra, a taktikai megoldásokra és hozzájuk kapcsolódó játékszabályokra vonatkozó ismeretek.

A játék kiteljesítését szolgáló egyéni- és csapattaktikai ismeretek.

A sportjátékszabályok körének bővítése és a képzettséghez igazodó játékvezetési ismeretek.

A specifikus sportjátéktudás elsajátításához szükséges motoros

<p>képességek és alapvető fejlesztési módszerek.</p> <p>A csapatjátékok szerepe az együttműködés, a társas készségek kialakításában, a közösségi sikerek átélésének lehetőségeiben.</p> <p>A sportszerűség, a fair play és a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban. A sportolói és a szurkolói magatartás pozitív és negatív vonásai, a sporteseményekhez kapcsolódó durvaságok, az agresszió helyes értelmezése.</p> <p>A sportjátékok kiemelkedő magyar bázisai, nemzetközi sikerei.</p> <p>A világ élenjáró nemzetei a sportjátékokban.</p> <p>A sportjátékok rekreációs célú felhasználási lehetőségei és szerepe az egészséges életmód kialakításában.</p> <p>A sportjátékokkal kapcsolatos balesetvédelmi és elsősegély-nyújtási ismeretek.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ Fogalmak</p>	<p>„Félaktív”, aktív védő, dobócsel, indulócsel, önpassz, lepattanó labda, ráfordulás, befutás, páros lefutás, 1:1, 2:1, 3:2. elleni játék, létszámfölényes helyzet. Adogató, felső egyenes nyitás, egyenes leütés, feladás, sáncolás, támadási alapformák, ütés-sáncolás fedezése, 1:1, 2:2 elleni játék. Ütközések, sáncolás, résekre helyezkedés, esés-tompítás, önszöktetés, átlövés, bevetődéses-bedőléses lövés, ejtés, betörés, gyorsindítás, kitémadás, halászás, elzárás, lerohanás. Átadócsel, rúgócsel, labda toppolás, emberfogás, védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés, egyből játék, partdobás, sportágspecifikus bemelegítés, deviancia.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Atlétikai jellegű feladatok</p>	<p>Órakeret 24+2</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatokban jártasság.</p> <p>A rajtok mozgáselemeinek végrehajtása az indítás jeleknek megfelelően.</p> <p>A futómozgás technikájának alkalmazása a vágta, illetve a tartósfutásban.</p> <p>Tapasztalat a nekifutás távolságának és sebességének megválasztásában.</p> <p>Kislabdahajtás.</p> <p>A kar- és láblendítés szerepe az el- és felugrások eredményességében.</p> <p>Az atlétikai versenyek lényeges szabályai.</p> <p>Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása.</p> <p>Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő elsajátítása és a versenyszabályoknak megfelelő alkalmazása.</p> <p>Az atlétika versenyszámainak eredményes tanulását és a teljesítmények javulását megalapozó motoros képességekben mérhető fejlődés elérése.</p> <p>A vágta-, a tartós-, valamint a váltófutás technikájának a mozgásmintához közelítő bemutatása.</p> <p>Ugrásoknál az optimális nekifutás, valamint az erőteljes kar- és láblendítés kialakítása. A hajtásnál, lökésnél a lendületszerzés és kidobás összekapcsolása. Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek ismerete.</p>	

	<p>A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete. Az érdeklődés cselekvésekben történő kinyilvánítása az atlétikai mozgások, valamint a sportolás és a rendszeres testedzés iránt.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Futások, rajtok</i> A korábban tanult rajtformák (álló- és térdelőrajt) gyakorlása. Térdelőrajt rajtgepről. Rajtversenyek állórajttal, térdelőrajttal 15-20 m-es távon. Repülő és fokozó futások. Gyorsfutások játékosan és versenyek alkalmazásával 30-60 m-es távon. Iramfutás, tempófutás a táv fokozatos növelésével. Váltófutás váltózónában, egyenesben, játékosan és versenyszerűen, egykezes váltással. Tartós futás a táv és az intenzitás növelésével. Futás feladatokkal, akadályokkal, átfutás akadályok felett. Futóiskolai gyakorlatok. A térdelőrajt számonkérése.</p> <p><i>Szökdelések, ugrások</i> Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Sorozat el- és felugrások. Helyből távolugrás. Távolugrás guggoló vagy lépő technikával. A nekifutás, az elugrás és a talajérés iskolázása (elugró sávból). Magasugrás átlépő és guruló technikával. A nekifutás és a felugrás iskolázása. Távolugrás számonkérése.</p> <p><i>Dobások</i> Dobóiskolai gyakorlatok. Dobások, lökések különböző kiinduló helyzetből tömött- és füles labdával, célba is. Vetés füles labdával zónába vagy célba, egy és két kézzel.</p> <p>Kislabdahajtás helyből, nekifutással hármass lépésritmusból. Kislabdahajtás célba. Súlylökés helyből és becsúszással. Vetés füles labdával távolba és célba. Vetés tömött labdával, két kézzel két oldalra. A kislabdahajtás számonkérése.</p> <p><i>Képességfejlesztés</i> Az ideg-izom kapcsolat fejlesztése futóiskolai gyakorlatokkal. A reakció- és a vágtagyorsaság fejlesztése rajtokkal és vágtafutásokkal. Az idő- és tempóérzék fejlesztése iram- és tempófutásokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Az aerob állóképesség fejlesztése növekvő intenzitású tartós futással. Az ugrásokhoz szükséges gyorsuló fejlesztése szökdelő és ugróiskolai gyakorlatokkal, valamint sorozat el- és felugrásokkal. A dobóerő és dobóügyesség fejlesztés tömött- és füles labda dobásokkal.</p> <p><i>Játékok, versengések</i> Az atlétikai versenyszámok eredményes elsajátítását és az azokban elérhető teljesítmény fokozását elősegítő adekvát játékos feladatok és</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok, ritmusok.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> energianyerés, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság.</p> <p><i>Informatika:</i> táblázatok, grafikonok.</p> <p><i>Földrajz:</i> térképismeret.</p>

<p>testnevelési játékok alkalmazása, versenyszerűen is. Az atlétikai versenyszámokban lebonyolított versenyek.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>Az atlétikai mozgások cselekvésmintáinak optimalizálása növeli a mindennapi cselekvések és feladathelyzetek biztonságos megoldását. Az életkori periódushoz igazodó arányos és harmonikus erőfejlesztés elősegíti az atlétikus versenyszámok eredményes elsajátítását és rögzíti a biomechanikailag helyes testtartást. A futások különböző formáinak és különböző terepen történő végzése cselekvésmintát szolgáltatnak a szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások számára. Levezetés, a szervezet lecsillapítása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A rajtolás sikerében kiemelt szerepet játszó indulás utáni fokozatosan növekvő és gyorsuló lépések, a lábak és a karok aktív munkájának tudatosítása.</p> <p>Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek.</p> <p>Az „aktív elugrás” értelmezése.</p> <p>Az ugrások és dobások eredményes elsajátításához szükséges erőfajták, információk a passzív mozgatórendszer megterhelését, károsodását okozó erőedzésekről.</p> <p>A mozgáskoordináció szerepének tudatosítása az állóképességi és gyorsasági teljesítményekben.</p> <p>Az akarati tényezők szerepe az állóképességet igénylő teljesítményekben</p> <p>Alapvető ismeretek a terhelési összetevőkről.</p> <p>Ismeretek a tartós terhelések hatásáról a keringési rendszerre, a szervek és szervrendszerek szabályozására, működésük gazdaságosságára és a tanulásban érvényesülő teljesítőképeségre.</p> <p>Az atlétikai képzéssel pozitív magatartásbeli tulajdonságok fejlesztése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Váltózóna, egykezes váltás, magasugrás guruló technikával, hármas lépésritmus, vetés, ideg-izom kapcsolat, reagáló-gyorsaság, vágtagyorsaság, aktív és passzív mozgatórendszer, terhelési összetevő.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Torna jellegű feladatok</p>	<p>Órakeret 29+3</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A testtömeg uralása szükséges segítségadás mellett. A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása. Kötélmászás a képességnek megfelelő magasságig. Egyensúlygyakorlatok a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett.</p>	

	<p>Az aerobik alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat, egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal zenére is.</p> <p>A ritmikus sportgimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlatelemei.</p> <p>Technikailag helyes járások, ritmizált lépések, futások és szökdelések.</p> <p>Hibajavítás.</p> <p>Balesetvédelem.</p> <p>Segítségnyújtás a társaknak.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tornajellegű gyakorlatok végrehajtásánál igényesség a helyes testtartás kialakítására, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtésére.</p> <p>Talajon összefüggő gyakorlatok önálló összeállítása, összekötő elemek alkalmazásával.</p> <p>A szekrény- és a támaszugrások biztonságos végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon.</p> <p>Az aerobik gyakorlatok végrehajtásában kreativitásra és igényes kivitelezésre törekvés.</p> <p>Az aerobik gyakorlatok zenével összhangban történő végrehajtása.</p> <p>A figyelemkoncentráció, az önkontroll és a kitartó képesség fejlődése.</p> <p>Önállóság, együttműködés és segítségnyújtás a torna jellegű gyakorlatok végrehajtásában.</p>

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Torna (talajtorna, szertorna)</p> <p>A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező.</p> <p><i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok, támaszugrások:</i> Támlázások előre, hátra, oldalra, mellső, hátsó fekvőtámaszban haladással is. Mellső és mély fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Akadályok leküzdése támaszfeladatokkal. Gurulóátfordulások előre, hátra, különböző kiinduló helyzetből különböző befejező helyzetbe. Gurulóátfordulások sorozatban. Fejállás különböző kiinduló helyzetből, különböző lábtartással és lábmozgással. Mellső mérlegállás. Fellendülés kézállásba bordásfalnál, segítséggel és segítség nélkül. Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre. Repülő-guruló átfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúknak). Kézen átfordulás oldalra. Összefüggő talajgyakorlat. Csúsztatás nyújtott ülésből hasonfekvésbe és vissza (lányoknak). Vetődés mellső fekvőtámaszból nyújtott ülésbe (fiúknak). Ugrószekrény szélteiben (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak: 4–5 rész): guggolóátugrás. Ugrószekrény hosszában (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak 4-5 rész): gurulóátfordulás a szekrényen talajról elugrással; felguggolás, leterpesztés. Szekrényugrás számonkérése.</p>	<p><i>Fizika:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, egyensúly, reakcióerő, hatásideő; egyensúly, tömegközéppont.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> egyensúlyérzékelés, izomérzékelés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p>

Függésgyakorlatok: Akadályok leküzdése függésfeladatokkal. Mászás kötélén/rúdon. Függeszakadási kísérletek bordásfalon felfelé és lefelé. Vándormászás. Függeszakadási kísérletek kötélén (fiúknak). Magas gyűrű (fiúknak): alaplendület; zsugorlefuggés; lendület előre zsugorlefuggésbe; zsugorlefuggésből ereszkedés hátsó lefüggésbe; homorított leugrás hátra, lendületből. Érintő magas gyűrű (lányoknak): lendületek előre-hátra; fellendülés lebegő függésbe; zsugorlefuggés; ereszkedés hátsó függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás. Kötélmászás számonkérése.

Egyensúlyozó gyakorlatok: ferdén elhelyezett padon: természetes és utánozó járások, futások, fordulatok. Mérlegállás. Függőleges repülés különböző kiinduló helyzetből.

Aerobik (lányoknak, fiúknak)

Alaplépések, lépéskombinációk irányváltoztatással, forgással és karmunkával; komplett gyakorlatlánc (koreográfia); zenére történő duplázás; aszimmetrikus koreográfia.

Ugrókötélgyakorlatok (lányoknak, fiúknak)

Lengetések: oldalt lengetés; elől lengetés; fent lengetés; „fűnyíró”; 8-as figura.

Kötéláthajtások: egy, illetve páros lábon szökdeléssel, előre és hátra kötélahajtással állóhelyben és haladással; futás mindkét láb alatt történő áthajtással; helyben futás a joggoláshoz hasonló lábmunkával.

Kombinációk: oldalt lengetés egyik oldalra, majd páros lábon szökdelés közben kötélahatás előre, ezt követően oldalt lengetés másik oldalra; ugyanez hátra kötélahatással.

Fordulatok: $2 \times 180^\circ$ fordulat (egy oldallengetés közben 180° fordulat, majd kötélahajtás hátra a láb alatt, ezután a második 180° fordulat majd kötélahatás előre a láb alatt).

Képességfejlesztés

Koordinációs képességek komplex fejlesztése talajgyakorlati és gyűrűn végezhető elemek kombinált végrehajtásával, valamint az ugrószekrény alkalmazásával (téri tájékozódó-mozgásátállítódás képesség, ritmusérzék). A statikus és dinamikus egyensúly-érzékelés fejlesztése gerendán végezhető gyakorlatokkal, illetve azok variálásával. A váll, a kar és törzs erejének erősítése támasz helyzetben és függésben végzett gyakorlatokkal. Zenére, állásban és talajon saját testsúllyal végezhető gyakorlatok a főbb izomcsoportok erősítése céljából (térdfeszítő, -hajlító, csípőfeszítők, -hajlító, törzsfeszítő, -hajlító, könyökízület-feszítők, -hajlító). Erősítő és statikus nyújtó hatású gyakorlatok variálása.

Játékok, versengések

Célszerű testnevelési játékok a tornaszerek (gerenda, ugrószekrény, zsámolyok) felhasználásával is.

Játékos feladatok, ugrókötéllal, kötélhajtással, hullámzó kör, hullámzó vonal. Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok), valamint gerendagyakorlat (lányok) önálló összeállítása, bemutatása összekötő elemek felhasználásával, a társak pontozásával. Tehetséggondozás a torna, az aerobik és ugrókötel sportágakban tehetségesekkel különböző versenyeken való részvétellel, tehetségirányítás a versenysportba.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Az egészséges testi fejlődés elősegítése a tornajellegű feladatmegoldásokkal és az aerob munkavégzéssel. A test izmainak arányos fejlesztése, a biomechanikailag helyes testtartás, a gerinc izomegyensúlyának elősegítése a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal, az erő- és nyújtó gyakorlatok összhangjának megteremtésével. A tornajellegű feladatmegoldásokkal a cselekvésbiztonság növelése, áttételesen a mindennapok biztonságos cselekvéseinek elősegítése.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A tornajellegű feladatmegoldásokhoz tartozó sportágak koncentrikusan bővülő szaknyelvi ismeretei.

A sportágspecifikus önálló és bemelegítés szempontjai.

Az erősítő és nyújtó hatású gyakorlatok alapvető anatómiai és élettani ismeretei.

A mozgáshibákkal kapcsolatos ismeretek bővítése, a technikáról alkotott mozgáskép pontosításához és az önkontroll elősegítéséhez.

A funkcionális és célzatos erőfejlesztő gyakorlatok kiválasztásának és végrehajtásának alapismeretei.

A zenei és az esztétikai kivitelezésre vonatkozó ismeretek.

Az életkor szenzitív szakaszai és értelmezésük alapismeretei.

A tornajellegű gyakorlatokkal kapcsolatos versenyrendezés és -lebonyolítás kérdései.

A feladat-végrehajtások során az egymásnak nyújtott segítségnyújtás és -biztosítás módjainak verbális és gyakorlati ismeretei.

Az egészséges életmód összetevői közül a rendszeres testmozgás és táplálkozás összefüggéseire vonatkozó ismeretek.

**Kulcsfogalmak/
fogalmak**

Futólagos kézállás, repülő guruló átfordulás, csúsztatás, vetődés, guggolóátugrás, vándormászás, homorított leugrás, aszimmetrikus koreográfia, ugrókötel-gyakorlat, statikus és dinamikus egyensúlyérzékelés, statikus nyújtás, szenzitív életkori szakasz.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alternatív környezetben űzhető sportok	Órakeret 22+2
Előzetes tudás	<p>Az alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikái. A tanult sportágak űzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata. A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete. A természeti környezetben sportok egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályai. A mostoha időjárási feltételek melletti testmozgás.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal a tematika továbbtervezése. A játék- és sportkultúra gazdagodása a szabadidőben szórakozást és a játékélményt nyújtó új sportágak mozgásanyagának megismerésével. Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágak és népi hagyományokra épülő sportolási forma elsajátítása. Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek elsajátítása. A szabadban végzett mozgások jelentőségének belátása. A környezettudatosság fontosságának elismerése. A természeti/környezeti hatásokkal szembeni alkalmazkodó, ellenálló képesség növekedése. A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításával. A szabadidőben rekreációs céllal végzett fizikai aktivitás iránti pozitív beállítódás fokozódása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább négy, az évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás: feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal; falmászás; íjászat, lovaglás, karate, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. <i>Egy – a helyi tantervben leírható – lehetséges választás mintáját képző négy aktivitás mozgásműveltségi anyaga:</i> Korcsolyázás (az 5-6. évfolyamos tudásanyag bővítése) <i>Siklások:</i> egy lábon kapaszkodással, majd önállóan; váltott lábbal, ellökéssel; guggolásokkal. <i>A korcsolyázás technikai alapjai:</i> elrugaszkodás, pihenés, támaszhelyzet. Rajtolás. <i>Előrekorcsolyázás</i> egyéni és páros gyakorlatokban: a jégpálya hosszában, keresztben, körben; szlalom korcsolyázás; jobb és bal lábon siklással; egymás tolásával.</p>		<p><i>Földrajz:</i> időjárási ismeretek, tájékozódás, térképhasználat.</p>

Előrekorcsolyázás, az optimális sebesség után váltott lábon siklások. Váltott lábon siklások, a lengő láb előre és hátra lendítésével. Előrekorcsolyázó gyakorlatok csoportokban.
Hátrakorcsolyázás: lépegetéssel hátrafelé; állásban, guggolásban; folyamatosan. Ívben korcsolyázás: tárgyak, társak megkerülése lendületes korcsolyázással. Koszorúzás előre: szlalom korcsolyázás tárgyak, társak között; koszorúzás nyolcas alakzatban; koszorúzás kijelölt kör területén. Megállás. Hátrakorcsolyázás egyenes vonalon és körben. Íves korcsolyázás tárgyhoz közeli kanyarodással - versenyszerűen is. Koszorúzás hátra. Fordulatok jobbra, balra.

Asztalitenisz (folyosón és szabadban felállított asztalon is gyakorolható)

Előkészítő gyakorlatok: a játékoknál felsorolt játékos gyakorlatok.

Technikai elemek: alapállás; ütőtartás; lábmunka; tenyeres hosszú adogatás; tenyeres kontraütés; fonák hosszú adogatás; fonák kontraütés; fonák droppütés; tenyeres droppütés; fonák nyesett adogatás; tenyeres nyesett adogatás; alapszervák.

Képességfejlesztés

A *korcsolyázás* alaptechnikai elmeinek gyakorlásával az alapállóképesség, a lokomotoros gyorsaság, az alsó végtag erejének, valamint a koordinációs képességek közül kiemelten az egyensúlyozó képesség fejlesztése.

Az *asztalitenisz* játékhöz szükséges koordinációs képességek fejlesztése játékos gyakorlatokkal, illetve az alapütések technikájának gyakorlásával. A láb és a kar gyorserejének fejlesztése, különös tekintettel az asztalitenisz sportág igényeire.

Játékok, versengések

Korcsolyázás: Játékos rajtolási és megállási gyakorlatok: rajtolás, megállás meghatározott vonal előtt és mögött. Ívben korcsolyázás tárgyak, társak megkerülésével. siklóversenyek, korcsolyaversenyek 30 és 60 méteren, időmérésre. Íves korcsolyázás tárgyhoz közeli kanyarodással, versenyszerűen.

Asztalitenisz: Labdapattogatás az ütő tenyeres, illetve fonák oldalán különböző testhelyzetben, állóhelyben és járás közben - ügyesebb és ügyetlenebb kézzel. Ütögetés a falra, illetve párokban - ügyetlenebb kézzel is. Játékos ütögetés, pattogatás, egyensúlyozás állomásokon, mindkét kéz igénybevételével. Ütögetés az ütő tenyeres és fonák oldalát váltogatva. Szervák célba - versenyszerűen. Rövidített, illetve szabályos játszmák.

<p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban, formális és informális kertek között űzhető új testedzési formák megismerése, jártasság szintű elsajátítása. A szervezet edzettségének, ellenálló- és alkalmazkodó képességének fokozása a természeti és környezeti hatásokkal. Az egészséges életmóddal kapcsolatos tudásanyag bővítése, a környezettudatos magatartás formálása. Az új sportági mozgásformák megismerésével a motoros cselekvésbiztonság növelése, technikailag helyes elsajátításukkal a balesetek megelőzése. A technikai gyakorlatok káros kivitelezése következményeinek tudatosításával prevenciós ismeretek átadása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A pszichomotoros tartalmakhoz tartozó információk az önálló és tudatos tanulás, gyakorlás elősegítésére. A választott aktivitás kellékei, játék- és versenyszabályai. A választott aktivitás helyes kivitelezésével és a testi épségre káros mozdulatokkal kapcsolatos ismeretek. Információk az sporteszközökről, valamint az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözékről Ismeretek a szabadtéren különböző évszakokban és időjárási körülmények között történő sportolás egészségvédő hatásairól. A környezetkímélő magatartás főbb kritériumai. A rekreáció alapértelmezése, életkori sajátosságai és az életen át tartó fizikai aktivitás alapismeretei.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak. A közölt minta esetén: előre- és hátrakorcsolyázás, koszorú; tenyeres adogatás, tenyeres kontraütés, fonák adogatás, fonák kontraütés, fonák droppütés, tenyeres droppütés, fonák nyesett adogatás, tenyeres nyesett adogatás, alapszerva, Nordic Walking, diagonál lépés, Turul, egészségvédő hatás, rekreáció.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Önvédelmi és küzdő jellegű feladatok</p>	<p>Órakeret 41+3</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az alapvető önvédelmi fogások és eséstechnikák. Grundbirkózás alaphelyzetek, kitolás és a kihúzás. A dzsúdó elemi guruló- és esés gyakorlatai. Néhány egyszerű önvédelmi fogás. A test-test elleni küzdelem. Az érzelmek és az agresszió szabályozása. Mások teljesítményének elismerése. A tanult önvédelmi és küzdő jellegű feladatok szabályai.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A grundbirkózás további technikájának, szabályainak elsajátítása és gyakorlatban történő alkalmazása. Az önvédelmi módok megismerése és gyakorlatainak kontrollált végrehajtása.</p>	

	<p>Különböző eséstechnikák biztonságos végrehajtása társ közreműködésével is. Leszorítástechnikák és leszorításból történő szabadulások megismerése. Állasküzdelem kialakítása a dzsúdó elsajátított dobásaival. Veszélyes helyzetek, fenyegetettség felismerése, viselkedésminták elsajátítása a fenyegetettség elkerülésére. Segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek elsajátítása. A sportszerű győzni akarás kinyilvánítása. A fájdalomtűrés és az önfegyelem fejlődése.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Önvédelem, önvédelmi fogások Szabadulások fojtásfogásból. Felső egykezes kalapácsütés, egyenes ütés és köríves ütés védelem, háritása. Egyenes rúgás háritása. Védelem után a tanult dobástechnikák alkalmazása (pl. egyenes ütés háritása oldalra kitéréssel, majd nagy külső horogdobás). Grundbirkózás Emelések és védésük. Mellső, hátsó és oldalemelések különböző fogásokkal (derékfogásból, hónaljfogásból, karlezárással, karfelütéssel stb.). Grundbirkózás szabályai, küzdelmek azonos súlyú partnerekkel. Dzsúdó <i>Különböző eséstechnikák</i> tompító felületének elsajátítása alacsony talaj közeli helyzetekben. Zuhanó esések előre, hátra, oldalra - különböző kiinduló helyzetekből (térdelés, nyújtott ülés, guggolás, hajlított állás, állás). Csúsztatott esés jobbra és balra állásban majd oldalazó szökdeléssel. Társas rávezető gyakorlatok (társ hátán történő ülésből, társ által kötéllel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással). Zuhanó esések társ általi lökésből állásban és mozgásban. <i>Földharc technikák:</i> leszorítás technikák ismerete. Rézsútos/oldalsó/fej felőli/lovagló üléses leszorítás technikája. A leszorításokból történő szabadulások ismerete. Mini küzdelmek befogott leszorítás technikákból történő szabadulás adott időn belül (pl. 25 mp). Mini földharc küzdelem leszorítás technikák befogására irányulóan. <i>Dobás technikák:</i> Alapfogás. Egyensúlyvesztés irányai, a dobás részei. Nagy külső horogdobás (osoto gari), nagy csípődobás (ogoshi). <i>Átmenet dobástechnikából leszorítás technikába:</i> nagy külső horogdobást követően rézsútos leszorítás, nagy csípődobást követően rézsútos leszorítás. <i>Állás küzdelem (dzsúdó):</i> Tanult dobásokkal történő állasküzdelem.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> keleti kultúrák. <i>Biológia-egészségtan:</i> izmok, ízületek, anatómiai ismeretek, testi és lelki harmónia.</p>

Képességfejlesztés

Az önvédelmi és küzdő jellegű feladatok eredményes elsajátításához szükséges kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése természetes mozgásformák és játékos, egyéni és páros képességfejlesztő gyakorlatok alkalmazásával (mászások, kúszások, emelések-hordások, függeszkedések, húzások-tolások, kéziszerrel történő gyakorlatok).

Játékok, versengések

Az állás és földharc küzdelmet előkészítő páros küzdőjátékok. Földharcjátékok (szőnyegfelület esetén). Állásban végzett játékok. Emeléseket előkészítő páros küzdőjátékok. Mögékerülés, kiemelés páros játékos küzdőgyakorlatai. Állasküzdelmek azonos súlyú partnerekkel a grundbirkózás és a dzsúdó elsajátított elemeinek alkalmazásával. A tehetséges tanulók sportágspecifikus tudásának növelése a diáksportban történő versenyeztetéshez és a sportegyesületbe történő irányításhoz.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A mindennapi cselekvésbiztonság növelése az eséstechnikák és tompítások elsajátításával. Viselkedésminták elsajátítása a veszélyes helyzetek és fenyegetettség elkerülésére.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Az oktatásra kerülő gyakorlatok technikailag helyes végrehajtására vonatkozó ismeretek.

Átfogó ismeretek a szabálytalan és tilos fogásokról.

Az önvédelmi és küzdő jellegű feladatok eredményes végrehajtását befolyásoló alapvető motoros képességek ismeretei és életkorhoz igazított fejlesztés módszerei.

A küzdősportok mint a magyar sport nemzetközi sikereinek kiemelkedő képviselője.

Szemléletformálás a küzdősportok komplex személyiségfejlesztő értékeinek ismertetésével (motoros, kognitív, szociális és érzelmi akarati tulajdonságok).

Mire tanít a dzsúdó? Néhány elv és bölcsélet a keleti mesterek tanításaiból.

Annak tudatosítása, hogy a küzdőmódokban a szerény, szorgalmas és kitartó emberek találnak védelmi eszközt.

A küzdősportok gyakorlásában alapvető elv az egészségi és élettani szabályok megtartásának elve: a gyakorlás és a pihenés helyes aránya, a helyes táplálkozás, a célszerű légzés, a túleröltetés elkerülése. Az óvatosság, a figyelem és a józan helyzetmegítélés mellett le kell küzdeni az elbizakodottságot, a vigyázatlanságot és a félelmet.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felső egykezes kalapácsütés, egyenes ütés és köríves ütés, egyenes rúgás, fojtásfogás, leszorítás, nagy külső horogdobás (osoto gari), nagy csípődobás (ogoshi).
------------------------------------	--

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p><i>Természetes és nem természetes mozgásformák</i> Gyakorlottság a célszerű óraszervezés megvalósításában. Egyszerű relaxációs technikákról tájékozottság. Egyszerű gimnasztikai gyakorlatok önálló összefűzése és előadása zenére. Az erősítés és nyújtás néhány ellenjavallt gyakorlatának ismerete. Az összehangolt, feszes testtartás kritériumainak való megfelelésre kísérletek. A kamaszkori személyi higiénéről elemi tájékozottság. Az eddig elsajátított relaxációs technikák, és a képtudati, szimbolizációs folyamatok összekapcsolása.</p> <p><i>Sportjátékok</i> Gazdagabb sportjáték-technikai és -taktikai készlet. Jártasság néhány taktikai formáció, helyzet megoldásában. A játékszabályok kibővített körének megértése és alkalmazása. A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése. A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása. Konfliktusok, sportszerűtlenségek, deviáns magatartások esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése. Sporttörténeti alapvető tájékozottság a labdajátékokban.</p> <p><i>Atlétika jellegű feladatok</i> Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása. Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő végzése a tanult versenyszabályoknak megfelelően. Mérhető fejlődés a képességekben és a sportági eredményekben. Az atlétikai alapmozgásokban mozgásmintához közelítő bemutatás, a lendületszerzések és a befejező mozgások összekapcsolása. A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete.</p> <p><i>Torna jellegű feladatok</i> A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának jelenléte a torna jellegű mozgásokban. Talajon, gerendán, valamint gyűrűn növekvő önállóság jeleinek felmutatása a gyakorlásban, gyakorlat-összeállításban. A szekrény- és a támaszugrások bátor végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon.</p>
---	---

	<p>Látható fejlődés az aerobikgyakorlatok kivételében és a zenével összhangban történő végrehajtása. Önkontroll, együttműködés és segítségnyújtás a torna jellegű gyakorlatok végrehajtásában.</p> <p><i>Alternatív környezetben űzhető sportok</i> Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágakban és népi hagyományokra épülő sportolási formákban bővülő gyakorlási tapasztalat és fellelhető erősebb belső motiváció némelyik területén. Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek kinyilvánítása. A természeti erők és a sport hasznos összekapcsolásának ismerete és az ezzel kapcsolatos előnyök, rutinok területén jártasság. A környezettudatosság cselekedetekben való megjelenítése. A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításában. A szabadidőben végzett sportolás iránti pozitív beállítódás felmutatása.</p> <p><i>Önvédelmi és küzdőfeladatok</i> A grundbirkózás alapttechnikájának, szabályainak gyakorlatban történő alkalmazása. A különböző eséstechnikák, szabadulások, leszorítások és az önvédelmi gyakorlatainak kontrollált végrehajtása társsal. Állasküzdőlemben jártasság. A fenyegetettségi szituációkra, segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek elsajátítása. A sportszerű győzni akarás kinyilvánítása. A fájdalomtűrésben és az önfegyelemben érzékelhető fejlődés.</p>
--	---

8. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Természetes és nem természetes mozgásformák	22 + 2
Sportjátékok	45 + 7
Atlétika jellegű feladatok	43 + 3
Torna jellegű feladatok	26 + 2
Alternatív környezetben űzhető sportok	28 + 2
Összes óraszám	180

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes és nem természetes mozgásformák	Órakeret 22+2
Előzetes tudás	<p>A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása.</p> <p>A tanult rend-, illetve gimnasztikai gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása.</p> <p>8–10 gyakorlattal önállóan bemelegítés végrehajtása.</p> <p>Az autogén tréning alapfokú gyakorlatainak ismerete.</p> <p>A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása.</p> <p>A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete.</p> <p>A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete.</p> <p>Öntevékenyen részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Gyakorlottság a szervezés célszerűségét, gyorsaságát szolgáló új térformák, alakzatok kialakításában.</p> <p>Egyszerű relaxációs technikák elsajátítása.</p> <p>Motoros tesztekkel mérhető fejlődés a kondicionális képességekben.</p> <p>A gimnasztikai gyakorlatok, gyakorlatsorok zenével összhangban történő végrehajtása.</p> <p>A kreativitás kinyilvánítása önállóan összeállított gimnasztikai gyakorlatfüzérrel.</p> <p>Az erősítés és nyújtás ellenjavallt gyakorlatainak ismerete és az okozati összefüggés egyszerű magyarázata.</p> <p>Igényesség a harmonikus, szép testtartás kialakításában.</p> <p>A kamaszkori személyi higiéniával kapcsolatos ismeretek bővülése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Rendgyakorlatok, térbeli alakzatok kialakítása. A testnevelésóra szervezéséhez szükséges egyéb térformák, alakzatok. Mozgások zárt rendben, alakzatváltozások. Alakzatfelvételek járás és futás közben, a lépéshossz és a járás sebességének változtatásával. Ellenvonulások járásban és futásban. Fejlődések és szakadozások ellenvonulásban.</p> <p>Gimnasztika Természetes mozgásformák egyéni és társas gyakorlatok formájában, szerek, kéziszerek felhasználásával, játékos feladatokkal és versengésekkel összekötve. Játékos és szabadgyakorlati alapformájú szabad-, társas- szer és kéziszer-gyakorlatok (pad-, bordásfal-, labda-, karika-, ugrókötel-, gumikötél stb.). Nyújtó-, lazító hatású, állóképességet fejlesztő 8–16 ütemű, legalább 4 gyakorlatelemet tartalmazó szabadgyakorlatok és gyakorlatsorok. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva, önálló tervezéssel is. Zenére végzett összefüggő gimnasztikasor. Egyszerű légző és relaxációs gyakorlatok. A testtartás javítását szolgáló ízületi mozgékonytámasztást és a törzs erejét növelő gimnasztikai gyakorlatok.</p> <p>Képességfejlesztés Az alapállóképesség fejlesztése és a keringés fokozása zenére történő futásokkal és futás közben végzett feladatokkal. A kar- és a láb dinamikus erejének növelése kéziszer-gyakorlatokkal. A ritmusérzék, a kreativitás és a kinesztétikus differenciáló képesség fejlesztése zenére végzett gyakorlatokkal.</p> <p>Játékok, versengések A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. A testtudatot alakító, koordináció- és fittségfejlesztő szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal. 2 óra új játékok tanulása.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását, a gerinc izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálását biztosító eszközökkel is végezhető gyakorlatok. A láb statikai rendellenességei ellen ható gyakorlatok. Javasolt: A 10 testtájra vonatkozó gerinctorna gyakorlatanyagának felhasználása. Relaxációs alapgyakorlatok: (autogén tréning, progresszív relaxáció). Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az általános bemelegítő gyakorlatok összeállításának szempontjai és a bemelegítő blokkok főbb élettani hatásai.</p>	<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások.</p> <p><i>Természetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>

<p>A keringést fokozó természetes és speciális sportági mozgásformák jelentősége a bemelegítés és az edzettség szempontjából. Az életkori sajátosságoknak megfelelő funkcionális erősítő gyakorlatok ismeretei és végrehajtásuk szempontjai. Az erősítés és nyújtás kapcsolata, alkalmazásuk módszerei. Az ellenjavallt gyakorlatok indoklása. Relaxációs technikák és prevenciós gyakorlatok szerepe az egészségmegőrzésben. Az autogén tréning és progresszív relaxáció értelmezése. Az izomegyensúly fogalmának feltárása. A kamaszkori személyi higiéniével kapcsolatok információk. A tudatos higiénés magatartás ismérvei. Az edzettség értelmezése és a rendszeres fizikai aktivitás szerepe az edzettség megszerzésében és az egészségtudatos magatartásban.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ellenvonulás, gerinc-izomegyensúly, funkcionális gyakorlat, edzettség, egészségtudatos magatartás, autogén tréning, progresszív relaxáció, ellenjavallt gyakorlat, fizikai aktivitás, inaktivitás, intenzitás, terjedelem, időtartam, edzhetőség.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Sportjátékok</p>	<p>Órakeret 45+7</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításában alkalmazott testnevelési játékok és játékos feladatok aktív és értő végrehajtása. A sportjátékok alapvető technikai készletének elsajátítása. Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására. A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása. Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban. Részvétel a kedvelt sportjátékban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon, vagy egyéb szervezeti formában.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A játékelemek eredményességre törekvő alkalmazása testnevelési játékokban és a sportjátékban. A sportjátékok technikai és taktikai készletét bővítő új elemek elsajátítása, és alkalmazása. Tapasztalatszerzés a taktikai helyzetek megoldásában. A játékszabályok kibővített körének ismerete és értő alkalmazása. A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése. A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása. Konfliktusok esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése és indokolása. A sportjátékokat kísérő sportszerűtlenségek, deviáns magatartások helyes megítélése.</p>	

	<p>A sportjátékok magyar történetének kiemelkedő korszakai és személyiségei, valamint a világ élvonalába tartozó nemzetek megismerése.</p> <p>A sportjátékok iránti érdeklődés megszilárdulása.</p> <p>Az egyéni adottságokhoz és a megszerzett képességekhez igazodó sportjáték- tudás kialakulása, rekreációs célú vagy versenysport igényű alkalmazás elősegítésére.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Kézilabdázás</p> <p><i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> Alapmozgás, indulás, megállás, irányváltoztatások, cseles, megtévesztő mozgások, fordulatok labda nélkül. Lábmunka csiszolása. Indulócserek, le- és visszaforgások. Ütközések. Sáncolás helyben, mozgással talajon és felugrással. Résekre helyezkedés. Esések-tompítások.</p> <p><i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> labdavezetés nehezített körülmények között irány- és ritmusváltoztatásokkal. Önszöktetés. Labdás cselek: indulási-átadási lövő cselek. Átadások: test előtti átadások, oldalról és hátulról érkező labda elkapása. Test mögötti átadások.</p> <p>Kapura lövések: talajról különböző lendületszerzés után és felugrásból, passzív, félaktív és aktív védővel szemben. Átlövés felugrással is.</p> <p>Kapura lövések cselezés után. Kapura lövés bedőléssel, bevetődéssel.</p> <p>Ejtés.</p> <p><i>Kapusmunka:</i> helyezkedés, támadás, ill. védekezés esetén. Feladatok gyorsindítás esetén. Indítások megelőzése. Védés kézzel, lábbal. 7 méteres véde.</p> <p><i>Taktika:</i> Egyéni taktika - betörések labda nélkül és labdával. A kapus átívelése. Kitámadás, halászás, szerelés, elzárás. Csapatrész- és csapattaktika: 1:1; 2:1; 2:2, 3:2, 3:3 elleni játék. Védekezés emberfogással, 6:0-s és 5:1-es területvédekezéssel. Üres helyre helyezkedés. Védőtől való elszakadás. Melléállásos elzárás. Gyors indítások. Lerohanásos támadás rendezetlen védelem ellen. Ötletjáték. Támadásból védekezésbe való gyors visszahelyezkedés.</p> <p><i>Képességfejlesztés</i></p> <p>A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátéokra jellemző feladatokkal, gyakorlatokkal, a játékelemek intenzív gyakorlásával; mérkőzések játszásával. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat végrehajtásokkal. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárás viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával.</p>	<p><i>Matematika:</i> logika, valószínűség-számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Fizika:</i> mozgások, ütközések, erő, energia.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> az emberi szervezet működése, energianyeresi folyamatok.</p>

A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és a fittség szervei megalapozásához.

Játékok, versengések

A kézilabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Célba dobó versenyek; kézilabdajáték a szabályok fokozatos bővítésével. Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése. 2 óra játék.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kézilabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között végzett játéktevékenységgel.

Labdarúgás

Labdás technikai gyakorlatok: labdavezetések mindkét lábbal, külső és belső csüddel, különböző alakzatban. Labdahúzogató, -görgetés haladás közben, fordulatokkal. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal. Átadások laposan mozgás közben, ívelten növekvő távolságra, irányváltatással. Átvételek ívelt labdával. Labdalevétel: talppal, belsővel, külső csüddel, combbal, mellel. Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Labda toppolás. Rúgások: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával, különböző irányból érkező labdával. Dekázás: haladással, irányváltatással. Dekázás csoportosan csak lábbal, csak fejjel. Fejelés: előre, oldalra, különböző irányból érkező labdával. Fejelés felugrással.

Cselezés: testcsel, labdavezetésből labda elhúzása oldalra, labdaátvétel testesellel. Átadócsel, rúgócsel, rálépéssel, hátra húzással. Szerelés: alapszerelés- megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása. Helyezkedés a támadó és a kapu közé, a labda elrúgása. Egyéb feladatok: partdobás szabályosan.

Kapusmunka: guruló- és ívelt labda megfogása, kigurítás, kirúgás állított, lepattintott labdával, helyezkedés, erős lövés megfogása, lábbal védés, kidobás.

Taktikai gyakorlatok: Gyors támadásba felfejlődés és visszarendeződés. „Poszt” vagy „udvaros” gyakorlás. Helyezkedés. Emberfogás poszt szerint. Támadásban a védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés. Váltás védelemben. A támadások súlypontjának változtatása rövid és hosszú átadásokkal. Egyből játék. 4:2 elleni játék.

Képességfejlesztés

A motoros képességek fejlesztése a labdarúgás technikai készletének variálásával, intenzív, nehezített körülmények közötti nagyobb ismétlésszámban történő végrehajtásával. A komplex képességfejlesztést szolgálja a technikai elemek sajátos ritmusának-dinamikájának kialakítása, valamint azok változatos, egyre bonyolultabb feltételek (idő, pontosság, összjátékkényszer, ellenféljelenlét stb.) mellett történő gyakorlása. A szervezet edzettségének, fittségének növelése a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárási viszonyok közötti gyakorlással, mérkőzések játszásával.

Játékok, versengések

A labdarúgás játékelemeinek elsajátítását és rögzítését segítő játékos feladatok, testnevelési játékok. Cserefoci. Lábtenisz meghatározott szabályokkal. Vonal foci. Játék 1 kapura 2 labdával. 2:1 elleni játék. Labdavezető, dekázó, célba rúgó és fejelő versenyek egyénileg és csoportosan. Kispályás labdarúgó mérkőzések.

Részvétel az iskolai kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése. 2 óra játék.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés az évszakhoz, az időjáráshoz alkalmazkodó sportág-specifikus bemelegítés-gyakorlataival, és a technikai- taktikai játékelemek szabályos és sportszerű végrehajtásával. A labdarúgásban különösen igénybe vett izmok erősítésének és nyújtásának elvei és gyakorlatai a sérülések, károsodások prevenciója érdekében. A szervek-szervrendszerek működésének fejlesztése a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárási viszonyok között végzett sportág-specifikus motoros cselekvésekkel. Az élményszerű játékkal és a sokoldalú játéktudással a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A sportjátékokban a kibővített játékelem-repertoár technikai végrehajtására, a hibajavításra, a taktikai megoldásokra és hozzájuk kapcsolódó játékszabályokra vonatkozó ismeretek.

A játék kiteljesítését szolgáló egyéni- és csapattaktikai ismeretek.

A sportjátékszabályok körének bővítése és a képzettséghez igazodó játékvezetési ismeretek.

A specifikus sportjátéktudás elsajátításához szükséges motoros képességek és alapvető fejlesztési módszerek.

A csapatjátékok szerepe az együttműködés, a társas készségek kialakításában, a közösségi sikerek átélésének lehetőségeiben.

<p>A sportszerűség, a fair play és a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban. A sportolói és a szurkolói magatartás pozitív és negatív vonásai, a sporteseményekhez kapcsolódó durvaságok, az agresszió helyes értelmezése.</p> <p>A sportjátékok kiemelkedő magyar bázisai, nemzetközi sikerei.</p> <p>A világ élenjáró nemzetei a sportjátékokban.</p> <p>A sportjátékok rekreációs célú felhasználási lehetőségei és szerepe az egészséges életmód kialakításában.</p> <p>A sportjátékokkal kapcsolatos balesetvédelmi és elsősegély-nyújtási ismeretek.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ Fogalmak</p>	<p>„Félaktív”, aktív védő, dobócsel, indulócsel, önpassz, lepattanó labda, ráfordulás, befutás, páros lefutás, hármas-nyolcas, 1:1, 2:1, 3:2. elleni játék, létszámfölényes helyzet. Adogató, felső egyenes nyitás, egyenes leütés, feladás, sáncolás, támadási alapformák, ütés-sáncolás fedezése, 1:1, 2:2 elleni játék. Ütközések, sáncolás, résekre helyezkedés, esés-tompítás, átlövés, bevetődéses-bedőléses lövés, ejtés, betörés, gyorsindítás, kitámadás, halászás, elzárás, lerohanás. Átadócsel, rúgócsel, labda toppolás, emberfogás, védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés, egyből játék, partdobás, sportágspecifikus bemelegítés, deviancia.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Atlétikai jellegű feladatok</p>	<p>Órakeret 43+3</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatokban jártasság.</p> <p>A rajtok mozgáselemeinek végrehajtása az indítás jeleknek megfelelően.</p> <p>A futómozgás technikájának alkalmazása a vágta, illetve a tartósfutásban.</p> <p>Tapasztalat a nekifutás távolságának és sebességének megválasztásában.</p> <p>Kislabdahajítás.</p> <p>A kar- és láblendítés szerepe az el- és felugrások eredményességében.</p> <p>Az atlétikai versenyek lényeges szabályai.</p> <p>Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása.</p> <p>Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő elsajátítása és a versenyszabályoknak megfelelő alkalmazása.</p> <p>Az atlétika versenyszámainak eredményes tanulását és a teljesítmények javulását megalapozó motoros képességekben mérhető fejlődés elérése.</p> <p>A vágta-, a tartós-, valamint a váltófutás technikájának a mozgásmintához közelítő bemutatása.</p> <p>Ugrásoknál az optimális nekifutás, valamint az erőteljes kar- és láblendítés kialakítása.</p> <p>A hajításnál, lökésnél a lendületszerzés és kidobás összekapcsolása.</p> <p>Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek ismerete.</p> <p>A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete.</p> <p>Az érdeklődés cselekvésekben történő kinyilvánítása az atlétikai mozgások, valamint a sportolás és a rendszeres testedzés iránt.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Futások, rajtok

A korábban tanult rajtformák (álló- és térdelőrajt) gyakorlása. Térdelőrajt rajtgepről. Rajtversenyek állórajttal, térdelőrajttal 15-20 m-es távon. Repülő és fokozó futások. Gyorsfutások játékosan és versenyek alkalmazásával 30-60 m-es távon. Iramfutás, tempófutás a táv fokozatos növelésével. Váltófutás váltózónában, egyenesben, játékosan és versenyszerűen, egykezes váltással. Tartós futás a táv és az intenzitás növelésével. Futás feladatokkal, akadályokkal, átfutás akadályok felett. Futóiskolai gyakorlatok. Térdelőrajt alkalmazása.

Szökdelések, ugrások

Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Sorozat el- és felugrások. Helyből távolugrás. Távolugrás guggoló vagy lépő technikával. A nekifutás, az elugrás és a talajérés iskolázása (elugró sávból). Magasugrás átlépő és guruló technikával. A nekifutás és a felugrás iskolázása. Magasugrás számonkérése.

Dobások

Dobóiskolai gyakorlatok. Dobások, lökések különböző kiinduló helyzetből tömött- és füles labdával, célba is. Vetés füles labdával zónába vagy célba, egy és két kézzel (jobb és bal kézzel). Kislabdahajtás helyből, nekifutással hármas és ötös lépésritmusból. Kislabdahajtás célba. Súlylökés helyből és becsúzással (jobb és bal kézzel is). Vetés füles labdával távolba és célba, egy és két kézzel. Vetés tömött labdával, két kézzel két oldalra. Vetések negyed- és egész fordulattal, a pördület iskolázása.

Képességfejlesztés

Az ideg-izom kapcsolat fejlesztése futóiskolai gyakorlatokkal. A reakció- és a vágtagyorsaság fejlesztése rajtokkal és vágtafutásokkal. Az idő- és tempóérzék fejlesztése iram- és tempófutásokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Az aerob állóképesség fejlesztése növekvő intenzitású tartós futással. Az ugrásokhoz szükséges gyorsaság fejlesztése szökdelő és ugróiskolai gyakorlatokkal, valamint sorozat el- és felugrásokkal. A dobóerő és dobóügyesség fejlesztés tömött- és füles labda dobásokkal.

Játékok, versengések

Az atlétikai versenyszámok eredményes elsajátítását és az azokban elérhető teljesítmény fokozását elősegítő adekvát játékos feladatok és

Ének-zene:

ritmusgyakorlatok, ritmusok.

Biológia-egészségtan:

energianyerés, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság.

Informatika:

táblázatok, grafikonok.

Földrajz:

térképismeret.

<p>testnevelési játékok alkalmazása, versenyszerűen is. Az atlétikai versenyszámokban lebonyolított versenyek.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Az atlétikai mozgások cselekvésmintáinak optimalizálása növeli a mindennapi cselekvések és feladathelyzetek biztonságos megoldását. Az életkori periódushoz igazodó arányos és harmonikus erőfejlesztés elősegíti az atlétikus versenyszámok eredményes elsajátítását és rögzíti a biomechanikailag helyes testtartást. A futások különböző formáinak és különböző terepen történő végzése cselekvésmintát szolgáltatnak a szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások számára. Levezetés, a szervezet lecsillapítása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A rajtolás sikerében kiemelt szerepet játszó indulás utáni fokozatosan növekvő és gyorsuló lépések, a lábak és a karok aktív munkájának tudatosítása. Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek. Az „aktív elugrás” értelmezése. Az ugrások és dobások eredményes elsajátításához szükséges erőfajta, információk a passzív mozgatórendszer megterhelését, károsodását okozó erőedzésekről. A mozgáskoordináció szerepének tudatosítása az állóképességi és gyorsasági teljesítményekben. Az akarat tényezők szerepe az állóképességet igénylő teljesítményekben Alapvető ismeretek a terhelési összetevőkről. Ismeretek a tartós terhelések hatásáról a keringési rendszerre, a szervek és szervrendszerek szabályozására, működésük gazdaságosságára és a tanulásban érvényesülő teljesítőképességre. Az atlétikai képzéssel pozitív magatartásbeli tulajdonságok fejlesztése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Váltózóna, egykezes váltás, magasugrás guruló technikával, hármas-ötös lépésritmus, vetés, ideg-izom kapcsolat, reagáló-gyorsaság, vágtagyorsaság, aktív és passzív mozgatórendszer, terhelési összetevő.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Torna jellegű feladatok</p>	<p>Órakeret 26+2</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A testtömeg uralása szükséges segítségadás mellett. A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása. Kötélmászás a képességnek megfelelő magasságig.</p>	

	<p>Egyensúlygyakorlatok a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett.</p> <p>Az aerobik alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat, egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal zenére is.</p> <p>Technikailag helyes járások, ritmizált lépések, futások és szökdelések.</p> <p>Hibajavítás.</p> <p>Balesetvédelem.</p> <p>Segítségnyújtás a társaknak.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tornajellegű gyakorlatok végrehajtásánál igényesség a helyes testtartás kialakítására, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtésére.</p> <p>Talajon összefüggő gyakorlatok önálló összeállítása, összekötő elemek alkalmazásával.</p> <p>A szekrény- és a támaszugrások biztonságos végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon.</p> <p>Az aerobik gyakorlatok végrehajtásában kreativitásra és igényes kivitelezésre törekvés.</p> <p>Az aerobik gyakorlatok zenével összhangban történő végrehajtása.</p> <p>A figyelemkoncentráció, az önkontroll és a kitartó képesség fejlődése.</p> <p>Önállóság, együttműködés és segítségnyújtás a torna jellegű gyakorlatok végrehajtásában.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Torna (talajtorna, szertorna)</p> <p>A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező.</p> <p><i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok, támaszugrások:</i> Támlázások előre, hátra, oldalra, mellső, hátsó fekvőtámaszban haladással is. Mellső és mély fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Akadályok leküzdése támaszfeladatokkal. Gurulóátfordulások előre, hátra, különböző kiinduló helyzetből különböző befejező helyzetbe. Gurulóátfordulások sorozatban. Fejállás különböző kiinduló helyzetből, különböző lábtartással és lábmozgással. Mellső mérlegállás. Fellendülés kézállásba bordásfalnál, segítséggel és segítség nélkül. Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre. Repülő-guruló átfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúknak). Kézen átfordulás oldalra, mindkét irányba megközelítően nyújtott testtel. Összefüggő talajgyakorlat. Csúsztatás nyújtott ülésből hasonfekvésbe és vissza (lányoknak). Vetődés mellső fekvőtámaszból nyújtott ülésbe (fiúknak). Ugrószekrény szélteben (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak: 4–5 rész): guggolóátugrás. Ugrószekrény hosszában (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak 4-5 rész): gurulóátfordulás a szekrényen talajról elugrással; felguggolás, leterpesztés.</p> <p><i>Függőgyakorlatok:</i> Akadályok leküzdése függőfeladatokkal. Mászás kötélén/rúdon. Függeszkedési kísérletek bordásfalon felfelé és lefelé. Vándormászás. Függeszkedési kísérletek kötélén (fiúknak). Magas</p>	<p><i>Fizika:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, egyensúly, reakcióerő, hatásideő; egyensúly, tömegközéppont.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> egyensúlyérzékelés, izomérzékelés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p>

gyűrű (fiúknak): alaplendület; zsugorlefuggés; lendület előre zsugorlefuggésbe; zsugorlefuggésből ereszkedés hátsó lefuggésbe; homorított leugrás hátra, lendületből. Érintő magas gyűrű (lányoknak): lendületek előre-hátra; fellendülés lebegő függésbe; zsugorlefuggés; ereszkedés hátsó függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás. Kötélmászás számonkérése.

Egyensúlyozó gyakorlatok: ferdén elhelyezett padon: természetes és utánozó járások, futások, fordulatok. Mérlegállás. Függőleges repülés különböző kiinduló helyzetből.

Aerobik (lányoknak, fiúknak)

Alaplépések, lépéskombinációk irányváltoztatással, forgással és karmunkával; komplett gyakorlatlánc (koreográfia); zenére történő duplázás; aszimmetrikus koreográfia.

Ugrókötélgyakorlatok (lányoknak, fiúknak)

Lengetések: oldalt lengetés; elől lengetés; fent lengetés; „fűnyíró”; 8-as figura.

Kötélláthajtások: egy, illetve páros lábon szökdeléssel, előre és hátra kötélhajtással állóhelyben és haladással; futás mindkét láb alatt történő áthajtással; helyben futás a joggoláshoz hasonló lábmunkával.

Kombinációk: oldalt lengetés egyik oldalra, majd páros lábon szökdelés közben kötéláthajtás előre, ezt követően oldalt lengetés másik oldalra; ugyanez hátra kötélláthajtással.

Fordulatok: 2x180° fordulat (egy oldallengetés közben 180° fordulat, majd kötélhajtás hátra a láb alatt, ezután a második 180° fordulat majd kötélláthajtás előre a láb alatt).

Képességfejlesztés

Koordinációs képességek komplex fejlesztése talajgyakorlati és gyűrűn végezhető elemek kombinált végrehajtásával, valamint az ugrószekrény alkalmazásával (téri tájékozódó-mozgásátállítódás képesség, ritmusérzék). A statikus és dinamikus egyensúly-érzékelés fejlesztése gerendán végezhető gyakorlatokkal, illetve azok variálásával. A váll, a kar és törzs erejének erősítése támaszhelyzetben és függésben végzett gyakorlatokkal. Zenére, állásban és talajon saját testsúllyal végezhető gyakorlatok a főbb izomcsoportok erősítése céljából (térdfeszítő, -hajlító, csípőfeszítők, -hajlító, törzsfeszítő, -hajlító, könyökízület-feszítők, -hajlító). Erősítő és statikus nyújtó hatású gyakorlatok variálása.

Játékok, versengések

Célszerű testnevelési játékok a tornaszerek (gerenda, ugrószekrény,

<p>zsámolyok) felhasználásával is. Játékos feladatok, ugrókötéllel, kötélhajtással, hullámzó kör, hullámzó vonal. Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok), valamint gerendagyakorlat (lányok) önálló összeállítása, bemutatása összekötő elemek felhasználásával, a társak pontozásával. Tehetséggondozás a torna, az aerobik és ugrókötél sportágakban tehetségesekkel különböző versenyeken való részvétellel, tehetségirányítás a versenysportba.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Az egészséges testi fejlődés elősegítése a tornajellegű feladatmegoldásokkal és az aerob munkavégzéssel. A test izmainak arányos fejlesztése, a biomechanikailag helyes testtartás, a gerinc izomegyensúlyának elősegítése a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal, az erő- és nyújtó gyakorlatok összhangjának megteremtésével. A tornajellegű feladatmegoldásokkal a cselekvésbiztonság növelése, áttételesen a mindennapok biztonságos cselekvéseinek elősegítése.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A tornajellegű feladatmegoldásokhoz tartozó sportágak koncentrikusan bővülő szaknyelvi ismeretei. A sportágspecifikus önálló és bemelegítés szempontjai. Az erősítő és nyújtó hatású gyakorlatok alapvető anatómiai és élettani ismeretei. A mozgáshibákkal kapcsolatos ismeretek bővítése, a technikáról alkotott mozgáskép pontosításához és az önkontroll elősegítéséhez. A funkcionális és célzatos erőfejlesztő gyakorlatok kiválasztásának és végrehajtásának alapismeretei. A zenei és az esztétikai kivitelezésre vonatkozó ismeretek. Az életkor szenzitív szakaszai és értelmezésük alapismeretei. A tornajellegű gyakorlatokkal kapcsolatos versenyrendezés és -lebonyolítás kérdései. A feladat-végrehajtások során az egymásnak nyújtott segítségnyújtás és -biztosítás módjainak verbális és gyakorlati ismeretei. Az egészséges életmód összetevői közül a rendszeres testmozgás és táplálkozás összefüggéseire vonatkozó ismeretek.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Futólagos kézállás, repülő guruló átfordulás, csúsztatás, vetődés, guggolóátugrás, vándormászás, homorított leugrás, aszimmetrikus koreográfia, ugrókötél-gyakorlat, statikus és dinamikus egyensúlyérzékelés, statikus nyújtás, szenzitív életkori szakasz.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alternatív környezetben űzhető sportok	Órakeret 28+2
Előzetes tudás	<p>Az alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikái. A tanult sportágak űzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata. A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete. A természeti környezetben sportok egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályai. A mostoha időjárási feltételek melletti testmozgás.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal a tematika továbbtervezése. A játék- és sportkultúra gazdagodása a szabadidőben szórakozást és a játékélményt nyújtó új sportágak mozgásanyagának megismerésével. Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágak és népi hagyományokra épülő sportolási forma elsajátítása. Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek elsajátítása. A szabadban végzett mozgások jelentőségének belátása. A környezettudatosság fontosságának elismerése. A természeti/környezeti hatásokkal szembeni alkalmazkodó, ellenálló képesség növekedése. A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításával. A szabadidőben rekreációs céllal végzett fizikai aktivitás iránti pozitív beállítódás fokozódása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább négy, az évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás: feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal; falmászás; íjászat, lovaglás, karate, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. <i>Egy – a helyi tantervben leírható – lehetséges választás mintáját képző négy aktivitás mozgásműveltségi anyaga:</i></p> <p>Korcsolyázás (az 5-6. évfolyamos tudásanyag bővítése) <i>Siklások:</i> egy lábon kapaszkodással, majd önállóan; váltott lábbal, ellökéssel; guggolásokkal. <i>A korcsolyázás technikai alapjai:</i> elrugaszkodás, pihenés, támaszhelyzet. Rajtolás. <i>Előrekorcsolyázás</i> egyéni és páros gyakorlatokban: a jégpálya hosszában, keresztben, körben; szlalom korcsolyázás; jobb és bal lábon siklással; egymás tolásával. Előrekorcsolyázás, az optimális</p>		<p><i>Földrajz:</i> időjárási ismeretek, tájékozódás, térképhasználat.</p>

sebesség után váltott lábon siklások. Váltott lábon siklások, a lengő láb előre és hátra lendítésével. Előrekorcsolyázó gyakorlatok csoportokban.

Hátrakorcsolyázás: lépegetéssel hátrafelé; állásban, guggolásban; folyamatosan. Ívben korcsolyázás: tárgyak, társak megkerülése lendületes korcsolyázással. Koszorúzás előre: szlalom korcsolyázás tárgyak, társak között; koszorúzás nyolcas alakzatban; koszorúzás kijelölt kör területén. Megállás. Hátrakorcsolyázás egyenes vonalon és körben. Íves korcsolyázás tárgyhöz közeli kanyarodással - versenyszerűen is. Koszorúzás hátra. Fordulatok jobbra, balra.

Asztalitenisz (folyosón és szabadban felállított asztalon is gyakorolható)

Előkészítő gyakorlatok: a játékoknál felsorolt játékos gyakorlatok.

Technikai elemek: alapállás; ütőtartás; lábmunka; tenyeres hosszú adogatás; tenyeres kontraütés; fonák hosszú adogatás; fonák kontraütés; fonák droppütés; tenyeres droppütés; fonák nyesett adogatás; tenyeres nyesett adogatás; alapszervák.

Képességfejlesztés

A *korcsolyázás* alaptechnikai elmeinek gyakorlásával az alapállóképesség, a lokomotoros gyorsaság, az alsó végtag erejének, valamint a koordinációs képességek közül kiemelten az egyensúlyozó képesség fejlesztése.

Az *asztalitenisz* játékhoz szükséges koordinációs képességek fejlesztése játékos gyakorlatokkal, illetve az alapütések technikájának gyakorlásával. A láb és a kar gyorserejének fejlesztése, különös tekintettel az asztalitenisz sportág igényeire.

Játékok, versengések

Korcsolyázás: Játékos rajtolási és megállási gyakorlatok: rajtolás, megállás meghatározott vonal előtt és mögött. Ívben korcsolyázás tárgyak, társak megkerülésével. siklóversenyek, korcsolyaversenyek 30 és 60 méteren, időmérésre. Íves korcsolyázás tárgyhöz közeli kanyarodással, versenyszerűen.

Asztalitenisz: Labdapattogatás az ütő tenyeres, illetve fonák oldalán különböző testhelyzetben, állóhelyben és járás közben - ügyesebb és ügyetlenebb kézzel. Ütögetés a falra, illetve párokban - ügyetlenebb kézzel is. Játékos ütögetés, pattogatás, egyensúlyozás állomásokon, mindkét kéz igénybevételével. Ütögetés az ütő tenyeres és fonák oldalát váltogatva. Szervák célba - versenyszerűen. Rövidített, illetve szabályos játszmák.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

<p>Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban, formális és informális kertek között űzhető új testedzési formák megismerése, jártasság szintű elsajátítása. A szervezet edzettségének, ellenálló- és alkalmazkodó képességének fokozása a természeti és környezeti hatásokkal. Az egészséges életmóddal kapcsolatos tudásanyag bővítése, a környezettudatos magatartás formálása. Az új sportági mozgásformák megismerésével a motoros cselekvésbiztonság növelése, technikailag helyes elsajátításukkal a balesetek megelőzése. A technikai gyakorlatok káros kivitelezése következményeinek tudatosításával prevenció ismeretek átadása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A pszichomotoros tartalmakhoz tartozó információk az önálló és tudatos tanulás, gyakorlás elősegítésére.</p> <p>A választott aktivitás kellékei, játék- és versenyszabályai.</p> <p>A választott aktivitás helyes kivitelezésével és a testi épségre káros mozdulatokkal kapcsolatos ismeretek. Információk az sporteszközökről, valamint az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözékről</p> <p>Ismeretek a szabadterén különböző évszakokban és időjárási körülmények között történő sportolás egészségvédő hatásairól.</p> <p>A környezetkímélő magatartás főbb kritériumai.</p> <p>A rekreáció alapértelmezése, életkori sajátosságai és az életen át tartó fizikai aktivitás alapismeretei.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak. A közölt minta esetén: előre- és hátrakorcsolyázás, koszorú; tenyeres adogatás, tenyeres kontraütés, fonák adogatás, fonák kontraütés, fonák droppütés, tenyeres droppütés, fonák nyesett adogatás, tenyeres nyesett adogatás, alapszerva, Nordic Walking, diagonál lépés, Turul, egészségvédő hatás, rekreáció.</p>

TÖRTÉNELEM, TÁRSADALMI ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

5–8. évfolyam

Célok és feladatok

Az ember és társadalom műveltségi terület a tanulók társadalmi környezetben való eligazodásához, szocializációjához nyújt segítséget. Ennek középpontjában hagyományosan a *történelem* mint múltismeret áll, mely a társadalom közös emlékezeteként az emberi azonosságtudat egyik alapja. Ez az identitástudat sokrétű, a legszűkebb helyi közösségektől, a haza és a nemzet legnagyobb kohéziós erőt jelentő összefogó erején át, az európai kontinens közösségei által az emberiség egészéhez való tartozás érzéséig terjed. Kölcsönös függésünk megértése meghatározó jelentőségű, amely világtörténelmi látásmódot követel, és a különböző – főleg európai – kultúrák, de leginkább határainkon inneni és túli nemzeti értékeink megbecsülését jelenti.

A történelem tanításának és tanulásának a célja olyan, hazánk és az emberiség múltjával kapcsolatos műveltség és képességek elsajátíttatása és elsajátítása, amely közös kommunikációs alapot szolgáltatva biztosítja egymás kölcsönös elfogadását a szűkebb és tágabb közösségek számára. Fontos a történelmi folyamatok megértetése és megértése is, olyan történelmi tudat kialakítását megalapozva, amelynek révén egyrészt beláthatóvá válik, hogy a jelen a múlt történéseinek a következménye is; másrészt viszont az, hogy mai életünk hatást fog gyakorolni a jövő nemzedékek sorsára. A történelem tanulásának tehát nem pusztán az a célja, hogy megismerjük múltunkat, hanem az is, hogy jobban tudjunk tájékozódni a jelenben. Kiemelt cél annak érzékeltetése, hogy a magyar nemzet történelme sokféle egyéb nemzetiség és etnikum együttműködésének az eredménye is.

A múlt felidézésének igénye és az ehhez szükséges képességek fejlesztése csak akkor lehet eredményes, ha – figyelembe véve a tanulók életkori sajátosságait – élményszerű a tanítás. Az általános iskolai történelemtanításnak éppen ezért a múltat szemléletesen megjelenítő történettanításon kell alapulnia. A történetek a múlt színes, sodró valóságának, a valaha volt élet lehető lényegi teljességének képszerű felidézését jelentik. Segítik átélni a tanulóknak a történelmi valóságot, vagyis a segítségükkel juttathatjuk el tanulóinkat a történelmi elemzésig, a megfelelő következtetések, általánosítások segítségével a tudományosan megalapozott történelmi ismeretek rendszeréhez.

Mivel az 5–6. évfolyamos tanulók gondolkodása konkrét, ezért esetükben a múlt képszerű megjelenítése különös jelentőségű. Ennek érdekében a történetek megjelenítésén alapuló és tevékenység-központú feldolgozás a történelemtanítás alapelve, melynek eszközei között fontos szerepet játszik a jeles történelmi személyiségek bemutatása, valamint az egyes korok embereinek mindennapjait bemutató életmódtörténet. A 7–8. évfolyamos tanulók gondolkodása már inkább elvont fogalmi szintű, amely képes a múlt valóságát az általánosítás magasabb szintjén, sokoldalúbb történelmi összefüggésekbe ágyazva feldolgozni. A történelem képszerű megjelenítését jelentő történettanításra itt is szükség van, mely azonban már komolyabb elemzéssel társul, mivel ezek a tanulók képesek a történelem megismerésének, a jelenségek elemzésének magasabb szintjére is.

A tananyag tevékenység-központú feldolgozása a kompetencia elvű képzés folyamatában a fejlesztési feladatok révén valósul meg. A tananyag elsajátítása elsősorban tanulói tevékenységgel lehetséges, a tevékenységek elvégzésére irányuló képességek fejlesztése pedig különböző típusú feladatok révén történik. A történelem megismeréséhez az ember és társadalom műveltségi terület egészére is érvényes fejlesztési területek – az ismeretszerzés és tanulás, a kritikai gondolkodás, a kommunikáció, valamint az időben és térben való tájékozódás – járulnak hozzá a legsajátosabb módon. Fontos, hogy a tanulók – az élethosszig tartó tanulás igényének megfelelően – képessé váljanak ismereteket meríteni szűkebb környezetükből, történetekből, könyvekből, képekből, tömegkommunikációs eszközökből, a világhálóról, statisztikai adatokból, grafikonokból, diagramokból, tárgyi és szöveges forrásokból és más ismerethordozókból. Az is lényeges, hogy az ezekből szerzett ismereteket egyre önállóbban és kritikusabban értelmezzék, és tudjanak belőlük következtetéseket levonni.

A *társadalmi és állampolgári ismeretek* témakörei a társadalmi gyakorlatra összpontosító szocializációs célú tartalmi egységek, amelyek komplex módon reagálnak a diákokat közvetlenül érintő társadalmi jelenségekre. Problémafelvetésük és szóhasználatuk olyan tudományterületekre épül, mint a szociológia, a szociálpszichológia, a politológia, a jogtudomány, a közgazdaságtan és a média tudománya. Az e témakörökben megjelenő ismeretek fontos szerepet játszanak a társadalom múltjára és jelenére vonatkozó tudás összekapcsolásában. Egyúttal alapokat kínálnak annak megértéséhez, hogy miként működik a társadalom, az állam és a gazdaság, amelyben saját maguk és családjuk mindennapi élete zajlik.

Nem mindegy tehát, hogy a tanulók találkoznak-e ezekkel a kérdésekkel iskolai tanulmányaik során, vagy sem. Mint ahogy az sem mellékes, hogy az iskola ösztönzi-e őket az aktív, cselekvő állampolgárként való életre, vagy az őket körülvevő világ társadalmi, közéleti és gazdasági problémáival akkor találkoznak először, amikor azokat már nekik maguknak kell megoldaniuk. A társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek témaköreinek feldolgozása – cselekvési minták bemutatásával, szituációs gyakorlatok szervezésével, tapasztalatszerzési lehetőségek megteremtésével és bizonyos gyakorlatias készségek fejlesztésével – sokat tehet azért, hogy a fiatalok ne álljanak majd védtelenül bonyolult élethelyzetekben.

Kompetenciák

A történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek tantárgy az időszámítással kapcsolatos számítási feladatok révén hozzájárul a *matematikai kompetencia* fejlesztéséhez. Az információk feldolgozása lehetőséget ad a tanulók *digitális kompetenciájának*, esztétikai-művészeti tudatosságának, kifejezőképességének, anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikációkészségnek, kezdeményezőképességének, *szociális és állampolgári kompetenciájának* fejlesztéséhez is. Az emberiség történetének megismertetésével hozzájárul a tanulók *erkölcsi neveléséhez*, a magyar vonatkozások révén pedig a *nemzeti öntudat* erősítéséhez. Segíti az *állampolgárságra és demokráciára nevelést*, mivel hozzájárul ahhoz, hogy a fiatalok felnőtté válásuk után felelős döntéseket hozhassanak. A csoportmunkában

végzett tevékenységek és feladatok lehetőséget teremtenek a demokratikus döntéshozatali folyamat gyakorlására. A kooperatív oktatási módszerek a kémiaórán is alkalmat adnak az *önismeret és a társas kapcsolati kultúra* fejlesztésére. *A testi és lelki egészségre*, valamint a *családi életre nevelés* érdekében a fiatalok megismerik a környezetük egészséget veszélyeztető leggyakoribb tényezőit. Ismereteket sajátítanak el a veszélyhelyzetek és a káros függőségek megelőzésével, a családtervezéssel, és a gyermekvállalással kapcsolatban. A kialakuló társadalomtudományi műveltségre, a történelmi példákra alapozva fejlődik a médiatudatosság. A társadalmi-gazdasági események elemzése és megértése után a tanulóknak ki kell alakulnia a *környezettudatosságnak* és a *fenntarthatóságra törekvésnek*.

Óraterv

	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	2	2	2	2
Éves óraszám	72	72	72	72

5–6. évfolyam

Az általános iskolai *történelemtanítás* első két éve bevezet a történelem tanulásába. Olyan alapvető fejlesztési területek, nevelési célok állnak a középpontban, mint a nemzeti öntudat kialakítása, fejlesztése, a hazafias nevelés, az állampolgárságra és demokráciára nevelés megalapozása, valamint a tanulás tanítása. A kulcskompetenciák közül a szociális és állampolgári kompetencia, valamint a hatékony és önálló tanulás kiemelt jelentőségű. Fontos szempont az adott szakaszban a szűkebb és tágabb környezet történelmi, kulturális és vallási értékeinek a megismertetése, továbbá, hogy a tanulók bepillantást nyerjenek a történelmi múltat feldolgozó történész munkájába. Ajánlott a múzeumok, közgyűjtemények látogatása, rendeltetésük, szerepük megismertetése. Ez szolgálja a tantárgy vonzóvá tétele mellett annak hitelességét is.

A rendszeres történelemtanítás az első két évben a történetek feldolgozásán, a jeles történelmi személyiségek és az adott korok mindennapjainak a bemutatásán alapul, kiemelten tárgyalva a magyar történelmi múlt sorsfordulóit. Ennek keretében fontos arra figyelni, hogy a magyarságot – egyebek mellett – a múlttól szóló, a közösség többsége által ismert mondák, történetek, valamint a közös nyelv és hagyomány tartják össze. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy a múlt megismerésével alakul ki az egyes ember történelmi látásmódja, a nemzedékek közös történetei pedig a nemzeti öntudat fejlesztését eredményezhetik. Ez a két év alapozza meg a tanulók időben és térben való tájékozódását. Mindezeknek a megvalósítása csak tevékenység-központú tanítással, változatos fejlesztési feladatok beiktatásával lehetséges. Törekedni kell a történelemtanítás élményszerűségére is, hogy a távoli korokat, az ott élő emberek világát élet közelemben tudjuk feldolgozni. A feldolgozás során támaszkodni kell a korosztály élénk, alkotó fantáziájára is. Fontos, hogy figyelembe vegyünk az 5–6. osztályos tanulók jellemzően konkrét gondolkodását, amely a múlt képszerű megjelenítését igényli. Építenünk kell az alsó tagozatos történelmi tárgyú olvasmányok élményanyagára is.

5. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Az emberiség őskora. Egyiptom és az ókori Kelet kultúrája	12 + 1
Az ókori görög-római világ	23 + 2
A középkori Európa világa	14 + 2
A magyarság történetének kezdetei és az Árpádok kora	16 + 2
Összes óraszám	72

Tematikai egység	Az emberiség őskora. Egyiptom és az ókori Kelet kultúrája	Órakeret 12+1
Előzetes tudás	Alsó tagozatos olvasmányok az őskori emberről és a Bibliából. A negatív számok használata a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság), a számok helye a számegyenesen. Az idő mérése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri az emberi munka és a környezethez való alkalmazkodás jelentőségét, valamint a különböző emberi közösségeknek (család, törzs stb.) az egyes történelmi korokban betöltött szerepét. Tudatosulnak benne az állam különböző társadalomszervező funkciói (munka megszervezése, védelem stb.). Belátja, hogy az emberi civilizációt sokak munkája teremtette meg, valamint a múlt emlékei, maradványai megóvásra érdemesek. Képes tankönyvi olvasmányok és képek által közvetített történetekből ismereteket szerezni az őskorról és az ókori Keletről, valamint azok valós és a fiktív elemeinek a megkülönböztetésére a régi korokról szóló történetekben. A történetek elmesélésével fejleszti szóbeli kifejezőmódját. Megérti az időszámítás jelentőségét és megismeri annak technikáját. Felismeri a történelmi térképek sajátosságait, a földrajzi térképekhez viszonyítva is.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Ismétlés, az alsó tagozatos történelmi tárgyú olvasmányok felidézése. Rejtőzködő múlt, a régészek munkája. Képek az őskori ember életéből.	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> – Tankönyvi szövegek tanulmányozása. <i>(Pl. a régészet szerepe a múlt megismerésében.)</i>	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mondák, mitológiai történetek, bibliai történetek <i>(pl. a teremtéstörténet és a vízözön története a Bibliában).</i>

<p>Varázslók és varázslatok. Az őskor kulturális emlékei.</p> <p>Az első letelepült közösségek: falvak és városok.</p> <p><i>Falvak és városok.</i></p> <p>Az időszámítás.</p> <p>Az ókori Egyiptom.</p> <p>Hétköznapiak és ünnepek.</p> <p>A piramisok titkai: az egyiptomi vallás, tudomány és művészetek.</p> <p>A Biblia. Történetek az Ószövetségből. Dávid és Salamon.</p> <p><i>A világvallások alapvető tanításai. Népek és vallások egymásra hatása.</i></p> <p>Ókori keleti örökségünk</p> <p>Mezopotámia, India, Kína területéről. Az írásbeliség kezdetei.</p> <p><i>Hasonlóságok és különbségek.</i></p>	<p>Képek, képsorok megfigyelése. <i>(Pl. az emberek őskori tevékenységei leletek és rekonstrukciós rajzok alapján.)</i></p> <p>– Információk rendezése. <i>(Pl. bibliai történetek olvasása alapján.)</i></p> <p>– A hallott és olvasott elbeszélő szövegek tartalmának elemzése. <i>(Pl. bibliai történetek meghallgatása, olvasása alapján.)</i></p> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <p>– Valós és fiktív elemek megkülönböztetése. <i>(Pl. Babel tornya.)</i></p> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <p>– Ismertető az őskori szerszámokról, eszközökről; a művészet kezdeteiről. <i>(Pl. a barlangrajzok és őskori szobrok alapján.)</i></p> <p>– A nagy folyamatok szerepének érzékeltetése a földművelés kialakulásában. <i>(Pl. az öntözéses földművelés és a kereskedelem kialakulásának okai, következményei.)</i></p> <p>– Az ókori kulturális örökség számbavétele írásban és szóban. <i>(Pl. a piramisok, a kínai nagy fal; az írásfajták.)</i></p>	<p><i>Erkölcstan:</i></p> <p>Alapvető erkölcsi értékek.</p> <p><i>Természetismeret:</i></p> <p>Tájékozódás a térképen, égtájak, földrészek, alapvető térképészeti jelölések. Az állatok háziasítása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>Óskori művészet: építmények, barlangrajzok, szobrok <i>(pl. Stonehenge, altamirai barlangrajz).</i></p> <p>Egyiptomi és mezopotámiai sírtípusok és templomok <i>(pl. Kheopsz fáraó piramisa, zikkurat /toronytemplom/, a karnaki Amon templom), szobrok az ókori Egyiptomból (pl. az írrok szobra, Nofretete fejszobra), ókori keleti falfestmények vagy domborművek (pl. Fáraó vadászaton – thébai falfestmény).</i></p>
---	--	---

	<p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az időszámítás kialakulásának okai és jelentősége. <i>(Pl. időszalag készítése.)</i> 	
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték.	
Tartalmi kulcsfogalom	Életmód, kereskedelem, város, állam, egyeduralom, gazdaság, társadalom, kultúra, vallás, többistenhit, egyistenhit.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> őskor, ókor, régészet, szerszámkészítés, öntözéses földművelés, Krisztus előtt, Krisztus után, évtized, évszázad, emberöltő, fáraó, piramis, hieroglifa, ékírás, betűírás, múmia, Biblia, Ószövetség.</p> <p><i>Személyek:</i> Ádám, Éva, Noé, Mózes, Dávid, Salamon.</p> <p><i>Topográfia:</i> ókori Kelet, Egyiptom, Nílus, Jeruzsálem, Mezopotámia, Kína.</p> <p><i>Évszámok:</i> Kr. e. 3000 körül (az Egyiptomi Birodalom egyesítése).</p>	

Tematikai egység	Az ókori görög-római világ	Órakeret 23+2
Előzetes tudás	Olvasmányok, filmek ókori görög és római mitikus és valós eseményekről, személyekről. Iskolában szerzett újszövetségi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló felismeri, hogy az ókori görögséget a közös nyelv, a mondai történetek, a vallás és az olimpiai játékok kapcsolták össze. Látja, hogy az athéniak a perzsák elleni harcokban nemcsak a földjüket, városukat védték, hanem a szabadságukat is. Értékeli az ókor hőseinek közösségükért tett bátor, önfeláldozó magatartását. Megérti, hogy a történelem szereplőit, hőseit elsősorban a közösség érdekében tett cselekedeteik alapján értékelhetjük. Tisztában van azzal, hogy az ókori rómaiak olyan hatalmas birodalmat hoztak létre, mely a Kárpát-medence területére is kiterjedt, így fontos a pannóniai római örökségünk kulturális emlékeinek megismerése, megbecsülése és védelme.</p> <p>Képes szöveges és képi információk gyűjtésére, azok egymással való összevetésére ókori görög-római témákból, valamint korabeli régészeti emlékek megfigyelésére, lelet és rekonstrukció összevetése is. A megismert történelmi fogalmakat helyesen alkalmazza, az egyszerű írásos forrásokat megérti, és tanári segítséggel feldolgozza. Képes történelmi események időrendbe állítására és időszalagon való elhelyezésére is.</p>	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Mondák a krétai és trójai mondakörből.</p> <p>A görögök vallása és az ókori olimpiák.</p> <p><i>Hétköznapiak és ünnepek.</i></p> <p>Hétköznapiak Athénban és Spártában.</p> <p><i>Gyermekek nevelése, oktatása.</i></p> <p>Történetek a görög-perzsa háborúk korából.</p> <p><i>Békék, háborúk, hadviselés. Egyezmények, szövetségek.</i></p> <p>Az athéni demokrácia virágkora.</p> <p>Művészek és művészetek, tudósok és tudomány az ókori görög világban.</p> <p>Történetek Nagy Sándorról.</p> <p><i>Birodalmak.</i></p> <p>Róma alapítása és terjeszkedésének kezdetei. A pun háborúk és hadvezérei.</p> <p><i>Birodalmak. A földrajzi környezet. Közlekedés, úthálózat, hírközlés.</i></p> <p>Köztársaságból egyeduralkodó.</p> <p>Híres és hírhedt császárok.</p> <p><i>Uralkodók és államférfiak.</i></p> <p>A régi Róma művészeti emlékei, híres tudósai és művészei.</p> <p>Élet a Római Birodalomban.</p> <p><i>Család, lakóhely.</i></p> <p>Pannónia provincia.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk gyűjtése a görög világról. (Pl. az életmód jellegzetességei.) – Információk gyűjtése a görög-római világban lezajlott jelentősebb háborúkról képek és történelmi térképek segítségével. (Pl. a görög-perzsa háborúk, a pun háborúk.) – Történetek és képek gyűjtése az ókori római világból. (Pl. Romulus és Remus mondája; olvasmányok feldolgozása Róma fénykoráról.) – Képszerű ismeretek gyűjtése az antik építészetéről. (Pl. a görög és római építészet hasonlóságainak és különbségeinek összevetése.) <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Valóság és fikció szétválasztása egy-egy görög és római mondában. (Pl. a trójai faló története vagy Romulus és Remus.) – Mondák forráskritikai elemzése. (Pl. a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése az Ariadné fonaláról szóló történetben.) – A hódító Róma történelmi szerepe. (Pl. a római hódítások pozitív és negatív következményei.) 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Mese, monda, mítosz. (Pl. ismert görög mondák Prométheuszról, Odüsszeuszról, Daidalosz és Ikaroszról.)</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i></p> <p>Néhány példa a görög/latin szavak átvételére a tanult idegen nyelvben.</p> <p><i>Matematika:</i></p> <p>A római számok.</p> <p><i>Erkölcstan:</i></p> <p>A vallási közösség és vallási intézmény. A nagy világvallások világképe és erkölcsi tanításai.</p> <p><i>Természetismeret:</i></p> <p>A félsziget fogalma, jellegzetességei a gazdasági életben. A Balkán-félsziget és az Itáliai félsziget Európa térképén.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>Ókori épületek maradványai (pl. az athéni Akropolisz, a római Colosseum); a görög és római emberábrázolás, portrészobrászat; korai keresztény és bizánci templomok.</p> <p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> Részletek népszerű játékfilmekből. (Pl. Wolfgang Petersen: <i>Trója</i>; Oliver Stone: <i>Nagy Sándor</i>; Ridley Scott: <i>Gladiátor</i>; William Wyler: <i>Ben Hur</i>; F. Zeffirelli: <i>Jézus élete</i>.)</p>

<p>A kereszténység zsidó gyökerei, kialakulása és elterjedése. Az Újszövetség. Jézus története. <i>A világvallások alapvető tanításai, vallásalapítók, vallásújítók.</i></p> <p>A Római Birodalom meggyengülése, a Nyugatrómai Birodalom bukása.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Lelet és rekonstrukció összevetése. <i>(Pl. Colosseum, diadalívek stb.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A görög világ főbb jellegzetességeinek bemutatása. <i>(Pl. néhány monda szóbeli felidézése.)</i> – Szituációs játék. <i>(Pl. az athéni demokrácia működése.)</i> – Rendszerező tábla készítése <i>(pl. az ókori Hellásról és a Római Birodalomról).</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az Itáliai-félsziget elhelyezkedése, felszínének jellegzetességei. A Római Birodalom terjeszkedése. <i>(Pl. a második pun háború nyomon követése történelmi térképen; a Római Birodalom helye Európa mai térképén.)</i> – Az időszámítás technikájának gyakorlása. <i>(Pl. a főbb görög és római események ábrázolása párhuzamos időszalagon.)</i> 	
<p>Értelmező kulcsfogalom</p>	<p>Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, jelentőség.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalom</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoportok, életmód, város, gazdaság, termelés, állam, birodalom, egyeduralkodó, demokrácia, királyság, köztársaság, császárság, vallás, vallásüldözés.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> mítosz, városállam, olimpia, népgyűlés, Akropolisz, légión, rabszolga, provincia, népvándorlás, Újszövetség.</p> <p><i>Személyek:</i> Zeusz, Periklész, Romulus, Hannibál, Julius Caesar, Augustus, Jézus, Mária, József, Attila.</p>	

	<p><i>Topográfia:</i> Balkán-félsziget, Olümposz, Athén, Spárta, Perzsa Birodalom, Marathón, Itáliai-félsziget, Róma, Karthágó, Szicília, Római Birodalom, Pannónia, Aquincum, Júdea, Betlehem.</p> <p><i>Évszámok:</i> Kr. e. 776 (az első feljegyzett olimpia játékok), Kr. e. 490 (a marathóni csata), Kr. e. V. század közepe (Athén fénykora), Kr. e. 44 (Julius Caesar meggyilkolása), Kr. u. 476 (a Nyugat-római Birodalom bukása, az ókor vége).</p>
--	--

Tematikai egység	A középkori Európa világa	Órakeret 14+2
Előzetes tudás	Olvasmányok – mesék és valós történetek –, filmek a középkor világából/világáról: királyok, lovagok, polgárok, parasztok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló felismeri, hogy a különböző népek vallása, kulturális, társadalmi és gazdasági tevékenysége kölcsönösen hat egymásra. Látja, hogy a közösségeket a munka tartja fenn, a gazdasági fejlődés szempontjából pedig fontos az egyéni érdekelttség, valamint azt, hogy a társadalmi életet a szellemi és anyagi viszonyok együttesen határozzák meg. Érzékeli, hogy a korszak meghatározó vallási és szellemi irányzatainak (lovagi kultúra, humanizmus stb.) máig mutató hatásuk van. Felismeri a középkori keresztény államok kialakulása jelentőségét.</p> <p>Képes a középkori Európa főbb változásainak a bemutatására, meghatározó vallásainak megkülönböztetésére jellegzetességeik alapján. Sokoldalúan és kritikus szemlélettel megismeri a középkori ember életét, és szóbeli kifejezőképességét fejleszti erről szóló történetek elbeszélésével.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A Frank Birodalom és keresztény királyságok. A Bizánci Birodalom.</p> <p>Az iszlám vallás megjelenése és alapvető tanításai. Az iszlám kulturális hagyatéka.</p> <p><i>Népek és vallások egymásra hatása, együttélése.</i></p> <p>A keresztény egyház felépítése, jellemzői.</p> <p>A fontosabb európai államok az első ezredfordulón.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A középkori élet színtereinek, főbb jellemzőinek megismerése. <i>(Pl. a földesúri vár felépítésének, az egyes részek funkciójának számba vétele képek alapján.)</i> – Ismeretek gyűjtése az érett középkorról. <i>(Pl. a reneszánsz stílus jegyeinek megfigyelése festmények, szobrok és épületek képeinek segítségével;</i> 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Középkori témájú mesék, mondák a királyokról, lovagokról, földesurakról.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i></p> <p>A híresebb középkori városok nevének helyes kiejtése a tanult nyelven.</p> <p><i>Matematika:</i></p> <p>Az „arab” számok eredete.</p>

<p>Az uradalmak. Földesurak és jobbágyok. <i>Család, lakóhely.</i></p> <p>A keresztény egyház. Világi papok és szerzetesek.</p> <p>Lovagi életmód, lovagi erények. A keresztes hadjáratok.</p> <p>A középkori városok. A katedrálisok és a gótika. A polgárok. <i>Falvak és városok.</i></p> <p>A céhek kialakulása, feladatai és működésük.</p> <p>A távolsági kereskedelem vízen és szárazföldön. <i>Felfedezők, feltalálók.</i></p> <p>Járványok a középkorban. <i>Betegségek, járványok.</i></p> <p>A középkori Európa öröksége.</p> <p>A humanizmus és a reneszánsz. A könyvnyomtatás.</p>	<p><i>a vallási fanatizmus megnyilvánulásai.)</i></p> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Társadalmi csoportok jellegzetességeinek felismerése, összevetése. <i>(Pl. a bencés rend legfontosabb jellegzetességeinek ismerete; társadalmi csoportok [szerzetesek, lovagok] közös jellemzői.)</i> – A középkori városok jellegzetességeinek számbavétele, magyarázata, az életmód jellemzői. <i>(Pl. képek és térképek segítségével megértetni, miért az adott helyen alakultak ki a középkori városok.)</i> – Kérdések megfogalmazása egyszerű írásos források alapján. <i>(Pl. a könyvnyomtatás elterjedésének jelentősége a kultúrában.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A középkori életmód ismertetése szóban vagy feldolgozása játékos formákban. <i>(Pl. apródból lovag – a lovaggá válás folyamatának megbeszélése dramatizált formában)</i> – Események, történések dramatikus megjelenítése. <i>(Pl. hűbéri eskü, lovaggá avatás.)</i> 	<p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>A középkori építészet, a román és a gótikus stílus jellemzői; középkori freskók, táblaképek, üvegablakok és oltárszobrok. Reneszánsz paloták.</p> <p>A reneszánsz nagy mesterei.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>Gregorián énekek, a reneszánsz zene.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i></p> <p>Érdekességek a testedzés történetéből – a paraszti sportjai, lovagi játékok.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i></p> <p>Részletek népszerű játékekből <i>(pl. Mel Gibson: A rettenthetetlen; Luc Besson: Jeanne d’Arc.)</i></p>
--	---	--

	<p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A középkori birodalmak térképen való elhelyezése. (Pl. a Frank Birodalom, a Bizánci Császárság.) – Az időszak használatának, valamint a tanult évszámokkal való számítás gyakorlása. (Pl. a tanult események elhelyezése az időszalagon.) 	
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoportok, életmód, város, falu, gazdaság, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, politika, állam, államforma, királyság, császárság, egyeduralom, birodalom, vallás, vallásüldözés, kultúra.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> középkor, uradalom, hűbérúr, hűbéres, vár, jobbágy, robot, majorság, iszlám, pápa, szerzetes, eretnek, kolostor, kódex, lovag, középkori város, céh, járvány, távolsági kereskedelem, könyvnyomtatás.</p> <p><i>Személyek:</i> Nagy Károly, Mohamed, Szent Benedek, Gutenberg.</p> <p><i>Topográfia:</i> Bizánci Császárság, Frank Birodalom, Mekka, Arab Birodalom, Német-római Császárság.</p> <p><i>Évszámok:</i> 622 (Mohamed „futása”), 800 (Nagy Károly császár), XV. század (könyvnyomtatás).</p>	

Tematikai egység	A magyarság történetének kezdetei és az Árpádok kora	Órakeret 16+2
Előzetes tudás	Magyar népmesék, hazai nemzetiségek és más népek meséi, mesefajták; mondák, regék, legendák. Alsó tagozatos olvasmányok a hun-magyar mondakörből, a vérszerződésről, a honfoglalásról, Szent Istvánról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló megbecsüli az országalapítók és -építők (uralkodók és közemberek) munkáját és emlékét. Felismeri a közösségi összefogás, áldozatkészség és helytállás erejét a haza építésében és védelmében. Értékeli hazánk európai keresztény államközösségbe való sikeres beilleszkedését, felismeri a keresztény értékrend máig ható elemeit és azok jelentőségét. Belátja, hogy az utókor a korszak szereplőit a közösség érdekében tett cselekedeteik alapján értékeli.	

	<p>Megismeri és feldolgozza a magyarság régmúltját, a tények és a vitatott kérdések (eredet, rokonság stb.) együttes feltárásával is. Felismeri a mondák és valóság közötti kapcsolatokat és ellentmondásokat egyaránt. Különböző források feldolgozása és ütköztetése révén fejleszti kritikai gondolkodását.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Mondák, krónikák és történetek a magyarság eredetéről és vándorlásáról.</p> <p>Az ősi magyar harcmodor. Honfoglalás és letelepedés a Kárpát-medencében. A kalandozó hadjáratok.</p> <p>A keresztény magyar állam megalapítása, Géza fejedelem és Szent István intézkedései.</p> <p>A keresztény magyar állam megerősítése Szent László és Könyves Kálmán uralkodása idején.</p> <p>A tatárjárás. Az ország újjáépítése a tatárjárás után. IV. Béla, a második honalapító.</p> <p><i>Kisebbség, többség, nemzetiségek.</i></p> <p>Árpád-kori kulturális örökségünk.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A magyar őstörténetre vonatkozó ismeretek szerzése különböző típusú forrásokból. <i>(Pl. a rovásírásos ABC megismerése.)</i> – Történetek megismerése és feldolgozása. <i>(Pl. Szent István és Szent László legendáiból.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Forrásütköztetés a honfoglaló magyarok életmódjára vonatkozó ismeretek megbeszélése során <i>(Pl. az ősi magyar hitvilág és az új vallás összehasonlítása.)</i> – Történelmi személyiség jellemzése <i>(pl. Szent István király Intelmeinek rövid részletei alapján).</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszámolók, kiselőadások tartása. <i>(Pl. Csaba királyfi, a vérszerződés, a fehér ló mondája.)</i> – Rekonstrukciós rajzok elemzése. <i>(Pl. az ősi magyar öltözködés, lakhely, szerszámok és fegyverek.)</i> 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>A hun-magyar mondanokör. Részletek magyar szentek legendáiból.</p> <p><i>Természetismeret:</i></p> <p>A Kárpát-medence tájegységei, gazdaságföldrajzi jellegzetességeik.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>A magyar népzene régi rétegű és új stílusú népdalai, a népi tánczene.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>Festmények, szobrok és filmek a magyar mondanokörrel, a vérszerződésről, a honfoglalásról és az államalapításról.</p> <p>Népvándorlás kori tárgyak. A román stílus hazai emlékei.</p> <p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i></p> <p>Részletek népszerű játékfilmekből. <i>(Pl. Koltay Gábor: Honfoglalás; Koltay Gábor: István, a király.)</i></p>

	<p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi mozgások megragadása. (Pl. a honfoglalás útvonalai.) – Kronológiai adatok rendezése. (Pl. a jelentősebb Árpád-házi uralkodók elhelyezése az időszalagon.) 	
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, történelmi forrás, tény és bizonyíték, értelmezés, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, gazdaság, termelés, politika, állam, királyság, államszervezet, törvény, adó, vallás, vallásüldözés, kultúra.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> hun, finnugor, félnomád életmód, törzs, nemzetség, nagycsalád, fejedelem, táltos, honfoglalás, kalandozás, vármegye, tized, ispán, tatár, kun.</p> <p><i>Személyek:</i> Attila, Álmos, Árpád, Géza fejedelem, Szent István, Gellért püspök, Szent László, Könyves Kálmán, IV. Béla, Szent Margit.</p> <p><i>Topográfia:</i> Urál, Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Erdély, Esztergom, Pannonhalma, Székesfehérvár, Buda, Muhi.</p> <p><i>Évszámok:</i> IX. század (Etelköz), 895–900 (a honfoglalás), 997–(1000)–1038 (I. /Szent/ István uralkodása), 1077 (I. /Szent/ László trónra lépése), 1241–1242 (a tatárjárás), 1301 (az Árpád-ház kihalása).</p>	

6. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
A Magyar Királyság virágkora	13 + 1
A világ és Európa a kora újkorban	14 + 2
Magyarország a kora újkorban	18 + 2
A forradalmak és a polgárosodás kora Európában és Magyarországon	20 + 2
Összes óraszám	72

Tematikai egység	A Magyar Királyság virágkora	Órakeret 13+1
Előzetes tudás	Mesék, mondák és valós történetek a Hunyadiakról. A nándorfehérvári hősök.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tudatosul a tanulóban, hogy a királyokat, uralkodókat a történetekben megismert személyes tulajdonságaik és a kor kihívásaira adott (a társadalom életére hatást gyakorolt) válaszaik eredményessége, illetve önfeláldozó magatartásuk alapján őrzi meg a történelmi emlékezet. Látja a törökellenes harcok hősiességének máig ható példáját. Felismeri az összefogás jelentőségét egy függetlenségéért küzdő nép életében. Látja a történelmi személyiség szerepét, jelentőségét, képes személyek, csoportok tetteinek megindokolására, valamint történetek mesei és valóságos elemeinek megkülönböztetésére. Megérti és értelmezi a képi és írásos források szövegét.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A királyi hatalom megerősítése I. Károly idején. Nagy Lajos, a lovagkirály. Főbb törvényei. Egy középkori város: Buda. Hunyadi János törökellenes harcai. A nándorfehérvári diadal. Hunyadi Mátyás uralkodása és reneszánsz udvara.	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> – Információk szerzése, rendszerezése és értelmezése szöveges és képi forrásokból. <i>(Pl. I. Károly politikai és gazdasági intézkedése írásos és képi források felhasználásával.)</i>	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Népmesék és mondák Mátyás királyról. Arany János: Toldi. <i>Ének-zene:</i> Reneszánsz zene Mátyás király udvarából. <i>Vizuális kultúra:</i> A gótikus és a reneszánsz stílus építészeti emlékei Magyarországon.

<p><i>Uralkodók és államférfiak.</i></p> <p>A mohácsi vereség és következményei. Buda eleste.</p>	<p>Történeti események feldolgozása mai szövegek és rövid korabeli források alapján. <i>(Pl. a nándorfehérvári győzelem.)</i></p> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Lelet és rekonstrukció összevetése. <i>(Pl. egy vár makettje és romjai.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tanulói kiselőadások tartása. <i>(Pl. Élet a középkori Budán.)</i> – Uralkodók és politikájuk jellemzése. <i>(Pl. a lovagkirály külső és belső tulajdonságai.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Szinkronisztikus vázlat készítése <i>(pl. a XIV-XV. századi egyetemes és magyar történelmi eseményeiről).</i> 	<p>A középkori Buda műemlékei.</p> <p>Mátyás visegrádi palotája. A corvinák.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalom</p>	<p>Változás és folyamatosság, történelmi forrás, tény és bizonyíték, értelmezés, történelmi nézőpont.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalom</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, város, gazdaság, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó, politika, állam, törvény, királyság, vallás, kultúra.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> aranyforint, nádor, nemes, ősiség és kilenced törvénye, kormányzó, végvár.</p> <p><i>Személyek:</i> I. Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, Hunyadi Mátyás, I. Szulejmán.</p> <p><i>Topográfia:</i> Nándorfehérvár, Visegrád, Mohács.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1308 (I. Károly), 1456 (Nándorfehérvár), 1458-1490 (Hunyadi Mátyás uralkodása), 1526 (a mohácsi vereség).</p>	

Tematikai egység	A világ és Európa a kora újkorban		Órakeret 14+2
Előzetes tudás	Olvasmányok a földrajzi felfedezésekről, elsősorban Kolumbuszról, valamint a felfedezések előtti Amerikáról. Iskolai és iskolán kívüli ismeretek a protestáns vallásokról. Olvasmányok vagy filmélmények a Napkirályról és udvaráról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulóban tudatosul, hogy az emberi alkotótevékenység, kezdeményezőképeség (tudományos felfedezések és technikai találmányok stb.) a gazdasági fejlődés meghatározó elemei. Felismeri, hogy a felfedezők, újtók töretlen hite, szilárd akarata és kitartása záloga a sikerességnek. Látja, hogy a fejlettebb népek, államok erőfölényük birtokában leigázzák, gyarmatosítják a fejletlenebbeket, valamint, hogy az államok közötti és társadalmon belüli konfliktusok nem egyszer háborúhoz vagy polgárháborúhoz vezetnek, melyek jelentős emberáldozatokkal járnak. Felismeri a földrajzi felfedezések jelentőségét és hatását az európai és amerikai életmódra. Megérti a XVI-XVII. századi vallási megújulás okait és jelentőségét. Képes élményszerű ismeretek szerzésére a kora újkori „fényes udvarokról”, információk gyűjtésére, képi és szöveges források együttes kezelésére, a történelmi és földrajzi atlasz együttes használatára. Párhuzamokat keres megismert történelmi élethelyzetek, események és mai életünk között.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A földrajzi felfedezések okai és céljai. Hódítók és meghódítottak. <i>Felfedezők, feltalálók.</i></p> <p>A felfedezések hatása az európai (és amerikai) életre.</p> <p>A reformáció és a katolikus megújulás. <i>Történelemformáló eszmék.</i></p> <p>Az alkotmányos királyság létrejötte Angliában.</p> <p>A Napkirály udvara.</p> <p>A felvilágosodás kora. <i>Történelemformáló eszmék.</i></p> <p>Az észak-amerikai gyarmatok függetlenségi harca. Az Egyesült Államok létrejötte. <i>Egyezmények, szövetségek.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk szerzése és rendszerezése tanári elbeszélés, tankönyvi szövegek és képek alapján. <i>(Pl. a Kolumbusz előtti Európán kívüli világról.)</i> – Következtetések levonása a feldolgozott információkból. <i>(Pl. a reformáció fő tanításai egy Luther-szövegrészlet alapján.)</i> – Írásos vagy rajzos vázlat elemzése. <i>(Pl. a királyi önkényuralom és az alkotmányos királyság jellemzői.)</i> 	<p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>A protestáns templomok külső-belső arculata.</p> <p>A barokk stílus jellegzetességei. A versailles-i palota és Szentpétervár. A barokk legnagyobb mesterei.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>A barokk és a klasszikus zene néhány mestere.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i></p> <p>Részletek népszerű játékfilmekből <i>(pl. Ridley Scott: A Paradicsom meghódítása; Eric Till: Luther; Mel Gibson: A hazafi).</i></p>	

	<p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Különbségek azonosítása egy-egy történelmi jelenség kapcsán (pl. a felfedezések okai és céljai) <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszámolók készítése. (Pl. egy felfedező útja.) – Saját vélemény megfogalmazása (pl. a felvilágosodás jelentőségéről). – Összehasonlító táblázatok készítése (pl. a katolikus és protestáns vallások különbségeiről). <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A korszak néhány kiemelt eseményének elhelyezése az időszalagon. – Néhány kiemelt esemény megjelölése kontúrtérképen. (Pl. a felfedező utak és az első gyarmatok.) 	
<p>Értelmező kulcsfogalom</p>	<p>Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, értelmezés, jelentőség.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalom</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, város, gazdaság, termelés, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gyarmatosítás, politika, állam, államszervezet, alkotmányos királyság, köztársaság, parlamentarizmus, birodalom, vallás, vallásüldözés.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> újkor, felfedező, gyarmat, manufaktúra, reformáció, protestáns, jezsuita, katolikus megújulás, felvilágosodás, alkotmány.</p> <p><i>Személyek:</i> Kolumbusz, Luther, Kálvin, Cromwell, XIV. Lajos, Rousseau, Washington.</p> <p><i>Topográfia:</i> Amerika, Versailles, London, Szentpétervár.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1492 (Kolumbusz), 1517 (Luther fellépése), 1776 (az amerikai Függetlenségi nyilatkozat).</p>	

Tematikai egység	Magyarország a kora újkorban		Órakeret 18+2
Előzetes tudás	Mondák és történetek Hunyadi Jánosról, a török ellenes harcok világáról, az „igazságos” Mátyásról, valamint a mohácsi tragédiáról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hazafiság erősítése a hódítókkal szembeni védekezés, a hősi önfeláldozás példáin keresztül. A tanuló felismeri, hogy az ország közösségeinek széthúzása gyengíti a társadalom védekező képességét a hódítókkal szemben, az összefogás és az egységes fellépés azonban még egy vereség esetén is a behódolás helyett megegyezést eredményezhet. Felismeri a török terjeszkedés megállításának jelentőségét hazánk és Európa szempontjából. Érzékeli, hogy két nagyhatalom közötti helyzetünk fokozott terhet rótt a társadalom minden rétegére. Látja a politikai megosztottság következményeit. Észleli, hogy az egyeduralmi törekvések saját céljával ellentétes hatást válthatnak ki. Képes egymásnak ellentmondó források értékelésére. Igény felkeltése múzeumok, várak felkeresésére határokon innen és túl.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A három részre szakadt ország lakóinak élete.</p> <p>Végvári harcok – végvári hősök. A nagy várháborúk éve (1552).</p> <p><i>Békék, háborúk, hadviselés.</i></p> <p>Reformáció és katolikus megújulás Magyarországon.</p> <p>Az Erdélyi Fejedelemség aranykora Bethlen Gábor idején.</p> <p>Élet a török hódoltságban.</p> <p><i>Öltözködés, divat.</i></p> <p>Habsburg-ellenes harcok és vallási mozgalmak a XVII. században, a török kiűzése.</p> <p>A Rákóczi-szabadságharc.</p> <p>Az ország újjáépítése, a hódoltsági területek benépesítése.</p> <p><i>Kisebbség, többség, nemzetiségek.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információgyűjtés, rendszerezés a tankönyvből és olvasókönyvekből (<i>pl. a végvári katonák életéről</i>). – Életmód-történeti ismeretek gyűjtése. (<i>Pl. a kor jellegzetes magyar, német és török ruházódása.</i>) <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A három országrész jellegzetességeinek összevetése. – A személyiség szerepe a történelemben: (<i>Pl. II. Rákóczi Ferenc élete, pályaképe.</i>) 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Gárdonyi Géza: Egri csillagok; Arany János: Szondi két apródja.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>Népdalok a török korból, kuruc dalok. A barokk zene. A tárogató.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>Jelentősebb barokk műemlékek Magyarországon. Az erdélyi építészet jellegzetességei. A török hódoltság műemlékei: mecsetek, minaretek és fürdők.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i></p> <p>Részletek népszerű játékfilmekből. (<i>Pl. Várkonyi Zoltán: Egri csillagok.</i>)</p>	

	<p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kiselőadás tartása a reformációról és ellenreformációról. (Pl. kulturális hatásuk elemzése.) <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi térkép elemzése. (Pl. információk gyűjtése a három részre szakadt ország térképének segítségével.) 	
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, tény és bizonyíték, értelmezés, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, nemzetiség, népességfogyás, életmód, város, gazdaság, termelés, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó, politika, állam, államszervezet, rendelet, birodalom, vallás, vallásüldözés.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> végvár, hódoltság, szultán, szpáhi, janicsár, kuruc, labanc, hajdú, úrbér, jobbágyrendelet, zsellér, betelepítés, türelmi rendelet.</p> <p><i>Személyek:</i> Dobó István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós, II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia, II. József.</p> <p><i>Topográfia:</i> Pozsony, Bécs, Erdélyi Fejedelemség, Eger, Gyulafehérvár, Debrecen.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1541 (Buda török kézen), 1552 (a „nagy várháborúk” éve), 1686 (Buda visszavívása), 1703–1711 (a Rákóczi-szabadságharc), 1740–1780 (Mária Terézia).</p>	

Tematikai egység	A forradalmak és a polgárosodás kora Európában és Magyarországon	Órakeret 20+2
Előzetes tudás	Ismeretek olvasmányok és filmek alapján a francia forradalomról és Napóleonnól. A gőz szerepe az első ipari forradalomban. Olvasmányok Széchenyiről, a Lánchídról és Kossuthról. Alsó tagozatos olvasmányok az 1848–49-es forradalomról és szabadságharcról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri, hogy a polgárosodással párhuzamosan az szabadság, egyenlőség, testvériség eszméinek együttese nagy társadalmi mozgósító erővel hat. Látja, hogy a jelentős társadalmi és gazdasági átalakulásoknak egyaránt vannak győztesei és vesztesei, e folyamat vizsgálata feltárhatja a személyes és közösségi sors közötti összefüggéseket.	

	<p>Megérti, hogy az utókor nézőpontjából többnyire az válik történelmi személyiséggé, hőssé vagy mártírrá, aki a személyes érdekei elé a közösség hosszú távú érdekeit helyezi.</p> <p>Látja a középkori államok és a polgári nemzetállamok közti különbségeket. Értékeli a polgári nemzetállammá válás békés és erőszakos útjait. Hazafiságra nevelés a reformkor, a forradalom és a szabadságharc tanításának során. Megismeri és értékeli a korszak nagy történelmi személyiségei példamutató életét és munkásságát.</p> <p>Megismeri a reformkor legjelentősebb eredményeit, és értékeli ezek jelentőségét a korábbi magyarországi és a korabeli európai viszonyok tükrében. Képes a történeti forrásokon túl más tantárgyak ismereteinek, információinak felhasználására, következtetések levonására történelmi térképek segítségével.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A francia forradalom és vívmányai. A jakobinus terror.</p> <p>Napóleon felemelkedése és bukása. <i>Uralkodók és államférfiak.</i></p> <p>Az ipari forradalom első feltalálói és találmányai. <i>Közlekedés, úthálózat, hírközlés.</i></p> <p>Széchenyi István elméleti és gyakorlati munkássága.</p> <p>A reformkori rendi országgyűléseken felmerülő fő kérdések.</p> <p>Kossuth Lajos programja és szerepe a reformkorban. Az 1848-as forradalom. A szabadságharc fontosabb csatái és jeles szereplői.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés tanári elbeszélés és vázlatrajz alapján. (Pl. <i>Széchenyi és Kossuth reformkori tevékenysége.</i>) – Következtetések levonása rövid közjogi forrásrészletekből. (Pl. <i>az Emberi és polgári jogok nyilatkozatából.</i>) <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Változások és hatásaik nyomon követése. (Pl. <i>a szabadságharc bukásának következményei.</i>) – Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása. (Pl. <i>Robespierre zsarnok vagy forradalmár?</i>) <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tanulói kiselőadás jelentős történelmi személyiség életéről. (Pl. <i>Wesselényi Miklósról, Kölcsey Ferencről.</i>) 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Csokonai, Kölcsey, Vörösmarty és Petőfi versei; Jókai Mór: A köszívű ember fiai.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Az iparfejlődés környezeti hatásai.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Marseillaise, a nagy romantika mesterei. Erkel: Himnusz; Egressy Béni: Szózat; 1848-as dalok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A kort bemutató történeti festmények.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Részletek népszerű játékfilmekből (pl. <i>Andrzej Wajda: Danton; Bereményi Géza: A Hídember.</i>)</p>

	<p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <p>– Jelentős események egymásra hatásának vizsgálata. (Pl. a forradalom és a pozsonyi rendi országgyűlés történései.)</p>	
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, értelmezés, jelentőség, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, forradalom, felemelkedés, lesüllyedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, gazdaság, termelés, erőforrás, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, királyság, köztársaság, államszervezet, hatalmi ág, parlamentarizmus, közigazgatás, nemzet, vallás, vallásüldözés.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> népfelség elve, jakobinus, polgári nemzet, ipari forradalom, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus, rendi országgyűlés, alsótábla, felsőtábla, reformkor, közteherviselés, cenzúra, sajtószabadság, választójog, felelős kormány, jobbágyfelszabadítás, honvédség, trónfosztás, nemzetiségi törvény.</p> <p><i>Személyek:</i> XVI. Lajos, Robespierre, Napóleon, Watt, Széchenyi István, Kölcsey Ferenc, Wesselényi Miklós, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Petőfi Sándor, Batthyány Lajos, Jellasics, Görgei Artúr, Bem József.</p> <p><i>Topográfia:</i> Párizs, Waterloo, Debrecen, Isaszeg, Buda, Világos, Arad.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1789 (a francia forradalom kezdete), 1815 (a waterlooi csata), 1830 (a Hitel megjelenése, a reformkor kezdete), 1832–1836 (reformországgyűlés), 1848. március 15. (forradalom Pest-Budán), 1849. április 14. (a Függetlenségi nyilatkozat), 1849. október 6. (az aradi vértanúk és Batthyány Lajos kivégzése).</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Az egyetemes emberi értékek elfogadása ókori, középkori és kora újkori egyetemes és magyar kultúránk élményszerű megismerésével. A családhoz, a lakóhelyhez, a nemzethez való tartozás élményének személyes megélése.</p> <p>A történelmet formáló, alapvető folyamatok, összefüggések felismerése (pl. a munka értékteremtő ereje) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok azonosítása.</p> <p>Az előző korokban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak felidézése.</p> <p>A tanuló ismerje fel, hogy a múltban való tájékozódást segítik a kulcsfogalmak és fogalmak, amelyek fejlesztik a történelmi tájékozódás és gondolkodás kialakulását.</p> <p>Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek, nemzeti hősök cselekedeteit a közösségek érdekében végzett tevékenységek szempontjából értékeli.</p> <p>Tudja, hogy az egyes népeket főleg vallásuk és kultúrájuk, életmódjuk alapján tudjuk megkülönböztetni.</p> <p>Ismerje fel, hogy a vallási előírások, valamint az államok által megfogalmazott szabályok döntő mértékben befolyásolhatják a társadalmi viszonyokat és a mindennapokat.</p> <p>Tudja, hogy a történelmi jelenségeket, folyamatokat társadalmi, gazdasági tényezők együttesen befolyásolják.</p> <p>Tudja, hogy az emberi munka nyomán elinduló termelés biztosítja az emberi közösségek létfenntartását.</p> <p>Ismerje fel a társadalmi munkamegosztás jelentőségét, amely az árutermelés és pénzgazdálkodás, illetve a városiasodás kialakulásához vezet.</p> <p>Tudja, hogy a társadalmakban eltérő jogokkal rendelkező és eltérő vagyoni helyzetű emberek alkotnak rétegeket, csoportokat.</p> <p>Tudja, hogy az eredettörténetek, a közös szokások és mondák erősítik a közösség összetartozását, egyben a nemzeti öntudat kialakulásának alapjául szolgálnak.</p> <p>Tudja, hogy a társadalmi, gazdasági, politikai és vallási küzdelmek számos esetben összekapcsolódnak.</p> <p>Ismerje fel ezeket egy-egy történelmi probléma vagy korszak feldolgozása során.</p> <p>Legyen képes különbséget tenni a történelem különböző típusú forrásai között, és legyen képes a korszakra jellemző képeket, tárgyakat, épületeket felismerni.</p> <p>Legyen képes a történetek a feldolgozásánál a tér- és időbeliség azonosítására, a szereplők csoportosítására fő- és mellékszereplőkre, illetve a valós és fiktív elemek megkülönböztetésére.</p>
--	--

	<p>Ismerje a híres történelmi személyiségek jellemzéséhez szükséges kulcsszavakat, cselekedeteket.</p> <p>Legyen képes a tanuló történelmi ismeretet meríteni hallott és olvasott szövegekből, különböző médiumok anyagából.</p> <p>Legyen képes emberi magatartásformák értelmezésre, információk rendezésére és értelmezésére, vizuális vázlatok készítésére.</p> <p>Legyen képes információt gyűjteni adott témához könyvtárban és múzeumban; olvasmányairól készítsen lényegét kiemelő jegyzetet.</p> <p>Képes legyen szóbeli beszámolót készíteni önálló gyűjtőmunkával szerzett ismereteiről, és kiselőadást tartani.</p> <p>Ismerje az időszámítás alapelemeit (korszak, évszázad, évezred) tudjon ez alapján kronológiai számításokat végezni. Ismerje néhány kiemelkedő esemény időpontját.</p> <p>Legyen képes egyszerű térképeket másolni, alaprajzot készíteni. Legyen képes helyeket megkeresni, megmutatni térképen, néhány kiemelt jelenség topográfiai helyét megjelölni vaktérképen, valamint távolságot becsülni és számítani történelmi térképen.</p> <p>Legyen képes saját vélemény megfogalmazása mellett mások véleményének figyelembe vételére.</p>
--	--

7–8. évfolyam

Az alapfokú oktatást záró két évfolyam *történelemtanításában* már lehetőség van a múltat a korábnál összetettebben, teljesebben, az általánosítás magasabb szintjét megragadva, sokoldalúbb összefüggésekbe ágyazva bemutatni. Az ebben a képzési szakaszban belépő *társadalmi és állampolgári ismeretek* a történelemmel együtt a korábbiaknál nagyobb lehetőséget kínál az állampolgárságra, demokráciára nevelésre. A nemzeti azonosságtudatra és a hazafiságra nevelés követelménye pedig Trianon utáni történelmünkben a határon túli magyarság sorsát nemzetünk múltjának és jelenének részeként kívánja tárgyalni. Fontos az európai integráció és a globalizáció folyamatának összeegyeztetése az egészséges nemzeti azonosságtudat kialakításával és ápolásával. A kulcskompetenciák közül a szociális és állampolgári kompetencia készíti elő tanulóinkat a közügyekben való részvételre. Ez elsősorban a társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek keretében valósul meg. Tárgyunkon keresztül is elérendő fontos cél a hatékony, önálló tanulás és a történelmi ismeretek önálló elsajátítása képességének mind magasabb szintre emelése is.

A 7–8. évfolyamon a tanulók már magasabb szintű elvont fogalmi gondolkodásra is képessé válnak. Az alsóbb évfolyamokra jellemző, a múltat megjelenítő történettanításnál ez már jobban közelít az elemzőbb jellegű irányába. Mindez nem jelenti azonban azt, hogy a képszerűség elvét és igényét teljességgel sutba dobjuk, de mindenképpen törekednünk kell arra, hogy a tanulókkal a történelem elemzésének alapvető módszereit elsajátíttassuk. A két évfolyam anyaga az elmúlt másfél évszázad történelmét dolgozza fel. A társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretekkel együtt egyrészt felkészíti tanítványainkat arra, hogy megértsék saját korukat, másrészt, hogy a jelenben felmerülő kérdésekre főként a közelmúlt történelmében keressenek és kapjanak válaszokat. Legalább ennyire fontos azonban az is, hogy a demokrácia értékeinek bemutatásával felkészítsük őket a felelős állampolgári létre és a demokratikus közéletben való tudatos részvételre.

A társadalmi és állampolgári ismeretek – mint szocializációs hatású témaköröket átfogó tartalmi terület – természetes módon kapcsolódik a Nat-ban megfogalmazott valamennyi általános fejlesztési feladathoz. Ez a lehetősége abból fakad, hogy a jelenben való eligazodásra igyekszik felkészíteni a tanulókat. Olyan tartalmakat visz be az oktatásba, amelyek a hétköznapokban közvetlenül hasznosítható tudást eredményeznek. Olyan készségek fejlesztését célozza, amelyek – miként az összes kulcskompetencia – széles körben hasznosíthatók az iskolán kívüli életben is. A témakörök feldolgozása hozzájárul a szociális és állampolgári, valamint a kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia fejlesztéséhez. általános nevelési célok közül jelentős mértékben segíti az állampolgárságra és demokráciára való nevelést, a másokért való felelősségvállalás és az önkéntesség gondolatának elmélyülését a tanulóknál, a gazdasági és a pénzügyi nevelést, valamint kisebb mértékben a pályaeorientációt is.

Az általános iskola utolsó évfolyamán megjelenő társadalmi és állampolgári ismeretek témakörei a társadalomtudományi oktatás lezárását jelentik az iskolatípuson belül. A témakörök a történelmi tudásra építve foglalják össze, és a diákok saját életére vonatkoztatják a korábban megismert társadalmi, gazdasági és politikai fogalmakat, illetve viszonyrendszereket. E témák feldolgozása ugyanakkor előkészítés is a továbblépésre, hiszen ez az év fordulópontot jelent a tanulók többségének életében. 14 éves kortól felgyorsul a

szocializáció. Egyre fontosabbá válik az állampolgári jogok és kötelességek ismerete, valamint tudatos gyakorlása, a gazdaság működésének átlátása, a vállalkozói szemlélet kialakulása, valamint a bonyolult társadalmi viszonyok reális értelmezése. A fiatalok egyre aktívabb önálló fogyasztókká válnak, ezért fontos, hogy e téren is a tudatosság jellemezze döntéseiket. A tantervben szereplő jelenismereti témakörök elő kívánják segíteni a fiatalok társadalmi beilleszkedését, egyéni érvényesülését és közösségi felelősségvállalását. Elsősorban azon képességek megerősödését kívánják támogatni, amelyek birtokában a tanulók el tudnak igazodni számukra ismeretlen helyzetekben, megoldásokat tudnak keresni azokra a problémákra, amelyekkel szembesülnek, képesek a lehetőségeik mérlegelésére, dönteni tudnak, valamint az általános emberi és polgári normáknak megfelelő módon viselkednek.

Ebben az életszakaszban lesznek a tanulók között olyanok, akik közvetlenül vagy tanulási irányuk megválasztásával elindulnak a munka világa felé. Számukra külön is fontos lehet mindaz, amivel e témakörök feldolgozása hozzá tud járulni a pályaválasztásról, valamint a gazdasági és a pénzügyi kérdésekről való reális gondolkodás megalapozásához.

Mind a XX. századi történelem, mind a társadalmi és állampolgári ismeretek témakörei is számos izgalmas lehetőséget kínálnak a *médiamodul* egységeinek beépítésére. Ezek az egységek a tanulási folyamat bármely pontján tetszés szerint elhelyezhetők, ahol támogatják az adott korszak jobb megértését – hozzájárulva egyúttal a médiaismeret sajátos fejlesztési céljainak a megvalósulásához is.

7. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
A nemzetállamok kora és a gazdasági élet új jelenségei	8
Önkényuralom és kiegyezés. A dualizmus kora Magyarországon	12 + 1
A nagyhatalmak versengése és az első világháború	8 + 2
Európa és a világ a két háború között	11 + 1
Magyarország a két világháború között	14 + 1
A második világháború	12 + 2
Összes óraszám	72

Tematikai egység	A nemzetállamok kora és a gazdasági élet új jelenségei	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Jelentős események és történelmi személyiségek felidézése a középkori és az újkori Európa történetéből. Amerika felfedezése, a felfedezők élete. Találmányok, ipari fejlődés. Az 1848–1849-es magyar forradalom és szabadságharc eseményei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri a nemzeti öntudatra és a hazafiságra nevelés megjelenésének jellemzőit, a nemzetépítést mint a közösségteremtés új formáját. Tudatosul benne a nemzetállamiság társadalmi összetartó ereje. Képes a középkor és az újkor egy-egy részterületének összehasonlítására, a XIX. századi Európa és Észak-Amerika történelme közös vonásainak egybevetésére. Felismeri, hogy a középkori és az újkori vezető államok közül néhány a XIX. században és ma is vezető szerepet tölt be a politikai és gazdasági életben. Megismeri és képes mérlegelni a tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív oldalát egyaránt. Megérti és értelmezi a változások lényegét, képes saját vélemény kifejtésére, önálló kutatómunkával történő alátámasztására. Képes az egyes események nyomán követésére és értelmezésére térképen, bizonyos tények, adatok felkutatásával.	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az egységes Németország létrejötte.</p> <p>Polgárháború az Amerikai Egyesült Államokban.</p> <p>Az ipari forradalom második szakaszának feltalálói és találmányai.</p> <p><i>Felfedezők, feltalálók.</i></p> <p>Szövetségi rendszerek és katonai tömbök kialakulása.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk gyűjtése lexikonokból, az internetről vagy könyvtári kutatással. <i>(Pl. a közlekedés fejlődése a lovas kocsitól az autóig.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Magyarázat az egységes államok kialakulásának történelmi okaira. <i>(Pl. az Egyesült Államok megszületése.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszámoló készítése valamilyen témáról. <i>(Pl. a korszak magyar tudósai, feltalálói.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A tanult földrajzi helyeknek térképen történő megkeresése. – Vaktérkép <i>(pl. a központi hatalmak és az antant országok berajzolásához).</i> 	<p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>A XIX-XX. század fordulójának stílusirányzatai.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>Liszt Ferenc zenéje. A kort idéző híres operaszíndarabok.</p> <p><i>Fizika:</i></p> <p>Korabeli felfedezések, újítások, találmányok <i>(pl. autó, izzó, telefon)</i>. Ezek működésének elvei.</p>
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, ok és következmény, tény és bizonyíték, interpretáció.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, nemzet, nemzetiség, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, életmód, gazdaság, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ágak, egyeduralom, önkényuralom, királyság, császárság, köztársaság, parlamentarizmus, demokrácia, közigazgatás, birodalom.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> polgárháború, nemzetállam, szabad verseny, monopólium, szociáldemokrácia, tömegkultúra.</p> <p><i>Személyek:</i> I. Vilmos császár, Bismarck, Lincoln, Edison, Marx.</p> <p><i>Topográfia:</i> Olaszország, Németország, Egyesült Államok.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1859 (csata Solferinónál), 1861-1865 (polgárháború az Egyesült Államokban), 1871 (a Német Császárság létrejötte).</p>	

Tematikai egység	Önkényuralom és kiegyezés. A dualizmus kora Magyarországon		Órakeret 12+1
Előzetes tudás	A forradalom és a szabadságharc történetének ismerete. A magyar polgári átalakulás elhelyezése időben és térben, a XIX. századi Európa viszonyai közepette. Iskolai megemlékezések: az aradi vértanúk emléknapja.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri az uralkodói önkényt, és tudatosulnak benne a zsarnoki intézkedések hátrányai. A nemzetek közötti szembenállás feloldásaként felismeri és elfogadja a kölcsönös engedményeken alapuló megegyezés (kiegyezés) jelentőségét. Megismeri és megbecsüli a békés országépítő munka eredményeit, értékeit. Megismeri a magyar történelem főbb csomópontjait, kiemelkedő gazdasági és társadalmi folyamatait, fontosabb történéseit a XIX. század második feléből. Megérti, hogy az adott lehetőségek minél teljesebb körű kihasználása európai összehasonlításban is jelentős előrelépést hozott. Képes elemezni a korszak eredményeit, összehasonlítva a korábbi magyarországi fejlődés ütemével, illetve a korabeli európai viszonyokkal. Értékelése egy-egy jeles politikus, személyiség munkásságát.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Magyarország az önkényuralom éveiben.</p> <p>A kiegyezés; Deák Ferenc szerepe létrejöttében. Az új dualista állam.</p> <p><i>Államférfiak. Egyezmények, szövetségek.</i></p> <p>Magyarország gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődése.</p> <p><i>Népek egymásra hatása, együttélése.</i></p> <p>Budapest világváros.</p> <p><i>Urbanizáció.</i></p> <p>Az Osztrák-Magyar Monarchia együtt élő népei.</p> <p>A nemzetiségek helyzete.</p> <p><i>Kisebbség, többség, nemzetiségek.</i></p> <p>A millenniumi ünnepek.</p> <p>Hazánk a XX. század elején.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az adatok oszlop- és kördiagramokban történő feldolgozása. <i>(Pl. a korszak gazdasági fejlődésének jellemzői.)</i> – Ismeretszerzés írásos és képi forrásokból. <i>(Pl. tájékozódás Budapest XIX. századi történelmi emlékeiről.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Érvek és ellenérvek gyűjtése a kiegyezésről. <i>(Pl. vita arról, hogy ez a lépés az ország megmentésének vagy elárulásának tekinthető-e.)</i> – Beszámoló a millenniumi eseményekről a kor fény- és árnyoldalait is bemutatva. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Arany János: A walesi bárdok; Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>A magyar történelmi festészet példái.</p> <p>A századforduló magyar építészeti emlékei és legismertebb festői <i>(Pl. Rippl-Rónai József, Csontváry Kosztka Tivadar).</i></p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>A családok eltérő helyzete, életszínvonala a XIX. század végén.</p>	

	<p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A dualista rendszer államszerkezeti ábrájának elkészítése, és magyarázata. – A kiegyezésben főszerepet játszó személyiség portréjának bemutatása (pl. <i>Deák Ferenc, Eötvös József, Ferenc József</i>). <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Földrajzi, néprajzi (pl. <i>honismereti</i>) és történelmi térképek összevetése. – Budapest fejlődésének nyomon követése (pl. <i>korabeli és mai térképek alapján</i>). 	
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, jelentőség.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrások, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, önkényuralom, hatalmi ág, parlamentarizmus, közigazgatás, birodalom, vallás.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> passzív ellenállás, kiegyezés, közös ügyek, dualizmus, millennium, agrárország, emigráció, amnesztia.</p> <p><i>Személyek:</i> Deák Ferenc, I. Ferenc József, gróf Andrássy Gyula, báró Eötvös József, Kandó Kálmán, Bánki Donát.</p> <p><i>Topográfia:</i> Osztrák-Magyar Monarchia, Budapest.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1867 (a kiegyezés), 1896 (a millenniumi ünnepek).</p>	

Tematikai egység	A nagyhatalmak versengése és az első világháború	Órakeret 8+2
Előzetes tudás	A XIX. századról szóló olvasmányok, filmek, képek. A nemzetállamok kialakulása Európában, mely folyamat konfliktusokhoz vezet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri az emberi élet értékeit kiélezett történelmi helyzetben, elutasítja a háború pusztításait, megérteti, elfogadja, sőt feladatának érzi a hősi halottak emlékének ápolását, felismeri a békés életviszonyok jelentőségét. Megismeri az első világháborúhoz vezető történelmi folyamatokat, benne a szövetségekötéseket. A téma hazai vonatkozásaihoz ismereteket merít önálló gyűjtő- és kutatómunkával. Képes önállóan tájékozódni, a katonai eseményeket nyomon követni a térképen. Tudatosul benne, hogy Európa történelmének addigi legvéresebb időszaka az első világháború volt.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A gyarmatbirodalmak kialakulása. Élet a gyarmatokon.</p> <p>Az első világháború kirobbanása.</p> <p>Tömegek és gépek háborúja. <i>Békék, háborúk, hadviselés.</i></p> <p>Magyarok az első világháborúban.</p> <p>A háború következményei Oroszországban, Lenin és a bolsevikok hatalomra kerülése.</p> <p>Az Egyesült Államok belépése és az antant győzelme a világháborúban. <i>Történelemformáló eszmék.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Jegyzetek készítése Európa nagyhatalmainak vezetőiről. (<i>Pl. II. Vilmos, Ferenc József, II. Miklós.</i>) – Ismeretszerzés a XIX. század végi nagyhatalmokról az internetről. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Érvek gyűjtése (<i>pl. a háború törvényszerű kitérője, illetve annak elkerülhetősége mellett</i>). <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Grafikonok, táblázatok elemzése, készítése az első világháború legfontosabb adatairól. – Vita. (<i>Pl. A politikusok szerepe és felelőssége az első világháború kirobbantásában.</i>) 	<p><i>Földrajz:</i></p> <p>Európa, és benne a Balkán helye a mai földrajzi térképeken.</p> <p><i>Kémia:</i></p> <p>Vegyifegyverek kémiai alapjai.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>Katonanóták archív felvételekről.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>Korabeli fotók, albumok; részletek a Magyar évszázadok című tévésorozatból.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i></p> <p>Játékfilmek részletei (<i>Pl. Jean Renoir: A nagy ábránd; Stanley Kubrick: A dicsőség ösvényei; Delbert Mann: Nyugaton a helyzet változatlan stb.</i>)</p>

	<p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A történelmi tér időbeli változásai. <i>(Pl. a határok újrarajzolása a háború után)</i> – Vaktérképek készítése. <i>(Pl. frontvonalak berajzolása.)</i> – Az események ábrázolása időszalagon. 	<p><i>Informatika:</i></p> <p>Adatok gyűjtése történelmi eseményekről és személyekről az interneten.</p>
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, jelentőség, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági teljesítmény, politika, állam, államforma, államszervezet, birodalom, szuverenitás, háború, hadsereg.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> villámháború, állásháború/állóháború, bolsevik, szovjet, hátszág, kétfrontos háború.</p> <p><i>Személyek:</i> II. Vilmos, Lenin, Wilson, II. Miklós.</p> <p><i>Topográfia:</i> Szerbia, Szarajevó, Pétervár, Oroszország.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1914. július 28. (a világháború kirobbanása), 1914-1918 (az első világháború), 1917 (az oroszországi forradalom és a bolsevik hatalomátvétel).</p>	

Tematikai egység	Európa és a világ a két háború között	Órakeret 11+1
Előzetes tudás	A XIX. század nagyhatalmainak ellentétei, a gyarmatosítás alakulása az előző évfolyam tanulmányai alapján. Az első világháború nagy csatái, új fegyverei, és a világgégés következményei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló felismeri, hogy a háborút lezáró békéket kizárólag a győztesek érdekeinek megfelelően kötik meg. Felismeri a háború és a válságok következményeként a szélsőséges politikai erők befolyásának növekedésének és hatalomra jutásának veszélyeit, azonosítja a modern diktatórikus rendszerek jellemzőit, és elítéli azokat.</p> <p>Megismeri a háború utáni rendezést és következményeit. Képes nyomon követni térképen a területi változásokat. Megérti a történelmi összefüggéseket, egyszerűbb háborús forrásokat képes elemezni. Felismeri, hogy a két világháború közötti időszak a demokráciák és diktatúrák közti vetélkedés jegyében telt el.</p>	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A Párizs környéki békék. Európa új arca.</p> <p>A kommunista diktatúra a Szovjetunióban Sztálin, a diktátor. A GULAG rendszere. <i>Birodalmak.</i></p> <p>A gazdasági világválság az Egyesült Államokban és Európában.</p> <p>Nemzetiszocializmus Németországban, Hitler a diktátor.</p> <p>A náci terjeszkedés kezdetei Európában.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretek szerzése a békekötés dokumentumaiból (pl. új országhatárok). – Statisztikák összevetése (pl. az európai nagyhatalmak és gyarmataik területük, népességük, ásványkincseik alapján). <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Feltevések megfogalmazása a számunkra igazságtalan békéről. – Az első világháború utáni békék történelmi következményei, és az abból eredő újabb konfliktusok felismerése. – Többféleképpen értelmezhető szövegek és képi dokumentumok elemzése. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A gazdasági világválság magyarázata, összehasonlítása napjaink gazdasági folyamataival. – Diagramok készítése (pl. termelési és munkanélküliségi adatokból). <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az események és az évszámok elhelyezése a térképen. 	<p><i>Földrajz:</i></p> <p>Kelet- és Közép-Európa térképe.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>Dokumentum- és játékfilmek, fotók, albumok. Játékfilmek (pl. Chaplin: <i>Modern idők</i>, <i>A diktátor</i>), rajzfilmek (pl. <i>Miki egér</i>), Walt Disney stúdiója (pl. <i>Hófehérke és a hét törpe</i>). Építészek (pl. <i>W. Gropius</i>, <i>F. L. Wright</i>, <i>Le Corbusier</i>), szobrászok (pl. <i>H. Moore</i>) és festők (pl. <i>H. Matisse</i>, <i>P. Picasso</i>, <i>M. Duchamp</i>, <i>M. Chagall</i>, <i>S. Dali</i>).</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>Neoklasszicizmus (pl. <i>Stravinsky: Purcinella</i>).</p>

Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, ok és következmény, interpretáció, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, gazdasági válság, politika, állam, államforma, államszervezet, egyeduralom, demokrácia, parlamentarizmus, diktatúra, közigazgatás, birodalom, szuverenitás.
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> békediktátum, kommunizmus, GULAG, személyi kultusz, fasizmus, nemzetiszocializmus, kisantant, proletárdiktatúra, tőzsde, részvény, gazdasági válság.</p> <p><i>Személyek:</i> Clemenceau, Sztálin, Roosevel, Mussolini, Hitler.</p> <p><i>Topográfia:</i> Szovjetunió, New York.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1918. november 11. (az első világháború vége), 1922 (a Szovjetunió megalakulása), 1929-1933 (a nagy gazdasági világválság), 1933 (Hitler hatalomra kerülése).</p>

Tematikai egység	Magyarország a két világháború között	Órakeret 14+1
Előzetes tudás	A dualizmus korának Magyarországa. Korábbi olvasmányok a trianoni békediktátumról és a trianoni Magyarországról. Iskolai megemlékezések: a nemzeti összetartozás napja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló azonosítja nemzeti önvédelem és az önfeladás közötti különbséget, felismeri a politikai kalandorság jellemzőit és következményeit. Tudatosan benne a trianoni békediktátum és országcsönkítés igazságtalansága, és nemzeti sorstragédiaként éli meg azt. Megérti, hogy egy-egy nemzet érdekérvényesítése legtöbbször egy másik nemzet kárára történik, így a vesztes fél ezt nem egyszer végzetes katasztrófaként éli meg.</p> <p>Az ismeretek, információk, érvek, ellenérvek egymással szembe- és egymás mellé állításával önálló véleményt alkot az adott korszakról. Ezek alapján a korszak és szereplői tevékenységének kiegyensúlyozottan értékeli, elismerve azok eredményeit, de nem elhallgatva bűneit sem. Felismeri, hogy a két háború közötti magyar politikát döntően a trianoni döntésre választ adó revízió határozta meg. Képes térképen bemutatni a Trianont követő területi változásokat, majd a revíziók ideiglenes eredményeit.</p>	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az őszirozás forradalom és a tanácsköztársaság okai, következményei.</p> <p>A trianoni békediktátum, országvesztés és a Horthy-korszak kezdete.</p> <p>A Horthy korszak jellegzetességei.</p> <p>A kultúra, a művelődés a Horthy-korszakban. <i>Gyermekek nevelése, oktatása.</i></p> <p>A határon túli magyarság sorsa a két világháború között.</p> <p>A revíziós politika első sikerei.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk gyűjtése, grafikonokból, táblázatokból, szöveges forrásokból (pl. a <i>Magyarországra nehezédő háború utáni terhekről</i>). – Korabeli képi információforrások feldolgozása (pl. plakátok, képeslapok, újságillusztrációk). – A kor helyi és lakóhely környéki építészeti emlékeinek felkeresése. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az 1918–1920 közötti folyamatok értelmezése. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Saját vélemények megfogalmazása történelmi helyzetekről (pl. a <i>király nélküli Magyar Királyságról</i>). – Információk gyűjtése, elemzése, érvek, ellenérvek felsorakoztatása (pl. a <i>trianoni békediktátummal kapcsolatban</i>). <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A revízió határmódosításainak nyomon követése, térképek és táblázatok segítségével. 	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> Szent-Györgyi Albert izolálja a C-vitamint.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Kodály Zoltán és Bartók Béla zeneszerzői jelentősége.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Aba-Novák Vilmos: Hősök kapujának freskói Szegeden, Derkovits Gyula: Dózsa-sorozata.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalom</p>	<p>Ok és következmény, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.</p>	

Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, életmód, város, nemzet, nemzetiség.
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> öszirózsás forradalom, tanácsköztársaság, vörösteror, fehérterror, kormányzó, numerus clausus, konszolidáció, revízió, zsidótörvény.</p> <p><i>Személyek:</i> Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, Bethlen István, Teleki Pál.</p> <p><i>Topográfia:</i> Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1918. október vége (az öszirózsás forradalom), 1919. március (a Magyarországi Tanácsköztársaság kikiáltása), 1920. március (Horthy kormányzóvá választása), 1920. június 4. (Trianon), 1938 (az első bécsi döntés), 1940 (a második bécsi döntés).</p>

Tematikai egység	A második világháború	Órakeret 12+2
Előzetes tudás	Az újabb háborúhoz vezető út. Események, társadalmi és kulturális törekvések, gazdasági törések a XX. század első felében. Iskolai megemlékezések: a holokauszt emléknapja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló felismeri a társadalmi kirekesztés különböző formáit, elutasítja az ún. fajelméletet, felismerve annak következményeit. Tudatosulnak benne a hátszínigot sem kímélő háborús pusztítások. A frontkatonák és a civil lakosság személyes sorsán keresztül felismeri a háború kegyetlenségének és a hősi helytállás kettősségét.</p> <p>Megismeri az emberiség legnagyobb háborújának fontosabb eseményeit, és önálló véleményt alkot azokról. A korszak tanulmányozása során erősödik benne a társadalmi igazságosság iránti igény, az emberi jogok és a demokratikus intézményrendszerek tiszteletének fejlesztése, valamint a béke megőrzése fontosságának belátása. Tudatosulnak benne azok az okoknak, amelyek a pusztító háborúhoz vezettek, és melynek része a népirtás és a holokauszt. Képes önálló tudásbővítésre az iskolán kívül szerzett ismeretek (pl. filmek) felhasználásával. Ismeri és (pl. időszalagon, rendszerező táblán) ábrázolni tudja a háború fontosabb történései időrendjét, képes a térképen az egyidejűleg több fronton (és földrészen) is zajló események nyomon követésére. Tájékozott a háború fontosabb szereplőiről, megfelelően értékelve a tevékenységüket.</p>	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A második világháború kezdete és első évei.</p> <p>A Szovjetunió német megtámadása. Koalíciók létrejötte. A totális háború. <i>Békék, háborúk, hadviselés.</i></p> <p>Fordulat a világháború menetében.</p> <p>Magyarország hadba lépésétől a német megszállásig.</p> <p>A háttország szenvedései. Népiirtás a második világháborúban, a holokauszt.</p> <p>A második front megnyitásától a világháború végéig. A jaltai és a potsdami konferencia.</p> <p>Magyarország német megszállása. A holokauszt Magyarországon. Szálasi és a nyilasok rémuralma. Szovjet felszabadítás és megszállás.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Írásos források, eredeti fotók és dokumentumfilmek feldolgozása (<i>pl. a háború kirobbanásával kapcsolatban</i>). – Önálló ismeretszerzés, majd beszámoló filmek alapján (<i>pl. Ryan közlegény megmentése, Schindler listája, A bukás</i>). – Diagramok készítése, értelmezése (<i>pl. a háborús erőviszonyok ábrázolása</i>). – Haditechnikai eszközök megismerése. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Magyarozat arra, hogy hazánkat földrajzi helyzete és revíziós politikája hogyan sodorta bele a háborúba. – Vita, elemzések, kiselőadások tartása a Horthy-korszak revíziós politikájával kapcsolatban. – Háborús háttérintézmények (<i>pl. háttország, hírszerzés, koncentrációs tábor, GULAG</i>) összehasonlítása. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Fegyverek, katonai eszközök és felszerelések bemutatása (<i>pl. repülő, harckocsik, gépfegyverek, öltözetek</i>). – Kiselőadások tartása, olvasmányok, filmek, elbeszélések alapján. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Radnóti Miklós: Nem tudhatom.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>Eredeti fotók, háborús albumok.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i></p> <p>Dokumentumfilmek (<i>pl. a második világháború nagy csatái</i>), játékfilmek (<i>pl. Andrzej Wajda: Katyń; Michael Bay: Pearl Harbor – Égi háború; Joseph Vilsmaier: Sztálingrád; Andrzej Wajda: Csatorna; Ken Annikin: A leghosszabb nap; A halál ötven órája; Rob Green: A bunker</i>).</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – Érvek, ellenérvek egy-egy vitára okot adó eseményről. <i>(Pl. Pearl Harbor megtámadása; a partraszállás.)</i> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A főbb háborús események időrendbe állítása térségenként, frontonként. – Térképek elemzése, a folyamatok összefüggéseinek megértése, távolságok, területek becslése. – Egyszerű stratégiai térképek és csatatérképek készítése. 	
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, népességfogyás, migráció, életmód, gazdaság, termelés, erőforrás, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, államszervezet, diktatúra, birodalom, emberi jog, polgárjog, vallásüldözés.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> tengelyhatalmak, furcsa háború, hadigazdaság, totális háború, zsidóüldözés, holokauszt, gettó, deportálás, partizán.</p> <p><i>Személyek:</i> Churchill, Kállay Miklós, Szálasi Ferenc.</p> <p><i>Topográfia:</i> Lengyelország, Sztálingrád, Don-kanyar, Normandia, Auschwitz, Berlin, Jalta, Hirosima.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1939. szeptember 1. (a második világháború kirobbanása), 1941. június 22. (Németország megtámadja a Szovjetuniót), 1941. június 27. (Magyarország hadba lépése), 1941. december 7. (Pearl Harbor, az Egyesült Államok hadba lépése), (1943. január (a doni katasztrófa), 1943. február eleje (a sztálingrádi csata vége), 1944. március 19. (Magyarország német megszállása), 1944. június 6. (a normandiai partraszállás), 1944. október 15-16. (Horthy kiugrási kísérlete, Szálasi hatalomátvétele), 1945. április (a háború vége Magyarországon), 1945. május 9. (Európában befejeződik a háború), 1945. szeptember 2. (Japán kapitulációja).</p>	

8. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Hidegháborús konfliktusok és a kétpólusú világ kiépülése	6 + 2
Magyarország a világháborús vereségtől a forradalom leveréséig	8 + 1
A két világrendszer versengése, a szovjet tömb felbomlása	6 + 2
A Kádár-korszak jellemzői	8 + 1
Az egységesülő Európa, a globalizáció kiteljesedése	6 + 1
Demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon	5
Társadalmi szabályok	3
Állampolgári alapismeretek	5
Pénzügyi és gazdasági kultúra	5
Háztartás és családi gazdálkodás	5
Médiakörnyezet, a média funkciói, a nyilvánosság	3
A médiamodellek és intézmények	3
A média társadalmi szerepe, használata – Reklám és hír a hagyományos és az új médiában	2
Összes óraszám	72

Tematikai egység	Hidegháborús konfliktusok és a kétpólusú világ kiépülése	Órakeret 6+2
Előzetes tudás	A világháborúk története. A hírek egyre gyorsabb terjedésének történetisége, a napi aktuális események figyelése, az egyre szaporodó információk befogadása. Élmények, információk merítése a XX. századdal kapcsolatban más tantárgyakból, műveltségterületekből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri az európai kontinens természetellenes megosztottságának veszélyeit, képes ennek személyes sorsokon keresztül való átélésére. Látja a nukleáris háború lehetőségének veszélyeit. Tudatosulnak benne a demokratikus és diktatórikus társadalmi rendszerek közötti különbségek az emberi szabadságjogok biztosítása terén. Látja, hogy a demokrácia a közös döntés intézményrendszerének az emberi jogokat leginkább biztosító formája. Felismeri, hogy a közelmúlt eseményei nagyban meghatározzák napjaink történéseit. Képes önállóan tájékozódni és véleményt alkotni az adott kor fordulópontjairól, valamint különböző időszakokat összevetni, összefüggések megállapítása céljából. Érvelni tud az egyes történelmi folyamatok (pl. globalizáció) kérdésében. Képes akár egymásnak ellentmondó források értékelésére, értelmezésére a történelmi hitelesség szempontjából.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A kétpólusú világ kialakulása. Az 1947-es párizsi békeszerződések. A kettéosztott Európa. A NATO és a Varsói Szerződés születése. <i>Egyezmények, szövetségek.</i> Válsággócok és fegyveres konfliktusok a hidegháború korában (Izrael Állam létrejötte, arab-izraeli és vietnami háborúk).	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> – Információk rendszerezése és értelmezése (pl. az <i>Egyesült Államok és a Szovjetunió vetélkedéséről</i>). – Információk szerzése a családok, gyermekek, nők helyzetéről a kettéosztott világban (pl. <i>Európa nyugati és keletei felében és Észak-Amerikában</i>). <i>Kritikai gondolkodás:</i> – Kérdések megfogalmazása különféle eseményekhez kapcsolódóan. – Egymásnak ellentmondó a források gyűjtése, elemzése és ütköztetése.	<i>Földrajz:</i> Kisebb államok és nagyhatalmak gazdasági, területi méreteinek összevetése. <i>Vizuális kultúra:</i> A korszak jellemző képzőművészeti alkotások. Köztéri szobrok. Modern építészet. <i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> Játékfilmek (pl. <i>Dror Zahavi: Léghíd – Csak az ég volt szabad, Andrzej Wajda: Hamu és gyémánt</i>). <i>Ének-zene:</i> Penderecki: Hirosima emlékezete; Britten, Ligeti György.

	<ul style="list-style-type: none"> – Érvek gyűjtése azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy a globalizáció közelebb hozza vagy eltávolítja-e az egyes embereket egymástól. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Önálló gyűjtőmunkán alapuló beszámoló (pl. a távírótól a mobiltelefonig címmel). <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A NATO országok és a Varsói Szerződés tagállamainak azonosítása a térképen. 	
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, társadalmi mobilitás, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> hidegháború, vasfüggöny, jóléti állam, piacgazdaság, szuperhatalom.</p> <p><i>Személyek:</i> Truman, Marshall, Hruscsov.</p> <p><i>Topográfia:</i> Szovjetunió, NSZK, NDK, Kína, Észak- és Dél-Korea, Észak- és Dél-Vietnam, Kuba, Közel-Kelet.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1946 (a fultoni beszéd), 1947 (a párizsi békék), 1949 (a NATO, az NDK és az NSZK megalakulása), 1953 (Sztálin halála), 1955 (a Varsói Szerződés), 1961 (Jurij Gagarin űrrepülése, a berlini fal felhúzása).</p>	

Tematikai egység	Magyarország a második világháború végétől az 1956-os forradalom és szabadságharc leveréséig		Órakeret 8+1
Előzetes tudás	A bolsevikok hatalomra kerülése Oroszországban. Tanácsköztársaság Magyarországon. A kommunista és szocialista eszmék. A második világháború következményei hazánkban.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló megismeri Magyarország szovjet mintára történő erőszakos átalakítását, megérti a kommunista diktatúra jellegét és lényegét. Értékeli az 1956-ban az idegen elnyomás és zsarnokság ellen föllázadt emberek, közösségek bátorságát, feladatvállalását, adott esetekben hősiességét, a hazafiságra nevelés és a nemzeti öntudat megerősítése érdekében. Együtt érez a szabadságharc hőseinek és áldozatainak sorsával, szolidáris velük.</p> <p>Felismeri, hogy a XX. században a két totalitárius diktatúra miképpen és milyen áldozatok árán alakította a világ, és benne Magyarország sorsát. Megismeri a kommunista diktatúrák embertelenségét, az ebből fakadó elnyomás, az alacsony életszínvonal jellegzetességeit, a vasfüggöny mögötti bezártság képtelen világát. Ismeretek merít az akkor élt emberek visszaemlékezéseiből, valamint a vonatkozó múzeumok anyagából is. Véleményt fogalmaz meg, melyet képes vitában képviselni.</p>		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Magyarország 1945–1948 között.</p> <p>Kommunista diktatúra: Rákosi, a diktátor.</p> <p>A személyes szabadság korlátozása, a mindennapi élet az ötvenes években. <i>Hétköznapi és ünnepek.</i></p> <p>Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk, adatok, tények gyűjtése, értelmezése. <i>(Pl. a korszak tanúinak meghallgatása, jegyzetek készítése.)</i> – Az 1956-os események nyomon követése több szálon. Adatgyűjtés, fotók, filmek, a Terror Háza Múzeum meglátogatása. Vitafórum a visszaemlékezésekről. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi személyiségek <i>(pl. Rákosi és társai)</i> jellemzése. – A felszámolt polgári életforma és az új életkörülményeinek összehasonlítása. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról; Tamás Lajos: Piros a vér a pesti utcán; Márai Sándor: Mennyből az angyal.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>Az ötvenes évek építésze. Az első lakótelepek. A korszak jellemző képzőművészeti alkotásai.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i></p> <p>Játékfilmek <i>(pl. Bacsó Péter: A tanú; Goda Krisztina: Szabadság, szerelem)</i>.</p>	

	<p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Saját vélemény megfogalmazása a Rákosi-diktatúráról. <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A magyar internálótáborok helyének megkeresése Magyarország térképén (pl. Recsk, Hortobágy). – Az 1956. október 23. és november 4. közötti események kronológiai sorrendbe állítása. – Magyarország vaktérképén az 1956-ban hazánkra törő szovjet csapatok útvonalának bejelölése. 	
Értelmező kulcsfogalom	Ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség; gazdaság, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, közigazgatás, szuverenitás, demokrácia, diktatúra, emberi jog, állampolgári jog, vallásüldözés, egyházüldözés, vallásszabadság.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> népbíróságok, államosítás, internálás, pártállam, ÁVH, kitelepítések, tervgazdaság, kollektivizálás, szövetkezet, tömegpropaganda,</p> <p><i>Személyek:</i> Tildy Zoltán, Rákosi Mátyás, Nagy Ferenc, Kovács Béla, Mindszenty József, Nagy Imre, Kádár János.</p> <p><i>Topográfia:</i> Debrecen, Recsk, Hortobágy.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1945. november (választások Magyarországon), 1946 (a második köztársaság és az új forint), 1947 (a kékcédulás választások, a párizsi béke), 1956. október 23. (forradalom kitörése), 1956. november 4. (a forradalom leverésének kezdete).</p>	

Tematikai egység	A két világrendszer versengése, a szovjet tömb felbomlása		Órakeret 6+2
Előzetes tudás	A háború után kialakuló két világrendszer, a hidegháború időszakának kezdete. Integrációs törekvések a politikai és gazdasági életben, új katonai szövetségek létrehozása. A háború után a nemzetek közötti összefogásnak egyre nagyobb a szerepe.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri a kommunista államberendezkedés fejlődésképtelenségét, tudatosulnak benne a bukás körülményei és következményei. Megismeri a két világrendszer vetélkedésének főbb történéseit. Felismeri a szovjet típusú országokban végbemenő rendszerváltás lényegi elemeit. Képes a korszak főbb eseményeinek feldolgozására internet segítségével, korabeli sajtótudósítások és filmhíradók, valamint dokumentumfilmek felhasználásával.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A gazdaság két útja: piacgazdaság és tervgazdaság.</p> <p>Az életmód változása, a populáris kultúra kialakulása és terjedése a világban. <i>Öltözködés, divat.</i></p> <p>Tudományos és technikai forradalom. Fegyverkezési verseny és űrprogram. <i>Felfedezők, feltalálók.</i></p> <p>A nyugati integráció. Az enyhülés kezdetei. <i>államférfiak.</i></p> <p>Az európai szovjet típusú rendszer összeomlása. <i>Birodalmak.</i></p> <p>A rendszerváltó Közép-Kelet-Európa. Németország egyesülése.</p> <p>A Szovjetunió és Jugoszlávia felbomlása.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Adatok, képek gyűjtése a fegyverkezési és űrprogramról. – Információk gyűjtése a nagyhatalmak politikai és gazdasági helyzetéről. Hasonlóságok és különbségek felismerése, megfogalmazása. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Problémák felismerése, a szocialista gazdaság egyre jobban megmutatkozó gyengeségeinek elemzése (pl. a tervutasításos rendszer). – Érvek, ellenérvek gyűjtése a két rendszer (kapitalizmus és szocializmus) működésének értékeléséhez. Vitafórum rendezése. 	<p><i>Földrajz:</i> Közép- és Kelet-Európa országhatárainak változása.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A XX. század második felének filmművészete. (Pl. <i>Florian Henckel von Donnersmarck: A mások élete.</i>)</p> <p><i>Informatika:</i> Adatok gyűjtése interneten jeles történelmi személyekről (pl. <i>Gorbacsov, Szaharov, II. János Pál, Reagan</i>), eseményekről (pl. <i>a berlini fal lebontása</i>).</p> <p><i>Ének-zene:</i> John Cage. Emerson – Lake – Palmer: Egy kiállítás képei; John Williams: Filmzenék (pl. <i>Csillagok háborúja, Harry Potter</i>).</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> – A lényeg kiemelése, a kulcselemek megértetése grafikonok és képek alapján. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A szocialista és a kapitalista rendszer bemutatása szóban, kiselőadás tartása a szocializmusról források, olvasmányok alapján. <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi térkép és mai földrajzi térkép együttes használata. (Pl. a közép- és kelet-európai országok földrajzi helyzetének meghatározása.) 	
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás, vallásüldözés.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> tervgazdaság, piactgazdaság, beat-korszak, olajárrobbanás, atomkatasztrófa, mamutcégek, nemzetközi pénzvilág, csúcstechnológia.</p> <p><i>Személyek:</i> Brezsnyev, Kennedy, Reagan, Gorbacsov, II. János Pál.</p> <p><i>Topográfia:</i> Ukrajna, Észtország, Lettország, Litvánia, Csehország, Szlovákia, Szerbia, Horvátország, Szlovénia, Németország, Prága, Csernobil.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1962 (a kubai rakétaválság), 1968 (a „prágai tavasz”, nyugati diáklázadások), 1989 (a berlini fal lebontása), 1991 (a Varsói Szerződés és a KGST felszámolása, a Szovjetunió felbomlása), 1991-1999 (a délszláv háború), 1991-2004 (Jugoszlávia felbomlása), 1993 (Csehszlovákia szétválása, Csehország és Szlovákia létrejötte), 1999 (Jugoszlávia NATO bombázása).</p>	

Tematikai egység	A Kádár-korszak jellemzői		Órakeret 8+1
Előzetes tudás	A kétpólusú világ megszűnése, az európai szovjet típusú rendszerek összeomlása. A Szovjetunió, a szovjet típusú rendszer története 1917–1990/1991 között.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló megismeri az 1956-ot követő kegyetlen megtorlást, tudatosul benne a társadalom és a hatalom közötti kényszerű kompromisszum eredménye és kártékony volta. Képes önálló vélemény alkotására a XX. század közép-kelet-európai népeinek történetéről. Megismeri azánk útját a forradalom utáni megtorlástól a kádári időszak, a „legvidámabb barakk” főbb eseményein keresztül a rendszerváltozásig. A megélt és megírt történelem különbségeinek megfigyelése családtörténeti elemek felhasználásával.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Az 1956 utáni kádári diktatúra, a megtorlás időszaka.</p> <p>A kádári konszolidáció. Élet a „legvidámabb barakkban”.</p> <p>A pártállam csődje.</p> <p>A rendszer megváltoztatása kezdetei.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Önálló információgyűjtés a kádári diktatúra éveiről <i>(az 1956-os forradalom hőseinek elítélése; a szövetkezetek létrehozása.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi folyamat elemzése <i>(pl. Magyarország útja a kommunizmustól szocializmus bukásáig).</i> – Érvek gyűjtése a korszak egyik, illetve másik történelmi szereplője mellett, illetve ellen. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszélgetés a Kádár-rendszer élő tanúival. <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Gazdasági, társadalmi, kulturális különbségek a magyar és a korabeli nyugat-európai társadalmak között. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>Dokumentum- és játékfilmek, a Memento Szoborpark. Makovecz Imre építészete, Erdélyi Miklós művészete.</p>	

Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás.
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> munkásörtség, konszolidáció, népfelkelés, puha diktatúra, amnesztia, háztáji, pártállam, szamizdat, demokratikus ellenzék. <i>Személyek:</i> Kádár János. <i>Topográfia:</i> Salgótarján, Szászhalombatta, Bős-Nagymaros, Monor, Lakitelek. <i>Évszámok:</i> 1958 (Nagy Imre és vádlott társai kivégzése), 1968 (az új gazdasági mechanizmus), 1985 (monori találkozó), 1987 (a lakiteleki találkozó), 1989 (Nagy Imre és mártírtársainak újratemetése, a harmadik köztársaság kikiáltása).

Tematikai egység	Az egységesülő Európa, a globalizáció kiteljesedése	Órakeret 6+1
Előzetes tudás	A XX. század utolsó harmadának legfontosabb technikai újításai. A nyugat-európai integráció kezdetei. A szovjet tömb felbomlása. Politikai fordulat a rendszerváltó kelet-európai államokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló mérlegeli a globalizációs folyamatok előnyeit és hátrányait, képes megítélni a történelmi-társadalmi kérdéseket, folyamatokat a demokratikus értékek jegyében. Belátja a globalizáció és a rendszerváltozás közötti összefüggéseket. Kialakul benne a kisebbségek iránti megértés, a demokratikus és a környezettudatos gondolkodás. Azonosul az egységes Európa gondolatával, felkészül a közéletben való tudatos részvételre.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az Európai Unió létrejötte és működése. <i>Egyezmények, szövetségek.</i> A közelmúlt háborúi, válságócai (Közél-Kelet, Afganisztán, Irak, Irán).	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> – A személyes tapasztalatokra alapozott információk gyűjtése (<i>pl. a televízió, a mobiltelefon, az internet</i>) előnyeiről és hátrányairól.	<i>Földrajz:</i> Az Európai Unió kibővülése és jelenlegi működése. <i>Biológia-egészségtan:</i> Az ökológiai változások figyelemmel kísérése a XXI. század elején.

<p>A globális világ sajátosságai, globalizáció előnyei és hátrányai. <i>Történelemformáló eszmék.</i></p>	<p><i>Kritikai gondolkodás:</i> – Környezeti- és atomkatasztrófák értékelése egy mai tizenéves.</p> <p><i>Kommunikáció:</i> – Önálló vélemény megfogalmazása a szűkebb és tágabb környezetünket befolyásoló tényezőkről.</p> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i> – A rendszerváltás (rendszerváltozás) ütemének összehasonlítása a volt szocialista országokban.</p>	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A XXI. század első évtizedének filmművészete.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Az ember szerepe, helye a gyorsan változó világban.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalom</p>	<p>Történelmi idő, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi nézőpont.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalom</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás, vallásüldözés.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> multikulturalizmus, terrorizmus, migráció, , integráció, euró, internet, tömegkommunikáció.</p> <p><i>Topográfia:</i> az EU tagállamai.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1992 (a maastrichti szerződés aláírása), 1995 (a schengeni egyezmény életbe lépése), 2002 (az euró bevezetése), 2001. szeptember 11. (terrortámadások az Egyesült Államokban), 2004 (tíz új tagállam csatlakozik az EU-hoz, köztük Magyarország is).</p>	

Tematikai egység	Demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon		Órakeret 5
Előzetes tudás	A Kádár-korszak legfontosabb általános jellemzői. Az egypártrendszer működésének alapelvei. A pártállam csődjének okai és jelei a Kádár-korszak utolsó éveiben.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri a demokratikus átalakulás jelentőségét, az ezt tagadó álláspontokat kritikával illeti, a következményeket differenciáltan értékeli. Megismeri a demokratikus intézményrendszer működése fontosságát, erősödik benne a haza iránt érzett elkötelezettség érzése. Sokoldalúan felkészül a jövőendő közéleti szerepekre. (Pl. A demokrácia játékszabályainak dramatikus módszerrel történő tanulása. A vitakultúra fejlesztése.)		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A demokratikus jogállam megteremtése.</p> <p>Magyarország csatlakozása a NATO-hoz és az Európai Unióhoz.</p> <p>A gazdasági élet és a jogi intézményrendszer a mai Magyarországon.</p> <p>A magyarországi nemzetiségek és etnikai kisebbségek.</p> <p>A cigány (roma) népesség helyzete.</p> <p>A határon túli magyarság sorsa a rendszerváltozást követően.</p> <p><i>Kisebbség, nemzetiség.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismerkedés a jogállamiság intézményrendszerével. Következtetések levonása, majd azok rendszerezése. A napi közéletből vett példák felsorakoztatása. – Tapasztalatok gyűjtése a családban, a szűkebb és tágabb környezet, az iskola mindennapi életéből. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A határon túl élő magyarok sorsának megismerése, a valós és fiktív elemek megkülönböztetése. – Történetek, élő tanúk visszaemlékezései, azok meghallgatása. (Pl. a rendszerváltás korának aktív szereplői és tanúi.) 	<p><i>Földrajz:</i></p> <p>A Kárpát-medence magyarok által lakott területeinek meghatározása, vaktérképre rajzolása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>A családok életszínvonalának változása a rendszerváltást követően.</p>	

	<p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Saját vélemény kialakítása a rendszerváltás éveinek dilemmáiról és eseményeiről. – A médiumok hírei és a környezetben tapasztalt valóság összehasonlítása. <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az erdélyi, kárpátaljai, felvidéki és délvidéki magyarok életviszonyainak összehasonlítása egymással és a hazai viszonyokkal. – Jelentősebb határon túli magyarok települések bejelölése vaktérképre. 	
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> privatizáció, rendszerváltás/rendszerváltozás, pluralizmus, demokratikus intézményrendszer, jogállam.</p> <p><i>Személyek:</i> Antall József, Göncz Árpád, Horn Gyula, Orbán Viktor, Mádl Ferenc.</p> <p><i>Topográfia:</i> Erdély, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Várvidék (Burgenland).</p> <p><i>Évszámok:</i> 1990 (szabad, többpárti választások Magyarországon), 1991 (a szovjet csapatok távozása hazánkból), 1999 (csatlakozás a NATO-hoz), 2004 (Magyarország EU-tag lett).</p>	

Tematikai egység	Társadalmi szabályok	Órakeret 3
Előzetes tudás	Az emberi együttélésre vonatkozó hétköznapi és iskolai szabályok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A legfontosabb együttélési szabályok jellemzőinek tudatosítása. Különbőféle típusú társadalmi szabályok értelmezése, a közös és az eltérő vonások felismertetése. Annak beláttatása, hogy minden közösséget a résztvevők által elfogadott írott és íratlan szabályok hoznak létre és tartanak fenn. A saját életre vonatkozó szabályok azonosítása.	
Témák	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
<p>Szokás, hagyomány, illem, erkölcs.</p> <p>A jogi szabályozás sajátosságai.</p> <p>Jogok és kötelességek.</p> <p>Az alapvető emberi jogok.</p> <p>A gyermekek jogai, diákjogok.</p> <p>Egyenlőség és egyenlőtlenségek a társadalomban.</p> <p>Tapasztalatszerzés: valamilyen hivatalos ügy elintézésében.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A médiából vett példák azonosítása az alapvető emberi jogok érvényesülése, illetve megsértése témakörében. – Társadalmi egyenlőtlenségek és egyenlőségek azonosítása történelmi példák alapján. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Személyes tapasztalatok és korábban tanult ismeretek kapcsolása a szokás, a hagyomány, az illem, az erkölcs és a jog fogalmához. – Különböző társadalmi szabályok összehasonlítása és tipizálása. – Jogok és kötelezettségek egymáshoz kapcsolása a közösségi életben. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Érvelés valamilyen diákjog érvényesítésének szükségessége mellett. 	<p><i>Hon- és népismeret:</i> Magyar népszokások.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> Az élővilággal szembeni kötelességeink, és az állatok jogai.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Szabadság és korlátozottság. Színesedő társadalmak. A társadalmi együttélés közös normái.</p>

Kulcsfogalmak	Társadalom, norma, szabály, jog, kötelesség.
Fogalmak	Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, alapvető emberi jog, gyermeki jog, hivatal, egyenlőség, társadalmi különbség, társadalmi egyenlőtlenség.

Tematikai egység	Állampolgári alapismeretek	Órakeret 5
Előzetes tudás	A politikai ideológiák és struktúrák történelmileg kialakult alaptípusainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az állampolgári felelősség kialakítása. A köz- és egyéni érdek összeegyeztethetőségének problémái. Napjaink legjellemzőbb politikai rendszereinek megismertetése, és az ezzel kapcsolatban korábban tanultak fogalmi rendszerezése. A modern politikai rendszer működési mechanizmusának nagy vonalakban való áttekintése. Az önálló véleményalkotás gyakoroltatása egy-egy konkrét politikai jelenséggel kapcsolatban.	
Témák	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
<p>Államformák (királyság, köztársaság).</p> <p>Politikai rendszerek (demokrácia, diktatúra).</p> <p>A demokratikus állam működésének alapelvei (hatalommegosztás, hatalomgyakorlás és társadalmi kontroll).</p> <p>Állampolgári jogok és kötelességek.</p> <p>Magyarország politikai intézményei (államszervezet és társadalmi érdekképviseltek).</p> <p>A média, mint hatalmi ág. A nyilvánosság szerepe a közéletben.</p> <p>Tapasztalatszerzés: részvétel a diákönkormányzat munkájában.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az államformákra és politikai rendszerekre vonatkozó történelmi ismeretek bemutatása szóban vagy írásban. – A magyarországi törvényalkotás folyamatának megértése. – A nyilvánosság politikai szerepének igazolása a médiából vett példák segítségével. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Vita az állampolgári jogok és kötelességek viszonyáról, ezek magyarországi érvényesüléséről. – A média és a politikai hatalom viszonyának elemzése konkrét példák alapján. 	<p><i>Erkölcstan:</i></p> <p>Tágabb otthonunk - Európa. A média és a valóság.</p>

Kulcsfogalmak	Állam, politikai rendszer, államforma, királyság, köztársaság, hatalom, intézmény, szervezet, kormányzás, demokrácia, diktatúra, szélsőséges pártok és mozgalmak, államszervezet, hatalommegosztás.
Fogalmak	Hatalmi ág, érdekképviselő, állampolgári jogok, állampolgári kötelességek, közjó, politikai intézmény, média, közélet, nyilvánosság.

Tematikai egység	Pénzügyi és gazdasági kultúra		Órakeret 5
Előzetes tudás	A munka világával kapcsolatos ismeretek és személyes tapasztalatok. Kamatszámítás.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudatos tervezés és a személyes felelősségvállalás hangsúlyozása. Néhány gazdasági-pénzügyi alapfogalom megismertetése. A gazdaságról való gondolkodás megalapozása és formálása a gazdasági szereplők azonosításán és a saját gazdasági szerepe tudatosításán keresztül. A gazdaságra vonatkozó korábbi ismeretek rendszerezése.		
Témák	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok	
<p>A gazdaság legfontosabb szereplői, és kapcsolatuk a piacgazdaságban (háztartások, vállalatok, állam, külföld, piac, pénzügyi közvetítők).</p> <p>A pénz funkciói és formái (érme, bankjegy, pénzhelyettesítők, bankkártyák). Az infláció.</p> <p>Pénzintézetek és tevékenységük (betétgyűjtés, hitelezés, kamat, tőke, árfolyam).</p> <p>Egy diák lehetséges gazdasági szerepei (munka, fogyasztás, gazdálkodás a zsebpénzzel).</p> <p>Tapasztalatszerzés: internetes tájékozódás árfolyamokról és befektetési lehetőségekről.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A piacgazdaság modelljének megalkotása, a szereplők és a piacok közötti kapcsolatrendszer megértése. – Kiselőadások tartása a pénztörténet főbb korszakairól. – Egy külföldi osztálykirándulás költségvetésének elkészítése – a valuták közötti váltás gyakorlásával együtt. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Gazdasági-pénzügyi döntések szimulálása néhány feltételezett gazdasági változás tükrében. 	<p><i>Földrajz:</i></p> <p>A gazdaság ágazatai. A magyar gazdaság főbb működési területei. A piac működésének alapelvei. A pénz szerepe a gazdaságban. Nemzeti és közös valuták. Árfolyam, valutaváltás.</p> <p><i>Matematika:</i></p> <p>Kamatszámítás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>Korszerű pénzkezelés.</p>	

	– Nyert, illetve feláldozott haszon mérlegelése néhány gazdasági döntésben.	
Kulcsfogalmak	Munka, gazdaság, piac, pénz, termelés, fogyasztás.	
Fogalmak	Piacgazdaság, háztartás, vállalat, belföld, külföld, pénzügyi közvetítő, bankjegy, pénzhelyettesítő, költségvetés, bevétel, kiadás, egyenleg, megtakarítás, betét, kötvény, befektetési jegy, hitelfelvétel, kamat, árfolyam, infláció.	

Tematikai egység	Háztartás és családi gazdálkodás	Órakeret 5
Előzetes tudás	Személyes tapasztalatok a családi – háztartási gazdálkodással kapcsolatban. Kamatszámítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni felelősség, kezdeményezőképeség és az alkotó munka szerepének tudatos felismertetése. A pénzkezelés alapvető fogalmainak megértetése a családi gazdálkodás legfontosabb kérdéseire kapcsolódóan.	
Témák	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
Családi bevételek: munkával szerzett jövedelmek, nem munkával szerzett jövedelmek (társadalmi juttatások, tulajdonból származó jövedelmek, örökség, nyereség, vagyon). Családi kiadások: létszükségleti kiadások (élelem, ruházkodás, lakás, közüzemi szolgáltatások), egyéb kiadások (oktatási-kulturális, szabadidős és rekreációs kiadások).	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> – A családi és a személyes szükségletek, illetve vágyak számbavétele. Ezek rangsorolása és szimulációs gyakorlat keretében való összevetése a reális lehetőségekkel. – Különböző élethelyzetekhez kapcsolódó családi költségvetések tervezése. – Számításokkal alátámasztott választás minimum két banki megtakarítási lehetőség közül.	<i>Földrajz:</i> Egy termék árát befolyásoló tényezők. Kiadás és bevétel. Különböző fizetési módok. A fogyasztási szokások változásai. <i>Matematika:</i> Diagramok, táblázatok, grafikonok – adatleolvasás, készítés, értelmezés. Kamatos kamat, befektetés és hitel. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> A háztartás és a közszolgáltatások. Hulladékgazdálkodás.

<p>Takarékosság a háztartások fogyasztásában és vásárlásában (energiahasználat, beruházás, tudatos vásárlás, hulladékkezelés és újrahasznosítás).</p> <p>Családi pénzkézelési technikák (megtakarítás és befektetés, hiány és hitel, bankszámlák, bankkártyák és banki műveletek).</p> <p>Tapasztalatszerzés: látogatás egy pénzügyintézetben, a lakossági folyószámlákhoz kapcsolódó banki tevékenységek megismerése.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A háztartási megtakarítási lehetőségek azonosításának gyakorlása szituációs játék keretében. – Lakossági folyószámla adatainak értelmezése. A családi bevételek és kiadások szerkezetének grafikus ábrázolása. 	
Kulcsfogalmak	Család, szükséglet, munka, tulajdon, jövedelem.	
Fogalmak	Háztartás, költségvetés, bevétel, kiadás, társadalmi juttatás, tulajdonból származó jövedelem, örökség, nyereség, vagyon, létszükségleti kiadás, nem létszükségleti kiadás, beruházás, egyenleg, megtakarítás, befektetés, hitel, kamat, bank, bankszámla, bankkártya, banki művelet, lakossági folyószámla.	

Tematikai egység	Médiakörnyezet, a média funkciói, a nyilvánosság	Órakeret 3
Előzetes tudás	Személyes és közvetett kommunikáció megkülönböztetése. Minden médiumra kiterjedő, személyes médiahasználati tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Az internet, a televízió, a videojáték (mozi, rádió, újság) szerepének meghatározása. A média használata a mindennapokban. – A különféle médiatartalmak értelmezése, a média funkcióinak (megőrkítés, tájékoztatás, vélemények befolyásolása, jövedelemszerzés, szórakoztatás, gyönyörködtetés, önkifejezés) azonosítása. 		<p><i>Informatika:</i></p> <p>Tájékozódás néhány online szolgáltatás céljáról lehetőségéről.</p> <p>Az internet kommunikációs szolgáltatásai (MSN,</p>

– A nyilvánosság jelentésének és jelentőségének meghatározása, szerepének tisztázása az egyes korokban és társadalmakban.	Skype, VoIP, chat, blog).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Média, tömegkommunikáció, médiahasználat, funkció, médiaszöveg, nyilvánosság.

Tematikai egység	A médiamodellek és intézmények.	Órakeret 3
Előzetes tudás	A médiakörnyezet szereplőinek azonosítása: a fogyasztók/felhasználók és a médiatartalom-előállítók. Információk saját környezet médiahasználati szokásairól.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy miért jelenik meg a média közönsége kettős szerepben: mint vásárló és mint áru. A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A médiapiac az olvasóért, nézőért, felhasználóért folyó verseny szereplői, jellemzői és eszközei. – A fontosabb médiamodellek (közszolgálati, kereskedelmi, közösségi média) és jellemzői, valamint azok megkülönböztetése. – A médiaintézmények célközönségei (életkor, nem, végzettség, kulturális és egzisztenciális héttér, érdeklődés). – A közösségi hálózatok funkciói, jellemzői. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>A beszélő és az elbeszélő szerep, a mindentudó és a tárgyilagos elbeszélői szerep különbözősége, a közvetett és a közvetlen elbeszélésmód eltérései.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közszolgálati média, kereskedelmi média, közösségi média.	

Tematikai egység	A média társadalmi szerepe, használata – Reklám és hír a hagyományos és az új médiában	Órakeret 2
Előzetes tudás	A kereskedelmi kommunikáció (reklám) megjelenési helyeinek, alapformáinak ismerete. A hírgyártáshoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A „naiv fogyasztói” szemlélet átértékelése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A reklámok a hirdetés és a médiaipar jellemzői. – A hírgyártás folyamatának, szereplőinek azonosítása. – A hír, a kommentár és a hírérték fogalmának meghatározása. – A pártatlanság és korlátai. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> Reklámhordozó felületek gyűjtése, csoportosítása, olvasása, értelmezése a reklámkészítő szándéka és kifejezőmódja közötti összefüggés alapján.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hír, kommentár, hírérték, hírverseny, pártatlanság, hírportál, közösségi oldal.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Az újkori és modernkori egyetemes és magyar történelmi jelenségek, események feldolgozásával a jelenben zajló folyamatok előzményeinek felismerése, a nemzeti azonosságtudat kialakulása.</p> <p>A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, összefüggések felismerése (pl. technikai fejlődésének hatásai a társadalomra és a gazdaságra) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok (pl. társadalmi kirekesztés) azonosítása, megítélése.</p> <p>Az új- és modernkorban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek felismerése.</p> <p>A tanuló ismerje fel, hogy a múltban való tájékozódást segítik a kulcsfogalmak és fogalmak, amelyek segítik a történelmi tájékozódás és gondolkodás kialakulását, fejlődését.</p> <p>Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek, nemzeti hősök cselekedeteit a közösségek érdekében végzett tevékenységek szempontjából értékeli, tudjon példát mondani ellentétes értékelésre.</p> <p>Ismerje a XIX.-XX. század nagy korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit.</p> <p>Ismerje a magyar történelem főbb csomópontjait egészen napjainkig.</p> <p>Legyen képes e hosszú történelmi folyamat meghatározó szereplőinek azonosítására és egy-egy korszak főbb kérdéseinek felismerésére.</p> <p>Ismerje a korszak meghatározó egyetemes és magyar történelmének eseményeit, évszámait, történelmi helyszíneit. Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő fontosabb történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik.</p> <p>Tudja, hogy az egyes népek és államok a korszakban eltérő társadalmi, gazdasági és vallási körülmények között éltek, de a modernkor</p>
--	--

<p>beköszöntével a köztük lévő kapcsolatok széleskörű rendszere épült ki. Tudja, hogy Európához köthetők a modern demokratikus viszonyokat megalapozó szellemi mozgalmak és dokumentumok.</p> <p>Tudja, hogy Magyarország a trianoni békediktátum következtében elvesztette területének és lakosságának kétharmadát, és közel ötmillió magyar került kisebbségi sorba. Jelenleg közel hárommillió magyar nemzetiségű él a szomszédos államokban, akik szintén a magyar nemzet tagjainak tekintendők.</p> <p>Tudja, hogy a társadalmakban eltérő jogokkal rendelkező és vagyoni helyzetű emberek alkotnak rétegeket, csoportokat.</p> <p>Tudjon különbséget tenni a demokrácia és a diktatúra között, s tudjon azokra példát mondani a feldolgozott történelmi korszakokból és napjainkból.</p> <p>Ismerje fel a tanuló a hazánkat és a világot fenyegető globális veszélyeket, betegségeket, terrorizmust, munkanélküliséget.</p> <p>Legyen képes különbséget tenni a történelem különböző típusú forrásai között, és legyen képes egy-egy korszakra jellemző képeket, tárgyakat, épületeket felismerni.</p> <p>Tudja, hogy hol kell a fontos események forrásait kutatni, és legyen képes a megismert jelenségeket, eseményeket összehasonlítani.</p> <p>Ismerje a híres történelmi személyiségek jellemzéséhez szükséges adatokat, eseményeket és kulcsszavakat.</p> <p>Legyen képes a tanuló történelmi ismeretet meríteni és egyszerű következtetéseket megfogalmazni hallott és olvasott szövegekből, különböző médiumok anyagából.</p> <p>Legyen képes információt gyűjteni adott témához könyvtárban és múzeumban; olvasmányairól készítsen lényegét kiemelő jegyzetet.</p> <p>Legyen képes könyvtári munkával és az internet kritikus használatával forrásokat gyűjteni, kiselőadást tartani, illetve érvelni.</p> <p>Ismerje fel a sajtó és média szerepét a nyilvánosságban, tudja azonosítani a reklám és médiapiac jellegzetességeit.</p> <p>Legyen képes szóbeli beszámolót készíteni önálló gyűjtőmunkával szerzett ismereteiről, és kiselőadást tartani.</p> <p>Legyen képes saját vélemény megfogalmazása mellett mások véleményének figyelembe vételére, és tudjon ezekre reflektálni.</p> <p>Legyen képes példák segítségével értelmezni az alapvető emberi, gyermek- és diákjogokat, a társadalmi szolidaritás különböző formáit.</p> <p>Legyen képes példák segítségével bemutatni a legfontosabb állampolgári jogokat és kötelességeket, tudja értelmezni ezek egymáshoz való viszonyát.</p> <p>Legyen képes a gazdasági és pénzügyi terület fontosabb szereplőit azonosítani, illetve egyszerű családi költségvetést készíteni, és mérlegelni a háztartáson belüli megtakarítási lehetőségeket.</p>

VIZUÁLIS KULTÚRA

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A vizuális nevelés legfőbb célja, hogy hozzásegítse a tanulókat a látható világ jelenségeinek, a vizuális művészeti alkotásoknak mélyebb átéléséhez, értelmezéséhez, környezetünk értő alakításához. A tantárgy így nemcsak a képző- és iparművészet területeinek a feldolgozásával foglalkozik tehát, hanem tartalmai közé emeli a vizuális jelenségek, közlések olyan köznapi formáinak vizsgálatát is, mint a tömegkommunikáció vizuális megjelenései, a legújabb elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségek és az épített, alakított környezet. A képzőművészet, vizuális kommunikáció, tárgy- és környezetkultúra a vizuális kultúra tantárgynak olyan részterületei, amelyeknek a tartalmai végigkísérik a közoktatásban a vizuális nevelést. Ezek a részterületek azonban csak a legfontosabb tartalmakat biztosítják a fejlesztéshez, de a hatékony fejlesztés csakis komplex feladatokban, egymással összefüggő feladatsorokban értelmezhető. A tantárgy oktatása tevékenység-, illetve gyakorlatközpontú, ahol alapvető fontosságú a játékos-kreatív szemlélet, illetve hogy a tantárgy tartalmainak feldolgozása komplex, folyamatorientált megközelítésben történjen, így a projektmódszer eszközét is felhasználja a tanítás-tanulás folyamatában.

A vizuális kultúra tantárgy gyakorlati tevékenységeinek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű” intermediális szemléletet is kialakítani. A fejlesztés átfogó célja segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő hatalmas mennyiségű vizuális és térbeli információt, számtalan spontán vizuális hatást minél magasabb szinten, kritikusan feldolgozni, a megfelelő szelekciót elvégezni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményt megfogalmazni. Cél továbbá segíteni a művészi és köznapi vizuális közlések pontos értelmezését, továbbá fokozni az alkotómunka során a vizuális közlés és kifejezés árnyalt megjelenítését. Meghatározó szerepe miatt fontos a vizuális környezet alapját képező épített környezet iránti tudatosság fejlesztése a tapasztalás, értelmezés, alkotás folyamatán keresztül. Fontos mindemellett a térbeliség és a térbeli helyzetek tudatosítása, hiszen a képszerű megismerés mellett továbbra is meghatározó a téritárgyi világban történő tájékozódás minősége. Az épített környezet és a tárgyak világának, valamint a környezetalakítás lehetőségeinek jobb megértése, s az ezzel járó felelőségek megtapasztalása teszi lehetővé, hogy a gyerekek képesek legyenek az épített környezettel egészségesen együtt élni, annak kevésbé kiszolgáltatottá válni, így egy „környezettudatos” életformát elfogadni és gyakorolni. A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése, a kreatív képességek kibontakoztatása. Nagy hangsúlyt kap a kreatív problémamegoldás folyamatának és módszereinek tudatosítása, mélyítése. A fejlesztés minden más tantárgytól megkülönböztető lehetősége az örömteli, élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret engedő alkotótevékenység

megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása, egy szélesebb értelemben vett alkotó magatartás kialakítása. Cél továbbá a problémamegoldó képesség erősítése, hisz a feladatok önálló megoldása bizonyos rutinok, készségek kialakításával kezdődik, majd az egyre önállóbban végzett tevékenységeken keresztül jut el a projektfeladatok önálló megoldásáig. A tanulók önismeretének, önkritikájának, önértékelésének fejlesztése kritikai szemléletmód kialakításával a gyakorlati tevékenységeken keresztül valósul meg, amelyek mindegyike – eredeti céljától függetlenül is – személyiségfejlesztő hatású. Motiváló hatásuk mellett segítik az érzelmi gazdagodást, az empátia, az intuíció fejlesztését, az önálló ízlés, a belső igényesség kialakulását, az önértékelés és önismeret kialakulása révén pedig a céltudatos önszabályozást.

A vizuális kultúra tanításának fontos alapelve azonban, hogy a művészeti nevelés valójában művészettel nevelésként értelmezendő, hisz a közoktatásban a művészet nem lehet célja, csupán eszköze a nevelésnek, azaz egy közismereti tárgy közvetlen feladata nem lehet a „művészképzés”.

A tantárgy fontosságát hangsúlyozza, hogy az információs csatornák gazdagodása a szöveges információ befogadása mellé felzárkóztatja a vizuális információk tudatos befogadásának fontosságát is, hisz az információk forrása és jellege alapján szöveg és kép együttes értelmezése napjainkban gyakoribb jelenség valós élethelyzetekben. A médiatudatosság fejlesztésének tehát egyre fontosabb aspektusa már ebben az iskolaszakaszban is a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés.

A médiatudatosság fejlesztése elsősorban a gyerekek saját médiaélményeinek feldolgozásán és a médiaszövegek kifejezőeszközeivel való ismerkedésen keresztül zajlik. Az élményfeldolgozás folyamatában a médiából származó élményekhez kapcsolódó érzések és gondolatok formát kapnak, így lehetővé válik az élményre való reflexió. A médiaélmény a feldolgozás eredményeként médiatapasztalattá válhat. A folyamatban szerepet játszik a fantáziavilág, a személyes adottságok, az egyéni élethelyzet és az addig összegyűjtött tapasztalatok, ismeretek.

Az ismeretanyag a gyerekek mindennapi médiaélményeire épít, azokból vett példák alapján beszél a média kifejezőeszközéről, társadalmi funkciójáról, működésmódjáról. A tanulási folyamat szabad beszélgetés, vita, személyes vélemény megfogalmazásán keresztül zajlik, aktív alkotó tevékenységre, kooperatív technikákra épül, amely során kiemelt figyelmet kap az empátia és a kompromisszumkészség, ezáltal fejlődik az állampolgári kompetencia.

1–4. évfolyam

Az általános iskola alsó tagozatán a fejlesztéscentrikus vizuális kultúra tanulása alapvetően két célt szolgál: a kezdeti motiváltság és az örömteli alkotás fenntartását, valamint a vizuális műveltség megalapozását.

A kisiskolások az iskolai tanulmányaik megkezdésekor általában már – életkoruknak megfelelő szinten – használják a vizuális kifejezés bizonyos eszközeit. Az első iskolai években mégsem ezek tudatosítása a tanító kiemelt feladata, hanem a változatos és a tanulók érdeklődését felkeltő játékos feladatokkal, új technikákkal, kifejezési módokkal a kifejező-

képesség fejlesztése, a vizuális kommunikáció alapját képező ismeretek szinte észrevétlen átadása a játékos gyakorlati feladatokon keresztül, a gyerekek életkori sajátosságaiból fakadó önkifejezési kedv és a kifejezés, alkotás felszabadultságának további ösztönzése. Ebben az életkorban kezdődik a valós terek tudatos használata. Az épített környezeti nevelés során a gyerekek által ismert környezet (például iskola, otthon) felfedezésén és különböző építőalkotó játékokon keresztül fejlődik környezetük megfelelő alakításának képessége. Fontos, hogy a gyerekek megőrizzék a kezdeti motiváltságot, hogy örömteli legyen számukra az alkotás, hogy „játszva tanuljanak”.

A vizuális kultúra tanítása természetes módon kínálja az együttműködést más művészetekkel és más tantárgyakkal (pl. anyanyelv, természetismeret), a vizuális nevelés komplex, tantárgyakon átívelő jellegét hangsúlyozva. Fontos eszköz, hogy lehetőséget adjunk a különböző művészeti ágak sajátos kifejező nyelvének megismerésére, a vizuálisan érzékelhetőn túl más érzékszervi tapasztalatok kiaknázására is.

A vizuális fejlesztés hatékony módja, hogy a tananyagot problémakörökbe, életszerű szituációkba ágyazva tárjuk a gyerekek elé. Fontos továbbá, hogy használjuk ki a tantárgy adta alkotó lehetőségeket és – különösen az alsó tagozaton – a befogadó feladatokat is a kreatív alkotás kereteiben oldjuk meg. Az alkotva befogadás elvének megvalósítása mellett ismertessünk meg a gyerekekkel minél több művészeti alkotást; alkotó óráinkon szemléltessük a témát és a technikát a művészet kezdeteitől napjainkig létrejött, valós esztétikai értéket képviselő műalkotásokkal, beszélgetéseket is kezdeményezve ezekről.

Az első két évfolyamon a gyerekek életkori sajátosságaihoz alkalmazkodva a vizuális kultúra részterületei közül a belső képek kialakulását segítő „Kifejezés, képzőművészet” és a „Tárgy- és környezetkultúra” elsősorban a tárgykészítés és téralkotás tevékenységével kerüljön túlsúlyba, a 3–4. évfolyamon növekedhet az elvontabb „Vizuális kommunikáció” részterület tartalmait feldolgozó feladatok aránya.

Az életünket jelentősen befolyásoló jelenség a média, amely a vizuális kultúra megkerülhetetlen része. A vizuális nevelés keretein belül zajló médianevelést célszerű már a bevezető szakaszban elkezdni, reagálva a gyerekek médiahasználati szokásaira, erősítve a médiatudatosságot.

Az első két osztályban a médianevelés kiemelt célja a saját médiaélmények feldolgozásán keresztül a reflektív médiahasználat fejlesztése, annak tudatosítása, hogy az élményfeldolgozás során a médiaélmények átalakíthatóak. Az élményfeldolgozás hozzájárul a médiatartalmak közötti tudatosabb választás igényének megalapozásához, illetve megerősítéséhez is.

A médiaszövegek kifejezőeszközeivel való ismerkedés nemcsak a médiaszövegek olvasási készségét mélyíti el, hanem megalapozza azt a felismerést is, hogy a médiaszövegek mesterségesen előállított termékek, konvenciókra alapozó nyelvi konstrukciók, melyek üzeneteket közvetítenek. Ezen keresztül a valóság és fikció közötti különbségtétel képessége is fejlődik. 3-4. évfolyamon a médiaélmények feldolgozása, az audiovizuális alkotások kifejezőeszközeinek megismerése, az életkorhoz igazodó meseregények, ifjúsági regények és azok filmes adaptációjának összehasonlításán, feldolgozásán keresztül kapcsolható össze az olvasás kultúra fejlesztésével. Elsősorban a hír és információ, illetve a reklám mindennapokban betöltött szerepe, értékelése, sajátosságai kerülnek elő ebben az időszakban.

Az ismeretanyag átadását érdemes a gyerekek által ismert és kedvelt médiatartalmakra építeni, ez az élményszerű feldolgozási mód a játszva tanulás lehetőségét teremti meg. A gyerekek a megismert kifejezőeszközöket önálló kreatív alkotások (rajzok, fotók, hangzó anyagok) elkészítése közben alkalmazni kezdik, ezáltal tapasztalati úton mélyül a kifejezőeszközökről elsajátított ismeret. Többek között e momentum az, amely ebben az iskolaszakaszban a média és mozgóképkultúra fejlesztési feladatait szorosan összeköti a vizuális kultúra tantárggyal.

Az olvasástanulás időszakában különösen fontos az audiovizuális kultúra és a könyvkultúra kapcsolatának bemutatása. A szövegolvasás és a mediaszöveg-olvasás tanulása összekapcsolható, kölcsönösen erősíthetik egymást. Az olvasási készség fejlesztését és az olvasási kedv növelését célozzák azok a kreatív gyakorlatok, amelyek során az életkorhoz igazodó mesék, történetek és rajzfilmes adaptációik összehasonlítására, feldolgozására kerül sor.

A személyes kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti különbségek megismerése segíti a médiakörnyezetben való tájékozódást, a tapasztalati valóság és a média által közvetített valóság közötti különbségek felismerését.

Mivel a gyerekek ebben az életkorban a valós tereken kívül a virtuális tereket is használni kezdik, szükség van a virtuális terekhez kapcsolódó élmények feldolgozására is. Az első két évben elsősorban a videojátékok használatával kapcsolatosan nyílik lehetőség az élmény feldolgozásra. 3–4. évfolyamon alapvető fejlesztési cél a tanulók biztonságos és kreatív internet használatát segítő képesség- és készségfejlesztés, a hálózati kommunikációban való biztonságos részvételhez szükséges alapismeretek, viselkedési szabályok megismertetése.

A fejlesztési célok tehát mind a vizuális kultúra, mind a mozgóképkultúra és médiaismeret fejlesztési feladatai esetében tevékenységközpontú, kreatív, élményekkel telített helyzetekben játékos, alkotó, önálló vagy csoportos feladatmegoldással érhetőek el.

Az értékelés elvei és eszközei

A vizuális kultúra órákon az értékelés legfőbb célja, hogy a tanulókat hozzásegítse a körülötte lévő világ jelenségeinek, művészeti alkotásainak mélyebb megértéséhez.

Legyen képes ezeket munkáiban megjeleníteni és tartalmát szóban bemutatni.

Figyelembe vesszük a gyerek egyéni képességeit, motiváltságát és értékelésünk akkor lesz fejlesztő jellegű, ha egyénre szabott.

A munkafolyamat során fejlesztjük a gyerek önértékelését. Törekszünk arra, hogy a művészeti és vizuális közléseket helyesen értelmezi és kifejezéseiket, kifejező eszközeit helyesen használja.

Cél a problémamegoldó képesség fejlesztése, mely az értékelésben úgy nyilvánul meg, hogy legyen képes a tanuló az egyéni feladatmegoldástól eljutni a projektmunkákban való együttműködésig.

Legyen képes az információs csatornák közti tudatos választásra, s tudja megindokolni a döntését.

Az értékelés lehetőségei

- Részvétel a tervezési folyamatban.
- A munkafolyamatok fázisainak betartására való igény.
- A munkához való hozzáállás, motiváltság.
- A fantázia, kreativitás megjelenése az egyéni munkákban.
- A tanult fogalmak pontos ismerete és alkalmazása-
- Tudatos tájékozottság a média világában.

Óraterv

	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Heti óraszám	2	2	2	2
Éves óraszám	72	72	72	72

1. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Kifejezés, képzőművészet Átélt élmények és események	12 + 2
Kifejezés és képzőművészet Valós és képzelt látványok	10
Vizuális kommunikáció Vizuális jelek a környezetünkben	8
A média társadalmi szerepe és használata Médiahasználati szokások Médiumok, médiaélmény, feldolgozás	2
A média kifejezőeszközei Kép, hang, cselekmény	3
A média társadalmi szerepe és használata Személyes élmény, médiaélmény	1
A média társadalmi szerepe és használata Tájékozódás a virtuális terekben	1
Tárgy- és környezetkultúra Környezetünk valós terei és mesés helyek	14 + 3
Tárgy- és környezetkultúra Valós és kitalált tárgyak	14 + 2
Összes óraszám	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Átélt élmények és események	Órakeret 12+2
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érzékelés finomítása. Különböző észlelési tapasztalatok, modalitások (látás, hallás, tapintás, szaglás, ízlelés) áttétele, „fordítása”. Saját élmények feldolgozása, vizuális megjelenítése és a kifejezőképesség fejlesztése a mondanivaló kifejezésének érdekében történő eszköz megválasztásával. Közvetlen élmény képi és téri megjelenítése. Színtapasztalatok gazdagítása, színismeretek bővítése. Színérzék fejlesztése. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Természeti látványok hangulatának visszaadása. Téralkotó és -ábrázoló képesség fejlesztése játéktárgyakkal, térbeli manipulációval.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A közvetlen környezetben található tárgyak, jelenségek minőségének (pl. illat, hang, zene, szín, fény, felület, méret, mozgás, helyzet, súly) megtapasztalása különböző játékos feladatok során, a célzott élménygyűjtés és vizuális megjelenítés (pl. festés, rajzolás, kollázs, mintázás, makettezés) érdekében, a vizuális nyelv alapvető elemeinek játékos használatával.</p> <p>Korábban átélt események, élmények (pl. kellemes, kellemetlen, hétköznapi, ünnepi, különleges, szokványos, felkavaró, unalmas) felidézésének segítségével, látott, hallott vagy elképzelt történetek (pl. tündérmesék, közösen kitalált játékok, helyzetek, mesék, mesefolyamok) megjelenítése sík és/vagy térbeli, plasztikai alkotásban (pl. színes, grafikus, vegyes technikájú, mintázott vagy konstruált) az elemi kompozíciós elvek figyelembevételével.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Figyelem a beszélgetőtársra. Szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> egyensúly-, ritmus- és térérzékelés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> emberi hang, tárgyak hangja, zörejek megkülönböztetése hangerő, hangszín, ritmus szerint.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Anyagok tulajdonságai, halmazállapot-változás. Kísérletek oldatokkal, fénnyel, hővel.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> én magam, szűkebb környezetem.</p> <p><i>Matematika:</i> változás kiemelése, az időbeliség megértése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Érzékelés, pont, vonal, folt, forma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Valós és képzelt látványok	Órakeret 10
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az illusztráció elemi fogalmának megértése, illusztráció készítése. Képkalkoló- és kifejező képesség fejlesztése. Komponáló képesség fejlesztése a kiemelés eszközeivel. Vizuális fantázia (képzelőerő) fejlesztése. Asszociációs készség, képzettársítási készség fejlesztése. Plasztikai érzék fejlesztése. Plasztikai minőségek sokféleségének megtapasztalása. Plasztikai kifejezőképesség fejlesztése. Formaérzék, karakterérzék fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Mesék, versek valós vagy fantázia szereplőinek (pl. hősök, ártók, bajkeverők, segítők), természetes környezetének (pl. erdők, ligetek, állatok, vizek) illusztratív jellegű ábrázolása (pl. sorozatként, képeskönyvként) emlékképek felidézésével, megfigyelések segítségével és a fantázia által.</p> <p>Művészeti alkotások és fotók nézegetése megadott szempontok szerint (pl. alakok, szereplők, terek, tárgyak, mérete, színe, tónusa).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Élmények, tartalmak felidézése. Szép könyvek.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Dramatikus formák. Fejlesztő játékok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Mozgásjelenségek, kísérletek. Optika.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Cselekményes dalanyag, dramatizált előadás. Ritmus, hangszín, hangmagasság, zene és zöreij.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Közösségek. A mesevilág szereplői. Mese és valóság.</p> <p><i>Matematika:</i> Képi emlékezés, részletek felidézése. Nézőpontok. Mozgatás. Síkmetszetek képzeletben.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Illusztráció, festészet, szobrászat, fotó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Vizuális jelek a környezetünkben	Órakeret 8
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése. Vizuális kommunikációs képesség fejlesztése. Képolvasással történő információszerzés, képi jelek, vizuális szimbólumok olvasása és létrehozása. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése. Redukciós képesség fejlesztése. A vizuális nyelv elemeinek, pont, vonal, folt, szín megismerése és tudatos használata, szerepük felismerése a képalkotásban. Vonalas jellegű, foltszerű előadásmód. Méretkülönbségek felismerése, a léptékváltás alapjai.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Jeltervezés, jelalkotás változatos méretben (pl. apró pecsét, tábla, land art szerű méretben udvaron, játszótéren), különböző anyagokból (pl. agyag, madzag, papírdúc, fatábla, talált anyag, homok, kavics, falevél, víz) meghatározott célok érdekében (pl. eligazodás, útbaigazítás, védelem, figyelemfelkeltés).</p>		<p><i>Matematika:</i> tájékozódás térben, síkban, a tájékozódást segítő viszonyok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> A térkép legfontosabb elemeinek felismerése. Jelek, jelzések. Természeti jelenségek, természetes anyagok.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> jelzőtáblák.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Látvány, jelalkotás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználati szokások médiumok, médiaélmény-feldolgozás	Órakeret 2
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját médiahasználati szokások tanulmányozása. Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. A különböző médiumok beazonosítása, tudatosítása. A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Olvasási készség és szókinccs fejlesztése médiaszövegekkel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A különböző médiumok (pl. könyv, televízió, rádió, internet, film, videojáték) megfigyelése, vizsgálata, összehasonlítása, megadott szempontok (pl. érzékszervekre gyakorolt hatás, eltérő jelhasználat) alapján közvetlen tapasztalat és saját médiaélmények felidézésének segítségével.</p> <p>Az egyes médiumokhoz (pl. könyv, televízió, számítógép) kapcsolódó saját használati szokások megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjáttékkal.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mesék, narratív történetek.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Önkifejezés és önbizalom erősítése, önálló gondolkodás, identitástudat fejlesztése.</p>	

	<p>A fantázia jelentősége, használata, kitalált történet önmagáról (jellemábrázolás), meseszereplők osztályozása: jó-rossz tulajdonságokkal való azonosulási képesség vizsgálata, önmagára vetítése. Önmaga megértése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Az érzékszervek működésének megtapasztalása, szerepének, védelmének felismerése a tájékozódásban, az információszerzésben. Napirend, szabadidő, egészséges életmód.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> kiscsoportos és páros rövid jelenetek kitalálása és bemutatása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Televízió, rádió, könyv, számítógép, színház, mozi, újság, műsor, rajzfilm, film.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei Kép, hang, cselekmény	Órakeret 3
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Az érzelm kifejezés képességének a fejlesztése. A figyelmi koncentráció, az érzékelés pontosságának fejlesztése. A médiaszövegek alapvető alkotóelemeinek azonosítása. Annak felismerése, hogy a médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított alkotások (a média konstruált valóság). Részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben és vitában. Saját vélemény megfogalmazása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Különböző médiaszövegek (pl. animációs mesék, videojátékok) alapvető kifejezőeszközeinek (hanghatások, vizuális jellemzők) megfigyelése és értelmezése közvetlen példák alapján. A kép és hang szerepének megfigyelése a mesevilág teremtésében (pl. animációs meséken keresztül).		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A szövegértés szövegtípusnak megfelelő funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése. Alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmak, kategóriák (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis).

<p>Egyszerű médiaszövegek (pl. animációs mesék, reklám) cselekménye kezdő- és végpontjának, a cselekményelemek sorrendjének megfigyelése közvetlen példák alapján. Címadás.</p> <p>A hangok és képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, szomorúság, düh, félelem) felismerése, kifejezése.</p>	<p>A történetiségen alapuló összefüggések megértése egy szálon futó történekekben.</p> <p>Összefüggő mondatok alkotása képek, képsorok segítségével, adott vagy választott témáról.</p> <p><i>Erkölcstan</i>: önmaga megértése, mesék kapcsolatrendszerének elemzése, mesei szereplők és tulajdonságaik (lent-főnt, jó-rossz).</p> <p><i>Környezetismeret</i>: az érzékszervek működésének megtapasztalása, szerepének, védelmének felismerése a tájékozódásban, az információszerzésben.</p> <p><i>Ének-zene</i>: Emocionális érzékenység fejlesztése. A teljes figyelem kialakításának fejlesztése. Tapasztalat a zenei jelenségekről.</p> <p><i>Dráma és tánc</i>: mese főhősének kiválasztása és a választás indoklása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Zene, emberi hang, zaj, zöreje, csend.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média társadalmi szerepe, használata Személyes élmény, médiaélmény</p>	<p>Órakeret 1</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Iskolaérettség.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A közvetlen kommunikáció jelzései, illetve a közvetett kommunikáció eszközeinek megfigyelése, tudatosítása. Önismeret, önreflexiós készség fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A személyes, közvetlen kommunikáció verbális, vokális és testbeszéddel történő jelzései felismerése, értelmezése.</p> <p>Személyesen átélt, elképzelt és a médiában látott, hallott esemény megjelenítése rajzban, önállóan készített bábbal, szerepjátékkal.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom</i>: Szöveg értelmezése, nem verbális jelzések értelmezése, használata beszéd közben. Mese és valóság különbsége.</p>

	<p>A megismert mese, történet tanulságának összevetése saját tapasztalatokkal, eseményekkel. Az explicit információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> másnak lenni/elfogadás, kirekesztés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Nappal és éjszaka. A világ, ahol élünk. Föld és a csillagok. Élőlények, életközösségek.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Történetek kitalálása és kiscsoportos vagy páros megvalósítása.</p>
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Esemény, képzelet, valóság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a virtuális terekben	Órakeret 1
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az internetes tevékenységekhez kapcsolódó biztonság növelése. A gyerekek virtuális terekben zajló tevékenységeihez kapcsolódó élmények feldolgozásának segítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat lehetőségeinek megismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).</p> <p>Az internethasználat legfontosabb (pl. biztonságot eredményező) szabályainak megismerése különböző eszközökkel (pl. kártyajáték, bábozás).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Rövid hallott szöveg üzenetének megértése. Az olvasott szövegekkel összefüggésben az aktív szókincs gazdagítása. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása.</p>

	<p>Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása.</p> <p>A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szabálykövető magatartás a közvetlen közlekedési környezetben. A közlekedés szabályainak értelmezése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> a számítógépes világ ismeretségei.</p>
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Internet, honlap.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Környezetünk valós terei és mesés helyek	Órakeret 14+3
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Téralkító, térrendező képesség fejlesztése. Tapasztalatszerzés a térformálás, térlehatárolás, térszervezés terén. Térérzék fejlesztése nézőpontok változtatásával. Technikai készség fejlesztése. Térbeli tájékozódás képességének fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A környezetünkben található különböző méretű külső, belső terek (pl. utca, játszótér, buszmegálló, saját szoba, éléskamra, fiók) épületek (pl. iskola, transzformátorház, víztorony), tárgyak (pl. cipő, táska, kilincs) tudatos megismerése, vizsgálata minden érzékszervvel (látás, hallás, tapintás, szaglás).</p> <p>Valós vagy kitalált funkciónak megfelelő terek (pl. „a hely, ahol játszok”, „a hely, ahová elbújok”), tárgyak (pl. közlekedési eszköz, mesebeli szerszám) kitalálása és megjelenítése (pl. rajzban, makettel, modellben).</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedés, környezetünk.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Természeti, technikai környezet. Múlt megidézése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> térkitöltő és térkihasználó gyakorlatok, mozgástechnikák, tánc technikák.</p> <p><i>Matematika:</i> Képzeletben történő mozgás. Hajtás, szétvágás síkmetszetek. Objektumok alkotása.</p>	

<p>Képzletbeli, mesebeli helyeken, terekben (pl. elvarázsolt kastély, boszorkány konyhája, vitorlás hajó) zajló mesék, elképzelt vagy valós történetek dramatizálása, eljátszása saját tervezésű és kivitelezés szereplőkkel (pl. babák, botok, figurák, sík-, kesztyű-, árny-, óriás-, agyagfejű, bábok), terekkel, díszletekkel, melyek létrehozásánál a környezettudatos anyaghasználat érvényesül.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Funkció, takarás.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Tárgy- és környezetkultúra Valós és kitalált tárgyak</p>	<p>Órakeret 14+2</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tárgyalkotó vizuális, esztétikai és manipulatív képességek fejlesztése. A tárgykészítés folyamatainak, gondolkodásmódjának megtapasztalása. Forma és funkció összefüggés, formaérzék fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése (a munkafázisok megfigyelése). A gondos kivitelezés, különböző anyagok, eljárások, személyes tapasztaláson alapuló megismerése. Egyszerű kézműves technikák megfigyelése, rekonstruálása. Jeles napok szokásainak és tárgyi kellékeinek megismerése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Elképzelt, mesebeli tárgyak (pl. hangszer, pálcá, öltözék, szőnyeg, edény, bútor, ékszer, szerszám, jármű) tervezése létrehozása meghatározott mesebeli célok (pl. mindent halló, látó, elrejtő, védő, szállító) érdekében, oly módon, hogy a tárgy külseje (pl. forma, díszítés, méret, anyag) utaljon funkciójára.</p> <p>Hétköznapi tevékenységek során használatos tárgyak (pl. konyhai eszköz, játék, öltözék, öltözékkiegészítő, hangszer, szerszám) létrehozása meghatározott tulajdonos számára (pl. adott személyiség, foglalkozás, életkor, nemek szerint).</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> Természeti, technikai és épített rendszerek. Anyagismeret.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népi gyermekjátékok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Népzene énekléssel, ritmikus mozgással, néptáncal. Hangszerek.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> eszközhasználat.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> valóság és képzelet.</p> <p><i>Matematika:</i> objektumok alkotása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tárgytervezés, díszítés, öltözékkiegészítő.</p>	

A fejlesztés várt eredmény az 1. évfolyam végén	<ul style="list-style-type: none">– Képzelőerő, belső képalkotás fejlődése.– A felszerelés önálló rendben tartása.– A közvetlen környezet megfigyelése és értelmezése.– A képalkotó tevékenységek közül személyes kifejező alkotások létrehozása.– Téralkotó feladatok során a személyes térbeli szükségletek felismerése.– A szobor, festmény, tárgy, épület közötti különbségek felismerése.– Látványok, műalkotások néhány perces szemlélése.– Az alkotó és befogadó tevékenység során a saját érzések felismerése, és azok kifejezése.
--	---

2. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Kifejezés, képzőművészet Átélt élmények és események	12
Kifejezés és képzőművészet Valós és képzelt látványok	14
Vizuális kommunikáció Vizuális jelek a környezetünkben	10
A média társadalmi szerepe és használata Médiahasználati szokások Médiumok, médiaélmény, feldolgozás	2
A média kifejezőeszközei Kép, hang, cselekmény	1 + 1
A média társadalmi szerepe és használata Személyes élmény, médiaélmény	3
A média társadalmi szerepe és használata Tájékozódás a virtuális terekben.	3
Tárgy- és környezetkultúra Környezetünk valós terei és mesés helyek	10 + 3
Tárgy- és környezetkultúra Valós és kitalált tárgyak	10 + 3
Összes óraszám	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Átélt élmények és események	Órakeret 12
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érzékelés finomítása. Különböző észlelési tapasztalatok, modalitások (látás, hallás, tapintás, szaglás, ízlelés) áttétele, „fordítása”. Saját élmények feldolgozása, vizuális megjelenítése és a kifejezőképesség fejlesztése a mondanivaló kifejezésének érdekében történő eszköz megválasztásával. Közvetlen élmény képi és téri megjelenítése. Színtapasztalatok gazdagítása, színismeretek bővítése. Színérzék fejlesztése. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Természeti látványok hangulatának visszaadása. Téralkotó és -ábrázoló képesség fejlesztése játéktárgyakkal, térbeli manipulációval.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Korábban átélt események, élmények (pl. kellemes, kellemetlen, hétköznapi, ünnepi, különleges, szokványos, felkavaró, unalmas) felidézésének segítségével, látott, hallott vagy elképzelt történetek (pl. tündérmesék, közösen kitalált játékok, helyzetek, mesék, mesefolyamok) megjelenítése sík és/vagy térbeli, plasztikai alkotásban (pl. színes, grafikus, vegyes technikájú, mintázott vagy konstruált) az elemi kompozíciós elvek figyelembevételével.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Figyelem a beszélgetőtársra. Szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> egyensúly-, ritmus- és térérzékelés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> emberi hang, tárgyak hangja, zörejek megkülönböztetése hangerő, hangszín, ritmus szerint.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Anyagok tulajdonságai, halmazállapot-változás. Kísérletek oldatokkal, fénnyel, hővel.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> én magam, szűkebb környezetem.</p> <p><i>Matematika:</i> változás kiemelése, az időbeliség megértése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önkifejezés , tónus, mintázat, felület, sík, tér, grafikai és plasztikai eljárás, kompozíció.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Valós és képzelt látványok	Órakeret 14
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség.	
épített környezetének A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az illusztráció elemi fogalmának megértése, illusztráció készítése. Képpalkotó- és kifejező képesség fejlesztése. Komponáló képesség fejlesztése a kiemelés eszközeivel. Vizuális fantázia (képzelőerő) fejlesztése. Asszociációs készség, képzettársítási készség fejlesztése. Plasztikai érzék fejlesztése. Plasztikai minőségek sokféleségének megtapasztalása. Plasztikai kifejezőképesség fejlesztése. Formaérzék, karakterérzék fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Kitalált történetek, médiaszövegek valós vagy fantázia szereplőinek (pl. hősök, ártók, bajkeverők, segítők), (vizek, bódék, paloták, hidak, tornyok) illusztratív jellegű ábrázolása (pl. sorozatként, képeskönyvként) emlékképek felidézésével, megfigyelések segítségével és a fantázia által.</p> <p>Környezetünk valós elemeinek, tárgyainak, tereinek (pl. háztartási gép, óra, motor, fészek, odú, fa, talaj), különleges nézőpontból (belülről, fentről, alulról) való megjelenítése a fantázia és a megfigyelés révén, a kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek felhasználásával (pl. színes-, grafikai technika, mintázás, konstruálás talált tárgyakból, azok átalakításával).</p> <p>A megállapítások segítségével továbbgondolva a látvány sugallta jelenséget, képi tartalmat egy új alkotás létrehozásának érdekében (pl. más térben és időben, más szereplőkkel), különböző művészeti műfajokban (dráma, hang-zene, mozgás, vizuális: installáció, fotómanipuláció).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Élmények, tartalmak felidézése. Szép könyvek.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Dramatikus formák. Fejlesztő játékok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Mozgásjelenségek, kísérletek. Optika.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Cselekményes dalanyag, dramatizált előadás. Ritmus, hangszín, hangmagasság, zene és zöreij.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Közösségek. A mesevilág szereplői. Mese és valóság.</p> <p><i>Matematika:</i> Képi emlékezés, részletek felidézése. Nézőpontok. Mozgatás. Síkmetszetek képzeletben.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kompozíció, kiemelés, karakteres forma, műalkotás, reprodukció, idő.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Vizuális jelek a környezetünkben	Órakeret 10
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése. Vizuális kommunikációs képesség fejlesztése. Képolvasással történő információszerzés, képi jelek, vizuális szimbólumok olvasása és létrehozása. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése. Redukciós képesség fejlesztése. A vizuális nyelv elemeinek, pont, vonal, folt, szín megismerése és tudatos használata, szerepük felismerése a képkalkotásban. Vonalas jellegű, foltszerű előadásmód. Méretkülönbségek felismerése, a léptékváltás alapjai.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Környezetünkben található jelek, jelzések (pl. jelzőlámpa, térkép, alaprajz, közlekedési tábla, cégér, piktogram, embléma, szimbólum, zászló, márkajelzés, logo) összegyűjtése játékos feladatok létrehozásának céljából (pl. valós és virtuális társasjáték, dramatikus játék, kincsvadászat).</p>		<p><i>Matematika:</i> tájékozódás térben, síkban, a tájékozódást segítő viszonyok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> A térkép legfontosabb elemeinek felismerése. Jelek, jelzések. Természeti jelenségek, természetes anyagok.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> jelzőtáblák.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Modell, piktogram, embléma, alaprajz, cégér, szimbólum, lépték.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználati szokások médiumok, médiaélmény- feldolgozás	Órakeret 2
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját médiahasználati szokások tanulmányozása. Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. A különböző médiumok beazonosítása, tudatosítása. A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Olvasási készség és szókinccs fejlesztése médiaszövegekkel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az egyes médiumokhoz (pl. könyv, televízió, számítógép) kapcsolódó saját használati szokások (pl. gyakoriság, társas vagy önálló tevékenység), médiaélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjátékkal.</p> <p>Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mesék, narratív történetek.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Önkifejezés és önbizalom erősítése, önálló gondolkodás, identitástudat fejlesztése.</p>

	<p>A fantázia jelentősége, használata, kitalált történet önmagáról (jellemábrázolás), meseszereplők osztályozása: jó-rossz tulajdonságokkal való azonosulási képesség vizsgálata, önmagára vetítése. Önmaga megértése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Az érzékszervek működésének megtapasztalása, szerepének, védelmének felismerése a tájékozódásban, az információszerzésben. Napirend, szabadidő, egészséges életmód.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> kiscsoportos és páros rövid jelenetek kitalálása és bemutatása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Képregény, videojáték.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média kifejezőeszközei Kép, hang, cselekmény</p>	<p>Órakeret 1+1</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Iskolaérettség.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Az érzelmkifejezés képességének a fejlesztése. A figyelmi koncentráció, az érzékelés pontosságának fejlesztése. A médiaszövegek alapvető alkotóelemeinek azonosítása. Annak felismerése, hogy a médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított alkotások (a média konstruált valóság). Részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben és vitában. Saját vélemény megfogalmazása.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A mediatisált történetek szereplőinek (hősök és gonoszak) azonosítása, az animációs mese morális tanulságainak felismerése.</p> <p>A hangok és képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, szomorúság, düh, félelem) felismerése, kifejezése.</p> <p>Egyszerű (pl. kitalált vagy átélt) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal), megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve.</p> <p>Hangzó médiaszövegek megjelenítése rajzban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A szövegértés szövegtípusnak megfelelő funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése.</p> <p>Alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmak, kategóriák (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis). A történetiségen alapuló összefüggések megértése egy szálon futó történetekben.</p> <p>Összefüggő mondatok alkotása képek, képsorok segítségével, adott vagy választott témáról.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> önmaga megértése, mesék kapcsolatrendszerének elemzése, mesei szereplők és tulajdonságaik (lent-fönt, jó-rossz).</p> <p><i>Környezetismeret:</i> az érzékszervek működésének megtapasztalása, szerepének, védelmének felismerése a tájékozódásban, az információszerzésben.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Emocionális érzékenység fejlesztése. A teljes figyelem kialakításának fejlesztése. Tapasztalat a zenei jelenségekről.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> mese főhősének kiválasztása és a választás indoklása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Állókép, mozgókép.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Személyes élmény, médiaélmény	Órakeret 3
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közvetlen kommunikáció jelzéseinek, illetve a közvetett kommunikáció eszközeinek megfigyelése, tudatosítása. Önismeret, önreflexiós készség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A közvetlen és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek (pl. idő/térbeli szinkronitás, eltérés, jelenlét, érzékszervek használata) felismerése konkrét médiaszövegek (pl. könyv, gyermekműsor, gyerekeknek szóló koncertfilm, videoklip, sms, emotikonok) alapján. Ismerkedés különböző valóságstátuszú médiaszövegekkel.</p> <p>A valóság és fikció közötti különbség megragadása. Saját megélt élmények és tapasztalatok összevetése (pl. azonosságok, eltérések mentén) a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. gyermekműsorok, gyermekújságok, képregények, életkornak megfelelő rajzfilmek, gyerekeknek készülő internetes honlapok alapján). A különböző médiaszövegek (pl. tehetségkutató műsorok, sportközvetítés, sorozatok, animációs filmek, filmek, reality műsorok) szereplőivel való azonosulásra reflektálás lehetősége (pl. irányított beszélgetés keretében).</p> <p>Személyesen átélt, elképzelt és a médiában látott, hallott esemény megjelenítése rajzban, önállóan készített bábbal, szerepjátékkal.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szöveg értelmezése, nem verbális jelzések értelmezése, használata beszéd közben. Mese és valóság különbsége. A megismert mese, történet tanulságának összevetése saját tapasztalatokkal, eseményekkel. Az explicit információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> másnak lenni/elfogadás, kirekesztés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Nappal és éjszaka. A világ, ahol élünk. Föld és a csillagok. Élőlények, életközösségek.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Történetek kitalálása és kiscsoportos vagy páros megvalósítása.</p>
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Elképzelt/kitalált történet, médium.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a virtuális terekben	Órakeret 3
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az internetes tevékenységekhez kapcsolódó biztonság növelése. A gyerekek virtuális terekben zajló tevékenységeihez kapcsolódó élmények feldolgozásának segítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az internethasználat legfontosabb (pl. biztonságot eredményező) szabályainak megismerése különböző eszközökkel (pl. kártyajáték, bábozás).</p> <p>A gyerekek által használt videojátékkal összefüggő élmények feldolgozása (pl. szerepjátékkal, rajzolással).</p> <p>A videojátékok tematikai csoportosítása, a szereplők azonosítása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Rövid hallott szöveg üzenetének megértése. Az olvasott szövegekkel összefüggésben az aktív szókincs gazdagítása. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása.</p> <p>Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása.</p> <p>A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szabálykövető magatartás a közvetlen közlekedési környezetben. A közlekedés szabályainak értelmezése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> a számítógépes világ ismeretségei.</p>
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Chat, videojáték.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Környezetünk valós terei és mesés helyek	Órakeret 10+3
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Téralakító, térrendező képesség fejlesztése. Tapasztalatszerzés a térformálás, térlehatárolás, térszervezés terén. Térérzék fejlesztése nézőpontok változtatásával. Technikai készség fejlesztése. Térbeli tájékozódás képességének fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A környezetünkben található különböző méretű külső, belső terek (pl. utca, játszótér, buszmegálló, saját szoba, éléskamra, fiók) épületek (pl. iskola, transzformátorház, víztorony), tárgyak (pl. cipő, táska, kilincs) tudatos megismerése, vizsgálata minden érzékszervvel (látás, hallás, tapintás, szaglás).</p> <p>Valós vagy kitalált funkciónak megfelelő terek (pl. „a hely, ahol játszok”, „a hely, ahová elbújok”), tárgyak (pl. közlekedési eszköz, mesebeli szerszám) kitalálása és megjelenítése (pl. rajzban, makettel, modellben).</p> <p>Képzeletbeli, mesebeli helyeken, terekben (pl. elvarázsolt kastély, boszorkány konyhája, vitorlás hajó) zajló mesék, elképzelt vagy valós történetek dramatizálása, eljátszása saját tervezésű és kivitelezés szereplőkkel (pl. babák, botok, figurák, sík-, kesztyű-, árny-, óriás-, agyagfejű, bábok), terekkel, díszletekkel, melyek létrehozásánál a környezettudatos anyaghasználat érvényesül.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedés, környezetünk.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Természeti, technikai környezet. Múlt megidézése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> térkitöltő és térkihasználó gyakorlatok, mozgástechnikák, tánctechnikák.</p> <p><i>Matematika:</i> Képzeletben történő mozgatás. Hajtás, szétvágás síkmetszetek. Objektumok alkotása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Téralkotás, térformálás, térlehatárolás, térszervezés, formarend.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Valós és kitalált tárgyak	Órakeret 10+3
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tárgyalkotó vizuális, esztétikai és manipulatív képességek fejlesztése. A tárgykészítés folyamatainak, gondolkodásmódjának megtapasztalása. Forma és funkció összefüggés, formaérzék fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése (a munkafázisok megfigyelése). A gondos kivitelezés, különböző anyagok, eljárások, személyes tapasztaláson alapuló megismerése. Egyszerű kézműves technikák megfigyelése, rekonstruálása. Jeles napok szokásainak és tárgyi kellékeinek megismerése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Elképzelt, mesebeli tárgyak (pl. hangszer, pálca, öltözék, szőnyeg, edény, bútor, ékszer, szerszám, jármű) tervezése létrehozása meghatározott mesebeli célok (pl. mindent halló, látó, elrejtő, védő, szállító) érdekében, oly módon, hogy a tárgy külseje (pl. forma, díszítés, méret, anyag) utaljon funkciójára.</p> <p>Hétköznapi tevékenységek során használatos tárgyak (pl. konyhai eszköz, játék, öltözék, öltözékkiegészítő, hangszer, szerszám) létrehozása meghatározott tulajdonos számára (pl. adott személyiség, foglalkozás, életkor, nemek szerint).</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> Természeti, technikai és épített rendszerek. Anyagismeret.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népi gyermekjátékok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Népzene énekléssel, ritmikus mozgással, néptáncsal. Hangszerek.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> eszközhasználat.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> valóság és képzelet.</p> <p><i>Matematika:</i> objektumok alkotása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Forma, funkció, alkalmazkodás.	

<p>A fejlesztés várt eredménye a 2. évfolyam végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Képzelőerő, belső képalkotás fejlődése. – Az életkornak megfelelő, felismerhető ábrázolás készítése. – Az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználat, a környezettudatosság szempontjainak egyre szélesebb körű figyelembevételével. – A közvetlen környezet megfigyelése és értelmezése. – A képalkotó tevékenységek közül személyes kifejező alkotások létrehozása. – Téralkotó feladatok során a személyes térbeli szükségletek felismerése. – Alkotótevékenység és látványok, műalkotások szemlélése során néhány forma, szín, vonal, térbeli hely és irány, felismerése, használatára. – Médiumok azonosítása, igény kialakítása a médiahasználat során a tudatosabb választásra, illetve reflektív médiahasználat. – Médiaélmények változásának és médiatapasztalattá alakíthatóságának felismerése. – A médiaszövegek néhány elemi kódjának a (kép, hang, cselekmény) azonosítása, illetve ezzel kapcsolatos egyszerű összefüggések felismerése (pl. médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak, kreatív kifejező eszközöket használnak, amelyek befolyásolják azok hatását). – A személyes kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése. – Az életkorhoz igazodó internetes tevékenységek gyakorlása és az abban rejlő veszélyek felismerése. – Az alkotó és befogadó tevékenység során a saját érzések felismerése, és azok kifejezése.
---	---

3. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Kifejezés, képzőművészet Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek	10
Kifejezés és képzőművészet Hétköznapi és képzelt figurák	8 + 1
Vizuális kommunikáció Utazások	8
Vizuális kommunikáció Vizuális hatáskeltés	7
A média társadalmi szerepe és használata Médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás Médiumok a mindennapi környezetünkben	2 + 1
A média kifejezőeszközei a médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása	2 + 1
A média társadalmi szerepe és használata a média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága	1 + 2
Tárgy- és környezetkultúra Mikro- és makrotér	10 + 1
Tárgy- és környezetkultúra Tárgyak és használatuk	17 + 1
Összes óraszám	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek	Órakeret 10
Előzetes tudás	Vizuális nyelvi elemek és minőségek, méretviszonyok, arányok felismerése és használata. Kifejező alkotások ismerveinek felismerése. Nézőpontok felismerése és nézőpontválasztás használata. Alkotó műfajok, technikák felismerése, műveletek sorrendjének követése. Anyagismeret.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális kifejezőképesség fejlesztése. Grafikai kifejezőképesség fejlesztése különböző grafikai, nyomatkészítési eljárások kapcsán. Téralkítási és térábrázolási képesség fejlesztése. Lényeglátó képesség fejlesztése. Formaérvék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Vizuális ritmusérvék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Irodalmi, zenei, média és művészettörténeti élményből, származó valós és képzeletbeli helyszínek (pl. kerek erdő, malom, labirintus, vár, palotakert, folyó) megjelenítése a különböző nézőpontok és változatos méret kínálta lehetőségek használatával, síkban és térben (pl. grafikusan, festve, konstruálva, mintázva, installálva).</p> <p>Vizuális megfigyelésből (pl. közvetlen környezet, fotó, műalkotás, múzeum), személyes emlékből származó tapasztalatok felhasználásával valós hely, helyszín (pl. természeti táj, nagymama virágos kertje, épített környezet, mi utcánk) vizuális megjelenítése meghatározott időszaknak (pl. évszak, napszak, nyár, hajnal) megfelelően, különböző technikákkal (pl. kollázs, vegyes technika, kréta, nyomat, mintázás, makett).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Műélvezet, humor.</p> <p><i>Matematika:</i> Rajz és szöveg értelmezése: a lejátszott történés visszaidézése; az elmondott, elolvasott történés visszaidézése. Jelértelmezés.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nézőpont, ritmus, arány, vizuális kifejezés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Hétköznapi és képzelt figurák	Órakeret 8+1
Előzetes tudás	Síkbeli és térbeli minőségek, méretviszonyok, irányultság felismerése és használata. Színek érzelmkifejező, hangulati és díszítő hatásainak felismerése. Kontrasztok felismerése. Műalkotások csoportosítási módjainak alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Színek hangulati hatásának felismerése és alkalmazása az egyéni színválasztásban. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Színérvék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Karakterérvék fejlesztése. Térábrázoló képesség fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A lakóhelyen és a közvetlen környezetben élő emberekről, állatokról gyűjtött ismeretek, információk (pl. foglalkozás, életkor, kedvenc illat/étel/szín, útvonal, játék, fontos tárgy, attribútum) alapján figurális alkotások létrehozása. A külső, belső vonások (pl. karakter, testi adottságok, öltözet, belső tulajdonságok, személyiség jegyek) élményszerű megjelenítésével, meghatározott célok (pl. illusztráció, valós és virtuális játék, információs kártya, „kutatás”) érdekében.</p> <p>Történetek, mesék, versek, mondák, médiaszövegek valós vagy kitalált szereplőinek (pl. hősök, bajkeverők, szörnyek, tündérek, állatok, ember-állatok, géplények) megformálása többfigurás kompozícióban, a meghatározott célnak (pl. könyv, napló, játék, báb, dráma, hajóorr, oromdíz, vízköpő) megfelelő méretben és anyagból (pl. festmény, grafika, kollázs, montázs, fotó, papírmásé, agyag, gipsz, talált tárgy, drót).</p>	<p><i>Matematika:</i> mennyiségi tulajdonságok, viszonylatok, becslés, összehasonlítás.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése. Mindennapi konfliktusok feldolgozása drámajátékkal.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> fantáziajátékok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Élményszerű megjelenítés, cél, eszköz, méret, anyag, technika.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Utazások	Órakeret 8
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A közvetlen környezet és a személyes tárgyak, taneszközök vizuális jelzései alkalmazása. Időbeliség, minőségellentétek felismerése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Vizuális megfigyelőképesség és vizuális emlékezet fejlesztése. Analizáló és szintetizáló képesség fejlesztése. Forma- és arányérzék fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Képolvasó és képközlő képességek fejlesztése. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése elemzéssel és ábrák létrehozásával. Az idő, a változás, a folyamat képekben való ábrázolási képességének fejlesztése, történés képekben való elbeszélése. A művészi, köznapi és tudományos közlések értelmezésének segítése, a kifejezés árnyaltságának fokozása.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A környezetünkben észlelhető változások, folyamatok, mozgások (pl. természeti jelenségek, életjelenségek: ember/növény/állat növekedése és öregedése, jégolvadás, rozsdásodás, penészedés, árnyék, palacsintasütés, építkezés, varrógép, kerékpár, daru, óra) azonosítása, vizuális megfigyelése, értelmezése, a tapasztalatok és információk rögzítése szöveg és kép (pl. fotó, film, egyszerű animáció, rajz, ábra, jel) segítségével.</p>	<p><i>Matematika:</i> Tájékozódás a térben (síkon ábrázolt térben; szöveges információk szerint). A változás kiemelése; az időbeliség.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Információhordozók. Látványok verbális megfogalmazása. Az időbeliség kifejezésének nyelvi lehetőségei.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> verbális képességek fejlesztése játékkal.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> változások, folyamatok, növények, állatok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Változás, folyamat, mozgás, összehasonlítás, térkép, képregény.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Vizuális hatáskeltés	Órakeret 7
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Összefüggések felismerése a cselekvés vagy annak szereplői és az ábrázoltak között. Eredeti és reprodukált alkotások különbözőségének felismerése. Körvonal és árnykép megjelenítése. Vizuális kommunikációs gesztusok értelmezése. Hangok képi jeleinek értelmezése és megjelenítése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:</p>	<p>Látványfelismerés és értelmezés képességének fejlesztése, a látottak lényeges vonásainak kiemelése, a megfigyelés szempontjainak bővítése. A vizuális jelek jelentéseinek azonosítása, reprodukálása transzformált látványok létrehozásával. Jelképek, allegóriák, vizuális metaforák képzése. Formaalkotás a síkban és térben megfigyelt és elképzelt formák megjelenítése. Manipulációk végzése: nagyítás, kicsinyítés, csonkolás, kiegészítés. Ábraalkotás képességének fejlesztése: konvenciókon alapuló, szabályokhoz igazodó, jelentést hordozó, közlő és magyarázó rajzok, szerelési ábrák, folyamat ábrák értelmezése és létrehozása, valós vagy elképzelt viszonyok, kapcsolatok megjelenítésével. A síkbeli és térbeli vizuális megjelenítő, kifejező eszközök adekvát használata vizuális kommunikációs területen.</p>	

	A megjelenítés, a kifejezés céljának megfelelő árnyalt vonal, tónus, szín, forma, stb. önálló alkalmazása. Közvetlen vizuális jelzések, mimika, gesztusok értelmezésével a kommunikációs képesség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Egy valós vagy képzeletbeli dolog (pl. áru, esemény, közérdek, jelenség: „boszorkányok tömeges átrepülése”, „Pöttyös Panna divatbemutatója”, Búvár Kund légzőkészüléke) számára plakát, szórólap tervezése, kivitelezése a betű, kép és szöveg együttes alkalmazásával, figyelem, érdeklődés felkeltése céljából.		<p><i>Matematika:</i> Statikus szituációk, lényegkiemelés. Képzeletben történő mozgató. Tesháló elképzése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kulcsszókeresés; szövegtömörítés; hiányos vázlat, táblázat, ábra kiegészítése a szöveg alapján.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gesztus, plakát, reklám.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás Médiumok a mindennapi környezetben	Órakeret 2+1
Előzetes tudás	Az egyes médiumok azonosítása. Médiaélmények felidézése, verbalizálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Saját médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Médiaszöveg-típusok beazonosítását, tudatosítását segítő kompetenciák fejlesztése. Olvasási készség és szókincs fejlesztése médiaszövegekkel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Saját médiaélmények felidézése megadott szempontok alapján (pl. érzelmi hatás, kedveltség, ismeretszerzés) és az élmények feldolgozása (pl. rajzolás, fotókészítés, szerepjáték).		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Többmondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről.</p>

<p>Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a vetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel).</p>	<p>A cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás. Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása. Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> szabadidős tevékenységek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Kedvenc időtöltésem, ha egyedül vagyok. Olvasottság. Olyan szeretnék lenni, mint Ő/példaképek, hamis életek; álmaim, fantáziavilágom /menekülés, realitásérzet.</p> <p>Az önálló gondolatalkotás szabadsága, önkifejezés és önbizalom erősítése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> csoportos és egyéni improvizáció.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Média, televízió, rádió, internet, újság, film, televíziós sorozat, televíziós műsортípus (hírműsor, gyermekműsor, tehetségkutató műsor, valóságshow, ismeretterjesztő műsor, reklám).</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei A médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása	Órakeret 2+1
Előzetes tudás	A médiaszövegek befogadása során saját érzések felismerése, kifejezése.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerését, médiaszöveg- olvasást segítő kompetenciák fejlesztése. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg-írás. A médiaszövegek elemi szövegalkotó kódjai, kifejező eszközei által kiváltott érzelmek felismerése és kifejezése, az önreflexió fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A médiaszövegek kifejezőeszközeinek mélyebb megismerése.</p> <p>A karakterábrázolás filmes eszközeinek megismerése: a pozitív és negatív hősök megjelenítésének technikái, különös tekintettel a mozgókép nyelvére (pl. jelmez, smink, környezet/díszlet, világítás, kameramozgás) és a hangokra: (beszélt nyelv, zene, zaj, zörej) az életkornak megfelelő médiaszövegeken keresztül.</p> <p>Kép és hangrögzítő eszközök használatának alapszintű megismerése.</p> <p>Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében: a művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése. Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása. A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend, a szöveg tagolása bekezdésekre. Fogalmazásíráskor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Erkölc és erkölcstelenség tapasztalása mint példa. Szerepek a családon, közösségen belül. A jó-rossz megjelenítése a művészetben.</p> <p><i>Ének-zene:</i> A teljes figyelem kialakításának fejlesztése. Hangszín-érzelem, különböző élethelyzetben más a hangunk.</p>

	<i>Dráma és tánc:</i> A mese/történet helyszíneinek és szereplőinek sorba vétele. A mese/történet szereplőinek beazonosítása, illetve viszonyaik meghatározása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Animáció, jelmez, smink, díszlet, fény, cselekmény, vágás, zene, zaj, zöreij, csend, emberi hang.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata A média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága	Órakeret 1+2
Előzetes tudás	A médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak. A személyes közvetlen kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Kritikai gondolkodás fejlesztése. A mediális információforrások megbízhatósága megítélésének fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Ismerkedés a média társadalmi funkcióival, működésével.</p> <p>A szűkebb környezet médiahasználatának megfigyelése alapján beszélgetés egyes médiaszövegek (pl. hírműsor, internetes honlap, televíziós sorozat, rajzfilm, film, könyv, újság) hétköznapi betöltött szerepéről, funkciójáról.</p> <p>A médiakörnyezet szereplőinek azonosítása: médiatartalom-előállítók és a fogyasztók/felhasználók.</p> <p>Médiaszövegek megbízhatósága: irányított beszélgetés a hír-álhír témakörrel konkrét médiaszövegek alapján.</p> <p>Információk összegyűjtése, értelmezése, feldolgozása (pl. szövegalkotás) megadott szempontok (pl. közlő szándéka, célcsoport) alapján.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az életkornak megfelelő globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás.</p> <p>Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban.</p> <p>Mások véleményének megértése, elfogadása a vita során.</p> <p>Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, felismerése és kritikája.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> önálló gondolat vállalása, véleménynyilvánítás, mások gondolatai alapján, építő jellegű vitakultúra kialakítása; gondolatszabadsággal való ismerkedés.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információ, hír, hírműsor, újság, újságíró, reklám, reklámfilm.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Mikro- és makrotér	Órakeret 10+1
Előzetes tudás	Tárgyfajták, épülettípusok, térfunkciók felismerése.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Tapasztalatok szerzése a térformálás, térlehatárolás, térszervezés területén. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása, installációs és ábrázoló, kifejező céllal. Megfigyelő és elemző képesség fejlesztése. Tárgytervezés, -szerkesztés, -alkotás, konstrukciók létrehozása különböző anyagokból és célokra. Anyagok és eljárások ismerete; a tervezői attitűd és alkalmazkodó képesség fejlesztése a tárgy rendeltetésének, használójának szem előtt tartásával, a megfelelő anyag- és eszközválasztással.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Különböző épületek fotóinak csoportosítása megadott szempontok szerint (pl. rendeltetés, anyag, méret, elhelyezkedés, kor, díszítettség, fényviszony).</p> <p>Megadott célt szolgáló kis tér (pl. váró-, lakótér, pince, fülke, raktár, dühöngő) tervezése a kiválasztott épület lakójának (pl. tulajdonos, tulajdonos gyermeke, őr, takarító, vendég, kertész, háziállat, kísértet, szerzetes, zenész, festő, orvos), majd a térhez tartozó, kapcsolódó tárgyak némelyikének elkészítése (pl. kulcs, tükör, függöny, polc, szék, csizma, kanna, tál, lámpa).</p> <p>Ismert funkció (pl. lakás, iskola, orvosi rendelő, mozi) saját ötlet alapján elképzelt változatának megtervezése, elkészítése makettben, az elkészült makettekkel közösen településszerkezet (pl. falu, városrész) kialakítása, egyszerű „terepasztal” megépítése.</p>	<p><i>Matematika:</i> Tárgyak tulajdonságainak kiemelése (analizálás); összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; osztályokba sorolás. Adott objektum más nézőpontból.</p> <p>Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> a színház formai elemei, látott előadásban, illetve alkalmazása saját rögtönzésekben.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> az anyagfajták megmunkálhatósága, felhasználásuk.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Azonosság, hasonlóság, variáció felismerése. Ritmus-hangszerek, ritmikai többszólamúság.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tértervezés, -szerkesztés, -alkotás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tárgyak és használatuk	Órakeret 17+1
Előzetes tudás	Egyszerű hagyományos és kézműves technikai fogások ismerete. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek alkalmazása. Egyszerűsítés, díszítés. Hétköznapi és művészi, kultikus tárgyak felismerése, csoportosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Régi és mai használati és díszedények megfigyelése, csoportosítása, összehasonlító elemzése vizuálisan (látvány, fotó, rajzi elemzés) és verbálisan. Gyakorlati és érzelmi szempontok megfogalmazása a tárgyakkal való kapcsolatban. Közvetlen környezetünk tárgyainak, szerkezeteinek megfigyelése, megadott szempont szerinti vizsgálata.</p> <p>Redukciós képesség fejlesztése. Komponálóképesség fejlesztése felületen és térben. A színek dekoratív, díszítő hatásának megismerése és alkalmazása, funkciónak megfelelő színválasztás és díszítés. A csomagolás tervezési szempontjainak megismerése és alkalmazása, a csomagolás gyakorlati és érzelmi szempontjainak megismerése.</p> <p>Vizuális ritmusérzék fejlesztése. Különböző kultúrák iránti nyitottság kialakítása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A különböző kultúrákban, korokban használatos tárgyak, eszközök összehasonlítása a mai tárgyakkal, eszközökkel (pl. épületek, járművek, szerszámok, edények, bútorok, öltözet, ékszer) a hasonló és eltérő vonások elemzése, értelmezése.</p> <p>Tárgytervezés (pl. jármű, bútor), tárgyalkotás (pl. öltözet kiegészítő, játék) a megismert kézműves technikákkal (pl. nemezelés, agyagozás, fonás, szövés, batikolás), a kortárs iparművészet felfogásában.</p> <p>A közvetlen környezetben található anyagok környezettudatos felhasználásával, meghatározott funkcióra (pl. irányjelző, hangosító), működésre képes egyszerű szerkezet (pl. játék, modell) létrehozása. Az elkészült tárgyak, szerkezetek használatuknak megfelelő és tulajdonosukra utaló díszítése.</p> <p>Csomagolás tervezése, kivitelezése valós vagy képzeletbeli tárgy, dolog (pl. ecset, muffin, buszjegy, cipő, csoki, időbe látó készülék, csodaszappan, fűmag, ételelixír, varázsfonal) számára, oly módon, hogy a csomagolás formája és díszítése utaljon a tárgy sajátosságára.</p>	<p><i>Matematika:</i> tájékozódás az időben.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> a múlt és a jelen életviszonyai közötti különbségek.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Kreatív játékok tárgyakkal, tárgyak nélkül. A tárgyak használata ismétléssel, lassítással, gyorsítással stb. vagy nem rendeltetésszerű használatuk.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tárgyalkotás, tárgytervezés, csomagolás, díszítés, felület.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredmény a 3. évfolyam végén	<ul style="list-style-type: none"> – Az alkotásra, megfigyelésre, elemzésre vonatkozó feladatok életkornak megfelelő értelmezése. – Élmény- és emlékkifejezés, illusztráció készítése; síkbáb és egyszerű jelmez készítése; jelek, ábrák készítése; egyszerű tárgyak alkotása. – Az újként megismert anyagok és eszközök, technikák az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználata. – A legismertebb formák, színek, vonalak, térbeli helyek és irányok, illetve komponálási módok használata, látványok, műalkotások olvasásába is beépítve. – Téralkotó feladatok során a személyes preferenciáknak és a funkciónak megfelelő térbeli szükségletek felismerése. – Különböző típusú médiaszövegek felismerése, a médiatartalmak közötti tudatos választás. – A médiaszövegek előállításával, nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos alapfogalmak elsajátítása, helyes alkalmazása élőszóban. – A média alapvető funkcióinak (tájékoztatás, szórakoztatás, ismeretszerzés) megismerése. – A médiaszövegekben megjelenő információk valóságtartalmának felismerése.
---	--

4. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Kifejezés, képzőművészet Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek	8
Kifejezés és képzőművészet Hétköznapi és képzelt figurák	9
Vizuális kommunikáció Utazások	9
Vizuális kommunikáció Vizuális hatáskeltés	10
A média társadalmi szerepe és használata Médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás Médiumok a mindennapi környezetünkben	2
A média kifejezőeszközei a médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása	2
A média társadalmi szerepe és használata a média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága	3
A média társadalmi szerepe és használata Tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat.	3
Tárgy- és környezetkultúra Mikro- és makrotér.	13
Tárgy- és környezetkultúra Tárgyak és használatuk	6+7
Összes óraszám	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek	Órakeret 8
Előzetes tudás	Vizuális nyelvi elemek és minőségek, méretviszonyok, arányok felismerése és használata. Kifejező alkotások ismerveinek felismerése. Nézőpontok felismerése és nézőpontválasztás használata. Alkotó műfajok, technikák felismerése, műveletek sorrendjének követése. Anyagismeret.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális kifejezőképesség fejlesztése. Grafikai kifejezőképesség fejlesztése különböző grafikai, nyomatkészítési eljárások kapcsán. Téralakítási és térábrázolási képesség fejlesztése. Lényeglátó képesség fejlesztése. Formaérvék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Vizuális ritmusérvék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Irodalmi, zenei, média és művészettörténeti élményből, származó valós és képzeletbeli helyszínek (pl. kerek erdő, malom, labirintus, vár, palotakert, folyó) megjelenítése a különböző nézőpontok és változatos méret kínálta lehetőségek használatával, síkban és térben (pl. grafikusán, festve, konstruálva, mintázva, installálva).</p> <p>Vizuális megfigyelésből (pl. közvetlen környezet, fotó, műalkotás, múzeum), személyes emlékből származó tapasztalatok felhasználásával valós hely, helyszín (pl. természeti táj, nagymama virágos kertje, épített környezet, mi utcánk) vizuális megjelenítése meghatározott időszaknak (pl. évszak, napszak, nyár, hajnal) megfelelően, különböző technikákkal (pl. kollázs, vegyes technika, kréta, nyomat, mintázás, makett).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Műélvezet, humor.</p> <p><i>Matematika:</i> Rajz és szöveg értelmezése: a lejátszott történés visszaidézése; az elmondott, elolvasott történés visszaidézése. Jelértelmezés.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Minőségellentét, kollázs, képmező.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Hétköznapi és képzelt figurák	Órakeret 9
Előzetes tudás	Síkbeli és térbeli minőségek, méretviszonyok, irányultság felismerése és használata. Színek érzelemkifejező, hangulati és díszítő hatásainak felismerése. Kontrasztok felismerése. Műalkotások csoportosítási módjainak alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Színek hangulati hatásának felismerése és alkalmazása az egyéni színválasztásban. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Színérzék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Térábrázoló képesség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Történetek, mesék, versek, mondák, médiászövegek valós vagy kitalált szereplőinek (pl. hősök, bajkeverők, szörnyek, tündérek, állatok, ember-állatok, géplények) megformálása többfigurás kompozícióban, a meghatározott célnak (pl. könyv, napló, játék, báb, dráma, hajóorr, oromdíz, vízköpő) megfelelő méretben és anyagból (pl. festmény, grafika, kollázs, montázs, fotó, papírmásé, agyag, gipsz, talált tárgy, drót).		<p><i>Matematika:</i> mennyiségi tulajdonságok, viszonylatok, becslés, összehasonlítás.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése. Mindennapi konfliktusok feldolgozása drámajátékkal.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> fantáziajátékok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Figurális alkotás, karakter, műfaj, eljárás, képtárgy.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Utazások	Órakeret 9
Előzetes tudás	A közvetlen környezet és a személyes tárgyak, taneszközök vizuális jelzéseinek alkalmazása. Időbeliség, minőségellentétek felismerése.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Vizuális megfigyelőképesség és vizuális emlékezet fejlesztése. Analizáló és szintetizáló képesség fejlesztése. Forma- és arányérzék fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Képolvasó és képközlő képességek fejlesztése. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése elemzéssel és ábrák létrehozásával. Az idő, a változás, a folyamat képekben való ábrázolási képességének fejlesztése, történés képekben való elbeszélése. A művészi, köznapi és tudományos közlések értelmezésének segítése, a kifejezés árnyaltságának fokozása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Valós és/vagy képzeletbeli utazás folyamatának, útvonalának és történéseinek képes, szöveges rögzítése (pl. útinapló, térkép, képregény, forgatókönyv, útifilm) meghatározott cél (szórakoztatás, ismeretterjesztés, útikalauz, tájékozódás, dokumentálás, elemzés, összehasonlítás) érdekében.</p>		<p><i>Matematika:</i> Tájékozódás a térben (síkon ábrázolt térben; szöveges információk szerint). A változás kiemelése; az időbeliség.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Információhordozók. Látványok verbális megfogalmazása. Az időbeliség kifejezésének nyelvi lehetőségei.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> verbális képességek fejlesztése játékkal.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> változások, folyamatok, növények, állatok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozgásfázis, vizuális sűrítés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Vizuális hatáskeltés	Órakeret 10
Előzetes tudás	Összefüggések felismerése a cselekvés vagy annak szereplői és az ábrázoltak között. Eredeti és reprodukált alkotások különbözőségének felismerése. Körvonal és árnykép megjelenítése. Vizuális kommunikációs gesztusok értelmezése. Hangok képi jeleinek értelmezése és megjelenítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	<p>Látványfelismerés és értelmezés képességének fejlesztése, a látottak lényeges vonásainak kiemelése, a megfigyelés szempontjainak bővítése. A vizuális jelek jelentéseinek azonosítása, reprodukálása transzformált látványok létrehozásával. Jelképek, allegóriák, vizuális metaforák képzése. Formaalkotás a síkban és térben megfigyelt és elképzelt formák megjelenítése. Manipulációk végzése: nagyítás, kicsinyítés, csonkolás, kiegészítés.</p> <p>Ábraalkotás képességének fejlesztése: konvenciókon alapuló, szabályokhoz igazodó, jelentést hordozó, közlő és magyarázó rajzok, szerelési ábrák, folyamat ábrák értelmezése és létrehozása, valós vagy elképzelt viszonyok, kapcsolatok megjelenítésével. A síkbeli és térbeli vizuális megjelenítő, kifejező eszközök adekvát használata vizuális kommunikációs területen.</p>	

	A megjelenítés, a kifejezés céljának megfelelő árnyalt vonal, tónus, szín, forma, stb. önálló alkalmazása. Közvetlen vizuális jelzések, mimika, gesztusok értelmezésével a kommunikációs képesség fejlesztése.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>Egy valós vagy képzeletbeli dolog (pl. áru, esemény, közérdek, jelenség: „boszorkányok tömeges átrepülése”, „Pöttyös Panna divatbemutatója”, Búvár Kund légzőkészüléke) számára plakát, szórólap tervezése, kivitelezése a betű, kép és szöveg együttes alkalmazásával, figyelem, érdeklődés felkeltése céljából.</p> <p>Az emberi gesztusok, testnyelvi jelzések megfigyelése, értelmezése, majd az összegyűjtött tapasztalatok, információk segítségével a plakát által hirdetett dolog népszerűsítése figyelemfelhívó játékkal (pl. akcióval, pantomimmel, hangot, szöveget is beépítő performansszal).</p>	<p><i>Matematika:</i> Statikus szituációk, lényegkiemelés. Képzeletben történő mozgatás. Testháló elképzelése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kulcsszókeresés; szövegtömörítés; hiányos vázlat, táblázat, ábra kiegészítése a szöveg alapján.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szlogen, vizuális kommunikációs műfaj.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás Médiumok a mindennapi környezetben	Órakeret 2
Előzetes tudás	Az egyes médiumok azonosítása. Médiaélmények felidézése, verbalizálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Saját médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Médiaszöveg-típusok beazonosítását, tudatosítását segítő kompetenciák fejlesztése. Olvasási készség és szókinccs fejlesztése médiaszövegekkel.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	A saját és a közvetlen környezet médiahasználati szokásainak (internet, televízió, rádió, videojáték, mobilhasználat, könyv) tanulmányozása, megadott szempontok (pl. mennyiség, időrend, látogatott helyek, a kommunikációban résztvevők, műsorok) alapján.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Többmondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről.

<p>Bizonyos médiumokban megjelenő médiaszövegek (pl. televíziós műsортípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése és beazonosítása saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.</p>	<p>A cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás. Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása. Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> szabadidős tevékenységek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Kedvenc időtöltésem, ha egyedül vagyok. Olvasottság.</p> <p>Olyan szeretnék lenni, mint Ő/példaképek, hamis életek; álmaim, fantáziavilágom/menekülés, realitásérzet.</p> <p>Az önálló gondolatalkotás szabadsága,</p> <p>önkifejezés és önbizalom erősítése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> csoportos és egyéni improvizáció.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Videojáték.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei A médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása	Órakeret 2
Előzetes tudás	A médiaszövegek befogadása során saját érzések felismerése, kifejezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerését, médiaszöveg-olvasást segítő kompetenciák fejlesztése. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg-írás. A médiaszövegek elemi szövegalkotó kódjai, kifejező eszközei által kiváltott érzelmek felismerése és kifejezése, az önreflexió fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A médiaszövegek kifejezőeszközeinek mélyebb megismerése.</p> <p>A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül. Az elbeszélő személyének azonosítása különböző médiaszövegekben (pl. animációs mesék, filmek).</p> <p>Saját érzelmek felismerése és kifejezése különböző mozgóképi szövegek, és hangzó anyagok befogadása során. A médiaszövegek alapvető kifejező eszközeinek (pl. mozgóképi nyelv, hangok) érzelmekre gyakorolt hatásának megfigyelése, kifejezése.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében: a művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése. Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása. A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend, a szöveg tagolása bekezdésekre. Fogalmazásíráskor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Erkölc és erkölcstelenség tapasztalása mint példa. Szerepek a családon, közösségen belül. A jó-rossz megjelenítése a művészetben.</p> <p><i>Ének-zene:</i> A teljes figyelem kialakításának fejlesztése.</p> <p>Hangszín-érzelem, különböző élethelyzetben más a hangunk.</p>

	<i>Dráma és tánc: A mese/történet helyszíneinek és szereplőinek sorba vétele. A mese/történet szereplőinek beazonosítása, illetve viszonyaik meghatározása.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	—

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata A média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága	Órakeret 3
Előzetes tudás	A médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak. A személyes közvetlen kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kritikai gondolkodás fejlesztése. A mediális információforrások megbízhatósága megítélésének fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Médiaszövegek értelmezése alapján feltevések, állítások megfogalmazása a szöveg keletkezésének háttéréről, az alkotó/közlő szándékáról (a korosztálynak megfelelő reklámok, videojátékok, internetes portálok, animációs filmek, filmek segítségével).</p> <p>Annak felismerése, hogy a médiakörnyezet szereplői a tartalmat előállítók csoportja és a közönség, a médiafogyasztók csoportjai.</p> <p>A hírműfajhoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) azonosítása, főbb elemeinek megismerése.</p> <p>Médiaszövegek megbízhatósága: irányított beszélgetés a hír-álhír témakörrel konkrét médiaszövegek alapján.</p> <p>Információk összegyűjtése, értelmezése, feldolgozása (pl. szövegalkotás) megadott szempontok (pl. közlő szándéka, célcsoport) alapján.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom: Az életkornak megfelelő globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás.</i></p> <p>Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban.</p> <p>Mások véleményének megértése, elfogadása a vita során.</p> <p>Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, felismerése és kritikája.</p> <p><i>Erkölcstan: önálló gondolat vállalása, véleménynyilvánítás, mások gondolatai alapján, építő jellegű vitakultúra kialakítása; gondolatszabadsággal való ismerkedés.</i></p>

<p>Ismerkedés a kereskedelmi kommunikáció (reklám) sajátosságaival, a reklámok megjelenésének változatos helyeivel, formáival. A reklámok működése (hatáskeltés) néhány fontos eszközének megfigyelése konkrét reklámok tanulmányozásán keresztül. Reklámkészítés (pl. egyszerű reklámszövegírás, plakátkészítés, reklámot megjelenítő szerepjáték) annak érdekében, hogy reflektált viszony alakuljon ki a reklámozás céljáról és eszközeiről.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Médiatartalom-előállító, médiafogyasztó, álhír, tudatos fogyasztás, médiahasználat.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat</p>	<p>Órakeret 3</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Alapszintű ismeretek az internethasználatban rejlő lehetőségekről, illetve kockázatokról.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az életkornak megfelelő, biztonságos tájékozódás és közlekedés kialakítása az online környezetben, a virtuális terek használata során. Az internethasználat és mobiltelefon-használat lehetőségeinek és kockázatainak tudatosítása. Kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az online közösségekben való részvétel kockázatainak, viselkedési szabályainak, kommunikációs jellemzőinek tudatosítása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>A közvetlen kommunikáció jelzéseinek és az online kommunikáció, jellegzetességeinek összehasonlítása meghatározott szempontok (pl. kapcsolatteremtés, önkifejezés, véleménynyilvánítás) alapján (pl. szerepjáték keretében). A személyes kommunikáció és az online kommunikáció különbségeinek tudatosítása.</p> <p>Az internet- és mobilhasználat legfontosabb (pl. biztonságot eredményező) szabályainak megismerése különböző eszközökkel (pl. kártyajáték, egyszerű társasjáték).</p> <p>Az életkori sajátosságokhoz igazodó kreatív internethasználat lehetőségeink tudatosítása. (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A művek tanulságainak értelmezése a saját szerepünkre, helyzetünkre a mindennapi életünkben, példa bemutatása, mindezek kifejezése más eszközzel is (pl. drámajátékok). A könyvtár mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője.</p> <p>Levélírás, levélcímzés. Rövid szöveges üzenetek megfogalmazása.</p>	

<p>Ismerkedés a világháló felépítésével és működésének alapjaival beszélgetés és játékos gyakorlatokon keresztül.</p> <p>Az online közösségekben való viselkedési szabályok, kommunikációs szokások, és ezek szerepének megismerésére.</p>	<p>Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Haver, barát, társ, csapattag, internetes kapcsolatok.</p> <p>Konfliktusmegoldás, közös szabályalkotás és annak elfogadása mint érték.</p> <p>Baráti társaság összetartó ereje és a virtuskodás értéke/bátorság, vakmerőség.</p> <p>Játék, közösségi élet az interneten.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> a helyes önismeret kialakításának megalapozása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Online kommunikáció, www, e-mail, mailfiók, profil, keresőmotor, flash játék.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Tárgy- és környezetkultúra Mikro- és makrotér</p>	<p>Órakeret 13</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Tárgyfajták, épülettípusok, térfunkciók felismerése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tapasztalatok szerzése a térformálás, térlehatárolás, térszervezés területén. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása, installációs és ábrázoló, kifejező céllal. Megfigyelő és elemző képesség fejlesztése. Tárgytervezés, -szerkesztés, -alkotás, konstrukciók létrehozása különböző anyagokból és célokra. Anyagok és eljárások ismerete; a tervezői attitűd és alkalmazkodó képesség fejlesztése a tárgy rendeltetésének, használójának szem előtt tartásával, a megfelelő anyag- és eszközválasztással.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Megadott célt szolgáló kis tér (pl. váró-, lakótér, pince, fülke, raktár, dühöngő) tervezése a kiválasztott épület lakójának (pl. tulajdonos, tulajdonos gyermeke, őr, takarító, vendég, kertész, háziállat, kísértet, szerzetes, zenész, festő, orvos), majd a térhez tartozó, kapcsolódó tárgyak némelyikének elkészítése (pl. kulcs, tükör, függöny, polc, szék, csizma, kanna, tál, lámpa).</p> <p>Példák, fotók, gyűjtése eltérő érzelmi hatást (pl. hétköznapi, ünnepélyes, titokzatos, rideg, sejtelmes, szorongató, emelkedett félelmetes, vidám) kiváltó terekről (pl. templom, iroda, park, szoba, lift, állványzat, zuhanyfülke, labirintus).</p> <p>A terekhez kapcsolódó hangok, zenék, zörejek (pl. madárcsicsergés, jármű-zaj, beszéd, nyikorgás, zene, hegedű, dob) gyűjtése, s a gyűjtött hanganyag felhasználásával, valós, hangzó terek létrehozása, megépítése az adott tartalomnak megfelelő anyag és méretválasztással (pl. karton, fonal, kóc, vászon, fém, vessző, csuhé, agyag, drót, fa).</p>	<p><i>Matematika:</i> Tárgyak tulajdonságainak kiemelése (analizálás); összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; osztályokba sorolás. Adott objektum más nézőpontból. Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> a színház formai elemei, látott előadásban, illetve alkalmazása saját rögtönzésekben.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> az anyagfajta megmunkálhatósága, felhasználásuk.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Azonosság, hasonlóság, variáció felismerése. Ritmus-hangszerek, ritmikai többszólamúság.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Konstrukció, funkció, szerkezet, térkapcsolat, térbeli tagolás, tervezői attitűd, település, épület, építmény, alaprajz.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tárgyak és használatuk	Órakeret 6+7
Előzetes tudás	Egyszerű hagyományos és kézműves technikai fogások ismerete. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek alkalmazása. Egyszerűsítés, díszítés. Hétköznapi és művészi, kultikus tárgyak felismerése, csoportosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Régi és mai használati és díszedények megfigyelése, csoportosítása, összehasonlító elemzése vizuálisan (látvány, fotó, rajzi elemzés) és verbálisan. Gyakorlati és érzelmi szempontok megfogalmazása a tárgyakkal való kapcsolatban. Közvetlen környezetünk tárgyainak, szerkezeteinek megfigyelése, megadott szempont szerinti vizsgálata. Redukciós képesség fejlesztése. Komponálóképesség fejlesztése felületen és térben. A színek dekoratív, díszítő hatásának megismerése és alkalmazása, funkciónak megfelelő színválasztás és díszítés. A csomagolás tervezési szempontjainak megismerése és alkalmazása, a csomagolás gyakorlati és érzelmi szempontjainak megismerése. Vizuális ritmusérzék fejlesztése. Különböző kultúrák iránti nyitottság kialakítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A különböző kultúrákban, korokban használatos tárgyak, eszközök összehasonlítása a mai tárgyakkal, eszközökkel (pl. épületek, járművek, szerszámok, edények, bútorok, öltözet, ékszer) a hasonló és eltérő vonások elemzése, értelmezése.</p> <p>Tárgytervezés (pl. jármű, bútor), tárgyalkotás (pl. öltözet kiegészítő, játék) a megismert kézműves technikákkal (pl. nemezelés, agyagozás, fonás, szövés, batikolás), a kortárs iparművészet felfogásában.</p> <p>A közvetlen környezetben található anyagok környezettudatos felhasználásával, meghatározott funkcióra (pl. irányjelző, hangosító), működésre képes egyszerű szerkezet (pl. játék, modell) létrehozása.</p> <p>Az elkészült tárgyak, szerkezetek használatuknak megfelelő és tulajdonosukra utaló díszítése.</p> <p>Csomagolás tervezése, kivitelezése valós vagy képzeletbeli tárgy, dolog (pl. ecset, muffin, buszjegy, cipő, csoki, időbe látó készülék, csodaszappan, fűmag, életelixír, varázsfonal) számára, oly módon, hogy a csomagolás formája és díszítése utaljon a tárgy sajátosságára.</p>	<p><i>Matematika:</i> tájékozódás az időben.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> a múlt és a jelen életviszonyai közötti különbségek.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Kreatív játékok tárgyakkal, tárgyak nélkül. A tárgyak használata ismétléssel, lassítással, gyorsítással stb. vagy nem rendeltetésszerű használatuk.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vizuális ritmus, szerkezet, stilizálás.</p>

<p>A fejlesztés várt eredmény a 4. évfolyam végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az újként megismert anyagok és eszközök, technikák az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználata. – A legismertebb formák, színek, vonalak, térbeli helyek és irányok, illetve komponálási módok használata, látványok, műalkotások olvasásába is beépítve. – Téralkotó feladatok során a személyes preferenciáknak és a funkciónak megfelelő térbeli szükségletek felismerése. – A szobrászati, festészeti, tárgyművészeti, építészeti területek közötti különbségek további differenciálása (pl. festészetben belül: arckép, csendélet, tájkép). – Látványok, műalkotások megfigyeléseinek során kialakult gondolatok, érzések elmondására a tantervben meghatározott legfontosabb fogalmak használatával, az életkornak megfelelően. – A médiaszövegekhez használt egyszerű kódok, kreatív kifejezőeszközök és azok érzelmi hatásának felismerése. – Kép- és hangrögzítő eszközök használata elemi technikáinak ismerete. Az elsajátított kifejezőeszközök segítségével saját gondolatok, érzések megfogalmazása, rövid, egyszerű történet megformálása. – Az életkorhoz igazodó biztonságos internet- és mobilhasználat szabályainak ismerete, alkalmazása. A hálózati kommunikációban való részvétel során fontos és szükséges viselkedési szabályok elsajátítása, alkalmazása. Életkorhoz igazodó fejlesztő, kreatív internetes tevékenységek megismerése.
--	---

VIZUÁLIS KULTÚRA

5–8. évfolyam

Célok és feladatok

A rajz tantárgy legfontosabb célja a tanulók látáskultúrájának fejlesztése. Ki kell alakítani a gyermekben egy tudatos szemléletmódot. Ennek segítségével képessé kell válnia az őt körülvevő világ vizuális információáradatának feldolgozására. A rengeteg külső ingert tudnia kell felfogni, értékelni, rangsorolni. A környezetét egyre kritikusabban vizsgáló kiskamasz rendkívül fogékony a látható világ jelenségeire. Ezt kell nekünk, rajztanároknak kihasználnunk a feladatok életszerű, könnyen érthető megválasztásával. Ez az egyik legfontosabb tantárgyi motiváció. Fontos eszköz abban, hogy a gyermek szívesen és lelkesen vegyen részt óráinkon. Ébren kell tartanunk az érdeklődését a világ sokszínűsége, értékei iránt. Képessé kell tenni a gyermeket a természet szépségének felismerésére, visszatükrözésére.

A saját képességeivel párhuzamosan az alapvető vizuális jelekkel, eszközökkel és technikákkal is meg kell ismertetnünk a gyermeket. Így képessé válik az önálló megismerésre, befogadásra és alkotómunkára. Az alkotómunkában lehetőséget kell adnunk arra, hogy a neki megfelelő eszközökkel tudja magát tudatosan kifejezni. A tanuló kreativitását elősegítik az egyéni élményeken alapuló feladatok. Ilyenek például a családi események, iskolai rendezvények, sportesemények rajzi megfogalmazásai. Saját élményeinek vizuális formába öntésekor újra átélheti és értékelheti a megtörtént eseményeket. Törekedni kell arra, hogy a gyermek saját ötleteit megvalósíthassa a tanórákon. Az átlagosnál tehetségesebb tanulóknak differenciált feladatokkal kell biztosítanunk az előrehaladásukat. Ezek a feladatok összetettebb, nehezebb megoldási módokat kínálnak az arra képes alkotóknak.

A művészettörténeti ismereteket konkrét feladatokkal kell kapcsolnunk a társművészetekhez. A történelem a magyar irodalom és az ének-zene tantárgyakkal együtt haladva, közösen kell felébreszteni a gyermekekben az egyetemes kultúrkinés iránti érdeklődést. Hazánk jelentősebb alkotásain keresztül reálisabb képet alakít ki szűkebb és tágabb környezetének viszonyáról. Az egyetemes, a nemzeti és a népi kultúra megismerésével egyre bővül, és színesedik a világról alkotott képe. Mindezek ismeretében egy környezetére igényes, annak értékeiért felelősséget érző magatartás kialakítása a célunk.

Fejlesztési követelmények

Oktató-nevelő munkánk során tapasztalhatjuk, hogy a tanulók különböző szinten képesek elsajátítani az új ismereteket. Ennek okai leginkább az egyéni fejlettségük különbségeiben és az adottságaik közti eltérésekben rejtőznek. Figyelembe kell vennünk az életkori sajátosságokat, hiszen a különböző korosztályoktól más-más színvonalú teljesítményt lehet és kell elvárunk. A tanítási órákon mindezek tudatában kell fejlesztenünk a gyermekek képességeit. A befogadó és megismerőképesség mellett alapkövetelmény az alkotóképességek kibontakoztatása. A képességfejlesztés eredményességét nehéz rövidtávon lemérni. Ezért célszerű hosszabb távon egy-egy (hasonló jellegű) visszatérő feladattal ellenőrizni munkánk hatékonyságát.

A befogadás és megismerés képessége alapvető fontosságú, hiszen ez a korosztály rendkívül fogékony a vizuális ingerekre. A modern technika elterjedésével a mai tizenévesekre amúgy is hatalmas információhalmaz zúdul nap, mint nap. Az audiovizuális és a számítástechnikai eszközök hatékonyabb és gyorsabb megismerést eredményeznek. Ezeket a tkp. virtuális ismereteket kell a bevált (hagyományos) technikai repertoárunkkal kombinálnunk. A gyermek figyelmét tudatosan irányítanunk kell a konkrét feladatokkal. Pontosan megfogalmazott, egyértelmű gyakorlatokkal jól alakíthatók, fejleszthetők a képességek. Ilyen feladatok például a közvetlen természet megfigyelések, a beállítások utáni tanulmányrajzok. A modelleket nem elég síkban ábrázolni, plasztikai megoldásokra is szükség van. Nagyon fontos, hogy a gyermek kézbe vehesse, megtapogathassa az ábrázolt tárgyakat. A többféle érzékszervvel biztosabb, sokoldalúbb tudás birtokába juthat. A művészettörténeti tanulmányokhoz kapcsolódó feladatok a vizuális memóriát és az önálló ítéletalkotást segítik elő. Az egyes korszakok, stílusok alkotásainak elemzésével tovább bővül a gyermek szókinccse, kifejezőkészsége. Jellemzően egyre bátrabban és realisabban képes értékelni egyes esztétikai produktumokat. Ezt elősegítendő, az alkotó jellegű órák végén mindig hagyjunk időt a közös értékelésre. A gyermekek az elkészült munkák szóbeli, közösség előtti értékelését általában szívesen végzik. Nem a rajztartó mappának, vagy a tanárnak "termelünk" ugyanis, hanem magunk és egymás örömére. Közösségnevelő hatása elvitathatatlan a módszernek. Gyűjtőmunkákkal is sokat tehetünk a tanulók szélesebb látókörének kialakításáért. A környezetére nyitott, annak értékeire fogékony gyermek toleranciája és beleérző képessége is nagyobb, mint társaié. Közös programokkal, kiállítások látogatásával, sőt saját csoportos kiállítás szervezésével is remek csapatot hozhatunk létre. A közösségen belül az egyén könnyebben megtalálja helyét a társak kritikáinak segítségével.

Az alkotóképességek fejlesztésénél kihasználhatjuk a korosztály fogékonyságát, érdeklődését az új technikák és tevékenységformák iránt. Egy látványosabb megoldás, vagy szokatlan nézőpont könnyen "beindítja" a gyermek fantáziáját. A színek, formák, a részletek aprólékos megfigyelése mellett a korosztályra jellemző egyfajta globális szemlélet. Ez azt jelenti, hogy a szerteágazó, bonyolultabb formákat gyakran tömöríti nagyvonalúan. Jól kihasználhatjuk ezt a redukciós feladatoknál. A gyermek lényeglátása határozottabb ugyanis a felnőttek sémákra épülő gondolkodásmódjánál. Sokkal nagyobb kreativitás jellemző rájuk, előszeretettel nyúlnak egyszerre több anyaghoz is, bátran keverve a technikákat. Ezért kell minél többféle módszert és eszközt adni a kezükbe. A látható világ tükrözése mellett fontosak az elsősorban a fantáziát igénybe vevő feladatok. Ezekben a gyermek rengeteg kötöttségtől mentesül, szabadabban alkothat. A reprodukív és a produktív jellegű munkáknak megfelelő részarányban kell jelen lenni pedagógiai programunkban.

A tantárgy jellegéből adódóan az egyes *tevékenységi formák* az egész iskolaszakaszt átívelik, a fő különbség a megoldásban, a műveleti szintek fejlettségében mutatkozik. Célszerű bizonyos kulcsfeladatokat egy-egy tanév, sőt az egész négyéves periódus folyamán bizonyos változtatásokkal néha megismételteni. Ezekkel a munkákkal hosszabb távon lemérhető a képességek tényleges fejlődése a tanulóknál.

Óraterv

	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	1	1	1	1
Éves óraszám	36	36	36	36

5–6. évfolyam

A fokozott realitásigény megjelenése az adott életkorban megalapozza a tanulók információk közti szelekciós képességét, és kritikai gondolkodást alakít ki. A művészeti nevelés értékközvetítő, értékteremtő és személyiségformáló szerepe lehetőséget biztosít a kompetenciák legszélesebb körű fejlesztésére.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciájának folyamatos mélyítése lehetőséget teremt az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésére. A testi és lelki egészségre nevelés feladata a vizuális kultúra tantárgynak is, hiszen a kifejező céllal születő alkotások létrehozásának folyamata a harmonikus személyiségfejlődéshez nagyban hozzájárul, a párokban és csoportban végzett tervező és alkotó munka elősegíti a másokért való felelősségvállalást, a másokkal való együttműködést. A módszerek és munkaformák sokszínűsége lehetőséget teremt a tanulás tanításának hatékony elősegítésére is. A forma és rendeltetés összefüggéseinek vizsgálata által, tárgyi környezetünk leírásával a hatékony, önálló tanulás módszerei, a rekonstruáló és konstruáló képességek fejlesztésével a kreatív problémamegoldás lépései tudatosulnak, mely hosszú távon a kezdeményezőképeséget és a vállalkozói kompetenciát ösztönzi. A tervezés során kibontakozik a természettudományos és technológiai kompetencia, és előtérbe kerül a fenntarthatóság és környezettudatosság lehetőségeinek vizsgálata is. A vizuális kommunikáció területén a kép és szöveg lehetséges kapcsolatainak feltárása az anyanyelvi kommunikáció fejlesztésének is terepet biztosít, a gyakorlati feladatok lehetőséget teremtenek a digitális kompetencia mélyítésére. A médiatudatosság kialakítása kiemelt fejlesztési cél, például a reklám hatásmechanizmusának elemzésével út nyílik a kritikus, értelmező gondolkodás és aktív állampolgárság megalapozására.

A vizuális kultúra részterületei közül az 5–6. évfolyamon nagyobb arányban szerepelnek a „Kifejezés, képzőművészet” részterülethez kapcsolódó tartalmak, hiszen a megjelenő művészettörténet tananyagával bővülnek a fejlesztés követelményei. Ehhez hasonló a „Tárgy- és környezetkultúra” részterület tematikai egységeinek aránya is, hiszen az alsóbb iskolaszakaszhoz képest új feladatok jelennek meg: a tervezett alakított tér és az épített környezet szerkezeti, történeti tanulmányozása, mely a nemzeti és európai identitás mellett a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését is szolgálja. E szakaszban a „Vizuális kommunikáció” részterület tartalmai a másik kettőhöz képest csekélyebb mértékben vannak jelen.

5. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Kifejezés, képzőművészet Valóság és képzelet	5 + 1
Kifejezés, képzőművészet Stílus és mozgás	7 + 1
Vizuális kommunikáció Idő- és térbeli változások	2 + 1
Vizuális kommunikáció Jelértelmezés, jelalkotás	3
Vizuális kommunikáció Kép és szöveg	3
Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	7 + 1
Tárgy és környezetkultúra Tárgy és hagyomány	5
Összes óraszám	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Valóság és képzelet	Órakeret 5+1
Előzetes tudás	Az élményt nyújtó, személyes megnyilvánulások érvényesítése az alkotó folyamatban. A vizuális nyelv alapelemeinek ismerete és alkalmazása a kifejező alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák alapszintű alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel az előtanulmányok során szerzett tapasztalatok alkalmazásával. Tér és sík megkülönböztetése, megjelenítése különböző méretű és formájú felületeken való komponálással. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A valóság, modell (pl. épített és természetes környezet, tárgyak, alakok) célirányos megfigyelése adott szempontok (pl. térbeli helyzet, arány, plaszticitás, színviszonyok) alapján, és ábrázolása síkban illetve térben, különböző technikákkal (pl. grafika: ceruza, tus, pác, kréta, fotó, akvarell, tempera, mintázás, konstruálás). <p>A látható és a művészi forma. Egyszerűsítés és lényegre törő ábrázolás</p> <ul style="list-style-type: none"> – Egyszerű téri helyzetek leírása (pl. formai, szerkezeti, felületi, tónusbeli), az adott valós látvány sajátosságaiból kiinduló kompozíció egy részletének képi igényű nagyítása, illetve kompozíciós variációk létrehozása, különböző színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, pasztell-, olajkréta, vegyestechnika). – Szabad asszociációs és vizuális játékok adott témára (pl. fogalom, jelenség, hang, szín, mozgás, gondolat, érzés, tárgy, cselekvés). Az előhívott impressziók megjelenítése síkban, térben, időben. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műélvezet megtapasztalása.</p> <p><i>Matematika:</i> pontos megfigyelés, lényegkiemelés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei élmény feldolgozása.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> dramatikus improvizációk irodalmi, képzőművészeti, zenei művek alapján.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tömörítés, kiemelés, kompozíció, szín-, vonal-, formaritmus, variáció, színharmónia, színkontraszt, főszín, mellék/kiegészítő szín, méretarány.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Stílus és mozgás	Órakeret 7+1
Előzetes tudás	Művészeti ágak és a képzőművészeti ágak legfontosabb megkülönböztető jegyeinek felismerése. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális leírása. A vizuális nyelv alapelemeinek megkülönböztetése és használata. Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége, az érzékelhető tulajdonságok alapján az azonosságok és különbözőségek tudatosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak felismerése. A megfigyelt jelenségek térbeli helyzetének, arányainak, plaszticitásának és szín- és fényviszonyainak megfigyelése és ábrázolása. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok elemi ismerete legjellemzőbb műtárgyain és szimbolikus tárgyain keresztül, gyakorlati feladatok előkészítő szakaszába ágyazottan. A vizuális nyelv alapelemeinek és azok egymáshoz való viszonyának értelmezése. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
	<ul style="list-style-type: none"> – Különböző mozgások (pl. emberi, állati, ipari, gépi, mechanikai, kémiai, földrajzi, biológiai) megfigyelése és rögzítése egy vizuális látványban, felhasználva megadott művészettörténeti alkotások inspiráló hatását. – Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek megjelenítése meghatározott művészettörténeti korszakok stílusjegyeinek elemzése, és inspiráló, alkotó felhasználása által síkban és/vagy térben. – Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, (pl. őskor, ókori egyiptom, ókori görög és római, romanika) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség) szerint. 	<p><i>Természetismeret:</i> Az emberi test, testarányok. Mozgásképesség.</p> <p><i>Matematika:</i> változó helyzetek, időbeliség.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történeti korok, korszakok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák eltérő szemléletének megtapasztalása. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenetörténeti és zeneirodalmi alapismeretek a befogadói hozzáállás fejlesztése céljából.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, képsík, képi és optikai helyzetviszonylat, takarás, pont, vonal, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, nagyság, kiegészítő szín, kevert szín, kontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Idő- és térbeli változások	Órakeret 2+1
Előzetes tudás	Érzékelhető tulajdonságok alapján azonosságok és különbségek tudatos felismerése, leírása. A közvetlen tapasztalatok útján szerzett élmények feldolgozása. Megfigyelt jelenség látványelemeinek megnevezése. Események, történések elmondása, részekre bontása, a jellemző fázisok megjelenítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természeti vagy épített környezet idő és térbeli változásainak sűrített megjelenítése. Természettudományos és technikai megfigyelés és gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>– Mozgásélmények megfigyelése valóságos vagy mozgóképi példák alapján, a mozgássor fázisokra bontása (pl. mozgókép „kikockázása”). A mozgás megjelenítése vizuális átírással (pl. egyszerű tárgy-animáció, optikai játékok: pörgetős füzet, zootrop szalag).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> történet ideje, helyszíne, cselekmény kezdő- és végpontja, cselekményelemek sorrendje.</p> <p><i>Természetismeret:</i> mozgás és idő változása; ciklikus jelenségek.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az idő ábrázolása vizuális eszközökkel.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Mozgásfolyamatok, mozgássor.</p> <p><i>Informatika:</i> adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése, használata.</p> <p><i>Matematika:</i> változó helyzetek, időben lejátszódó történések megfigyelése, a változás kiemelése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozdulat, mozdulatsor, hely- és helyzetváltoztatás, állapotváltozás, folyamat, fázis, valós idő, lassítás, gyorsítás, állókép, mozgókép, képkocka, tárgy-animáció, zootrop-szalag.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Jelértelmezés, jelalkotás	Órakeret 3
Előzetes tudás	Egyszerű vizuálisan értelmezhető jelenségek, jelzések, közlő ábrák értelmezése. Tájékozódás vizuális elemek alapján. Az egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések: jel, alaprajz, térkép értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magyarázó rajzok, képes használati utasítás pontos értelmezése. A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>– A legfontosabb egyezményes vizuális jelek, jelzések, szimbólumok (pl. tájékozódás, közlekedés, cégek, parancsikonok, attribútumok) gyűjtése, értelmezése. A közösség számára fontos, nem vizuális jellegű információk (pl. események, időpontok, tevékenységek, jellemzők) képi tömörítése, direkt jellé (pl. piktogram, jelzőkártya) alakítása, használatba helyezése (pl. ismert útvonal rajzán vizuális jelzések kialakítása).</p>		<p><i>Természetismeret:</i> Tájékozódás természetes és épített környezetben; technikai eszközök működésének megfigyelése. Jelek, jelzések felismerése és értelmezése.</p> <p><i>Földrajz:</i> tájékozódás, térrajz, útvonalrajz, térképvázlat.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép viszonya.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei olvasás és írás: kotta.</p> <p><i>Informatika:</i> rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása.</p> <p><i>Matematika:</i> Tájékozódás. Objektumok alkotása. Rendszeralkotás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jel, jelentés, egyezményes jelzés, jelrendszer, piktogram, embléma, ábra, vizuális sűrítés, kiemelés, séma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Kép és szöveg	Órakeret 3
Előzetes tudás	Az emberi gesztusok, mimika, mozdulatok értelmezése. Alapfokú jártasság dramatikus játékokban. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző beszédmód eszközeinek alkalmazása. A szóhasználat és testbeszéd összehangolása különféle beszédhelyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális sűrítés és kiemelés fogalmának ismerete, megfelelő alkalmazása. Kép és szóbeli vagy írott szöveg együttes alkalmazása a jelentésmódosítások megfigyelésének céljával. A különböző kommunikációs felületeken megjelenő reklám hatásmechanizmusának értelmezése és alkotó használata. Médiatudatosság kialakítása a személyes preferenciák érvényre juttatásával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Szöveg és kép együttes megjelenésének tanulmányozása (pl. plakát, képregény) után, az alkotóelemek variálásával a vizuális és verbális üzenet jelentésváltozásának megértése céljából, szabad játékos feladatokkal (pl. adott kép szövegalkalmazásának megváltoztatása, azonos szövegek különböző képekhez rendelése). – Hang és kép együttes alkalmazása (pl. árnyjáték, dramatikus játék), szabad asszociációk megfogalmazása a létrejött üzenetek kapcsán. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép viszonya.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei stílusok és formák.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> nem verbális kommunikációs játékok.</p> <p><i>Informatika:</i> multimédiás dokumentumok előállítása kész alapelemekből.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hang-, szöveg- és képkapcsolat, kommunikációs csatorna, üzenet, reklámhordozó, reklámfelület, szlogen, médium, manipuláció, képi valóság, fikció, vizuális és verbális sűrítés, kiemelés, alkalmazott grafika.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Órakeret 7+1
Előzetes tudás	Építmények, építészeti alkotások típusainak, funkcionális térrészeinek megnevezése. Térbeli formák kiterjedésének, méretének, téri helyzetének megállapítása. Környezetalakítás egyszerű eszközökkel. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű téri helyzetek leírása, megjelenítése. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása. Szerkezetek és térmodellek állékonyságának (statikájának), teherbírásának megfigyelése. Különböző korok és kultúrák tárgyi és épített környezetének vizsgálata értelmezés céljából, meghatározott szempontok alapján. Változatos anyag- és eszközhasználat a tárgykészítés során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Egyszerű tértervezés és téralakítás meghatározott célból (pl. védelem, szakralitás, figyelemfelkeltés, emlékállítás, interakció) különféle eszközökkel (pl. rajzos vázlat, magyarázó rajz, fotómontázs, modellezés) és anyagokkal (pl. agyag, karton, fa, gipsz, drót, textil, talált tárgyak) történeti korok legfontosabb alátámasztó-teherhordó (pl. oszlop, pillér, fal) és térlefedő (pl. gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola) lehetőségeinek, illetve alaprajzi elrendezéseinek megfigyelésével. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szabadkézi rajzban. – A közvetlen környezetben található tárgyak (pl. bútor, szerszám, jármű, szerkezet, öltözék, hangszer), épületek (pl. lakás, pályaudvar, templom, iroda, istálló, garázs, víztorony, palota, színház, múzeum) elemzése forma és rendeltetés, valamint a díszítés kapcsolatán keresztül, az összegyűjtött információk alapján. 		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelemi korszakok.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Az ember hatására bekövetkező változás a táj képében. A természeti és mesterséges, technikai és épített.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák eltérő létmódja, szemlélete. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tervezés, anyagalakítás.</p> <p><i>Matematika:</i> Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével. A tér elemei, síkbeli, térbeli alakzatok. Tárgyak tulajdonságainak vizsgálata. Geometriai modellek.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Épület, építmény, téri helyzetek, építészet, alaprajz, homlokzat, forma, funkció, alátámasztás, térlefedés, oszlop, pillér, fal, gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola, térmodell, térkonstrukció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, elemző- magyarázó rajz, kézműves technika, sorozatgyártás, design.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy és környezetkultúra Tárgy és hagyomány	Órakeret 5
	Megadott szempontok alapján tárgyak, anyagok csoportosítása. A különböző anyagokról szerzett tapasztalatok szóbeli megfogalmazása. Tárgyak, épületek, műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás. Alapvető manuális készségek működése az anyagalakítás során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti sajátos jegyeinek értelmezése. A közvetlen környezetben található tárgyakon, épületeken a forma, a rendeltetés és a díszítmény kapcsolatának megértése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességeinek, viseletének, és kézműves tevékenységének megismerése, elemzése (pl. skanzen vagy helytörténeti kiállítás látogatásával, vagy gyűjtött képek alapján). – A mai életbe, életformába illeszthető, hagyományos kézműves technikával (pl. szövés, hímzés, nemezélés, lemezdomborítás, papírmerítés) készített tárgy (pl. iskolaszer, öltözet, hangszer, játék, kisbútor) létrehozása, meghatározott tulajdonos (pl. adott személyiség, életkor, nemek, foglalkozás) vagy funkció (hétköznapi, ünnepi) számára, a környezettudatosság lehetőségeinek figyelembevételével. – Létrehozott vagy talált tárgyak díszítésének megtervezése és kivitelezése különféle díszítőelemek (pl. növényi, állati, geometrikus motívumok) gyűjtése, megfigyelése, tanulmányozása után, oly módon, hogy a díszítmény összhangban legyen a tárgy formai, funkcionális és társadalmi üzenetével, illetve az alkotó személyes közlési szándékával. 		<p><i>Hon- és népismeret:</i> család és lakóhely, falvak és városok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> népköltészet. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Természetismeret:</i> környezettudatosság, fenntarthatóság.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népzene.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népszokások.</p>

<p>– Különböző történelmi korok (pl. népvándorlás kora) és kultúrák (pl. Európán kívüli) sajátos, legjellemzőbb szimbolikus tárgyainak, épületeinek felismerése és elemző vizsgálata.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hagyományos foglalkozások, szakmák.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Népművészet, mesterség, hagyományos kézműves technika, forma, funkció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, formaredukció, díszítmény, motívum, formaritmus, környezettudatosság, társadalmi üzenet.</p>

6. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Kifejezés, képzőművészet Valóság és képzelet	5 + 1
Kifejezés, képzőművészet Stílus és mozgás	7 + 1
Vizuális kommunikáció Idő- és térbeli változások	3
Vizuális kommunikáció Jelértelmezés, jelalkotás	2 + 1
Vizuális kommunikáció Kép és szöveg	5
Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	5 + 1
Tárgy és környezetkultúra Tárgy és hagyomány	5
Összes óraszám	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Valóság és képzelet	Órakeret 5+1
Előzetes tudás	Az élményt nyújtó, személyes megnyilvánulások érvényesítése az alkotó folyamatban. A vizuális nyelv alapelemeinek ismerete és alkalmazása a kifejező alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák alapszintű alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel az előtanulmányok során szerzett tapasztalatok alkalmazásával. Tér és sík megkülönböztetése, megjelenítése különböző méretű és formájú felületeken való komponálással. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A valóság, modell (pl. épített és természetes környezet, tárgyak, alakok) célirányos megfigyelése adott szempontok (pl. térbeli helyzet, arány, plaszticitás, színviszonyok) alapján, és ábrázolása síkban illetve térben, különböző technikákkal (pl. grafika: ceruza, tus, pác, kréta, fotó, akvarell, tempera, mintázás, konstruálás). – Egyszerű téri helyzetek leírása (pl. formai, szerkezeti, felületi, tónusbeli), az adott valós látvány sajátosságaiból kiinduló kompozíció egy részletének képi igényű nagyítása, illetve kompozíciós variációk létrehozása, különböző színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, pasztell-, olajkréta, vegyestechnika). – Szabad asszociációs és vizuális játékok adott témára (pl. fogalom, jelenség, hang, szín, mozgás, gondolat, érzés, tárgy, cselekvés). Az előhívott impressziók megjelenítése síkban, térben, időben. – Irodalmi, zenei, filmes élmények felidézése, s a létrejött személyes tartalmak megjelenítése a kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek felhasználásával (pl. színes, grafikai technika, mintázás, konstruálás, installáció talált tárgyakkól, fotó). 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műélvezet megtapasztalása.</p> <p><i>Matematika:</i> pontos megfigyelés, lényegkiemelés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei élmény feldolgozása.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> dramatikus improvizációk irodalmi, képzőművészeti, zenei művek alapján.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tömörítés, kiemelés, kompozíció, szín-, vonal-, formaritmus, variáció, színharmónia, színkontraszt, főszín, mellék/kiegészítő szín, komplementer, méretarány.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Stílus és mozgás	Órakeret 7+1
Előzetes tudás	Művészeti ágak és a képzőművészeti ágak legfontosabb megkülönböztető jegyeinek felismerése. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális leírása. A vizuális nyelv alapelemeinek megkülönböztetése és használata. Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége, az érzékelhető tulajdonságok alapján az azonosságok és különbözőségek tudatosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak felismerése. A megfigyelt jelenségek térbeli helyzetének, arányainak, plaszticitásának és szín- és fényviszonyainak megfigyelése és ábrázolása.	

	A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok elemi ismerete legjellemzőbb műtárgyain és szimbolikus tárgyain keresztül, gyakorlati feladatok előkészítő szakaszába ágyazottan. A vizuális nyelv alapelemeinek és azok egymáshoz való viszonyának értelmezése. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Különböző mozgások (pl. emberi, állati, ipari, gépi, mechanikai, kémiai, földrajzi, biológiai) megfigyelése és rögzítése egy vizuális látványban, felhasználva megadott művészettörténeti alkotások inspiráló hatását. – Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek megjelenítése meghatározott művészettörténeti korszakok stílusjegyeinek elemzése, és inspiráló, alkotó felhasználása által síkban és/vagy térben. – Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, (pl. gótika, reneszánsz, barokk) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség) szerint. – Képek, látványok, médiaszövegek, események (pl. műalkotások, fotók, filmek, élmények, álmok, közösségi alkalmak) szöveges leírása, a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak azonosításával. A leírás alapján személyes feldolgozások megjelenítése síkban, térben vagy időben (pl. festés, plasztika, parafrázis, intermediális: pl. fotográfia, kinetikus, installációs, environment, eseményművészet) a tárgyalt művészettörténeti korszak inspiráló felhasználásával. 	<p><i>Természetismeret:</i> Az emberi test, testarányok. Mozgásképeség.</p> <p><i>Matematika:</i> változó helyzetek, időbeliség.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történeti korok, korszakok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák eltérő szemléletének megtapasztalása. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenetörténeti és zeneirodalmi alapismeretek a befogadói hozzáállás fejlesztése céljából.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, képsík, képi és optikai helyzetviszonylat, takarás, pont, vonal, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, nagyság, kiegészítő szín, kevert szín, kontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Idő- és térbeli változások	Órakeret 3
Előzetes tudás	Érzékelhető tulajdonságok alapján azonosságok és különbözőségek tudatos felismerése, leírása. A közvetlen tapasztalatok útján szerzett élmények feldolgozása. Megfigyelt jelenség látványelemeinek megnevezése. Események, történések elmondása, részekre bontása, a jellemző fázisok megjelenítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természeti vagy épített környezet idő és térbeli változásainak sűrített megjelenítése. Természettudományos és technikai megfigyelés és gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>– A természet, (pl. növény, időjárás, ember, táj, állat) az épített környezet (pl. épület, település, híd) időbeli folyamatainak, változásainak (növekedés, pusztulás, fejlődés, lebomlás, öregedés, penészesedés, rozsdásodás) megfigyelése, modellezése (pl. hősobor, anyag változása kiteve az időjárásnak) személyesen választott cél érdekében (pl. emlékek felidézése, napi tevékenység tervezése). A folyamatok dokumentálása, ábrázolása saját készítésű fotókkal, képekkel, szöveggel.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> történet ideje, helyszíne, cselekmény kezdő- és végpontja, cselekményelemek sorrendje.</p> <p><i>Természetismeret:</i> mozgás és idő változása; ciklikus jelenségek.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az idő ábrázolása vizuális eszközökkel.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Mozgásfolyamatok, mozgássor.</p> <p><i>Informatika:</i> adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése, használata.</p> <p><i>Matematika:</i> változó helyzetek, időben lejátszódó történések megfigyelése, a változás kiemelése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozdulat, mozdulatsor, hely- és helyzetváltoztatás, állapotváltozás, folyamat, fázis, valós idő, lassítás, gyorsítás, állókép, mozgókép, képkocka, tárgy-animáció	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Jelértelmezés, jelalkotás	Órakeret 2+1
Előzetes tudás	Egyszerű vizuálisan értelmezhető jelenségek, jelzések, közlő ábrák értelmezése. Tájékozódás vizuális elemek alapján. Az egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések: jel, alaprajz, térkép értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magyarázó rajzok, képes használati utasítás pontos értelmezése. A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>– Képes (pl. fotósorozat), rajzos használati utasítás létrehozása az előzetesen értelmezett képi utasítások (pl. műszaki berendezések üzembe helyezése, tárgyak összeszerelése, Lego) tanulmányozásának segítségével. Az utasítás kipróbálása, ellenőrzése, a visszacsatolás után módosítás a felmerült problémák alapján.</p>		<p><i>Természetismeret:</i> Tájékozódás természetes és épített környezetben; technikai eszközök működésének megfigyelése. Jelek, jelzések felismerése és értelmezése.</p> <p>.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép viszonya.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei olvasás és írás: kotta.</p> <p><i>Informatika:</i> rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása.</p> <p><i>Matematika:</i> Objektumok alkotása. Rendszeralkotás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Használati utasítás, jel, jelentés, egyezményes jelzés, jelrendszer, piktogram, embléma, ábra, vizuális sűrítés, kiemelés, séma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Kép és szöveg	Órakeret 5
Előzetes tudás	Az emberi gesztusok, mimika, mozdulatok értelmezése. Alapfokú jártasság dramatikus játékokban. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző beszédmod eszközeinek alkalmazása. A szóhasználat és testbeszéd összehangolása különféle beszédhelyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális sűrítés és kiemelés fogalmának ismerete, megfelelő alkalmazása. Kép és szóbeli vagy írott szöveg együttes alkalmazása a jelentésmódosulások megfigyelésének céljával. A különböző kommunikációs felületeken megjelenő reklám hatásmechanizmusának értelmezése és alkotó használata. Médiatudatosság kialakítása a személyes preferenciák érvényre juttatásával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Szöveg és kép együttes megjelenésének tanulmányozása (pl. plakát, képregény) után, az alkotóelemek variálásával a vizuális és verbális üzenet jelentésváltozásának megértése céljából, szabad játékos feladatokkal (pl. adott kép szöveg aláírásának megváltoztatása, azonos szövegek különböző képekhez rendelése). – Reklámhordozó felületek (pl. folyóirat, póló, reklámszatyor, kitűző, hűtőmágnes) gyűjtése, csoportosítása, értelmezése a reklámkészítő szándéka és kifejezőmódja közötti összefüggés alapján. – Korábban készített saját alkotás továbbgondolása, felhasználása alkalmazott grafikai feladatként (pl. DVD-borító, képernyővédő, arculati elem), vagy képgrafikaként. – Nem mozgóképi reklámhordozók (pl. CD-borító, plakát, csomagolóanyag, termékcimke) tervezése, kivitelezése szabadon választott technikával (pl. digitális képszerkesztéssel, kollázs technikával vagy élőképből), a reklám hatásmechanizmusának tudatos használatával. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép viszonya.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei stílusok és formák.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> nem verbális kommunikációs játékok.</p> <p><i>Informatika:</i> multimédiás dokumentumok előállítása kész alapelemekből.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hang-, szöveg- és képkapcsolat, kommunikációs csatorna, üzenet, reklámhordozó, reklámfelület, szlogen, médium, manipuláció, képi valóság, fikció, vizuális és verbális sűrítés, kiemelés, alkalmazott grafika.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Órakeret 5+1
Előzetes tudás	Építmények, építészeti alkotások típusainak, funkcionális térrészeinek megnevezése. Térbeli formák kiterjedésének, méretének, téri helyzetének megállapítása. Környezetalakítás egyszerű eszközökkel. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű téri helyzetek leírása, megjelenítése. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása. Szerkezetek és térmodellek állékonyságának (statikájának), teherbírásának megfigyelése. Különböző korok és kultúrák tárgyi és épített környezetének vizsgálata értelmezés céljából, meghatározott szempontok alapján. Változatos anyag- és eszközhasználat a tárgykészítés során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Egyszerű tértervezés és téralakítás meghatározott célból (pl. védelem, szakralitás, figyelemfelkeltés, emlékállítás, interakció) különféle eszközökkel (pl. rajzos vázlat, magyarázó rajz, fotómontázs, modellezés) és anyagokkal (pl. agyag, karton, fa, gipsz, drót, textil, talált tárgyak) történeti korok legfontosabb alátámasztó-teherhordó (pl. oszlop, pillér, fal) és térlefedő (pl. gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola) lehetőségeinek, illetve alaprajzi elrendezéseinek megfigyelésével. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szabadkézi rajzban. – Egy választott tárgy vagy épület átalakítása, áttervezése, modellezése meghatározott célok érdekében (pl. álcázás, transzparencia, figyelemfelkeltés, megváltozott környezeti hatás: árvíz, hó, napfény, közösségi esemény) a történeti korok, európai és Európán kívüli, illetve a modern társadalmak tárgyi környezetéből hozott példák elemzéséből származó tapasztalatok alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével. 		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelemi korszakok.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Az ember hatására bekövetkező változás a táj képében. A természeti és mesterséges, technikai és épített.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák eltérő létmódja, szemlélete. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tervezés, anyagalakítás.</p> <p><i>Matematika:</i> Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével. A tér elemei, síkbeli, térbeli alakzatok. Tárgyak tulajdonságainak vizsgálata. Geometriai modellek.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Épület, építmény, téri helyzetek, építészet, alaprajz, homlokzat, forma, funkció, alátámasztás, térlefedés, oszlop, pillér, fal, gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola, térmodell, térkonstrukció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, elemző- magyarázó rajz, kézműves technika, sorozatgyártás, design.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy és környezetkultúra Tárgy és hagyomány	Órakeret 5
Előzetes tudás	Megadott szempontok alapján tárgyak, anyagok csoportosítása. A különböző anyagokról szerzett tapasztalatok szóbeli megfogalmazása. Tárgyak, épületek, műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás. Alapvető manuális készségek működése az anyagalakítás során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti sajátos jegyeinek értelmezése. A közvetlen környezetben található tárgyakon, épületeken a forma, a rendeltetés és a díszítmény kapcsolatának megértése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességeinek, viseletének, és kézműves tevékenységének megismerése, elemzése (pl. skanzen vagy helytörténeti kiállítás látogatásával, vagy gyűjtött képek alapján). – A mai életbe, életformába illeszthető, hagyományos kézműves technikával (pl. szövés, hímzés, nemezélés, lemezdomborítás, papírmerítés) készített tárgy (pl. iskolaszer, öltözet, hangszer, játék, kisbútor) létrehozása, meghatározott tulajdonos (pl. adott személyiség, életkor, nemek, foglalkozás) vagy funkció (hétköznapi, ünnepi) számára, a környezettudatosság lehetőségeinek figyelembevételével. – Létrehozott vagy talált tárgyak díszítésének megtervezése és kivitelezése különféle díszítőelemek (pl. növényi, állati, geometrikus motívumok) gyűjtése, megfigyelése, tanulmányozása után, oly módon, hogy a díszítmény összhangban legyen a tárgy formai, funkcionális és társadalmi üzenetével, illetve az alkotó személyes közlési szándékával. 		<p><i>Hon- és népismeret:</i> család és lakóhely, falvak és városok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> népköltészet. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Természetismeret:</i> környezettudatosság, fenntarthatóság.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népzene.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népszokások.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hagyományos foglalkozások, szakmák.</p>

– Különböző történeti korok (pl. népvándorlás kora) és kultúrák (pl. Európán kívüli) sajátos, legjellemzőbb szimbolikus tárgyainak, épületeinek felismerése és elemző vizsgálata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népművészet, mesterség, hagyományos kézműves technika, forma, funkció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, formaredukció, díszítmény, motívum, formaritmus, környezettudatosság, társadalmi üzenet.

Műtípusok, művek, alkotók

Megalitikus építészet (pl. *Stonehenge*), őskori mágikus ábrázolás (pl. *altamirai barlangrajz*), ókori egyiptomi és mezopotámiai sírtípusok és templom (pl. *Kheopsz piramisa*, *Zikkurat – Úr*, *karnaki Ámon-templom*), faragott mészkőszobor az ókori Egyiptomból (pl. *Írnok szobor*, *Nofretete fejszobra*), halotti kultusz tárgyai (pl. *Tutenchamon arany halotti maszkja*), az ókori Egyiptom ábrázolását bemutató falfestmény vagy dombormű (pl. *Fáraó vadászaton – thébai falfestmény*), az ókori görög és római templom (pl. *athéni Akropolisz: Parthenon*, *Eretheion; Pantheon*), ókori színház, amfiteátrum (pl. *Colosseum*), görög és római emberábrázolás (pl. *delphoi kocsihajtó*, *Szamothrakéi Niké*, *Laokoón-csoport*, *római portré szobor*), korakeresztény és bizánci templom (pl. *Santa Sabina*, *Hagia Sophia*), népvándorlás kori tárgy (pl. *nagyszentmiklósi kincs*, *honfoglaláskori öltözet*), román kori és gótikus templom, székesegyház (pl. *pisai dóm*, *jáki bencés apátsági templom*, *amiens-i székesegyház*, *nyírbátori református templom*), *Magyar Szent Korona és koronázási palást*, épületdíszítő és oltárszobrok a középkorból (pl. V. Stoss), gótikus freskó és oltárkép (pl. Giotto, M.S. Mester), gótikus üvegablak (pl. *chartres-i katedrális üvegablakai*), reneszánsz és barokk palota és kastély (pl. *Palazzo Farnese*, *chambordi kastély*, *versailles-i palota*, *fertődi Eszterházy-kastély*), a reneszánsz és barokk mesterei (pl. Michelangelo B., Leonardo da Vinci, Raffaello S., A. Dürer, P. Bruegel, P. P. Rubens, Rembrandt, D. Velazquez, Vermeer van Delf).

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek megfelelő alkalmazása az alkotó tevékenység során a vizuális emlékezet segítségével és megfigyelés alapján. – Egyszerű kompozíciós alapelvek a kifejezésnek megfelelő használata a képalkotásban. – Térbeli és időbeli változások lehetséges vizuális megjelenéseinek értelmezése, és egyszerű mozgásélmények, időbeli változások megjelenítése. – A mindennapokban használt vizuális jelek értelmezése, ennek analógiájára saját jelzésrendszerek kialakítása. – Szöveg és kép együttes jelentésének értelmezése különböző helyzetekben és alkalmazása különböző alkotó jellegű tevékenység során. – Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján egyszerű következtetések megfogalmazása. – Néhány rajzi és tárgykészítési technika megfelelő használata az alkotótevékenység során. – Reflektálás társművészeti alkotásokra vizuális eszközökkel. – A legfontosabb művészettörténeti korok azonosítása. – Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások elemzése során a vizuális megfigyelés pontos megfogalmazása. – Fontosabb szimbolikus és kultúrális üzenetet közvetítő tárgyak felismerése. – A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása. – Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.
--	---

7–8. évfolyam

Mivel a vizuális kultúra tantárgy legfontosabb célja ebben az iskolaszakaszban is a vizuálisan, illetve vizuális művészi eszközökkel megismerhető világ vizsgálata, az esztétikai, művészeti nevelés kulcskompetencia fejlesztésének feladatát képes leginkább közvetíteni. E megismerési folyamatban különösen fontos szerepet nyer, hogy a tantárgy nem csupán a megfigyelés, értelmezés, azaz a befogadás tevékenységeinek segítségével kívánja teljesíteni ezt a feladatot, hanem csakúgy, mint az alsóbb iskolaszakaszokban, egy produktumokat létrehozó, szorosan kapcsolódó alkotótevékenység segítségével. E tevékenység különösen fontos, mert az alkotófolyamat során az önálló tanulói utak bejárásával a hatékony és önálló tanulás támogatásának is megteremti a lehetőségét, továbbá ez az összetett megismerési és fejlesztési folyamat fokozottan segíti az önismeret és önértékelés képességének a fejlesztését, ennek segítségével ebben az iskolaszakaszban különösen fontos jelentőséget nyerhet az adott tantárgy és a pályaaorientáció kapcsolata is. Ebben az időszakban különösen fontos továbbá a vizuális nevelés érték közvetítő és értékteremtő hatásának személyiségformáló ereje, így továbbra is nagyban segítheti a testi, lelki egészség megteremtését és fejlesztését. Mivel a vizuális kultúra tantárgy hagyományosan erős kultúraközvetítő szerepben van, így a történeti korok művészetének megismerése erősítheti a nemzeti öntudatot, illetve a történeti példák esztétikai preferenciái a szociális kompetenciák fejlesztését is támogathatják. A vizuális kultúra tantárgy kevésbé hagyományos, azonban szükség szerint korszerű tartalmai a képzőművészeteken kívül a vizuális kommunikáció és a tárgy- és környezetkultúra, amelyek határozott célul tűzik ki a médiatudatosság fejlesztését, illetve a fenntarthatóság, környezettudatos szemlélet erősítését.

A vizuális kultúra részterületei közül ebben a szakaszban a gyerekek természetes érdeklődését és szükségletét is kielégítve, a „Vizuális kommunikáció” részterület fejlesztési feladata veszi át a főszerepet, illetve a „Kifejezés, képzőművészet” részterületnek a modern művészet és kortárs kultúra által közvetíthető tartalmai kapnak fontosabb, kiemelt szerepet, míg a „Tárgy- és környezetkultúra” részterület követelményei az építészettörténet összegző jellegű megközelítését és a környezettudatosság erősítését tűzik ki célul.

A médiatudatosság fejlesztésének egyre fontosabb aspektusa a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés. Ebből következően a mozgóképkultúra és médiaismeret bizonyos vizuális kultúrához kapcsolódó fejlesztési követelményei is itt jelennek meg, külön tematikai egységekben (lásd a vizuális kommunikáció tematikai egységei után).

7. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése	3+1
Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	6+1
Vizuális kommunikáció Magyarázó képek/rajzok	4
Vizuális kommunikáció Mozgóképi közlés	3
Vizuális kommunikáció Vizuális kommunikációs formák	3+1
Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei A kiemelés (hangsúlyozás) alapeszközei a mozgóképi ábrázolásban, az írott és az online sajtóban	3
Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	5+1
Tárgy- és környezetkultúra Az épített környezet története	5
Összes óraszám	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése	Órakeret 3+1
Előzetes tudás	Látvány plaszticitásának és színviszonyainak, érzelmi hatásainak megfigyelése és kifejező ábrázolása. Szintani alapok kifejező használata és ismerete. Önkifejezés alkalmazása az alkotótevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban. A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata. Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése, kifejező feldolgozása színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, fotókollázs/montázs, pasztell, vegyes technika), különböző színérzet (pl. hideg, meleg), illetve különböző ábrázolási rendszerek (pl. perspektíva, axonometria) használatával. – Művészeti élmények (pl. zene, mozgás, médiajelenség) vizuálisan értelmezhető megjelenítése önkifejező asszociációs alkotások által síkban, térben, időben (pl. zene hangulatát kifejező festészeti vagy plasztikai megjelenítéssel, talált tárgyakból készített installációval, fotókollázs technikával). – Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. színesből fekete-fehér vagy monokróm megjelenítés, sík alkotás térbelivé alakítása, kép kiegészítése sajátos elemekkel vagy részletekkel, stílus- és műfajváltás, idő és karaktercserék). 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális közlésformák, a műelemzés verbális módszerei.</p> <p><i>Ének-zene:</i> A zenei és vizuális élmények kapcsolata. Zenei kompozíció.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> jelenetek, mozgások, összetett mediális művészeti hatások élményének feldolgozása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megjelenítés, vizuális átírás, stilizálás, kiemelés, kompozíció, színritmus, vonalritmus, formaritmus, felületek (textúra, faktúra), parafrázis, mozgásfázisok, fotókollázs, montázs, vetület, Monge vetület, horizont, nézőpont, tapasztalati távlatlan, perspektíva.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	Órakeret 6+1
Előzetes tudás	Művészeti és a képzőművészeti ágak legfontosabb jegyeinek megkülönböztetése a műelemzés során. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális és képi elemzése. A vizuális kifejezés eszközeinek használata. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak árnyalt megkülönböztetése. Különböző ábrázolási rendszerek, szíkontrasztok, felületi hatások felismerése, kifejező szerepük értékelése műalkotások tematikus elemzésén keresztül. A megfigyelt jelenségek, műalkotások formai és színviszonyainak értelmezése vizuális és verbális módszerekkel.	

	A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok legjellemzőbb műalkotásainak és szimbolikus tárgyainak azonosítása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, stílusirányzatok (különösen a 20. század irányzatai) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség, mű célja: pl. mágia, megörökítés, provokálás, tanítás) szerint. – Személyes véleményt kifejező elemző jellegű vizuális megjelenítés adott témában (pl. felnőtté válás, tolerancia, szorongás) a kortárs irányzatok példáinak felhasználásával (pl. fotóalapú, kinetikus, installációs, environment, performansz/eseményművészet). – Képek, látványok, médiaszövegek, események (pl. műalkotások, fotók, filmek, élmények, álmok, közösségi alkalmak) önálló elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak megkülönböztetésével, illetve az elemzés eredményének, a következtetéseknek a bemutatása szöveggel és képekkel (pl. szöveg és illusztráció kapcsolatok létrehozása a szemléltetés érdekében). 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Időmeghatározás. Művészeti korstílusok és irányzatok kötődése a társadalmi, kulturális háttérhez. Társadalmi témák vizuális megjelenítése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a művészeti ágak mellérendelt viszonyainak megtapasztalása. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Ének-zene:</i> művészettörténeti és zenetörténeti összefüggések.</p> <p><i>Informatika:</i> Internetes portálok használata. Digitális prezentációk készítése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, vetület, képsík, axonometria, egy iránypontos perspektíva, képzőművészeti műfaj, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, síkbeli és téri helyzetviszonylat, takarás, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, formatömeg, főszín, mellékszín, kevert szín, szíkontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus, stíluskorszak, stílusirányzat, intermedialis kifejezés/műfaj, kortárs művészet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Magyarító képek/rajzok	Órakeret 4
Előzetes tudás	A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nem vizuális természetű információk érzékletes képi megfogalmazása. Időbeni folyamatok értelmezhető vizuális megjelenítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Pontosan értelmezhető információközlések képes és rajzos használati utasítások megfogalmazásával, kivitelezésével (pl. kitalált, „képtelen tárgyó”) a különféle jelentésmódok, ábrázolások megfigyelésének céljával. – Nem vizuális természetű információk érzékletes megjelenítése egyezményes jelzések használatával (pl. grafikonon, diagramon), és/vagy saját jelzésrendszer alkalmazásával, a jelentésváltozatok megfelelő működésének tudatosítása érdekében. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szöveg és kép viszonya. Nyelvi és nem nyelvi kódok mindennapi közlési helyzetekben. Meggyőző kommunikáció. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Szó szerinti és metaforikus jelentés.</p> <p><i>Matematika:</i> Rajzolt, illetve tárgyi jelek értelmezése. Rendszeralkotás: elemek elrendezése különféle szempontok szerint. Rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok).</p> <p><i>Földrajz:</i> a mindennapi környezetben előforduló jelek, jelzések, a jelekből álló információhoz kapcsolódó kommunikáció.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyezményes jel, jelzés, saját jel, jelzés, jelrendszer, tér-idő változás, (grafikon), (diagram).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Mozgóképi közlés		Órakeret 3
Előzetes tudás	Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mozgások megfigyelése, megjelenítése. Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>– A mozgókép működésének, a mozgás illúziókeltésének értelmezése kreatív feladatmegoldás érdekében (pl. taumatróp fotokollázs technikával, rajzolt/fotózott zootróp-szalag készítése zootróp-dobba/hengerbe).</p>		<p><i>Dráma és tánc:</i> cselekmény, jelenet, feszültség, konfliktus, fordulópont; díszlet, jelmez, kellék, fény- és hanghatások.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> elbeszélő, cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, jelenet, konfliktus, feszültség, tetőpont, fordulópont.</p> <p><i>Informatika:</i> Egyszerű animációk. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Technikai kép, optikai játék (taumatróp, zootróp, fenakisztoszkóp), retinális utóképhatás, a mozgás illúziója, animáció		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Vizuális kommunikációs formák		Órakeret 3+1
Előzetes tudás	Fényképek, újságképek, reklámképek csoportosítása adott szempontok alapján, olvasása, értelmezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok tanulságaiból levonva (pl. képek szóbeli leírásával, „közvetítésével” történő rekonstruálással). – A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása, összehasonlítása a különféle vizuális kifejező eszközök, médiumok tudatosítása érdekében. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Nyelvi és nem nyelvi kódok, mindennapi közlési helyzetek, meggyőző kommunikáció. A nyomtatott és az elektronikus szövegek jellemzői. Gyakori szövegtípusok. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Információhordozók természete, kommunikációs funkcióival és kultúrájával.</p> <p><i>Informatika:</i> Multimédiás dokumentumok elemei. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Kommunikációs médiumok és szerepük. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.</p> <p><i>Matematika:</i> Osztályozás. Rendszeralkotás - elemek elrendezése; rendszerezést segítő eszközök (pl. táblázatok).</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A kép „működése”, közvetlen és közvetett kommunikáció, tömegkommunikáció, televízió, internet, gesztusnyelv, közlekedési tábla, térkép, plakát, képes , fotográfia, (techno)médium, infografika.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei A kiemelés (hangsúlyozás) alapeszközei a mozgóképi ábrázolásban, az írott és az online sajtóban	Órakeret 3
Előzetes tudás	A művészeti alkotások és a médiaszövegek egyaránt konstruált textusok. A művek (irodalmi, képzőművészeti, zenei alkotások) és a médiaszövegek nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos néhány fontos alapfogalom (pl. ismétlés, motívum, kompozíció) ismerete, helyes alkalmazása élőszóban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasás tudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Mozgóképi szövegek (pl. filmetűdök, reklámok, klipek, előzetesek, animációs filmek) megfigyelése és elemzése annak tudatosítása céljából, hogy melyek a figyelemirányítás, kiemelés eszközei (legfontosabb motívumok ismétlése, közelkép, fény/szín, zenei hangsúlyok, kameramozgások, váltakozó beállítások tempója). – Napilapok, magazinok, hírportálok, címlapok és belső oldalak rendjének megfigyelése, a nyomtatott és online sajtó szövegeinek megkonstruálása során alkalmazott fontosabb figyelemvezető, kiemelő eljárások tudatosítása érdekében (pl. címrend, betűméret, tipográfia, szín és folthatások, tördelés, írott szöveg és képi illusztráció viszonya, képaláírás, linkek, felnyíló/futó ablakok, hang-és képanyagok). 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc; vizuális kultúra:</i> a hangsúlyozás, nyomatékosítás eszközei a társművészetekben.</p> <p><i>Informatika:</i> a hagyományos médiumok modern megjelenési formáinak megismerése, alkalmazása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ismétlés, közelkép, képkivágás, tempó, kameramozgás, címrend, tipográfia, tördelés, illusztráció, képaláírás, link, banner.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Órakeret 5+1
Előzetes tudás	Közvetlen környezet vizuális megfigyelése alapján tapasztalatok megfogalmazása. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Egyszerű téri helyzetek értelmezése vizuálisan és szövegben. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Egyszerű tárgykészítő technikák alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgykészítő, kézműves technikák megfelelő alkalmazása. Tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése. A választás lehetőségének mérlegelése a feladatmegoldás során felmerülő ötletek között.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Tárgytervezés (pl. öltözék kiegészítő, csomagolás), tárgyalkotás (pl. saját amulett, egyszerű repülő eszköz) a vizuális felmérésből, megismerésből származó elemző tapasztalatok (pl. rajzos felmérés) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével. – Mintatervezés megadott cél érdekében (pl. pólóra a toleranciáért, falfestmény az iskola ebédlőjébe). – Épületek, tárgyak átalakítása, áttervezése meghatározott célok (pl. védelem, álcázás) vagy más funkció betöltése (pl. használati tárgyból személyes tárgy) érdekében. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szabadkézi rajzban, illetve az önálló tervezési, tárgyalkotó folyamat dokumentálása az ötlettől a kivitelezésig. – A környezettudatos élet lehetőségeinek összegyűjtése a közvetlen környezetben. 		<p><i>Matematika:</i> Síkbeli és térbeli alakzatok. Vetületi ábrázolás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat.</p> <p>Lakókörnyezet-életmód.</p> <p>Tárgyak, szerkezetek, rendeltetés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> Minőségi tulajdonságok megkülönböztetése. Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság.</p> <p><i>Földrajz:</i> védett hazai és nemzetközi természeti értékek.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tervezési folyamat, felmérés, funkció, gazdaságos anyaghasználat, alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás, műszaki jellegű ábrázolás, vonalfajta, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Az épített környezet története	Órakeret 5
Előzetes tudás	Tárgyak, épületek vizuális megfigyelése adott szempontok alapján. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Épített, tervezett környezet értelmezése különböző módon. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Az építészet térszervező és tömegalakítást szolgáló eszközeinek megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> –Tárgyak, épületek összehasonlító elemzése a történeti változást vagy a földrajzi elhelyezkedést jól szemléltető szempontok szerint (pl. anyaghasználat, funkció). –Az építészet történetében megjelenő alapvető térszervezést és tömegalakítást (pl. alaprajztípusok, alátámasztó elemek, térlefedések) szolgáló építészeti megjelenések összegzése a fontosabb építészettörténeti példák alapján. –Legalább egy, közvetlen tapasztalatok útján megismerhető néprajzi tájegység (pl. Tiszántúl – pl. Jászság, Bodrogsík) tárgykultúrájának (pl. épület, öltözék, használati tárgy) elemző vizsgálata és legfontosabb jegyei alapján megkülönböztetése más tárgycsoportoktól. 		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> épületek, használati és dísz tárgyak megfigyelése.</p> <p><i>Hon- és népismeret:</i> Néprajzi tájegységek, nemzetiségek. Hagyományos paraszti tárgykultúra.</p> <p><i>Földrajz:</i> A természeti környezet és a kultúra összefüggései. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza, kulturális régió.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> lakókörnyezet és életmód; tárgyak, szerkezetek, rendeltetése.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népdalok, hangszeres népzene.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Építészeti elem, közösségi és személyes tér, alaprajztípus, osztatlan és osztott (vagy egyszerű és bővített) tér, fő-, oldal-, kereszthajó, apszis, dongaboltozat, keresztboltozat, oszloprend, masztaba, piramis, akropolisz, amfiteátrum, bazilika, palota, kúria, használati tárgy, dísz tárgy, rituális tárgy, viselet, népi kultúra, néprajzi tájegység, kézművesség, ipari formatervezés, organikus építészet.
------------------------------------	--

8. évfolyam

Tematikai egység / Témakör	Órakeret
Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése	4 + 1
Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	5 + 1
Vizuális kommunikáció Mozgóképi közlés	4 + 1
Vizuális kommunikáció Montázs	4
Vizuális kommunikáció Vizuális kommunikációs formák	2
Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei, Reprodukálás és ábrázolás – a mozgókép kettős természete	2
Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei; A montázs szerepe és alapformái a mozgóképi ábrázolásban	2
Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	4 + 1
Tárgy- és környezetkultúra Az épített környezet története	5
Összes óraszám	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése	Órakeret 4+1
Előzetes tudás	Látvány plaszticitásának és színviszonyainak, érzelmi hatásainak megfigyelése és kifejező ábrázolása. Színtani alapok kifejező használata és ismerete. Önkifejezés alkalmazása az alkotótevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban. A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata. Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – Látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése, kifejező feldolgozása színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, fotókollázs/montázs, pasztell, vegyes technika), különböző színérzet (pl. hideg, meleg), illetve különböző ábrázolási rendszerek (pl. perspektíva, axonometria) használatával. – Művészeti élmények (pl. zene, mozgás, médiajelenség) vizuálisan értelmezhető megjelenítése önkifejező asszociációs alkotások által síkban, térben, időben (pl. zene hangulatát kifejező festészeti vagy plasztikai megjelenítéssel, talált tárgyakból készített installációval, fotókollázs technikával). – Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. színesből fekete-fehér vagy monokróm megjelenítés, sík alkotás térbelivé alakítása, kép kiegészítése sajátos elemekkel vagy részletekkel, stílus- és műfajváltás, idő és karaktercserék). 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális közlésformák, a műelemzés verbális módszerei.</p> <p><i>Ének-zene:</i> A zenei és vizuális élmények kapcsolata. Zenei kompozíció.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> jelenetek, mozgások, összetett mediális művészeti hatások élményének feldolgozása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Megjelenítés, vizuális átírás, stilizálás, kiemelés, kompozíció, színritmus, vonalritmus, formaritmus, felületek (textúra, faktúra), parafrázis, mozgásfázisok, fotókollázs, montázs, vetület, Monge vetület, horizont, nézőpont, tapasztalati távlatlan, perspektíva.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése</p>	<p>Órakeret 5+1</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Művészeti és a képzőművészeti ágak legfontosabb jegyeinek megkülönböztetése a műelemzés során. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális és képi elemzése. A vizuális kifejezés eszközeinek használata. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak árnyalt megkülönböztetése. Különböző ábrázolási rendszerek, színkontrasztok, felületi hatások felismerése, kifejező szerepük értékelése műalkotások tematikus elemzésén keresztül. A megfigyelt jelenségek, műalkotások formai és színviszonyainak értelmezése vizuális és verbális módszerekkel. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok legjellemzőbb műalkotásainak és szimbolikus tárgyainak azonosítása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, stílusirányzatok (különösen a 20. század irányzatai) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség, mű célja: pl. mágia, megörökítés, provokálás, tanítás) szerint. – Személyes véleményt kifejező elemző jellegű vizuális megjelenítés adott témában (pl. felnőtté válás, tolerancia, szorongás) a kortárs irányzatok példáinak felhasználásával (pl. fotóalapú, kinetikus, installációs, environment, performansz/eseményművészet). – Képek, látványok, médiaszövegek, események (pl. műalkotások, fotók, filmek, élmények, álmok, közösségi alkalmak) önálló elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak megkülönböztetésével, illetve az elemzés eredményének, a következtetéseknek a bemutatása szöveggel és képekkel (pl. szöveg és illusztráció kapcsolatok létrehozása a szemléltetés érdekében). 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Időmeghatározás. Művészeti korstílusok és irányzatok kötődése a társadalmi, kulturális háttérhez. Társadalmi témák vizuális megjelenítése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a művészeti ágak mellérendelt viszonyainak megtapasztalása. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Ének-zene:</i> művészettörténeti és zenetörténeti összefüggések.</p> <p><i>Informatika:</i> Internetes portálok használata. Digitális prezentációk készítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, vetület, képsík, axonometria, egy iránypontos perspektíva, képzőművészeti műfaj, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, síkbeli és téri helyzetviszonylat, takarás, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, formatömeg, főszín, mellékszín, kevert szín, színkontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus, stíluskorszak, stílusirányzat, intermediális kifejezés/műfaj, kortárs művészet.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Mozgóképi közlés	Órakeret 4+1
Előzetes tudás	Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mozgások megfigyelése, megjelenítése. Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>– A mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése, majd kreatív alkalmazása összetettebb feladat kapcsán (pl. story-board, kameraba vágott videoanyag készítése megadott fogalomból vagy fotográfiákból kiindulva), mely a médium sajátos (nyelvi) működésének felismerését célozza meg.</p>		<p><i>Dráma és tánc:</i> cselekmény, jelenet, feszültség, konfliktus, fordulópont; díszlet, jelmez, kellék, fény- és hanghatások.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> elbeszélő, cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, jelenet, konfliktus, feszültség, tetőpont, fordulópont.</p> <p><i>Informatika:</i> Egyszerű animációk. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	képkivágás, nézet (gépállás, gépmozgás), beállítás, jelenet, expozíció, lezárás, konfliktus, fordulat, elbeszélő-szerkezeti alapséma, story-board.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Montázs		Órakeret 4
Előzetes tudás	Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése. Reflektálás filmes élményekre. Szabad asszociáció.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése. A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Térben és időben egymástól távol eső elemek, részletek, motívumok egységes egésszé szervezése új információközlés, alkotás létrehozása, különféle technikával megvalósított konkrét feladatmegoldás (pl. fotókollázs, vagy „montázs-film” meglévő, „talált” mozgóképi részletek „összeszerelésével”) érdekében. – A mozgóképi (tér-idő) szerkesztés jelentőségének, a montázs néhány alaptípusának felismerése, összehasonlítása konkrét rövidfilmek, illetve játékfilmrészletek (pl. Gaál István: <i>Pályamunkások</i>, Rodriguez: <i>Desperado</i>, Lang: <i>M – Egy város keresi a gyilkost</i>) elemzése, összehasonlítása kapcsán. 		<p><i>Dráma és tánc:</i> ellentét és párhuzam, a feszültségteremtés eszközei.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kompozíció meghatározó elemei; különböző nézőpontú elbeszélés; cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek; ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét; metaforikus jelentés; allegória, szimbólum; szórakoztató irodalom, filmes feldolgozások.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Montázs és gondolkodás, montázselv, tér-idő szervezés, (mozgóképi szerkesztés/montázs), leíró és szubjektív kép/nézőpont; lineáris-cselekményábrázoló és párhuzamos montázs.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Vizuális kommunikációs formák		Órakeret 2
Előzetes tudás	Fényképek, újságképek, reklámképek csoportosítása adott szempontok alapján, olvasása, értelmezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok tanulságaiból levonva (pl. képek szóbeli leírásával, „közvetítésével” történő rekonstruálással). – A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása, összehasonlítása a különféle vizuális kifejező eszközök, médiumok tudatosítása érdekében. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Nyelvi és nem nyelvi kódok, mindennapi közlési helyzetek, meggyőző kommunikáció. A nyomtatott és az elektronikus szövegek jellemzői. Gyakori szövegtípusok. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Információhordozók természete, kommunikációs funkcióival és kultúrájával.</p> <p><i>Informatika:</i> Multimédiás dokumentumok elemei. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Kommunikációs médiumok és szerepük. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.</p> <p><i>Matematika:</i> Osztályozás. Rendszeralkotás - elemek elrendezése; rendszerezést segítő eszközök (pl. táblázatok).</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A kép „működése”, állókép és mozgókép különbözősége, közvetlen és közvetett kommunikáció, tömegkommunikáció, távközlés, televízió, internet, gesztusnyelv, képes forgatókönyv, mozgókép, (techno)médium.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei Reprodukálás és ábrázolás – a mozgókép kettős természete	Órakeret 2
Előzetes tudás	A reprodukálás, a technikai úton rögzített kép/hang és az ábrázolás fogalmának ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mozgóképi írás-olvasás tudás fejlesztése. Alapszintű mozgóképnyelvi tájékozottság megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
– A mozgóképi közlés kettős természetének, azaz egyszerre ábrázoló és reprodukáló alaptulajdonságának megtapasztalása és tudatosítása (pl. mobiltelefonnal rögzített képek vagy híradórészletek tanulmányozása alapján). A dokumentum és a fikció fogalmának magyarázata konkrét példákon keresztül (pl. Bunuel: <i>Föld kenyér nélkül</i> , Tarr Béla: <i>Hotel Magnezit</i>).		<i>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc; vizuális kultúra: az elbeszélő, előadó kifejezési szándékának szubjektív nézőpontja.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dokumentum, fikció, reprodukció, ábrázolás, kettős természet, valóság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei A montázs szerepe és alapformái a mozgóképi ábrázolásban	Órakeret 2
Előzetes tudás	A dolgok elmondásának, megjelenítésének szükségszerű módja, a kihagyás, tér- és időváltások alkalmazása, az ehhez kapcsolódó konvenciók elfogadása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasás tudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A filmkép jelenidejűségének megtapasztalása, felismerése és a montázs alapfunkcióinak azonosítása a mozgóképi ábrázolásban (pl. a cselekmény folyamatosságának és ritmusának megteremtése, a mozgóképi szöveg jellemző terének és idejének létrehozása, jelentésalkotás) kreatív gyakorlatok kapcsán (pl. egyszerű történet vagy történet tervezése és felvétele „kamerába vágott” technikával), az alapvető montázstípusok és megoldások kipróbálása érdekében (pl. lineáris, párhuzamos montázs, flashback, flash forward). – Művészeti példák (pl. képzőművészet, fotó, irodalom, zene) összevetésével a montázshatás általánosabb, emberi gondolkodást és kifejezést jellemző értelmének tanulmányozása. 		<p><i>Informatika:</i> Digitális képek jellemzőinek megismerése, minőségének javítása. Képszerkesztő program használata. Műveletek képekkel: képszerkesztés, -vágás. Montázs készítése. Digitális hangformátumok. Az egyes formátumok közötti átalakítás elvégzése. Hang vágása egy hangszerkesztő program segítségével.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc:</i> időbeli és térbeli változások kifejezései különböző eszközökkel. Könyvtárhasználat.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Montázs, szerkesztés, idő, tér, folyamatosság, ritmus, flashback.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Órakeret 4+1
Előzetes tudás	Közvetlen környezet vizuális megfigyelése alapján tapasztalatok megfogalmazása. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Egyszerű téri helyzetek értelmezése vizuálisan és szövegben. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Egyszerű tárgykészítő technikák alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgykészítő, kézműves technikák megfelelő alkalmazása. Tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése. A választás lehetőségének mérlegelése a feladatmegoldás során felmerülő ötletek között.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Tárgytervezés (pl. öltözék kiegészítő, csomagolás), tárgyalkotás (pl. saját amulett, egyszerű repülő eszköz) a vizuális felmérésből, megismerésből származó elemző tapasztalatok (pl. rajzos felmérés) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével. – Mintatervezés megadott cél érdekében (pl. pólóra a toleranciáért, falfestmény az iskola ebédlőjébe). – Épületek, tárgyak átalakítása, áttervezése meghatározott célok (pl. védelem, álcázás) vagy más funkció betöltése (pl. használati tárgyból személyes tárgy) érdekében. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szabadkézi rajzban, illetve az önálló tervezési, tárgyalkotó folyamat dokumentálása az ötlettől a kivitelezésig. – A környezettudatos élet lehetőségeinek összegyűjtése a közvetlen környezetben. 	<p><i>Matematika:</i> Síkbeli és térbeli alakzatok. Vetületi ábrázolás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód. Tárgyak, szerkezetek, rendeltetés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> Minőségi tulajdonságok megkülönböztetése. Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság.</p> <p><i>Földrajz:</i> védett hazai és nemzetközi természeti értékek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tervezési folyamat, felmérés, funkció, gazdaságos anyaghasználat, alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás, műszaki jellegű ábrázolás, vonalfajta, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Az épített környezet története	Órakeret 5
Előzetes tudás	Tárgyak, épületek vizuális megfigyelése adott szempontok alapján. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Épített, tervezett környezet értelmezése különböző módon. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Az építészet térszervező és tömegalakítást szolgáló eszközeinek megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Tárgyak, épületek összehasonlító elemzése a történeti változást vagy a földrajzi elhelyezkedést jól szemléltető szempontok szerint (pl. anyaghasználat, funkció). – Az építészet történetében megjelenő alapvető térszervezést és tömegalakítást (pl. alaprajztípusok, alátámasztó elemek, térlefedések) szolgáló építészeti megjelenések összegzése a fontosabb építészettörténeti példák alapján. – Legalább egy, közvetlen tapasztalatok útján megismerhető néprajzi tájegység (pl. Tiszántúl – pl. Jászság, Bodrogsík) tárgykultúrájának (pl. épület, öltözék, használati tárgy) elemző vizsgálata és legfontosabb jegyei alapján megkülönböztetése más tárgycsoportoktól. 		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> épületek, használati és dísz tárgyak megfigyelése.</p> <p><i>Hon- és népismeret:</i> Néprajzi tájegységek, nemzetiségek. Hagyományos paraszti tárgykultúra.</p> <p><i>Földrajz:</i> A természeti környezet és a kultúra összefüggései. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza, kulturális régió.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> lakókörnyezet és életmód; tárgyak, szerkezetek, rendeltetése.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népdalok, hangszeres népzene.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Építészeti elem, közösségi és személyes tér, alaprajztípus, osztatlan és osztott (vagy egyszerű és bővített) tér, fő-, oldal-, kereszt-hajó, apszis, dongaboltozat, keresztboltozat, oszloprend, masztaba, piramis, akropolisz, amfiteátrum, bazilika, palota, kúria, használati tárgy, dísz tárgy, rituális tárgy, viselet, népi kultúra, néprajzi tájegység, kézművesség, ipari formatervezés, organikus építészet.	

Műtípusok, művek, alkotók

19. század építészetének megjelenései (pl. Pollack Mihály: *Nemzeti Múzeum*, Steindl Imre: *Országház*), romantika, realizmus és impresszionizmus, posztimpresszionizmus festői (pl. F. Goya, Munkácsy Mihály, Szinyei Merse Pál, E. Manet, C. Monet, V. van Gogh, P. Gauguin), 19–20. század fordulójának irányzatai (pl. A. Gaudi, A. Rodin, G. Klimt, Rippl-Rónai József, Csontváry Kosztká Tivadar), 20. századi és kortárs irányzatok példái (pl. W. Gropius, F. L. Wright, Le Corbusier, Makovecz Imre, H. Moore, H. Matisse, P. Picasso, M. Duchamp, M. Chagall, S. Dali, Kassák Lajos, J. Pollock, A. Warhol, V. Vasarely, Erdély Miklós).

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Célirányos vizuális megfigyelési szempontok önálló alkalmazása. A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek tudatos és pontos alkalmazása az alkotótevékenység során adott célok kifejezése érdekében. Bonyolultabb kompozíciós alapelvek használata különböző célok érdekében. Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének kifejező vagy közlő szándéknak megjelölő értelmezése, és következtetések megfogalmazása. Alapvetően közlő funkcióban lévő képi vagy képi és szöveges megjelenések egyszerű értelmezése. Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján összetettebb következtetések megfogalmazása. Több jól megkülönböztethető technika, médium (pl. állókép-mozgóképek, síkbeli-térbeli) tudatos használata az alkotótevékenység során. A médiatudatos gondolkodás megalapozása a vizuális kommunikációs eszközök és formák rendszerezőbb feldolgozása kapcsán. A mozgóképi közlésmód, az írott sajtó és az online kommunikáció szövegszervező alapeszközeinek felismerése. Mozgóképi szövegek megkülönböztetése a valóság ábrázolásához való viszony, alkotói szándék és nézői elvárás karaktere szerint. Tárművészeti kapcsolatok lehetőségeinek értelmezése. A legfontosabb kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok megkülönböztetése és a meghatározó alkotók műveinek felismerése. Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások árnyaltabb elemzése, összehasonlítása. A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.</p>
--	---